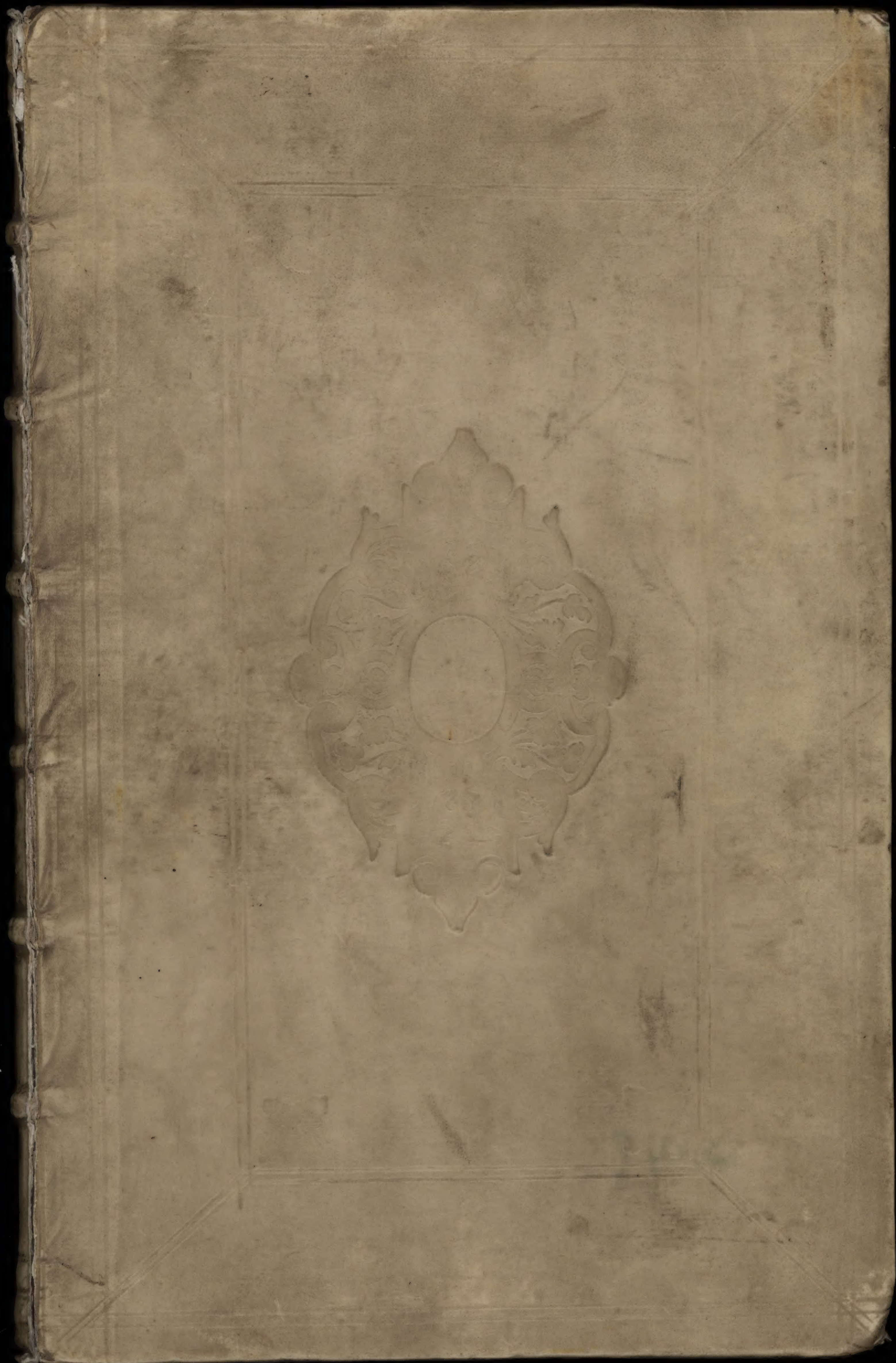

[illegible]

[illegible]

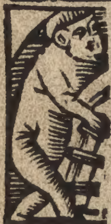
Dits die excellente Cronike vā Vlaenderē

Beghinnende vā Liederick Buc den eersten Forestier tot dē laetstē/ die door haer vrome feytē/ namaels Grauē vā Vlaendrē ghemaect wordē/ achteruolghende die rechte afcomste der voorš grauē/ tot desen onsen doorluchtichstē hoochgheborē Keyser Karolo/ altijt v̄meerder des rijcx. geborē te Ghendt. etc.

¶ Gheprent Tantwerpen/ by my Willem Vorsterman.

CAROLVS IMP.

¶ Cum Gratia et Priuilegio.

¶ Prologhe.

Mmedes
willen dat ledic-
heyt een voester
eñ moeder es vā alle
ghebreckelijcheden/
daer by alle erruerē
eñ alle quaethede wassende eñ gheuoet es/
so sal elck goet kersten mēsche die naer sijn
vmoghē pijnē te schuwene/eñ hē seluē da
ghelicx onledich makē met gheoorloefde sa
kē/eñ gode vā hemelrijc/ vorē eñ alō eerst
smorghens gheloeft eñ ghedanct hebben
de vā sijnder oueruloepende gracie/dat hi
hē vander hellen verlost/ende dyen nacht
ghespaert heeft/eñ in sonden niet en heeft
laten steruē. Naer welcker dancbaerhede
sal hē dā onledich makē met sulcker nego
ciatien als hē vā noode es/eñ sinē state aē-
cleeft/ eñ ēmers als hi ōme recreatie te ne-
mene ledich wesen soude vā sinē tijtlicken
wercke sal hē occuperē met lesene eñ visi-
terene diueersche oude gesten eñ coronijc-
kē/ merckende hoe eenege Prouincien eñ
landē bi goedē regimente in eeren ghere-
sen sijn/eñ andere bi ignorantie eñ andere
malicien ghedestrueert eñ vgaen sijn/ten
fijne dat si bi dien/die in regimēte eñ regie
rende sijn/ si met wijshedē regierē moghē
eñ leerē regierē vā grade te grade elck int
sijne/schuwende sulcke incōuenientē daer
bi dat wijlē andere Prouincien eñ landen
ghedestrueert sijn/ exēpel nemēde aen die
ghene die met discretiē/iusticien eñ wijshe
dē huere landē geregiert hebbē/eñ aē dye
suppoost eñ ondersatē die also begheerdē
eendrachtelick gheregiert te sijne/elc sijne
goede ondersatē in huere statē naer volgē
de/eñ hē met sulcker occupatiē ōme recrea
cie te nemen onledich makē/so dat hē onse
aduersaris die helsche viant niet ledich en
vinde/peynsende om dye woordē vā sinte
Hieronimus aldus luydende. Semp aliqd
boni operis facito/ne te dyabolus inue-
niat ociosum. Waer bi hi ons vmaent al-
tijts wat goede werckē te doene/eñ niet le
dich te sijne/ ōme die woordē te achteruol-
ghene/eñ ō mi seluen eerst onledich te ma
kene/ so heb ic vā diueerschē Prouinciē eñ
landē die Coronijcke ouersien eñ ghelesen
onder alle die welcke ic gheene so volede-
le werckē vā iusticien/vā wapenē/ eñ van
reynder amoruesheidē vinde/ als die scho-
ne eñ warachteghe Coronijcke vādē edelē
vruchtbareghen lande eñ graefschepe vā
Vlaendrē/die welcke ic ōme alle goede mē
schē recreatie int lesen vā diere/naemaels
te nemene eñ ledichept te schuwene / voor
mi ghenomē hebbe dye te extraherene eñ
te vgaderen wt diueersche auctenticke co
pulatien/ ter eerē eñ weerdichept vanden
alō mogenstē eñ edelstē prinche Kaerle vā
Oostērijc/ byder graciē gods. cō. vā Spaē
gien/vā Arragon/ vā Lyons/vā Cecilien/
vā Grenate/vā Napels/van Nauarre &c
inboorne eñ ersachtich graue vandē voor
nomdē lande/die welcke vandē alder edel
stē Princhē eñ princerssen vā kerstenhede
ghedescendeert es/ so ghi in dese naeruol-
gende Coronijcke beuindē sult/ ne maer ō
datte te volbringene/ ofte oock te beghinne
ne/so es mi van noode die hulpe eñ gracie
des helichs gheests/sonder die welcke een
woort ofte lettere daer of te stellene mi on-
mogelic ware. Daer om bid ic gode ic aerm
snoode mēsche vol ghebreclichedē/ dat hy
mi een spaercskē vanō graciē des helichs
gheests seynde ōme dit werc te volbringe
ne/ so dat sijn lof daer bi vmeerdert worde
vā allē mēschē/ die tselue in naercōmendē
tijdē visenterē eñ lesen sullen/ beuindende
daer bi dat twoorl vā gode beghift es/met
vele wtuercorene dinghē/die te lanc warē
ōme te scriuē/daer of ic nochtans dmarch
vā dien mettē principalen / eñ int corte by
graciē voorl/meene te stellene / ten eynde
dat ic/ofte yemāt andrs dē tijt ghelevende/
tveruolch vāder seluer Coronijcke noch te
ghesciene vādē voorl coninc Karel eñ sijn
naercōmers/ grauē vandē voorl lāde con
tinuerē eñ int ghescrifte stellē mach / ōme
dat/datte een eewege memorie vāder edel
der generatie eñ feytē vā allē dē voorseyde
heerē eñ princē twoorl lants wesen mach/
die welcke vandē beghinne vā huerlieder
troncke eñ dominie/ vā grade te grade tot
ten dage vā hedē/in hoochedē/edelheden/
eñ mogenthedē/ghemultipliceert eñ ghe
wassen sijn/ mits welckē/eñ ōme vā desen

onsen intendite ofte prologhe te scheedene
so wil ic die latē varē/ eñ voort scriuen int
eerste capittel vā deser seluer prologhe/ dē
staet vāden voorś lande/ eñ int particulier
vclarē hoe vele stedē/ casteelē/ heerlichedē/
rapassen/ dorpē/ riuierē/ abdyen/ canesyen
eñ anderē ghestichtē binnē dē voorś lande
ghefondeert eñ ghelegē syn. Int tweede ca
pittel vāder seluer prologhe/ hoe/ waer eñ
bi wien tvoorś lant eerst bewoont eñ betē
mert was/ eñ alsoo voort wat heerē tvoorś
lant eerst gheregiert/ eñ wat fundacien sy
daer ghesticht/ eñ hoe lange si gheregiert
hebbē byden ghedooghene gods/ die ons
eñ hē liedē naer dit verganckelijcke leuen
bringhē wille in syn eewich leuē Amen.

Deerste capittel vā

deser Prologhe / verclaerst vanden state
tvoorś lants/ die lingde/ die wyde/ eñ wat
ghestichten tot noch toe int selue lant ghe
fondeert syn.

Et heeft belieft te makene van
allē dingē eñ te ordōnerene eñ
te stellene vā dnederste vanden
coninckrijcke van Germanien
eñ Gallen/ wijlē een foreest wesende meest
bosch eñ wildernesse cōmende ten occiden
ten eñ noortwaert aē die zee/ door welc fo
reest een riuiere es loopende/ ghenaēt dye
Schelde / lancx welcker riuierē ooswaert
een lant ghelegē es voortijts ghenaemt
tlant vā Lotrijcke/ hē streckēde tusschē der
stede Belges eñ Doornicke / welc lant nu
ghedeelt es/ wāt sekere quātiteyt vā dyen
sorteert aē tlant vā Brabāt/ so eest sorterē
de in Henegauwe / eñ som aē tvoorś lant
vā Vlaendrē/ eñ zuytwaert so bestrecte hē
tselue lāt tot sommenoble / dwelc Ampēs
es/ daer die riuiere vāder somme loopēde
es/ aen die noortsijde van welcker riuiere/
tgraefscap vā Artoys ghelegē es/ palen
de aē tvoorś foreest/ tot daer Arien nu staet
welc foreest eñ wildernesse nu Vlaendren
ghenaēt bi diueersche personagien/ heerē
eñ princhen/ sichtent dat eerst bewoont eñ
betēmert was/ teenē schonē eñ vruchtba
reghē/ eñ rijckē lande ghebrocht es/ lanck
ontrēt .xxx. vlaemsche mijlē/ eñ .xviij. ghe
lijcke mijlē breet sijnde / verchiert ooc met
vele schone eñ diueersche riuierē eñ soete
waterē/ die alle vāder eender huerē totter
ander huerē tours nemē in die zee/ ghelijc
dye voorś riuiere vander Schelde/ die leye/
die Yseue/ die dendre/ die duerme/ die zuut
leede/ het noortwatere/ die tale/ ende meer
andere/ waer of die .ij. eerste riuierē voorś
tgheheel lant doorvloepen eñ vruchtbaer
makē/ in die welcke alle die ander riuierē
meestendeel te Ghent vergarē/ so dat dye
contreye al daer/ door die stercte vandē sel
uen riuierē (victaellie hebbende) onwinne
lijc es/ vp dat god die here die hoedē eñ be
warē wille/ wāt sonder syn hoede/ alle wa
kinghe te vergheefs es/ so Psalmista seyt
Nisi dñs custodierit ciuitatē/ frustra vigi
lat qui custodit eā. Ten si dat god die stede
bewaert/ te vergheefs bewaert hijse/ dicke
waert/ ghelijc ten diueerschen stondē ghe
bleken heeft/ want god dye selue bewaert
heeft ouer acht hondert iaren eñ meer tot
noch toe/ dies die ingesetene vandē voorś
lande hē daer of daghelicx schuldich syn te
danckene eñ te louene/ eñ vandē fondatiē/
die hi hē lieden metter stede vā ghent wel
tot .xxviij. schone grote stercke eñ rijcke ste
den vā comenschepē/ neeringhē oft ander
sins int voorś lant verleent heeft / ghelijc
Brugghe/ Ypre/ Duway/ Orchiers/ Cort
rijcke/ Oudenaerde/ Gheertsberghe/ Nie
neue/ Aelst/ Dēremōde/ Hulst/ Ardēburch
Biervliet / Middelburch / Oudenburch/
Sluys/ Dāme/ Vuerne/ Sinte Winnocx
berge/ Dixmude/ Ostende/ Duynkercke/
Burborch/ Greuelinge/ Casseele/ eñ Rijsse
le/ van alle welcke voorś stedē / sommege
ghefondeert sijn int herte vandē voorsey
den lande/ som vp dye frontieren/ eñ som
meghe vā dien die vp den zeecant ghefon
deert sijn/ hebbē schoone hauenen/ daer bi
dye schepen cōmen moghen metter vloet
tot binnen den seluen steden/ ghelijc sluys
Biervliet/ Hulst/ duynkercke/ nyeupoort
ende dier ghelijcke / ende int voorś landt
staen oock vele diueersche bourghen ende
casteelen/ den graue vandē voorseydē lan
de toebehoorende / ghelijc Dhoudēburch
te Ghent/ die bourch te Brugghe/ tcasteel

vā Rijssele/tcasteel vā Cortrijcke/die twee
casteelē ter sluys/tcasteel te Male/te Bier
vliet/te Suestinge/te Repelmōde/ te Wal
le bi sint Omaers/ eñ meer andere. Oock
die ghene dye eeneghe vassael herē vandē
voorseyden graue in leene houdende sijn/
ghelijc tcasteel te Comene/ te Dayseele/ te
Pamele/te Sauere/te Eerzeele/te Liekerc
ke/te Teemse/te Beuere/ te Vuerhoeu/ te
Oudouch/ eñ te meer ander plaetsen bin
nen den seluē lande ghesticht wtghedaen
vele andere huysen vā plaeysancen ronts
ōme bewatert/daer of die sommege toebe
hoorē eenege vassael heerē/ andere toebe
hoorē ghegoede mannē vandē lande/ofte
poorters vā Ghent / vā Brugghe ofte vā
andere steden/dwelc te lanck wesen soude/
door die menichte vā sulckē huysen te spe
cificerene/eñ te noemene. Binnē dē lande
van Vlaendren es een Graefschap ghele
ghē/daer in begrepē es die stede eñ tlandt
van Aelst / dwelck onder hem heeft.lxxij.
prochien / eñ vijf Baenderinghē eñ grote
heerlichedē/ghelijc Roede/Boulare/Sot
teghem/Sauere/eñ Scorpsse/waer af die
twee eerste elc groot sijn.xvij.prochien/die
derde.x.prochien/ eñ dye twee leste elc.vij.
prochien/ welc voorß graefschap men vā
dē Keyser vā Rome in leene houdende es
Die stede metten lande vā Denremonde
oot binnē Vlaendren ghelegghē heeft on
der haer.xviij.prochien. Dlant vā Waes
heeft onder hē.xxiiij.prochien/ eñ tlant vā
Cassele oot also vele/die welcke dē Graue
vā Vlaendrē onderdaen sijn/eñ vele goets
tsiaers weert sijn/Dhoudēburch te ghent
eñ tcasteel te Rijssele/hebbē elc onder hem
lxx.prochien / Oudenaerde.xxx.prochien/
Vierambachtē.xx.prochien/bouē dē ghe
nen die byder zee verdroncken sijn / beloo
pende wel tot.xxiij.prochien. Noch sijnder
binnē dē lande vā Vlaendren onghepreui
ligierde stedē/gelijc Deynse/Repelmonde
Eeclo/Caperijcke/Aerxsele/Tielt/Aerlebe
ke/Neuele Oostburch/Watervliet/Phy
lippinen / Ghistele/Lanoy/ Ermentiers/
Waestene/Werueke/ Meenene/ Meesse
ne/Honscote/Viane/Belle/Poperinghe/
eñ meer andere dier ghelijcke/ sonder dye
Kapassen/eñ dorpē die niet gepreuiligiert

en sijn/daer of binnē dē voorß lādē vā vlaē
dren mē grote menichte vindē soude/ ghe
lijck Stekene/Ertuelde/Assene/ Haelwin
Maldeghem/Eersele/Teemsche/ Liekerc
ke//Beuere/Pamele/ Heyne/melcene/Aes
donc/Huytkercke / Oostkercke/Poucke/
Lichteruelde/Praet/Apshoue/ Vychte/ree
seghem/ Calkene / Ouermeere/Exaerde/
Hāme/Mourssche/Coudēburch / eñ veel
meer andere die te lanc warē om te specifi
cerene. Int selue lant vā Vlaendren staen
oot vele diueersche abdyen eñ rijcke kerc
ken/die vandē edelen voorders/Princhen
svoorscreuens lants/eñ andere heren seer
hooghelick ghedoteert sijn. Eerst die kerc
ke eñ Abdye vā sinte Peeters te ghent vā
sinte Benedictus oordene/welcker kerckē
dorp eñ die heerlichede die daer in die selue
Abdye ghesticht es/toebehoort/met meer
andere heerlichedē binnē dē voorß lande
ghelegghē dē abt/ eñ dye abt vander voorß
kercke/ ter cause vāder voorß heerlichede/
heeft die preminencie dē graue vā Vlaen
drē int besweerē vādē voorß lande tsweert
te gordene / midts dat si ghehoudē sijn elc
eens binnē huerē leuene/vp die selue heer
lichede dlant vā Vlaendren te ontfane/eñ
die heleghe kercke mettē seluē lande te be
sweerene in rechte te houdene/eñ naer dat
die voorß Graue in sulcker wijs dlant vp
die voorß heerlichede ontfaen eñ besworē
heeft/so cōmē si vā daer gheredē met haer
lieder state binnē der ouder stede vā ghent
inbringhende thuerer blijder incomste eñ
ontfanghe vā huerē lande/ballinghen eñ
andere malefactuers / gratie aen hē liedē
vā huerē delicten begherende eñ ootmoe
delijck daer om biddende/die welcke hi in
gracie ontfaet/eñ huere mesdaet vergeeft
behoudē dat si partien(vp dat sy eeneghe
hebbē)contenterē eñ te vreden stellen/ ofte
sekere doen tghewijsde tusschē hē liedē eñ
partien te volcomene/dē voorß eedt doen
de met dē anderē poorters eñ inghesetene
vāder voorß stede / hē goet eñ ghetrauwe
te sijne/ dwelck men gherosthimeert es te
doene vp die grote marct vāder seluer ste
de/naer dat die graue voorß in dye kercke
vā sint Jans voor den choor/eñ onder den
clocreep / die voorß eñ ingesetene vā dierr

gheswoorē heeft in rechte te houden. Noch
so staeter buytē Ghent oostwaert een an-
dere abdye vander seluer oordene/ die hier
voortijts ooc in dye eere eñ name vanden
Apostele. S. Pieterc ghewijt was/ dwelcke
nv es sinte Baefs / vā welcker kercken eñ
abdye / die abt ooc here es vandē dorpe eñ
plaetse daer dye selue abdye vp ghesticht
staet/ met vele andere grote heerschapien/
die de selue kercke int voorß lāt vā Vlaen-
drē heeft/ eñ al eest dat beede die voornoem
de prelatē oft Abtē hē liedē intitulerē huer
lieder kerckē buytē Ghent ghestaē sijnde/
om dat si beede staē buytē dye vestē vāder
ouder stede/ maer midts dat die voorß ste-
de so ghemeerdert es met anderē vestē eñ
poortē/ so sijn beede die selue kerckē eñ Ab
dyē nv binnē der seluer geslotē/ eñ sijn die
latē eñ inghesetene vā daer alsoo wel poor-
ters/ eñ vāder preuilegien vāder seluer ste
de beurijt/ als die ghene die binnē dē oudē
poortē eñ vestē wonachtich sijn/ dwelc ick
latē varē wil/ eñ specificerē nv voort vādē
anderē Abdyē vāder voorß oordene binnē
dē seluē lāde ghelegē/ gelijc tsinte Adriaēs
te Gheertsberghe/ tsinte Andries te Brug
ghe/ te Eeuiam/ eñ te Houdēburch. Daer
sijn ooc int voorß lāt kerckē eñ Abdyen vā
sinte Bernaerts oordene/ gelijc ten Dune/
te Boudeloe/ ter Doust / eñ te Waerscoet.
Vā. S. Augustijns oordene ghenaēt Regu-
lierē sijn te. S. Maertins Tyypre/ tē Eecoute
te Brugge/ eñ te Beuerē int lāt vā Waes.
Premonstratē ooc vā sinte Augustijns re
gule al wit dragende sijn te Nyneue/ eñ te
dronghene/ buytē ghent. Andere kercken
eñ Abdyen vā vrouwē sijn ooc binnē den
voorß lande/ gelijc dye kercke eñ abdye in
die byloke te ghent/ daer een schoon hospi
tael staet/ ōme alle manierē vā volcke siec
wesende/ te logierene eñ wel ghetracteert
te sijne/ elc na sijnē state vā wat leuene dat
si sijn. Noch es daer een anð kercke eñ Ab
dye ghenaēt tsinte Margrietē kercke ten
groene briele te Ghent/ die kercke eñ Ab-
dye te Groeninghē bi Cortrijcke/ tcloostе
re te Marquette bi Rijssele / eñ meer ande
re binnē dē lāde gesticht gelijc tes Meessene
te oost eecloe/ ter Haghē bi Axele/ te Doer
tessele/ te Waesmenstre/ eñ dier ghelijcke/
sonder vele ander cloosters/ vā ghelijcker
oordene dat al noch gheē Abdyē en zijn/ hoe
wel si som genoech gegoet eñ ghedoteert
sijn ō abdyē te wesene/ ghelijc te Galileen
tsinte Agneete/ tsinte Barbelē eñ tē Phy-
lidieusen/ alle viere te ghendt/ tcloostere te
Deynse/ te Teemsche/ te assenede/ eñ meer
ander dier ghelijcke. In dyt voorß lant vā
Vlaendrē hebbē ooc vier bisscoppē huere
gheestelicke dominie. Eerst die bisscop vā
Doornicke/ die welcke onð hē heeft ghent
Brugge/ Rijssele/ Cortrijcke/ Oudenaerde
Roesselare/ Meenēne/ Deinse/ tlāt vā Ne-
uele/ tlant vā Waes/ eñ sōmege ander on
der dandere voorß int quartier vā Ghent
ghelegē. Die bisscop vā Camerijcke heeft
onder hē die stede vā Aelst/ Denremonde/
Gheertsberghe metter heerlicheit vā Pa
mele. Die bisschop vā Terewane heeft on
der hem die stede van Ipre/ Cassele/ Nyeu
poort/ Duynkercke / Vuerne / sinte Win-
noxberghe/ midtsgaders den prochien in
den westlant vandē voorß gheleghē. Die
bisscop vā Wtrecht heeft onder hē vieram
bacht metten prochien daer aencleuende.
Daer sijn ooc int voorß lant vā Vlaendrē
vele schone eñ rijcke collegiale kercken eñ
canezien vandē grauē eñ herē tvoorß lāts
ghedoteert/ gelijc die canezie vā sinte Vee-
reldē te ghent/ tsinte Donaes te Brugge
tsinte Peeters te Rijssele/ tsinte Peeters te
Cassele/ die canesie te Cortrijcke/ dye cane-
sie te Haerlebeke/ te Denremonde/ te tho-
rout/ tonser vrouwe te Brugge/ ende dier
ghelijcke. Eñ noch sijn binnē dē voorß lan
de in diueersche stedē eñ dorpen vele meer
ander cloosters/ hospitalen eñ cōuentē vā
mānē eñ vrouwē/ som biddēde oordenē/ eñ
som andere/ dwelc vele tijts benemē soude
om die te noemene/ eñ te specificierene/ on
der die welcke sijn diueersche manne cloo-
sters/ daer vele goede clercken eñ doctoren
inne sijn dye den volcke ende inghesetene
svoorß lants dē wech der salicheyt leeren
met predicatien die si doē/ specialijc inden
vastene/ eñ vp alle feestelicke dagē eñ son-
daghē vandē iare/ houdende dagelicx die
seuē ghetijdē ghelijc in die voorß Abdien/
eñ ghelijc in die pastorale kerckē binnē dē
seluē lāde gesticht/ die eensdeel onnoemelic

zÿ/eñ õ te specificierẽ vele tÿts benemẽ sou
dẽ/dies ic dat late varẽ/scriuende voort vã
dẽ helegẽ ghecanoniseerdẽ santẽ eñ santin
nen int voornoemde lãt rustẽde/vã.s.Pee
ters te ghent in die abdye voorẽ/rustẽ tge
beente vãdẽ helegẽ cõfessoor.s.Gertolf/vã
sinte Godewale/vã.s.Aubert/vã.s.Wan
dregisilus/vã.s.Wolfrant/vã.s.Amelber
ghe/eñ meer andere. In die Abdye vã sinte
Baefs te ghent rustet tghebeente vãdẽ he
leghẽ vrient gods sinte Lieuin/martelare
wÿlẽ Eertsbisscop vã Ibernẽ/vã.s.Bauo
cõfessuer wÿlẽt Eertsgraue vã Aspergou
we/vã.s.Landolf/wÿlẽ cardinael te Romẽ
vã.s.Macharis wÿlẽ Eertsbisscop vã An
thiochien/vã.s.Amant Eertsch dyakẽ/ooc
die ghebeente vãder heleger maecht sinte
Landrade/vã.s.Vinciane/vã.s.Veerelt/vã
Lotrÿcke/eñ meer andere. Te Brugge es
rustẽde het ghebeente vandẽ helegẽ cõfes
suer eñ Eertsbisschop vã Riemẽ sinte Do
naes in die Canesie/die welcke in dye eere
vã hẽ gesticht es. Te dronghene by ghent
daer rust tgebeente vãdẽ Martelare sinte
Gheerolf. Te Ghistele tgebeente vã sinte
Godelieue martelersse. Te Gheertsberge
tgebeente vã.s.Adriaen dẽ heleghẽ vrient
gods. Te Nineue/die reliquiẽ eñ gebeentẽ
vã.s.Cornelis paeus eñ martelare/eñ dier
ghelÿcke rustẽ eldere ten diueerschẽ plaet
sen binnẽ dẽ voorẽ lãde/daer of wi (ghelie
uet gode) ooc scriuẽ sullẽ/eñ vã waer si ghe
borẽ sÿn/hoe eñ wãneer si int voorẽ landt
quamẽ. Maer õme te sluytene vãder ghe
leghentheyt svoorẽ lants/so moghen wy
wel segghẽ/confesserẽ/ende kennẽ dat een
guldẽ lãt es/in manierẽ vã sprekẽ/vloyẽ
de vã huenich eñ melcke/beghift vã gode
in vele wtuercoren dingẽ/meer dã wi ghe
seyt hebbẽ/die ooc niet al scryuelic en sÿn.

Het tweede Capit-

tel van deser Prologhe verclaerst/hoe dat
twoorẽ landt vã Vlaendren eerstwarf/lan
ghe voor dye gheboorte ons heeren/naer
die destructie vã Troyẽ/bydẽ edelẽ Troya
nen die gheuloden waren betẽmert ende
bewoont es gheweest wel.vij.c Jaer voor
dye gheboorte van Julius Cesar.

E dien tÿden als Abdon Juge
was ouer die kinderẽ vã Isra
hel/so waster een prinche ghe
naẽt Bauo vã hooch Frygiẽ/
rechtsweer vã wÿlen Priamus dẽ conin
vã Troyen vãder moederlÿcke sÿde/wãt
huerlieder moederẽ warẽ ghesusterẽ/dies
hi den seluẽ Priamus sÿnẽ neue/raet/con
foort eñ hulpe ghedaen hadde naer sÿnder
macht/yeghẽ die Grieckẽ/eñ beuindende
dat hi voor niet eñ te vergheefs sÿnẽ neue
voorẽ ghedient hadde/eñ bekende byder
conste vã Astronomyen/eñ ander secrete
scientiẽ/in die welcke hi seer expeert was/
dat dat edele geslachte vã Troyẽ soude ont
stronct werdẽ eñ te nyeutẽ gaẽ indẽ lande
vã Asya/õme geplant te sÿne in Europẽ/
eñ dat voor niet was dẽ grieckẽ te weder
stane/daer tegẽ te stekene/eñ vã dien hẽ te
meenẽ wrekene/yeghẽ den wille der godẽ
gaende cõtrarie dẽ mẽschẽ. Dus docht hẽ
beter te sÿne te bughene dã te brekene/eñ
in obedientie te nighene dã ontwortelt eñ
te nyeutẽ al geheel te gane in obstinatiche
de eñ te deser cõstẽ hadde hi hẽ beradẽ met
ten ghenẽ die hẽ goets raets ionnedẽ/deli
bereerde eñ ghereede hẽ õme te souckene
andere bi landẽ eñ woonstẽ/achterlatẽde
eñ abandõnerẽde sÿn voorẽ conincrÿcke/
ghelegẽ in die landẽ eñ onder die subiectie
wÿlen der Troyanẽ/dwelc sichtent byden
grieckẽ gedestrueert eñ te nieutẽ gedaẽ es.
¶ Dese voorẽ.cõ. Bauo vã Frygiẽ nã met
hẽ alle dẽ schat die hi vgaderẽ conde/vma
nende alle edele ghegoede mãnẽ eñ volcke
vã sÿnd familie/hẽ adresserẽde/dat si met
hẽ reysen soudẽ met huerlieder schatte/in
diẽ si huerlied weluaert bemindẽ/dwelc si
geerne dedẽ/wãt ond vele diueersche edele
mãnẽ die hẽ bereet gemaect haddẽ elc met
sÿnẽ schatte/so warẽ daer.iiij.machteghe
hertogẽ/die mettẽ seluẽ.cõ.met haerlieder
schat eñ volcke die reyse aẽ namẽ/ooc ach
terlatẽde huere landẽ eñ heerlichedẽ ghe
leghẽ ond die iurisdictie vã wÿlẽ dẽ voorẽ
grotẽ edelẽ conincrÿcke vã Troyẽ/welcke
vgaderinge vãdẽ edelẽ vãdẽ voorẽ.cõ.aẽ
geuallẽ sÿnde warẽ wel.vij.c scepẽ/waer me
de hi intreye dede vp die zee vã hellespõte/
varẽde door dye zee mediterrane/passeren

de die stroomẽ vã Maroch/ õme ringende
dye costẽ vã Poortingale eñ Spaengien/
oock die riuaidgien vã gallien/ Norman-
dien eñ Picaerdien/ landende als hi tijt eñ
pas hadde vp een sandich lant/ niet verre
vandẽ lande/ dat nv heet Henegouwe/ eñ
quã al daer bij wõderlicke auentuerẽ/ als
gheleet te sijne vã eenẽ witten wolue/ ach
teruolgende der antwoorde hẽ bydẽ godẽ
ghereueleert/ dwelc seer lanck waer om te
scriuen/ daer õme so laet ict lijden/ eñ ghe-
draechs mi in die edele auctẽtijcke coronij
kẽ vãder stede vã Belges/ die welcke stadt
dye voorš Bauo eerst fondeerde/ ende gaf
huer dẽ name Belges/ daen of men seecht
dat die selue stadt was die hooftstadt van
dẽ edelẽ lande vã Lottrijcke/ eensdeels ghe
leghẽ in Brabant/ in Vlaendren/ eñ in He
negouwe/ streckende tot byder stede van
Doornicke.

¶ Waer of dat die Coronijckẽ seggẽ dat die
selue stede vã Belges ghemaect was indẽ
name vandẽ god Belus/ vadere van Ny-
nus coninc vã Babyloniẽ oft vã Assyrien
die welcke fondeerde die groote stede van
Niniue/ eñ hi was deerste inuentuer vin-
dende afgoderie/ wãt hi dede cõsacrerẽ die
ymage eñ beelde vã sijnẽ vader Belus/ eñ
die dede hi sijnẽ ondersatẽ aenbiddẽ/ eñ de
de hẽ liedẽ goddelicke reuerentie der seluẽ
beelde doẽ/ welcke pestilencie eñ sonde vã
ongheloouichept sichtent ghespruptet es
ouer alle die weerelt totter gheboortẽ ons
herẽ Jesu christi/ die ons dẽ wech der waer
hept met woordẽ eñ werckẽ geleert heeft/
waer of dat alle kerstene mẽschẽ hẽ daghe
licx schuldich sijn te danckene eñ te louene
eñ dat god wille vergheuen daer dat ghe
buert. Nv õme voort onse voorš Coronij
ke te achteruolghene ende alle erroeren te
schuwene/ soe beuinde ick byden aucten-
tijcke auctuers dat binnẽ desen lande van
Gaule bellijcque warẽ in tijdẽ voorleden
die grote principale stedẽ ghenaẽt belges
daer of dye eene es Beauuais in Artoys/
int latijne ghesept Beluacũ/ eñ in Julius
Cesars bouckẽ Belloacũ/ die andere stede
ghenaẽt Belges es geheetẽ Treues/ ofte
Triere ghelegẽ in Almaengiẽ/ die welcke
die. Cõ. Bauo te nyeuwẽ dede eñ destrueerde

õme dieswille dat si grotẽ tribupt hiesschẽ
te weten duysentich sanglierẽ/ gesept wil
de swijnẽ/ duysentich hertẽ eñ. C. ossen/ seg
ghende dat si warẽ die souuerapne vã alle
desen lande vã herwaerts ouere/ eñ seydẽ
grote dreygẽde woordẽ in dien mẽ hẽ liedẽ
dẽ voorš tribupt niet gheuẽ en wilde/ eñ si
souden die refusanten alle gadere ter doot
brengẽ. Welcke woordẽ vandẽ. Cõ. Bauo
verstaen sijnde/ antwoorde hẽ liedẽ dat die
troyanẽ noept tribupt gheuers en warẽ
ouer alle die werelt/ maer warẽ selue ghe-
wone vã andere tribupt tõtfane/ eñ te dier
causen alleẽ en behoordẽ si ghenẽ tribupt
te gheuẽ/ dye vã Trierẽ/ maer beual selue
die vã Trierẽ dat si hẽ vã doe voort aen/ eñ
sijnẽ conincrijcke vã Belges in Lottrijcke
dẽ seluẽ tribupt gheuẽ soudẽ/ wt welcker
causen die orloghe rees tusschẽ den voorš
twee partyẽ/ in sulcker wijs dat die voorš
Cõ. Bauo wan eñ destrueerde die stede vã
Triere/ die seer groot ende machtich was
doẽ ter tijt/ eñ nae dat hijse hadde doẽ pille
ren/ liet hijse v̄brandẽ/ eñ hi bracht vã daer
eenẽ onnomelickẽ schat binnẽ sijnd̃ voorš
stede vã Belges/ eñ als victorieus/ brochtẽ
ooc mede voor huerẽ gheuanghene die af
godẽ vã Triere/ met alle dẽ ghenẽ daer mẽ
dẽ altaer sacrificie mede dede/ waer by vã
dage te dage huerlied̃ ongeloouichept eñ
afgoderie wassende was/ meer dã te vorẽ/
wãt door die selue afgodẽ vã Triere/ ende
door die ghene die hi met hẽ eerst wtẽ lan-
de vã Troyen ghebrocht hadde/ so dede hi
maken binnẽ sijnd̃ nyeuwer stede vã Bel
ges. vij. schone wõderlijcke tẽpelen/ ooc so
dede hi makẽ aẽ die selue stede. vij. poortẽ
ghenaẽt na die. vij. planetẽ met. xc. torren/
elckẽ torre. C. cubitus hoghe eñ. xxx. dicke
eñ daer na so dede hy makẽ sijn coninclijc
pallays in sulcker wijdẽ/ breeddẽ eñ groot
ten byna ongelouelic also elc sien mach in
die Coronijcke vã Belges/ eñ ald9 so was
dese voorš stede vã Belges byd̃ destructie
vã Triere also die Philosophe sept/ die de
structie vandẽ eenẽ/ es die generatie van-
dẽ anderẽ eñ weluaert. In deser wijs was
die. cõ. Bauo seer gheureest eñ ontsien vã
allẽ dẽ ghenẽ die ontrẽt hẽ lagẽ eñ paeldẽ
sijn voorš rijcke/ totter riuiere vãdẽ rijne/

eñ ōme te vsterckene sijne alyācie/ ten eersten als hy in desen voorś lande van herwaerts ouere/ wtē lande vā Frigien cōmē de mettē voorś.iiij.hertogē/ principale heren eñ edelinghē vandē lande vā Troyen ghelant was / so gaf hi elckē vandē voorś hertoghen te wijue/ een vā sijnd dochtere/ eñ gaf hē lieden liberteyt eñ vryhedē ōme te makene elc een stadt vp die pale vā sinē rijcke eñ vp die frontierē vā Gaule bellijque / als elc vandē hertoghē dede/ wāt ter wijlē dat hi.cō. Bauo sijn voorś stadt van Belges dede makē/ so dede elc vā hē liedē stichtē eene stede/ die si also haest volmaect hadden (ter plaetsen haerlieder gheconsenteert als huerlieder vader die sijne vol maeckt hadde. Ende die eerste Hertoghe was ghenaemt Turguncius / die welcke fondeerde die stede vā Tongherē vp die riuaige vāder zee occiane/ indē tijde vā sinte Seruaes/ dye bisschop vā Triere was/ eñ neue vāder maget Marië eñ Jesum hueren sone/ gelijc sint Jan baptiste was/ welc vertreckē bi myrakelen vā sinte Seruaes ghebuerde. Die tweede hertoge was ghenaēt Mossenanus / eñ dye passeerde duer tforeest vā Ardennē/ eñ hi fondeerde die stede vā Mets in Loreynē/ vp die riuiere ghenaemt dye Mossele. Die derde Hertoghe was geheetē Morinē/ die stichte dye stede in latijne geheetē Morinū/ diemē nv heet Terriwane/ in Picaerdien/ dwelck te segghene es in latine terra vana/ also gheintituleert bydē Hunē gheseyt die hongersche/ die die selue stede namaels destrueerdē. Die vierde hertoge was geheetē Carineus/ die welcke sijn ghestichte eñ woninghe maecte vp grote riuierē/ in meerschē eñ marasschē/ die welcke hi dede suueren/ eñ dede in die voorś marasschen eñ meerschē fonderē eene stede vp pijlē/ diemē hiet Carijne / dwelc nv Ghent heet/ gheleghē binnē desen voorś lande vā Vlaendrē/ ghe staen vp drie grote riuierē/ daer grote schepen in varē soudē/ met alle andere aderen die in die selue riuierē vergaderē/ loopende mettē voorś riuieren tot in die zee. Op welcke riuierē Julius Cesar die eerste keyser van Roome naer dye seuen hondert iaren een schoon Casteel maken dede/ so ghi in dese naervolgende Coronijcke wel hooren sult.

¶ Dese voorś coninc Bauo als hi alle dinghē gheordōneert hadde soe vorē vclaerst staet/ so intituleerde hy hē bouē den tijtele van sijnder conincliijcker maiesteyt/ archidruide/ dwelc also vele te seggē es/ als prinche der priesterē/ eñ hooft vandē sacrificiē/ eñ hy starf eerlic indē tijdē als Sampson Juge was ouer die kinderē vā Jsrael/ nae wiens ouerlijdē/ Bauo Belgineus sijn sone succedeerde in sijn Conincrijc.xliiij.iaren/ ten tijdē als in Jtalien regneerde Julius escanus Eneas sone/ die hi hadde by Creusa wijlē coninc / Priamus dochtere/ vā Troyen/ vā welckē troncke/ sichtent cōmē eñ ghedescendeert es die voorś Julius cesar/ deerste monarchie vanden Romeynen/ vā hē beghinsel nemende / daen of in deser Coronijckē wat vā sijnder regnatie verclaerst wert/ midts dat hy in die voorś lant vā Vlaendren sekere ghestichten hadde ghedaē makē/ ōme die vā Lottrijcke/ eñ die vā Gallen mede te dwinghene/ so ghi int selue capittele hoorē sult/ maer ōme die edele vā desen lande te lauderene / dwelck men niet te vullē ghedoē en can/ soot blijct bydē hertoge Carineus fondatuer vāder edelder stede Carinea/ dwelc nv die machteghe stadt vā Ghendt es/ so dat vorē verclaert staet/ dat noch die inghebotē er sachteghe poorters eñ borgherē vander stede/ edel/ eñ vandē bloede der edelder Troyanē ghedescendeert sijn/ want die ghestachten vander seluer stede hebben ten diueerschē stonden hueren here eñ sijn landt ontsedt ghedaen yeghē die mogentheyt der Gallen/ eñ andere princhen/ eñ contrarie sijnde den seluen hueren here eñ sijnen lande/ soot hier naer in dye Coronijcke verclaert sal werden daert behooren sal/ daer of ick noch swijghē wille/ eñ verclaerssen voort/ hoe dat naer die.vij.hondert iaren dat dit voorseyde Landt hadde gheregiert ghe weest byden edelen Troyanen/ ende naer die regnatie van Alexander Coninck van Macedonien/ heere van alle der weerelt/ wiens rijcke onghestadich ende onlange duerende/ tvoorseyde lant van Vlaendren versocht was vandē lande vā Vlaendren.

Nv suldi hooꝛē hoe

Julius Cesar/ ōme tlant vā Lottrijcke eñ die gallen te bedwinghene/ ter obedientie vandē Romeynē/ in dit voorē lāt vā Vlaē drē diueersche ghesliththē gemaect heeft ꝛc

N Loths tijden die.lxxvi. Jaer Saeliū eñ Rechter was ouer dat volc vā Israel/so quā eene dye Janus ghenaēt was/ dye een borch maecte/ vp die stede daer nv Rome staet/eñ dese borcht was Janulus ghenaemt/ eñ Janus was dye eerste coninck vā Italien/eñ dit was hondert iaer eñ.vij na dat die kinderē vā Israel dooꝛ die roode zee ghegaen warē/doen Pharao met alle sinē scharē daer inne verdrant. Na Janus quā vp die voorē plaetse regnerē Saturnus dye wt Creta gheuolodē was/ eñ naer hē regneerdere Picus/eñ naer Picus regneerde Famus/eñ nae Famus regneerde Latinus/ eñ in Latinus tijdē wart die edele stadt vā Troyen ghedestrueert vanden Grieckē/eñ doē so quā Eneas vā Troyen gheuaren in Italien/ eñ daer so nā hi Latinus dochtere tot eenē wijue/ eñ die.v.Coninghē dye vooꝛ Eneas haddē gheweest/ die haddē ontrēt.C.eñ.l.iarē gheregneert in Italien. Dese Eneas stichte die stede vā Pado/daer hi starf/eñ na Eneas/ so wart sijn sone Ascanius coninc/ eñ dese coninck Ascanius tēmerde in Italyen een groote stadt die Alba hiet/eñ na Ascani⁹ regneerdē in dese stadt Alba.xiiij.coninghē achter een/eñ dese.xiiij.coningē regneerdē in Alba ontrēt.iiij^c. eñ.xl.iarē/eñ hier na so temmerde alder eerst die stadt vā Roome Romulus/eñ Remus sijnē broedere/eñ doen doode Romulus sinē broeder Rem⁹/eñ al so bleef Romulus alō eerst alleene regnerende/in die stadt vā Rome. Eñ na Romulus regneerdē in Rome noch.vi.coningē ontrēt.ij^c.eñ.xl.iarē/ eñ doē so wert die.vij. ste.cō.ōdreuē/die ghenaēt was Tarquint⁹ superbus/ ōme dies wille dat sijn sone Lucresiam ōtracht hadde. Eñ hier na so woꝛdē binnē Rome/ ghecoꝛē Raetsmannē oft Burghemeesterē/die Cōsules hietē/ eñ dese Consules regierdē Rome.iiij^c. eñ.lxiiij. iarē/tot dat Julius cesar ofte Gayus quā die met foortsen die moghentheyt vā Rome in nā/ eñ die alleene eerste here vā Rome was/eñ ooc keysere/ daer alle die Keysers af gecōmē zij/eñ ooc die stede vā ghent ¶ Eñ nae dat die Romeynē dē.vij.stē.Cō. vā Rome ōdreuē haddē soot voorē es/doē coren si Raetsmannē die met eeren eñ met groter vromicheyt dye stadt vā Rome regierē soudē/ so dat Rome dat hooft vāder weerelt was/eñ int eerste iaer nae dat die coninghē ōdreuē warē/doē so wart Brunus die eerste raetsman ghecoꝛē/die dē.cō. Tarquinū selue verdreuē hadde/ eñ na hē woꝛdē andere raetsmannē ghecoꝛē/die Rome.xl.iaer regierdē/ eñ int.xl.ste iaer werden te Rome ghecoꝛē.x.mannē/die decem viri ghenaemt warē/eñ dese.x.mannē regierdē Rome. Eñ int hondertste eñ.vi.iarē xxxvi.iaer na dat die Coninghē vā Rome ōdreuē warē/ doē coren die Romeynē weder eenen raetsman/die de stadt vā Rome regierde/eñ dese wart weder Consul ghenaemt/ eñ Cetillus was dye eerste Raetsman weder/eñ na Cetillus regneerden te Rome/andere Consules achter een tot int C.eñ.xlviij.ste iaer/nae dat die Coninghē ōdreuē warē/ eñ doē coren die Romeynen Quintiliū tot eenen regierdere/ eñ dese regierder wart Dictatoꝛ ghenaemt/ eñ nae Quintiliū regierdē Rome andere dictatores achter een tot int.C.eñ.lxxxvi.ste iaer Eñ doē so coren die Romeynē weder eenē Raetsman tot eenē regierdere/die Consul ghenaēt was/eñ dese Raetsman dye was Papirius ghenaemt/eñ na Papirius regierde Rome andere raetsmannē/ achter een tot in dat.ij^c. eñ.xliiij.ste iaer / naer dat die coninghē ōiacht warē/ eñ in dat iaer werdē te Rome twee Cōsules ghecoꝛē/die Mānilius eñ Regalus ghenaēt warē/ eñ alle iare warē te Rome twee nyeuwe consules ghecoꝛē/die Rome regierden/ tot int ij^c.eñ.xcij.ste iaer naer der coninghē ōdrijuinghe/ ende vp desen tijt regierde Rome Publius Coꝛnelius scipio / eñ int.ij^c. ende xcviij.ste iaer regierde Rome Fabi⁹ maximus/ eñ dese wart weder Dictatoꝛ ghenaēt Eñ int iaer daer naer regierdē Rome weder twee Cōsules / Lucius eraculius paul.

lus eñ Terencius varro/eñ int iaer.iiij.c eñ
ij.regierde Rome als een raetsman Leui-
nius eñ Marcellus / eñ int.iiij.c eñ.v.Jaer/
Claudius Marcus eñ Leuinius salinator
eñ int.iiij.c eñ.lxi.iaer/na dat die Coninghē
ōdreuē waren/so wart Scipio affricanus
raetsman ghecoren te Rome/eñ int.iiij.c eñ
lxiij.iaer wart die ionge Scipio african9
raetsman eñ regierder vā Rome ghecorē/
eñ int.iiij.c eñ.xcij.iaer/werdē Metellus eñ
Posthumius raetsmans eñ regierders te
Rome ghecorē. Int iaer.iiij.c eñ.iiij.na dat
die coningē warē ōdreuē/so warē Gayus
Marcius eñ Marius/tot raetsmannē eñ
regierders vā rome ghecorē. Int iaer.iiij.c
eñ.xxij.wart Silla met foortsen alleē raets
man eñ regierder vā Rome ghecorē. Int
iaer.iiij.c xlix.wart Marc9 Tullius Cicero
raetsman eñ regierder vā Rome ghecorē.
Int iaer.iiij.c lviij.werdē Pōpeius eñ Cras
sus tot regierders eñ raetsmannē ghecorē
Int iaer.iiij.c eñ.lxij.wart Juli9 Cesar ofte
Gayus alleen heere eñ Keyser vā Rome/
eñ na hē sijnt ghebleuē Keyseren tottē da-
ghe vā hedē/die Rome alleene regeerden.
¶ Juli9 die wart gesondē vādē Romeynē
int duytsche lāt eñ in Gallien/ōme alle die
naciē vandē volcke ond' die subiectie vādē
Romeynē te bringhene/eñ Julius die trac
ald' eerst met sinē volcke eñ heyre ouer dat
gheberchte vā Jtalien int duytsche lāt/dat
Alemanien ofte Germanien ghenaēt es/
eñ dit was ontrēt Zwitser lāt/eñ daer de-
de hi een brugghe makē/daer hi met sijnē
heyre/ouer dē rijn in Gallien trac/dat nu
Vranckerijcke ghenaēt es/eñ al haddē die
duytschē eñ Gallen veel nederlaghē ghe-
hadt tegē die Romeynē/nochtās en was
in Gallie oft in duytschlāt noeyt Romeyn
ghecōmē/ōme die landē te beuechten. Eñ
doē die Gallen dat v'namē/dat Juli9 cesar
met groter macht in Gallia quā/so v'ga-
derdē si een heyr wt allen dē landē vā Gal
lien/eñ Germanien/om Julius te beuech
tene/eer hi ouer dē rijn in Gallien quame
eñ die Beauuoisijnē die Bellouagi genaēt
warē/dye warē vp dien tijt die cloucste eñ
die machtichste vā volcke die wt gheheel
Gallien ghecōmē warē/eñ warē wel.lx.m
wtgelesen mānē sterc/die tegē Juli9 Cesar
quamē. Die Zwitsen eñ Swauē die qua
mē vā.xij.stedē teghē Julius cesar met.l.m
mannē wel ghewapēt/Nerrij die nu Tor
nasijnē ghenaemt wordē/quamē oot met
xlviij.m mannē ghewapēt/dye vā Atrecht
eñ die vā Ambiens met den Artoysen/die
brochtē met hē liedē bet dan.xvi.m mannē/
vā orloghē/ Merapi quamē tegē Julius
cesar met.ix.m mannē/die Callenoysen die
mē nu Vlamingē noemt/die quamē met
viij duysent mānē/dye Vermendoysijnen
brochtē.x.m mānē/Cateli eñ actuazij diemē
nu Henewiers noēt/die brochtē met haer
xviij.m mannē/eñ Analoysen eñ Tongrij/
diemē nu Brabantsoenē noemt/die broch
ten.x.m mannē. Adules Cōclurses/Eburo
nes/Ceroci/eñ Cenani/die Allemanē ofte
hooghe duytschē ghenaēt warē/die broch
tē met haer.xl.m mānē vā wapenē/eñ alle
dese voorß warē sterc.ij.c duysent eñ.lxxxij.m
wtgelesen mānē/die tegē Juli9 Cesar qua
mē om hē te belettē/dat hi ouer dē rijn niet
passerē en soude/maer dese Gallē eñ Ger
manen werden byna alle vā Julius cesar
versleghē/also datter seer luttel ontulodē.
¶ Hier nae wert Julius ghewaer dat die
Barbarē wed' een grote schare vā volcke
v'gadert haddē vā menich duysent/eñ hier
tegē so sant hi eenē Roōsche capiteyn/dye
Gabba genaēt was met.xij. Legioenē vā
Romeynē/eñ dese v'slougē meer dā.xxxij.m
mānē vandē Gallē oft Barbarē. Hier na
so trockē die Aquitaniē/die ouer die riuie-
re ghenaēt Gheroude woondē/eñ woudē
tegē Juli9 vechtē/maer Julius v'sloucher
meer dā.xlviij.m mannē vā haer liedē volc
ke/eñ hier naer bereydē haer alle die Ger
manen die tusschen den rijn ende der elue.
woondē/ōme Julius Cesar te bestrijdene
want si haer verlies cleyn achteden/eñ te-
ghen dese slouch Julius so meneghē strijt
dat hi meer dā vierwarf hondert duysent
mannē eñ.xl.duysent vā haer verslouch/
eñ hier naer so ghecreech Julius inne vele
borghē eñ stedē in Gallien/in Germaniē
Eñ hier naer so dede Julius sijn brugghe
voorseyt breken die hi ouer den Rijn had-
de doen maken/ende hi quam met sijnder
schare van volcke den Rijn af gheuaren/
eñ onder weghe so stichtede hi die stadt vā

Gulicke/ eñ doen dede hi Nymweghẽ maken/ in Ghelderlant tot een pale/ eñ teekenen dat hi al Gallẽ eñ Germaniẽ tot daer toe onder dẽ Romeynẽ ghebracht hadde/ eñ alle dat lant dat beneden Nymweghẽ lach vp dien tijt Sassen ghenaemt/ eñ vã Nymweghẽ so track Julius ouer die mase/ eñ daer nam hy oock al dat lant inne/ eñ hi maecter al den Romeynẽ onderdaen.

¶ Aldus so hadde Julius ghecõquesteert Almaniẽ/ Zassen/ Zwauẽ/ Zwitsen/ Doringhẽ/ Aquitaniẽ/ eñ Gallien/ eñ hi hadde bi hẽ eenẽ rudder die hiet Brabon/ ende om dat hi desen rudder seere beminde/ soe maecte hi hẽ coninc vã Doringhẽ/ eñ van Agrippinẽ/ dat nv Cuelen es/ wãt Cuelen was doen die hooftstadt vã Agrippinen.

¶ Naer dat Julius alle dese landen in sijn handen ghecreghẽ hadde/ so quã hi neder waerts/ vã ouer dye mase/ met alle sijnen volcke tot in Vlaendrẽ/ dwelc doẽ hiet het wout sondẽ ghenade/ eñ hi quã ter plaetsen daer hi die leye eñ die schelde vant/ welcke plaetse hẽ vtnemẽde seer wel behaechde/ eñ hy vant daer een stercke stede/ die daer voortijts bydẽ Troyanẽ ghemaect was/ ghenaẽt Carinee/ so vorẽ geseyt es/ aẽ die welcke stede hy aen dwest eynde dede een schoon eñ sterc casteel makẽ/ vp pijlẽ/ wãt het een marasch was/ eñ midts dat hi die selue stede ghefondeert vãt vp pijlẽ/ noem de tvoorß casteel na hẽ Sapanta/ so nv die stede vp dẽ dach vã hedẽ eñ sichtẽt die fondatie vandẽ seluẽ casteele gheheetẽ es/ wãt hy Sapus Julius cesar ghenaẽt was/ eñ naer dat hi tvoorß casteel volmaect hadde so dede hy buytẽ der voornomder stede eñ casteele makẽ twee tẽpelẽ/ daermẽ Mercurius dẽ afgod aẽbiddẽ soude/ dwelc nv die cloosterẽ eñ Abdyen sijn vã sinte Peeters eñ sinte Baefs/ eñ in dese stadt so liet hi al sijn volc dat ter oorloghe niet meer dienende was/ ofte die met hẽ gheen armoede lijden en wildẽ. Eñ vã daer so track hi lanckx der zee/ õme meer lãts te winnene/ eñ doẽ so stichte hi Rijsel/ dwelc nv sinte Maurissis kercke es [illegible] Mele/ eñ Thorout/ eñ doẽ hiet [illegible] twout sonder ghenadẽ eñ daer woonde lanckx te zee seer grote ruesen die Julius alle vslouch/ eñ Julius wan alle dye landẽ west vãder zee. Eñ also trac hi tot Boloniẽ ofte Beunẽ/ eñ hier na versach Julius ouer die zee noch een lant dat groot Bretaengien ghenaẽt was/ dwelck datmẽ nv heet Inghelant/ maer binnẽ dẽ tijt dat hi te Buenẽ lach/ so dede hi daer eẽ sterc casteel makẽ/ eñ daer na so track Julius ouere na Inghelãt met alle sijne schare/ daer hi tot twee reysen wederstaẽ was vã dien volcke/ so dat Julius daer vele vã sinẽ volcke doot liet/ eñ keerde wedẽ na Buenẽ als hi daer eẽ wijle tijts ghelegẽ hadde

¶ Doẽ quamẽ tot Agrippinẽ/ dat es Cuelene bi Braboene voorß drie grote herẽ vã Julius cesars wege/ met grote macht vã volcke. Die eene hiet Brutus/ dye andere Crassus/ eñ die derde die hiet Eclio p?/ dye Brabon seer beminde/ õme dat Julius hem coninc ghemaect hadde vã Doringhẽ/ eñ si seydẽ tot Brabon als dat si treckẽ wildẽ tot Julius õme hẽ bystant te doene/ so dat Brabon met hẽ liedẽ track/ eñ si quamẽ te samẽ met haerlieder volcke tot Leuuene/ dat nv Brabãt es/ eñ daer stont eenẽ tẽpel daer die heerẽ dẽ afgod Mars plaghen te gheloouene oft te aẽbedene/ maer eenege boecken orcondẽ dat Brabon Julius daer gheloefde eñ eedt dede vã des rijcx vã Rome weghe/ doen hi dat lant vã hẽ ontfinc.

¶ Eñ doen so trockẽ dese.iiij. heerẽ voorß vã daer dẽ rechte wech naer Julius/ eñ sy quamẽ lijdende door een lant dat vol riets stont/ eñ doẽ seydẽ die heerẽ/ hier moet emmers een water bi wesen. Doẽ seyde daer een die tlant kende/ dat daer by liep een riuiere die de Schelde hiet/ ende dat daer vp die passaegie/ daer si ouer moestẽ schepen woonde eenẽ ruese vp eenẽ torre/ ende hy wachte daer dẽ tol/ wãt die ouer die schelde woudẽ sijn/ die moestẽ daer latẽ die helft vã huerẽ goede/ ofte die dat ontvoerde die moester latẽ haerlieder een hãt. Die herẽ dit vhoorende/ seydẽ dat si dẽ ruese beuechten moestẽ/ doen so seyde Brabon dat hijt doẽ soude/ dwelc hi dede/ eñ hy vslouch dẽ ruese met groter pineñ arbeyt/ eñ slouch dẽ ruese sijn een hãt of/ eñ wierpse ontrẽt der haluer schelde/ eñ also verre als hi die hant wierp/ also verre so behoort die schelde aẽ Brabãt/ eñ vã dier hãtwerpinge/ so

heeft Antwerpē noch den name behoudē
¶ Eñ doe die ruese doot was/so trockē die vier herē voort naer Julius/eñ als si quamē ter plaetsen daer nv Ghent staet/daer Julius seer aē gewrocht hadde/dese plaetse voort dye behaechde dē heerē seer wel/ seggende tot malcanderē/dat dat een seer wtnemēde stercke plaetse was/eñ daer ṽnamē si dat Juli? te Buenē lach/ eñ doē so trockē si daerwaert/eñ als si daer quamē/ was Juli? seer blijde vā ha erliede comste.
¶ Eñ corts daer na so trac Juli? ouer met sijne scharē vā volcke nae groot Brytaengien/dat nv Jnghelāt es/eñ daer comēde/ so wart daer seer gheuochtē eñ bitterlick/ eñ met grotē arbeyde eñ pijne so ṽslouch hi huerē here eñ coninck ghenaemt Cassibiliaen/ eñ hi maecte groot Brytaengien gheheel onderdaen den Romeynen/so dat si hem moesten tribuyt gheuen.
¶ Eñ also wederōme keerēde in Vlaendrē daer hi vele Roouers vandt/die hy alle te nyeutē dede/eñ hi slouchse alle doot/eñ dat was ontrēt thorout/eñ hi gaf te dier plaetsen in Vlaendrē schone preuilegien eñ vryhedē/eñ daer ṽtrockē die herē/hoe dat Brabon dē ruesē ṽsleghē hadde vp die schelde/ daer dat riet stont/ daer die ruese grotē tol nā/eñ hoe dat hi des ruesens hāt ghewor pē hadde in die schelde/eñ hi trac mettē heren ouer die schelde daer dē torre stōt/daer die ruese woonde/ daer nv tclooster vā sinte Michiels staet Tantwerpē/eñ Juli? dede daer maken een borch/eñ hi maecte die plaetse eñ die eerde heylich/ naer die heydensche eñ Roomsche manierē/eñ hi maecte daer dē coninc Brabon Marcgraue des helichs rijcx/eñ ō dē hātwerp die Brabon wierp/so gaf hi der stadt dē name Antwerpen/eñ Julius die gaf die wapene vā Antwerpen een borch vā siluere/int velt vā kele/eñ noch twee handen/ eñ noch voeren si vp den dach vā heden/den tijttele vanden Marcgraefschepe des helichs Rijcx/ van des keysers van Roomen weghe.
¶ Binnē dē tijden dat Julius cesar hier in Vlaendrē was/doē ter tijt geheetē dwout sonō ghenadē soot voort es/so voer hy iaghē met sijnē herē/eñ si iaechdē eenē hert/ die welcke als hi niet ontulieden en conste soe viel hi neđ ter eerdē voor Julius cesar/ eñ weende tranē also dye hertē plegē alsse sien dat si steruē moetē. Doē nā Julius dē hert vp eñ en liet niet meer iagē/eñ dede dē seluē hert aē doē eenē guldē halsbāt aē sijnē hals/die seer costelic was/ eñ vp dē halsbant stōt ghescreuē in griecsche letterē aldus Julius cesar heeft mi gheuaen/maer door sijn edelheyt liet hi mi gaen/eñ desen hert leefde na Julius menich hōdert iarē/ wāt dē bāt was ghewassen in sijn vel/ dat mē dē bant niet en bekende/ doē hi ghecreghē was. Eñ in dye selue reyse so quā Julius te Leuene/daer dē tempel vā Mars stōt/daer die herē dē afgod Mars plaghē te louene/eñ oec den Roomschē rijcke ghehoorsaē te gelouē/eñ noch so heeft die stadt den name daer af behoudē/ eñ Julius dye stichtede te Leuen/eenē borch/eñ vā daer so trac hi met sinē volcke twee mijlen van daer/eñ daer schoot hi eenē Arent/ al vlieghende/eñ noch so heet die plaetse daer of Aerschoet/eñ Julius maecte daer een Casteel/eñ vā daer so trac hi naer Rome/wāt hi hadde gehoort dat Pompeius eñ Crassus hē seer sterc ghemaect haddē/ōme hē te beuechtene eñ te wedstane/ wāt die Romeynē haddē een statuyt gemaect/dat die regierders ofte capiteynē ouer dye.v.iarē hē niet absenterē en mochtē/ eñ midts diē so meendē Pōpeius eñ Crassus voort hē te ṽdrijuene wt Rome. Dus so quā Julius met alle sijne scharē vā volcke yegē hē lieden. Daer wert wtnemēde seer gheuochtē eñ bitterlijc/eñ na vele vechtinghē eñ grote bloetstortinghē/ so wan Julius cesar dē strijt/eñ hadde victorie/eñ Pōpeius vloot in Egyptē/eñ Julius track naer hē/maer Pompeius en dorste daer niet blijuē/ ende vloot in Alexandrie daer hi ōthooft wart/ eñ sijn hooft dat wart Julius ghesonden.
¶ Van desen Pōpeius leestmē dat hi.xxij. coninghē ṽwonnē hadde/maer na dat hi dē tēpel gods onteert hadde/ so en street hi noeyt hy en wart ṽwonnē/ eñ desghelijcx Crassus die rechter vā Syrien die dē tēpel gods beroofde/ hi wart ghedoot met ghesmoltenē goude/ dat hē in sijn kele ghegoten was. Vele exēpelen vintmē vā sulcken Tyrannē die de helege kercke/eñ die ghee

stelicheyt hē nyet en ontsien te onteerene/
dat si verslaghē worde/ofte anders quade
doot steruen ketyuelicken.

¶ Aldus soe keerde Julius/ eñ hi quā met
machte binnen Rome dat hy wan sonder
weere/eñ hi wart daer ghemaeckt eñ ghe
corē/een eenich prinche te wesen vādē Ro/
meynē/dat noeyt te vorē gheweest en had
de/eñ hi dede hē Imperator noemē/eñ doē
en mochtē die Senatorē gheen Consules
meer makē/eñ dit was.vij^c.eñ.xxij.iarē na
dat die stadt vā Rome eerst ghesticht was
eñ.iij^c.eñ.lxxix.iarē nae dat die Coninghē
wt Roome ùdreuē warē/eñ Gayus Juli?
Cesar/die eerste Keyser vā Rome/en dede
hē gheen coninc namē / maer Imperator
eñ Cesar Roman?/ eñ dit was int.iij.iaer
vāder regnacie vā Cleopatre. Eñ Julius
Cesar domineerde als Keysere vā Rome/
ontrent vijf iarē/ eñ na hē werdē alle prin
chē vā Rome Cesares gheheetē oft keysers

¶ Julius Cesar was vā fatsoene hooghe
eñ lanc/blinckende eñ wit vā verwen/ vol
vā aēsichte/eñ bruyn vā ooghē/sterc ende
dapper vā ledē/eñ seer liberael/ sijn rudde
ren seer goedende/ eñ oot seer lief hebben/
de/ hy was seer sober vā drinckene/eñ son/
derlinghe vandē wijnē/ eñ in die specerijē
en was hi niet seer sonderlinghe curioes/
eñ int wel sprekē so ghinc hi met glorie al/
le menschē te bouē / eñ hi maecte selue een
costelijc boeck in latijne vā sijnē gesten /eñ
die es noch ghenaēt Comentaria cesaris/
welckē boec Cicero wter maten seer prijst

¶ Julius Cesar conste alderhande wape/
nen eñ peerdē wel hantieren/ eñ bouē alle
sijn ondersatē mochte hi alder best arbeyt
eñ aermoede ùdraghē/eñ hi was die eerste
in perijckele/ die sijn volc in harē noode te
hulpe quā/daer si verlast warē/eñ dicwils
so stōt hi alleene vechtende tegē ontallike
vele andere lieden/ eñ die wech vloden die
bracht hi weder ōme int heyr/ eñ hi gaf sij
ne rudderen sulc eenē moet / dat si dicwils
ùcreghē dat bijna ommoghelic scheen/eñ
als sijn heyr vandē vyandē ùschepdē was
so wiste hi dat weder te vergaderen eñ tot
victorie te brighene/ eñ hi strafte seere al/
le die ghene die onghetrouwe eñ ùradelic
warē/eñ nae die victoriē so loonde hijt die/
wils sijne Rudderē/ na huere vromicheyt
eñ hi noemde sijn rudderen Cōmilitones/
dats te seggē sijn medeghesellē/eñ die wa/
penē vā sijnē rudderē die dede hi costelick
verchierē met goude/eñ met siluere / ōme
dat si te vromelijcker vechtē soude/ende te
nauwer toe sien soudē dat sise niet en vlo/
rē/eñ hier ōme so was hi vā sijnē rudders
seere bemint eñ oot ontsien/ ende si en wa
ren niet veruaert hoe groot een macht ye
ghens hē lieden quam.

¶ Eñ voor Julius Cesars doot so gebuer
der vele wonderlijcke teekenen/die vele te
lanc waren om scriuen.

¶ Dese Julius Cesar hadde een lange tijt
gheregneert eer hy Keyser wart/ende hy
was so cloec eñ so vroom/ dat sijn handen
eñ sijn herte bijna ommoghelijcke dingē
vermochtē/in maniere vā spreken/hi had
de binnē sijnē tijde gehadt.lij.strijdē / daer
of hi alle die victorie hadde/wāt hi maecte
dē Romeynē onderdanich/geheel Spaen
giē/Aragoen/Cecilien/Italien/Almaniē/
geheel Gallien/groot Brytaengiē/dat es
Inghelant/ eñ noch groote menichte van
anderen landen.

¶ So ghebuerdet als hi ontrent dē.v.iarē
Keyser gheweest hadde/soot voorƀ es / so
ghinc Julius Cesar int capitoliū / eñ daer
wart hē in sijn hant ghegheuē eenē brief/
daer in ghescreuen stont/ hoe dat Cassius
eñ Brutus wt warē ōme hē doot te steke/
ne/eñ desen brief was noch in Julius hant
gheuondē als hi doot was/niet open ghe
daen sijnde/eñ daer so wort hi ghedoot vā
Cassius eñ Brutus voorƀ / eñ dit gheschie
de bi conspiratie/ ōme dieswille dat hy al/
leene Prinche sijn woude.

¶ Eñ dit was ontrent.xl.iaer eer Christus
ghehorē was/ eñ daer naer so wart Augu
stus Keyser/die de doot van Julius Cesar
sijnē oom wrekende was. Eñ indē tijde vā
desen Keysere Augustus / so was Jhesus
Christus onser alre salichmaker ghehorē
vāder reynder maghet Marie Amen.

¶ hier eyndet die Prologhe.

¶ Dits die genealogye vā vranckerijck waer huut dat Vlaendre eerst ghesprotē es/ waer of die Edele Coronijcke hier naer volght.

Als die stadt van Tropen ghedestrueert was vanden Griecken/ bet dan .xx.m personen daer on gheselgiert/ ouerbleuē waren met haren wijfs eñ kinderē/ waer of die principaelste warē Priamus die sone vā Frigius/ sone vander dochtere vandē groten Priamus coninc vā Tropen/ Francio eñ Anthenor sine neuē. Eneas Frigius broedre eñ Turquatus/ dese quamen alle te schepe Ende stichteden die Stadt van Venegen in die zee/ binnē tijdē sp so seere vermenichdē vā volcke/ so dat si hē liedē deeldē. Eñ Eneas behielt Ytalien. Turquatus voer te Effesien/ eñ hietet naer hem Turckye francie/ Prpamus eñ Anthenor met .xiij. duysent volcx voeren in thende van Bulgherien/ by den broucken eñ meerschen vā meotidis vp die dunauwe/ ende stichteden daer die stede van Sycambren/ van dier stede hieten si Sycābrianen. Eñ ōme dat sp waren vanden Remenante ofte ouerbliuen van Tropen/ hietmense tropanen. Eñ vā Francio huer lieder Capiteyn hietmense Fransopsen. Eñ als si alle doodt warē/ die Sycambren stichtedē/ die naer cōmers vā hē lieden ordōneerdē dat huer lieder hooftman eñ hertoghe heetē soude Prpamus/ ter weerdichept vandē grotē Prpamus/ conic vā Tropen/ ōme dat si alle Tropanē warē/ eñ van Tropen ghedescendeert.

Anno dñi. CCC. ende. lxxvij. binnen der Kepserē Gracianus eñ Valencianus tijden/ die vā Allanen rebelleerden peghens die Romepnē/ eñ sp en wildē den Kepsers gheen tribuut betalen. Eñ die Kepser Valenciaen sepde tot den Sycābrianen/ wilden si die Allanen dwinghē met dē sweerde/ dat si quamē ter obediencie vandē kepsers van Roomen/ men soude hem lieden franck eñ vrp maken thien iaer langh/ vā allen lasten/ eñ van allen settinghe eñ trybuten. Die Sycambrianen nament aen/ eñ vochten peghē die Allanen/ so dat sijse brochten ter obediencie vandē Romepnē Eñ daer ōme hietmē die Syncambuianē Francken. Eñ daer naer so quamē sp wonen vp den Rijn/ eñ maetten die stadt van Franckenoort. Ende binnen proces van tijden/ so conquesteerden si tlandt vā Gallen/ datmen nv Vranckerijcke heet. Ende oock Camerijcke/ Kuelen/ Triere/ Mets/ Orlpens/ Ampens/ ende al langhedock/ Tourrepne. Garscoengie/ Nerbone/ Prouencen/ ende Bourgoengne. Dpe Capitepnen die de Allanen verwonnē/ waren Prpanus ende Anthenor.

¶ Hier naer volcht die Genealogie van hem lieden/ ende hoe langhe dat sp Regneerden.

Erst pryamus Hertooghe/dye Rengneerde. .xi. iaer.

Anthenor Hertoge rengneerde .xij. iaer.

Marcomirus Dux Pryamus sone/rengneerde .xl. iaer

Somno Dux Antenors sone/rengneerde. .xxxix. iaer.

Ferramundus Dux Marcomirus sone rengneerde .xij. iaer. Hi was deerste conic Eñ wan Gallien mettē sweerde/eñ dede gallien heetē Vranckerijck. Hi starf Anno dñi .cccc.xliiij. Hi was een heydē ydolatre.

Clodius Rex Ferramundus sone/rengneerde. .xx. iaer. Hy wan Camerijcke/Ampens/ende Doornicke.

Meroueus die edele coninc eñ prinche vā wapenē/Hi was des conicx Clodius neue Van hē quamen eñ descendeerden alle die coninghē vā Vranckerijcke/tot dē coninc Puppijn toe. Hy rengneerde .ix. iaer. Eñ starf Anno dñi .cccc. eñ .lxxiiij.

Cilderick wan Keulen/Triere/Orliens/Angiers. Hy rengneerde .ix. iaer/eñ was afghestelt om sijne luxurie eñ ouerspeels wille. Eñ die Romeynē steldē eenē Conic in sine stede ghenaēt Egidius Romanus Hy rengneerde .viij. iaer/eñ wardt doot ghesleghen. Ende die voornoēm Cilderick wardt weder coninck/eñ wan veele landtscapē/eñ beterde seere die crone vā Vranckerijcke. Hi was coninc onder vorē eñ naer .xxiij. iaer. hi starf int iaer ōs heerē .cccc. eñ v. hi eñ alle sijn voorsatē warē heydē ydolatren.

Clodoueus deerste kersten coninc was gedoopt vā sinte Remigius te Reymen. hy rengneerde .xxx. iaer.

Lotharius clodoue⁹ sone rengneerde .l. iaer. hi starf āno dñi. cccc.lxxxv

Cilpericus lothari⁹ sone/rengneerde .xxiiij. iaer. hi starf āno dñi .vi^c. ix. Die coningine Fredegūdis sijn wijf bedreef ouerspel met eenē Ruddere die dē conīc Cilpericus doot slouch.

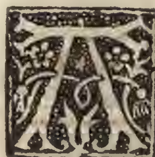
Lotharius Cilpericus sone/rengneerde .xl. iaer/eñ hi leyde dē coninckstoel te Parijs/dye daer te voren altoos ghestaen hadde te Soyson. Hy starf int iaer .vi^c. xlix. Eñ onder hē begonst eerst die heerscappie vanden Foreeste van Vlaendren/so ghi corts hyer naer int langhe ghedeclareert sult hooren.

Dagobert lotharius sone/sandt sint lop in tforeest vā Vlaendrē/ōme Vlaendren te bekeerene/tot den kerstene ghelooue. Eñ hy stichtede te Brugghe sinte Saluators kercke/inde Eere vā sinte Wulfrant.

Clodoueus Rex .xvi.
Theodericus .xviij.
Clotarius .xvij.
Cildericus .xix.
Theodericus .xx.
Clodoueus .xxi.
Cildebertus Monacus Rex .xxij.
Dagobertus .f. Cildericus monex. .xxiij.
Cilpericus .xxiiij. Lotharius .xxv.
Cilpericus .xxvi.
Theodericus .xxvij.
Cildericus monex. .xxviij. Ende hier es huute Moroueus gheslachte.

Eñ sichtent den voorß gheslachte/so sijn Coninghē vā Vranckerijcke gheworden/Puppinus die eerste. Karolus magnus die .ij. lodouicus pius die .iij. Karolus caluus die .iiij. Hier laten wi dit/ende willen beghinnen die Coronijcke/ende die hystorie vanden Foreestiers. Eñ vandē Grauē van Vlaendren &c.

¶ Hier beghint die Coronijcke/ eñ dye hystorie vanden forestiers. Eñ vandẽ Grauẽ vandẽ lande vã Buc/ twelck men nv heet Vlaendren.

Anno Domini als men screef.vi.c en.xxi.in dien tijden dat Deus dedit was paeus te Rome. Eñ die roomsche Keyser hiet Eraclius/ die welcke dat heylighe cruce ons herẽ wan vandẽ coninc Cosdre/ die hy doot slouch up die Ryuiere vander Dunauwe. Eñ ten seluẽ tijden so regneerde in Vranckerijcke die coninc Lotharius Cilperijcx sone/ die welcke was de vierde kersten coninc vã Vranckerijcke/ als ghi hier voren hebt ghehoort.

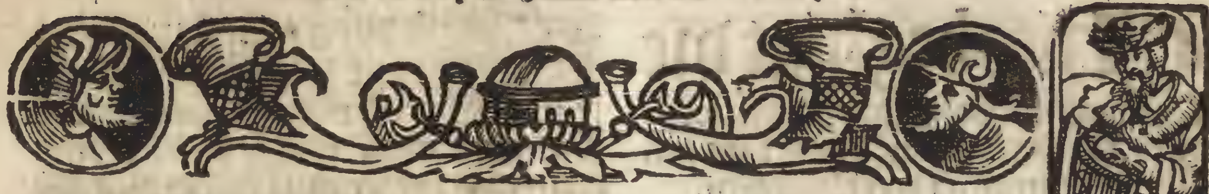
¶ Vã Lyderic zalewaerts sone/ die welck was/ den eerstẽ forestier vã Vlaendren/ eñ hoe hi den Ruese versloech. Ende hoe hi Ydonea Sconincx vã Vranckrijcx dochter troude/ waer af hi ghecreech.xv. sonen eñ drie dochteren.

Dat eerste capittel.

In dyen tijden was een vroom behendich mã vã wapenẽ/ eñ een forestier vandẽ wildẽ eñ tãme beestẽ/ wyens name was Lyderick vã Lylelez Buc/ die welcke was die eerste forestier/ heere eñ Prinche int woudt eñ wildernisse sonder ghenadẽ/ twelc eerst waeruẽ hiet tlant vã Buc/ ende nv ẽsment heetende tlandt van Vlaendrẽ. Dese voorſ Liederic was Zalewaerts sone/ die prinche was vã Digoen die hi hadde by Ermegarde/ dye vrauwe was vã Roussilioen. Dese liederic vslouch eenẽ hardẽ grotẽ Reuse/ die welc hiet Fynaerdt Eñ was eẽ wreedt fel tyrãdt binnẽ den lande vã Buc voorſ. Eñ de voornõ Liederick die slouchene doot voor sijn casteel. Twelck men heet Lilelez buc/ dats te segghen Rijssele neffens Vlaendren/ welc voorſ casteel es nv sinte morissis kercke. Ende Liederick wan dit voorſ casteel met crachte/ eñ veriaechde alle tghesinne van den voorſ Reuse Fynaerdt/ eñ wan sinen schat. Dit wordt vernomẽ eñ bekendt vã alle den volcke wonende binnẽ den voorſ lande van Buc/ wãt si warens seer blijde. Eñ tvolc al ghemeene/ quã tot Liederick/ begheerende dat hi wilde werdẽ huerlieder beschermere here eñ prinche/ het welcke hi accepteerde eñ wort huer lieder kersten prinche eñ forestier int voorſ landt/ twelcke was vul Roouers eñ vul dieuen eñ moordenaers/ die welcke hy alle dede hanghen aen boomẽ. Het gheuiel in tander iaer van Liedericx regemẽte dat eenẽ maderant van Bourgoengen met sinen neue Madonus van Poytiers/ eñ Zwijchaert van Partenay ontschakeden vrau Ydonea des conincx Lotharius vã Vranckerijcke dochtre. Eñ hi meendese te voerẽ in Jnghelandt. Als dese voorſ heerẽ quamen tusschẽ Noble dat nv Atrecht heet eñ Doornicke so worden si onderlinghe cabbelende eñ vechtende/ eñ Zwijchaert van Partenay sloech Madon vã poytiers doot Ende daer õme vrau Ydonea beual harẽ waghenare dat hi voere altoos duere/ eñ als sy gheuarẽ quã vp ontrent een groote mijle den casteele van Lylelez buc/ doen quam Lyderick der vrauwen Ydonea te

ghemoete/eñ hy hadde gheuanghẽ eenẽ
hert. Eñ liederic dochte dattet moeste een
edel vrauwe sijn/hi vraechde haer oft haer
gheliefde met hẽ te treckene tot sinen Ca-
steele/si was seere verblijt/ hoe wel si was
met drucke van hertẽ beuaen/õme dat die
Prinche van Poytiers doot was/eñ sy in
tcasteel cõmende so beual sy dẽ wagenare
ende huer twee camerieren dye met huer
vã Parijs quamẽ/dat si Liederic niet seg-
ghẽ en soudẽ wie dat si ware ofte vã waer
dat si quamẽ. Liederic die edele baroen ont
finck dese edele vrauwe weerdelike eñ seer
eerlijcke. Ende si vernachtede al daer met
hueren ghesellschepe/sy vraechde Liederic
oft hi gheen wijf en hadde. Hi antwoorde
noch niet/wãt mijn auentuere vã huwen
en quam noch niet/hy vraechde/ Wie dat
sy was ende vã wanẽ dat si quam eñ wer
waert dat si meende te treckene/doen sey-
dese dat huer vader was een edel man vã
hoogher gheboortẽ. Eñ een ionc princhc
van vreemden landen/hadde mi so lief eñ
meende mi te leedene in Inghelandt/eñ al
daer mi te trauwen/ &c. Eñ tusschẽ Kpuiere
twelc men nu heet duwap eñ der stede vã
Doornicke daer wordt hi doot ghesleghẽ
eñ also quamt toe dat ick sijn ghesellschap
moeste laten/ eñ lietẽ mi achtere/also ghy
mi in mijnen orbaer saecht/eñ ghy mi be-
weghet hebt gode lof. Eñ weet dat ic nem
mermeer in mijns vaders peghenwoor-
dichede en soude durrẽ cõmen / eñ ic en sal
nẽmermeer thuyswaert gaen/ic sal lieuer
dienen ghelijc eenen dienstwijue. Liederic
vraechde haer om haren name/ende of si
kersten ware/sy antwoorde mijn kersten
name was ydonea/doe vraechde Liederic

waer ōme sy nēmermeer en meende we-
der tot haer vader te treckene / noch tharē
lande. Eñ dat sy lieuer dienstwijf huer le-
uen lanc bliuen soude. Doen vraechde hy
huer/oft haer gheliefde bi hem te blijuene
niet om een dienst ionckwijf te sine/maer
als sijn weerde lief / ōme sijn goedt eñ sijn
casteel wel te achter warene/eñ bi gheual
le noch te wordene sijn ghetraude wijf/ eñ
ghetrauwede kijnderē bi hem te hebbene
Sy seyde vermocht ick bi hu te wesene eē
iaer of twee/ic hope in gode dat hu mijnē
dienst wel behaghē soude. Ende aldus so
bleef vrau ydonea by Lideric/eñ huer ca-
merieren vertrocken / maer sy en dorsten
te Parijs niet weder ōme treckē. maer dē
waghenare voerde die camerierē in eenē
waghene te partenay int lant vā poytau
Ende int wech varen huuten casteele van
Lilelez buc/ die waghenare seide tot Liede-
ricke. Och edele here eñ lieue weerdt han-
teert doch dese vrauwe wel ende eerlijcke/
het es also edele een maecht van gheboor
ten ende kersten als eenighe vrauwe tus-
schē hier eñ prusen oost/eñ spaengen west
Liederic en begeerde gheen ander wijf dā
ydonea. Ende hi ghecreech bi haer binnē
xij. iaren. xv. manlijcke kijnderen/eñ oor
drie dochterē. Nota. vp feestelijcke daghē
so droech vrau ydonea cleederen van dier
baer baldekin met goude besaept. Maer
Liederic drouch eenē keerle vā graeuwen
burckelschē lakene. Ende al sine kijndren
ōme dat si edel warē vāder moederlijcker
zijde/daer ōme dede Liederic sine kinderen
maken ondersnedē cleederē/ Aen die rech-
ter zijde vā ruden graeuwē lakene/eñ aen
dander zijde vā baldekin met goude duer-
saept. Nota. Int iaer ons heren. vi.^c ende
xxvi. sandt dē conīc lotharius sinte amant
die bisschop was vā Mastricht/in Lotrijc
ke/eñ in Vlaendrē/om te prekene tkersten
gheloone. Ende comende vp die schelde te
Ghendt/de wijfs wierpen naer hem met
coeschitten/eñ andre vuplichedē. Ende hi
wordt dicwil inde Schelde ghesteken om
te verdrinckene / hy bekeerde tlandt van
Vlandre al ōme ouer die schelde/ende dat
int iaer. vi.^c xxvi. Als Ydonea. xiiij. iarē by
Liederic ghesijn hadde. Die coninc dochte
eens in sinen droom daer hy lach en sliep/
als dat hi iaghede vijf daghen lanck naer
eenen witten hert/eñ inden vijfsten daghe
worde hi gheuanghen in een foreest/die ia
ghere diene vijngh die hadde binnē sinen
belokene vā sijnderwuenstē eenē schoonē
Rooseboom/die welcke doe hadde. xv. de
schoonste roosen die seere wel roken/ende
drie schoone ghespende niepkine. Eñ den
coninck den rooseboom ansiende eñ hem
dochte dat hi niet blijdere en hadde gesijn
binnē sinen leuene. Ende als hi ontwakē
was/hi gaf te kennene tvysioen vā sinen
drome/so dat hē was gheradē te gane ia-
ghene. Eñ aldoe wast een lettel ghesneeut
int beghinsel vander maent vā sporcle/eñ
die coninc was te Soyson. des morghens
hi disponeerde hē ter iacht te gane. Eñ hi
in eenē busch comende aensach hi eenē al
te grootē vreeselicken hert/de welcke liep
altoos noordtwaerdre. Eñ die coninc Lo-
tharius reedt altijt achter met sinē peerde
des andren daechs dye coninc Lotharius
verloos al sijn volc/ eñ vp den derdē dach
die conīc verwisselde sijn peerdt / te Door-
nicke/eñ hi nam sommeghe liedē met hē
als hi ontrent. iij. mijlen hadde ghereden
si saghē den hert de welcke liep te Rijssele
waert. Eñ die coninck reedt altijdt achter
den hert. Eñ tghesellschap dat hē volchde
huut Doornicke si verloren den coninc eñ
reden weder ōme te Doornicke waert/de
coninck Lotharius sach noch den hert eñ
hem dochte dat hi sach een casteel/ eñ daer
ōme stack hi sinē hoorne/eñ peinsde ware
daer eenich edel man/hi sal huten casteele
cōmen/Liederic sadt vp sijn peerdt horen-
de den hooren vandē coninc eñ nam sinen
hooren aen sinē hals/ eñ butē sinē casteele
cōmende/hy siet den hert die seere mat eñ
moede was/ende Liederick vinckene met
sinen honden eñ duerstackene met sinen
spiete/dye coninc Lotharius die quā daer
toe gheredē daer Liederic dē hert ghedoot
hadde. Eñ elck groetede dē andren. Liede-
rick vraechde den conīc wie hi was/hi sey
de hi was een ruddre Fransoys die hadde
vijf daghē lanc diē hert altoos gheiaecht/
ende hi hadde alle sine ghesellen verloren.
Doen seyde Liederic/och edel vrient eñ he

re comt met ons vp ons casteel/ en̄ midts
dat ghi desen hert hebt gheuolcht vijf oft
ses daghē lanc/comt en̄ rust hu vijf oft ses
daghē wi willen blijde syn en̄ vandē hert
eten en̄ wel te ghemake wesen. Die conic
in ttasteel comende/ dye vrauwe. Ydonea
was seer versaecht ōme dat sy Lotharius
huerē vader sach vā vreesen soe bedeech si
sieck en̄ wordt ligghende te bedde. Den co
ninck ter tafelen gaende en̄ aensiende die
xv. knechten/ende die drie dochterkins/hi
vraechde wiens kijnderē het warē. Liede-
rick seyde god heeftse mi verleent bi eenē
vreimdē wijue. En̄ bi huer so heb ic. xviij.
kijnderē ghehadt binnen. xiiij. iaren. En̄
dicwils twee kijnderen te gader. Dye co-
ninc vraechde waer ōme hebben si onder-
sneden cleederē. En̄ dat beste laken es aen
de luchter sijde/en̄ het behoort bet en̄ waer
schuldich te sine aende rechter sijde. Liede
rick seyde vriendt ōme dat mijn vrauwe es
edelder dan icke ben/daer ōme hebbic den
kijnderē aende luchter sijde ghedaen ma-
ken baldekin/en̄ aende rechter sijde grouf
laken als ic draghe. Die conic wordt seer
merckende vp die kijnderē/want si haddē
alle die vysonompe vander moedere. Die
conic vertelde hem en̄ wardt segghende
hets leden ontrent. xv. of. xvi. iaer dat mijn
dochter ontscaect was vā den Prinche vā
poytiers/ maer waer dat si toe belende en
constic nopt ghewetē/ dese kijnderē heb-
ben alle so wel de vysonompe vā mijnder
dochter. Och edel vriendt en̄ lieue weerdt
sal ic die moeder van desen kijnderen niet
moghē sien. Lieder̃c en wiste niet dat sijn
gast was die conic vā Vranckerijcke/en̄
vadre van sinen wijue En̄ Liederic sprack
den conic toe segghende / ic sal mijn wijf
die moeder van desen kijnderē doē cōmē/
en̄ men ghinck om haer/maer si en wilde
niet cōmen. Liederic ghijncker selue ōme/
daer si lach vp huer bedde weenende seere
Hi seide haer dat si quame ter tafele/si sey
de dat en dadic niet om al dat goedt dat in
eerderijcke es/want hu gaste dat es mijn
vadere/den groten Lotharius conic van
Vranckerijcke. Liederick was seere in sijn
der herten verwondert/ want hi en conste
binnē. xv. iaren vnōr leden die sy met hem
ghewoont hadde nopt vā huer ghewetē
wie dat huer vader was. Iyederic ghinck
totten conic segghende dat si sieck te bed
de lach. Die coninck vraechde al noch van
wanen dat sijn wijf was/ hi seyde ende hi
swoer den coninck dat hi binnē. xv. iaren
dat si te samē ghesijn haddē vā huer nopt
en conste ghewetē vā wanē datse was/
noch ooc wie huer vader was / of vā wat
gheslachte dat si was. Doen vraechde die
conic hoe es huerē name. Liederic seyde/
si heet ydonea. Die conic seyde/so eest ydo
nea mijn eyghen dochtere/ sonder twijfle
Doē seide die conic tot Liederic. Ic gheefse
hu tot eenen wettelijckē wijue. En̄ wil hu
prince makē vā al dese landē hier ontrent
ghelegē. En̄ ic vergheue hu alle mesdaet
dat ghi bi huer gheweest hebt sonder tcon-
sent van mi/ of van onsen maghē. Die co-
ninck Lotharius wildese ēmer sien/eer hi
drincken of eten soude. En̄ Liederick leede
den conic ten bedde daer Ydonea lach/so
stondt si vp van hueren bedde/ ende welle
comde huerē lieuē vadre/ en̄ al daer seyde
si hem alle de gheuaernesse/hoe dat si aen
den heere Liederic gherochte. Die conic
maecte blijde chiere en̄ bleef aldaer. x. da-
ghen lanc/en̄ men ontboodt al dese naer-
uolghende steden/ als Doornicke/dye vā
Noble dwelc men nv Atrecht heet. Ende
die vander Kyuiere dat nv duwayes. De
se quamen al in Liedericx casteel / tot den
conic Lotharius. Ende die conic gaf sijn-
der dochter Liedericke den foreestier teenē
wettelijcken wijue/in de presencien vandē
principaelsten ende de edelste en̄ eerlijcste
van Doornicke/Kyuiere en̄ Noble.

Ende men hielt daer een costelijcke feeste
en̄ brulocht vijf daghē lanc gheduerende.
En̄ dye ter brulocht quamē gauē ghiften
ter weerdicheyt van hueren vadre den co-
ninck Lotharius van Vranckerijcke. En̄
die conic maecte Liederic Prinche en̄ Here
en̄ Foreestier/ vā alle den steden vā Sōme
noble totter noordt zee/in presencien vā al
le den ghenē die ter feestē vander brulocht
ghecōmen warē. Dit warē die stedē daer
Liederick heere of ghemaect wordt. Eerst
Sōme noble/Vermandoys/Nyelle/Ary
en/Seunen/Sedijn/Kyuiere/Iplelez buc

Blondijn/Brughstot/Aerlebeke Gupsen
Dese feeste vāder bruloft ghedaen sijnde
eñ daer alle saken vulcōmen/die conic Lo-
tharius beual Lideric bouē allen dinghē
dat hi dat foreest van Vlaendrē/eñ alle die
steden eñ landen/daer hi hem here of ghe-
maect hadde/houden soude in sijne recht-
ueerdichept. Eñ ouer elcken recht vōnesse
streckende. Also wel vp den rijcken als vp
den armē/also wel ouer die edele als ouer
tscamel ghemeente/Twelcke hi den conic
beloofde te doene. Eñ hy swoert hem niet
achter te latene. Eñ dede daer manschip
den coninc Lotharius/ van al tgene dat hi
van hē ontfanghē hadde/voor al dat volc/
dat daer ter bruloft cōmen was. Ten.xi.
daghe naer dat die coninc Lotharius seer
weerdichlic ontfanghē gheweest hadde/
so heeft hi orlof ghenomē aen sine dochtre
ōme te Parijs waert te treckene. Eñ dye
van Doornicke hem seere grote weerdic-
hept bewijsende/eñ hē met groten dienste
bi warē/ouermidts dancbaerhedē hunte
dien dat Cilperick des coninx Lotharius
vadre hadde ghedaen eerst fonderē onser
Vrauwē kercke te Doornicke/hier bi ghe
leeden sy hem met state al tot Parijs toe.
Eñ Lideric nam.vij.vā sinē oudtstē sonē
eerlickē gehabytueert/eñ si voerē met ha-
rē vadre/eñ met harē grootheere te parijs
waert. Nota. dat die vā parijs harē conic
haddē ghedaen soucken/eñ hadden ducht
dat hy vandē wildē beestē verbetē hadde
gheweest. Eñ die conic in parijs cōmende
alle dat volc vā parijs was seere verblijdt
eñ toochden hē blijde wellecōme / eñ men
reedt peghens hē met blijden ghelate/eñ
daer wordt ouer al ghehoort alle dye ma-
niere/hoe den coninc Ydonea sijn dochtre
gheuondē hadde/eñ dat sy van.xv.mape-
lijcke kinderē moeder was/vandē welckē
die.vij.oudtste sonē met Lidericke huerē
vadre binnē Parijs present daer bijden co
ninc warē. Daer ōme ordōneerde den co-
ninck een groote feeste/eñ dede beroupen
een Joostement ter veerdichept vā Liede
ricke. Eñ daer hadde Lideric in dat ioste
ment die eere/den dinck/eñ den prijs/als
die alder stercste/eñ die vroomste Prinche
vā hem allen. die in dat ioostement warē/

eñ men houeerde daer.viij.daghen lanck
eñ men hielter grote feeste/die Herẽ/Prin
chen/eñ menich Edel Baroen/vergiftedẽ
Liederic/eñ sine.viij.kijnderẽ/ die met hẽ te
Parijs ghecõmen warẽ/welcke Heerẽ eñ
vrauwẽ sondẽ schoone eñ costelicke ghiftẽ
der schoonder bruudt Ydonea/des coninx
van Vranckerijcke dochtre. Ende Dago-
bert des voorś Coninx Lotharius sone/
der schoonder Ydonea broedre was ouer
blijde/õme dat sijn lieue sustre aldus leuẽ-
de ghevonden was/ eñ veele te meer õme
die schoone eñ vrome kinderẽ die vã huer
ghecõmen waren/vander welcker dat hy
oom was. Dese eerlijcke en tryumphãte
feeste ghehendt sijnde/ Liederic nam orlof
aen sinen sweer Lotharius den coninc/eñ
aen sinẽ zwaselijnc Dagobert. Eñ aen al-
le die edele/grotelic bedanckende hẽ liedẽ
vander weerdichede/die hẽ eñ sinẽ wijue
eñ sinen kinderen ghedaen was. Eñ daer
beual den coninc Lotharius/ sinẽ behuwe
den sone Liederic/ als dat hy dat wilde fo-
reest vã Vlaendren wel eñ rechtueerdelic
regieren soude/ Eñ suuerẽ vã allen shaet
roouers eñ malefactuers. Liederic te vlaẽ
dren waerts cõmẽde met alle sine.viij.kin-
dren/ in alle die stedẽ die hẽ ghegheuẽ wa-
ren so was hy eerlijc ontfanghẽ/ als huer
lieder nyeuwe Prinche eñ Here. Eñ dede
makẽ vp die Leye te Aerlebeke een casteel
al daer hi sine woonste maecte. Eñ als Lie
dericx kijndren groot waren / so deelde hy
sine heerscappen onder sine kijndrẽ. Joze-
ram was dhoudtste/eñ Leenhoudere. An-
thonis die gaf hi dat Foreest van Buc dat
men nv Vlaendre heet. Bosschaert hadde
des princhen dochtre van Leuwene/ende
Boudewijn was heere van Sõme noble
dat nv es Ampens/ Iponel was heere in
tlandt vã Vermendoys. Gallerant was
heere van Nyvelle. Mauris was heere vã
Iplelez buc/datmẽ nv Rijssele heet. Sala-
deu was heere vã Arpen. Bandwijn was
here vã Rpuiere/dat nv es Duway. Ma-
nifer was heere van Sythin dat nv heet
sint Omaers. Joffroyt wordt heere van
Blondijn/dat nv Ghendt heet. Ganime-
des was heere van Brughstock/twelc mẽ
nv Brugghe heet. Bandianus was heere
van Aerlebeke. Eñ hadde dat casteel doen
meersen. Eñ dedet costelicke makẽ/eñ pin
gieren daer inne die wapenen van Salu-
waerdt sinẽ groot here/eñ vã Ermegarte

van Konsselgon sijnder grootvrauwe/ eñ van vrau Ydonea sijnder moedere/ die ionghe Liederick die welcke was die ionckste sone ende die laetste van vijfthien kinderẽ was verslaghen vanden Sarasijnẽ voor die stede van Parijs. Dye groote Lideric dye dede vele busschen vellen binnen den lande van Vlaendren/ twelc men doe hiet twout sonder ghenade/ eñ seer vele lants winnen/ ende hi stichtede Brugghestock/ ende dede maken eerst onser vrauwẽ cappelle diemen nv heet sinte Donaes. Dese Liederick was eens bi Parijs met al sijne kinderen in eenen grooten strijt/ al waer derthien heydenen coninghen waren/ eñ daer was seer vreesselijcken ghevochten/ al daer so bleuen doot verslaghen vier heydenen Coninghen/ ende vijf vlodender te Spaengien waert als te haren lande/ inden seluen strijt verloos Liederick sijnen ionckstẽ sone. Liederick die Prinche van Buck was alsoo gherechtich/ het gheuiel in eenen somertijt ontrent sint Jans baptisten dach midsomers/ dat Liederick hadde vã sconincx Lotharius lieden/ die welcke quamen visenteren met vrauwe Ydonea sijn wijf/ ende dat ter weerdichede vãden Coninck Lotharius/ dye welcke worden minlijck ontfanghen/ hy ontboot diueersche van sijnen edelen subgijten/ mannen eñ vrauwen/ õme die edele dier cõmen waren eerlick te ontfanghene. Ende daer was een groot hof beroupen/ soe datmer houeerde/ danste ende reyde. Eñ eeneghe vanden ionghen ioncfrauwen verhitwe sende die weinschten õme kersen/ prumen ofte ander fruyt/ so datter quã al daer eene schamele vrauwe met eenen paendere vol nyeus fruytste vercoopene om huer ende huer kinder ander voetsel met dyen ghelde te coopene. Dit siende Jozeram Liederícx oudtste sone/ dye welcke cochte tvoorseyde fruyt sonder ghelt te gheuene/ maer beloefde datmen haer wel betalen soude/ welcke paendre met fruyte worde ghestelt voor dye vrauwen ende ioncfrauwen/ eñ dat belof van betalene wort verghetẽ/ eñ dye voorseyde vrauwe was verbeydende voor die poorte om betaelt te wordene vã haren fruyte so haer beloeft was/ eñ wort eyndelicke doncker nacht/ ende doe ghinc si thuyswaert/ ende als si thuys quam soe vant si huer kindeken doot van hongher. Tsanderdaechs daer naer keerde si weder ende claechdet Liedericke/ dye welcke reet met Jozeram sijnen sone te Doornicke eñ dedene daer aen die galghe hanghen sonder letten. Dit verhoorde die Coninck Lotharius dat Jozeram die oudtste leenhoudere schoffierlicken ghedoot was/ hi confisquierde alle die steden ende landẽ die hy Liedericke ghegheuen hadde/ ende hi quã met eender grooter heyrcrachte yeghens Liedericke. Eñ buyten Ryssele was seere gheuochten maer Liederick hadde die victorie/ ende eyndelick wart den paeys ghemaect tusschen den coninck Lotharius eñ Liederick. Ende corts daer naer soe starf die coninc Lotarius ende dat was int iaer ons heeren .vi. hondert ende seuen en dertich. Ende naer Lotharius soe regneerde sijn sone die vrome coninc Dagobert/ dye welcke seynde sinte Loy in Vlaendrẽ õme te bekeerene alle dat volc lancx dẽ zeecant van Swyse tot Oostburch. Eñ te Brugghestock stichte hy sinte Saluators kercke in dye eere van sinte Wulfrant. Eñ om dat sinte Loy een groot deel van Vlaendrẽ bekeerde/ specialick lancx den zeecant/ daer heift hi in Vlaendren twee mesdaghẽ binnen ten iare. Dese Liederic stichte te Brugghe die burch ende tcasteelken vandẽ Loue ende onser voorseyder vrauwen cappelleken/ welck nv es Tsinte Donaes/ maer Boudin dyserin deerste Graue vã Vlaendren dede dye cappelle breken/ ende den choor maken alsoomen dye nv heden vp den dach sien mach. Liederick als hi dat foreest van Buck/ dat nv Vlaendren heet/ gheregiert hadde den tijt van sessen vijftich iaren/ soe rees eene oorloghe tusschen Syghebeert ende den coninc Clodoueus Dagoberts sone eñ Liedericke/ want Syghebeert woude Ampens ende Verman dops of trecken Liedericke ende Liederícx kinderen/ eñ gheuent sijnen neue den Coninck Clodoueus. Eñ die monic Syghebeert eñ Clodoue9 quamẽ met grotẽ heyrcrachte voor dye somme noble/ eñ al daer was ker gheuochtẽ. Eñ in dien bloedegẽ

ende groten strijt was die edele Foreestier Liederick seer ghequetst/ so dat hijer corts of starf/ ende wort gheuoert te Arien/ ende al daer seer eerlijcke begrauen/ inden iare ons heren alsmen screef seuen hondert eñ seuẽ en tseuentich. Nota dat Liederick had de eenen bastaert die hiet Namelon/ die hi hadde bi Gratiane des Coninckx dochtere van Bretaengien/ by harẽ versoucke als sy ionck was. Ende als dye Jonghelinck Namelon.vi iaren oudt was/ so sandtmе ne al heymelick tot Liederick sijnen vade re/ ende als Namelon groot was/ so was hi een edel stout man van wapenen/ ende hi ghecreech met sijnder vromichept een groot deel vanden lande van Meustren/ datmen nv Normandien heet.

¶ Van Anthonis Liederickx sone/ dẽ tweedẽ Foreestier/ vandẽ lande vã Vlaendren/ die welcke regneerde ontrẽt sesthien iaren. Ende daer nae so was hi ende sijne kinderen/ oock mede het meestendeel van sijnen vrienden ende maghen versleghen vanden Wandelen eñ vanden Hunen.

¶ Dat.ij.Capittel.

Anthonis Liederickx sone was die anderde Foreestier/ hy regneerde ontrent sesthien Jarẽ/ die welcke was versleghẽ vãden Wandelen ende vanden Hunen/ ende sijne kinderen/ ende al dat meestedeel van sijnen broeders. Eñ Vlaendren/ Brabant ende Lottrijcke was bedoruen vandẽ Hunen/ vanden Wandelen/ ende vandẽ Gotten/ ende gheduerde wel die spacie vã hondert iaren/ omme dat crancke regement vanden coninghen vã Vranckerijcke/ tot datter quam den coninc Kaerle Marteel ende sijn sone puppijn/ die vanden Paeus Zacharias coninck vã Vranckerijck ghemaeckt was. Ende dye voorseyde Paeus nam den Coninck Cildericus/ diemẽ hiet Hildericus sijn croone ende sceptre/ ende dede dien Cilderick eene crune scheerẽ/ eñ maectene monick in Sareptẽ/ ende men gaf dye croone ende den sceptre Puppijn Kaerle Marteels sone hem ende sijne nae cõmers. Ende dese Puppijn ende sijn vadere stelden Vranckerijcke weder õme te pointe/ ende verdreuen alle die Sarazijnẽ ende die van westen/ als die spaengiaerts ende die van Zassen metten Hunen/ ende Gotten/ ende die Alanen ende Wandelen die hupten Oosten quamẽ. Eñ dese nyeuwe coninghẽ suuerden Vranckerijcke vã alle ongheloouèghe menschen/ hier toe so was Gheeraert van Rossilgon behulpelick/ ende Kaerle Marteel commende in Vlaendren vp die Leye in tcasteel te Haerlebeke/ voerde daer Escorept bosicharis sone/ here van Leuene des heren Liederickx derde sone/ die selue Escorept hadde eenen sone gheheeten Liederic/ die welcke als hi twintich iarẽ oudt was/ ghinck hy mettẽ Coninck Puppijn ende naer Puppijns doot/ hi woonde metten Coninc ghenaẽt Karolus magnus. Ende als doe begonste tlant van Vlaendren weder te becõmene tsijnen eerstẽ state eñ in redelicken point te. Anthonis eer dat hi vandẽ Hunen versleghen was/ ouermidts dat sijn vader te Arien begrauen was/ daer by dede hy die selue stede van Arpen meersen ende beuesten/ ende deder inne sonderẽ sinte Jacobs kercke.

¶Van Lyederick van Haerlebeke den.iij. Foreestier / dye welcke Vlaendren seer suuerde vanden Roouers.

¶Dat.iij.Capittel.

Lyederick vā Haerlebeke Estorepts sone / Boschaerts sherē van lueuenē sone / die liederick vā Lyleleȝ bucsone was / te wijle dat hi woonde metten coninc Karolus Puppijns sone / vertrack hi coninc Kaerle hoe dat sine voorders heerē vā Vlaendren gheweest haddē. Eñ daer waren noch casteelen eñ woonstē die ghepingiert warē metter wapenen vā Vranckerijcke eñ vā Rousselioene / eñ vanden heeren vā Lotterijcke daer sine voorders of cōmen waren Dit vernemende die grote coninc Kaerle midts dat Vlaendrē al doe noch wilt was ende vul moordenaers eñ roouers / hy beual Lyedericke dat hi aldaer vpper iagere wesen soude ende een foreestier. Ende dat hi tlandt vanden roouers soude pijnen te suuerene. Lyederic oorlof nemende aendē coninc quā te Vlaendere waert eñ maecte sine woonste te Haerlebeke al daer hy vp ghehouden was. Eñ hy suuerde altemet Vlaenderen / maer daer warē sommeghe dye groot gheweldt den volcke ghedaen haddē / dye welcke leyden dicwils laghen omme Lyedericx Casteel te stelene ende te ghecrijghene / eñ hem te doodene haddē si gheconnen / die welcke hieten Mylon van lauwe / Jaques van lauwe / Eñ van steenvoorde le hardy met sinen drien bastaerdē eñ een yeghelic hadde eenē stercken torre / daer si hem vp onthielden ende woonden. Item noch wasser Hughe vā langemart / Lauden van eluerdijnghe eñ Testaert vā boesijnghē. Item bouchaerdt eñ Landriet Alle dese warē horrible moordenaers. Eñ waren tsamē so sterck eñ so machtich datse Liederick nyet en conste verwinnē. Die coninck Kaerle seynde te Doornicke eñ te Vlaender waert den Bisschop vā Parijs om te visenterene of si goede kerstenē waren / Eñ of si den sondach vierdē eñ of si die zede hilden van goede kerstenen. Ende als den voorē bisschop quam bijder brugghe vā pontawendijn / so wordt hi bespronghē vandē voorē Roouers diene doot slougbē Eñ die knapen reden seer drouuich wech / totter wet vā Doornicke / twelcke niet varre en es van danen / ende dedendaer huere clachte / des Bisschops van Parijs lieden waren ghearresteirt vāder wet vā Doornicke weghe / eñ dye vander wet vā Doornicke sonden boden hute om die waerheit van dyen claerlicke te ondervijndene. Eñ dye voorē boden vonden doot ligghende den voorē Bisschop van Parijs. Ende die heerders die daer vp dien acker die beestē wachten / seyden dat si den eenen moordenaer wel kenden. Eñ hiet heer Erby van landen / maer wye dander waren dat en wisten sy niet / dese boden keerden metter bodtschap te Doornicke waerdt. Ende des dooden Bisscops knapē wordē ontsleghē Eñ tlichame vanden Bisschop wort ghehaelt eñ begrauen in onser Vrauwen kercke te Doornicke. Eñ dye waerachticheyt van deser houtraedicieuse moordt wordt ouer ghescreuen den coninc van Vranckerijcke / eñ wie de roouers eñ moordenaers waren. Die coninck Kaerle dye men hiet Karolus magnus / ontboodt Lyedericke dat hi cōmen soude bi hē te Parijs twelck

hi dede/ende Lyederick cōmende biden coninck/dye coninc ondersochtene hoe met hem stondt. Lyederic andtwoorde hem dat hi altoos stondt eñ was in vreesen/ende en dorste nauwelic huut sinen casteele treckē/ ōme die groote foortse eñ ouerdaet die die voorś Roouers bedreuen. Lyederick bleef een stick tijts byden coninc/eñ dit was int iaer.vij.^{c} eñ.xcij. Int eerste iaer vandē Keyser Constantijn/die coninc Kaerle gaf Liederick van Aerlebeke Auctoriteyt eñ moghentheide den quaden te hanghene eñ te doodene/Eñ te iusticierne naer huer liedē verdiente. Eñ maecte hem eñ sine naercōmers gheweldeghe princhē eñ foreestiers van Vlaendren. Ende beual hem alle die roof casteelē eñ moortholen vandē voorś neghen roouers te minerenne/eñ te nyeuten te doene. Eñ daer toe so gaf den coninc den seluen Lyederick eene quantiteyt van saudoniers ende lieden van wapenen/die huer lieden saudye ontfanghen souden te Doornicke. Eñ helpen Liedericke alle die quade roouers ende vertasserers te nyeuten doen/eñ Vlaendren helpen suuerē. Liederic in Vlaendren cōmende/hi ghecreech altemet dese voorś Capiteynē vandē roouers/Eenighe wordē doot ghesleghē int gheuecht. Andere dede hi hanghē aen boomen ende aen galghen/hy wierp ōme eñ raseerde huer lieden sloten eñ roofhuysen eñ verdreef al huer lieden medeplegheers/ Onderwijsende dat die castyhijnghe was huuten specialen beuele vanden Coninck Kaerle van Vranckerijcke. Eñ dye coninc hadde belooft dat hi soude seynden diuersche Monickē eñ Predicaers binnē vlaendren/up dat by dien die rechte reghele vā eenen goeden kersten menschē leuene soude meughen vermeerst eñ versterckt worden/binnen den Lande vā Vlaendren. Eñ Lyederick dede stichten ende fonderen sint Saluatoors kercke te Aerlebeke. Ende als hi Vlaendren gheregiert hadde.xliiij.iaer so starf hi/eñ sijn sone Inghelram dedene begrauen(met eenen also grooten state)te Aerlebeke/in sinte Saluatoors Kercke/eñ dit was int Iaer ons heeren alsmen screef viij.^{c} ende.xxvi.

¶ Van Inghelram den.iiij. Foreestier/die welcke veel Steden ende Dorpen fondeerde.

Dat.iiij.Capittel.

Inghelram Lyedericx sone van Aerlebeke die track tot den Coninck Lodewijc die goedertierē ende dede hem manschip vanden Foreeste ende Heerschappe vā Vlaendren/Hi dede vele Steden eñ Dorpen maken up loopende Beken eñ up Riuieren/ eñ so dede oock Andrack sijn sone. Dese Inghelram rengneirde in Vlaendrē ontrent xviij.iaren/ende starf int Iaer ons heeren viij.^{c} eñ.lij. Hi licht begrauen te Aerlebeke bi sinen vadere/hi was de vierde foreestier in Vlaendren.

¶ Van Andrack den.v. Foreestier/ die welcke vele Bosschen dede vellen.

¶ Dat.v.Capittel.

ANdrack Jnghelrams sone/die vijfste foreestier/ Hy regierde Vlaendrē ontrent.x.iaer/hi de de manschap vandē heerscap-pye des foreests van Vlaendren Aen den coninck Kaerle dye men hiet dye caluwe. Andrac consenteirde dat so wye busch vel-len wilde/eñ makē daer of winnēde landt dat selue landt soude sine sijn/eñ sinē naer-cōmers ēmermeer/ huuten welcken qua-men huut diueerschē landē vele menschē te Vlaenderwaerts medallē metter weu-ne ende waren vele arbeyders/de welcke seere rijcke wierden vanden bearbeyden lande/eñ vanden vruchten dye sy daer vp wonnē/eñ haer lieder naercōmers. Dese voorš Andrac starf inden iare ons heeren viij.c ende.lxij. Hy licht begrauen bi sinen vader te Aerlebeke.

¶ Van Boudin dye.vi.Foreestier/ die welcke wart Graue vā Vlaendren ghe maect vanden coninc van Vranckerijcke/ ende trauwede die schoone Judich / doch-tere vanden Coninck. ende brochte sinte Donaes lichaem te Brugghe.

¶ Dat.vi.Capittel.

BOudin dyserin Andracx sone/ dede homaige ende manschap den coninc Kaerle die caluwe/ Hi was die.vi.eñ die laetste fo reestier/hi was seere vroom yeghens dye Heydenē/ wāt binnē den heydensche lan-de dede hi vele vrome feyten eñ duervacht meneghen strijdt met den coninck Kaerle vā Vranckerijcke. Eñ halp hem in heyde nesse vele diueersche steden winnē/als An dronoble/eñ Constātenoble/daer die voor screuen Boudin groote eere behaelde bo-uen vele andre kersten Princhen/want hi metter handt verslouch meneghen meu-ghenden Sarazijn. Eñ inden iare ons he-ren alsmē screef.viij.c eñ.lxiij. cōmende vā Constantenoble te Vranckerijcke waert. Die voorš Lodewijc met Boudin dyserin andracx sone/so es waer/dat de selue Bou din die schoone Judich des voorš coninc Kaerle die caluwe dochtre/eñ was svoorš Lodewijcx sustre. die welcke Boudin dyse-rin so schoone toe sprac/so dat hijse ontsca-kede/eñ brachtse in Vlaendrē te Brugghe Bijder welcker hi hadde twee knapelijcke kinderē/waer of deene hiet Kaerle/eñ dan der Boudin/dit vernemēde die conic Kaer

le die Caluwe/ hy vergaderde een groote
heyrcrachte / als volck van wapenen om
Boudin Dpserin te nyeutē te doene eñ te
scoffierne/ maer Boudin niet sijnre vroo-
michept wesende in eenen wijch/ by sinte
Lops berch bi Atrecht versloech dat heyr-
cracht vandē coninc/ die welcke indē seluē
wijch ooc gequetst was Eñ hi vloodt naer
Parijs. Eñ des iaers daer naer / so sandt
die conīc Kaerle dē bisscop Ancelmus vā
Kyemen / met vele edele liedē vā wapenē
te vlaendrē waert gheleedēde om boudin
Dpserin ende Judich te verwatene. Naer
tinhoudē vā die decretalen/ die de Paeus
Gregorius ordōneerde peghē die ontscha
kers Eñ voordt so meēde de voorē bisscop
Ancelmus dat landt vā Vlaendren te ver
malendyene. Dit verhoorde boudin dyse
rin/ eñ ghinc dē Bisschop te ghemoete hē
ootmoedelic biddēde/ dat hi hē dyes vlatē
wilde : maer terstont slouch des Bisschop
volck naer boudin dyserin ende naer sijn
volc maer boudin mettē sinē weerdē hē so
vromelickē peghens die fransoysen/ so dat
si het meeste deel doodt sloughē eñ vijngē-
der so vele dat nauwe een ynckel ontgaen
conde. Ende in dien seluē strijdt/ was den
voorē bisscop Ancelmus ooc doodt ghesle
ghen eñ sijn oom gheuanghē. Eñ om sine
putertierhede eñ quade woorden eñ ghe-
werckē/ so dedene Boudin dyserin hangē
aendē muer vandē Casteele vā Kijssele al
gheleerst eñ ghespoort. Die conīc verhoor
rende die vromichept vā boudin dyserin/
Eñ ooc merckende dat Boudin hadde .ij.
enapelicke kijnderē bi sijnder dochtre/ die
schoone Judich. Men dede tractieren om
een bestant vā eenē iare tusschē den conīc
eñ boudin. Binnen deser tijdt vā desen be-
stande/ so reysdē Boudin eñ Judich te Ro-
me tot dē paeus Nicolaus/ diese beede ab-
solueirde eñ trauwede. Eñ die paeus sant
ij. cardinalen aen dē conīc vā vranckrijcke
beuelende hē eñ ghebiedēde dat hi dat hu
welic vā boudin eñ vā iudich sijnder doch
tere consenterē wilde. Die conīc bescaemt
sijnde merckende tbiddē vandē cardinalē
des Paeus eñ sine meeninghe/ so heeft hi
ontbodē met vriendelickē letterē/ dat sine
dochtre Judich met Boudin hueren man
soude cōmen te Parijs/ metsgaders datsy
vandē Paeus Nicolaus waren gheabsol
ueirt/ eñ ooc bidē seluē paeus ghetrauwet
si lieden bidē beuele des conīcx te parijs cō
mēde/ hebbē hē liedē vootmoedicht eñ ba
den dē conīc vghheuenesse vā alle dē pointē
die si peghē dē coninc mesdaē mochtē heb
ben Die coninc seyde metsgaders dat ghi
lieden vandē paeus gheabsolueert sijt / so
vgheuic v dat ontscakē vā mijder dochtre
eñ die mesdaedt dat ghi dē bisschop mijnē
bode versleghē hebt/ eñ die mescaet vandē
wijghe ōme tat ghi liedē tmijnē eerstē ont
biedene bi mi gherōmē sijt / die conīc hielt
Boudin eñ Judich sijnd dochter te parijs/
Eñ dede ordōneerē eē grote feeste in Anax
ore/ eñ hi ontboodt bi hē alle sijn edelen vā
sinē state/ eñ voer daer met alle dē edelē eñ
sijnd dochter Judich. Eñ boudin volghde
hē liedē in Anaxore/ daer was die feeste vā
der brulocht ghehoudē met grooter trypū-
phe. Eñ boudin eñ iudich bleuē daer .viij.
daghē lanc. Eñ in die principale feeste vā-
der brulocht/ so makede de conīc hē prince
eñ daer toe graue vā vlaendrē. Eñ hi dede
hē daer mānscip/ als vandē graefschepe vā
vlaendrē. Eñ die conīc dede hē gheuē tlich
ame vā mijn here sinte Donaes/ de welcke
was eerdtsbisscop vā Kyemē/ eñ eē helich
cōfessoor/ welc werde lichaē hi dede bringē
in vlaendrē te Brugghe/ daert noch tijp de
sen dach rust Eñ dede brekē onser vrauwē
capelle indē burch de welcke liederic vā ly
lelez buc dede makē daer te vorē/ mer bou-
din dyserin deidse meerderē eñ vauterē so
men noch sien mach/ eñ daer gaf hy sinte
donaes lichaē. Eñ ordōneerde al daer som
mighe religieusen/ die de .vij. getijdē hildē
daghelicx/ hi dede maken den steen dat nu
die vangenesse es eñ thoude schepē huus
twelc binnē sgrauen Lodewijcx vā malen
tijdē ghebrokē was eñ vermaket so ment
nu sien mach/ eñ was int iaer ons heeren.
viij^c. eñ. lxxvi. Eñ boudin dyserin dede ver-
nyeuwen dye looue. Naer dat hy Judich
ghetrauwet hadde/ so rengneerde hy als
Graue .xvi. iaer lanck. hi starf int iaer ons
heerē viij^c. eñ. lxxxi. hi was begrauē te sint
omaers in tclooster vā sinte Bertins.

Ghendt/welcke cloostre hy selue stichte.

¶Van Aernout/ dyemen hiet den Ouden/den.iij.Graue.die welcke.xij.Canuneken tsinte Donaes te Brugghe ordonneerde.

¶Dat.viij.Capittel.

¶Van Boudijn die Caluwe den.ij. Graue/die Tclooster van sinte Peeters te Ghendt stichte/

¶Dat.vij.Capittel.

Boudin dye caluwe Boudin dyserins sone/dese was die tweeste Graue van Vlaendren/ hy hadde teenē wijue Geertruudt dye welcke dochter was van Eggedier/ Adelwaerts sone/des coninckx van Jnghe landt. Eñ si hadden te gader eenē sone/die men heet den grooten schoonē Aernoudt die welcke stichte tclooster te Blondijn dat men nv heet sinte Peeters te Ghendt/ Hi leefde seere langhe/eñ regierde Vlaendre in goeden payse/bet dan.xxxix.iaer lanck/ onder Lodowijc balbū/eñ Carolo magnū eñ Lodewijcke eñ coninghe bastardū van ludouico baldū/eñ onter dē grote Hughe van Bourgoengen/ Hughens sone dye viij.iaer regierde/eñ gaf die croone dē ghe rechten hoire van Vranckerijcke Karolo stulto Lodewijcx balbij ghetraude sone/de se Boudijn dye caluwe staerf des daechs naer dertiendach/int iaer ons heerē.ix.c eñ xij. Hy licht begrauen te sinte Peeters te

Aernoudt diemen hiet den Ouden Aernoudt/als hi een ionck man was in Vranckerijc/men hietene den schoonē Aernoudt dese was die derde Graue in Vlaendrē/hi verdreef die hunen eñ die wandelen. Ende daerōme gaf hem dye Paeus die thiende in Vlaendrē/vander Prochie vā wijtsgate bi Ypre/die hi gaf der kercke vā sinte Donaes te Brugghe/daer hi ordōneerde.xiij. prouendē/eñ deder stellen.xij.caneuneken reguliers. Hi rengneerde wel.xxxvij.iaer onder den coninc vā Vranckerijcke Karolum stultum. Jn sijns vaders tijdt/so was coninc in Vranckerijck ghemaect Hughe cappet/diemen sept die vleeshauwere/als voren wat verhaelt staet/eñ was int Jaer viij.c xcv. Dese Aernoudt starf int iaer ons herē.ix.c eñ.lvij. Eñ hi licht begrauen sinte Peeters te Ghendt/bi sinē vadre/sijn wijf

hiet Alept eñ was des Grauen dochtre vã vermendops.

¶ Van Boudin dye ionghe/ dē. iiij. Graue/ die veel stedē/ eñ marctē stichtede.

¶ Dat. ix. Capittel.

Boudin dye ionghe des ouden Aernoudts sone die hi hadde bi Machtelt des hertoghen hermãs vã Zassen dochtre. Eñ hi hadder ooc bp den ionghē Aernoudt/ dese Boudin was die vierde Graue vã Vlaendren / dese Boudin regierde. iij. iaer lanck vlaendrē/ binē der tijt dat sijn vader leefde ōme dat sijn vader so oudt eñ onvermeughē was. Dese Boudin dede vele proffijts den lande vã Vlaendrē om steden te ordōneerenne eñ te beuestene/ hp dede stichten Ypre / sinte Winnocx berghe/ Dixmude/ Borborch/ Duunkercke/ Ardeburch ende Roesselare/ Hi ordōneirde die maerckedaghen te stellene/ als Yppre/ te Brugghe/ te Cassele/ te Borborch / te Vuerne / te Contrijcke/ te Roesselare/ eñ in meer andre plaetsen/ eñ ordōneirde hē lieden eñ gaf somme ghe vrijheden. Item om dat in Vlaendrē niet vele gelts en was/ so dede hi ordōnerē die coopmanschepe/ bi permutacien eñ in wisselinghe ofte manghelinghe deen ware voor dandre/ te wetē fruut om kiekenē/ twee hennen om eene gans/ twee gansen om een verckin/ een weder om drye lāmeren/ drie calueren om een coe. Dese Graue boudin was seer deuoot/ maer hi en rengneirde niet langhe naer sinen vadere/ wāt hi starf vandē pocken vp eenen nyeudach Hi was begrauen inden tempel te sichijn dat nu sinte Bertens cloostre heet. Ende Machtelt sijn wijf/ naer die doot van hem troude den Hertoghe van Angau. Eñ bp hem so hadde si drie sonen Gooselijn/ Godeuaert/ ende Henselijn. Ende sp regierde wel. vi. iarē Vlaender landt/ ōme dat Aernoudt hueren oudtsten sone te ionck was/ Dese voorf Boudin rengneirde. xiiij. iaer Ende starf int iaer ons heeren. neghē honderd en vijf en tsestich.

¶ Van Aernoudt Boudins sone/ den. v. Graue.

¶ Dat. x. Capittel.

Ernoudt die ionghe Boudins sone/ hi was die.v. Graue van Vlaendren/ Hy hadde te wijue Suzanna des coninck Bernga rius dochtre vã Ytalien eñ van Lombaerdyẽ/ eñ hi hadde bi haer eenẽ sone die Boudin hiet/ diemẽ daer naer hiet boudin metten schoonẽ baerde/ Hi regierde Vlaendrẽ ontrent.xviij.iaer binnẽ Lotharius tijden des coninck sone/ diemẽ hiet Trãsmarijnus Eñ binnẽ Lodewijck Lotharius sone tijdẽ/ de welcke Aernoudt die ionghe.ij.coningẽ manschip dede vandẽ lande vã Vlaendrẽ. Hi starf int iaer ons herẽ.ix.^{c} ende.lxxxiij.

¶ Van Boudin metten schoonen baerde/den.vi. Graue/die welcke eerst het Ridderschap in Vlaendren ordonneerde.

¶ Dat.xi.Capittel.

Boudin mettẽ schoonẽ baerde. hi was een alte schoone eẽ mã ende een vroom prinche groot ende sterck. Hy hadde te wijue Ogyeue des Hertoghen Ghijselbrechts dochtre van Lutzenburch. Dese Ogyeue hadde.v. Edele Princen te broeders. Eerst Aelbrecht die bisschop van Mets in Loreynen. Frederick die Hertoghe vã Loreynẽ. Heyndrick hertoghe van beyeren. Diederick die Graue van Lutzenburch. Ghijselbrecht die Graue vã Salijnes. Dese voorz Graue Boudin hadde byder voorz vrauwe Ogieue eenen sone/diemen hiet Boudin van Rijssele. Desen Boudin was dye vi.^{e} Graue in Vlaendren/hy ordonneerde eerst in Vlaendren Ridderscap. Ende hy ordõneerde eñ stelde in die Steden eñ dorpen/wijse ende zebareghe lieden/die Scepenen eñ Wethouders souden sijn eñ rechters. Hi hadde eerst manschip gedaen den coninck Hughe capet van Vranckerijcke eñ dye ouerleedt/doe dede Boudin weder manschip/ Hughe capets sone/ die eẽ seer gheleert man was ende groot clerck. Eñ als Boudin mettẽ schoonẽ baerde Vlaendren heerlijcke ende wel gheregiert hadde xlvij.iaren lanc/doen verschiet hi vã deser werelt/als mẽ screef.M.eñ.xxxv. eñ sinte peeters bi Ghendt leyt hi begrauen.

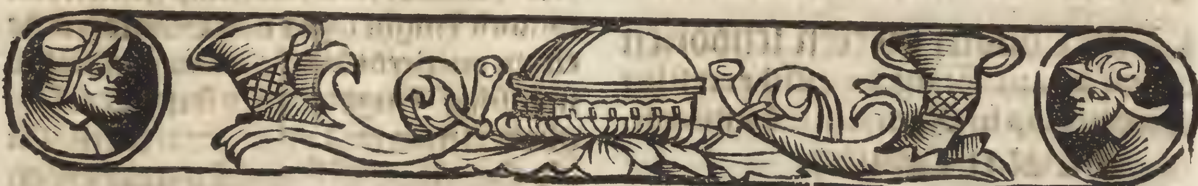
¶ Vam Boudijn van Rijssele/den vij. Graue/ghenaemt den goedertieren.

¶ Dat.xij.Capittel.

Boudin van Rijssele / sone van Boudin mettē schoonē baerde hi was die .xvij. Graue in vlaendren / eñ mē hietene den goedertieren Boudijn. Hyp dede die stede van Rijssele bemueren / hy stichte al daer sinte Peeters caneslye / hy was een wijs eñ wel gheordōneert Princhie / ghetempert ende ghemaniert / eñ een vroom man vā wapenen. Ende daer ōme ghecreech hi te wijue Adelye des coninc dochtre van Vrancke rijcke / bijder welcker hi hadde twee sonen Boudijn vā mons / eñ Robrecht de vrpese Ende eene dochtre die Machtilt hiet / dye welcke hadde te manne Willem van Normandyen / dese willem wan Inghelandt metten sweerde. Eñ wordt conīc vā Ingelandt / dese boudewijn / ende Robrecht sijn ioncste sone (wonnē al tlandt vā ouer dye Schelde / eñ Thertochschip van eenhaem Houdenaerde / Gheersberghe / Aelst ende Denremonde / Tlant vā waes / ende dit in preiudicien vanden Keyser /

¶ Hoe dye Keyser Heyndrick met grooter heyr crachte neder quam / op dye Graue Boudewijn.

Nae dat die keyser voorseyt verhoort hadde vā die grote fortse eñ ghewelt / dat Graue Boudewijn bedreef met sinen sonen / so quam hy met eenen also grooten heyr crachte naer Vlaendren toe / te weten met xv. duysent mānen wā wapenen. Ende hi quā duer Henegauwe naer sint omaers / om den Graue Boudin eñ sine kijnderen te destruerene. Het gheuiel dat die ionghe Graue Robrecht die Vrpese binnē der wijle / dat die Keyser in Vlaendre cōmen woude / ōme naer sint Omaers te vaerene / om sinē vader te beuechtene / binnē der seluer tijde so wan Robrecht al tlandt van Walcheren in metten sweerde. Eñ dye Keyser

dat verhorende/dat Robrecht dat landt vã Walcherẽ ghewonnẽ hadde/hi dede huut Lottrijcke cõmen noch.xx^m mãnen vã wapenen. Eñ si quamẽ haestelicke bydẽ Keyser te sint Omaers waerdere. In die stede vã aercke al waer hi lach wel.v.wekẽ lanc eñ aldus was die Keiser wel.xxxv^m mãnẽ sterc. Eñ die Keyser meende wel te vercrijghene den Casselberch/eñ also voordt alte met Vlaendrẽ. Als Robrecht die vriese die sterckheyt des Keysers vernam/so riedt hi sinen vader Boudewijn/dat men bi daghe eñ bi nachte/eenẽ nyeuwen dijck maken soude. Ende datmen gheenẽ cost daer peghen sparen en soude. Die welcke dijck binnen.iij.daghen eñ.iij.nachten/wel drie mijlen varre ghedoluen was. Eñ op eenẽ nacht so meende dye Keyser Cassele te beligghene. Eñ daer thendẽ vandẽ nyeuwẽ dijcke/so quam Boudin vã Rijssele met sinen sone Robrecht die vriese/den Keyser Heyndric te ghemoete ontrẽt met.xviij^m mannẽ/daer was seere gheuochtẽ. Eñ vã skeysers volcke versmoordẽ inden nyeuwen dijc wel.ix.duysent mãnẽ bi ghetale. Eñ bet dan.xij.duysent volcx was dẽ Keyser of ghesleghẽ. Eñ dye Keyser tsanderdaechs smorghens tijlicke ouermerckende/hoe sine Princhẽ eñ vele vã sinẽ edelstẽ eñ vroomsten volcke die hi bi hem hadde/waren daer indẽ dijck versmoort/hy was iãmerlijcke bescaemt eñ ghescoffiert. Eñ hi vertrack eñ vloodt vã daer al tot Nymmeghẽ toe/inden lande vã Gheldere. Eñ Robrecht die Vriese achteruolghende den Keyser met groter macht/eñ stac dat vier in Nymmeghẽ. Eñ in tcasteel aldaer dye keyser was/so dat die keyser vã node moeste vlyen ente voer tot mens op den Rijn/ Desen Boudin van Rijssele naer die doot vã dẽ conic Robrecht vã vranckrijcke sinẽ sweere/midts dat des coninc Robrechts kinderen/Heyndric eñ Philippus wie hi naer hẽ liet al noch te ionc warẽ/daer õme was hi ghemaect Rewaert eñ Regent vã Vranckerijcke/eñ hy wast wel.xvij.iaren lanck. Eñ dede hebbẽ sinen oudtsten sone Boudin vã mons/binnen sinen leuene in huwelicke Richilde de Graue nede vã henegauwe/dye welcke weeduwe was van Hermãne den Graue vã Berghe. daer bi datse hadde eenen soe diemen hiet Boudin de simpele/de wecke seere simple was Eñ daer õme Boudin van Rijssele deden Clerck maken eñ Canonick. Eñ als Boudin van Rijssele ghestorñẽ was / so wardt Boudin van mons Graue vã Vlaendren de welcke ooc aen Richilde sinẽ wijue behuwede dat Graefschip vã Henegauwe. Ende õme dat tvoors Graefschip vã Henegauwe mochte toe cõmen sine kinderẽ/ die hi hadde bi Rijchilde/hi beleedet so dat sijn stiefsone die canonick was die wordt Bisschop ghecorẽ vã Chalons. Naer dat boudin vã Rijssele/gheest hadde eñ.xxxiij. iaer lanc tlandt vã Vlaendren gheregiert hadde in groten payse/eñ in groter eeren eñ hadde ooc.xvij. iaer gheweest regent vã Vranckerijcke/doen starf hi te Rijssele/int iaer ons heeren.M.eñ lxvij.eñ hi was begrauẽ in sinte Peeters canesye/die hi stichten dede Nae sine doodt vrauwe Odelye/ die deuote weduwe vã boudin vã Rijssele de welcke des coninc van Vranckerijcke dochter was/stichtede die Abdye te Meessene/daer si bi daghe eñ bi nachte in bedinghen was/eñ diende gode in penitencien in vastene / eñ in aelmoesene te gheuene. Eñ als dit clooster vulmaeckt was/eñ die Nonnen wel ghestapelt eñ voorsien warẽ doen dedese haer voeren te Rome/in een Osbare eñ tot den Paeus cõmende/nam si sine benedixie/ende dat gheestelic habijt van weduweschepe. Ende daer naer keerde si weder in haer Cloostre/ te Meessene/ ende daer sijnde/was sy een spieghel van eenen goeden heleghẽ leuene/eñ verschiet daer/naer datse hadde al haer heleghe sacramenten ontfanghen/ ende daer lichse begrauen.

¶ Van Boudin vã Mons/die.viij. Graue van Vlaendren / de welcke ordonneerde dat dye Baliuus draghen souden/ een langhe witte Roede.

¶ Dat.xiij.Capittel.

Boudin vā mons Boudins vā rijssele sone/dat was die achste graue vā Vlaendrē/hi was seere paysuele/eñ hy en drouch nopt wapene/hi plach achter lande te rijdene in Vlaendre eñ in Henegauwe met eenen Spoorware vp die handt/hi ordonneerde dat die Balyuus in sine heerscepie draghen souden eene langhe witte Roede in de rechter handt/in teekene vā gherechticheden ende goedertierenhede. Naer die doodt vā sinē vadre/so was sijn regement so eerlic eñ so notabelic ende so payselijck/ datmen in Vlaendre noch in Henegauwe niet en vacht/noch men roofde/noch men en stal daer niet/noch men en vermoorde niemēt/ dus en wast gheenē noodt datter yement wapene draghen soude/yeghens yemēt die leefde/ōme dat ouer al in vlaendren soe vromen pays was / dye van sint Omaers/Beunen/Arien/tlandt vā Guypsen/eñ oock in tlandt vā vier Ambachten/ metten lande van Waes/ tlandt vā Aelst/ metten Lande van Walcheren/ nyeweirs en was eeneghe veete/twist/ofte oorloghe noch nyement en dorste yeghen dieuē ofte roouers eeneghe dueren sluiten/of ploughen wechdoen vanden velde/want alle dinghē warē also vrij/al hadtmen ghedreghē platteelen vul goudts achter weghē/ nyement en hadt den andren begheert te nemene/dese Graue Boudin ouermerckende die vromicheyt vā Robrecht de vriese sinen broedre/die yeghens die Heydenē eñ Sarasijnen seere vroomelick vacht/eñ hem daer inne eerlic ghequeten hadde in diueersche wijghen. Eñ ooc midts dat hy in sijns vaders tijdē so behendelic dē raedt gaf datmen den nyeuwen dijck makē soude/daer die Keyser by was gheschoffiert. hier ōme so gaf hem sijn broeder Boudin dat landt van Aelst/eñ vā vier Ambachtē/ eñ tlandt van Walcheren. Eñ ōme dat die selue Graue Boudin dat landt vā Vlaendren ende van Henegauwe so paysuelic hielt/daer ōme was hi gheheeten die paysuele goedertierē Graue. Maer ōme dat hi Rijchilt te wijue hadde/ de welcke Hermans sijns rechtsweers wijf gheweest hadde/eñ dese kijnderen bi haer ghehadt hadde te wetene Aernoudt dye simpele/ ende Boudin die onnoosele/daer ōme so warē si verwaten van den Bisschop van Camerijcke. Maer si waren gheabsolueert van den Paeus Leo die .ix.e welcke paeus was des voorś Richilts oom/maer een point was hem lieden ghegheuē in penitencien als dat sy nēmermeer en souden te gader slapen/of deen mettē anderē conuerseren/ Dese goede Graue Boudin van Mons/ stichtede dat Clooster te Hannon in Henegauwe/twelcke was een Casteel in tijden voorledē daer Bouuen ende Roouers vp laghen/hy dede dat Casteel slichten ende te nyeuten doen/ende hy maeckte daer of een Clooster van Monicken. Ende als hi Vlaendrē in Payse gheregiert hadde/ontrent .vi. iaren/so starf hi int iaer Duysent ende .lxxi. hi licht begrauē te Hennon/int voorś Cloostere/dat hi selue stichtede.

¶ Van Aernoudt dye simple/den ix. Graue.

¶ Dat .xiiij. Capittel.

AErnoudt dye simple Boudin van Mons houdste sone was die.ix. Graue in Vlaendren/eñ ontrent twee iaer was hi Graue van Vlaendrē/hi wilde dat Richilt sijn moeder hem bestieren soude/eñ Richilt regierdet so midts huerer felheyt eñ aerchheyt datse Vlaender landt bedarf/Want bijder orloghe die sy stichtede warē beede heur kijnderē verslaghē in eenen wijch te Bauencouē bi Cassele vā haer lieder oom Robrecht die vriese. Ende dese voorſ Aernoudt die simple wordt begrauen te sinte Bertins in Tclooster te sint Omaers/hy regierde twee iaer/ende starf int Jaer.x.c ende.lxxiij.

¶ Van Boudin dye onnosele/dē.x. Graue.eñ van Richilt sijnder moeder/die welcke grote tweedrachteñ discoort maecte in Vlaendren.

¶ Dat.xv.Capittel.

BOudin dye onnosele Boudin van Mons ioncxste sone/ende broeder vā aernoudt de simple hi was die.x.Graue/in Vlaendrē/eñ regierde ontrent drie maendē/ōme dat dese twee Boudin vā Mons kijnderē waren ionc van iaren/so onderwant haer Richilt haer lieder moeder tlandt te regierene/ eñ si en wilde nyement vā Vlaendrē hebben tharē Rade/allso nam si eene wale tot eenē cancellier. Eñ men hietene die here van Maelgij/die welcke hadde leedt de Vlamijnghē. Eñ onder hē beeden maectē al tlandt van Vlaendren in discoorde ende discentie/bi huer lieder quader ordonnancie eñ quade groote exactien. Dese quade felle Richilt wedewe vanden goeden prinche Boudin van mons ende moedre van den voorſ twee ionghers van Vlaendren Aernoudt de simple/eñ Boudin dōnoosele die welcke bi haren quadē regemente/ eñ aerchept versleghen waren/om die grote foortse eñ exactie die sy in Vlaendre dede. Eñ verstoorde allso dat soete paradijs van weilden/als Vlaendre was binnen heurs mans tijdē/eñ brochte dat soete papsiuele

tlandt vā Vlaendren in grooten twiste eñ
rommelijnghe vā orloghē. Eñ daer ōme
die drie Steden van Vlaendren/te wetene
Ghendt/Brugghe/ ende Ypre/gauent te
kēnene Robrecht de vryese die haers mās
broeder was/eñ oom van huerē kijnderē.
Als waer ōme dat huer Robrecht die vrye
se ontboodt eñ verboodt bi ghescriften dat
si haer des landts van Vlaendren niet on
derwijnden en soude. Richilt merckende/
dat die Vlaminghen yeghens haer ghe-
screuen hadden Aen haren swacelijnc Ro-
brecht eñ ouer haer gheclaecht hadden/so
voer si in alle die smalle steden. Eñ verma
kede die wetten eñ dye officiers/eñ ordon-
neerde groote settijnghē up tvolc/ende so
wye datter yeghē seyde of murmureerde
die deidtse vanghen eñ onthoofden. Item
omme dat Robrecht die vriese hem onder-
wandt die Graue van Aelst was ter bede
vanden. iij. steden te regierene Vlaendren
eñ hare twee kinderē daer hi oom of was
daer ōme nam si hem of dat graefschip vā
Aelst/ eñ confijsquierdet eñ leydet thuere
tafelē tot harer kijndrē behouf/ eñ ooc dat
landt vā Walcherē/ eñ stelder in nyeuwe
officiers/daer naer ginc si te Oudenaerde
eñ dede die eerlicste mānē vā der stede ont-
hoofdē ōme dat sy seydē dattet quaet was
datse haer swacelijnck lādt gecōfijsquierdt
hadde te haerer kijndrē behouf. Itē so ont-
boodt si dē edelē riddere/mer Jan vā gaue
re eñ dedene heymelic onthoofdē. Eñ ont
boodt ooc dē hoogh baliu vā ypre/eñ dedē
vanghē. Eñ ontboodt ooc de wet vā Ypre
bi haer te cōmene/maer si excuseirdē hem
lieden dat sy buten der casselrye van Ypre
nyet trecken en wilden. Rijchilt seere ver-
stoort sijnde trac vā Oudenaerde te meel-
sene. Dit vernamē die vā Ypre/eñ. lx. man
nen vanden eerlicste vā Ypre die ghinghē
haer te ghemoet te Meessene/ eñ si deidtse
alle gader doot slaen. Ende binder eerster
nacht datse in Meessene ghelogiert was/
so dede si die stede vā Meessene gheheel eñ
al in gloede stellen eñ wordt al verbrandt.
Dese felle ouerdaet dede Richilt in Vlaen-
dren. Die drie stedē vā Vlaendrē Ghendt/
Brugghe/eñ Ypre/screuē ouer in Hollant
aen Robrecht die vryese haren swacelijnc/
dye doe te wijue hadde des Keysers Heyn-
ricx broeders dochtre/ dye weduwe was
vā Florens die vriese in hollant/eñ here vā
vrieslandt. Robrecht die vriese in Hollant
sijnde/ hi orloghede yeghens die vryesen/
die hem rebel warē/eñ si en wilden niet be
talen tsgrauen demeynē. Eñ hi screef aen-
den coninc vā Inghelant dat hy hē wilde
senden. iiij.^{m} saudopiers/eñ men soude hē-
liedē te Brugghe betalen/huer lieder sau-
dye van vier maendē te vorē. Item binnē
deser tijt/so heeft Robrecht ontfanghē brie
uen vandē drie steden vā Vlaendren waer
inne dat hy verstondt/ hoe sinen neue dye
heere Jan vā gauere/onthooft was/ende
die eerlicste vā Ouden aerde/ eñ vā Ypre/
doodt gheslegthē warē. Eñ dat clooster vā
Meessene dat sijn vrauwe moeder hadde
ghedaen stichtē al te male verbarnt was.
Eñ dat sy sine heerscepppe van Walcheren
eñ dat landt vā Aelst tot harer tafle gecon-
fijsquiert hadde. Robrecht die vriese dit ver
hoorende wordt seer verstoort. Eñ dochte
om Vlaendrē bijstant te doene. Eñ midts
dat hi ne gheene nyeumare en hoorde vā-
den Inghelschen soudupiers/daer ōme so
makede hi een iaer bestandt metten vrye-
sen/ende hi bereede hem om te Vlaendren
waerts te cōmene. Binnē deser tijt so qua-
men die Inghelsche saudopiers bet dā. iiij.^{m}
ende si quamen te Brugghe/om aldaer te
ontfanghene huer saudye van vier maen
den/welc drouch wel. lx.^{m} guldenē/de welc-
ke die Graue Robrecht van Hollant ghe-
sonden hadde te Brugghe. Dit vernemen
de Richilt dede alle die saudeniers arreste-
ren/eñ quā te Brugghe. Eñ nam die. lx.^{m}
guldenen/die welcke dye graue Robrecht
van Hollandt te Brugghe ghesondē had
de/eñ diemen den seluen saudeniers ghe-
gheuen soude hebben. Robrecht die vriese
in Vlaendrē cōmende/met eender menich
te van Rijnschen heeren/die Inghelschen
quamē hē ooc ter hulpe eñ batē. Richildt
verhorende dat haer swacelijnc Robrecht
die Vriese in Vlaendrē was cōmen mettē
duutschen heerē/so vloet si in Ressene/met
harē twee kijnderē Aernoudt eñ Boudin
Eñ ontboodt die vā Henegauwe/eñ dye
van Pijckaerdyen dat si haer wildē te hul

pecōmen. Robrecht hoorende hoe dat Rijchildt die Inghelsche saudeniers ghearresteirt hadde/ eñ die .lx.^m gulden ghenomē hadde. Hi met alle sinē edelen/ eñ met den Vlaminghē/ eñ met drie duysent Inghelsche saudeniers track naer Henegauwē.

¶ Hoe Robrecht dye ypese/ track naer Lesse eñ verbrande die stadt/ eñ vdreef Rijchildt met huerē twee kijnderen.

Robrecht bi Lesse cōmende/ hij verdreef Rijchildt met hueren twee kijnderē/ eñ hi ghecreech tcasteel/ eñ hy versloüch meer dan .iiij. duysent van Rijchildts lieden vrome mannē vā wapenē/ hy roofde Lessene/ eñ stacker twier inne eñ verbrandet. Ende Rijchildt vloodt in Rijssele/ ende veynsde huer/ eñ seyde datse wilde accorderē mettē die Steden vā Vlaendrē Ghendt/ Brugghe/ eñ Ypre/ eñ vrientschap maken met Robrecht hueren swaelijnc. Ende doe so sandtse brieuē aen den coninc Phelips vā Vranckerijcke harē neue biddēde om hulpe/ ōme te wederstane die Vlaminghē/ die harē ionghē Graue Aernoudt veriaecht hadden/ eñ haer volck vā Henegauwe/ eñ vā Pijckaerdyen versleghē hadden/ bedt dan .iiij. duysent edele mannē vā wapenē/ Eñ die heere van Corchy. Eñ sy sandt den coninck .xxx. duysent guldens/ om te bedt vā hē gheholpen te wesene/ eñ bystandicheyt vā hē te vcrijghene. Die coninc Phelips vā Vranckerijcke dede in allen landē groot mandemēt eñ beuel/ in Auerngē/ in Bourbon/ in Bourbonois/ Borgoengen Berry/ Langhedoc/ Bloys/ Poitau/ Angeau/ Tours eñ Tourcyne/ Gascoengē/ Bretaingne/ Guyenne/ Cāpaengen/ Loreyne Bare/ Normādye/ Pycaerdyē/ eñ al ōme te Parijs te cōmene/ Eñ dat om Richilde ontset ende onderstandt te doene. Binnen deser tijt dye scalcke Rijchildt sende eerst te Ghendt/ ōme te hebbene vā daer .lx. eerlicke poorters. Eñ te Brugghe ōme .lx. ende Ypre ooc ōme .lx. Eñ si begeerde huut alle smalle steden vā Vlaendrē/ eñ casselryen C. eñ .lx. mannē/ dit warē al te samē drie hōdert eñ .xli. persoonē. Eñ begheerde datter soudē sijn die rijcste eñ die eerlicste/ si soude hē lieden biddē vergheuenesse. Eñ met hē lieden raet nemē/ wij eñ hoe men Vlaenderen regieren soude/ tot dat die Graue Aernoudt groot ghenouch ware. Eñ datmen

haer eene bylevinghe wilde bewijsen in
Vlaendren. Maer Rijchildts meeninghe
was ōme dat die drie stedē ghesondē had-
dē om Robrecht voorś/die welcke haer eñ
haer kinderē ṽdreuē hadde/eñ huer volck
versleghē eñ brandt gesticht eñ gherooft.
Eñ huer meeninge was vā dien huer sel
uen te wrekene/ouer die.iijᶜ.eñ.xl.vlamin-
ghē/ als si te Rijssele soudē sijn gecomē/mē
soude die namē eñ toenamē vā elcken by-
sondre ghescreuē hebbē/eñ men soude alle
die poortē vā Rijssele geslotē hebbē/ eñ by
x.of.xij.te gadere soudemēse in diueersche
herberghē gheleedt hebbē/eñ vp huer lie
der hooft soudemē hē liedē beuolē hebbē
dat si niet huter herberghē gaen en soudē/
voor datse Rijchildt in Tcasteel ontboden
hadde om yegens haer cōmē te sprekene/
Eñ daer soudemēse al ynckel een ōthooft
hebbē. Desen raedt eñ voortstel wetende/
mer Gheeraerdt vā Buck dye Casteleyn
vādē casteele vā Rijssele/sandt brieuē hey-
melic aen die drie stedē vā Vlaendrē dat sy
niet en soudē cōmē te Rijssele tot Rijchildē
si en warender wel vp voorsien/elck vā.ij.
of.iij.vrome knapē/ die welcke ondere be-
tertelic wel gewapent eñ voorsien sijn sou
den/eñ dat si in die stede niet cōmē en sou-
dē voor half voor noene/ wāt hy dā yegēs
hē liedē sprekē soude. Eñ hi screef aē hē lie
den alle dē raedt eñ meeninghe vā Rijchil
dē/eñ vādē heere vā Malgy die Richildts
Cancellier was. Eñ hy ontboodt eñ screef
aē Robrecht die Vryese dat hi wilde cōmē
Typpre vp eenē certeynē dach/hi die Caste
leyn was vā Rijssele wilde met Robrecht
sprekē in secrete. Si liedē veersamēde Ty
pre Robrecht die Vriese eñ die voornoem-
de Casteleijn/ mer Geeraert vā Buc/daer
gaf hi Robrecht te kēnenne al den valschē
raedt vā Rijchilde eñ vā harē Cācellier die
here vā Malgy. Doē badt Robrecht dē ca
stelein/waert so datmen die poorters ont
hoofdē wilde/dat hi dē poorters informe-
ren wilde te vorē/eñ hē liedē dat seggē sou
de/ als dat si den hoorne blasen souden/eñ
beckenē slaē in allē herbergē daer si ghelo
giert sijn/ eñ dā cōmē eñ ṽsamē int casteel
teenē hoope. Eñ Robrecht die vriese soude
cōmē als dā wel met.viᵐ. mānē sterc/daer
nu tclooster vā Marchette staet/hetwelcke
doe eenen busch was. Eñ Robrecht seyde
dat hi wel bemoede als dye Vlaminghen
mochtē sijn int casteel/ dat Rijchildt soude
dat casteel beleggē vā buytē/eñ dat casteel
beleydt sijnde/dā soude Robrecht die Vrie
se cōmē tē casteele waert/eñ hi soude slaen
vp Richildts liedē/eñ datmē dā dat casteel
vā butē open dade/so dat die Vlaminghē
Robrecht mochtē te hulpe cōmen. Eñ het
gheuiel also dat dye.ccc.eñ.xl.poorters vā
Vlaendrē/ al en warē niet alle die rijcste ō
te Rijssele te gane al totter Graefnede Rij
childt. Het warē doch die vroomste eñ die
stercste/eñ elc hadde met hē.ij.of.iij.lijf kna
pē sijne vrome gesellē/de welcke ondʼ huer
upperste cleederē ghewapēt warē eñ wel
voorsiē. Eñ si quamē voor Rijssele. Eñ die
graue Robrecht vā Hollandt / diemē hiet
die Vryese bleef alsoot gheordōneert was
een half mijle butē Rijssele. Die Castelein
mer Gheeraert van Buck seyde die poor-
ters den raedt van Richilde/ende waert so
dat dye heer vā Malgy hem lieden dede
eenich ouerlast ofte seide eenege scimpege
woordē/ dat si harē hoorne blasen souden
eñ beckenē / wāt mē soudse in tcasteel alle
onthoofdē/eñ die sōmige aē die balckē hā-
ghē in haer lieder herberghē / dat was dē
raedt vā mijn heer vā maelgy/eñ dat si niet
en lietē si en sloughē ēmer doot dē Cancel
lier/wāt die casteleyn seyde hē lieden(wāt
hi wistet wel)dat si eerst soudē cōmē tot die
vā Ghendt in haerlieder herberge/ eñ die
heere vā Maelgy soude tot hē liedē cōmē/
datsine ooc dootslougē. Eñ mettē teekene
vādē beckene te slane dat si alle tsamē sou-
den cōmen ten Casteele/ wāt mer Gheer-
raert vā Buc den Castelein soudse al inne
latē/eñ Robrecht die Vriese soude hē liedē
te hulpe cōmē/eñ hē liedē alle weder thuise
waert gheleedē. Eñ het geuiel ooc also hy
hem lieden voorseyt hadde / wāt als si ter
poorten vā Rijssele quamē/ men leede dye
poorters vā Vlaendrē bi.x.bi.xij.in diueer
sche herberghen . Ende als sy alle ghelo-
giert warē/ontrent dye auent maeltijt/so
comt die heere vā Maelgy ter herberghe
daer die eerlicste vā die vā Ghendt ghelo-
giert waren/eñ si saten en soupierden/die

vooꝛs here vā Maelgp cancellier sprac hē lieden schimpelicken toe seggende aldus. Vous sanglans traitres de Flandres/rebelles de vr̄e seigneur/wāt ghi huwē gíue/huat sinē lande veriaecht hebt/eñ sine edele vā Henegauwe ṽslaghē/sine Stede vā Lessene gherooft eñ ṽbrandt. Eñ voort so hebt ghy Jnghelsche saudeniers/ende Robrecht die vrpese ontboden/die welcke vpanðē vander croone sijn bijdē heere vā den throone ghi sullet alle becoopen/eñ hi dede hē liedē toghē vele basten seggende met desen basten salmē hu alle hanghē ter solder; veinstren hute vā elcker herberghē Die knapen vā desen pooters si sloughē ter stont die beckenē dat si clonckē vā herberghe te herberghe/so datmense hooren mochte alle die stede vā Rijssele duere. Eñ terstont vergaderdē alle dye Vlaminghē bi een eñ sloughē doot dē here vā Maelgp eñ al sijn volc dat bi hē was. Ende alle die Vlaminghē quamē tottē casteele geloopē eñ alle die ghene die hē liedē eenich beledt daden ōme tē casteele niet te moghē cōmene die sloughē si doot. Here Gheeraert vā buc den vooꝛnom̄ castelepn ontfinc alle de Vlaminghē in tcasteel. Eñ des anderē daghes Rijchildt dede beuelen alle die tharē iaren cōmen waren/eñ wapene draghen mochtē datsp dat casteel soudē belegghen vā buten eñ vā binnen. Alst belept was so quā Robrecht die vrpese Graue vā Hollāt met sinē Rijnschē herē/eñ met sinē Jnghelschen saudeniers butē vooꝛ dat casteel/eñ si ṽsloughē alle die vā Rijssele/dye tcasteel vā butē belepdt haddē. Eñ die vlaminghē die in tcasteel warē die holpē hē. Robrecht vā buten hendelicx die victorie hebbende. die vā Rijssele quamē te harer poortē om Robrecht te wederstane. Robrecht vijncse alte met/eñ vele worter doot ghesleghē/eñ hi wan Rijssele mettē sweerde/eñ hy nam Ghijsele hute Rijssele. Eñ Rijchilt vloodt in Vranckerijcke/tot den coninc Phelips ouer Robrecht eñ ouer die Vlamingē claghende/Huut al welcker clachte/die coninc vā Vranckerijcke quā te Vlaender waert met eenē grotē heyrcrachte/om sijn nichte Rijchildt te helpen eñ om robrecht de vrpese te ṽwinnene of te verdrijuene. Robrecht die vrpese vernemēde die comste vandē coninc Phelips/hi stelde capptepnē te Rijssele/te sint Omaers/te Belle/eñ dede diueersche plaetsen beuesten. Eñ hi dede Casselé bemueren/dat welcke hi vooꝛ een slot vercoos om sijn lijf te bescudtene metsgaders die vā Vlaendrē peghē dē coninc Phelips sinen recht zweere. Robrecht die ontboodt die vā Ghendt/vā Brugghe/eñ vā Ypre/Bozborch/Berghē/Veurne/Nyeupoort/Oudenburch/Ardēburch/Roeselare/Aerlebeke/Dixmude/Couckelare/Thoꝛout/Eñ meer ander vrome liedē die in Doꝛpē/eñ veldē woondē/dat si comē soudē bi hē te Casselé/eñ warē als sp al te samē ṽgadert warē ontrent.xviij.^m mannen sterc/twelc eene cleene menichte was peghē dat heyrcracht vandē coninc vā Vranckerijcke/eñ sine edele Godefroot Bisschop vā Parijs Eeustaes Bisscop vā Lengres/Bisscop vā Beeuuaps/die frāsopsen/die noꝛmās/die vā berrp/de bourbonoizē/die bourgoengnoenē/die vā Aneugnon/die vā Nauarre de vā Langedoc/die vā Campaengnē/die vā Montagu/die vā Chalons/die vā Riemen/die vā Oꝛliēs/die vāchartres/die vā Estampes/die vā Blops/die vā Couchp/die vā vermādops/dye vā Pyrone/die vā Corbpe/die vā Ribelmondt/die van Bretaingnē/die vā Poitiers/vā Angiers/vā Gascoengne/vā loreyne/vā Baer/vā Niuers/vā Ampēs/vā Soison/vā Henegouwe/vā Toureyne/alle dese landtschepen quamē om Vlaendrē te ṽderuene/eñ om Robrecht te ṽnielene. Robrecht aensiende die grote menichte vandē volcke vanden conic vā Vranckrijcke/hi badt dē Vlaminghē dat si vastē wildē eenē dach/eñ wullen gaen/eñ hē lieden gode beuelende/eñ dat si alle gode aēroepen soudē/om sine hulpe eñ gracie. Eñ ouermits dat die fransopsen moede warē vā rijdene eñ vā gane/so wilde Robrecht die gaen bestrijdē des anderē daechs/na dat si gheuast haddē. Eñ smoꝛghens al die wijle/dat die Fransopsen sloughen huer Tenten en Pauwelioenē ōme alle dese Edele te velde te logierene.

¶ Hoe Robrecht die vrpese/met allen sinē Edelen/eñ met dē Vlaminghē/dē Coninc van Vranckerijcke beuacht.

Robrecht die Vryese met twee
vlercken schare wijs cōmende
daer dē Coninc was / die noch
niet en bemoede beuochten te
sine beghan te slane vp die Fransoysen die
noch vp huer verweerē niet en warem / eñ
te gheender ordinācie en constē gherakē/
nauwe wasser een die hē verweerde/ ende
Robrecht met sinē volcke was hauwende
eñ keruende. Dye conic vloodt wech/ daer
wierdt so vele volcx versleghē / so dat alle
die grachten eñ beken ontrent Cassele die
warē ghevarwet vanden bloede vanden
voors Fransoysen. Daer warē versleghē
veel princhē eñ grote herē eñ edel mannē/
eñ sonderlinghe so bleef daer versleghen
die Graue Aernoudt Rijchilds oudtste so-
ne/ die welcke was geuoert sint Omaers
in sinte Bertins cloostre/ eñ daer begrauē
Des Bisschops van Parijs broedre dye
Graue was van Beunen wardt in desen
strijt gheuanghen van Robrecht die Vrye
se/ eñ noch vele andere edele heeren. Ende
Robrecht deidse al verscheeden legghē in
diueerschen vanghenessen in Vlaendren.
Eñ ooc heindelick so wordt Rijchildt ghe
uanghen van Robrechte heuren Swace-
linck. Dit verhoorde die Coninc eñ sende-
de den Bisschop van Parijs tot Robrech-
te die Vryese vraghende by wat occusoene
dat hy so stac peghē die crone eñ occupeir
de Vlaendren dat hē niet toe en behoorde.

Robrecht verhaelde alle die causen/ eñ die sticke vander selder Reeuwinnẽ Richildẽ eñ sonderlinghe/ hoe datse Walcheren eñ tgraefschip van Aelst hem ghenomẽ hadde/ eñ hoe hi vandẽ drie Steden vã Vlaendren ontboden was. Ende hoe datse sine tsestich duysent guldens ghenomẽ hadde die hi sine Saudeniers ghegheuen soude hebben. Eñ vandẽ here vã Gauere eñ die Schepenẽ/ eñ die eerliste vã Oudenaerde hadde ghedaen onthoofden. xc. Die Bisschop vã Parijs alle dese sticken hoorende was seere verwondert/ eñ hi makede met Robrecht een bestandt van.xl. daghen/ inden name vanden Coninck. Ende hi badt Robrechte voor sinẽ broeder dẽ Graue vã Henuẽ die Robrecht gheuanghẽ hielt. Eñ ter bede vandẽ seluen Bisschop ontslouch hi den seluẽ Graue/ eñ schanckene dẽ seluẽ Bisschop/ eñ ter weerdichede vã dẽ voorẽ coninc sinẽ recht zweere/ die welcke voorẽ Bisschop cõmende tot den Coninck/ eñ hẽ alle die sticken vertreckende so si ghebuert warẽ/ die coninc dit hoorende segede hẽ vã groter verwonderheden. Eñ hi ontboodt Robrecht de vryese/ õme van hẽ gheinformeirt te sine. Eñ gaf hẽ vrij saufconduyt/ õme tot hẽ te cõmene. Robrecht andtwoorde tot des conicx boden dat hi daer niet cõmen en wilde/ wãt hi en betraude die walen niet. Als dat die conic verhoorde wordt hy al te seere verstoort. Ende dede te Vitry een groot heercracht vergaderen. Eñ hy quam weder te Vlaendre waert met een heercracht van wel.lxx.^m mannen. Edele princen/ Hertoghen/ Grauen/ Baenraetsen/ Ridderen/ eñ knechtẽ. Eñ Boudin de onnosele dede dẽ Coninc mãschip vã den Graefschepe van Vlaendren. Die welcke Boudin was Richildens ioncste sone. Eñ als de Coninc omtrent vier daghẽ hadde gheweest ouer den nieuwẽ dijck. Byden rade vandẽ Bisschop vã Parijs/ so keerde hi weder õme naer Parijs eñ een groot deel vã synen edelen. Maer die ionghe Graue meende te beuechtene synẽ oom Robrecht die Vrieze mettẽ Pycaerts eñ met Heyne wiers. Robrecht dit vernemende dat dye Coninc wederõme ghetrocken was/ ende tmeeste deel van sinen volcke/ eñ dat Boudin sijn neue begheerde wijch te hebbene yegens hẽ. Robrecht vergaderde al tvolc vã Vlaendrẽ. Eñ tusschẽ sint Omaers eñ Cassele was seere gheuochtẽ/ eñ daer was Boudin donnosele de.x. Graue vã Vlaendren versleghẽ. Ende aldus als Robrecht die Vriese alle sine viandẽ verwonnẽ hadde/ som doot ghesleghen/ som gheuanghẽ en som gheuloden/ so wort hy een ghewel dich Prince ende heere van Vlaendren. Eñ hy maecte dat lant van Aelst anex den lande van Vlaendren. Eñ onder die Casselrie van Ghendt. Eñ hi dede rof manschip den Keyser. Eñ hi dede eerst in Vlaendren iustitie/ als vã te rechtene mettẽ sweerde.

¶ Van Robrecht die Vriese.xi. Graue vã Vlaendren/ die welcke mettẽ sweerde conquesteerde West vrieslant/ ende dede eerst iustitie metten sweerde doen.

¶ Dat.xvi. Capittel.

ROobrecht die Vriese Graue van Hollandt/ vã Vrieslandt/ Graue vã Aelst/ Heere vã Walcheren/ als hi al sine vianden hadde verwonnen ende veriaecht/ soe wordt

hi gheweldich prinche en̄ heere vā Vlaendren/ hi was die elleuēste Graue vā vlaendren/ hi was die ionxste sone vā Boudin vā Rijssele des Regents vā Vrāckerijcke. Dese Robrecht was die ghene dye binnē sijns vaders tijden veriaghede den Keyser Heindrick vanden nyeuwen dijcke en̄ van sint Omaers tot inder stadt vā Nym meghen in Ghelderlandt. En̄ hi stack dat vier in Tcasteel/ daer den Keyser in ghelogiert was. Dese Robrecht hadde te wijue ghetrcuwdt dye Hertoghinne vā Elsaten/ des hertoghen Bernaerdts van Zassen dochtre/ ende si was weduwe vā Floreins dye .vij. Graue van Hollandt. Robrecht hadde by Gheertrude sinen wijue twee knapelicken kyndrē/ waer of die eene hiet Robrecht/ en̄ dander Philips/ en̄ drie dochteren/ deerste was Adelie/ ende hadde te māne sint Cauwe dē maertelare/ die was Coninck van Denemarcke/ dandre hiet Gheertruudt/ en̄ was Hertoghinne van Elsaten. Die derde hiet Marie ende was nonne meneghen tijdt/ en̄ Abdesse in tcloster te Meessene/ dat huer grootemauwe dede stichten. Dese Robrecht conquesteerde metten sweerde Westvrieslandt en̄ Camerlandt/ Alkemare/ Haure/ Henchusen en̄ Meyebliecke. Ende hi was in Rodes/ in Cypers daer hi vele lofs ende victorie vercreech yeghens die Heydenen en̄ dye Sarazijnen/ want hijer meneghen Sarazijn doot slouch. Voordt so was hi in Surpen en̄ in dat heleghe landt van Iherusalem/ met Wenemare de Marquis van Ferrare/ en̄ metten Hertoghe van Bruuswijck van ghuulken vā Loon/ die welcke onder hemlieden vele iammers deden den Heydenē. En̄ hy vā danē te Vlaender waerts cōmende Rijchild sine Swachenede/ nam hem Tlandt en̄ Tgraefscip vā Aelst/ twelc hi weder creech bi twee wijghē/ inde welcke wijghen hi seghe hadde en̄ victorie. En̄ daer Richilds twee sonen versleghen bleuen/ als voren gheroert is/ en̄ Richild ghevanghen. Daer naer so trac Robrecht tot Mens vp den Rijn tot den keyser Heyndrick/ en̄ dede hem manschip vandē lande van Aelst/ het welcke hi bi des keysers consente dede maken anex Vlaendren. Ende voor den Keyser was verhaelt dye swaere schade ende schande die den Coninck van Vranckerijcke hadde gehadt te Cassele by Occuzoene vā Richilde. En̄ daer ōme dye Keyser beual Robrechte te Mens bi hem te blijuene. Ende hi ontboodt den Coninc van Vranckerijcke dat hem belieuen wilde by hem te cōmene te Mens/ alse hi ooc dede. En̄ dye Coninck van Vranckerijcke daer cōmen sijnde/ daer waren vertooght en̄ verhaelt alle die quade fayten van Rijchilde/ en̄ Robrechte en was geen onrecht ghegheuen/ als alle die sakē wel verstaen waren/ anders dan dat hijt den Coninck nyet ouergheschreuen en hadde al dat grote ongelijc dat hem Rijchild ghedaen hadde/ en̄ den lande van Vlaendren. Dye Keyser Heyndric maecte den pays tusschen dē Coninck ende Robrechte/ maer Robrecht moeste den coninck biddē om remissie/ en̄ doen manschap vanden lande van Vlaendren West gheleghen vandē schelder ende vander Leye/ ende dat hi Rijchilde sijnder Swasenede soude lyureren en̄ verlossen huuter vangenesse/ en̄ gheuē haer om hare byleuijnghe Outenaerde metter casselrye daer onder behoorende. En̄ Robrecht beloude ter goeder trauwe dyt al te vulcōmene also gheringhe als hi in Vlaendren quame. En̄ aldus nā Robrecht orlof aenden Keyser en̄ aen den Coninck/ ende in Vlaenderen cōmende/ hi dede Rijchild huuter vangenesse/ en̄ gaf haer te kēnene hoe datse occusoen ende cause was bet dan vā .lxxx^m. des edels volcx doot/ en̄ dat huut heurer felhede/ en̄ was ooc occusoen van beede heurer kindrē doot. Hi gaf haer Oudenaerde metter casselrye/ en̄ hi vermaende haer dat si haer voughen soude te gode waert/ en̄ ver penitencien heure ouerdaet die si gedaen hadde/ met vastene/ biddene/ en̄ andere weldaden. Dese Rijchild blijde sijnde datse so ontsleghē was vander vanghenesse. En̄ te haer seluē cōmende wordt seere weenende voor haren swaselijnc Robrecht/ hē biddende vergheuenesse vandē grotē ongelijckē dat si hē ghedaen hadde en̄ den lande van Vlaendren. En̄ dese felle leeuwinne ouermoedich ende quaet/ veranderde so in corter tijt dat si bet scheen een

onnosel schaepkin dan anders/gheen lijn waet draghende/ up gheen bedde slapende/dicwille vastēde/ des vrydaechs gheer stē broot etēde eñ water drinckēde/ die arme huusweeken vertroostende/eñ die siecken vpsenterende/ eñ aldus persevererende inder penitencien ende weldadē totter doot toe. Eñ hendelic so wordt si siec/ende met groter devocien eñ weerdichedē hare heleghe sacramentē vander heleger kercken ontfanghen hebbende/ verschiet van deser weerelt/eñ wort begravē bydē papsuelen Boudin heuren anderen man/ in tclooster te Hemon. Robrecht dye Vrpese regierde Vlaender in grooten payse wel xxij.iaer. Eñ hi hadde sinte Pietre die Apostele in alte grooter weerde/eñ hi stichtede xxx.kerckē in die eere vā sinte Pietre/eerst sinte Pieters Canesye te Cassele/met.xxx. prouenden/eñ hi dede Cassele bevesten eñ bemeuren. Item hi stichte die halue Canesye vā Thorout/eñ die Abdye vā sinte Pieters Thoudenburch/ diemē nv heet sinte Aernoudts. Item sinte Pieters cappelle te Brugghe / te Oorscamp/ Toostende/te Tielt/te Hulst/ te Maldeghem eñ in vele andre plaetsen. ¶ Item nota bene/ dat in die prophecie van Ermegarde so leestmē/ alsmē om Robrecht dye Vrpese ghinc/als dat hi in Vlaendren commen soude om te wederstane die quade felheyt van Richilde die propheterse. Ermegaerd sprac dat Robrecht Graue van Vlaendren worden soude/eñ dat hi Vlaendren seere vermeersen eñ beteren soude/eñ dat van hem souden commen al die Vlaemsche Princhen totter tijt vā Antekerste toe. Robrecht int xxij.iaer vā sijnder heerscapie siec sijnde/eñ ontfangende alle sine sacramentē/so starf hy op sinte Mycasis auent int iaer ons herē.M.xciij.eñ was begravē tsinte pieters te Cassele/ in die crocht onder den Choor.

¶ Vanden ionghen Robrecht dye Vrpese.xij.graue vā Vlaendren/ die welcke halp Jherlm winnē/ eñ creech sint Joris lichaē/eñ schāct in de kercke vā Aquitaniē eñ maecte den proost van sinte Donaes te Brugghe Cancelier van Vlaendren.

¶ Dat.xvij.Capittel.

Die ionghe Robrecht die Vrpese des voors Robrechts sone/ hi was de.xij.graue vā vlaendrē/ eñ hi hadde te wijue Clemēcie/ dochtere vādē edelē princhē eñ Graue vā Bourgoengnē/ die mē hiet die Testabaerdich. Eñ bi haer hadde hi.ij.sonē/ als dē eerstē Boudin toegenaēt Aptkin/ eñ Willem/ die welc ionc starf/ eñ hi was begravē te.s. Maertēs Yppre. Dese Robrecht was met Godevaert vā Bilgoē te Sardenap in Anthiochiē daer vele Ammiralē warē vslegē Eñ hi halp beclemmē die heylige stede vā Jhrlm met Godevaert vā Bilgoē/eñ halp Jhrlm winnē/ eñ als hi wedʼ keerde huut Syriē te Vlaenderwaerts commende/ hi ghecreech dlichaem vā sint Joris/ dwelcke hi gaf in aquitanē ecclesia Eñ eens teenē tijden so meende hi te Parijs te rijdene/eñ cōmende bi Dāpiere s Martijn/ viel vā sinē peerde/eñ hi wort seere ghequetst/so dat hy cortelinge daer naer starf. Eñ hi was ghevoert in tcloostre vā.s.vedast te Atrecht/eñ daer begravē int iaer.xiᶜ.eñ.xi. Nota/als hi voer in Surpē/hi ordōneerde dat dē proost van sinte Donaes te Brugghe soude sijn Cancellier vā Vlaendren eñ draghen den Seghele vandē Graue vā Vlaendren.

¶ Van Boudin des Jonghen Robrechts Svriesensk. dē. xiij. Graue die ghenaemt was Graef habkin/ de welcke grote iustitie dede.

¶ Dat. xviij. Capittel.

Die edele Ridder Boudin/ des ionghē Robrechts Svriesensk in edelhede/ in fayte van wapenen/ in iustitie te doene. Eñ in gherechtichedē en was hy niet mindre dā sijn vadere/ oft Robrecht die Vryese dhoude sijn grootheere. Dese Boudin habkin hadde te wijue des Grauen Alexius van Bartaengnen dochter/ maer omme dat si onderlinge maeghscip warē. Die Paeus Passcharis deidtse scheeden/ want het aldus ghereciteert was vandē Paeus/ dat Constancia die Coninghinne van Vranckerijcke des Coninck Robrechts wijf. Eñ Ermegard die Graefnede vā Auerne waren twee ghesusteren/ vander Coninghinne Constantia/ quam Edelia Graefnede vā Vlaendrē des houdē Robrechts Tvriesen moedre/ eñ van Ermegaerde quā oock een andre dochter/ heetende oock Ermegaerde/ Graefnede van Champaengnen vā Edelia der coninginnē dochter Graefnede van Vlaendren quam die ionghe Robrecht die Vryese. Eñ vā Ermegaerde vā Champaengnen quā Berta die Graefnede van Monfoort. Ende vā Robrecht dye Vriese die ionghe so quā Boudin habkin. Eñ vā Berte quam Abisis graefnede vā Nantes in Bretaengnen. Eñ van Abisis so quam die Graue vā Allein/ vandē welckē dat Boudin habkin hadde die dochtere Ende aldus metsgaders dat si maechscip warē/ so moesten si van malcanderē scheeden. Dese Boudin was dye. xiiij. Graue in Vlaendren. Die wijle dat die ionge Robrecht die Vriese sijn vadre was te Anthiocien/ eñ in Surpen te Jherusalem/ ende te Sardenap. Alle die in Vlaendren officien haddē/ als Baliuus/ Scouteetenē/ eñ des heeren knapen/ sy waren feleñ onghenadich den ghemeenen volcke. Ende sonderlinghe den cooplieden. Die knapē eñ dienlinghen vanden heeren si warē straetrouers vertasserers eñ moordenaers/ waer by dat in Vlaendren gheen neeringhe en was/ want hier bi alle coop lieden Vlaendren schuwedē. Dit vernam Boudin hapkin eñ dede vele schoone boomen vellen/ eñ ouer al vele galghen maken. Eñ dede ghebieden/ so wye hē wiste te beclaghene van eenighē officiers ofte dienlinghē dat ment hē soude te kennen gheuē/ men soude hē lieden goet recht doen. Eñ wat hē lieden ghenomen ware/ men soudt hē liedē doen weder gheuen/ die clachten quamen der so ontallicke vele dat een wonder ende iāmer om hooren was. Item in eene thorout marct so warender te Brugghe inde steenstrate ghelogiert/ ten huyse ten slote le vp ten noene coop lieden/ oosterlinghē/ lapidarizen. Eñ si wouden naer die noene ridē ōme tsnauents te wesene te Thorout ter marct. Ende aldaer in die selue herberghe was ghelogiert mijn heere Heindric van Caloo met. ix. ander mannen vā edel der gheboorten/ eñ met huerlieden knapē Die cooplieden sonden heurlieder knapē alle wech tote. ij. die welcke van hem liedē last hadden om voren te rijdene/ om spijse te doene bereedene peghen snauens daer si te Thorout logieren souden. Eñ den seluen riddere seyde ten seluen knapen dat si

inder ghelijcke voor hē liedē oor spijse sou
den doen bereedē als eenē haluen weder.
buuc eñ vijf kyekenē/wāt si daer oor tsna.
uens meendē te wesene. Des achternoēs
ten drien heuren dye coopliedē hiesschē dē
weerdt huer lieder bygordel mettē gelde/
dwelc die weerdinne besteit hadte/ eñ daer
toe een lederen sack met precieusen steenē
Al dit merckende die selue heyndric met al
le sinē ghesel schepe/ si dadē alle huer peer.
den sadelen eñ redē achter die coopliedē al
schoonekins. Mer als si quamē byder lee
pe/so redē die edele sterckelic achter/ so dat
si die coopliedē achterhaeldē eñ omrijngh
dense/ eñ vermoordense/ ende worden ghe
sleypt in eenē busch. Mer Heindric quā te
Thorout/ eñ men gaf die sweerdē die wer.
dinne te bewaerne/ eñ dē sack metten ghe
steentē eñ dat bygordele mettē ghelde dat
hi dē seluē coopliedē gherooft hadde. Die
spijse was bereet/ si wildē gaen eten/ eñ die
knapē vandē Oosterlingē vraeghdē naer
haer lieder meesters. Die edele seydē/ si en
wistender niet of. Alst doncker begonst te
sine / doe quā dye mare in Thorout datter
drie coopliedē vermoort warē byder leepe
Eñ als dat hoordē die twee knapē die dye
spijse haddē ghedaen bereeden/ si sijn dar.
waert ghegaen / eñ vondē hare meesters
daer liggende v̄moordt. Boudin hapkin
was als doe te Wijnghendale / int casteel
dat sijn grootheer die houde Robrecht die
Vriese dede makē/ eñ hoorde oor die mare
datter drie coopliedē vermoordt warē by
der leepe. Die graue Boudin liet sijn auēt
maeltijt staē eñ quā te Thorout eñ vraegh
de naer die knapē vandē voorē coopliedē/
waer si ghelogiert warē. Eñ den prinche
commende bydē knapē/ hy vraechde wat
coopmāscap dat hare meesters haddē. Si
haddē seydē si/ deen een Scrijnkin met pre
cieuse steenē / eñ een bygordel met ghelde
dāder/ eñ die derde hadde eene tassche vul
guldens. Dye Graue vraechde voordt dē
knapē of si yemēt haddē ghehadt in huer
lieder gesel schap. Si seydē anders niemēt
dā edele mannē met huerlieder ghesinde/
die gelogiert warē in die selue herberghe/
eñ si badē dat wi spijse soudē doē bereeden
te harē behouf/ twelcke wi dedē. Eñ sitten
hier noch en souppere. Doē dede die Gra
ue cōmen die werdinne eñ vraeghde haer
wat haer die Ridders haddē ghegheuē te
verwaerne/ eñ te bestedene. Sy seyde/ het
lach in hare scrijne/ eñ en wiste niet wattet
was. Die Graue Boudin leede met hem
beede die knapē vanden coopliedē/ eñ hi
ghinc besien dye scrijne/ eñ men vandt die
precieuse steenē eñ tbygordel/ eñ die graue
ginc achterwaert in die camere/ daer mer
Heindric van Caloo sadt met sinen ghesel
scepe/ eñ vraechde waer ōme si te Thorout
cōmen warē. Si seydē om sommighe dijn
ghē te coopene die hē liedē van noode wa
ren. Hy deid se alle gadere vanghē/ eñ des
anderē daechs naer dat dye Graue messe
hadde ghehoort beual den coopliedē die
te Thorout warē dat si commen souden te
Wijnghendale int Casteel. Daer dede die
Graue Boudin mer Heindric van Caloo
eñ sine.x.edele medeghesellen staen vp die
principaelste tafle vander sale / ōme dat si
edele warē/ eñ reepen ouer die balcke wor
pē/ eñ dat elc hē seluē bindē soude dat strec
aen dē hals of men soudt hē doen doen/ dit
gedaen elc tstrec aē dē hals hebbende/ dye
Graue stack met sinen voete een scraghe
ōme/ eñ die tafel viel ter eerdē/ eñ dede elck
treckē die voetē nedwaert ōme dat si te eer
verworgē soudē. Dese iusticie gedaen sijn
de/ hy seyde den coopliedē dat si Vlaendre
vysenterē wilden/ eñ dat elc claghede sine
scade/ wie hē liedē vertasseert hadde of ghe
rooft/ mē soude hē liedē die schade vprech.
ten of iusticie daer ouer doē. Item mē gaf
den twee knapē vandē coopliedē brieuen
van des Grauē weghe dat si souden doen
cōmē eeneghe aeldijnghers met liedē vā
ghelooflichеyt / men soude hē lieden resti.
tuerē haer lieder goedt dat gherooft/ ende
byder doot vā huer lieder maechschip hē
lieden verstorven ende toecommen was.
Item Boudin te Brugghe sijnde / hoorde
clachte van eender weduwe / dye haren
meestere schuldich was van pachte / wel.
xvi. Rypalen/ sy hadde twee vette coeyen/
dye meende sy te vercoopenne / maer een
Jonckheere van Oorscamp / dye cochtse
sonder gheldt te betalene / soe moeste sy al
thare vercoopen dat sy hadde/ nochtanne

was si gheuanghen/eñ men moestese ver boorghē/eñ en conste huerē crediteuer niet vuldoen metsgaders dat huer den voorſ ioncheere niet betaelt en hadde vā hueren coepen. Eñ als dye Prinche dit hoorde/hy stondt voor eens varwers huys ende ont boodt den ioncheere vā Oorscamp/hi quā ghereden totten Graue Boudin hapkin/ voor des varwers huys. Dye prinche beual daer soubijt datmen den ioncheere vā Oorscamp met leersen eñ met spoorē indē siedende varwers kethele worpen soude/ hi voer vā steden te steden / vā heerlichedē te heerlichedē eñ hoorde selue alle clachtē/ hi dede tmeestedeel der Officiers hanghē aen galghē/eñ dē dienlijnghē vandē ioncheerē die de liedē roosden eñ vertasseirden Item dese Boudin als hi bi goeder iusticiē Vlaendrē ghesuuert hadde/ter bede vandē coninc vā Vranckerijcke sinē here eñ sinē naer neue/so oorlooghde hi yeghē dē Conic van Ingelandt ghenaemt Heynric. Eñ Boudin Apkin maecte dē coninc vā Ingelandt eñ die sine so vele te doene/eñ hi dede hē vele schimps eñ moeyenesse ōme datsi gheuanghē haddē den Hertoghe vā Normandyen/eñ haddē ghecreghē de stede vā Rowaen. Boudin Apkin hilt den Inghelschen conic so nauwe besloten in Rowaen datse nauwe haddē broodt te etene. Maer het gheuiel bi auentuerē/dat Boudin Apkin vā eenē Gortoen ghequetst wordt met eender schote die welcke wonde festuleirde Eñ in Normādyen.ix.maendē siec sijnde/ dede hē voerē te Vlaenderwaert. Eñ comēde te Roeselare/so wordt hi ghesleghē van der popelsye. Eñ doē dochte hē dat hi niet meer man was om wapene te draghene/ ofte achterlande te rijdene/om elcken mēsche recht eñ vonnesse te wijsene. Ende ten seluē tijden/so quā bi auentuerē tot hē sijn rechtsweere Raerle sinte Cauwerts sone des coninck vā Denemercken/die welcke Raerle hi hadde bi Adelye de houdste dochtre vandē houdē Robrecht die vryese/ dese Raerle quam metten galleyen vā Alexandryen/eñ hi hadde gheweest te Iherusalē. Eñ quā om te vysenteirne sinē rechtsweer Boudin Apkin/ die welcke hy aldoe noyt en hadde ghesien. Eñ die Graue was alte blijde van sijnder comste. Itē aldaer so ontboodt den graue Boudin Apkin by hē dē Abt vā sinte Bertins. Eñ gaf hē eeuwelic eñ eruelic die heerscappye vā Poperijnge tot sijns cloosters behouf/ende hy deidtse mortalizerē. Eñ daer naer gaf hi ouer sinē neue Raerle dat landt vā Vlaendren. Als sijn gherechte eñ naeste hoir/ eñ dede hem moninc cleedē te sinte Bertins. Eñ als hy ontrent.xi. maendē moninc gheweest hadde/ doē sloot/sijn loopende festele/eñ wordt weder ghesleghē vander popelsye op den xv. dach vā hoopmaent. Ende die heleghe olye ghenomē hebbende/ verschiet vā deser werelt. Anno dñi.xc. eñ.xviij. Eñ wiert begrauē te sinte Bertins met groter weerdicheyt by sine voorders/eñ doe nam properlic ouere Raerle sinte Cauwerts sone/ dat graefschap vā Vlaendrē/Als gherechtich hoir van dien.

¶ Vanden goeden Graue Raerle/ sint Cauwerts sone/tsconinck van Denemercke/den.xiiij. Graue/dye welcke eene halue Canesye stichte tons vrauwē binnē Brugge/eñ wardt up eenē vrydach binnē sinte Donaes kercke te Brugghe vmoort.

¶ Dat.xix. Capittel.

Die heleghe ende gherechteghe Kaerle sint cauwerts sone tsconincx vã Denemercke was die xiiij. Graue in Vlaendren. Als hi in Vlaendrẽ ontfanghẽ was/ hi ghinck sint Omaers/ eñ ontboodt sine edele eñ sine leenhouders/ eñ hy hielt aldaer een costelic hof vã groter chierlichept. Eñ midts dat hi verhoorde dat te auennes int casteel vele rouers warẽ/ Eñ Hughe de auennes dye Castelepn was/ ende hilt tcasteel van Saintpol. Men roofde alle dye lieden die daer leden/ eñ men vermoordese. Eñ daer õme beual dye goede Graue Kaerle/ dat sine Edele eñ sine Leenhouders hẽ volghẽ soudẽ te Saintpol/ õme dat Casteel/ eñ andre Rooshuysen te destrueirne/ gelijc Auennes eñ meer andre. Eñ hy deidtse alle breken eñ destruerẽ/ eñ hi iusticierde die Rouers eñ Moordenaers die seer sterck waren/ ende hi suuerde Tlandt so datmer vry mochte gaen eñ keerẽ/ dyt verhorende die conic vã Vranckerijcke/ dat sijn neue Boudin Apkin ghestoruen was/ eñ dat Kaerle sijn ander sweer eruelic hoir was/ eñ lãdtsheere vã Vlaendren. Eñ dat hi tlandt ende die weghen ghesuuert hadde vandẽ Rouers/ so ontboodt hy Kaerle dat hy te Parijs quame/ eñ hem manscap dade vã den Graefschepe vã vlaendren Dit ghedaen/ eñ blijdelic vã den coninc lodewijc ontfanghẽ sijnde/ quã weder te Vlaenderwaert/ eñ daer cõmende vandt Clementie Boudin Apkins moedre met eenẽ grootẽ heyrcrachte van pycarden/ die welcke wilde selue Vlaendrẽ huer leuen lanc regieren/ eñ meende Kaerlen te veriaeghene. Eñ oorloghede met vrienten eñ met maghen peghens kaerle/ ende õme dat die vã Oudenaerde/ huer nyet en wilden ontfanghen/ als Landtsvrauwe/ so ghecreech si bi crach te Oudenaerde/ eñ rouede dye Stede eñ slouch die lieden doot/ ende dede die Stede verbarnẽ/ hare hulpers warẽ/ die Graue van mons eñ vã Saintpol/ die Graue vã Hesdijn/ die Here vã Couchy/ vã Arien/ vã Beunẽ/ eñ vã Condeyt/ eñ vele andere/ die Oudenaerde hielpẽ v̓barnẽ eñ berouẽ/ eñ veil quaets dadẽ in Vlaendrẽ. Dye goede Kaerle met sijnder wijshept eñ vromichept/ hi ginc te Hesdijn/ te Beunẽ/ te Couchy/ te sint Venãts hi selgierde alle die fortressen/ eñ brac die muerẽ/ en dede die vestẽ vullen/ maer hy en stichte gheenẽ brandt. Aldus verwan hi sine viandẽ/ die sõmege warẽ gheuangẽ/ eñ sõmeghe toot geslegẽ sõmege dievlodẽ/ die sõmeghe begheerdẽ pays/ eñ Karels vrientscepe. Eñ die pays begheerdẽ/ die v̓ghaft hi hẽ liedẽ gheerne om die mine gods. Kaerle aldus sine vyãden verwonnẽ hebbẽde/ gouuerneerde hi bedt dã. vi. iaer vlaendrẽ in grotẽ payse/ hi was seere deuoot gode/ dẽ aermẽ lyberael eñ milde/ eñ vã elckẽ bemint/ dẽ kerckẽ begiftelic/ eñ dẽ quadẽ stuer eñ fel in sinẽ tijdẽ die Nonnẽ die in sinte Bonifacius kercke woendẽ te Brugghe dat nu onser vrouwẽ kercke heet/ hi dede die Nonnẽ trãslaterẽ ten houe in hoedeghem Eñ hy dede onser vrauwen kerckẽ meersen/ eñ stelder inne eene halue canesye/ in dat. vij. iaer sijnder heerscappie/ so wasser eenẽ grotẽ dierẽ tijt al Vranckerijck duere/ eñ ooc in vlaendrẽ so dat vele armer liedẽ vã hongher storuẽ waer om dat die goede graue maecte eenẽ poorter vã Brugge geheetẽ Tãmaert sijn aelmoesenier/ beuelẽde hẽ dat hi alle dage soude gheuẽ elckẽ aermẽ mẽsche eẽ broodt het gheuiel dat Kaerle hadde te doene Typre vp eenẽ vrydach eñ voor de noẽ wasser ghedeelt in dye presencie vã den graue. K. bi tãmaerdt sinẽ aelmoesenier bet dã. viij.^m broodẽ. Itẽ die graue. K. beual Tãmaerte dat hi alle vrydage gheuẽ soude. xiij. aerme liedẽ/ elc een cleet/ eñ eẽ hemde/ eñ een paer scoens. Itẽ alle vrydage vastede hi te biere eñ te brode/ tẽ ware dattet eenege sondlinghe feeste gheweest hadde. Itẽ alle vrydage/ so drouch hi eene harẽ scilicie naest sinẽ lijue/ eñ hi sliep al gecleedt eñ hi ghinc alle vrydaghe wullen/ eñ baervoet ter kerckẽ waert/ eñ hi en schiet vãder kerckẽ nyet tẽ was hooge noene. Eñ hi ghinc alle vrydaghe lãc gecleedt/ om datmẽ sine bloote voetẽ niet sien en soude Eñ hi hadde dã aẽ eenẽ haesac gegort met seluerẽ pẽningẽ/ die hy dẽ armẽ gaf/ die pegẽ hẽ õ aelmoesen quamẽ/ Het gheuiel dat om dẽ dierẽ tijt vandẽ coorne die in Vlaendre was/ eñ ooc al vrãckerijcke duere/ so dat die oosterlingẽ broch

ten vele schepẽ met coorne/dit vernemẽde
mer Lambrecht van straten ende Bertolf
sijn broedre/die proost was van sinte Do-
naes. Eñ Bosschaert vã straten/si cochten
al dat coorne om seere cleenen prijs peghẽ
die oosterlingẽ. Eñ si cochtent ooc te Cou-
kelare/eñ te Lisseweghe/eñ allen die thien
den dye den Cloostre van sinte Pieters te
Ghendt/sinte Bertins/sinte Omaers/en
sinte Winnocx berghe toe behoordẽ. Eñ si
leytent al in huere schueren/eñ up hueren
graenders. Eñ vercochtẽ huer coorẽ seere
diere nae harẽ wille/ so dat die aerme niet
ghestaet en waren om cooren te coopene.
Tvolck starf vã benoedicheden eñ vã hon
ghere/dat gheroup vandẽ ghemeenen eñ
ooc vandẽ aermẽ quã in die ooren vanden
goedertieren Kaerle/dat dese Bertolf van
der straten/die proost vã sinte Donaes/eñ
Lambrecht vander straten sone/dat si had
den vele schuerẽ eñ graenders vul corens/
maer si wildender alte vele ghelts of heb-
ben. Eñ daer õme beual die Graue Tam-
maerde/dat hi ondersoucken soude/of dye
proost eñ mer Lãbrecht sijn broeder so vele
corens haddẽ als dye mare liep/eñ oft also
ware/dit ondersocht sijnde/mẽ vandt datsi
vele corens haddẽ. Eñ daer õme beual die
Graue Kaerle dat die proost eñ lambrecht
sijn broeder peghens hẽ soude cõmen spre-
ken. Die proost eñ mer lambrecht cõmen-
de/dye Graue sprac/segghende tes groot
tãmere dat ghi heer proost/so vele coorens
hebt/eñ so grootẽ coop. Eñ ghi laet vlaen
dren bederuẽ vã honghere/doe swoer dye
proost/hi en hadde niet coorens ghenoech
vi. wekẽ om hẽ eñ sijn ghesinne te voeden
metsgaders sine cãnonickẽ. Eñ heer lam-
brecht vã stratẽ sprac ooc die graue Kaerle
toe seggẽde vã ghelijckẽ dat hi nauwe coo
rens ghenouch en hadde/om een maendt
bi te leuene. Die goede graue Kaerle sprac
datmen soude voorsien õme dẽ proost om
die cannonicken eñ huer lieder ghesinde.
Eñ ter ghelijcke ooc õme heere lambrecht
eñ ooc sijn ghesinde om een half iaer lanc
gheduerende/ eñ daer mede soude elc ghe-
paeyt wesen. Doe beual die graue Kaerle
datmẽ alle die schamele lieden/ dat coorne
soude gheuẽ/tẽ minstẽ prijse. Eñ die gheen

ghelt en haddẽ/men soudt hẽ lieden gheuẽ
om gods wille/wãt daer was corens ghe
nouch õme te sustineirne Brugghe twee
iaer lanc gheduerende. Alle menschẽ qua-
men om coorne/om daer by te leuene/dye
sommeghe õme een iaere/die sommeghe
om een half iaer. Ende mẽ onsinckere een
ouerdadich ghelt vã dẽ voornoemdẽ coor
ne datter vercocht was/ nochtan so bleef-
fer corens ghenouch õme die Canesyeme
de te voedene/eñ mer Lambrecht met sinẽ
huysghesinne een iaer lanc gheduerende.
Ende die goede Graue Kaerle/siende dat
groot goedt datmẽ vandẽ coorne ontfan-
ghen hadde/ hi ontboodt den Proost Ber
tolf/ eñ sijn broedere heer Lambrecht van
Straten/eñ begonste hẽ leedẽ schoffierich
lick toe te sprekene/eñ seyde hẽ liedẽ dat sy
onghenadighe wouckenaers warẽ/ende
nyet weerdich en warẽ officierẽ te sine/eñ
dat si warẽ als onnutte vermalendijde eñ
verwaten lieden / eñ weerdich hunt allen
goeden gheselschepe verstekẽ te sine/ende
huut allen goeden steden / als valsche lue-
ghenaers/sueraers/eñ onprofijtelicke al-
len goeden kerstẽ menschen. Niet te min/
ghi seyt dat ghi nauwelijc coren hadt om
hu eñ huwe Cannonickẽ. vi. weken by te
leuene/eñ ghi Lambrecht om een maent.
Weet dat ic v corens ghenouch ghelaten
hebbe/bet dan om een iaer bi te leuene/eñ
daer is vele ghelts of ontfanghen. Eñ die
Graue seyde/tammaerde dat hi hẽ lieden
dat ghelt soude ouer gheuẽ. Eñ die proost
sprac sinẽ broeder onweerdelic toe/seggen
de eñ hẽ beuelende dat hijt nyet en name.
Doen beual dye Graue Kaerle datmẽ al
tgheldt soude deelen den aermẽ om gods
wille. Bosstaert vã Straten Lambrechts
sone dyt verhoorende vanden Proost sinẽ
oom dat die Graue hẽ so schimpelick toe
ghesproken hadde/ ende oock sinen vadre
midts dat tammaerdt gewroucht hadde
vanden coorne. Daer omme so seyde Bos
staert totten Proost sinen oom. Mijn va-
der heift in Oorscamp een huuthof eñ een
groot bogaert/streckende aẽ Tãmaerdts
eestre. Ic sal die palẽ verstellẽ vandẽ landt
ghesceede eñ hẽ ontrecken dat landtsceedt
vã sinẽ eestre / eñ stellen die palen tot voor

die poorte vā sinē eestre/eñ also sullē wi hē
ofwinnē sijn eestre(eñ aldus so moghē wi
ons wat wrekē ouer hē. Eñ aldus bidē ra
de vandē proost/Bertolf eñ vā Lambrecht
Bosscaerts vadre / soe verstelde Bosscaert
die palen/wāt het gheuiel in die keerse tijt
ontrēt sint ians dach midsomers/dat mer
Lambrechts vā stratē misslieden/die poor
te vā Tāmaerdts eestre opene vonden/eñ
bydē beuele vā Bosscaert/so pluckedē si of
alle die rijpe keersen Eñ die pachter vā Tā
maerts eestre waerts gheware/eñ hi wil
de die keersen nemē/eñ beletten datmense
niet wech dragē en soude/ waer bi dat dye
pachtre wiert met vuystē gesleghē/eñ on-
der die voetē ghetordē. Eñ Bosscaert met
sijns vaders knapen droughē die keersen
tsint Donaes in die proosdye/seggende dē
proost die geuaernesse Die pachtre claech
det dē graue K. eñ Tāmaerde sinē meistre
die schade vā sine fruyte/eñ sinē quetsuere
Eñ men ontboot Lambrecht / eñ sinē sone
Bosscaert/maer hy en wilde totten graue
nyet cōmen/ maer des ander daechs dede
mer Lambrecht eñ sijn sone bosscaert Tā-
maerdts poorte vellen/ eñ ōme worpē ter
nedre. Het gebuerde noch in die prume tijt
dat Bosscaerts vā stratē knapē quamen
in Tām aerdts eestre/eñ si schuddē alle die
prumē ofdie si daer vondē. Het wordt Tā
maerde gheclaecht/ maer hi ghedoochdet
wāt hi moeste mettē graue kaerle varē in
pycardye/eñ daer ōme belaste hi somme
ghe vā sinē liedē/die wijle dat hi mettē gra
ue huyt soude sijn / dat si dat casteelkin vā
sinē eestre wel bewarē souden . Eñ waert
dat si meer quamē int eestere/ ōme smeer-
peerē/ ofte om eenich ander fruyt te nemē
ne/datmēse met crachte wederstaē soude.
Binnēder tijt dat Hertoge Kaerle in py-
caerdyē was/daer hy ooc here of was. Eñ
Tāmaert sijn aelmoesenier was ooc met
hē/so gebuerdet up alř crucē dach in piet-
maent / Lambrecht eñ sijn sone Bosscaert
beualē al huerlieder knapē / dat si alle dat
fruyt of doē soudē/dat in Tāmaerts eestre
was. Die knapen in teester cōmende/ den
pachter quam te Brugghe / eñ claeghdet
Tammaerdts oom/ wāt Tāmaert mettē
prinche in Pycardyen was / eñ daer ōme
Tāmaerts oom sende.xx.vrome ghesellē
ten eestre waert/eñ daer worden men vech-
tende/so dat bosschaerts knapen alle ghe-
wondt warē/eñ seere gequetst. Deen had-
de den voet of/eñ dander die vuyst of ghe-
sleghē/die derde dē aerm bi naest of/so dat
men Bosschaerts knapē moeste te Brug-
ghe voerē. Als dyt vernā mer Lambrecht
vā stratē eñ Bosscaert sijn sone / si ghingē
ten eestre waert met groter macht/eñ dede
alle die boomē vellē / eñ tcasteelkin vandē
gronde vpwaert ōme werpē. Als daer dat
gedaē was /si keerdē weder ōme in Brug
ghe/eñ quamē in Tāmaerdts huys/ende
sloughen doot Tāmaerdts oom/eñ Tam
maerdts dochtre/dye beurucht was/ dye
was so ghewont dat die vrucht bedarf/eñ
si starf corts daer naer. Omtrent midwin
ter/die graue Kaerle quā te Brugghe / eñ
Tāmaerdt was seere bedructom sijn oom
eñ om sijne dochtre/ dat si so iammerlicke
gedoot warē/eñ ōme sine vaderlicke erue/
die so gheselgiert was. Het was dē graue
gheclaecht / eñ alle dingē warē ondersocht/
van beeden partyen/eñ si bleuens ten seg-
ghene vandē graue Kaerle/die welcke sey
de/so dat Bosscaert bleef in dye schade / eñ
in die schande/want hy moeste vprechten
die schade vandē fruite/eñ vanden boomē/
oft die weerde daer ouer betalen. Ende hy
moeste doen makē/die poorte/die huysen/
eñ tcasteelkin/beter dant te vorē was . Eñ
eene somme vā pēninghē gheuē alle iare/
tot dat die boomē also groot waren/ als si
warē/ eer si twist namen yeghen malcan-
dre. Eñ Bosscaert soude seggē dat hē leedt
ware/ dat hy dye palen valschelijck hadde
doen verstellen / eñ vā alle sticken die daer
te voren gheschiet waren . Eñ oock beual
hi hem alle die schade binnen eenē iare op
te rechtene. Het gheuiel op dē.xiij.dach dat
tet wel gheurosen was/ende daer vp wat
ghesneeut/ vp die maeltijt als dye Graue
Kaerle te Brugghe was/ende soude gaen
eten vander noene/doen quam den abt vā
sinte Bertins moedie in ghegaen/ eñ al be
clact voor den Graue Kaerle/ eñ seyde die
benedicite. Die Graue seere verwondert/
vraechde hē wat hi te Brugge sonderlinc
te doene hadde / aldus cōmende int therte

vanden wijntre/ eñ sullicke pijne eñ moeye
nesse hem seluē dede/ haddi in sijn clooster
gheweest/ hi en hadde so beslapt niet ghe-
weest/noch so moede/ende ghy en sijt hier
niet gecōmē sonder cost/twaer beter hadt
ghi bi huwē monickē ghebleuē/ende dese
hoochtijt niet vstwpmt/ eñ hadt huwe mo
nickē met desen coste gherecreeirt. Doen
sprac dien abt/ gheduchte here eñ prinche
wilt wetē dat Bosscaert vā stratē/heist ōs
beloeft ouer drie iaer onse thiendē te bewa
rene vā Couckelare/ eñ vā Lisseweghe/ eñ
bi Houdenburch/ eñ wi en connē vā hem
noch vā sinē vader niet ghecrijghē. Jtē vā
den ghiftē vā huwē weerdē neue/die weer
dighe edele prinche Boudin apkin vā sale
gher memorie/wi en ontfanghē niet. Die
goede Kaerle worde seere vstoort eñ seere
gram/eñ hē vwōderde seere/maer hi tem-
perde sine gramscap om dye weerdichede
vāder feeste/ eñ vā sinē edelen/ dye te sinen
houe warē/maer hi en mochte niet etē vā
groter gramschap. Maer hi ontboot den
proost Bertolf/ als dat hi niet laten en sou
de/hi en quame ter maeltijt vandē Graue
Eñ dye proost cōmende/maer seere spade.
Die Graue vermaecte diueersche officien
ter seluer maeltijt/ eñ gasse den ghenē dye
ter maeltijt warē. Eñ die prinche beual dē
abt/dat hi soude segghē voor dē proost/ eñ
voor hē allē dye daer warē/waer ōme dat
hi so indē fellen winter te Brugge ghecō-
men was. Hy beclaechde hē aldaer ouer
Lambrecht vā stratē/eñ vā Bosscaert sinē
sone/dat si hē drie iarē die thiendē onthou
den haddē/sonder betalen. Doen sprac die
goede Kaerle. O cancellier eñ heer proost
wat segdy hier toe/ende wat raedijs. Die
proost wordt seere beschaēt/ om die schan-
delicke sakē vā sinē broedre mer Lābrecht/
eñ sinē neue Bosscaert/ daer ōme dat hi al
daer ontbodē was. Eñ men hilt dese prin
chelicke feeste in Tsprinchen hof met vele
heerē en schiltknapen/dye daer ter feesten
ghenoodt warē/maer mer Lambrecht vā
straten/ noch gheen vā sijdē kindren/ noch
nyement vā al sinen ghesIachte en wasser
ghenoodt/ noch geroupiē ter voorē feeste/
noch vandē officien diere vermaect warē/
men sprac niet aen dē proost. Niet yeghen

staende/dat hi nochtās cancellier was als
noch/recht ofmē sijns niet gheachten had
de. Dit merckende die proost/ datmē sijns
niet en achtede/ trac hy ter princhelicker
sale seere verstoort. Die graue dye sprach.
Hoort Bertolf/ic beuele hu dat ghi dē abt
eñ sijnder abdyen doet vernoughē/ binnē
viij. daghē/so dat ick nyet meer clachte eñ
hoore/op die verboerte vā huwen seghele
vandē Cancellier/eñ ooc vp die verbuerte
vā al den goedē vā huwē broeder/ eñ van
Bosscaert/gheconfijsciert eñ tmijnder ta-
fele ghelept te sijne/als vbuert goet. Den
Proost wech gaende/ hi seyde tsinē broeder
Lambrecht. Eñ si droughē ouer een/dat sy
soudē te sinte Maertens messe Yypre gaē/
eñ ontbiedē alle huerlieder vriendē eñ ma
ghē/ōme bystandichept/want si meenden
dē goedē graue Kaerl ete doodene/aenge-
sien dat hi noch vader/noch moeder/suster
noch broeder/ oom noch neue hier in vlaē
dren en hadde/noch eeneghen maech/dye
sine doot wreken soude. Aldus meenden si
sterck ghenouch te wesene. Jtem vp sinte
Vincentius dach/Bertolf die proost/ende
mer Lambrecht vā stratē/ eñ alle sine kijn
drē/eñ met vele rechtsweers/mer Guyot
vā steēvoordē/eñ vele andere vgadert zijnde/
so was ouer een ghedreghē/ als die graue
Kaerle soude te Brugge sijn/midts dat hy
des vrydaechs nuchtens/bi costhumē tijlic
ke ghinck tsinte Donaes/vp die vaute bo
uen dē choor/in sine deuocie. Eñ hy ghinc
dan met eenen langhē keerle totter eerdē/
om te bedeckene sine voeten/wāt hi tsvry-
daechs altijt baerbeens/ ende baeruoets
ghinc/ hoorende daer eene messe of twee.
Eñ plach daer vp die vaulte altijt te blijuē
totter hoogher noene/ eñ dat al den dienst
ghedaen was. Ende aldus die ordonancie
eñ raet/die Bertolf dē Proost eñ sine vrien
dē Yypre/tsinte Maertins hildē/was dat
Bosscaert vander Straten/eñ sine broeds
eñ daer toe vele vrome ionghe ghesellē vā
huerlieđ ghesIachte/ als Willē/ Wyntrij/
Werrin eñ Ysaac/ dese soudē alle te Brug-
ghe liggē/ in huerlieđ sherē oomshuys. S.
Donaes/in die proostie/ ende svrydaechs
nuchtēs soudē si wesen vp die vaute/ bouē
dē choor/ ō te bespiē wāneer die graue. K.

soude cōmen sinte Donaes . Eñ bouē der
vautē sijnde/si soudene doodt slaē. Des dij
scendaechs up dē vastenauent/die welcke
quā in claetsle vā sporcle. Doe quā die goe
de graue. K. te Brugghe/eñ tsvvindaechs
daer naer / twelcke was dē derdē dach vā
Maerte. Die goede graue Kaerle quā al-
leene baeruoets gaende vā sinen houe tot
sinte Donaes snuchtens seere tijlicke met
eenē langē keerle seer deuotelic/ eñ hi had
de gegort sinē haessac met seluerē pennin
ghē/ die hi by costumen om gode plach te
gheuene/eñ op dyē voorś vrydach tijlicke
ghinc hi bouē der vaulte sine bedinghe le
sende/also hy ghewoone was. Eñ als sijn
capellaen soude misse lesen/ so quam daer
een aerm wijf biddēde om aelmoesene tot
ten voorś Graue/eñ hi sine rechter hāt ste
kende in sinē haessac/meenēde der aermer
vrauwe om Gods wille te gheuene. Doe
quā bosscaert vanđ strate met sinē broeđs
eñ met sinē magē/ eñ slougē dē graue sine
rechter hāt af/daer hi der vrauwe een ael-
moesene mede ghegeuē soude hebbē. Eñ
bouē diē so cloosde hi hē sijn hooft in tweē
eñ v̇moordene al daer hi knielde in sijn de
uocie. Eñ die arme vrauwe ontfangē heb
bende dē pēninc/so liep si wter kerckē/roe
pende wachaermē/ men v̇moort daer bo-
uē dē Graue Kaerle. Eñ die wethouders
vāder stede wordē die sake v̇nemende / eñ
also dat si indē burch quamē/ so slouchmē
se doot/eñ ooc dē goedē Tāmaerdt/ die ael
moesenier was vandē graue Kaerle. Eñ
Bosscaerdt eñ alle sine ghesellē namē Tā
maerdts goet/ eñ daer naer ghinghē si in
tsprinchē hof/eñ slougē al Tsgrauē gesin-
de doot/eñ namē al des princhē puweelē/
eñ brochtense in die Proosdye. Die graue
lach in die kercke vā sinte donaes tot tson
daechs naer der noene. Eñ sōmege perso-
nen namē bedectelicke cleederkins/eñ net
tense int bloedt vandē Graue / eñ ghena-
sen vāder cortsen eñ vā meer andere siectē/
mer niemēt en dorstene bewarē/wāt Bos
scaerdt eñ sine mede gesellē beletteñ datte-
ne nyemēt wech draghē noch begrauē en
mochte. Dese mare vā deser onredelicker
moort/liep al Vlaender duere/eñ Brabāt
Henegauwe/Artoys/eñ ouer alle diueer-
sche lādē/ eñ hoe si warē in groter menich
te die dit faypt gedaen haddē/huptē welckē
groot volck quā te Brugghe waerts. Eñ
daer ōme Lambrecht vā stratē / Bosscaert
eñ Willē sijn sonē/ Inghelram vā eessene
Wijntrp/Plaack / eñ alle huere medeple-
ghers/si vloden indē burch/eñ hilden den
steē/tghyselhuys sinte Donaes eñ die loo
ue / eñ si voorsaghē hē liedē vā prouanchē
genouch ōme.iij.ᶜ gesellē een iaer lanc bi te
leuene. Doē quā dye abt vā sinte pieters/
mer Seruaes vā praet/ mer Boudin van
Ghendt/mer Hellin vā Bouchoute/ mer
Diederick vā Dixmude / mer Rijcquaert
vāder Beerst/eñ sine broeters quamē met
machte te Brugge/eñ dedē dat lichaē van
den prinche ter eerdē doen te sinte Christof
fels kercke/eñ belepdē mer Lambrecht vā
Stratē eñ sine medeghesellē bedt dan een
maent lāc. Willē vā Looburch graue van
Ypre v̇horende die doodt vā sinē neue den
goedē graue. K. quā te Brugge/ onđsouc-
kende tfaypt/eñ dat occusoen/waer ō dat hi
v̇moort was. Hi dede sendē ō sine mannē
eñ alle die hē wel wildē/ eñ dede beleggbē
den burch/eñ dye wel wakē eñ bewarē/so
dat mer Lambrecht eñ sijn ghesel schap hē
nyet hupt stelē en soudē. Eñ Willē vā Loo
ghinc te Ghendt/Yypre/te Cassele/v̇nieu
wende die officiers/eñ horēde die rekenin-
ghē. Itē hi quā weder te Brugge/v̇makē
de die wet/wāt die scepenē warē meesten-
deel doot gesleghē vā Bosscaert vā stratē.
Eñ mē hilt al Vlaenđ duere Willē vā Loo
ouer Graue/eñ alle ghebodē eñ cōmande
mentē dede mē hupt sijnder name. Item
sdaechs naer dat die voorś graue aldus v̇
moordt was/dat was Tsaterdaechs/vele
mēschē namē haer cleedren of doucxkins/
eñ nettense in sijn bloedt/ iae trocken haer
hupt sinē baerde/ende hupt sinen hoofde/
twelc si hildē al ouer precieuse Relijcquiē/
eñ verdreuē ooc alle quale eñ onghesonde
Itē in sinte Andries cloostre butē Brugge
weunde een mēsche/ die.xxi.iarē crepel ge
weest hadde/ eñ dē abt vā.s.ādries die had
dene.viij.iarē gehoudē/ gespijst eñ gecleet
om gods wille Eñ die crepel voer up eenē
waghē te Brugge tot up die marct/ eñ vā
daer so croop hi te sinte donaes. Die wijle

dat dat dode lichame noch lach indiē choor s. Donaes. Eñ dat aēsichte vandē prinche was bedect met sinen hoede. Dese crepele nā dē hoet in sijn hāt/ eñ terstōt so wordt hi rechte gaende/ of hi noyt crepel geweest en hadde. Eñ deis crepels name was Roegekin die toolenare. Eñ tvolc dit siende/ wildē dē lichame vandē graue wech gedregē hebbē. Doē quā Bosscaert vā stratten met sinē sweerde/ eñ sine knapē seggende. Laet siē/ [illegible] of wie sijnse/ diene wrekē willē/ of [illegible] begrauē sal/ eñ iougē alle tvolc hutē choore/ eñ huter kerckē. Een poorter vā Brugghe nam des grauē hoet/ bedecte lickē/ eñ bewaerdene seer weerdichlic menich iaer/ eñ als yemēt hadde hooftsweere/ of dē reume/ oft die cortsen/ si quamē tot diē poortre/ eñ steldē tes grauē. K. hoet vp haerlieđ hooft/ eñ terstōt genasen si. Nota dat alle die te rune eñ te rade waren vāter doot vādē goedē. K. dye storuē quade doot eer lāge daer naer. hy was. viij. iaer G. vā vlaēdrē/ hi was v̄slegē āno. M. c. eñ. xxvij.

Van Willē vā Loo/ burchgraue van Ypre/ die welcke dede alle quade doot steruē/ die dē. G. K. haddē helpē v̄moordē.

Dat. xx. capittel

Willem vā Loo Burchgraue vā Ypre/ regierde Vlaendren ontrent. ix. wekē. Boudin Apkin eñ die goede graue Kaerle warē rechtswers/ want die houde Robrecht die Vriese hadde twee sonen/ Robrecht die vader van Boudin apkin was/ eñ hadde eenē sone die hiet Phelips. Dese Phelips hadde een dochtre/ de welcke was vrauwe vā Loo/ bi Dixmude/ eñ si was moedre vā willē vā Loo. Eñ dus so soude willē vā Loo met rechte geweest hebbē graue vā vlaēdrē. Het gheuiel die wijle dat mer seruaes vā praet/ eñ die andere edele die indē burch warē/ ontrent half Maerte/ so wōnē si by fortsen tschepen huys. Dit aensiende mer lābrecht/ eñ de proost vā. s. donaes/ eñ huerlieđ suster kinderē/ Wijtrp eñ Werrij/ Willē eñ Ysaac/ si auētuerdē hē liedē by dōckere nachte/ eñ daeldē vā. s. Donaes kercke/ in de plaetse maubeert/ eñ si vloon in tcloostre te Watene/ Eñ ysaac vloot te Teerrēburch/ in. s. ians abdye/ eñ gaf dē cloostre/ al sijn goet ouere eñ al sijn erue/ eñ was aldaer monic gecleet/ maer mer Lābrecht vā stratē wort bekēt eñ gearresteirt in Brugghe/ eer hi wech conde gerakē/ eñ wort geleet voor mijn here Seruaes vā praet/ dye welcke ontboodt mer Willē vā Loo dē Regent vā vlaendrē/ de welcke quā te brugge om mer Lābrecht te iusticierne/ de welcke Graue Willem beual datmen mer Lambrech indē burch up eenē vleeschbanc bindē soude/ eñ dye handē eñ voetē of hauwē soude/ eñ datmē den lichame slepen soude drie waruē/ ront ōme dē burch/ eñ vā daer ter galghe/ eñ hē daer aen hanghē Bet dā iij^c. personē bouē indē steen/ eñ bouē vp sinte Donaes kercke liggende/ saghē huerē oom/ of neue/ ofte huerē meestre so iāmerlickē begaet/ eñ ghemarteriseirt/ eñ sonderlinge Bosscaert vā stratē/ sinē vader siende also begaet/ seide. Och kindrē/ elc pijne eñ poge ō sijn beste te doen/ onse hoofdē sijn alle wech/ mijn oom die proost/ eñ mijn vadre Wijntrp/ werrijn eñ ysaac/ eñ alle die vrome mānē/ eñ lambrecht mijs heerē vađ is iāmerlic gedoot/ eñ al onse vptaelge stinct ghelijc eender pype/ eñ ons broot is al vinnich gewordē/ eñ wi en wetē niet waer by

leuē. Op sinte Benedictus nacht het was een groot misti ch weder dē.xxi. in maerte bet dan.lxxx. personen metsgaders Bosscaerdt vā Str atē eñ Jnghelram vā eessene/daelde in die plaetse Maubert hute eñ si ontginghē/eñ die sōmege warē gheernghē. eñ mer Willē vā Loo vandt Werrijn eñ Wijntrp bi Ryssele / eñ noch sommege andere/eñ hi deidtse settē drie dagē al moedernaeckt int Pellorijn te Ryssele sonder eten eñ sonder drinckē / maer mē wierpse met vorten appelen/ eñ met meure eñ ander vulichedē/eñ ten vierdē daghe warē si ghesleppt totter galghē/eñ daer ghehanghē. Eñ een Rudder die hiet mer Hermā/ die quā vā Hesdijn te Arpen / eñ hi hoorde seggē dat Ysaac monic was te sinte Jans te Terenburch/hi deden heymelicke vanghē/eñ hy ontboodt Willem van Loo tot Arpen te cōmene. Eñ hy dede Ysaac seere pijnē/eñ hi leedt butē sijnder pijnē/dat hy vp dē dach als Hertoghe Kaerle verslegē was/dat hi bet dan.xxv. liedē alleene doot slouch onder schepenē eñ van Sprinchen huysgesinne/ ende alle nyeuwe officiers. Doe vraechde Willem vā Loo Regent vā Vlaendren wie dye principaelste warē in die cōspiracie vandē graue Kaerle. Ysaac sprac/ic sal hu die waerheit segghē eer dat ic steruē sal. Aldus weit dat mer Guy vā Steenvoorde Casteleyn vā Cassele metsgaders mijnē oom den Proost wy hilden raedt Yypre/mer Jnghelram vā Eessene Bosscaert vā stratē met sinē broeders / eñ ic Ysaac dat wi in tbeginsel vāder vastene als die graue. K. alleen te kerckē soude cōmē dat wi hē doot slaen soudē / eñ oot Tāmerdt sijn aelmoesenier / alsoot ghebuert is/twelc mi sonderlinge leedt is/eñ ic riedt datmē dye officiers eñ schepenē oot doot slaen soude. Doen vraechde Willē va Loo waer die Proost sijn mochte. Hi seyde/ hy meende wel dat hi te Waterie was. Doen beual Willem van Loo den prouoost van Arpen/eñ den schouteenē datmē Ysaac te peerts steerte slepē soude al dye stede van Arpen duere/eñ in elckē houc vāder cruustratē datmēne al moeter naect ouer seere met roedē slaen soude/eñ dā vp dye marct vā Arpen datmenne daer handē eñ voetē of hauwen soude / eñ datmē dan met eender coorde onder die oxelen ghebondē tot der galghē sleepen soude/eñ daer onthoofden/eñ tlichaē sonder hooft onder doxelē ghebondē/so aender galghē hangē soude Willem vā Loo die Regent ghinc te watene / maer met groter pijne eñ met groten dreeghemente om dat hi die sōmeghe soude doen hanghē/eñ haerlieder huysen destruerē / ten ware dat si hem seyden/waer die Proost ware. Si liedē veruaert wesende vinghē dē Proost/eñ gauene ouer Willem vā Loo. Die proost gheuanghē sijnde badt Willem vā Loo dat hy baeruoets in verlatenesse vā sinen sondē mochte gaen tot Yypere lesende sijn deuocie/twelck hem Willem vā Loo consenteerde. Eñ altemet sprac hi sine biechte yeghen sinen Cappellaen. Maer als die proost Yypre quā/nauwelic conste hi vp sine voetē ghestaen/dat si so gheuleghē warē. Willē vā Loo nam raedt hoe datmē Bertolf doodē soude. Eñ ōme dat hy een kerckelick prelaet was/so en wildemē hē niet onthoofdē/ noch eeneghe leden nemē/maer si vondē in hueren raedt / midts dat hy.ix. mijlen baeruoets ghegāen hadde/ eñ sine voetē gheuleghē waren / datmē hē leuende in een coe huyt naeyen soude. Eñ bi nachte wordt hy ghevoerdt van Ypre een mijle varre in eenen busch / eñ al daer leuende met een coorde ghehanghē aen eenē boom/eñ ten vierdē daghe men vandtene doodt. Doen wordt hi vandē boome ghedaen/ eñ mē begroef sene tsinte Martins Yypre int ghewijde/ alsoo wordt hi ghepunieert. Jtem Yypre wordt gewrought dat mer Guy vā steenvoordt/ēn.x. canonickē vā sinte Martins warē mede indē raet/hoemē best dē graue Kaerle dodē soude. Daer ōme Willem vā Loo dede mer Guy onthoofden/eñ dye.x. canonickē stellen ten eeuweghē kaerkere te watre eñ te broode/tot si storuē/ waer of die.v. laghē in Sbisschops vanghenesse/ te Doornicke/eñ dāder.v. te Teerenburch Bosscaedt vā Stratē die vloodt te Brugghe int clooster vandē Eechoute met sine knapē ir eens cannonic reguliers camer kin vier daghē lanc/ eñ namē elc een ouerslop aen eñ deden hē groote crunē scheerē

of si monickē reguliers gheweest hadden/ eñ meendē te treckene naer Brabant/ ōme also te ontcōmene. Maer als sy quamē tē veere voor Andtwerpen/ in eenē boot sijnde/ om ouer te varene/ watmen den boot stack of roeyde/ hy en wilde niet vā cante/ omme dat dye quade Bosscaert daer inne was. Dyt siende een man/ dye Bosscaert wort bekēnende/ seyde. Voorwaer die cause dat wi niet voort en meughen/ is toecomen huyter horrijble moort die dese Bosscaert bedreuē heift. Dit verstaende die selue Bosscaert/ wordt seere ghescoffiert/ eñ pijnde hē ōme tontcōmene/ so hi dede/ wāt hi was ten derdē daghe te Rijssele/ al daer hi drie ooms hadde/ vā sijnder moeder weghe/ als Hughe here vander aleuwe/ Gernaert here vā Robays/ Oliuier here van Sanduweys. Eñ Bosscaert quam vp die maeltijt vāder noenē/ daer si alle drie vergadert warē/ eñ saten eñ aten/ eñ hi by hē liedē sijnde/ seyde hoe dat hi meende te treckene in Cypers/ eñ aldaer te blijuē wonēde Eñ hi quā om oorlofte nemene aē hē liedē biddende oock om eene quātiteyt vā penninghen/ om in Cypers mede te varene. Sijne drye ooms sondē heymelic om den Baliu/ eñ om den Castelein van Rijssele/ die welcke quamen/ ende vijnghene/ ende leyden hem in tcasteel. Ende Willem van Loo wordt al daer ontboden. Daer was Bosscaert. iij. daghen gestelt vp tpellorijn ende worde duerworpē met vorten appelen vandē kijndren/ ende met andere vullichede. Ten vierden daghe wordt hi ghesleypt ter galghe waerdt/ ende al moeder naeckt ghestelt vp een wiel/ eñ sijn lijf met heunich/ eñ met zeeme bestrekē/ eñ bouen hē was ghestelt eene yserin traelge/ ōme dat hē die rauē eñ die voghelen niet peckē en soudē/ maer die vlieghē eñ die byen/ eñ vyselen dadē hē veel iāmers/ wāt also sadt hi daer/ eñ bleef leuende/ bedt dā. vi. daghē lanc. Eene gheheeten Eueraert/ sijn knape/ wetende dat sijn meester gheuanghen was/ hi liep wech/ eñ ghinck in Ardanen/ daer viel hi in eenē pit/ daer hi verdranck. Inghelram vā Eessene was gheulodē/ eñ woonde te Mens vp den Rijn. Eñ hi ghe rochte eens peghē eenē poorter vā Mens woordē te hebbene/ eñ stacdē poorter een wōde inde borst/ daer hi of starf/ waer ōme Inghelram geuanghē wordt/ eñ was in eenē sack ghesteckē/ eñ also verdroncken in twater vandē Rijne. Item den coninc Lodewijc vā Vranckerijcke/ dye groote verhoorende vāder felle moordaet vā sinē neue/ den goedē graue Kaerle/ die so verraterlic gedoodt was/ vsaemde een groot heercracht/ eñ hi ontboot Willē van Normandyen/ sinen swacelijnc/ dat hi met hē treckē woude in Vlaendren/ hy soude hē maken Graue vā Vlaendren. Die coninc cōmende ouer Doornicke tot cortrijcke/ ende also tot Brugghe/ soe vijndt hy in die burch te Brugge al die edele vā Vlaendrē/ die welcke sinte Donaes ker cke dē steen eñ die looue rondt ōme belept hadden. Eñ dye edele die willecomdē dē coninc/ eñ seydē die ghenaernesse vandē sayte/ eñ vander doot vā den goedē Kaerle. Eñ Willem vā Loo vernemende dat dye coninc te Brugge was/ quā tot hē/ eñ willecomdene/ eñ vtelde hē hoe hi die sommeghe gheiusticiert hadde ende hy leyde den coninck voor oghē/ hoe dat Graefschip van Vlaendren vp hē verschenē was. Die coninc seyde dat hy noch een lettel tijdts beyden wilde/ want hi versochte den coninck manschip te doene vā den Graefschepe vā Vlaendren. Eñ die coninck beual datter. iij. of. iiij. vā die vp dye kercke vā sinte Donaes laghen/ tot hē cōmen soudē bi saufcondupt/ hy en soude hē lieden niet mesdoen/ si quamen totten Coninc. Die coninc seyde. Ic rade hu dat ghy huwe gesellen secht/ dat si neder tot mi cōmē/ eñ biddē mi om gracie/ of sonder twijfele/ ic sal sulc een vier doen makē/ dat ghi alle versmorē sult. Dese ghesellē ghinghē vp van sinte Donaes/ tot dē steene/ ende in die looue/ gheuende te kennene hueren medeghesellen die meeninghe vanden coninck. Ende si liedē merckende dat si nyet anders tetene en haddē/ dā beschimmelt broodt/ wāt alle dye andere spijse eñ dranc hadden si wech gheworpen/ so quamen si alle neder/ en vielen voor des Conincx voeten/ biddende hem/ ōme sijne ghenaden. Doen beual dye Coninck datmen haere lieden handē vp huerē rugghe soude bin-

den/ eñ men leedese.iiij.en.iiij.v.en.v.tsamen inde vope vandẽ steene vãder looue/ eñ vã sint Donaes kercke. Eñ men schoot sche hnuter vope vp die strate/ eñ vielen alle de heersene in die kele/ eñ brakẽ dẽ hals/ Doen beual die coninc datmense met waghenen hutewaerts soude voeren/ eñ dat mense alle aen boomẽ hanghẽ soude/ tusschen sinte Baefs eñ sinte andries/ doẽ ontboodt die conic dẽ bisschop vã Doornicke/ õme te reconsilieirne eñ te verwijdene sinte Donaes kercke/ twelcke was den derdẽ sondach naer Paesschẽ/ die negenste weke naer dat Kaerle tsinte christoffels begrauẽ was. Eñ vp desen tijdt so houden noch die vã.s.donaes huer lieder kercwijdinge oft dedicacie huut dier memorien vp den derden sondach naer Paesschen. Ende doe als die kercke verwypet was/ so was de graue Kaerle ontgrauẽ sinte christoffels/ duer al dat hi.lxiij.dagẽ inde eerde gheleghẽ hadde/ al doe so vooc noch dat selue lichame also soete ende also wel/ offer eene gheheele apottecarye ontdaen hadde gheweest. Eñ sine wondẽ waren also varsch of hy maer versleghẽ hadde gheweest. Eñ dye coninc dede tlichame translaterẽ vã sinte christoffels tot in sinte Donaes kercke/ ende daer wart hi begrauẽ achter den hoghẽ outaer Nota. dat inden somer hier naer begonste die oerdene Sisterciensis. Eñ sinte Robrecht die de eerste Abdt was/ die fondeerte deerste Cloostre varre buten allen volcke/ iiij.mijlen vander stede vã Longhers. Dese dynghẽ ghedaen sijnde/ die coninck gaf tgraefscip Willem vã Normandyen sinẽ swacelinc Robrechts sone/ dit vernã Willem vã Loo die alle die casteelen vercreghẽ hadde in west vlaendren/ eñ hadse ooc doẽ prouanchieren eñ daer toe ooc dye Stede vã Ypre/ eñ dat õme te houdene peghens dye Hertoghe Willem vã Normandyen/ wãt hi hadde vernomẽ als dat dye coninc niet langhe in Vlaendrẽ blijuẽ en mochte Eñ als dye conic vernam/ dat heer Willẽ vã Loo meende te oerloghene yegens willem vã Normandye õme hẽ te veriagene/ die coninc quã Ypre beleggẽ. Eñ ten neghensten daghe/ so was Willem van Loo gheuanghẽ vã die vã Ypre/ eñ wordt den coninc ghepresenteirt/ dye coninc sendenẽ te sinte Omaers inde vanghenesse/ maer ter bede vandẽ edelen eñ ooc om dat hi dar naeste oir was om Vlaendre te besittene/ die coninck dedene hute doen up condicie/ dat was dat hi moeste dẽ Hertoghe Willem manschip doen vandẽ lande vã Loo/ maer hi hiltet qualic/ ende vander Burchgraefschip van Ypre.

¶ Hyer wordt Willem van Normandyen Graue ghemaeckt van Vlaendren/ die vijftienste. maer tghedurde seer onlanghe.

Item heer Willem vã Loo trac byden Coninck vã Ingelandt/ hem claghende hoe hem die coninck van Vranckerijcke veronghelijct hadde/ ende hem sine erue ende versterueneſſe ghenomen hadde. Hi was met den Coninc Steuen van Inghelandt in eenen wijch/ die hy met sijnder vromichept wan/ waer õme dye Coninck Steuẽ gaf hẽ dat Graefschip vã Cans in Inghelandt/ daer was hi binae.xxiiij.iaer/ ende hi bedyde blendt/ ende hi seynde bedecktelijck sijnen schat te Vlaendre waert/ ende quam woonen te Loo/ in sijne heerschappye. Ende al daer stichtede hy een cloostre van Canonicken Reguliers dye daer die.vij.ghetijdẽ hildẽ/ die hi daer ghetijdelick hoorde met grooter deuocien. Eñ als hi ontrent thien iarẽ blendt gheweest hadde/ ende te Loo wonende seere houdt vã iaren sijnde/ so starf hy up den.xxv.sten dach in Lauwmaent/ int iaer ons heeren.xi.hondert ende.lxij. Ende Diederick vã Elsaten die doe Graue vã Vlaendren was dedene begrauen te Loo met groter weerdichedẽ in tcloostre/ twelck hi hadde doen stichten. Ende Diederick plach hem als hi noch leuede/ ghetijdelick te vysenteirne naer dat hi blendt was ghewoorden.

¶ Van Willem vã Normandyen/ sgrauen sone vam Normandyen. die.xv. Graue van Vlaendren

¶ Dat.xxi. Capittel.

WIllem van Normandien sgra
uen sone vā Normandyē swa
telinc vandē groten Coninck
lodewijck vā Vranckerijcke.
Dese Willē was dat Graefscip vā Vlaen
dren ghegheuē vandē Coninck vā Vranc
kerijcke met groten onrechte. Dese voorē
Willem vā Normandyen wort een groot
vertasseerdere. Eñ hy dede vele ouerlasts
den volcke in pointijnghē/in settijnghen/
in maeltoten/eñ in dobbel toolnen/ hi ver
cochte die officiē/ waer ōme hy vā al volc
vandē lande wordt ghehaet. In Vlaendrē
quam een ionghelinck hiet Aernoudt/eñ
hi was sone vā Kaerle Kanuts sustre/ eñ
hi begheerde dat Graefschap dat Kaerle
sijn oom beseten hadde/eñ was dat rechte
oir eñ naeste bloedt om met rechte Vlaen
dren te besittene/ ende hy quam eerst tsint
Omaers/daer hi weerdichlijc ontfanghē
was. Willem van Normandyen dede der
stede vā sinte Omaers so groten ouerlast
dat si namen een bestandt van.xl.daghen
ōme den iongelinc te beradene/dat hi ghe
sont weder trake in Noorweghe. Itē Wil
lem vā Loo quā ten Dāme met vele sche-
pen vul yngelsche saudeniers die in vlaen-
dren alte grote schade deden/eñ si mynede
den al te seere volc vā Willē vā Norman
dyen /twelcke waren al Fransche saude-
niers. Willem van Loo stichtede brande in
vele steden in Vlaendren. Die vā Ghendt
vā Brugghe/eñ vā Ypre haddē hē gheer-
ne ghehadt ouer Graue / eñ veriaecht dē
Noorman/mer si en dorstent niet doē ōme
dat hi manschap hadde gedaen dē coninc
vā Inghelant. Dit vernam Lodewijck co-
ninck van Vranckerijcke/ hoe dat die In-
ghelschē Vlaendren silgierden . Hy sandt
Willem vā Normandyen.xm. liedē vā wa
penen/die welcke veriaechdē dye Inghel-
schen. Eñ die ionghe Aernoudt hoorende
tiāmer dat in Vlaendre was/ hi badt Wil
lem vā Normandyen dat hē ghelieuē wil
de/ hem te doen gheleedene te sinen lande
van Noorweghe/eñ hi schalt quijte al sijn
recht/dat hy aē Tgraefschip vā Vlaendrē
hadde/doe eñ tallen tijden. Eñ Willem vā
Normandyen gaf hē groote ghiften/ende
dedene eerlicke gheleedē te sinē lande. Die
xm. saudeniers bleuē in Vlaendren metten
graue Willē/ eñ verkrachtedē der mannē
wijfs/ eñ laghender bi yeghens der man-
nen danc/eñ als sijer yeghē seydē eñ huer
lieder wijfs wilden weder nemē/so slouch
mense doodt. Eñ die Graue Willem dede
der gelijcke/als poorters wijfs/ eñ maech
den te Violeirne. Eñ men screef dē coninc
van Vranckerijcke ouere tgroote grief eñ
schade dat Vlaendre ghehadt hadde/ende
noch hebben soude vanden oors die staen
ōme Vlaender te besittene. Eñ men screef
den coninc oor ouer al tregement vanden
Graue eñ vā sinē dienlijnghen/maer dye
Coninc en achte des niet/eñ en gaffer niet
ōme. Dit aensiende die drie stedē Ghendt
Brugge/eñ Ypre/ eñ al tghemeene landt/
dat dye Graue Willem so lancx so aerger
wardt/eñ alle sine officiers/ si sondē beder-
telic eersameghe bodē/aen Diederick den
Graue vā Elsaten/ die rechtoor was van
Vlaendren/eñ een edel man vā wapenen/
eñ hadde vele schone fayten vā wapenen
ghedaen/in Egyptē/in Barbaryen/eñ in
Syriē/dat hi rasschelic hē wilde spoedē om
te commene in Vlaendren/want hem dat
graefschip by rechter versteruenesse hem

toe behoorde/ende aen ghecommen was/ Ende dat hy met hem soude bringhẽ.iiij. of.v^m. saudeniers vã wapenen/ õme eenẽ tyrandt te verdrijuene dye Vlaendren selgierde/ wãt al die steden vã Vlaendrẽ souden hẽ huldẽ/eñ ouer harẽ Graue ontfanghẽ. Diederic dese bootschap ontfaen hebbẽde stelde eñ ordõneerde õme dat Graefschap vã Elsaten te doen regierene bi seker wijse persoonen/ eñ quam te Vlaenderwaert met.v^m. edele persoonen/eñ sijne lieden van wapenen. Eñ in Ghendt/Brugghe eñ in Ypre cõmende/wasser eerlic ontfanghen. Dyt verhoorende Willem van Normandye/quam vã Ryssele te Cortrijcke/eñ men en woudene niet in laten. Van daer so quam hi te Ghendt/eñ daer en dede men hem gheene weerdichede. Hi ontboodt die schepenen by hẽ te cõmene/mer si en quamender niet/maer men seyde hẽ/ wilde hi die Scepenẽ sprekẽ/dat hi quame inde schepenẽ camere. Willẽ quã int schepen huys/daer so wordt hi so ouerhaelt vã sijner ghierichede eñ felhede/eñ vã sijnder bouvachtichede eñ onreynichede. Ende si seydẽ datter was in Vlaender cõmen een Edel eñ notabel man/die welcke gherechtich opr vã vlaendrẽ was/eñ si en soudene niet veriaghẽ/al wast dat willem van Loo eñ Aernoudt van Denemercke veriaecht warẽ. Eñ wildy vechten teghẽ Diederick eñ hem veriaghen/wi en sullen hu helpen noch deeren.

¶ Hoe Willem van Normandyen beuacht Diederick vã Elsaten/die welcke was met sijnre heyr crachte te Acxpoele.

Willem voorś vernam dat Dieteric was te Acxpoel/daer track hi met sinen.x.duysent walen/ Daer was seere ghevochtẽ/eñ aen beeden siden vele volcx versleghẽ/dyt ouermerchte Diederic vã Elsaten dat sijn volc versleghẽ eñ seere ghemindert was/ eñ track wech tot in Brabant/õme meer volcx te finierene. Eñ hi quã in Haelst om hẽ.iij.oft vier daghen te rustene/eñ om al heymelic die vã Gendt bi hẽ te ontbietne. Eñ dit vernam Willem vã Normandyen dye hem aldaer quam besoucken met.vi. duysent Fransoysen/wãt hem waerender

of ghesleghē wel.iiij.duysent indē voorleden strijt vā Acrpoele. Ende hi meende die Stede te ghecrijghene/ wāt men wildene daer niet inne latē/daer ōme ghinc hi stormen vp die stede. Eñ dye Graue Willem stondt voor die poorte vāder stede eñ sprac beuelende/datmē hē als graue eñ prinche vandē Lande sine poortē opene doē soude/ twelc men niet doen en wilde. Eñ mettien was daer een schotter dye hiet Casin/ dye welcke spien eenen cruysboghe en schoot met eenē gheveniŋneirdē careele naer den Graue Willem/ende gherochtene in sine schoudere seere diepe/ so datmene moeste wech leeden/vā welcker quetsuere hi starf binnē.vij.daghē daer naer. Eñ wordt begrauēte sinte Bertins inde voorkercke/bi Boudin Apkin.hi starf vp dē.xvi.dach in Ougstmaent/int iaer ōs herē.xi^c. eñ.lxxix. Hi en rengneirde maer ontrēt.xv.maenden oneerbaerlicke eñ seere tyrannelicke.

¶ Van Diederick van Elsaten die xvi. Graue/die welcke de kercke van sinte Baselis dede stichten binnē Brugghe/eñ schanc daer het heylich bloet/ datmē daer alle iaer ōme draecht.

¶ Dat.xxij.Capittel

DIederic vā Elsatē was die.xvi. Graue in Vlaendrē/eñ hi was Gheertruydts vā Elsatē sone des heudē Robrechts voorgesen dochtre/eñ was sustre van Adelye der Coninginne vā Denemercke/ die welcke moeder was vandē goeden graue.K.camuts Dese voorš Diederic was in alle dē stedē vā Vlaendrē eerlic ontfangē/eñ brac of alle pointijnghē/settinghē/eñ alle exactien/ eñ maeltotē/die Willē vā normandyē sijn voorsate gheordōneert hadde. Eñ hy hilt eñ regierde tlandt in grotē payse. Clemēcie sine moeye die weduwe was vādē ionghē Robrecht die Vriese/ die welcke sustre was vandē paeus Calixtus/dye wilde te harē lijue hebbē tlandt vā Vlaendrē/wāt die Coninc vā Vrāckerijcke ontboot haer dat si oorloge soude stichtē yegens Diedericke vā Elsatē. Dit vnemende Diederic/ tracteerde soetelijck metter weduwe Clemēcie/eñ beloefde haer te gheuene tot huere lijue het derdē deel vādē de maynē vā Vlaendrē voor huere byleuijnge/ eñ si en Diederick wel ghepayt. Dese Clemencie stichtede twee nonne cloosters/het eene te Borburch/eñ tandre te Auennes. Int derde iaer vā Diedericx heerscappye/ Clemēcie wordt siec/eñ si ontboodt dē graue Dieric/eñ si wilde makē haer testamēt. Eñ al dat landt dat si hadde in Vranckerijcke/ eñ harē schat naer haer verscheedē vā deser werelt/dat gaf si Diederick/om dat hy huer so vriendelickē plach te visenteirne/ alst recht was/ want harē schat ende alle tbeste dat si hadde/ was haer ghecomē vā harē man/ dē ionghē Robrecht die vriese/ die des voorš Diedericx oom was. Eñ aldus naer der doot vāder seluer Clemēcie/ wordt Diederic gheweldich here vā Vlaendrē al tot beuuē toe. Binnē desen tijdē quā die nieumare in vlaendrē/dat die stadt vā Jhrlm belept was vandē Agarijnē/ eñ sarasinē. Dit vnamē die kerstē coninghē eñ ghinghē te Roome tot dē Paeus om sine benedixie/eñ ontfingē dat cruce ōme ouer te varene naer Jherusalem.

¶ Hoe die graue Diederic dē Co. vā Vrāckerijcke mānscip dede vā Vlaendrē/ eñ hoe si tsamē te Jhrlm reysdē/ om die tontsettē.

SNde die graue Diederic vernã als dat die coninc vã Vrancke-rijcke sinẽ neue derwaert trac/ hi volghde den coninc eñ dede hem manschip vanden Graefschepe van Vlaendren. Eñ hy ghecreech des coninck vriendtscap. Eñ voor Jherusalem cõmende die voors. Diederic/ hadde hem ghelijck eenen leeuwe onder die Saraspnen/ bouẽ alle kerstene Princhen die daer waren/ hy slouchter vele doodt/ ende hy vijncker vele/ daer was eenẽ stranghẽ wijch ghevochtẽ daer bleuẽ luttel kerstenẽ doodt/ maer vele Saraspnen eñ Agarpnen bedt dan honderdt en twintich duysent/ eñ daer worden drie coninghẽ ghevanghen. En was daer allso begaen byder graciẽ gods/ so dat dye stadt vã Jherusalem was beschermt. Eñ die coninc Fulco vã Jherusalem verhoorde vã Diederick van Elsaten/ dat hy hẽ so vromelic ghehadt hadde in dien strijt (hy haddene ooc wijlen eer gesien in Egipten) eñ daer õme so gaf hi Diederic sine dochtre Sybilla tot eenẽ wijue/ bijder welcker Sybilla hi hadde viere cnapelicke kijnderen. Boudin dye ionck staerf/ eñ Phelips die daer naer Graue was van Vlaendren Artoys/ eñ Vermandoys/ eñ Mattheus die Graue was vã Beunen/ eñ Pietre die Canonic was te Camerijcke/ eñ ghecoren Bisschop vã Camerijcke daer naer. Ende hi hadder ooc bi twee dochterẽ/ Margriete dye te mãne hadde den Graue Boudin van Henegauwe/ ende Gheertrudt die Nonne was te Meessene. Diederic als hi Vlaendren gheregiert hadde paysyuelic eñ eerlic sijn wijf sconinck dochtre vã Jherusalem badt haren man by daghe eñ by nachte/ dat si mochte reysen te Jherusalẽ/ visenterẽ huere broeders/ dye welcke doe hadden dat regement vanden heleghen lande/ eñ dat si mochte visenterẽ die heleghe plaetsen/ daer Jesus christus begrauẽ was/ eñ daer hy ten hemel voer. Ende die graue Diederic/ midts tlanghe biddẽ/ consenteerdet haer/ al dede hijt node. Eñ dede haer makẽ alle ghereetschepe/ õme te Jherusalẽ te varene/ eñ ordõneerde haer goet ghelselschap van edele mannẽ eñ vrauwẽ dye haer souden gheleeden eñ verwaren.

En so cōmende te Iherusalem visenteirde
met deuocien Christus graf/ende oock an
die heleghe plaetsen/ eer datse quā tot den
coninck harē broedre/doe beloofde si gode
vp dat heleghe graf datse soude leuen in
continencie eñ soude sijn dienareghe van-
den aermē in sinte Lazarus hospytael/ha-
re belofte ende pelgrimaedtge ghedaen/
ghinc tot den conincharen broedre/daer si
met groter blijschap ontfanghen was/eñ
eer datse daer adt of dranc/so begheerde sy
te siene tgraf van huer vadere en moedre/
doende daer deuotelick huer ghebet ouer
huer lieder sielen/dat gedaen sijnde/so sey
de si tot den conincharen broeder. Ic heb-
be oerlof ghenomē aen Diederic mijnen
man/ick hebbe hē.vi. kijnderē ghedreghē
daerer vijf of leift/eñ een esser doodt. Eñ ic
beloofdet gode dē heleghē Graue eeuwe-
lic te dienene / eñ binnen sint Jans hospy-
tael den siecken eñ den aermen/ ende daer
willick sustre worden. Ende dyt hospitael
was thuys daer Lazarus woonde/die on-
sen heere Jhesus vander doot verweckte.
Eñ die coninck haer broeder dit hoorende
hi en wilde hare goede deuocie niet belet-
ten/hi deidtse sustre cleeden int hospytael.
Eñ si diende die sieckē van al dies hem lie-
den vā nooden was/sy vastede ghetijdelic
ke/den aermē sieckē legghende eñ verleg-
ghende/altijdts in bedwinghē/lettel of niet
slapende/in deser manieren was si dienen
de den oppersten coninc Jhesus van naza-
reene/Eñ haer leedtslieden warē wel van
huer betaelt/eñ screef den graue Diederic
ouere/hoe dat si sustre was in sint lazarus
huys. Eñ dese heleghe vrauwe Sybilla/
sandt Diederic huerē man dat weerde he-
leghe bloedt vā Jherusalem te Brugghe/
het welcke bloedt was vander wasschin-
ghe eñ suueringe vandē lichame ons liefs
heerē/als hi doot vanden cruyce ghedaen
was/het welcke bloet Diederick ontfinck
met groter weerdichept eñ deuocien/eñ hi
dede maken inden burch te Brugghe sin-
te Baselis kercke/ ende stichtede daer vier
prouendē/eñ eene halue/ om vier cappela
nen eñ eenen costre/ daer daghelijcx te sin-
ghene die.vij. ghetijdē. Eñ daer gaf hi dat
heleghe bloedt/ daermē noch iaerlijcx ōme
draecht vp den derdē dach vā Meye. Die-
deric dede bi edele pelgrymmē ondersouc
ken den staet vander weerdegher vrauwē
Sibilla sinē wijue/ eñ als si huerlieder pil
grimaedtge ghedaen haddē/so ondersoch
ten si den staet vander helegher vrauwen
Sibilla/eñ ginghē in Lazarus huys/daer
se sustre was/ daer si minlick vā huer ont-
fanghē warē/eñ huer groetenesse dragen
de vā sgrauē Diedericx wege. Eñ si sandt
haren here haren man eene beslotene let-
tere/dye si den graue Diederic gauen/als
si in Vlaendre quamen. Eñ die pelgryms
seyden hem den lof eñ duecht/diemen van
haer seyde ouer al dye stede van Jherusa-
lem/eñ in alle die landen daer ontrent/mē
seyde huer wesende ghenouch een helege
santinne. Sy en adt gheen vleesch/ selden
dranc si wijn/si vastede meestendeel alle da
ghe/eñ drouch harē hemden/eñ en dede in
twoork godshuys/niet dan tvuylste werc/
ootmoedelicke eñ minlic dienende die aer
me siecken/eñ verlegghende. Als dye pel-
gryms dit ghesept hadden tot den graue/
so wort hi ouerdinckēde/ hoe dat sijn neue
Willem vā Loo die blent ghewordē was/
hadde achter ghelaten sijn Graefschip in
Jnghelant/eñ dat Burchgraefschip van
Ypre/eñ dede makē een cloostre te Loo/ vā
monicken reguliers/daer hy alle daghe
hoorde die.vij.ghetijdē/eñ deelde den aer-
men minlic sine aelmoesene. Dese Graue
Diederic nam exemple aen sinen neue/eñ
aen sijns selfs wijf/eñ wilde hem voughē
huytē gheschalle vander weerelt/eñ trac
ghetijdelic inden busch vā Watene. Ende
daer dede hy vp den berch stichtē een cloo-
ster van canonicken reguliers/eñ aldaer
hoorde hi daghelijcx dē lof gods/eñ die.vij.
ghetijden. Ondertijden reedt hi te Loo/vi-
senterende tgraf vā heer Willem vā Loo/
sinen neue/biddende ouer sijn siele/eñ on-
der wijlen te Cassele/ sinte Peeters onder
den choor inden crocht/ ten graue van Ro
brecht die vryese dhoude/die sijn groot he-
re was/ onderwijlen voer hy oock te sinte
Omaers/in een scheipkin te sinte bertins
ten Graue van Boudin Apkin sijn recht
sweer/eñ vā Boudin die simple sinē oom/
die welcke vā sinē scoonheere voor Cassele

verslaghē was/eñ bi wijlē te borborch int cloostre / tot sijnder moeye Clementie dye Graefnede. Eñ vp eenē tijt was hi te Borborch/ eñ daer quamē hem dye cortsen aē/ eñ haestelickē was hi begheerende/al sine Sacramenten/eñ corts daer naer starf hi/ vp den Nieudach. Int iaer ons heeren.xi.c ende.lxvi./als hi.xlij.iaer graue gheweest hadde/eñ tlant gheregiert in grotē p.apse/ eñ was gheuoert te Watene/in die Canesye/eñ aldaer begrauē/welcke canesye hy aldaer dede stichten eñ fonderen.

¶ Van Phelips van Elsaten/ Diedericx sone/dye welcke die wapene vandē swarten leeu wan in Turckyen.

Dat.xxiij.capittel.

Phelips vā Elsaten Diedericx ende sinte Sybelyen anderde sone/ van wyen datmen leest/ dat hi vp den derden dach van sijnder gheboorte/riep eñ sprac seer luyde. Euacuate domum/dats te seggene/ydelt dat huys. Dese Phelips naer die doot vā sinen vadre/ gouuerneirde Vlaendren soe wel/eñ so wijselick/ eñ so gherechtelicken/ dat hi allen princhen/die doe waren weerdich was / in eeren voren ghestelt te sijne/ wāt alle verraderye/moordaden/ dieften/ vlouckē eñ sweerē/ wederstont hi eñ broch te dat of/al Vlaendren duere. Hi en regierde niet Vlaendren alleene in sulcker wijs/ maer oock alle die landen ontrent Vlaendren gheleghen / waren verbetert midts sinen exemple. Item die Fransche Coninc Lodewijck/dye goedertieren/gaf hem om sijnder duecht wille te wijue eene eeneghe dochtre/vandē graue van Vermandoys/ gheheetē Radulphus/wyens name was Elizabeth/ ende was des coninccx na nichte/ eñ gaffer mede dat Graefschip vā Vermandoys/eñ alle die steden eñ sloten daer toe behoorende. Dit benijde die graue Floreins van Hollandt / want hy hadse selue gheerne ghehadt. Eñ daer ōme met eenē vreemden occusoene/ontseyde hi Phelips van Elsaten/om dat sijn schoonheere Robrecht die Vriese/ wan bi foortsen tlant vā Walcheren/eñ hy begheerde Walcheren weder te hebbene/ of hy soude hē also vele landts of winnen. Phelips vā Elsatē antwoorde dat dye patrimonye die hem van sinen vadre verstoruen was/dat hi die soude houden eñ beschermē met den sweerde Dese graue Floreins nam met hē dē Hertoghe van Cleue/vanden Berghe/eñ van Ghelre/wel met.xij.duysent mannen/vā wapenen sterck / ende trocken int Graefschip van Elsaten barnen blaken/ eñ rooуen/eñ laghen voor Aermestein. Die herē van Elsaten verwonderende/ontbodē dit den graue Phelips/dat hi haestelicken cōmen soude/om hem lieden te sercoursene/ of si souden hem lieden moeten ouer gheuen. Phelips van Elsaten ontboot sinen broeder Mattheus den graue vā Beunē/ met alle die macht vā Pycaerdyen/ Henegauwe/Aertoys/eñ Vlaendren/ eñ Ardanen/so dat si waren wel vijfthien duysent mannen sterck/ eñ quamen voor Aermesteyn.

¶ Hoe die Graue Phelips vā elsaten Diedericx sone/ tooch met sinen broeder mattheus dē graue vā Beunē/eñ met alle die macht van Pycardyen/eñ Vlaendren.&c.eñ quamē voor Armesteyn.

Daer was seere ghevochtē / wel vij. heurē lanck. Aldaer vloden die drie gravē Gheldre / Clevē / eñ vandē Berge / eñ dye grave floreins was seere gequetst / eñ wort daer ghevangē vādē grave Phelips / wel met iiij.c edele mannē / eñ in Vlaendrē gheleet. Eñ daer voor Aermesteyn warē v̄sleghē / in dien strijt vā des gravē floreyns volcke bet dā. v.m. mānē / eñ wel. ij.m. warender woꝛ wōt / eñ seere ghequetst. Desen wijch gheviel int iaer ons herē. xi.c. eñ. lxxviij. Eñ vp dat iaer daer naer / so starf dye goedertierē conic Lodewijc vā Vranckerijcke. Eñ phelips die mogende sijn sone / die was te Riemē ghecroont conic vā Vranckerijcke / vp alder heleghē dach. Daer was die Grave Phelips die eerlicste vā alle den princhen die daer waren / eñ gorde den Coninck sijn sweerdt / eñ als die conin ergens trac / soe voerde die grave phelips het sweert voor dē conic / als dye machtichste eñ vroomste princhē. Doe so begeerde dye conic aendē grave phelips / sijnd suster dochter te hebbene teenē wijve / eñ phelips die grave cōsenteirdet / dijnckēde dat hē grote eere wesen soude / oom te sijne vander coninghinne eñ vandē coninc vā Vranckerijcke. Eñ hi beloefde den coninck daer mede te ghevene / naer sine doot / Aryen / sint Omaers Calijs / eñ tlandt vā Guysen. In dyen dat sine nichte droughe bi den selvē coninc een knapelickint / dat soude besittē dye steden voornoemt / eñ sine naercōmers. Die brulocht was te Parijs ghehouden met groter triumphe. Eñ aldaer ter brulocht sijnde / so verhoorde die grave phelips / dat die Hollanders / eñ die vā Normandyen roofden eñ vinghē die vlaemsche schepē. Dye Grave versaemde een grote heertracht / Ende nam met hem sinen broedere Matheus den Grave van Bevnen / eñ quam met machte in Normandyen / vp den zeecant / ende verloste daer die ghevanghene vlaminghen / ende namen vele schepē die si vanden vlaminghen gherooft hadden / ende Phelips van Elsaten gafse den vlaminghen wedre / ende ghinck met dē grave vā Bvenē sinē broeder in normandyē / al dē zeecant deure / eñ v̄barnde dye schepē

eñ die dorpen. Eñ vinghẽ vele schippers/ eñ brochtense gheuanghẽ in vlaendrẽ. In dese reyse by Herfleur wort sinen broeder Mattheus ghequetst/ eñ corts daer naer so starf hi. Die Hollanders merckende die scade die de Normans haddẽ bi harẽ occusoene/ begheerdẽ aen den graue Phelips een bestandt twee maendẽ õme te tracteirne vã payse/ eñ ooc om den graue floreins te verlossene. Binnẽ deser tijdt wast so grote watre dat die dijcken ten Dãme eñ aẽ die zee cant inne brakẽ/ eñ die stede vã brugge was vul waters/ eñ watmen dijckede ten Dãme was sulc een gat / so watmen daer inne wierp lijsen/ banckẽ/ waghenẽ/ saercken/ vatẽ/ men en constet nyeuwers mede ghestoppẽ. Eñ binnẽ deser tijdt so quamẽ die bisscop vã Kuelen/ vã Ludeke/ eñ noch vele edele mannẽ aen den graue Phelips biddende voor den Graue vã hollandt/ eñ die Edele die gheuanghẽ warẽ/ die graue Phelips nam drie mãnen vã sijnder syde. eñ die Graue Floreins stelde hẽ indẽ wille vandẽ graue Phelips vã Elsaten die hem gheuanghẽ hadde. Eñ dit was die cõposicie/ dat die graue Floreins nẽmermeer en soude wapene draghẽ yeghens Vlaendrẽ maer altoos vrientscap tooghẽ/ eñ die vã Hollandt/ ende van Zeelant der ghelijcke. Item een heerscappye die by Antwerpen licht heetende tlandt vã waes/ dat floreins toe behoorde/ dat gaf hi nv/ eñ teeuweghẽ daghen te sine anex/ eñ toegheuoucht den lande vã Vlaendren/ eñ dat in beteringhe vander scade die hi gedaen hadde/ in tlant vã Elsaten. Item men soude haestelic doẽ cõmen huut Hollandt eñ huut Zeelandt/ duysent dijckers/ die den dijck soudẽ makẽ ten Dãme eñ tgat stoppẽ. Eñ ouer die cost die Phelips dede dat heertracht vã vlaendren eñ vã pycardye te leedene in Elsaten so soude Phelips hebbẽ hondert duysent guldenẽ. Die graue Phelips waser inne cõtent/ eñ die graue floreins/ eñ sine Edele die met hẽ gheuanghẽ warẽ beloofden bi rudderlicker trauwe al dit te volcõmene/ al hadt drie waruẽ meer geweest. Die graue Phelips õtslouchse alle/ eñ lietse thuyswaert gaen. ende die graue floreins sandt haestelijcke die beste dijck meesters die hy gheuindẽ conste ten Dãme waert/ die welcke ghingẽ vp eenẽ hil daer dat eenẽ hondt wel.vi. daghẽ hadde ligghẽ ianckẽ eñ bassen/ ende wierpen dien hondt inde gheule daer dat zeewater in quam/ eñ si namẽ die eerde vander hille daer die hondt vp ghelegẽ hadde/ eñ vuldẽ daer mede die gheule eñ also wordt si ghestopt. Eñ sy makedẽ aldaer tauernẽ eñ herberghẽ/ eñ si hietẽ die plaetse honsdam/ ende die graue Phelips gheboot/ so wie wilde dye poldren maken vandẽ dam tot Ardenburch toe/ dat soude vry lant sijn/ eñ so wye dat berostichde/ het soude sijn vry eyghẽ lant wesen. Dese Hollanders/ siende datmense wel betaelde/ eñ dat sijer goedẽ coop vptaelgẽ haddẽ/ bleuẽ vele ten Dãme wonende / eñ maettender huysen/ eñ ontbodẽ wijfs eñ kijndrẽ/ eñ dẽ Dam begõste binnẽ cortẽ tijdẽ seere te vermeerderene. Eñ mẽ hadde aldaer goeden coop vã wijne eñ vã biere. Dat swijn van Vlaendrẽ lach doe tẽ Dãme / eñ alle andre vreimde liedẽ / begonstẽ daer met cleenen coopmãscepẽ/ daer ooc haer vtreck te makene. Eñ dye graue Phelips merckende/ dat dẽ Dam also begõste te multipliereñe eñ groot te wordene. Hi maecter of een stede vã wettẽ/ eñ ordõneirdere inne eene vierschare/ burchmeesters/ eñ schepenẽ datmẽ daer elcken recht ende wet doen soude/ eñ iusticie/ also wel vãdẽ lijue als anders/ ouer dẽ ghenẽ die dat v̄beurt hadde. Eñ so wat mensche daer drye iarẽ ghewoont haddẽ/ mochte daer poorter sijn eñ vry vã allẽ tollen. Eñ hi gaf hẽ liedẽ seghelẽ vã wettẽ/ eñ reghele vã statutẽ/ anno dñi. xi.c. eñ. lxxx. eñ binnẽ desen seluẽ iare/ begonstẽ si te wercke te legghene onser vrauwẽ kercke/ indẽ Dam. Binnẽ desen seluẽ iare/ vrauwe Elizabette vã vermandoys/ tsgrauẽ phelips wijf wart siec vãder cortsen/ so dat alle die medecijnẽ iugierdẽ dat si steruẽ soude. Eñ graue phelips en hadde gheen kinderẽ bi haer. Eñ sijn broeder Mattheus (die graue vã Beunẽ en hadde ooc gheene kijnderẽ/ hi hadder. ij. gehadt) maer si warẽ ionc ghestoruẽ. Aldus so õtboot hy Pieter sinẽ ioncxstẽ broeder/ die canonic was te camerijcke / eñ ghecorẽ bisscop vã Camerijcke/ eñ hi dede hẽ resigneren sine elexie/ eñ gaf

eenē anderē die canespe. Eñ phelips dedene rudder makē/eñ dede hē hebbē te wijue die graefnede vā Nijueers/ōme kijnderē te hebbene die naer der doodt vā Phelips Vlaendrē soudē moghē regieren metsgaders dat hi/noch sijn broeder die graue vā Henuē gheen kinderē en haddē. Eñ corts naer dat die bruloch vā Ph[illegible]rē eñ vāder graefnede vā nyuers ghehouden was/so starf die vrauwe Elysabeth Phelips wijf/ ende wordt gheuoerdt int cloostre te Cleirvaulx eñ daer begrauē/wāt dat huer vter ste wille was eñ begheerte daer begrauē te sine. Eñ als die graue Phelips metten lijcke gereyst was te Cleirvaulx/ so quā te vremē die mare dat Saladijn dat heleghe graf ghewonnē hadde. Eñ die coninc van Jherusalem die oom was vanden graue Phelips/eñ al sijnder moeyen maghen te sweerde verslegē warē/eñ alle die kerstene eñ datter niemēt te lijue gehoudē en ware Aldus so quā die. S. Phelips druc op druc eñ rauwe up rauwe. Te Clerevaulx ghe weest hebbēde eñ zijn wijf eerlicke begrauē sijnde/so belouede hy gode vā hemelrijcke daer up sijns wijfs graf/dat hi nēmer meer vleesch eten en soude/voor hi hē soude stellen indē wech te Jhrlm waerdt/Eñ ōme te gane vpsiteirne tgraf vā sijnder moeder sybelye/eñ vā sinē groothere dē cō. vā ihrlm eñ vā sinē ooms/die alle coningē vā ihrlm eñ vā Samarien gheweest haddē/Eñ menich edel mā/princhē/raedtsheerē/ruddēr eñ schiltknechtē/swoerē daer der gelijcke/ vp dat hi wilde haer lieder leedtsmā eñ capptein sijn/Eñ hi beloofde al daer ter goeder trauwe eñ bi rudderscepe te Jhrlm eñ in syriē tevarene/eñ die sarasijnē te beuechtene. Dese mare vlooch in alle die landen ontrendt vlaendrē gheleghē/daer ōme menich mā maecte fijnanchie haestelicke vā peerdē eñ vā ghelde/eñ steldē hē seluē vppe eñ quamē in Vlaendrē/ōme met dē graue phelips te treckē/eñ begeerdē alle te samē dat hi haer liedē capiteyn sijn woude. Eñ alle stiermānen warē ghewillich ōme die voorß herē te voerene/ binnē der tijt vā. ij. maendē dat die graue in vlaendrē sine ghereedtscap maecte/so warē te Honsdam/ te Dūnekercke/eñ in allen hauenē vā Vlaendren schepen ghenouch.

Hoe Phelips van Elsaten Graue van Vlaendren/eñ Pieter sijn broeder Graue van Henuen tschepe ghinghen.

Ende daer waren in vlaendren vergadert bet dan.ix^m. vromer liedẽ vã wapenen/ die alle ische pedẽ mettẽ graue Phelips/ eñ Pieter sinen broeder/ dye graue was van Beunẽ/ wãt Mattheus sinẽ broeder was gestoruẽ vã eender quet suerẽ/ die hi creech voor Rouaẽ/ eñ dit was die cause dat Pieter dye Canonick was/ Ridder was ghemaect/ õme dat hi besittẽ soude dat Graefschip vã Beunen. Eñ dit volck vergadert sijnde/ huyt allẽ landẽ/ gaende te schepe/ sy ghecreghẽ goedẽ wint/ soe dat si binnẽ.ix. daghẽ warẽ in Spaengẽ/ daer si rustedẽ en/ eñ hẽ liedẽ prouanchierden. Eñ vele edele mannẽ vã spaengẽ/ siende die schoone ar meye vandẽ graue Phelips/ si maectẽ sou byt haer lieder gereetschap õme met hẽ te reysene. Eñ aldus die graue Phelips met eenẽ schoonẽ eñ grotẽ ghesinne vã diuueer schẽ naciẽ/ te wetene Spaengaerdẽ/ Fransoysen/ Borgoenioenẽ/ Castilianẽ/ auerngen/ Poortingaloisen/ Aragolnoysen/ huten lande vã Berry/ Bourbon/ Lorayniẽn/ Ardanẽ/ Elsatẽ/ oosterlinghẽ/ Rijnsche heren/ Hollãders/ Zeelanders/ Brabãders/ eñ Namuroysen/ vã Poitau/ Pycardyẽ/ Artoys/ Beunen/ Henegauwe/ Vermandoys/ Ingelschẽ/ Nauarroisen/ Normãs/ eñ Bortoenẽ. Alle dit gheselschip met hueren schepẽ/ in Grickẽ cõmende/ daer hoordemẽ seggẽ/ dat die coninc vã Cypers/ een Sarasijn was/ eñ ooc die conic vã Slauernyen. Eñ die coninc vã Slauonye/ vernemende dat dye kerstenẽ met so meneghen man ghecõmen warẽ in Griecken om hẽ te beuechtene/ ontboot hi dẽ Graue Phelips/ dat hi cõmen mochte ter spraken/ peghens hẽ/ met sõmege edele vã Grieckẽ. Eñ cõmende tottẽ graue Phelips/ so seide die graue peghẽ dẽ conic/ dat hi kose ghewillich/ goet kerstẽ te sine/ eñ ghedoopt te worden in dat heylich kerstẽ gheloue/ ofte da uentuere te nemene/ peghẽs hẽ te vechtene/ ende ghedoot te sine/ wãt Phelips hadde ghesworẽ dat hyer eene niet te lijue en sou de latẽ/ die dat kerstendõ niet en wildẽ ghe willichlic aenveerdẽ. Doe sprac die coninc vã slauonye gebenedijt moet sijn die here die almogẽde god/ die hemele eñ eerde// eñ al datter in is/ ghescepẽ eñ ghemaect heeft Eñ desen dach eñ wijle is salich/ õme dõs lie dẽ/ dat so vele edele mannẽ aẽ mi begeerẽ/ tghene dat ic lange met hertẽ begeert heb be. Eñ ic bidde hu dat ick ghedoopt mach sijn/ eñ ic weet wel/ dat die weerde vrauwe Sibelia/ die sustre was in sint Jans hospitael/ in thuys vã sinte lazarus huwe vrauwe moedre was. Voort so weet ic wel edel Prinche/ dat huwe twee ooms/ dye huere broedẽs warẽ/ dat deene was conic vã Iherusalẽ/ eñ dandre coninc vã Samariẽ. Eñ warẽ ouer een iaer ṽlegẽ vã dẽ salladijn. Eñ begeert ghi te gane te Ihrlm/ ic sal hu te Akers in Surye doẽ hebbẽ vry saueconduyt/ om.iij.of.iiij^m. mãnẽ/ al waert om te gane tot Synay in arabyẽ/ vp dat ghi huwe wapene laet te Akers/ want die Salladijn en soude anders geen saufcõduyt gheuen. Dese conic wort ghedoopt vp sint Joris dach/ eñ ontfinck inden name der drye uuldichept sinẽ kerstelickẽ name Joris/ eñ die edele die bi hẽ warẽ/ dedẽ hẽ liedẽ dopẽ Eñ al tvolc vã Slauonyẽ wierdẽ ghedaẽ dopẽ bydẽ conic/ eñ si wierdẽ alle kerstenẽ Phelips vã Elsatẽ badt dẽ coninc vã Slauonyẽ/ õme hẽ te gheleedene in suryẽ/ eñ õ sauecõduyt te ṽcrijghene/ so hi hẽ beloeft hadde/ eñ si voerẽ alle te scepe/ eñ dye conic Joris voer mede tot Akers in Suryẽ. Inghelrã die conic vã Akers/ die welcke kersten was/ eñ groot vrient vandẽ Sarasijnschẽ herẽ/ die hẽ hiet dẽ grotẽ Saladijn/ hi heift met groter weerdichept ontfanghẽ dẽ conic vã Suryẽ/ die nieuwelincx kerstẽ ghewordẽ was/ eñ ooc Phelips vã elsatẽ met alle sijnẽ gheselschepe/ wãt hy ṽstaen hadde dat phelips sone was vã Sibelyẽ/ des conincx fulco dochtre vã Ihrlm/ die sustre was in lazarus huys. Eñ die ṽtrac hẽ liedẽ die helichept vã haren leuene/ eñ hoe die conic vã Ihrlm eñ die conic vã Samariẽ/ hare broeders beede ṽlegẽ warẽ van saladijne. Eñ phelips die seyde dat hi quã pelgrymsche wijse/ eñ alle sijn ghezelscap õme te besiene dat helege graf/ eñ Bethlehem/ daer xp̃s geborẽ was/ nazareth/ daer hi gheboodtscapt was/ eñ die stadt vã Iherusalẽ/ daer hi gepijnt/ eñ ṽwesen/ eñ ghecruyst/ eñ begrauẽ was/ eñ daer hi ten he-

mele voer/eñ daer hi dē heleghē gheest ne ter sandt. &c. Eñ hi seyde voort/hoe hi was indē wille/ōme te vpsseteirne. s. Kathelijnē graf vp dē berch vā Sinay/eñ hi badt bee de die coningē/Joris vā Slauonyē eñ Jn- ghelrā coninc vā Akers/dat si wildē impe treerē ō saufcondupt aendē Salladijn/om vi^m. persoonē met hē te treckene te Jhrlm/ eñ daer te moghē rustē. iij. of. iiij. daghē/eñ ooc te mogē gane met dusent mānē te Sy nap. Dese. ij. coningē screuē aendē Salla- dijn/eñ hi cōsenteirdet ōme. vi^m. persoonē/ vp condicie/dat si al ōme waer sy quamē/ wel betalen soudē haerlieder trybuyt. Eñ ooc paysuelic gaen eñ keeren/ Die Salla dijn gaf dē bode dat saufcondupt in goude beseghelt/eñ gaf hē ooc sijn opperste cleet. Die bode in Akers cōmēde mettē sauecon dupte/die graue ontfinckene minlicke/ eñ was seere ṽblijt. Jtē die sommege vā phe- lips vā Elsatē gheselschepe/wildē weder ōme keerē tharē lande/wāt het dochte hē liedē/dat sijs eere ghenouch haddē/dat sy hē gheholpē haddē so varre/dat hi dē conic vā Slauonyē hadde ghedaen dopē/ eñ al sijn lant bekeert tottē kerstē gheloone/eñ aldus trockē eenege tharē lande waerdt/ daer Phelips vriendelickē oerlof aē nam/ Eñ sōmege andere woudē te akers blijuē tot dat Phelips sine pelgrimaedtge ghe- daen soude hebbē/te Jhrlm eñ te Synay/ eñ dā met hē weder ōme te keerene/wāt si en dorstē niet wel ghenietē onder die sara zijnē te gane. Phelips voornoēt koos. vi^m. persoonē/ die alle met hē reysdē te Jhrlm/ waer of die sōmege weđ keerdē vā Jhrlm tot Akers. Als Phelips te Jhrlm quā/ hy was alte eerlickē ontfangē/vādē patriar- he vā Jhrlm. Eñ hy tooechde hē alle die he- leghe stedē/Phelips eñ alle sijn gheselscap Ooc leede hijne in lazarus huys/daer sijn moeder begrauen was.. Eñ die broeđs vā dē hospitale ṽteldē hē die helicheit vā sijnđ moeder. s. Sebelie. Och wat neersteger de uocie hadde Phelips int hoorē vā dat hele ghe leuē vā sijnder moeder/ hoe deuotelijc dat si diende dē aermē siecken/huer seluen niet achtende/noch huere hooge gheboor te/niet tegenstaēde/dat si was eens coninc dochtre vā Jhrlm. Phelips als hi. iiij. daghē in Jhrlm gheweest hadde/eñ hē hadde ghe biecht/eñ theylich sacrament ontfanghē/ eñ alle die met hē warē/ haerlieđ trybuyt betaelt haddē/prouance ghenomē/eñ dye trutsmannē ghehuert haddē/ōme te Sy- nay te treckene. Doe gaf hem liedē die pa triaerche die benedictie/ A pena et a culpa Agylas die conic vā Jhrlm onteemende dat Phelips was die sone vā Sebelien/des co nincx dochtre vā Jhrlm/eñ ooc sone vā Die deric vā elsatē/dye eenē wijch voor Jhrlm hielp scoffierē/daer. C. eñ. xx. duyst sarasij- nen bleuē/hi was seere ghestoort/eñ soch- te eene subtijle behendichede/ōme phelips eñ sijn volc te scoffierne/ eñ te ṽmoordene int weđ keerē vā Synay. Eñ hi ontboodt sinē broeder Nobylioen dē conic vā Abelij ne/hoe dat die Saladijn een grote sothept ghedaen hadde/sonđ raet ofte aduijs saue condupt te gheuene. vi^m. persoonē/ vrome edele kerstē liedē. Eñ sijn ooc ghecōmē om te wrekene/die doot vandē conic vā Jhrlm eñ van Samarien/eñ vandē kerstenē/die wi nieuwelinge ṽslegē hebbē/eñ ic duchte dat dese phelips meer volcx te akers heift/ Eñ hi is hier cōmē ō tlandt te bespiene/eñ ons te beuechtene/ eñ ōme ons die croone of te winnene/die sine ooms haddē. Jc ra- de dat als si weđ cōmē sullē sijn vā Sinay/ dat wi hem verbeydē ter riuuen Jordane/ wāt si sijn ongewapēt/dat wijse dā alle ga dre ṽslaen. Doē sprac Nobylioen die conic vā Abelijnē/ ic sal mijnē bastaert/ghenaēt Nobyliter/ter Jordanē sendē met. v^m. ghe- wapēde mānē/eñ dat vp dē. x. dach/ dat hi vāder Jordanē niet en scheede/eñ dat hijse alle te sweerde verslae. Dit hoorde die pa- triarke/ eñ sende bodē tottē bisscop/ eñ tot dē conic vā Akers/ dat si haestelic bodē sen dē soudē aen phelips vā elsatē/hem eñ die sine waerscuwende/dat sy int wedercōmē oerlof soudē gheuē harē trutsmānē/eñ die wel betalē/eñ dat hi dien wech vāder Jor- danē/eñ vā Jhrlm latē soude/wāt die conic vā Jhrlm eñ die conic vā Abelijnē sijn broe der/heiftse ghedaen bespien/ eñ ṽwachtse met. v^m. mānē/ō alte verslane/eñ te ṽmoor dene/eñ dat si cōmē soudē mettē boden/die soudē hē liedē dē naesten wech wijsen ouer Cesariē/ōme Takers te treckene. Si liedē

hare pelgrimaedge ghedaē hebbēde te sp nap/eñ als si drie dachuaerdē ghedaē hadden int weđ keerē na Jhrlm/ die bodē quamē hē liedē te ghemoete. Dese bode cōmede tot Phelips/gaf hē te kēnene/ hoe men hē liedē wachte int lijdē ter Jordanen/wel met.v.of.vi.m mānē/die die conic vā Jhrlm eñ dye conic vā Abelijnē sinē broeder/daer ghelept haddē/ ō hē eñ al dat met hē was/ te v̄slane. Phelips vā elsatē bi rade vandē bode/betaelde wel sine trutsmānē/ eñ gaf se oerlof/eñ die bode vā akers brochte phelips in Cesariē/neffens dē berch vā Lybano.Eñ daer staē twee fontepnē/deene heet Jor/eñ dandre dan/ aldaer die bekē v̄gaderē/waer wt dat die Riuiere heet/die Jordane.Phelips in cesariē sijnde/ hi eñ sijn ghe selscap ghingē badē in die fluuie Jordane/ daer sint Jan onsen here in doopte/eñ phelips nā een sweert/eñ maecte daer wel.iij.c schiltknapē ridders/ die hi alle gaf dē ridderlickē slach mettē platte vā sinē sweerde tusschē haerlieder scouderē. Jtē voor dese tijt warē die trutsmannē cōmen ter fluuie Jordane/vindende daer Nobpliter/ dē bastaerdt vandē Coninck van Abelijnē met v.duysent mannen/wel voorsien van wapenen. Sy spraken met Nobpliter/ die hē lieden vraechde naer die Pelgrims. Dye trutsmannen sepden/ si warē wel betaelt/ eñ si hadden oerlof/ ende dye pelgrymmē warē ghetrockē ouer Cesariē/naer Akers Doen beual hy den trutsmans/dat si haestelick souden gaen te Jherusalem/eñ segghent sinen vadre/den Coninck van Abelijne/eñ sinen oom den coninck vā Jherusalem/ dat si wilden met haren volcke haestelick te Cesarien wesen.

¶ Hoe Nobiliter des Coninck sone van Abelijnen/Phelips van Elsaten met sinē pelgryms/ verwachtede op dē wech/ wt Cesarien reysende naer Akers/ eñ hoe Phelips hem verslouch.

Als Phelips drye daghen wel
gherust hadde in Cesarien/ en̄
hem ghestelt hadde indē wech
van Akers eene mijle vā Casa
rien / so es daer ghecomen Nobiliter van
Abelijne/die welcke ghinck hauwen ende
slaen vp die pelgrimmen. Ende die bode
van Akers toochde den saueconduyt brief
vanden Saladijne. Nobyliter nam den
brief en̄ schuerdene in stucken/ en̄ stack den
bode doot. Phelips van Elsaten dit siende
en̄ Pieter die Graue vā Beunen sinē broe
dre Hughe die Graue vā Tarascon Eu-
woudt de here vā Ardanen/ en̄ die Graue
van Henegauwe/ sy stelden hē ter weerre
met huer lieder gheselscap en̄ vochten vro
melicke/ aēroepende die hulpe gods. Die
graue vā Beunen wierp Nobiliter ter ne-
dre van sinen peerde/ twelcke was een dro
medarius / ter stont Phelips sijn broeder
vallende vp nobiliter/ nam dat edele ende
costelicke sweerdt vā nobiliter en̄ stackene
doodt/ die sommeghe vanden Sarazijnen
vloden/ die sōmeghe warē seer ghewondt
daer bleefter wel drie duysent doodt van-
den vijf duysent diere warē. En̄ Phelips
beual datmē sommeghe vandē eerlicsten
sarazijnen up houden soude/ dese nyeuma
re quam hoe datmen den pelgrimmē sulc
oploop ghedaen hadde sonder redene / en̄
hoe dat dē saufconduyt brief vā Nobiliter
ghescuert was Dese nieumare ghinc var
re en̄ breet/ en̄ phelips ghinc wed te cesariē
rustē .iij. daghē/ ō te vuarschene sine liedē/
die som seere ghewont warē/ metsgaders
dat si gheene wapene aē en haddē/ des an
derdaechs naer dat Nobiliter vslegē was/
so comt die nieumare aē dē coninc vā Jhe
rusalē/ en̄ aē sinē broeder/ dē conic vā Abe-
lijnē/ die alte seere rauwich warē/ horende
vandē doot vā sinē sone Nobiliter. En̄ ver
gaderdē met groter haest/ bet dā .xxiiij^m. sa-
rasijnē in Jhrlm/ onder Agarenē/ egyptia
nen/ Araben/ Surpanē/ en̄ quamē haeste-
lic met harē heercracht/ onder dē berch vā
Lybano/ en̄ steldē daer tentē/ pauwelioenē
daer phelips des ander daechs lijdē soude
Phelips vā elsatē/ en̄ graue vā Vlaendrē
meende te Akers waert te treckene/ en̄ al-
so voort naer vlaendren. En̄ als Phelips
iij. mijlen vā Cesarien ghetrockē was/ so
comt dye conic vā Abelijnē vp hē met sinē
heercrachte/ en̄ sprac phelips toe in sijnder
talē/ seggende. O ghy valsche verraders
en̄ moordenaers/ hu vader Diederic vā el
satē slouch mijnen vadre/ mijne ooms / en̄
die meeste vā onsen geslachte doot vā Sar
danap/ en̄ roofde alle huerlieder goet. En̄
nv comt ghi/ dye sijn sone sijt/ en̄ hebt dat
edel bloet/ mijnē sone Nobyliter vslaghē/
sinen schilt gheroofst/ sine wapene en̄ sijnē
Dromedaris / en̄ sijn sweerdt/ en̄ hebt den
vroomstē vā Jhrlm en̄ vā al Abelijne vsle-
ghē. Dit sal ic wed bi crachte vā hu hebbē/
en̄ hu quader doot doē steruē. Phelips dit
horende/ beual hē gode deuotelic/ knielen-
de ter eerdē/ aenroepende dye hulpe gods
en̄ sijnder ghebēdijder moeder Marie/ en̄
alle gods helegē. En̄ ordōneerde eenē cry/
die hi en̄ die sine roupē soudē/ welcke was
Helpt god en̄ dat helich graf. En̄ die wal-
sche riepen. Aydez nous dieu et le sainct se
pulcre/ en̄ die dat nyet en riepe/ datmenne
doot slouge. En̄ hy stille staēde/ gelijc eenē
muere/ en̄ grimmēde gelijc eenē Lybaert/
En̄ Phelips vorē staende / en̄ sijn broedre
Pietre dē graue vā Beunē/ en̄ achtre Eu
wout vā Ardanē/ en̄ die graue van Hene-
gauwe. Die conic vā Abelijne maecte vier
scharē. In die eerste schare was hi/ en̄ quā
dē graue Phelips vp. Dye eerste battael-
gie was vandē conic vā Abelijnē/ en̄ daer
was ghevochtē bet dā .iiij. heurē lanc. En̄
hentelicke/ die conic vā Abelijnē was daer
gheuelt/ en̄ terstōt die graue phelips woel
de hē dat sweert vā sinē sone/ vandē fonda
mente totter hertē toe in sinē buyc/ seggē-
de. Ghi swoert dat ghi dat sweert vā hu-
wē sone weder hebbē sout/ ghi hebbet nu/
houdet wel/ ghi hebbet mijne ooms/ mijn
der moeder broeders doot ghesleghē/ den
coninc vā Jhrlm/ en̄ dē Gouuerneur/ ghi
hebt dye crone vā Jhrlm ghenomē/ hē lie-
dē en̄ huerlieder lāt ghevsurpeirt / en̄ god
wille/ ic sal een lijcteekē vā hu houdē/ wāt
huwe wapene is eenē swartē leeuwe / en̄
die heb ic vp hu ghewonnē/ en̄ sallē voerē
Ic en̄ mijne naercōmers/ teender memorie
dat ic hu verwonnē hebbe/ welcken schilt
was vā kelen/ het velt met eenē quartiere

bouē vā goude/met eenen Liebaert/clem-
mende vā sable. Eñ Phelips seyde/weert
hu ghi quaet valsch Tyrant/dienstknecht
des viants vāder hellē. Doen beual Phe-
lips datmē roupē soude dē cry/die hi ghe-
ordōneert hadde / eñ so wie dat nyet seggē
en consteín duytsche/of in fransoyse. helpt
god eñ thelich graf / datmēse doot slaē sou
de. Binnē corter tijt god van hemelrijcke
halp dē graue Phelips/so dat die drie scha
rē vandē sarasijnē wel naer al tonder wa-
ren/eñ dē meestē hoop al doot gheslegħē/
wel tot.xi^{m}. toe. Doe beual phelips datmē
alle die ghequetste/ dye edele warē/datmē
dye vp houdē soude als prysoeniers/ ōme
dat si soudē moghē voor dē Saladijn/ver
tooghē die warachtichept vandē vplope/
dye dē pelgrymmē ghedaen was/eñ wat
si ghedaen haddē/dattet was vp huerliedē
ōweerē. Daer ghecreech phelips wel.vii^{c}.
edele sarasijnē/die gequetst warē/alle ouer
prysoeniers / eñ alle haer lieder costelijcke
juweelē/die seere vele warē/eñ die costelic
ke tentē eñ pauwelioenē vandē coninc vā
Abelijnē/eñ alle die beste wapenē vādē cō.
Phelips oom/ eñ vandē grotē eñ machte
ghe Amyralē/ eñ alle die machtege sarasij
nen. Eñ hy track met sinē prysoeniers/ eñ
met sinē edelē ghesellscepe/ eñ mettē schat-
te die hi inden wijch ghecreghen hadde/te
Akers waert/eñ daer was hy met groter
eeren ontfangē vandē tween coningē/ dē
conic vā Akers/ eñ vā slauonyē. Phelips
gaf dē conic vā akerē die prysoeniers/ sinē
wille daer mede te doene/eñ nā oerlof aen
die.ii. voorß coninghē/ eñ hy trac met sinē
scepē te vlaendrē waert/ eñ die conic vā sla
uonyē/Joris ghenact/ gheleede dē graue
phelips tot Cretē/in grieckē lant/eñ hi be
ghifte noch grotelic dē graue Phelips/eñ
hy voorsachene vā vytalyē eñ prouanche
ghenouch/ō daer mede te cōmene tot Lisse
boene in Poortegale. Eñ phelips cōmēde
in Poortegale/ met sinē ghesellscepe/ was
daer seer eerlickē ontfangē vanđ conigin
ne Machtilt/die wedewe was vanden co-
ninc vā Poortegale. Eñ die spaengaerdē/
eñ meer andere/die vā Phelips ruđđ ghe-
sleghē warē/inder fluuie Jordane / ōtceldē
die auētuere die hē liedē gheschiet was in

Slauonyē/ in Surpē/eñ vandē twee wij-
ghē/int wedercōmē vā Synay. Eñ die co
ninginne ōhorende die vromicheyt eñ die
edelheit vādē graue phelips/bydē rate vā
huerē edelē/soe begeerde si hē teenē māne/
in dien dat hi huwē soude. Het was aē hē
ōsocht/eñ antwoorde dattet wel sinē wille
was/ metsgaders dat hi noyt gheē kindrē
en hadde ghehadt/eñ ō dat hi soude mogē
een oeyr in Vlaendrē latē. Aldus so cōsen-
terde hijt/ in diē datse in vlaendrē wilde cō
mē wonē/ wāt si hadde.ii.knapelicke kijn
drē/eñ mē mochte dē eenē conic vā Poorte
gale makē/ eñ dē iōcxstē heer vā Algarbe/
Dese cōdicie ōstaende die coningine mach
tilt/cōsenteirder inne/ eñ thuwelic ghinck
voort/eñ mē hilt die brulochtfeeste in poor-
tegale / wel een maent lanc gheduerende/
Sōmege vā phelips liedē voerē tharē lan
de waert/eñ die graue Phelips liet alle si-
ne juweelē ladē in die schepē vanđ conin-
ghinne sinē wijue/ō met haer te Vlaender
waert te cōmene. Eñ die coninginne voor
sach Phelips vā.iii^{c}. peerdē/eñ quamen al
ouerlandt te samē/ phelips/eñ Pieter sijn
broeđ/die graue vā Beunen/die graue vā
Henegauwe/dye here vā Ardanē/ eñ van
Trascoene met harē ghesinde / voeren tot
Vlaendrē toe/ōbeydende die bruyt vā phe
lips. Eñ als sise wel een maent ōbeyt had
dē/so quā die coninghinne met drie schepē
sonder meer in Vlaendrē/met alte groter
auētuerē gheuarē/ eñ die andere scepē/tot
xiiii.toe/mettē juweelē eñ wapenē/ die hi
ōcreghē hadde vp die sarasijnē/eñ ooc alle
juweelē eñ dē schat vanđ coniginne / wa-
rē alle gherooft eñ ghenomē vandē heerē
vā Normandyē/eñ dat was ghedaen/om
dat graue Phelips daer te vorē in Normā
dyē quā/ ghewapender hāt vp dē zeecant/
eñ vinc die scip liedē/eñ ōbarnde die scepē/
eñ dorpē. Hier ōme dedē die Normans dit
in wederwrakē. Itē die heerē vā Norman
dyen wierpen der Coninghinne lieden al
ouer boordt/ ende dat goet eñ alle die sche
pen vander coninghinne warē gheuoert
te Chiereburch. Alle dese voorß dingē qua
mē dē graue Phelips ter ooren/eñ wie die
principaelste personaedgen warē/dye dit
ghedaē haddē. Het was eerst Galpaē die

Boſtaert vanden eerdtſbiſſchop vā Rou
waē/die baſtaert vā Mōfoort/Gillis ſgra
uen ſone vā Heu/Abel ſheerē broeder van
Gournay/ Floreins ſgrauē ſone vā Heu-
reus/Aelbrecht ſgrauē ſone vā alenchon/
ghenaemt Andruet/Alfraet tſgrauen ba-
ſtaert vā Arlcourt. Eñ elc vā deſen hadde
iij.of.iiij.gallepē/ eñ in elc.xxv.gheſellē vā
wapenē. Phelips dit ŏhorende/dat aldus
ſijn goet gherooft was eñ tvolck vā ſinen
wijue ouer boort gheworpen/hi ſwoer eñ
beloefde bi ſinē ridderſcepe/ ſijnder bruyt
der coniginne / haer goet te doē ſouckene/
eñ die roouers te ghecrijghene/ eñ iuſticie
daer ouer te doene/ eñ byder hulpe Gods
ſijns wijfs goet weð te ghecrijgene huyt
Chyerburch. Dit gheſworē hebbende/ſo
quā daer eene goede nyeumare / dat huyt
Pruſen eñ huyt Denemarcke waren ghe
cōmē.xxviij.ſchone grote ſchepē/ gheladē
met alle manierē vā goete Die graue phe
lips ontboot dē graue vā Hollant op alle
vrientſchepe die hi hē doen mochte/dat hi
hē wilte ſendē.iij.c vrome ſcipliedē/ſtout vā
lijue eñ zeecondich/eñ frap/ ōme te ſcepe te
vechtene. Dye welke quamē tot dē grauē
Phelips/Men ghecreech bi miētſcap alle
die grote ſcepē vā pruſen met harē ſciphe-
ren. Ende die graue Phelips dede alle die
ſcepē mannē/ eñ voerē/twee en twee/drye
eñ drie te gadere/al verſcheedē.iiij.of vijue
boochſchotē ŏſcheedē/deen vandē anderē
Eñ als ſi quamē in normādyē bi eerfleur/
elc ſchip was bouē gheladē op die ſolders
of ſi vul coopmāſcepe gheweeſt haddē/ eñ
elc ſchip hadde bouē vp dē maſt/ die wape
ne vā Vlaendrē/eñ daer en was andðs niet
inne/ dā in elc ſcip.lxx.of.lxxx.vromer mā-
nen vā wapenē. Eñ dye ſchepen warē op
die boordē eñ vp dye rouwē al begotē met
olyen. Eñ als men ſach die ghelijcke deel-
ders vā Normandyē/ſo begōſtē deſe ſche-
pen/alſ mēſe vā herfluer wel ſien mochte/
ŏſcheedē te varene/of ſi in diueerſche plaet
ſen haddē willen weſen. Eñ als viere van
ſvoorſ. grauē ſcepē ledē warē/of ſi hadden
willē varē te Cornuwaelge/eñ drie vandē
minſtē ſchepē hebbende dye wapene van
Vlaendrē/bleuē ſtedevaſt liggēde bi heer-
fleur. Dit ghewaer wordēde deſe.vij.capi
teynē der gallepē vā Normandyē /Wille-
boordt/Gillis/Abel/Floreins/ Elſaert/eñ
Adelbrecht/quamē met.xvi.gallyoten/ eñ
roepdē naer deſe voorſ.iij.ſchepē. Dit ſien
de deſe drie ſcepē / voerē ter zeewaert inne/
als of ſi haddē willē vlien/eñ dye gallyotē
roepdē alle vaſte achter/wat ſi mochtē/eñ
die viere ſchepē die voren waren/ daer die
graue Phelips in was / keerdē weder/eñ
quamē om te helpene dē drien ſchepen/eñ
omringdē die gallyotē vādē Franſoyſen/
eñ vanden Normans/ van die welcke/die
ſōmege ghelprongē warē/in die drie eer
ſte ſchepē/ maer ſi warē ſo glat vanð olye/
dat ſi hier nyet up gheſtaen en conſtē/ maer
vielē eñ gledē neder, eñ gauen hē alle ghe-
uanghen. Eñ die pruſenaers metſgaders
dē hollādērs/eñ dye vlaminghē ghecregē
bet dā.iij.c gheſellē vandē Normās / eñ mē
bandt hē liedē handē eñ voetē te gadre/ eñ
men dete hē liedē of/haer lieder parreure/
welcke parruerē warē ſwart/ eñ die luch-
ter mauwe wit / ende dye rechter mauwe
root/eñ die capproenē root/ eñ phelips vā
Elſatē/beual dat mēſe al in Vlaendrē voe-
ren ſoude/eñ in diueerſche ſtedē/caſteelen/
eñ ſlotē in vangeneſſen leggē ſoude. Item
deſe Normans hadden trōpettē. Die prin
cipaelſte behilt die graue phelips bi hem/
eñ die principaelſte vandē gallepē metten
wapenē vā heu/Alenchon/monfoort/arp
coert/eñ Eureux bouē huyt ſtekende. Die
Noormanſche wapenē die brochtē ſi met
hē liedē / eñ dye graue Phelips beual den
Vlaminghē/dat ſi ſoudē aen doen die par
reurē vandē iōcherē/ eñ vandē Normans
die te vlaendre gheuanghē voerē. Eñ als
hi quā tuſſchen Herfleur eñ Eureux/ſo ſa-
ghē die vlaminghē daer liggē drie ſpaen-
ſche ſchepē/gheanckert/vul goedts vā co-
manſchepē/in de welcke warē wijnē/olye
eñ fruyt/yſer/amandelē/dadelē/eñ ooc cor
dewaenſche vellē / eñ int ſchip waren.vij.
Spaengnaerdē/die gheuanghē warē/eñ
mettē voetē gheſlotē in eenen bloc/eñ had
dē yſeren boeyē aē die dien/ eñ aen die han
dē. Eñ die graue Phelips vraechde hē lie-
den/waer ōme dat ſi gheuanghē warē/ ſy
ſeydē/ ōme dat ſi met harer coopmanſcap
woudē in Vlaendrē varen/ eñ vraechde hē

liedẽ wieſe vint. Sy ſeydẽ die iõchere daer
vandẽ lande in ſulcker mãnierẽ ghecleedt
ſo ſi hẽ ſeydẽ/ eñ hi vraechde hoe lange dat
ſi gheuanghẽ haddẽ gheweeſt/ ſi ſeydẽ vã
ghiſtrẽ ter veſpertijt/ eñ in die twee ſchepẽ
ſijn.xviij.gheſellen die de ſchepen wachtẽ.
Die graue Phelips dede die ſpaengaerts
hutẽ blocke doẽ/ eñ hutẽ boeyen eñ vijnck
die.xviij.gheſellen vrome mãnen die welc-
ke beleden/ dat ſy metſgaders huere mee-
ſters die te Vlaendrẽ waert gheuoert wa-
ren bedt dã drye duyſent mãnẽ ouer boort
gheworpẽ haddẽ in die zee eñ verdronckẽ/
die Spaengaerdẽ ſeydẽ dat ſi in hare ſche-
pen haddẽ.C.eñ xxviij.mãnẽ/ vandẽ welc-
ken die.C.eñ.xxi.doot gheſleghẽ warẽ eñ
verdroncken/ eñ den meeſten deel leuende
ouer boort gheworpẽ. Die graue gaf dem
ſpaengaerdẽ al haer lieder goedt/ eñ xviij.
vanden moyaerdts vandẽ normãs ſandt
hi met ghebondẽ handẽ eñ voetẽ te vlaen
der waerts/ met twee vã ſinẽ ſchepen well
verwaert met.lx.pruſenaers/ die.G.Phe
lips ghenakẽte chierburch beual dẽ trom
petſtekers dat ſi ſmorgens voor die ſonne
het trompet ſoudẽ ſteken/ eñ die wachters
vander hauene van chierburch ſiende dye
galleyen vã normandyen met harẽ wim-
pelen eñ bannyerẽ/ eñ ooc horẽde dẽ ſoon
vã huerlieder trompettẽ/ ſo deden ſi haeſte
licken die baelien opene eñ die poortẽ van
der hauene vã chierburch/ ende die graue
ſijnde binder hauene eñ bindẽ poorten vã
chierburch/ dede dẽ poortier eñ alle die wa
kers dootſlaen/ eñ alle dat ſy in harẽ wech
vondẽ totter maerct toe dat verſloegẽ ſi all
ten ſweerde. Eñ ſõmeghe vandẽ poorters
tgrote gheruchte horende ſtondẽ vp/ ende
quamẽ tot hare veinſters. Die.G.dit ſien
de/ dede vp ſmijtẽ haerlieđ deuren eñ vein
ſtren/ eñ deidſe vangẽ een grote quãtiteyt
vandẽ machtichſtẽ vanđ ſtede. Eñ die.G.
Phelips vraechde hẽ liedẽ/ waer ſijn goet
was/ eñ al dẽ ſchat vanđ coniginne vã poor
tingale ſijn wijf. Die vã chierburch hẽ lie
dẽ excuſerẽde/ ſeydẽ/ al waſt ſo dat dẽ ſchat
vanđ voorſ Coninginne/ daer in die ſtadt
was. Die graue vã Alenchon eñ vã Eerp
coert/ die daer ghetijdelick plaghen te lig-
ghene/ die haddẽ dat al in haer lieđ woon-
ſten. Ende dye graue Phelips vant al ſijn
goet/ eñ al dẽ ſchat/ eñ juweelen vanđ Co
ninginne in dye twee huyſen vandẽ twee
voornoemde heerẽ. Die.G.phelips roof-
de die ſtede/ eñ nã alle die rijckſte poorters
gheuangẽ/ eñ quã alſo te vlaender waert/
mettẽ pruſenaers/ eñ hollanders/ eñ zeelã
ders/ die met hẽ huer lijf gheauẽtuert had
dẽ/ eñ bedancteſe ſeere/ eñ betaelde hẽ liedẽ
huerlieder ſaudye/ ſo eerlic dat ſijs hẽ gro-
telic bedanctẽ/ wãt hy hem liedẽ meer gaf
dan ſi begheerdẽ. Eñ doe voerẽ ſi met ghe
makete harẽ lande waert. Eñ als die gra
ue bi Vlaendren was/ hy beual ſommege
vlaminghẽ/ als ſi metter vlote vã Vlaen-
drẽ varẽ ſoudẽ/ ter baye õ ſout/ ofte te rud-
ſeele om wijn/ dat ſi dã twier ſtekẽ ſoudẽ in
die ſtede van Chierburch/ twelc alſo corts
daer naer ghedaen wort. Die coninc Phe
lips vã Vrãckerijcke dit v̇horende dat phe
lips vã elſatẽ Chierburch gherooft hadde
eñ gedaẽ v̇barnẽ/ eñ dye rijckſte poorters
gheuanghẽ/ eñ te Brugghe gheuoert/ eñ
ghelept indẽ ghijſelſteen/ eñ ooc ſõmeghe
edele vã Normandyen gheuanghẽ/ eñ in
Vlaendrẽ gheuoert/ eñ ghedaen leggẽ/ in
diueerſche vangeneſſen. Daer õme die co
ninc vã vranckerijcke/ in ſpijte vã phelips
vã elſatẽ/ ſo nã hi phelips ſine drie heerſce
ppen/ te wetene Vlaendrẽ/ vermandoys/
eñ Artoys/ eñ hi leydet al tſijnđ taflen/ eñ
dedene vannẽ huyter crone vã Vrãckerijc
ke/ eñ die Coninginne vã vrãckerijcke ſijn
wijf/ in ſpijte vandẽ graue phelips h eurẽ
oom die v̇boot hy ſijn hof/ eñ ſyn pallays/
eñ in ſijn oghẽ nyet te cõmene/ want hi en
wildeſe ſien noch hoorẽ/ eñ was gheleedt
huyter ſtede vã Parijs/ eñ ooc die ſtede vã
Parijs was heur v̇bodẽ. Deſe coniginne
elizabeth/ die welcke was phelips vã elſa-
ten ſuſters dochtre/ dieſe hadde by boudin
van Henegauwe/ õme dies wille dat deſe
edele coniginne ſo ſmadelic verſtekẽ was
huyt Parijs/ ghinc ſi wonẽ te Senlijs/ eñ
diende daer dẽ opperſtẽ cõ.vã hemelrijcke
ſeer deuotelic/ eñ hoorde daer dye.vij.ghe-
tijdẽ alle daghe in onſer vrauwẽ kercke te
Senlijs/ eñ ghinc des woenſdaechs/ ſvry-
daechs eñ tſaterdaechs baervoets ter kerc
kẽ/ eñ vaſtede altijt die voornoẽde dagẽ/ eñ

vysenteirde dagelicx die arme huysweekẽ eñ gaf hem lieden mildelic aelmoesene eñ haer lieder nootdurft vã etene eñ vã drinc kene/des sondaechs eñ die mesdagẽ ghinc si alleene ter kerckẽ sonder cnapen/ghelijc eene simpel ambochts vrauwe of dier ghelijcke/eñ drouch eenẽ bouclack aen hueren aerm/daer haer bouckẽ in warẽ/eñ ghinc dicwil inde handt met vele wassen keersen die si voor tcrucefix/voor tbeilde vã marie eñ voor meer andere helegẽ stelde/dit sien de vele edele liedẽ/ridders eñ schiltknapẽ/poorters eñ andere groote ioncvrauwẽ/si wierdẽ ghepeurt ter duecht huut der deuocie die si saghẽ aẽ dese edele coninginne/eñ leyden som huute eñ of/huere huutwende ghe eñ pompeuse habytuacien/die coninc vã vranckerijcke Phelips diemẽ hiet monoculus seere verstoordt sijnde vp phelips vã elsatẽ/sandt notable bodẽ te vlaendren waert tottẽ graue phelips/beuelende dat hi hẽ niet en soude ondwindẽ vãdẽ voorẽ drie singnoryen/te wetẽ vlaendrẽ/vermãdoys eñ artoys. Eñ dat hi alle die hi gheuanghẽ hadde huut Normandyen soude vry latẽ gaen te harẽ lãde waert/eñ in dyẽ hi der cõtrarye dade/datmẽ hẽ vangẽ soude eñ te parijs brenghẽ/daer soudemẽ vp hẽ sulc vonnesse streckẽ als ouer die ghene die quetsen eñ scoffierẽ/wil dye magestept vandẽ conic eñ sine weerdichept/dats ghesleipt te sine eñ ghequaertiert. Die graue Phelips ontfinck des conincx boden met groter weerdicheit/eñ si bleuẽ ghelogiert in thof vandẽ. S. Phelips. Eñ hi badt hẽ liedẽ dat si wildẽ by hẽ blijuẽ.vi.of.vij.daghẽ/hi soude om dẽ conic doẽ al dat hi sculdich ware van doene/ eñ doe ontboodt die graue Phelips alle die gheuanghenẽ/die welc som laghẽ ten dãme/eñ som te blanckeberghe/te Oostende/ eñ te duunkercke/eñ te borborch/eerst Galpaen dẽ bastaerdt vandẽ bisschop vã Rowaen wel met.xxx. ioncheerẽ/eñ sommeghe ridders / eñ dye Graue doen sijnde te Biervliet dede daer onthoofden inde presencie vã des conincx bodẽ/eñ dẽ graue vã Alẽchon/ dẽ bastaert vã Rowaen voornomt/eñ die.xxx.ioncheren met sõmeghe ridders/eñ die. S. phelips beual datmen alle die lichamẽ vã die daer onthooft warẽ soude bindẽ op wielẽ met sterckẽ reepẽ/eñ stellense op hoge masten lancx dẽ zeecant / so datmẽse vã varrẽ sien mochte. Vã daer so quã die graue phelips tardenburch/ daer dede hi onthoofdẽ Adelberdt sgrauẽ bastaerdt vã Alenchon/ in die presencie vã sinẽ vadre / wel met.xl. ioncheerẽ/eñ deidse ooc vp radẽ stellẽ/lãcx dẽ zeecant. Eñ ten Dãme wasser ooc eene quãtitept onthooft. Eñ te Blanckeberge ontbootmẽ die spaeniaerdẽ/dye gherooft haddẽ gheweist tusschen Herfleur eñ Bapeus/eñ die iõgelingẽ die des spaeniaerts scepẽ bewaerdẽ/als sy gheuanghẽ warẽ/ waer of een was sgrauens sone van Alenchon/vã Eureux/vã gournay/eñ vã monfoort. Daer warẽ si gheexamineirt/ in die presencie vandẽ bodẽ des conicx vã Vrãckerijcke/eñ dẽ graue vã Alenchon/eñ Aricourt/dat si beuel haddẽ vã harẽ vadrẽ/die alle princhẽ of grauẽ warẽ in normandyẽ datmẽ dẽ cõmãdemẽte des couicx vã vrãcrijcke obedierẽ soude. Twelc was/soe wat scip dat huyt vlaendrẽ quame / of wat scip dat met eeneger coopmãscap in Vlaendrẽ wilde varẽ/datmẽ dat rouuẽ eñ nemẽ soude/eñ steldẽ si hẽ ter weere/ datmense ouer boort worpẽ soude/eñ si kendẽ daer dat sy bet dan.iiij. duysent liedẽ dye te Vlaendre waert wesen wildẽ/vdrõckẽ eñ ouer boort ghewoorpẽ haddẽ/ onder vlamingẽ eñ ander diuersche cooplıedẽ. Doen sprakẽ daer die spaeniaerdẽ/hoe dat si vãdẽ seluẽ ioncheerẽ warẽ gheuangẽ/eñ huerlieder goet eñ schepẽ ghearresteirt / eñ dat sy warẽ in dye drie scepẽ.C.eñ.xxviij.mannẽ vanden welckẽ warẽ die.C.eñ.xxi.doot ghesleghẽ eñ leuende ouertboort ghewoorpẽ/eñ si.vij en warẽ maer bleuẽ te lijue. Dit horende sconicx bodẽ/eñ die twee Grauẽ warẽ alte seere beschaẽt/eñ ghescoffiert. Daer beual die graue Phelips/datmẽ alle die bastaerdẽ/vã heu/vã mõfoort/vã Aricourt/eñ die andere alle õthoofdẽ soude/ghelijcmẽ zeeroouers behoort te iusticierne/eñ stellẽ vp hoghẽ radẽ/datse die voorẽ pieratẽ eñ lijckedeelders vã varrẽ mochtẽ siẽ/Eñ voort so beual die graue phelips datmẽ die.lxxx ioncherẽ onthoofden soude/eñ ooc daer bi op radẽ settẽ/Vã Blanckenberge voer hy

Toostende/eñ te Lõbaertchye/eñ vã daer te Duynkercke/eñ also voort tot Heunen toe/eñ in elckẽ vandẽ voornoemdẽ plaetsen warẽ een quantiteyt vã Normãs ont hooft/eñ daer lancx dẽ zeecant up radẽ ghe stelt. Dese openbare iusticie aldus ghedaẽ sijnde/sprac die graue phelips tot des Conincx bodẽ. Ick en gheloone niet dat onse gheduchte here die coninc vã Vranckerijcke opt yemẽt beual te roouene/of yement te v̄moordene/ofte den coopman quaet te doene/te doden/of te vanghene/weduwẽ ofte weesen te v̄druckene/ofte haerlieder goedt te nemene/maer wiste onse here die coninc yeuwers sulcke liedẽ/als goet prinche eñ Ruddere/hi ware schuldich sijn lijf te auentuerene õme dye te crijghene/eñ te doene iusticierne/eñ te nyeutẽ te doene/eñ midts dat dit die coninck niet ghedaen en heift/so hebbe ic selue dese keyserlijcke iusticie ghedaen als goet ruddere ende ghetrauwe/houdẽde mijn belofte die ic dẽ keyser beloeft eñ gheswooren hebbe. Voort soe weit dat ic ter weerdicheyt vãdẽ conĩc ont slade die wethouders vã Chierburch/die nochtãs ooc alle tlijf v̄buert hebben/metsgaders dat sy ghedoochdẽ sulcke roouers in haerlieder stede wãdelende/eñ õme dat si logierdẽ eñ herberchden dat gheroofde goet vãder coninghinne vã Poortingale. Voort ghi twee heren ghi sijt occusoen eñ cause dat wel.iiij^m. menschẽ in die zee ouer boort ghewoorpẽ sijn/eñ dat alle dese edele iõgelinghẽ õthooft sijn/eñ ghi liedẽ hebt huerlieđ kindrẽ qualic gheleert/hoe suldy dit voor gode v̄antwoordẽ moghẽ/maer weit ter weerdicheyt vandẽ coninc/so ont slae ic hu liedẽ/eñ schelde v quijte vã huwẽ costẽ/eñ ghebreict hu liedẽ yet/dat sal ic hu liedẽ gheerne doẽ hebbẽ/eñ die graue phelips gaf des conincx bodẽ ghiftẽ eñ yuweelen/eñ seyde des conincx bodẽ/dat si den coninck wel eñ ghetrauwelicke v̄tooghẽ eñ seggẽ soudẽ tghene dat si ghehoort eñ ghesien haddẽ/eñ dat hi yeghẽ dye coninc noch yeghẽ die croone van Vranckerijcke nyet misdaẽ en hadde/noch lijf/noch goet/noch gheen heerlichedẽ v̄buert en hadde/eñ dat hi ter weerdicheyt vandẽ coninc eñ vãder croone die twee grauẽ voorẽ vã Alenchon eñ vã Erricourt/eñ die poorters vã Chierburch hupter vangenesse ghelatẽ eñ quijte gheschoudẽ hadde/niet yeghenstaende dat sy nochtan met rechte allegader oock tlijf v̄buert haddẽ. Eñ dat si dẽ Coninc ooc soudẽ seggẽ bouẽ allẽ dingẽ (midts dat hi in meneghẽ tijdẽ in Vermãdoys niet ghe weist en hadde) hi soude cortelinghe cõmẽ visiterẽ wel voorsien sijnde/õme te besiene oft hẽ yemẽt sijne heerscappye begheerde te nemene/of eenich belet daer inne wilde doen/eñ wilt ooc segghẽ dẽ coninc dat my leedt is dat hi so aerm is/dat hi sijn coninghinne mijn nichte/daer ic oom of ben niet gheuoedẽ en can/maer heiftse versiekẽ eñ v̄dreuẽ in spijte vã mi/eñ laetse gaẽ alleen ghelijc eenẽ aermẽ wijue/dat hijse tot my seynde/eñ schelde quijte die stedẽ eñ tlandt dat ick met huer in huwelicke gaf/te wetene sint Omaers/Arpen/tlant vã guysen/eñ alle dat westvlaendren is/eñ ic salse selue onderhoudẽ naer haren staet. Dese bodẽ te Parijs cõmende tot dẽ coninc vã vrãckerijcke/vertoochdẽ huer last dat si haddẽ vandẽ. G. phelips/eñ ooc die voorš.ij. grauen v̄trockẽ alle die gheschiede sakẽ dẽ coninc/in die presencie vãdẽ edelẽ raet vanđ croone. Eñ die vã tes conincx rade seidẽ alle ghemeene/dattet grote blame was voor dẽ coninc dat hi die weerde edele coniginne die hẽ drie kinderen ghedreghẽ hadde/soe smadelic v̄stekẽ hadde/sonđ eenege cause. Eñ mẽ v̄track daer dye scerpheyt vã harẽ heleghẽ leuene/vã harer deuocie/almoesene/haer ootmoedicheyt/eñ haer wercken vã ontfarmherticheyt/als waer õme dye coninc last gaf datmense eerlic cleedẽ soude/eñ met groter weerdicheyt weder õme in eenẽ osbaer bringẽ soude te Parijs/eñ het worde also ghedaen. Dese sakẽ al ghesciet sijnde/Phelips vã elsatẽ ghinc tot dẽ eertsbisscop vã kuelen/to ttẽ prinche Seuwout vã Ardanen/Boudin vã Henegauwe/eñ badt hẽ liedẽ õme bystandicheyt/om met machte te treckene in Vermandoys/daer hi bin langhe tijt niet gheweest en hadde/noch hem lieden niet gheregiert en hadde Boudin vã mons graue vã Henegauwe beloefde Phelips te doene bystandicheyt met lijue eñ met goede/õ sine landẽ vlaen-

der/Artois/eñ Vermandois te ghebruyc-kene/die welcke die coninc gheconfisqueirt eñ tsijnder tafle ghelept hadde/ eñ die graue phelips was wel tot.xij^m manne sterc/ eñ die wijle dat die.G.phelips te Kuelen was/eñ in ardane/so quā die coninck van vranckerijcke in vermandoys/eñ in allen stedē.s.quintēs/pprone/te couchy/te haen te mondidier/ eñ and casteelē stellende/die in sine hande eñ in sine mogentheде. Dyt ōnemende die.G.phelips naer dat die coninc weд te Parijs ghekeert was / so quā hi int lāt vā vermandois/eñ int lāt vā Artoys/eñ mē dede hē alle die stedē eñ sloten opene/ maer hi quā te Mondydier die hē weдstondē/eñ hy schoot tvier in die stede/ eñ die vanden casteele dat siende / gauē hē ouer/behoudē haerliед lijf. Die coninc vernemende die macht vā phelips vā elsatē/ quā te Ampens/ eñ daer wesende eñ horēde dye macht vādē rijnschē herē/ vloot vā daer te Compiengnē/als hy daer was/so ontboot hi alle die edele vā normandyen/ dat sy te Cōpiengnē cōmē soudē ō hē liedē te wrekene peghē phelips vā elsatē/eñ die coninc ontboot bi hē alle die hē gheraden haddē te cōfisquierene tlāt vā vermādoys eñ artoys/ eñ daer inne te stellene nieuwe officiers. Dit ōnemēde die.G.phelips/ōtboot dat cōmuyn vā Vlaendren / twelcke quā bi hē met grotē gheselscepe/ sonder alleene die vā Ghendt die hē excuseerdē seggende/si en wildē pegēs die croone niet stekē noch vechtē. Binnē deser tijt so quamē die vijf grauē vā normandyen/Alenchon/ Perhize/Heu/eureux/ eñ aricourt/wel tot x^m. starck/maer die.G.phelips creech alle die slotē eñ casteelē vā Pycaerdyen/ eer sy ghecōmē constē te cōpiengnē totte conic/ eñ phelips vā elsatē dede makē een casteel vā houtete couchy/ō te siene in cōpiengnē daer die cō.lach. Die princē vā normādyē ōnemēde eñ siende die behendichept vādē G.phelips/riedē dē coninc dat hy tentē eñ pauwelyoenē soude doē slaē vp die riuiere vand Hose pegē Couchy ouere/eñ dat die conic.viij.of.ix.scepē soude doē cōmē huut cōpiengnē/eñ doē die coppelē deen aē dander/eñ slakitsen met pijlē in die selue riuiere/eñ allso soudē si eene brugge hebbē ōme te cōmē aē dand side vand riuiere/ō aldaer te becuypene dat heyrtracht vādē.G.phō Dit worde phelips ghewaare/dat die Normās met groter macht warē cōmē huut cōpiengnē/eñ dat die cō.wilde cōmē te cōchi. Phelips bi dē rade vandē bisschop vā kuelē/eñ Geuwout vā ardanē/ghingē ter stont/als die normās cōmē warē ō dē graue te beuechtene smorgens mettē dage hē liedē aene/ eñ die peerdē vādē normās warē moede/ eñ tvolc mede/wāt si dien nacht ghereyst quamen. Eñ in dye battaelie so hadde phelips die victorie. Die.G. vā heu eñ vā persen warē daer doot ghesleghē/ eñ die.G.vā eureux vloot met.iiij^m liedē/ eñ die.G.vā alēchon wel met.xviij.rudders worde daer ghevangē/eñ bi couchy warē wel bydē.v^m normās ōslegē/eñ.viij^m ghequetst. Daer naer wort weд ghecreghē dye G.vā aricourt/eñ dye.ij.grauē Alenchon eñ Aricourt sandt die.G.phelips te vlaenderwaert mettē.xviij.rudders. Eñ die vā ghendt horende die victorie vādē.G.phelips/kosen wel.v^m vromer mānē wel ghewapēt/ eñ quamē tot dē.G.phelips die te Couchi was/ eñ si liedē binnē.vi.dagē cōmende te couchy bi nachte/die vā Ghendt ghinghē ouer die riuiere/eñ sloughē haer tentē eñ pauwelioenē eñ stakē op hooghē scachtē die nieuwe wapē vā vlaendren die phelips hadde gewonnē bi cesariē ond dē berch Libani/dē swartē leeu clēmēde in dē schilt vā goude. Eñ tsmorgēs als die sonne vp rees/eñ die cō.ōtwakē wart/ horēde datmer vlaems sprac/ hi sach een nieuwe wapen eñ tentē ghesleghē tot bi sijnd tente vādē vlamingē die hē binnē dier nacht so naer ghecōmē warē/ eñ huut vreesen van haer/ vloot die.cō. met al sinē volcke naer parijs daer si warē binnē.vi.of.vij.heurē twelc nochtan wel is.xix.mijle vā daer hi lach/eñ dat huut vreesen vādē Vlamingē. Dit ōnemende die.G.phelips dat die cō. gheulodē was naer parijs/ghemoedt als een liebaert/trac met sinē volcke te senlijs assaelgierēde al dat si indē wech vondē/eñ cōmēde te dāmaertijn/daer vondē si dē.G. albery vā dāmaertij/eñ sine edele die bi hē warē/die vinghen si/ eñ dedense voeren te vlaēder waert. Die vromichept vādē.G.

Phelips was die vā parijs/eñ ooc alle die fransoisen een gruwē eñ een afgrijsen als sy hē hoorde noemē/ of datmē vā hē sprac/ hi deur ghinc eñ deur reet al chāpaengnē eñ al vrāckerijcke deure/ eñ niemēten dorste hē wedstaē. Dese orloge gheduerde.ij. iarē lāc/bi wijlent wast bestāt vā kerstach totter octaue vā.xiij.dach/of van vastenauent totter octaue vā paesschen. Die insteckers vanđ oorloghe en warē nyet alleene die normās/ōme dat phelips in tijdē voorledē hē liedē vinc/eñ dē zeecant bedarf/of ō dat hi chierburch scelgierde/ eñ die zeeroouers ōthoofde/maer het warē ooc die.S. vā cleermōt/Radulf vā couchy/ eñ die kinderen vā Robert clemens/ die welcke waren die princepaelste eñ meeste vādē raetsherē vandē coninc Phelips/eñ si meendē/ hadde die.S.phelips tonđ gheweest/si souden die heerscappye vā Artois eñ vā Vermandoys onđ hē liedē ghedeelt hebbē/ eñ also vele quaets als die.S. Phelips dede in oostvrāckerijcke/also vele quaets deten die Jnghelschē in Poitau/ eñ in gascoengnen/eñ in Aquitaniē/stedē eñ casteelē/cloosters eñ kerckē vbarnende/ eñ destruerende/ eñ si vercrachtē nonnē eñ ghehuwede vrauwen/eñ ionghe maechdekins/sulcke ouerdaet en was noyt niet vele ghehoort noch ghesien/ als die Jnghelschē daer bedreuē/ sulcke allende en was noyt in Vrāckerijcke/sichtent dē tijt vandē wandelē die al Vrāckerijcke wel naer bedorvē. Binnē eenē bestande/ so gheuielt dat die coninck vā Vrāckerijcke al sine ghereetscap maecte met al'sijnđ macht ō vp vlaendre te commene/eñ dat te destrueirne/ eñ dē.S.phelips te beuechtene/wāt dye duytsche herē eñ die vā Ardanē trockē tharē lāte waert/ dat was ontrent dē vastenauent. Dit vnemende die.S.phelips dat die coninck die riuiere vander Ose ledē was/ō te cōmene te Amiens. Phelips met al sinē volcke vā Vlaendrē trac naer Amiens/ō dē coninc te wederstane. Dat bestāt huute sijnde veerthien daghē naer dye octaue vā paesschē/ gheen hope hebbende vā papse/maer dat si soudē bataelye hebbē yeghens malcanderen/buyten der stede van Ampens/dye coninck eñ den graue Phelips.

Sicut deo placuit pax ibidem facta est.

¶ Hoe die Graue Phelips/den Eerdtbisschop vā Ryemē sandt aen den Coninc vā Vranckerijcke/om Paeps te maken.

Od die here eñ coninc vanden
warachtegē payse sandtbi sijn
der godlijcker gracie in dē. S.
Phelips eene goedertierē ver-
murwinge/ wāt hi sandt eenē Ambassaet
aendē eerdtsbisscop vā riemē/ dat hē sou-
de ghelieuē te cōmene sprekene mettē gra
ue Phelips vā elsatē. Och hoe blijde was
die Coninck als hy dat hoorde/ die welcke
badt dē eerdtsbisschop vā Rpemen dat hē
gheliefde so te sprekene tusschē beedē/ dat
men mochte een middel vindē datmē niet
en vochte. Die eerdtsbisscop cōmēde bydē
graue Phelips/ vraechde hē sine beliefte/
eñ waer ōme dat hi hē ontbodē hadde/ on-
der andere vriendelicke woordē die si te sa-
mē haddē/ so seyde die graue phelips. Mi
is leedt dat dye vlamingē hē moetē weer-
ren eñ vechtē yeghē harē ouer heer dē Co
ninc vā Vrāckerijcke/ my verwondert seere
dat die coninck mȳ landt eñ mijn erue/ eñ
sijn landt dat ick vā hē te leene houde/ scel-
gieren eñ verderuē wille/ eñ wat mach hē
lustē sijn volc eñ kinderen doot te slane/ eñ
te verderuene/ het ware betere dat hi paysy
uelicke leuede/ eñ dat hē sine leenhouders
met weerdichedē ghetrauwelick diendē/
eñ met obediencië/ dā dat hijse veriaechde
vā hē/ eñ daer yegē vochte/ of dootslouge.
Doē sprac die eerdtsbisschop vā Rpemen.
Soudt ghy willē pays makē/ eñ cōmē dē
conic vā Vrāckerijcke ter ghenadē/ eñ staē
te sinē seggene. Phelips die sprac/ het wa-
re betere pays dā onvrede/ eñ ic wilde wel
dat die coninck sijn volc in payse liete. Jck
weet wel als ouer my sprekende/ eñ ouer
mijne landē die ic vā der croone houde/ als
Artoys/ Vermandoys/ eñ Vlaendren/ tus
schē der schelde eñ der zee/ nyemēt en esser
die wille of meeninge heift yegens dē Co
ninc te vechtene/ het en ware yegens den
graue vā Cleirmont/ yegē Radulf vā cou
chij/ eñ yegens dye kinderē vā cleirmont/
diemē heet Clement/ die dē coninck inghe
blasen hebbē te confisquierne/ mȳ lant vā
vermandoys/ eñ aertoys/ ō dat selue te be
sittene/ alsoot baerblijkelic is/ eñ als vā te
slane ten wille vandē coninck/ als hē ghe-
nade te biddene/ daer toe segghick dat ick
noeyt en misdede yeghē dē coninc/ Als vā
chierburch so segghic dattet was een roof
nest/ daer vele roouers inne warē/ het scof
fierde die gheheele croone/ eñ al kerstēheit
deure. Als vā deriusticie binnē Vlaendren
ghedaen vp die edele vā Normandye. Jck
segge dat die keyserlijcke kindrē vā prusen
dye holpense vangē/ eñ sagense iusticierē/
twelc was grotelic ter eerē vand' crone vā
vrāckerijcke/ eñ hadmēse te lijue ghelatē/
alle dye crone vā Vranckerijcke hadder of
gheschoffiert gheweest/ eñ al kerstenheyt
deure. Phelips dye seyde/ vadere spreickt
doch tē bestē yegē onsen here dē coninc/ eñ
wilt hi niet vechten/ so ghedraghic mi in
hē/ eñ ic wil gheerne staē tsinē dienste/ eest
hē vā node/ ic wil gheerne auētuerē lyf eñ
goet tsijnd' eerē/ ō die croone te bescherme
ne eñ in eerē te helpē houdene. Die bisscop
maecte een bestāt vā. viij. dagē lāc/ huyter
name vandē conic. Eñ die bisscop bydē co-
ninc cōmēde/ eñ die sprake vādē graue vā
Vlaendre vtreckende/ die coninc was wel
ghepaeyt in die antwoorde vādē. S. phe-
lips maer die coninc en wilde ind' schande
niet blijuē/ eñ begeerde aē phelips vier spe
ciale casteelē/ Couchy/ Mōdidier/ Torret-
te/ eñ Calmachus/ eñ die heerschappie vā
Amiēs/ maer al dat remenāt/ artois/ sinte
quintens/ henyyrone/ vermandois soude hi
paysiuelic besittē/ eñ ghebruyckē sijn leuē
lāc/ eñ hi soude met payse sine liedē te vlaē
der waert doē gheleedē/ eñ vp dese cōdicie
soudemē dē pays doē publyerē in allē ste-
den/ in vrāckerijcke/ eñ in die landē vandē
S. Phelips/ eñ in desen pays warē mede
beslotē die vā Henegauwe. Och lieue he-
re wat groter blijscap was alle vrāckerijc
ke deure vā desen onvoorsienlicken pays
so cortelickē toe cōmē/ eñ een eynde vandē
swarē ghescille eñ felle oorloge. Binnē de-
ser tijt so quā die grote salladijn/ eñ die co-
ninc va Jhrlm/ eñ ghecreghē dye stadt vā
Jaffa/ eñ ooc dye casteelē/ stedē/ dorpē vādē
coninccrijcke vā akers/ eñ si verslougent al tē
sweerde/ priesters/ monickē/ nonnē/ eñ ver
berndē alle dye kerckē eñ gods huysen eñ
destrueirdē dē tēpel in Jhrlm/ daer dat he-
lich graf was/ eñ doodē dē bisscop vā beth
leem/ eñ dye kerstenē die daer woondē/ eñ
si destrueirdē. S. Jans hospitael datmē hiet

lazarus huys/ eñ sloughẽ sint Jans broe ders doot/eñ ooc die susterẽ/eñ quamẽ bet dan.C.eñ.xl.duysent sterc / eñ ghinghẽ in Damasco eñ in Cesariẽ/eñ so waer kersté- nen ghewoont haddẽ/si v̓barndẽt/eñ ver- sloughent al ten sweerde. Dyt gheschiede int iaer ōs herẽ/alsmẽ screef.xi^c.eñ.lxxxviij Tunc trãslata est gloria domini ab ysrael. Item binnẽ desen iare was gheborẽ Lode wijc die eerste sone vandẽ coninc phelips/ bi Elizabette der coninghinne sinẽ wijue/ der nichte vandẽ graue Phelips/die doch tere vã Margriete/ die sustere vandẽ Her toghe Phelips. Corts naer der tijt dat Lo- dewijc was kerstẽ ghedaen(Nota dat dye selue Elizabeth daer te voren drie kindren ghehadt hadde byden Coninck Phelips/ maer si warẽ alle ionc ghestoruẽ)Die Co- ninc phelips met sinẽ princhẽ vã Vrancke rijcke/ hertoghẽ/grauẽ/ Eerdtsbisscoppẽ/ eñ met sinẽ behuwedẽ oom Phelips van Elsaten namẽ aen dat heleghe cruce/ende seyldẽ ouer zee/naer dat helege lant / ōme te sercoursene den coninc vã Akere/ want die stede was beleydt vanden grotẽ Sala dijn/ eñ hadder wel.viij.maendẽ vorẽ ghe leghẽ. Die coninghẽ vã Vranckerijcke eñ vã Inghelant/quamen ouer te Jaffa. Dit verhorende die sarasijnẽ/dat die coninghẽ vã Vranckerijcke eñ vã Inghelant/ cōmẽ warẽ om hẽ liedẽ te beuechtene. Die sara- sijnen bedoluẽ hẽ lieden met grotẽ vesten/ datmense vã gheender side beuechten en mochte/dã vander side van Jaffa. Ons lie dẽ cōmende voor Akers/die vã Akers wa- ren seere verblijt vandẽ fransoysen eñ vã- den Inghelschẽ. Eñ dye coninc vã Vranc- kerijcke begheerde terstont yegens die sa- rasijnẽ te vechtene / sonder langhe beydẽ. Eñ dye sarasijnẽ huyt huerẽ vestẽ cōmẽde voor Akers/dye van Akers quamen huyt ghesleghẽ met blijdẽ moede/ ter hulpe vã den twee coninghen/vã Vranckerijcke eñ vã Ingelant. Die sarasijnẽ begonstẽ eerst te vechtene yeghen die fransoysen. Daer began eenẽ vreeselickẽ strydt/ eñ Phelips vã Elsatẽ cōmende in die battaelye mettẽ swartẽ leeu v̓wapẽt/die hi daer te vorẽ vp dẽ conic vã Abelijnẽ vechtender hant ghe wonnẽ hadde. Die sarasijnẽ vã Abelijnen eñ vã Samarypẽ siende desen swartẽ leeu/ v̓lorẽ alle dẽ moet/eñ vlodẽ/achterwaerts vliedende/so v̓smoordenter grote menich te in haerlieder vestẽ/ daer si hẽ liedẽ mede bedoluẽ haddẽ. Eñ die Saladijn/eñ al sijn gheselschap/als si v̓namẽ dat Phelips vã Elsatẽ daer was/so vloot hi tot Cesarien/ met seer luttel mannẽ. Eñ desen strijt ghe duerde bet dã.xij.heurẽ / als vã smorgens totter vespertijt. Eñ aldaer bleuẽ bet dan xl.duysent sarasijnẽ/ onder verdronckẽ eñ doot ghesleghẽ. In welcken wijch eñ strijt was gheuondẽ doot ghesleghẽ eenẽ Sol- daen/eñ.x.coninghẽ gheuanghen/ eñ drie doot ghesleghẽ / eñ vele Amyralẽ eñ edele mannẽ v̓dronckẽ/ int deysen in huerlieder selfs vestẽ. Die.G.phelips dede daer eene horrible moordt in die Sarasijnen. Desen wijch ghestiede int iaer ons herẽ.xi^c.eñ.xc. Die sarasijnẽ ghescoffiert trakẽ naer Ihe- rusalẽ/eñ tharẽ lãde waert. Int hende vã- dẽ seluẽ iare/ doẽ beual dye grote Soldaẽ vã Alkare in Egyptẽ/ eñ ontboot alle dye Soldanẽ/coninghẽ/eñ Amyralẽ/ diemen heet Ducẽ/ als hertogẽ eñ grauẽ vp haer lieder leenẽ eñ anđ goedẽ te v̓liesene/dat si soudẽ ꝫ voor mey maẽt/ tusschẽ Jhrlm eñ cesariẽ/byden berch vã Lybano. Eñ si qua mẽ alle daer/ alsoot dẽ grotẽ Salladijn be uolẽ hadde. Daer v̓gaderdẽ.x.Soldanen/ eñ.xxix.coninghẽ/ eñ bet dã.iij.^c Amyralẽ/ Eñ die principale sarasijnẽ ghingẽ beleg- ghẽ Akers/ eñ si dedender assaut vp/eñ be clōment/maer die vã binnẽ weerdẽ hẽ soe vromelickẽ/ eñ menich sarasijn worter vã den muere ghestekẽ/ eñ brakẽ dẽ hals / eñ vele v̓smoortere in die vestẽ. Die vã akers ontbodẽ in Grieckẽ/in candia/te Roome/ eñ al kerstẽrijcke deure/ hoe si vãdẽ sarasij nẽ beleyt warẽ/eñ datmẽ hẽ liedẽ haestelic sercours doẽ soude/ wãt die macht vandẽ sarasijnẽ was so groot/dat sijt niet en sou- den mogẽ houdẽ/ maer soudẽ moetẽ haer lieder stede verliesen. Eene menichte van kerstenẽ v̓gaderdẽ/wel tot.xxxvi^m. eñ voe- ren ter zee deur Grieckẽ te Syrien waert/ eñ eer si quamẽ in Surien / so wort Akers ghewonnẽ vandẽ sarasijnẽ/ eñ sy v̓slougẽ al dat in Akers was/weer mã/wijf of kijn drẽ/ende die kerstenẽ cōmende in Surye/

Arriueirdē tusschē Jaffa eñ Akers. Eñ dye
sarasijnē dyt ṽnemende/ quamē huyt alle
slotē/ eñ omringdē die kerstenen/ die welc
ke warē seer cleene menichte/ yeghens dē
grootē hoop vandē sarasijnē. Aldaer was
seere gheuochtē/ want dien wijch eñ strijt
gheduerde twee daghē lanc/ vp dē eersten
dach so warender alte vele sarasijnen ver-
sleghē/ maer vp dē anderē dach / so bleuer
vele kerstenen doot/ wel tot. lxm: waer inne
warē veel edele herē/ als bisscoppē/ grauē
hertogē/ eñ phelips vā elsatē was int mid
del vandē sarasijnē/ daer hi grote vromic-
heyt dede. Eñ dit ouermerckende die Sol
danē eñ heydensche coninghē/ si dedē gro
te pooghe rupe ōme phelips vā elsaten te
ṽslane/ eñ also weder dē swartē leeu vp hē
te winnene / emmer byder hulpe vā gode
die graue ontghinc daer huyt dien strijdt/
maer hi wort daer so ghewont dat hi daer
of starf/ vp den. xxij. dach naer den groten
wijch/ twelc was vp dē. x. dach in meye/ eñ
dye. G. phelips ouerleet vp dē eerstē dach
in wedemaent. Jnt iaer ōs herē. xic. eñ xci.
eñ wort begrauē in sinter Nyclaeus kerc-
hof/ buytē der stadt vā Akerē/ in welc kerc
hof warē ooc begrauē bet dā vijftich Bis-
scoppē/ grauē/ hertoghē/ eñ lantherē/ dye
indē voorś grotē strijt bleuē/ of daer so ghe
quetst warē/ dat sijer of storuen. Jtē dit sijn
die heydensche eñ sarasijnsche princhē/ die
indē voornoemdē strijt warē. Jtē. x. solda-
nen/ eerst vā Alkare in Egyptē/ Daniette
in Alexandriē/ Rochebrū mecha/ in arabia
Persen/ Cordes / Persydes/ Affrica / Da-
masco/ Bauldas. Jtē. xxix. coninghē/ eerst
Jhrlm/ Abelijne/ Egyptē/ Olofernē/ Jhe-
rico/ Surs/ Damascene/ Becaes/ Swart-
berch/ Labre/ Lybea/ die doode zee/ sarcken
vāder rooder zee/ Melyden/ Thunes/ Ar-
menye/ tartarie/ Turckye/ Barbarye/ sar
bas/ Borgerye/ garnate/ Puore/ Auorian-
cu/ Antesijs/ Galylee/ Anthiocie/ Nichee/
Galakye/ eñ cōmanye. Binnen desen iare
dat dē grotē wijch ghescheide voor Akers/
die coninghinne Machtilt vā Poortinga
le weduwe vādē. G. phelips vā elsatē ver
horende die mare/ hoe dat haer man seere
ghequetst was voor Akers/ eñ daer of starf/
eñ begrauē was terplaetsen alsvoorś is/
eñ meer dā. lx. edele met hē/ die alle ṽslegē
warē vandē sarasijnē. Dye voorś vrauwe
Machtilt ghinc te clereuaulx/ daer haers
mās eerste wijf begrauē was/ eñ dede daer
makē eē schone cappelle/ eñ. iij. sepultuerē
daer inne/ deene voor phelips harē mā/ eñ
eene voor zijn eerste wijf vrauwe elysabette
vā vermādoys/ die si dede ontgrauē/ eñ in
die nieuwe sepultuere leggē. Eñ dede halē
phelips dote lichame vā bi akers/ eñ brin
ghē te Clereuaulx/ eñ dedet daer begrauē/
eñ eene seere schone huytvaert doen ouer
sine siele / twelck ghescheide int iaer. xic. eñ
xciij. Dese phelips hilt tlant vā Vlaendrē
in grotē payse eñ in eerē/ deur al dat hy tē
ij. stondē oorlogede yeghē die Normās/ eñ
ooc yeghē Hollant/ eñ zeelant/ eñ yegē die
Fransoysen. Jtē hi was die edelste vā alle
sine voorsatē in rijchedē vā state/ eñ vul vā
eerē/ ouervloepende / in vroedtscepē eñ vā
goedē rade / moedich eñ vroom in fayten/
vā wapenen/ altoos seghe eñ victorie heb
bēde/ muegēde eñ machtich/ eñ rechtueer
dich in iusticien eñ vōnessen/ nyemement die
quaet dadē so groot die hi spaerde/ met al-
len rechtē mochtmē hē cōparerē een van-
den Machabeeuschē/ dē monicken eñ reli
gieusen boot hi alle weerdicheyt/ hi eerde
die clergye/ hi beschermde dē aermē/ eñ bi
wijlē hoorde hi die causen vandē religieu-
sen/ alsmē hē liedē ongelijc dede/ hē lieden
helpende yegē sine baroenē ofte ridders/
eñ yegens die edele die hē liedē hare thien
den/ ofte eenich ander goet onthoudē wil-
den/ ofte haerlieder renten. Eñ alsmen in
Vlaendrē eñ in Artoys hoorde dat hi doot
was/ tvolc was buter matē seere bedruct/
eñ vul vā rauwē / wāt Vlaendren wierdt
ghedeelt in driē/ wāt die eertsbisscop Wil-
lem vā Ryemen/ die welcke hadde te ṽwa
rene des conincx recht/ eñ was rechtswee-
re vādē conic/ dye begheerde in vorme vā
rechte tonderhoudene/ also dat dye graue
phelips toe ghesept hadde sijnd nichte der
Coninginne vā Vranckerijc/ om dat huer
houdtste kint die conic Lodewijc hebben
soude/ dese naervolghende heerlichedē/ te
wetene Bapames/ Atrecht/ Arien / Hes-
dijn/ sint Omaers/ Tcasteel van Ruhout/
Lens/ tgraefschip vā Saint pol/ vā Guyse

eñ alle dit voorß consenteirde ende gaft dē coninc vā Vranckerijcke met sijnder nichte/als haer die coninc nam in huwelijcke/ maer het was een bespreck datdye graue phelips alle dye voorß heerlichedē besittē eñ ghebruycken soude/sijn leuē lanck ghe duerende. Dit ander deel gaf hi in Duwaryen te harē lijue die coninghinne Machtilt vā poortingale/sinē wijue/ Als Rijchele/Duwap/Orchies/met vele andere steden daer ontrent gheleghen/als Cassele/Watene/Berghē/Borburch/ende alle dē zeecant tot Nyeupoort. Dat derde parcheel Ghendt/Brugge/eñ Ypre/tlant vā Aelst/Oudenaerde/Cortrijcke mettē noordt eñ Ostwype ghecreech Boudin vā henegauwe/als vā Margrietē weghe/sijnder ghetrauder ghesélnede/die welcke sustre was vā den Graue Phelips van elsaten. Dese Phelips was die.xvij. Graue/eñ licht begrauen te Cleiruaulx/als voorß is.

¶ Van Boudin van Henegauwe/ dē.xviij.Graue vā Vlaenderē/die welcke behuwede dat graefscip aē vrauwe Margriete/dochtere vā Diederick vā Elsaten.

¶ Dat.xxiiij.Capittel.

Boudin van Henegauwe dye wort graue vā Vlaendren/als van sijns wijfs weghe vrauwe margriete/die dochtere vā Dieric vā elsatē/ eñ sustere vādē voornoemden Phelips vā elsatē/ eñ ooc dochtere vā der heleger vrauwe Sybelye des coninců dochter vā Jherlm/eñ naer die doot vā huren vader/so was haer broed conic vā Jherusalē. Eñ sijn moeder Sybelye woonde hetdā.xij.iaren in een clooster vā nonnen/dye hospitael susterē warē/eñ diende daer die sieckē eñ aerme lieden eñ pelgryms in sint Jans hospitael/datmen heet Lazarus huys/dye welcke gaf Diederic harē man dat helege bloet/dat nu te Brugge rust in s.Basilis kercke. Dye coninc Phelips vā Vranckerijcke/ dye welcke te wijue hadde ghehadt des voorß Boudins van Henegauwe dochtere/die welcke starf binnē der tijt dat haer mā die conic voor Akers was in Surpē. Desen voorß conic vā Vranckerijcke cōmē sijnde vā ouer zee/in dye kerstdaghē/daer naer hilt eene grote feeste/ eñ ontboot alle sine edele ter voorß feeste/daer ontboodt die coninc ooc Boudin vā Henegauwe sinen sweer/ die welcke vader was vāder coningine/des conincx Phelips wijue/die welcke binnen dyen iare ouerleden was. Die conic phelips sprac alle sine edele blijdelic toe/ eñ ontfincse seere minlickē/ sonder alleen Boudin vā henegauwe/die en sprac hi niet toe/maer keerde sijn hooft onweerdelick vā hē/ eñ besach hē als of hi gram up hē gheweest hadde. Doē peynsde Boudin hoe dat hi in voorledē tijdē/als die conic eñ die.G.phelips oorloghdē yeghens malcanderē/ datmē meer ghehelt was met ionsten tot dē.G.phelips/dā tot dē conic die sine dochtere hadde te wijue/ eñ peynsde of hy dat nu vp hē soude willē wrekē. Eñ aldus die.G.Boudin merckēde dye onweerde vādē conic te hēwaerts/ hi stal hē seluē al heymelic huyt des conincx Pallays/ sonder oerlof te nemene/eñ quā te vlaendre waert. Eñ die.G.Boudin perplexx wesende/ begheerde raet aē die edele vā vlaendrē eñ vā Henegauwe/hoe hy dē coninck payē soude om tot sijnder vrientscap te cōmen. Jndē raet was gheslotē dat

die Abt Daneel vā Cameroen / eñ dē Abt Symoen vā Angnencen soudē treckē als Ambassadeurs eñ als middelaers / eñ gaē spreken den Coninc eñ den Bisschop van Reymen die des coninckx recht hadde te bewarene. Eñ daer wast so soetelick gheproponeirt vanden Abdt van Cameroen dat die conic / eñ al sinē edelen raedt daer inne ghepaeyt warē / doen was daer verhaelt / die belofte van den graue Phelips als hy sine nichte svoorß graue boudins dochtre gaf in huwelicke / datnaer sine doodt west vlaendrē soude toecōmen Lodewijcke den sone vander Coninghinne sijnder nichte. Eñ die eerdtsbisscop Willem vā Reymen eñ die bisscop Pieter vā Atrecht quamē in Henegauwe eñ maectē den paeys tusschē den conic vā Vranckerijcke / eñ Boudin vā henegauwe / dies so soude boudin eeuwelicke laten westvlaendrē / twelc besittē soude Lodewijc des coninckx houdtste sone eñ sine naercōmers / dats te wetene Bapamen / Atrecht / Hesdijn / Leus / Bolloegnen eñ dat graefschip vā saint Pol / Guysen eñ Iplers. Ende hier inne so consenteirde die graue Boudin van Henegauwe. Eñ hier mede so wast Pays tusschē den conic / eñ den graue boudijn voorß. Ende die graue boudin trac mettē voorß bisscho ppen dye desen paeys ghemaect haddē naer parijs eñ dede dē coninc manschip vā oostvlaendrē. Dese boudin hadde twee sonē bi margrieten sinē wijue / als Boudin vā mons / een edel ende vroom prinche / die naerderhandt al Grieckē landt bedwanc eñ was te Constantynoble eñ wordt daer Keyser / dander sone hiet Heynric / eñ was Graue van Aenyau / eñ naer sijns broeders doodt wardt oock Keyser van Constantinoble / eñ vā Andere noble / dese Heynrick hadde twee dochterē / deene was Abdesse te meessene / dander gheheeten Elisabeth / was coninghinne vā Vranckerijcke / eñ was sinte Lodewijcx groote vrauwe. Eñ als Boudin vlaendrē gheregiert hadde in grooten payse ontrent vier iaren tijdts / doen starf die graefnede margriete sijn wijf / die welcke licht begrauē te sint Donaes te brugge inden choor / aen die Noordtsyde also men gaet naer die sanctuarye / eñ dat graefscip vā vlaendrē quā toe Boudin vā mons die dhoudtste sone was / eñ hi versach sinen sone te wijue vrau Marye / des grauē heynricx dochtere / vā Champaengnen / die hy hadde bi des conicx Lodewijcx des goedertierē dochtere. Eñ Boudin van Henegauwe hilt dat graefschap vā Henegauwe / eñ Boudin vā henegauwe / naer dye doot vā sinen wijue leifde ontrent onderhalf iaer / ende hy was begraueu te Haens in Vermandoys.

¶ Van Boudin vā Mons / den .xix. Graue / die welcke wart coninc vā Grieken / eñ Keyser van Constantinoble / ende bleef naemaels versleghē in Turckyen.

¶ Dat .xxv. Capittel.

Boudin vā mons die daer naer coninck was vā Griecken / eñ Keyser vā Constantinoble / hy was die .xix. Graue vā Vlaendren. Het gheuiel int iaer. M. eñ .ij.c dat die coninc Phelips eene groote feeste hilt inde kersdaghē / eñ ontboot bi hē alle sine edele Eñ daer warē te diere feeste van vele van den heerē / diueersche beloften beloost. Eñ daer was ter maeltijt eenē paeu ghereedt

Eñ die graue Boudin hoorende vele vā di-
uersche belofte/ ghedaen byde heere daer
yegenwoordich / beloefde daer gode ende
dien paeu/ dat hi nemmermeer wapen aen
doē en soude yeghē dye kerstenē/maer vp
die ongelouege heydenē eñ viandē gods/
die sinē oom phelips vā elsaten ghequetst
eñ ghedoot haddē / eñ sijnē houdē oom dē
coninc vā Jhrlm v̄moort/eñ dat hi te Jhe-
rusalē trecken soude. Dit hoorende vele bis-
scoppē eñ andere weerlicke herē/ si beloef
dē/in dien si consent vandē coninc ghecrij-
ghē constē/ met hem te treckene te Jhrlm/
twelc hē liedē die coninc cōsenteirde. Daer
beloefdē vele edele mannē vā gheboorten
eñ princhē dat si inder ghelijcke gheē wa-
penē aē doen en soudē/dan yeghē die sara
sijnen. Eñ alle die ghene die mede trecken
soudē / beloefdē binnē.iij.maendē bereedt
te sijne / eñ koren daer den graue Boudin
voor harē Amirael/eñ ō huerlieder leedts-
man te sine. Eñ dat segghē was/so wie hē
volgē wilde/dat si hē vindē soudē int heyn
de vandē Maerte te Venegien. Eñ sonder
linghe alle dye hier naer ghescreuē staen/
beloefdē mede te treckene / eñ lijf eñ goedt
te auētuerene/yegē dye sarasijnē voor dat
kerstē geloue. Eerst Heindric. G. vā aniau
graue Boudins broedere/Lodewijc graue
vā bloys/Marquis vā mōferraert/Thy-
bault sconincx phelips vā spaengnē broe-
dere/die graue van persen/ die graue van
saint pol / dye graue Symon vā mōfoort
eñ sijn broeder/die graue Guyot/mer ian
vā nielle/Jnghelrā graue vā buenen met
sinē drie broeders/ Reynout vā dampiere
Paeyenus vā orlyens/Boudin van basl-
leur/Pieter van barselles/viere duytssche
bisschoppē/ die bisschop vā soyson/ die bis-
scop vā terenburch/die bisscop van tours/
Pieter brachels/ Boudewijn van beaure-
uoyr. Jtē noch grote menichte vā volcke/
als fransoysen/inghelschē/eñ spaengiaer
den/ eñ vlamingē vondē hē ten beteeken-
den dage te Venegiē/ōme mede naer Jhe-
rusalē te varene. Dese reyse eñ vpstel ver-
nemende dē grootē salladijn vā surye/dat
dye kerstenen met sulcker macht vp reyse
warē/ōme te cōmene naer Jhrlm/hi sandt
dē prinche vā Venegien duysent marc vā
sijnē goude/eñ bouē diē/ so beloefde hi dat
die Veneidcianen soudē moghē varen eñ
treckē deur al Egypten lancx en dweers/
deur al Damasco/eñ Arabyen/anthiociē/
eñ alle Suryē deure/ vp datmen Boudin
vā mons/ noch nyemēt vā sinē ghеselsche
pe/ghcene schepē leenē noch verhuerē en
soude/eñ datmē hē liedē riede weder thuse
waert te keerene. Die hertoghe vā Vene-
gien v̄boot op thooft dat niemēt soe coene
ware eenich volck vā wapenē ouer te voe
ren na Jhrlm. Boudin vā mons siende dat
men te vergheefs lach te venegien/ hi riet
datmē treckē soude te Geneuē. Dit verne
mende die hertoghe van Venegien/ hi sey
de hē liedē al biddende. Och edele heeren
vā vranckerijcke/ in Griecken is die stadt
Gazara die die kersten coopliedē daghe-
licx groot grief doet/het waer salegher eñ
vā meerō v̄diente/ die roouers eñ moorde
naers te ghecrijghene/ eñ die te destrueir-
ne/ dā te Jhrlm met vreesen vandē heyde-
nen te treckene/wilt die voorsē stadt die ōs
toebehoort dwingē/wi sullē v voorsien vā
schepē sonō huwē cost / eñ Gazara ghecre
ghē/ wilt dan voordt beuechten die quade
Grieckē/die seere quade kerstenē sijn. Dit
v̄nā die graue Boudin eñ sijn gheselscap/
die seere blijde warē/ eñ si ghinghē te sche
pe/eñ voerē te Gazara/die vyant eñ rebel
warē dē veneidcianē/eñ si ghecreghen die
stadt binnen.xiiij.daghen met foortsen/eñ
roofden dye stadt/ eñ maectense subiect eñ
onderdanich den prinche van Venegien.
Binnē deser tijt soe quā die nieumare/dat
die Keyser Crysac vā Cōstantinoble/ bee-
de sine oghē huyte ghesteken warē in een
clooster vā vrauwē/ eñ sijn broeder Alexis
die hadde dat ghedaen doē/ wāt hi begeer
de selue keyser te sijne/eñ te vsurperen dye
Keyserlicke croone/ eñ hy veriaechde den
keyser Crysac huyt Constantinoble. Des
keysers Crysacx wijf ontboot haren broe
der/dē coninc vā Hongherien dat hi haer
wilde helpē wreken dye schade eñ schande
die haren here den Keyser/ harē man ghe
daē was/ eñ helpē dat haer sone die alexis
hiet/die ontrent.xix.iaren houdt was/dat
hi mochte in die stede vā sinen vader Key
ser ghecroont sijn. Die coninck van Hon-

ghérien quã te Gazara / eñ badt Boudin vã mons dat hi hẽ wilde bijstãdichept doẽ met alle den Fransoysen om den broedere Alexis vander keyserlichept te helpen veriaghene / eñ dẽ keyser Crysac metsgaders sinẽ ionghen sone weder te stellene in sine keyserlicke maiestept. Die conic vã Hongherien gaf Boudin dat last / eñ men dede sine schepen voorsien vã vptaelien eñ vã ghescotte / eñ vã geleptsmannẽ die hẽ liedẽ beweghẽ soudẽ. Eñ die fransoysen cõmen de voor Constantinoble bp nachte / eñ met groter cracht ghinc boudin vã mons van stondẽ aen / metsgaders den Vlaminghen eñ beclõmen dat galatas / twelc was eenẽ grotẽ torre staende vp die hauene.

¶ Hier wonnen die vã Biervlyet / met vromichept / dat si die wapene vã Constantinoble voeren.

Die vã biervliet huut Vlaendrẽ warẽ die ghene die desen torre eerst beclommẽ eñ wonnẽ / eñ staken bouẽ ten torre hute vpe Vlaemsche bannyeren eñ daelden nedere ten steeghere / eñ dedẽ opene die latijnsche poorte / die frãsoysen / ingelschẽ / spaẽgiaerden / eñ Hongherschen quamẽ al ter stedẽ inne met groter druust / eñ al dat peyhens hẽ liedẽ quã / om weere te bpedẽ dat slouch men doot / dit vernam Alexis des keysers Crysacx broedere / die welcke beualdatmẽ vper inde schepen stetzen soude / eñ datmẽ dat pallays wel ṽwaren soude / eñ also die marct / si soudẽ gaẽ ṽwarẽ die muerẽ. Die grãue Boudin siende dat vier in die schepen ghesteke was / die vlaminghẽ eñ sonderlinghe die vã bierulyet namẽ doen die scepen al daer vyer inne was / eñ dedense driuẽ metter vloet tot aent pyerekp / daer die Jeudẽ woondẽ / twelcke was die voorburcht vander stede / eñ aldaer warẽ vele goeder herbergẽ / het was vpe principale voorburcht vã Cõstantinoble / eñ vã desen viere onstakendpe huysen / eñ dat schoone voorburch vã pyerekp ṽbarrẽde metdallen. Het volc dat vã alexis weghẽ ghestelt was / õme die marcht te bewarene / liepen õme tvier te blusschene te Pyerekp / maer die graue boudin liet eñ abandõneirde sijn scepẽ / eñ ghinc met machte naer die marct / die welcke hi wan. Alexis vernemẽde dat

Boudin die marct ghewonnē hadde/ ende ooc die die mueren te bewarene haddē/ lie ten die mueren/ eñ quamē ten pallayse/ so dat si bi Alexis v̄gaderdē int pallaps/ bet dā.vi.m mannē/ eñ si ghinghē met machte naer die marct/ ōme die wedr te winnene Dit siende die vlaminghē metsgaders dē duytschē datter quamē een grote menichte vā grieckē naer die marct/ ghingender tegē/ eñ schuerdē dye battaelie vādē grieckē/ so datter bet dā.iiij.m doot ghesleghē waren. Eñ Alexis siende datter so vele vā sinē volcke v̄sleghē was/ hi nā die vlucht huut cōstātinoble/ eñ trac naer armenyē tot dē cō.vā balacken/ eñ Boudin ghecreech dat pallaps/ daer hi in vāt eenē onnoemelickē schat/ eñ juweelē die dē seluē Alexis toe behoordē. Boudin aldus gheweldich sijnde vādē pallayse/ eñ vāder gheheelder stadt/ eñ midts dat alexis gheulodē was/ so ont boodt hy den keyser Crysac eñ der Keyserinne met haer lieder sone vā.xix.iarē/ eñ steldese weder int pallaps/ in huer lieder maiestept/ eñ dye Keysere Crysack midts dat hy blent was/ eñ siec/ eñ seer cranck/ so badt hi Boudin van mons/ medtsgaders dat sijn sone noch ionck was/ dat hē soude ghelieuē regent te sine vā Cōstantinoble/ eñ te vermakene die officiē in grieckē. Eñ Boudin bleef aldaer.vij.maendē regierēde die stadt vā Constantinoble/ ter bede vā den keyser/ tot dat die keyser Crysac starf/ die welcke aldaer in sinte Sophien kercke met groter eerē eñ weerdichept begrauē was. Eñ Boudin gaf die keyserlicke croone den ionghen Alexis/ des keysers Crysacx sone vā.xix.iaren houdt/ ende ordonneerde vandē tamelicstē poorters vā Constantinoble/ ōme den ionghen keyser te be stierne. Maer wat gheschiede corts daer naer/ Mortiflex die here vā Thebeyn ver horende die doot vanden keyser Crysack/ eñ dat den ionghē Alexis sijn sone Keyser was/ hy ordonneerde lieden die bi nachte/ dē ionghē Keyser verworghē soudē/ eñ hi reedt in griecken al weder roupen dat die Graue Boudin van mons ghedaen ende gheordonneirt hadde/ in officiē eñ anderē sakē/ eñ hi maecte sine maghē eñ knapen officiers in griecken lant. Binnē deser tijt Boudin vā mons merckende dat hy lāge tijt te Constantinoble gheweest hadde/ eñ niet varre en was vā Jhrlm/ eñ vele vā sinen volcke/ eñ sonderlinge die Jnghelschē wildē te harē lādē treckē/ hi nam eñ maerte sine vaerdt naer Jhrlm/ eñ ontrent vier dachuaerdē vā Constantynoble gheuarē sijnde/ so hebbē.ij.vādē ionxstē camerlinghē dē iongē keyser Alexis bi nachte verworcht met eender dwale/ eñ Mortiflex/ als quansuys cōmende in die stadt vā constantinoble/ dede seer heerlicke dē ionghē keyser begrauē bi sinē vader Crysac inde grote kercke vā sinte Sophie/ eñ nam die keyserlicke crone themwaert/ eñ ontboot die griecken eñ die nieuwe officiers die hy gemaect hadde/ eñ si korē hē teenē keysere Eñ binnē desen tijdē so was Alexis des co nicx crysacx broeder te andrenoble/ al wast dat hi sinē broedere dien schimp ghedaen had/ hi en schaemde hē nyet/ maer hoirēde vāder doot vā dē ionghen keysere/ hi quā te Constātinoble/ eñ begeerde als bi naerhede vā sijns broeders weghe/ te aēveerdene die Keyserlicke croone/ eñ die te besittene/ groot iāmere eñ grootē twist was bin nen Constātinoble tusschē Mortifex ende alexis/ des keysers crysacx broedre. Daer was seer gheuechtē eñ grote bloetstortinghe daer ōme in cōstātinoble/ eñ die princi paelste eñ heerlicste vā constātinoble/ redē bi dage eñ bi nachte tot dat si quamē bi dē G. Boudin/ eñ v̄trockē hē alle die auētuerē vā tgene datter ghesciet was/ eñ si badē hē vriendelijc dat hē soude ghelieuē wedͦ ōte keerene tot constātinoble met sinē volcke/ eñ Boudin met sinē volcke weder ōme cōmēde te Cōstātinoble/ Mortiflex die besoengierde vaste ō keyser te sine/ maer die grieckē wedrstondē hē/ eñ alexis Crysacx broedͦ ooc in sijnder ghelijcke/ eñ alexis die vloot als hi hoorde dat Boudin wedͦ keerde/ wāt die vā constantinoble en wildē hē gheen keyser makē/ ōme dat hi sinen broeder dien schimp ghedaen hadde. Jtē men vinc die.ij. camerlingē vādē iongē keyser alexis/ eñ si ledē/ eñ bekendē/ dat mortiflex aē hē liedē ghescreuē hadde om dē ionghē keyser te verworghene. Die van Constantinoble holpen vanghen alle die nyeuwe

officiers die hi in Griecke̅ ghestelt hadde/ en̄ Mortifler siende datmen sine officiers vijnck/ so vloodt hi wt Constātinoble als voorl es. Ende die. S. Boudin ghecreech skeysers pallays/ en̄ die griecke̅ vlode̅ alte met/ En̄ die van Constantinoble ghinghe̅ al te gadere te rade/ om te kyesen eene̅ key ser/ Alle flatterie of smeekende fraude / be- droch/ iontste/ of maleficien gheweerdt vā houde̅ tijden wast so gheordōneert/ dat die patriarcke̅ vā Jh'l'm en̄ die Bisschop van bethlee̅/ en̄ die vā Spaeus weghe vā ouer zee/ hadde̅ vulle auctoritept en̄ macht met- gaders die bisscoppe̅ vā dien lande/ te we- ten vā Ephesien/ vā Tiacyra/ vā Armenia en̄ die griecke̅ sonderlinghe vande̅ lande/ en̄ twee of drie vande̅ notabelste̅ poorters vander stadt vā Constantinoble/ dese voor noemde persone̅ vmochte̅ te kyesene eene̅ keyser/ en̄ ware̅ daer ooc eeneghe vreimde bisscoppe̅ bi auentuere̅ cōme̅ pelgrimsche wijse/ me̅ mochtse ooc admittere̅ ter electie en̄ daer ōme die bisscoppe̅ vā Troyen/ Hoy son/ vā Theere̅burch/ vā Halusdate/ en̄ die Abdt vā Akers/ soude̅ eerst bedijnghe̅ spre ken om die gracie vā de̅ heleghe̅ gheest te verweruene/ en̄ dāne soude̅ si te rade gaen om eene̅ keyser te kyesene en̄ te noemene/ daer ware̅ ooc daer toe gedaen cōme̅ twee vande̅ notabelste̅ poorters vāder stadt vā constantinoble/ sonder eeneghe alteracie/ en̄ vele raets te houdene eendrachtelick sy tore̅ en̄ name̅ Boudin de̅ graue vā Vlaen dren en̄ vā Henegauwe keyser vā Constā- tinoble te sine/ en̄ conic vā Griecke̅/ Anno dn̄i. M. ij.c en̄ twee up de̅ sondach daer naer alsme̅ singt inder missen dat introit Jubi- late deo. En̄ up de̅ derde̅ sondach naer paes schen/ doe was hi bide̅ consente vande̅ ghe meene̅ volcke vā cōstātinoble ghecroont/ Maria sijn wijf de edele vrauwe en̄ hooge vā gheboorte̅/ liet Jehāne huer oudtste doch tere/ inder hoede vāde̅ conic vā vrancrijcke Phelips huere̅ swacelijnc/ en̄ voer te Con- stantinoble waert totte̅ keyser hare̅ man/ maer om die grote vreese vā ter zee/ en̄ om diueersche te̅peesten so quā si inde hauene vā Surpen/ seere siec en̄ cranc inder stadt vā Acharon/ en̄ bleef daer quelende een luttel tijdts tot dat sy starf/ en̄ ouerleedt int iaer xij.c ende viere.

¶ Hoe Alexis des Coninc Crysacx broeder/ quam voor Andrenoble/ met een der groter heercrachte/ in spijte hebbende dat Boudin die graue keyser gecore̅ was.

Alexis des coninc crysacx broedere/ groten spijt heb bende dat die vā Constan tinoble eene̅ vreimde̅ mā keyser ghemaect hadde̅/ hy badt de̅ conic Jehan van Balacke om hulpe en̄ bystādichede/ om de̅ keyser Bou din te veriaghene. En̄ die coninc vā Balacke ende Alexis voorl/ quame̅ met eene̅ grote̅ heercrachte voor An drenoble/ en̄ die vā andrenoble ghin ghe̅ met eender groter menichte vā volcke hupte yeghe̅ Alexis/ en̄ de̅ co ninc vā balacke. Daer was seer ghe uochte̅/ en̄ daer bleef aen beede̅ siden veel volcx verslege̅/ en̄ dye coninc vā Balacke belepde Andrenoble. Dye keyser Boudin verhorende dat An- drenoble belepdt was met eene gro te menichte vā Griechen en̄ vā sine̅ volcke/ track metter macht voor An drenoble. Daer was horrybelijcke

seer gheuochtē/ eñ daer bleef veil volcx aē beydē sidē versleghē. Eñ men wiste noeyt properlijc waer dat die goede keyser Boudin beuoer/ weder dat hi daer inden wijch doot bleef/ of en dede/ weder dat hy vloodt of was gheuanghē. Eeneghe segghē dat hy vandē coninc vā Galacke gheuanghē was/ eñ dat hi den plouch track in Ermenyen/ eñ hendelicken stal hy hē vā danen/ eñ wierd thermpte. Die grieckē eñ die vā Constantinoble segghē eñ meenen voorwaer dat hi bleef indē wijch voor Andrenoble. Eñ daer ōme ghinghen si te rade ōme te kiesene eenē anderen keyser/ eñ sy coren ghemeenlickē eñ eendrachtelicken Heynrick die graue vā Aniau/ des voorß Boudins broedere keyser te sine vā Constantinoble/ eñ Coninc vā Grieckē. Eñ sōmege willē seggē dat Boudin dē plouch trac in Ermenien/ als voorßes wel.vij.iaer lanc/ Eñ vp eenē tijt so quamē Oosterlinghen coopliedē/ die wildē sijn in Damasco/ eñ saghē dē keyser treckē dē plouch/ eñ die keyser hoordese duytsch sprekē/ eñ hi groetese/ eñ si vraechdē hē wie hi was/ eñ hi vertrac hē liedē al sijne gheuaernisse/ eñ auētuere die hē gheuallen was. Eñ die oosterlingē dedē so met dē Soldaen vā Damasco/ dat si dē voorß Boudin verlostē/ eñ die keyser Boudin track mettē voorß coopliedē tot Kuelē. Eñ als hi te kuelen quā/ so screef hi eenē brief aē Jehāne sijnē dochtere/ die doe graefnede vā Vlaendren was/ eñ hadde te mane Ferrant des coninx sone vā Poortegale. Die keyser Boudin ontboodt dat hi soude sijn binnē.xiiij.daghē te Rijssele/ eñ datmē hē soude vā cleederē voorsien naer sinē state/ eñ datmē soude makē financhie vā sinē rentsoene/ ōme die coopliedē te betalene/ die hē vlost haddē. Vrauwe Jehanne dē brief ontfanghē hebbende/ toochdene Ferrant hueren man. Ende Ferrant beual/ als hi quame/ datmē hē heymelic wel ontfanghē soude/ ende seyde voort/ dat hy spreken soude dē coninck van Inghelant om financhie te hebbene vā sinē rentsoene/ wāt Ferrāt en was maer nieuwelincx ghehuwet/ ende Ferrant was ghesworen man mettē keyser Otto/ eñ mettē Coninc vā Jghelant peghē den coninc vā Vranckerijcke. Eñ Ferrāt beual drie vā sine principael raetsliedē/ dye te Rijssele waren dat sine metten eersten daghe vromelic eñ eerlicke festieren souden/ eñ hē seere wellecōmen/ eñ des anderdaechs/ als hy te bedde gaen soude/ datmē dan den goeden Boudin nemē soude/ eñ leedē hē een halue mijle butē Rijssele in eenē busch/ daer nu staet dye Abdye vā marckette/ eñ datmen daer hanghen soude aen eenen boom/ twelc alsoe ghedaen was. Die spieghel hystoriael seyt/ dat in Vlaendren quā een bedrieger/ seggende dat hy was die keyser Boudin/ eñ was heymelic ouer ghedaen/ naer dat die wijch voor andrenoble ghescłiet was/ eñ was int iaer ons heren. Anno.xij.c ende v. Maer men seyde te Constātinoble/ dat die keyser Boudin inden wijch versleghē was. Eñ aldus was heyndric die. G. van Aniau skeysers Boudins broeder keyser ghecorē/ die ontrent drie iaer keyser was.

Van Ferrant vā Portingale den xx. Graue/ dye welcke tgraefschap behuwede aen vrau Jehanne dochtere vanden Keyser Boudin vā Constantinoble.

Dat.xxvi. Capittel.

Als die mare in Vlaendren quã dat dye Keysere Boudin doot was/mẽ ghinc te rate om eenẽ nyeuwen prinche int lant van Vlaendren te hebbene. Eñ die coninc phelips vã Vranckerijcke dye toewijsede tlãt vã Vlaendrẽ der vrauwe Jehanna svoorẽ goede Boudins vã Mons eñ .K. vã Constãtinoble dochtere. Eñ bydẽ toebringene vã Machtilt huer moeye vã poortingale/ die wedewe was vã Phelips vã elsatẽ/ so sprac si mettẽ coninc phelips/ dat hi maecte dat huwelic vã sijnder nichte/ eñ vã Ferrant vã poortegale hueren neue/ die si ontboodt te Parijs bi huer te cõmene. Eñ die feeste vander brulocht was ghehouden te Parijs in des coninx sale/ eñ Ferrãt dede mãschip dẽ coninc phelips vanden graefschepe vã Vlaendrẽ/ eñ nã oerlof eñ quã te Vlaender waert met sijnre moeye Machtilt/ ende met Jehannen sinẽ wijue. Eñ te Duway cõmende/ so wiert Jehanne seer sieck/ ende bleef daer ligghende met harer moeye Machtilt/ eñ Ferrant voer in Henegauwe/ eñ si ontfinghẽ hẽ daer/ als graue vã Henegauwe vã Jehãnẽ sijns wijfs weghe. Eñ doe quã hi al Vlaendrẽ duere/ eñ die vlaminghẽ ontfinghẽ hẽ met groter eeren/ als huerẽ behuweden here. Phelips vã Namẽ vrauwe Jehannẽ oom/ eñ Jan die heere vã Nyuelle die casteleyn vã Brugghe voeren met Ferrante in alle die smalle stedẽ/ eñ al õme warẽ si wel ontfanghẽ. Maer õme dat die vã Vlaendren/ eñ specialic die drie stedẽ/ eñ sonderlinghe die vã Ghendt nyet gheroupẽ en warẽ/ noch gheen kennesse en haddẽ vandẽ huwelicke/ noch vander brulocht vandẽ seluẽ Ferrant/ eñ vã huerder vrauwẽ Jehannẽ/ eñ datmẽ haer ghegheuẽ hadde eenẽ vreimden man/ eenen poortegaloys/ dye gheen duytsch en conste/ noch en verstont/ eñ sonder haer lieder wetẽ of consente/ cõmende te Ghendt/ si en wildẽ hẽ niet ontfanghẽ/ wãt si seyden dat si niet en wistẽ of hy met Jehannẽ haerẽ vrauwẽ ghehuwet was/ metsgaders dat sijer niet gheroupẽ en waren. Phelips vã Namen eñ Ferrant si waren seer beschaemt/ eñ trocken te Cortrijcke/ daer sy tamelicke ontfanghen waren. Eñ etende snoens ter maeltijt met sijnen edelen/ die bi hem waren/ so quamen daer Rache vã gauere ende Aernout van Oudenaerde/ ghesonden vã die van Ghendt/ met eene menichte van rudders/ ende vã ghemeene liedẽ wel ghewapent/ niet wel te vreden sijnde dat si ter brulocht niet ghenoot en warẽ/ eñ dattet sonder haerlieder consent ghedaen was/ eñ si haddẽ leedt dese twee castelepns/ õme dat si Ferrant rekeninghe ghedaen haddẽ vã sommege stic ken/ die dẽ graue toebehoordẽ vã .vij. iarẽ/ vanden tijt dat den Graue Boudin hupt vlaendrẽ reyste naer venegiẽ/ eñ naer Sasara/ totter tijt dat die .G. ferrãt in brugge was ontfanghẽ. Die officiers vã ghendt hildent som ten profijte vã hẽ liedẽ/ eñ som ten profijte vanden lande. Eñ dye prinche ter tafele sittende/ quamen dese twee met huerẽ volcke/ als voorẽ es/ eñ wordẽ slaen de vp Ferrants volc. Eñ si liedẽ merckende datmẽ vp hẽ liedẽ wilde/ si lietẽ die maeltijt/ eñ lieten haerlieder iuweelen/ eñ al dat daer was/ eñ vlodẽ hupt Cortrijcke/ ende brakẽ die brugghe of/ om datmẽ vã achtere vp hẽ liedẽ niet cõmen en soude/ eñ reysden so naer Duway/ eñ namẽ Jehannen met hẽ liedẽ/ in een osbaer/ eñ quamẽ daer naer met eenen groten heertrachte voor Ghendt/ eñ Ferrãt beleyde ghendt/ metsgaders Jehãne sinen wijue/ die vã ghendt dit ouermerckẽde dat Ferrant een vroom Prinche was/ eñ dat oock sijn wijf by hem was/ si versochten pays/ eñ gauẽ Ferrant drie duysent penninghẽ. Item dese Ferrant dede manschip den Keyser Otto van den lande die onder den Keyser behoordẽ/ eñ die Keyser hadde oerloghe metsgaders den coninc vã Jngelant die sijn oom was yeghẽ den coninc Phelips vã vranckrijcke/ het gheuiel dat Reynoudt van dãmartijn die de conic hadde verheuẽ/ dien gaf hi dat graefschip vã Beunẽ om sõmege faytẽ vã wapenẽ die hi gedaẽ hadde ter eerẽ vãder vranscher croonẽ/ eñ liet hẽ vmpedẽ vãdẽ cõ. vã Jngelãt/ eñ vãdẽ .K. Otto als dat hy hẽ liedẽ beloofde te doen/ so wat si wildẽ eñ hẽ liedẽ te doen bystãdichept al waert ooc te vechtene yeghẽ dẽ conic vã vrancrijcke/ eñ si haddẽ hem ooc so belooft/ want sy in-

formeirdē Ferrant hoe die coninc vā Vrāckerijcke onthilt den graue vā Vlaenderē vele landts/als Arpen/sint Omaers/Calis/Aerden/tlant van Gupse/Bethunen/Orchyes/eñ Rijssele/ eñ dat hijt soude pijnen weder te ghecrijghene / eñ annex den lande vā Vlaendrē te makē/alsoot in tijdē vā sinē voorsatē gheweest hadde. Ferrant die ondersochte dat aen die van Vlaendrē oft annex gheweest hadde / ende men seyde hē iaet. Doen swoer Ferrāt dat hi sijns wijfs palen noch huer lant nyet en soude laten vercortē. Eñ Reynout dye graue vā Beunen seyde dat hy/eñ die keyser Otto/ eñ dye coninc vā Inghelant souden hē alle bystandichept doen met lijue eñ met goede ōme Westvlaendren weder te conquesteirne. Ferrant aldus bydē instekene vā Reynaut/ghinc sint Omaers/ te Arpē/eñ te Calys/te Ghijsen/eñ waer dat hi ghinc si seyden hē dat si behoordē onder den Coninck vā Vranckerijcke. Doen ghinc Ferrant met Reynout/den graue vā Beunē/ int lant vā Ghijsen/eñ stichtede brandt in sommeghe dorpē. Die coninck vā Inghelant ontboot Ferrant/wildi hebben schat of ghelt/ofte eenich volc/hy soudt hē doen hebben. Dit vernemende die coninc Phelips van Vranckerijcke/voer te Calys/eñ vā daer ten Dāme by Brugge/eñ Ferrāt metter hulpe vandē Inghelschē/eñ mettē graue vā Beunē quamē met een menichte van schepē ghesejlt eñ gheroept in dye achter gaerte vandē coninc Phelips/ eñ si ghecreghē veel schepē/eñ die coninc Phelips hadde grote schade/als waer ōme die coninc Phelips ten Damme cōmende/so ghinck hi te Brugghe/te Ypre/te Cassele/ stellēde saudeniers/eñ nam wt allen stedē vandē rijcxsten eñ machtichstē poorters/ die alle waren in Vranckerijcke ghevoert in diueerschē vangheneſſen/eñ die coninc ghecreech groot goet vā hem lieden/eer si waren ghedelivreirt. Die wijle dat die coninc vā Vranckerijcke in Vlaendren was so ghinc Ferrāt eñ dede mānschip dē coninc vā Inghelant. Eñ die coninc toochde Ferrant sinen schat/eñ versach Ferrande van eenē grotē schat/eñ vā een menichte vā lieden vā wapenen/eñ badt hē dat hy wilde gaen in Gascoengyē / ende in Gupenne/ daer si wonder dedē/al dat lant bederuende eñ destruerende/ eñ dat aerm volc vloot in allen stedē in Vranckerijcke/claghende dat grote ouerlast dat Ferrāt metsgaders dē Inghelschē daer dede. Dye coninck dit ōhorende/sandt terstōt sinē sone Lodewijc/ die heer was vā Westvlaenderē/ōme dat te ōwarene/ twelc sijne was / eñ ghegeuē met sijnder moedere dē coninc Phelips in huwelicke/vandē graue Phelips vā Elsaten/sonder dat consent vā die vā Ghendt/ eñ dē ghemeenē lande vā Vlaendren. Lodewijc des coninx sone horende datmen aen hē screef dat hi soude ōwaren Gupse om te wedstane dē coninc vā Inghelandt/ quā derwaerts terstont. Eñ als Lodewijc des Coninx sone in Gupsen quam/doen ghinc Ferrāt te scepe/ eñ voer te Calys eñ te Burburch. Eñ die wijle dat Lodewijck was te sint Omaers/te Arpen/eñ weder keerende te Gupsen/ so ghinc Ferrant eñ roofde eñ destrueirde alle die slotē eñ casteelen/eñ ōbarndese/eñ destrueirde al dat lāt ontrent dē zeerant tot Hesdin toe/ also dat ter niement luschē en mochte / eñ ōsloech al dat hi indē weghe vant/eñ Reynout die graue vā Beunē was bedectelick in Ferrants hulpe/eñ sijn toeuerlaet / eñ trac vā daer tot lens eñ so voor hesdin/destruerēde eñ rouende al dat lāt daer ontrēt ghelegē. Die coninc phelips ōhoorēde die grote schade eñ schāde die die fransoysen haddē dat si altemet hare graefschepē eñ heerlichedē ōloorē/eñ datmē dat volc dootsloech/eñ veriaechde/eñ tlant rooude/ die huysen verbrande/stedē/casteelē/ eñ slotē destrueirde al ōme daer mē mochte/ hy ōgaderde een groot heercracht/ontbiedēde alle sine leenhouders eñ edele mānē die vroom ter wapene waren/als wt Langhedoc/Borbon/ Auergne/Bourgoengne/Berry/bar/chāpaengnē/Orlyens/Tourepne/eñ hi disponeirde hē ōme te cōmene beuechtene Ferrant eñ Reynout vā Bolloengnē/die welcke Arpen belepdt haddē / ende nyemēt en halp dye vā Arpen. Dit vernam Ferrant dat die coninc Phelips met so groter menichte vā fransoysen vp hē quā/eñ ōtboot dē coninc vā Inghelant dat hi hē hulpe eñ

bystāt doē soude/eñ die conic vā Ingelant sandt sinē broedere dē graue vā salsberp te vlaenderē waert met.iij.^{m} mānē vā wapenē wel gheacoutreirt/eñ Ferrāt trac tottē keyser te Akē/ die welcke by hē hadde den Hertoge vā Brabāt eñ vā Lorepnē/dē.G. vā caetsenelleboghe/eñ daer toe een groot heercracht vā rudders eñ baroenē/eñ ander goede liedē vā wapenē. Eñ die keyser quā ter bede van Ferrant met alle sijnder macht te Valenchene/eñ Reynoudt van Beunē met Willē vā Salsberp mettē Inghelschen/eñ met dye vā Henegauwe/eñ met den vlaminghē quamen alle te Mortaengnen bi Dornicke. Eñ die coninck vā Vrāckerijcke ỏhoorēde die comst vādē keyser/hadde gheerne ghereyst/maer die.G. vā Aussare seyde dat sy souden blijuen ter brugghe vā Bouupnes/eñ ontbeydē den keyser/eñ dat si hē bereedē soudē ōme huer biechte te sprekene/eñ in bedinghē te sine/ op dat hē liedē god te bet soude helpē/wāt hi seyde/heer coninc wi hebbēt schone ghenouch/wāt onse viandē die sijn die viandē gods/eñ viandē vandē kerstē ghelooue/ō twelcke ons god sal helpē dat wi ỏcrijghē sullē die victorie/ want al voren die keyser heist ghedaē yeghē dat beuel vandē paeus/ om twelcke hi es ỏwaten/eñ Reynout vā Beunē die es een valsch ỏrater vand̉ franscher croone/ Hughe vā Bouupnes dyer ghelijcke/eñ Ferrāt sijn beede fugytiuē eñ ỏswoorē mannē. Doen sprac die Hertoghe vā Bourgoengnen/heer coninc het ware goet dat ghi troct te Lens/eñ wi sullē hier wel vechtē yeghē dese brantstichters/roouers/moordenaers/ỏwatene versworene eñ valsche ỏraders. Doe antwoorde die coninc/varre moet dat vā mi sijn/ dat ic soude vlien ghesont wesende/eñ latē mijnē lieden die ghewillich sijn ō met mi te vechtē/ te leuē/eñ te steruene/ic wil dye laetste sijn die huptē strijde eñ wijghe gaen sal/oft eñlick te steruene/of met glorieuse victorie te leuene. Die Keyser Otto dye Fransoysen siende vā varrē/ eñ dat si hē ordōneirdē bi scharē/hi riet datmē op hē liedē gaen soude/eñ mē slouch die trōpettē ōme die peerden/eñ ooc dē volcke moet te gheuene. Eñ die drie grauen Ferrāt/Reynout/eñ Salsberp met vrpē moede/slougē in dye eerste schare vandē fransoysen/eñ quetseden eñ scoffierdē seere die eerste schare. Dat merckende die graue vā Aussare/riedt dat si hē deelē soudē/die.ij.andere scharē vandē coninc/eñ dat die eene schare vā achtere souden slaē int heer vandē keyser/eñ die andere schare droomende naer Ferrant. Dye fransoysen namē sulcken moet/dat si ghecreghē Reynout dē.G.vā Beunē/eñ Willem dē.G.vā salesbrp/ eñ Ferrāt dye bleef altoos vechtende. Dit merckende dye vā Henegauwe datter twee grauē gheuanghē warē/vlodē si/eñ die vā Brugge metten vlaminghē. Itē dat peert vādē keyser was ond̉ hē so ghequetst/ dat hi viel vā sine coursyer/eñ met groter pijnen was hy wed̉ ghestelt op een and̉ peert/eñ hi vloot/ eñ die Hertoge vā Lorapne/eñ vā brabāt alle dier ghelijcke/ Ferrant dye bleef altijt vechtēte/eñ mē sach dē stādaert mettē leeu vā Vlaenderen dicwils gheuelt/maer altijts nieuwe liedē vā die bi ferrante warē/ quamē eñ hieuene weder vp. Dit aēmerckende tvolc/wel tot.iiij.^{m} mānē toe/namē eñ maettē eenē moet/ ōme te helpene den G.Ferrant/maer eer si daer toe gherochten/ so worde Ferrāt gheuelt hupt sinē sadele/eñ worde gheuanghē/ eñ daer wordē ooc gheuanghē een deel duptschē eñ edele liedē hupt Brabāt/eñ vandē Ryne/ eñ vā Ardanē/eñ die graue vā caetsenelleboghe eñ noch tot.C.eñ.xxvij.baroenen/ eñ rudders/ ende vele heerlijcke schildtknapen/ ende goet van wapenen/ende si warē alle gheuoert in Vranckerijcke ende gherantsoeneirt. ¶ Item daer bleuē bedt dan.iiij. hondert Brabanders/ende van andere diueersche nacien bedt dan.vij.duysent persoonen/ende oock van des Coninck volck bleeffer wel.iiij.duysent versleghē/sonder die ghene die seere ghequetst waren/hadden die van Henegauwe ende die Keyser niet gheuloden/die Fransoysen haddē alle ghescoffiert gheweest/ende si haddent ooc leelicst ghehadt/dese heeren gheuanghen sijnde/Reynaut vā Dāmartijn/die graue van Beunen/was simpelick gheuoert te Pyronē/daer hi niet alte wel en was Willem de graue vā salsberp was te sint quijn

tens gheuoert. Eñ die graue vã caetsenelle-boghe met veel duytsche heren was gheuoert te Doornicke / mer Ferrant was te Parijs waert gheuoert/ eñ wijlē ghe leet te voet/ eñ somwijlē te peerde of te waghene/ eñ alle mannē liepē/ waer dat sy leden/ om Ferrant te siene/ eñ met hē te spottene eñ te begheckene/ si ghinghē al fleytende eñ pypende voor hē/ haer tonghē op hem uytstekende/ eñ dedē hē alle den schimp eñ cleynicheyt die si mochtē. Eñ al Vranckerijcke deure was grooten blijschap / dat Reynaut eñ Ferrant beyde gheuanghen warē/ wãt si hadden dat landt vã Poytau Guyenne/ enyau/ Gascoengnē/ tlandt vã Hesdijn/ vã Guysen/ vã Pyronne / eñ tlãt vã Pycardyen/ al verdoruē/ twolc v̄iaecht/ eñ doot ghesleghē. Desen strijt eñ wijch vã Pont de bouuynes gheuiel den.xxv.dach van Hoymaent. Anno dñi.xij^{c}.ende.xiiij. Binnē deser tijdt dat Ferrant nyeuwelicx gheuanghen was wordt Vlaendren al te seere gheplaecht met brande/ by messchieue in vele stedē eñ dorpē/ eñ ooc met sterftē eñ ooc met zeevloet/ wãt die zee brack inne te vele stedē/ eñ schuerde die dijcken/ so dat ontrent Brugghe vier mijlen varre / oost west/ eñ suydt/ wast al een watre/ so datter in diueersche plaetsen vele liedē eñ beestē verdronckē. Dese Ferrant bleef.xi.iaer en de een half in die vangenesse/ maer ter bede vandē coninc van Castylien/ eñ dē Coninc vã Poortingale/ so lietene dye coninc Lodewijc gaen te Vlaendrē waert/ tot Jehanne sinē wijue/ des coninck vã Vrancke rijcke recht sweernede/ eñ hi bleef te Rijsse le bi haer wonende / ontrent.iij.iarē/ altijt siec eñ quelēde / eñ starf te Rijssele Jnt iaer ons heerē.xij^{c}.ende.xxxiij. eñ sijn wijf dede ne begrauē in haer cloostre ter Marckette/ dat si selue dede stichtē. Item men wilt segghen dat desen hooghē outaer in dat cloostere staet/ ter plaetsen daer dē boom stont daer die Keyser van Constantinoble ende den goedē Boudin vã mons aen ghehanghen was/ bi schalckernye eñ behendicheyde vã Ferrant van Poortegale. Dese Ferrant en hadde gheen kinderen by Jehãne sinen wijue. Aldus soe nam si eenen anderen man naer die doot van Ferrant. Ende dat byden rade vanden coninck sinte Lodewijc/ ende dat was Thomaes van Sauoyē. Dese voorghenoemde Ferrãt was die.xx.graue van Vlaendren.

¶ Van Thomaes van Sauoyen/ den.xxi. Graue/ die welcke tgraefschip behuwede aen Jehannē Ferrants weduwe. Dat.xxvij. Capittel.

Thomaes van Sauoyen behuwede ooc tgraefschip vã vlaenderen aen Jehannen Ferrants weduwe/ hi was die.xxi. Graue van Vlaendren/ eñ was seer goedertieren/ ende ghemeyne met elckerlijck / ende hi en hadde oock gheene kijnderen by Jehannen sinen wijue/ si waren ontrent.xij. iaren te samen in huwelicke. Jehanne die graefnede worde siec / ende ghecreech een barnende cortse/ waeraf si starf te Rijssele. Anno dñi.xij^{c}.eñ.xliiij. Eñ licht begrauen in tcloosster ter Marckette/ bi Ferrant haren eersten man. Ende ōme dat dye voorē Jehanne gheene kijnderen en hadde / by gheen van haren mannen/ soe gheuielen die twee Graefschepen eñ quamen toe/ te wetene Vlaendren ende Henegauwe/ vp

Margriete huere sustere/dye die ionckste dochtere was vandẽ keyser Boudin/ dese Margriete hadde te manne Willem van Dampyere. Item als Jehanne doot was men gaf Thomaes vã Sauoyen een somme van penninghen/ eñ hi voer te sinẽ lande waerdt te Sauoyen.

¶ Van Willem vã Dampyere/ dẽ .xxij. Graue/ die welcke behude tgraefscip aen Margriete die ioncxste dochtere vanden keyser Boudin.

¶ Dat .xxviij. Capittel.

Willem vã dampiere die quã tot tgraefschip vã Vlaendrẽ eñ vã Henegauwe/ vã sijns wijfs weghe Margriete die hi getraut hadde/ dese willem was die .xxij. graue vã vlaendrẽ/ eñ si haddẽ te gadere drie sonen/ Willem/ Guy/ ende Jan. Maer eer Willẽ margriete nam so hadde si ghehadt secreteliche twee natuerlicke cnapelicke kijnderen/ als Boudin ende Jan van Auennes/ den houdtsten bastaert/ boudin voorß cabelde eñ keef al dẽ dach yeghẽ dẽ houdtste ghetraudẽ broedere willem ghenaẽt/ ende si vochtẽ dicwille onderlinghe. Dese willẽ die getraude sone seyde dat hi naer sijnder moeder doot/ meende graue vã Vlaendrẽ te sine/ want bastaerdẽ en mochten gheen leen heerẽ sijn bi versterffenissen/ aldus en mochte tgraefschap hẽ niet toe cõmẽ. Itẽ Boudin die bastaert seyde/ dat in sommeghe landẽ niemẽt bastaert en es vã sijnder moeder weghe/ õme deser cabbelinghe eñ kijuinghe wille so dede die graefnede margrieten willem huerẽ ghetraudẽ sone huwen aen vrauwe Beatrijce des hertoghẽ heyndricx vã Brabandts dochtere/ eñ gaf ser mede dat graefschap vã Vlaendrẽ. Eñ waert bi al dien dat willem storue voor die voorß Beatrice/ so soude beatrice hebben thuerer duwarye Cortrijcke metter Casselrye/ eñ beatrice dede makẽ dat Clooster te groeninghẽ buyten Cortrijcke/ eñ daer licht si begrauẽ/ eñ willem die licht begrauen te felines in Henegauwe. Willem vã dampyere dye ionghe Margrieten sone/ die si hadde bi willem van dampiere/ soude geweest hebbẽ die .xxiij. graue vã vlaendren vp condicie/ storue hi sonder hoir van beatricẽ sinẽ wijue/ so soude sijn vrau moeder weder al Vlaendre hebbẽ/ sonder Cortrijcke metter casselrye/ dat soude sijne wedewe beatrice des hertoghẽ vã Brabants dochtere houdẽ voor huere duwarye. Eñ Guuy die andere sone soude hebben dat graefschip vã Henegauwe naer vrauwe Margrieten doodt/ eñ Jan die derde sone die heerscappye vã sinẽ vadere dampiere die twee bastaerdẽ boudin eñ Jan hare natuerlicke kijnderẽ/ õme dat si parlemẽtich eñ twistich waren/ so en wildẽ si hẽ lieden niet gheuẽ. Maer sy seydẽ waert so dat sy haer vriendelic anthierdẽ eñ diendẽ haer eñ haer lieder getraude broeders/ si soude in nacõmẽte tijdẽ wel om hẽ liedẽ peynsen eñ gheuẽ hẽ liedẽ wat in testamente naer haer lieder dyenst eñ verdiente naer hare doodt/ dit hoordẽ dese twee bastaerdẽ Jan eñ boudin/ trocken bi dẽ coninc sinte Lodewijc vã vranckerijcke/ eñ claghedẽ hẽ seere ouer haer vrau moedere/ eñ ouer haer lieder drie ghetrauwede broedẽrs/ hoe die vrau

we margriete haer lieder moetere alle die heerſcappyen beſtelt eñ ghegheuē hadde/ haer lieder ioncſte broeders/ eñ ſi liedē dye de oudtſte warē en haddē niet. Eñ voordt ſoe wilde haerlieder vrauwe moedere dat ſi liedē die dye oudtſte warē ſoudē moeten dienē haer ionxſte broeders. Eñ badē haren neue ſinte Lodewijc dē coninck/ dat hy haerlieder moeder/ eñ dē ionghē Willem vā Dampiere wilde doē daghē te Parijs ter Marberijnē tafele. Dit ghedaē ſijnde/ eñ ſi lieden cōmende te Parijs ter Marberijne tafele ten daghe gheſpecificiert. Jan die houdtſte baſtaert proponeirde voor dē coninc ſinte Lodewijc/ hoe dat ſijn moeder wech ghegheuē hadde die landē/ Vlaenderen/ eñ Henegauwe / hare ionxſte kinderen/ maer Jan eñ Boudin die houdtſt waren (al waſt dat ſi baſtaerdē warē) ſi en hadden niet dan ſlauernye vā dienſte vā haer lieder moeder/ eñ huer ionge broeders ſoudent al hebbē. Die coninc ſinte Lodewijck vraechde vrauwe Margriete wat ſi her yeghen ſegghen wilde. Vrauwe Margriete ſeyde. Edel coninck eñ neue wat dat ic vā Vlaenderen ghetermyneirt hebbe/ ic wil dattet ſo bliue/ toebehoorende Willem vā Dampiere mijnen houdtſten wettelijckē ghetrauden ſone/ het en ware dat hy voor my ſtorue / ſonder hoir vā Beatricen ſinē wijue/ ſo ſoudic Vlaenderen weder te mywaert nemen/ mijnen ionxſten ſone Jan en mach ick niet ontnemē ſijn vaderlijcke erue/ maer Guy gaf ick Tgraefſchip van Henegauwe/ maer midts dat hi ontſchaecte des Aduocaets dochtere van Bethune/ die hy moeſte nemen te wijue/ yegens den raet van hu eñ van mijnen man Willem/ eñ vā alle onſe vrienden. Aldus heer coninck ende neue doet met Henegauwe huwen wille / maer ic wilt behoudē mijn leuē lanc. Doen ſprac die coninc Lodewijc Ach nichte vā Vlaendren in al dat ghi gheſeyt hebt/ ſo ben ick wel ghepaeyt/ eñ wilt doen naer huwē goetdijncken. Doē ſprac haeſtelic die baſtaert Boudin die houdtſte ſone. Och vrau moeder/ ic bē toch hu oudtſte ſone/ eñ ſal ic niet hebben/ Vlaendrē dat ghi Willē mijnē broeder hebt ghegheuē/ het behoort bet mijne dan hem toe / want hi iongher is dan ick/ eñ ick beloue hu dat hijt nemmermeer met payſe van mi beſitten en ſal. Doē ſprac vrauwe Margriete/ hi is beterder eñ edelder dan ghi ſijt/ naer alle wettē ciuijle/ ende naer die wet gods/ ende hy is edele van gheboorte/ ende ghetrauwet kijnt/ ende ghy ſijt onhedele van huwes vaders weghe/ eñ ſijt een baſtaert Doen ſeyde Boudin/ god moets iammeren dat ic dan een lodde ghe hebbe tot eender moedere. Eñ vrauwe Margriete verantwoorde/ ach laten gode van hemelrijcke eñ hu ende my machs wel iammeren/ dat ghi hadt eenen lodder pape tot eenen vadere/ ſidy nu wel te vreden dat elckerlijc moet weten huwe edelhede. Och lieue ſone hebdy ons doen daghen om hu ſeluen eñ ons allen voor alle die werelt te ſco[...]erne/ ſonder twijfele alſo langhe als ic [...]de ghi leuen ſult/ en ſuldi van mi niet hebbē/ eñ ick ontſegghe hu huwen dienſt/ eñ verbiede hu mijn oghē eñ mijn lant vā Vlaenderen/ alſo langhe als ic leue. Doen ſprac die coninck/ och nichte ghi hebt mi Henegauwe ouer ghegheuen/ eñ dat te mijnen ſegghene/ ſo ſegge ic nichte/ alſo lange als ghi leift/ ſo ſult ghi Henegauwe beſittē/ eñ naer huwe doot/ ſo ſalt hebbē Guy/ eñ ſal ſine twee baſtaerde broeders voorſien eñ houden/ Boudin ende Jan / ende Willem vā Dampiere ſal vlaendren hebbē/ maer ſterft hi ſonder hoir voor hu/ ſo ſuldi vlaēderen weder hebbē thuwen lijue / eñ naer huwe doot ſal Guy Vlaenderen hebben/ ende Boudin die houdtſte baſtaert ſal ſijn graue van Henegauwe/ ende hi ſal Jan ſinen broeder voorſien. Ende doen ſeyde ſinte Lodewijc. Jck meene cortelinghe te treckene in Barbaryen yeghen dye vianden gods die ſaraſijnen ende onghelo uighe Ende ick begheere dat ons neue Willem van Dampyere / ende alle onſe leenhouders/ ende hy als prinche yeghen die Saraſijnen met mi trecke.

¶ Hoe die Coninck lodewijc van Vranckerijcke/ met ſinen neue Willem vā Dampyere/ eñ met alle ſine Leenhouders track in Barbaryen/ teghen die vyanden Gods die Saraſijnen.

Item binnē den seluē iare voer sinte Lodewijc in Cartagē eñ te Tunes eñ v̄sloech daer met sinen ghesellschepe int woudt vā Bulgherpen/int landt vā Barbarpen seere vele Sarasijnē eñ Moorianen / eñ daer bleuē oock sōmeghe kerstenē doodt/eñ een edel kersten here gheuanghē. Eñ Willem vā dampere wordt in diē wijch gequetst eñ gheuanghē/ eñ hi wordt gelost/int wederkeerē naer Vranckerijcke/int iaer ons heerē.xij.c. eñ.lx. dit vernam Guy vā dampyere/eñ maecte financhie eñ stelde hē op eñ trac bi sinte Lodewijck in Barbarpe eñ in Egypten / ende te Massore int lant der Moorianen/eñ daer wordt hi ridder ghemaect. Ende vrauwe Margriete regierde binnē deser tijt beede die landē Vlaendren eñ Henegauwe. Eñ Guy vā Dampyere dede daer vele vrome feyten vā wapenen op die Sarasinē/dyt ghedaen sijnde/ende thuys gecomē sijnde/so starf tsaduocaets dochtere van Bethunen sijn wijf/ bi wien hi hadde ghehadt Robrecht vā Bethunen die Meinfroot wodt slouch eñ Coradijn in Appoelgen/eñ Willem here van Neuele/ Goud in dye goedertiere. Jan bisscop van Ludeke eñ Phelips graue vā Tyette/ende hi hadder oock by viere dochterē alle grote princessen eñ edelickē gehuwet/daer naer nam hy weder in huwelijcke te wijue des grauē dochtere vā Lutsenburch/eñ hi hadder mede dat Graefschip vā Namen/eñ si drouch hē drie sonē eñ drie dochterē/al dye wijle dat sijn moeder noch leuede vrauwe Margriete/eñ si regierde die landē Vlaendren eñ Henegauwe/die spacie eñ tijdē vā xxxiij. iarē/ si hadde oock ghedaen stichten vele cloestren eñ gods huysen/ ter bede vā Jehanne harer sustre. Itē so wat vā transpoortē vā allē rechtē eñ vander demeynē ouer schieten soude in Vlaendrē/eñ in Henegauwe/dat si dat legghen soude aen die voorb cloosters/eñ aē diuersche gods huysen. Eñ dat si hier mede maken soude dese naer volgende Cloosters. Eerst tcloostere vā soetendale / dat Nonnē cloostre vā oosteeclo/Doornizeele/eñ vele antere tēpelē eñ gods huysen/dye kercke ten predicaers te Brugge/die Carmers/die freremineurs/ die kercke ten wijngaerde/datmē heet the ghijn hof/der predecarē couent te Rijssele/

eñ die beghijnẽ te Ghendt/te Duway/te Valenchyenes/eñ te Berghẽ/eñ dat hospitael te Berghen/te Ylendijcke/te Oostburch/die beghijnẽ Tardenburch/eñ dat hospitael van den Dãme/te Thielt/te Torrout/eñ in meer ander plaetsen. Eñ naer die doot vã Margrieten/so wort si begrauen in tcloostre te Flijnez/eñ haer deuote dochtere die Abdesse hadde haer daer doẽ gheuen al huere heylighe Sacramenten/ eñ daer ouerleedt si/eñ wierdt daer begrauen/als voorẽ is. Int iaer ons heren. M. CC.eñ.lxxviij. Naer die doot vã margrieten/so wort Boudin haren houdtsten bastaert sone graue van Henegauwe/eñ hy gaf Jan sinen bastaerdẽ broedere die heerscappye van Auennes/eñ Guy vã Dampyere haren wettelicken sone worde graue van Vlaenderen.

¶ Van Guy van Dampyere/den xxiij. graue vã Vlaendrẽ/die welcke maecte van Eeclo eene Stadt van wette/eñ stelder eenẽ Burch meestere/met.ix.schepenẽ hy stichtede oock Tconuent vanden predicaren Yypre.

¶ Dat.xxix.Capittel.

Guy vã Dampyere die sone vã den houdẽ Willẽ vã Dãpyere/ die was die.xxiij.G.vã Vlaenderẽ/die welcke sonder consent van sijnder moedere/of vã eenege vã sinẽ vrienden ontschaeckte eens simpel mans dochtere Fogaets van Bethunẽ/eñ was ghedwonghẽ by iusticien dat hijse moeste nemẽ eñ trauwẽ teenẽ wettelijckẽ wijue/ eñ hadder by vele vromer kinderen vã sijnen princhẽ/eñ grote lantsvrauwẽ. Eerst Robrecht vã Nyuers/die welcke die heleghe kercke vele profijts dede/in eenẽ wijch in Apoelgen/daer hy doot slouch dẽ fellen viant vander heleger kerckẽ Meinfroot/ die bet dã met hondert duysent sarasijnen quã õme te bederuene eñ te destrueirne alle kerstenheyt/voort Willem die heere vã Nyuelle. Boudin die deuote Riddere/die welcke starf ionck/ende licht begrauen te Brugghe te Freren/dye vierde was een vaelyant clerc/seer wel gheleert/eñ wiert Proost vã sinte Donaes te Brugge/eñ vã sinte Peeters te Rijssele/daer naer was hi Bisscop te Mets in Lorayne/ende worde daer naer Bisschop te Ludeke. Die vijfste was een groot decretiste/ende een groot meestere/om te sijne een groot man in die helege kercke/als een patriarcke ofte een Cardenael/maer hy sach datmen Vlaenderen te cort boot/eñ daer õme dede hy hẽ Ridder makẽ/eñ sinẽ name was Phelippus/ende nam te wijue die eeneghe dochtere vandẽ graue van Tyette. Dese vijue knapelicke kinderen van eenen vader eñ van eender moedere commende/binnen haerlieder tijt soe en warender gheen vromer heren/daer men of wiste te sprekene. Eñ ooc viere dochteren hooghelickẽ ghestelt/ende edelicke in huwelicke. Die eene was Graefnede van Hollandt ende Zeelãt/eñ dandere was Hertoginne vã Brabant/die derde Hertoginne vã Ghulcke/ eñ die vierde was graefnede vã Bulloys. Die graue Guy was met.s.Lodewijc den coninc vã Vranckerijcke in Barbaryẽ yeghẽ die sarasijnen/als vã Thunes/Cartagen/vã Bourghe/te Massoire/daer hi hẽ vromelic hadde in faytẽ vã wapenẽ/in diuerschẽ wijghẽ yegens die heydenen/eñ

met sinte Lodewijck thuys cõmende / soe
starf sijn wijf Fogaets dochtere vã Bethu
ne/ eñ bi consente vã sijnder vrauwe moe-
dere/eñ bi rade vã sinte Lodewijc sinen ne-
ue/so nam hi te wijue des grauẽ dochtere
vã Lutsenburch/ ende hi hadder mede dat
graefscip vã namẽ/byter welcker hi noch
hadde drie sonẽ / Jan/Guy/eñ Heindrick/
eñ drie dochterẽ. Deerste wort coninghin
ne vã schotlandt/die andere was vrauwe
van Frpueis/eñ die ioncxste was toe ghe-
sept den oudtstẽ sone vãdẽ coninc vã Inge
lant den grotẽ Edewaert/eñ haren name
was Phelippa/eñ die grote schone coninc
Phelippus van Vranckerijcke dye hiesse
huytẽ coudẽ watere/eñ daer õme was die
coninc vã Vranckerijcke gram vp dẽ gra
ue Guy/õme dat hi sine dochtere toeghe-
sept hadde dẽ coninck vã Inghelant/ õme
sinẽ oudtstẽ sone sonder sijn cõsent / midts
dat die coninc vã Ingelant viant was vã
der crone vã Vrãckerijcke/eñ hi Phelips
le beel hadde selue eene dochtere/die hi toe
gheschict hadde dẽ coninck Edewaerts so
ne/als waer bi dat Vranckerijcke noch he
dent sdaechs ghescoffiert es/ wãt die scho
ne Phelips coninc vã Vranckerijcke had
de drye sonẽ/eñ elc wart coninc/deen naer
dẽ anderẽ/ eñ si storuẽ al sonder hoir/ ende
doen soude dye croone met rechte ghecõ-
men hebbẽ vp sine dochtere/die daer naer
coninghinne vã Inghelant wart/eñ had-
de veil kinderen / waer of doutste sone be-
hoorde coninc vã vrãckerijcke te sijne/wãt
die croone vã Vranckerijcke heift wel ver
storuẽ vp vrauwẽ ten achsten ghestachte/
iae dat meer es/ vp muenickẽ dye huyten
clooster ghehaelt warẽ/ tẽ derdẽ ghestach
te/als die conic vã poortegale eẽ religieux
eñ gheprofest sijnde/wart huyten clooster
ghehaelt/eñ men gaf hem een wijf/eñ sijn
oudtste sone Jan was gheweldich coninc
vã Poortingale/eñ sine naercõmers besit
ten noch die croone vã poortingale. Item
õme dat Phelippe des grauẽ Guys doch
tere toeghesept was des Coninx sone vã
Inghelant/Anno.xij.c. eñ.xcvij. die coninck
vã Vranckerijcke daer õme seer verstoort
sijnde vp den Graue Guy / alst voorẽ is.
Daer õme die graue Guy meenende ten

coninc te ghelieuene/ ten beuele vandẽ co-
ninc vã vranckerijcke / sandt hy Phelippe
sine dochtre eerlicke te Parijs waert met
xxx. camerierẽ/eñ Robrecht huer houdtste
broeder voer mede met.xxx. houde ruddẽs
eñ ioncheers/eñ Robrecht haer broeder bi
auentuerẽ bleef butẽ parijs/doẽ sijn sustre
Phelippe quam te Parijs õme te gane tot
den conic voorẽ. Eñ si tẽ pallaeyse cõmen-
de/die coninghine deidtse vanghẽ met al-
le huere camerperen eñ schilt cnapen / eñ
sõmege vandẽ rudders dye met Robrecht
harẽ broeder eñ met haer ghecõmẽ warẽ/
eñ Phelippe voorẽ bleef te Parijs in des
conicx gheuanghenesse/dit verhoorde Ro
brecht vã Nyueers hoe dat Phelippe sijn
sustere ghearresteirt was/ eñ al huer ghe-
sinde/vander coninghine/eñ dat thuwelic
wederroupen was van Phelippe sijnder
sustere/hy hadts al te grotẽ wyppre eñ trac
te vlaendrẽ waert/ eñ gaft te kennene sinẽ
vadre Guy. Eñ die conic ontboodt dẽ gra
ue Guy bi hẽ te cõmene/maer die Graue
bleef in vlaendrẽ/Eñ hy ghinc doẽ mannẽ
alle sine stedẽ/casteelen/eñ sloten/eñ deidt-
se alle wel voorsien vã vytaeliẽ. Die conic
Phelips verhoorende die ouerhoorichept
vandẽ graue Guy/die welcke hadde ghe-
stelt te duway dẽ graue Willem vã Neue-
le/met vele volcx vã wapenẽ/duchtẽte dat
dye vã Duway soudẽ hebben den eersten
stoot. Robrecht van Nyueers dye was te
Rijssele met den graue vã Valckenberge/
eñ met vele sijnder mãnẽ vã wapenẽ õ dat
hi duchtede dat die vã Rijssele dẽ conic die
poortẽ opene gedaen soudẽ hebbẽ. Eñ oft
so ghecõmen hadde dat die coninc Vlaen-
derẽ hadde willẽ bestokẽ aen die west side/
mande hi Cassele eñ Veurne/eñ hi maecte
daer of Capiteyn sijns susters dochter so-
ne/Willem van Ghulcke een vroom prin
che/eñ te Veurne was oock die heere van
Sauere wel met.vi.m ghelterschẽ eñ duyt
sche ruyters/vandẽ Rijne/eñ daer quã oor
die graue vã Tyette Phelips/eñ dye gra-
ue vã Catsenelleboghe met.v.m sijne ruy-
ters/altijt bereet te gane om die vã Casse
le ontset te doene/in dien die Coninck van
Vranckerijcke te Cassele ghecõmẽ hadde.
Itẽ in dit selue iaer was te Parijs so grote

ouervloet vã watere in die Chepne/so dat die twee brugghẽ/ le grant pont et le petit pont/dats dye grote brugge eñ die cleene/ vlotẽ mettẽ stroome wech/ eñ dye huysen daer ontrent staende / braken alle ontstic-ken eñ vielẽ inne. Die coninc vã Vrancke-rijcke vnemẽde hoe dat die graue Guy al le die stedẽ eñ casteelẽ hadde ghedaẽ voor-sien/eñ mannen/õme hẽ te wederstane/eñ dat die graue Guy ghestreuen hadde om bystandichept aẽ dẽ coninc vã Inghelant Die coninc vã Inghelant die quã wel met x.m Inghelschẽ eñ wallopsen/ huptẽ lande vã waels te Ghendt bydẽ. G. Guy. Hier õme warẽ die coninc eñ ooc die coningin-ne so fellickẽ gram/dat si dedẽ des grauen Guys dochtere phelippe vgheuẽ met ve nijne/ dye welcke dẽ prinche vã waels toe ghelept was Edewaert ghenaemt/ teenẽ wijue. Eñ die coninc phelips beual datmẽ die.xxx. camerieren vã Phelippe alle ver-worghẽ soude/eñ in dye chepne worpẽ/eñ die.xxx. Rudders dye met haer ghecõmen warẽ/ datmẽse alle aẽ die galghe hanghẽ soude. Anno dñi.xij.c eñ.xcvi.naer.s. Jans dach in midsomere/so quã die coninc phe-lips te Vlaendrẽ waert/ wel met.xx.m mã-nen/eñ leedt Duway/eñ voer beleggẽ die stede vã Rijssele/ bet dã drye maendẽ lanc/ eñ stormde dicwils vp die stede. Eñ ne had de gheweest Robrecht van Nyueers / dye poorters vã Rijssele die meer ghehelt ende gheneghẽ warẽ tottẽ coninc/dã tottẽ gra-ue Guy harẽ prinche/si soudẽ dye stede dẽ coninc ouer ghegeuẽ hebbẽ/eñ dẽ fransop sen die poortẽ ontdaen hebbẽ/ eñ daer om beual Robrecht die graue vã nyueers/dat so wye vuaert ware/oft beduchte voor dẽ coninc Phelips/ dat hi huyte Rijssele voe-re met sinẽ goede daer hi wesen wilde/als waer bi datter vele poorters eñ inwonen de vã Rijssele/trocken huyt Rijssele. Willẽ die heere vã Neuele ligghende te Duway quã dicwils bi nachte tot Rijssele/ om sinẽ broeder te helpene/ eñ dede menege sprinc reyse in dat heer vandẽ coninc/so dat hijer altemet doot slouch/als nv drye hondert/ als nv vier hondert/eñ vincker vele edele/ die hi hooghe rentsoeneirde. Als die conic vij.weken voor Rijssele gheleghen hadde/ hi sandt den graue vã atrecht/om te besto kene Vlaendren aen dye westside/eñ quã met alle die vã Artois/eñ van Guyse/wel xiiij.m mannẽ sterc/õme Veurne te ghecrij ghene. Die baliu vã Veurne/ die Abtẽ vã den Dune/vã sinte nyclaes/ vã sinte Win nocx/vã claremarasch/ bydẽ rade vanden bisschop vã Theerenburch/ vielẽ alle aen dander side vandẽ coninc vã Vranckerijc-ke/eñ riedẽ die vã Veurne eñ vander nyeu poort/dat si stãdaerdẽ eñ wimpelẽ souden doen makẽ/metter wapene vandẽ coninc vã Vranckerijcke/ vp auentuere of die Co ninc stercker ware dã die vlaminghẽ. Die graue vã Atrecht eñ vã bloys commende voor Veurne met.xiiij.m mannẽ sterc. Die here vã gauere/ vã ghuylicke eñ vã caetse nelleboghe / met alle den duytschẽ heren/ ghingẽ dẽ fransoysen te ghemoete/om hẽ liedẽ strijt te leuerene. Daer was seer ghe uochtẽ/ende daer bleef doot die graue van bloys/eñ alle die vã ghijsen/die welcke stõ ten in die eerste battaelgie/vandẽ fransoy sen/aldaer bleuen wel.iiij.m walen. Dit es tverraetschip vã die van Veurne. ¶ Jtem dit vernemẽde die Baliu vã Veurne/ quã huyte õme dye oosterlinghen te helpene. Jan vã gauere eñ sommege wethouders quamẽ met hẽ / eñ haddẽ alle in hare boe-sems des coninck wapene van Vrancke-rijcke / eñ si ontbodent by eenẽ messagier/ aen die graue vã Atrecht / dat hi commen soude hem lieden te hulpe/eñ si soudẽ brin ghẽ met hẽ lieden des Coninck standaert van Vranckerijcke/ ende selue helpen dye duytschen alle doot slaen/ ende datmẽ den Graue van Atrecht ontbode / dat hy den cryp soude gheuen te kennẽne den baliu vã Veurne/ eñ den wethouders bi eenẽ seke-ren Messagier. Den messagier commen-de ende segghende alle dinghen / hoe dat-men den Burchgraue/ den Baliu/ eñ dye wethouders/ ende alle dye by hem lieden waren/of ooc die hem lieden dienden/niet mesdoen en soude/ in dyen sy quamen vp den gheordonneerden ende ghesetten tijt/ wãt die vã Veurne soude commen te hul-pe met Willem van Ghuylicken/ Jan vã Neuele / dye Graue van Caetsenellebo-ghe/met al huerlieder volcke / hebbẽde in

huere standaerdē die wapene van Vlaen
drē/ maer als si liedē cōmen soudē vp.v.of
vi.boochschotē den graue vā Atrecht/dan
soude dye baliu vā Veurne wech werpen
tsgrauē vā Vlaendrē wapene/eñ stellē vp
sine schachtē die wapenē vandē coninc vā
Vranckerijcke/eñ het gheschiede so/want
daer quā toe die graue va saintpol/der co-
ninginnē oom. Dye voorē herē eñ grauē
vā Nyuelle/vā catsenelleboge/eñ die ionc
heere van Guplicke meenden des ander-
daechs den coninc eñ sijn volc te beuechte
ne/maer het en mochte doen soe nyet sijn/
wāt die fransoysen warē te sterck/eñ wiel
sen so lancx so meer/wāt die capiteyn van
comene liet alle die fransoysen eñ al des co
nincx volc passerē/eñ ouer dye leye lijden.
Dus die graue vā Atrecht ende die graue
vā saintpol cōmēde met huerē volcke voor
Veurne. Die vā Veurne/burcgraue/bal
pu/eñ wethouders verradelicke cōmende
mettē duytschē herē yegē die fransoysen/
wierpē wech hare wapenē vā Vlaendrē/
eñ namē hupt harē boesemē dye wapene
vandē Coninck/eñ stakense vp haerlieder
schachtē/eñ riepen seer luyde a la mort les
alemans. Daer was seere gheuochten/eñ
daer bleef doot die Graue vā saintpol/der
coninghinnē oom/eñ harde veel fransoy-
sen/eñ ooc die graue vā Neuele. Ende dye
fransoysen warē in wille te vlieden/maer
die vā Veurne bleuē staende/ eñ toochden
huere schachtē mettē wapenē des conīcx/
eñ maectē teekene dē fransoysen die vlyen
wildē/eñ riepē mon ioye tuez les alemās
a la mort. Eñ dus waren alle die duytsche
heren vā die vā Veurne iāmerlicke verra
den eñ doot ghesleghen. Jan van gauere/
die graue vā gulicke/ eñ die graue vā caet
senelleboghe/ ende wel naer alle die duyt-
schē/sonder een luttel/die vlodē eñ ontgin
ghē. Aldus ghecreech die coninc Veurne/
Nieupoort/Dixmude/eñ Berghē. Binnē
deser tijt wart die.xij.weke/ dat die coninc
voor Rijssele ghelegghen hadde. Ende Ro-
brecht verhorende hoe dat al westvlaendrē
verlorē was/eñ in Rijssele en was gheene
vytaelie/ eñ hi en hadde aē gheen tiden se-
cours/so sant hy aendē coninc om bestant
van.viij.daghen om hē te beradene/ōme
Rijssel ouer te gheuene binnē acht daghē/
indē handē vandē Coninc. Die coninc des
blijde sijnde/consenteirdet hē. Eñ binnē de
sen so sandt Robrecht bodē te Ghendt/tot
ten graue Guy sinē vadere/ eñ totten lie-
den vandē coninc vā Inghelant/ die oock
binnē ghendt warē/om secours vā vitael
gien/eñ ooc vā volcke/of hi moeste bi noo-
de Rijssele ouergheuen. Die Graue Guy
hadde in sijnen raet dat Robrecht Rijssele
soude ouergheuē dē coninc / behouden lijf
eñ goet eñ alle die daer inne warē. ¶ Item
vp dē.viij.dach die graue Robrecht/eñ die
graue vā Valckenberghe met dē anderē
edelen/voerdē haerlieder goet bi consente
vandē coninc te ghendt waert / eñ quamē
daer tottē coninc vā Inghelant eñ tot den
graue Guy. Eñ die coninc vā Vrāckerijc
ke rouede die stede vā Rijssele/eñ alle tlant
vā Duway/tot Ypre/tot Cortrijcke/eñ tot
Roeselare. Eñ mē verbarnde kerckē/ cloo
sterē/dorpē/stedekins/eñ hospitalen/men
vercrachte die vrauwē ghehuwet eñ onghe
huwet/maechdē/nonnē/religieusen/ende
diet niet ghedooghē en wildē/men slouch
se doot/eñ men spaerder nyemāt. Dit ver
horende die vā Brugghe/dat dye coninck
neder quā/si sondē eerlicke boden yeghen
den coninc te Inghelmunstre/eñ droughē
den coninc die slotelen vā Brugge/sonder
cōsent vandē.G.Guy. Die coninc quā vā
Inghelmunstre te Roeselare/ eñ te Brug-
ghe. Eñ het begonste vele te rynene/ende
het ghenakede dē wintre/hi hadde Vlaen
drē bi naer tsinē wille/hi disponeerde hem
ōme te Parijs waert te keerene/ende daer
ōme die vā ghendt sprakē den Coninc om
een bestant vā twee iaren/om den Graue
Guy/eñ ō hē lieden/eñ die coninck consen
teirdet/ eñ voer te Parijs met sijnen heer-
crachte/ onder hem houdende Cortrijcke/
Rijssele/ende Brugghe / metter casselrye.
Dit ouermerckende die coninc vā Inghe
landt/dat die graue Guy met sinen kinde
ren bestandt ghemaeckt hadde van twee
iaren/sonder sijn weten/eñ seere verstoort
sijnde/hi wilde Ghendt gherooft hebben/
eñ die principaelste vā Ghendt dedy van-
ghen. Dit siende die van Ghendt dat dye
Inghelschen soe vele crachts deden/ ende

braken der lieder huysen/ eñ begonsten te rooue sōmeghe vandē poorters. Die van Ghendt maectē ondlinge een grote vͤgaderinge vā volcke/ eñ ghinghen bi nachte vā herberge te herberge/ eñ mē slouch die Jnghelschē alle doot/ nauwe en liet mē dē coninc wech gaē/ eñ dē prinche vā waels sijn sone/ met seer lettel Jngelschē/ die welcke voerē te Jnghelandt waert met groter vreesen. Binnē desen. ij. iaren die vlaminghē haddē gheerne paeys ghemaeckt/ eñ dedent aē dē conic vͤsouckē/ maer het was al te vͤgheefs/ eñ die coninc sandt sinē broedere Kaerle vā Vallops/ ōme Vlaenderē met vulder macht te regierene/ eñ cōmende te Brugge/ hy veynsde hē tlant seer lief te hebbē/ eñ seyde/ hy soude wel eenē soetē paeys makē tusschē dē coninc sinē broeder eñ dē lande vā Vlaendrē. Die vā Brugge leedene te Ghendt/ daer dye Graue Guy was/ eñ sine kinderē/ die hē seer eerlicken ontfingē. Si sprakē ondlinge ō dē paeys te makene/ Kaerle vā Valois hy beloefde bi sinē ridderscepe dē graue Guy paeys te vercrijghene/ vp condicien dat hi wilde gaen te Parijs/ met. l. vā sinen edelen/ eñ Kaerle vā Vallois seyde hi soudet so maken mettē ghenootē vā Vranckerijcke/ eñ met sconincx raet/ dat die coninc dē graue Guy eñ sinē kinderē die rebellichept vͤgheuen sonde/ eñ het soude paeys sijn metten graue Guy eñ met sinē edelē/ si soudē den coninc te voete vallē eñ biddē hē ō sijn ghenadē/ eñ Guy beloefdet te doen/ eñ hi deit/ eñ was bedroghē eñ verradē/ alsoet daer naer wel scheen/ wāt men moet wel wetē dat vandē tijt dat die Sijncambryanen in Gallyen/ dats in Vranckerijcke eerst quamen/ so heister vͤraetscip gherengneirt/ so die Coronijckē vā Vranckerijcke wel mentioen makē/ eñ verclaersen. ¶ Jtē ten valschē verradelickē instekene vā Kaerle vā vallois/ so ghinck die graue Guy met die principaelste vā sinē edelē/ die hi ghecrijgē conde/ eñ daer vp dat hi hadde betrauwenesse/ tot wel vijftich persoonē toe/ eñ voer so te Parijs/ volgende Kaerle des conincx broeder. Eñ als die graue met sinē. l. edelen quā te parijs/ so warē si terstōt alleghe vanghē/ eñ in diueerschē contreyen/ eñ in diueerschē vangenessen gheleyt. Dyt sijn die namē vandē edelē mānē tot. l. toe/ dye met dē graue Guy dus vͤradelic mesleedt warē eñ gheuangē. Eerst Guy graue vā Vlaenderē/ Robrecht. S. vā nyueers/ willem here vā neuele/ Joffroit here vā croysieres/ wouter heer vā maldeghem/ Boudin here vā knesselare/ die here vā steēhuyse/ dye here vā mortaengnen/ here willem euerbaert/ here vā roodē/ heer zegher van Cortrijcke/ die here vā nyeneue/ heer wouter vā houdenaerde/ heer Jā vā heyne/ here wouter vā neuele/ heer ian vā heyle/ here Rougaert vā ghistele/ heer phelips vā axpoele/ heere rijcquaert standaert/ heer boudin die iōge here vā huytkercke/ heer Diederic dye vos/ die here vā rijueel/ heer boudin vā passchendale/ here vā roubais heere rase mulaert/ heere van bernaedge/ die here vā baudōnes/ heer guy vādē poele/ here Jā vā thorrout/ heer Willē vā huusen/ heer Jan vā valenchyenes/ heer Jan vā vlamerbeke/ heer wouter van loueneghem/ eñ sine. ij. broeders/ heere gheraert die moor here vā lanbois/ here van montelop/ heere Jan Thoudebois/ here vā belle/ heere van Beuckemare/ ende Jan van Ghendt/ twee poorters vā Brugghe/ alle dit waren die voorß vijftich persoonē. Als die graue Guy/ eñ sine twee houtste sonē Robrecht van Nyueers/ ende heer Jan vā Neuele/ met. xl. ridders/ eñ met. vij. heerlicke poorters/ te Parijs cōmende/ die Coninc Phelips horribelicke met gramschepen ontsteken/ hy en wildese sien noch horen/ Maer beual datmen den graue Guy soude voeren te Compiengnē inde vangenesse/ eñ die graue Robrecht inden groten torre te Bourgez in berry. Eñ Willem vā Neuele wordt gheuoert te Rauwaen in Normandyen/ eñ elcke vanden voorß ridders warē gheuoert elck in eene verscheeden vanghenesse a paert/ so dat si deen den anderē sien/ noch horen/ noch vertroosten en mochtē. Eñ ooc ōme der coninghinnē wille/ die de vlaminghē seere leedt hadde/ ōme dat haer grootheere/ eñ twee van haren ooms in Vlaenderen gheuanghē waren/ eñ Phelips vā elsaten hadde twee vā haren bastaerde ooms in Vlaenderē ghe-

daen onthoofden vp den zeecant/ ende vp dē radē stellē. Dese kaerle vā Vallois sach datmē aldus alle dese vlaminghē vinc eñ leedede in diueersche vangenessen/ hy vertoochde daer sinē broeder dē coninc/ eñ alle die bi hē warē/ hoe dat hi in Vlaenderen so eerlicken eñ vriendelicken ontfanghen hadde gheweest/ eñ dat si begeerdē paeys met hē / eñ warē met hē ghecōmē om den coninc ṽgheffenesse te biddene/ eñ hē liedē te stellene indē wille vādē coninc/ eñ eewelicke te stane in sijnē dienste. Hoe wat dat Kaerle vā vallois sprac tottē coninck/ het en halp al niet ten consoorte vandē graue Gup/ wāt die coninghinne ṽwarredet eñ ṽargherdet al/ wāt het was huer leet dat si buytē Parijs gheuangē ghelept warē/ wāt si hadde lieuer ghehadt dat dye conic dē. G. Gup/ eñ alle dye met hē ghecomen warē te Parijs/ hadde ghedaē hanghē aē die galghe. Kaerle van valoys dit siende/ dat die graue Gup eñ al die sijne moesten blijuen in vanghenessen/ het wijperde eñ deerde hem dat hijse te Parijs ghebrocht hadde. Eñ midts dat hijse nyet helpen en mochte ōme tot harē paepse te cōmene/ hi schaemdes hē seere/ eñ huyt schaemtē liet hi die stede vā Parijs/ eñ trac huyt Vranckerijcke/ wonende int landt vā Italyē/ eñ diende daer den paeus Bonefacius. Dye graue Gup eñ die sijne dus in vangenesse blijuende/ die coninc phelips occupeirde eñ hilt al Vlaenderē te sijnen behouue/ eñ hi in persoone metter coninghinne vpsenteirde alle die stedē in Vlaendrē/ te wetene Ghendt/ Brugge eñ Ypre/ met haerlieder casselryen. Eñ die coninginne hadts grotē spijt/ dat die vrauwē te Ghendt/ te brugghe eñ Yypre/ die welcke ter weerdichept vāder coninginne al haddē aē haerlieder beste cleederē/ eñ warē ten suuerlicstē ghepareirt. Doen seyde die Coninghinne/ ick waende alleene coninginne te sine in vrāckerijcke/ maer mi dunct dat die van vlaenderē die in onse vangenessen sijn in Vranckerijcke/ sijn alle princhē/ wāt die wijfs zijn al ghecleet gelijc coninginē eñ princerssen Eñ die coninc vlaendrē gheuisenteirt hebbende/ voer met sijnē coninginne naer parijs/ eñ hi stelde der coniginnē oom Jacob vā saintpol/ gouuerneur generael in vlaēderē/ hē beuelende dat hi tlant gouuernerē soude/ wel eñ rechtueerdelic/ eñ in paepse houden soude/ maer daer naer wordt hi een seer fel gouuerneur/ eñ ouerlastich dē ghemeenē volcke/ wāt hy ordōneirde/ dat alle dye ambochtsliedē moestē gheuē den vierdē pēninc vā haerlieder dachuerē/ eñ vā allet tghene dat si wonnen/ also wel in coopmāscepē als andersins vā ghelijckē/ eñ bi desen die coopliedē wordē Vlaendrē schuwende/ dye ambochtsliedē warē neeringloos/ eñ en cōstent niet ghemakē dat si dē cost ghecreghē. Hi ordōneirde settinghē/ pointinghē/ gabellē/ daer tvolc onredelic mede ṽlast eñ ṽschat was/ eñ dit al bi dē insteken vā sijnē nichte die coniginne/ om Vlaendrē plats scalck te makē/ eñ contrarie harē wetten eñ preuilegien/ dye hē liedē vā keysers/ vā grauē vā Vlaenderē eñ ooc vanē coninginne vā Vrāckerijcke ghegeuē warē. Eñ die niet en conste betalen sine pointijnghe/ hi deidtse stekē in die vangenesse/ eñ dier pegē knoterdē of murmureirdē/ die dede hi hangē ofte onthoofdē. Die drie stedē vā Vlaendrē sondē bodē ghetijdelic tot dē coninc/ clagende ouer dē voorś iacob vā saintpol/ eñ die coninc ontboot hē dat hy soude die vā Vlaendrē latē ghebruyckē haerlieder wettē/ costumē/ eñ preuilegien/ eñ als hi aldus ontrent. ij. iarē vlaendrē met tyrātscap fellic te cote ghedreuen hadde eñ gheregiert/ alst voorś es Eerst die vā Brugge/ eñ daer naer alle die vā Vlaenderē wederstondē sijnē ordōnanciē/ eñ sondlinge/ so wie dagelicx te wercke ghinc/ die moeste gheuē eenē wittē pēninc Die vā Brugge en wildēt nyet gheuē/ die vā ghendt dit horēde/ si en wildēt ooc nyet betalē/ eñ also ooc in dier ghelijcke alle die smalle stedē. Als waer ōme iacob vā saintpol quā te Brugghe/ eñ meende die principaelste vādē vleeschauwers/ eñ vādē wulleweuers te doē ōthoofdē/ als mesdadegeliedē eñ rebel dē conīc. Dit ṽnemētē pieter die coninc een weuere/ een harde vroet eñ subtijl mā/ eñ wiert daer naer rudder ō sijne vroeschepe eñ vromichept/ hi vloodt huut Brugge/ eñ ghinc tardēburch met een menichte vā ambochtsliedē wel gewapēt eñ

voorsien. Eñ ooc dier ghelijcke Jan breydel een vleeschauwere/die ghinck ten Dāme/eñ bi wijlēt ter sluys eñ te Ardeburch/ eñ hi hadde bi hem alle maniere van ambachtsliedē/men hilt te Brugge alle dage mesdach/ wāt nyemēt en wilde wercken/ noch tēmerē/noch metsen/noch varwen/ noch weuē/wullen noch lijnen/eñ dye dienaers vā Jacob vā saintpol mē en wilde hē liedē spijse noch drant vcoopē/eñ si qua men int heynde vāder weke indē huysen vandē ambachtsliedē ōme te hebbene ten vierdē pēninc vandē wercke/men vanter gheene mans thuys dā vrauwē eñ kinderen. Dit vhorende Jacob vā saintpol/dye doe te Cortrijcke was/ dat die vā Brugge dedē cōtrarie sijnder ordonnanciē/ als vā hē den vierdē pēninc te geuē/eñ dat si niet werckē en wildē. hi sandt te bruggewaert tonnē met reepen eñ coordē/eñ meenende alle dye principaelste vā alle dē ambachtē te doē hangene voor heurlieđ solder veyn sterē/ende eens Jnghels schiltknape/ dye met iacob vā saintpol wel ghemint was/ hi ontboot sijnđ weerdinne daer hi thuys plach te sijne/dat si ōmer dyt soude te kennen gheuē dē weuers/eñ vleeschauwers. Jacob van saintpol cōmende te Brugghe met sinē vatē eñ metten coorden sdonderdaechs voor die Cruysweke/ alle dye ambochtsliedē warē meestēdeel al gheulodē/ som tē Dāme/som ter Sluys/eñ Tardenburch/die welcke alle vgaderdē bi Pieter die Coninc eñ Jan breydel/eñ si droughen ouer een dat si des anderen daechs tsmorghens int beghinsel vandē dage voor trijsen vāter sonne/vgaderē soudē bi.s.cruys kercke by Brugge/ eñ alle wel ghewapēt eñ voorsien/ eñ dat si hē soudē deelen in.ij. scharē/eñ Pieter dye coninc soude cōmen metter eender schare ter cruyspoorte inne/ eñ also totter marct/ eñ vā danen ter vrydaechs marct/eñ roupen schilt eñ vrient/ wat walsch es/valsch eest/ slaet al doot/eñ die dat niet en conste segghē/ die soudemē doot slaen sonder vdrach. Eñ Jan breydel die quā metter ander schare ter speypoorte inne/eñ ginc aē die snaggaerts brugge wāt daer ontrent warē ghelogiert Jacob vā saintpols liedē vā wapenē/eñ sine dienlinghē/bet dā tot.iiij^m^ mānē/eñ mē hietse die snackers/ eñ daer ōme heetse noch heden te desen dage/die snaggaerts brugge/ eñ Jan breydel in cōmende ter speypoorte ontboot by diueersche bodē sine vrienden dat si heymelicke soudē cōmē vp dye veste byder speypoorte bi hē/eñ als si cōmē warē/so was hi bi.vi^m^ sterc/eñ hi sandter wel iiij^c^ ghesellē ter Ghendt poorte / sinte Kathelijnē poorte/ter bouuerye poorte/eñ ter sme poorte vp auētuere of die walen vlyeden wildē datmēse altemet doodt sloughe Eñ Jan breydel ontrent den drien hueren smorgens so quā hi met den sinē inde herberghē vanden walen roupende schilt en vriendt wāt wat walsch es valsch eest/ slaet al doodt. Eeneghe vā dē walen lagē noch vp huer bedde eñ sliepē/andere stondē vp pe/ eñ waren noch in huere wambaysen/ eñ men slouchse doot ghelijc kyekenē. Eñ ian breydel ghinc so totter caermers brugghe/roupende Vlaender dye leeu/ alle die goede vlamingē sijn die volghē mi nae/al dat walsch is dats valsch slaet al doot/eñ also ghinc hi int ghistelhof/ eñ vā danen ter marct die hi hilt met sinē volcke/eñ pieter die conic ghinc met sinē volcke inde steenstrate eñ by sinte saluators/in alle die herberghē daer die walen ghelogiert waren eñ men slouchse alle gader doot/men vint ker nyement. Eñ ontrent half voor noene Jacob vā saintpol nam sijns cappellaens cleederē eñ deidtse aen/ende reedt also sijn vierdere achter sinte claren naer die veste/ Eñ quā also lancx der veste tot byder smedepoorte daer hi met sinē peerde vloodt eñ swam duer die veste in groter vreesen van verdrencken/ wāt sijn principael lijf cnape bleef daer inde veste eñ vdranc/ vp dyē vrydach twelc was voor die cruys weke/ waren bedt dā.v^m^ walē binnē brugge vslegē eñ des anderdaechs/ twelck was tsaterdaghes voor die cruysweke/so warē te gendt ooc bedt dan.ij^m^ walen doot ghesleghē/dit ghesciede int iaer ons herē.xiij^c^ eñ twee. Jacob vā saintpol te Parijs cōmēde tottē conic phelips eñ sijnđ nichte die coninginne/claechde sine auentuere/ eñ die rebellicheyt vādē vlamingē te sinē schoonstē. Eñ het gheuiel dat in deser tijt die sararasijnē

haddē in ghenomen eñ ghewonnen met groter cracht twee kerstene conincrijckē/ te wetene tconincrijcke van Napoorcke/ eñ melijdē. Eñ die voorß.ij.coningē warē ghecōmē te Parijs/ aē dē coninc ō raet eñ bystādichept/ eñ die helege vađ die paeus screef aen dē coninc vā Vranckerijcke/ als die principaelste kerstē coninck/ dat hy die kerstene princhē vgaderē wilde ō dat lant vā Napoorcke/ eñ vā Melydē weđ te con questeirene. Eñ die coninck screef aē allen kerstē princhē eñ herē/ Ruddes eñ knechtē dat hē liedē ghe liefde te.S.Pieters eñ sinte Pauwels dage naer sint Jans dach mid, somers te vgaderene te Parijs/ ofte daer ontrent/ ōme te treckene naer Messaelgē/ eñ also voort up die sarasijnē om die te ver drijuen hupt dē voorß twee conicrijckē/ eñ daer vgaderde te parijs groote menichte vā edele mānē/ elc met heurē volcke/ hupt Almaengnē/ hupt Jngelant/ scotlant/ hol lant/ zeelāt/ ghelderlant/ brabāt/ henegau we/ normādye/ nauarre/ gasscoengnē/ poi tau/ guyenne/ bourgoengnē/ borbon/ ber ry/ allane/ spaengyē/ langhedoc/ tourēyne lorēyne/ bar/ picaerdye. Eñ dit grote volc al vgadert sijnde/ doē so riedt die conigin, ne harē oom/ eñ Robrecht die Graue van Atrecht/ eñ vā artoys/ eñ sinē broeđ iacob vā saintpol/ dat si informerē soudē die ver dreuē herē metden nyeuwen vergaderdē volcke/ dat sy wildē met hē liedē varen in vlaendrē ter sluys/ eñ vā daer soudē si tsce pe gaen/ wāt sy metsgaders dattet somer was/ met minđ moeynessen reysen soudē te scepe dā te lāde/ eñ si beual heurē ooms datmē alle der sueghē vā Vlaendren hare borstē of snijdē soude/ eñ al heure verckenē met sweerdē duerspetē soude/ dat warē die vrauwē eñ kinderē/ eñ die mans alle doot slaē/ sonđ eenege ghenade/ die welcke mā nen si hiet dye hondē vā Vlaendrē. Eñ vp haer lieder tēmers vā harē capelijnē stel, de die. S. Robrecht vā atrecht/ eñ iacob vā saintpol sijn broedre/ eenē vieregē barnen de besem/ beteekenēde/ dat si al Vlaenderē soudē suuerē eñ caluwe makē/ eñ vagent of mettē viere. Die vā Vlaendrē binnē de ser tijt badē Jādie. G. vā Namē/ willē vā gulekē dē proost vā akē/ die hē dede rudder makē/ eñ den ionghē Guy vā vlaendrē/ ō me vlaendrē bystandichept te doen/ siqua men te Brugge ter salegher huere/ eñ ter goeder tijt ōme vlaendren/ wāt vlaendren hadde plats te nyeutē gedaē gheweest had dē si niet ghecōmē/ Die cō. Phelips beual den graue Robrecht sinē oom ter sluys in vlaendrē te gane/ eñ men soude daer sendē alle die galleyen eñ baerdgen vā Rouwaē eñ die scepē vā normādyē/ eñ vā bretaing, nen/ eñ die vlaminghē haddē ooc schepen/ die soudemē mede nemē. Eñ hi maecte ro, brecht sinē oom seneschael eñ leedtsman vā al den heyrcrachte eñ reysden te Vlaender waert/ bedt dā.xxiiij.m peerdē/ Eñ si liedē te rijssele cōmende/ so sprac robrecht tot dē.ij. coninghē/ vā mapoorcke/ eñ vā melydē/ ic duchte dat die vlamingē die argher sijn dā sarasijnē/ want si sijn vnoyeirde kerstenen eest so dat si ons eeneghē vploop doē willē oft onsen wech belettē willē ōme ter sluys te cōmene/ dat wijse doē te nyeute/ wi sullē der gode also lief mede doen/ eñ het wordt ons also goede een vaerdt oft wi al barba ryen mettē sweerde wonnē/ die vā brugge vhorende dat die coninghē vā mapoorcke eñ vā melyden eñ die graue vā Atrecht eñ sijn broeđ iacob vā saintpol warē te rijssele om te brugge te cōmen/ eñ vlaendrē te scel gieren eñ te minerēne. si ōtbodē te gendt/ eñ te ypre/ dat si wildē treckē te cortrijcke ō die frāsoysen te weđ stane. Eñ guy vā vlaē drē/ eñ ian die graue vā namē syn broeder die iongē willē vā guleke/ eñ mer iā vā re, nesse soudē haer lieder capiteynē zijn/ die vā ghendt en wildenđ niet cōmē/ maer iā bar luut de stal hē wt ghendt/ eñ hy ghecreech bi hē onder vriendē eñ magē/ eñ andere die hē geionstich warē ontrent.v.c sijne gesellē vā wapenē. Eñ die vā Ypre warē aenden cant vā.xv.c mānē. Die vā Brugge trockē mettē noordtwye eñ oostwye/ eñ metsga, ders mer Guy vā vlaendrē/ mer Jan sijn broeder/ mer Willē vā ghulec/ eñ mer ian vā Renesse/ so dat si warē.v.m mannē sterc. Dus warē si al te gadere dye vlaminghē ontrent.vij.m mānē/ maer lacē wat moch, te dat helpē yeghē die menichte te vechtē vā.xxxvi. princhē eñ grote landtsheerē die daer warē met.xxxij. duysent edele mānē

van wapenē/alle te peerde wesende/ ōme die vlaminghen te beuechtene/mer Guy van Vlaenderen/Jan vā Namen/eñ Willem vā Ghulick/eñ Jan vā Renesse sijnde cōmen te Cortrijcke/si lietē haer peerdē in Cortrijcke/eñ ordōneirdē dat dye vā Ypre verwarē soudē dat dye castelepn vā Lens met sinē volcke/ die doe was int casteel vā Cortrijcke/dat si niet huyte en quamē.Eñ Guy met.vi.m mannen/metsgaders Jan Borlunts liedē dedē makē veel diepe pitten/tusschē dē cloostere vā groeninghē/eñ Cortrijcke/eñ men decte alle dye pittē met mepen eñ met groenē garse/eñ si ghingē al in eenē bilck aen die suptside/eñ aen die noordtside/ wel begracht eñ beuest. Guy eñ Jan vā Renesse sepdē/lieue broeders eñ vriendē peynst om huwe wijfs eñ ō huwe kinderē/eñ sijt vrome liedē/eñ maect goeden moet/eñ vecht/ so dat ghi hu lant met eeren houden muecht/die cracht vā victorien comt vā gode alleenlic dē ghenen/die recht hebbē/elc sal speere pegē speere vouwghē/eñ pijnt altijt ōme die peerdē te quetsene daer ghi muecht/ wāt die peerdē faelgierende/dye liedē sijn te wille/eñ moeten vallē ter eerdē/eñ als si vandē peerde ghevallē sijn/datmēse alle doot slae/eñ niemēt en vange noch en rāsoenere/eñ dat niemēt en roove noch en pilgiere/ noch en vliede/ wāt soe wie rooft of vliet/men sallen selue doot slaē/ dus hebt alle gader goedē moet. Met dien quamē die walē eñ die fransoysen met vele liedē vā diueerschē naciē. En de dit gheschiede vp den.xi.dach van hoymaent/eñ was sinte Benedictus dach/ontrent dē.vij.heuren voor die noene/ eñ saghē die vlamingē in so cleender menichte.

Hoe die Coninck lodewijc van Vranckerijcke met vele diueersche naciē/ van volcke dye Vlaminghen bespranck/ ouermits dat haren hoop vā volcke cleyn was.

Ende sy ghinghen terstont dye vlamingē bespringē/eñ corts daer naer het wort eenē grotē mist rijsende/ so dat deen dē anderē nauwe gesien en condē.Eñ Robrecht graue vā Atrecht/ mettē tween coninghē maecte die eerste schare/ eñ battaelge van duysent mānē/ eñ die graue vā Henegauwe maeckte die ander schare/ met.vi.duysent liedē/ die derde schare Jacob vā saint.

pol oock met .vi. duyst volcx/ soe dat si dus warẽ onderdeelt tot .xxiiij. duyst/ ẽn iacob vã saintpol nopede sijn peert/ ende hadde gheerne selue deerste gheweest omme die eere te behalene/ metsgaders dat hi die vlaminghẽ sach in so cleender menichte/ ẽn al te voet/ ẽn hi seyde. Ic duchte datmen dese boerẽ dese schotters/ ẽn voetganghers al dẽ prijs gheuẽ sal/ ẽn die eere toeleggẽ/ die ic meene te hebbene. Daer õme hi beetede vã sinẽ peerde/ ẽn hy sneet alle die pesen in sticx met sijnõ hulpe/ ẽn en wilde niet ghedooghẽ vp hẽ lieden te schietene/ maer hy meendese alle te deurbeulene ende doot te slane. Ẽn dit ghedaẽ sijnde/ sadt weder vp sijn peert/ twelck nyet voort en wilde/ hoe seere dat hijt met sporẽ stac. Die voorß. G. vã Atrecht met sijnder schare volghede dẽ peerdẽ/ die dẽ vlaminghẽ begonstẽ aen te gane/ ẽn die walẽ ghenakende die plaetse daer die vlamingẽ warẽ/ midts dẽ miste/ si en saghẽ die pittẽ nyet/ ẽn die vlamingẽ trockẽ wat achterwaerts/ al of si gheulo den haddẽ/ ẽn tyeerde volc naevolgende/ hare peerdẽ verwarredẽ in die meyen/ ẽn vielen also in dye voorß pittẽ/ deen op den anderẽ met huerẽ peerdẽ/ ẽn versmoordẽ malcanderẽ/ wel tot vier duyst edele man men/ ẽn doe quamẽ daer sõmege vlaminghẽ die die peerdẽ doorstaken met hueren glauien/ so dat hare meesters moestẽ neõ vallen/ ẽn midts dẽ miste het wort so donckere/ dat sy nauwe en kendẽ wie vrient of viant was/ ende wierdẽ slaende vp haers selfs volc/ als Gortoenẽ/ ẽn andere nacien Die Jnghelschẽ yegẽ die Chãpaenoysen. Daer wasser veel verslegẽ vã haers selfs volc onder malcanderẽ/ ẽn die vlaminghẽ bleuẽ ongheschent. Die drie scharẽ vandẽ graue vã Atrecht/ vã Jacobs vã saintpol/ ende die graue vã Henegauwe bleuẽ alle voor Groeninghẽ/ bet dã .xv.^m edeler vromer liedẽ/ huyt ghecorẽ volc/ ẽn allete peerde. Dyt ouermerckende dye Graue van Atrecht Jacob vã saintpol dat die drie heer trachtẽ te nieutẽ warẽ ẽn lagẽ versmoort/ som in die pitten/ ẽn som in die ghedeluẽ/ daer hẽ die vlaminghẽ mede bedoluẽ haddẽ/ ẽn alle die bãnierẽ warẽ gheuelt/ sonõ alleene die bãniere ẽn dẽ stãdaert vã Vlaẽderẽ/ hy vloot met .v.^m mãnẽ naer Rijssele/ ẽn die vlamingẽ ondergingense noch tus schen Cortrijcke ẽn Rijssele/ soe datter daer noch wel bleef vslaghẽ vandẽ fransoysen/ bet dã .ij.^m Die casteleyn vã Lens in Artois/ die welcke hilt tcasteel te cortrijcke/ meenẽde dat die battaelge ghewonnen was/ ẽn datter dye vlaminghẽ al ghebleuẽ warẽ/ quã huytẽ casteele wel met .C. mannẽ/ die welcke warẽ alle vsleghẽ vã die vã Ypere die daer ghelept warẽ õ dat casteel te wachtene/ ẽn vã alle diere ontquamẽ ẽn ontulo den/ mochtẽ sijn ontrent drie duysent mãnen/ vã alle der groter menichte dye daer vsaemt warẽ/ õme Vlaenderẽ al gheheel te nyeutẽ te doene/ ẽn die mochtẽ die nyeu mare dragẽ vã haerlieder auẽtuere/ die so ber was. ¶ Nota/ eer delen wijch ẽn strijt ghebuerde/ het gheuiel dat een Conueers vã der Doest/ gheheetẽ broeder Willẽ van Renesse/ hoorde hoe dat dye principaelste ẽn vroomste vãden noordtorpe warẽ met die vã Brugge naer cortrijcke/ õme wijch te hebbene yeghẽ die fransoysen/ ende hy hoorde dat mer Jan van Renesse die heere was vãdẽ dorpe/ daer hi gheborẽ was/ ẽn dat hi was een vandẽ capiteynẽ vã die vã Brugghe/ hy hadde des voornoens ghehopt/ ẽn als hy dat vhoort hadde/ so ghinc hi ter doest in tstal/ ẽn nã met hẽ .ij. merryẽ/ trene vcochte hi/ ẽn gasse goedẽ coop/ wãt hi gasse om een sweert/ ẽn eenẽ grotẽ sterckẽ staf/ ẽn een lettel ghelts daer toe/ ẽn vp dander merye reet hy haestelicke te Cortrijcke waert/ ẽn hy gherochter al noch te tijde/ ẽn wasser oock wel van noode/ want daer en was nyemẽt die so vele griefs dede onder die walẽ/ als hy dede/ hi track int heercracht vãdẽ fransoysen/ die aldaer laghẽ neder gheuallẽ vã huerẽ peerden/ bet dã .xv.^c edele/ dese slouch hy alle selue doot metter hãt sonõ vphoudẽ/ nochtan so velde hijer selue metter hãt/ bet dã .xl. ruddos/ die hi alle doot slouch. ¶ Jtem õme dat hy langhe diende te Castijnghẽ/ eer hy Conueers wort ter Doest/ so hietmene broeder Willẽ vã Castijnghẽ. ¶ Jtem desen wijch ghebuerde/ int iaer ons heren. M.CCC. ẽn twee vp .s. Benedictus dach/ dẽ .xi. dach in hoy maent. Die wapenen/ dat ghelt/ ẽn

3

die vasselmērē die ghevondē warē tusschē
groeninghe eñ Rijssele eñ cortrijcke en wa
re nyet te segghene/wāt daer bleven twee
coninghē/eñ hertogē/gravē eñ landtsherē
baenraetsen wel xxxiij.eñ daer toe wel.vij.^c
v̇gulde spore. ¶ Itē dit sijn die namē vā dē
edelē die begravē warē in tclooster te groe
ninghē. Eerst die coninc vā Mayoorcke/
die cō.vā melyden/die hertoge vā loreynē
die hertoge vā brabāt/die bisscop vā beau
uais/ grave robrecht vā Atrecht/die prin·
che vā aspermone/Jacob vā saintpol/gra
ve lodewijc vā cleremondt prinche vā thu·
waerts/de grave vā champaengiē/grave
vā nyelle/grave vā trappe/grave van lin·
guy/grave vā beunē/grave van henegau
we/grave vā soyson/grave vāder marcke
grave vā barē/eñ sine gebroeders/here vā
bentersam/here vā wesemale/die castelein
vā rijssele/die here vā flyueis/dye heere vā
clarion/tsconicx zeghins broed vā nielydē
here Jā vā crichy/here vā marle/de grave
vā linguy en barrois/here vā marlooshe
re vā alve marcke sbisscops broed vā beu·
uais/here vā vertson/de here vā rutsefoort
here gillis vā alengy/ here vā mōfoort/go
defroot sgravē broed vā beunē/eñ veel an·
dere/alle dese heerē warē inden cloostre vā
groeninghē begravē/eñ men kende elc aē
sine wapene / eñ menich andere dye nyet
bekent en warē/dye warē in groote puttē
gheworpē. ¶ Itē in desen wijch bleuē ond
fransoysen/hollāders eñ zeelanders/duyt
schē/eñ andere vā die met hē lieden warē/
bet dā.xi.^m eñ bet dā.ix.duyst onedelen / eñ
ghemeene saudeniers vā wapenen. Dye
vlaminghē saghen dat si victorie hadden
ghehadt/si ghinghē metten ionghē Guy
vā Vlaenderē te Rijssele/te Duway/eñ al
dat lant deure/eñ men brochte hem lieden
die slotelen vā alle den steden / sloten eñ ca·
steelen/eñ ooc te Ghendt/och wat iamme
re/ende doleur was in Vranckerijcke/ als
die Coninck Phelips van Vranckerijcke
hoorde dat alle die edele eñ machtege per·
sonaegien daer versleghen warē. Eñ die
coninck van Vranckerijcke Phelips sien·
de dat hy seer lettele edele mannen hadde
ōme hem te wrekene yeghē sijn vyanden
die vlaminghē/hy dede een cōmandemēt
eñ bevel al vrāckerijcke deure/dat alle am
bachtsliedē hē wapenē soudē/eñ cōmen te
parijs/eñ een ontallicke menichte vā volc
ke quā te Parijs. Eñ die conic selve in per·
sone quā met alle dat volc tot Vytry/ōme
Vlaendrē te destrueirene/ eñ cōmende by
Duway/ daer slouch hi tentē/eñ pauwel·
yoenē. Die vā Vlaendrē v̇horende dat die
conic neder quā met sulc een menichte vā
volcke/Jan vā Namen/eñ Guy/eñ Willē
vā Ghuleck met alle dē volcke dat si con·
stē vudleestē eñ ghecrijgē/quamē bi Vitry
ō dē coninc te wed̉stane. Die coninc siende
die vlamingē soe wel gewapēt/eñ die sine
ongewapēt/ keerde wed̉ te Parijs met al
sinē volcke/eñ die vlamingē volchdē se als
sy vp brakē/ eñ namē alle die tentē eñ pau
welioenē/eñ ooc dye vptaelyē vā spijse eñ
vā wijne die die fransoysen mede gebracht
haddē. Eñ tghinc naer den winter/ so dat·
mē doe wat rustede/sond̉ die vā Hollāt/eñ
vā zeelant dedē Vlaenderē vele overlasts/
om dat harē.G.ghebleuē was indē wijch
voor Cortrijcke. Die ionghe Guy dit sien
de / met eender menichte vā volcke ghinc
hi in Walcherē/eñ v̇barnde eñ destrueirde
sommege dorpē/ eñ daer quamē ter Vere
sōmege hollanders/ō te bespyene/of Guy
vā Vlaenderē sterc was vā volcke/eñ ghe
sien hebbēde sijn volc/ si gavent tē Zirpele
te kēnene/ eñ dye hollanders quamen ter
Vere/wel.vi.^m mannē sterck/eñ Guy van
Vlaendren/ met Jan vā Renessen/ eñ met
sinē vlaminghē wonnē eenē wijch yeghē
die voorß hollanders. Anno dñi.M.CCC
eñ.iij. Eñ die conic vā Vrāckerijcke sant si·
ne galleyē vā Rouwaen in zeelāt met volc
ke vā wapenē ōme Vlaendrē te bestokene
eñ een grote menichte vā hollanders wa
ren v̇gadert ten Zirpele/eñ te Zyericxzee.
Dit v̇horēde die hollanders die tē Zirpele
lagē/si quamē te Zyericxzee bi malcāderē
Eñ die ionge Guy dit v̇horende/ quā met
sinē volcke bi Zyericxzee/met eene quāti·
teyt vā scepē. Eñ daer was seere ghevoch
ten/so datter vā dē hollanders/zeelanders
eñ andere vā harē volcke wel bleuē versle
ghē bet dan acht duysent mannē/ eñ daer
wasser noch vele ghevanghē. Ende Guy
dye victorie hebbende/ meende met sijnen

prysoeniers te vlaender waert te cōmene/ maer die galleyen vandē coninc vā vranckerijcke quamē hē te ghemoete/ eñ vingē daer dē ionghē Guy / eñ voerdene te Parijs/ ende wardt ghelept int chatelet. Die coninc was blijde dat hy Guy in sine vanghenesse hadde. Hi dede weder ỽgaderen dat cōmuyn vā Vranckerijcke/ eñ quā weder te Vlaenderē waert / eñ sloughē tentē eñ pauwelioenē te mons in pemele. Phelips vā Vlaenderē. G. vā tyette verhorende dat Guy sijn broeder gheuangē was/ quā te Vlaenderē waerts/ ōme tlant te regierne/ eñ hy nā met hē eenē groten hoop vlaminghē/ eñ oock sinē neue Willem vā Ghulcke/ eñ ghinghen te mons in pemele ōme dē coninc te weđstane/ eñ men verloos daer dien edelē mā vā wapenē Willē vā Ghulcc/ wāt daer was seer gheuochtē/ daer bleuē wel doot. iiij^m. vlaminghen/ eñ bet dā. viij^m. fransoysen. Die coninc trac te Amyens/ eñ Phelips vā Vlaenderē graue vā Tyette ghinc in Artoys roouende/ eñ alle tlāt ỽbarnēde/ hi ghinc te Hesdin/ taeyen/ eñ te Therēburch al dat lāt ỽderuende. Dit ỽhoorēde die coninc/ ontboot dē hertoghe vā Bourgoengnen/ eñ dē. G. vā sauoyē bi hē te Parijs/ die welcke hertoghe vā Bourgoengnē dē coninc ỽsprac/ eñ der coninghinne ooc/ ō dat si gheerne ghesien haddē datmē dē. G. Guy/ die te cōpiengē gheuanghē lach / eñ sine drie kinderē Robrecht/ Willem/ eñ Guy/ eñ die. xliiij. edele mānē/ mettē. vij. poorters/ die metten. G. Guy te Parijs quamē/ eñ in diueerschen plaetsen gheuanghē laghē/ datmēse alle aē die galghe ghehangē hadde. Hier ōme seyde dye Hertoge vā Bourgoengnē dat bi rechtē vonnesse gods ghescheit was dē schoffierlickē wijch voor Cortrijcke/ eñ dat god met allē rechte plaechde Vranckerijcke/ ōme der wreethept eñ dye sondē vāder coninghinne. Eerst dat si dede ỽgheuē die edele maecht Phelippe/ eñ die. xx. camerieren vanđ seluer maecht ỽworghē/ eñ verdrinckē/ eñ dat si dye. xxx. edele iongelingē die metter seluer maecht quamē/ hadde si onnoselic ghedaē hangē/ eñ dat si dat ouerlast riet vā Jacob vā saint pol haren oom/ dat hi alle die tonnē mettē coordē te Brugghe brochte/ om alle die goede poorters te doē hangene/ aē heurlieder solder veynsteren/ eñ dat hy dat volc groot ouerlast ghedaen hadde/ eñ dattet goede stade eñ gods recht was/ dat hy mede indē wijch vandē vlamingē verslegē was. Eñ voort soe seyde die hertoge vā Bourgoengnē tottē coninc eñ totter coningine/ eñ tot hē die daer bi warē. Och edel heer conic hadt ghi metten volcke dat te Cortrijc bleef/ metsgaders dē. G. Guy/ eñ sine kynderē/ eñ sine edele/ die ghi met cleenē occusoene in diueerschē scoffierlickē vangenessen houdt/ daer mede ghetrockē inđ sarasijnē lant/ mē hadde cume eenē sarasijn gheuondē/ eñ mē hadse wel ỽwonnē/ eñ vele landts daer mede verconquesteirt/ och heer coninc en hebdi gheen ghedinckē/ hoe Robrecht vā Vlaenderē Meynfroot dootslouch / eñ wan den wijch in Poelgen/ eñ beschermde daer der coninginnē broeders/ dat si vandē sarasijnen niet ỽslegē en warē/ moet mē emmer die duecht met quade loonē. Die coninginne was seer verstoort up dē Hertoghe vā Bourgoengnen / om dat hi soe stoutelick den coninc eñ haer dorste begrijpen / ende binnē dē seluē dage/ so quā dē coninc nieu mare/ hoe dat dye. G. phelips vā Tyette/ eñ Jan. G. vā Namē bedoruē al Artoys. Die coninc beual al dat wapene draghen mochte/ dat si hē volgē soudē ō vp Vlaenderē weđ te varene. Eñ met hē so quā dye Hertoge vā Bourgoengnē/ meer ō pays te makene dā ō te vechtene/ eñ ooc die. G. vā sauoyē/ eñ een onghetallic volc vā fransoysen. Eñ als die conic quā te Atrecht / eñ vant al tlant ghescelgiert eñ bedoruen/ hi was wonderlickē seer ỽstoort. Dit ỽhoorēde die vā vlaendrē/ badē dē graue phelips vā Tyette dat hi wilde bewarē die stede vā Rijssele/ eñ Jan vā Namē dat hi ghebiedē soude al Vlaendrē deure/ als die conic sine tentē ghesleghē soude hebben/ dat alle die ghene dye stoc of wapē dragē mochtē/ dat si hē soudē ghereet makē ō dē coninc te wederstane/ wāt die coninc vā Vranckerijcke quam voor Rijssele/ eñ hi begheerde in die stadt te cōmen. Die. G. phelips seyde/ gheduchtich prinche eñ heer coninc/ ghelieuet hu binnē Rijssele te cōmene hu thienstere/

in persoone te voet / men sal hu met alder eerweerdichept ontfanghē. Doen ghinc die coninc eñ dede tentē eñ pauwelioenen slaē voor die stede vā Rijssele/wāt hi namt in groter onweerde datmē hem dat verch de te cōmene in Rijssele te voet/ eñ met soe cleenē staet. Des coninckx tentē ghesleghē sijnde/sdaechs daer naer soe quā Jan van Namen met grooter menichte vā volcke wel ghewapent/voor Rijssele. Eñ dese vlaminghē sloughē hare tenten in contrarie des coninckx tentē/eñ si warē alle gedect met roodē schaerlakē. Eñ die coninc siende dē grotē hoop vādē vlamingē/hi worde alte seer vwondert/eñ seyde/my dunct dat vlaminghē reyndt/ic wil wech eñ vtreckē vā hier. Doē seydē die herē die vādē rade des coninckx warē/eñ sondlinge die twee herē/ die Hertoghe van Bourgoengien/ eñ die graue vā Sauoyen/ dattet goet ware dat men sprake vā paeyse / of ōme bestandt te makene/eñ datmē die vlaminghen soude latē ghebruyckē haerlieder preueleidgen/ eñ datmē dē.G. Guy die niet mesdaen en heift/eñ alle dye met hē sijn gheuanghen/ latē staen vp haerlieder vrye voeten/ōme hē te vantwoorden/ wāt dat voor Cortrijcke ghebuerde/dat en is hem/ noch alle die met hē onnooselic gheuanghē warē/ niet te wijtene noch te verwijtene. Die Hertoghe vā Bourgoengien seyde/ic sal ontbieden den onsen neue Jan vā Namē eñ sinē broeder Phelips of si liedē bestant begeerē vā eenē iare of vā tween / eñ daer en tusschen machmē spreken om accoordt te makene/ wāt die vlaminghē sijn moedich eñ machtich/eñ sy vechten om hare rechtē eñ haer goet te beschermene/eñ haer lant yeghen die grote foortse/die hē lieden ghedaen es/ het ghelieffde den coninc. Die Hertoge vā Bourgoengien ontboodt Phelips van Tyette/die in Rijssele was/ eñ Jan vā Namen/eñ die drie steden van Vlaenderen of si paeys begheerden met den coninck. Si seyden/ si en haddē noeyt anders begeert/ eñ wat wi ghedaen hebbē/dat hebben wi ghedaen op ons verweerē/ōme dat grote ongelijc dat ons in Vlaenderē ghedaē es/ onsen prinche eñ sine edele gheuanghē te Parijs vradelicke / eñ sijne edele dochtere vgheuē/eñ hare.xx.camerieren vworcht/ twelcke alle edele dochteren warē/ eñ ghe worpen in dye Theyre/eñ.xxx.edele oude rudders ghehangē onnooselijc eñ sonder schult/eñ weit dat wi wel wildē hebbē/ eñ begeerē des coninckx vrientscepe eñ paeys met hē/eñ wildē wel onsen prinche hebbē Die coninc dit vhorende/hi dede vellē tenten eñ pauwelioenē/eñ reysde te Doornicke/ ende daer wort so ghetracteirt dat den paeys gemaect was/als hier naer volcht Eerst dat die.G. Guy vā Vlaendrē eñ sijne drye sonē/Robrecht/Willē eñ Guy/eñ die.xliij.rudds/eñ die.vij.poorters/die alle met dēgraue Guy te Parijs ghinghē/eñ daer gheuanghē warē/ vandē welckē binnen der spacie vā.iiij.iarē tijts dat sy daer laghē/noeyt een ghestorue en was/ maer si haddē wel som siec gheweest / dese warē alle ontslegē/vry eñ los vā allē vangenessen/eñ quamē te Vlaendrē waert. Eñ alle die fransoysen die in Vlaendrē gheuangē laghē/warē ooc alle ontsleghē/ eñ ghingē vry eñ los te harē lande waert. Eñ die.G. Guy soude indē name vā sinē lāde biddē dē coninc vgheuenesse. Eñ ouer alle mesdaet/ so soude die coninc hebbē binnē eenē iare die somme vā.viij.c dusentich pondē parespsen/ende daer naer elckx iaers soude die coninck hebben in eewegher rentē vp Vlaendren.x.m lb parespsen/eñ dies so soude dye coninc houdē in ostaedgen/Rijssele eñ duway metter casselrye daer toe behorende/totter tijt dat hi vā deser somme soude vnoucht eñ vuldaen sijn /eñ datmē ooc bewijsen soude/waer die prinche eñ heerē die voor Cortrijcke bleuē/ begrauē warē/ vp datmēse mochte te harē lāde voerē. Eñ in desen paeys soude mede beslotē sijn dē paeys vā die vā brabāt/hollāt/zeelāt / henegauwe eñ Artoys. Och wat blijschepe was in Vlaendrē/eñ ooc in Vranckerijcke eñ in alle die landē ontrent Vlaendrē. Die coninc voer naer Parijs/ eñ gaf beuel dat mē dē.G. Guy/ eñ alle die vlaemsche prysoeniers ontslaē soude/eñ latēse varē naer vlaendrē. Als die.G. guy in vlaendrē quā met sinē kinderē/eñ sinē edelē/hi was ontfanghen eñ ghetracteert/al of god vā den hemele neder ghecōmē hadde. Eñ die.G.

Guy in Vlaenderẽ sijnde / om sijne grote houdtheit wart siec ẽn qual / so dat hi daer naer maer en leefde nauwelic een iaer / ẽn starf op dẽ .xxij. dach in Maerte. Anno dñi .xiij.c ẽn .iiij. ẽn was begrauen byder graefnede Margriete sijnder moedere in tcloostere te flineis. Dese graue Guy was dye .xxij. graue in Vlaenderẽ. Die graue guy in sijne eerste iaer vã sinẽ graefscepe so verbrande dat beelfroot te Brugge vãder halle / ẽn daer verbarndẽ vele brieuẽ vã preuileigien vander stede / ende die graue Guy lach doe te male / ende hi vernieuwede die preuileigiẽ vã Brugge. ¶ Jtẽ int .vij. iaer vã sinẽ graefschepe / hy stichtede tconuent vãder predicarẽ Yppre / ẽn gaf dẽ cõuente deene helft vanđ sale yppre. Ẽn vã Eecloo maecte hi eene stede van wetten / ẽn stelder eenẽ burchmeestere met .ix. schepenen / ẽn naer hem so wort graue van Vlaenderen Robrecht sijn oudtste sone.

¶ Van Robrecht vã Nyueers dye .xxiij. Graue / die welcke in sine ionge daghen versloech twee groote vianden der helegher kercken in Truckyen.

Dat .xxx. capitel.

Robrecht vã Nyueers des graeuẽ Guyts houdtste sone was dye .xxiij. graue in Vlaendrẽ / in sine ionge daghẽ was hi in Apoelgen indẽ grotẽ wijch / ẽn versloech daer .ij. grote viandẽ vanđ heleger kerckẽ Meinfroot ẽn ooc Coradijn / ẽn õ sine vrome faitẽ vã wapenẽ / die conic vã Cecylien gaf hẽ te wijue sijne eenege dochtere / daer hi bi hadde eenen sone die hiet Kaerle / die welcke starf ionc / te sinẽ .vij. iarẽ / ẽn corts daer naer so starf sijn wijf / ẽn daer naer nã hi te wijue / dye graefnede vã Nyueers / ẽn hi hadde bi haer .ij. sonen Lodewijc ẽn Robrecht / ẽn drie dochteren / deene was vrauwe vã couchy / dander die vrauwe vã Anjou / ẽn Machtilt die Hertoginne was vã Lorayne / Lodewijc sijn oudtste sone die hadde te wijue die vrauwe van Rethel / ẽn hadder bi een kint / dat ooc Lodewijc hiet / ende eene dochtere die wijle dat die Graue Robrecht leuede. ¶ Jtẽ int iaer .M. iij.c ẽn .vij. so warẽ die Tẽpliers gheuangẽ / ẽn ghedestrueirt õ sõmege rolinghẽ ẽn ongeloouichedẽ die si hilden. Jnt iaer vã .xiij.c was dat schone conicx pallays te parys vulmaect / ẽn op den heleghẽ Sinxen dach / doen hilt die coninc eene grote tryumphante feeste int voorś pallays / ẽn daer maeckte die coninc Phelips dye schoone / sine drie sonen ridders / Lodewijc / Phelips / ẽn Kaerle / in dye presentie vãdẽ conic vã Jngelãt ẽn vã sinẽ wijue / die welcke sustere was vandẽ drie iongelinghẽ / ẽn dochtere vãdẽ voorś conic Phelips / ẽn dese drie iongelingẽ warẽ naer haers vađs doot / alle drie coningẽ vã Vrãckerijcke / deen naer dẽ anderẽ / wãt si nyet lãge deen naer dẽ anderẽ en leifdẽ / ẽn storuen alle sonder hoyr. ¶ Jtẽ int iaer .xiij.c ẽn .xiiij. so starf die cõ. phelips die schone / dye men hiet int walsche Phelippe le bel / ẽn starf haestelicken sonder sine sacramentẽ / ẽn corts daer naer so starf die wreede coninghinne sijn wijf. Ẽn lodewijc sijn oudtste sone / wart te Riemen coninc gheconsacreirt / ẽn hi hadde Vlaenderen leedt byden instekene vã sijnder moedere.

¶ Hoe Coninck Lodewijck / nae dye doot vã sijn outers / trac met groter heyrcracht na Vlaenderen voor Cortrijcke.

Ende int eerste iaer naer sine cõsecracie. Anno dñi.M.CCC. eñ.xv.so quã hi vp Vlaenderẽ met drie heercrachtẽ/hi quam vã Suydẽ/eñ slouch sine tentẽ bi Cortrijcke/eñ die graue vã Henegauwe quã van Oostẽ mettẽ Hollanders eñ zeelanders te schepe/eñ v̄brande Repelmonde. Eñ dat derde heercracht quã in Westvlaenderen ōme daer dat lant te rouene eñ te scelgierne/maer die Graue Robrecht dede v̄soucke aendẽ coninc lodewijc/wat causen ofte actie dat hi hadde ōme vp Vlaenderẽ te cõmene. Des coninx seggẽ was dat Vlaenderẽ was der croonen tachtere/vã dat die paeps ghemaect was/elcx iaers.x.^m pont pareš stercker munte. Eñ die Graue Robrecht seyde daer yegẽ/hoe dat Rijssele eñ Duway metter casselryen warẽ daer voren ghestelt in ostaedgen/eñ dat hi den coninc niet schuldich en was/dã alle eere eñ weerdichede/eñ sijn man te sine/eñ hem te doene mãschap/twelcke hy vulveerdich was eñ begheerde te doene. Maer die Coninc bi sinẽ fellẽ rade wilde hebbẽ die achterstellẽ vã.x.iaren/eñ ooc die voorš.ij.steden/eñ men bestokede Vlaendrẽ vã allen cantẽ/eñ die vlaemsche schipliedẽ scoffierden dat heercracht vandẽ graue vã Henegauwe/eñ die hollanders dat si by noode vloon/eñ die.G.Robrecht scoffierde eñ bevacht dat heercracht vandẽ coninc/so dat die coninc vloot bi nachte te parijs waert eñ liet tentẽ eñ pauwelioenẽ/eñ die vptaelgie voor Cortrijcke/eñ die in Westvlaenderẽ laghẽ/hoordẽ die nieumare/hoe dat die coninc wech was/eñ si voerẽ ooc te Vranckerijcke waert. Binnen dyen iare wast so groot watere/dat alle die vruchtẽ v̄dronckẽ/eñ sulcken dieren tijt da tvele liedẽ vã honger storue. Die coninc te parijs sijnde wart so gram vp Vlaendren/dat hy dede bannẽ hupter croone van Vranckerijcke alle die vlaminghen/gheleerde eñ leecke/clercken eñ al dat vlaminghen waren/eñ dede in spijte vanden vlaminghen te Parijs verbarnẽ alle die lakenẽ die in Vlaenderẽ ghedrapiert waren. Eñ hi starf seere corts daer naer. Anno dñi.xiij.^c.eñ.xvi. Eñ naer hem soe quam die Coninck phelips coninc lodewijcx broeder om dat hi gheen hoyr achter en liet Dese phelips was graue vã Poitau/ende een goedertierẽ man Dese wilde oock Vlaenderen dwinghen/

niet met wapenē/maer met letterē vandē paeus/eñ sandt dē cardenael Gooselijn te Vlaendrē waert/ōme tlant te bedwinghene ō paeps te makene mettē coninc/eñ dat bi sentenciē vā verwatenessen. Anno dñi. xiijc. eñ.xix. Het quā dat dye. G. Robrecht trac te Parijs eñ dede dē conic māschip vā den graefscepe vā Vlaendrē/sond duway eñ Rijssele/ dese twee stedē bleuē in handē vādē coninc/eñ in teeken vā paepse/so gaf die conic phelips sine eenege dochtere/ dē ionghē Lodewijc dye sone vā Lodewijc vā Nyueers/Robrechts sone/ vp dese cōdicie dat hi graue worde soude vā Vlaendrē/al waert so dat Lodewijc sijn vader storue/eer dat die. G. Robrecht storue/alsoe dat daer naer gheuiel/want die. G. Robrecht badt sinē ionxstē sone Robrecht dat in nacommende tijdē/al soude hē eenich recht cōmē aē Vlaendrē/eñ dat ōme dye vrientschepe vāder croone eñ vādē conic/dat hi dat soude willē renonchierē/eñ hi gaf hē die heerscappye vā Cassele/eñ maectene graue vā Cassele/eñ vāder heerschappē dye annex warē/als Belle/Veurne/Burburch/ende Berghē metter casselrye/ maer dese conic phelips en leisde nyet lange eñ starf sond maerle hoir. Int iaer. M.CCC.ende.xx. Binnē desen iare warē die besiecte lieden ōmiedet vandē iodē eñ sarasijnen dat si fenijn soudē worpē in die fonteynē/ eñ daer ōme warē die besiecte mēschē al vrāckerijcke deure ōbarrent. ¶ Itē binnē desen iare die vloedē vāder zee/ die brakē die dijcken inne aē dē zeecant/eñ sondlinge in vier ambachtē/so datter veel mēschē eñ beestē verdronckē. ¶ Itē binnē desen seluē iare/ Robrecht dye here vā Cassele/ ō dat sijn vader bouē die.lxxx. iarē hout was / eñ siec was altemet/het was hē leedt dat hi sinē vader toe gheseyt hadde die renonciatie van sijnen rechte/die hē toecōmē mochte bi sijns vaders doodt/ hi was schalc eñ malicieux ende hy stal sijns vaders seghele / ende hy dede maken eenen brief/ ghesegheIt met sijns vaders sgrauen Robrechts seghele/ eñ het was indē wintre. Dye ionghe Robrecht ontboot Lodewijck sinen broedere/ dat hi quame type tot sinen vadere/ ende cōmende ter sale in sgrauen hof/ hi vraechde hoe dat met sijnen heer vadere stonde. Doen sprac die ionge Robrecht/ons vader die licht nv om wat te rustene/ eñ heift desen brief gedaē makē/ eñ hi beueilt hu dat ghi vp sidt al heymelick/eñ rijdt te Rypelmonde int casteel/eñ gheift den Casteleyn desen brief/ hē seggende dat hi niet en late hi en vulcōme dat in desen brief staet. Dese goede onnoosele Lodewijc graue vā Nyueers cōmende te Rypelmonde by nachte eñ indē winter/eñ het was seer ghesneeut Lodewijc siende den Casteleyn/gaf hē den brief/seggende. Casteleyn ic cōme hier tot hu vā sgrauē Robrechts mijs vaders weghe/haestelicke tot hu ghesonden/dat ghi niet en laet ghy en leist desen brief/eñ vulcomt dat indē brief ghescreuen staet. Den teneur vandē brief hadde inne/Salupt eñ groete voorscreuē/weit Casteleyn dat om certeyne causen vā conspiracien die Lodewijc mijn sone in Vrāckerijcke/als hi laetst daer was/yegens ons eñ onsen lāde daer tracteirde/hier ōme sendickene heymelicke tot hu/dat ghi hē heymelic soubijt doet onthoofdē/ eñ en lates niet vp hu lijf/ende goet te verbeurne/eñ die bi hē sijn seyndt/se Robrechte mijnē sone/ nv weist in paeyse/eñ hoedt wel ons slot eñ sijt ghetrauwe Niet meer als nv/dan god si met hu. Dese Casteleyn seere verwondert int lesen van desen brieue/hi en wiste wat doen of laten/ hi was verwōdert seere/ dat sulc een prinche eñ graue quā met soe cleynen state/in sulc een vuyl eñ coudt weder/eñ heymelicke by nachte. Die Casteleyn vraghede hē of hē die graue sijn vader selue dē brief ghegheuē hadde. Lodewijc antwoorde mijn vader heift mi beuolē hu dē brief te brynghene eñ te gheuene. Doē sprac die Casteleyn Welcke tijt spraect ghi huwē vader laetst. Lodewijc wort hē bepeysende/eñ seyde het was bet dā.x. wekē gheledē dat hi sinē vadere selue metten mont nyet ghesproken en hadde. Ende die castelevn dyt horende/ die seyde/ het dunckt mi wondere dat ons gheduchtich prinche sulck een Messagier houdt/als ghy sijt/ weit ghi niet vā sinen rade/en sijt ghi niet ghelooft met hē te sijne eñ te sprekene/ och lieue heere ende edel prinche/ weit ghy niet wat bootschap dat

ghy bringt/eñ wat inden brief staet. Lodewijc die edel iongelinc seyde/hy en wister niet of. Doen seyde die castelepn/ tgheene dat indẽ brief staet dat en sal ick niet doen/ noch doen doẽ/om lijf eñ goet te ṽbuerne/ O weerdich prinche en sijt niet versaecht/ neimt eñ leist selue dẽ brief vã uwer bootscepe/eñ m idts dpen gaf hijne hẽ/eñ seyde ic en ghelo ue niet dat mijn gheduchte here die.G.Robrecht hu vader desen brief heist ghedaen seghelẽ. Eñ Lodewijc desen brief ghelesen hebbende/hy was seer ṽwõdert eñ ṽsaecht. Doẽ seyde die castelepn dat hy hẽ hilde int Casteel blijdelijcke/tot der tijt dattet soeter weder ware/ende dẽ winter wat gheledẽ ware/hi soude dẽ brief Typre dragẽ/ eñ met dẽ.G.Robrecht sprekẽ. Eñ binnẽ deser tijt/so starf die coninc phelips daer õme dat vlaendrẽ seer druckich was/ wãt die ionge lodewijc hadde des conincx phelips dochter te wijue/die principaelste eñ die houdtste. Eñ naer die doot vãdẽ cõ. phelips/die doe.G.vã poitau was/doe so was kaerle sijn broedʼ/die graue was de la marche cõ.ghemaect. Dese Cõ.kaerle nã altijt dẽ raet vã vrãckerijcke bi hẽ/eñ hi en dede anders niet dã bydẽ rade vã hẽ liedẽ. Eñ hi ontboot also vriendelic als hi moch te dẽ.G.Robrecht vã Vlaendrẽ/dat hẽ ghe lieuẽ soude vp de quinquagesima/ te cõme ne te Riemẽ/te sijnʼ cõsecracie. Die graue Robrecht feestierde des Conincx bodẽ seer eerlic eñ minlijc/ eñ gaffe ghiftẽ/so dat sys hẽ grotelic beloefdẽ voor dẽ cõ. eñ voor die edele vã Vrãckerijcke/eñ hi dede sijn excusacie om sine grote oudthept/wãt hy was lxxx.iarẽ ghepasseirt/ maer hi sandt sinen ioncxstẽ sone Robrecht/ here vã Cassele in sine stede/ wãt sijn houdtste sone Lodewijc vã Nyueers/die lach noch te Repelmonde gheuangẽ. Maer die graue Robrecht dye waende dat hi te Nyueers gheweest had de bi sinẽ wijue. Die ionge Robrecht te parijs cõmende bi dẽ cõ. dede sijns vaders on schult õ sijnder houde wille/eñ onuermuegenthept/eñ hi dede dẽ nieuwẽ cõ.mãscip vã Cassele/ eñ vãdẽ stedẽ eñ casselrijẽ daer ondʼ behoorẽde/twelcke hẽ sijn vadʼ ghegeuẽ hadde. Eñ daer naer so voer Robrecht met dẽ cõ. te Riemẽ. Eñ in die cõsecracie vandẽ cõ.kaerle/so dede Robrecht daer tofficie vã sinẽ vader/als dẽ cõ.sijn sweert te gordene

¶ Itẽ binnẽ deser voorś tijt dat Robrecht was in Vrãckerijcke/int beginsel vanden vastene/so comt dẽ castelepn vã Repelmõ te visenterẽ dẽ.G.Robrecht/te ypre in sine sale/eñ te gader sprekẽde vã dyueersche saken/doẽ wort die Castelepn sprekẽde vãdẽ brieue die Lodewijc vã Nyueers int herte vandẽ wintre ghebrocht hadde/ eñ dat hy quã met drie liedẽ sondʼ meer/sondʼ eenege ruddʼs/ of volc vã state bi hẽ te hebbene/eñ brochte eenẽ brief indʼ vorme/als of hy peghẽ hu eñ pegẽ tlãt grotelic mesdaẽ hadde eñ sijn lijf ṽbuert hadde. Die.G.Robrecht siende dẽ brief/hi seyde het is mijnẽ segele/ maer vandẽ brieue en weet ic groot noch cleene/eñ seyde dat hijne nopt ghesondẽ en hadde. Hi ouerlas dẽ brief/eñ dit horende/ was seere verwondert/eñ seyde dat hy vã gheender messuze en wiste die sijn sone Lodewijc pegens hẽ ofte pegens tlandt mesdaen mochte hebbẽ/ eñ en wiste andʼs niet noch en meende/dã dat die ionge lodewijc in sijn graefschip vã Nyueers was bi sinẽ wijue/wandt anders hi soudene ghesondẽ hebbẽ bi dẽ conic vã vrãckerijcke hupt sijnder name/daer nu robrecht sijn broeder ghe trocken was. Eñ seere verwondert eñ ver sleghẽ sijnde in tghene dat hi hoorde/ seide och lieue castelepn secht mi hoet metdesen stickẽ geuarẽ es/eñ oft ghijne gedoot hebt wachaermẽ dat ware my wel een drouue tijdinge/die castelepn seyde genadich here sijt gherust/ic hebbẽ gehoudẽ secretelic eñ wel bewaert/vp auentuere/of ghy vandẽ brieue niet gheweten en hadt alsoot blijct/ eñ so my dochte bi ondʼsouckẽ vã hẽ/maer õme dat indẽ brief stondt vã cõspiraciẽ/vp auẽtuere oft huwẽ raedt hadde gedaẽ doẽ/ so hebbickẽ wel verwaert/ eñ altoos ghehoudẽ in tcasteel. Doẽ gaf die.G.robrecht dẽ castelepn last dat hijne wel bewarẽ soude tot paesschẽ/ eñ binnẽ deser tijt so salmẽ doẽ scherp ondersouc vã desen sticke/ eñ te paesschẽ so sal ic aẽ hu scrijuẽ/eñ weest ẽmer dã te Repelmõde. ¶ Itẽ eẽ grote inquisicie eñ ondʼsouc hier of gedaen wel.xiiij.daghẽ lanc/ so wast ten fijne metter waerhept on deruondẽ/ hoe dat robrecht sijn iõcste sone

stont ō graue vā Vlaendrē te sine naer die doot vā sinē vader/ eñ dat die voorś ionge Robrecht desen brief hadde doen makē/ eñ hadde secretelic sijns vaꝺs segelē ghestolē daer mede dat hijne seghelde/ eñ Lodewijc vā Nyueers was onnosel vondē vā alle tghene dat indē brief stont. Eñ die. G. Robrecht ontboot dē castelepn vā Repelmonde/ dat hi Lodewijc sinē sone ontslaē soude Eñ als hi ontsleghē was/ so vul quā hi di ueersche pelgrimaegien/ die welcke hi beloeft hadde hupt vreesen vanꝺ doot inꝺ vā ghenessen sijnde. Eerst onser vrauwē tsher toghē bossche/ te theerenburch/ te Seunē/ eñ sine pelgrimaegie ghedaē hebbende/ so trac hi bi sinē vadere Typre/ die welcke hē seere ōsprac ō sijnꝺ slichticheyt wille/ dat hi in ypre quā/ eñ ontfinc dē brief/ al sonꝺ sinē vaꝺ eerst te sprekene ofte te groetene/ eñ so haestelic wech te trecken/ in sulc een weder eñ maer met. ij. liedē/ niet te min/ al ōsprac hi hē/ hi was nochtā wōderlic ōblijt/ als hi hē sach/ eñ ō dat sijns broeꝺs valsch voortstel niet vulcōmē en was. Lodewijc ōhoorde dat sijns kints sweer doot was/ die goede phelips die lange die cō. was gheweest vā vrāckerijcke/ hi nā oerlof aē sinē vader/ seggende dat hi wilde naer Parys treckē bi dē cō. kaerle nieuwelinck ghecōsacreirt die sijns wijfs oom was/ ō hē te doene mā schip vā sinē graefschepe vā nyueers. Die voorś. G. Lodewijc te Parijs cōmende/ eñ dē cō. mā scip ghedaen hebbēde/ hupte der schaēte eñ schāde die hē Robrecht sijn broeder ghedaē hadde/ hi schaemde hē so seere dat hi te Vlaendre waerts nyet cōmen en wilde maer bleef te parijs wonende/ eñ hi ōtboot sijn wijf/ eñ sijn kint/ eñ sijns wijfs kint/ eñ als hi ontrent. xi. weken te parijs ghewoont hadde/ so wort hi siec eñ ontfinc alle sine helege sacramentē vāder heleger kercke/ eñ starf up die octaue vā sinte Pieter eñ. s. Pauwels/ twelc was dē. vi. dach vā Hoepmaent. Int iaer ons herē. xiij.c eñ xxi. eñ was begrauē te Parijs/ int clooster vandē Freminueren. Eñ hi liet achtere. ij. kindrē/ Lodewijc vā nyueers/ eñ eene dochtere dye hiet Margriete/ dye naemaels te māne hadde die. G. van Monfoort/ wien verstarf die heerscappye vā Bretaengien.

Als die. G. Robrecht ōhoorde die doot vā sinē houtstē sone Lodewijc/ hy was seere rauwich eñ bedruct/ hupte welckē hi dede ōgaderē alle die edele vā Vlaendrē te Cortrijcke/ vp dē. iij. dach vā Oostmaēt/ eñ ooc alle die prelatē/ al waer mē dede een deuote huptuaert ouer den seluē Lodewijc. Eñ vā dier tijt voort/ die graue Robrecht wort seere ghe quelt vāder aertijcke/ eñ altemet wordt hi sieckere/ so dat hi corts daer naer begheerde eñ ontfinc alle sine sacramentē met volcomender charitatē vā duechdelickē werckē ōchiert/ vul cōpassiē vp hē liedē die in lijden warē/ vul ontfaermichedē vp die aerme/ vul vā rechtueerdichedē eñ iusticiē vp die quade. Eñ hy ōschiet vā deser werelt/ vp. s. Lābrechts dach/ dē. xvij. in september. Anno dñi. xiij.c eñ. xxij. eñ was begrauē typre/ te. s. Maertins indē choor/ eñ naer hē was graue Lodewijck sijns kints kint/ ouermits die voorwaerde/ eñ bespreć vanden coninc Phelips die langhe/ als hi sijn dochtere gaf te wijue Lodewijcke/ den ionghen Robrechts sone.

¶ Van Lodewijck Lodewijcx sone vā Nyueers/ die. xxv. graue vā Vlaendrē. Dat. xxxi. capittel.

LOdewijc.f. Lodewijcx van Ny ueers eñ vã retheers vã Bour goengien palatin eñ heere/ hi was die.xxv. graue vã Vlaen dren/ corts naer die doot vandẽ goedẽ Ro brecht sinẽ groothere/ so warẽ haestelicke tot hẽ ghesondẽ te parijs vãdẽ notabelstẽ persoonẽ vãdẽ drie stedẽ vã Vlaendrẽ/ als dat hi quame te sinẽ lande vã Vlaendren/ twelcke hem toe behoorde/ eñ verschenen was byder doot vã sinen grootheere/ den graue Robrecht. Die voorsepde Lodewijc quã te Vlaender waert mettẽ notabelen vandẽ.iij. stedẽ/ sonder oerlof te nemene aẽ sinẽ oom dẽ coninc Kaerle/ eñ sonder man schip te doene vandẽ graefscepe vã Vlaen dren. Eñ hi in vlaendrẽ cõmende/ was eer licken ontfanghẽ/ eñ blijdelickẽ/ eñ in allẽ stedẽ als lãtsheere ghehult/ eñ die leenhou ders dedẽ hẽ mãscip/ hi ṽmaecte die wettẽ eñ die officiẽ. Binnẽ deser tijt/ so ontboodt die coninc Kaerle al sine edele te sijnẽ bru locht/ wãt hi nã te wijue Mariẽ vã Lutcẽ burch des goets keyser Heyndricx dochte re/ die welcke Keyser heyndrick daer naer ṽgheuẽ wort met venijne. Eñ dese Marie was sustere vandẽ coninc vã Bemẽ/ eñ de se brulocht worde ghehouden te prouijns met groter solempniteyt/ eñ daer quamẽ hẽ presenterẽ die voors Lodewijck vã Ny ueers/ eñ Mattheus vã Lorayne here vã saint Soubaen/ indẽ name vã sinẽ wijue/ des goedẽ grauen Robrechts dochtere/ eñ elc sepde van hẽ tween dat si meest rechts haddẽ aẽ tlant vã Vlaendrẽ. Lodewijc sep de õme dattet gheslotẽ was inden paeys tusschẽ Vranckerijcke eñ Vlaendren voor sinẽ groothere dẽ graue Robrecht/ dat die coninc phelips die lange/ mi soude gheuẽ sine dochtere te wijue/ vp dye condicie dat ic soude sijn graue vã vlaenderẽ/ al waert so dat mijn vader storue/ voor mijnẽ groot here Robrecht/ allso dat nv gheuallẽ is/ eñ mijn oom die ionghe Robrecht/ ende mijn moeye die vrauwe vã couchy/ õme te vul cõmene dẽ ghestadigẽ paeys/ renonchier den eñ ghinghẽ te buytẽ eñ wedersepden alle rechtẽ die hẽ liedẽ vã Vlaendrẽ moch ten wordẽ ofte toecõmen in naercõmende tijdẽ. Mattheus vã Lorepne sepde al wast dat sijn oom Robrecht ende die vrauwe vã Couchy sine moeye/ haer rechtẽ sijn te bu ten ghegaen/ eñ hebbent quijte ghescoldẽ so begheere ic by naerhede/ wãt mijn wijf die haer lieder sustere es/ eñ ooc tochtere vã den Graue Robrecht/ sy en heeft haer deel oft recht niet quijte ghescholdẽ noch te bu ten gegaen/ ende aldus midts dat sijs bee de te buten ghegaen sijn/ ick begheerdt by naerhede te hebbene/ dese Lodewijc eñ ma theeus elc Vlaendere begheerẽde so comt Robrecht van Cassele/ als een eenich sone van Robrecht den Graue van Vlaendren te Parijs voor den coninc Kaerle/ eñ hi be gheerde hẽ manscip te doene vandẽ graef schepe van Vlaendren/ eñ dier ghelijcke so sepde die Heere vã Soubaen/ als die ghe ne die naerdre was/ wãt hi en hadde noeyt sijn recht quijte ghescholden/ noch te butẽ ghegaen. Eñ al dese herẽ ghehoort hebbẽ de al haer lieder redenẽ/ dye conic stelde hẽ liedẽ dach te cõmen/ vp sinte Andries dach te Parijs. Bynnen deser tijt/ so ghinck die graue Lodewijc weder in Vlaendren/ ende hy sadt daer ter audiencie van diuerschen causen/ als Graue vandẽ lande/ eñ hi slich te die questyen/ eñ hi haelde dye ballinghẽ inne/ eñ dede hẽ lieden gracie/ eñ ontslouch alle die gheuanghẽ vandẽ steene/ die nyet te vele mesdaen en hadden. Die graue vã Namen heere vander Sluys quã tot Lode wijc sinẽ neue/ eñ begheerde eene ghifte te vercrijghen aendẽ seluen Lodewijc/ te we tene dat Baliuschip vanden watre/ eñ ooc õme dattet soude wesen annex der heersca pye vander Sluys/ die graue Lodewijc con senteerdet hẽ/ eñ gaf hẽ daer of beseghelic hede/ õme welc consent was Sluys ṽbarnt eñ te nyeutẽ ghedaen/ eñ ooc was die gra ue vã Namẽ te Brugge indẽ steen geleedt eñ daer gheuangẽ/ eñ corts naer sint mar tins messe/ voer Lodewijc te Parijs waert õme te wesene ter dachuaert vp sinte An dries dach die daer ghelept was/ eñ cõmẽ de voor dẽ coninc/ so wart hi ghewroucht dat hi wet eñ vonnesse ghedaen hadde/ eñ remissie ghegeuẽ den mesdadighẽ/ eñ dye wettẽ ṽmaect hadde/ duer al dattet graef scip stont in callaengien. Eñ dandere sche nẽ meer rechts te hebbene aẽ twoornoem

de tgraefscip vā hy/ eñ in teekene der mes-
daet/ so was die graue Lodewijc ghelept in
chastellet/ te Parijs gheuanghen/ eñ daer
naer in louuers. Eñ hy was kersauende
ghedeliuereirt/ ter bede van mer vrauwe
vā Artoys/ eñ vā sinē wijue. Eñ des sater
daechs voor onser vrauwen dach te licht-
misse/ so was die questie ghesletē bydē ghe
nootē vā Vranckerijcke/ dat Lodewijc sou
de besittē eñ hebbē dat graefscip vā vlaen
drē/ eñ sdaechs naer lichtmesse/ soe dede hi
den coninck Kaerle sinē oom mānscip vandē
tween graefscepē/ te wetene vā Vlaendrē/
eñ vā Nyueers/ eñ hy quam te Vlaender
waert/ eñ daer warē alle mānschepē eñ pre
uilegien/ costumē/ eñ rechtē ghesworen te
houdene vā allē lādē eñ stedē. Eñ ōme dat
hi dē graue vā Namen sinen oom toe ghe
sept hadde die baliuwagie vanden watre
ter Sluys/ eñ vā te coopene eñ te vcoope-
ne coopmānscepē vā grotē ghewichte bin-
nē der sluys/ eñ hē dat hadde besegelt con-
trarie dē preuilegien vāder stede vā brug-
ghe/ so rees dē twist als hier naer volcht.

¶ Dits toccuzoen waer ōme datdie Stadt vander Sluys was ghedestrueirt van die van Brugghe.

Die graue Jan vā namē here vā
der Sluys/ als hi die stede van
der sluys lange ghehoudē had
de in grotē payse/ wel die spatie
vā .xxviij. iarē tijts/ so ghinc hy verlatē den
baliu vandē watre / eñ stelder inne eenen
poortere vāder sluys. Eñ dye vā Brugge
eñ die vandē Dāme des gheware worden
de/ si verbodent dē graue vā Namē/ eñ stel
dender in dē baliu vandē Dāme/ dye daer
te vorē baliu gheweest hadde/ wāt tbaliu-
schip vandē watre was annex aen tbaliu
schip vandē Dāme/ eñ het moeste sijn een
poorter vā Brugge. Die graue vā Namē
die seyde/ het was sine/ eñ was hē gheghe
uē eñ besegelt/ eñ hi soudt houdē eñ bescer
men met sinē goede/ met sijnō sielē eñ met
sinē lijue. Eñ hi dede makē eene crane om
allerhande goet vā gewichtē vp te doene.
Die vā Brugge eñ die vandē Dāme seere
verstoort sijnde/ begheerden aendē graue
Lodewijc/ dat hi die ghifte die hi sinē oom
ghegheuē hadde weder roupen soude/ wāt
dye ghifte en was van gheender weerde/
want hy dede peghen sinē eedt. Eñ peghē
die preuilegien vander stede vā Brugghe.
Eñ ooc grotelic in preiuditien eñ verderue
nesse vandē gheheelen lande vā Vlaendrē
eñ redene was dese/ het mochte gheuallen
dat een heere vander sluys contrarie wa-
re/ ende vyandt des landts van vlaendren
hy soude moghen beletten dat ne gheene
coopmānschepe en quame ten Dāme/ noch
te Brugghe / midts dat Vlaendrē staet vp
die coopmānschepe. Eñ alle grote coopmā-
schepe vā ghewichten hebbē bi beseghelt-
heden eñ preuilegien tot dye vā Brugghe
te moetē cōmene/ als tharen rechtē stapele
Andersins Brugghe warer gheheelic me
de verdoruen. Die Graue Lodewijck was
ionck/ hi en achte des niet seere/ eñ hi was
lyberael/ lichtelick in sommeghe saken te
gheuene eñ te cōsenterene. Maer die Gra
ue van Namē dit ouermerckende/ dat die
vā Brugghe niet wel ghemoueirt en wa-
ren vp hē/ hy track binnē der sluys/ eñ ont
boodt lieden vā wapenen/ rudders/ schilt-
knechten/ ruters eñ saudeniers / huyt den
lande van Ghelre/ ōme te wederstane dye
van Brugghe/ vp auentuere of si hē eene-
ghen vploop gherochten te doene vp sine
stede vander sluys. Die vā Brugghe ouer
merckende dat die Graue een kijndt was
eñ ne gheene .xx. iaren oudt was / eñ was
gheregiert van sijnen oom Jan van Na-
men heere vander sluys/ die van Brugge
seydē peghens malcanderen/ laten wi die
vander Sluys hebben dye heerschappye
int watre vanden swijne/ twelc swijn ons
lieden toebehoort/ die crane/ ende oock dat
goedt van ghewichten vp te doene/ Brug
ghe wordt bedoruen. Ende daer ōme laet
ons gaen ter sluys ōme dat te beweerene/
ende onse preuilegien te beschermene met
lijue ende met goede/ dat ons die niet ver-
mindert en worden/ die van Brugghe sijn
huyt ghetrocken met een groote menich-
te van volcke voor der Sluys / ende daer
commende/ begonsten si tenten ende pau-
welioenen te stellene voor die stede vander
Sluys. Doe quam die graue vā Namen
huyt met eē grote menichte vā duytschē/

Eñ slougẽ doot alle die die tentẽ stellẽ souden. Die vã Brugge siende hoe men haer lieder volc doot slouch/ sí ontbodẽ te Brugghe haestelickẽ al dat wapene of stock draghẽ mochte/ dat si quamẽ ter Slups. Die graue Lodewijc dit vhorende/ quã met die vã Brugge voor der Slups/ niet õme die vã Brugge te behoeue/ maer meer om sijnen oom te beschermene/ eñ hadde hy eñ sijn oom stercker gheweest dã die vã brugghe/ si hadden dye vã Brugghe te nyeuẽ ghedaen. Dye graue vã Namẽ siende dẽ graue Lodewijc met dye vã Brugge voor der Slups/ dye hẽ sine preuilegien vandẽ watre ghegheuẽ eñ besegheIt hadde/ quã met al sijnder macht vp die vã Brugghe/ die voor der Slups ghecõmẽ warẽ/ eñ begonsten te hauwene eñ te keruene vreeselicken vp die vã Brugghe/ eñ ouermidts tgrote aencõmen vã die vã Brugge/ worden wat deysende õme te verbeydene dye achter warẽ met dẽ graue. Eñ die vander Slups volghende/ so sijn si gheware worden vãder groter menichte vã volcke/ dat altijt aen wies vã Brugghe cõmende/ soe dat dye vãder Slups begonstẽ te deysene eñ te vliedene naer der Slups/ eñ die van Brugge vaste aẽvolgende/ hebbẽder vele vã die vãder slups doot ghestegẽ/ eñ sommeghe die waendẽ te vlyen/ verdroncken int swijn/ eñ sommege waendẽ vlien naer Brugheers/ die daer versmoorden in dye grachtẽ. Die Graue vã Namẽ siende hoe dat die vã Brugghe haddẽ sijn heercracht seere ghemindert/ quã weder met sinẽ edelen eñ met groten moede vp die vã Brugghe. Daer wort horribelike seer gheuochten/ eñ den graue vã Namẽ worden daer of ghestegẽ dat meeste deel vã alle sine edelen/ wãt daer bleuẽ doot dese naervolgende personaegien. Eerst Floreins vã Borssele/ mer Symoen van Brugdã dhoude/ mer Jan bernaedge/ eñ bouẽ dien bet dan xx. ridders huyt Namẽ eñ huyt Ardanẽ/ eñ die Graue vã Namẽ was gheuanghẽ eñ in een schip te Brugghe ghebrocht/ eñ inden steen ghelept gheuanghẽ / eñ desen slach ghebuerde vp sinte Baselis auent/ in Wedemaent. Ouer al dat die graue Lodewijc wilde Jan vã Namẽ sinen oom beschermen/ het en halp al niet/ hi moeste renonchieren eñ wederroupẽ dẽ brief/ ende schuerẽ eñ die seghelen of trecken vanden preuilegien/ die hi den voorš Jan van Namen ghegheuẽ hadde. Die graue van Namen seyde/ duer al dat hy gheuangẽ man was/ hy soude sinẽ brief houden eñ bewaren voor sine naercõmers. Doen ghingẽ die vã Brugghe weder ter slups/ eñ slougHender vele doot vã dye hẽ yegens hem liedẽ ter weere stelden/ eñ dye vã Brugge roofden die stede vander Slups/ õme dat sijer vondẽ goet vã ghewichtẽ eñ vã coopmanschepẽ/ eñ vondẽ daer eene crane ghemaect õme tgoet vp te doene/ die si omme wierpen eñ te nyeutẽ deden/ eñ stakẽ twier inder Slups/ ende si verbarndent. Desen wijch ghebuerde vp eenẽ woensdach/ den xiiij. in Wedemaent. Anno dñi. xiijc. ende xxiij. vp sinte Baselis auent. Die vã Brugghe hildẽ den graue vã Namẽ in die gheuanghenesse/ eñ wat heren/ grauẽ of princhẽ dat voor hẽ badẽ/ het en halp al niet/ of die graue vã Namẽ moeste vergheuẽ dat die vã Brugge peghẽ hẽ eñ sine edele/ die versleghen waren mesdaen hadden. Ente dat hi den brief die hi hadde vã Tbaliuscip vanden watere soude ouer gheuen eñ dat men die te nyeuten doen soude eñ schuerẽ/ eñ dat die graue Lodewijc soude gheuẽ die van Brugghe eenẽ brief van reuocacien/ dat hi niet en wiste wat hi ghedaen hadde die graue van Namen gheuanghẽ sijnde/ hi bleef daer bi/ hy en soude hẽ lieden nemmermeer vergheuen. Ende den brief so hi seyde was te Namen int casteel/ eñ die soudy bewarẽ om sine naercõmers. Die graue vã Namen was subtijl ende schalc/ siende dat dye van Brugghe hem rudelicken gheuanghen hilden/ eñ by wijlent vp sine edelheyt ende vp sine ridderlicke trauwe niet en was ghelooft te gane tot sinte Donaes/ hi peinsde hoe hi best medallen ontgaen soude / onder den steen es een huys/ ende het behoorde wijlen eer eenẽ riddere toe mer Jan vanden doorne/ die welcke sine camere achtere dede vermaken/ eñ dye Graue van Namen badt dien ridder dat hi indẽ nieuwẽ solter/ een gat wilde opene laten / als vã tween berders ongenagelt/

eñ daer toe laten soude een langhe leedre/ om also vander heymelicke duer den selven solder neder te cõmene/eñ dat hi hem soude voorsien van.v.of.vi.peerden/al bereet/tot mer Jans herberghe/eñ dat dye selve mer Jan tsnavõts ontrent dē.x.hueren voor middernacht wilde sijn bereedt/om den graue van Namen hupt te helpene. Wat gheschiede des auents/daer waren vele lieden ghevanghē inten steen/vā wie dat huerlieder vriendē quamē visenteren/eñ men brochter spijse eñ dranck/sy aten/eñ si droncken/si songhē eñ speilden/dobbeldē/eñ warē seere blijde totter middernacht. Eñ het gheviel dicwijls datmē sulck caboel hilt vp dē steen bi nachte. Die graue vā Namen ghinck dicwils ter heymelicheyt/õme te wetene of mer Jan van Doorne noch niet bereedt en was/om hē te helpen/eñ vp aventuere oft yemēt ghemerct hadde/hi seyde dat hi den loop hadde/eñ badt datmen die heymelichede niet sluyten en soude. Eñ ontrent dē.xi.huerē/als al tgheschal vanden dronckaerts ghedaen was/eñ sy alle in slape waren/doen quam mer Jan voor ghenoemt/eñ halp den graue vā Namen hupten steene/eñ si ghinghen tsamē met hem beeden ter bouverye poorte/daer saten si vp hare peerdē eñ redē in pelgrimaegie/tonser vrauwen te Beunen. Eñ dye graue vā Namen als hi sijn bevaert ghedaen hadde/so track hi naer Parijs tottem coninc/eñ vā daer quā hi te Namen/ende daer bleef hi wonende. Dese graue Lodewijc in sijn eerste iaer/hy hilt alte groten staet/eñ verteerde meer dā sijn domeynē of sine rentē bedragē mochten. Eñ daer õme begheerde hi aē die drie steden vā Vlaendren dat si hem met huerē casselrpen iaerlicx soudē gheuē eene quantiteyt vā penninghen in renten/eñ hi gaf oerlof alle sine raetslieden/riddõs/eñ schiltknechten/clercken van sijnder Cappelle/speillieden/eñ herauten/eñ hi reedt te sinē lande vā Nyueers daer hi beter coop hadde vā vytaelien/eñ met hē so ghinc die abt vā verchelay/dye sijn upperste raet was/eñ hi liet in Vlaendren sinen ontfanghere die here van Aspermont/als gouuernuer van Vlaendren. Als die graue wech was die Salinus/die schepenen/eñ die de pointinghen setteden ordonneirden õme dye ghifte den Graue te gheuē/dye hē belooft was/si pointen eñ settedē dat volc die helft meer dan die sõme bedrouch/eñ si en steldē yegelickē niet naer sinē state Eñ daer õme rees daer hute een grote oerloghe eñ commocie die in Vlaendren yeghen die voorsz stelders vander settinghe/twelck was also groote een rõmelijnghe onder dat ghemeen volck/als daer te voren ye in Vlaendren gheweest hadde/dat ghemeen volck rees vp yeghen die heerē te Brugghe/eñ al twye duere/sommeghe dye vloden/eñ men destrueirde haer lieder hupsen ende goeden/ende men vijnck die/heerēschepenen ende kuerheeren te Brugghe/te Dixmude/te Berghen/ende te Vuerne. Dese rõmelijnghe en conste mijn heere van Aspermont die gouuernuer van Vlaendren niet beletten/met alder macht vandē drye steden. Ende dese Graue van Aspermont was een Fransoys gheboren/om twelcke hē volc gheen grote obediencie noch ionste en toochde. Dit verhorende die Graue Lodewijc quam te Vlaendre waert/eñ hy hoorde die clachte vandē cõmuyn/hi maecte den paeys/eñ hi vergaf den ghemeente dat quaet dat si gedaen haddē/te vangene hare schepenen/eñ hare kuerheerē/eñ die destructie vā harē hupsen eñ goedijnghē/eñ dat si in goedē paeyse soudē blijuen/die heerē eñ die edele met den ghemeente. Eñ men ordõneirde aen beedē sydē die setters vandē pointijnge. Eñ dat cõmuyn beloofde haren prince dat si niet meer en soudē oprijsen yeghē dē beleeders vādē pointijnghē die daer vā tsprinchē weghe gheordõneirt warē. Die graue lodewijc voer te nyueers wedere/inde octaue vā sinte Pietre eñ sinte Pauwels Anno.xiij.c eñ.xxiiij. Eñ die graue Lodewijc liet mijn here vā Arele als gouuernuer vā Vlaendrē/den prinche wedre wech sijnde/sommeghe vandē heeren die te voren hadden ghevanghen ghe weest/sy dochten hem lieden te wrekene/eñ sochten behendeghe listen eñ akettē vp hare ondersatē/eñ tghemeente dit ghewa re wordende/si daden vele meer quaets dā si te voren ghedaen haddē/wāt die vandē

noortwpe maertē harē capiteyn Segher f.Jans/ eñ die vandē oostwpe Lambrecht bouwijn. Dese twee capiteynen rieden eñ seyden/het en was nyet goet dat die edele vanden vrpen souden hebben casteelen of stercke huysen/ vp auentuere of dye edele hem lieden wreken wilden vā tghene dat hē liedē in voorledene tydē mesdaen was/ eñ ooc of si te seere verfoortsen wilden den schamelen liedē/ allso sy ghenouch begonsten te doene/ eñ daer ōme deden dese twee capiteynē vellen eñ ter neder worpen alle die casteelkins eñ huysen die eeneghe fortresse haddē vandē edelen eñ vandē moyaerts/ vandē vrpen. Die graue vā Vlaendren dit verhorende/ quā weder te Vlaendrē waert / eñ was te cortrijcke in die kerst daghē/ eñ dye edele vandē vrpen quamen daer bi hē/ seer clagende vanden ouerlaste vandē ghemeente. Die prinche ontboodt sōmege vandē beleeders/ vandē brusschētorpe/ eñ vā sommege vandē smallē stedē te Cortrijcke/ by rade vandē edelen/ eñ mē vinckse/ eñ si waren heymelicke ghedoot. Eñ naer den nyeudach/ so trac die prinche te Ghendt/ eñ die edele rieden datmen Ardenburch eñ Ghistele soude mannēhuyter name vandē edelen/ eñ men soude senden te Berghē om mer Jacob vandē Berghe/ een goet vroet eñ vroom ruddere/ dye welcke doe alte wel ghemint was in vlaēdren/ eñ hi stont altijt wel metten prinche/ bi wijlen betectelic/ eñ bi wijlen openbaerlic/ eñ hi was ghemaect capiteyn vā Ghistele/ eñ hi quā met dē sōmegē vāder westvierschare vandē vrpen / die aen des Grauen side hieten sijnde. Eñ men hilt Ardenburch oost/ eñ Ghistele west peghē dat cōmuyn/ eñ men vinc altemet eeneghe van den cōmune/ eñ men leydese in vangenessen/ eñ mē hincse eñ ōthoofdese allincxkens een. Dit saghē die vā Brugge eñ die vanden vrpē/ eñ andere stedē/ eñ wederstondē die edele/ die bi wijlen vā Ghendt quamē daer die prinche al doe lach/ ende oock sinē oom die graue Jan vā Namen/ dye noch wel gram was vp die van Brugghe/ ōme dat si sine stede vāder Sluys vbarnt haddē/ eñ hē so lange in vanghenesse ghehouden. Die heren wordē ouer al seer ouerlastich den ghemeenē volcke/ ende dede vele ouerdaets / welc cōmuyn nochtās paeys begeerde/ haddē si ghecōnē. Eñ die herē stakē den prinche alle quaet inne/ metsgaders dat si disponeirdē ōme tcommuyn te nietē te doene. Dit vhoorende Lamsim boonin hi beleyde Ardenburch/ ende Segher Jans sone die beleyde Ghistele. Die edele eñ dat ghemeente vā Ghistele/ metsgaders Jacob vandē berghe haerlieder capiteyn/ quamē huyte yegens Seger Jans sone. Daer was seere gheuochten/ maer dat cōmuyn ghinc seer te bouē/ eñ aldaer wordē vele edele gheuangē/ eñ ghebrocht te brugghe/ ende aldaer in vanghenessen ghelept Eñ mer Jacob vādē Berghe capiteyn vā ghistele was daer so ghequetst/ dat hi binnē dē iare starf. Die vā brugge siende dat ouerlast vandē herē vā Vlaendren eñ van den iongē prinche/ die lieuer hadde te sine huyt vlaendrē/ dā daer binnē/ eñ hadde valsche raetsliedē/ dye vreimde akettē sochtē/ om Vlaendrē seruijl eñ scalck te makē / al wast dat die sōmege vā ghendt warē den prinche toe/ nochtās die principaelste van ghendt/ warē dē prinche contrarie/ eñ die vā brugghe coren eenē capiteyn Colaert Sandekin/ omme te ghecrighene Veurne / eñ Veurenambocht/ Berghen/ Borburch/ Duynkercke/ Belle / ende Cassele/ eñ hy ghecreech alle die stedē met hueren casselrpē/ eñ swoerē alle met den cōmune. Dit vhoorde die prinche/ eñ quā te ghendt eñ Yypre/ welcke stedē stondē met hē wel. Eñ die vā brugge siende/ dat grote schimp eñ quaet/ datmē die vandē vrpen dede/ als vā onthoofdene/ vā hanghene/ vā bedectelickē bi nachte hem liedē vā harē bedde te halen/ eñ in vangenessen leedende/ eñ men en wiste niet waer si beuoerē Si coren.vi. eerlicke mannē/ die si sonden te Cortrijcke bydē prinche/ die doe aldaer was/ ōme dat si soudē staē ouer tcōmuyn / eñ tghemeen profijt vādē lande vā Vlaendrē. Dese.vi. personē cōmende te Cortrijcke / die graue Lodewijck dedese vanghen / eñ indē steen legghē. Dit verhorende die vā Brugghe/ dat dye graue te Cortrijcke hadde ghedaē vangē die.vi. personē/ die si aē hē ghesondē haddē. Dye vā brugge sondē huyte.v.^c

vromer mannē vā wapenē te Cortrijcke/ omme die.vi.poorters te hebbene huyter vangenesse/bi vrientschepē of by crachte. Die graue Lodewijc horende dat dye van Brugge quamē met sulcker macht naer Cortrijcke/hi dede die van Cortrijcke met hē sweerē/eñ hi beloefde te blijuene bi die vā Cortrijcke/ ōme te wederstane die van Brugge. Die edele die bydē prinche warē si riedē datmē den voorburch vā Cortrijc-ke/noort staende verbarnē soude/ōme dat die vā Brugge daer inne niet luysschē/ eñ schulen en soudē/eñ men soude te bet eñ te vryer mogē die stede houdē. Dat vier ghesteken sijnde indē voorburch/ so keerde dē wint int noorde/ eñ het woey soe seere dat die spaerkē ouer die leye vloghē eñ ontstaken dye huysen binnē der stede/so dat alle die stede vā Cortrijcke wel naer v̇barnde. Dit siende die vā Cortrijcke/dat si gheene hulpe en haddē ōme tvier te blusschene/ si warē seere perplex. Eñ die prinche nā dye vi.gheuanghene poorters vā Brugghe met hē/eñ hi eñ sijn volc meendē te vluchtene naer rijssele. Dat ghemeente vā Cortrijcke/eñ ooc die vrauwē dit siende/slougē naer huerlieder peerdē/eñ crepeldē vele vā dē peerdē vā sprinchē volcke/so datdie prinche huyt Cortrijcke niet wel en conste gheraken. Die edele dit siende/ dat huerlieder peerdē ghequetst warē/eñ datmēse wilde arresterē/si ghingē slaen eñ vechtē up die vā Cortrijcke. Die vā Cortrijcke slotē dye poortē vāder stede/eñ vergaten tvier eñ al haerlieder goet dat verbrande mettē grooten brande/eñ slougē eñ vochtē yegē sprinchen volc up huerlieder verweeren/eñ namen die.vi.gheuanghenē vā Brugge/die die prinche te Rijssele wilde voerē/ eñ lietē se vry eñ los gaen/eñ vinghē dē graue Lodewyc/eñ.vi.vandē principaelstē ridders die bi hē warē/eñ leydense int casteel. Dit siende die graue vā namē/ hi stal hē behendelic huyt sijnder herbergē met sinē peerde/eñ reet op die veste in eē waeckhusekin seer ghewōt sijnde/ eñ berchde hē daer tot des anderdaechs/ eñ doē vluchtede hi met sinē peerde duer die veste eñ reedt te Doornicke waert. In dit vechtē bleuē doot mer Jan vā Vlaendrē sgrauē Lodewijcx oom/ mer Jan vā Nyuele/ eñ mer Robrecht vā saemslachte/mer Jan de verrperes/die casteleyn vā Reyelmonde/ mer boudin van zegherscappelle/ eñ noch bet dā.ij.^{c} edele lieden. Daer bleuer oock vele ghequetst. Eñ binnē deser tijt was Robrecht vā Vlaenderen eñ here vā Cassele te niepē indē busch/ in sijn casteel/eñ hi en was up dē graue Lodewijc sinē neue niet wel ghepaept vā herten/noch gherust/ōme dat hi bi nachte int vrye die liedē vā harē bedde hadde ghedaē halē/bydē rade vā sinē walschē heeren/eñ deidtse onthoofden. Des anderen daechs naer dat Cortrijcke verbarnt was/eñ dye graue gheuangē met sinē edelē/so quamē die.v.^{m} Bruggelingē in Cortrijcke. Eñ die vā Cortrijcke liuereirdē dē liedē vā brugge haerlieder.vi.gheuanghenē/eñ si liuereirden hē liedē ooc dē graue Lodewijc met sijne.vi.edelē/die met hē gheuanghē warē/ eñ men stelde dē graue up een cleyn peerdekin/eñ was te Brugge ghebrocht/ende mē leydene in die cruychalle/in vorme vā vangenessen/eñ als hi met cleenen gheselschepe was ghebrocht naer Brugghe/eñ up een cleen peerdekin ghestelt was / soe badt hi met tranendē oghē/datmē sine.vi edele/die met hem gheuanghē warē/niet mesdoen en soude/maer des princhē bede en hielp niet/ men brochtse huyter vangenessen/eñ sy warē alle sesse in stucken ghecapt/ Eñ dat warense die dē raet gauē dat men die vrplatē vandē bedde halen soude eñ onthoofdē. Dese wreethede dat die edele also v̇sleghē warē / eñ dat sine bede met tranende oghē niet en hielp/dat deerde hē meer dan dat sijne edele warē vechtender hant ghebleuē te Cortrijcke. Binnē deser tijt was Claps sonnekin Capiteyn van Brugge te Veurne/eñ hadde ghecreghen Westvlaendrē/belle/Casselle/duynkercke berghē/veurne/eñ nyeupoort/ eñ alle dye woonstē verbrande hi vandē edelē/eñ ooc te Duynkercke/eñ te Cassele hadde hi ghedaen slichtē die casteelen vā mer Robrecht vā Vlaenderen/ōme dat hi te soutcote.vi. notable vādē vrijē/die ouer trōmuyn ston den/dede in sine presencie dootslaen. Dese Claps sonnekin quam met een grote menichte vander ghemeente in die stede van

Ypre. Die heren eñ die wethouders die al toos met den graue gheweest haddẽ/ si en betrauden dye ambochts lieden niet/ dye meer ghehuldich warẽ met den cõmune/ dan metten edelen. Sy vloden wt Vlaendren/ eñ dese Claps sandekin was in Ypre eerlic ontfanghen/ hi dede die poorten vullen vander stede/ eñ daer naer dede hi maken die huyterste veste. Dit gheschiede al int iaer Anno dñi.xiij^{c}.eñ.xxv. indẽ somer/ ontrent sinte Pieters eñ sinte Pauwels dach. Eñ binnen deser tijt so ontboden die vã Brugghe mer Robrecht vã Vlaendrẽ/ heere vã Cassele/ dat hem soude ghelieuẽ te sine Rewaert vã vlaendrẽ/ eñ dat hi soude Vlaendrẽ regieren/ metsgaders die vã Brugge. Die coninc vã Vranckerijcke dit v̄hoorende/ dat die Graue Lodewijc sijn neue gheuangẽ lach te Brugge/ hi sandt eerlicke boden te Vlaendre waert/ vã sinẽ discreten raetsheren/ õme datmen tractieren soude vã paeyse/ ende datmen den graue Lodewijck vry livereren soude. Dye van Brugge antwoordẽ dat si dat nyet doẽ en wilden/ sy en moesten eerst hebben sekere beloften vandẽ graue/ eñ ooc wildẽ si hebben den wille vã die vã Ghendt/ eñ Oudenaerde met den casselrijẽ. Eñ daer õme deden die van Brugghe bereeden een groot heercracht/ õme te bestokene Oudenaerde eñ Ghendt/ eñ si bleuen ontrent deynse eñ ghecreghen tcasteel vã Peteghem/ doe so bleef mer Robrecht vã Vlaendren/ metsgaders die vanden westvrijen/ beleggende Oudenaerde. Ende dye van Brugghe met die vanden Oostvrije/ ende noortvrije si bleuẽ liggende te Deynsen/ meer volcx verbeydende/ õme te gane belegghene die stadt van Ghendt. Dye van Ghendt/ eer dat dye van Brugghe van voor der stadt van Oudenaerde schieden/ hoorden dat si som laghen te deynsen. Des maendaechs naer Sinte Marien Magdalenen dach/ snuchtẽs. Anno dñi.xiij^{c}. eñ xxv. so quamẽ die vã Ghendt/ wel twintich duysent mãnen sterc/ eñ haerlieder capiteyn was een vroom man/ als een Gygant/ eñ hy hiet Willem wenemare. Ende sy quamen te Neuele bi nachte/ segghende tot malcanderen/ laet ons verbeydẽ tot inden daghe/ raet voor der sonnen opganck/ dan sullen wy dese brugghelinghen/ dye onsen prinche contrarie sijn/ eñ hem in vanghenesse houdẽ gheuanghen/ ende oock contrarie sijn onsen ghenadighen coninc vã Vranckerijcke/ bestoken/ dye wijle dat sy slapen sullen ten besten/ ende si en sullen ons niet moghẽ weterstaen. Ende die wijle dat die van Ghendt hem aldus rusten te neuele/ soe comter een wijfende gheuet die poorters van Brugghe te kennene/ hoe dat die van Ghendt wel twintich duysent mannen starck waren te Neuele ghecommen/ omme tsanderdaechs metter sonnen opganck dye van brugghe te bestrijdene/ eñ te bestokene. Oock so verhoordet mer Robrecht vã Vlaenderen/ dat die vã Ghendt des sondaechs auents al bereedt waren/ omme te Deynsen te commene/ ende nam dye eene heltscheede van sijnen volcke/ eñ bleef daer mede ligghende voor dye stadt van oudenaerde/ ende dander helt van sijnen volcke sandt hi bi die van Brugghe te Deynsen/ õme die macht die van Ghendt quam/ te wederstane. ¶ Item des maendaechs snuchtens dye van Ghendt commende vp die van Brugghe/ si en vonden se niet slapende/ so si meenden als si te Neuele rustende waren/ maer warẽ vp hare hoede in tijts. Daer was horribelicke seer gheuochtẽ/ ende aen beyden siden onnoemelijcken vele volcx versleghen/ ende ooc seer vele horribelicke ghewondt. Willem wenemare/ die capiteyn was vã Ghendt die bleef daer doot. Dit siende die borgers van Ghendt/ dat si int leelijcste waren/ eñ dat si haren capiteyn verloren hadden/ eñ waren moede van gane ende van vechtene/ si stelden hem te vlyene. Het was seere heet wedere/ ende vele vã hem lieden versmachteden van dorste/ eñ bleuen steruende vp tvelt. Binnen der seluer weke/ so beleyde mer Robrecht van vlaendren/ metsgaders dye van Brugghe/ dye stede van Ghendt. Maer die boden vanden coninc van Vranckerijcke/ quamen haestelicken te Ghendt/ sprekende ten paeyse/ eñ omme accoort te makene/ tusschen dye poorters van Ghendt ende mer Robrecht van Vlaendren/ metsgaders die poorters van

Brugghe. Ende binnen deſer tijt / ſo was
dye graue bedectelijc huyt der cruyt halle
ghegaen daer hi ſine vangheneſſe hilt vp
ſinte Lauwereins dach / maer hi was tſan
derdaechs daer naer weder gheuondē / eñ
was weđ vp die halle ghelept gheuangē /
eñ bi dage eñ bi nachte haweet ghehoudē
vp dye marct met bāňierē tot des woenſ
daechs in die quatertēpere / voor midwin
tere. Des coninex bodē dedē ſo vele / dat die
vā Ghendt eñ die vā Ardenburch ſouden
ſweeren met dye vā Brugghe / eñ binnen
xiiij. daghē ſo ſoudemē dē graue Lodewijc
ontſlaen huyter vangheneſſen / eñ mē ſou
de binnē dier tijt alle dinghē te pointe ſtel-
len / eñ elc trac thuypſwaert met blijſchepē
eñ met paepſe / ſo ſi waenden / maer het en
was gheenē paeps / ōme dat die vā Brug
ghe den graue huyter vangheneſſen nyet
doen en wildē / eñ die vā Ghendt wildene
vuyt eñ ontſleghē hebbē. Binnen deſer tijt
gheuiel een grote rommelinghe binnen
Ghendt / want het was daer een ſegghen
dat dye weuers vā Ghendt meer toe wa-
ren met den cōmune vā Brugghe / dā met
den prinche / eñ daer ōme warē ſy v̓iaecht
eñ ghebānē huyter ſtede vā ghendt / waer
ōme dat quam een groote diuiſye binnen
Ghendt. Ende deſe weuers trocken eens
deels te Gheerdts berghe / eñ dye ſōmege
in andere ſtedē. Die graue vā Namē ſien-
de dat die vā Brugghe altoos noch hieldē
den graue gheuanghē / eñ ſo ſterc ſijnde / hi
peynſde ooc metſgaders dat hijt niet goet
en hadde vp die vā Brugghe / om hē eñ die
vā Ghendt ooc ſterc te makene. Hi ghinc
in alle ſteden tuſſchē der ſchelde eñ der leye
ōme die te doen ſweerne mettē prinche / eñ
met die vā Ghendt / hi quā te cortrijcke in
tcaſteel / eñ te Oudenaerde inder ghelijcke
eñ ſtelde in elc eenē capiteyn. Eñ ſijnde by
Gheerdtſberghe / ſoe ſeynde hi ſijn carijn /
ſine kueckene / eñ ſijn cappelle eñ ſijn ſom-
miers / eñ oock eene goede menichte vā ſi-
nen volcke / maer by auentueren hy was
noch ghebleuen buytē der ſtede. Ende die
vanden aweette / eñ die die poortē v̓waer-
dē vā Gheerdtſberghe / die warē met Ro-
brecht vā Vlaendren toe / ende met die van
Brugge / eñ ſi lieten dat ſchoffet neder val-

len als die tweedeel vā ſgrauen vā Namē
volc binnē warē / men vinck alle dye prin-
cepaelſte vā ſgrauē vā Namen volcke / eñ
dādere ſlouch mē alle doot. Dit vernemen
de die graue vā Namen / hi track haeſtelic
ke te Ghendt / eñ hi teecht den weuers die
huyt Ghendt veriaecht waren / als waer
bi was in Ghendt eene grote wapenloo-
pinghe eñ ſeere gheuochten / ſo datter wa
ren wel. iij.^m personen verſleghē vāden ghe
meente. Dit verhorende die vā Brugghe
eñ mer Robrecht van Vlaendren / hoe dat
dye graue vā Namē hadde ghemaect een
beroerte dus binnē Ghendt / eñ hadde ver
ſlegē die weuers / eñ vele vāden ghemeen
te / hi vergaderde ſeer vele volcx / maer het
en halp al nyet vele / want Robrecht van
Vlaenderen met die vanden weſtvrye be-
leyde Oudenaerde / ende die vā Brugghe
metten ooſtvrye eñ mettē noordtvrye be-
leyden Ghendt / metſgaders dye vanden
vier ambochten / eñ haer lieder Capiteyn
waſt Willem ratgheer. Binnen deſer tijt
ſo ghinghē Segher. f. Jans / eñ Pauwels
Bokel / eñ Lambrecht boonin met een gro
te menichte vā volcke / eñ ghecreghen tca-
ſteel vā Cortrijcke / eñ alle die ſloten die die
graue vā Namē themwaerts ghecreghē
hadde tuſſchē der ſchelde eñ der leye / eñ ſo
waer ſi eenich huytgoet vondē / toebehoo
rende eeneghē poorters vā Ghendt / ſi ver
barndent of wierpent ter nedre. Die gra-
ue vā Namen mer Hector vplain / eñ mer
ſegher vā Cortrijcke dye hadden gheerne
huyt Ghendt ghegaē om te ſchermutſen
yeghens die van Brugghe / maer ſi en be
trauden niet dat ghemeente vā Ghendt.
Aldus bleuen die vā Brugghe ligghende
voor ghendt / ende laghender tot inden ad
uent / wāt het begonſte ſo ſeere te wintere
ne / dat ſi ſtoruē ſom vā couden / eñ die voor
Oudenaerde laghē / ſi dropē altemet wech
Die vandē weſtvrye dit ouermerckende /
mer Robrecht vā Vlaendren quam voor
Ghendt tot die vā Brugghe / eñ ſi ſchiedē
al van voor Ghendt / mer Robrecht van
Vlaendren met dye vā Brugghe / quamē
te Brugghe / maer Willem vā Ratgheer /
Rauwel bokel eñ Lamſin boonin met ha
ren volcke die bleuē Teeclo. Die graue vā

Namẽ siende dat twolc al vã voor ghendt vertrocken was/ hy verwaerde Ghendt/ eñ hi sandt mer Hector vplain een vroom rudder/ eñ mer Segher vã Cortrijcke met een menichte vã volcke int lant vã waes/ eñ in vier ambochtẽ/ eñ si verkreghen weder dit landt metten sloten/ dye si te voren ghehadt hadden/ maer met groter pijnen eñ auentueren. Dit verhoorende Willem ratgheer metten sijnen/ hi ghinc te Assenede/ eñ hi stac daer tvier in die stede. Dit verhoorende mer Hector vilepn dat Willem ratgheer weder quam in vier ambochtẽ/ vergaderde een heercracht/ ende quam yeghens den seluen Willem ratgheer/ ende daer wort seere gheuochten/ eñ bleef vele volcx doot aen beede dẽ siden/ maer die vã Brugghe hadden die meeste schade. Ende daer bleuen doot Willem Ratgheer/ ende Rauwel bokel. In desen slach te Assenede/ Segher ians sone/ eñ Lamsin hoonin had den si nyet gheuloden/ sy haddender oock ghebleuen/ want den lieden van Ghendt quam lancx so meer volcx toe. Daer warẽ vele brugghelinghen gheuanghen/ ende te Ghendt gheuoert. Dit aẽsiende die vã den vrpen/ dat haerlieder twee principael ste capitepnen doot ghebleuen waren/ eñ dat die vã Ghendt te seere bouen quamẽ/ begheerden datmẽ metten graue paeys maken soude/ eñ datmen hem sonder cau tioen hupter vangenesse doen soude. Men gaft den Graue te kennene hoe dat die vã Brugghe/ ende die vandẽ vrpen begheerden paeys met hem/ vp al dien/ dat hi wil de al vergheuen dat yeghẽ hem mesdaen was/ ende datmen die vanden vrpen niet en verlaste met ontamelijcke settinghen. Die graue Lodewijc beloefde daer ter goe der trauwe dat hijt hem lieden al vergaf/ eñ hi swoer dat hi hem lieden een goet here sijn soude eñ ghetrauwe/ vp dat si hem wilden ghetrauwe sijn/ ende hy was doe ontsleghen hupter vangheneſſen/ ende hi voer te Ghendt/ ende van danen/ so track hi naer Parijs tot den coninc Kaerle sinẽ swacelinck/ die alte blijde was dat die graue lodewijc ontsleghen was vander vangheneſſe. Anno domini.xiij^c.eñ.xxvij. starf die Coninck Kaerle vã Vranckerijcke Lodewijcx van Vlaendren swacelynck. Ende Phelips vã Valoys Karels sone was vp den Tryniteys dach te Kyemen gheconsacreirt coninck van Vranckerijcke int selue iaer/ ende daer was die Graue Lodewijck toe ghedeputeirt ende vriendelick toe vermaent als een vanden twaelf ghenooten te sine/ ende daer naer voer die Graue Lodewijck bi den coninc Phelips/ met eenen eerlicken state/ te wetene met.lxxxvi. Ridders alle alleens ghecleedt/ eñ die coninck Phelips maeckte den Graue Lodewijck Riddere met den sweerde/ dat die Graue Lodewijck den Coninc gordede als die eerste Graue vanden twaleuen ghenooten. Eñ so waer dat die coninck Phelips reedt hi drouch altijdt tsweerdt voor den coninc Ende hi dede die Coninck manschip vanden viere Graefschepen/ te wetene Vlaendren/ Artoys/ Nyueers/ ende Retheers/ in dit iaer reedt in Roome Lodewijc vã Beyeren/ die welcke hem Keyser maeckte/ Eñ dede grote ontallicke schade der heleghen Kercke. Hi persequeirde strenghelick den Coninc Robrecht van Appoelgen/ eñ sinẽ sone den Hertoghe van Calabre/ Hi maecte eenen Frempneur Paeus/ ende steldene in Roome/ eñ men noomdene Nycolaus/ die vijfste/ die welcke maeckte in sine consecratie terstont vijf Cardenalen/ eñ tsanderdaechs daer naer vyer Cardenalen. Ende hier toe holpen die Romeynẽ ōme dat die Paeus Jan die.xxij. sine wuenste ghecorẽ hadde te Auignon/ hy en wilde te Roome niet cōmen. Binnen deser tijt die wijle dat die Graue Lodewijck was te Parijs/ doẽ begonsten weder te rebelleirne Seghere Jans sone/ ende Lamsin hoonin/ eñ trockẽ aen hem lieden alle dat westorpe/ ende ooc vele steden. Die graue Lodewijck dit verhoorende/ badt den coninck van Vrancke rijcke dat hẽ ghe liefde te Vlaenterwaerts te cōmene/ om hem te helpene dwinghen sijn volck.

¶ Hoe dye Coninck Phelips van Vranckerijcke/ track met eene grote heyrcrachte naer Vlaendren/ ōme den Graue Lodewijc sijn volc helpẽ te bedwijnghẽ/ eñ ōme die papspuelicken te doen leuene.

Die coninck quam voor Casselle met sinē volcke/ eñ die vā vlaēdrē quamē daer yegens. Daer was eenē grotē wijch / eñ butē maten seere gheuochtē/ eñ die conint hadde die victorie/ eñ daer bleuen bet dan.xiᵐ vlaminghē doot indē wijch voor Cassele/ eñ Cassele was berooft eñ verbarnt. Doe quamē die vā Ipre eñ die van Ghendt/ eñ vā Brugge/ eñ vandē anderē stedē/ eñ gauen hē ouere den coninck vā Vranckerijcke / eñ den graue Lodewijck. Desen wijch was up sinte Berthelmeeus dach. Anno xiij.ᶜ eñ.xxviij. Die coninck vā Vranckerijcke sach die goetwillichept vā die vā Brugghe/ eñ die vā Ipre/ eñ vandē vrpen hi vergaft hē lieden/ dat sp yeghē den graue Lodewijc mesdaen haddē/ eñ hi nam se in ghenaden/ maer hy wilde gheuanghē he bbē die upperste voortstelders vander meuterpe. Daer warē ghecreghen Lamsin boonin capiteyn vanden vrpen/ Jan van dudzeele/ die hē hiet ontfanghere vandē prinche/ eñ Goossin van houdeghem/ die capiteyn eñ Castelepn was vā Deynsen ende noch veel andere/ die welcke warē al leuēde up raden ghestelt / maer Segher Jans sone ontvloot in Zeelant. Maer ontrent lichtmisse daer naer/ so quā hi in Vlaenderen / wel met.iij.ᶜ stercke rome ghesellē in oostende eñ in breedene/ eñ dede dat volck sweeren met hem/ eñ die in hē niet consenteren en wilden/ men slouchse doot. Eñ hi quā daer naer Toudenburch. Dit verhorende die baliu vā Brugge/ hi quā te houdenburch/ eñ voor sinte Aernouts cloostre daer was hy gheuanghē/ eñ te Brugghe gheleet. Daer was zegher Jans sone met sinen sone/ eñ met.xx.van sine principaele medepleghers/ met gloepende psers ghestrekē/ eñ ghesleppt totter galghe/ eñ daer was elc vā hē liedē dpe aermen eñ beenen ghebroken met wielen vā waghenen / eñ onthooft. Eñ dpe lichamen waren onder die oxelen ghebondē / eñ allso aen die galghe ghehanghē/ eñ dpe hooftē warē ghesteken up hoghe schachten up die galghe/ maer Segher Jans sone/ eñ sijn sone waren ghestelt elc up een radt. Eñ hier mede cesseirde dpe cōmocie ende beroerte vāder meuterpe vandē cōmune yeghens die heren/ die welcke meuterpe gheduert hadde wel.vi.iaren lanc. Item int iaer.xiij.ᶜ eñ xxix. ontrent sinte Bauens dach/ so quam

vrauwe Margriete vā Vlaendrē/graefne de vā Artops phelips die langhe sconincx van Vranckerijcke dochtere/eñ Lodewijcx van Vlaendren / van Nyueers/ ende van retheers wijf was. Doe quam sy eerst in Vlaendrē/daer si met grooter eerē eñ triūphe ontfanghē was vandē edelen / vāder clergie/eñ ooc vandē cōmune/eñ bleef doe voort in vlaendrē. Eñ des iaers daer naer op sinte kathelijnē dach. Anno.xiiij^{c}.eñ.xxx. so ghelach si vā harē eerstē sone/int casteel te Male bi Brugge/eñ wort gheheetē Lodewijc/naer sinē vadere/ eñ also hietmene voort graue Lodewijc vā Male / want hy daer gheborē was/eñ was daer in tvoorš casteel kerstē ghedaen met groter solempniteyt vandē bisscop vā Doornicke/op sinte Andries dach/in eene nieuwe vonte/die daer toe gheordonneirt was/in die presencie vandē bisscop vā Atrecht/eñ dye abten hier naer ghenoemt. Eerst mijn heere vā sinte Bertins/mijn here vandē dune/eñ vā sinte nyclaeus/vā Veurne / eñ ooc vā vele edele princhē. Eerst die Hertoghe vā Brabant/ die graue van Blops/ eñ mer Guy vā Vlaendrē/eñ die graue vā Loo/eñ oock seer vele edele vrauwē. Eerst die graefnede vā Loo/vā Namē/van flynees/ eñ vele andere edele vrauwē. ¶ Itē anno dñi.xiiij^{c}. eñ.xxxi. soe was die paeus Nycolaus/ die vijfste te Roome gheuanghē eñ gheuoert te Auignon tot dē paeus Jan/die.xxij. Eñ hi was aldaer ghecōdampneirt ten eewe ghē kerckere/ōme sōmege heresye/die hy opstelde eñ sustinerē wilde. ¶ Itē binnen desen seluē iare/so starf te Parijs Jan van Namē here vanđ slups / eñ seer corts daer naer so starf Robrecht vā Vlaendrē heere vā Cassele/sgrauē Lodewijcx vaders broedere. ¶ Itē int iaer.xiiij^{c}.eñ.xxxij. doe so worde Mechelē ghecocht yegens tcapittel vā Luydeke/ om.C^{m} eñ.lx^{m} goudene roy alē/ vā welcker somme dye graue vā Ghelre hadde teen vierendeel/wāt teen vierēdeel vander stadt vā Mechelen behoorde sijne Eñ midts dien dat voorš capittel vā Luydeke eñ die graue vā Ghelre altijt waren in ghescille/eñ en constē tsamē niet ouer een ghedraghē/hier bi/ bi ghemeenē consente vanden capittele voorš / eñ vanden graue vā Ghelre/so vercochtē si die voorš stadt vā Mechelen Mer Willē vā Anxhoue die opperste eñ dye principaelste raetsheere vanden graue Lodewijck/die maecket annex den lande vā Vlaendren/ vā doe voordt teeweghen daghen ghedurende. ¶ Item in tselue iaer so rees op een grote orloghe tusschen den coninc Edewaert vā Inghelant eñ den coninc Phelips vā Valops van Vranckerijcke/ wāt des conincx Edewaerts wijf was die houdtste sustere vanden drie broeders dye coninghen van Vranckerijcke warē/deene naer den anderen/eñ si storuen alle drye sonder knapelic hoir te hebbene bi haerlieder wijfs die coninghinnen. Dit ouermerckende die van Vranckerijcke/coren Phelips vā Valops coninc vā Vranckerijcke te sijne/want die goede Coninck sinte Lodewijck was sijn groothere. Eñ die fransoysen merckende/ al was die coninghinne vā Inghelant cōmen vanden houtstē sone van sinte Lodewijc/eñ Phelips vā Valops vandē ioncxsten sone vā sinte Lodewijc. Die croone vā Vranckerijcke en mochte niet cōmē noch versteruen op eene vrauwe / hier ōme soe rees sulcke een orloghe/dat vranckerijcke daer naer bi Edewaerde den prinche van valops/des conincx Edewaerts houdtste sone in vele stedē eñ plaetsen ghescelgiert eñ verbarnt was. Eñ ōme dat die Graue Lodewijck van Vlaendren hilt aen des conincx side vā Vranckerijcke / daer ōme en wilden die Inghelschen dye vlaminghen gheene wulle seynden noch vercoopē/ bi den welcken datter vele weuers ende vulders al verloren ghinghen/ ende moesten gaen om haer broot. Eñ die van Ghendt siende haer volc neeringloos/si coren eenē capiteyn Jacob van Eerdtuelde/die welcke makede alianchie met den Inghelschē. Ende aldus rees weder een orloghe op in Vlaendren peghen den graue Lodewijck/ der Vlaminghen natuerlijcke heere/ende den coninc van Vranckerijcke/die welcke orloghe gheduerde seere langhe/ ōme dat Jacob vā Eertuelde/metsgaders dye drie steden Ghendt/Brugghe / ende Ypre waren Fauorabel den Inghelschen coninck/ ende riepen in die ballinghen. Dit verne-

mende den Grave Lodewijc/nam met hē vrau Margriete sijn wijf/ eñ sinē sone Lodewijc/ eñ track te Parijs bydē coninc vā Vranckerijcke. ¶ Itē die vā Ghendt slou ghē te Brugghe doot vele makelaers/int iaer.xiij^c. eñ.xxxix. eñ dat ghebuerde in die vlaminckstrate by der buerse. ¶ Item anno dñi.xiij^c. eñ.xl.waren ghesendt twee cardenalen legaten/ōme ten paepse te sprekene tusschē die twee coninghē vā Vranckerijcke eñ vā Inghelant/maer dye coninck vā Inghelant die seyde/dat hi Vranckerijcke wilde hebbē eñ besittē/eñ hi hadts een deel mettē sweerde ghewonnen/eñ also meende hijt al te winnene. Eñ hi vcreech te sijnder hulpe den Keyser vā Roome/met den duytschē herē/den Hertoghe vā Brabāt/ vā Ghelre/eñ vā Ghuleke/vā Henegauwe/ eñ Jacob vā eerdtvelde/mettē drien princi palen steden vā Vlaendren/die welcke Coninc Edewaert met sinē volcke hadde ghesteelgiert al Artoys/Vermandoys/eñ Pycaerdye/ eñ tlant vā Guyse/Guenē/eñ al den zeecant tot Normandyen toe. Dit ghedaen/ so voer die coninc vā Inghelandt te sinē lande waert/eñ ooc vele vanden voornoemden princhen/ōme dat de winter op handen quā. Dit merckende die Coninck vā Vranckerijcke/dat si vertrockē waren/ quā des somers daer naer in Vlaenderen met een grote vlote vā schepen huyt Normandyen/ eñ die Hertoghe Jan van Normandyen was den leedtsman van dien.

¶ Hier volcht den wijch ten Hazegarse/byder Sluys.

Die fransoysen eñ dye Normās quamen in Vlaendren/ ten Azegarse byder Sluys. Dit vernemende die coninck van Inghelandt/quā den Normans up den steert/eñ die Inghelschen midts der hulpe vanden Vlaminghē/versloughē daer alle die fransoysen eñ die Normans. Dit was int iaer xiij^c. eñ.xl.up sint Jans avent midsomers. Eñ naer dē voorś wijch/ doe ghinc Jacob vā Eertvelde belegghē die stede vā Doornicke/die vā Bethunē/vā Rijchele vā schetin/vā Duway/eñ vā Orchies. Eñ die schade die die.cō.Edewaert vā Ingelāt ghedaē

hadde/ ē die moort dē voornoemdē stedē
ē harē castelrye/dat en ware niet wel om
scriuē. Die coninc vā Vranckerijcke Phe
lips vā Valois dit verhoorende/ quā met
eenē grotē heercrachte ōme ontset te doe-
ne die vā Doornicke/ maer int neder com
mē/siende dat dat lāt vā Artoys ē vā Ver
mandoys so deerlic verdestrueirt was/ ē
al dat volc meest doot ghesleghē vandē In-
ghelschē/voorwaer des Coninx moet vā
Vranckerijcke besweeck hē/ ē hy en lach
nieuwers stille dan in stercke sloten ofte in
weerachteghe steden / ē dat huyt ontsich
vander macht vanden coninc van Inghe
lant/die welcke coninc van Vranckerijcke
hadde gheprocureirt dat die twee cardena
len quamē ōme te tracteirene vā paeyse/
want hi en was niet sterc ghenouch/so hē
ooc wel dochte/ ōme te beuechtene den co-
ninc vā Inghelant ē die vlaminghen/ ē
aldus poochde hē die coninck ōme paeys
te makene met Jacob vā eerdtuelde/ ende
met den.iij.steden vā Vlaendren. Ē daer
waren gherelaxeirt die sententien vā ver
watenesse die de coninc daer te voren had
de gheprocureirt aen den Paeus/ ē daer
of was een bulle/ dat soe wanneer die vla-
minghē rebel souden syn yeghens haren
graue/so wast ces in Vlaendrē/ ē dit was
ōme dat die vlaminghē hadden gherebel
leirt yeghens dē coninc voornoemt/ ē dē
graue Lodewijc/welcke lettere in dit trac-
taet vā paeyse voor Doornicke ghescuert
ē te nyeuten ghedaen was by den twee
cardenalen/want in dit ces en mochtmen
gheen messe doen in eeneghe kercke bin-
nen Vlaendren/noch yement tsacrament
gheuē/noch kindren doopē/ noch nyemēt
int ghewijde begrauē. Ē dese voorē car-
denalen vercreghē een bestandt van sinte
Mattheus dage tot sint Jans messe daer
naer/ twelc was wel.x.maendē/met seke-
re beloftē die hi beloefde den coninc vā In
ghelandt/ ē die paeys wardt ghemaeckt
tusschen den Coninc vā Vranckerijcke/dē
graue Lodewijc/ ē den ghemeenen lande
van Vlaendren up condicie dat die coninc
liuererē soude dye bullen voor doornicke/
binnen.xiiij.daghen/ ē dat doen beconde
ghē al Vlaendren duere/ dattet niet inter-
dict noch in toerwaet en ware. Ē voordt
dat die coninck vā Vranckerijcke ē Lode
wijc vergheuen souden den vlaminghen
al tghene/ dies si hē beeden mochten mes-
daen hebbē / yegens haerlieder hoocheyt
ofte heerlicheden/ ē up dese condicie was
die bulle ghescheuert/alst voren ghesept es
Ē corts daer naer soe trac die coninck vā
Inghelant te sinē lande/ ē die coninck vā
Vranckerijcke naer Parijs/ende corts soe
quā die graue Lodewijc int lant. Ē aldus
so was Doornicke ontset ghedaen sonder
groot grief vāder stede/maer die graue Lo
dewijc in Vlaendren sijnde/dye drie steden
onderwondē hē vandē regemente vandē
lande vā Vlaendren/ ē si hilden die ballin
ghē binnē den lande. Ē ōme dat die gra-
ue Lodewijc niet en mochte hebben dat re
gement vanden ontfanghe te sijnē wille/
hi liet Vlaendren ē trac in Vranckerijcke
¶ Item int iaer.xiij^c.ē.xliiij.in tbeghinsel
vanden iare/ōme dat die van poperinghe
maecten lakenen ghelijc dye vā yypere/ ē
conterfaytē hare lakenē/ so ghingē die vā
yypre ghewapender hant / ē maectē eenē
Jan van houtkercke hueren capiteyn/ ē
ghinghē up die vā Poperinghe/ ē die vā
poperinghe maecten Jacob bets harē ca-
piteyn/ ē ghinghen te ghemoete die van
Ipere. Daer was seere ghevochten/maer
die vā Poperinghe bleuē tonder/ende Ja
cob bets haren Capiteyn was daer doot
ghesleghen van die van yypre/ ē vele van
Poperinghe waren ghevanghē/ ē typre
gheleet. ¶ Item int iaer vā.xiij^c.ē.xlv.up
den tweeden dach van Meye/diemen doe
hiet den quaden maendach/ so vochtē bin
nen der stede van ghent die weuers teghē
die vulders up die groote marct/ende dye
weuers ghinghen te bouen/ ē dat quam
omme dat die vulders wilden hebbē vier
groote meer vā eenen lakene dan die we-
uers wilden gheuē. Ende Gheeraert de-
nijs Dekene vanden weuers / ghinc met
sinen volcke up dye marct/ende Jacob vā
eertuelde dye volchdese. Dit vhoorde Jan
baken dekene vāder cleender neeringhe/
hi quam met een grote menichte van vul
ders ē vanden anderen ambachtē. Daer
wordt Jan bake ende sijne kinderen doot

ghesleghen/eñ een deel van vulders ende vander cleender neeringe/die weuers ghinghen te bouen. Eñ omme dese vechtinghe rees in ghendt een grote diuisie / ende een groot gheschil. Eñ binnẽ den seluen iare vp den vijfsten dach vã Hoymaent/so quã die coninck van Inghelant ter Sluys/ met C.eñ.xxx.schepen/eñ ontboodt Jacob van Eerdtuelde / die totten coninck ter Sluys ghinc/eñ hi begheerde dat die graue Lodewijck hem manschip doen soude vanden graefschepe vã Vlaendren/of hi soude den prinche vã Waels sinen sone maken graue vã Vlaendren. Hier inne so consenteirde Jacob van Eerdtuelde. Eñ daer õme als Jacob van Eertuelde dit proponeirde den liedẽ vã Ghendt/ die weuers sloughẽ Jacob van Eertuelde doot / ende daer toe noch thien mannen vanden eerlijcsten vã sijnder familie. Eñ dit gheschiede des sondaechs naer Marien magdalenen. Ende Jacobs vã Eertuelde huys/eñ die huysen vanden.x.persoonen/die vã sinẽ rade waren/worden alle in stickẽ ghebroken/õme dieswille dat si gheerne ghesien haddẽ dat des Coninck sone vã Inghelant graue vã Vlaendren gheweest hadde. Als dyt verhoorde die coninc vã Ingelant/ dat Jacob vã Eertuelde doot gheslegẽ was/hi keerde weder in Inghelant. Eñ binnẽ dẽ seluẽ iare bleef in Vrieslant die graue vã Henegauwe vsleghẽ/eñ alle die met hẽ warẽ te melchuse/tusschẽ Staure eñ wolkelsteyn. Anno dñi.xiij^c.eñ.xlvi.cortsnaer sint Jans dach midsomers/so quã die coninc vã Inghelant weder ouere met groter macht/eñ destrueirde al Normandyen/ende vinc alle die edele eñ die rijcke/ende hi wan die stede vã Caen/eñ verbrandese eñ selgierde al Normandyen tot Poisy toe/eñ hy stacker tvier inne. Eñ voort quã hi tot parijs toe/eñ daelde neder tot Beeuuays / eñ tot Abbeuijle/in Poitieu/eñ die Coninck met eenen grotẽ heercracht quã te Kerssy/met den keyser/eñ met den coninc vã Bemen.

¶ Den wijch van Kerssy.

Lodewijc die graue vã Vlaendrē/die graue vã Alenchon/vã Erricourt/ende vele edele princhen vochtē peghē die Inghelschē. Die fransoysen warē bet dã.l.m sterc/ nochtan die coninck vã Inghelant hadde dye victorie/duer al dat hy nauwe hadde. xvi.duysent mannē/twelcke dede tverraetschip vanden graue vã Alenchon. Maer dient genoteirt/hoe hier die conīc vã Ingelandt eer hi ouer quam/ screef schimpege letteren aen den Coninck vã Vranckerijcke aldus luydende. ¶ Nous signifions a vous Phelippe de valois marchāt de seil en franche que vous venez a sens en ponchieu nous vous attenderons.&c. Eñ dye cō.vã Vrãckerijcke screef hē weder ōme aldus/als hier naer volcht. Nous philippe Roy de franche a top rescript/qui es marchant anglops des laynes/ et pour ce que tu nas point grandement gaingne a tes laynes/mays as assez ydu/et pour ce nas cure daller en engleterre/et es deuenu robeur et pilleur des poures gens de Franche ꝛ murdrier/mes nous te viendrōs visiter en brief escript a Parijs la vigile de lassumpcion de la glorieuse mere de dieu. &c. Die conīc Phelips vã Vrãckerijcke quã met.lx.m mãnē sterc/eñ hy duchtede dat hē die.cō.vã Ingelant ontgaen soude. Eñ dese.ij.coninghē vgaderden bi Abbeuyle in Pontieu/inden bosch vã kersy. Die.cō.vã Ingelant hadde lieuer eerlickē te steruene voor sijn recht/eñ dat te beschermene metten sweerde/dã schandelicke dē Conīc vã Vranckerijcke te ontvliedene / niet peghēstaende dat hi daer maer bi hem en hadde ontrent.xi.duysent mannē/ eñ hi sach dye fransoysen in so groter menichte pegens hem cōmen/als voorseyt es. Eñ daer ōme maecte hi drie scharen vã sinen volcke/ eñ stelde sinē sone den prinche van Waels in die eerste/met.v.duysent mannē vã sinen vroomste lieden vã wapenen/ eñ hi ordonneirde metten anderē.vi.duysent mannē twee andere scharē/die sinē sone den prinche van Waels/in dient noot ware ten onderstande cōmen souden vã twee sidē aen/ so si deden/hoe wel dat sy lettel eñ in cleender menichte waren. Die conīc Phelips van Vranckerijcke ordonneirde oock sijn volc in drie scharen ofte battaelgien/waer of warē in die eerste schare alle dye machtichste eñ meeste princhen/te wetene al voren die Keyser/ die conīc vã Bemen/ dye graue Lodewijc vã Vlaendren/ die graue vã Alenchon/ tsconincx broeder vã Vranckerijcke/eñ die graue vã Aricourt/so dat si warē in die voorß eerste schare / bet dã.xx. duysent starck/wel ghewapent / ende alle te peerde/nochtan ghecreghē die Inghelschen dye victorie/ maer dat quam toe by eenē verraetschepe vandē graue vã Alenchon/ dye welcke verradelick doot slouch indē wijch dē graue Lodewijc vã vlaendrē. Dit siende die here vã ghistele/ wrack sinē here eñ graue/eñ slouch doot dē graue vã Alenchon daer sonbijt ter seluer stont/dye welcke heer vã Ghistele worde daer seere ghequetst vanden here Gautier le grise. Eñ die vlaminghē worden vechtende peghen die noormantsche heren/ōme te wrekene huerē natuerlijcken here eñ princhе. Eñ die fransoysen eñ die noormans worden vlyende/eñ hier mede worde dē wijch verloren/midts dat die conīc phelips vã Valoys coninck vã Vranckerijcke vloodt tot Ampens toe/ ende Lodewijc van male sgrauen Lodewijcx sone en was doe maer oudt.xvi.iaren/ nochtan was hi daer mede in dien strijt/daer hi ooc seere ghequetst was/maer hi volchde den conīc phelips van vranckerijcke T amiens binnen/daer dedene die coninck meesteren ende ghenesen. ¶ Item desen wijch gheuiel vp Sinte Berthelmeeus auent / den.xxiij. dach in Oostmaent. Anno domini. M.CCC.eñ xlvi. Ende naer dat die conīc van Inghelandt met sinen volcke van danen vertrocken was / die ionghe Graue Lodewijc vã Male dede den lichame van sinen vadere souckē onder die versleghene doode lichamen/ ende dedene eerlicke begrauen te sinte Rijkiers te Pontieu int cloostere. Maer ouer.vi.iaren daer naer/so was hi ontgrauen/eñ die graue Lodewijc van malen dedene voeren te Brugghe / eñ met grooter solempniteyt wedere begrauē tsinte Donaes/inden choor voor den hoghē outaer. Anno domini.xiij.c ende.liij.

¶ Hier dient ghemo

teirt/ twelcke ghebuerde een deel tijts hier
te voren/ mer was hier in vergheté ter scri-
uene vandē goeden keyser Heyndrick.

Nno dñi. xiij.c eñ viij. Heyndric
vā Vlaendrē graue vā Luttcen-
burch wordt bydē ghemeenen
coorvorsters vanden rijne ghe
coren ouer eenē coninc eñ keysere vā Roo
mē te sine/ eñ hi badt sine ooms dat si wil
dē takē cōmē bi hē/ ōme hē te eruene/ wāt
hi moeste daer sine crone ontfangē. Daer
quamē tot hē sine ooms/ als die ghebroe-
ders vā sinē vadere. Eerst Jan die bisscop
vā Luydeke/ Phelips vā Namē/ Guy vā
Vlaendrē/ Robrecht graue vā Vlaendren
met sine twee sonē/ Lodewijc eñ Robrecht/
Mattheus here vā Loraynē/ die here van
sinte Goubaen/ dye here vā couchy. Dese
herē warē sgrauen Robrechts dochteeren
mans/ die welcke herē quamē daer seer no
tabelicke/ eñ met grooter cierhede binnen
der stede vā Akē/ eñ alle dese heren waren
ghecōmē vandē graue Guy vā Vlaendrē
Eñ die vā Akē dedē dē voorß keyser Hein
dric hare poortē opene/ eñ ontfinghē hem
met groter eerē eñ weerdichedē/ eñ wordt
aldaer ghecroont metter stalē croone/ eñ
hadde daer sijn gheploghene recht. ¶ Jtē
vā Aken so trac hy voort te vranckevoort/
eñ die voornoemde herē/ die kinderē van
den graue Guy/ eñ ooc huerlieder kinde-
ren trockē mettē keyser te Vranckevoort/
daer hi eñ si liedē eerlickē ontfanghen wa
ren/ eñ hi ontfinc aldaer die ander croone.
eñ hi bleef daer alle diē winter duere. Sijn
ooms eñ sine rechtsweers/ eñ alle die herē
namē oerlof aendē Keyser Heyndrick/ eñ
elc voer te sine lādewaerts. Het was daer
een segghē in duytsche lant/ dat binnē cor-
ten iarē/ die vlaminghen/ metsgaders die
hulpe vandē keyser Heindric soudē dē Co
ninc vā Vranckerijcke/ eñ al sijn lant tton-
dere bringhē/ eñ also ouerheer wordē van
der croone/ eñ vā alle den walschen lande.
Dese nyeumare quā te Parijs/ eñ voor dē
coninck Phelips/ hupten welckē hi wor-
dede gram/ ende vergaderde al tghemeen
te van Vrancrijcke/ eñ badt den Graue vā
Sauoyen/ vā Foys/ eñ vā Ermengac/ eñ
gaf hem lieden saudye/ eñ quamē te vlaen
dren waert/ ōme dat te nyeutē te doene/ eñ
quamē tot Aryen. Eñ die coninck hoorde
segghē dat die vlaminghē hē vp sijn com-
ste voorsien hadden/ eñ dat si vromer warē
dan hi/ eñ dat haerlieder volc bet was ghe
wapent/ dā tsijne. so dat hi niet en dede dat
hi meende te doene/ maer vloodt/ eñ track
weder omme met sijnen volcke te Parijs
waert. Ende vā dier tijt voort so sochte hy
middel eñ maniere hoe datmen den Key-
ser Heindric soude moghen ter doot bren-
ghen/ eñ doen steruen bi venijne. Die Co-
ninc Phelips vā Vranckerijcke eñ die Co
ninc vā Nauarē/ dese namē in huerē raet
dat een meester vā groter namē/ ghe borē
vā Mylanen/ eñ was gheheeten meester
Bernardus de monte pesano/ al datmen
dien gheuē soude een eerlic Bisschopdom/
eñ hy soude hebbē een beuel oock vanden
paeus/ om te wesene een cappellaen/ ende
biechtuadere vandē Keysere Heyndrick.
Eñ ouermits dat die keyser was meester
in aerten/ ende ghelicentiert in Lopen/ hy
was seere deuoot/ eñ plach dicwille vp ho
ghe feestē dat heleghe sacrament tontfane
Aldus byden beuele vanden paeus eñ ter
bede vandē voorß twee coningē/ die voorß
meester Bernardus nam tlast den keyser
te vergheuene/ eñ hi track vā Parijs te sij
nen lande waert/ te Mylanē. Eñ ontbey-
dende den keyser/ corts naer paesschen soe
track die keyser vā Vranckevoort te My-
lanē/ om sine derde croone/ eñ die vā My-
lanen ontfinghē hē met groter weerdiche
den/ eñ hi ontfinck daer sine derde croone.
Eñ dese meester Bernardus was wel be-
kent mettē keyser/ want als die Keyser te
Parijs ter scholen lach/ eñ studeirde in de-
creten/ si woonden deen byden anderē/ eñ
die Keyser ontfinckene als een confessuer
tsinen rade/ ouermidts dattet ooc tspaeus
wille was eñ begeerte. Ontrent. S. Lupes
dach voer die Keysere te Pysen/ eñ vp den
alre heleghen dach daer naer smorghens/
so nutte die voorß goede keyser Heyndric
met grooter deuocien dat heleghe Sacra
ment/ eñ als hijt ghenut hadde/ mē schanc

huyt eender Ampulle wijn / met venijne gheminghet indē kelck / daer die selue meester Bernardus dye misse mede ghedaen hadde / eñ men gaft den keyser heyndrick also te drincken. Die keyser worts ghewa re binnē dē derdē daghe dat hi yet quaets ghenut hadde / eñ wardt hertelicken sieck. Terstont dye medecijns ontboden sijnde / seyden dat hi fenijn in hadde / eñ dat hē tat te ter hertē ghesleghē was / eñ sijns en was gheenē anderē raet / dan dat hi hem soude voughē te gode waert / eñ al sijn dinghen vp tcortste soude doen ordonnerē / want hi soude cortelinge vā deser weerelt scheedē. Aldus ouerleedt hy te Pysen / vp den.vij. dach in Nouembre. Anno dñi.xiij^c.eñ.xiij.

¶ hier commen wi weder tonser materie / sprekende vanden Graue Lodewijck van Male / die welcke was die.xxvi. Graue in Vlaendren.

¶ Dat.xxxij.capittel.

Lodewijc vā Male / Lodewijcx sone van Nyueers een jonghelinc van.xvi.iaren / hi was mede indē wijch / te Kerssy met ten coninc Phelips vā Valoys / daer hy seere ghequetst was / eñ hy voer metten coninc sinē neue te Ampens / die hē ridder maecte. Eñ hi dede hē manschip vanden graefschepe vā Vlaendren / eñ vā Nyueers. Dese Graue Lodewijck hadde vele heerscheppen in naercōmendē tijdē / als Vlaendrē / Artoys / Niueers / Rethеers / Bourgoengnien / here palatijn vā Salynes / here van Mechelen / eñ van Antwerpen / eñ hi conquesteirde Brabandt mettē sweerde / ende want vechtender hant / eñ hi liet indē handen vā sijnder zwaessenede Jehannē sijns wijfs houdtste sustere te haren lijue / maer naer hare doot / so nam hijt weder te hem waert. ¶ Jtem dē wijch te Kerssy ghedaē sijnde / die coninc vā Jngelant die daer die victorie hadde / trac in Normandyē al dat lant destruerende / rouende / eñ verbarnēde. Binnen deser tijt / so sandt die paeus.ij. cardenalē nederwaerts / ōme dese twee coninghē te accoordeirne / eñ si quamē te Lizieux in Normandyen / daer warē si qualic vandē Jnghelschen eñ vanden waloysen ghehanteirt / want si quamen daer te vergheefs / eñ warē selue berooft / eñ en mochten niet vulcōmē noch ghedoen / daer ōme dat si ghesondē warē vandē paeus. Ende naer dien dat die coninc vā Jnghelandt al tlant vā Normandyen verdoruē hadde / hi keerde weđ te Pontieu / te Beunē / te ghuyse / te Marcke / te Calis / eñ daer vandt hy vele schepē in die hauene met Artylgerie / met vitaelie / die hē huyt Jnghelandt ghesonden waren / om Calis te beleggheне. ¶ Jtem vp den vierdē dach in Pietmaent naer den wijch vā Kerssy / so was die stede vā calis beleyt vandē coninc edewaert / eñ die vlaminghē soudē dē coninc vā Jngelāt gheholpē hebbē / maer hi seyde dat hi starc ghenouch was. Eñ hi badt dat si gaē willen te Ruhout / te Hesdijn / te Bethune. Eñ dye vlaminghē ghinghen al Pycaerdien duere / rooуende eñ al tlant destruerende. Eñ sommeghe Jnghelschē warē metten vlaminghen / eñ si wierpen ter nedere dat casteel van Ruhout / ende bedoruent / daer naer verdoruen sy Aercke / Bethune / ende Theerenburch. Jtem een Jnghelsch man schoot naer den wederhane vander kercke van onser vrauwe vā Theerenburch /

welckē wederhane was een beilde vā ma-
rye met eender croone up thooft/ ende dye
voorē Inghelschman schoot naer die croo
ne die tvoorē beylde up thooft hadde ōme
die of te schietene. Eñ terstont brack sinen
boghe/ eñ sinē pijl brack in vele stickē welc
ke stickē quetsedē vele Inghelschen vandē
ghenē dier ontrent warē. Eñ by dyē bleec
wel dat onsen heere wrack daer soubijtelic
die cleenichept dyemen sijnder moeder de-
de ofte doen wilde. Eñ daer ōme spaerden
die Inghelschē die cathedreaele kercke vā
Theerenburch vā brande/ eñ badē deuote
lic onser vrauwe ghenade. Eñ offerden on
ser vrauwe groote ghiften vā harē rooue.
ontrent sinte Sauē dach/ het regende een
gheheele weke lanc eñ het was seer coudt
eñ die conic Edewaert warē toe ghecōmē
noch vele Ingelschē huptē welckē hy gaf
oorlof alle die vlaminghē/ ende elck ghinc
thupswaerdt/ want dye coninc Edewaert
hadde doe volcx ghenouch/ om den coninc
vā Vranckerijcke te wederstane/ hadde hy
willen cōmen te Calis wāt die coninc Ede
waert en begheerde anders niet dā peghē
dē conic vā vranckerijcke te vechtene/ om
sijn recht dat hy aen Vranckerijcke hadde
mettē sweerde te vercrijghene. ¶ Item vp
den vijfsten dach vā Nouembre/ so quā Lo
dewijc vā Male als een nyeu graue in sijn
landt vā Vlaendrē/ eñ dat ter bede vanden
drie stedē/ eñ wordt al ōme binnē sinē lande
eerlickē ontfanghē. Eñ bydē consente vā-
den coninc vā Inghelandt/ so was hi van
stede te steden gheleedt/ eñ hi swoer al ōme
die preuilegien/ rechten/ eñ statutē/ tonder
houdene in elcke stede binnē vlaendrē/ dat
si die soudē onderhoudē eñ ghebruyckē so
si vā voren ghedaen haddē/ eñ die leenhou
ders dedē hē manschip vā harē leenē. Eñ
hi maecte nyeuwe wettē/ eñ statutē diemē
qualicken hilt/ want dye vlaminghen en
achtens niet seere. Ontrent onser vrauwē
lichtmisse dach/ die vlaminghē eñ sonder-
linghe die van Ghendt wildē den Graue
dwingē dē. cō. Edewaert māscip te doene
vandē graesschepe vā Vlaendrē/ dwelcke
die graue Lodewijc wedersepde/ eñ sprack
Als die coninc vā Ingelant te Riemē ghe
croont wort coninc vā Vranckerijcke/ dan
sal ic hē als een goet ghetrauwe leenhou-
der māscap doen. Daer naer in die maent
vā Maerte/ die vā Ghendt dwonghē den
graue Lodewijc dat hi nemen soude vrau-
we ysabeele des coninc Edewaerts doch
tere te wijue/ welcke hi niet gheerne en de
de/ ō dattet sijn naer nichte was/ eñ om dat
men hē daer toe dwanc. Eñ dese brulocht
was beloeft eñ begonnen in dye Abdye te
sinte Winnocxberghe/ in die presencie vā-
den coninc Edewaert/ eñ dē hertoghe van
Lancaestre/ eñ die brudegom Lodewijc/ eñ
vele notabele/ eñ wethouders vandē stedē
vā Vlaendrē. Eñ daer was ghesloten dat
men te paesschē daer naer te Ghendt bru
locht soude houdē. Eñ als alle dinghē vul
cōmē warē/ eñ beschict die tot sulcker bru-
locht behorē/ eñ ōme die te vulcōmene/ die
graue Lodewijc stal hē heymelic wech/ eñ
trac hupt Vlaendrē up den. xxviij. dach in
dye Maerte/ dwelcke was voor dye paes-
schē weke/ eñ hi trac bydē coninc vā Vrāc-
kerijcke/ die hi māscip ghedaē hadde/ eñ hi
dede alle sijn dingē bi des coninc vā vrāc-
kerijcke rade. Dat ghemeente van Vlaen
drē was seere vstoort ōme dat die brulocht
niet voort en ghinc/ si teghent dē abten eñ
dē prelatē eñ dē edelē vā Vlaendrē dier me
de ghemoept hadden gheweest. Eñ daer
ōme ordonneirdē si nyeuwe officiers/ dat
ballingē eñ roouers warē/ eñ verswoorne
liedē/ die littel of nyet en haddē/ eñ maectē
settinghē eñ pointinghē up die cloosters/
eñ up die clergie/ eñ up die rijcke liedē dye
dē Inghelschē contrarie warē/ of die voor
dē graue Lodewijc sprakē/ eñ die gheroch-
ten te seggene/ wel moet ōs prinche varē/
dat hi Ysabeele sijnder nichte niet te wijue
nemē en wilde/ alle sulcke lieden die sulcke
of gelijcke woordē sprakē/ of dē Ingelschē
cōtrarie warē/ wordē gebānē of doot ghe-
slegē/ of haerlieder goet verbuert. Eñ alle
keтijuē officiers dye bedeghen rijcke/ met
haerlieder exactie eñ ouerdaet/ eñ si hilden
hē aen die side vandē coninc edewaert/ eñ
ond dē tijtel vā sijnder moghentheit. Om
dat die abt vandē dune was van des prij
chens raet/ eñ was met hē ghetrocken in
Vranckerijcke/ daer by so warē die vandē
dune swaerlick ghetaxeirt/ eñ waren ghe

stelt te gheuene.iij.^c ponden groten stercker munten/elckē stooter Edewaerts moestē si gheuē voor eenē gr. Eñ om dieswille dat die muenicken hem excuseirdē dat te vele was/eñ si en warens niet ghestaet te gheuen/daer om quamē hupt ghendt.v.^m sulcdaneghe ballinghen/roouers/eñ vertasserers/ eñ roofdē die.iij.principale Hupthouen/die die voorš abdye hadde/ te wetene te Sande/ter Leepe/eñ tem noordthoue/eñ stakē twier daer inne/ endie verbarndense/ eñ daer toe soe wierpen si ōme die muelen te Heynxdijck/vp den eersten dach vā Wemaent.Anno dñi.xiij^c.eñ.xlvij.

Hoe dye Graue Lodewijck van Vlaendrē nam te wijue die schoone Margriete/Hertoge Jans vā brabant dochter

Binnen der seluer maent/byder procuratie vanden coninc van Vranckerijcke/so nam die graue Lodewijck van Male te wijue die schoone Margriete/des Hertoghē Jans dochtere van Brabant/ende die brulocht was ghehoudē te Viluoordē in Brabandt/ binnen der seluer maent voor sint Jans dach/midsomers/daer ōme dat dye Jnghelsche seere gram waren/eñ die schone ysabeele vā Jnghelant seer beschaemt/ hupt welckē si seyde/dat si die trauwe die si den ionghelinc Lodewijck vā Male ghegeuē hadde eñ beloeft/ghetrauwelic houden soude / eñ nēmermeer gheenē anderē man ouer gheuen/twelc si oock wel hielt/ want si bleef maghet / ende en wilde daer naer noeyt huwen. Ende vp alle hooghe ende feestelicke daghen/ alsoo langhe als si leefde so drouchse vp hare een mauwe den leeu van Vlaenderen/ in teekene dat haer dochte dat si warachtege graefnete vandē lande van Vlaendren was. Ontrent desen tijt/ dye Coninck van Vranckerijcke

compassie hebbende vp die van Calis/die hẽ lieden seer langhe teghen den Inghelschen coninc wel eñ vromelic ghehouden hadden/hy sandt nederwaert sinẽ oudtstẽ sone Jan dẽ Dolphijn/ eñ den hertoge vã normandyẽ met eenẽ heercrachte/ wel vã lx.m mannẽ/om sine stede vã Calis ontsedt te doene/ eñ om dẽ coninc edewaert te verdrijuene. Eñ Jan dẽ Dolphijn cõmende te sint Omaers/eñ ṽhorende hoe dat die vlaminghẽ tcasteel vã Ruhout gherooft hadden/ eñ ter neder gheworpẽ/ eñ al dat lant tusschen Arcke eñ Bethune gherooft hadden/ende wilden dwinghen den graue Lodewijck omme manschip te doene den Coninck van Inghelandt. Daer õme vandt Jan dye Dolphijn in sijnen raet/ metsgaders dẽ Senescael vã Vranckerijcke/ dattet goet ware dat Jan den Dolphijn/ eñ Hertoghe van Normandyen/soude blijuen te sinte Omaers.

¶ Hier beghint den groten wijch voor Cassele.

Die Senescael van Vranckerijcke koos eenẽ capiteyn/eñ was mer Oudaert van Renthy / eñ met.xl.duysent mannẽ/so trocken si te Cassele waert/eñ si vonden in haren raet/ende seydẽ dat sy Cassele wel met cleender moeyte ghecrijghẽ souden / ende vã danen souden si Ypre gaen / eñ slaent al doot vp eenen corten spronc. Ende also voort al Vlaendren duere/ wãt sy meendẽ dat si vanden vlaminghen gheenẽ wederstandt ghehadt en souden hebben. Eñ als die coninc Edewaert dat horen soude/ dat dye vlaminghen alle tonder waren/ ende gheen macht hebbẽ en soudẽ den Inghelschen coninck te sercoursene/so souden die Inghelschẽ veruaert sijn/eñ trecken te Inghelandt waert/eñ aldus soe soude Calis ontset ghedaen sijn/eñ vry sijn vanden Inghelschen/maer dien raet en quã also niet effen huyt/also sijt gheschiet haddẽ. Daer õme mochten si wel segghẽ een ghemeen spreec woort/datmen secht in walsche. Tel cuyde quil fault. Dats te segghene / sulck

waent/ hi mist. Wãt die vlaminge verho-
rende die toecomst vandẽ fransoysen met
so groter macht/ eñ dat si warẽ cõmẽ tsint
Omaers/ õme vlaendrẽ te bespringhene/
versõt die vã Ghendt coren eenẽ capiteyn
õme te gane te cassele/ eñ die fransoysen te
wederstane/ twelc was mer Segher cort-
rosijn/ eñ noch.ij.hulpers/ Jan bernaege/
eñ die heere vãder woestijne. Dese quamẽ
te Cassele met vele werclieden/ metsenaers/
temerliedẽ/ spitters eñ delvers/ eñ si wroch
ten aẽ die vestẽ/ eñ maectẽ barbacanen/ eñ
wijchuysen/ eñ hinghen langhe balcken
met coordẽ aendẽ barbacanẽ. Eñ in corter
tijt was die stede vã Cassele seere ghesorti-
fieert/ eñ wonderlicke sterc ghemaect. Die
Senescael vã Vranckerijcke ontrent sint
Jans dach/ dede groot assault vp die stede
vã Cassele/ wel met.xl^m manne/ maer dye
vlaminge die in Cassele ware/ wederston
den dat vromelic/ eñ weerdẽ hẽ cloeckelic/
so dat si meneghẽ fransoys ter doot broch
ten/ eñ vele quetsedẽ met hueren gheschut
te. Eñ als sy langhe vp Cassele ghestormt
hadden/ doen vraechde die Senescael/ of si
hẽ liedẽ wildẽ opgheuẽ/ indẽ hãdẽ vã Jan
ne des coninx sone vã Vrãckerijcke. Mer
Segher cortrosijn sprac toe dẽ Senescael/
eñ vraechde hẽ/ hoe cõmet by dat ghi ons
meer vploops doet/ wi die huwe vriendẽ
sijn/ dã huwẽ viãt dẽ coninc edewaert/ die
welcke vele vã huwẽ lande vã Vrãckerijc
ke gherooft eñ v̄brant heift/ eñ twolc doot
ghestegẽ/ eñ varinc wel naer een iaer voor
huwe stede vã Calis gheleghẽ heift. Dye
here vã Kenthy antwoorde voor dẽ senes-
cael eñ seyde. Ghi v̄maledyde ketyueghe
vlaminghẽ/ altijt sijt ghi huwẽ coninc/ die
v ouerhooft es/ contrarie eñ rebel/ huwen
prinche eñ natuerlicke here/ wiẽ ghi hebt
v̄raecht huyt sinẽ lãde/ eñ ghi maect alian
chie mettẽ viandẽ vãder vrancscher croo-
ne/ eñ ghy wilt huwẽ prinche bedwinghẽ
mãschip te doene dẽ Coninc vã Jngelant.
Doe soe v̄antwoorde mer Segher cortro
sijn/ wi vlaminghẽ wi en sijn ketyuẽ noch
v̄malendijt/ maer ghi fransoysen/ die niet
en cont huliedẽ lant beschermẽ yeghẽ dẽ
Jngelschẽ huwe viandẽ/ maer ghi socht
dat si dat berouuẽ/ vier eñ brant stichtẽ/ eñ
twolc wotslaen/ maer wi staen ouer onsen
prinche dẽ ionghẽ lodewijck vã Male/ eñ
õme te beschermene sijn landt/ dat ghi ke-
tyueghe walẽ ons lant niet en rooft/ noch
en scelgiert eñ verbarnt/ alsoe ghi deit/ int
iaer.xiij^c eñ.xxviij. wi biddẽ hu dat ghi õs
in paeyse laet/ of anderssins wi moetẽ ons
thuwer schade eñ thuwer schãde yegens
hu liedẽ verweeren. Dye fransoysen seere
verstoort eñ ontsteekẽ met groter grãsche-
pen clommẽ dẽ berch vp/ om Cassele te be
stormene/ eñ cropẽ met handẽ eñ met voe-
ten õme in die vesten te sijne/ dye drooghe
warẽ õme also te beclẽmene die barbaca-
nen. Die vã binnẽ snedẽ die coorden in stic
ken daer die balckẽ aen hinghẽ/ eñ die gro
te boomen/ eñ roldense in die vesten/ ende
elcke balcke dede wel vallen/ bet dan.lx. of
lxx. mãnẽ/ die alle achterwaerts neder vie
len/ die hersenen in die kele/ eñ braken den
hals of die beenẽ/ so verre dat die fransoy-
sen huyt vreesen moestẽ achterwaert dey-
sen/ õme tgroote volc dat si saghẽ/ dat si in
dat assault verlorẽ/ eñ nochtan suldi wetẽ/
dat dyt Assault gheduerde van des eens
daechs ter vespertijt tot des anderẽ daechs
naer die noene. Die Senescael ouermerc
kende dat sine edele eñ cloecste mãnẽ seere
ghemindert warẽ int ghetal/ hi was seer
verstoort/ eñ dede een cõmandement/ dat
elc man hẽ volghẽ soude/ eñ hi quã in Cas
sele ter Ghendtscher poorte/ daer Cassele
ten cranctsẽ es/ eñ meende met eenẽ grotẽ
druyst vã volcke also die poorte of gheloo-
pen te hebbẽ/ eñ hadde bi nae also binnen
Cassele gherocht/ maer die vanden vryen
wordẽs ghe ware/ eñ dedẽt die vã Ghendt
te wetene/ eñ si quamen met groten moe-
de vp die fransoysen. Ende daer was seere
gheuochtẽ/ eñ die vã Ghendt dwonghen
die fransoysen/ dat si huyt Cassele vloden/
eñ volchdẽ die fransoysen van achtere/ tot
vp die leye/ eñ daer was weder seere ghe-
uochtẽ huyter maten/ ende dit gheduerde
van des woensdaechs voor noene/ tot des
donderdaechs naer dye noene/ soe datter
wel bleuen.xvi.duysent fransoysen doot/
eñ dye Senescael/ eñ die here van Kenthy
bleuer beede doot/ want dye vlaminghen
en spaerden nyement/ daer sy meester of

conſtē gheweſen/daer bleuē meeſt alle die
edele vā Brāckerijcke/die met dē ſeneſcael
daer ghecōmē warē/eñ aldus bleef dē vla
minghē die victorie eñ die ſeghe. Een capi
teyn vandē weuers vā Ghendt gheheetē
Gillis rijpegheerſte/ō dat die franſoyſen
gheen hooft en ſouden maken/hi volchde
hem liedē altoos vp die hiele/eñ hi ſchuer
de haerlieder heer/mettē rabaudekins/eñ
die franſoyſen vloten al meeſt.ſ.Omaers
waert. Eñ die franſoyſen voerden met hē
lieden wel.ij^{c}.waghenē vul doode edele lie
den/eñ wel.lx.waghenē ooc met liedē dye
totter doot toe ghequetſt waren. Jan dye
Dolphijn ſach hoe dat ſijne edele vanden
vlaminghē verſleghē warē/eñ was dies
ſeere drouue eñ ſeere gheſtoort in hē ſeluē/
eñ ontboot al dat volc dat hy ghecrijghen
conde/wel tot.lxx.duyſent vrome mannē
vā wapenē/eñ hi beſlokede Vlaendren bi
der alhuwe/eñ bi ſinte Venants/eñ al dat
lant roofde hi eñ verbrandet/eñ ſloughen
al dat volc doot/eñ en hilden nyement vp.
Eñ die van ypre wardens gheware/ende
quamē terſtont met dē drie prochien Out
kercke/Nyeukercke/eñ ſteenwercke. Die
walen quamē ter ſteenbrugghe in die lan
gheſtrate/eñ dat merckede mer Jan van
Outkercke capiteyn vā ypre/eñ drie broe
ders vrome liedē eñ ſtout in wapenē Jan
vā hamme/Paſſcharis/ende Pietere/dye
welcke warē capiteynen vanden drie pro-
chyen voorſ/eñ ſpraken den gheſellē toe/
eñ gauē hemlieden moet dat ſi vromelick
ſtaen ſouden/eñ hē cloeckelic hebben/of ſi
een muer warē/wāt ſi hopedē dat die peer
den haerlieder ſelfs volc grieuē ſoude/ſoot
ooc ghebuerde/wāt aen beedē ſiden vāder
ſtrate warē grote wijde grachtē/eñ die wa
len waren al te peerde/eñ ſi meenden wel
theer vandē vlaminghē te ſchuerene met
harē peerdē/maer die vlaminghē bleuen
ſtaende ghelijc eenē muer/eñ ſi wederſton
den vromelicke dye walen/eñ ſi ſloughen
die peerdē omtrent die beenē/eñ hare mee
ſters vielen/eñ die peerdē ſloughē achter-
waerts mettē voeten/ſo dat ſijer vele van
huerē ſelfs volcke quetſten/eñ ſommege
walen diet ſaghē waendē ouer die grach-
ten te rijdē/maer ſi vielen daer inne eñ ver
ſmoordē. Eyndelicke die vlaminghē ghin
ghē dē franſoyſen ſo ſcherp inne/dat ſi be-
dwonghē worden te eerſelene eñ te vliede
ne/maer ſi en conſten niet gheulieden om
die menichte vā harē volcke te peerde/dat
altijt achter aen quam. Eñ aldus die van
ypre ſonden teenen Dāme hare ſchutters
ouere/dye welcke vele iammers daden in
theer vandē franſoyſen/ſi pijnden hē alte-
met ōme ouer die grachtē te rijdene/daer
vele of inne vielē eñ verdronckē/wāt daer
bleuē onder verſleghē eñ verdronckē/bet
dā.vi^{m} edele mannē/ſo dat die voorſ fran
ſoyſen vlodē onder die ſteenbrugghe. Dit
aenſiende die van ypre/dat dye walen alle
vlodē ouer die ſteenbrugghe/ſi ghinghen
roouē eñ pilgierē die verſleghenē franſoy
ſen vā harē wapenē eñ vā haren ghelde.
Dit wordē ſommeghe vandē franſoyſen
gheware die dit vā verren ſaghē/eñ maec
ten weder een hooft/wel vā.iij^{m} mannen
te peerde/eñ quamen tot eender ſprietſtra
te/eñ redē altijt vp een pleyn/tot dat ſi qua
mē daer die vā ypre warē/dye welcke met
harē rooue gheladē waren/ſeer mat ende
moede. Daer quamē hem dye franſoyſen
vppe/ſo dat daer alle die vā ypre met haer
lieder roof doot gheſleghē wordē/eñ lettel
te lijue bleuē/dan eeneghe/die welcke vlo-
den eñ hē in grachtē ofte in haghen berch
den. Eñ die franſoyſen redē te Steenuoor
de/eñ wat ſi in harē wech vondē/dat ſlou-
ghē ſi al doot/eñ ſtakē tvier in die huyſen/
eñ quamē gheredē tot voor Caſſele/maer
die vā Ghendt eñ vanden vryen/die noch
te Caſſele ghebleuē waren/ōme te weder
ſtane Jan den Dolphijn/die quamē huyt
Caſſele eñ ſchoffierden ſeere die menichte
vandē franſoyſen die daer warē/eñ volch
denſe vp die hiele tot ſteenuoorde toe. Die
peerden vandē walen waren moede ende
mat/want ſi bin langhe niet ghepeyſtert
en haddē/eñ en mochtē niet ghelopē ōme
dat dalen vanden weghe van Caſſele tot
Steenuoorde/ſo dat dye vā Ghendt ende
vandē vryen ſtijuer ghinghē te voet/dan
dander conſten gherijdē/eñ ſloughē hē lie
den ſo indē ſteert/ſo dat daer noch vele vā
den voorſ franſoyſen verſleghē warē. Eñ
dye vlaminghē ſeyden tottē walen datter

hē liedē grote schande was aldus te besto ken die vlamingē/ die vriendē warē vanđ croone/ eñ te latene met paepse die Inghelschen/ die al noch voor Calis laghen/ ende hadden verdorñē vele landts dat der croone toe behoorde. Als die fransoysen aldus gheschoffiert waren/ eñ Jan die dolphijn sach dat hi niet ghedaen en hadde/ dan dat ter sine edele eñ alle die macht vā sinē volcke ghebleuen was/ hy track weder ōme naer Parijs. Die coninc Phelips vā vrāckerijcke siende dat Jan sijn sone den Dolphijn niet ghedaen en hadde/ ende dat die Inghelschē eenpaerlic voor Calis bleuen liggende mettē coninc Edewaert. Hi vergaderde een groot heercracht/ eñ quā weder nederwaert/ ōme dye stede van Calis ontset te doene. Dit vernam die coninc vā Inghelant dat die fransoysen quamē Tatrecht/ eñ ontboot die van Ghendt/ eñ die vlaminghē/ die met groter menichte quamen te Calis/ ōme te sercoursene den Coninc Edewaert yeghens den Coninc phelips vā Vranckerijcke. Binnē deser tijt so quamer twee cardenalen/ ghesondē vanden Paeus ōme te tracteirne van paeyse/ tusschē dese twee coningē/ ofte ommer om een bestant te makene tusschē hē beeden. Die coninc Edewaert seyde/ hi wilde eerst Calis hebben/ eer hi die cardenalen wilde horen spreken/ wāt hi wiste wel dat die vā Calis ghebrec haddē vā vytaelien/ ende si moestē eten vā noode/ muysen/ ratten/ eñ catten/ eñ hondē. Dit vernemende die Coninc vā Vranckerijcke dat die coninc edewaert niet en achtede die cardenalē/ eñ dat hijse niet en wilde horen sprekē/ eñ dat dye vlaminghē ghecōmen warē met grooter menichte/ in hulpē vādē coninc edewaert Die coninc phelips vā vranckerijcke quā tot Arcke/ vp eene mijle naer Calis. Ende ouersiende die grote menichte vandē Inghelschen eñ vandē vlaminghen/ hi keerde weder met alle sijnen volcke te Parijs waert. Die vā Calis wordē ghewaer dat die coninc phelips weder ōme ghetrockē was/ sonder hē lieden te sercoursene/ si gauen hē ouer in handē vā die van Ghendt eñ dē vlaminghē/ eñ ooc ter ghenadē van den coninck Edewaert/ die welcke ghenadicheit veranderde in vrantschap/ wāt al die in Calis haddē gheweest/ die moesten haer huysen eñ goet verliesen/ eñ waren naect eñ bloot huyter stedē gheiaecht/ waren t gheestelicke oft weerlicke/ caermers eñ andere. Eñ die coninc Edewaert stelde daer inne Inghelschē eñ vlaminghen/ eñ die selue stede worde vp ghegeuē dē vierdē dach in Ougst. ¶Anno dñi.xiij.c eñ.xlvij. int eynde vā der seluer maēt vā Ougst/ die cardenalē quamē bydē coninc Edewaert/ tracterende om een bestāt/ ofte om paeys te makene. Eñ een maent lanc daer mede besich sijnde/ met groter pijnē soe wordet vp den.xxviij.dach in Sietmaent bestant ghemaect tusschen dye twee voornoemde coninghē tot sint Jans dage midsomers/ eñ.xiiij.daghē daer naer. Eñ onder dit bestant warē mede beslotē dye vlaminghē. Eñ die graue Lodewijc en soude in vlaenderen niet cōmen/ eñ elc vandē.ij.coninghē soudē voor onser vrauwē dach te lichtmisse/ seyndē te Auengioen tottē paeus/ hare procuruers/ om te bewoghene haerlieder causen/ waer ōme datsi orloechdē. Dit bestant huyt ghe roupē sijnde/ eñ beseghelt/ dye coninc Edewaert vp sinte denijs dach seylde naer Ingelant. Eñ als hy in die zee was/ so reesser een tempeest vp vā winde/ eñ vā grotē storme/ so datter vele vā sinen schepē verdorñē/ eñ vele liedē verdronckē/ eñ met groter pijnē wast dat hi tlijf behilt Eñ al dē tijt dat twoorseyde bestāt gheduerde/ soe bleef die.S.Lodewijc huyt dē lande vā Vlaendrē. Eñ binnē desen iare soe vinghē die Inghelschē den coninc Dauid vā Schotlant/ eñ hi was te Londē inde gheuanghenisse ghelept/ met sommeghe vā sijnē edelen/ maer dandere die mede warē/ dye warē alle doot gheslaghē. ¶Itē binnē deser tijt so wordet eene grote sterfte/ eñ quā vā Indea neder vandē Oosten/ tot Iherusalem/ ende alsoe voort vp den zeecant tot Spaengniē/ Naerboene/ Prouencē/ bourgoengien. Eñ dese sterfte begonste Anno domini.xiij.c eñ.xlviij. ende gheduerde bet dan drie iaren lanck/ eñ was soe groot dat die tweedeel vādē volcke starf ouer al eertrijcke. ¶Inden seluen iare ons heren van xiij.c eñ.xlviij.twee weken naer sint Jans

dach midsomers. Nyement vanden twee coninge en vouchde he te vechtene / maer ome dat si hem bet beraden soude / namen noch.vi.weke voort / beginende sinte Matheus daghe / en alder heleghe auot hupte gaende. Die coninc Phelips va Vrancke rycke sandt eerlicke boden te Seunen. En die coninc va Inghelant sandt eerlicke en notabele boden te Calis / en dit was in the ghinsele vander maent va Octobre / en so worde het tractaet vlanct tot.s.Maertens dach inde voorwintere. Ende binne deser tijt / soe worter een bestant ghemaeckt tot sinte Jans baptisten daghe midsomers. Int iaer.xiij.c en vichtich / ende het was so hupt gheroupe al Vranckerycke / en al Inghelant duere. Binne de eersten bestande vande iare.xiij.c en.xlviij.die fugytiuen en die ballinghe va Vlaendren roosden tlant ontrent cassele en berghambocht. Dit verhoorende dye va Brugghe / si sercoursden die va Cassele en va Berghe / en sloughen dye ballinghen doot / of sy veriaechdense. ¶ Ite binnen der seluer tijt / die va ghendt deden vele ouerdaets te Aelst en te Denremonde / tvolc vertasserende en roouende / en die vrauwe nemende / en die rycke dochteren ontschakende / ende daer ome sonde die va Aelst te Bruessele aenden graue Lodewijc ome sercours en bystant / want die van Ghendt quamen aelst beleggh e ome dat si hem liede beclaechden vander ouerdaet van die van Ghendt. Die graue Lodewijc va Vlaendre sandt vele volcx hupt Brabant ome die va Aelst te sercoursene. en doe vloden die va Ghendt van daer / en die va Brugge / en dye vande ype quame te Denremonde / biddende den Graue Lodewijc dat hi wilde comen in sijn landt va Vlaendren.

¶ Hoe die Graue Lodewijck hupt Brabant quam in Vlaendren / en al ome wel en eerlijck ontfanghen was.

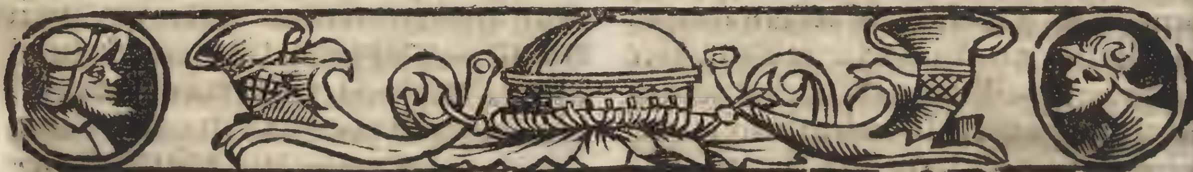

Ande hi quam van Bruessele in Vlaendren/ ende reedt vā stede te steden/ eñ was al ōme wel eñ eerlick ontfanghen/ sonder te Ghendt eñ ypre/ eñ vnieuwede die wettē balyuws/ eñ schepenē/ eñ dye ballinghen/ eñ dye hē huytē lande ghehouden haddē/ warē gheiusticiert/ eñ die ghene die hē rebel warē/ dede hi te nietē/ eñ dat warē sonderlinghe knapen eñ knechtē vander weuerye vā Ghendt eñ vā Ipre. Eñ die graue Lodewijck hilt hē al te Brugghe/ oft int casteel vā Male/ daer hi gheboren was/ eñ hi gaf die vā Ghendt ende vā Ipre respijt om hem liedē te beradene/ of si wilden yeghens hē orloghē/ of hē lieden voughē harē prinche onderdanich te sine/ ghelijc als goede ondersatē behoordē. Eñ midts dat men tracteirde tusschē den twee coninghē ōme paeys te makene/ of bestant/ soe quā die Hertoghe vā Lancaestre te Duunkercke/ eñ die vā Ghendt badē hē/ dat hē ghelieuē wilde voor hē lieden ten bestē te sprekene/ eñ dyer ghelijcke ouer die van Ipre/ dat si mochtē cōmē ten paeyse vandē graue Lodewijc. Die graue Lodewijck quā te Duynkercke/ up sinte Kathelijnen dach/ eñ daer was dye paeys ghemaect. Eñ vā groter blijschepen was daer gheroupen/ Vlaendre de leeu. Eñ die graue lodewijck quā corts daer naer in Ghendt/ ende was daer eerlickē ontfanghē/ in tbeghinsel vāden aduent. ¶ Item sdijcendaechs dē.xiij. dach daer naer/ bet dan.vij.c weuers/ quamen te Ghendt up dye vrydach marct/ eñ haerlieder capiteyn was Jan vanden velde/ eñ sy riepē/ so wye dat tghemeente lief hebbē/ eñ mettē cōmune bliuē willen/ die volgē ons. Die vulders/ vleeschauwers/ eñ visschcoopers/ eñ dye wet/ quamen ooc ter marct/ wel voorsien. Eñ die weuers begonsten te slane up die vulders. Terstont die wet/ eñ dye vulders/ vleeschauwers/ eñ meer andere ambachtē/ spienē te gadere/ eñ sloughē alle dye weuers doot/ waer datmense vandt. Men ghincse soucken in haerlieder huysen/ eñ in kercken/ in gods huysen/ waer si waren/ si en waren nyeuwers vry/ mē slouchse alle doot. Eñ corts daer naer/ alle dye ballinghē/ eñ quade respeelen dye in Ghendt of in ypre warē/ of gheweest hadden/ waren allegadere onthooft of doot ghesleghē/ of sy vlodē huytē lande. ¶ Itē int iaer ons herē.xiij.c eñ.xlix. doe so reesser up/ int beghintsel vā Wedemaent eene secte vā volcke/ gheheetē cruysebroeders/ eñ droughē een cruyce voren/ eñ een achtere/ eñ dese secte vā volcke quā huyt Almaengien/ eñ huyt Brabant. Dese broeders ontcleeden hē up die straten al naect/ eñ gheesseldē hē liedē seluē up hare schouderē/ met gheesselen tottē bloede toe. Eñ hē liedē volchden putiers/ lodders/ eñ vraukins vandē wildē leuene/ maer si hilden vele pointen vā ongheloouicheden/ si en knieldē niet voor dat heylich sacramēt als dye priester dat up hief inder messen/ noch si en stakē harē capproē niet of/ noch ter Ewangelie en dadē si gheene reuerentie/ eñ si hildē/ so wat mēsche die.xxx.dagē dese penitencie dade/ dat hi verdiende perdoen a pena culpa. Eñ daer ōme volchdē hē liedē vele quade respeelen naer. Maer eyndelicke die paeus dede dese crucebroeders te nietē/ eñ wordē alle ghedestrueirt/ eñ alle dat hē liedē volchde/ eñ aencleefde. ¶ Sōmege meesters vā Astronomyē/ die voorseyden/ int iaer vā.xiij.c eñ.xlv. dat binnen.vi.iarē soudē gheschien vele orloghē/ vele wijghē/ eñ vele beroertē tusschen dye princhē eñ dē ghemeente/ ende vele bloetsturtinghē/ eñ soudē vprijsen sōmeghe secten vā volcke. Doe begonsten ooc sommeghe broeders/ eñ susterkins vā sommege oerdenē/ eñ dye broederkins vander celle/ eñ oock die crucebroeders. ¶ Int iaer van xiij.c eñ.l. doe was dē grotē aflaet te Roome/ eñ grote menichte vā volcke trac daer om te hebbene aflaet a pena et culpa/ wāt het was wel seere vā nooden/ wāt menich mēsche was verwaten eñ in spaeus ban/ ōme die orloghē/ ōme die wijghē/ ōme die mueteryen/ eñ ōme die heresye vandē crucebroeders/ eñ vandē lollaerts/ eñ vā alle die hē lieden volchden/ eñ diese voeden/ eñ sustineirden/ eñ met hē liedē conuerseirdē. ¶ Itē int selue iaer up sinte berthelmeeus auent indē Oost/ soe starf die coninck van Vranckerijcke Phelips van Valoys. Eñ ontrent die seluen tijt/ die coninck van In-

ghelant vacht vp die zee/ontrent douuere peghens die spaensche eñ Vlaemsche vloote. Ende ouer beeden siden bleuender vele doot eñ ghequetst/ eñ die spaengiaerdẽ eñ die vlaminghẽ behildẽ ẽmere haer goet/ eñ die Jnghelschẽ hadden die meeste schofierichept/schãde ende schade. ¶ Int selue iaer vp dẽ.xvi.dach in pietmaent/ so wort Jan den Dolphijn te Rpemen gheconsacreirt coninck van vranckerijcke. Eñ daer toe was gheroupen die graue Lodewijck vã Male/die welcke hem excuseirde/õme datmen hem met onrechte onthilt Bethunen/Rijssele/Duway/Orchpes/met harẽ Casselrpen/ maer hp track noch ter feeste/ naer dat die coninc was ghecroont/ te Parijs. Eñ daer hadde hi ten prijs eñ die eere bouen vele andere edele die daer stakẽ/ eñ iaosteerden/eñ ooc groote ghiften/ midts der vromichept eñ faepten van wapenen die hi daer dede/bouen allen anderen/dpe daer waren. ¶ Jnt naeruolgende iaer alsmẽ screef.xiij.c ende.li. so ghinc hi weder te Parijs/õme te doene dẽ coninc manschip vanden heerscheppen/die hp vã hem hilt/ eñ die notabele vandẽ drie stedẽ vã Vlaendren die warẽ met hẽ. Eñ die coninc wilde dat die graue Lodewijck/metsgaders den schepenen ende wethouders vanden drie steden van Vlaendren met hem soudẽ blijuen etende/ eñ het was als doe inden couden wintere.

¶ Hoe die graue Lodewijc metsgaders die schepenen eñ wethouders vandẽ drpe steden vã Vlaendren metten coninck vã Vranckerijcke aten/ also hi van hem begheert hadde.

Ende daer dye schepenen saten/ daer en waren gheene cussens voor hē lieden ghelept/ daer bi lepden si of hare mantels/ ende leydē die onder hē liedē/ eñ satē daer vppe Die van Brugghe hadden seer costelijcke mantels met borduerínghe/ ende ooc met costelicke voerínghē. Eñ als dye maeltijt in des Coninx pallaeys vulcōmen was/ eñ si vpstaen soudē/ heer Symoen vā eert rijcke/ dye doe Burchmeester vā Brugge was/ beual al sine medeghesellen dat elck sinen mantele soude latē ligghen/ daer vp dat si gheseten haddē. In dat scheedē van den coninc/ eñ oerlof ghenomē hebbende/ eñ wech gaende/ men quā achter hem liedē gheloopē/ eñ men riep lupde/ messeigneurs de Bruges vous auez laissiez vous manteaulx fourez. Eñ heer Symoen van eerdtrijcke/ Burchmeester van Brugghe antwoorde/ seggēde aldus. Nous de flandres nous ne sōmes point acoustumez ou nous disnons te emporter auecquez nous les coussins. Eñ die graue Lodewijc soude trecken te Vlaendren waert/ maer die coninc sepde/ hi wilde metten graue cōmen eten/ eer hi vertrocke. Eñ die coninck dede beuelen eñ verbieden al Parijs duere/ dat mē dē graue Lodewijc/ noch nyemēde vā sinen volcke eenich hout en soude vercoopen. Die graue Lodewijc dit vernemende beual datmē alle die duerē eñ die veynsteren vandē hupse of doen soude/ eñ datmen daer mede die spijse soude bereedē/ eñ hi de de coopen eñ ontleeenē vele pladē/ eñ marberijnen nappen. Eñ als die coninc soude cōmē ter maeltijt/ ōme te gaē sittene/ daer ne was gheen vier ghemaeckt in die sale. Doe so sprac die coninck/ o mon beau cousin de flandres/ hoe cōmet dat ghy gheene turuē mede en brocht hupt Vlaendrē om hu te Parijs te waermene/ eñ vier daer of te makene in desen couden wintere. Dye graue Lodewijc antwoorde den Coninck/ eñ sepde. Och edel coninck men sal hu terstont een beter eñ een costelicker vier maken/ dā men in v pallaeys ghewuenlic es te makene. Eñ die Graue Lodewijc beual datmen die marberijnen/ die pladen/ ende nappen niet sparen en soude/ maer datmē den coninck een vier daer af maken soude Anno.xiij.c ende.li. so was eenen grooten wijch te schepe vp dye zee byder mase/ ten swarten wale/ tusschē Willem Lodewijcx vā Beyerē sone/ nyeu graue vā Hollant/ ende tusschen der Keyserinne sijnder moeder/ wedewe vā Lodewijc vā Beyeren/ die welcke wilde selue besitten dat graefschip vā Hollant/ na der doot vā haren man dē keysere Lodewijc. Sy nam mede te harer helpe/ die vā zeelant/ sonder middelburch eñ Walcheren/ eñ si dede cōmen hupt Inghelant vele artchiers/ eñ nam mede met haer sommeghe ballinghen/ die heer van Pollaene/ die heere vanden Lecke/ eñ mer Willē vā Duiuenoorde. Si dede vele schaden int lant vā Walcheren/ si detet al berouen/ eñ tvolc doot slaen/ eñ alle dye dorpen verbrandē eñ in gloede stellē/ eñ cōmende naer Hollant met eene groote vlote van schepē/ daer die here vā Engien Ampraelof was. Die graue Willē huer sone/ metsgaders die vā Hollandt/ quamen huer te ghemoete/ eñ hueren voorē gheselschepe/ ten swarten wale/ eñ daer so wort sy eñ al huer gheselschap gheschoffiert/ die Ingelschen/ ende die heeren/ ende alle die zeelanders die met haer daer waren/ wordē daer alle versleghen/ eñ Willem haer sone behilt tgraefschip van Hollandt/ eñ van zeelant/ ende die heerschappye vanden Vrpesen. ¶ Int selue iaer wast eenē horribel somere vā hittē/ dat al tcoorne bedarf/ eñ een hoedt corens galt ses gouden schildē/ ende in Vranckerijcke.ix. goudē ropalen. ¶ Itē int selue iaer was te Cortrijcke/ inden aduent een ondersouck ghedaen vā grooten clachtē eñ foortsen die daer ghebuerdē/ eñ die here vā halewijn/ die heere van sppere ōme haer lieder ouerdaet waren daer ont hooft. ¶ Anno dñi.xiij.c eñ.lij. dye Graue Lodewijc dede sinen vadere Lodewijc van Nyueers/ die inden wijch te Kerssy versleghen was/ eñ begrauen int cloostere van sinte Richiers in Pontieu/ hi dedene ontgrauen/ eñ voeren te Brugge/ daer hi met groter solempniteyt begrauen was te sinte Donaes/ indē choor voor den hooghen outaer. ¶ Anno dñi.xiij.c eñ.liij. vp.s. Gregorius dach/ indē Maerte wast een horri-

bel wint/die vele schadē dede ter zee eñ oock te lande. Binnen deser tijt/die graue Lodewijc was een blijde eñ ghenouchlic heere/ eñ hy hadde groote ghenouchte in musychienē eñ ghesellen vā ghenouchten. Eñ het gheuiel dat een ionghe dochtere bydē graue Lodewijc sliep eñ wort beurucht vā twee knapelicke kinderē. Eñ als si gheligghē soude/die graue was in Vranckerijcke/eñ daer ōme wast ghesept der graefnede Margriete/dat si helpē soude die kinderen tot harē kerstendōme/in die stede van den graue Lodewijc harē man. Die graefnede beual datmē twraukin te Male bringhē soude/ōme daer te gheligghene/ende daer niet langhe gheweest hebbende/ghelach van twee knapelicke kindren/welcke niet lange en leifden. Maer die graefnede Margriete/als dat vraukin daer ghecōmē was/eer si noch ghelach/dede haer dē nuese ofsnijdē/eñ binnē twee daghē daer naer ghelach si als voorś es Eñ binnē .vi. daghen daer naer dat twoorś vraukin die nuese of gesnedē was/so starf si oock/eñ mē sepde dat sijer ghenouch toe gheholpē was Dit ghedaē sijnde/als die graue in Vlaendren cōmē was/eñ verstont ghenouch dat dye Graefnede Margriete/hadde twoorś vraukin doen doodē/bi rade vanden hertoghe Jan vā Brabant hueren vadere/eñ by sinē cōsente dedese die graue metsen in eenen muer/daer sy bleef/tot dat sy starf.

¶ Anno.xiij.^{c} ende.lv. midts dat die graue Lodewijc hadde ghehadt in huwelicke/bi den acht iarē die schone Margriete tshertoghen Jans vā Brabants dochtere. Die voorsepde Hertoghe Jan vā Brabant en wilde den graue Lodewijc niet gheuē tghene/dat hi hē met sijnder dochter Margriete belooft hadde. Eñ aldus lange ghetardeirt hebbende vanden vuldoene vander belofte/die graue Lodewijc wort gram/eñ ontsepde den Hertoghe Jan vā Brabant.

¶ Hoe dye Graue lodewijck van Vlaendren voer in Brabant/bi Bruesele/ eñ daer veel van tshertoghē van brabant volcke verslouch.

ENde voer met eenen grooten
heercrachte in Brabant. Ende
bi Bruesele was eenen groten
wijch gheuochten/ daer die her
toghe Jan vã Brabant ghescoffiert was/
eñ vele Brabanders versleghẽ/ in die octa
ue vã sinte Laureins. Eñ daer naer ghinc
die graue Lodewijck noch diepere in Bra
bant/ eñ ghecreech noch eenẽ strijtte sandt
v liet/ daer ooc vele brabanders versleghẽ
warẽ/ eñ int vlpen verdrõckerder ooc vele
Eñ dat incarnatioen/ dat dye vlaminghẽ
hadden die victorie in Brabant/ eñ die bra
banders verwonnen/ staet in dyt woordt
beteekẽt (Clijccum) Anno dñi.xiijc. eñ.lvij.
doe quam die prinche van Waels/ des co-
ninck Edewaerts sone van Jnghelandt/
met eenẽ groten heercrachte van Jnghel
schen int lant van Poitau bi poitiers. Eñ
Jan die coninc van Vranckerijcke quã ye
ghen Edewaert met eender menichte vã
edelẽ rudders eñ schiltknapẽ/ eñ versaem
den ontrent.ij.mijlen buyten poitiers/ au
champ alexandre. Eñ daer was eenẽ gro-
ten wijch gheuochten/ daer vele edele van
vrãckerijcke doot bleuẽ/ eñ Jan die coninc
vã Vranckerijcke gheuanghẽ/ eñ phelips
sijn ioncxste sone/ die welcke warẽ dẽ prin-
che vã Waels gheuoert in Jngelant tottẽ
coninc edewaert sinẽ vatere. Desen wijch
ghesciede in die maent vã Octobre. ¶ Jnt
selue iaer vp den kersnacht/ gheschiede in
Vlaendrẽ groot iãmere vandẽ watere/ eñ
sondãlinge in dye vier ambachtẽ/ so datter
vele mẽschẽ eñ beestẽ v̓dronckẽ/ eñ kinderẽ
in die wiege liggẽde/ eñ vele huysen dreuẽ
wech. ¶ Jnt iaer.xiijc. eñ.lviij. vp den v̓swo
ren maendach naer paesschẽ/ die lootghie
ters soudẽ dye vopen vã sinte Saluators
kercke sauderẽ/ eñ vermakẽ/ eñ sy ghingẽ
ter taueerne waert/ eñ van daer in die sto-
ue. Daer bleuẽ.ij.pannẽ met gloeyẽde co-
len in die vope vãder kercke/ eñ het woep
seere/ eñ die colen woepen achter en voren
lãcx der vope vãder kercke/ so dat die kerc
ke ontstac/ eñ verbarnde dye kercke/ eñ dẽ
schonẽ choor. Eñ dat incarnatioen van de
sen staet hier inne bewesen. ¶ Lux luxit in
signis tunc turris cum ruit ignis. ¶ Jn
dat selue iaer rees dat ghemeente in vrãc-
kerijcke yeghẽ die herẽ/ eñ daer wordẽ ve-
le herẽ doot ghesleghẽ in Wedemaent/ eñ
mẽ hiet die upstelders vã diẽ/ de iacquets.
¶ Anno dñi.xiijc. ende.lx. wast eene groote
sterfte vander haestegher doot/ dye lieden
warẽ smorghens frap/ snoens siec/ eñ des
auents doot. ¶ Jn dyt selue iaer waren te
Brugge vele edele mãnẽ huyt Vrãckerijc
ke/ als die hertoge vã angiau/ vã bretaeng
nien/ vã bourbon/ eñ noch vele andere/ die
prinche vã Waels sconincx sone vã Jnge-
lant/ eñ die.ij.cardenalẽ. Eñ daer was die
paeys ghemaect tusschẽ dye.ij.coninghẽ/
ontrent half Meye. Eñ die coninc vã vrãc
kerijcke wordt ghedeliuereirt/ int iaer als
vorẽ huyt Jngelãt/ maer dẽ paeys en ghe
duerde niet lange. ¶ Anno dñi.xiijc. eñ.lxi.
was eenẽ vreeselickẽ brant in aelst/ dat die
spaerckẽ tot bi Ghendt vloghẽ mettẽ win
de. Eñ dit ghesciede vp dẽ.ix.dach in maer
te/ eñ die asschenẽ vloghen tot in dye stede
vã Ghendt. ¶ Anno dñi.xiijc. eñ.lxij/ so ver
barnde te Ghendt den gansdriesch/ byder
byloke tot by sinte Pieters dorp. Dit vier
begõste des anderẽ daechs in Meye. ¶ Eñ
int selue iaer binnẽ der seluer maent was
eenẽ vreeselickẽ brant binnẽ Brugghe/ so
dat in Groeninghen nauwe een huys en
bleef staende/ eñ vã daer tot sinte Kathelij-
nen poorte/ ende het vier vlooch tot byder
Ghendt poorte/ eñ desen brandt gheduer-
de bydẽ vier daghen lanck. ¶ Eñ in Oost
maent was in ypre eene grote verkeerin-
ghe/ daer õme dat vele lieden te voet eñ te
peerde ghinghen tot Oudenaerde/ eñ on-
trent dẽ.xiij.dach vã der seluer maẽt/ wast
sulc eenẽ wint/ dat vele torren/ huysen/ eñ
muelenẽ õme woepẽ/ eñ boomẽ sond̓ ghe
tal/ eñ corts daer naer wasser eenẽ groten
brãt in die stede vãder sluys. ¶ Jtẽ int iaer
xiijc. eñ.lxiij. in Hoeymaent/ so quã die Co-
ninc vã cypers in vlaendrẽ/ õme secours/
wãt die sarasijnẽ haddẽ al sijn lãt gedestru
eirt. ¶ Jtem int iaer.xiijc. eñ.lxiiij. rees een
orloghe tusschẽ den graue vã Vlaendren/
eñ dẽ hertoge Aelbrecht/ õ dat die hertoge
Aelbrecht dede te kẽnoot doot slaẽ des gra
uen Lodewijcx neue/ die here vã Eynghẽ.
¶ Hoe die hertoge vã Bourgoengiẽ nã te
wijue tsgrauẽ Lodewijcx vã male dochter

Item int selue iaer in die Oostmaent nam te wijue Phelips hertoghe vā Bourgoengien/ graue vā Artoys/ pallatijn des grauē Lodewijcx vā Malen dochtere/ eñ si traudē Toudenaerde in sinte Woudburghen kercke. Eñ ontrent der tijt datmē de se brulocht hilt/ so wort in Ipre eene grote wapeninghe/ eñ si schoten haren baliu ter veynsterē hupt/ die mē hiet die pryzenare/ eñ sloughē oocdoot heer Joris belle/ waer ōme die graue Lodewijc sandt sinē bastaer dē broedere here Rufulaert met vele volcx vā wapenē/ te peerde eñ te voet/ eñ quamē te Poperinghe/ eñ te vlamerdinghe/ ōme Ipre te berijdene/ waer ōme dat tcōmuyn in groter vreesen was/ eñ ghinghē in dye wapene/ eñ Maes zeemale dekene vāder weuerye mettē weuers/ eñ met die ghene die vā sijnder soorte warē/ trocken hupter stede vā Ipre. Eñ het was dē herē die buyten warē te wetene ghedaē/ dat sy buyten warē die dē herē cōtrarie warē/ eñ si reden achtere te peerde/ eñ achterhaeldē se/ ende sloughense doot. Eñ Maes zeemale was gheuangē eñ sijn broeders/ eñ wordē onthooft/ eñ vp wielē ghestelt/ eñ binnē Ipre was grote Justicie ghedaē/ wāt daer was ser vele onthooft eñ ghedoot/ heymelic eñ openbaer/ bet dan .xv.^c^ Eñ al dat weuen of vullen conste/ die wordē verdreuen eñ ghebannē hupter stede vā Ipre. ¶ In dit iaer was te Veurne eenē vreeselickē brant/ die welcke wel half dye stede verbrande/ ende het quā bi mer Jans vā Rijssele knape/ die sijn peerden bi nachte teten gaf/ eñ liet een

keerse staen barnē int peertstal/ eñ sy viel int hoy. Desen brandt ghebuerde vp sinte nycolaeus nacht. ¶ Int iaer.xiij.c eñ.lxv.te half Sporcle was eenen groten brandt te ghendt/ bi sinte Baefs clooster. ¶ Int iaer xiij.c eñ.lxvi.vp den.xxvi.dach in April/ doe verbarnde te Ghendt aldat dorp vā sinte Baefs. ¶ Int.iaer.xiij.c eñ.lxvij.corts naer s.Bauē dach/ doe quā dye paeus Urbaē te Roome/ eñ dede te Roome messe/ in Sinte Pieters abijt. Ende binnē menich iaer te voren en hadde te Roome gheenē Paeus geweest ¶ In tselue iaer wast grote sterfte in Hollant/ in Brabant/ eñ in Vlaendren. ¶ Int iaer.xiij.c ende.lxviij.was in Vlaendren alte grote iammer vāder pestilencie. Int iaer.M.CCC.eñ.lxix.Phelips Hertoghe vā Bourgoengien sconincx Jan vā vranckerijcke ioncxste sone die nā te wijue die wedewe margriete/ sgrauē Lodewijcx vā vlaendrē dochtere/ die daer te vorē had de te mäne ghehadt phelips hertoghe vā Bourgoengien graue van artois vp den xviij.dach in Wedemaent. ¶ Item te Bru chele in dit selue iaer vp den Sacraments dach/ die Jodē ghecreghen eene gheconsa creirde hostie/ die in eene kercke hupter se. borpe ghestolē was/ eñ die Jodē spuwedē daer vppe/ eñ duerstakent met messen/ ter cleenichept vā onsen here/ eñ bi myraculē so quāmer vele bloets hupt desen heleghē sacramente/ eñ dit sacramēt was met gro ter weerdichept ter kercke ghedreghē/ eñ den volcke die bloedighe stekē ghetoocht. ¶ Int iaer.xiij.c eñ.lxx. dye paeus Urbaen die.v.die quā vā Roome Tauengnoen/ eñ corts daer naer voer hi te Marcelië in sijn cloostre te.s.Victoors/ daer hi monic ende abt gheweest hadde/ eñ daer so starft hi/ eñ wort daer begrauē. Eñ alle die siecke men schē die met deuotiē quamē te sinē graue/ die ghenasen vā alle siectē. Eñ die cardena len die doe Tauengnoen waren/ die coren eenen anderen paeus/ eñ dat was Grego rius die.xvi. ¶ Item vp den.xxij.dach van Meye āno.xiij.c eñ.lxx.vrauwe margriete Hertoghinne vā Bourgoengien des gra uē Lodewijcx dochtere/ ghelach te digioen in Borgoengien vā harē eerstē sone/ Jan vā Dygioen/ die naer die doot vā sinē va der phelips/ was hertoghe vā Borgoengien/ eñ graue vā Vlaendrē/ eñ vā artois. ¶ Itē anno dñi.xiij.c eñ.lxxi. vp den eersten dach vā Ougst/ die cooplieden vā Vlaendrē met wijne gheladē ter baye/ eñ meendē daer te coopene sout/ om te ladene in hare schepē/ warē daer vādē Jnghelschē verslaghē/ eñ vele gheuanghen/ eñ in Jnghelant gheuoert. ¶ In dye selue maent was ser sorydaechs naer sinte Berthelmeeus dach eenē grotē wijch tusschē der mase eñ den Rijn. Wenselijn die hertoghe vā Brabant quā met alle die edele vā Brabant te Nymmeghē in Ghelrelant peghens den hertoghe vā Gheldre. Daer was wonderlicke seer gheuochtē/ eñ alle die principale edele vā Brabant bleuē meest verslaghen in dien wijch/ eñ die hertoge Wenselijn was daer gheuanghē/ eñ binnē Nymmeghen gheleet. Eñ in teekene dat die gheldersche victorie haddē peghē die brabāders/ so staken si alle die bannierē eñ standaerdē van dē brabantschē herē die daer verslegē warē/ hooghe in onser vrauwē kercke te Nymmeghē. ¶ Int iaer.xiij.c eñ.lxxiiij. soe quamē vādē Rijne eñ hupt Brabant in vlaendren dye danssers met groter menichte al danssende eñ springhende/ sommeghe vā hondert teenē troppe/ sommeghe vā vijftich/ som vā.lx.som meer/ som min/ singēde eñ roupende oft verwoede liedē gheweest haddē. ¶ Item int iaer.xiij.c eñ.lxxv.vp dē vierden dach vā Meye was in Mechelen eenē grotē schadelickē brāt. ¶ Eñ int iaer xiij.c eñ.lxxvi.so dede die graue Lodewijc te Brugghe inden burch breken dat houde schepē hups/ twelck men hiet dat ghijselhups/ ende mē fondeirde doe dat nyeuwe schepē hups/ eñ die graue Lodewijc lepde dē eerstē steen. ¶ Eñ int selue iaer vā.xiij.c eñ.lxxvi.doe quamen hupt Vranckerijcke te Brugge die hertoge vā Angiau/ die hertoghe vā Bretaengien/ eñ hupt Jngelant die prinche vā Waels/ eñ die hertoghe vā Lancaestere/ ōme te tracteirene vā paeyse tusschen die twee coninghen/ of ten alder minsten om een bestant/ eñ die hertoghinne van Lancaestere quam mede/ eñ was beurucht/ ende claechde sieck/ ende huer was gheraden om huere ghesonde dat sy

soude reysen vander eender stede ter andere. Ende sy track te sinte Adriaens waert/ te Gheertsberghe/ eñ haer pelgrimaedgie ghedaen hebbende/ so track si te Ghendt/ eñ daer wort si soe sieck/ dat si daer moeste bijnē ligghende/ eñ ghelach daer vā eenē ionghē sone/ die daer naer Hertoghe van Lancaestre was/ eñ men hiet hem Jan de Ghandt. ¶ Jnt selue iaer dye zee dede vele quaets int oostvrye/ eñ in viere ambachtē

¶ Jtem int iaer.xiij^c. eñ.lxxvij.des maendaechs naer sinte Maertins dach/ so brac in tgat vā Bieruliet/ eñ daer verdronckē wel.xvij.prochien. Bouchoute/ die yyete/ die Guiliemijnen/ nieneue/ Koeselare/ die ghewilleghe/ ysendijcke/ die ellemare/ sint Jans in dye woestijne/ Oopmanskercke/ sinte Kathelijnen tē hamere/ schoonendijcke/ gaternesse/ sinter Nyclaeus/ bieruliet/ eñ andere prochiē. ¶ Jtem vp onser vrauwē dach in Maerte/ was te Ghendt eenē schadelicken brant/ alte seere langhe gheduerende/ eñ begonste in tstaelhof/ eñ daer verbarndē bet dan.v.duysent huysen/ eñ vele cappellen/ eñ kerckē/ eñ binnē eender maent daer naer/ so begonste dat gheschil in die heleghe kercke/ eñ oock die orloghe vā Vlaendrē/ ōme dat ghedelf vāder leye.

¶ Jtem dit gheschil in dye heleghe kercke was tusschē dye twee paeusen/ die Paeus Vrbaen vā Roome/ eñ dē paeus Clement vā Auengioen/ welc gheschil in die helege kercke gheduerde bet dan.xxx.iaer. Ende tgheschil tusschē die vā Ghendt eñ die vā Brugghe/ om tghedelf vander leye/ gheduerde wel.vi.iaer.

Anno dñi.xiij^c.eñ.lxxviij.corts naer paesschē/ so starf die paeus Gregorius/ die.xi^c. hi starft te Roome. Eñ die cardenalen souden eenē anderen paeus kiesen/ eñ waren ghegaen int cōclaue/ maer die vā Roome liepen in die wapene/ eñ si riepē dat si wilden hebbē eenen Romeyn teenen paeuse/ ofte eenē ytaliaen. Die cardenalen en consten niet haestelic accoorderē/ eñ daer ōme die Romeynen deden fourtse den cardenalen/ eñ si quetseden den cardenael vā Poitiers. Eñ huyt dien/ ōme die vreese vandē Romeynen/ soe riep een cardenael huyte. Och ghi edele Romeynen/ weit dat Bartholomeus/ die eerdtsbisschop vā baer/ es ons heleghe vader/ eñ men ghinc hē consacreren/ eñ wort gheheetē Vrbanus/ dye vi^c. eñ alle die cardenalen bleuē bi hem/ tot sint Jans daghe midsomers. Eñ dye cardenalen merckende dye wreethede/ eñ felheyt vanden paeus/ dat hy versmade dye fransoysen/ die spaengaerdē/ eñ die vā beneden den gheberchte waren. Daer ōme den meesten deel vandē cardenalen/ schieden eñ vertrocken huyt Roome/ eñ trockē te Fondes/ in Anagnia. Eñ midts dat dye elexie niet vp en was/ eñ dye Romeynen foortse ghedaen haddē den kiesers vandē paeus/ daer ōme hildē si langhe raet/ ōme te makene eenē anderē paeus. Die paeus Vrbaen siende dat die cardenalē alle wech bleuē/ eñ eenen cardenael die bi hē bleuen was die seydehē. Siet heylich vadere/ vp en houdē hu niet ouer paeus/ wāt ghi hy foortsen ghecoren waert. Dye paeus Vrbaen beual datmen dyen cardenael soude bindē sine handē vp sinen rugghe/ eñ datmen hē so soude met eender coorde sine armē reckē ouer eenē balcke. Ontrent sinte Michiels dach/ die cardenalen/ die te Fondes warē/ corē agointelickē tot eenē paeuse Robrecht tsgrauē sone vā Geneuē/ cardenael vandē.xij.apostelē/ die welcke eerst gheweest hadde bisscop vā theerenburch/ eñ daer naer bisschop van Camerijcke/ eñ men gaf hē dē name in sine cōsecracie Clemens die.vij. ¶ Jtē vp alder heleghē dach was hi gheconsacreirt/ eñ corts daer naer quā hi nederwaerts/ eñ hilt sine siedge/ eñ sinē pauselickē stoel in die stede van Auengioen. Eñ hē dede obediencie/ als Paeus dese naeruolghende landē/ Vranckerijcke spaengien/ nauarre/ aragon/ eñ schotlant Eñ onder dē paeus Vrbaen stonden dese naeruolgende landē/ Roome/ cecilien/ Napels/ Crete/ Cypers/ Lombaerdye/ Hongheryen/ Bemē/ Andernac/ Noorweghē/ Zwedē/ Jngelant/ Poortingale/ yerlant/ eñ al dē Rijn/ duytschelant/ Beyerē/ oosterlinghē/ Zwauen/ Elsaten/ Zassen/ Brandenburch/ Lunenburch/ Dueringhē/ Cracomp/ Prusen/ Polen/ Westualen/ Vrieslant/ Zeelandt/ Ardenne/ Ghelderlandt/ Brabant/ eñ Vlaendren.

¶ Hier beghint die oerloghe eñ discoort tusschē die vā ghendt eñ die vā Brugghe / twelc gheduerde wel vi.iaer lanck.

INt Jaer.xiij^{c}. eñ.lxxix. dat occasoen vander oerloghe / tusschē Brugge eñ ghendt / was ōme dat die graue Lodewijc vele te Brugghe was / eñ te male / daer hi gheborē was / eñ dat hi seer seldē te ghendt was Eñ ō dat hi hē niet en liet regierē vā edelē noch vā wijsen mānē / maer nā te sinē rade eñ maecte sine ghenouchte met ionghers die songhē eñ speeldē in musijcken / eñ andere diueersche ghenouchtē / die der sinlicheyt bequame warē. Eñ ooc eest wel te bemoedene dat der menschē sonden eñ ouerdaet / warē cause vandē ōdriete eñ oerloge diere vp rees. Wāt sinte Gregorius seyt. Nulla nocebit aduersitas si nulla dominetur iniquitas. Dats te verstane dē mēschē of dē landē en sal gheene aduersiteyt ofte teghenspoet cōmē / vp datter gheene sonde of aerchede eerst en regneirt / maer in Vlaendren regneirdē als doe vele ende grote sondē / iae in allē statē vandē lieden. Als vā die edele heerē / eñ vā harē ouerspele willen wi swijghen. Alder eerst soe regneirder eñ domineirde die coninginne vā allen sondē / als houeerdicheyt / inden ghewaden alder eerst / wāt dye pompuesheyt vandē volcke was sonder ghetal / ofte mate / alsoe wel te landewaerts / als in die steden / was volc so rijckelicken ghecleet / iae het ghemeene volc ghinc costelijcker dan Ridders of grote herē deden / in Vranckerijcke / eñ in meer andere landen / want die slichte lieden droughen ondersneten cousen / eñ die schoens huyt ghehauwen met langhē pollanē / riemē vā seluere / wegende drie of.iiij.marckē / mantelē costelic gheuoedert met fijnē lakene totter hielen toe / caproenē eñ rocx met borduerē ghewrocht benedē / hoedē oft al princhē of edele lieden gheweest hadden. Dye vrauwen te landewaerts / haddē.iij.of.iiij.frocx / seer costelicke faelgien vorē gheuoert met rooden sindale of met groenen sempte. Eñ als sy ter bruloft ghinghē / si droughē surcotē gheuoedert met langhē steertē. Jndē somere vp feestelicke daghē / so droughen si frocx / diemen hiet quenen / voren ghecnopt met amauzen totter eerdē / oft som met peerlē knopē / eñ benedē gheuoert met costelicke voeringhē / eñ scaerlakenē caproenē met gheamalgierde knopē vā seluere / eñ van amauzen Aldus was grote houeerdye eñ huyt twendicheyt indē ghewadē eñ inden abijtē. Eñ inwēdelic in blasphemiē te gode waert / sweerende / eñ ōsweerende dē name gods / in ouerspele / in roof / dieste / dobbelē / tuysschē / moordaet / eñ māslacht / wāt alsmen voor yement seyde / hier of daer es een ōsleghē of vermoort / nauwe en seyder yemēt god hebbe die siele / nyemēt of lettel yemēt was ser beroert tot cōpassien / eñ sonderlinghe so regneirden grote sonden in ghendt / eñ in die casselrye vā ghendt / wāt int iaer vā.xiij^{c}. eñ.lxxix. vandē midwinter tot des anders iaers / te.S.Maertens messe / warē binnē Ghendt / so in bordeelē / in tobbel scholē / eñ in taueernē ōsleghē eñ doot ghestekē / bet dā.xiiij^{c}. menschē. Eñ die clergye woort so ouerdadich vā abytuaciē / vā sprakē / eñ in haerlieder affeere / costelic / lecker / eñ excessijf / in etene ende in drinckene / ghierich eñ vul symoenyē / in vindinghe vā ongheordōneirde practijckē / beuelende dē volcke te gheuene bouē den biechtpenninc. Als messault / dwaleghelt / aultepaes ghelt / pardoen ghelt / busse ghelt. ¶ Jtē in oncuyschedē met cōcubijnē / eñ in allē statē was grote ouerdadicheyt / eñ ongeregeltheyt. Eñ aldus was Vlaendrē om der sondē wille in diueerschē plaetsen gheplaecht mettē viere grotelic / als ghi hier vorē wel hebt ghehoort / eñ ooc met groter zeevloet Jtem oock met dieren tijde / ende met groter oerloghe.

¶ Hier rees die oerloghe omme tghedelf vander leye.

DJe graue Lodewijc met sgaders dat hi seer eerlic eñ costelic was in tonderhoudē vā sinen state / hy dede ordonneren diueersche settinghē / maer het ōdroot die vā ghendt /

sy gauense twee of drye reysen. Maer int
iaer. M. iijc. ende. lxxix. doen seyden si goet
ront dat sijse niet meer betalen en woudē/
maer die vā Brugge gauent hē gheerne/
als die voorš graue Lodewijc yet aen hem
liedē begeerde/ si gauent hē/ eñ si sercours-
dene/ huyt den welcken hi wordt die stede
vā Brugghe beminnende/ belouende ooc
die vā Brugghe/ in dien dat si yet begeer-
den aen hē/ hi soudt hem lieden doen ende
consenterē. Eñ daer ōme so begheerden si
aen hē / eñ versochtē ōme te doen makene
een ghedelf/ vā Brugge tot deinsen/ maer
sine edele eñ sinen raet/ eñ dye vā Ghendt
en wildent niet consenterē. Die graue Lo-
dewijc quā naer den Sinxene te Ghendt/
eñ beriep daer een ioustement vp dē coor-
naert/ het welcke costede seere veel goets/
eñ die meeste edele vā alle dē lāde/ ontrent
Ghendt gheleghē/ dye warē alle daer/ eñ
vele edele huyt Brabant/ Hollant/ eñ He-
negauwe. Eñ die graue begheerde weder
eene grote settinghe eñ sekerē tacx / vp elc
ghemet lants al Vlaendrē duere. Eñ een
poorter vā Ghendt gheheetē Goosin mu
laert dye wederseydet / als tghebodt ghe-
daen was/ eñ seyde. In ghendt/ noch in al
tghendtsche/ men weinschede den prinche
niet een mijte te gheuē/ ō sine wellusticheit
eñ ghenouchte mede te voedene/ eñ om dē
cost die hi doet int ioustementen/ in dansse-
ne/ eñ in reyene met vrauwē/ met pijpers
met sangers/ eñ met alle manierē vā ion-
ghe eñ wulpschē ionghē volcke/ die welc-
ke hi rijcke maecte/ eñ seere aen hem profi-
teirden. Hi claechde sinē noot die vā brug-
ghe/ die welcke hē gauen een groote som-
me vā penninghē/ vp dat si deluen moch-
ten/ vā Brugghe tot Deinsen/ wāt si had-
den al dat lant eñ den gront ghecocht / tot
Deinsen toe. Eñ elc mochte wel deluen eñ
stichten vp sinen gront/ eñ die graue Lode
wijc seyde dat si stoutelic deluē souden die
vaert/ so wijdt ende so diepe datter al tiaer
duere die pleyten varen eñ keerē mochtē/
eñ ontboot alle baliuwen eñ officiers/ dat
so wie die van Brugghe eenich belet dade
int deluē vander seluer vaert/ datmen die
in vanghenesse legghen soude yeghē den
prinche. Doe deden die vā Brugghe ghe-
bieden dat alle die ghene die metter spade
wercken consten / dat si ten ghedelue sou-
den gaen/ men soudtse wel betalen. Ende
als si ghedoluē haddē tot sint Joris in Di-
stele/ eñ si in ghendtsche deluē souden/ dye
vā Ghendt ordineirdē. C. eñ. xx. witte cap
proenen stercke vrome mannē/ eñ si maec
ten twee capiteynen/ Aernout die clerc/ eñ
Symoen colpaert / diese gheleedē souden
eñ verbieden dat deluen. Eñ waert bi also
datter yemēt dolue naer tverbodt/ datmē
hē sine spade/ eñ andere alaem nemen sou
de/ eñ daer naer in dien sijt niet en lietē/ dat
mense doot slaē soude. Dese voornoemde
witte capproenē quamē daer/ eñ verbodē
den deluers dat si niet langer deluē en sou
den/ eñ si lieten twercstaen/ eñ seydent dye
vā Brugghe/ twelck die prinche vernam/
die welcke weder ōme gheboodt dat si del
uen soudē/ eñ sandt daer sine officiers me-
de/ ōme die beletters vandē deluene te vā-
ghene. Maer als si daer quamē/ so vondē
sy doot ghesleghē dat meeste deel vanden
deluers. Dit vernam wouter vā hauterij
ne/ die hooch baliu vā Ghendt was/ ende
hy beual een sheeren knape/ wiemen hiet
Pieter coene/ so waer datmen vonde eene
ghe witte capproenen binnē Ghendt/ dat
mense vanghē soude eñ leeden in sgrauen
steen/ die welcke voorš pieter vinc een wit
capproen/ dye welcke so seere riep dat vele
lieden quamē huut harē huysen ghelopē/
om dē witte capproen te helpen dat hi ont
ghinge/ maer die voornoēde pieter de coe
ne bi sijnder vromicheyt dede so vele dat hi
dē wittē caproen leede in die vanghenesse
Des anderen daechs snuchtens/ die capi-
teynen van den witte capproenen gauent
te kennene den deken vandē weuers/ dye
welcke beual dē ambochtē dat si niet werc
ken en soudē voor dat die witte capproenē
huyter vanghenessē ghedaen souden sijn/
eñ Pieter die sheeren knape ghepuniert.
Eñ hier ōme warē alle die vā Ghendt be-
roert/ eñ liepē alle ghewapent ten coutre/
eñ riepen dat si wilden blijuē bi hare vry-
heit/ eñ so wie dat beweerē wilde/ hi soudt
becoopen. Eñ daer quamē vele ambach-
ten met vele bannierē. Wouter vā haute-
rijne die hoochste Baliu/ metsgaders dye

vander wet nam sgrauē bāniere vā vlaendren eñ seyde/so wie dē prinche helpē wilde eñ met hē wesen/ dat si hem volghē souden eñ den standaert vanden prinche. Eñ daer waren.iij.ambachtē metsgaders dē vleeschauwers dye des princhen bāniere volchden/eñ dit was vp den eersten maen dach naer sinte gillis dach. Eñ die weuers metsgaders dat ghemeente sloughē doot dē hooch baliu / ende al tghemeente bleef in die wapene staende. Eñ dye weuers eñ die witte capproenē te samen coren eenen capiteyn gheheeten Jan lyoens/ende die ghinc met twee duysent mannen te Deinsen/eñ ooc in alle smalle steden/als Taelst/ te Denremonde/te Nyneue/ eñ int wechgaen / si verbarnden tcasteel van wondreghem/ eñ alle die huysen die daer ontrent stonden / dat vier was soe groot datment sach ouer vijf mijlen. Eñ dit was vp onser vrauwē dach in pietmaēt als Jan lyoens hadde een maent huyt gheweest vā stede te stede binnen der casselrye van Ghendt/ eñ hadde twole ghedaen sweerē goet te blijuene met der stede vā Ghendt. Eñ cōmende ouer Eeclo daer sterf hy / dyes was in ghendt grotē rauwe. Eñ daer naer vp dē xvi.dach in Octobre/ōme dat die van Oudenaerde niet sweren en wildē met dye vā Ghendt/daer ōme beleydē die vā ghendt die stede van Oudenaerde/eñ bleuen daer ligghende tot vp sinte Barbelen auent in den aduent/ontrent.vij.wekē tijts. Ende midts der groter coude diet begonste te sijne/ so schieden si vā daer eñ trockē thuysewaert. Eñ ooc die heren die in Oudenaerde waren met haren volcke/haddē menenghe sprincreyse ghedaē vp dye vā ghendt voor Oudenaerde ligghende/ so dat haer lieder ghetal vā harē volcke seer gheminđert was.

¶ Hoe dye van Ghendt met subtylicheden wonnen dye stede van Oudenaerde.

Item daer naer up Sinte Pieters dach in Spoↄrcle / dye van Ghendt quamen eñ gherochten ſubtijlicken in Oudenaerde byder onvoorſienicheyt vanden ghenẽ dye dat awet ter poorten hilden/ eñ ſi quamen ter marct eñ wonnẽ die ſtede/ eñ ſloughen vele edele van ſprinchẽ volcke doot/ die binnẽ Oudenaerde laghẽ. Dit was al binnen tſelue iaer vã.xiij.c eñ.lxxix. dye vã Ghendt trocken huyt Ghendt den vierden dach in Meye. Anno.xiij.c eñ.lxxx. ende ghinghen te Tielt/ te deinſen/ te Aeltre/ eñ van daer weder te Aelſt/ eñ te Denremonde/ eñ alſo keerden ſi weder te ghendt. Eñ up den.xiij.dach vã Meye/ ſo quamen die vã ghendt in brugge/ eñ gherochtẽ tot up die vrydachs marckt. Daer was ſeer ghevochten/ eñ daer bleuen vele van dye van Ghendt verſleghẽ / eñ ooc ſom meghe vã Brugghe/ eñ daer warer ooc vele vanden ghentenaers gheuanghen. Ende die van Ghendt hadden die meeſte ſchade. Eñ die vã Ghendt treckende buyten der bouverye poorte om te gane naer Dixmude/ als ſi quamen ontrent ſinte Michiels / ſiende dat ſi vele vromer liedẽ ghemiſtẽ/ õme die te wrekene/ ſoe keerden ſi weder omme in Brugghe tot up die vrydachs marct. Nu es te wetene dat als doe dye van Ghendt hadden voor haerlieder parruere up dye mauwen Liebaerts claeuwẽ/ ende die parruere van die van Brugghe waren lelyẽ/ ende up die vrydachs marct vergaderden meeſt alle die vã Brugge. Daer was ſeer ghevochten/ eñ daer waren meeſt alle die van Ghendt verſleghẽ/ die weder õme in Brugghe ghekeert warẽ. Eñ õme dat die vã Brugghe die victorie haddẽ/ men ſanckere een liedeken in deſer manieren.

Claeuwaert claeuwaert
Hoet hu vanden lelyaert ✠
Gaet ghi niet thuyſewaert
Ghi laetter huwen tabbaert
Al waerdy noch ſo ſeere ghebaert
Sy ſullen hu maken veruaert.

¶ Item daer naer up den eerſten dach in Wedemaẽt was Denremonde ghewonnen eñ verbarnt. Op den anderen dach in Wedemaent waren vele lieden vã Brugghe eñ vanden vryen gheuanghẽ/ eñ binnen Ghendt ghebrocht in ſgrauen ſteen/ ende waren ſom ghewiſſelt voor dye van ghendt/ die te Brugghe daer te voren gheuanghẽ laghẽ. Voort die vã Ghendt trocken huyte met tenten eñ met pauwelioenen ter waelpoorte / eñ meenden te cõmene naer Brugge. Dit verhorende die graue Lodewijc/ hi verſochte aẽ die vã ghendt dat ſi met paeyſe weder thuys keeren wilden. Eñ daer was eenẽ paeys ghemaect/ eñ die graue Lodewijc quã binnẽ ghendt/ eñ men ghinc yeghens hẽ met proceſſien/ eñ men ontfinckene met grooter weerdicheide. Maer dien paeys en gheduerde niet langhe/ maer ſpleet weder huyte / up den achſten dach in Ougſtmaent/ õme dat die weuers tonder ghedaen warẽ/ ouermits dat ſi den heeren vã ſprinchen weghe ghe ſtelt/ veronweerdt hadden/ eñ doot gheſleghen den hooch baliu van Ghendt. Hier õme die vã Ghendt bereedden weder een groot heerttracht vã volcke/ eñ quamen te Dixmude/ eñ dedẽ daer eenẽ grooten roof vã beeſtẽ eñ vã anderen goedẽ. Dit vernemende die vã Brugge eñ vandẽ vryẽ/ quamẽ hẽ liedẽ beſpringhẽ. Eñ dit was up dẽ xxvi.dach in Ougſt up eenen maendach. Daer wort ſeere gheuochtẽ/ ende dye van ghendt wordẽ daer meeſt al verſleghẽ / eñ die vã Brugghe/ metſgaders dye vanden vryẽ voornoemt namẽ al dien roof die die vã ghendt te dixmude gherooft haddẽ/ eñ ſi brochtẽſe te Brugge ter marct/ men gaf eenẽ goedẽ wedre om.v.gr. Item een oſſe om.ij.ß.gr/ eñ een coe oft een veerſe om.x. of xij.gr. Eñ die capiteynẽ vã Ghendt die deſen roof haddẽ ghehaelt/ waren voor deſen ſtrijt indẽ laetſten paeys ridders gheſleghẽ/ omme dat ſy vrome mannen van wapenen waren/ als Boudin die vos/ eñ Mattheus vã ſchathille/ ende meer andere. ¶ Itẽ up dẽ anderẽ dach in Septembre doe ghinc die graue Lodewijc met die van brugghe eñ vandẽ vryẽ/ eñ meeſt al vlaendren volchde hẽ liedẽ/ eñ beleyden die ſtede vã Ghendt.x.wekẽ lãc. Eñ nochtãs duer al dat Ghendt beleyt was/ die vã ghendt ſonden huyt ſoe vele volcx van wapenen dat ſy beleyden Aelſt ende Denremonde.

¶ Item in Octobre dē.xxi.dach lachmē te
swalmē/ eñ daer was een groot gheuecht
ter langher brugghe/eñ up alder heleghē
auent weder ter seluer brugge was seere
gheuochtē/daer vele brugghelinghē ver-
sleghē bleuē. ¶ Item up alder sielen dach
eñ sdaechs daer naer / soe waren dye van
Ghendt voor Gheerdtsberghe/twelcke si
ghecreghen. ¶ Item in Nouembre den.v.
dach soe bleuen vele vanden vryen/eñ oot
van die vā Brugghe versleghē voor euer
ghem/ ende die van Ghendt vinghen die
sommeghe met haren standaerden / ende
die voerden si binnē Ghendt/ ende staken
se daer ter veynsteren hupte/ter cleeniche-
de van die vā Brugghe/ eñ vanden vryen
Ende up sinte Maertins auent daer naer
so wort den paeys ghemaect/ ende die gra
ue Lodewijck/ ende alle die met hem voor
Ghendt gheleghen hadden / trocken elck
thuyswaert. Ende die paeys gheduerde
ontrent.xv.weken/ eñ dat quam om tghe
roofde goet dat te Ghendt stont te coope.
Die van Brugghe ende van anderen ste-
den eñ dorpen / daer dat gherooft was/ sy
dedent arresterē met dē here up dē.xxviij.
dach van Sporcle/eñ daer ōme daden die
van Ghendt eene nyeuwe wapenloopin
ghe/ende trocken weder hupte met eenen
grooten heercrachte in vier ambachten/
up den.viij. dach in Meye. ¶ Item anno
dñi.xiijc. eñ.lxxxi. up dē.xij.dach in Meye/
quamē die vā Ghendt voor Cortrijcke/eñ
verbarnden die baelien/ ende alle die huy
sen vanden voorbougheu. ¶ Item up sin-
te Seruaes dach trocken die van Ghendt
huyt met.v.heercrachten/ dat een voer na
Gheertsberghe/ dat andere te denremon
de/dat derde te cortrijcke/dat vierde in vier
ambachten/dat vijfste te Deynsen ende te
Neuele. Ende dit ordonneeirde haerlieder
capiteyn Phelips vā eerdtuelde/die welc-
ke nyeuwelinck ghecoren was. Ende dye
in die vier ambachten waren/die roofden
al dat coorne dat spere vondē/ende si broch
tent te Ghendt waert/eñ die te Deynsen/
ende te Neuele waren/ die keerden weder
ōme te Neuele/ daer si gheschoffiert warē
vanden heeren/ dye gheleghen hadden te
Oudenaerde. Ende daer wort root ghesle
ghen Kaesse van Ipekercke. Eñ daer ōme
die van ghendt in wederwrake/ verbarn-
dent al waer dat si quamen/Deynsen/ne-
uele/Tielt/Aeltre/Orsele/Eeclo/eñ Malde
ghem tot Brugghe toe. Ende in haerlie-
der wederkeeren / soe wordt Malen oock
verbrandt / ende sy vinghen in haerlieder
wech.xxvi.eerlijcke lieden/ende brochten-
se in Ghendt gheleet up die marckt/ ende
daer waren sy met hamers eñ met stockē
doot ghesleghen up den.xxij. dach in We-
demaent/ twelck was een onredelick feyt
sulcke verwonnē lieden/ allso doot te slane.
¶ Item up den.xxv. dach vander seluer
maent doe was dat edel kijnt eñ dat soete
ionghelinck/ dat cōmen was vanden bloe
de vanden coninck van Vranckerijcke/ eñ
vanden graue vā Vlaendren/ dwelcke mē
hiet tkint van Adeghem/ oock te Ghendt
doot gheslegē. Op den.xiij.dach vā Ougst
quamen vele vanden heren van Ghendt
buytē der keyser poorte met sint Joris bā-
niere/ eñ riepē luyde Vlaendre eñ dē leeu/
eñ si bleuen aldaer ligghende.iiij.daghen
lanc. ¶ Item up den.xviij.dach vā Ougst-
maent up eenen sondach/ so sachmen tshe
ren banniere ter marct/eñ corts daer naer
die van Ghendt trocken in vier ambach-
ten om coorne / ende brochtens meneghē
waghen wel gheladen/ ende elc die broch-
tes noch vele te halse ghedreghē. Eñ hier
naer up den.xvi.dach vā Nouembre qua-
men die van Ghendt Taxele/eñ daer hael
den sy oock veil corens / ende brochtent te
Ghendt waert. ¶ Item sdaechs voor sinte
Andries auent was te Ghendt weder een
groote wapeninghe/ ende si ghinghen in
vier ambochten/ eñ brochtē vele wijns in
Ghendt/ dye si daer vonden/ eñ men riep
dē wijn met beckenē te Ghendt om twee
groot den stoop/ wāt diene brochtē en had
dender gheen quaet ghelt voren gheghe-
uen. ¶ Item up dē.xix.dach in Decembre/
soe verloren theerschip ardenburch. Ende
naer dat die van Ghendt die stede hadden
gherooft/ soe staken si tvier in die stede tal
len houcken/ eñ verbarndense. Op den an
deren dach van Laumaent/ soe was Gil-
lis die vuldere/ dye up perste capiteyn van
Ghendt doot ghesleghen. Ende up sinte

Pauwels dach voor lichtmesse / doe was phelips vã eerdtuelde die onder capiteyn gheweist hadde gemaect upper capiteyn / eñ rewaert vã Vlaendren. Ende des vrydaechs daer naer doe swoerẽ die .iiij. hooft mannen die met hem ghecoren warẽ. Eñ ssondaechs daer naer ten elf hueren was die voorschepene vanden kuere heer Symoen bette doot ghesleghẽ / eñ des dysendaechs daer naer so was Ghijsebrecht die gruutere doot ghesleghen up dye collacie camere. ¶ Item up den .xxix. dach vã sporcle / twelck was doe den asschewoensdach / doe was dat pas vanden .vij. eecken verloren.

¶ Hier volcht den wijch te Beverhout op 't velt.

Int iaer ons herẽ .xiij. eñ .lxxxij. omtrent Paesschen / dye van Ghendt en haddẽ gheen coorne / eñ bi gebreke vã vitaelgien si haddẽ gheerne aenden prinche ootmoedelijckẽ paeys begheert. Ende daer õme Phelips vã eerdtuelde die upper rewaert beual dat sy hem volghen wilden / om te Brugghe te treckene by den graue Lodewijc / eñ steldẽ up huerlieder mauwe / helpt God eñ al sijn ghesinde / ende quamen up den derden dach in Meye seere vrouch up twoorẽ velt. Ende naer der noene dye van Brugghe gauent te kennene den Graue Lodewijck van Vlaendren. Ende si wildẽ haestelicken hupte gaen hemliedẽ te ghemoete / eñ õme te beuechtene. Maer mer Huelaert van poucke / ende meer andere van Sprinchen rade ontriedent / metsgaders dat twolc seer vermoept was metter processie vandẽ heleghẽ bloede / eñ midts datter vele vreimts volcx was binnen der

stede/ eñ dat sloock som wel ghedroncken
hadde/eñ seyden datmē beyden soude tot
des anderē daechs daer naer/eñ dan soude
die graue Lodewijc seluemet die vā Brug
ghe die vā Ghendt bestrijden/ wāt hi sou
de dan te velde cōmen/ met alle die ghene
die hē wel wildē. Desen raet en ghenouch
de die vā Brugghe nyet/ maer sonder ad-
uijs/eñ sonder eenege hoofdē/dye hē liedē
bestierē mochten/ liepē si sonder eeneghe
ordonnancie ter Ghendt poorte huyt/ by
tropkins van.xij.of.xvi.oft.xx. te gadere/
som meer som min als onbestierde dronc-
kaerts/so si mueghelic som warē/eñ wor-
den also altemet vandē ghentenaers doot
gheslegħē/ ghelijc kiekenē sonder eenege
wroeschepe ofte weere/wāt die vā Ghendt
omringdense altemet met sulcken hoop-
kins als si te gader huyt liepen. Eñ die vā
Ghendt quamē eñ genaectē altemet lācx
so naerder Brugghe. Ontrent dē clooster
vespertijt/ so trac huyte mer Heulaert vā
poucke met sgrauē bāniere tot Assebrouc.
Eñ daer wort gheuochtē metdallen seere/
eñ heyndelic wort daer die heere vā pouc-
ke verslegħē/ eñ meest alle die hē volchdē/
so dat in die donckerhede vandē auēde die
vā Ghendt in Brugge quamē ter ghendt
poorten inne/dye si opene vonden/ende so
ghinghē si totter marct/nyement hem lie
den wederstaende. Eñ aldaer deelden si hē
in twee deelen/ deene helft bleef die marct
verwarende/eñ dandere helft trac vā stra-
ten te straten/ maer Phelips vā eertuelde
hilt hē vp die marckt voor tbeelfroot/ dan
dere helft ghinghē ter buerse/in die graeu
werckers strate/in sinte Jacobs strate/eñ
indē houdē sack/eñ aldaer slougē si al doot
dat si in harē weghe vondē/als die make-
laers/dye graeuwerckers/ mettē vleesch
hauwers/die welcke meenden den ghen-
tenaers te wederstane/ maer sy vielen te
cranck/ ōme dat si vanden anderen Brug
ghelinghē niet ghesecourst en warē. Dit
ouermerckende die weuers eñ die smedē/
met heer Symoen cokermoes/ dye welc-
ke quamen ter marct bi die van Ghendt/
eñ si hilden hem met hem lieden. Ende die
contrarie den ghentenaers waren/ofte in
voorleden tijden eenich quaet van hemlie
den ghesproken haddē/men slouchse doot
Die graue Lodewijck hadde wel naer sel-
ue ooc doot ghesleghen gheweest/ in sinte
Amants strate vā heer Symoens coker-
moes knapen/ haddent eeneghe nyet be-
let. Ende daer omme die Graue Lodewijc
vloot huyt Brugghe/ eñ hy was met een
cleen bootkin bi die minne water brugge
ouer ghestelt tot buyten der veste/ eñ daer
sadt hy vp een merye/ eñ reedt daer mede
tot Roeselare/ ende also voort tot Rijssele.
Op den sondach naer der processie/ eñ ooc
des maendaechs/die van Ghendt roofdē
die stede van Brugghe/ende alle dye wet-
houders die si vonden/of die in die wet/of
in sheeren dienst gheweest haddē/ edele of
onedele/die sloughense doot. Ende si ghin
ghen in sprinchen hof/ende nament al dat
sy daer vonden/eñ voerdent al te Ghendt
waert/sonder die wijnen dye in sprinchen
kelder waren/bet dan veertich vatē roots
wijns/die sloughē si den boom huyte. Op
den vierden dach nader processie/ twelcke
was vp eenen dysendach/ doe quamē dye
ambochten van Ghendt met haren stan-
daerden/staende ter marct/ eñ sy maecten
doe eenen Pieter dye winter capiteyn vā
Brugghe. Eñ tswoensdaechs so deden die
van Ghendt vellen eñ brekē die drie poor
ten/ dye welcke staen te Ghendt waert/te
wetene die cruyspoorte/die Ghendtpoor-
te/eñ sinte Kathelijnen poorte/eñ men de-
de die vesten vullen metten steenen/ so dat
men vrij cōmen mochte by daghe ende bi
nachte in Brugghe/ ende huyt gaen soe-
men wilde. Ende die van Ghendt namen
te Brugghe in ghijsele vanden eerlijcsten
vander stede/ wel twee hondert persoonē/
eñ die hilden haer te Ghendt ghesellschip.
¶ Binnen der seluer maent vā Meye vp
assencioens auende rechts vp dye noene/
so wast een grote eertbeuinghe. Eñ oock
dyer ghelijcke/ vp den.xx.dach in Meye/
twelcke was dē Sincxē auent/ doen wast
eene generale eertbeuinge al Vranckerijc
ke eñ al Vlaendren duere/soe dat vele ede-
ficien braken/ ende vielen ter eerden nede-
re. ¶ Item binnen deser maent ghecreghē
die van Ghendt alle die steden vā Vlaen-
dren/sonder die stede van Oudenaerde eñ

Denremonde/daer sprinchen edelinghen ende dienaers in waren/ende daer omme die van Ghendt vergaderden een groote heerracht van Ghendt/van Brugghe/vander stede van Ipre/ende vandẽ vryen/ende belepden die stede van Oudenaerde Eñ dit was al in die Meymaent/int iaer ons heeren.xiij.c ende.lxxxij.

¶ Hier beghint den wijch te Roosebeke.

Item in dit iaer wast eene grote sterfte. Eñ binnen den seluẽ iare ontrẽt alre heleghemesse/so quā die Coninck kaerle van Vranckerijcke up den.xxvij.dach van Nouembre te Passchendale/up den goudtberch met eenen groten heercrachte/ende Phelips van eerdtuelde quam te Roozebeke/ende daer naer quam hi yeghen den coninck ten goutberghe. Daer was eenẽ grooten wijch eñ seere gheuochten. Ende Phelips van eertuelde wan die eerste bataelie/eñ met den coninc vā Vranckerijcke warẽ daer ghecõmẽ sijne ooms/die hertoghe Jan van Berry/ende Phelips van Bourgoengien/ende sijn neue die Hertoghe vā Bretaengien/ende noch vele andere princhen ende landtsheren. Ende in dese voorleden battaelie bleuen groote menichte vā fransoysen. Maer die graue Lodewijck quam in dye andere battaelie/eñ daer was horribelijcke seere gheuochten/eñ daer was Phelips van eerdtuelde seer ghequetst ende ter eerden gheworpen/eñ gheuanghen/ende ghebrocht voor den coninck. Eñ die coninc metsgaders sinen neue den graue Lodewijc waren ghenouch in dye nederlaghe/hupt den welcken dye

Coninck kaerle dede ontwinden dye olyflamme/ midts de welcke dat hi daer naer die victorie behilt ome dat dye daer openbaerlicke ghetoocht was. Die va ghendt die voor Oudenaerde laghen horende dat Phelip:s van eerdtuelde doot was ghebleuen te Roosebeke/ sy lichtede dat siege/ en trocken te Ghendtwaert. Ende daer naer coren si eenen :ewaert/ wiemen hiet fransoys ackermã/ d:e welcke metsgaders die van Ghendt scree: aen den coninck va Inghelandt ome bystandichept. Op dien seluen dach dat dye conin: den wijch wan te Roosebeke. Die van Brugghe dat verhorende vp de selue auent/ ontrent der schelle tijt. Christoffel van schote nam te Brugghe sgrauen banniere / ende hy ghincker mede ter marckt/ ende ooc die clergie van Brugghe metten crupce en met toortsen volchden hem haestelicke/ ende bi eender corter tijt versaemder een groot volck vp die marckt/ ende si riepen van blijschepen Vlaender die leeu/ om dat haerlieder prinche comen was binnen ten lande. ¶ Item ontrent sint Andries dach quame in brugghe vele bortoenen lieden van wapenen/ en begonsten in Brugghe te rouene inder lieder hupsen / maer byden beuele vande Conint van Vranckerijcke en den graue Lodewijc/ so was hupt gheroupe te brugghe/ so wie dat yet meer roouede of name binne Brugghe datme dye sonder eenich verlaten hanghe soude. Dat nochtan niet peghenstaende / dye bortoenen en lietens nyet sy en roofden/ hupt den welcken dat si des anderen daechs bi.vi.of.bi.vij.te gader ghehanghen waren vp die marct aen theynde vader nieuwer halle. Op de.xxvi dach in Lauwe quamen dye van Ghendt met Fransoys ackermen/ en beleyden Artenburch/ ende ten.v.daghe so ghecreghe sijt en beroofdent/ en stakendertwier inne/ ende wierpen die poorten ter neder. ¶ Ite anno dni.xiij^c. en.lxxxiij.vp de assencioens auent/ dye welcke quam doe vp den.xxix. dach in April/ dye va Ghendt quame met eene grooten heercrachte voor Brugghe/ en schoten met blyen en met springhalen/ en met donder bussen in Brugghe / en laghen byden drie coninghe/ en verbarnde alle die schoone herberghe dye stonde tusschen der poorte en sinte crups kercke / en menich schoon hups in.s.crups prochie/ en si staken twier in sinte crups kercke/ soe dat de torre verbrande. Daer naer so keerden si weder te Ghendt waert. En binnen iij.weken daer naer so sandt die conine va Inghelant ter begeerte va die va ghendt/ in Vlaendren den bisschop va Noorwijck met eene grote heercrachte. Maer eer desen bisschop ouer quam/ die va ghendt int thusewaert reysen tusschen schelde en der leye daer si waenden vytaelie te halen/ en oocdede/ mer wederkeerende te Deinsen/ waren si besprongh e in die riergaerde va den heeren en vanden volcke/ dat als doe Toudenaerde lach/ en si weerde he vrome licken/ en schoten vele heren doot/ maer si lieten daer meneghe vrome man. En binnen deser tijt Willem va hyptkercke dede sommeghe poorters van Brugghe arestèren en legghen inden steen / als contrarie sijnde den graue va Vlaendren hare prinche/ ome die te doen doodene/ ende dat om haerlieder rijcdom en goet te ghecrijghene. En hi dede iacob vader colue onthoofden/ en nam he alsoo sijn goet/ en hi maec te sijn woonste in des selfs Jacobs hups/ in dye ezelstrate. ¶ Nota de male conquestis:non gaudebit tertius heres . En dese voorh Wille va hyptkercke meende noch wel sommeghe andere poorters te doene onthoofdene/ als Jacob vader heict/ Reynier vanden sichele/ en andere/ maer dye graue Lodewijc belette dat. ¶ Item desen bisschop van Noorwijck daer wi te voren of roerden / ghesonden vanden Coninck van Inghelandt/ quam in Vlaendren/ en commende bi Duynkercke/ die van West vlaendren worden dat ghewaer / en quamen deen voren/ ende dander naer / so dat si eene groote quantitept versaemde/ ende by Duynkercke was eenen groten slach ghesleghe ende seer vreeselicken gheuochten/ Maer die Inghelschen hilden die victorie. Ende ghecreghen Borburch/ duynkercke/ Berghe/ Veurne/ ende Nyeupoorte. Ende dit ghecreghen si bi rade vanden poorters en inghesetene vander stede van Ghendt/ ende oock van Fransoys acker-

man/die welcke dede den bisscop vā Noorwijc met sijnen Jnghelschen die stede van Jpre belegghē. Eñ dit verhoorende die Coninck van Vranckerijcke Kaerle/ die welcke groot vriēt was vādē graue Lodewijc/ hi quā met eenē grotē heercrachte te vlaēdre waert. Eñ als dye Coninck Atrecht leden was/ die bisscop vā Noorwijc die voor Jpre neghen weken gheleghen hadde/ en de oock Fransops ackerman/ met die van Ghendt/ si vertrocken vā voor Jpre/ ende voeren in Westvlaendrē. Die coninc kaerle verhoorende dat die Jnghelschē waren in Burburch/ hy quā in Westvlaendren/ eñ ghetreech Berghē/ eñ daer naer duynkercke. Dit siende die bisschop van Noorwijck met sinen Jnghelschē/ hi keerde weder ōme naer Jnghelandt. ¶ Item vp desen tijt vp Sinte Lambrechts dach/ Fransops ackerman met die van Ghendt ghecreghen/ eñ namē inne met groter behendichede die stede vā Oudenaerde/ eñ si verdreuen alle die rijcste poorters/ eñ oock alle dye edele huyter stede. Op sinte Morissis dach cōmēde binnē der seluer maent/ quamen te Lilleghem bi Calis die boden ende ambassaduers vanden twee Coninghen/ als vanden coninc kaerle vā Vranckerijcke eñ vanden coninck van Jnghelant/ eñ daer was ghemaect een bestant/ gheduerende van sinte Bauen daghe tot den vijfthiensten dach van Meye. Ende in dit bestant waren mede beslotē die vā Ghendt/ ende die van Vlaendren. Ende al desen tijt duere so bleef die graue Lodewijck in sinte Bertins cloostere te Sinte Omaers. Die Hertoghe Jan van Berry/ dye welcke te wijue hadde tsgrauen dochtere van Buenen/ metter welcker hem tgraefschip van Buenē aencōmen was/ die was schuldich manschap te doene den graue Lodewijck van Malen/ dye welcke was Graue van Artoys/ alsoe wel als van Vlaendren. Eñ ōme dat dye graue Lodewijc wilde/ dat hi hem manschip doen soude vanden graefschepe van Buenen/ eer datmē den voorß Hertoghe van Berry eeneghe demaynē betalen soude of eenich recht vandē graefschepe van Buenen. Daer ōme die Hertoghe van Berry dede den graue Lodewijc in een camere daer si versaemt warē/ droomē tusschē een bedsponde eñ eenē weech/ soe dat hy binnen den derden daghe daer naer starf/ ende wort aldaer begrauen int voorß cloostere van sinte Bertins/ vp den neghensten dach vā Laumaent. Anno dñi. xiijᶜ. eñ .lxxxiij. eñ daer naer was hi begrauen tsinte Pieters te Rijssele ter traelie. Hi was graue .xxxvi. iaer/ eñ ouermidts dat Phelips le hardy Hertoghe vā Borgoengien/ des coninx van Vranckerijcke sone hadde te wijue die eeneghe ghetrauwede dochtere vanden voorß graue Lodewijck van Malen/ hier by so quam hem toe dat Graefschip van Vlaendren/ van Artoys/ van Nyueers/ van Retheers/ metten anderen singorien eñ heerlicheden diere aen clauen eñ toebehoordē/ die die voornoemde graue Lodewijck besetē hadde. ¶ Item vp den .xiij. dach in Sporcle/ so was huyt gheroupen een nyeu bestant tusschen den twee Coninghen/ ende den hertoghe van Borgoengien/ ende die van ghendt. ¶ Itē het es te wetene dat vp den derdē dach vā Meye als die van Ghendt Brugghe ghecreghen ende in namen/ datter vp beuerhouts velt/ daer mer Huelaert van poucke dye capiteyn van Brugghe doot bleef/ wel bleuen versleghen .vi. duysent mannen/ ende mer Huelaert van poucke worde begrauen ten Jacopijnen inden choor. Ende binnen der stede van Brugghe waren doot ghesleghen/ wel byden drye duysent persoonen. Maer ghy sult weten dat dese principale moort deden die knapē vā den poorters/ die welcke warē alle vreimde ende huytlandtsche lieden/ als Hollanders/ ghelderschē/ ende brabanders/ ende Westualinghen. Dese siende datter so toe ghinck/ sy sloughen selue hare meesters doot/ eñ namen haer lieder goet/ alsoe wel als die vā Ghendt deden. ¶ Item te Brugghe waren vele carnierē ghemaect/ daer men die dode lichamē in begrouf/ als ten Jacopijnē/ bi tspoortiers huys was eene/ daer inne dat gheworpen waren wel hondert eñ .xvi. mannē/ ende een byder braenberch poorte/ darer in gheworpen waren wel .lxv. twelcke som warē vanden eerlicsten poorters vander stede/ som in sijden

wambays sen/som int hemde/ende waren mannen die som in die wet gheweest hadden/ als Schepenen eñ Raden/eñ oorDye naers vander wet/ eñ sommeghe dekens van ambochten. Eñ specialijcken was in desen pit gheworpen heere Jan Boonin/ burchmeester/ ende Wouter Boonin sijn broeder/eñ noch vele andere die in Sprinchen dienst gheweest haddẽ. Eñ bydẽ honden kerchoue was oock een camere darer bet dan hondert in gheworpen waren/ eñ vp dat velt vã beuerhout worder wel begrauen.iij.duysent/ bi.x.of bi.xij.tsamẽ in eenen pit. Requiescant in pace.

¶ Van Phelips le hardy / des Coninx Jans sone van Vranckerijcke / dye xxvij. Graue van Vlaendren.

Dat.xxxiij.capittel.

Phelips le hardy des Coninx Jans sone van Vranckerijcke/ vã sijns wijfs weghe des grauen Lodewijcx dochtere Margriete/die hi ghetraut hadde/ wort graue vã Vlaendren/vã Artoys/vã Bourgoengien/vã Retheers/vã Nyueers/here van Salines/Pallatijn/here vã Mechelen/eñ van Antwerpen/eñ verbeydere van Brabãt/inder manierẽ hier naer volgende.xc. Phelips le hardy des Coninx Jans sone van Vranckerijcke/Hertoghe vã Borgoengien/Graue van Vlaendren.xc. Eñ wi Margriete Hertoghinne eñ Graefnede/vrauwe vandẽ landẽ ende steden voornoemt/hupte dyen dat naer dye doot van onsen gheduchten here ende vadere Lodewijck Graue van Vlaendren/wiens siele god ghedencke/Tgraefschap van Vlaendren metten anderen landen ende heerlicheden daer toe behoꝛende/toecõmen ende verschenẽ sijn ons Phelips vooꝛs by causen vã onser vooꝛs hertoghinne onse ghe selnede. Ende ons Margriete voornoemt als dochtere eñ erfachtich hoir vã onsen vooꝛs heere. Ende wy vp den dach vã hedent/ als vp den.xxvi. dach van deser yeghenwoordegher maent van April commen sijn in onse yeghenwoordeghe stede van Brugghe/waer in dat onse poorters eñ dye ghemeene subgijtẽ vã onser vooꝛs stede van Brugghe ons den behoorlicken

eedt ghedaen hebben als goede ghetrauwe/ eñ onderdaneghe subgijten schuldich sijn van doene hueren here/ ende vrauwe schuldich sijn vã doene/ so eest dat wi doen te wetene allen lieden/ die nu sijn ende hier naer wesen sullen/ dat wi vp den peghenwoordeghen dach vã heden gheloeft hebben eñ ghesworen in trauwen ende waerhedẽ te houdene/ eñ te doen houdene huerlieder preuilegien/ vryheden/ goede costumen/ ende vsancien/ beede houde eñ nyeuwe/ ende inder manieren dattet ghecostumeirt es/ die welcke preuilegien die warẽ indẽ handẽ van onsen voorß here eñ vadere/ ten tijden dat hy leuede/ die wy vp den dach vã hedẽ weder ghegheuen hebbẽ dẽ voorß poorters habitantẽ eñ dẽ ghemeente van onser voorß stede/ bi speciale gracie eñ te haerlieđ suplicatie/ die welcke preuilegien/ vryhedẽ/ eñ goede costumẽ/ eñ vsagiẽ. Wi phelips eñ Margriete voornoẽt/ al noch beloué bi deser onser letterẽ/ loyalijcke eñ ter goeder trauwẽ/ te houdene eñ te doen houdene goet vast eñ van weerdẽ/ van pointe te pointe/ als oft hier ghescreuen eñ verclaerst ware. Ende niet daer peghen te cõmene of te doen cõmene/ in eeneghen manieren/ behouden twee pointen. Te wetene dat al tghemeente van Brugghe vãder seluer stede ghegouuerneirt eñ gheregiert si bi sesse connestablẽ/ eñ hooftmannẽ vanden. vi. sestendeelen vander seluer stede. Tandere/ dat al tgoet vandẽ misdoenders/ die bi wettẽ eñ bi vanghenessen vãder voorß stede eñ bi schepenẽ verwonnen sullen worden van huerlieder meutẽ eñ mesgrijpe by hem lieden ghedaen/ yeghen den here eñ heerschappye van ons/ Phelips eñ Margriete voorß/ eñ van onsen naercõmers/ grauen ende graefneden vã Vlaendren/ dat ons dit ghelieft eñ ghelieuen sal den ghenẽ/ die sake vã ons hebben sullen/ eñ vã onsen naercõmende grauen eñ graefneden toe behoren sal/ eñ ghe confisquiert sijn tonsen behouwe/ ende tonser tafelen ghelept worden/ sonder eenege dissimulacie ofte verdrach/ eñ nyet anderssins. Want welcke ons die voorß stede van Brugghe/ eñ dingheseten van diere ghegheuen hebben hare letteren. Eñ omme dat dit blijuẽ sal goet/ vast eñ ghestade/ ten eeweghen daghen/ so hebben wi dese letteren ghedaen seghelen/ behouden in allen anderen saken onse rechten. Dit was ghedaen binnen onser stede vã Brugghe/ den xxvi. dach in April. Int iaer ons herẽ. xiiijᶜ ende. lxxxiiij.

¶ Dit sijn die preuilegien dye wy oock besweeren den liedẽ vã Brugghe/ aengaende tstick vander coopmanschepe ende vanden zwijne.

Item al dat goet cõmende binnen den zwine/ hoedanich dattet si/ eerment vcoopt of coopt/ sal moeten cõmen te Brugghe tot sinẽ rechten stapel/ ende nyeuwers el. Ten ware goet datmẽ vp doen mach ten Damme/ ende bi also si/ dat die cooplieden daer lieuer vp hebbẽ te doene dan te Brugghe. Dats te wetene wijnẽ/ nyeuwe penewaerden/ als assche/ vleesch in tonnen/ harinck in tonnẽ/ eñ in meezen commende/ peerdẽ/ ossen/ vetteware/ dats te weten/ botre/ roet/ eñ noten in tonnẽ/ eñ al dat comt in houten banden/ huyte ghesteken eeneghe olye ofte syropen ende azijn/ dat sal al moeten te Brugghe cõmen. Ende ghelijckerwijs salmen vp moghen doen binnen den schependomme vanden Damme/ ten Houcke oock/ eñ te Munickereede vã droghẽ visschẽ/ peck/ tarre/ mastẽ/ crom hout/ van schepen/ eñ al dat toe behoort ter ghereetschepe van schepen/ eñ boordẽ vã schepen/ ende alle maniere vã zee visschen/ eñ coorne/ ende sout mach sijne vente hebben te scheips boorde. ¶ Item datmẽ ter sluys gheene stapel houden en mach vã lakene noch van snede/ noch ghetauwe/ noch cõmen/ noch ramen stellen en sal/ noch varwen gheenderhande varwe. ¶ Item datmen ter Sluys gheen ghewichte houden en sal bouen den. lx. ponden/ sonder eenich malengien. ¶ Itẽ datmẽ ter Sluys gheene wissel houdẽ en sal/ noch smelinghe vã seluere. ¶ Item dat elc ambacht ter sluys sal worden ghedaen naer den kuerẽ ende ordõnancien vanden ambachtẽ vã Brugghe. ¶ Item datmen gheenderhande am

dachten binnen ter Slups upstellen noch
ghebruyckē en sal/ dan dyemē daer plach
te doene voor die date vā deser preuilegiē.
¶ Itē dat gheen vreumt man noch poorter
binē ter slups gheē hout up settē en mach
ter Slups om stapel te houdene / maer al
thout moet cōmē/ te Brugge te sinē rechtē
stapele. ¶ Itē datmēgheen mate ter slups
vseren en sal noch oock in watere/ dan vā
gheproufder mate vandē Dāme. ¶ Item
datter nyement meten en sal/ dan die ghe
sworen meters vanden Dāme/ vā Mue-
nickereede/ eñ vanden Houcke. ¶ Itē dat
die vander Slups gheene poortē oprech-
ten en sullē/ noch doen makē eenege weer
achteghe huysen/ eñ dade yement ter con
trarie vanden voorš articulen/ dye es dye
Graue van Vlaendren schuldich tachter-
volghene/ ende te punierene by vanghe-
nessen ende ander sins/ naer dye qualiteyt
vanden sticke/ als transgressuers/ eñ ouer
terders vā sijnder ordonancien eñ beuele
¶ Item waert dat die graue vā Vlaendrē
sinen stedehoudere of sijn ontfanghere da
den of deden eenich onghelijc contrarie dē
voorš preuilegien/ ende daer of mijn here
van Vlaendren/ of sine stedehouter/ of ont
fanghere vermaent wierde ōme dat te be
teren/ eñ dye cause hē ghetoocht ware/ hy
es dat schuldich te beteren binnē.x.daghē
naer dat hy die kennesse van dien ontfan-
ghen heift. Ende in dien dat hi dat niet en
dade/ so mach die wet cesseren binnen der
stede van al den saken daer des heren pro-
fijt aen hangt. ¶ Dit was ghegheuen in
den iare ons heren.xiij.ᶜ ende.xxiij.smaen-
daechs naer Palmesondach. ¶ Item dat-
men nyet meer vsere marct of dachmarct
te houdene van lakene/ noch snede van la-
kene/ of vā eeneghe draperye int vrye/ vp
eene boete van vijftich ponden parezysen/
ende tgoet verbuert also dicwils alsment
beuonde. Ende dit salmen den baliu ende
den bereyders by haren eede stellen te be-
souckene/ alsoe dickwils als sijs versocht
sullen worden vanden Burchmeester vā-
der stede van Brugghe/ ofte yement huyt
sijnen name. Ende waer sijs in faulte wa-
ren/ ende clachte quame voor mijnen here
vā Vlaendren/ of sijnen stedehoudere/ dat

hy dat schuldich es te beteren binnen dēn
derden daghe eñ/ en waert dan nyet ghe-
betert/ dat een vanden tween burchmee-
sters machtich sal sijn dit te besoucken/ eñ
macht hebbē al daer te doene/ dat mijn he
re van Vlaendren of sijn baliu daer in sou
de moghē doen/ behouden altoos die boe-
te tot mijns heeren behouf. Voort om dat
dye vanden vryen gheuoucht souden sijn/
soe mach in elcke prochye daer thendē dat
dit huyter Preuilegien ghegheuen was
een ghetauwe/ eenen com/ ende een rame
blijuen staende/ ōme daer mede te reedene
van haerlieder wulle van haren schapen/
lakene met eender lijste/ ende dat te harer
selfs orbore te dragene ende te verbeseghe
ne/ eñ om huere kindren ende huysghesin
ne behouf/ sonder vente daer mede te hou
dene/ of te vercoopene sonder fraude ofte
malengien daer in te doene. Eñ waert dat
yement vanden vryen eeneghe nootsakē
toe quamen/ als si dit laken tsy lanc of cort
stick ghemaect souden hebben also voorš
es/ so soudent si moghen vercopen sonder
malengien/ bi al dien dat si bi twee vā hue
ren ghebueren ende gheloouelicke perso-
nen dorsten veruanghen by eede/ dat sijt
meenden te orborene ende selue te slijtene/
vp den tijt dat sijt bereedden/ ende dattet
hē lieden grootē noot doet dat sijt vercoo-
pen moeten van armoede/ ende behouten
dyes dat sy ghe en marcktstal/ noch open-
baer vente daer mede houden en sullen/
maer simpelijcke vercoopen haren ghe-
bueren. Eñ dat midts desen alle hare ghe
tauwen commen ende ramen die yewers
binnē den vryen sijn/ meeer dan voorseyt
es/ of ende te nyeuten sullen worden ghe-
daen/ ende nemmermeer gheene te vsere-
ne meer dant voorseyt es/ ende daer toe
gheene verwerye in torye te stellene noch
oock te vserene/ behouden ende huytghe-
steken dye sayen van Ghistele/ ende ande-
re vryhedē ghegheuen ende oot mede ghe
vseirt voor desen tijt/ by consente ende ot-
troye van onsen goeden lieden vander ste-
de van Brugghe/ daer men kueren of dra-
perye houdt. Voort dat nyement vander
stede van Brugghe/ noch oock nyement
vanden vryen/ tot gheender ghewijder

stede/noch op andere steden/ende roupen Brugghe Brugghe/of vrye vrye/ende soe wiet dade eñ daer mede beuonden ware/ eñ daer twist of quame/sulc datter yemēt doot ofbleue/so soudemen hē sijn hooft of doen slaen waer hy poorter of vrplaet/ op dat hi gheuangē ware. Eñ worde hy niet gheuanghen/soe soudemen bannen hondert iaer hupten lande op sijn hooft. Ende gheuieler ooc twist sonder yement doot te blijuene/so soudemen hem diet gheroupē hadde die vupst of slaen/op dat hi gheuanghen ware/ eñ worde hi niet gheuanghē/ so soudemen hē bannen.x.iaer huptē lande op sijn vupst. Voort dat nyemēt clocke noch schelle en slae int vrye op die vā brugghe. Eñ so wiet dade eñ daer of beuonden worde/ men soudene bannen hupten lande.x.iaren op sijn vupst. Voordt quamer noot/eñ men waghenen aresteren moeste om ter orloghe te beseghene/so sal die wet vā Brugge/ordōnerē liedē die die waghenen aresteren sullen/ eñ dat met sekere licteekenen/eñ nyement el/ eñ die sullen dye peerden prijsen/eñ stellen int pampier vāder stede die namē vandē ghenen diese orboren/eñ ooc van diese toe behooren/ ende waert dat si storuen ofte qualic voerē/ dat men hē liedē betalen soude naer die weerde/ also dat behooren soude/ eñ voort hem lieden hare vracht betalen / alsoomen voren eñ naer gheploghen heift.rc. ¶ Item Phelips voorß int beghinsele van sijnen graefschepe/hi dede alle neerstichede ōme dye twee conincrijcken Vranckerijcke eñ Jnghelant in vreden te houdene eñ sonder orloghe. Hi was een prinche van grooter discretie eñ weerdichede/wijs/eñ van goeden rade/ alle saken vā varren ouermerckende/eñ dat eynde vā dien. Eñ hupt sijnder wijsheyt eñ voorsienicheyt was vranckerijcke lange tijt wel gheret giert. Als dan tbestāt eñ die vrede vā Bamesse tot Meye ghemaect hupt was/die vā ghendt die in Oudenaerde waren/verwaerden qualicken hare poortē / wāt mijn here vā scoors ordonneirde viere waghenen met hoye/ eñ het scheen of si vul hoys gheweest hadden / maer in elcken waghene waren.vij. of.viij.mannen wel voorsien/eñ met elckē waghene soe quamen drie of vier liedē oft lantslieden gheweest haddē. Die poortier dede die poorte opene/eñ liet die waghenē in cōmen. Ende als den laetsten waghene in die poorte was/die waghenare nam dē marteel eñ wierpene in die veste/eñ die lieden sprongē hupten hoye/ eñ sloughē dē poortier doot / eñ dye ghene dye dat awet ter poorten hilden/eñ hilden also die poorte opene. Eñ mijn heere van scoors quam haestelic ghereden metten heyre vā heyne in Oudenaerde. Ende si die int hoy ghelegen hadden/liepen haestelickē ter marct waert al roupende Vlaendre die leeu. Eñ dye heere vā scoors eñ vā heyne brochten met hem liedē twee standaerdē vā Vlaendren/eñ vanden nieuwen prinche/ metter wapene vā Borgoengien. Eñ alle dye hē ter weere stelden yeghens die voornoemde heeren/dye slouchmen doot / ende dandere hietmen te Ghendt waert gaen. Die goede poorters eñ inghesetene vā Oudenaerde die veriaecht hadden gheweest vā dē ghentenaers/die quamē weder in haer wuensten eñ hupsen also si die vondē. Dit ghebuerde int iaer ons heeren. M.CCC. eñ.lrrriiij. in die maent vā Meye op sinte Vrbaens dach. ¶ Itē in Hoymaent daer naer was eene grote wapenlopinghe binnen der stede vā Ghendt/op den.viij.dach vander voorß maent/eñ al volc quam ter marct/ eñ steldē daer den standaert vā Jnghelant. Ende mijn here vā Eerzeele hadt gheerne beledt/ eñ hi quam ter marct segghende dat die coninck vā Vranckerijcke ouerheere was vāden lande vā Vlaendrē/ eñ daer ōme was hi gheuanghen eñ gheleet int chastelet/ eñ corts daer naer weder hupt ghebrocht/eñ hi moestet metter doot becoopē. ¶ Item op dē.riiij.dach vā Hoymaent/die capiteyn vā ghendt Fransoys ackermā dede al Ghendt duere dat trompet slaen/eñ dede ghebiedē alle dye ghene die te peerde rijden mochten/ dat si hē volghen soudē. Eñ ter marct cōmende hi dede die artsiers vā Jnghelant bi hē cōmen/ wel tot een duyst toe/die die coninc vā Jnghelant hem lieden ghesonden hadde/ eñ ooc eē menichte vā ghentoysen te peerde/ eñ te voete/ eñ Fransoys ackerman reedt

altijt vorē dē pas/ eñ alle dandere die volch
den hē/ eñ si quamē bi nachte voor dē Dā
me/ eñ si reden ouer dye veste/ eñ quamen
totter marckt/ eñ nyement en wederstont
hē lieden. Eñ also ghecreech Fransoys ac
kerman den Dam/ eñ hy beroofde die ste
de. Die coninck kaerle van Vranckerijcke
ter bede vā sinē oom Phelips hertoge vā
Borgoengien/ eñ graue vā Vlaendren/ hi
quā met eenē grotē heyrcrachte in Vlaen
dren/ eñ sijn broedere dye Hertoghe Lode
wijc vā Orlyens eñ vā Valoys/ eñ dese be
leyden den Dam ontrent half Ougst. Eñ
die vā Ghendt dalter principaelste/ eñ die
Jnghelschē stalen hē huyte/ eñ vlodē huyt
den Dāme bi nachte. Ende die selue ghen
toysen eñ Jnghelschē die indē Dam bleuē
ontrent sinte Barthemeeus dach/ hē liedē
ghebrac broot/ eñ ander vitaelgie. Si dedē
opene die poortē/ eñ dyemeesten hoop vā
den ghentoysen eñ vandē Jnghelschē vlo
den huyt den Dam/ eñ des anderē daechs
quamen si in Ghendt ongheguetst. Ende
des anderen daechs naer Sinte Berthel
meeus dach/ doe wartmen gheware dat
Fransoys ackermā/ eñ dat meeste deel vā
sinē gheselschepe dē Dam gheruymt had
den. Eñ die coninc Kaerle quā indē Dam
sonder eenich vechtē of eeneghen we
derstoot/ want daer en was nyement
die hem wederstont. Eñ inden Dam
mochtē blijuē ontrēt. CC. eñ lx. ghen
tenaers ende Jnghelschē/ die welcke
nyet en wistē dat Fransoys ackermā
mettē notabelstē gheulodē was huyt
den Dāme. Dese warē handē eñ voe
ten ghebonden/ eñ met schepē te brug
ghe gheuoert/ bi. xx. of bi. xxv. te gade
re/ eñ waren te Brugghe in dye van
ghenesse gheleydt. ¶ Jtem heer Jan
Waukier die capiteyn was vā brug
ghe/ ondersochte dye gheuanghene
ghentenaers of si ballinghē warē oft
dat si in sommege striden of wijghē
gheweest hadden/ ende eeneghe stedē
hadden gheholpen winnē/ als Oude
naerde of Ardenburch/ wāt sulcke de
de hy alle onthoofden inden Burch/
voor den steen. Eñ die lichamen dede
hi voeren by waghenen vul/ tot ach
ter der Magdaleene/ daer waren si begra
uen int sant. ¶ Jtem voor desen tijt/ als vp
den. xij. dach vā Ougst/ die vā ghendt ver
hoordē dat Fransoys ackerman/ ende dye
met hē inden Dam waren/ dat sy ghebrec
haddē vā vitaelgien eñ van broode. Ende
si coren eenen capiteyn Boudin die rijcke/
een vroom man vā wapenen/ dye welcke
den heeren seer leedt hadde/ het was in sij
nen tijdē seer vreeselickē te sine te ghendt/
want een groote menichte vā dye binnen
Ghendt warē/ wildē hē vp gheuen/ in die
ghenadichede vandē coninc vā Vrancke
rijcke/ eñ vandē nyeuwē prinche dē Herto
ghe Phelips van Borgoengien. Eñ daer
ōme die capiteyn Boudin die rijcke deder
vele vanghē eñ onthoofdē. Des anderen
daechs naer sinte Lodewijcx dach/ die Co
ninc kaerle track in vier ambochtē/ eñ hy
ghinc dat lant berouē/ eñ al twolc te nieu
ten doen/ die niet in tijts en vlodē/ eñ si ver
barndē dye huysen. Eñ vp dē. x. dach van
Septēbre/ doe vertrac die coninc. K. huyt
vier ambochten tot onder ghendt/ eñ ver
barndet al tat hi vant/ kerckē huysen/ wāt
si en lietē nyet staen/ eñ sloughen al twolck
doot tot voor Ghendt aen die poorte.

¶ Vā een wondlicke planete inder lucht.

Item int selue iaer op dē .xxvij. dach in Septembre/ was ghesien een wonderlijcke planete in die lucht vlieghende van diueersche varwen/ ghelu/ root/ groen/ ende swart. ¶ Item te wijle dat die coninc voor Ghendt lach / die vā Ghendt quamen dicwils hupte ōme te schermutsene / eñ somwijlen so bleuen sy doot/ eñ somtijt slougē si oock hare vianden. Eñ binnē deser tijt die coninc vā Vranckerijcke eñ die graue phelips vā vlaendrē sondē heymelicke brieuē aen eeneghe binnē Ghendt/ maer sommeghe andere sloughent ōme. Eñ die coninc vernam dat die stede ghenouch gheuitaelgiert was voor een half iaer/ eñ so langhe en stont hē niet aen daer te blijuene/ eñ hy liet die stedē eñ casteelē wel ghemant ende besedt/ ōme tander iaer weder te cōmene. Eñ als hi ontrent .xiiij. daghē gheleghen hadde voor Ghendt/ so brac hi op/ eñ voer naer vranckerijcke. Eñ die coninc liet sine brieuē te Ghendt vandē vrede/ als behouden lijf eñ goet sonder arghelist/ ōme te besiene of si hem bedencken souden / wāt die graue Lodewijc vergaft hem liedē in sijne doot/ eñ hi badter voren sinen sone dē hertoghe van Borgoengien/ ende sijnder ghe selnede. Dit was ontrent sinte Maertins messe. Int iaer .xiij.c eñ .lxxxv. Eñ dese voorseyde brieuē warē in Ghendt onder sommeghe/ maer men dorstes niet openbarē/ want dye sommighe waren mettē coninc van Vranckerijcke/ eñ sommeghe andere warē mettē coninc vā Inghelant. Eñ dye coninc kaerle eñ Phelips die hertoghe vā Borgoengien/ eñ die hertoghinne/ graefnede van Vlaendren/ si belasten eenē rudder daer mede/ om dat haer lieder brieuē te Ghendt voor tcōmuyn gelesen soudē worden/ eñ die hiet heer Jan van Heyle. Eñ hi seynde aen hē een sherē knape vā ghendt/ dat hi yeghē hē soude cōmen sprekē/ eñ hi hiet Jacob van Eerdtbuer. Maer die knape ghinck tot meester Martin vander galeyde/ eñ hi riet dat si souden gaen tottē Rewaert. Ende byden Rewaert cōmende/ hi consenteirde dat die knape ghinck tot den Rudder. Ende die Rudder sandt dē knape weder totten Rewaert / ende vraechde hem of hi hem wilde bescriuen ende beseghelen Ayneue ende Roesselare / eñ duysent francken ghewichtich van goude/ hy soude hem daer voren eens maken die .iij. steden van Vlaendren/ ende voort al tghemeene landt. Die meester Martin vander galeye/ ende Pieter van adijnghen ghinghen met den knape voor den Rewaert/ ende spraken so metten Rewaert in secrete onder hem lieden / soe dat hy den Rudder consenteirde al sine begheerte/ in dien dat hi sine belofte vuldade. Ende swoeren te gadere die Ruddere ende dye Rewaert vander stede van Ghendt / ende meester Martin vander galeyde / ende Pieter vā adijnghen/ dat sijt in secrete houdē soudē/ tghene dat sy onder handen haddē. Ende si belasten eenen priester/ eñ dye Rewaert gaf hē eenen brief van saufcondupt eenen termijn gheduerende weder binnē der stede te sine / ōme te treckene byden ruddere. Ende dese ruddere midts dē priester reysden naer Oudenaerde/ ende vā daer naer Rijssele / ende vā daer te Parijs. Ende desen voornoemden ruddere liet den priestere in sijne herberghe. Eñ hi track bydē coninck ende byden hertoghe vā Borgoengien/ ende hi gaf al daer sijne saken te kennene. Eñ die priester was ghehaelt in des conincx hof daer in dat hi seere beschaemt was. Ende byden coninck van Vranckerijcke waren als twe grote personaegien/ als den machteghē coninc van Hongherijen/ ende menich ander edel baroen. Eñ die coninck van Vranckerijcke eñ die Hertoghe Phelips siende die diligentie vā desen Ruddere/ ende hoorende den sin vandē Rewaert vander stede van Ghendt ende van sinen medepleghers/ sy screuen brieuen ende beseghelden daer inne / daer by dat si wilden blijuen. Die Rudder metten priester beloefden daer dat si souden doen soe vele dat dye brieuen souden ghelesen worden voor tcommuyn vander stede vā Ghendt. Ende dye brieuen ghelesen sijnde/ dit was naer den dach van Sinte Symoen ende Sinte Jude/ Jacob van Eerdtbuer dye Rewaert van ghendt dede tvolc vergaderen in dye wapene met dye vander wet / ende met meester Maertin van-

der galeyde voornoemt. Dese hilden den vrede ghewapender hant/ofter yemēt aldaer dē paeps hadde willen belettē. Daer waren lieden ghecoren om Toudenaerde te treckene/ōme saufcondupt mettē voorš priestere/eñ meester Maertin voer mede. Eñ sy brochten van daer een saufcondupt vandē edelen vandē rade/die als doe Toudenaerde laghen/ twelck gheduerde tottē nyeuwen iare. Ende daer was eenē dach gheleyt te Doornicke / daer alle die steden van Vlaendren vergaderen souden/inder welcker men tracteren soude van paeyse. Ende dit was sdaechs naer sinte Andries dach/eñ in dese selue tijt vp sinte Kathelijnen dach ontboden die van Ghendt bi hē lieden/om rekeninghe ende bewijs te doene. Eñ hi brochte brieuen van Inghelant maer si en woldenter niet naer horē/maer ēmere sy accoordeirden metten Rewaert/ ende met sijnder rekeninghe. Eñ als Pieter vanden bussche vernam dat dye dachuaert ouer gaen soude/ hi vloot huyter stede van ghendt/want hi hadde een vanten vpsetters gheweest. Eñ dye van Ghendt sonden haer ghedeputeirde te Doornicke ter voorš dachuaert.

Dit naervolghende/ es tinhouden vanden paeyse/tusschen den Prinche ende die van Ghendt.

Phelips des coninck Jans sone van Vranckerijcke/Hertoghe van Borgoengien/graue van Vlaendren / van Artoys / van Borgoengien/Palatijn/Graue van Nyneers vā Retheers/heere vā Salynes/eñ van Mechelen. Eñ wi Margriete Hertoghinne eñ Graefnede vanden landen eñ steden voornoemt/alle den ghenen die dese letteren sullē sien ofte horen lesen salupt Wi doen te wetene dat onse wel gheminde subgijten/ Schepenen/Dekenen/raet/ ende al tghemeente van onser stede van ghendt/hebbē ootmoedelic ghesupplieert/ onsen here den coninck/eñ ons dat wy vā hem lieden wilden hebbē / ontfarmenesse eñ ghenade. Ende dat onse voorseyde here/ eñ wi hem lieden alle offensien eñ mesdaden bi hem lieden/ende haren medeplegher ghedaen eñ gheperpetreirt/yeghē onsen voorš heere eñ ons vergheuen wilden/ eñ vā dyen in gracie eñ in submissien ontfanghen. Ende onse voorš heere ende wi hebbende ontfarmenesse eñ compassie van onsen voorš subgijten/bydē anderē letteren ons voorš sheren eñ die onse/ende die causen ende articulen daer inne begrepen/ hebben vergheuen onsen voorš subgijten van Ghendt / ende haren medeplegher die voorš offensien ende mesdaden. Eñ oock hem lieden gheconfirmeirt hare preuilegien/ vryheden / goede oude costumen/ende vsaegien in tstick daer sy vulcōmelick souden cōmen ter onderdanicheyt van onsen voorš heere ende ons/die welcke gracie die van Ghendt ende hare mede pleghers ootmoedelick ontfanghen van onsen voorš heere ende van ons/ eñ bi haren letteren eñ boden eerlickē ende in groten nombre die si ghesonden hebbē bi onsen voorš heere ende ons/ binnen der stede van Doornicke/hebben ghedanckt onsen voorš heere ende ons/vander gracie ende vergheuenesse voorseyt. Ende sijn weder ghekeert ter rechter onderdanichede van onsen voorš heere ende ons/belouēde ons dat sy vā nv voort aen sijn sullen goede eñ onderdanighe subgijten ons voorš heren sconincx / als haren souuerain heere ende ons hertoghe/ als haerlieder natuerlicke here ende prinche/bi causen vā Margriete onser ghesel nede/als haerlieder natuerlicke ende warachteghe erfachteghe vrauwe. Waer omme wi coninck ende Hertoghe voorš/ onse voorseyde subgijten van Ghendt/ende hare medepleghers/hebbē ontfaen in onse gracie/ vergheuenesse eñ verlatenesse/puerlic eñ gheheelickē / ende huyterlicke metsgaders die restitucie van harē preuilegien/ costumē/vsaegien/ghelijc dat dese dinghē bet eñ claerlicker blijcken byden inhoudene vanden letterē / die onsen voorš subgijten vā Ghendt naer alle verlatenesse ons ouer ghegheuen hebbē/in sekere supplicatie/die welcke wi hebben ontfaen/ eñ ghedaen ouersien eñ neerstelicke visenteren bi onsen raetslieden/ bi groter ende rijper deliberacie/dye welcke

ouersien / ōme tghemeene profijt vanden
lande / ende om te schuwene alle gheschil-
len die daer huyte voort mochten spruytē
vā onser gracie/ eñ om die minne eñ com-
placentie van onsen voorß subgijten/heb-
ben gheordonneirt vp die voorß supplica-
tie/ inder manieren als hier naer volcht.
Eerst vp tghene dat si ons ghesupplieert
hebben/dat wi wilden confirmerē die pre
uilegien vander stede van Cortrijcke/van
Oudenaerde / ende van Gheertsberghe/
Denremonde/Rupelmonde/Aelst/Hulst/
Bieruliet/Deynse/ende generalic alle cas-
selrye/eñ tplatte landt vander seluer stede
gheordonneirt/ dat die habitanten vāder
voorß stede cōmen sullen eñ bringhē hare
preuilegien/ die welcke wi sullen doen vi-
senteren ende ouersien bi die vā onsen ra-
de. Eñ dye ouersien sijnde/ wy sullen daer
nae daer soe in doen/dat onse voorß goede
subgijten vā ghendt daer inne met goedē
redenen wel sullen ghepaept sijn. Eñ wa-
render eeneghe vandē voorß preuilegien
verlorē bi quader auentuerē of andersins/
wy sullen daer of doen goede informacie.
Eñ die gesien/wi sullē daer inne voorsien
alst voorß es. ¶ Item vp tghene dat si ons
ghesupplieert hebben / aengaende tsaept
vander coopmāschepe. Wi hebbē ghecon
senteirt eñ willē dat die coopmāscepe loop
eñ cours heift vrylic eñ al ōme binnen on-
sen lande eñ graefscip vā Vlaendrē/ iae be
talende die rechte costumē vādē voorß lāde
¶ Itē vp tghene dat si supplierē waert dat
eenich vā onsen habitantē vā onsen voorß
stede vā Ghendt of vā harē medeplegers
in toecōmende tijdē wordē ghelet ofte ghe
molesteirt in eenich landtschip/ buytē on-
sen landen vā Vlaendren om eenich occu-
soen vandē gheschille voorß/ wi hebbē hē
lieden ghewillecuert/ dat waert so dat ye-
ment ghearresteirt worde ter causen als
bouē/dat wy die daer of soudē beschuddē/
helpen eñ conforteren naer onser machte/
yeghē alle dē ghenē die wi bi eeneghē we
ghē of faeiten hē liedē eenich grief of belet
wildē doen/also een goet here schuldich es
te doene sijne goede eñ ghetrauwe onder-
satē. ¶ Itē vp tghene dat si ons supplierē/
dat alle die gheuanghene die ghehouden
hebbē haerlieder sijde/die welcke bi ons of
onsen ondersatē ghehoudē sijn/dat wi die
soudē doen reliuererē. Wi ordonnerē daer
vp dat die gheuanghenē/ vp dat sihē ghe
stelt hebbē te rentsoene/betalende die rent
soenen eñ redelicke costē sullen ghedeliue-
reirt wordē. Eñ waert dat eenege gheuā-
ghene of vriendē of maghē vā harē wege
eenich huystaen hildē of secreit / dat sy dat
keeren sullē in onsen handen. Eñ des ghe
lijcx sullen sijn ghedeliuereirt die gheuan-
ghenē ghehoudē by onse voorß ondersatē
vā Ghendt oft van haren medepleghers.
¶ Itē vermeersende eñ verbreedende onse
gracie/ hebbē gheordōneirt eñ ordonnerē
dat alle die ghene die ōme toccusoen eñ ter
causen vandē gheschille die laestwarf heb
ben gheweest in onsen lande vā Vlaendrē
ghebannē sijn van onser goeder stede van
Brugghe/ vā Ipre/ of van anderen steden/
of yeghenoden vā onsen voorß lande van
Vlaendren/sijn weder ghestelt eñ ghe resti
tueirt in die vryhedē eñ ghebruyc vanden
stedē eñ plaetsen/ daer si huyt ghebannen
eñ huyt ghesept warē. Eñ oot alle die ghe
ne die ghebannē hebbē gheweest by iusti-
cien ende wettē van onser voorß stede van
ghendt/ of wetteloos ghewijst/ ofte die hē
liedē gheabsenteirt hebbē/wordē ghe resti
tueirt eñ sullē weder moghē cōmē/eñ blij-
uen in onse voorß stede vā Ghendt/behou
den dies/ dat die ghene die ghehoudē heb-
ben die sijde vander stede vā Ghendt ende
yeghenoode vandē lāde/ alst voorß es/sul-
len in onse voorß stede vā ghendt doē eedt
indē hādē vā onsen officiers/als hier naer
volcht. Also saen als si binnē der stede com
mē sullē. Dats dat si sullē bewarē eñ onder
houdē dē paeys eñ sekerhede vanđ voorß
stedē/eñ vādē habitātē vā diere/eñ niet en
sullē prochathierē bi eenegē weghē direct
of indirectelic eenege scade der voorß stede
ofte harē habitantē te doene. Eñ des ghe-
lijcx sullē sweerē alle die ghene die weđ cō-
men sullē binnē onser stede vā ghendt/ die
ghebruycken eñ obedierē sullē dye gracie
vā onsen voorß heren eñ der onsere/ eñ ye
ghenwoordelicke cōmen tonser onderda-
nichede/ of vādē ghenē die absent sijn/bin
nē der tijt die hier naer wort gheordōneirt/

sullen sijn gherestitueirt thaerlieder leen huysen/eñ rentē/eñ eruē/in so wat steden dat si sijn/niet yegenstaende alle ofwinninghē of verbuertē toegheco̅men bydē occusoene vanden gheschille voorß/ghelijc eñ inder manieren dat sise hilden voor die date vandē voorß gheschille. ¶Item eest dat eeneghe vā die van Ghendt of haerlieder medeplegers sijn huyt der voorß stede huyten lande van Brabant/vā Hollant/Zeelant/Henegauwe/vā camerijs/eñ vandē bisschopdo̅me vā luydeke/eñ si co̅men ter onderdanicheyt van onsen heere/eñ van ons/ende doen den eedt dye hier naer verclaerst sal sijn/ons oft den ghenen dye wy daer toe co̅mitterē sullē binnē twee maenden naer thuytroupē vandē voorß paeyse/si sullē ghebruyckē vādē seluer/gracie/eñ vergheuenesse voorß Eñ die ghene die sijn in Ingelant/in Vrieslant/in Almaengiē/eñ in andere landen aen dese sijde der grooter zee/eñ co̅men sullen ter onderdanichede binnen.iiij.maenden naer tvoorß huytroupen sonder fraude/eñ sweerē als voorß gheseyt es/si sullen ghebruycken die gracie eñ vergheuenesse voorß.Ende oock die ghene die hebben ghebannen gheweest/wetteloos of absent o̅me toccusoen vandē gheschille buyten onser stede vā Ghendt/dye sullen wesen gherestitueirt te haerlieder leenen/rentē/huysen/eñ eruē/so wanneer dattet hē lieden ghelieuē sal. ¶Item dat vandē catteylen diemē draghē mach/dye ghenomē hebben gheweest/aen deen side noch aē dander side en sal gedaen worden gheene restitucie/maer sullen daer of quijte blijuen alle dye ghene diese ghenomen hebben/eñ ooc vander obligacie ghemaect huytē occusoene vā sulckē cattheylen/het en ware dat eeneghe om haerlieder conscientie te quijtene/dat wilden weder gheuē. ¶Item dat die besittere of onthoudere vā sulcken huysen of eruē die ghe restitueirt sullen sijn also wel vander eender partye als vander andere/niet en sullen moghē of doen noch vermindere eeneghe materiē vandē voorß huysen/als loot of ysere/of yet dat nagheluast es.Maer die voorß besitters der voornoemder huysen sullen moetē ruymē binnē eender maent naer den huytroupene van deser presente letteren. ¶Item al tghene dat ontfanghē es gheweest vā huyshueren/vruchtē/renten/eruen/eñ vā sulcken reuenuen sal blijuen sonder restitucie/eñ tghene datmer of schuldich es.Eñ ooc die rentē/vruchtē/reuenuen sullen ghegheuen sijn eñ ontfanghē paeysiuelicke by den ghenē die si toebehooren/eñ schuldich sijn tontfanghene ¶Item al eest dat eeneghe vā onsen ondersaten vā Ghendt/ofte hare medeplegers hebbē manschip ghedaen vanden leenen die si hilden/aen andere herē dan diese toebehoorde/eñ bi dien huere leenen hebben verbuert. Dit niet yeghenstaende wi willen vā onser gracie/dat die leenen hem byblijuē/ouermidts ons manschip doende/eñ vā ons ghehouden worde sonder middel/eñ van onsen vassalen inder ghelijcke/vā wien men die schuldich es vā houdene Eñ wi ooc auctoriseren bi specialelder gracien die onteruenessen eñ eruenessen/ende kennessen ghedaen by wettē/tusschē partyen yeghenwoordich. ¶Item dat onse voorß ondersaten vā Ghent/Schepenen/Dekenen/raet/eñ tghemeente van onser voorß stede van Ghendt eñ hare medeple ghers/bi onser onderdanichede eñ haren goeden wille/hebbē wederroupen eñ wederroupen alle alyancien/eeden/verbanten/trauwē/eñ manschepē/die si of eenich vā hē lieden hadden ghedaen den coninck vā Inghelant ofte eeneghe van sinen ghe co̅mitteirdē huyt sijnder name/eñ alle andere die niet en soudē sijn welwillende onsen voorß heeren eñ die onse.Eñ ons ghedaen hebbē eedt te wesene voort aen eewelicke goede/ghetrauwe/eñ warachteghe ondersaten/eñ onderhooreghe subgijten ons voorß sheerē/eñ harē souerain here den coninc vā Vranckerijcke/eñ sinē naerco̅mers/eñ ons als haerlieder gherechte heere eñ vrauwe/ende onsen naerco̅mers grauē eñ graefnedē vā vlaendren/eñ ons te doene alsulcken dienst/eñ onsen naerco̅mers/als goede ondersaten schuldich sijn te doene harē goeden heere eñ vrauwe/eñ te verwaren onsen lichame/eere/erue/renten/eñ rechten te betalene. Alle dye ghene die contrarie soudē willen toebringhē/dat

die te wetten voor ons en onse officiers cō men sullen / behoudende haerlieder preui legien en vryheden. ¶ Item te dien heyn de dat onse voorš goede ondersaten vā on ser stede vā Ghendt tallen daghen blijuē in goeden paeyse / en in warachtegher on derdanichede vā onsen voorš heere den co ninck / en vā ons / en vā onsen hoyrs / ende naercōmers grauen vā Vlaendren / ōme te schuwene alle debatē en gheschillē / dye gheuallen souden moghen. Wi willen en ordonneren dat die pointen ende artijclen voorš ghehoudē en ghewacht sullen wor den sonder breken. En verbieden al onsen ondersatē vp al dat si mesdoen moghē ye ghen ons / dat si om toccusoen vandē ghe schille datter gheweest heeft deen den an deren niet en mesdoen / noch en doen mis doen / bi eeneghē weghe direct of indirect / in daden / noch in woorden / noch dye van Ghendt of haren medepleghers te segge ne eenich lachtere / of verwijt / of onrechtē. ¶ Item waert dat yement der cōtrarie da de / ende yement veronrechte of schade da de ter cause vanden occusoene vandē ghe schille voorš / dat wi ofte ōse officiers huyt onser name ouer alsulcke persoonen iusti cie ende correctie doen sullen / naer tfaeyt ghelegehen / tsy crymminael ofte anders / als ouer soendijn brekers / in haren lijue ende goede naer den stijlen ende wetten vandē plaetsen daert ghebueren soude. Ende re delicke beteringhe ghedaen sijndeder par tye ghequetst / vanden goede vandē quaet doēders dat het remenāt gheappliquiert worde tot ons / ofte ten heeren daert beho ren sal / behouden den preuilegien vander stede ende yeghenoode. En waert dat eene ghe vanden poorters van onser voorš ste de van Ghendt waren ghemaeckt wette loos of ghebannen om brekinghe vandē seluen paeyse / al eest dat bydem preuilegiē vander voorseyder stede / voor die pointen van desen niet en souden verliesen haerlie der goet. Nyet yeghenstaende datte / ōme desen paeys te bet tonderhoudene / sullen dat nochtan verliesen / ende van dien goe de sal beteringhe ghedaen wordē der ghe quetstere partye / alsoot voorseyt es / ende dat remenant sal commen ten gherechtē hoyre daert behoort van hem lieden / ghe lijck of si verstoruen waren / behouden in allen anderen saken dye preuilegien van der voorš stede. Ende waert sulcke quaet doenders niet en mochtē wordē gheuan ghen / men soudse bannen ende makē wet teloos / en van haren goede soude sijn ghe ordonneirt alst bouen verclaerst es. Ende voort so ordonneren wi dat in die absentie vandē officiers of dienaers van iusticien / elc sal moghē vanghen alsulcke mesdoen ders / en die bringhen inden handē vandē wethouders en iusticiers daer dat behoo ren sal. ¶ Item waert dat yement bi woor den of anders mesdade yeghē onse voorš ordonnancie / ende dat quame ter kennesse vā onsen iusticiers of wethouders vā eene ghen steden of plaetsen / wy willen dat die ghepunieert worde arbitralijck / soe / en in sulcker manierē / dattet allen anderen een exempel sy / naer rechten ende wetten van sulcken steden als dat behoort / behouden elcx preuilegien en vryheden. ¶ Itē waert dat eenich gheestelijck persoon quame / of dade yeghē den voorš paeys / hi soude sijn ghedeliuereit sinen ordinaris / en die soude daer of punicie doen als vandē soendijnch brake naer ghelegentheyt der sakē. ¶ Itē dat desen goeden en warachteghē paeys tusschē ons en onsen goedē ontersatē / ghe publiceert / en huytgheroupē sal sijn binnē onser voorseyder stede van Ghendt / ende in allen anderen van onsen goeden steden van onsen lande van Vlaendren. ¶ Item waert dat eeneghe donckerhede of twijfe le toe quame in toecommenden tijden vp die articulen / poenten / circūstancien / of ap pendanten daer toe behoorende / wy sou den die verclaersen ende doen verclaersen / ende interpreteren in onsen raet redelick / ende in sulcker manieren / soe dat alle dye ghene diet aengaen mochte sullē sijn ghe paeyt. Ende wy Schepenen / Dekenē / en Raedt / ende ghemeente vander stede van ghendt ouer ons ende ouer onse medeple ghers / wie si sijn / hebbē ontfaen ende ont fanghē ootmoedelicke die gracie / verghe uenesse / en goedertierenheyt / ons ghedaē byden coninc Kaerle onsen souerain he re / en byden voorš Hertoghe ende Herto

ghinne/Graue/eñ Graefnede vã Vlaendren onse gherechte natuerlijcke heere eñ vrauwe. Eñ vander voorš gracie eñ verghevenesse bedanckẽ hẽ liedẽ met goeder hertẽ allso vele als wy moghẽ. Eñ belouẽ dẽ coninc onsen souuereyn here/onsen here eñ vrauwe/ loyalijckẽ ouer ons eñ onse medeplegheers vp die peynen bouen verclaerst te houdene/te vulcõmene/eñ te vuldoene ghestadelic eñ sonder verbreken/alle die articulẽ eñ pointẽ indẽ voorš paeys ghenarreirt/die welcke wy alle eñ elc sonderlinghe/danckelic/bequamelick/eñ ootmoedelick ontfaen hebbẽ. Eñ in dien daer yement yeghens of ter contrarie dade/so belouen wi te helpene eñ te veruolghene naer onser macht/dat die ghepuniert sullẽ wordẽ so dat behoren sal/eñ ghestelt inwarachteghe onderdanichede vanden conic eñ van onsen gherechten here eñ vrauwe alst voorš es. Eñ als vã allẽ alyanciẽ/eedẽ trauwẽ/verbondẽ/of manschepen/die wi of eenich vã ons liedẽ ghedaen hadden/of hebbẽ ghedaen den coninc vã Ingelant/sine ghecõmitteirde of ghedeputeirde lieden of officiers/eñ allen anderẽ die niet en soudẽ sijn met onsen voorš souuereynẽ here/eñ met onsen natuerlickẽ here eñ vrauwe/die renuncieren wy eñ gaen te buytẽ. Eñ hebbẽ ghesworen eñ sweeren in onser loyaelhede/dat vã nu voort aen eewelickẽ eñ tallẽ daghẽ wi sijn/ eñ sullen sijn goede eñ ghetrauwe ondersaten des coninčx onsen souuerain here/ eñ sinen naercõmers/ coninghẽ vã Vranckerijcke/eñ onsen gherechten natuerlijcken here eñ vrauwe/ eñ haerlieder naercõmers/grauen eñ graefneden vã Vlaendren/ende sullen doen die diensten die goede ende ghetrauwe ondersaten schuldich sijn te doene harẽ gherechten heere ende vrauwe/ ende bewarẽ haerlieder lichame/eere/eruen/ende rechtẽ/ eñ beweeren alle die ghene dye ter contrarie souden willen doen of veruolghen. Ende dit doen wi te wetene onsen natuerlicken heere ende vrauwe/ ende haerlieder naercõmers/ ende allen haren officiers/ inder manieren bouen verclaert/ behouden allen onse preuilegien/vryhedẽ/ goede costumen/ende oude vsaegien. In orcondtschepen eñ van welcken saken/ wy Hertoghẽ ende Hertoghinne voorš/hebben onse seghelen ghedaen hanghẽ aen dese letterẽ/ ende wi Schepenen/Dekenen/ ende raet/ ende tghemeente vander stede vã ghendt. Ende voort wi Hertoge ende Hertoghinne voorš hebben ghebeten ende versocht/ bidden ende versoucken onser lieuer gheminde moye/ der Hertoghinne van Lutcenburch ende van Brabandt/ende onsen gheminden broedere den Hertoghe Aelbrecht in Beyeren. Ende wi schepenen eñ raet der stede van Ghendt/ supplierẽ der hoogher ende moghender princerssen ter Hertoghinne van Lutcenburch ende van Brabandt/ ende hooghe ende moghende Prinche den Hertoge Aelbrecht vã Beyeren bouen ghenoemt. Voort wi Hertoge ende Hertoghinne van Borgoengien/eñ wi Schepenẽ/Dekenen/raet/eñ alle tghemeene vander stede van Ghendt/versouken ende bidden alle den Baroenen ende edelen vandẽ lande van Vlaenderen hier naer ghenoemt/ ende der goeder stede vã Brugghe/ van Ypre/eñ tlant vandẽ vryẽ/ eñ der stede van Mechelen/eñ vã Antwerpen/dat si õme dye duecht vãdẽ paeyse/eñ versekerthede/eñ in oorconden der waerheyt van alle den dinghẽ voorš soudẽ willen haerlieder seghelen hanghen aen dese letteren. Eñ wi Jehanne byder graciẽ vã gode/Hertoghinne vã Lutcenburch ende vã Brabant eñ vã Lymburch/wy Hertoghe Aelbrecht in Beyeren/ Baliu eñ gouuernuer ende erfachtich vanden lande vã Henegauwe/van Hollandt/ van zeelant/ eñ vander heerscheppe van Vrieslant/ wi Willem oudtste sone Tsgrauen van Namen/heere vander Sluys/ Hughe heere van Aurijnchburch/ Graue vã Ghendt/ Jan heere van Ghistele ende van Arnes/ Heyndrick van Beuere/ heere van Dixmude ende van Auredam/Jan heere van Gheerdtsberghe eñ vanden Gruythuse/ Aernout van Gauere here van Scoresse/ Phelips heere vã Axele/Lodewijc gheseyt die hase bastaert vã Vlaendrẽ/Gheeraert vã raseghem here vã Baesseroode/Wouter heere vã halewijn/ Phelips heere van massemine/here vã eecke/ian vileyn here

vā sint Jans te steene/ Jan vā outre burch
graue vā Ypre/ Lodewijc here vā boulaer/
Ridders/ wi burchmeesters/ voocht/ sche
penen/ eñ raet vander stede vā Brugghe/
eñ vā Ypre/ wi Phelips monfrant vā eesse
ne/ eñ Phelips van bueckemare vanden
vrpen ouer eñ huyter name vandē seluen
lande/ twelc gheenē ghemeenen seghelen
heift. Eñ wy cōmuyn meestere/ schepenē/
eñ raet der stede vā Mechelen eñ vā Ant
werpē hebbē ter bede eñ begeerte voorś/
ōme tgoede vandē paepse/ eñ meerder ver
sekerhede eñ oerconde ter waerheyt vā al
le den saken voorś/ eñ vā elcken besonder
linghe hebbē ghehanghē eñ ghedaē han
ghē onse seghelen/ eñ die seghelen vanden
steden voornoemt aen dese yeghewoorde
ghe letteren/ ghemaect eñ ghegheuen te
Doornicke/ dē.xxviij. dach vā Decembre.
Int iaer ons heeren alsmen screef. M.iij.c
eñ.lxxxv. Eñ corts daer naer so quam dye
Hertoghe Phelips vā Borgoengien/ eñ
Margriete sijn wijf des grauē Lodewijcx
vā Malen dochtere binnen der stede van
Ghendt/ daer si met groter eeren eñ weer
dicheden ontfanghen warē/ ontrent den
Derthiendach. Eñ die Graue swoer met
die vā Ghendt/ eñ die vā Ghendt met hē/
dē prinche hē liedē een goet ghetrauwe he
re te sijne/ eñ si lieden hē te sijne goede ende
ghetrauwe ondersatē/ behoudē hare rech
ten/ vryheden/ eñ preuilegien. ¶ Item de
sen paeys ghemaect sijnde/ die coninck vā
Vrāckerijcke dede versamē grote menich
te vā vitaelgien eñ vā aertilgerye/ sulc als
men ter oerloghe behoufst/ ende quam ter
Sluys daer hy vele schepen dede ghereet
maken eñ vitaelgieren om te treckene in
Inghelandt. Eñ daer warē schutters ghe
coren in Vlaendren/ eñ hē lieden was ghe
gheuē ghelt eñ laken. Binnen deser tijt de
de die coninc vā Vranckerijcke ter Sluys
een basteye vp rechten/ daer Tcasteel ter
sluys vp wiert ghemaect vandē coninck/
ende daer souden walen vp woonen/ ōme
dat te houdene yeghē die Inghelschen eñ
vianden vander croone. Dit was int iaer
xiij.c eñ.lxxxvi. Die coninc vā Inghelandt
was yegens dese comste wel voorsien/ eñ
vp sijn hoede/ so dat die coninc in sinē raet
vandt dat hi naer Inghelant niet en reys
de. Hier ōme waren vele edelen van sinen
volcke seere verstoort/ dye haer goet ende
lant bestelt hadden ōme met hē te cōmene
Eñ des coninckx volc begonste veil quaets
te doene binnen den lande/ ende beroofdē
die landtslieden die wat vergadert haddē/
so dat si niet en behildē/ maer moestē vlien
te Ghendt/ eñ in andere steden/ want sco
ninckx volc en hilt vā niemende niet/ maer
begonsten ooc te roouene ter Sluys/ eñ te
Brugghe in die herberghē/ daer si ghelo
giert waren. Eñ te Brugghe wordē al be
dectelijcke vele fransoysen/ bortoenē doot
ghesleghen/ metsgaders den ouerlaste dat
si den volcke daden. Eñ ooc die Hertoghe
vā Berry/ des coninckx van Vranckerijcke
oom/ die ooc broeder was vā Phelips vā
Borgoengien die Graue van Vlaendren
was/ dese was vp dye carmers Brugghe
so ghesleghen/ dat hi moeste dalen van sij
nen peerde/ dat hijt wel een maent besief/
want hi seere ghewont was. Dit was on
trent sinte Maertins messe. M.CCC. eñ
lxxxvi. ¶ Int iaer ons heren. M.CCC. eñ
lxxxvij. soe waren te Ghendt ghesleghen
die Roosebekers guldenen/ eñ ooc seluerē
penninghē/ die welcke was die munte vā
twee landen/ van Vlaendren eñ van Bra
bant. Eñ vp den.xxvij. dach in April/ twelc
was dē saterdach voor die brugge marct/
wast ghebodē datmē gheene andere mun
te biedē noch gheuē en soude in die Brug
ghe marct. Ende twas beuolen al Vlaen
dren duere datmē tsgrauē Lodewijcx mun
te nyet bieden noch ontfanghen en soude/
vp tghelt te verbuerene/ eñ ooc noch een
derhande boete daer toe/ ende datmen dat
ghelt soude bringhē ter wissele/ als bilioē.
¶ Itē int iaer. xiij.c eñ. lxxxviij. die Hertoge
van Ghulick eñ sinen sone dye Hertoghe
van Ghelre dedē vele schadē in Brabant/
si roofden/ si branden/ eñ vinghē die liedē.
Die Hertoge vā Borgoengien die claech
det den coninc van Vranckerijcke/ hoe dat
men sijnder moeye sulcke schade eñ ouer
last dede. Die Coninck haddet gheerne of
gheleydt/ maer hi en conste/ eñ wort van
den Hertoge Willem vā Ghelre ontseypt.
Eñ die coninc vergaderde sijn volck/ ende

track darwaert met groter macht. Ende dye Hertoghe van Ghelre wasser wel vp voorsien / ende hadde groot herte den Coninc te beuechtene. Eñ die coninck kaerle quã int lant van Ghulick / ende wan een stede dye den Hertoghe van Ghulick toe behoorde. Eñ dye Hertoghe quam in des Coninckx handen/ende die heeren ende die prelatē mede / eñ daer was ghemaect een bestant tusschen der Hertoghinne vã Brabandt eñ den hertoghe van Ghulicke/ eñ sinen sone den hertoghe vã Ghelre. ¶ Itē int iaer.xiiij^{c}. eñ.xcij. die hertoghe Phelips dede so vele/ eñ dwanc so die vã Vlaendrē/ dat si lieten dye obediencie vanden paeus Vrbaen van Roome/eñ moesten cōmē ter obediencie vanden paeus vã Auengioen/ diemen hiet den paeus Clement. Eñ vele priesters/canonickē/prochiepapē/ cappellanen/beghijnen/eñ vele leecke lieden/ lieten te Brugghe haerlieder beneficiē/ huysen eñ goeden/ eñ si voeren wonen te Ruelen/te Luydeke/eñ in anderē steden/eñ dat byter predicatie vã eenen meester Jan vã Waes/ prochiepape vã sinte Ouburghē/ die welcke liet sijn beneficie te Brugge/eñ voer wonen te Ludeke/so dede oock eenen meester Jacob vã Oostburch. Eñ si preicten ende seyden dat alle die Clementijnen verwaten warē/ende vermalendijt/ daer ōme dat dye van Brugghe vã meneghen menschen gheschuwet warē. Eñ in brugghe quam een groote beroerte ōme die.ij. paeusen bi sommeghe poorters. Eñ daer ōme die hertoghe Phelips dede een vanden principaelstē vanghē Pieter vã Roesselare/ende was te Rijssele gheuoert/ende daer onthooft. Die vã Ghendt bleuen altoos onder dobedientie vanden paeus Vrbaen/eñ daer ōme vele lieden vã Brugge ghinghē int eynde vãder vastene haerlieder biecht sprekē te Ghendt/eñ ontfinghē daer dat heylich sacrament. Dye kercken van Brugghe waren des sondaechs ende des heleghen daechs al ydele/want die lieden schuweden die kerckē/om dat die priesters alle Clementijnen waren. ¶ Int iaer ons herē.xiiij^{c}.eñ.xciij. die eerweerde vader in gode heer Lodewijck van Latrimoelge/ Bisschop van Doornicke ghemaeckt / te Auengioen vanden Paeus Clement/dye quã ontrent Sinxen te Brugghe/in meeninghe die heleghe oordene te celebrerene in sine kercke te sinte Saluators te Brugghe/eñ dat vp der Triniteyts auēt/ maer ōme datter nyement vp den Sinxen dach tsinte Saluators ter kercken en quã/ daer ōme reedt hi des vrydaechs in die Sinxen weke ter Sluys waert/ meenēde sdaechs daer naer oordene te gheuene in onser lieuer vrouwē kercke ter Sluys. Maer wat gheuiel vp sinte Triniteyts auent/ eer hy ter kercken quam om hem te bereedene/ ōme die oordene te celebrerene/ tusschē den vij. ende.viij. hueren smorghens / soe rees eenen grooten brandt in onser Vrauwen prochye ter Sluys/ als waer ōme dat die bisschop moeste latē die oordene te celebrerene/ende tvolc en dede dē bisschop gheen eere noch weerdicheyt/ōme dat hi clementijn was. Eñ si seyden dat si te wers voerē ende dat si die schade vanden brande hadden/omme dat hi inder sluys was. In dit veers staet dat incarnacion. Arsit sub lare sluys cum colitur trinus et vnus. ¶ Item int iaer ons heeren.xiiij^{c}. xciiij. Pieter van- 1394
der belle ende sijn gheselschap/ hadden vp ghestelt datmē sdaechs naer sinte Gillis dach/ alsmen te Brugghe die wet vermaken soude/ datmen alle die heeren vander wet soude doot ghesleghen hebbē. Maer Wouter vanden stake/eñ een cupere gheheeten Pieter van Sietseele/ die gauent vp sinte Augustijns dach te kennene. Eñ Pieter vander belle wordt gheuanghen/ende sommeghe van sinen medeghesellen dye vloden huyter stede van Brugghe. Ende sdaechs naer sint Jans dach huytgaende Ougst/ soe was Pieter van Belle vp dye marckt / voor tbeelfroot sijn achstere onthooft. ¶ Item int iaer ons heeren.xiiij^{c}. eñ 1396
xcvi. dye graue van Oosteruanck was in Vrieslandt/ende verbarnde dye stadt van Stauere/ ende sinte Benedictus clooster/ ende beroofde. ¶ Int selue iaer vp dē vierden dach in Nouembre. Die Coninck van Inghelandt ghenaemt Ridsaert / nam te wijue ende trauwede des machteghen coninckx Karels dochtere van Vranckerijcke. ¶ Anno domini. M.CCC.ende.xcvij. 1397

die Sarasijnen ende die turcken deden ve
le iammers ende groote schade onder dye
kerstenen/bi Hongheryen/ende byder ste
de Nycopolis/ende daer bleef menich ker
sten doot. Ende dye Sarasijnen vinghen
Jan van Dygioen/ des Hertoghen Phe-
lips van Borgoengien oudtste sone/ende
in thende vanden iare wart hi ghelost/ ye
ghē den Amyrael Bakin. ¶ Item int iaer
ons heeren alsmē screef.xiiij.c ende.xcix.die
1399 Inghelschen versloughen eñ dooden den
coninck Ridtsaert/ ende sy sonden wedere
die coninghinne van Inghelandt des Co
ninc Ridtsaerts wedewe in Vranckerijc
ke/ totten Coninck Kaerle haren vadere.
1400 ¶ Item int iaer van.xiiij.c soe was te Roo-
me grooten aflaet/ende dat iaer van gra-
cien/ende al die weerelt liep te Roome om
te hebbene dat aflaet a pena et a culpa. Eñ
int selue iaer wast grote sterfte vāder Epe
1403 dimye ofte bootse. ¶ Anno domini.xiiij.c eñ
iij. soe quamen vp sinte Brictius nacht te
Oostende acht groote waluisschen / dye
daer bleuen ligghende op tsandt. Eñ elck
van desen visschē was bet dan.lxx.mans
voeten lanck/die nuese gaten waren alsoe
groot datmer in stack eens groots mans
vuyst/ die muyle was gheschepē als eenē
Inghelschen wulle sack. Ende elc van de-
sen visschen hadden inne wel.xxiiij.harinc
tonnen smouts. Ende alsmen die visschen
hauwen ende slijten soude/ men moestere
met leederen inne clemmen/ van bouē in-
den buyck. Ende inden buyck van elcken
visschen/ so mochten staen.xiiij.of.xv.man-
nen / elc met eender schuetele ōme tsmout
ende bloet te vergaderene / eñ sommeghe
hadden haecxkens ende bijlen/ omme die
visschen in sticken te hauwene/ eñ dese lie-
den stonden inden buyck van dien visschē/
of sy ghestaen hadden in eenen vloer. Dit
es tincarnacion in latijne/nemēde die ghe
tal letteren. Octo capit lete pre grandia
flandria cete/elck d dye doet.v.c Dit es tin-
carnacion in vlaemsche. Ende hier so ma-
ken.ij.dd oock een duyst. Oosthende weet
dat Brictius nachte/ gheuanghen waren
1404 waluisschē achte. Item int iaer daer naer
xiiij.c ende.iiij.vp den goeden vrydach/bin
nen der voormoene/ binnen der tijt datmē
te Duynkercke dye Passie preecte/ twolck
liep al huyter kercken ter zee waert. Ende
daer quam eenen grooten waluisch / dye
daer met grooter pijne ende arbeyt ghe-
uanghen wort/ende subtijlick ghecreghē/
ende hy was wel.lxxx. ghemeten voeten
lanck. ¶ Anno domini.xiiij.c eñ.iiij.so starf
die hertoghe Phelips van Borgoengien
Graue vā Vlaendren vp dē.xxvi.dach vā
April/in Brabandt tonser vrauwē te Hal-
le/ ende was van daer gheuoert eñ begra
uen in tcloostere vandē Saertruesen/buy
ten Dygioen in Borgoengien/ welc cloo-
stere hi hadde selue ghedaen stichten. De-
se Hertoge Phelips voorē hadde bi Mar
grieten synen wijue / des Grauen Lode-
wijcx van Male dochtere.vi.kinderen.iij.
sonen ende drie dochteren. Die outste sone
hiet Jan/eñ was hertoghe van Borgoen
gien/Graue van Vlaendren/Graue van
Artoys/ van Borgoengien/ here van Sa
lynes / ende vander stede van Mechelen.
Dandere hiet Anthonis / Hertoghe van
Brabant eñ van Lymburch/Marcgraue
des helichs rijcx. Die derde sone hiet Phe
lips/Graue van Nyueers / ende van Re-
theers. Doudtste dochtere hadde te man-
ne/ den hertoghe Lupold van Oostenrijc-
ke/ende si starf sonder hoyr. Dander doch
tere hadde te manne den Graue Willem
van henegauwe/ van Hollandt ende van
Zeelandt/ende heere van Vrieslant/ ende
si hadder by eene dochtere/ die hiet Jaque
mijne / dye Graefnede van Henegauwe
bleef naer dye doot van hueren vadere en
de moedere/vā Hollant / van Zeelant/eñ
vrauwe van Vrieslandt. Ende si hadde.iij.
mannē/eerst Sconincx sone van Vrancke
rijcke Jan Hertoghe vā Tourayne/Dol-
phijn van Vyanen. Daer naer hadde si te
manne Hertoghe Jan van Brabant. Die
derde was/ here Vrancke vā Borssele gra
ue van Oosteruanck/ ende sy starf sonder
hoyr van haren mans. Die derde dochte-
re vandē hertoge phelips le hardy voorē/
die hadde te manne den Hertoghe vā Sa
uoyen/ende si hadde by haren man.iij.so-
nen. Doudtste was here van Geneuren/
dander Prinche van Peemont/ dese twee
storuen beede sonder hoyr. Die derde had

de te wijue tsconincx dochtere vā Cips/hi hadde.ij.sustere/doudtste was coninghin ne van Cecilien/dandere hadde te manne Galpast den Hertoghe vā Mylanen/eñ storuen beyde sonder hoyr. ¶ Item desen voornoemden hertoghe Phelips le Hardy huwede al sijne kinderen binnen sinen leuende lijue/ende bewees elck sijn goet/eer hi starf. Ende hi sprack met vrau Jannen sijns wijfs moeye Hertoghinne van Brabandt/ende met den lande van Brabandt soe/dat Anthonis sijn tweeste sone wardt ghemaeckt rewaert van Brabant/ende naer hare doot hare heerschappye te besittene/ende dat by consente van sijnen oudtsten broedere. Ende Margriete sgrauen Lodewijcx van Male dochtere Hertoghinne van Borgoengien/graefnede vā Vlaendren/van Artoys/vā Borgoengiē/Palatijne/vrauwe van Retheers/vā Salines/eñ van Antwerpen/eñ vā Mechlen die regneirde naer harē man. ¶ Item int selue iaer op sinte Lijsbettē dach was sulc een tempeest in die zee/so dat dye zeedijckē in brakē/in vlaendren/in die vier ambochten/ontrēt der Sluys/Ardenburch/Oostburch/ende ontrent Bouchoute/eñ Biervliet/eñ Hughensvliet/so datter vele beesten/ende ooc lieden verdroncken/ende vele schoons lants bedoruen wordt/alsmen noch hedent ten dage sien mach. ¶ Int selue iaer op dē.xxi.dach in maerte/doe starf vrauwe Margriete vā Borgoengien des grauen Lodewijcx van Male dochtere/eñ was begrauē te Rijssele/dye welcke wede we was vandē Hertoghe Phelips le hardy voornoemt. Eñ haer oudtste sone Jan van Dygioen hertoghe vā Borgoengien die verstarf dat graefschap vā Vlaendren/van Artoys/van Borgoengien/die heerlichede Palatijn/van Salines/van Antwerpen ende van Mechelen.xc.

¶ Van Jan vā Dygioen die.xxviij. graue vā Vlaendren/die welcke in Vranckerijcke iammerlijck vermoort wardt vā des Dolphijns volcke.

¶ Dat.xxxiiij.capittel.

Jan van Dygioen oudtste sone vā Phelips le hardy/die welcke was sone van Jan des Conincx vā Vranckerijcke ioncxste sone/eñ sone vā vrau Margrietē sgrauē Lodewijcx vā Male dochtere/die welcke was die.xxviij.G.vā Vlaendrē/hi quā in alle die heerlichedē vā sijnder moetere/eñ hi quā naer paesschē in alle die stedē vā Vlaendrē/daer hi seer eerlickē ontfanghē was. Eñ hy swoer in allē stedē die rechtē/vryhedē/eñ preuilegien te onderhoudene naer costumē vandē lande/eñ hi nā te wijue hertoge Aelbrechts dochtere in beyerē/vbeydere vā henegauwe/vā hollāt eñ zeelant/eñ vā Vrieslant. Eñ hy hadde bi sinē wijue die hertoge phelips vā borgoengiē/eñ.v.dochterē. Doudtste tochtere hadde te māne dē Dolpijn vā vrane/des.cō.R.sone vā Vrāckerijcke. Daer naer hadde si te māne dē graue Artur vā Richemont des hertogē broeder vā Bretaengiē/eñ si starf sonď hoyr. Dandere hadde te māne dē hertoghe Adolf vā Cleue. Die derde hadde te māne dē.G.vā penitencē. Die.iiij.hadde te māne Jan dē hertoge vā Betuoort/sconincx sone vā Jnghelandt/ende sy storuen

69

beyde sonder hoor. Die vijfste hadde te māne den hertoge Kaerle van Borbon. ¶ Itē int iaer .xiiij^c. eñ vijue / vp den .xxij. dach in Meye / so quam voor die Sluys met eene groote vlote vā schepen vul Inghelschen / die hertoghe Thomaes vā Clarensen tsconinx Heynricx sone vā Inghelandt / dye graue vā pennebrouc / eñ si quamē in catsant eñ sint Annen ter Mude / daer si roofden eñ verbrandē vele huysen ontrent der Sluys / eñ deden daer vele schaden. Ende sint Annen ter Mude beroofden si die kercke / eñ namen mede die tafele vā sint Annē outaer. Eñ si stormdē vp dye stede vander Sluys / maer dye vander Sluys schoten doot haerlieder principalē capiteyn / twelc was die graue vā Pennebrouc. Die hertoghe Jan van Borgoengien met dye van Ghendt / eñ met meer andere vlaminghē trac naer der Sluys / ōme die Inghelschē te beuechtene. Maer die Inghelschen vloden / eñ trocken met haren roove te Ingelant waert. Eñ eer si gheleden der Nyeupoort / worden hem lieden .ij. schepen ghenomen / waer inne dat was die tafele van sint Annen ter Mude / eñ meer andere iuweelen die si meendē in Inghelant te voerene. ¶ Itē vp den derdē dach in Nouembre. Int iaer .xiiij^c. eñ .vij. doe quam die hertoghe Jan in sint Omaers met eenē groten heyrcrachte vā baenraetsen / rudders / eñ vele edele mannē / huyt diueerschē landen / als Borgoengiē / Berry / Langhedoc / Auerne / Borbon / Bar / Lorayne / Sauoyē / Champaengien / Normandyen / Pycardyen / Henegauwe / eñ Vlaendren. Alle dese voornoemde waren bereet ōme te treckene voor Calis / eñ dat te winnene. Vp dē vi. dach in Nouembre wort vā desen monstere ghedaen vanden lieden vā wapenē / buyten sint Omaers / te Colijns muelene Eñ binnen der stede vā sint Omaers waren vele groter engienen / als blyen / bombaerden / eñ cortauwen / eñ groote prouanche van vitaelgien / om te voerē int voorß belech. Binnē deser tijt so quamen brieuē aen den hertoghe Jan van Borgoengien vā des coninx vā Vranckerijcke weghe / die welcke brieuen waren gheordonneirt byden Hertoghe vā Berry / eñ Lodewijck van Orlyens. Dat nyement en soude varen te Calis noch int lant van Guyse / vp die peyne vander galghe / ende oock mede al sijn goet gheconfisquiert te sijne / ter tafele vanden Coninck van Vranckerijcke. Ach wat rauwen eñ spijt haddens die edele / die van verren ghecōmen waren / ende grote moeyenessen ghedaen haddē te vergheifs / eñ huere heerlicheden eñ goedinghē daer ōme belast / eñ al om niet. Vp sinte Maertins auent snuchtens / elc vertrac huyter stede vā sinte Omaers te sinē lande waert. Eñ Sinte Maertins daghe des nachts quamen die .vi. capiteynen vā Calis met menichte vā Inghelschē / tot voor sint Omaers aen die stede / eñ roofden die Bosselaer strate / ende vinghē al die rijcste lieden die in dye voorß strate woondē. Eñ si quamen int conuent vanden predicarē / eñ meenden dat oec gherooft te hebbene / maer die broeders gauen hē liedē te drinckene vanden besten wijne / die hem lieden ghegheuen hadde die Hertoge Jan / ende si daden hem lieden goede chiere / so dat sy bi dien tconuent lieten onghetrauelgiert / maer sonden daer naer noch selue den conuente aelmoesene / eñ alle die strate lietē sy ter cause vā dien ongherooft / dye si van te voren in wille waren te rouene eñ te verbrandene. Des anderē daechs smorgens trocken si tijlicken wech met haren roove eñ met haren gheuanghenen te Calis / te Hope eñ te Marcke. ¶ Binnen der seluer maent vp sinte Clements auent / was die Hertoghe van Orlyens Lodewijck te Parijs doot ghesleghen vā Raulijn doctonijle / dye welcke hertoghe was des Coninc Kaerle van Vranckerijcke broedere. Dat incarnation van dien achteruolcht in dese naeruolghende woordē / nemende die ghetal letteren. Contere brachium peccatoris ¶ Item vp sinte Barbelen dach in Decembre was binnen Brugghe / so groot watere wel .xi. daghē lanc gheduerende / so dat dye lieden som moesten met grotē leersen achter stratē gaē ten fremineurē / ten wijngaerde / sinte Claren / het scheen al oft een zee gheweest hadde / ende in vele plaetsen binnen der stede moestē die lieden haerlieder spijse reeden vp solders. ¶ Itē int iaer

xiiij.c en.viij.so waren sommeghe poorters in Brugghe ope douerhant en dominancie sochten te hebbene binnen Brugghe/ en dese waren Jan byese/Claeys ope soutre/Jan bortoen/en Lieuin Sceutelare/sy beloefden den Hertoghe Jan van Borgoengien den.vij.penninc van al den incomen den goedinghen vander stede van Brugghe. Ende up den.xxiij.dach in April daden bannen ten beelfroot hupte.vi.vanden eerlicsten poorters die doe te Brugghe waren/ ende al dat regement in Brugghe hadden ghehadt binnen des Hertoghen phelips tijden. Ende dese waren Jan camsijn/Jan hoonin/Claeys barbazaen/Zegher vanden walle/ende noch twee andere. Ende si waren ghebannen in die presentie vanden Hertoghe Jan/als contrarie den prinche ende den lande van Vlaendren sijnde/ ende al haerlieder goet was gheconfisquiert en ghelept tot princhens tafele. Vander twee die hier voren npet ghenoemt en sijn/waren Gheeraert van sint Omaers/en Victor van Lisseweghe. Dit ghebuerde up sint Joris dach. ¶ Int selue iaer was Jan van Beperen die ghecoren bisschop van Lupdeke verjaecht hupt Lupdeke/ende corts daer naer so waren oock sommeghe poorters hupt gheiaecht vanden comunpne/ende die van Lupdeke maeckten des heeren van Parewijs sone bisschop van Lupdeke. Daer ome so badt Jan van Beperen sijnen neue den Hertoghe van Borgoengien dat hi wilde met lieden van wapenen by hem comen te Maestricht/want Maestricht hilt hem met Jan van Beperen peghen den heere van Parewijs/ende peghen die van Lupdeke. Ope hertoghe Jan van Borgoengien in Septembre up sinte Teclas dach/ quam by Lupdeke met.vi.m mannen/ ende ope van Lupdeke quamen pegens hem wel met.xxx. dupsent vromer mannen. Daer was eenen groten wijch gheuochten. En in open wijch waren versleghen die heere van Parewijs en die bisschop sijnen sone/en al sine macht/ met die edele van Ardanen. Ende daer bleuen daer toe versleghen wel.xx. dupsent Lupckenaers. Ende die hertoghe Jan van Borgoengien behielt dat velt met victorien/ ende die van Lupdeke brochten den hertoghe Jan die sloetelen van harer stede. Dat incarnacioen is in dit veers. Tecla bonos ternit flet legio quam leo sternit. ¶ Item int iaer.xiiij.c en.xi. Jan Hertoge van Borgoengien en graue van Vlaendren vergaderde een groot heyrcracht van Vlaminghen/en gaf den ambochten van Brugghe weder hare banieren/ die welcke die hertoge phelips hem lieden ghenomen hadde/ome dat die ambochten niet rijsen en souden/ deen ambocht peghen tandere/ ghelijck dat die weuers vochten pegen ope vleeschauwers. En daer ome deelde die Hertoge Phelips die stede van Brugghe in ses sestendeelen. Die hertoge Jan leedde al theyr van Vlaendren in Vermandops te Mondpdier en te haen/ ome te beuechtene den hertoge van Orliens die in Haen was. En als die hertoghe van Orliens sach ope macht vanden hertoge Jan van Borgoengien/hi vloot hupt Haen met sinen edelen/en die vlamingen wonnen Haen/ en beroofdent/en staken vier daer inne/en keerden weder naer Vlaendren. En ope van Brugge bleuen voor brugge liggende/tot ter tijt dat ope caliote inden Braemberch staende ghebroken was en te npeuten ghedaen/want men moeste gheuen van elcken hoede corens.ij.gro. Desen vondt hadden gheuonden Jan biese en Claeys die soutre. ¶ Item dat scalcke calfs vel bi foortsen gesegelt van alle den Dekens vanden ambochten in brugghe/en si en wisten niet wat inden chaerter ghescreuen stont. Desen brief begheerden sy ghecasseirt te hebben/ eer si in brugge quamen/en lagen bupten te sinte Baefs/wel.xiiij. daghen met tenten en pauwelioenen. En eer si in die stede quamen/si vercreghen haer.iij. begeerten. Deerste was die keliote/die wilden si of hebben vanden coorne/ en te npeuten ghedaen. En dat calfs vel was ghescheurt/ maer den conter brief bleef te Rijssele. Ten derden so hadden die ambochten haerlieder maent ghelt/ en doe velden si tenten en pauwelioenen. Dit was ontrent sinte Denijs dach/ en quamen met paepse binnen Brugge. En ontrent den Auent daer naer waren Jan biese en sine medeghesellen ope den schalcken vont vonden vander caliote en vanden calfs velle te Brugge ghebannen. ¶ Item int iaer xiiij.c en.xi. die coninc Heyndric van Inghe-

lant bereedde een grote vlote vā scepē met volcke vā oerloghē/ eñ arriueirden in Normandyē/ eñ wonnē dye stede vā Eerfluer int eynde vā Ougstmaent. Eñ daer naer quā hi te monstruellier/ te diepē/ te camp/ te abbeuijle/ in Pontieu. Ende in octobre den.xxv. dach was die coninc Heyndric te Blangy/ eñ alle die principaelste heerē eñ edele vā Vrāckerijcke quamē te Blangy om den coninc Heyndric te beuechtene/ eñ hupter croone van Vranckerijcke te verdrijuene. Daer wort eenē grotē wijch ghe uochtē/ maer die coninc Heyndrick vā Inghelant behilt die victorie/ daer warē grote menichte vā fransoysen verslegen/ eñ ooc vele edele princhē eñ heerē/ als Anthonis hertoge vā Lottrijcke/ vā Brabant eñ vā Lymburch/ eñ phelips sijn broeder. G. vā Nyueers eñ vā Retheers/ die hertoge vā Bar/ die Hertoghe vā Alenchon eñ vā Persen/ Lodewijc die here vā Ghistele/ eñ vele andere herē eñ edele vā Normandyē/ vā Artoys/ vā Henegauwe vā Brabant/ eñ vā Vlaendren/ eñ daer warē oock vele edele gheuanghen eñ in Inghelandt ghe uoert/ als die hertoghe vā Orliens/ eñ die graue Angoulesme sijn broedere/ die graue vā Vendōme/ die hertoge vā Borbon/ eñ vele andere herē eñ edele mannē. Den dach eñ date vā dien wijghe staet Tincarnacioē in dit veers. Francos crispini mactat rex anglie blangy.

¶ Hoe die Hertoghe Jan vā Borgoengiē verradelick vermoort wart van des Dolphijns volcke.

Kaerle die dolphijn vā Vyenne sconincx Karels sone vā Vranckerijcke/ eñ Jan die Hertoghe van Borgoengien graue van Vlaendren vergaderden in Vranckerijcke te Montreu up dye cheyne om te tracterene hoemē die Inghelschē hupter croone van Vranckerijcke soude moghen verdrijuen. Maer si die ten Dolphijn hadden te regierene/ dye sloughen den Hertoghe Jan verradelic doot in die presencie vandē Dolphijn/ eñ wierpen hem gheleerst ende ghespoort in eenē gracht in dye maent vā Septembre den thienden dach. Tincarnacioen vā dien staet in dit veers. Impie dolphine cur occubuit leo per te. Noch een ander Incarnacioen. Fit leo mactatus ficti ua pace ligatus. ¶ Anno. M.CCCC. ende xix. int selue iaer/ eñ ooc tsiaers te vorē doe quamen brantstichters hupt Inghelant/ die ter bede eñ ten versoucke vandē hertoghe vā Orliens huerdē liedē in Vlaendrē ōme dat vier te stekene in diueerschē plaetsen vā Vlaendren. Eñ midts dat die Hertoghe vā Orliens daer gheuanghen lach te Londen/ so wilde hy hem aldus wreken vp den hertoghe vā Borgoengien. Eñ sy staken tvier in Poperinge/ in Weruijcke/ in Dixmude/ in Eeclo/ in Oudenburch/ in Brugghe/ in Roesselare/ eñ in meer andere plaetsen/ eñ si maeckten meneghen armen mensche bi dien brante. Daer wordē vele vandē voorē brantstichters gheuanghen/ ende si waren al naect vp eenen waghene ghebondē/ eñ vp haerlieder lijf ghe strecken met gloeyenden ysers/ ende daer theynden onthooft/ ende ghestelt vp wielen/ ende eenen vierpot daer aen ghehanghen. ¶ Item int selue iaer van.xiiij.ͨ ende xix. in die stadt van Bruessele quā een grote menichte van Rudders/ eñ van knechtē van oorloghen/ omme dat cōmyn vander stede te nyeutē te doene. Eñ dat ghemeen te wardes gheware/ ende si sloughen een deel vanden edelen doot/ ende vinghē bet dan.xxx. edelen/ die heere vā Heynsberge/ heer Eueraert boot/ eñ meer andere/ van dē welckē mer Eueraet boot sijn achtienstere was onthooft/ maer dye heere van Heynsberghe ontghinckt schalckelick.

Item sygismundus die coninc vā hongerē was ghecorē coninck vā Roome eñ keyser vā Almaengien/eñ sandt al kerstēheypt duere eerlicke Ambassaduers aē allē kerstē coninghē eñ princhen/eñ tot alle grote gheestelickepre latē datse cōmē wildē/ ofte eerlicke boden seyndē binnē der stede vā ppsen/ō te makē een eendrachtichept in dye helege kercke/ eñ dat Scisma te nyeutē te doene vanden ij. Paeusen/ twelc wel.xxx.iaer hadde ghe duert. Alle die herē vā kerstenrijcke vandē ij. statē gheestelic eñ weerlic vā allē coninc rijckē/ eñ andere landtschepē versaemden daer in groter menichte. Ende daer wort ghetracteirt dat die.ij.paeusen of gaē souden/eñ mē verlietse vā hare prelatuere. Int iaer.xiiij^c.eñ.xx. Eñ die cardenalen die daer te ppsen warē coren voor eenē paeus eenē meester Pieter vā Candien vā.s.Franciscus oerdene/eñ was een groot doctuer eñ eē meester in Theologien vāder vniuersitept vā Parijs. Eñ in sijne cōsecratie was hi geheetē Alexāder dye.v. Anno dñi.xiiij^c. eñ.xxi. als Alexander een iaer paeus gheweest hadde of daer ontrēt/so wart hi vergheuē/eñ starf te bolloengien. Corts naer den Asscencioens dach. Eñ vp dē Sinxen dach daer naer/die cardenalen dye daer te Bolloengiē warē in cōclaue beslotē/corен dē cardenael vā Bolloengien voor eeenen paeus/eñ hiet balthasar de la chansse/ghe borē vā Napels/eñ in sine cōsecracie wort hi gheheetē Johānes dye.xxiij. Anno dñi xiiij^c.eñ.xxiiij. Sygismundus die keysere clachte horende vandē paeus Jan/hi dede vgaderē die prelatē vā allē landē/eñ hy de de houdē een generael cōsilie te Constans vp dē Rijn/ eñ daer was vele ghetracteirt vā des paeus Jans leuene/eñ vā sinē qua dē gouuernenente/eñ hi wart vlatē eñ of gestelt vā sinē paeuschepe/ eñ was te staffenhuyse int casteel in vangenesse ghelept Eñ die cardenalē die in tvoorē cōsilie warē/die coren eenen Romeyn dye cardenael was/eñ hiet Odo de calūpna. eñ in sine cō secracie wort hi gheheetē Martin⁹ die.v. hi was ghecoren int iaer.xiiij^c.eñ.xxvij.

Van Phelips vā Chaerlois des hertoghen Jans sone/die.xxix. Graue vā Vlaendren.

Dat.xxxv.capittel.

Phelips vā Chaerlois des hertoghē Jans sone/ hi hadde alle dye signorien eñ heerlicheden vā sinē vadere/te weten. Eerst dat therooghdom vā Borgoengiē/tgraefschip vā Vlaendrē/ Borgoengiē/ Artops/ here vā Mechelē eñ vā Antwerpē/ hi hadde te wijue des coninex karels vā gonnesse dochtere coninck vā Vranckerijcke ghe heetē vrauwe michiele. Dese phelips quā in Vlaendrē vp dē.xx.dach in Septembre Eñ hi swoer te ypre/ daer naer te ghendt/ eñ doē quā hy te Brugge waert/maer als hi in Brugghe cōmen soude/hi wilde den Burchmeestere vandē vrpē Robrechts.f. Boudins. Eñ.vi.schepenē vandē lietseelschē die te Brugghe met rechte ghebannē waren in die stede bringhen/ eñ badt seere daer voren/eñ bleef lange tes Male verbeytende antwoorde vā die vā Brugge/maer hi en conste dat niet vcrijghē/ eñ mē stont buytē der cruyspoorte bouē den.iij.coninc

ghē met alle die collegien vander stede bet
dā .iiij. huerē lanc eñ een halue. Eñ hi quā
vā Male te Brugghe/ daer hi eerlickē ont
fanghē was/ maer dye ballinghē vanden
vryen bleuē buyten. Eñ hi swoer te brug
ghe hare rechtē/ wettē/ preuilegien te hou
dene eñ te doen houdene/ ende oock te be
schermene.

¶ Hoe die Hertoghe Phelips track met eender grooter heyrcrachte te Muylijn vp die Cheyne/ eñ wan die stede.

Item int iaer .xiiij.c eñ .xx. Dye
Hertoghe Phelips voer met
eenen grooten heyrcrachte te
Muylijn vp die Cheyne/ ende
wan die stede. Eñ hi vandt daer inne vele
edele die te sijns vaders doot geweest had
den/ die welcke som daer versleghē warē/
eñ sōmeghe vlodē. Eñ daer was heer Ro
brecht vā Massemijne Ridder ghemaect.
¶ Int iaer .M.CCCC. eñ .xxi. vp den .xxx.
dach in Ougstmaent/ soe was eenē grotē
strijt bi sinte Rykiers in Pontieu/ eñ daer
was die Hertoghe Phelips een wijle tijts
gheuanghen vanden Hermaniacx/ maer
haestelic so was hi vanden Vlaminghen
weder ōme vlost eñ ghecregē. Daer bleuē
bouē matē vele hermaniacx doot/ eñ vele
vlamingē warē daer Ridders ghemaect
vā mer Jan vā Lutcenborch. Eerst eñ al te
voren ons prinche Phelips vā chaerloys
hertoghe van Borgoengien Graue van
Vlaendrē/ Jan here vā steenhuyse/ Adriaē
vā Vplain/ eñ veel meer andere. Eñ daer
behilt onse prinche die victorie eñ dat velt
byden grotē bystande vandē heere vā Co
meneñ vanden vlaminghē. Daer vloon
doe vele walen te Pykengy. ¶ In dit sel
ue iaer al kerstenhede was in roere/ ōme
die vā Praghen wille/ die welcke hildē eñ
sustineerden vele quade ende valsche opi
nien die contrarie waren onsen kerstenen
gheloue/ ende menich mensche track dar
waert ghewapent/ eñ wel voorsien ōme
hē lieden te beuechtene eñ te nyeutē te doe
ue/ maer het was alte vergheifs/ wāt dye
keyser sygismūdus belettet al. Dit veers
vandē Soutere/ dat maect tincarnacioen
vander praghevaert. Nouacula acuta fe
cit dolum. ¶ Int iaer .M.CCCC. eñ .xxij.
vp den achtsten dach van Hoymaent/ soe
starf vrauwe Michiele van Vranckerijc
ke dye Hertoghinne van Borgoengien/

eñ graefnede van Vlaendren des coninc Karels dochtere vã Vranckerÿcke binnẽ der stede van Ghendt ter posterne/ende si was begrauẽ in sinte Baefs cloostere. In tselue iaer starf haer vad die coninc Kaerle vã Vranckerÿcke/ die welcke coninc vã Vrãckerÿcke gheweest hadde.xlij.iaer/ hi was drieweruẽ in Vlaendren ghewapen der hant/eñ hi was die ghene die den strÿt wan te Roozebeke vp die vlaminghẽ. Anno dñi.xiij.c ende.lxxxij.vp den.xvij.dach in Nouembre. ¶ Itẽ hi ghecreech den Dam int iaer.xiij.c lxxxiij. Hy was ter slups om te varene in Inghelãt/ende doe deden dye walen veel quaets in Brugge/ maer daer waster vele in haerlieder herbergẽ al hey melijc doot ghesleghẽ. ¶ Int iaer.xiiij.c eñ xxiij.in die maẽt vã Octobre waster groot water in Vlaendrẽ/ eñ dede grote schade/ wãt men en mochte in vele plaetsen nyet saepen/ eñ daer verdroncken vele beesten. Dit es tincarnacioen vã dien. Schoonen dike dranck den wijn coel/ doe twater had de meneghen poel. M.CCCC.eñ.xxiij.

¶ Hoe die Hertoghe Phelips vergaderde een grote vlote van schepen ter Slups met vele volcx vã wapenẽ/ õme te varene in Hollant.

Item in die maent vã Septembre hier te voren die Hertoghe Phelips vergaderde eene grote vlote vã schepen ter Slups met vele volcx vã wapenẽ hupt Borgoengien/hupt Vlaendren/hupt Artops/ende hupt Pycaerdyẽ/õ daer mede te varene in Hollant/ õme te besittene sine orye/die hẽ verstoruẽ was vandẽ Hertoghe Jan van Beyeren/ die oom was vanden Hertoge Phelips voorẽ/ die welcke Jan hertoghe vã Beyeren heere was vã Hollant/Zeelant/van Vrieslant/ eñ van Henegauwe/ die welcke tottelinghe ghestoruen was in Sgrauen haghe/in Hollandt/ eñ daer begrauen was/ten predicarẽ. Eñ daer õme die vã Hollandt/eñ sonderlinghe die van Dordrecht begheerdẽ den Hertoghe phelips Hertoghe van Borgoengien graue van Vlaendren te ontfanghene eñ te huldene als recht hoyr vanden lande / eñ als haren rechten landshere. Andere stedẽ waren der/eñ vele edele lieden die den Hertoghe Phelips contrarie vielen / eñ wilden

ontfanghen eñ hulden vrau Jacoba sgra
uen Willems dochtere die Hertoghinne
vã Brabant was/ die welcke sadt in ouer
spele in Inghelant byden hertoge Heyn
froet vã Glocestere des coninc vã Inge-
landts ioncste broedere. Eñ die Hertoghe
Phelips cõmende in Hollãt eñ in zeelant/
hi was al õme heerlicken ontfanghẽ/ son
der ter Gauwe/ te Oudewatere / Oyane/
eñ te Schoonhoue / dese viere steden wil-
dens hẽ houden met vrau Jacoba die her
toghinne vã Brabant. ¶ Item in dit selue
iaer waren der vele ende machtighe liedẽ
ghebannen huyt Hollant/ die den Herto
ghe Jan vã Beyeren contrarie gheweest
haddẽ. Eñ dese ballinghẽ pijnden seere eñ
daden grote diligencie om vrau Jacoba te
ghecrijghene huyt Inghelandt / eñ dat sy
soude willen cõmen in Henegauwe/ende
vã daer in Brabant/ende alsoo in zeelandt.
¶ Int iaer. M.CCCC.eñ.xxiiij. so quã die
hertoghe Heynfroot van Glocestre huyt
Inghelant te Calis eñ te Aercke met vrau
Jacoba/ eñ altoos rijdende buyten Vlaen
dren/ so quã hi in henegauwe/ eñ was daer
in sommege steden als heere ontfanghen
huyten name vã vrau Jacoba. Als dit ver
namen die ballinghen vã Hollant eñ van
zeelant/ si quamen tot vrau Jacoba in He
negauwe/ eñ si gaf hem lieden haerlieder
lant/ eñ si swoeren met haer/ eñ dadẽ haer
manschip vã harẽ leenen eñ goedinghen
die si in Hollant eñ in zeelant hadden lig-
ghende/ eñ in Henegauwe. Eñ die Herto
ghe van Glocestre eñ vrau Jacoba meen
den wel vã daer ghetrocken te hebbene in
Hollant/ maer die hertoghe Jan vã Bra-
bant der vrauwen Jacoba wettelic man/
metsgaders sijn rechtsweer dye hertoghe
Phelips vã Borgoengien wederstonden
hẽ lieden dat voyaegie/ so dat si weder kee
ren moestẽ in Henegauwe. Die hertoghe
vã glocestre siende dat hi niet wel vã daer
en conste ghecõmẽ sonder grotelic in dan
gier te cõmen/ ofte hi en moeste met schalc
ken liste vã daer gherakẽ. Hy vant eenen
schalckẽ vondt eñ raet/ als dat hi dẽ herto
ghe Phelips van Borgoengien boot den
hantschoe/ eñ liet hẽ weten dat hijne wilde
beuechtẽ alleene eñ te campe hebbẽ/ man
peghẽ man/ õme te schuwene grote bloet
stortinghe vã huerẽ volcke. Eñ die Herto
ghe Phelips ontfaen hebbende den hant
schoe vandẽ voorß hertoge vã Glocestre/
eñ meenende te vulcõmene twoorstel eñ dẽ
cãp peghẽ sinen aduersaris. Eñ die tijt eñ
plaetse gheordõneirt sijnde/ so liet hi hem
paepsuelic ũtreckẽ. Eñ binnẽ deser tijt dat
men hier mede besich was / vrau Jacoba
met harẽ ballingẽ eñ welwillende/ quam
met grooter macht in zeelandt/ ende daer
was si in sommeghe steden ontfanghẽ eñ
ghehult als een lãtsvrauwe. ¶ Itẽ int iaer
xxiiij. eñ.xxv. als dẽ tijt eñ dach ghecõmen
was dat dye.ij. hertoghẽ dẽ camp souden
doẽ peghẽ malcanderẽ/ Heynfroot die her
toghe vã Glocestre die bleef in Inghelãt/
eñ en quã ter voorß dachuaert niet om den
camp te doene/ niet pegenstaende dat hijt
beloeft eñ beseghelt hadde / den tijt vandẽ
cãpe ghelede sijnde/ die hertoghe Phelips
vã Borgoengiẽ horende hoe dat sijn nich-
te vrau Jacoba begonste te regneirene in
Hollant eñ in zeelant/ eñ grotelic te domi-
nerene. Dye vã Dordrecht ontboden den
hertoghe Phelips metsgaders dat si met
hẽ ghehult waren. Eñ die hertoghe Phe-
lips track met eene menichte vã Pycaer-
den eñ vã vlaminghẽ in zeelant/ eñ hi ghe
creech dye steden te hẽ waert die met vrau
Jacoba gheswoorẽ haddẽ. Ende daer naer
quam hy te Rotterdãme/ eñ te Dordrecht/
eñ vrau Jacoba die hilt haer altijt in die ste
de vander Gauwe. Eñ in alle die stedẽ vã
hollant eñ vã zeelãt daer die hertoghe phe
lips ontfanghen was daer vermaecte hy
die wetten/ eñ teidtse alle vã sinent weghe
vernyeuwen/ eñ hi stelde al õme in die ste-
den eñ slotẽ walsche of vlaemsche capitey
nen. Eñ dat ghedaen sijnde/ soe quã hi we-
der in Vlaendrẽ. Eñ in Vlaendrẽ onlanc
cõmen sijnde/ brochtmẽ hẽ die nyeumare/
dat die vander Gauwe/ vandẽ Oudewa-
tre/ Oyane/ eñ dye vã Schoonhoue/ warẽ
ghealliegiert metter stadt van Utrecht/ eñ
mettẽ bisschop Rodulf vã Diephout. Eñ
vrau Jacoba ghecreech te haerwaert Ca-
merlant eñ Alkemare/ eñ sy screef aenden
hertoghe vã Clocestre om hulpe ende by-
stant te hebbene/ eñ dat hi haer soude seyn

den.ij.duysent aertchiers/ die welcke hertoghe vā Glocestre/ sandt.xv.c Inghelschē aertchiers. Eñ die hertoghe Phelips gheree de hē om in Hollant te treckene. Eñ cōmende bi Brauwers hauene/ soe quamen daer die.xv.c Inghelschen ōme te treckene bi vrau Jacoba/ maer die vā Hollandt/ eñ sonderlinge die vā Dordrecht/ die vā Borssele/ eñ vāder Vere wederstondense. Ende die hertoghe vā Borgoengien quā te quade mayen bi Brauwers hauene up dē.xvi dach vā Laumaent/ eñ daer was seere ghevochten/ eñ die voornoemde Inghelschen warē daer ghescoffiert eñ meestendeel verslaghē/ eñ die sommege vloon/ maer si waren seere ghequetst/ eñ nauwe en bleeffer iij.c te lijue vandē voorś Inghelschē/ die weder ōme in Inghelant gherochtē/ die welcke ontrochtē noch met groter auentuerē. In desen strijt warē vele ridds ghemaect om die vaeliandyse die si daer ghedaē haddē/ eerst mijn here vāder Vere/ mijn here vā Praet/ mer Jan wittē/ Jan vā hooghemōt eñ meer andere. Het was doe eenē hardē coudē wintere/ wāt het hadde gheurosen vā.s. Nicolaus voor midwintere tot vp.s. Aechtē dach dē.v.dach in Sporcle. Eñ doe quā die hertoghe Phelips weder te vlaenderwaert. ¶ Int iaer.xiiij.c eñ.xxvi. midts dat vrau Jacoba vele iāmers eñ quaets dede ontrent Delft/ dye dycken in stekende/ eñ die huysen v̄barnende/ eñ hadde ooc vele iāmers ghedaen ontrent Harlem/ als waer ōme die hertoge Phelips reedde weder toe eene quātiteyt vā schepē ter Sluys/ met volcke vā oerloghē/ eñ trac weder in Hollant/ eñ ghecreech alle die steden in Camerlant/ eñ in Westvrieslant. Eñ te Delft waren vele lieden onthooft die metter sijde van vrau Jacoba waren/ eñ haerlieder hoofden waren ghestelt up die poorten vā der stede/ als die yeghen hueren gherechten here waren. ¶ Item te Rotterdam up die vesten warender vele ghehanghen ter waterpoorten byder barbacaninghē/ die van vrau Jacoba side waren/ ende te Dordrecht warender sōmeghe ghequaertiert. Eñ midts dat dye stede vā Zeuenberghe vele quaets dede der stede van Dordrecht/ quā die hertoghe Phelips beleggen die stede van Zeuenberghe/ eñ si gauen hem up den.xi.dach vā April/ metsgaders dat die Hertoghe phelips daer up ghestormt hadde. Dyt was int iaer.xiiij.c ende.xxvij. Dat Incarnacioen vā dien/ weetmē bi desen veerse. Als leo quā te Aprille/ haddi vā Zeuenberch sinen wille. ¶ Item in dat selue iaer in die selue maent up den.xvi.dach so starf die Hertoghe Jan van Brabandt vrau Jacoba ghetraude man. Eñ die hertoghe vā Glocestere dede doe groote neersticheyde omme vrau Jacoba te hebbene te wijue/ om heere te sijne van Hollant/ zeelandt/ ende van Henegauwe eñ vā Vrieslant. ¶ Item int selue iaer voor sinte Marien magdalenen dach/ des sondaechs te voren was Kaerle van Valoys den Dolphijn te Riemē/ ende hi was daer gheconsacreirt coninck van Vranckerijcke. ¶ Int iaer.M.iiij.c ende.xxviij. Phelips die graue van Saintpol wart Hertoghe vā Brabandt/ naer dye doot vandē hertoghe Jan van Brabant sijnen broedere. ¶ Item int selue iaer up den achtsten dach in Wedemaent/ was den paeys ghemaect in Hollant/ tusschen den hertoghe Phelips van Borgoengiē eñ vrauwe Jacoba sine rechtsweernede/ in deser manieren/ dat elc hebben ende besitten soude/ tghene dat sijne was eer die oerloghe begonste. Ende dye Hertoghe Phelips vā Borgoengien soude heere sijn van Hollant/ zeelandt/ eñ Henegauwe/ eñ heere van Vryeslandt. Ende vrau Jacoba soude vrauwe sijn vā Zuyd beuerlant/ vanden Briele/ eñ vanden lande vā vooren. ¶ Item sdijsendaechs naer sinte Bauen dach souden te Brugghe up die marct hebben ghecāpt die bastaert vā Bulloys/ eñ een iōchere huyt Ghelre lāt/ gheheetē Jan vā hecke/ maer daer en quā niet of byder faulte vanden seluen Jan vā hecke/ die daer niet en quam/ ende dander bleef sijns verbeydende alle den dach int parck daer toe gheordonneirt.

¶ Hoe die Hertoghe Phelips van Borgoengien te wijue nam vrau Ysabeele des Conincx Jans dochtere van Poortingale.

Item int selue iaer vā .xiiij.c. eñ .xxviij. so was ghemaeckt een huwelick vandē Hertoghe vā Borgoengien eñ vā vrau Ysabeele des coninx Jans dochtere vā poortingale / eñ die voornoemde Ysabeele quā ter Sluys op den kersdach / eñ daer warē si ondertrauwe ghedaen. Eñ ontrent den derthiendach so was die brulocht ghehouden te Brugge met groter tryumphe eñ blijschepen. Eñ dit es Tincarnatioen van dien in latijnsche woorden eerst / ende daer naer in vlaemsche. Ecce portingalea imuixit secum flandria. Tzwin ter Sluys so si eerst mochte / van poortingale Ysabeele besochte. ¶ Item op sinte Anthonis dach daer naer waren dye Hertoghe Phelips eñ Ysabeele eerlickē te ghendt ontfanghē. ¶ Int iaer .xiiij.c. eñ .xxix. was te casselle ende in die Casselrye vā Casselle grote romoerte onder tghemeente yeghē den baliu vā Casselle / want tghemeente rees yeghē den Baliu op / eñ yeghē die wet / wāt de Baliu wilde meerder boetē hebbē vandē ghenē die vochtē of twisteden yeghen malcanderen dan haerlieder preuilegien / wettē / eñ costumē in hildē. Eñ om dat heer Colaert vanden Clyte den baliu hē lieden te harde was ende onghelijc verchde / daer omme slichten si ende wierpen ter nedere sijn casteel ter Ruwerschuere in Casselambocht Ende oec om dese groote rebellichede dye

die Casselaers deden/hem lieden stellende in die wapene/eñ stonden te velde om des princhen liedẽ te beuechtene/so quam dye prinche daer selue in persone/int iaer daer naer vp sinte Anthonis dach met menichte van lieden van wapenen/eñ brochtse te sijnder ghenaden/ ende hi dede aldaer onthoofden die hoofden eñ vpstelders vandẽ twiste/ Aernoudt kpekin eñ Jaecx lootin/ ende meer andere te Cassele binnẽ der stede. Ende vp dien dach was ghebore sprinchẽ eerste sone Anthonis. ¶ Int iaer.xiiij.c eñ.xxix. doe starf Phelips vã saintpol hertoghe van Brabandt/van Lotrijcke/ van Lymburch/marcgraue des heilichs rijcx/ alle welcke heerscheppen quamẽ toe ende verstoruen den Hertoghe Phelips van Borgoengien sijnen rechtsweere/ als sijn naeste hoyr. ¶ Item int selue iaer doẽ conquesteirde die hertoge Phelips dat graefschap vã Namen. Eñ aldoe roerden eene oorloghe die van Luydeke yeghen tlandt vã Namẽ/õme den hooghẽ torre vã Bouuyns/ staende vp die mase binnẽ den lande vã Namen/welckẽ torre so hoghe staet datmẽ van dien torre die lieden sach gaen vp die straten in die stede vã Luydeke. Eñ die luyckenaers begheerdẽ dien torre ghenedert te hebbene/of si souden den selue cõmen nederẽ met crachte/eñ raserene ende doen te nyeute. Eñ om dat die vã Namen dat nyet doen en wilden in gheender manieren/ soe quamen die van Luydeke ghewapender hant int landt vã Namen roouen/brant stichten/eñ die lieden vanghende eñ dootslaende/eñ dedẽt so vele te meer/ õme dat si noch spijt hadden dat die Hertoghe Jan vã Borgoengien des Hertoghẽ Phelips vadere hem lieden of ghesleghẽ hadde voor Luydeke vã huerẽ volcke bet dan.xx. duysent mannẽ/ende dat sijn sone Hertoghe Phelips hẽ lieden so naer quã/ eñ meenden alsoe onder tdecsele van deser oorloghe altemet te wrekẽ haerlieder toorne/eñ bedecten nijt die si hadden vp dẽ hertoghe Phelips/ want het speet hem liedẽ seere dat hi graue van Namen was. Dye Hertoghe Phelips verhoorende die schade die dye luyckenaers ghedaen haddẽ in tgraefschip vã Namẽ/ twelc sijn lãt was/ hi versaemde veel volcx vã wapenen/ pycaerden/eñ vlaminghẽ/eñ sandtse in tlant vã Luydeke daer si vele quaets dedẽ/ ende vele lants bedoruen eñ destrueirdẽ. ¶ Eñ ontrent sint Jans dach midtsomers/ int iaer.xiiij.c eñ.xxx. soe daden onse lieden een sprincreyse yeghen die luyckenaers/ ende daer bleef versleghẽ heer Jan vã Ghislele/here vã dudtzeele. ¶ Item binnen dien seluen iare was die maecht die mettẽ dolphijn Kaerle plach te rijdene ghewapent/ buytẽ Parijs gheuanghẽ/eñ gheuoert te Rouwaen in Normandyen/ eñ was daer verbarnt aen eenen stake. ¶ In die maent vã Meye vp dẽ Sacramẽts auent int selue iaer vã.xiiij.c eñ.xxx. Die coninck Heyndric vã Inghelant een ionc kint van.vij. iaren/ cõmende duer Normandyen tot Parijs/was vp den derden sondach indẽ Aduent te parijs in onser vrauwẽ kercke ghecroont coninck van Vranckerijcke. Aldus waren doe in Vranckerijcke twee Coninghẽ/ Kaerle die ghecõsacreirt was te Ryemen/eñ Heyndrick die te Parijs was ghecroont. ¶ In dit selue iaer was eene grote beroerte binnẽ der stede van Gheertsberghe/õme dat die wet vercocht hadden lijfrente vp die stede/ tghemeente wasser yeghen/ende si en wilden nyet ghedooghen datmen die brieuen beseghelen soude. Eñ si wildẽ der stede seghele vã verbonde hebben met crachte/ eñ dien te nyeuten doen/ ende casseren. Die wet van Gheerdtsberghe lietent weten die heeren vanden rade te Ghendt. Dye heeren vander stede van ghendt ontboden hem lieden dat si ondersouckẽ soudẽ wie die eerste vpstelders waren/ ende dat die Baliu die punieren soude naer dye gheleghentheyt vander mesdaet. Mer Ghelein van halewijn/ die doe baliu was deder vele onthoofden/eñ daer mede cesseirdet/ ende dye hoofden dede hy stellen vp die poorten vander stede. ¶ Int iaer ons heren.xiiij.c eñ.xxxij. in landt van Vlaendren was eene grote beroerte/õme die nyeuwe munte. Die herẽ steldẽ voort/ in vlaendren/ eñ wilden heyndelijckẽ/dat men aen tgout verliesen soude den derdẽ penninc/ ende datmen aen tseluerẽ ghelt verliesen soude den vierden penninc/ende

hier was tghemeente peghẽ/wãt si en willen soe vele niet verliesen/maer si consenteirden wel te verliesene den.vi.penninc/maer anders niet. Eñ hier ome so liep tvolc te ghendt in die wapene/eñ die weuers lieten haer werc staen. Eñ aldus in die wapẽ staende/so seydẽ si dat si wilden gaen soucken die upstelders vã desen. Eñ daer sloughẽ sy doot dẽ voorschepene van Ghendt Daniel vã zeuerne/ dẽ ouerdekene vã boele/eñ Joos hazebijt/ eñ toe ghinghẽ si soucken meester Heyndrick hupten houe/den thoonre vã Ghendt/eñ Jan die graue/die welcke si niet thuys en vondẽ/maer warẽ gheulodẽ hupt ghendt. Doen ghinghẽ sy brekẽ haerlieder huysen/eñ namẽ haerlieder goet. Dit gheuiel in Ougst vp Sinte Clarẽ dach/Dit es tincarnatioen vã dyen In Ougst vp sinte claren dach/te Ghendt men vele rauwen sach. ¶ Int iaer.xiiij^c. eñ xxxiiij. te ghendt warẽ sommege vulders die beroerte ghemaect haddẽ onder tvolc peghẽ die wethouders/eñ waren in wille om brandt te stichtene in die vier houcken vãder stede vã ghendt. Mẽ warts ghewa re/eñ si warẽ ghecreghẽ/eñ voor paesschẽ up dẽ schottel woẽsdach warẽ si onthooft.

¶ Hoe twee Cardenalẽ ghesondẽ waren vanden Paeus Tatrecht/om den paeys te makẽ tusschẽ dẽ coninc vã Vranckerijcke eñ van Inghelant/ende den Dolphijn eñ Hertoghe Phelips/om die doot van Hertoghe Jan.

Int iaer.xiiij^c. eñ.xxxv. ontrent sinte Mariẽ magdalenẽ dach warẽ ghesondẽ.ij.Cardenalen vãdẽ paeus Eugenius/eñ ooc vã dẽ consilie generale datmẽ hilt te Basele/deen cardenael was dẽ cardenael vã cypers sconincx broedere vã Cypers/dander was een chaertrues/eñ was gheheetẽ den cardenael van sinte Cruys. Dese quamen Tatrecht in Artois/eñ warẽ ghesonden om dẽ paeys te makene tusschẽ die.ij. coninghẽ/te wetene vandẽ coninc vã Vranckerijcke eñ dẽ coninc vã Inghelant/eñ tusschẽ den Dolphijn ende den hertoghe phelips om die doot vandẽ hertoghe Jan die die Dolphijn dede doot slaen verradelijck te Montrien vp die cheyne. Daer quamẽ vele notabele Ambassaduers vanden Co-

ninc vā Vranckerijcke/ende vandē coninc vā Ingelant. Item die hertoghe Phelips was daer selue in properē persoone/ daer was lange ghetracteirt/ eñ dat segghē vā den cardenalē was huytē monde vanden paeus/ eñ huytē sluytene vādē generalen consilie te Basele/ dat die.ij. conincrijcken Vrāckerijcke eñ Inghelāt/ elc lant moeste eenē.cō. hebbē alsoot plach te sine. Die Inghelschē dat horende si en wildēs niet ontfaen ouer danckelic/ eñ si seydē dat dye.cō. Heyndric vā Ingelant warachtich.cō. vā Vrāckerijcke was/ midts dat hi te Parijs ghecroont was. Voort dat Segghelschip ghesept eñ gheeynt sijnde/ soe tracteirden die voornoemde cardenalē tusschē dē.Cō. vā Vrāckerijcke eñ dē hertoge phelips vā borgoengiē/ vā dat die.cō. hadde ghedaē v̄radelickē doot slaē dē Hertoge Jā int iaer .xiiij.c. eñ.xix. Eñ Chaerle die.cō. vā Vrāckerijcke eñ die hertoge Phš vā Borgoengiē gauent beede ouere ter eerē vā gode haer lieder questie eñ gheschil indē handē vandē.ij. cartenalē huytē name vāder heleger kerckē/ eñ indē ghenē dye si daer toe te rade nemē soudē met hē liedē. Eñ dat seggē was dat ouer dye emēde vander mesdaet vāder doot vandē hertoge Jan/ dat die.cō. soude gheuē dē hertoge phelips Amiens/ vermandoys/ eñ dat oude Westvlaendrē/ te wetene Arijē/ aerdē mettē slotē eñ casteelen daer toe behoorende/ eñ dye regentsye vā Parijs. Eñ aldus eñ vp dese condicien so was die paeys ghemaect tusschē dē.cō. K. vā Vranckerijcke eñ dē hertoghe Phelips vā Borgoengiē. Eñ als vandē sticke vandē.ij. coningē/ so en was tsegghersciip vandē cardenalē/ midtsgaders dat si haer segghescip niet al volepnt en haddē/ dat in dien dē coninc vā Inghelant dē paeys aē ghinghe/ eñ daer inne cōsenteirde/ hy soude hebbē eñ behoudē tgraefscip vā guyenne/ eñ al Normandyē/ eñ tgraefschip van Guyse/ eñ dese landen soude hi houden in māscepe eñ te leene vandē coninc vā vrāckerijcke/ eñ hi soude ghehoudē sijn den coninc vā Vranckerijcke daer of māschip te doene naer dē oudē costumē eñ rechtē. Eñ sy gauē dē Ambassaduers vandē coninck vā Ingelāt respijt ō hē liedē daer vp te beratene/ vā sint Jacobs dach in Hoeymaēt tot dē eerstē dach in Lauumaent. Eñ als dē nyeudach cōmē was/ eñ dat si antwoorde vā dien soudē gheuē/ so vondē die Inghelschē eenē ōme slach vandē paeyse/ ōme die tontgane segghende/ dat die hertoghe vā Borgoengien ne gheen paeys schuldich en was te makene metten Dolphijn van Vrāckerijcke sonder tcōsent vandē Ingelschē/ wāt hy haddet beloeft eñ gheswoorn dē coninc vā Ingelant/ eñ midts dat hi sijne belofte nyet en hilt/ soe was hy ontseyt vandē coninc vā Ingelāt. Eñ die hertoge vā Clocestre eñ vā Joorc sondē brieuē aen den Hertoghe vā Ghelre/ aen die vā Hollant/ aen dē bisschop vā luelē/ eñ vā Luyteke/ eñ aendē keyser om bystandichept/ eñ dat om te cranckene dē hertoghe vā Borgoengien/ als een meyneedich eñ verswo ren man (also si seydē) Eñ die Hertoge vā Borgoengien ghecreech die Messagiers met harē brieuē dye si droughē. Eñ aldus warē si gheschedē die daer vergadert waren om den paeys te makē.xc. ¶ Item die Inghelschē roosdē indē vasten daer naer int selue iaer die vlote mettē wijne cōmende te Vlaendrē waert/ die welcke vlote die castilianē weder namē den Inghelschen. Dat ghedaen sijnde/ metsgaders dat dye Hertoghe Phelips dese boden mettē brieuen ghecreghē hadde/ so warē die Inghelschen ghescoffiert/ eñ en vernamē gheen sercours/ noch antwoorde vā diē. ¶ Item ontrent dye vastenauent quamen binnen der stede vā Vtrecht vele ruters lieden vā wapenē al in pelgryms abijten/ eñ si waren onder wel ghewapent ende voorsien/ eñ warē vā sgrauen vā Nyueers liedē/ eñ sy meenden den heere Walraue van Nyueers den bisschop vā Vtrecht ghemaect byden consilie vander stadt van Vtrecht/ ouer te gheuene/ eñ den postulaet Rodulf vā diephout doot te slane. Die vā Vtrecht wordens gheware vp den Vastenauent/ maer dye ruters vlodē meest huyter stadt maer daer waster een deel ghecreghē binnen Vtrecht/ eñ die warē des maēdaechs inden vastenauent alle onthooft.

¶ Hoe int iaer.xiiij.c eñ.xxxv. grote haghel steenen vielen die tcoren al bedorven.

stokene sonder raet / ofte aduijs te nemen met die vā Brugghe / of vā Ipre / of met dye vanden vrijē. Eñ daer naer so quā dye hertoge phelips te brugghe ontrēt half vastene / ōme oock secours te hebbene vā die vā brugghe / eñ soe voort Typre / eñ aē die vandē vrijen. Si consenteirden alle met den prinche te auentuerene / lijf ende goet / eñ mē stac in allē stedē binnē vlaendren des Princhen standaert hupte / eñ men coos al ōme volc om te Calis te varene. Int iaer. xiiij^c. eñ. xxxvi. smaendaechs in die cruys weke quamen bet dā duysent Inghelschē in Westvlaendren in Borburch / Ambocht / eñ in Cassel ambocht. Ende si roofden vele beesten eñ brochtense bi Loo in Borburch ambocht. Eñ doe ghinghen si seere stormen vp dye kercke van Loo / ōme tgoet te hebbene dat vp die kercke vā Loo gheulucht was. Die vlaminghen dye vp den torre warē wierpen met groten steenē vā bouen neder / eñ wierpē eenē Inghelsman een baenraets here doot. Als die van Cassel ambocht / vā Borburch ambocht / eñ van Duynkercke ghewaer worden vandē rooue die die Inghelschen ghedaen hadden / sy sloughē in allen kercken die clocken aen een boort / eñ tvolc vergaderde van allen canten eñ quamen met groter menichte vā volcke daer si die ynghelschē meenden te vindene. Die Inghelschē dat wetende / si staken tvier in die kercke van Loo / ende versmoorden eñ verbarnden daer inne veil vrauwē eñ kinderē / maer die mannē die vp den torre waren die behildē haer lijf. Ende die ynghelschen met haren rooue ghinghē ouer die riuiere. Dye vlaminghē bet dan. iij. duyst sterc sijnde / achterhaeldense eñ beuochten se. Ende den Inghelschen quamē te hulpe noch wel. ij. duysent mānē Dat ouermerckende die capiteynen vanden vlaminghē Walraue van Huchijn / Joris ghewedde / Phelips van Longpre / eñ meer ander die

Item int selue iaer van. xiiij^c. eñ xxxv. vp sinte dominicus dach so vielen ontrent Brugghe af grijselicke grote haghelsteenē te oudelem / eñ te sietseele. Sommege waren also groot als duuen eyeren / eñ bedoruen in vele plaetsen die vruchtē / dye noch vp tvelt stonden. ¶ Itē vp dyen seluē dach die coninghinne van Arragoen eñ vā Nauarre / ende die groote meester vā sinte Jacobs in Spaengien / eñ die broeder vandē coninck van Nauarre voeren te Napels waert / met eene grote vlote van schepen / vul volcx vā oerloghen / om dat landt van Napels metten sweerde te ghecrijghene / ende cōmende voor dye stede vā Gapette / daer waren si ghescoffiert / eñ verwonnen vandē Geneuoysen / eñ seer vele ghevanghē. Dat Incarnacioen staet in desen veersen. Dominicus blasio dat reges equore votos. Noch een andere. Aragon atq3 nauar ianua leta capit. Noch tselue incarnacioen. Dominici festa gente colente sacra. ¶ Int selue iaer in tbeghinsele vander vastene die hertoghe van Borgoengien gaf te kennene die vā Ghendt den schimp die ghedaen was vanden Inghelschē / eñ oec den lande van Vlaendren. Eñ hi meendet te wrekene vp die Inghelschen met Calis te belegghene / eñ tlant vā Guysen dat die Inghelschen wel. lxxxix. iaren besetē hadden onrechtuaerdelic. Eñ dye vā Ghendt consenteirden dē Hertoge bystandichept met lijue ende met goede / om Calis te be-

met hē liedē warē te peerde/metsgaders Dieric vā hazebrouc/die riedē hē liedē dat si vlien soudē eñ achterwaert treckē. Dinghelschē quamē hē lieden strangheliicken aē/eñ schuerdē die batalie vandē vlaminghē/eñ redense ōme ter eerdē. Eñ bet dan v.c vrome mannē vā casselambocht die en wildē nyet vlyen/maer bleuen vechtende vromelic peghen dye Inghelschē/maer si warē vermenicht/wāt die Inghelschē waren wel.iiij.m sterc/eñ in dien strijt bleuē ontrent.iiij.c vlaminghē verslaghē/eñ.lxx. Inghelschē. Eñ een Inghelschmā een groot edel man vā gheboortē die reedt sijn derde re te greuelinghe binnē der stede/meenende dat hē dye Inghelschē gheuolcht soudē hebbē om die stede te winnene/eñ hi wort daer gheuangē/eñ hi gaf hē vp/maer een vlaminc quā daer ouere die hē doot slouch/haddy te lijue ghehoudē gheweest/hi hadde gheerne duysent nobelē ghegeuē voor sijn rentsoen/want hi waster wel toe ghegoet. ¶ Int selue iaer voor sinxen quā een Inghelschip met goede gheladē voor walcheren omme te varene Tantwerpen ter marct/die baliu vā Middelburch die arresteirdet vā sprinchen weghe/eñ alle volc dat int schip was leede hi te Middelburch in die vangheneſſe. Tcōmuyn vā Middelburch dat vernemende brakē die vanghenesse/eñ lieten dye Inghelschen vry eñ los wech gaen/eñ dedē hē liedē haer schip weder gheuē/eñ maectē groot parlement eñ beroerte peghē den abt vā Middelburch eñ peghē den baliu/eñ peghē Jan Rijn dē Rentmeester vā Zeelant/eñ ooc peghen die heerē vander wet/maer die heere van Oosteruanc eñ die here vāder Vere deden se swichten/maer niet te min/die abt/dye baliu/eñ sommeghe heeren vā Walcherē vloden huyt zeelant van vreesen van doot gheslaghen te sijne vandē cōmune. ¶ Int selue iaer vp dē dach vāder Trynitept/soe saten sommege Oosterlinghē eñ dronckē in een maleuesepe taueerne/ontrent.vij. huerē indē aduent/eñ daer quam een vlaminc bi hē liedē sitten/die welcke ghecken de eñ borderende was mettē oosterlingē/eñ si wordē twistende eñ gheschil crijgende. Die vlaminc alleene sijnde/ghinc van daer/eñ haelde viere of.v.ghesellen te sijnder helpe/eñ quā inds nacht tusschē dē.x.eñ xi.huerē met sine andere ghesellē voor die duere daer die princepale vandē oosterlinghē/die deerste gheschil peghen hē hadde ghenomē/was gaē slapē bi sijn boel/daer ooc meer oosterlinghē binnē dē huyse waren. Dese vlaminc cloppēde vp die duere/eñ dachuaerdende dē oosterlinc huyte/eñ groot remoer makende/die sōmeghe van den oosterlinghē stakē thooft ter veynsteren huyt/eñ riepē slaet dē crodē vlaminck doot. Eens poorters clerc quā daer toe ghe loopē eñ wort daer doot gheslaghē. Ende tvolc vander stede midts dat si hoordē roupen/slaet dē vlaminc doot/si verstondē dat men riep/slaet al die vlaminghen doot/eñ wordens hē moepende/eñ riepē/slaet alle die oosterlinghē doot. Daer wort seer ghe uochtē/eñ mē liep in alle dye herberghen daer oosterlinghē ghelogiert warē in dye hoochstrate eñ elders/eñ men slouchse alle doot die niet en vlodē/of nyet ghewaerschuwet en warē. Eñ mē seyde datter wel xl.oosterlinghē bleuē onder doot eñ andere die totter doot ghewont warē. Die vāder wet wordens terstōt ghe ware/eñ quamen daer met groter haeste int ghescheet maer qualic constē sy tghemeene volck te vredē ghestellen/maer ōmere si beualē dat elck thuysewaert soude gaen in sijn ruste. Des anderē daechs die vāder wet dedē inquisicie wie dye ghene waren dye dese beroerte ghemaect haddē/eñ si worden ghevanghē/eñ des dysendaechs daer naer so waster.iiij.ōthooft/Gillis moens/meeus die keysere/Coppin pilse/eñ Lop iordaens die soudemē ooc onthooft hebbē/sijn oghē warē verbondē/eñ hi was gheknielt voor dē hangman/eñ hi aenriep theylich bloet vā Wilsenakē eñ beloefdet te versouckene mochte hi die doot ontgaen/wat ghebuerde. Daer quam een soe asgrijselic een ghe rupsch vā winde eñ dondere/in vormē vā eender eertbeuinge/so dat die here/die wet eñ die hangmā mettē sweerde in die hant al wech trocken/eñ al tvolck liep wech/so dat hē dye selue Lop iordaens alleene vāt/eñ stac sijn scrode vppe/ende ghinc duer al tvolc dat daer was/tot in onser vrauwen

kercke daer hi sijn ghebet sprac/daer naer woede hy duer dye veste vāder sluys eñ reysde sond lettē tē heleghē bloede waert te Wilsenakē. Die vā der wet ende die hangman alle te sa men warē seere v̄wondert / wāt nie ment en wiste waer die voornoemde Joy ioordaēs beuarē was. Eñ eene ghe personē hildent ouer myracule. ¶ Item des saterdaechs naer sacra ments dach daer naer so trockē dye vā Ghendt met harer casselrye met een schoon heyrcracht te calis waert wel.ix.m mannē sterc / eñ namē harē wech altijts lancks die leye. Eñ com mēde te Hasebrouc/ so wierpē si ōme thuys vā Diederic vā haesbrouc/eñ sijne muelene neder ter eerdē/ōme dat hy in die cruysweke daer te vorē daer hi capi teyn was vandē casselaers/eñ mē die In ghelschē wed̄staē soude scalckelickē vloot huyt dē heyre / eñ liet vechtē.v.c casselaers totter doot toe veghē.iij.m Ingelschē. ¶ Itē die vā Brugge trockē vp sinte Barnabas dach huyt Brugge te Calis met eenē scho nen ghesels chepe / eñ hē liedē volchdē dese naeruolgende stedē/Dāme/oostburch/ ar denburch/thorout/Oostende/muenicree de/houcke/mude/blanckeberghe/ghistele Dixmude/ met eene menichte van volcke Eñ cōmēde buytē brugge/ si bleuē liggen de by.s.Baefs tot sorydaechs/ v̄beydende die vand̄ sluys/die die bruggelinghē nyet volgē en wildē. Maer ēmer duer die bede vādē prinche si v̄trockē sorydaechs te Ca lis waert. ¶ Nota/die vandē oostvrye qua mē in Brugge met schonē state vā volcke eñ quamē liggē aē die noort side vā die vā Brugghe by.s.Baefs. Eñ sdonderdaechs daer naer so trockē si te Calis waert. ¶ Itē vp sinte Loys dach quamē die vā Meche len in Brugge wel met.v.c vromer mannē ¶ Itē vp sinte Jans baptistē auēt was die mōstre vā alle dē vlaminghē ghedaē tus schē groeninghe eñ Loon/in dye presencie vandē hertoghe Phelips. ¶ Itē vp.s.Pie ters eñ.s.Pauwels auēt doe was Hoeye vandē vlaminghē beleit/eñ vp.s. Pieters dach wast van hē ghewonnen/eñ die capi teyn was hem derder ghehouden te lijue

Nde des ander daechs vp den saterdach daer naer waren in Hoeye ghecreghē eñ gheuan ghen.liiij.persoonē die alle tsa men aen eene galghe ghehanghē waren. Eñ vp den sondach daer naer/ so was tca steel ōme gheworpen / ende al heel ghera seirt vandē vlaminghē. Eñ vp den maen dach daer naer/ twelck was die feeste van onser vrauwē visitacie/doe trocken die vā vlaendrē voor tcasteel vā Maercke/ twelc was drie daghen lanc bestormt/ eñ vp den donderdach doe wast ghewonnen / eñ.C. ende.iiij.mannē Inghelschē die in maerc ke gheleghē haddē warē te Ghendt ghe uoert gheuanghē als prysoeniers. Eñ in Maercke warē gheuondē ballinghē van Hollant/vā Brabant/eñ vā Vlaendrē on trent.xij.dye warē alle onthooft / ōme dat si waren of ghegaen haren prinche. ¶ Itē vp den.ix.dach van Hoymaent was Jan Rijn die Rentmeestere van Zeelant Ter muyen in Zeelant doot ghesleghen van den schiplieden / vp eenen maendach tsa uonts. ¶ Item ontrent sinte Margrieten dach/ so ghecreghē die pycaerden tcasteel vā santgate/eñ ooc tcasteel vā balegheem ¶ Item vp den.ix.dach van Hoymaent trackmen voort met den heyre om Calis te belegghene. ¶ Itē vp sinte Alexis dach waren die Inghelschen in eene sprincrey se seere ghescho ffiert vanden brugghelin ghē eñ vādē pycaerts. ¶ Itē vp dē donder

dach sinte Margrieten auent/ soe waren die vā Brugghe gheschoffiert vanden Inghelschē/ eñ verloren wel.xxxvi.mannen/ onder doot gheslēghē eñ gheuanghē. Op den donderdach naer sinte Marien magdalenen dach in Hoymaent/ soe ghinc die Hertoghe vā Borgoengien in sijn wambaeys spelen vp die dunen vander zee/ ongewapent/ eñ daer hadde hy byna gheuanghē gheweist vādē Inghelschē/ maer here Jan vā platteels dye waer schuwede hē eñ salueirdene dat hi ontghinc/ maer in die schermutsinghe/ so wort heyndelic die selue heere vā platteels gheuanghē vanden Inghelschen ende in Calis gheuoert. ¶ Item tsaterdaechs naer.s. Mariē magdalenen dach/ welck was den.xxviij.dach in Hoymaent vp den noene quamen dinghelschē met een grote menichte vā volcke ten bollewercke dat die vā ghendt ghemaect haddē. Eñ dye Inghelschē sloughē bet dā.C.eñ.xx.mānē doot vandē ghendtschen heyre. Als waer omme dat dye van ghendt al heymelic des nachts daer naer velden hare tentē eñ pauwelioenē/ eñ vertrocken vā voor Calis naer Ghendt/ eñ si lieten achtere hare prouanchie van spijse eñ vā drancke. Eñ die vā Brugge/ vā ypre eñ vandē vrijē dit vernemende dat die vā Ghendt vertrockē warē/ elc track thuyswaert. Eñ die prinche beloude die vandē vrijen te gheuene sondlinge preuilegiē/ eñ dat si souden sijn dat vierde let vā vlaendrē/ eñ si soudē hebbē eenē seghele/ eñ dat sommeghe stedē die onder Brugge sijn eñ ambochtē sijn vandē vrijē/ soudē wesen apendantē vandē vrijē/ eñ niet onder Brugghe behoorende. Die vā Brugge cōmende vā voor Calis/ si bleuē liggende met tentē eñ met pauwelioenē/ tusschen sinte Andries ende sinte Baefs. Eñ si en wilden in brugghe niet commē/ sy en souden sommeghe pointen vanten prinche beseghelt hebbē/ die si begheerden/ eñ si bleuen voor Brugghe ligghende tot vp sinte Claren dach in Oughst/ den.xij.dach.

¶ Hoe een grote vlote vā schepen vol volcx vā oorloghē wt Inghelant quā in Vlaendren.

Binnen deser tijt dat die vā brugghe voor Brugghe laghē/ quā een grote vlote vā Inghelsche schepen wel tot.iiij^c^.eñ.lx.al vul volcx vā oorloghē/ daer of dat die capiteynen eñ leedtsmannē warē/ die hertoge vā Glocestre/ eñ die Hertoge vā Jork/ eñ daer warē noch.xvi.princhē met hē lieden/ eñ si warē wel.xxiiij^m^ mannē sterc/ eñ si deeldē hē liedē in drie partyē. Die sommege ver-

waerdē Calis eñ tlant van Guysen. Dye
Hertoghe vā Jorc was wel met .xij.m man
nen/ eñ voer te Burburch/ eñ vā danen te
Duynkercke/ te quaet ypre/ te Sambeke/
te Aringhe/ eñ also voort tot poperinghe/
al ōme tvolc roouende eñ dootslaende/ die
kele of stekende/ eñ die huysen verbarnen
de/ ooc kerckē eñ gods huysen. Eñ in Po-
peringhe hilt die hertoghe vā Glocestere
hof eñ een grote feeste / eñ een ballinc van
Poperinghe dye langhe saudenier hadde
gheweist int lant vā Guyse/ die slouch hy
Ruddere/ eñ gaf hē lant eñ erue int lant vā
Guyse/ eñ oock in Inghelant. Ende als si
Poperinghe te nyeutē ghedaen hadden/
trockē si te Belle/ ende in die drie prochien
daer ontrent/ eñ si haddē vele leedtslieden/
ballinghē eñ fugityuē vā Vlaendren/ die
hē lieden die weghē wijsdē/ eñ wrouchden
waer die rijcxste ende die notabelste lieden
woondē vā dier maertsen eñ lāde. Eñ dye
Inghelschē ghecreghē huyt Poperinghe
eñ die prochiē daer ontrent ghelegghē/ wel
xij.c waghenē die si gheladē haddē met la-
kenē/ eñ ooc met anderē goeden. Eñ als si
Belle verbarnt eñ berooft haddē/ eñ tlant
daer ontrent/ so trocken si met harē rooue
suytwestwaert tot Aerckē by .s. Omaers/
eñ si staken tvier al ōme daer si passeirden
Die casselaers dit vnemende/ si warē ver-
saemt wel .v.m vromer mānē of meer/ eñ si
meendē dē roof vādē Ingelschē wed te ne
mene/ eñ dē Inghelschē te wedstane/ maer
mer Colaert vanden Clyte die verboot hē
liedē/ eñ also voerē si voort duere te Calis.
Eñ dye Inghelschē leedē met hē liedē wel
v.c kinderē gheuanghen/ dye si met haren
rooue te calis voerdē. ¶ Itē die derde scha
re vandē Inghelschē wel met .iij.c ende .lx.
schepē/ dese bleuē in die zee met cleene me-
nichte vā volcke/ eñ si warē vp eenē dijsen
dach/ dē .vij. dach vā Ougst voor Ostende/
eñ men slouch tallen kerckē die clocken te
storme/ al tnoortvrye duere. Ende ontrent
Ostende aendē zeecant vgaderdē wel .iiij.
duysent mannē. Het gheuiel dat die Amy
rael vand zee heer Jan vā huerne met .iij.
of .iiij. knapē vloot al heymelick huyt der
Sluys/ eñ quā om te vertroostene eñ te ser-
coursene die vā Veurne/ eñ vander Nyeu
poort/ eñ andere daer vp die frontierē ghe
seten/ midts dat hi hooft eñ generael capi-
teyn was vandē westlande/ eñ om dat hy
nyet bekent en wilde wesen/ eñ midts dat
hi met so cleenē state huyt ghecōmē was/
so reedt hi al vmonselt eñ onbekent. Ende
cōmēde bi Ostende/ hi wart gheaenmeert/
eñ hi en wilde niet segghē wie dat hi was/
eñ heynde licke hi wart bekent vā sōmege
vā die vandē vrijen/ eñ wort daer so ghesle
ghē eñ ghequetst/ so dat hi binnen .xiiij. da
ghē daer naer daer of starf. Eñ een vā sinē
knapē die hē beschudden wilde/ wort daer
ooc so ghewont dat hi des anderē daechs
daer naer starf. Eñ die knape leedt eer hy
starf/ dat heer Jan vā huerne here vā hōts
cote sijn meester fauorabel was dē Ingel-
schē/ eñ vā hē liedē hadde ghiftē ontfangē
¶ Itē vp sinte Laureys auent doe quā dye
vlote vādē Ingelschē int oostvrye/ tusschē
der groude eñ der noort/ eñ si beroofden al
tlant/ Saternesse/ Scoondijcke/ der grou-
de/ Steenkercke/ eñ stakē tvier in die huy
sen ¶ Itē vp sinte Laureys dach so quamē
bet dā .iiij. duysent mannē darwaert huyt
den Oostvrye/ vā Eeclo/ Ardenburch/ sin-
te Laureys te Heyle / sinte cruys/ Cocsye/
Oostburch/ heynkewerue/ eñ si quamē in
Britskins poldre / meenende dye Inghel-
schē te wederstane die in tvoorē Oostvrye
roofden eñ brant stichtē/ eer si tot harē sche
pen weder gheraken soudē. Eñ die vāder
Sluys quamē huyte met eene menichte vā
volcke om hē lieden te sercoursene. Eñ als
si saghen so vele ghewapender lieden/ die
haers verbeydē/ si worden vliende/ eñ lie-
ten haerlieder bannierē vallen van vare/
meenende dat alle Inghelschen gheweist
hadden/ eñ vloden alsoe weder ter Sluys
waert. Eñ Guy die visch capiteyn vā coc
syde vloot ooc wech met sinē peerde/ eñ al
dat volc vandē Oostvrye wart oock vlien
de/ haddē si te gadere ghebleuē si haddē dē
Inghelschē alle ghescoffiert/ die aent lant
warē/ want si in cleender menichte warē.
Ende vp dien seluē sinte Laureys dach/ so
warender sōmege vandē Inghelschē met
harē scepē in Wulpen eñ in Casant/ twelc
si berooft ende verbrant hadden/ ende ble-
uender heymelijcke ligghende / wel .xiiij.

daghē lanc ōme dat hē lieden den wint al tijt cōtrarie was/ eñ daer nae vertrockē si vrplic met harē roove. ¶Item vp den.xij. dach vā Ougst/ twelck was den sondach voor onser vrauwen dach/ ter bede vāder edelder vrauwe Hertoginne vā Borgoengien eñ graefnede vā Vlaendrē. Dat heyr tracht vā Brugghe dat langhe tijt buytē Brugghe gheleghē hadde int weder commen vā Calis/ brac vp eñ velden huer tenten eñ pauwelioenē/ eñ voerē met hueren carijnen ende volcke te Oostburch waert/ ōme den Inghelschen te wederstane/ ōme dat si Oostburch/ Eerdenburch/ eñ ander prochyen daer ontrent gheleghē nyet berovēn noch verbarnē en soudē. Op onser vrauwē dach/ so warē die vā Brugge dye te Oostburch laghē vsocht/ ōme eene quātiteyt vā harē volcke te seyndene ter Sluys/ ōme van daer te schepene eñ den Inghelschē te schepe te bevechtene. Die vā Brugghe sondē huyt elcke tente dē.vi.man. Eñ si liedē cōmende ter Sluys voor die poorte/ mijn heere vā Steenhuyse capiteyn van den heyre vā Brugghe/ Claeys die calckere/ eñ meer ander Brugghelinghē tot ontrent.xl.persoonē warē inne ghelaten/ eñ alle dandere moestē blijvē voor die poorte buytē staende/ dier al dat si ontboden waren daer te cōmene/ eñ stonden daer tottē avent inden reghē/ eñ waren cout eñ nat. Als dē nacht quā/ so moestē si gaē logierē vp dē oosdijc/ eñ som te Brugheers. Des anderē daechs quamē si weder/ eñ meenden wel datmense doe inne ghelatē soude hebbē. Maer mer Roelant van huyterckke verboot datmen die poorten nyet open doen en soude/ eñ men seyde hē lieden dat si thuyswaert gaen souden. Daer en waren gheene schepen ghereet/ ōme yeghen den Inghelschē te varene. Die bruggelinghē dye binnē der Sluys warē/ badē den poortwaerders/ datmen huerlieder mede ghesellen in laten soude. Maer mer Roelant voorß nam dye slotelen selue vander poorte/ eñ en wildes niet ghedoogē/ waer ōme die brugghelingē die binnē ter sluys warē/ poochden ōme tslot vander poorte of te brekene met trachte. Die ter poorten tawet dedē gauēt te kēnene die vāder wet/ eñ mē slouch dye clocken/ eñ mer Roelant quā weder ter poortē met veel volcx/ ende wort schietende eñ slaende vp die vā brugghe. Eñ mer Roelant hietse verraders eñ meutmakers/ eñ beval in wat huyse datmen brugghelinghē vonde/ datmense ter solder veynster huytworpē soude. Eñ die Dekene vandē sceppers vā Brugge brac ēmer met trachte dat slot vander poorte/ eñ ghecreech die poorte opene/ eñ dye van Brugge dye ghinghē weder Toostburch waert. Eñ binnē dē derdē dach daer naer/ so dede mer Roelant een ghebot doen binnen der stede vāder Sluys/ dat so wat brugghelinc of inhabitant vāder stede vā brugghe/ dat ware binnē der stede vanđ Sluys/ dat hi die stede ruymen soude binnen den derden daghe vp sijn hooft. Op sinte Berthelmeeus avent eñ vp sinē dach/ so track die vlote vandē Inghelschē scepē dye.xiij. daghē lanc gheleghē hadde vp den noort tusschē Walcherē eñ Caternesse wech/ eñ voeren naer Calis. Eñ tsondaechs vp die maeltijt/ twelc was dē.xxvi.dach in ougst/ doe quamē die vā Brugge die toostburch gheleghē haddē in die stede vā Brugghe/ eñ quamē staen ter marct met haren standaerdē die si binnē den avent steldē in die eerde/ eñ seydē ouerluyt dat si vanđ marct niet scheeden en souden noch huyt haerlieder wapene gaen/ voor dat mer Roelandt van huytkercke capiteyn vander Sluys/ openbaerlickē soude ghepuniert sijn/ van dat hy hē liedē hadde gheheetē verraders eñ meutmakers/ eñ vā dat hi vp hē lieden hadde ghedaen schietē eñ slaen schoffierlicken/ eñ dat alle die brugghelinghē bi sinē bevele/ ghesept waren der Sluys te ruymene binnē drie daghen/ vp haer hooft te verliesene. Voort so begheerden si te siene die preuilegien die si haddē vp die vander Sluys. Voort so begheerdē si ghepuniert te hebbene alle die wethoudts vāder sluys ōme datse rebel eñ ouerhoorich gheweest hadden hem lieden in vele manieren/ van sakē. Voort so begheerdē si te wetene wie die wethoudts warē in Brugge/ in wiens tijden men ghedoochde dye stede vander Sluys so starc te makene yeghens brugghe cōtrarie den preuilegien eñ vryheden

vander seluer stede. Voort so wildē si heb-
ben en begheerden in hueren handen dye
slotelen vander stede/ en die slotelen vandē
preuilegien vander stede / en begheerden
die te siene/ en veel meer andere saken dye
groot en lastich warē. Doe quamen eene
ghe vā hē lieden tot den Schouteeten van
Brugghe Tassaert brijc/ die die slotelē vā
der stede hadde in sinen handen huyter na
me vanden prinche/ en begheerden vā hē
te hebbene die slotels. En hi sprac hē liedē
schimpelijcken toe / segghende ghi meut-
makers/ waent ghi bi foortsen dye slotels
vā mi te ghecrijghene/ hoe comdy aldus/
waent ghi lieden die heren vander stede te
sijne. En doe leedē si hem met foortsen vp
die marct/ en tsauonts ontrent dē .viij. hue
ren/ sonder hem te hooren sprekene / was
hi daer doot ghesleghē. En men seyde ooc
dattet een occusoen van sijnder doot was/
dat hi eer men te Calis trac/ sommege am
bochts liedē dye ghecoren waren om sau-
deniers te sijne/ haerlieder wapenē wilde
nemen/ ōme dat si ghewapent achter stra
te ghinghē/ en wildese daer ōme doen lee-
den inden steen. ¶ Item des maendaechs
daer naer was een ghebot ghedaen dat al
le die wethouders warē/ of gheweist had-
den/ als Burchmeesters/ schepenē/ hooft-
mannen / tresoriers / ofte der stede clerckē
binnē .xxx. iarē/ dat si sachternoens souden
cōmē ter marct. Als dat Gheeraert ruebs
en Dolin vā Tielt hoordē/ si absenteirden
hē en vloden huyt Brugghe. Doen ghinc
mense soucken in haerlieder huysen/ ende
als si hem liedē daer niet en vondē/ so scel-
gierden si die voorš huysen/ en braken die
glaesveinsteren / en deden grote schade in
dier tweer persoonen huysen. En ten huy
se vā Gheeraert ruebs sloughen si die va
ten dē bodem inne/ so dat die wijnē vloep-
den achter den kelnare. Voort so ghinghē
si ten Jacopijnē int conuent/ en daer soch-
ten si Gheeraert ruebs in alle die camerē
en cellen vandē conuente/ en indē carkere
en in allen plaetsen/ maer si en vonden hē
niet/ noch ooc Dolin vā Tyelt/ so dat si da-
den in thuys vandē voorš Gheeraert in-
den wijn en int vderuē vā sinē huyse/ ouer
de .lxxx. lb. grooten schade. ¶ Item sdysen
daechs/ swoendaechs/ sdonderdaechs/ en
svrydaechs/ so las mē alle dage in die hou
de halle en vp die marct voor alle die wee-
relt die preuilegien vā Brugghe. ¶ Itē vp
sint Gillis dach die doe quā vp den sater-
dach/ so sondē die vā Brugghe diueersche
brieuē te Ghendt aenden Hertoghe van
Borgoengien/ maer si en quamen niet te
sijnder hant/ en dus en haddē si gheen ant
woorde vā dien/ het welcke hem liedē seer
verwonderde. En daer ōme die .lij. Dekēs
vandē ambachtē vā Brugghe screuē brie
uen aen alle dye Dekens vā Ghendt/ elck
aenden sinē vā ghelijcker neeringhe/ ende
badē hē liedē vriendelicke om hulpe en by
standicheyt aen hē lieden te hebbene/ ōme
haerlieder preuilegien en rechtē te helpen
beschermene/ en te helpē corrigierē en pu
nyeren die vander Sluys/ dye haerlieder
medeghesellen sulckē schimp ghedaē had
den binnē der Sluys. Die vā Ghendt die
brieuen ghelesen en verstaen hebbende/ si
ghinghē byden prinche / en gauen hē alle
dinghen te kennene hoe die ghebuert wa
ren/ en badē hē ouer die vā Brugge/ ende
dat hijse soude willē te vredē stellē. Als die
prinche dit ghehoort hadde/ hy gheliet hē
al of hijs niet gheacht en hadde/ maer sey
de wel dat hi eens meende te doene correc-
tie ouer den ghenē die sinē schouteetē Sta
sin brijc doot ghesleghē haddē. En dye vā
Ghendt dit horende/ smaendaechs dē der
den dach in Pietmaent / so ghinghen alle
die ambochten vā ghendt met huerē stan
daerden ter vrydaechs marct in die wape
ne. Daer bleuē si staende tot tsvrydaechs/
twelck was onser vrauwen auent. En die
Hertoghe doe daer sijnde binnē der stede
vā ghendt/ si hildē hē ghearresteirt/ totter
tijt dat hi tlant vā Vlaendren in paeyse en
in vredē ghestelt soude hebbē/ behoudende
altijts die preuilegien en rechtē vāder ste-
de vā Brugghe/ en die correctie ghedaē vp
die vāder sluys/ die die vā Brugge schimp
en cleynicheyt ghedaen haddē binnen der
stede vāder sluys. En die prinche seyde hē
liedē dat hi altoos wel doen soude. ¶ Nota
Vp den anderē dach naer sint Gillis dach
mer Roelants vā huytkercke wijf/ dye ca-
piteyn was vander Sluys/ meende haer

met eender kaelgie gaende te stellene hupt Brugghe. Eñ cõmende in die smede poor te/so wort si bekent/ eñ wort ghearresteirt eñ weder õme in dye stede gheleedt. ¶ Jtẽ smaendaechs naer sint Gillis dach was te Brugghe een ghebodt ghedaen/dat alle die ghene die burchmeesters/tresoriers hooftmannẽ/clerckẽ vand stede gheweist haddẽ/ofte eeneghe officien der stede aengaende gehadt haddẽ binnẽ.xxx.iarẽ/dat si soudẽ cõmẽ ter marct sachternoens ten ij.huerẽ. Eñ daer cõmẽ sijnde/mẽ deidse al le gaen vp die houde halle/eñ daer bleuen si gheuanghẽ wel.vij.weken lanc/eñ daer naer warẽ si vp dẽ ghijselsteen ghelept in thuys vanden vrpen.

Jtem sdijsendaechs op den.iiij.dach vã Septẽbre was te brugghe ter hallẽ hupt een ghebot ghedaẽ/dat alle die haghepoorters vã brugghe cõmẽ soudẽ binnẽ Brugghe binnẽ dẽ derdẽ daghe/vp die verbuerte vã harẽ poorterschepe. Voort dat alle die stedẽ vã wettẽ onder Brugge gheleghẽ cõmẽ soudẽ met haren stãdaerdẽ ghewapẽt te Brugge/ binnẽ dẽ derdẽ dage. Voort dat alle die vandẽ vrpẽ die wildẽ wesen habitantẽ vãder stede vã Brugghe/dat si ooc cõmẽ soudẽ te brugge vp die marct sorpdaechs op onser vrauwẽ auende/ met hueren bannieren in die wapene/eñ met den standaerden van hueren ambochtẽ/daer si onder behooren. Eñ dit warẽ alle die stedẽ eñ dorpen die te Brugghe quamẽ in die wapene bi die vã Brugghe/sorpdaechs vp onser vrauwen auent Eerst Dãme/Muenicreede/Houcke/mude/Oorscamp. Eñ vp desen dach quamẽ die ghedeputeirde vanden.lij. ambochtẽ/ die gheweist hadden bi die vã Ghendt/eñ dese brochten dye nyeumare dat dye van Ghendt dẽ lieden vã Brugghe goede bystandicheyt doen souden / als ghetrauwe broeders/om hare vryheit eñ previlegien te helpene beschermẽ. ¶ Jtẽ smaendaechs vp den.x.dach vã Septembre/quamen te Brugghe met haren standaerden / Oostburch/Ardenburch/Blanckeberghe/Torout/eñ vandẽ vrpẽ/Lisseweghe/eñ Oudzeele/eñ sy begheerden te sijne habitanten vãder stede vã Brugghe. ¶ Jtem vp dyen maendach waren ghebannen te Ghendt heer Colaert vã rouene / heer Roelant vã huptkercke/Jngelram hauweel/meester Gillis vander woestijne/eñ Jan vanden Dãme elc.C.iaer. Eñ soe wie een vã desen v.dootsloughe/of te Ghendt gheuanghẽ brochte/ men soude dyen persoon gheuen iij.lb.parezysen. ¶ Jtẽ alder crupcẽ auent warẽ te Brugghe ghecoren sergantẽ / ontrent.iiij.c eñ haerlieder capiteynen waren Vincent die schuetelare/eñ Jacob boonin Eñ dese warẽ ghesondẽ Westwaert/beuelende den smallen stedẽ die onder Brugge behoorẽ/dat si met haren standaerden souden cõmen in die wapene te Brugghe vp die marct. Die sommege quamẽ te Brugghe/eñ sommeghe bleuen thuys/si ghinghẽ int vrpe eñ clopten dye clocken aẽ een boort/eñ vraechden of si wildẽ wesen habitanten onder brugghe of niet. Sommege prochyen quamẽ te Brugghe ter marckt om te sijne habitanten onder brugghe/eñ waer die vã Brugghe quamẽ vãder nieu poort of van Ghistele westwaert/ die van den Vrpen hadden daer al vã te vorẽ gheweist/ende beualen den volcke van sherto ghen weghe/dat nyement so coene en ware dat hi te Brugge trocke/ nochtãne quamẽ heyndelic te Brugghe/Oostende/ghistele / Lombaertchye/Oudenburch / ende Loo. Maer dye andere steden / als Nyeupoort/Dixmude/Veurne/Berghẽ/duynkercke/Burburch/Greuelinghe/ dye sloten hare poortẽ yeghens die vã Brugge/ eñ en wildẽ te Brugghe niet cõmen. ¶ Jtẽ onder desen tijt / sdijsendaechs naer onser vrauwẽ dach/so trockẽ mer Colaert vã rouene/Souuerein baliu vã vlaendren/ eñ mer Roelãt vã Huptkercke te schepe hupter sluys/eñ voerẽ te Zeuenberghe waert met grotermenichte vã gheselscepe. ¶ Jtẽ daer quamẽ ooc sommege prochien/ õme te wesene habitantẽ onder Brugghe / als Jabeke/Vassenare/Straten. ¶ Jtem int Oostvrpe waren oock ghesonden ontrent vi.warf.xx.mannen vanden Serganten/ õme te vraghene sommeghe prochyen of sy wilden habitanten sijn van Brugghe/

eñ cõmen met huerẽ standaerdẽ ter marct ofte niet. Eñ up sinte Berthelmeeus dach so quamen Ysendijcambocht/Oostburch ambocht/Moerkercke/Rãscappelle/cool kercke/oostkercke/Heys/vijncambocht/ eñ ooc vele vandẽ proosschẽ/ als Weyndu ne/Cleymskercke/nieumuestre/meetkerc ke/Houtaeuwe/zuwenkercke/ende noch meer andere prochyen. Omme dat die vã Brugge grotelijc mesdadich warẽ yeghẽ die hoocheit vandẽ princhẽ/als voorẽ ghe noopt eñ gheroert staet. Eerst dat si stasin bricx sinẽ schouteeten doot gheslegh ẽ had den/ eñ om die poorte vãder Sluys die sy open braken/eñ bouẽ dien dat si mer vrau we die Hertoghinne vã Borgoengiẽ met harẽ ionghẽ sone dẽ graue vã Chaerloys in die Cruyspoorte areesteirdẽ/ eñ namen me vrauwe mer Roelants van huytkerc ke wijf huytẽ waghene vãder princesse/ die indẽ reghen thuyswaert gaen moeste ¶ Item die vã Ghendt/vã Ypre/eñ vandẽ vryen/te wetene/dye. iij. leden slants badẽ daghelicx voor die vã Brugge aendẽ prin che om remissie eñ vergheuenesse vã alle tghene des si yeghẽ sijnder hoocheyt mes daen haddẽ als voorß es. Eñ voort dat hẽ belieuen soude hẽ lieden te besegheleñ eñ te confirmerene haerlieder vryhedẽ ende preuilegien/ allso si hadden up dye vander Sluys/ende up tlant vandẽ vryen. Ende sprinchen antwoorde was/so wãneer dat die vã Brugghe vander marckt ghescheeden warẽ/eñ huyter wapene/dan soute hi doen al dat si begheerdẽ. By wijlen die vã brugge sondẽ te diueerscher tijt bydẽ prin che te Ghendt oft elders daer hi was/eenẽ Burchmeester/ eñ. v. of. vi. vandẽ notabel sten wethouders/ eñ met sommeghe van den principaelsten vanden. ix. swaer Dekens/ õme die remissie ende besegheltheder vã harẽ preuilegien te vercrijghene/maer wat si dedẽ/ si en consten ter sprake vandẽ princhẽ niet gheraken/sy deden grote cost ende grote moeyteneste/ maer ten halp al niet/so dat tsegghen was te Brugghe telc ken als die ghedeputeirde quamẽ/wãt sy gheen bescheet en brochten/so datmen sey de. Thuenis ghinc thuenis quam. Heyn delic up sint Mattheus dach/so warẽ eene ghe notabele dye metten Prinche bekent waren/ als heer Jan vandẽ Grupthuyse Capiteyn vander stede van Brugghe/die burchmeester Lodewijck vanden Walle/ met sommeghe wethouders/eñ met eene ghe vanden eerlicsten eñ principaelstẽ De kenen ghedeputeirt/ om een eynde te heb bene vander remissie/ eñ ooc vã haren pre uilegien vander Sluys eñ vandẽ vryen/ õme te treckene bydẽ princhẽ/ als si dadẽ. Eñ die vã sprinchen raet ende die vanden vryen belettent wel. vi. of. vij. daghẽ/so dat die vã Brugghe noch toeganck/ noch audientie en constẽ ghecrijghẽ bydẽ prinche te cõpareirene. Heyndelic die here Jan vã Grupthuyse dede so vele dat die vã brug ghe ghecreghẽ toeganck eñ audientie by den Prinche. Die vanden vryen stondẽ eñ bordeirden met die vã Brugghe/ eñ ston den ghedroom t in die alleye/ so dat die vã Brugghe in sprinchen camere nyet gaen en mochten. Eñ daer õme so was beuolẽ die vanden vryen dat si soudẽ die alleye ruy men/eñ vanvoor sprinchen camere gaen/ eñ dat si souden harer vaerde gaen. Ende daer was so ghetracteirt/ eñ so ghesloten/ als dat die Hertoghe Phelips soude com men ten Dãme/ eñ daer soudemẽ alle dye pointen ende articulen vanden gheschille handelen. Eñ heer Jan vandẽ Grupthuy se bleef. v. daghẽ byden prinche te ghendt/ eñ bi hẽ warẽ. v. notabele vã Brugge/ vã hem liedẽ die te Brugge up die halle had den ghearresteirt gheweest. Eñ up eenen sondach den laetsten dach vã Septembre/ doe quã die Prinche inden Dam met alle die ghedeputeirde vã Brugghe/ende daer wast ghesloteẽ up den vierdẽ dach vã Octo bre/dat die princhẽ soude beseghelẽ die pre uilegiẽ/eñ alle dinghẽ te pointe/ maer die vã Brugghe moesten gaen huyter wape ne/ eñ haer bannierẽ vander marct doen/ eñ elc thuysewaert trecken/ ende doen sijn ambocht/also hy vã te voren gheseyt had de/eñ heyndelic die marct ruymẽ. Hier up hilden die vã Brugghe raet met malcan deren/eñ den raet hilt inne dat sijt up dyen tijt niet doen en wildẽ/ maer beloefdẽ mal canderen bi te stane totter doot/eñ daer up gauen sy malcanderen beseghelde brieuẽ

met der ambochten seghelen/ eñ met dē se ghele vander stede. ¶ Item was bi hē lieden gheordoneirt/ dat elck ambocht soude hebbē een rabaudekin eñ eenen voghelare. Eñ ōme den prinche te paepene/ so soude elc ambocht draghen sine banniere vp die houde halle/ eñ alsghelijcx soudē doen alle die smalle steden ende prochien/ die te Brugghe met hē lieden ter marct stondē/ eñ bi elcken standaert souden twee lieden blijuē wakende bi daghe eñ bi nachte/ ten coste vāder stede vā Brugghe. Eñ alle die doe vā buyten quamē/ men ontfincse als poorters/ of als habitanten vāder stede vā Brugghe. ¶ Item smaendaechs naer sin te Denijs dach waren alle dye bannieren ghebrocht vp die houde halle. Eerst die bā niere vanden prinche/ vander poorterye/ vandē ambochtē/ eñ vandē.xiij.smalle steden/ eñ ooc vanden dorpen vandē vrijē/ eñ daer souden sijse waken eñ bewaren/ als voorē es/ tot dat sy vandē prinche hebben souden remissie vā haerlieder mesdaet/ eñ haerlieder preuilegiē beseghelt/ eñ vandē conterbrieue vandē groten calfs velle/ die te Rijssele was/ dye soudemē wederroupē eñ casseren. Eñ dit beloefde die Prinche al te beseghelene/ eñ binnē den derdē daghe so soudem ē die brieuē ten Damme halen. ¶ Item des dysendaechs/ swoensdaechs/ eñ sdonderdaechs die wijle datmē tracteirde vander sake/ eñ dat die bannieren vander marct waren/ soe dede die prinche den Dam mannē met sinē edelen/ eñ daer waren ghedaencōmen fransoysen eñ pycaerden/ eñ hollanders. Eñ die here vā Ylledā was ghemaect capiteyn vanden Dāme/ eñ sine hulpers warē die here vā praet/ die here vā lichteruelde/ eñ die here vāder Vere quā met vele hollanders eñ zeelanders om brugghē te schepe te beuechtene/ eñ sy deden tusschē Brugghe eñ den Dāme sta kitsen/ om dat te Brugghe huyten swijne eñ huyter zee gheen goet cōmen en soude. Eñ die vā Brugghe dat merckende/ sdonderdaechs naer der clooster vespertijt/ eñ ooc om datmē dye beseghelthede vanden preuilegien vandē prinche niet ghecrijghē en conste/ die.iiij.neeringhen namen hare bannierē weder vp dye halle/ eñ quamen staen wed ter marct in oordene also si hier onder ghescreuē sijn. Eñ vp dien seluē donderdach auent/ so sondē si wel.C.mannen in die huysen vandē vryplatē die binnē der stede woondē/ eñ warē som schepenē vādē vryen/ te Heyndricx vā meetkercke/ te Jacob Boudins sone/ te Jans alyzen/ te gheeraerts vā meetkercke/ eñ si slougē die dueren open/ eñ namen die boghen eñ andere wapenē/ diemē daer vāt/ eñ warē alle ghe dreghen in tghyselhuys. Eñ ō dat die goede altoos met paepse soudē wesen/ so was als doe gheordōneirt dat twee notabelicke gheestelicke persoonē huyt elcker collegie treckē soude ten Dāme bydē prinche/ om ten prinche ootmoedelic te biddene vāder stede weghe vā Brugghe/ dat hi hē lieden wilde gheuen remissie vā haerlieder mesdaet/ eñ beseghelthede vā harē preuilegiē/ eñ als hi hē dat ōgheuē hadde so souden si terstont vāder marct gaen. Tsvrydaechs ten.ij.huerē naer der noene/ vergaderden huyt elcke collegie.ij.of.iij.notabele herē/ eñ ooc vandē.iiij.oordenē also vele. Daer was gheslotē datment also doen soude/ eñ die vreimde coopliedē dye wilden ooc den prinche biddē om sijn gracie. Eñ meester Jan vijndegoet/ prioor vandē Jacoppijnē in brugge/ dese was ghelast vanď clergye weghe twoort te doene voor den Prinche ouer alle tghemeente vā Brugge. Eñ als dese notabele gheestelicke herē quamē tē Dāme bydē prinche/ si vondē daer die nobele vandē vreimdē naciē/ dye welcke den prinche vriendelicke ghebedē haddē ouer die vā Brugghe/ dat hi hē lieden wilde ne mē in gracie/ eñ vergheuē haerlieder mesdaet eñ mesusen. Doe soe viel dye clergye te voet voor dē prinche/ ende meester Jan voornoemt die sprac twoort/ biddende oot moedelicke dat hi wilde vergheuē dye vā Brugghe haerlieder mesdaet/ die si yeghē syne hoocheyt mesdaen haddē/ ende daer of hem lieden gheuen remisse/ ende ooc te hebbene beseghelt haerlieď preuilegiē/ eñ vryhedē/ die welcke saken warē huyt ghe stelt tot tsanderdaechs/ saterdach sijnde. ¶ Item in deser naeruolghender manieren stonden dye bannieren in oordene ter marckt. Alder eerst voor Theelfroot stont

des Grauen vā Vlaendren banniere met
den swartē leeu/aen die Westside vā sgra-
uen bāniere stōt die poortrye die.vi.sesten
deelen/eñ die.iiij.neeringhē/streckende al
so naer groeneuoorde. ¶ Item aē die oost-
side van des grauen standaert voor theel-
froot tot ten.iij.staken/stondē die wijntap
pers die.xvij.neeringhen.ij.bannierē/die
temerlieden/metsenaers/tegheldeckers/
saghers/schildrs/sadelaers/cupers/draep-
ers/boghemakers/wielmakers/scrijne-
werckers/coordemakers/stroodeckers/
plaesteraers/eñ eerdē pottemakers/loot-
ghieters.xc. Vanden.iij.staken Noordt-
waert tot der vlamincstrate streckēde lācx
die nyeuwe halle/daer stonden. Eerst dye
smeden.ij.standaerden/die seluer smeden/
die wapenmakers/dye tynnen stoopma-
kers/die backers/die muelenaers/die hoe
makers/dye lijzecleeweuers/dye tijckwe-
uers/die riem makers/spellemakers/na-
stelinck makers/die cattoen slaghers/dye
tokermakers/barbiers/fruteniers/keers
ghieters/schiplieden. Dye makelaers.ij.
bannieren/vā groenvoorde Noortwaert
Eerst beginnende tambocht vādē vleesch
hauwers/ende vischcoopers/met datter
onder behoort. Daer naer voor dye catte
den cordewanier met.ij.standaerden/den
swarten leirtauwere/dye huydevettere/
die dobbeirders/die buersemakers/eñ die
hantschoewerckers. Voor dye mane dye
scheppers met.ij.bannierē/die cousschep-
pers met een pinioē/die oude cleercopers/
die pour pointstickers/die wiltwerckers/
die oude graeuwerckers. ¶ Itē noch stont
daer by sint Joris bāniere/die scotters vā
den ouden boghe. ¶ Itē vander vlaminc-
strate streckende naer die vischmarct/ston
dē die.xiij.smalle stedē hier naer ghenoēt/
maer die.viij.stedē en warender niet ghe-
cōmen/te wetene/Sluys/Nyeupoort/dix
muyde/Veurne/Berghen/Duynkercke/
Borborch/Greuelinghe. Dit waren dan-
dere dier stondē/Damme/Muenicreede/
houcke/Oostburch/Ardenburch/Demu
de/Blāckeberghe/Thorout/Oudēburch/
Oostende/Ghistele/Lombaerdchye/ende
Loo. Vander vischmarct tot sint Joris stee
ghere stondē die standaerdē vandē vrpen/
Ysendijcambocht/Oostburchambocht/
Moerkercambocht/Oostkercambocht/
Ramscappelle/Westcappelle/Dudzeele/
Lisseweghe/Coolkercke/Heys/huytkerc
ke/Zuwenkercke/Meetkercke/Outaeu
we/Weyndune/Nyeumuestre/vlisseghē/
Clemskercke Vijnckābocht/Camerlincx
ambocht/Tyroossche/Ghistelambocht/
Jabbeke ambocht/Varssenare/Straten/
coukelare ambocht/Leke/vlaerdsloo/snel
leghem/Lophem/Ziedzeele/Oorscamp
ambocht/Rudderuoorde/Waerdamme/
Beernem/sint Joris in distele. ¶ Itē voor
noemde collegie eñ die ghedeputeirde vā
dien/cōmende weder byden prinche vp dē
saterdach/twelc was sinte Donaes auēt/
alsoot hē liedē ghesept was/so was hē lie-
ten daer vertoocht/hoe dat meester Antho
nis kyen/eñ meester Niclaes lancbaert te
Brugghe cōmen souden vā sprinchen we
ghe/metter coppe vander remissie eñ van
der confirmacie vandē preuilegien/eñ vā
den conterbrieue vanden calfs velle dye te
Rijssele lach/die Jan bysese met sijnen me-
depleghers gaf dē Hertoghe Jan vā Bor
goengien. Int iaer.xiiij.c eñ.vij.eñ dat mē
die openbaerlic lesen soude in plattē vlaē-
sche ghescreuē/voor die wet/die.vi.hooft-
mannē eñ die.lij.Dekēs/eñ voor alle ghe
meente/eermē die seghelen soude/ōme te
wetene oft hē lieden alsoe goet dochte/dat
mense dan seghelen soude met sprinchē se
ghel/behoudē dies/dat si alle vāder marct
gaen souden met haren bannierē eñ stan-
daerdē/eñ huyter wapene eermē dē voorē
brief seghelen soude. Eñ dit haddē ghepro
cureirt aenden prinche eñ vriendelick ghe
tracteirt.v.edele persoonē vā des princhē
rade/die welcke ghehoort eñ verstaē had-
den die causen eñ redenē waer ōme dat die
vā Brugghe vp die marct stondē ghewa-
pent met huerē bannierē. Eñ dit warē die
v.personē. Eerst die Archedyakē vā Rou-
waen/die Proost vā sint Omaers/die he-
re vā Ternant/die here vā Nantes/eñ die
here vā Robays/dye welcke ghehoort eñ
verstaen hebbende alle die condicien ende
causen vā dye vā Brugghe/beloefden den
ghedeputeirdē vā Brugghe dat sy goede
middelaers daer inne syn soudē tusschē dē

rinche eñ hẽ liedẽ/ so si warẽ/als hier nae
lijct.Eñ dies als desen brief hẽ lieden ver
oocht soude sijn/so soude die prinche van
en Dãme vertreckẽ te Ghendt/wãt dye
rinche wilde raet eñ aduijs nemẽ met die
ã Ghendt/eñ met sekere ghedeputeirde
ã Ipre die hi beuolen hadde te ghendt bi
ẽ te sijne.Eñ dye vã Brugghe/te wetene
en burchmeester met sommege wethou
ers/eñ die.vi.hoostmannen met den.lij.
Dekens souden cõmen te Ghendt bydẽ
rinche/eñ hẽ daer te voet vallen/hem bid
ende ootmoedelicke vergheuenesse van
lle der mesdaet die si yeghẽ sine hoocheit
nochten mesdaen hebben.Eñ desen brief
nghesegelt ghelesen sijnde voor alle tghe
meente vã Brugghe in die presencie van
en voornoemden.v.heeren vã sprinchen
ade/ doen sprakẽ die vã Brugghe dat elc
Deken soude te rade gaen met sijnen am
achte/ eñ elc hooftman met die vã sijnen
estẽdeele/ wãt si duchtede als si te ghendt
õmen souden inden wal/ datmense letten
nochte eñ vanghẽ/eñ oor tlijf nemẽ alsoe
ie felle graefnede Rychilt/die dye wet vã
Oudenaerde dede onthoofdẽ/ eñ.lxiij.no
tabele vã Ipre dede dootslaen te meessene/
int iaer ons heren.M.eñ.lxxij.Eñ dye vã
Brugghe hier vp raet ghenomẽ hebben
e/ si en dorsten nyet bestaen te Ghendt te
gane/het en ware dat dese voorß.v.heren
wildẽ blijuẽ te Brugge in ostaegien voor
die ghene die vã Brugghe te Ghendt trec
ken souden.Eñ dese voorß heerẽ ghinghẽ
ten Dãme/eñ informeirdẽ den prinche vã
den quaden regemente vã dat die vanden
orpen vp die halle hildẽ vã eeneghe perso
nen die si daer ghevanghẽ ende ghearre
steirt hildẽ / eñ vandẽ foortsen eñ exactien
die si deden/daer si nochtãs gheen let van
Vlaendren en behoorden te sine/maer ap
pendantẽ vãder stede vã Brugge / eñ dier
ghelijcke vander sluys/ende meer andere
causen.&c.Eñ met deser antwoorde tẽ Dã
me/eñ dit int langhe vertoocht sijnde/dye
voornoemde herẽ makedẽ eenẽ brief huyt
hanghende besegelt met haerlieder seghe
len / eñ die.ij.gheestelicke prelatẽ beloefdẽ
vp haerlieder priesterschap/eñ die weerlic
ke heerẽ bi harẽ Ridderschepe eñ vp haer

lieder trauwe / eñ si steldẽ haer lijf eñ goet
ten wille vã die van Brugghe/als dat si te
Ghendt wtp gaen eñ keeren souden/eñ in
sprinchen hof in sijn sale/ welc hof datmen
heet ten Walle/ eñ datmen hem liedẽ niet
mesverghẽ noch mesdoen en soude.Ende
als sy harẽ voetual ghedaen soudẽ hebbẽ
te Ghendt voor den prinche/dat si dan sou
den hebbẽ gracie eñ remissie vander mes
daet die si mesdaen haddẽ/ yeghẽ den prin
che eñ sinen wijue/ eñ van dat si oock mes
daen hadden yeghen den ionghẽ Kaerle
sinen sone die si lieten staen voor die cruys
poorte indẽ reghẽ vp ten woensdach voor
onser vrauwen dach in Lietmaent.¶ Itẽ
si souden ooc hebben die vernyeuwinghe
vã haren preuilegien/eñ oock dye cassacie
vanden conterbrieue vã Rijssele.Eñ desen
certificatie brief was ghetoocht ten Dam
me vp sinte Donaes dach. Ende het was
doe beuolen datmen tsanderdaechs naer
sinte Donaes dach wercken soude in allẽ
ambochtẽ/ want vã sinte Bertholmeeus
daghe inden Ougst/ so en hadden gheene
ambochtẽ in Brugghe ghewrocht tot sin
te Donaes dach toe/anders dan backers/
ende brauwers/vleeschauwers/vischcoo
pers/ eñ barbiers/ ende muelenaers .Eñ
desen seluen certificatie brief vandẽ voorß
v.heeren met haren seghelen ghesegheIt/
was te Brugge ghetoocht ende ghelesen
tsmaendaechs naer Sinte Donaes dach.
Eñ ontrent den.iij.huerẽ naer der noenen
waren alle die bannieren vander marckt
ghedreghen vp die houde halle / alsoe wel
die bannierẽ vandẽ vrijẽ eñ vandẽ anderẽ
smallen steden/ als die bannierẽ vã Brug
ghe/ eñ bi elcker banniere bleuen.ij.man
nen wakende bi daghe eñ bi nachte / ende
haddẽ elc.xij.grõ.sdaechs/ ten coste vander
stede vã Brugghe.¶ Item sdysendaechs/
twelc was den.xvi.dach in Octobre/doen
reedt die Burchmeester vã Brugghe met
sommeghe wethouders/ hoofmannẽ/ eñ
Dekenẽ eñ andere persoonẽ daer toe ghe
ordõneirt te Ghendt waert met eene me
nichte wel van.ij.c.ende.l.mannen vanden
eerlicsten vander stede.Ende des anderen
daechs als die van Brugghe gaen soudẽ
indẽ Wal bydẽ eerweerdighẽ prinche/ so

laghē daer eeneghe vanden vrpen vp die
allepe/ eñ ſy cokermuyldē eñ grenē als of
ſi wildē gheckē met dye vā Brugge/ huypt
den welcken hem lieden beuolen was vā
ſprinchē weghe vā daer te vertreckene eñ
die plaetſe te ruymene/ vp dat die vā brug
ghe toeganck hebbē mochtē om te cōme-
ne byden prinche. ¶ Itē dye vā Brugghe
cōmende voor den prinche/ ſi vielē hē oot-
moedelic te voete/ biddende hē om gracie
eñ verghēueneſſe vā al dies ſi yeghen ſijn
der hoocheyt meſdaen haddē/ eñ hare pre
uilegien te hebbene beſeghelt/ eñ den con-
terbrief vā Rijſſele te hebbene gheſchuert
ende te nyeutē ghedaen als voorſ. es. Die
prinche ter gods eere/ eñ ōme tbehout vā
ſinē lande/ hy vergaf hē lieden haerlieder
meſdaet/ eñ hy vulquā alle tandere ter be-
de vā ſinē neue den ionchere Jan van Cle
ue/ ter bede vā ſinē edelē rade/ vandē ghee
ſtelickē perſoonē/ eñ ooc ter bede vanden
cooplieden vā Almaengien/ vandē.iij.co-
nincrijckē vā Spaengien/ vā Arragoen/
eñ ſchotlant/ eñ ooc die nacie vandē Lom-
baerdē/ geneuoyſen/ veneſianen luycoy-
ſen/ melanoyſen/ placentijnē/ florentijnē/
eñ ooc ter bede vā die van Ghendt/ eñ ghe
deputeirde vā Ypre/ die als doe bydē beue
le vanden prinche by hē te Ghendt warē.
Eñ dē voetual aldus ghedaen ſijnde voor
den prinche/ hi was ghepaeyt vā dye van
Brugghe ter bede vandē voornoemdē he
ren eñ ſteden. Eñ des anderen daechs ſoe
waſt ſinte Luycx dach/ doe gaf die prinche
die vā Brugghe hare beſeghelde brieuen/
eñ ſi quamen te Brugghe eñ brochtē met
hem lieden eenen Schouteetē/ ghenaemt
Berthelmeeus dye voocht. Ende tſvry-
daechs naer. ſ. Luycx dach/ twelck was dē
xix. dach in Octobre/ doe quā dye Schou-
teeten in die ſchepen camere/ ende ontfinc
die roede als Schouteeten/ ende dede daer
ſijnen eedt. Ende ontrent den twee huerē
naer dye noene/ ſoe ſlouchmen dye clocke
vp die halle/ eñ daer was ghebodē. Eerſt
ſoe wye ghebannen was van penninck
boeten yeghen den here/ dat hi hadde vry
gheleede. xl. daghen ōme binnen diere tijt
te makene paeys metten Schoutheeten.
¶ Item ſo wie dat ghepant was vā huys
huerē eñ rentē dat hy betalen mochte ofte
compoſicie maken binnē. xl. daghē. ¶ Itē
dat elck vrplaet woonende int vrye/ die be
gheerde poorter te ſine/ dat hi quame bin
nen. xiiij. daghen men ſoude hem ontfan-
ghen ende poorter maken. Tghebodt ghe
daen/ men las daer. ij. brieuē/ deen was dē
brief vāder remiſſie/ dye welcke verclaerſ-
de hoe die prinche die vā Brugghe al ver-
gaf vā dies ſi yeghens hem meſdaen had
den ter bede van ſijnen neue van Cleuen/
eñ den herē/ eñ nacien/ eñ ſteden bouē ghe
noemt. Ende voort gaf hy hem liedē hare
preuilegien eñ vryheden/ ōme recht/ wet/
eñ pōneſſe te doene/ alſo ſy ghecoſthumeirt
warē te doene/ eñ deſen brief was ooc ghe
ſeghelt in groenen waſſe met ſydene coor
den/ met den minſten ſeghele vanden Her
toghe vā Borgoengien/ metſgaders/ dat
te dier ſeluer tijt/ ſijnē meeſtē ſeghele was
in Borgoengien/ ghelijc den brief vander
remiſſie. Eñ daer naer was ghelesen den
cōterbrief vā Rijſſele/ die welcke al te nieu-
ten ghedaen was eñ ghecaſſeirt/ den welc
ken brief Claeys die ſoutre/ Jan byeze/ Lie
uin ſchuetelare/ eñ Jan bortoen deden ma
ken te half Meye. ¶ Int iaer. M. CCCC.
eñ. vij. naer dat ſi Jan Camphin/ Jan hoo
nin/ Claeys barbazaen eñ Zegher vandē
Walle hadden ghedaen bannē. Eñ als de
ſe brieuen gheleſen waren/ ſo was beuolē
dat elck ſijnen ſtandaert huyter halle dra-
ghen ſoude/ huytghenomē den ſtandaert
vanden prinche/ dye was ghedreghen ten
huyſe vanden Scoutheetene in die looue
¶ Item den ſtandaert vāder ſtede was be
ſteyt in tbeelfroot/ den ſtandaert van ſint
Joris vandē cruyſboghe was ghedreghē
in ſinte Pieters cappelle inden Choor/ eñ
elc ſtandaert vanden. vi. ſeſtendeelen/ wa-
ren ghedreghē elc in ſijn hooftmās huys/
eñ die ſtandaerden vanden ambochtē wa
ren ghedreghē elc in ſijns Dekens huys/
die bannieren vandē ſmalle ſteden drouch
elc hooftmā in ſine herberghe/ eñ die ſtan
daerden vanden vryen waren ghedreghē
vp tſchepen huys/ eñ daer beſteit/ die welc
ke warē in ghetale tot. xxxiij. toe. ¶ Item
des ſondaechs voor dye noene/ twelc was
vp den dach vandē. xi. duyſent maechden/

so drouchmen te Brugghe een schoon pro cessie generael/metten fierter vā sinte Do naes om god te louene eñ te danckene/dat tvolck vandermarckt eñ huyter wapene was/eñ dat si paeys haddē met haren na tuerlicken here eñ princhе. Eñ mē drouch die processie ouer die marct/ouer die plaet se maelberch/ ende also weder te sinte Do naes. ¶ Itē vp dē seluē dach tsachternoēs/ so warē ghedachuaert die herē om smaen daechs te Brugghe te rechte eñ te wette te stane voor burchmeesters eñ schepenē ter vierschare vā Brugghe/ eñ ōme dat sy ne gheene vā hē liedē en cōpareirdē voor iu sticie/so warē si ghebannē elc.l.iarē huytē lande vā Vlaendren vp haerlieder hooft. Eñ dit waren die persoonē/ so si hier naer ghenoemt staen. Eerst.

Mer Roelant van Huytkercke
Mer Colaert vanden Clyte

Jan de baenst	Lodewijck buyt
Laureys vādē moere	Jan vā seuencote
paridaē wouters sone	Willem carre
Guy de baenst	Jacob vā roesselare
Pieter Ermy	Pieter vā penaghē
Joris leutack	Jan vanden slotele
Wouter die grote	Jā replof de tēmermā
Rogier Dauids	Joos tsherē knape.

Somme.xviij.persoonen.

¶ Item vp den seluen achternoene dat die voornoemde persoonē ghebannē waren/ die notabele eñ goede mannē/ die wethou ders/Tresoriers/ eñ secretarisen gheweist haddē binnē.xxx.iaren binnē Brugge/ eñ in die houde halle gheuanghē haddē ghe leghen vā smaendaechs naer sint Gillis dach tot smaendaechs nae die.xi^m maech den dach/twelc was wel.vij.wekē/ si ghin ghē vander halle eñ moesten gaen vp den steen in tghyselhuys/eñ in die vangenisse vā die vandē vrpen/ eñ moestē daer blijuē tot tsanderdaechs/ eñ doe warē si vborcht eñ ghinghē thuyswaert in haerlieder huy sen elck daer hi wuende. ¶ Item tsdonder daechs so quamē weder die.iiij.neeringhē ghewapent inden burch/ eñ versochtē eñ begheerdē in alder manieren dat die nota bele poorters dye gheuanghen gheweist haddē/soudē weder gaen in vangenessen vp den ghysel steen/eñ noch.v.ander daer toe/duer al dat si goede sekere eñ souffisan te borghē ghestelt haddē. Dit warē die.v. andere notabele die si oor gheuanghē be gheerdē te hebben/ te wetene Jacob bysse Jacob Reubs/Jacob haghelsteen/Corne lis vā meerendre/eñ Pieter dye cuer/ende ōme dat si alle poorters waren/ eñ waren gheuanghē sonder wet of vonnesse vp hē lieden ghewesen te sijne/twelcke was con trarie den preuilegien vander stede/so ver sochten si ontsleghē te sijne/eñ dattet so be hoorde te sijne/so warē si heyndelickē ont sleghē/eñ elck ghinc in sijn huys. ¶ Item ōme dat die vā Brugghe ghebannen had den die voornoemde herē vāder Sluys/ soe vergramde hē huyter matē seere die prin che vp dye vā Brugghe/ eñ hier ōme rees eene meerder rōmelinghe eñ discoort tus schen die vāder Sluys eñ die vā Brugge. Eñ die vander Sluys claechdent dē prin che eñ sijnen rade/eñ hē lieden was ghera den dat die ghebannē persoonen binnē der Sluys blijuē soudē/ midts dat si som wet houders waren eñ in sprinchen dienst/ vp den welckē dat si gheen kēnesse en behoor den te nemene. Eñ met deser beroerte soe ghinghē die vander sluys ten schimpe vā die vā brugge het swijn doen slakijtsen/so nauwe datter nauwe.ij.schepen duere va ren en mochtē. ¶ Item die vander Sluys spraken schimpelijc toe den visschers van Muenicreede/ ende beletten dat si niet vis schen en mochtē. Doen quamē si ten houc ke/eñ te Muenickereede/ende verioughē tvolc/eñ quamē ooc bi Ardenburch/eñ by Heyle / eñ namen sommeghe lantslieden haer vptaelie/ maer si vreesden sommege haghepoorters die te Brugghe nyeuwe lincx poorters ghewoorden waren/ende sy quetseden eenē vā dien buter maten seere. Dit verhoorende die vā Brugghe vp auen tuere of den princhе in sijnder gramschap inghenomen mochte hebbē die stede van den Damme/eñ dat bi dien gheene coop manschap en soude moghen commen te Brugghe/ oock mede vp auentuere of die vander Sluys ghenomē mochte hebben die stede vā Ardenburch/ so coren dye van Brugghe.v.^c serganten/eñ sonden dye ten Dāme eñ Tardenburch ōme die te houde

ne ende te bewarene/ten behouue vander
stede vã Brugghe. ¶ Itẽ vp dẽ seluẽ maen
dach naer sinte Symoen ende sint Juden
dach/als dese sergantẽ trockẽ naer Arden
burch eñ naer den Dãme/ so quã te Brug
ghe die nyeumare/ dat mer Jan vã Huyt
kercke capiteyn vander Nyeupoort ghe-
vanghẽ eñ ghenomẽ hadde een schip met
groter coopmãschepe cõmende huyt Ca-
stijlgen/eñ datter int schip sommeghe vla
minghẽ warẽ/ eñ hi soude een vandẽ casti
lyanẽ hebbẽ ghedaẽ onthoofdẽ binnẽ der
Nyeupoort/daer õme dat die natie vandẽ
spaengiaerdẽ quamẽ claghẽ in dye came-
re vã Brugghe. Eñ als doe was by auen-
tueren te Brugghe die vrauwe vã Ghiste
le/die welcke ghearresteirt was eñ v̇spro-
ken vã die vã Brugghe õme dieswille dat
si dẽ vlaemschẽ stroom niet vry en hilt vã-
den roouers/wãt si hadde den tol vã brug
ghe/daer voren dat sy behoorde tswijn eñ
den vlaemschen stroom veyl eñ suyuer te
houdene vandẽ roouers ende quaetdoen-
ders/ eñ die vã Brugghe begheerden aen
haer dat sijt doen soude/ of si soudender sel
ue in voorsien tot harẽ coste. ¶ Itẽ vp dien
seluẽ maendach namen die vander sluys
vier vaten wijns huyt eenẽ schepe dat ter
sluys lach ende wilde wesen te Brugghe.
¶ Item des dysendaechs voor alder hele-
ghẽ dach/die notabele poorters die inden
ghyselsteen gheleghẽ hadden waren ghe
tauxeirt te gheuene elc een somme vã pen
ninghẽ/ eñ si steldẽ som daer vorẽ borghe/
eñ doe ghinghen sy thuysewaert/ sonder
twee/Jacob vã buerse eñ Jacob remgoot/
die bleuẽ daer liggende/ eñ en wilden niet
ghetauxeirt sijn/ende seyden dat si nyet en
meendẽ te gheuene/ wãt si meynteneirdẽ
dat si niet mesdaen en haddẽ. ¶ Itẽ die ser
ganten die Tardenburch laghen/die som
meghe die ghinghẽ byder sluys ten huy-
se vã Guy de baenst/ eñ sloughẽ die glaes-
veynsteren eñ vele andere dinghen in stic
ken/eñ daden daer grote schade. Ende als
dese.vi.c sergaten.xiiij.daghen huyt ghe
weist haddẽ/ men moeste hẽ liedẽ gheuen
xij.grẽ sdaechs. Het coste der stede vã brug
ghe byde.iij.duysent ryders. Dese sergan
ten quamẽ te Brugghe waert van Arden

burch/eñ commende bi moerkercke brug
ghe/Coppin edelijnc/bernaert mahieu/eñ
Daneel reyniers/si roofden den bastaert te
vã Moerkercke vã.xij.schilden. ¶ Itẽ als
si den Dam gheledẽ warẽ vp sinte Maer-
tins dach/ eñ alle die serganten vã Arden-
burch eñ vandẽ Dãme tsamen gaende te
brugge waert/eñ cõmẽde bi sint Adriaens
cappelle/doen riepen dese.iij. Coppin ede-
linc eñ sijne.ij.ghesellen. Alle die ghene die
die stede vã Brugge lief hebbẽ die volghẽ
ons. Eñ sy ghinghen int huys vã Lieuin
reubs / dat hem vader eñ moeder hadden
ghegheuẽ in huwelicke/ te wetene Ghee-
raert reubs/eñ clommẽ bouen vp thuys/
eñ ghinghent al ontdecken van bouen ne
derwaert/eñ braken dueren eñ veynsterẽ/
eñ wierpen die bedden/coetsen/tafelẽ/scra
ghen/eñ anderẽ huysraet in die gracht/eñ
braken al datter wel stont. ¶ Item swoens
daechs naer sinte Maertins dach / quam
Coppin edelijnc inden burch byder schole
vã sinte Donaes / om sijn ouermoedighe
woorden die quaet/ aerch ende schimpelic
warẽ/ ende õme dat hi drie reysen of meer
den raet van Burchmeesters/ schepenen/
eñ hooftmannẽ verstoorbeirt hadde in dye
schepen camere van Brugghe / daer õme
wordt hy daer ghesleghen ende seere ghe-
quetst. Hi ontliept eñ vloodt in die kercke
vã sinte Donaes / eñ barch hem achter dẽ
choor/men volchdene scharpelijc / eñ men
souden daer doot ghesleghen hebben / en
haddẽ hem die canonicken niet beschudt/
die welcke hẽ deden vpnemen eñ legghen
in haerlieder vangenesse. Eñ niet yegen-
staende dat hi daer beschudt was vã doot
ghesleghen te sijne/ eñ noch gheuanghen
was/beroemde hi hem vã soe vele quaets
ghedaẽ hebbende/ eñ noch vermat te doe-
ne/dattet een wonder was/met vele mede
ghesellẽ die hi wel wiste. Dit wetende dye
vander wet/hooftmannẽ eñ Dekenen/sy
ordonneirden datmen Morissis vã varse
nare/die Burchmeester doe was vã brug
ghe/ tallen tyden dat hy int schepen huys
quame/of vã daer thuys ghinghe/datmẽ
hẽ gheleeden soude met.xxx. vromer man
nen ofte meer. Voort was gheordonneirt
dat elck ambocht soude hebbẽ alle nachte

x.of.xij.persoonen wakende in haerlieder
ambochts huys/of int huys vā harē De
kene. ¶ Itē svrydaechs naer sinte Maer
tins dach waren te Brugghe vgadert die
iij.statē vā Vlaendren/die prelatē/die ede
le/eñ die heren vander wet vā Ghendt eñ
vā Ipre / eñ dē schout eñ burchmeester vā
Brugghe. Eñ dese versaemde statē ouersa
ghē wat previlegiē eñ vryhedē dat dye vā
Brugge haddē vp die vāder sluys. Eñ de
se voorß vandē.iij.statē ouer saghē ooc die
previlegien vander sluys/ōme te makene
eenē goedē gheduerighen paeys tusschen
die.ij.steden/eñ ooc dē prinche. ¶ Itē vp dē
ij.maendach inden aduent/begheerde die
Schouteeten vierscare te vergaderē eñ te
dinghene vā Coppin edelijnc die doe ghe
vanghen was eñ vp sine medeghesellen/
maer die Dekens en wildent niet ghedoo
ghē/ōme dieswille dat laetste vonnesse/dat
die schepenē vā Brugge wijsdē vp die vā
der Sluys/die welcke ghebannē warē bi
haren vonnesse huytē lande vā Vlaendrē
niet vulcōmen en was/wāt si nopt sindert
huyt den lande vā Vlaendren en quamē.
Eñ waert so dat si vā nieus ghinghē din
ghen eer dat die ballinghē tvonnesse obe
dierdē/ si soudē verliesen haerlieder previ
legien. Die Scoutheetē sprac ouermoede
lic hē liedē alle toe eñ seyde. Ick sal die vier
schare openen eñ dinghen wien dat lief of
leet es vā hu lieden/ eñ ōme dier woorden
wille was hi in vreesen vā doot ghesleghē
te sijn/maer ēmere met vriendelickē woor
den wast vstelt. ¶ Item des donderdaechs
daer naer vp sinte Lucyen dach quam die
prinche in dye stede vā Brugghe met.vij.c
pycaerdē/ eñ elc hadde aen een iacke/ ende
eenen hantboghe met gheschotte/alle die
collegien vā Brugghe ghinghē yeghē hē
met processien/ huytē der smede poorte/eñ
die wethouders stondē binnen der smede
poorte/ die hooftmannē eñ die dekenē stō
den bi sinte lops huys. Eñ als die prinche
was binnen der poorte/dye capiteyn van
brugge Vincent die schuetelare/die schou
theetē eñ die wet ghemeenlic/vielē hem te
voet/eñ wellecomdē hem met groter reue
renciē eñ weerdichedē. Eñ doen sprac mee
ster Jan die mil/ bi laste vanden capiteyn/
Scouteetē/eñ der wet/ eñ dē ghemeenten
vander stede aldus. Ghenadighe here eñ
prinche/ gode moet ghi wellecōme sijn eñ
al huwē subdijtē vander stede vā Brugge/
mijn heren mijn meesters die ghi hier ye
ghenwoordich siet/ biddē huwer princhel
licker weerdichept ootmoedelic/dat ghi hē
liedē paeysiuelic wilt latē ghebruyckē dye
previlegien/rechtē/eñ vryhedē die hē liedē
hier voortijts verleent eñ ghegheuen sijn
bi huwē voorders/ eñ bi hu edele heere be
seghelt/sonderlinge yeghens dye vander
sluys/ die welcke ōs ouerlastich eñ moeye
lic sijn/brekende onse previlegien / eñ ons
recht onthoudende. Dye Prinche dit ghe
hoort hebbende/antwoorde met bedructē
sinne seere swaermoedichlic. Ick ben daer
ōme hier ghecōmē te Brugghe/om hu lie
den in paeyse eñ in vredē te stellene. ¶ Itē
des vrydaechs in dye quatertempre voor
kersdach/ontrent dē.x.hurē indē aduent/
men brochte dē prinche die nyeumare/ dat
die vier neeringhē stonden in die wapene
vp die marct/ eñ daer ōme die prinche ont
boot in allen herberghē om sijn volc dat si
ghewapent eñ wel voorsien by hē souden
cōmē/ so datter terstont warē bi hē wel.v.c
mannē welvoorsien eñ ghewapēt. Eñ die
prinche ontboot bi hē Vincent die scuetela
re dē capiteyn vā Brugge/eñ vraechde hē
waer ōme dat die vā Brugge in die wape
ne warē/eñ Vincent was seere vwondert
wāt hi nyeuwers of en wiste/eñ hi nā met
hē vā sprinchens huysghesinne sōmeghe
personē / eñ si ghingē ter marct besien oft
so was/eñ si en vondender nyemēt. Ende
ōme dat die prinche qualic gheinformeirt
was/ daer ōme quamē des anderē daechs
die hoofmannē eñ die.lij. Dekenē hē liedē
voor den prinche excuserende/ eñ deden hē
vriendelicke biddē dat si mochtē wetē wie
hem liedē allso beloghē hadde/sy soudense
doen punierē. ¶ Nota hier naer volghen
die pointē eñ articulen waer of dat hē dye
Prinche beclaechde ouer die vā Brugghe
Eerst dat si ghemaect hadden een bedecte
aliancie die poorters yegē die ambochts
lieden. Ten.tweeden dat si sijne edele lieden
vā sinē upperstē rade/ sine wethouders eñ
officierē binnē sijnder stede vander Sluys

ghebannē haddē hupt ten lande vā vlaen
dren. ¶ Ten .iij. dat si maeckten diueersche
wapenloopinghe sonder consent vā hem
als prinche. Ten .iiij. ōme dat si dpe vandē
vrpen hadden ghenomē haerlieder vrpla
ten eñ haddē die poorters ghemaect/ ende
vele meer andere pointē daer si hem inne
mesgaē haddē peghē sine hoocheyt. Eñ ō
hē lieden dese saken te kennen te gheuene/
so lastede ende beual hi eenen meester Jan
vijndegoet dat hijt hem lieden segghē sou
de. Eñ ten beueilene vandē prinche/ so ver
haelde hi hē liedē alle die voorß pointē int
langhe/ eñ begeerde alle die te npeutē ghe
daen te hebbene/ eñ die brieuen die daer of
ghemaect warē te hebbene ghecasseirt in
sijn presencie. Voort so begheerde hy drpe
stedē te hebben te hē waert/ te wetene Ou
denaerde/ Slups eñ Nieupoort. Eñ dat si
noch eeneghe andere stedē noch ambocht
bochten vp dpe ambochtē eñ neeringhen
die men in eeneghe vandē .iij. steden doen
soute/ eenich besouck soudē hebbē. Op die
voorß clachtē eñ begheertē was lange eñ
veel tijts ghetracteirt/ eñ vp sinte steuens
dach soe wast gheapointeirt aldus. Eerst
dat die vnpe ende eendrachticheit vanden
poorters eñ vanden ambochtē blijuen sal
¶ Itē dē ban ghedaen vp die vāder slups/
dpe wort vā weerdē/ maer ter bede vandē
prinche mogē si blijuē in Vlaendrē/ maer
te Brugghe npet cōmen. ¶ Item vā desen
soude hē lieden die prinche gheuē letteren
dat dit appointement npet preiudicieren
noch quetsen en soude in toecōmēdē tijdē
den preuilegien/ rechtē/ eñ vryhedē vāder
stede vā Brugghe. ¶ Item vandē haghe
poorters die daer in ghecōmen warē/ sou
den betalen haerlieder psiue ter plaetsen
daer si ghesetē warē. Voort datmē die sta
kijtsen ter slups huptē swijne doen soude.
¶ Itē dat die vā Brugghe haerlieder pre
uilegien die si hebben vp die stede vander
Slups/ dat si dpe ghebrupckē eñ behoudē
sullē/ maer poortē/ vestē/ muerē diere ghe
maect sijn die sullen blijuen in wesene so si
sijn. Eñ daer warē notabele herē toe ghe
ordōneirt die vā sprinchē weghe ouersien
eñ visenterē soudē die preuilegien/ rechtē/
eñ vryhedē/ beede vanð stede vā Brugghe
eñ vanð slups/ eñ elc soude tsijne gebrupc
ken. Eñ als vanden sticke van die vanden
vrpen dat si wildē sijn tvierde let vā vlaen
dren/ eñ dat si begheerdē te hebbene eenen
seghele eñ een banniere met meer andere
pointē/ dat soude blijuē staēde tot dat tac
coort gemaect soude zijn tusschē die vā brug
ghe eñ die vanð slups. Eñ dit gedaē sijnde
die Prinche trac te Rijssele/ eñ hi liet die vā
Brugge beseghelde brieuē met sinē seghe
le vandē voorß apointemente. ¶ Itē vp .s.
Jans dach in die kersdaghē warē te brug
ghe ghebannē Coppin edelinc/ Bernaert
mathieu/ ende Daniel repniers elc .l. iaer
hupt dē lande vā Vlaendren vp sijn hooft/
¶ Itē vp .s. Vincents auent in Laumaent/
mer Joos vā haelwijn ō dpe grote foortse
eñ exactie die hi dede doen/ eñ menich iaer
ghe wochde dat sijn muelenare thuptkerc
ke nam dat seste deel vādē multre/ daer hi
maer het .xiij. en behoorde te hebbene bp
graciē. Eñ dat hi bedwāc die vā Blancke
berge dat si te brugge niet een witte broot
en mochtē coopen ō haerlieð kinderē pap
mede te makene. Hier ōme was hi ghecō
dempneirt bpder wet vā Brugghe die vā
blāckeberghe te gheuene in restoiretē pro
fijte vanð stede/ die sōme van .iij.c lb parezp
sen. Eñ dat die vā Blanckeberghe eñ van
huptkercke souden moghē broot coopen
waer si wildē/ eñ vā dier tijt voort souden
gheuē vā malene vā haerlieter coorne het
twaelfste vat eñ npet meer. ¶ Item was
voort ghecondempneirt te Brugge te doē
makene aē die veste .v. roedē muers/ tsijnē
coste. ¶ Itē tsaterdaechs naer .s. Pauwels
dach in Lauwe/ die ambachtē vgaderdē te
vespertijde al ghewapēt vp dpe marct/ eñ
si begheerdē te wetene wie si warē die ten
hertoge gheinformeirt haddē sorpdaechs
voor kersdach vā dat die vier neeringhen
ter marct ghewapēt stondē/ twelc soe niet
en was/ waer ōme die prinche seer tonvre
dē was vp dpe .iiij. neeringhē/ eñ dede sijn
volc vgaterē eñ wapenē. Eenege vanð ste
de haddē suspicie vp Vincēt die scuetelare
die capitepn vā brugge eñ Jā parlāt/ si wa
ren beede ghehaelt eñ gebrocht vp die hal
le/ eñ mē soudse gheworpē hebbē ter hall/
hupt vp die marct/ maer Jan parlant dre

excuseirde hẽ so wel eñ so bescheedelic/ dat
tvolc in hẽ ghepaeyt was / maer dexcusa-
cie vã Vincent die schuetelare en was soe
claer niet/ hi en bleef gheuangẽ/ eñ in han
den vanđ ghemeente. Tusschẽ onser vrau
wen dach lichtmisse eñ paesschẽ/ Morissis
vã Varsenare burchmeester vã Brugge/
õme dat hy duchte eñ vreese hadde dat hẽ
die prinche weđ vgrammẽ mochte vp die
stede vã Brugge ter cause vã deser laetster
wapenlopinge/ so reedt hi ghetÿdelicke bi
den prinche/ als nv tatrecht/ als nv te Rÿs
sele. Eñ om dat tcõmuyn sine meeninghe
niet en wiste/ si haddẽ vp hẽ quade suspicie
als dat hy pÿnde datmẽ tcõmuyn tonder
houdẽ soude. ¶ Item swoensdaechs in die
quatertẽpere in die vasten/ eenẽ Robrecht
de greyl des grauẽ vã Antholien dochter
sone in Schotlant/ õme sÿnder quaetheyt
eñ ouerdaets wille was ghebannen huyt
schotlant. Dese Robrecht de greyl nã met
hẽ sesthiene vrome ghesellen/ eñ hem was
ghelatẽ wetẽ vã eenẽ camerlinc vandẽ co
ninc Jacob vã Shotlãt/ als dat die coninc
tmeeste deel vãder vastene soude wesen te
parc in tcõuent vãdẽ predicarẽ. Dese voor
noemde ballinc met sinẽ vromẽ ghesellen
quã in tvoorß tcõuent vp den seluẽ woens-
dach bi nachte ontrent. iij. hueren voor der
middernacht. Die. cõ. was in sÿn wãbeys
onghenastelt meenende te gaen slapene/
eñ ter middernacht weder vp te stane om
te gane ter mattene. Wesende aldus maer
sÿn derdere in sine camere/ so es ghecõmẽ
dese voorß Robrecht vp toeuerlaet vãdẽ ca
merlinc voorß in die camere vandẽ coñ. eñ
heift hẽ daer met sinẽ ghesellẽ ghebrocht
vandẽ lÿue ter doot eñ deerlÿckẽ vmoort.
Dese robrecht met sinẽ gesellẽ dese moort
ghedaen hebbende / meendẽ wel te vliene
eewelic huyt den lande/ maer si waren soe
scherp gheuolcht dat si ẽmer gheuanghẽ
eñ al ghecregẽ warẽ. Dese voorß robrecht
was gheexamineirt of yement van deser
moort wiste meer dan sÿn ghesellẽ. Eñ hi
bekende hoe die Graue vã Acholien daer
of wiste/ die oom was vanden seluẽ. cõ. eñ
die naeste om. cõ. vã schotlant te sine/ had-
de die selue. cõ. gheen hoyr ghelatẽ vã sinẽ
lÿue cõmende/ eñ dat die voorß Graue vã
Acholien dat vsweech/ die wel meende by
sinen heilene noch selue coninc vã Schot-
lant te sÿne/ huytẽ welckẽ hi oock gheuan
ghẽ wort eñ ghesleipt te peerts steerte/ eñ
daer naer onthooft eñ ghequartiert/ ende
dlichame vp een wiel ghesedt/ ende thooft
was bouẽ trat ghestekẽ vp eender glauie
schacht/ eñ onđ trat was ghescreuẽ in een
bardekin met grotẽ letterẽ. Hic est rex tra
ditorũ scocie/ eñ vp thooft was ghestelt eẽ
croone vul dagghẽ. Robrecht sÿnder doch
ter sone was ooc ghequartiert/ eñ alle sÿn
ghesellẽ warẽ onthooft tot. xvi. toe/ eñ dye
lichamẽ vp raden ghestelt. ¶ Itẽ vp onser
vrauwẽ dach annunciacie in die Maerte/
so was des coninx oudtste sone ghecrooñt
coninc vã Schotlãt/ een kint vã. viij. iarẽ.
¶ Itẽ sviydaechs voor palmẽ sondach wa
ren te Parÿs gheuanghẽ meester Pieter
maugherry Canonick vã onser vrauwen
kercke vã Parÿs/ eñ met hem drie andere
poorters vã Parÿs. Eñ dese viere waren
gheaccuseirt dat si soudẽ hebbẽ ghelatẽ in
cõmen heymelicken die Inghelschen met
machte vã volcke binnẽ der stede van Pa
rÿs/ vp den palme sondach in dye hooch-
messe. Eñ swoensdaechs daer naer in dye
passie weke/ warẽ die drie parizienen ont-
hooft / eñ meester Pieter maugherry dye
wordt ghecarckert. ¶ Int. iaer. M. iiij.c eñ
xxxvij. des maendaechs in die paessche da
ghẽ/ twelc was dẽ eerstẽ dach vã April / so
warẽ vgadert te Brugghe die wet/ hooft-
mannẽ eñ Dekens õ dye stede te houdene
in paeyse eñ in vredẽ. Daer was een scep-
per die hoorde dat den hooftmã vã tskaer-
mers sestendeel altÿt sprac ten paeyse / eñ
hadde ghedaẽ tbeschut vã andere hi soude
ne daer õme ghesleghẽ hebbẽ. Des maen
daechs naer dẽ anderẽ sondach naer paes
schẽ/ twelc was dẽ. xv. dach vã April/ was
te Ghendt een grote wapenloopinge vã
tghemeente yeghẽ dẽ herẽ/ eñ dat õ tgrote
vwÿt dat tghemeente dagelicx hoorde vã
den herẽ/ twelc was/ haddẽ dye vã ghendt
niet deerste gheweist dye vlodẽ eñ vp bra-
ken vã voor Calis/ die Prinche soude wel
Calis eer lãc ghecregẽ hebbẽ. Sy quamẽ
voor tschepẽ huys / eñ sloughẽ dueren eñ
veinsterẽ in stickẽ/ eñ si brakẽ sõmege scry

nen eñ andere slotē/eñ sochten sommeghe schepenē/eñ dē Deken vander groter neeringhē. Voor tscepēhuys was seere ghevochtē/eñ daer warē vele lieden seere ghequetst/eñ daer bleuender.iij.of.iiij.doot in tgheuecht. Eñ heyndelicken so wort ghewrouwcht Ghyselbrecht pattepyt die Dekene vander groter neeringhe/die daer binnen een huysekin gheulodē was. Si liepē daerwaerts eñ sloughene daer doot/ōme dieswille dat hy een was vandē principaelstē die den roup ende beuel gaf by nachte dat theyr op brekē soude vā voor Calis/eñ dat si thuysewaert treckē soudē. ¶ Item in die selue weke des donrēdaechs voor die bruggemarct/so quā tambacht vandē smedē tsauonts te Brugghe vp die marckt al in die wapene/eñ alle dandere ambochtē die volchdē hē liedē. Eñ tsauonts tusschē den viij.eñ den.ix. hueren indē auent quā den Burchmeester vā brugge bi Morissis vā varsenare bi hē liedē/eñ men vraechde hē waer ōme dat hi so dicwijle eñ so simpelic bydē prinche trac/eñ sonder twetē vādē ghemeenē rade vāder stede/eñ sonder hē te horene vantwoordē/sy wildene ghesleghen hebbē/maer Jacob van varsenare die doe vpper hooftmā was vā Brugghe/ die beschuddene/eñ halp den Burchmeester dat hi ontghinc/ eñ vloodt in Groenevoorde. Eñ Jacob vā varsenare die versprac tcommuyn/ōme dat si den Burchmeester so rudelic toe sprakē/eñ daer ōme was hi vp die stede daer doot gheslegē/eñ Jacob adoorne/hooftmā in skaermers sestēdeel slouch naer dē ghenē die iacob vā varsenare doot slouch. hi wart vā sommege vriendē huyt ghedroomt/ eñ hi ontquā onghequetst vā danē. Die burchmeester wort gewrouwcht dat hi was in Groenuoorde/eñ wort daer ghesocht eñ ghecreghen / eñ wort gheleet voor die halle/eñ wort daer doot ghesleghē bi sinē broed Jacob. Tvrydaechs eñ tsaterdaechs daer naer vele poorters ruymden huyt Brugge met lijue eñ met goede also verre als si constē/ wāt si saghē wel datter wonderlic begonste te gane/daer en bleef niemēt vāter wet weghe dā dē burchmeestere vandē courpse. Die capiteyn/Scoutheetē/baliu/eñ die.v.hooftmannē vandē v.sestendeelen waren alle wech.

¶ Hoe die Hertoge Phelips quā te Brugghe met een grote quātiteyt vā volcke/eñ meende die Stadt in te nemene.

Tem int iaer.xiiij. ende.xxxvij. Des woensdaechs in die sinxē weke quā die prinche te Brugghewaert wel met.iij.duysent lieden van wapenen/onder pycaerden eñ andere/ōme met sinen liedē(ōmer dē meesten hoop)te treckene vā buyten der stede ōme naer der sluys/soe die mare ghinc/eñ vā daer soudy varē in Hollāt mettē voorß walen/maer hi soude met sinen raet/ende met sinē huysghesinne cōmē in Brugghe/vp dē voorß woensdach eñ blijuē in Brugghe.iij.of.iiij.daghē om recht eñ vonnesse te wijsene/ouer den ghenen dye Mouriss vā Varsenare dē Burchmeester/ende Jacob sinen broeder doot ghesleghē hadden. Eñ Lodewijc vandē walle die Burchmeestere(die als toe gheweist hadde bydē prinche te Rijssel)die quā voren/eñ toochde der wet eñ den Dekens eenē brief gheteekent met des princhen signet/dat hi gheene walen in Brugghe bringhen en soude/maer soudtse buytē ōme doen passeren als voorseyt es/huyt den welcken die vā Brugghe ter eerbaerheyt vādē prinche/sondē te male om volc te spijsen een kuewe wijns.vij.tonnē biers.x.hoet broots/eñ eene cuppe bueters/eñ meer andere prouāde. ¶Nota ontrent den.iij.hueren naer der noenē soe quā die Hertoghe vā Borgoengien in die bouuerye poorte. Eñ alle die collegien vā der stede die ghinghen yeghens hem met processien/ende hem volchden sine.iij.duysent lieden/ende brochten met hem lieden wel.vi.of.vij.standaerden ende bannierē. Die prinche sandt.vi.of.vij. van sinen edelen lieden bouen vp die bouuerye poorte/omme tscofhet vp te houdene tot dat sijn volck binnen ware. Die wet ende dye Dekens ghinghen yeghē hem ter poorte/eñ baden hem dat hi incōmen wilde met also vele volcx als hy beloeft hadde/ende hem lieden beseghelt. Ende si ghinghen hē yeghen met groter weerdicheyt/onghewapent eñ bloots hoofts. Dye Prinche bleef in dye bouuerye poorte staende/seggende hi en wilde in dye stede niet cōmen voor al sijn volck binnen ware/hi wilde selue dye laetste sijn. Die wet ende die Dekens seere beschaemt sijnde/si consenteirden datmen iij.of.iiij.hondert lieden in laten soude. Eñ si sonden bouē die poorte sommeghe ambochtslieden dat si alser ontrent dye hondert in waren ende die prinche/dat si schofhet neder souden latē vallen. Men liet die walen ende pycaerden in cōmen. Tsprinchen lieden die bouen vp die poorte warē/hadden tscofhet so onderstelt/soe datment niet neder laten en mochte/ende in die stede warender wel ghecommē.xi.hondert/ende doe quam die prinche/ende vā desen warē den meestendeel walen. Die dekens ende die wet waren alle onghewapent/eñ al tcōmuyn van Brugghe. Die Dekens deden met groter pijnē ōmer die poorte sluyten/metsgaders dat scofhet nyet neder en mochte. Ende die bouen vp die poorte waren seyden hoe dat die edele mānen die vp dye poorte oock waren tscofhet onderstelt hadden/ende dat sy hem lieden dreechden in dye veste te worpene ōme dat si tscofhet wilden neder laten vallen. Die prinche rijdende naer die vrydaechs marckt/die walen haddē elck eenen hantboghe ghespannen ende schoten naer volck in die bouuerye strate/eñ sommeghe saghen ter veynsteren huyte ōme den prinche te siene ende hem te wellecommene. Die walen schotē daer/ende quetsten vele lieden. Die hertoghe vā Borgoengiē ter vrydaechs marct cōmende met sijnen edelen/dye heere van Ysledam/die bastaert van Saintpol/dye heere vā lichteruelde/eñ vele andere edele heren ghinghen maken bataelgie byder beeste marct. Ende die Prinche hadde een naeckt sweert in sijn hant/het gheuiel dat een hout patroon een backere stont bydē prinche/ende dede sinen cappoen of/ende nijchdene toe segghende. Willecōme ghenadighe here eñ prinche/ende dye prinche nam sijn sweert eñ slouch dyen houdē patroon doot. Voort quāmer bi auentueren noch een mā bydē prinche eñ was een cupere/die hi ooc doot slouch. Tcōmuyn dit siende/elck liep thuysewaert ende si ghinghen hem wapenē/eñ quamē met rabaudekins eñ met voghelaers. Die herē van lichteruelde was vandē prinche ter marct ghesonden/ōme te besiene of tcommuyn ter marckt was/ende hy en vandt daer

gheen volc ter marct. Hi sprac tot een van sinen knechten/ wy willen den prinche ter marct doen cōmen/ wāt hier en es gheen volc ghewapent. Doen seyde een brugge linc die dat hoorde. Here behouwē huwer weerde/ ghi en weit niet wat in dese twee hallen es/ daer mach wel veil volcx in wesen. Die heere van lichteruelde dat horende ende wat veruaert sijnde/ ghinc weder ter vrydaechs marct tot den Prinche/ dye welcke met sinen walen naer tvolc so ghe schoten hadden/ dat dye huysen ront ōme die vrydaechs marct staken vul schichten vanden gheschotte/ eñ hadden meneghen mensche ghequetst/ ende.xi.persoonen vā Brugghe ghedoot. Ende si riepē met luyder stemme/ la vyle gaingnie/ tue tout tue tout/ eñ sy riepen dit met soe luyden voyse dattet dye walen ende andere dye buyten der bouuerye poorte warē wel horē mochten. Dye van Brugghe quamen ter vrydaechs marct met haren voghelaers nae die walen. Ende die prinche met sinen walen vloden alle naer die bouuerye poorte/ metsgaders dat si saghen het volc vander stede van diueerschen houcken ende straten vp hem lieden commende/ hauwende ende keruende/ ende schietende met haren rabauden ende voghelaers. Ende die bouuerye poorte was ghesloten/ soe dat hē lieden nyement meer vā buyten ten sercour se en quā. Daer was in die bouuerye strate schoffierlicken seere gheuochten/ die vā Brugghe sloughender bet dan.lxx.persoonen doot van T sprinchen volcke bi Sinte Juliaens cappelle/ daer bleef ooc verslegē die edele vrome Ruddere die heere van Iy ledam. Ende die Prinche eñ sijn volck dat bi hē was haddē gheerne huyt gheweist/ maer die poorte was ghesloten. Die prinche seer beducht sijnde/ sandt ten huyse vā eenen smet om hamers/ beetels ende trectanghē/ om tslot vander poorte met crachte of te brekene. Ende al die wijle dat hy in die poorte stont/ die van Brugghe questē noch vele vanden walen/ so datter somme ghe vloden in die veste ōme ouer te swemmē/ daer of datter vele verdronckē. Heymdelick so quam die hooftman vandē schadebeletters Jacob van hardoye/ ende had de ghehaelt sulcke instrumenten in eens smeets huys daer mede datmen die slotē vander bouuerye poorte in sticken slouch Men dede die poorte open/ eñ die prinche met den ghenen die bi hem warē/ sijn walen die in cleender menichte warē/ eñ met mer Colaert vanden Clyte/ heer Roelant van huytkercke/ ende sommege poorters dye huyt Brugghe gheuloden waren/ eñ eeneghe vanden vryen/ ende Lodewijc vā den walle/ sy vloden alle te Rijssele waert seere gheschoffiert. ¶ Nota/ dat vāder fonteyne in die bouuerye strate tot dē tolhuyse aen die bouuerye poorte die grippē aen beeden sijden vander straten laghen noch tsanderdaechs/ twelc was sdonderdaechs in die Sinxen weke noch al vol bloets/ eñ die straten waren al root gheuerwet vanden bloede van sprinchen lieden. ¶ Itē vp dien dach warēder.lxx. of bet in sint Jans huys begrauen van diere versleghen waren. Daer wasser ooc vele seere ghequetst die te lijue bleuen/ ende waren soetelic ghe hantiert. ¶ Item vp den donderdach waren wel.lxxx.walen gheuanghen/ die sommeghe waren van sprinchen huysghesinne/ die confessuer van me vrauwe die printersse ende sanghers vā sprinchen cappelle. Dese waren wel.xl.persoonen dye van Sprinchen huysghesinne waren/ en de ter weerdicheyt vanden prinche liet men alle dese gaen/ eñ daer bleuen gheuanghē wel C.walē of bet/ dye in diueersche herbergē gheuanghen waren/ vanden welckē datter svrydaechs in die Sinxen weke vp die marct te Brugge vp een schauot.xxij.ont hooft warē. ¶ Item om dat Jacob vā hardoye hooftman vandē schabeletters hadde gheweist/ ter bede vandē burchmeester teens smets huys halen instrumentē ōme dye slotelen vander bouuerye poorte of te brekene/ eñ die poorte opene te doene/ daer ōme wordt hi swoensdaechs voor die octaue van Sacraments dach onthooft/ ende ghequartiert. Dat incarnacioen dat brugghe vanden pycaerden niet verdoruen en was es dit. Brugge die picaerdē in Meyevelde/ dye Schoonedijke die twee en twintich telden. ¶ Tusschen sinxen eñ sinte Barnabas dach die vāder Sluys dedē tswijn

stakÿtsen/soe datter gheen goet noch ten Dāme noch te Brugghe cōmē en mochte ¶ Item des donderdaechs naer sinte Barnabas dach/soe deden dye vander Slups een ghebodt van sprinchen weghe/ dat elc coopman van wat steden oft lande dat hy ware/dat hi sijn goet mochte bringhen in der Slups/ende vp doen/coopē/ende vercoopen/sonder van dien begrepen te sijne van dye van Brugghe. ¶ Item van sinte Triniteyts daghe tot sint Jans baptisten vigilie/ waren die drie staten vanden lande vergadert te Ghendt/ōme metter hulpe van die heeren vanden rade die manieren te vindene hoe dat si tlāt in paeyse eñ in vrede mochten stellen. Ende alle die natien vandē cooplieden waren drie warvē te ghendt/biddende voor die stede vā brugghe dat si daer haerlieder coopmanschepē vredelic mochten bringhen/coopen eñ vercoopen/soe si ghecostumeirt waren/ ende haerlieder goet int swijn bringhen mochten/ende hupt voerē sonder belet/of si souden Vlaendren moeten laten ende vā noode eldere trecken. Maer wat men dē prinche badt ten mochte al niet baten/ōme die groote schoffierichede die si hem ghedaen haddē als voren verhaelt staet/ so en was sijne meeninghe anders niet dan die stede te verderuene ende te verhongherene. Eñ in teekene van dien/ so dede hi beuelen ter Nieupoort/te Dixmude/ ende al westlant duere/datmē te Brugghe gheen vitaelgie noch andere prouande bringhē en soude/ vp die peyne van te cōmene in sijne indignacie. Die van Brugghe dit vernemende/ ōme dat si lettel corens haddē/ ende datter seere diere was/ daer laghen voor tswijn vele oostersche schepen ghelanden met coorne/die gheerne daer mede te Brugge ghecōmen hadden/ maer sy en mochten nyet duere ōme dye staken dye in tswijn stonden. Ende daer ōme die van Brugghe vp den eersten dach van Hoymaent sonden ter Slups waert/wel.v.duysent mannen seer wel ghewapent/ōme Slups te beleghene ende tselue coorne te ghecrijghene/ want dye van Ghendt hadden ontboden die vander Slups die stakē hupt den swijne te doene/maer si seyden si en souden dat om nyemants wille doen/ten ware dat sy expres beuel hadden vandē prinche. Des anderdaechs was den lieden vā Brugghe die voor der slups laghē ghesept dat tcoorne ontladen was/ eñ was ter ware buytē ardenburch vp waghenē ghelept/wel tot vi.duysent hoedē ende gheuoert te Brugghe. Eñ si laghē voor die Slups.xviij.daghen/ si schoten met groten engienen dye westpoorte in sticken/ ende dadender grote schade/ binnen der tijt dat si daer laghē. Die heeren ende sommeghe Dekens van Ghendt quamē te Brugghe/ōme met hē lieden te sprekene/ende een goet middel te helpen vindene om den Prinche te paeyene/ ende om den coopman te houdene binnen den lande/ dye heyndelickē vertreckē wilde/ ende sy begheerden die preuilegien te siene die si hadden vp die vander slups/ ende oot vp die vanden vpen/eñ den brief vanden paeyse vā Vlaendren die te Doornicke ghemaect was/ int iaer ons heeren M.CCC.ende.lxxxvi.in die maent vā Decembre. Ende als si alle dinghen ouerghesien eñ wel verstaen hadden/ sy gauē hemlieden ghelijc/ende die vanden vpen ende vander Slups groot ongheliic. Dye van Ghendt die hem seluen seer pijnden ende moeyden ōme tlandt te helpen stellene in paeyse/eñ in vredē/ eñ dē coopman te houdene binnen den lande/alsoe dat hi al ōme vry varen ende keeren mochte/ daer hy te doene hadde/ si trocken metsgaders andere notabele hupt den lande vā Vlaendren byden prinche haren wettelicken here/eñ baden hem ootmoedelick dat hi ontfaermenis hebben wilde vp sijne goede stede van Brugghe/ende dat hi inden lande vā Vlaendren gheene pycaerden meer seynden en woude. Die Prinche en gaf hē liedē gheen antwoorde. ¶ Item sorydaechs vp sinte Margrieten auent/ so brac theyr van Brugghe vp/ dat.xviij. daghen voor der stede vander Slups gheleghen hadde/eñ tsanderdaechs quamen sy inder stede van Brugghe. ¶ Item int beghintsele van Ougstmaent die drie staten quamen te Cortrijcke/omme te tracteirene met ten Prinche haren heere ouer dye van Brugghe/als dat si mochten commen thueren

paepse. eñ te sijnder ghenaden. Maer dye
prinche en quā selue daer doe niet / hi dede
beuelen al Vlaendrē duere / datmē te brug
ghe gheenderhande vitaelie bringhen en
soude. Die vāder Slups trocken ghetijte
lijc hupt om vitaelie eñ andere prouande /
te Heyle / te Maldeghem / te Moerkercke
te Ramscappelle / Toostkercke / eñ in meer
andere plaetsen / eñ vinghen al ōme die ha
ghepoorters vā Brugghe / eñ leedense ter
Slups / ende namen haerlieder prouande.
Eñ mer Jan vā hupkercke capiteyn van
der nyeupoort dede der ghelijcke ontrent
Ghistele. Eñ Pieter die bul eñ Trijstram
dye crane / eñ sommeghe andere poorters
van Brugghe die hupt Brugghe ghevlo
den warē die wachtedē ten suuel coopers
vā Brugghe die te Dixmude / te Veurne /
eñ elders gheweist haddē om suuel te coo-
pene ten behouue vāder stede vā Brugge /
eñ vinghense / eñ namen tselue dat si had-
den / eñ brochtēse ter Nyeupoorte ghevan
ghen. Ontrent sint Jans messe deden dye
vā Brugghe vellen alle die hooghe bomē
dye binnē den palen vā Brugghe stondē /
eñ sonderlinghe vanden poorters goedin
ghē dye hupt Brugghe gheulucht warē /
eñ men maeckte daer mede die bollewerc
ken die buptē der poorten eñ vp die vesten
stondē. ¶ Item in die Ougstmaēt / so was
of ghehauwen den busch vā Tilleghem /
eñ tcasteel of ghebroken ōme dat die heerē
vanden vrpen daer inne niet en souden lo
gierē. Eñ in die selue maent eñ in septem-
bre daer naer waren by wijlen bestanden
ghemaect / eñ binnē dien so haddē die van
Brugghe saufcondupt vanden prinche te
cortrijcke te cōmene / om te tracteirene vā-
den paepse. Eñ als dye vā Brugghe daer
waren / die prinche en quāmer niet. Daer
naer so warē andere diueersche dachuaer
den gheordineirt te houdene vp tselue te
Denremōde / daer naer Taelst / eñ in meer
andere plaetsen / maer allsmen dē prinche
daer of ghewaechde / hy en wilō in gheen-
der manieren naer horen / e ñ in dyen staet
so bleeft een wijle tijts staende. ¶ Item vp
den saterdach naer sinte Bauē dach / twelc
was den. v. dach van Octobre / doe quam
mer Jan vā Hupkercke / bet dan met. C.

ende. xxx. peerden smorghens met den da
ghe tsinte Baefs bupten Brugghe / eñ hy
met sinen ghesellschepe hadden ghenomē
den lieden dye te Brugghe waert drevven /
coepen / schapen / calueren om te vercoope
ne / eñ andere vitaelien / al haerlieder goet
dat si darwaert brochten. Eñ die vā brug-
ghe wordens gheware / eñ trockē terstont
hupt wel. xij.ᶜ sterck / eñ volchden mer Jan
voorē met sijnen ghesellschepe / ende als si
quamē voor tcasteelkin te couckelare daer
Pieter vā belle plach te wonene / daer wa
ren inne heer Heyndrick vā Reingheertſ-
vliete prochiepape vā Couckelare eñ De-
ken van kerstenhede / van Oudenburch /
die bastaert van belle / eñ noch. x. ghesellen
tot hem lieden / die welcke hē m liedē schof-
fierlic toe spraken / eñ schoten naer hem lie
den so dat die van Brugghe hem liedē ver
gramden / eñ bestormden tcasteelkin / ende
vulden die grachten met rijsen / ende won
nent / eñ roofdent al datter inne was / ende
stakender tvier inne / ende si vinghen den
dekene eñ den bastaert ende alle dandere /
eñ brochtense te Brugghe inden steen / eñ
si ghecreghen eñ achterhaelden vele van-
den rooue die mer Jan / mer Joos die bru-
ne / Phelips van longpre den lieden die te
Brugghe waert quamē ghenomē haddē
¶ Item vp den. x. dach vā Octobre so had-
den die vā Brugghe weder sauuecondupt
vanden Prinche. xiiij. daghē lanc / om met
hem te sprekene / ende si trocken te Rijssele
daer hy als doe gheōmen soude hebben /
mer hi en quāmer niet / eñ bleef altijts Ta
trecht / dus keerdē si weder sonder met hē
te sprekene / in eenich traptiet van paepse.
¶ Itē vp dē. xx. dach vander seluer maent /
so trocken die vā Ghendt hupte met eenē
groten heyrcrachte / eñ met. lxxij. banierē /
eñ oot met sprinchen bāniere / eñ sloughē
tenten eñ pauwelioenen bupten Ghendt
by sinte Marien kercke / eñ si hadden ont-
boden al haer ondersaten dat si daer bi hē
lieden cōmen souden ghewapent / eñ met
hueren bānierē. Daer quāmer vele by hē
lieden / ende sy warē doe sterck. vi. dupsent
mannē of meer. ¶ Item vp sinte Symon
eñ sint Juden dach / die vāder Slups ghin
ghen rooven in sinte Laureys prochie by

Genthille. Eñ die vã dier prochie dye vin ghender. viij. vandẽ slupsenaers / eñ voerdense int ghendtsche heyr / daer warẽ si alle onthooft. ¶ Item binnen der seluer tijt / so quã die here vãder Vere ter slups / eñ hi trac met den volcke vander slups te Oostkercke / eñ daer ontrent / eñ sloughẽ die lieden doot / eñ roofden haerlieder goet ende brochtent inder Slups. ¶ Item des dysendaechs naer sinte Symoen eñ sint Juden dach trockẽ die vã Brugge te Lisseweghe / eñ dedẽ dier ghelijcke. Daer was seer ghevochtẽ / eñ daer bleuẽ. xviij. mannẽ vã dye vã Brugghe doot ghesleghẽ. ¶ Itẽ vp alder sielen dach snuchtens trocken die van der Slups te Heyst / eñ te Blãckeberghe / eñ beroofdẽ tvolc / eñ dedẽ daer grote schade. Als die vã Brugghe dat verhoordẽ / sy deden een ghebodt dat alle dye ghene dye Brugghe lief haddẽ / dat si soudẽ treckẽ by huerẽ capiteyn. Ende dese capiteyn track met sinen brugghelinghen daer die slupsenaers harẽ roof vã harẽ beestẽ haddẽ ter weede gaende / eñ si namẽ weder alle dien roof ende brochtense te Brugghe waert. ¶ Itẽ tsondaechs naer alder sielẽ dach / die vandẽ Dãme metsgaders den serganten vã Brugghe dye indẽ Dam laghẽ / trockẽ bi nachte te laepschuere / te hannekin werve / te moerkercke / eñ eldere daer si wisten dat yemant woonde die dẽ lieden vander slups ghewone warẽ te sustenteirene vã eeneghẽ vitaelien / daer beroofdẽ sijt ende maectenter al schone vã beestẽ eñ alderhãde prouanchie / eñ brochtent inden Dam. ¶ Itẽ sdysendaechs naer alder sielẽ dach / vtrac theyr vã Ghendt dat. xv. daghẽ ghelegẽ hadde buytẽ ghendt / vbeydende huere ondersatẽ / eñ quamẽ sdonderdaechs logierẽ Teeclo. Die vã Brugghe dat weten de / si quamẽ met sõmeghe Dekenẽ tot hẽ lieden te Eeclo. Eñ die vã ghendt ende die ghedeputeirte vã brugge ghinghẽ tsamẽ te rade teeclo in die kercke. Daer was ghe oordõneirt dat. xvi. notabele van dye van Brugghe die daer ghecõmẽ warẽ / dat die daer blijuẽ soudẽ int heyr van Ghendt / in ostaegien / eñ mẽ soude seyndẽ. xvi. notabele personẽ vã dye vã Ghendt te brugghe / die welcke soudẽ te kennẽ gheuẽ den ghemeenen volcke van brugghe / die vegheerte eñ die meeninghe vã die vã ghendt. Eñ die vã Ghendt te brugghe cõmende / ende haerlieder last ontdect hebbende / die van Brugge en wildender in gheender maniere in cõsenterẽ. Doe trockẽ dye vã ghendt weder Teeclo / eñ gauent daer te kennene / daer õme dat sy die. xvi. notabele dye daer in oestaegien laghẽ hildẽ gheuanghẽ / eñ dedense seere nauwe wachtẽ eñ bewaren. ¶ Item swoensdaechs naer. s. Maertins dach vertrack theyr vã ghendt / eñ quamẽ Tardẽburch / eñ brochtẽ daer met hẽ liedẽ die. xvi. poorters vã brugghe / als gheuanghẽ liedẽ / te wetene een wethoudere van brugge. vij. dekẽs / eñ. viij. andere notabele mãnẽ vãder poorterye. Eñ die vã ghendt bleuẽ daer met huerẽ stãdaerdẽ. xiiij. dagẽ lanc. Eñ binnẽ dier tijt so braken si thuys van Pieter bladelin gheseyt leestmakere / dat bi soetendale staet / eñ thuys vã Clays vandẽ velde bi Ardenburch / eñ ghinghen voort te Malleghem / eñ te heyle / te moerkercke / eñ in andere plaetsen / eñ waer dat si vondẽ eenege hagepoorters vã brugge ofte haerlieds goet / dat namẽ si eñ drougẽt met hẽ liedẽ. ¶ Itẽ Race onreme haerlieds capiteyn dede doẽ een gebodt dat nyemẽt die vã brugge eenege prouãchie of vitaelgie voeren noch bringhẽ en soude / vp die vbuerte vã lijue eñ vã goede. Eñ doe dede hi met die vã ghendt onthoofdẽ drie poorters vã brugge. ¶ Itẽ swoensdaechs naer s. Kathelijnẽ dach / schieden dye vã ghendt huyt Ardenburch / eñ quamẽ snoenens te Eeclo / eñ si leeddẽ dye voorẽ. xvi. poorters vã Brugge gheuangẽ met hẽ liedẽ / eñ het was vp diẽ tijt een harte cout wedere / daer õme sommege vanđ weuerye vã ghendt brakẽ in sticken die glenden eñ die tuynen die dye liedẽ haddẽ ghemaect ontrẽt haer lieder houen / eñ vbarndense / eñ die ghene diere gram om warẽ of daer toe seydẽ / die slougense noch toe. ¶ Itẽ die vanđ Casselrye vã ghendt / eñ sonderlinge die vã Cortrijcke eñ die vã outenaerde begreyẽ die vã ghendt daer õme / eñ seydẽ met vromẽ sinne aldus. Wi zijn bi hu liedẽ gecõmẽ thuwẽ beueilene õ hu liedẽ byslãt te doene / õ dat tlãt machte ghestelt wordẽ in paeyse eñ in

vreden/eñ wi waenden dat ghy daer ōme hupt ghetrocken waert/ maer ons lieden dunckt al die cōtrarie. Eñ dat ghi ghewapent aldus hupt ghecōmen sijt/ es yeghē den wille vā onsen gheduchtē here eñ prinche/ eñ en doet anders niet dan dat ghi lieden pijnt te roouene/ te moordene/ te steilene/ eñ volc vandē lande te veriaghene eñ bystier te makene. Eñ hier ōme wierdē si gram eñ trocken Teerlo up dye marct/ eñ maecten battaelie. Die vā Cortrijcke ende vā Oudenaerde quamer vrolicke yegens hem lieden. Daer was seere gheuochten/ so datter vā die vā Ghendt.iij.doot bleuē/ eñ vele seere ghequetst. ¶ Itē die.rvi.ghe uanghē poorters vā Brugghe/ siende dat die van Ghendt ter marckt liepen/ si pijnden hē vā achter hupt te cōmene/ eñ liepē duer busschen eñ duer haghen/ eñ dooldē ij.daghen lanc eer sy thuys cōmen constē/ eñ up den.rviij.dach van Nouembre quamen si te Brugge. ¶ Nota/ van sommege dinghen die gheuielen in die selue maent van Nouembre. Eerst up den.rij.dach vā Nouembre so waren die van Brugghe in dye wapene ōme.rr.sacken Inghelscher wulle/ toebehoorende Anthonis fransoys/ die die brugghelinghen die te Weyndune laghen ghraenueert hadden/ eñ seydē dat sy toe behoorden Parent fauen/ eñ up dat soe vercochten sijse/ eñ gauen den sack om iiij.lb gr. Eñ midts dat claerlicken beuonden was dat si onrecht hadden/ so en was den coop van gheender weerden/ ende Anthonis fransoys behilt syn wulle. ¶ Item up den.riij.dach vander seluer maent/ bezeghelden die sommeghe van Brugghe/ dat tlandt vanden vryen een let blijuē souде alsoot gheweist hadde vā houden tijdē/ eñ up dat beloefden die van Ghendt hem lieden bystadichept te doene ende te helpene te haren rechten/ eñ si soudē haerlieder beste doē dat tlandt soude moghē ghestelt worden in paeyse/ ende in vredē/ maer dye ghemeene poorterye en wilde niet gedooghen datmen die voorē beseghelden brief seghelē soude met der stede seghelē. ¶ Itē up den seluen dach was ghemaect een bestant vā.viij.daghen tusschen die vā brugghe eñ die vander sluys/ by den toe doene van die van Ghendt/ maer die principael ste van Brugghe dedent seere noode/ daer ōme dat dye van Ghendt seere mespaeyt eñ tonvreden waren. ¶ Item up den.rvi. dach vander seluer maent/ die vā Ghendt ontboden die van Brugghe dat si wel wilden met hem spreken up dye materie van dat sommeghe poorters eñ Dekens van Brugge die Teerlo gheweist haddē/ eñ hē liedē beseghelthedē ghegeuē haddē/ twelc si sonder consent vandē ghemeenē volcke vander stede ghedaen hadden/ wānt sy en waren nyet ghelast vander ghemeender poorterye eenege beseghelthede te consenteirene/ eñ si dedens hē lieden gheheelickē of/ eñ en wilden met hē lieden niet spreken noch eenich traytiet houden. Dese sakē cōmende ter kennisse vandē prinche/ so ontboot hi die vā Brugghe dat si gheen traytiet houden en soudē/ noch eeneghe aliancie maken met die van Ghendt/ want dat si allso ghewapent eñ met bānieren hupt ghetrocken warē/ en was hē niet danckelick. Als die van Brugghe dat hoorden/ so dedē si terstont vanghē die ghene die Teerlo tsaterdaechs voor.s. Maertins auent/ dye van Ghendt gheconsentiert ende beseghelt hadden haerlieder voortstellen te helpen vulcōmene/ als die vandē vrijē een let te makene/ eñ oock sommeghe andere pointen/ aengaende den sticke tusschē dye van Brugghe eñ die vāder Sluys. Ende alder eerst so waren gheuanghen

Jan die papere
Die Deken vanden varwers
Die Deken vanden tēmerlieden
Die Deken vanden smeden
Marck van haricourt
Die Deken vanden backers
Die Deken vanden cordewaniers
Die Deken vanden schiplieden
Die Deken vanden keersghieters
Die Deken vanden leirtauwers
Jan die swarte scheerere
Coppin die mesmakere.

Eñ up den seluen dach eer si gheuanghen waren/ soe quamen inden burch Coppin die mesmakere/ Jan dye swarte/ ende Jan brpelman/ eñ maecten een groote roupinghe/ ende wilden heyndelicken dat dye vā

Brugghe witghetrocken hadden ghewa penen hant tot die vā Ghendt/ eñ die sme den eñ dye vulders warē al ghereet/ende haddē haer cariinē ghelaten/maer haddē die vā Brugge doe hupt ghetrockē/si had den alte seere bedroghē gheweest. Eñ dye princersse die Brugghe seer lief hadde/die hadde noch eenē brief ghesondē aē dye vā Brugghe/als dat si in gheender manierē traptiet noch alianchie maken en souden met dye vā Ghendt/ si hoepte dat si te bet soudē cōmē ten paepse eñ ter ghenade vā harē prinche harē heere. Eñ vp den troost vander princersse/so sondē die vā Brugge bi saufcondupte vandē prinche vier nota bele persoonē vā harē poorters bydē prin che te Atrecht. Te wetene Willē gheerolf/ Pieter dyeburchgraue/ Jacob die sweert vaghere / ende Boudin vandē leene/ ōme met hē te tracteirene van paepse ouer dye stede vā Brugghe/daer bleuen si een wijle tijts liggende. ¶Item sdonderdaechs dē xxix. dach vā Nouembre/ doe schieden die casselrpen van Ghendt hupt Eeclo eñ loe den huer cariinen/eñ elc trac thupswaert. Eñ tsanderdaechs trockē die vā Ghendt ooc thupswaert met cleender eeren/want si en haddē nyet dan quaet ghedaen/eñ dē aermē lieden thare ghenomē/eñ te Eeclo der lieden glenden eñ thuynen verbarnt. ¶Item vp dē tweedē dach vā Decembre warē te Brugghe ouergheleet ende ghe pijnt die Dekene vandē varwers/Jan die papere poortere/die Deken vandē smedē die Deken vanden tēmerlieden / Jan dye swarte scheerere/ Coppin die mesmakere eñ Jan Brielman/ōme dat si Teeclo trap tiet eñ alianchie ghemaect haddē met die van Ghendt/eñ gheconsenteirt haddē dat torpe een let sijn soude/ eñ meer andere di ueersche pointen/ eñ van dien hem lieden ghegheuē huere besegelthede/ sonder con sent eñ wille vandē ghemeenē volcke vā der stede vā Brugghe/ om die welcke mes daet si vp den seuenstē dach vander seluer maent te Brugghe inden burch onthooft waren tsachternoens naer die maeltijt/ te wetene Jan wel ghereet Deken vanden smeden / eñ Adriaen vā Zechbrouc Dekē vandē varwers. Eñ vp den seluen achter noene / soe waren daer onthooft Jan dye swarte scheerer eñ coppin dye mesmake re/ ōme die roupinghe eñ beroerte dye sy ghemaect haddē inden burch vp dē dach dat si gheuanghē warē/als dat si heynde lick wilden dat die vā Brugghe hupt ghe trocken soudē hebben tot die vā Ghendt. ¶Item vp den.viij.dach vā December so waren gheuanghen bi Oorscamp Alyor die bastaert vā Halewijn/ eñ die baliu vā Deynsen / eñ noch vier ghesellē met hem lieden. Daer warē veel meer die wech lie pē/als Alyor haerlieder meester gheuan ghen was. Ende die cause was ōme dat si gherooft haddē eenen waghene met gro ten goede gheladen / toebehorende eenen coopman hupt Lombaerdyen/ eñ si warē gheleet te Brugghe indē steen. ¶Item vp den seluē dach so quamen in Brugghe die iiij. notabele persoonen die by laste vandē ghemeenē volcke vander stede vā Brug ghe haddē gheweist te Atrecht bydē prin che/ ōme met hē te tracteirene van paepse Eñ sy toochden daer.xiij. pointen die dye prinche begheerde/ soudē si paeps met hē hebbē/eñ.xl. persoonē te hebbene/ die buy ten dē paepse blijuē soudē/ dye soudē staen te sijnder wille. Maer als vanden.xl. per soonē die die Prinche te hemwaert hebbē soude/ die en warē niet ghenoēt int open bare/ hupt vreesen vā groter beroeringhe voor vp dē.xij. dach vā Lauwe alsoot hier naer blijcken sal. ¶Item vp den.xij.dach vā deser maent vā Decembre/ so waren te Brugghe hupt dē steene ghedaen.vij. per soonē dye langhe gheuanghē gheleghen haddē bi sekere condicien/ dat si elc stelden twee notabele borghen ōme ouer hem lie den te betalene/ vp dat in hē lieden eenich ghebreck ware van tghene diesmen ouer hem lieden wijsen soude / vp dat si mesda dich beuonden waren. Eñ warē dese per soonen Marc van Haricourt/ die Deken vanden backers/ die Deken vanden corde waniers/ die Deken vandē kersghieters/ die Deken vanden schiplieden/ eñ dē De ken vandē ledertauwers. ¶Item des an der daechs so was Alyor die bastaert van Halewijn ghepijnt/ ende twee van sijnen ghesellen. Ende vp den.xix. dach van De-

rembre warē die.ij.ghesellen/ eñ noch een ander roouere achter der Magdalenē ont hooft/eñ begrauen int sandt. ¶ Itē vp den xxiiij.sten dach vander seluer maent quā een schip gheuarē vāder Nieupoort gela dē met haringe eñ met suuele eñ ander vp taelgie/eñ wilder mede sijn ter sluys/ende daer warē inne.xiiij.sluysenaers/Jan vā dē weslde kapiteyn vā.lvi. bruggelinghē/ vinc tschip eñ al datter in was/eñ voerdet al te Brugge/vanden welckē sluysenaers Jā vā stiliebeke ontfanger vanđ sluyseen was/ dye welcke alleene gherentsoeneirt was.C.eñ.xvi.lb grē/ eñ alle dandere naer harē state warē hoghe ghenouch gherentsoeneirt. ¶ Item die.xvi.persoonē die dye vā Ghendt Teeclo haddē in ostaegien/eñ hē lieden ontghinghē als die van ghendt vochtē Teeclo vp dye marct yeghen huer ondersatē/dye moesten vp sinte Steuens dach alle indē steen gaen of vanghenesse houden in haerlieder huysen/eñ daer bleuen sy tot den.xiij.dach in Lauwe/eñ doen waren si ontbodē/ eñ ouer haerlieder mesdaet moesten si gheuē der stede sekere somme van penninghen. ¶ Item vp den.vij. dach van Lauwe doe was meester Jan vā Borgoengien Proost ghemaect van sinte Donaes in Brugge. ¶ Item ōme dies wille in dien seluen tijt dattet den Dekens vā der neeringhē in Brugghe te lastelijc viel eñ te moeyelijck was alle daghe te rade te gane vp tschepē huys/eñ dat si bi dien verletteden hare ambochten eñ neeringhē te doene/eñ haerlieder broot te winnene. So waren gheordonneirt.xiij.notabele persoonen die in die stede vandē wethouders sijn souden/die huyter stede gheuloden warē. Eñ dat waren dese.

Jacob blandereel Jan baue
Ghuy de brune Stasin vāder brugge
Alaert vā sinte Maertins.
Jan die brune huydeuetter
Jan baeruoet Jan die deckere
Jan die muntere Jan de baenst
Joris gremme. Martē de naghelmakere
Jan die Heict. ¶ Somme.xiij.

¶ Ende bouē dese voorš.xiij. wethouders waren noch gheordonneirt.xxiiij. notabele persoonen dye hem lieden raet gheuen souden / eñ bystandichept doen als sijs vā noode souden hebben. Eñ staen hier naer ghenoemt. Eerst.

huyter poorterye. huyt dē vleeschauwers
Loy reynaert Joos die ruwe.
Heyndric die lange Huytē vischcoopers
Jacob vāder hecke Jan volkaert
Boudin vā Heertsberghe.
Joos die muntere Huytē.xvij.neeringē
Louis vādē berghe Rijcquaert heyns
¶ Huyten smedē. Jan daghele
Anthonis coen Huyten makelaers
Aernout standaert Lieuin pultin
¶ Huyten ledere. Jan smeeckaert
Joos die teldere Huyt dē schiplieden.
Cornelis vā meerēdre. Daneel de coots.
¶ Huyter naelde. Huyter cleenđ neeringē
Joris cornuwaelge Jacob vādē peerboō
Pieter miman Daneel die muelenaer
Eñ Jan hardegaerne

¶ Somme.xxiiij. personen.

¶ Itē vp dē.x.dach vā Lauwe warē ghecorē.xiiij.notabele personē / die treckē souden Tatrecht bydē prinche/ eñ byđ princersse/ ōme te tracteirene vā paeyse. Eñ dit warē die personē/Jacob die sweert vaghere/Jacob vā basseuelde/ Jacob blandereel / Loy reynaert/gillis lauwereins/Jā volkaert/ Jan baeruoet/michiel vā theymsekin/Jacob dye wilde / Joseph reysin / Rijcquaert heins/ Jā vā steenburch/ Anthonis coen/ eñ Boudin vandē leene. ¶ Itē vp den.xij. dach vanđ maent vā Lauwe/so was open ghedaē eñ ghelesen den beslotenē brief die ghesondē was vādē prinche/ daer inne dat stont ghescreuē die.xl.personen bi namen eñ bi toe namē dye buytē paeyse warē/eñ die die prinche hebbē wilde te sinen wille.

¶ Dit sijn die namē vandē voorš personē.

Victor wouters. Vincent die scuetelare.
Jan wel ghereet Joos vanden walle
Joris minne Coppin de mesmaker
Adriaē vā zegbrouc. Joris muyl.
Pieter wouters Jan taerwijn
Cornelis wouters Pieter tente
Willem moerman Een freminuer
Vāsin mettē ghelde Cornelis van sarren
meester Jā die scaerslijper. Jan monsloen
Jacob Noyts Pieter christiaens
Victor die wale Jan berouts

Joy vander creke Coppin vanlakin
Mentin vādē beckene. Thoen cordey
Heer ian vād matte. boudin gaderpēninc
Jan van thyelt Gillis euerdey
Lodewijc vādē walle. Jan brielman
Gheertruyd sijn wijf. Lodewijc hughe
Jacob van rooden Jooris vander baede
Denijs de vos Jooris wouters.

¶ Somme. xxxviij. persoonen.

Item vp dē. xxiiij. sten dach vā lauwe warē onthooft voor dē Steen te Brugghe vijf ghesellen/ deen was die Capiteyn vā den Roode capproenē/ die hadde een cleyn meyskin vercracht/ dander vpere hadden vele gherooft in Brugghe ēn der buyten. ¶ Item vp dē derdē dach in Sporcle was ten Damme een zeelandere onthooft ōme dat hi in vele plaetsen gherooft hadde met die vander slups. ¶ Item vp dē sesten dach van Sporcle quamē die. xiiij. ghedeputeirde in Brugghe/ die Tatrecht bidē Prinche ēn byder Princesse hadden gheweist/ ōme den paeys te tracterene ēn te makene. Ēn si brochten ouere in ghescriften vele diuersche pointen ēn articulen die de prinche begheerde/ dat gheschien soudē/ soude hi consenterē den paeys. Ēn niet yeghenstaende datter vele pointen warē die de stede van Brugghe grootelicke contrarieerden / sy begheerden nochtans paeys/ ēn si consenteirden daer inne/ vp hopen dat in toecommende tijdē dye Prinche wat gracien doē soude. Ēn al tghemeene vander stede/ begheerde dat die ghedeputeirde weder trecken soudē byden prinche/ ēn tracteren met hem ten vriendelicsten dat sy mochten/ vp dat sy sine gracie ēn vrientschap mochten vercrijghē. Ēn dat den coopman mochte varen ēn keeren binnē den lande met vreden al Vlaendren duere. ¶ Item vp den xij. sten dach vā Sporcle/ so warē ontslegē ende huyter vangheneſſe ghedaen. xxxvij. Pycaerden/ die vā des woensdaechs inde Sincxen weke daer ghelegē haddē/ twelc was ontrent. xxxviij. weken/ die stede van Brugghe gaf elckē een doncker groen habijt van vier ellen lakens/ een ryeme/ ende eenen grauwen hoet/ die costen. xx. grotē tstick/ voort so gaf die stede eenē Jan rantsaert een. lb. gr. ouer dat hijse leeden soude Tatrecht/ ēn. iij. lb. gr. hadde hy voor hare teercostē tot daer. Ēn eer si huyt Brugghe ghinghē si ghinghē tot der vrauwe vā dē gruythuyse haer bedanckēde vā harer aelmoesene/ wāt si hadde ghegeuē alle woesdage elcken. ij. gr. alle die tijt die si gheuanghē gheleghē haddē/ het welcke bedrouch wel. xxxviij. nobelen/ ēn si bleuē daer haer maeltijt doende/ ēn als si vertrocken/ si gaf elcken een paer nyeuwe lijnen cleedrē/ als si Tatrecht quamē/ si trockē bydē prinche/ ēn bijder princeſſe/ ēn bedanctē hē grotelic vander stede vā Brugghe/ ēn vāder vrauwe vandē gruythuyse/ ēn vertrockē hoe si ghehantiert haddē gheweist vā hē lieden/ twelcke die prinche ende die princeſſe seere wel namē/ ēn danckelic. ¶ Item die voorseide ghedeputeirde trocken weder bi saufconduyte te Atrecht bydē prinche/ ēn badē. vi. prelaten ēn. vi. ridders met hē liedē te gane voor dē prinche ōme te biddene ouer de stede vā Brugghe/ daer quamē vpere prelaten/ dandere twee en wilden niet cōmen ¶ Item vp den. xiij. dach vā Sporcle/ liepē huyt Brugghe ontrent. C. ēn. x. ghesellen/ tot byder Slups/ ēn si waren beleyt vā die vander Slups/ ten drien plaetsen/ ēn si vergaderden/ daer was seere gheuochten/ ēn daer waren. xi. Sluysenaers doot gheslegē/ ēn. xxij. gheuangē onder slupsenaers ēn landtsliedē/ die met hē lieden toe vielen ēn si brochtense alle te Brugghewaert/ ēn leydense inden Steen.

¶ Den voetual die Tatrecht gedaen was.

Vp den. xvij. sten dach vā Sporcle deden. xxxviij. persoonē van Brugghe Tatrecht dē voetual voor dē Prinche/ te wetene. iiij. prelaten/ dē Abdt vā oudenburch/ dē Abdt vā sinte Andries/ den Abdt vandē doest/ ēn den Abdt vanden eechoute. Ēn voordt die xiiij. ghedeputeirde vā Brugghe die ōme tselue daer ghecōmē warē/ ēn. xx. persone notabele mānen vanden ghenen die huyt Brugghe gheulodē warē. Ēn die Prinche die vergaeft vp tghene dat daer naer gheschien soude/ ēn vā daer vertrockē die selue persoonē/ ende deden alle sghelijcx voor die Princeſſe/ ēn voor den Jonghen Prinche

Kaerle eñ die Joncheere van Cleuen/ende si vergauent oock. Ende als dat ghedaen was doe ghinghen die Princesse/den ionghen Prinche/eñ den ionc heere vā Cleuē alle drye te samen / ende vyelen ouer hare knyen voor den Hertoghe Phelips/ ende badē hem ouer sine goede stede vā Brugghe/dat hijse wilde ontfaen in sine gracie/ ende ghenadichede. Ende hi steldet int segghen vander Princesse/ende van dye van sinen Rade. Op den seluen dach naer dye noene/so quamen noch voor den Prinche dye Clergye vander stede van Atrecht/eñ die notabele vander poorterye vander seluer stede/ende diuersche coopliedē eñ vyelen ouer haer knyen biddende hē ootmoedelick ouer sine goede stede van Brugghe dat hijse wilde ontfanghen in sijnder gracie ende ghenade/eñ hy vergaft hē lieden/ midts twee hondert duysent Rijders/dye si hem gheuē souden in emenden. Eñ vele van harē preuilegien eñ costumen souden si moeten verliesen eñ te buyten gaen. Eñ die stede vander Sluys soude voordt aen een stede blijuē vp haer seluen. Eñ dye.xl. persoonen die in tbrieuekin staen/die souden buyten den paeyse blijuē. Ende men soudese alomme vanghē eñ arresteren/al so varre als si crijghelic waren/ om sinen wille daer mede te doene. Ende die voorß xxiiij.ghedeputeirde van Brugghe consenteirden voor hem allen die pointen/ wāt si hadden last dat te doene vander Wet van Brugghe vanden.xxiiij.notabele/eñ vanden ghemeenen volcke vander stede. Eñ die Prinche gaf dye van Brugghe Jacob scaeck te haren Schouteetene te sine. Eñ de voorß Jacob scaeck trac mettē ghedeputeirden te Brugghewaert. ¶ Item vp den derden dach vā Maerte/so soude dē paeys in cōmen. Ende het soude sijn eenen generalen paeys al Vlaendren duere. Op den xx.sten dach in Sporcle quamen somme ghe Spaengiaerden in Brugghe/die Tatrecht gheweist hadden ten voetvalle/ die welcke seyden ouerwaer dat die vā Brugghe sekeren paeys hadden/eñ dat dē draphoom ter Sluys opene gaen soude/eñ dat den coopman vrij varen eñ keeren soude/ also hi hadde gheploghē te doē/daer ōme dat hem menich mensche seere verblijde. Eñ vp dien seluen dach warē te Brugghe drie vrome ghesellen onthooft van rooue. Tsanderdaechs quamē die.xxiiij.ghedeputeirde in Brugghe/ die welcke te kennene gauen/hoe dat die voetual ghedaen was/ eñ dattet al paeys was / eñ dat den paeys incōmē soude vp dē derdē dach in Maerte so voorß is/aldoe was gheordōneirt bider wet/ende bi den.xxiiij.notabele vā Brugghe/datmen den visch/eñ twaermoes/eñ fruyt/ eñ alle sulcke dinghen vercoopen soude vp die Maerckt/ende tcoorne inden braemberch.alsomen plach te doene.

¶ Item vp den saterdach den.xxij.sten in Sporcle was huyt gheroupen dye voorß ordonnanchye eñ die beuolen tonderhoudene. Eñ men gaf daer doe openbaerlic te kēnene/ hoe dat die Prinche hadde ghenomen die stede van Brugghe vā alle haren mesdaden in gracien ende in ghenaden. Altijdt huyt ghenomen die.xl.persoonen/ die int brieuekijn staen. Ende als dat ghebodt ghedaen was/ so ghinghē die hooftmannen in/eñ ontrent Brugghe ōme die voorghenomde.xl.personen te pooghē te vanghene. Eñ si vijnghender tot.xv.van diere ghevloon waren/eñ daer te voren in den aduent/so warer.iiij.onthooft te brugghe. ¶ Item Jacob scaeck dede sinen eedt/ als Schoutheeten van Brugghe/ vp den xxiiij.sten dach in Sporcle voor die vander wet/eñ die.xxiiij.notabele des auents/ten vi.hueren. Eñ des anderē daechs dede hy een ghebodt doen ter hallen huyt/dat alle mānyere vā schiplieden vrij varē eñ keerē mochtē tusschē Brugghe ende den swijne vander Sluys. Eñ hy beual vā sprinchē weghe dat nyement eeneghe schimpeghe woordē gheuen en soude/ noch eenich verwijt doen in gheender manyerē/ter cause vanden gheschille datter gheweist hadde

¶ Item vp den seluē dach/track dye voorß Scoutheetene ten Dāme met meester Anthonis michiels secretaris vādē Prinche/ eñ vā daer voordt ter Sluys/eñ dede daer tselue ghebodt. Eñ tsauens quamē in brugghe vele poorters en poorterssen/die huyt Brugghe geuloon warē. Eñ elck trac weder in sijn huys eñ woonste.

Dyt sijn sommeghe pointen den paeys aengaende.

Vp den elfsten dach in Maerte/ quamen die.xiiij.ghedeputeirde binnen Brugghe.Eñ brochten tsegghescip vandẽ paeyse in ghescriste. ¶ Eerst dat alle die ghene die wt Brugghe gheuloden waren eñ weder thuys quamẽ dat si haer lieder huysen eñ woonsten aenveerdẽ soudẽ in sulcker maniere als si die vonden. ¶ Item die ghene dye de.C.Ryders betaelt haddẽ die soudẽ betaelt blijuen.Eñ diese noch niet betaelt en hadden dye en soudense nyet gheuen. ¶ Item die Prinche soude hebbẽ in emenden twee hondert duysent Ryders / dyes so soude hy betalen dye schade/dye si mer Roelant van huytkercke eñ meer andere ghedaen haddẽ. ¶ Item dat die vã Brugghe gheene heerlicke dijnghedaghẽ meer houden en souden/vp die vander Sluys/ noch met duergaende warpde / ten ware dat sy mesdaen hadden binnẽ der stede vã Brugghe. ¶ Item die vander Sluys sullen hebbẽ/den vpslach vã houte/vã picke van tarre/ van stockvissche / van asschen/ van byere/eñ van meer andere dinghen/ behoudẽ dat so es dat den coopman eeneghe vanden voorß coopmanschepen ter Sluys nyet vpslaen en wille / maer wil daer mede wesen ten Dãme/ of te Brugghe/het moet hem wel gheschien/sonder die vander Sluys yet daer yeghẽ te moeghen segghene. ¶ Item vp den twaelfstẽ dach van Maerte/was te Brugghe gheordonneirt/datmen ter poortẽ vander stede niet meer waken en soude/ noch inden burch/noch int ghijselhuys/ daer plaghẽ alle nachte te wakene.C.mãnen/sichtent dat die van Ghendt ghewapent wt trocken/maer men soude blijuen wakende in groenevoorde ter maerct/eñ tvẽ drooghe awept in allen straten met twee lieden eñ nyet meer. ¶ Item vp den.xiiij.sten dach vã Maerte was den Paeys te Brugghe ter Hallen huyt gheroupen/om twelcke daer groote blijschap was binnen der stede. Tsanderdaechs waren ontsleghen eñ huyter vanghenesse gedaen Laureins vã belle/heer Heyndric vã Reyngheersvliete Deken vã Oudẽburch eñ haer lieder ghesellen die met hẽ lieden te couckelare ghevanghẽ warẽ. ¶ Item tsaterdaechs voor den sondach alsmẽ singhet Letare Jherusalem bet dan hondert Pycaerdẽ trocken te Ghijsen.Ende vier vã haren ghesellen beclommen by nachte met leederen den torre bydẽ casteele vã Guysen.Eñ in dien torre warẽ twee Jnghelschẽ om den torre te wachtene/eñ si vondẽse beede slapende/ haddẽ die pycaerdẽ dauentuere ghehadt/ dat si die twee Jnghelschen doodt ghesleghen hadden/si hadden lichtelic eñ sonder grote pijn tcasteel vã Ghijsen wel ghecreghen/maer inden torre warẽ twee hondẽ eñ die worden bassende/so dat met dien de twee Jnghelschẽ ontwyeken.Eñ si maecten so groot ghescal eñ rypẽ so luyde dat ment in Tcasteel gheware werdt/ ende si quamen haestelicke gheloopen ten torre ter hulpe den twee Jnghelschẽ/so dat dye pycaerden moesten nemen die vluchte.

¶ Item vp onser Urauwen auent inden Maerte svoornoens/so warẽ huytẽ steen gheleedt inde looue/Lamsin mettẽ ghelde Willem moerman/Joris wouters / ende Jan brielmã. Eñ ouermidts dat dese.iiij. persoonen stondẽ in sprinchen brieuekin/ so en wasser dẽ Burchmeester niet bi daer mense exampneirde ende pijnde/maer sy waren ghepijndt ter presencie vã Sprincen Raedtslieden. Te wetene die heere vã Roubays/die heere vanden gruuthuyse/ die heer vã steenhuyse/heer Gheerart vã Ghistele / die Baliu van Lens in Artois/ meester Willem die zadelare/meester Anthonis michiels / den Scout vã brugghe Jacob scaeck/eñ Modaert dael procureur generael vã Vlaendren. ¶ Item tsachternoens warẽ ooc ouergeleet Jacob noyts een smet/die hooftman was vandẽ scabeletters/eñ Denijs die Vos een ketelare/ die welcke ooc gheexampneirt warẽ bidẽ voorseydẽ herẽ. ¶ Item vp onser Urauwẽ dach Annũciatie voor die noene/soe ghinghen alle die collegien van Brugghe met processyen ter bouerye poorte yeghẽ dẽ nyeuwẽ Bisschop vã Doornicke/die welc

ke quam met groten state vā vele edele lieden. Eñ hy beetede van sinen peerde/ ende ghinc te voet vāder Bouuerye poorte/ tot in sinte Donaes kercke/ eñ hy bleef al dye weke duere te Brugghe/ den kynderē vermende eñ crune gheuende/ eñ hi celebreirde dye heleghe oordene in sinte saluators kercke. Item up den seluē onser Vrauwen dach die Graue vā estampes/ messyre Anthoine de Croy/ met alle den vaeliantsten eñ vroomstē edelen eñ mannē vā wapenē van Aertoys eñ van Boulonoys wel vyf duysent mannē sterck quamē bi Calis int landt vā ghysen eñ braken eñ wierpen ter neder Tcasteel vā Zantgate/ vā daer trocken si bi Calis/ eñ zaeghedē de pylaren insticx vander grooter brugghe/ eñ si braken se meer dan half of/ so dat dye sticx metter hebbe vloten ter zeewaert in/ met. iij.c waghenen en hadmen thout niet gheuoerdt dat vander brugghe ghebroken was. Eñ doe staken si tvier in alle die huysen/ die sy vondē tusschē Ghysen eñ Calis/ eñ tē drie plaetsen stakē si den grotē dyck in/ om dat nyement treckē en soude tusschē Ghysen eñ Calis. ¶ Item vp den. xxvij. dach van Maerte/ warē te Brugghe ouergheleedt/ om texaminerene bidē voorß Sprincē/ cōmissaresen eñ Raedtsliedē/ meester Jan de schaersllypere/ Jan tarwyn/ Joos vanden walle/ eñ Jan vandē Ryede/ dese vier persoonē waren svoornoens gheexampneirt Eñ tsachternoens warē ouergeleedt heer Jan vāder matte priester/ eñ gheertruydt twyf lodewycx vandē walle/ eñ weder die voorß vier die tsvoornoēs gheexamineirt warē/ eñ snauens so brochtmē se weder vp den steen. ¶ Op den. vij. sten dach vā April twelc was doe Palme maendach die here vā Roubays/ die heere vādē gruythuyse/ eñ dander heerē bouē ghenoomt/ cōmissaresen gheordōneirt vā Sprinchē weghen die Wet eñ die. xxiiij. notabele svoornoens vergadert syndt int schepen huys/ bedancten hē lieden vā Sprinchē weghē vanden dienste die si hē gedaen haddē/ eñ si vlieten die wet Eñ maecktē daer terstondt Gillis vander vlamynck poorte Burchmeester/ vā schepenē/ eñ Gillis lauwereins burchmeester vandē Courpse/ eñ si maectē twee nyeuwe Schepenē ouer dese twee die schepenen gheweist haddē ouer Gillis vāder vlamynck poorte so wordt voor schepene Jan vā eertrycke/ eñ ouer Joos vādē walle/ so wordt schepen Jacob Blandereel/ eñ alle dandere die scepenē eñ Radē gheweist haddē int iaer. xxxvij. die warēt wedere/ eñ soudent blyuē tot sint Gillis dage int iaer xxxviij. eñ dan soudemē die Wet vnieuwē

¶ Itē int iaer. M. iiij.c eñ xxxviij. sdysendages inde paessche dagē/ so trac die scoutetē vā Brugghe Jacob scaec ter Sluys beuelende die vander sluys vā Sprinchē wegē dat si die staken uyt dē swyne doē soudē/ si seydē dat syt niet doē en soudē/ want si en haddenser niet in gedaen/ mer die prinche hadser selue in ghedaen stellen/ doē dat die scouteetē hoorde/ hi deidser vp dē vsworen maendach uyte doē/ daer ōme dat die vāder sluys seere toornich eñ spytich waren.

Nota dat doe de taerwe te brugge galt. xx ß. gr. thoet/ eñ tsaterdaechs voor dē helegē bloet dach/ so galtse. xxvi. ß. gr. de beste/ eñ den rugge. xxij. ß. ¶ Tswoensdaechs voor die Brugghe maerct int voorß iaer/ twelc was doe dē laetstē dach vā April/ so was te Brugghe vp de marct gemaect eē schauot wel. xij. voetē hooge/ eñ wel. xvi. voetē lanc eñ also wyt. Eñ vp diē seluē dach snuchtēs ontrent den. ix. huerē/ warē uyt dē steene gebrocht by twee te gadere vp tvoorß scauot. xij. personē/ daer of dat die. xi. onthooft warē/ ter presencie vandē Joncheere Jan vā Cleuē/ eñ vandē herē vandē Rade/ diese gheexampneirt haddē. Eerst Joos vandē walle/ Willem moermā/ Joris vā dē ryede Denys de vos/ Cornelis vā zarrē/ lamsin mettē gelde/ meester Jan die scaersllyppere Jan tarwin/ Pieter tente/ Jan brielmā/ eñ Jan wouters/ somme. xi. onthooft. Eñ die xij. ste was Jacob noyts hooftman vandē scabeletters/ syn ooghen warē verbondē/ cleederē uyt gedaen/ eñ hi was geknyelt ende die hanghman soude syn officie ghedaen hebben/ doe was gheuraecht oft dat was Jacob noyts/ men seyde iaet/ doē seyde die ionckheere van cleuē/ men doe hem vpstaen/ ic gheue hem syn lyf/ doe dedene die Souuerein Baliu van Vlaendren vpstaen/ eñ hi wierp sinē frock ouer sine scou-

derē/twelc den liedē groot wonder dochte Doen seyde die ionchere vā Cleuē so lude/ dat elc hoorde Il ya Ichy bon pleyge pour luy. Eñ Jacob was doē weder indē steen gheleedt. ¶ Nota als Joos vanden walle onthooft was/ die Augustijnē droughē bi consente den lichame eñ thooft in haer lieder cloostere/ eñ wordt daer begrauen. Eñ vanden anderen thienē warē die lichamē al vp radē ghelept/ eñ die hoofden ter poorten vander steden hupt ghesteken vp hooghe schachten. ¶ Item swydaechs daer naer/ twelcke was den tweesten dach van Meye/ doen was gheleedt vp tselue schauot Vincent die schuetelare/ capiteyn van Brugghe/ int iaer daer te voren/ ende daer was hi snuchtens onthooft/ eñ dē lichame eñ thooft was bi consente ooc tē Augustijnen ghedreghen eñ daer begrauen.

¶ Item tsachternoens ghinghen alle dye collegien van Brugghe met processien ter smete poorte yeghen die Princersse/ die doe eerst in Brugghe quam naer den Paeps met haren grooten state.

¶ Item vp den vierden dach vā Meye/ dede die Souuerayn baliu vā Vlaendrē ont hoofdē tersteenbrugghe/ tusschē Brugghe eñ Oorscamp/ Wouter bets/ eñ hi dede dē lichame stellen vp een Radt/ eñ thooft vp een schacht/ eñ hi dede vp thooft stellē eenē roosen hoet/ diemē bant met nastelingē aē die hoorē. Eñ dat was ōme dat hy deerste was vādē Ypen/ die mettē standaert quā te Brugghe/ vp die marct inde wapene/ eñ hi brochte dē stādaert vā oorscāp ambocht Eñ de steldē si hē dē roosen hoet vpt hooft

Item up den donderdach daer naer soe quam inne en̄ dede sine incomste Meester Jan van Bourgoengien / den nyeuwen proost vā sinte Donaes kercke ter presencie vander eerweerdigher Princesse / ende vanden groten heerē die als doe te Brugghe met haer waren. Nota / dat tsaterdaechs daer naer / de taerwe ghalt te brugghe thoedt. xxxij. ß gr̄. ende dye beste wel. xxxiiij. ß. oft meer. Item up den sondach naer die Brugghemaerct / ghinghē tsachternoens alle die collegien van Brugghe met processyen in sinte Jans huys / daer was dat lichame vandē eerweerden here van Ijsledam ontgrauen / ende ghebrocht tsinte Donaes / en̄ was daer met grooter weerdicheyt begrauē. En̄ tsanderdaechs was daer die huytuaert ghedaen inde presencie vander Princhesse / en̄ vā vele edele. Item tsondaechs naer den assencioens dach / doe waren die Wet en̄ die Dekenen vā alle den Ambochten en̄ neerijnghē vergadert sachternoens te sinte Donaes inden choor. Ende daer was ghesonghē vygelye ouer tiaergheтijde van alle den Pycaerden / die des iaers te voren te brugghe versleghē waren / verdroncken en̄ oor onthooft. Ende des maendaechs daer naer so wasser ghesonghen eene messe vā Requiē ouer die sielen vā allen den voorß dooden En̄ daer offerde die wet / die hooftmānen / en̄ alle die Dekenē en̄ notabele vand̄ stede En̄ die stede betaelde alle die costen vāder huytuaert vandē voorß here vā Ijsledam Ende vanden pycaerden voornomt.

Nota / dat doe dye taerwe ghalt. xxiiij. ß. thoedt. En̄ swoensdaechs voor die Cruce weke ghalt die taerwe thoedt vier rijders maer die wet nāmer proufsye up so datse binnē corter tijt seere ghenedert wardt en̄ ghestaect. En̄ doe was in Brugghe / en̄ in meer andere plaetsen groote sterfte vāder Epidymye / vāder bootse en̄ vā brandege cortsen / die lieden waren des eens daechs ghesondt / en̄ des anderē daechs doot. En̄ dese sterfte gheduerde vā Sijnxē tot sinte Maertinsmesse toe / ōme dies wille dat die oosterlinghē qualic en̄ scoffierlic ghehantiert warē ter Sluys / up den Trynitepts dach des auents / Int iaer. M. CCCC. en̄ xxxvi. en̄ vā huerē lieden bet dan. lx. doodt ghesleghē warē. En̄ om dat in tselue iaer het swijn ghestakijtst was so trockē si met harē coopmanschepen in andere landen / en̄ schuweden tlandt vā Vlaendren / die vā Vlaendren besessende dattet hē liedē groo telic contrarieerde / si trocken int iaer. xiiij.c en̄. xxxviij. en̄ tracteirden so bydē Princhē so dat bi middele vā hem en̄ die vier leden slandts vā Vlaendren / en̄ die oosterlinghē so dat si wierden van accoorde en̄ eens vā harē gheschille / en̄ die Princhē beseghelde den paeys. En̄ doe quamen si wedere met harē coopmanschepen in Vlaendren / so si gheploghen hadden te doene. Item die heeren vanden vryen deden ontrent alder heleghen dach allomme arresterē en̄ vanghen die vrijlaten die hē te Brugghe had den doen bescrijuen ōme poorters te sijne sonder consent vā hē liedē als haer lieder wettē. En̄ si warē daer ōme ghecondemp neirt en̄ ghewesen den Princhē te gheuen hondert duysent Rijders / daer of sy die hē hadden ghedaen bescrijuē poorters moesten gheuē wel naer typerendeel vā harē goeden / Deene gaf. xl. lb. gr̄. Dandere. lx. lb. gr̄. Die derde / hondert / Die alder minste die gaf. xxx. lb. gr̄. En̄ daer waren. xxi. persoonen vrylaten / die die princhē hadde in een brieuekin ghescreuen / die welcke hi hendelicken begheerde te hebbene themwaert om sinen wille daer mede te doene. Ende aldus moesten die vrylaten alsō wel om huere mesdaet ghepuniert sijn als die vā Brugghe waren. Die Princesse quam te Brugghe sorydaechs voor sinte Kathelijnen dach / en̄ si begheerde te hebbene die twee hondert duysent Rijders / dye sy den Princhē schuldich waren / ter Cause vanden Paeyse / maer ōme dye groote sterfte die gheweist hadde / ende ōme die poorters die huyt Brugghe gheuloden waren / en̄ ōme die beroerte dye onder die poorterye gheweist hadde / en̄ om den dierē tijt / daer ōme so was den dach vander betalinghe verlanghet / en̄ huytghestelt eenē sekeren tijt. En̄ daer was byden consente vanden Princhē gheordōneirt en̄ ghestelt eene caliote binnē der stede vā brugghe / ōme die penninghē daer of te ghecrijghene / en̄ ten

Prinche daer mede te betalē die voornom de penninghē/te weten sine twee hondert dupsent Rijders. Ende dese calioote soude beghinnē inden Aduent/Eerst datmē ghe uen soude vier iaer lanc ghedurende dob bel wijn assijze/ende datmē meersen soude dassijze vandē bvere ter ordōnanchye van die vander wet. Item datmē stellen soude indē braemberch eē calioothupsekin ōme daer tontfanghene vier iaer lanck/die ca lioote vandē graue/vā allē manierē te we tene/vā een hoedt tarwen.viij.gr̄.van een hoedt aerwetē.viij.gr̄.vā een hoedt souts viij.gr̄.van een hoedt rugghe.vi.gr̄.van een hoedt gheersten.iiij.gr̄.van een hoedt euenen.ij.gr̄.van een hoedt vitsen.iiij.gr̄. van een hoedt boonē.iiij.gr̄.vā een hoedt lijnsaets.iiij.gr̄.van een hoedt Raepsaets iiij.gr̄.vā een hoedt mostaerdt saet.iiij.gr̄. ¶ Item vā coepen/van calueren/schapen swijnē/vā houte/vā turuen/vā visscheval haringhe/eñ vā alle maniere vā coopmā schepe moestmen gheuē vā elcken schilde xij.miten. ¶ Item tsaterdaechs naer der thien dach ghaldt dpe tarwe te Brugghe/ xix.s.gr̄.thoedt/eñ vā diere tijdt voordt/so lichtese tot paesschē toe. Eñ van Paesschē tot sint Jans messe bleesse geldene ontrent den.xij.s.gr̄.

¶ Int iaer.M.CCCC.eñ.xxxix.ontrendt sint Jans daghe midzomers quā te Calis die Cardenael vā Inghelandt/hi dede ma ken tusschen Greuenijnghe eñ Calis een hups vā triumphen/daermē dat traptiet ghehoudē soude hebbē/ōme den paeps te makē tusschē die twee coninghē/te weten vā Vranckerijcke/eñ vā Inghelant/eñ ooc tusschen den lande vā Inghelandt/eñ van Vlaendrē.Eñ vrauwe Ysabeele vā Vlaen dren/dede ooc makē een hups/daer de ghe deputeirde vā Vlaendrē/haer lieder trap tiet met den Cardenael in houden souden Als die cartenael te Calis quā/hi quāmer met.xxix.schepen.Eñ met hē so quamē die Eerdtsbisscop vā Jorc/die Bisscop vā noor wijck/eñ vā sinte Dauid/eñ vier Princhē/ te wetene/die Hertoghe van Orlpens/die xxiiij.iaer in Inghelandt gheuanghē had de gheweist/die Hertoghe vā noordtvolc/ die Graue vā stafoorde/eñ die Graue vā oreuoorde. ¶ Item vp sinte Alexius dach/ eñ alle dpe weke daer naer/het Reghende so seere in Vlaendren/ eñ sonderlinghe int Noortvrpe/ dat gheen mensche doe houdt sijnde.lxxx.of.xc.iaer inde merschē so gro te water binnē harē leuene niet ghesien en haddē/men en mochte vandē grotē water noch te waghene varē/noch te voet gaen/ tusschē Brugghe eñ oudenburch. ¶ Item ontrent sint Jans daghe voorš/die Carde nael vā aerle/ eñ al dat consilie vā Basele/ die verwetē den Paeus Eugenius/dat hi was een destrueirdere ter heleghe kerckē eñ daer toe als een spmoenpaet onprofijte lic eñ ongheloouich.Eñ si daechden hē ter consilie te cōmene/ vp dpe pepne vā te sine ghepriueirt/eñ ofgeset vā sinē Paeusscepe ¶ Item vp dien tijt so quamē vele eerlicke boden eñ Prelaten/ eñ vele edele lieden eñ andere notabele hupt Grieckē lande/inde stede vā Florenchē/bi dē paeus Eugenius die doe daer was.Ende vp sinte Pieter eñ sinte Pauwels dach/vpelen si hē te voete/ eñ te ghenadē/ende begheerden absolutie van hem van dat sp bet dan vijf hondert iaer haddē gheweest herethcken/ente ghe doolt in dat helich kersten gheloue.Ente die Paeus namse in ghenadē/eñ si beloof den voordt aen den Paeus vā Roome on derdanich te sine/eñ te houdene die pointē eñ die Articulen vandē heleghē kerstē ghe looue/Eñ vā groter blijscap/so drouchmē vp der voorsepder Apostelen dach proces sien generael inde stede vā Florencen/eñ die Paeus ghinc mede inde processpe met dē Patriarcke vā Grpeckē eñ vā Constan tinobele/ Ende binnen.xiiij.daghen daer naer/so starf die patrparcke binnen der ste de van Florencen/ Ontrent dese selue tijdt so starf die npeuwe Kepser bp Noorenber ghe.Ende in dat selue iaer/ so starf ooc dpe Heere vander Vere Amirael vā Hollant/ ende van Zeelandt/hp hadde eene groote vlote van schepen vul ballijnghē/roouers ende manslachteghe bouuen hupt diueer schen landen ende steden/dpe welcke roof den bp der zee die cooplieden/van allen na cpen/eñ sonderlinghe die Oosterlinghen/ ende die Spaengiaerden/ Dese Roouers quamē bpder Slups/te Blanckeberghe/

te Heys/Toostende / ende in meer andere plaetsen/eñ beroofden die zeelieden/ eñ namen hare schepen/eñ tghewant vā haren schepē/ daer naer ontrent sinte Matheus dach quamē die Zeelanders in Casant eñ roofden daer bet dan drie hondert scapen/ eñ braken der lieder huysen / eñ sloughen hare scrijnen vp/ eñ nament al dat sy daer inne vondē en voerdent mede in zeelandt. Binnen desen seluē iare tsvrijdaechs voor alder heleghen dach/tconsylie van Basele stelde den Paeus Eugenius of van sinen Paeusschepe als onprofijtelick ende onbequaem ōme paeus of om eenich prelaet te sine/ want hi was een symoenpaeck/eene woukenare/eñ een ongheloouich heretic-ke/eñ verlieten hem. Ende vp dyen seluen dach die Cardenael van Aerlelyblanc pre-sident vandē consilie generaele in Basele/ nam met hē.xxxij.prelaten onder Bisscoppen/Abdten/eñ Proosten/eñ ghinghē onder hē lieten in een Conclaue besloten.vij. daghē lanck/daer deden si den Paeus Eugenius alte male of van sinen Paeusscepe Eñ si vermalendijdene daer/eñ condemp-neirden hē in eeuwelicker verderuenesse. Eñ si coren dē heere Amedeus/ die welcke vij.iaer lanck Heremijte gheweist hadde/ eñ te voren hadde hy gheweist Hertoghe van Sauoyen/dese voorz Amedeus was eendrachtelic vanden Cardenalen/eñ van den.xxxij.Prelaten voor eenē Paeus ghe-coren/eñ si gauen hē den name Felix. Dit gheschiede vp den donderdach naer alle heleghen dach/twelc was een sake seer on ghesien/eñ was een disposicie ōme te ma-kene Scisma inde heleghe kercke/ende dolijnghe. ¶ Item tsaterdaechs naer sinte Nyclaeus dach quamen.xv. Spaensche schepen gheladen met fruyte/ met olyen/ met ysere/eñ met anderē goedē/ōme te cō-mene in Vlaendrē. Eñ als sy quamē voor Blanckeberghe/die Roouers vā zeelandt quamē hem lieden te ghemoete ōme hem lieden te berooueue/ sy stelden hem lieden daer yeghen vromelic ter weere/eñ voch-ten medallen seere/daer warer vele verslегhen aen beeden syden/maer die Zeelan-ders bleuen te bouē / eñ namen den Castyliaenē.vi.scepē/ eñ al tgoedt datter in was

ende si stelden die leuende castylianen aen tlant die welcke alle dē wijnter duer ghinghen te Brugghe eñ eldere voor der lieder dueren om haer broodt. ¶ Item die Prin-cesse die quam te Brugghe vp den vasten-auent/ōme te hebbene die reste vādē twee hōdert duysent rijders/die vp die calioote gheset warē/Maer ōme die groote sterfte diet gheweist hadde/eñ ōme dat vele liedē huyt Brugghe gheuloden waren vā aer-moeden/eñ dat si neerijnghloos warē/soe en constemen die penninghē dyemē haer noch tachter was vp die calioote niet ghecrijghen. Eñ daer ōme so was gheordon-neirt dat elck huys soude gheuen weick-ghelt elc persoon naer teere/naer neere/eñ naer state vā goede totter tijdt dat die reste betaelt soude wesen. ¶ Item int iaer. M. CCCC.ende.xl.vp sint Jans dach midzo-mers/so quam Felix dye nyeuwe Paeus/ met grooten state van Prelaten/vā Prin-chen/eñ van vele notabele lieden in grotē ghetale/ inde stadt van Basele/eñ voor hē quam een wit corssier/twelck hadde vp hē theleghe sacrament/eñ hy sanck selue dye hooghmesse in Paeusschen habijte.

¶ Item vp sinte Pieter eñ sinte Pauwels dach daer naer dheer Nycole pisselijn/ een quaet tyrant/vander helegher kercke/die welcke der helegher kercke/ vele landen/ Stedē/eñ Casteelen bi foortsen eñ bi crachte of ghewonnē hadde/Eñ specialicke dye Stadt vā Boulloengien/dese heer Nicole pisselijn was vpper Capiteyn vandē Her toghe Phelips vā mylanen. Eñ hi meen-de te winnene die stadt vā Florenchē daer die Paeus Eugenius in was/ eñ hy was wel sterck vā vijf duysent vromer mānen wel gewapent/onder te peerde eñ te voet/ die van Florencen wordent gheware/si baden den Venecianen om hulpe eñ secours dese partyen vergaderden vp sinte Pieter eñ sinte Pauwels dach/si vochten bet dan thien huerē lanck. Eñ die Florentijnē met den Venecyanen behielden tvelt / eñ had-den die victorie. Eñ si ghecreghen wel drie duysent peerden/eñ onder diere versleghē eñ gheuanghē warē/daer waller wel vier duysent. Eñ die Florentijnen ghecreghen weder sommeghe Stedē en fortressen die

dese here Nicole pisselijn ghewōnē hadde ¶ Item op den.xij.sten dach vā hopmaent daer naer / doe begonste Taken tgrote aflaet/ daer was een ontallic volck ghecōmē totten voorseydē aflaten huyt dyueersché plecken eñ landē. Eñ op den dach datmen die Relijcquien tooghde/ die pelgrimmen clommē op die huysen ōme die Relijcquiē te siene. Daer was een groot huys dat so beclommē was vandē lieden so dat ter neder sanck en viel ter eerden / eñ daer bleuē xix. lieden doot/ eñ bet dan.lxxx. ghequetst/ die sommeghe haddē die beenē ghebrokē/ sommeghe die armē/ antere die handē/ eñ voetē/ te borsten gheuallen. ¶ Item op dē xix.sten dach vander seluer maent/ yeghē den auent so was in Wervike eenē grotē schadelikē eñ afgrijselickē brandt/ in welcken brandt vbarndē meer dā.M.huysen. ¶ Item sdaechs daer naer quā in die stede vā Brugghe naer die noene/ die aerdtsbisschop van Rypemen/ eñ al die stede ghinck yeghens hem in processye.

¶ Hoe dye Coninck Kaerle van Vranckerijcke sandt Vrau Kathelijne sine dochtere / by den Hertoghe Phelips van Bourgoengiē/ om te vulcōmen thuwelic van huer /ende van Kaerle sinē sone/ heere van Charloys.

Item int iaer.xxviij. hier te voren so es te wetē/ hoe die Conic Kaerle vā Vrāckerijcke sandt Vrau Kathelijne sine dochtere naer sine belofte/ bi dē Hertoghe Phelips vā Bourgoengiē/ ōme te vulcōmene thuwelic vā huer eñ vā Kaerle sinē sone here vā charloys/ eñ dit gheschiede inde maent van Wedemaent. Ende die Conincvoorsē sandt sine dochtere Vrau Kathelijne met seer hooghe mogende eñ edele gheselscepe gheaccompaingiert/ Te wetene dye eerdtsbisscop vā Rypemē/ die graue vā vendōme eñ die ionghelinck vanden hertoghe van Borbon/ eñ meer andere groote edele heren die huer conuoyeerden/ ende met mer vrauwe vā Kutsefoort/ eñ vele meer andere vrauwē eñ ioncfrauwē/ eñ quamē binnen der stede vā Camerijcke daer si eerlicke ghefesteirt eñ ontfanghen waren vanden notabele vander seluer stede.

Eñ es te wetene dat ghesonden warē vā den Hertoghe vā Borgoengien om haer tontfane sekere menichte vā grotē perso-

naegien/te weten die graue vã Niueers eñ vã Stampes/en die Cancellier van Borgoengien/ eñ meer andere groote heeren ende vrauwen/dye graue vã Namen/me vrauwe vã Crjeuecuer/me vrauwe van Haubourdijn/ eñ meer andere edele vrauwen. Eñ dese twee ghesellschepẽ vã edelen eñ ioncfrauwen deden malcanderen groten tousl eñ groote eere int ontfanghen vã deen den anderẽ. Eñ principalicken õme vrauwe Kathelijnen wille sconincx dochtere vã Vranckerijcke/ daer õme dattet al was ghedaen/die welcke als doe out was ontrent .x. iaren / ende was ghebrocht in eenen osbare seere rijckelic verchiert ende vercleet/ als sulck eens Conincx dochtere oec wel betaemde. Eñ in wat steden datse quam/ soe beetteden .x. of .xij. edele mannẽ altoos in tincõmen vãder poorte/vã huer lieder peerden / eñ hilden huerlieder handen aen den osbare daer si in sadt/ eñ alsoe daer aen gaende tot dat si of ghebeet was voor huer logijs.

Hier beghint hoe die hertoghe Phelips ontfinck Vrau Kathelijne/Sconincx dochtere van Vranckerijcke/õme te hebbene in huwelijcke den Graue Kaerle van Charlops sinen sone. Eñ hoe hi een steecspel dede beroepen.

Item die hertoghe phelips vã Borgoengiẽ hilt sinẽ staet als doe binnen der stede van Sint Omaers/eñ tracmet grotẽ state vã edelẽ herẽ eñ ruddrs buytẽ der voorß stede van sint Omaers / eñ ontfincse met groter eeren / huer alsõ conuoyerende tot binnẽ der voorß stede tot huerẽ logijste/in welcke thuwelic fymabelijc ghesloten was vã dẽ here vã Chaerlops sinẽ sone eñ van mer vrauwe kathelijne svoorß conincx vã Vrãckerijcke dochtere. Eñ daer was gro-

te ghenouchte eñ triũphe bedreuẽ ter cau sen vã danssinghẽ eñ ooc vã steicspelẽ/ ten coste vandẽ Hertoghe Phelips. Eñ warẽ beroupers vandẽ voorš steicspele hupter name vandẽ Hertoghe Phelips/ die here vã crichy peghen alle dandere dye cõmen wilden ten voorš steicspele. Eñ daer was me vrauwe Kathelijne mede present bydẽ vrauwẽ eñ ioncfrauwẽ dye dẽ danc gauẽ.

Item in dese selue tijt so sandt die coninc van Nauarre eerlicke ambassaduers aen den Hertoghe Phelips vã Borgoengien õme te hebbene in huwelicke die ioncfrau we vã Cleuen/ vander welcker dat Herto ghe Phelips oom was/ eñ quamẽ vp den seluen tijt byden Hertoghe van Borgoen gien in sine stede vã Douway met schonẽ state/ te wetene wel met.xxx. peerden heer licke personaegien õme te tracteirene vã den voorš huwelicke vã mijns herẽ nich te/ eñ den erfachteghen sone van Auernen welck tractiet was beleet/ ende ghedueerde een wijle tijts/ ende wort int eynde gheex pedieert/ eñ quam teenen goeden effecte/ want het huwelic wort gheconsenteirt vã den voorš Hertoghe Phelips.

Ende corts daer naer was die ioncfrau we vã Cleuen ghesonden met schoonẽ sta ste eñ eerlicken gheselschepe onder die be waernesse vã hueren broedere/ daer si seer eerlicken ontfanghen was vanden voorš Coninck van Nauarre.

Hier nae volcht hoe dye Hertoghe vã Orliens wart ontsleghen/ eñ ghedeliuereirt hupten handen vandẽ Coninc van Inghelant.

Item ontrent den seluẽ tijt had den diueersche Ambassaduers also wel vanden Coninck van vranckerijcke/ als vã des Hertoghen vã Borgoengien weghe tẽ diueer schen stondẽ ghesondẽ gheweest bydẽ lieden vanden coninc vã Inghelant/ vp meeninghe vã te tracteirene vã paeyse tusschẽ den tween coninc rijckẽ/ eñ oock mede om die ontslapynge vã Kaerle dẽ Hertoghe vã Orliens/ die welcke Ambassaduers seere luttel hadden ghebesongiert/ wãt men vã

dien niet en conste ghecrijghẽ eenege antwoorde/vander welcker men mochte hebben eeneghe hope / ōme te cōmene teenen tractiete vā paeyse ofte ontslapynghe vanden voornoemden Hertoghe vā Orliens/ten hadde gheweest grotelic ter preiudicie vanden coninck vā Vranckerijcke eñ sijnder heerlichedẽ. Eñ die Inghelschẽ en wilden niet cōmen noch verstaen te gheenen apointemente/tẽ ware dat alle die questiẽ die si haddẽ ghehadt in Vranckerijcke/ eñ sonderlinghe in thertochdom vā guyenne eñ van Normandyen hem lieden bleue vry eñ vranck / sonder die te houdene van den coninc van Vranckerijcke. Eñ hier of was die coninc vā Vrāckerijcke wel beradẽ / eñ sinẽ raet ooc daer of gheinformeirt/ of andersins en souden si nyet hebben ghe accoordeirt. Eñ als aengaende het stic vāden Hertoghe vā Orliens/ so en warẽ die Inghelschẽ nyet seere gheneghẽ ōme dat te expedierene/ende dat ōme die grote profijten die si hadden voor sijn costen / wāt sy seer wel betaelt warẽ / ende dat was eens deels die cause dat si hem so langhe hilden prysoenier/also wel eeneghe Inghelschen openbaerden dye wel wat vanden secrete wisten. Eñ voorwaer die coninc vā Vranckerijcke eñ oock die ghene die tgouuernement haddẽ vand heerlichede vā Orliens si hadden ghedacht van langhe tijt hier te voren den Hertoghe van Orlyens niet te seyndene die voornoemde pẽninghẽ/ wāt het es wel te bemoedene / haddet soe ghebuert dat hi vele te eer ontslegẽ soude hebben gheweist dan hi was/want die Ingelschen sijn van dier maniere / dat wanneer si moeten sijn in een groot verlech vā daer ducht of vreese in sy / dat weder te vercrijghene/si doẽ dat seer noode/of niet. Maer niet te min ic gheloove al twelcke datmen dede/het was al tot eender goeder meeninghe/ōme te onderhoudene die heeren aen beeden siden.

¶ Item gheduerende dit tractiet / eñ indẽ seluen tijt die Hertoghe vā Borgoengien altijt hebbende grote begheerte omme te helpẽ verlossen den Hertoge vā Orliens/ also vele om die maechschip vandẽ bloede dat si malcanderen bestonden/ als tot dier causen/wāt bi allso dat hi weder quame in Vranckerijcke/dat si souden moghen blijuen goede ende ghetrauwe warachtieghe vrienden deene metten anderẽ. Eñ dat alle die oorloghe ende die wreethede die ghe weist hadde in voorledenen tijden/ter cause vā huerlieder beeder vaders begrauen sijnde/soude blijuẽ tondere eñ vergheten/ sonder daer teenegher tijt meer of te vermanene.

¶ Item dit dede die Hertoge vā Borgoengien ten vele stonden blijcken/eñ dese materie voor oghen legghen sommeghe heren van Orliens/ ende ooc sommeghe andere personen/ die welcke wel moghende waren den voors hertoghe van Orlyens te helpene ōme te cōmene huyter van[ghe]nesse daer hi inne was bi den coninck van Inghelant.

¶ Item die Hertoghe Phelips van Borgoengien dede vernemen aen sommeghe personen die den voors hertoghe hadden te bewarene/dat hy mochte weten hoe eñ in wat manieren dat dese saken soudẽ moghen cōmen tot eenen goeden eynde. Eñ dede ooc vertooghẽ voor dẽ Hertoghe vā Orlyens oft hi soude willen nemen te huwelicke/een sijn nichte/ dochtere van sijnder sustere die Hertoghinne van Cleuen/ die welcke hy hadde binnen sijnen huyse. Ende ooc oft soe ware datmen conste tracteren vā sijnder ontslapynghe vander vanghenesse eñ dat hi ontquame/of hi dā soude willen content eñ te vreden sijn hem te accoordeirene ende te alligeirene van als mettẽ voors Hertoghe Phelips vā Borgoengiẽ / sonder te eeneger stont te makẽ of te doen makene eenich verhael tegens den Hertoghe Phelips vā Borgoengien of den sijnen in eenegher manieren / ōme die questien bouen verhaelt/ vā tijdẽ voorleden/ bewarende in al die eere vanden coninck van Vranckerijcke/ ende sinen sone den Dolphijn.

¶ Itẽ die eersame Hertoghe vā Orlyens ouermerckende ende ouerpeysende dye groote seruitude daer in dat hy so langhe tijt gheweest hadde/ ende oock dat groote dangier dat hi hadde ghehadt / ende oock noch wel mochte hebben/ so wort hi ghe-

neghen daer toe/ende daer beloefde hi terstont bi sprake vanden prinche/in dien dat so gheschiede/ende dat hem die Hertoghe Phelips mochte ende wilde helpen dat hi ghedeliuereirt ware hupt diere seruitude ende vangheniße daer hi in was/dat hi te wijue nemē eñ trauwē soude teenē wijue die voornoemde nichte vanden hertoghe Phelips voorß/eñ vandē anderē questien also te doene met dē hertoghe phelips dat in als te vredē soude sijn.

Item naer dese voorß belofte so begonstemē weder vā nyeus te tracteirene neerstelijcke mettē coninc vā Inghelāt eñ met eeneghe vā sinen rade/ so dat si doe al ghesaemder hant te vredē warē aē beedē sidē/ eñ accoordeerdē bi middele eñ in deser manierē/ dat die Hertoghe Phelips vā Borgoengien gaf sinen seghele den coninc vā Inghelant voor die somme vā Eñ die traytietē ghemaect eñ gheaccoordeirt inder manierē als bouē int lange verhaelt. Eñ die hertoge vā Orlyens was ghestelt in sine lybertept eñ up sine vrye voetē ontsleghē vā alle vangenessen. Eñ daer naer midts dat hi hē hadde hooghelickē beloeft te voughene in alsovele als hi vermochte indē paeps fynael/tusschē beede die coninghē eñ haerlieder conincrijcke. Eñ also aē den coninc oorlof nemende vertrac vāder stadt vā Londen totter stede vā Calis/wel voorsien vā goeden eñ sekerē saufconduyte. Eñ vā daer was hy ghecōuoyeert tot Greuelinghe. Eñ daer warē ōme hem te gheleedene die Hertoghe van cornewaelge/ eñ mijn heer Robert du Ros/ eñ meer andere edelen hupt Inghelant. Eñ onder weghe Greuelinghe soe quā yeghens hē die hertoge Phelips vā Borgoengiē met seer schonē state. Daer maectē si grote blijschap eñ toochdē malcanderē grote minne eñ vrientscap als si daer versaemt waren/eñ die hertoghe vā Orlyens was seer blijde dat hy verlost was hupter vanghenesse/ eñ die hertoghinne vā Borgoengiē was ooc seer verblijt vā sijnder comste/ eñ toochde hē ooc blijdechiere. Eñ daer was so seere ghewillecomt vā vrauwē eñ ionc frauwē eñ vā alle den edelen/ so dat si som vā blijschepen nauwe ghespreken en consten binnen een langhe wijle.

Item corts daer naer die hertoghe van Orlyens seyde te menegher stont/schoon broeder/schoon neue ick behoore hu te beminnē bouē alle andere princhen van desen Conincrijcke/ ende mijnder schoonter nichte huwe gheselnede/ wāt tē ware ghi eñ si / ic ware ghebleuen tallen daghen in die vanghenesse eñ in die seruitude vā mijne vyanden eñ wederpartyē/eñ aldus ick en hebbe gheen meerdere vrienden in dye weerelt dā hu beeden. Op twelcke die hertoghe van Borgoengien antwoorde dattet hem seere leet was dat hi hē niet eer en hadde connen ghehelpen / want hy ouer langhe tijt grote begheerte ghehadt hadde ōme hem te verlossene/sulcke ende vele ghelijcke redenen warē dicwijle verhaelt vanden voorß princhen/waer ōme tvolck seer blijde was/ eñ specialic om die comste vanden Hertoghe vā Orlyens die so langhe tijt prysoenier gheweest hadde vandē Inghelschē. Eñ es te wetene dat die voorß Hertoghe van Orlyens prysoenier gheweist hadde van Sorydaechs voor alder heleghē dach Anno.M.CCCC.eñ.xv.tot in die maent vā Nouēbre Anno. M.CCCC eñ.xl. Ende aldaer so warē voor oghē dye ambassaduers vanden coninck vā Vranckerijcke. Ende warē eerst dye eertsbisscop van Rypemen groot Cancellier vā Vranckerijcke/ die eerdtsbisschop van Verbone/ die graue van Dunoys/ ende meer andere edelē/ die welcke personaegien elc naer sijnder hoocheit eñ bi ghebuerte dē voorß Hertoghe daer vijndende ghekeert van sijnder vanghenesse/daden hem alle daer seer blijden ontfanck / ende sonderlinghe die bastaert van Orlyens sijnen broedere Ende van danen quamē sy sint Omaers te watere/ende warē ghelogiert in die Abdye van sinte Bertins. Dye Hertoghe vā Orlyens ende die Inghelsche heeren dye met hem quamen/elck nae sinen staet seer eerlicken. Ende naer dien was hi noch vā den Hertoghe van Borgoengien eñ van sijnen lieden in dye voorß stede weder eerlick ontfaen / ende hem warē ghedaen vā die vander stede vele schoone presentatien Ende alle daghe soe quamen daer vele di

neersche persoonen/also wel huyt Vranckerijcke als huyt den lande van Pycaerdyen/ome hem te siene/ende oock vele lieden vā sijnder heerscheppe/die welcke seer verblijt waren van sijnder comste eñ wederkeerene.

¶ Hier naer volcht hoe die Hertoghe vā Orliens was versocht vandē Hertoghe Phelips vā Borgoengien/omme dat hē soude ghelieuen te besweerene den paeps van Atrecht.

Item int iaer.M.CCCC.ende xl.so versochte die hertoghe vā Orliens aen dē Hertoge Phelips vā Borgoengien/metsgaders dattet die hertoge Phelips hē ghebeden hadde ōme te nemene in huwelicke die ioncfrauwe vā Cleuē/nichte vandē voorē Hertoghe Phelips/also eñ inder manierē alst was ghetracteirt by huerlieden rade/waer vp die Hertoghe van Orlyens antwoorde ende seyde. Alle tghene datter ghesept eñ gheaccoordeirt was indē tijdē dat ic prysoenier was/dat wil ic onderhoudē. Eñ als dese sakē aldus gheconcludeirt eñ ghesloten warē/so ghinghen die voorē.ij. Hertoghē met haerlieder volc indē choor vander kercke van sinte Bertins/in welcke kercke was ghebrocht het voorē tractiet in ghescrifte/in fransoyse ende oock in vlaemsche/eñ eerst in latijne/eñ was daer ghelesen ouerlupt. Eerst in latijne/eñ daer naer in fransoyse by eenen meester Jan tronchon eerdtschdpaken van Bruessel in Brabant present beede die Hertoghen/eñ oor eerdtsche bisschoppē eñ ioncheren/eñ heerlicke persoonē vā poorters/eñ andere officiers. Eñ alle dinck ghelesen sijnde/die Hertoghe van Orlyens beloefde al daer/eñ swoer seer hooghelijck vp eenē bouck/daer in dat stont een crucifix/twelcke hilt in sijne handē den eertsbisscop vā Ryemē vā alle saken voorledē wel eñ ghetrauwelicke te houdene het voorē tractiet/in alle sijne pointen/gheweert het articule/het welcke sprac vanden doot vander Hertoghe Jan vā Borgoengien/want hy seyde dat hy daer inne behoorde gheexcuseirt te sijne vā dier doot/eñ swoer by sijnder siele dat hi daer inne noyt ghecōsenteirt en hadde/maer twas hē seer leedt alst hē ter kennesse quam/aensiende eñ merckende dat Tconincrijcke vā Vranckerijcke worde in

meerdere dangiere dant was vā te voren Eñ die Hertoghe van Orlyens dit aldus ghesept hebbende/ so was gheroupen die graue van Dunoys bastaert vā Orliens om te doene den eedt voorscreuē/ die welcke delaepeerde een lettel tijts. Maer terstont bpden beuele van sijnen broeder die Hertoghe van Orliens hy dede oock den eedt. Eñ dat ghedaen sijnde/ die voorß hertoghe vā Orliens beloofde aldaer te trauwene die ioncfrauwe vā Cleuen voorsept Eñ terstont daden sp daer ondertrauwe/ deene met den anderen inden handē van den eerdtsbisschop vā Nerbone.

¶ Hier naer volcht die feeste vanden Hertoghe van Orliens/ ende vander ioncfrauwen van Cleue.

Die Hertoghe Phelips vā Borgoengien sandt bi sinen lieden alle maniere vā prouisie om te formierene dpe feeste vanđ brulocht. Eñ dpe prinche voorß betaelde alle dpe costen vanden heere van Orlyens eñ vā sinen liedē. Eñ daer naer tsaterdaechs voor sinte Andries dach/ soe trauwede dpe Hertoghe vā Orliens die voorß ioncfrauwe vā Cleuē. Eñ des ander daechs/ twelcke was sondach/ soe was ghehouden dpe feeste/ eñ dpe weerdichept vander kercke/ seer solempnelijc eñ chierlic/ twelcke was seer schoone om sien. Eñ die Hertoge phelips selue in persone leede die brupt/ huer houdende aenden slinckeren arme. Ende aen dpe rechter spde/ soe leedese mijn heer Jan die bastaert vā Simpol here vā haubourdijn/ die welcke hilt die mauwe vander brupt/ ende een groote vrauwe drouch den steert vanden tabbaert vander brupt van achtere. Ende daer naer quā die Hertoghe vā Orliens/ die welcke leede die hertoghinne van Borgoengien. Ende daer naer so volchden vele edele heren eñ vrauwen/ ende daer was seer grote triumphe ghemaect wel.viij.daghen lanck van houeringhe/ ende van danssen/ ende steicspelen/ ende alderhande ghenouchten/ soe in sulcke feeste betaemt.

¶ Men moet wetē dat als doe een ghetal vā notabele persoonē ghedeputeerde van der Stede van Brugghe quamen te sinte Omaers binnē der stede/ Eñ versochtē aē den Hertoghe haer lieder Princhē/ mits dat sy noch nyet wel in gracien met hē en waren/ hē ootmoedelicke biddende dat hē soude ghelieuē te cōmene in sine stede van Brugghe/ niet peghenstaende/ dat si warē gheaccordeert met hē/ nochtan had hi ghe sept dat hi nēmermeer inde voorš stede cō men en soude/ ten ware dat een meerdere heere dan hi/ hē daer in soude leedē. Eñ dit aensiende dat die notabele van Brugghe versochten aen den hooghē eñ moghende Princhē den Hertoghe vā Orliens/ dat hē soude ghelieuē te doene dese begheerte aē die hertoghe Phelips/ dat hi te Brugghe in sine stede soude willē cōmen/ so was hy te vredē inde voorš begheerte ter bede vā den voornomden Hertoghe vā Orlyens/ vandē welckē die vā Brugghe hē grotelic bedanctē vā sijnder diligencie/ die hy voor hē lieden ghedaen hadde aendē hertoghe Phelips voorš/ Eñ ghinghen corts daer naer ordōnerē haer lieder staet/ eñ quamē binnen corten daghē te Brugghe/ daer sy blijdelic ontfanghē warē. Eñ die vā brug ghe die toochden grote eere eñ reuerencie dē Hertoghe vā Orlyens eñ sijnder Herto ghinne met alle huerē geselschepe/ eñ sulc ke chierheyt dat noeyt nyet vele Princhē sulcke chierheyt gedaen en was noch ghe toocht/ also men hyer naer noch int lange verclarē sal/ aengaende dē schoonē perso nagien/ eñ spelen/ eñ hystoriē/ die elck am bocht eñ neeringhe dede ter blijder incōste vādē hertoghe Phelips met dē Hertoghe vā Orlyens/ binnē der stede vā Brugghe.

¶ Die maniere hoe onse edele Heere eñ Princhē ontfanghē was/ binnē der stede vā Brugghe tsijnder incomste/ dē.xi. dach in Decembre. āno. M.CCCC.eñ.xl.

Eerst so trockē yegens hē butē der stede van brugghe die wet vā brugge/ als burchmeesters Schepenē/ eñ Raden/ eñ tresoriers met alle dē dienaers vanđ stede/ als pensyoenaresen/ clerckē/ sergantē/ scatrbelettere/ met huerē knapē. ¶ Itē voort dye vi. hooftmannē vanđ poorterye/ eñ die dekenē/ eñ gheswoorene vā allē ambochtē eñ neeringhē. Eñ elc hooftman eñ Dekē warē ghestelt met.x. personē/ die welcke daer toe ghecorē warē / dye notabelste vā elckē hooftmanschepe eñ vandē ambochtē / eñ trockē vp een velt buytē der pale vā brugghe bydē die coninghē/ eñ warē vgadert alte samē tot.xiiij.^c mānē/ of meer vbeyden de daer die comste vā onsen geduchtē here ¶ Itē yegens die comste vādē prinche stelden si hē liedē al in schoonder ordonanciē/ alle baruoets eñ bloots hoofts / sonđ caproen eñ ongheg ort. Eñ in diē staet sijnde/ als si vernamē dat die prinche hē liedē begonste te nakene/ soe vielē si vp huerlieder knyen eñ leydē haer handē te gadere. Eñ dit was al daer ghedaē voor mȳ gheduchte here/ ter presencie vandē hertoge vā Orliens eñ der hertoghinne vā Orlyens/ eñ vele andere grote heeren/ te wetene. Eerst die graue vā niueers Mȳ heer de cācelier De.G. vā stāpes. die bisscop vā doornicke Die ioncheer vā cleue. Die.G. vā Ringuy Die.G. vā simpol. eñ meer andere edelē.

¶ Eñ ter presencie vā alle dese voornoemde was hē daer vgheuenesse ghebeden vā alle voorledē sakē/ naer den inhoudene vā den paeyse eñ woordē daer in begrepen bi den voorē onsen gheduchtē here verleent der voorē stede.

¶ Itē dit ghedaē sijnde / so presenteirdē hē die vander wet dye slotelē vāder stede. Eñ onse gheduchte here vgheuē hebbēde alle sakē met soetē eñ vrientelickē sinne eñ manierē/ so stondē die vāder stete vppe eñ vertrockē aē deen side/ ō hē liedē te schoepene/ eñ weđ te ghereedene ōme naer hē in dye stede te cōmene. Eñ dit ghescheit sijnde/ so stondē aen deene side alle die processien vā Brugge die yegens hē huyt gherōmē waren. Eerst die beghijnē vādē wijngaerde/ die religieusen vādē eechoute/ die vier oordenē/ eñ die collegiē vā alle die prochiekerckē/ met al haerlieđ beste habijtē eñ cappē aē/ eñ met dē reliquiē eñ helichdōmē in die hādē. In welcker processien warē.iij. prelaten mede/ te wetene dye Abt vāder Doest/ die Abt vandē eechoute/ eñ die Abt vā soetendale. Eñ terstōt die vgeuenesse ghedaē sijnde/ so songhē die voorē collegiē met luyden voyse. Te deū laudam⁹/ weder keerēde voor onsen prinche tot der poorten toe.

¶ Itē daer redē ooc huyt der stede vā brugghe yeghē dē prinche die Baliu vā Brugghe/ eñ die Scoutheetē/ elc met harē state/ eñ vele diueersche herē eñ Ruddđs ooc met harē state/ eñ daer naer vele diueersche natien vā cooplieden met schonē state. Eerst die cooplieđē vander duytscher hanse/ alle ghecleet in roodē habijten eñ swarte caproenē ghehackelt eñ ghecapt/ eñ swarte veltē hoedē/ eñ die al nyeuwe daer toe ghemaect tot dē ghetale vā.C. eñ.xvi. peerdē. Eñ voor hē liedē reet meester Hermā ooc ghecleet met rooden lakene / eñ sijn peert vdect totter eerdē metter wapene vanden keyser/ tusschē.ij. messagiers vcleet metter voorē wapene/ eñ achter dē voorē meester Herman reden.iiij. paegekins ghecleet al int roode/ ghelijck die andere voorē.

¶ Itē die cooplieđē vā spaengiē warē alle ghecleet met ondersnedē cleederē root eñ groene al nyeu ghemaect totten ghetale vā.xlviij. peerden/ eñ achter hē lieden.viij. cleene paegien/ dye welcke warē ghecleet met sijden cleederē vander ghelijcke root/ eñ groen al ondersneden als dandere.

¶ Itē dye cooplieđē vā Mylanē warē alle ghecleet met nieuwē cleederē vā Roseydē ghegreindē lakē/ eñ haer knapē met peerschē lakē / eñ voor hē hebbēde eenē heraut metter wapē vandē hertoge vā Mylanē.

¶ Item dye cooplieđē vā Venegien warē alle ghecleet met sijdē cleederē / lakenē vā Damast peersch coluer/ eñ huerlieder knapen warē ghecleet met nieuwē peerschen lakene/ tot den ghetale van.xl. peerden.

¶ Item die cooplieđē vā luyc dyemē heet Luycoysen ghinghē te voet yeghen onsen gheduchtē here al met nieuwe cleederē vā graeuwē lakē vā Damast tot dē ghetale vā.xij. p̄sonē / eñ haerlieđ knapē haddē al

keerels vã nieuwē graeuwē lakene/ ende
nieuwe hoedē/die welcke cooplиedē weder
in cõmende achter onſen prinche / quamē
doe te peerde/eñ haerlieder knapē bi hem
lieden te voet/eñ haddē voor hē liedē haer
lieder loodgier / ghecleet al met graeuwē
lakene/ eñ eenē capproen bouen wit eñ be
nedē root naer die wapene van Lupck.

¶ Item die cooplieden van geneueren die
ghinghē te voet peghē onſen gheduchten
heere eñ Prinche alle ghecleet met graeu-
wē lakene vã Damaſt/ al nieuwe hier toe
ghemaect tottē ghetale vã.xxxvi.perſonē/
eñ haerlieder knapen met nieuwen grau
wen lakene.

¶ Itē die cooplиedē vã florencen/ ghinghē
ooc te voet peghē onſen gheduchten here/
al ghecleet met nieuwē blaeuwē ſijden la-
kene tottē ghetale vã.xxij. eñ huerlierder
knapē ghecleet al met blaeuwē lakene/eñ
graeu capproenē met nieuwe veltē hoedē

¶ Itē die cooplиedē vã catheloene warē al
le ghecleet met roſeyde/cramoyſinē/wullē
cleederē/eñ huerlieder knapē met nieuwē
peerſchē lakenē cleederē/eñ eenē moriaen
gaende voor hem liedē ghelijc een heraut/
gecleet met een nyeu ſijdē habijt ondĕſnedē
graeu eñ peerſch eñ blaeu/eñ drouch voor
hē liedē die wapene vã Aragoen/ eñ ghin-
ghē alſo wandelē achter ſtratē totter com
ſtē vã onſen gheduchtē here. Eñ doe ghin
ghē ſi in een huys vp die marckt/daer dye
wapene vã aragoen chierlic ghemaect/in
een root laken voren hinck in drie parckē.

¶ Item die cooplиedē vã Poortingale wa
ren neffens den catheloenen in een ander
huys/daer voren dat ſtont die wapene vã
poortegale ſeer chierlick ghemaeckt van
ſchoonder ſchilderye / eñ warē int incom-
men deerſte byder muelen brugghe/daer
ſi noch een huys vercleet haddē/al becleet
met roodē lakene / eñ daer aē gheſtelt dye
voorſē wapē vã poortegale in drie parckē.

¶ Item die cooplиedē vã Florencen int we
derkeeren naer dat ſy langhe te voet ghe-
weiſt haddē peghē onſen gheduchtē here
bleuē ſtaende voor een huys in die hooch-
ſtrate/heetende caſſelberch/ in ſeer ſchoon
der ordonnancien.

¶ Itē dye cooplиedē vã Geneuerē dadē in
ſghelijc verchierē het huys bouē/ daer die
poortegaloyſen haerlieđ ſtaet benedē hil-
dē/eñ haddē voor hē een cleet voor twelcke
dat hinc ſint Joris van ſchilderye/ ſeer rijc
kelic verchiert eñ gentelick gheſtoffeirt.

¶ Itē die cooplиedē vander duytſcher han
ſe/eñ die ſpaengiaerdē int wedercõmē als
ſi warē ter marct / bleuē ſtaende met harē
peerdē in ſchoonder ordonnanciē aē beedē
ſijdē vander marct / te wetene die Ooſter-
linghē aen die noortſijde vander marct ye
ghē die huyſen. Eñ dye ſpaengiaerdē aen
die suytſijde ter ouder halle waert/beghin
nende vandē houcke vander vlaminckſtra
te naer tſprinchen hof/eñ bleuen daer alſo
ſtaende tot dat onſe gheduchte heere met
alle ſinen ſtate ghepaſſeirt was.

¶ Item alle die huyſen vãder cruyſpoorte
tot mijns herē houe toe / warē behanghen
met roodē lakene oft met tapijtſerye. Eñ
die nieuwe ende houde halle waren beede
behanghen met gheheelen lakenē / root/
blaeu ende wit.

¶ Item alle dye clockē vander ſtede luydē
eñ beyaerdē hoghelijc eñ chierlic/van dat
ons gheduchte here began der poorten te
ghenakene/tot dat hi in ſijn hof was/ende
heerlicken daer ontfanghen was.

¶ Itē bouē vp die cruyſpoorte waren wel
lxxx.trõpers al met ſeluerē trõpettē eñ cla
roenē/ die welcke vã dat ſi onſen geduchtē
here ſien mochtē/begonſtē dye trompettē
eñ claroenē te ſlane/met grotē chierlicken
ghéluyde/ tot dat hi die poorte lange ghe-
ledē was/ eñ vã daer quamē ſi door die ſijt
ſtraten/ ſo dat ſi als die prinche ter marckt
quã/warē weder daer voor hē/eñ warē bo
uē vp die nyeuwe halle/daer ſi weđ als õs
geduchte heere ter marct leet/blieſen haer
lieder trõpettē eñ claroenē ghelijc als ſi ter
cruyſpoorte int incõmen ghedaen haddē/
eñ bleuē daer alſo trõpēde tot onſe geduch
te here met al ſijn gheſelſcap ghéledē was

¶ Item vander cruyſpoorte tot den houe
toe warē gheſtelt ende ghetoocht tot allen
houcken vander ſtraten ſeer chierlicke eñ
ſchoone perſonaegien aen beedē ſiden vã
der ſtratē inđ manierē hier naer volgende

¶ Item alder eerſt was gheordõneirt ter
cruyſpoorte een foreeſt/ſtaende ghetēmert

p.iiij.wielen ghelijc een busch al groene
aer inne dat stont een personaegie vã sint
Jan baptiste/ghecleeet met eenẽ rudẽ vel.
e/dẽ aerme bloot/eñ ghegort als daer toe
diende. Eñ dit wort voor die processie ghe-
uoert tot den houe toe vanden prinche/eñ
voor dẽ busch so stõt ghescreuẽ. Ego vox
clamãtis in deserto/parate viã dñi. Ende
was een bediet dat onse gheduchte heere
quam/ende dat hem elck bereet soude ma
hen om hem te ontfanghene.
Itẽ voor die poorte was die hystorie vã
Job in leuẽde personẽ/sittẽde vp eenẽ mes-
sinck al naeckt in sijn keptiuichede/eñ by
hẽ drie vã sijnẽ vriendẽ aẽ deen side/ eñ sijn
wijf aen dander side hẽ begrijpende. Ende
Job altoos themwaert hebbende pacien-
cie/eñ loefde gode vã al/ eñ voor die staegie
daer stõt ghescreuẽ. Dñs dedit dñs abstu
lit sicut dño placuit ita factũ est. Eñ was
een beteekenesse dat die stede vã Brugghe
was in grooter keptiuichept/ende en had
de vp nyement huer betrauwẽ dan in die
gracie van haren Prinche.
Item daer naer ten heynde vãder peper
strate warẽ vp eene staegie vier prophetẽ
elc hebbẽde in sijn hant een rolle/daer inne
dat in die eerste stont ghescreuen. Plebs
tua letabit' in te. Eñ in dandere rolle stont
Princeps dei est apud nos. In die derde
rolle stont. Oia que locut9 eñ dñs faciem9
Eñ in die vierde rolle stont. Venite et re-
uertemur ad dñm. Eñ dese propheten wa
ren vreimdelick ghecleet eñ toe ghemaect
vã habijtẽ/eñ hoeden vp thooft so als pro
phetẽ betaemt/ die welcke propheten alte
met allser eenege grote herẽ ledẽ/ songhẽ
seer soetelickẽ/ eñ voor huerlieder staegie
stõt ghescreuẽ. Hec est dies quã fecit dñs
exultemus et letemur in ea.
Itẽ daer naer voor tgodshuys van sint
Obrechts was die historie vã Abrahã/hoe
dat hi byden beuele vã gode offeren soude
sinẽ sone ysaac/eñ soude hẽ met eenẽ sweer
de thooft of ghesleghẽ hebben. Eñ een In
ghel achter hẽ staende houdẽde het sweert/
eñ segghende die woordẽ die voor die stae
gie ghescreuen stonden/ ende waren dese.
Nunc cognouim9 q: times dñm. Betee-
kende dat die stede vã Brugge ghewillich
was/eñ gheobediert hadde huerẽ here eñ
prinche. Eñ vp die staegie waren.iij.speel
liedẽ/een harpe/eẽ lupte/eñ eẽ douchepne.
Itẽ daer naer theyndẽ der roosstrate wa
ren vp eene staegie vier prophetẽ/elc heb-
bende een rolle in dye hãt. Eñ in die eerste
rolle stont ghescreuen naeruolghende.
Miserationes eius sup oĩa opa eius. In
dander stõt. Iratus est dñs et misericors.
In die derde stont ghescreuẽ. Qui pronus
est miam benedicetur. Eñ in die vierde rol
le stõt ghescreuẽ. Miserationũ recordabor
Eñ dese warẽ vreimdelic ghecleet ghelijck
dander prophetẽ/ eñ voor die staegie stont
tselue woort dat voor deerste staegie stont/
eñ was dit naeruolghende. Hec est dies
quã fecit dñs/exultemus et letemur in ea.
Item daer naer theyndẽ sheer zeghers
strate so was dẽ boom vã yesse. Te wetene
een persoon liggende te bedde/ eñ huyt hẽ
spruytende eenẽ grotẽ boom vp elckẽ tack
sittẽde een cleen kindekin in witte ghecleet
eñ met een crone vp thooft/ eñ Maria in-
den middel/soe elck dat wel verstaet/ ende
daer voren stont. Dits dye roede vã yesse.
Itẽ daer naer theyndẽ vanď vulderstra
te warẽ ooc vp een staegie vier prophetẽ/
elc met eender rolle/ ende in deerste stont.
Diligite iusticiam qui iudicatis terram.
In dander rolle stõt. Facta est leticia mag
na in populo. In die derde rolle stont.
Letus moriã quia vidi faciẽ tuã. In dye
vierde rolle stõt. Conuerte faciẽ eius semp
Eñ warẽ alle vreimdelic ghecleet als dan
dere/eñ voor die staegie stõt tselue als vorẽ
Hec est dies quã fecit dñs. Exultemus et
letemur in ea. Eñ songhẽ als voren/eñ de
se prophetẽ waren alle die beste sanghers
ghenomẽ huyt alle die kerckẽ vã brugge.
Item daer naer theyndẽ vanden kersse
boom straetkin was een staegie rijckelijc
gheordõneirt/eñ daer vp was die hystorie
vã Hester/hoe dat Hester ghecorẽ was bo
uen allen anderẽ maechdẽ. Eñ daer was
ghescreuẽ voor die staegie. Amauit eam
plusq̃ oẽs mulieres. Ende was een betee-
kenesse dat onse gheduchte here vcorẽ had
de onse gheduchtege vrauwe bouẽ alle an
dere vrauwẽ/eñ vp die staegie waren drie
speelliedẽ/een orghele/een harpe/eẽ lupte.

¶ Item daer naer thepndē vanden beilke
was noch een staegie / daer was getoocht
hoe dye coninghinne Hester haer v̄stoute
te cōmene voor dē coninc Assuerus / eñ ver
badt al tvolc vā Judea / twelck in grooter
vreesen was. Eñ midts der minne die hy
tot haer hadde vraechte haer. Que est pe
ticio tua hester vt detur tibi. Dit stont daer
voor die staegie ghescreuen. Ende Hester
badt voor die verlossinghe vanden volcke
van Judea / sprekende dese woorden.
Da mihi populum meū pro quo obsecro
Eñ dit was al ghedaen met leuende per-
soonē staende in goeder ordonācie oft beil
den gheweist haddē. Eñ was die beteeke-
nesse hoe onse gheduchteghe vrauwe dye
stede vā Brugghe eñ al tvolc verbedē had
de peghē onsen gheduchtegē here eñ prin
che. Eñ vp die staegie warē oock drie speel
liedē / een harpe / eē lupte / eñ eē douchepne.
¶ Itē daer naer thepnde vāder ganstrate
was vp eene staegie die hystorie vā Mag
daleene / hoe dat si in Symoens hups viel
tē voetē vā onsen here / ō dat hi al hare mes
dadē v̄gheuē hadde / eñ daer stōt gescreuē.
Dimittuntur ei peccata multa qm̄ dilexit
multum. Eñ was een beteekenenesse dat
onse gheduchte heere die stede van Brug-
ghe al hare mesdaet vergheuē hadde. Eñ
vp die staegie warē ooc. iij. speellieden / een
harpe / een lupte / eñ een douchepne.
¶ Item daer naer byder fontepne vanden
Jacopijnen soe was vp eene staegie ghe-
maect die hystorie vander gheboorte ons
herē Jhesu christi / in ghelijcke personē als
beildē. Te wetene eerst Maria eñ Joseph /
eñ daer by eenē Inghel die dē herderkins
die bootschap dede vander gheboorte ons
heren / eñ die herderkins hadden een rolle
in die hant daer in ghescreuen stont.
Annūcio vobis gaudiū magnū quia ho-
die scietis quia venit dn̄s. Eñ bouen in die
vope vādē Jacopijnē torre was ghemaect
eenen troon hemel wijs / daer groot licht
inne was eñ claerhept hupt gaf als blixē /
eñ daer warē kinderkins inne die songhē
als Inghelkins. Gloria in excelsis deo.
Eñ die herderkins vā benedē maectē eene
contenāchie / die aerdich was / beteekenen
de die blijscepe vāder comste vā onsen ghe
duchteghē here eñ prinche / eñ vp dyt stae-
gie waren ooc drie speellieden / een harpe /
een lupte / ende een douchepne.
¶ Item daer naer vp dē muer vandē Jaco
pijnē was gheordōneirt een hystorie van
onser vrauwe eñ sinte Dominicus hoe sy
eens verbadē aē onsen here die de weerelt
plagē wilde / eñ daer warē ooc. iij. speelliedē
¶ Item vp dē seluen muer was noch ghe
ordonneirt dye hystorie vā Zacheus / hoe
dat onse heere eens quā met sine Apostelē
naer Jerico / daer Zacheus clam vp eenē
boom / eñ als ons here hem sach / seyde hi.
Zachee festinās descēde quia hodie in do
mo tua oportet me manere. Eñ Zacheus
neder cōmende / nam hē in sinē aerme / eñ
ghinghē also te samē in een hups daer toe
gheordonneirt / eñ daer stont ghescreuen.
Hodie huic domui salus facta es. Eñ be-
teekende dat die comste vā onsen gheduch
ten here grotelic was ter blijschap eñ wel
uaert van onser stede van Brugghe.
¶ Itē ter muelenbrugghe was ghemaect
een stede vā schilderye / die welcke beteeken
de die stede vā Brugge. Eñ daer in sadt die
coninck David spelende vp een harpe / eñ
daer stont ghescreuē bouen sijnen hoofde.
Misericordias domini in eternū cantabo
Eñ hupter stede quamē vele maechdekens
chierlick toe ghemaect / roupende peghen
onsen gheduchtegē here eñ prinche. Noel
noel noel / eñ bouē der stede stōt ghescreuē.
Letetur cor querentium dn̄m. Eñ binnē
der stede waren speellieden vp diueersche
instrumenten seer excellentelic spelende.
¶ Item voort thepndē der bogaertstrate /
Ridderstrate / eñ noch. ij. stratē bet voort /
warē ghemaect vier staegiē. Deerste had
de. iij. paerckē / waer in dat ghetoocht wa-
ren die. iij. wercken vā ontfaermherticheden.
den. Eerst een rijc man die spijsde den aer-
men hongheregheē mensche / eñ daer stont
bouen ghescreuē. Esuriui et dedisti mihi
manducare. Ten anderē een rijck man die
te drinckē gaf den dorsteghē / eñ daer stont
ghescreuē. Sitiui et dedisti mihi bibere.
Ten derden dat een rijc man den aermen
naectē cleede / eñ daer bouē stont ghescreuē
Nudus eram et cooperuisti me.
¶ Item in dander staegie waren ooc drye

parcken daer in dat ooc ghetoocht waren die wercke vā ontfermherticheden. Eerst dat een rijc man eenē aermē man ontfinc te gaste/eñ daer stont ghescreuē. Hospes eram et collegisti me. Ten tweedē hoe dat een rijc man vloste dē aermē gheuanghene/eñ daer bouē so stōt ghescreuē. In carcere erā et visitastis me. Ten derdē dat een rijc man visiteirde dē aermē sieckē/eñ daer stōt gescreuē. Infirm⁹ sum ꝛ visitasti me.

Item die derde staegie hadde een parck daer inne dat getoocht was in schoonder ordonācie het seuēste werc vā ontfermhertichedē/hoe dat een rijc mā dede dē aermē doodē begrauē/eñ ter aerdē doen/eñ daer stont ghescreuē. Dum orabas et sepeliebas obtuli orationem tuā corā domino.

Item die vierde staegie hadde oock een parc daer dat vā ghelijcke personē stondē als dye de.vij.werckē der ontfermherticheden ghedaen haddē/voor hē knielende. Eñ een vrauwe presenteirde een rolle daer in dat stont ghescreuē. Venite benedicti patris mei/q̄ʒ diu hec uni ex hijs fratrib⁹ meis minimis fecistis mihi fecistis. Het welcke beteekende die ontfermhertichede die onse hertoghe der stede van Brugghe ghedaen hadde. Ende daer waren diueersche speellieden met schoone instrumentē.

Itē daer naer byder Burchpoorte was een staegie ghemaect/waer vp ghetoocht was hoe Joachim vādē tempele versteke̅ was/eñ een Inghel quam Joachim bootschepē dese woordē. Noli timere ioachim Anna vrou tua concepit ꝛ pariet tibi filiā. Et hoc tibi signo cum veneris ad portā au ream eā habebis tibi obuiā. Eñ die burch poorte was vergout vā bouē tot beneden eñ dat was die guldē poorte daer ioachim eñ Anna malcanderen ghemoeteden. Eñ bouē der poorte waren vele kinderen dye chierlic eñ seer wel songhē/eñ oock spelende met harpen/orghelen eñ luytē/ welcke hystorie beteekende die conceptie van onser vrauwe/midts dat hi dien dach in ghe cōmen soude hebben/eñ was oock ten pro pooste dat die stede vā Brugghe die verstēken eñ huyter gracie gheweest hadde van onsen gheduchtē here ende prinche weder gherōmē was in sijnd ghenade eñ gracie.

Item in dye selue burch stont eenen pylaer ghemaect vā steene/ eñ daer vp stont een proper casteelkin/ eñ voor dat casteelkin stont een naect kindekin seer chierlick ghemaect. Eñ dat kindekin piste meest al dien dach ende dien auent ypocras.

Itē voor die vanghenesse was ooc ghemaect een staegie/in dye maniere vā eenē karckere/ presenterende dye vanghenesse vā sinte Pieter/eñ daer vorē warē ruyters den seluen karcker wachtende ende bewarende/eñ eenē Inghele die leede sinte Pieter daer huyte. Eñ hy daer huyt sijnde/soe spronghē hē sine ketenē of/eñ hy sanc met luyder stēme/eñ daer bouē stōt ghescreuē. Nunc scio vere quia misit deus angelum suū ꝛ eripuit me. Twelc ghedaen was ter eeren vandē Hertoge vā Orliens die langhe tijt in Inghelandt gheuanghen gheweist hadde/eñ als doe verlost was. Ende was oock wel ten propooste vander stede vā Brugghe die oock langhe in verdriete gheweest hadde / eñ nv byder comste van huerē gheduchtē here daer of verlost was

Itē vp die marct voor die halle was ghe maect eene chierlicke fonteyne met eenen driecantē pylaer daer inne staēde/ daer vp stōt een vrauken seer frisch in hare kuers/ die welcke huyt huer borstkins melc was gheuende. Eñ aendē anderē cant vādē pylaer stōt een sotkin twelc huyt sijn pijpkin gaf roodē wijn. Eñ aendē derdē cant vā dē voorē pylaer so stōt eenē wilden man. Eñ huyt sijnd codde liep wittē wijn / daer alle die liedē of dronckē/te wetene/elc diet ghe liefde/of daer of drincken wilde/eñ dit ghe duerde al dē dach/eñ meestē deel al dē nacht

Itē int watere vand seluer fonteyne warē vlietende drie zeeridders/ eñ.iij. Mareminnē/eñ in die voorē fonteyne stondē.vi cleen staegekens bouē bedect met barderē eñ dese warē vul gaten gheboort/ eñ daer inne warē cleene kinderkins die seere wel songhē/al die wijle dat onse gheduchte here ouer die marct passeirde. Dese voorseyde fonteyne was achtcantich / eñ vp elckē cant stōt eenē leeu metter wapene vā vlaēderen aenden hals hanghende/ ende elck in sinē claeu eenē standaert metter wapene vāder stede vā Brugghe. Eñ bouen vp

den pylaer die inden middel stont vander fonteyne daer vp stōt ghemaect een schoō vreimt mannekin met een sweert in sijn een hant/ eñ in die ander hant eenē buekelare/ staende altoos schermende.

¶ Item voor tcaeshuys was een staegie/ daer vp dat ghetoocht was die resurrectie vā onsen here in leuende personē/ aerdich toe ghemaect/ eñ daer stont ghescreuen.

Ecce ego vobiscū sum vsq; ad cōsummationem seculi. Twelcke beteekende dat onse ghenadighe here/ midts sijnder ghenade eñ ontfermhertichept metter stede van Brugghe wesen wilde ende blijuen teewe ghen daghen.

¶ Item daer naer voor een lootghieters huys stont een proper springende fonteyne/ gheuende huyte goeden wijn / eñ altemet met.ij.conduyten springhende tot inden middele vander strate.

¶ Item daer theynde vandē muer vā ons gheduchts heerē hof daer was ghemaect een schoone poorte/ casteelwijs van houte al ghestoffeirt met schilderyen bouē ghecroont/ eñ vp die houcken bouē eñ vp dye appelen al met bānierkins metter wapene vā Brugghe. Eñ aen dese poorte warē xiiij.carteelen/ eñ vp elc van dien carteelen in dye vpperste staegie stont een banniere rijckelic verchiert mettē wapenē vanden landen vā onsen gheduchten here eñ prinche/ eñ ooc sine tijttele. Te wetene aen elck carteel die wapene vā eenen lande.

¶ Item aen teerste die wapene van Thertochdom van Borgoengien.
Aen tweeste die wapene van Lotrijcke.
Aen tderde die wapene van Brabant.
Aen tvierde die wapene van Lymburch.
Aen tvijfste die wapene van Vlaendren.
Aen tseste die wapene vā Arthoys.
Aen tseuenste die wapene vanden Graefschepe van Borgoengien.

¶ Eñ aē die andere.vij.carteelen aen dander side stonden
Aen teerste die wapene van Henegauwe
Aen tandere die wapene van Hollant.
Aen tderde die wapene van Zeelant
Aen tvierde die wapene van Namen.
Aen tvijfste die wapene van Vrieslant.
Aen tseste die wapene van Salijnes.
Aen tseuenste die wapene van Mechelen.

¶ Eñ vp die neterste staegie bouē der poo te aen beede die siden stondē.ij. grote leeuwen. Deene hadde in sinē claeu een bāniere metter vulder wapene soose onsen gheduchten heere voerde aen beeden sidē. Eñ den leeu aen dander side hadde in sijn banniere die wapene van onse gheduchte ghe vrauwe ende princerse.

¶ Eñ vp dese poorte waren ten incōmene van onsen Prinche voorß vele diueersche speellieden/ als pijpers trōpers/ eñ hooch ghelupt/ eñ andere instrumentē/ die welcke altijt speelden by ghebuerten / als nu deene/ als nu dandere/ soe dat si niet vp en hilden van dat den staet in began te commene/ tot ons gheduchte heere in sijn hof was/ twelcke gheduerde van die clocke.ij. naer der doene tot den.v.hueren vanden auende eer dat al tgheselscap ghepasseirt ende gheleden was.

¶ Item voor die poorte van sprinchen hof was ghemaect eenē groten kemele/ ende daer vp sittende een vreimt mānekin ghecleet vp sijn sarazijnsche/ ende hadde in die handt een flasschelkin / daer hupt dat liep meest alle dyē dach goedē soetē wijn vādē welckē drinckē mochtē alle diet gheliefde

¶ Item daer by was noch ghetoocht vp eene staegie die transfiguracie van onsen here/ hoe dat hi was vp den berch vā Thabor/ daer Moyses eñ Elyas hē vtooghende warē drie waeruē dē apostelē. Te wetene. s. Pieter. s. Jan. s. Jacob. Eñ daer voorē stont ghescreuē die woordē die sinte pieter seide/ te wetene. Domine bonū est nos hic esse. Eñ was een memorie eñ een vmaen dat onse gheduchte here hier ghelieuē wilde te wonen eñ sijn hof te houdene hier in sine stede vā Brugghe. Eñ vp dese staegie warē diueersche speillliedē vā musijckē/ eñ dese personagien waren so pentelick ghetoocht/ eñ soe goet in cōtenanchiē dat sper alle seer grote ghenouchte in namen diet saghen.

¶ Item die wet vā Brugghe met allē hueren dienaers eñ officiers die volchden onsen geduchtē here tot in sijn hof in schoonder ordonanchiē/ ōme hē te wellecōmene. Ende onse gheduchte here ghemoette die

voornoẽde vand wet in die grote sale/dye
hẽ yegens hẽ liedẽ seer vriendelic toochde
Eñ die vander wet hẽ ghewillecomt heb-
bende/soot wel betaemde/so dede ons ghe
duchte here bydẽ souuerain baliu vã vlaẽ
dren terstõt weder gheuẽdẽ burchmeester
vã Brugghe dye slotelẽ vand seluer stede/
die si hẽ buyten der poorte ghepresenteirt
haddẽ/seggende dat hy goet betrauwẽ in
hem lieden hadde / eñ was wel vrolick eñ
blijde. Ende doe was gheroupen al die sa-
le duere met blijdẽ voyse. Noel/noel/noel.
¶ Itẽ sauents so warẽ achter die stratẽ vã
Brugghe vele eñ schone vierẽ ghemaect/
eñ eeneghe warẽ ghemaect casteelwijs in
den middele eñ vp die.iiij.houckẽ/eñ had-
den staende bouẽ een prieel al groene. An-
dere maectẽ vieren v p wielẽ/eñ in andere
manierẽ. Eñ dye huysen warẽ behanghẽ
met laken eñ met tappijtserye/eñ met wa
penẽ daer vorẽ vã schilderyẽ vandẽ Prin-
che eñ vand princesse/eñ voor elc huys wa
rẽ toortsen of wassen keerssen met pypers
eñ met trõpers. Eñ in allẽ ghebuerschepẽ
dansẽ eñ houeirdẽ iõcfrauwẽ eñ vrauwẽ
¶ Item so wasser noch in diueersche plaet
sen eñ voor anderhuysen chierlic eñ eerlic
gheuiert met vele toortsen/ eñ andersins/
als vp die buerse/aen sconincx brugge/vp
die marct/indẽ burch/inden braẽberch/in
doude burch/in die huydeuetters plaetse/
eñ te hoope/ twelc ghenouchlic was õ sien
¶ Itẽ ons gheduchte heere eñ vrauwe/eñ
die hertoghe vã Orliens redẽ tsauẽts ach
ter strate / ouersiende die blijschepe eñ dye
heerlichedẽ vandẽ vierene / eñ esbatemen
ten. Eñ daer warẽ vand stede weghe ghe-
stelt.ij.prysen voor die stratẽ eñ gheselsche
pen die schoonst eñ eerlicxt vierẽ soudẽ/ eñ
blijdtste chiere maken/ daer of dat deerste
prijs was een seluerẽ scale vã een Vlaẽsch
marc/ die welcke hadden die van sconincx
brugge. Eñ dand prijs was eẽ scale vã een
trops marc/eñ die haddẽ die vand buersse
¶ Itẽ bouẽ desen/so warẽ bouẽ vp die tor-
rens/te wetene vã onser vrauwen kercke/
vã.s.Saluators/vã sint Jacob/vã.s.Wou
burghẽ/vã.s.Christoffels/ vã.s.Gillis/eñ
vand halle alle die mederhanẽ eñ die vaen
kins ofghedaẽ/eñ in elcke plaetse vã dien
warẽ ghestelt grote lanteernẽ daer vp pe/
met groote keersen daer inne/ dye welcke
barnden byna al den nacht ouere / twelck
seere vreimt eñ eerlijck was om te siene.
¶ Itẽ smaendaechs daer naer / soe was te
Brugghe vp die marct een eerlijc steicspel
ghehoudẽ in hoghẽ sadelẽ vã vele diueer-
sche herẽ eñ ioncherẽ/eñ poortersvã brug
ghe. Eñ hadde dẽ danc vã butẽ die here vã
wauerijn/eñ vã binnẽ die ionchere vã cle-
ue/die welcke onse gheduchte here altoos
ghediẽt hadde vãder speere. Eñ een grote
triũphe vã danssene eñ vã houeirene was
tsauẽs ghehoudẽ in mijns heerẽ hof/daer
vele maechdẽ eñ ioncfrauwẽ vã Brugge
toe õtbodẽ warẽ huyt diueerschẽ huysen.
¶ Itẽ sdysendaechs so wasser noch gehou
dẽ vp die marct een eerlic steicspel in sadelẽ
vã orloghẽ vã diueersche herẽ eñ iõcherẽ/
eñ poorters vã brugge. Eñ hadde dẽ danc
vã buytẽ Percheuael mijns herẽ sone vã
halewijn. Eñ vã binnẽ een schiltknape Ar
denoys/wiens roup was Bertezoon. Eñ
tsauẽs was een rijckelic hof ghehoudẽ int
ghyselhuys/daer onse gheduchte here eñ
vrauwe/ eñ die hertoge vã orliens metter
hertoghine warẽ/eñ meer andere herẽ eñ
vrauwẽ/dye daer triũpheirdẽ al dẽ nacht.
¶ Itẽ swoẽsdaechs daer naer wasser noch
een eerlic steicspel ghehoudẽ in platte sadelẽ
vã herẽ eñ iõcherẽ/eñ poorters vã brugge
Eñ hadde dẽ danc vã buytẽ eñ vã binnen
Guillame toutines/ sone vandẽ cãcellier.
¶ Itẽ sdonderdaechs daer naer/so reet die
here vã Orlyens/eñ vele andere heren eñ
ioncheren/ metsgaders die wet vã Brug-
ghe/elc met sinẽ state yegens dẽ graue vã
chaerloys/ons gheduchts herẽ sone/ende
met vrauwẽ sijn gheselnede/sconincx doch-
tere vã Vranckerijcke/ die welcke doe van
bruessel quamẽ. Eñ daer warẽ weder ghe
tocht/alle die selue spelen als vorẽ vhaelt
es/vand cruyspoorte tot tsprinchẽ hof toe.
¶ Itẽ tsondaechs daer naer was noch vp
die marct ghehoudẽ een steicspel in hoghẽ
sadelẽ. Eñ alle die lanteernẽ/ als voorẽ es
bleuẽ staende vp alle dye torrens/eñ warẽ
weder alle ontstekẽ met nieuwen keersen/
sonder die vp onser vrauwẽ torre stõt / die
welcke ghebrokẽ was mettẽ grotẽ winde/

diet gheweist hadde.

¶ Jtē smaendaechs daer naer so ùtrac die hertoge vā Orliens met der hertoghinne sijn gheselnede/ dochtere vādē hertoge vā Cleue/ vā brugge/ die onlancx daer te vorē hupt ghecōmē was als gheuanghē ghe- weist hebbende vandē.cō. vā Jnghelāt/ eñ sichtent getrauwet hebbēde die iōcfrauwe vā cleue binnen der stede vā sint Omaers als voren blijct. Die welcke Joncfrauwe eñ princersse vā Orlyens onse gheduchte vrauwe brochte gheleet vā bouen der gro ter sale vā harē houe byder hāt tot benedē/ eñ si hielpse in harē waghene settē/ eñ wa- ren malcanderē vriendelic cussende/ eñ na men also oorlof aē malcāderē met weenen den oghē/ twelcke seer deerlicke was ōme te siene/ in welc scheedē menegē traen ghe latē was vā vele vrauwē eñ ioncfrauwē/ eñ vā vele andere diet saghē. Eñ onse ghe duchte here cōuopeerdese tot binnē sijnder stede vā Ghendt/ daer si eerlickē eñ mine- lickē ontfanghē waren. Eñ wat tijts daer gheweest hebbende/ so ùtrockē si naer die stede vā Doornicke/ eñ onse geduchte here cōuopeerdese buytē sijnd' stede vā ghendt/ ontrent een mijle weechs/ eñ daer namen si oorlof aē malcāderē. Eñ onder hē beedē namē daer aē te wene vā nu voort aē al dat mogelic ware vā doē deen voor dē anderē

¶ Jtē vā daer so ùtrac die Hertoge vā Or- lyens met sinē state tot der stede vā Door- nicke/ daer hy eerlicke ontfanghē was vā vele edele mannē eñ vrauwē/ eñ oock wel vij. paegekins edele lieder kinderē waren daer ontfanghē te sijnē dienste/ eñ dedē hē grote bede dat si in sijnē dienst ontfanghē mochtē sijn. ¶ Jtē voort waren hē ghepre- senteirt.xxiiij. mānē vā bollonois wel ghe acoutreirt eñ wel te peerde/ die welcke sou den sijn sijne artchiers eñ bewaerders vā sinē lichame. Dese eñ al dandere die bouē ghenoēt sijn/ warē alle ontfaen om te sijne vā sinē huyse. Eñ aldus so multiplieerdē sijn dienaers/ soe dat hi als hi vā Doornic ke schiet dat hy wel hadde te houdene.iij.^{c} peerdē. Eñ vele edele begheerdē sijn oorde ne te draghene/ specialicke in Pycaerdyē/ eñ vele begheerdē hē te dienene/ eñ dat vp hope/ dat als hy cōmē soude bydē coninck vā vranckerijcke/ dat si hebbē soudē groot regement in sconincx lant vā Vranckerijc ke/ bydē welckē si meenden te sijne versien eñ gheuordert in vele diueersche manierē Eñ die hertoge vā Orliens liet hē seluē al so dinckē/ eñ twas ooc wel sijn meeninge/ nochtan hier warē vele wijse mannen int lant/ die wel bemoeddē dat so niet cōmē en soude/ also sijt schictē/ alst ooc en dede. Daer ōme comt dickwijle die prouerbie te passe diemē secht in walsche. Tel cuydeq̄ fault.

¶ Weit ooc datter eeneghe warē die welc ke dē hertoge vā Orliens riedē/ dat hi vele eer ghetrockē soude hebbē bydē coninc vā Vrāckerijcke dā hi dede. Maer anderwarf so dochtē wel eenege dat die ghene die den cō. regierdē/ eñ lange gheregiert haddē te vorē/ gheduerende dē tijt vā sijnder oorlo- ghe/ dat si niet ghedooghē en soudē/ in al- so verre als si ùmochtē/ datter yement an ders soude hebbē het regemēt/ dā sy liedē/ maer soudē maniere vindē om hē liedē te ondhoudene in huerē eerstē staet/ eñ gou- uernemēt/ so si vā te vorē gheweist haddē. Eñ al wast so dat die hertoge vā Orlyens hē was naerder maechscap dā alle dande- re/ eñ dat hi vele ghiledē hadde ō der croo- ne wille/ nyet te min/ het heist ouer lanck ghesien gheweist dat in sulcke grote herē seer haet eñ nijt regneert/ eñ sondlinge als si deen ōme danders wille ghestelt wordē huyt regemēte/ eñ gheuē dicwijls deen dē anderē vā traueers (dats te verstane) mal canderen tooghende dat si niet en meenē.

¶ Jtē die hertoghe vā Orlyens treckende int voorß iaer vā.xl. naer Valenchiene/ eñ vā daer te Kennoit/ daer ghinck hy besien sijn schoon nichte Margriete duwagiere ghe vā henegauwe/ die welcke hē seer blij delicke feestierde/ eñ gaf hem een schoone ghifte. Daer naer trac hi vā daer naer Ca merijcke/ eñ daer was hi ooc eerlic ontfan ghē/ eñ beghift met vele schoone ghiften. Ende bouen dien dye stede schanc hem in ghifte.v. hondert gouten croonen. Eñ vā daer soude hy ghetrocken hebben Sinte Quintens/ maer eeneghe van sijnen lie- den deden hem te verstane ende te wetene datter vreese in stat daer te trecken/ wātet onderweghen al veroorloocht was/ ende

oocmede dat sy soudē moetē passerē bydē fortressen vā mijn heer van Lutcenburch graue vā Lingny/die welcke noch niet en hadde ghedaen dē eedt / als te besweerene den paeps vā Atrecht. Eñ ooc ōme die cause dat hy te bet v̄sekert soude sijn/ ontboot hi een ghedeel edel mannē vāder maertse vā camersijs/ōme te helpen conuoyerē dē hertoghe vā Orliens/eñ en was nochtan niet vā noode te duchtene voor dē here vā Lutcenburch/eñ dat ōme.ij.redenē. Deerste was dat hi wel te vullē vā tesen beradē was met dē Hertoghe vā Borgoengien. Eñ die here vā Lutcenburch hadde te brugghe geweist bydē hertoge phelips/ binnē der tijt dat dye Hertoge vā Orlyens daer gheweist hadde/eñ hadden te gadere vele minnelijcker cōuersacien ghehadt. Aldus so en hadde hē die here vā Lutcenburch in gheender manierē eenich belet of schade of schande willē doen. Dye tweede redene was/dat binnē der tijt dat die Hertoge vā Orlyens was te Camerijcke/soe lach dye voorß heer Jan vā Lutcenburch in sijn casteel vā Guyse seere cranck vā groter siecte/ van welcker siecte hi ouerleet eñ schiet vā deser weerelt. Eñ den hertoghe vā Orlyens was ghebrocht die mare vā sijnder doot in die stede vā camerijcke/ ōme twelcke hy daer noch bleef twee daghē langerē dā hijer meende te blijuene/eñ dede dē gouuerneurs vāder stede biddē dat si hē woudē kiesen tot eenē v̄weerere vā huerlieder stede/in die stede vā mijn heere vā Lutcenburch/die welcke diet daer te voren hadde gheweest/eñ hi soude hē doē cōfirmerē vā den coninc vā Vranckerijcke / alsomen es ghecosthumeirt vādene. Vā al welckē versoucke sy hē lieden excuseirdē ten bestē dat si mochtē/ segghende dat sijt niet en soudē durren doen / het en ware by oorloue van haerlieder bisschop.

¶ Jtē corts hier nae so v̄trac die voorß hertoghe vā Orliens vā Camerijcke te sinte Quintins waert/ eñ also te noyon/te Cōpyengien/eñ alsoe te Senlijs. Eñ vā daer so trac hi te Parijs/daer hi een wijle bleef/ eñ waer hy quā mē dede hē al ōme eere/al oft die.cō.vā Vranckerijcke gheweist hadde/of sijn sone dē Dolphijn/ wāt het volck hadde hē langhe begheert te siene v̄lost eñ ontslegē te sijne vā sijnē vanghenesse/also si nv dadē. Eñ sijn meeninghe was te trecken bydē coninc vā Vranckerijcke/ so hy eerst mochte. Maer hi hoorde sulcke nieu mare/ōme twelcke dat hi delayeerde langhe tijt/wel een iaer ofte meer. Eñ die cause was dese/ōme dat die coninc hadde vernomē alle die maniere die hy ghehouden hadde/binnē der tijt dat hi ghekeert hadde gheweist huyt Jnghelāt/eñ vāder alyanchie eñ dē eedt die welcke hi hadde ghedaē mettē Hertoghe vā Borgoengien/eñ ooc mede vā sijnē oordene die hi ontfaen hadde. Eñ ooc mede ōme dat die hertoghe vā Orliens hadde ghenomē in sinē dienst eñ ghemaect vā sinē huysghesinne eeneghe quātiteyt vā volcke vandē landē vanden hertoge vā Borgoengiē/ mettē welckē hi in tijdē voorledē grote oorloghe gehoudē hadde vp die landē vanß croone vā vranckerijcke/eñ yegēs dē voorß coninc. Voort so was dē.cō.ghesept dat alle die alyāchie diere ghemaect was/ soude sijn grotelicke cōtrarierende hē eñ sinē landē/eñ oock ter cleenicheyt vā hē allē die te sinē rade warē

¶ Jtē voort es te wetene dat met dē.ij.hertoghē/te wetene dē Hertoghe vā Orliens eñ dē Hertoghe vā Borgoengien gheallijert warē diueersche grote herē/ghelijck die Hertoghe vā Bretaengiē/die hertoge vā Alenchon/eñ meer andere. Die welcke haddē gheproponeirt als doe dē coninc te stellene al nieuwe gouuernuers/eñ dat vā nv voort aen sijn Conincrijcke soude ghegouuerneirt wordē by hē liedē/ eñ andere diet hē lieden soude ghelieuē te stellene/ eñ hy en soude gheenē anderē staet moghen houden noch doen/dan byden consente eñ rade vanden voorß heeren.

¶ Jtē dye voorß.cō.horende dagelijcx vele diueersche marē eñ nieumarē/ langhē tijt gheduerende vā sijnder regnacie/so mē hē dicwille dede te verstane/ eñ hy gheloosde lichtelic al dat mē hē seyde vā die sakē vorē v̄haelt. Eñ sonderlinghe als hi v̄stont dat die hertoghe vā Bretaengien/eñ die Hertoghe vā Alenchon haddē ontfaen die oordene vandē Hertoge vā Borgoengiē/doē so worde hi in meerder ducht dā hi was te

voiẽ/ wãt die ghene die bi hẽ waren broch
tẽ hẽ alle daghe nyeuwe marẽ vãt ghene
dat bouẽ ŏhaelt es/ eñ was seere qualicke
te vredẽ. Nochtãs niet yegenstaende had-
de hi gheordõneirt datmẽ yegens den her
toghe vã Orliens met state ghereden sou
de hebben/ maer wiert van anderen sinne
midts tinstekẽ vandẽ ghenẽ die by hẽ wa-
ren/ hoe wel hi nochtans grote begheerte
hadde om hẽ te siene/ eñ wort so gheinfor-
meirt vã sinen heren voornoemt/ so dat hi
niet en wilde datter yemẽt yeghẽ dẽ herto
ghe vã Orlyens rijdẽ soude. Maer waert
dat hi bydẽ coninc cõmẽ wilde/ dat hi qua
me met sijnẽ daghelicschẽ huysghesinne/
sonder yemẽt met hẽ te bringhene die wa
rẽ vãdẽ lãdẽ vãdẽ hertoge vã borgoengiẽ

¶ Item die Hertoghe van Orliens dit we
tende/ ende dattet vp dese maniere moeste
toegaen/ hi trac vã Parijs te Orlyens/ eñ
van daer te Bloys/ eñ vp sine andere heer
lichedẽ daer hy met veil meerder eeren eñ
triumphe ontfanghẽ was dan hi noch ye
wers gheweest hadde vã sijnẽ vassalen eñ
ondersatẽ. Eñ hẽ warẽ ghesconckẽ te sijn
der wellecõme vele schoone eñ rijckelicke
ghiften eñ yuweelen/ int welcke si wel be-
toochdẽ dat si seere ŏblijt waren vã sijnder
ŏlossinghe huyter vanghenesse/ eñ dat sy
hẽ lyber eñ vry sagẽ/ wiens presencie si so
lãge iarẽ met grotẽ doluere haddẽ moetẽ
dervẽ. Eñ dit gebuerte int iaer.xiiij^c.eñ.xl.

¶ Item nu behouft ons voort noch een let
tel te sprekene vã mijn heer Jan vã Lutcen
burch graue vã Lingny/ die welcke alsoot
ghesept es hier voiẽ/ starf in sijn casteel te
Guysen. Ende vã daer was sijn lichaem
wech gheuoert vp eenẽ waghene/ ende be
weecht bi sinẽ volcke in onser vrauwẽ kerc
ke te Camerijcke/ eñ aldaer ghestelt inden
choor. Eñ binnẽ dẽ auende sanc mẽ die vi-
gelien eñ cõmendacien/ eñ daer was tlijc-
ghewaect alle dẽ nacht/ eñ tsanderdaechs
begrousmẽ hẽ daer solempnelic buytẽ dẽ
choor/ by een vã sinẽ voorsaten ghenaemt
monsuer Walraue de Lutcenburch heere
vã Lingny eñ vã Kennoit/ eñ es in anderẽ
plaetsen hier voiẽ breeder ghesept/ hoe dat
hi vã leuenden lijue ter doot quã sonder dẽ
coninc vã Vranckerijcke of sine ghedepu-
teirde ghedaen te hebbene den eet vanden
paeys van Atrecht/ hoe wel dat hy te vele
stonden daer toe ŏmaent hadde gheweist
Ende sichtent tiaer van.xxxv. dat die selue
paeys ghecõfirmeirt was tot ontrẽt Der
thien auent. Anno. M.iiij^c. ende.xl. dat hy
ouerleet/ alst voren blijct/ hadde onderhou
den eñ bewaert sine stedẽ eñ fortressen/ eñ
al sijn lant/ sonder dat gheen vã desen drie
landẽ/ Vranckerijc/ Inghelant/ noch Bor
goengien hẽ hadden ghedaen eenich roof
of grief of seer lettele. Eñ als vandẽ Ingel
schen/ si waren altoos huyte om hẽ te ghe
lieuene/ eñ vrientscap te doene õme dat hy
noch niet en was vã hẽ lieden verureimt.
eñ dat hi noch niet ghedaen en hadde sinẽ
eedt vanden paeys vã Atrecht/ eñ hadden
te hemwaert groot betrauwen om te heb
bene sijn bystandichede eñ hulpe/ vp dat
hẽ liedẽ vã noode ware. Ende in sghelijcx
so hilt hi dat vast te hebbene huerliedẽ hul-
pe yegens alle die ghene die hẽ soudẽ wil-
len deeren of te cort doen. Eñ lettel wasser
ooc vander Borgoenscher side die hem an
ders dã lief haddẽ willen doẽ/ niet yeghen
staende dat die Hertoghe vã Borgoengiẽ
een langhe tijt vp hẽ was vergramt õme
die ouerdraghinghe diemẽ hẽ dicwils de-
de/ noch oock den pronc en barste doe noch
niet huyte tusschẽ hẽ beedẽ/ noch dat oock
so varre ghecõmẽ hadde dat bi faeyte ghe
openbaert hadde gheweist/ maer het ver-
ghinc so/ dat hi ghecreech die gracie eñ die
goetwillichede themwaert vanden Her-
toghe Phelips.

¶ Itẽ als vandẽ fransoyser sijde/ eñ specia
licke vandẽ capiteynen/ die welcke onder-
hilden die lieden vã wapenen die duchte-
dẽ/ õme dat hy was so ouer vaeliant ende
vroom vã persoone/ eñ õme dat hy talder
tijt wel was voorsien vã vromen liedẽ vã
wapenen/ õme hẽ lieden te wederstane/ in
dien si hem eeneghe schade daden. Ende si
wisten wel hadde hijse gheuonden vp sine
heerlichede te sijnder auantaegie/ hi hadse
verdoruen sonder eeneghe ontfermicheit
Ende als si moestẽ cõmen vp sine heerlic-
hede te sijnder auantaegie/ si gauẽ hem be
seghelthede/ eñ beloofdẽ sijne ondersaten
niet te mesdoene/ het welcke si dicwils da-

den/Eñ ooc mede/hy was te vreden hẽ lieden te latene in payse vp die condicie/noch van die conic vã Vranckerijcke hadde ghesloten een lettel tyts eer hy starf met sinen rade/dat hi hẽ gheen respijt langer gheuẽ en soude vandẽ eedt te doene. Eñ die conic was al bereedt õme vp hẽ te cõmene/õme hem den eedt te doen doene met al sijnder macht/maer god die here bouẽ al die belet tet/ want hi ouerleedt eert daer toe quãvã deser werelt. Aldus eñ in deser mãnieren hende Monseigneur Jan vã Lutcenburch die welcke vã sinẽ eenighẽ persoone hadde gheweist wel studderlijc eñ hooghe vã state/eñ seere ontsien in allen pleckẽ daermẽ hẽ kende/eñ was oudt ontrent.l.iaer. Eñ seer corts naer sijn ouerlijden/een persoon gheheeten Luerepn de mouchp/die welcke hi te bewarene hadde ghegeuẽ het Casteel vã Couchy/die leuerdet inden handẽ vandẽ Hertoghe vã Orlyens bouẽ ghenoẽt. by middele vã een groote somme vã penningẽ/die hi daer voor ontfinc/eñ en wilt et npet leuerẽ indẽ handẽ vandẽ Graue van simpol/die nochtã was maech eñ aeldijngh vandẽ voornoemdẽ here vã Lutcenburch/ Eñ ooc die vã Nelles/eñ die vã barenken/ eñ vã Vermandois/ die verstakẽ Lyon vã Vendõme/die welcke was haer lieder gouuerneur/eñ alle andere dye welcke waren in alle die voorś pleckẽ / als vã mijns herẽ Jans vã Lutcenburchs weghe. Eñ steldẽ daer inne die liedẽ vã mijn Heere vã montegheur/haer lieder natuerlic heere/Eñ alle andere steden eñ fortressen waren gheleuert eñ ghestelt/ in die clare obediencie vãden Graue vã simpol / vandẽ ghenẽ diese haddẽ te bewarene.

¶ Hier naer volcht hoe dye Hertoghinne vã Bourgoengien/ghesellnede vã den Hertoghe Phelips track te Aloen/by den Coninc Kaerle vã Vranckerijcke.

¶ Dat.xxxvi. Capittel.

N dien tijdē dye Hertoghinne
voorē Ysabeele dochtere van-
den Coninc van Poortingale
track te Aloen/met schoonē sta
te/eñ grotē gheselschepe vā Rudders ende
vā ionc herē also wel als vandē Raedtslie-
den/eñ oock ghestoffiert van Vrauwen eñ
Joncvrauwen. Ende ōme dat si ten besten
niet en was ghesondt/ so was si gheuoert
in eenē osbare/Eñ daer quamen peghens
huer ghereden hupter stede vā Aloen wel
een myle weichs/Te wetē Arthus de Bre
taengne/Graue vā Ritsemont/Coninck-
stable van Vranckerijcke/ die welcke had-
de ghetraut die sustere vanden Hertoghe
van Bourgoengien/die welcke Graue be
weichde haer tot inde Stede/Eñ ooc mede
tot by den coninck/ diese minlick ontfinck
ende wellecomdese seere huesschelickē. Eñ
so dede oock sijn sone die Daulphijn/eñ ve
le andere edele heerē. Eñ naer dese ontfan
ghinghe/ so was sy beweicht inde Abdye
van sinte Bertins/daer si inne was ghelo
giert. Ende si was te meneghen stondē bi
den coninck/ōme hem te biddene eeneghe
pointen/daer mede dat si was ghelast van
den Hertoghe Phelips haren heere ende
man/Also wel vp den pays generale van-
den twee Conincrijckē/Te wetene Vranc-
kerijcke ende Jnghelandt/Eñ ooc vanden
sticke vanden Hertoghe vā Orlyens. Eñ
oock ōme die fortresse vā Montagoul/toe
behoorende mijn Heere van Camersijs/
twelcke noch in handen hilt Gupliame te
Hynau/ eñ oock andere lieden vandē volc
ke van mijn Heere van Lutcenburch ende
seyden/si en wildent niet leuerē den ghenē
dyet aen hem lieden hadden versocht van
Sconincx weghe/ het en ware by orloue
vandē Hertoghe vā Bourgoengien/ōme
welck wedersegghen so waren vergadert
een groot gheselschap vā Sconincx lieden
voorē ōme vp dye conditie/daer vooren te
legghene siedge/also was dē Raedt vp ho
pe datmen soude vercrijghen/datmen by
dien mochte tractieren van dye questyen
voor tvertreckē vāder voorē Hertoghine
van Bourgoengien.

¶ Item in sghelijcx so ghinck by dē coninc
te Aloen Jehāne vā Bethune Graefnede
van Lijngy/ende Vpconteſſe van meaulx/
die welcke Coninck was wel te vredē van
harer comste/ ende ontfinckse seer dancke
lick ende blijdelic. Eñ dese Graefnede ver-
liefuede aen den Coninc/al hare heerliche-
de dye si was houdende vandē coninc. Eñ
maecte tractyet met den Coninc/ende sine
commissaresen van also vele alst haer aen-
gaen mochte van haer goedt meubel sijn-
de/ twelc haer ghebleuē was vā harē mā/
Het welcke men seyde dat gheconfijskiert
was/ ōme dat hi was verscheeden vā leuē
den lijue ter doot / als contrarie sijnde den
Coninc vā Vranckerijcke/ōme twelcke sy
betaelde een grote somme vā penninghē.
Eñ midts dien so bleef sy in payse/eñ daer
of hadde si goede brieuen vandē Coninck/
eñ dit vulcōmen sijnde/so vertrac si in hue
re heerlicheden.

¶ Item tottē coninc quamē vele liedē ōme
te doene omaedge/eñ hem te dienene/ dye
welcke hy onthilt/ eñ beloefde hē lieden te
doene grote duecht/ wāt hi hadde in wille
den naestcōmende somere eene groote ar-
meye te bereedene yegens die Jnghelschē
Eñ dit ghescheide int iaer.xiiij^{c}. eñ.xli.

Hoe de Hertoginne

van Bourgoengien orlof nam/aen den co
ninck van Vranckerijcke/sijnde te Aloen/
binnen der Stede.

Aerle coninc vā Vranckerijcke
int beghintsel vādē iare sijnde
te Aloen/ daer hi hadde gehou
den sinē paesschē int hof eñ hos
pitael vandē seluē bisschop vāder stede vā
Aloen. Eñ tes te wetene dat hy houdende
was grooten rijpen raet / vp beede die be-
gheerten/die welcke die hertoghinne van
Borgoengien aē hē ghedaen hadde/ ende
dye vā haren rade warē. Eñ ten eynde vā
harē rade finalicke/huer was lettel of niet
gheconsenteirt van huere begheerte/ōme
twelcke si onpacientich eñ qualijc te vredē
was/ende vernam wel/soe dede ooc mede
hueren raet / dat dye Gouuernuers van-
den Coninck niet wel in gracien en haddē
den voorē Hertoghe van Bourgoengien
haren man/noch sijne ghewercken. Ende

õme dat si sach/al hadde si daer lange ghe-
bleuen/ ten hadde haer niet vele gheprofi-
teirt. Aldus soe nam si oorlof aen den Co-
ninc corts daer naer/ eñ bedãcte hẽ seer vã
sijnder minlicker ontfanghinghe/ dye hy
huer ghedaen hadde. Ende daer naer soe
seyde si. Mijn heere vã alle die beden ende
gheerten die ic aen hu ghedaen hebbe/ ne
gheen van al en hebdi mi gheconsenteirt/
naer mijn aduijs/ die welcke waren noch-
tans redelick

¶ Op twelcke die Coninck verantwoorde
segghende/ schoon sustere dat es ons leedt
wãt andersins en macht nyet wesen/ wãt
wijt also vinden in onsen raet/ vp twelcke
wi hebben sprake ghehadt te diueerschen
stonden/ want huwe begheerte soude ons
cõmen tot alte groten grieue/ daer inne te
consenteirene. Ende naer dese woorden so
nam si orlof als voren verhaelt es/ aen dẽ
coninc/ eñ ooc aen sinẽ sone den Dolphijn/
eñ schiet van danen/ eñ quam van daer lo
gieren te Sinte Quintens met al hueren
state. Ende in sghelijcx als te voren so ghe
leedde se dye edele Graue van Rijtsemont
conincstabele vandẽ coninc vã Vrãckerijc
ke wel een grote mijle varre met noch ve-
le andere grote herẽ. Ende sy ghinck haer
maeltijt houdẽ in trasteel vã camersijs Eñ
vp die huere eñ tijt so warẽ eenege vã sco-
ningx volcke ghegaen rooueñ eñ pilgieren
in tlant vã Henegauwe/ eñ in die maertse
daer ontrent/ eñ si leeddẽ mede een groote
menichte vã peerdẽ/ coepẽ/ eñ andere bee-
sten/ eñ vptalie eñ ander goet. Eñ si warẽ
lichtelic achterhaelt vandẽ lieden vander
Hertoghinne/ die welcke vã dien verslou
ghẽ.v.of.vi.persoonẽ. Eñ eeneghe salueir
den hẽ bi foortsen vã wech te lopene/ hupt
ghestekẽ twee/ die achterhaelt warẽ/ ende
gheuanghen ghebrocht te Kennoyt/ daer
die hertoghinne vã Borgoengien quã lo
gierẽ. Eñ daer vant si den hertoghe Phe-
lips harẽ man/ ende daer was si hem ver-
halende al tghene dat sy hadde gheuondẽ
aen den Coninck/ ende aen sinen raet. Eñ
voorwaer al dye meeste menichte vanden
edelen dye met haer hadden gheweist int
voorß vopaedge en waren niet alsoe goet
fransch in haerlieder wederkeeren/ als sy
waren int daerwaerts trecken/ õme eene-
ghe woorden eñ manierẽ dye si saghen eñ
hoorden in haerlieder scheeden.

¶ Item mijn gheduchte Hertoghe van
Bourgoengien peynsende õme dit voorß
ouerbringhen/ eñ aensiende met eeneghe
van sijnen naesten rade/ dat hem wel van
noode was hem ende sine landen te hoede
ne/ versekert/ ende wel bewaert van liedẽ
van wapenẽ/ ouerghemerct dat met clee-
nen occusoene die fransoysen souden ghe-
ringhe gheneghen sijn/ õme hem te doene
grief ende schade. Nyet te min/ daer warẽ
altijt tusschen dese twee partyen vaelian-
te ende wijse eerbare mannen/ dye altoos
begheerden ende middele sochten õme de
se twee heeren te houdene in paeyse ende
in eendrachticheden/ ende specialicken vã
sconincx sijde. Ende die bisschop van Rye-
men was seere gheneghẽ altoos õme ten
bestẽ te sprekene. Ende als die Hertoghin
ne/ als bouen verhaelt es van danen was
vertrocken/ soe waren altoos van daghe
te daghe eeneghe vanden heeren gaende
ende keerende vander eender partye of vã
der andere/ tusschẽ beeden/ die altoos hupt
waren õme accoort tonderhoudene/ ende
daden al dat wel ghedaen mochte sijn tus-
schen hem beeden/ õme paeys/ minne eñ
eendrachtichept te houdene.

¶ Hoe Kaerle dye Hertoge vã Orlyens weder keerde hupt Vranckerijcke/ byden Hertoghe Phelips van Borgoengien/ die als doe was binnẽ der stede van Hesdijn.

¶ Dat.xxxvij. Capittel

Tem als die Hertoghe vã Or-
lyens was wederkeerẽde hupt
Vranckerycke bydẽ Hertoghe
Phelips van Bourgoengien.
Eñ als die Hertoghe vernam sijnder com
ste/ hi track yeghens hem/ ende si toochdẽ
malcanderẽ groote ionste eñ vrientschap/
ende trocken binnen der stede vã Hesdijn/
daer die voornoemde Hertoghe was.viij.
daghen lanck. Ende dye machtighe Her-
toghe van Orlyens hilt daer die feeste vã

allen heleghen. Ende binnen deser tijt soe hilden dese twee Hertoghẽ grotẽ raet/ vp tghene dat si voor handẽ hadden/ eñ slotẽ te gadere dat si cortelinghe weder souden vergaderen te samen/ in die stede van Nyueers/ met meer andere grote princhen eñ herẽ vã die croone van Vranckerijcke. Eñ die dachuaert ghepasseirt sijnde/ die Hertoghe track vã daer duer Simpol/ eñ quã in die stede vã Atrecht/ daer hi eerlick ende chierlic was ontfanghẽ eñ ghefeesteirt vã den heeren vander stede/ eñ was daer beschoncken met schoonẽ rijckelickẽ ghiftẽ. Eñ als die Hertoghe vã Orliens vã danẽ schiet/ so track hi naer die stede vã Parijs. Dyt gheschiede binnen den iare van. M. iiij^c. ende. xlij.

Item in tbeghintsel vanden seluen iare die Keysere van Oostrijcke quã te Besanchen met schoonẽ gheselschepe vã groten edelen princhen eñ heren/ tot welcker plecke so trac tot hẽ die hertoghe vã Borgoengien/ met vele edelẽ/ eñ met schoonen state õme den Keyser te visenteirene.

Hoe doe eenen Pieter reynault was seer vertasserende die landen vandẽ Hertoghe van Borgoengien/ eñ vanden Graue vã Stampes/ eñ meer andere.

Dat. xxxviij. Capittel.

Item dese Pieter reynault hilt sijn woonste eñ vertrec vp tcasteel te Mullup/ het welcke es vp. ij. mijlen naer die stede van beauuays/ die welcke plecke hi hadde ghedaen repareren eñ verstercken. Eñ hi hadde wel bi hẽ. ij^c. vechtender mãnẽ alle sterc ke zackemans seere vpgoreus/ eñ vroom/ met den welcken hi liep dicwils in diueersche plecken/ eñ al tghene dat si constẽ ghecrijghẽ binnen den casteele ofte palen van dien/ also wel vp sconincx lant als elders/ dat voerdẽ si eñ brochtent binnen haerlieder casteel eñ fortresse. Eñ specialicken soe haddy ghelopẽ/ eñ liep vã daghe te daghe vppe tlant eñ heerlichede vanden Hertoghe vã Borgoengien/ ende die graue van Stampes/ eñ van meer andere van deser partyen. Eñ oock mede so passeirde hi het watere het welcke heet die riuiere vander somme/ streckende tot in dye maertse van Artoys/ twelck was wel. xij. of. xvi. mijlen vã huerlieder sterct eñ fortresse. Eñ si quamen ooc in die Casselrye vã Perone/ mondydier/ eñ Roye/ daer sy ghecreghẽ goede prisoenies/ dye welcke si stelden vp groot rensoen/ inder ghelijcke ende maniere/ al oft hadde gheweest binnen der tijt dat oorloghe was/ vanden welcken mijns heren volc was seere verlast.

Item dit was dẽ Hertoge vã Borgoengien dagheliicx gheclaecht/ õme twelcke hi seere tonureden was. Ende õme dese cause/ so sandt die voorß Hertoghe tot den coninck/ ende ooc õme meer andere questien die hem van noode waren. Eñ die ghedeputeirde vandẽ Hertoghe van Borgoengien verhaelden den coninc dye destructie die tlant hadde/ eñ baden den coninck dat hem gheliefde daer inne te doene prouisye/ vp twelcke die coninc antwoorde alsoe hy tanderẽ tijden ghedaen hadde/ vp ghelijcke questie/ dattet hem seer leedt was/ ende dat hijer nyet wel in te vreden en was. Eñ hy seyde dat die Hertoghe van Borgoengien of worpen soude haerlieder stercten ende fortressen/ ende waer dat hijse vonde in sijne heerlichede/ dat hijse te nieuten dade by sinen volcke. Eñ die coninc seyde hy soude ghebieden sijne capiteynen vander maertsen daer omtrẽt/ dat si hem gheene bystandichede noch ooc sercours en soudẽ doen in eenegher manieren/ vp alle tghene dat si van hem hilden. Op twelcke antwoorde die Hertoghe van Borgoengien/ dat hy wel te vreden was/ ende dochte dat hi also gheringhe als hi mochte soude pijnen te makene tractiet metten capiteynẽ vanden Inghelschen vp dye maertse van Normandyen/ dat si hem soudẽ versekerẽ van gheene orloghe te doene vp sijn volc/ ter cause dat sijne lieden mochten gaen eñ te nyeute doen ende verdrijuen den voorß Pieter Reynault ende die sijne. Eñ als die Hertoghe van Bourgoengien ghenouch was versekert van beede den sijden/ dat si hem noch sijnen volcke gheen belet doen en souden in dye sake voren verhaelt/ dye welcke Hertoge als doe was in sijn lãt vã Borgoengiẽ. Es te wetene dat die Graue

vã Sympol eñ vã Stampes haddẽ tgou-
uernement vã sinẽ lande / eñ Martche vã
Optaerdpen dat dese Grauen souden ver
gaderen also vele volcx als si consten ende
mochtẽ/dat ontboodt hi hẽ lieden. Eñ dat
hyse soudẽ leedẽ voor tcasteel vã Nupllup.
In welcke saken deden die voors Grauen
sulcke neersticheyt/dat si in corter stõt ver-
gadert haddẽ/wel.xij.c vechtender mannẽ/
Als Rudders/Joncheerẽ/eñ ander vrome
mannen van wapenen/Te wetene/Eerst

Walrane de moreul.	Jan de appelecourt
Gup de Rope	Charles te rutsefoort
Jan de angiers	Monẽ colaert de maelgij
De here vã sauẽces.	De here vã neufuple
Symon de la lain	Hughe de Nullup

¶ Eñ dye vergaderinghe vã desen edelen
mannẽ eñ heerẽ / was ghedaen binnẽ der
stede vã Ampens/tot welcker plaetse was
gheladen op waghenen groote menichte
van artijlerye eñ ghereeschepe van oorlo
ghe. Eñ si vertrockẽ vã daer in schoonder
ordonanchie te Beauuaps/daer si seer eer
licke eñ blijdelick ontfaen waren. Eñ het
ghemeene volc vã wapenen dat ghinc lo-
gieren inde Dorpen daer omtrent. Eñ vã
daer so track die voors graue voor tcasteel
van Nullup/Eñ dede logieren tot voor die
poorte vandẽ voors casteele/ die si ontwee
maken/ eñ was nochtan seere sterck ende
principale beschut vã haren fortresse. Eñ
specialic vandẽ nederhoue/ twelck sy daer
te voren seere vermaect eñ versterckt had-
den/met groten eeckenboomẽ/ eñ andere
houten. Eñ die van binnẽ begonsten hem
seere te weerene/ende vromelic met bussen
eñ met alderhande gheweere. Ende in die
scharmutsinghe bleef daer doot mijn here
Mahieu vã humeres. Eñ die liedẽ vandẽ
Graue van Stampes haddẽ ghelaten dẽ
meestendeel van huerẽ peerden inde stede
vã Beauuaps/welcke stede vã beauuaps
eñ ooc Ampens sondẽ alle daghe alderhã-
de vytaelie inde voors siedge. Eñ gheduer
de die selue siedge naer dat die voors engie
nen daer warẽ ghelepdt een langhe tijdt.
Ende si daden grote schade op die fortresse
vanden voors nederhoue voren verhaelt.
Jtem daer naer so waster vandẽ ghenẽ
die de siedge hilden een seer groot eñ hardt
assault ghedaen op tvoors casteel/ in welc
assault warẽ gedaen vã beede dẽ sydẽ seere
vaeliante stuckẽ/in welckẽ assault die here
vã Sauences behaelde grote eere eñ prijs
Niet te min die vã binnẽ weerdẽ hẽ seere
crachtelicke eñ vromelicke/Eñ wãt die be-
legghers/siende dat si dat casteel niet ghe-
crijghẽ en mochtẽ sonder grote schade eñ
vlies vã harẽ volcke/daer õme so depsdẽ si
wãt daer bleuer doot/ vãdẽ ghenẽ dye tca-
steel bestoormden in dat assault wel.viij.of
x.mannẽ eñ eeneghe ghequetst vandẽ ver
weerers. Eñ daer naer de vweerers siende
dat si tvoors casteel niet lange en soudẽ mo
ghẽ houdẽ/eñ dat si gheen hope en haddẽ/
sercours te vwachten/ so maectẽ si tractiet
mettẽ ghecõmitteirdẽ vãdẽ graue vã stã-
pes. Op deser condicie/dat si soudẽ moghẽ
vtreckẽ eñ dragẽ al haer lieter goet methẽ
liedẽ/eñ midts dien/so soudẽ si leuerẽ ouer
tvoors casteel eñ fortresse/ waer in datmẽ
tvier stac/eñ dedet al gheheel te nieute. Eñ
die graue vã stãpes eñ sijn volc vtrockẽ in
die goede weke vã danen dat si ghecõmen
warẽ. Eñ dese. G. hadder mede gheweist
int voors siedge. Eñ om dat tvoors casteel
gheraseert was/die scamele lãtsliedẽ daer
ontrẽt ghesetẽ warẽ seer vblijt/ wãt si alle
dẽ dach gerooft eñ ghepilgiert haddẽ ghe
weist vandẽ ghenẽ die in tvoors casteel la-
ghẽ/ eñ nyet dã grote foortse eñ quaet en
dadẽ. Dit ghelschiede int iaer.xliij.c eñ.xliij.

¶ Hoe dye Graue van Stampes/ track in Bourgoengien bi den Hertoghe Phelips/õme hẽ te vermanene te trecken int Thertoochdom vã Lutcenburch.

¶ Dat.xxxix. Capittel.

Tem in tvoors iaer die Hertõ-
ghinne vã Lutcẽburch/ die tan
deren tijdẽ hadde ghetraut An
thonis vã Brabant/eñ den her
toghe Jan vã Beyeren/beede ouerledẽ eñ
doot/eñ die ooc ooms warẽ/deene vander
vaderlicke side/eñ dander vander moeder
licke side/vanden Hertoghe Phelips van
Bourgoengien dede seere groote clachte/
aen den seluen hertoghe vã harẽ lieden eñ
ondersaten vandẽ seluẽ Hertoochdom vã
Lutcenburch/õme dat si niet obedieren en

wildē/eñ huer betalen vā huerē Rentē/eñ demeynē/eñ specialijc die vā lutcenburch/ eñ die vā Tyonvyle/eñ vā andere plaetsen daer omtrent/ die welcke hem liedē haddē gemaect Rebel eñ desobedient haer lieder Hertoghinne. Eñ si ÿsochte eñ badt seere ootmoedelicke/eñ ōme die eere van sinen ooms/die si ghehadt hadde in huwelicke/ daer sy haer mede ghedreghē hadde seere eerbaerlicke/dat hy haer wilde helpen eñ bÿstaen/ soe datse wierde gheobedieert eñ gestelt in huere heerscheppe/ of andersins si soude moetē bedwonghē leuē in groter armoede eñ keptiuichede. Ende die hertoghinne was verandtwordt vandē Hertoghe phelips vriendelic eñ minnelicke. Eñ hi beloofde sijnder moeye die hertoghinne met goeder herten te helpene yeghens die vā lutcenburch/bi allē weghē eñ middelē vā redene/also varre als hi goelicx mochte/van den welckē hem dye Hertoghinne seere bedanckede.

¶ Hoe die hertoghe Phelips Raedt hielt met sinen heeren.

Tem die hertoghe Phelips de de vergaderen sinẽ Raedt õme aduijs ende maniere hier vp te hebbene/ in welckẽ raedt was ghesloten eñ gheconcludeirt/ dat die hertoghe vã Bourgoengien soude seyndẽ aen die van Lutcenburch sinen messagiers/ hẽ lieden beuelende dat si soudẽ doẽ der hertoghinne/ alle die obediencie die si haer schuldich waren vã doene. Eñ waert dat sy dat niet en daden/ dat haer die Hertoghe van Bourgoengien soude helpẽ met al sijnder macht/ dat si haer obedierẽ soudẽ/ vã welcken beuele die vã Lutcenburch niet en wilden houdẽ/ noch obedierẽ in gheender manieren/ hoe wel dat sy nochtã dicwille daer toe vermaent waren/ eñ dat dicwil aen hẽ liedẽ begheert hadde gheweist/ maer õme hem liedẽ te onderhoudene so versaghẽ sy hẽ vã volcke vã wapenẽ/ binnen harer stede/ te wetene den hertoghe vã Zassen/ die hẽ seide eñ ouerdrouch alle dinc vandẽ hertoghe van Lutcenburch. Eñ hi sandt daer een vã sinẽ maechschepe vã Lutcenburch/ die Graue van Lijngy/ met. vij. of. viij.ᶜ lieden vã wapenẽ huyt den duytschen landẽ eñ die leyden si in garnisoene/ in de Stede van Lutcenburch/ eñ in die stede vã Tronvyle/ eñ andere steden ende fortressen daer omtrent gheleghen/ die hem lieden warẽ gheionstich. Ende dit volck van orloghen daer ghecõmen sijnde/ sy begonsten te loopene eñ te doene groote orloghe vp die steden die ghebleuen warẽ/ in die obediencie van mer Vrauwe die Hertoghinne/ eñ bi dyen so wort dat Landt in grotẽ gheschille ende diuisye/ by den welcken sy quamẽ in grooter tribulaciẽ. Ende die Hertoghe vã Bourgoengien hoorende ende vernemende alle daghe haer lieder quaet propoost/ wille/ ende voortstel/ sloet in sinen raedt vp hem lieden sulcke een orloghe te doene dat sijs gheware souden worden. Ende screef om dese sake eñ cause letteren aendẽ Graue van Valkenburch/ Aen den Joncheere van Salmarye/ Aen Heyndrick vã tour/ ende aen vele andere Edele vanden lande van Lutcenburch/ ende andere Maertsen daer omtrent gheleghen/ van welcken die meeste menichte hielt dye partye vander voorẽ Hertoghinne/ ende wilde hem lieden voughen ter hulpe eñ ionste vã huer õme te makene ende te houdene oorloghe vp alle die ghene/ die haer contrarie warẽ eñ inobedient. Ende seyde dat hi daer cortelinghe eñ sonder nyet seere lanc te toeuẽ soude daer seynden van sinen lieden van orloghen. Ende daer naer dat hi selue commen soude in properen persoone/ õme te vercrijghene dat voornomde Heertoochschip/ Ende dat hy soude verdrijuẽ dat ander volck van wapenẽ/ dat binnẽ der stadt van Lutcenburch was. Ende in anderen plaetsen daer omtrent gheleghen/ in welke begheerte vanden seluen Hertoghe vã Bourgoengien sy waren seere wel ghepaeyt/ ende oock te vreden daer toe te verstane ende te obedierenne. Ende naer dat si hadden ontseypt die van Lutcenburch/ eñ begonstẽ te loopene eñ oorloghe vp hem lieden te doene/ soe sandt binnen deser tijt die Hertoghe van Borgoengien aen den Graue van Stampes in Pycaerdyen/ eñ ontboot hem dat hi ter stõt soude doen vergaderen eene groote quantiteyt van volcke van wapenen/ eñ dat te bringhen bi hẽ int lant van Borgoengien/ twelck hi oock also dede. Ende als alle sijne wapeninghe was ghereedt/ hi dede hem lieden trecken te sinte Quintens in Vermandoys/ ende hy track oot selue met den lijue daer medẽ in eyghen persoone. Ende met hem warẽ dese naeruolghende persoonen.

Eerst/ Walram de moereul.
De heere Symondelalain
Guy de royen
De heere van neufvyle
De here van humerees
Galbaen quareyt
De here van sauences
De heere Anthonius wissoen
Jan de applain court.

Ende veel meer andere Ridders eñ ionckheeren/ ende waren al te samen omtrent. twalef hondert mannen wel voorsien van wapenen. Ende hy track van sinte Quintins te Lahon / omme te passerene seer by den Graefschepe van Retheirs/ maer als hy nv ghecommen was met allen sinen volcke omtrent Montagoeul / ende Sy-

sonne/so was hẽ geseyt dat eeneghe cappiteynẽ vandẽ coninc vã Vrãckerijcke warẽ ghelogiert te Montagoeul/eñ inde plecke vã sysonne / die welcke cortelinge geweist haddẽ int landt vã Retheirs / daer si grote schade ghedaen haddẽ / õme het welcke de graue van Stampes was seere gram vp hẽ liedẽ eñ qualic ghepayt / wãt een lettel tijts hier te vorẽ die selue capiteynẽ haddẽ gheroeft in Bourgoengiẽ. Eñ si haddẽ belooft dat si niet meer en soudẽ cõmen logieren in eenich landt toe behoorẽde dẽ Hertoghe vã Bourgoengiẽ in eeneger manierẽ ¶ Itẽ die graue vã Stampes ontboodt hẽ liedẽ eñ beual dat si soudẽ treckẽ butẽ sine weghẽ/eñ dat hi selue wilde cõmẽ logierẽ te Mõtagoul/twelcke si niet en wildẽ doẽ/ õme twelcke tusschẽ hẽ liedẽ rees eẽ groot gheschil. Eñ was gheordõneirt bi dẽ graue vã Stampes eñ bi die vã sinẽ Rade dat men vp hẽ liedẽ loopen soude/ eñ het was also gedaen. Eñ die capiteynẽ vandẽ coninc warẽ seere berooft vã harẽ goede/als van peerdẽ eñ ander goedẽ/iuweelẽ/eñ lettel so warer daer vsleghẽ of gequetst/maer daer warẽ vele vã sconincx liedẽ gheuangẽ/ eñ daer naer warẽ si weder latẽ gaen. Eñ hẽ lieden was weder gh gheuẽ som vã harẽ goede/ende by speciale so was daer weder ghegheuẽ het goedt vandẽ opperstẽ capiteyn/ eñ sy vtrockẽ also haestelic als si consten/õme het welcke dye conic eñ sinẽ sone die Daulphijn en warẽ niet wel te vreden/ om datmẽ vp hẽ liedẽ aldus verstoort ghe weist hadde/eñ ofghesedt in sijn landt. Eñ õme dat de Daulphijn hadde gedaen doẽ te Digioen eeneghe saken vã grieue/õme die vã Diepen te sercoursene/eñ te helpene daer of dat hier naer sal sijn verclaerst/niet te min die saken bleuẽ also gedaen. Eñ die graue vã stãpes vtrac tot vp dye maertse vã Bourgoengiẽ/eñ trakẽ vpdie maertse vã Langheers/eñ montsonghẽ. Eñ binnẽ deser tijdt die Graue vã Stampes/ eñ die meeste deel vã die met hẽ warẽ trocken bi den hertoghe Phelips te dygion in Bourgoengien/daer si seer wel waren ontfaen/ Eñ si warẽ daer so lange/dat hẽ die Hertoghe vã Bourgoengien hẽ ghereede/ õme te treckene met machte van volcke vp het Hertoochschip van Lutcenburch.

¶ Hoe die Hertoghe Phelips van Borgoengien track te Lutcenburch / õme Thertoochschip te stellene in dobedientie vander Hertoghinne synder moeye. Anno. xiiij^c. ende. xlij.

¶ Dat. xl. Capittel.

Tem tes nv te verstane hoe die Hertoghe van Bourgoengiẽ maecte grote ghereedtschepe/ õme te trecken in tlandt vã Lutcenburch. Ende men sochte daghelicx vele mid delen ende manierẽ om te wetene oft men mochte tractieren vã paeyse tusschẽ der Hertoghinne vã Lutcenburch/ eñ dye ghene die haer Rebel eñ ouerhoorich waren/ tot welckẽ middele mẽ nyet ghecõmẽ en conste. Eñ õme dese cause dye hertoghe vã Bourgoengien ghereede hem toe met groter machtdom te oorloghẽ/ vp die ghene die desobeysant warẽ der voornomder hertoghinne. Eñ die Hertoghe vã Bourgoengien sandt metten eersten vp die van Lutcenburch/ te wetẽ mijn here Symoen de la lain/ met viere of vijf hondert vechtẽder mannẽ/ die welcke hẽ liedẽ versaemdẽ mettẽ Graue van Valkenburch/ eñ meer andere edele mannen van dier maertse eñ lande daer ontrent gheleghen/ die welcke ghealygiert warẽ metten Hertoghe van Bourgoengien/ eñ si wordẽ ghelogiert te Lahon/ eñ in andere stedẽ die de partye hilden metter Hertoghinne. Eñ daer ghecõmen sijnde/ si hoopten eñ meendẽ bi goedẽ middele te bringhene ter obedientie vander Hertoghinne die stede van Tyonvyle in twelcke dat si mistẽ/ õme dat die Graue vã Clijt eñ die vã sijnder partye warẽ hadden volc vã wapenen/ õme die stede te houden ghetrocken die stede themwaerts. Eñ si stelden der inne volc vã wapene/ õme die stede te houdene eñ te helpene. Ende corts daer naer/ so quã die voorß Graue vã clijt/ ghestoffeirt met groter menichte vã carrekens met alderhande mãniere vã artijlgerye ter oorloghe dienende/ eñ ghinc logieren seere bi der stede van Dorloen/ daer hy meende siedge te legghene. Eñ daer worde tusschẽ beede partyẽ seere geuochtẽ/ so dat ter eeneghe doot bleuẽ/ eñ andere seer ghe quetst. Eñ daer naer die selue graue duchte de voor de macht vãdẽ hertoge phelips vã Bourgoengien waer õme hy ỽtrac binnẽ Lutcenburch. Eñ binnẽ dien tijdẽ/ so warẽ tusschẽ hẽ liedẽ vele coursen ghedaen deen yeghens dandere. Eñ die pycaerdẽ liepen dic wille tot voor die stede vã Lutcẽburch.

Item die Hertoghe vã Bourgoengien/ track corts daer naer te Dygion in Bourgoengien seere wel gestoffeirt vã ridders eñ vã ioncheerẽ. Eñ hi quam ter stede van Pwijs/ twelcke es een deel vandẽ lande vã Lutcẽburch. Eñ hi worde daer ghelogiert daer hi in hẽ seluẽ sloot/ eñ voor hẽ nam te beleggen siedge voor een casteel genaemt villy/ Twelcke was ghestoffeirt met vele sackemans/ die daer ouer langhe tijdt ghe weist haddẽ. Eñ daden grote exactie daer ontrent den scamelen landtsvolcke vã dyẽ lande. Ende haer lieder capptein was ghe naẽt Jakemijn de Beaumont/ eñ õme dat casteel eerst te bespringhene/ so hadde tlast Guy de Rope heere vã Sauẽces/ Hughe vã assemerch die welcke capiteynen ghinghẽ beleggẽ voornomde casteel met.v.^{c} mannẽ vã wapenẽ. Eñ daer waren voren ghebrocht diuersche grote stickẽ vã engienen/ die welcke vele fortsen eñ grote scade daden vp voorß casteel. Eñ si seyden dat si toebehoordẽ den ioncheere van camersijs welcke ioncheere vã camersijs als hier voren ghesept es/ hadde gheweist in tgheselschap vandẽ Daulphijn/ eñ hadde gheholpen nemen die bastijlge vã Diepen. Eñ in dat siedge daden si te verstane/ dat sy warẽ wel duysentich vechtender mannẽ/ onder welcke warẽ dese drye capiteynẽ/ Roufijn Pietere/ eñ Robeert/ eñ vele andere ruters vã oorloghe/ eñ si trockẽ bi diuersche dach naerdẽ tot dat si ghenaectẽ voor die siedge/ eñ also slougẽ si vp eenẽ morghẽ stont vp voorß casteel. Eñ metten eerstẽ so stakẽ si hẽ daer inne / sonder te vindene eenich yeghenspoet/ of seer lettele. Maer dye ghene die tlast hadden vander voornoemde siedge/ hoorende tgheruchte/ stelden hem ter stont in goeder ordonnancie / eñ begonstẽ hem te stellene yeghens haer lieder weder partye/ so dat si seer cortelic huyt iaechten ende verstaken dye wederpartye huyten casteele vp een pleyn velt / ende daer wort grieuelicke seer gheuochtẽ/ in welcke bataelgie hem seere vromelicke hadden/ dye here van quarept/ Hughe de longheuael metden.iij. Cappteynen hier voren ghenoemt/ die welcke heere Galbaen was cõmen eenen dach voor dandere/ ende hadde

hem lieden gheaduerteirt dat dye here vā Camersijs cōmen soude. Ende heyndelicke die heere van Camersijs eñ sijn gheselschap/siende dat si lettel profijts soudē mo ghen doen aen daer langhe te ligghene/si vertrocken seer haestelicke eñ keerden weder te Camersijs waert. Ende daer waren vā sijnder sijde wel doot ghebleuen.viij.of x.persoonen/eñ vele ghequetst. Eñ vandē ghenē die die siedge leyden/so bleeffer doot een edel man / ghenaemt Gautier de pamant. Eñ met dien vertrack Jakemijn de Beaumont. Eñ die vanden casteele binnē der tijt dat dye vechtinghe gheduerde / sy abandōneirdent eñ gauent ouer/ eñ ghin ghen vā achtere hupt/up dye condicie dat si mochtē vertreckē met al haerlieder goeden ende Catheylen.

¶ Item die Hertoghe van Borgoengien die mande doe tvoorseyde casteel met sinē volcke/eñ leyder al ōme up die frontieren vanden Hertoochdom van Lutcenburch volc. Eñ doē trac die Graue vā Stampes met vele capiteynen eñ liedē vā oorloghē te Hays/twelc eene grote stede es/ eñ tanderen tijdē es gheweist een besloten stede ende daer was hi een stic tijts. Ende tvolc van wapenen deden grote loopinghe up huere vianden/ die welcke viandē hem lieden lettel achten/wāt die duytschen die hē hilden te Lutcenburch/ eñ in meer andere steden/als si quamen te velde yeghens die pycaerden/ si en wilden hem liedē niet setten te voet/hoe lettel of hoe vele dat si waren/ want si en vochten niet dan te peerde met harē cranekyniers Eñ also gheringe als si saghen ende ghenaecten die pycaerden/si keerden ende vloon / eñ sommeghe waren altemet den hals of ghesteken / eñ vele bleeffer verslegen sonder remedie/ twelck den duytschen seere verwonderde/ wātter haerlieder costume niet en was also te oorloghene.

¶ Item dye Hertoghe van Borgoengien hadde bi hem vele wijse ende subtijle mannen/ende hilt dicwils met hem liedē raet/ hoemē soude moghē ghecōmen ten heyn de vā deser oorloghe. Ende hem wort ghe seyt datmen up eenen nacht beleggheē souде die stede van Lutcenburch/daer hi seere naer hoorde ende wasser wel mede te vreden/datmen dat besoengieren soude alsoe mē best mochte. Ende om dit te doene waren gheordonneirt twee edele mannē ōme te gaen visenteirene dye plecke waer men die siedge best soude moghen legghen eñ waren/deene hupten lande van Borgoengien ghenaemt Willem reynault/eñ dander Robeert de Myralemont / gheboren hupt Pycaerdyen / ende met hem lieden eeneghe andere notabele mannē/die welcke dicwijle ghinghen bespien ende besien hoe sy hem daer toe best voughen souden naer die maniere vander oorloghe. Ende dye vander stede van Lutcenburch hilden cleen aweet / ende doe warender eeneghe met groten leederen ende souden up clemmen eñ besien te huerē ghemake ten staet vander stede van Lutcenburch. Ende daer naer soe vertrocken si secretelick/ende gauent te kennene den Hertoghe Phelips vā Borgoengien/ die welcke sloot als doe datmen die stede van Lutcenburch belegghen soude up datmen mochte. Ende dit liet hi weten ende gaft te kennene den graue van Stampes/ ende andere capiteynē dattet wel sijnen wille was / datment also dade/ ende dat hy selue metten lijue in eyghen persoone daer oock mede soude trecken/in dien dat noot ware. Ende die Hertoghe Phelips vā Borgoengien was als doe te Erlon/ ende die Graue van Stampes was doe ter tijt te Hays. Ende als die Graue van Stampes nu wiste dye wille vanden Hertoghe Phelips van Bourgoengien/so vergaderde hy al sijn volc vā wapenen / ende gaft hem lieden te kennene/alsoot dye Hertoghe vā Borgoengien hem ontboden hadde/dat wel sijnen wille was te treckene voor die stede van Lutcenburch/eñ vraechde hem lieden of si dat raden souden also te doene. Ende doe waren tusschen hem lieden vele arguacien/want eeneghe vreesdent te bestane/ōme vele redenen wille / maer ten fijne sloten sijt alle ghemeenlicke also te doene/ghemerct dattet den wille was vanden Hertoghe Phelips van Borgoengien / ende dattet hem oock alsoe ghelieſde te gheschiene eñ ghedaen te sijne.

Item voort so berieden si hẽ lieden met malcanderen / õme te wetene wie men den last soude gheuẽ om ditte te doene. Ende daer toe warẽ ghestelt eñ gheordõneirt dese naervolghende heeren / te wetene mijn heere Galbaen quirept. Willem die greuant. Robert de myramondt / eñ met hem lieden noch. lxxx. vromer mannẽ vã wapenen. Eñ daer so quã met hẽ lieden die here van Sauences in huer lieder gheselschip / die nochtan als doe seere sieck was. Eñ sy quamen also heymelic als si mochten / tot vp een half mijle naer Lutcenburch / daer si hem stelden te voet / eñ ghinghẽ ter plecke die daer gheordõneirt was. Ende daer cõmende hadden gheordõneirt wye eerst die stede beclemmen soude / Ende sy namẽ deen den anderẽ byder handt in goeder ordonnancie. Eñ als alle dinc wel ghereedt was / men began te rechtene die leederen / õme te beghinnẽ clemmene / eñ die ghene die daer toe gheordõneirt warẽ en spaerdẽ hem seluen niet / maer waren al euen ghewillich om bestiert te sine vã hem die daer tlast ofhadde.

Item mijn heere Galbaen quirept / eñ Robert de myramondt / warẽ selue mettẽ lijue daer mede / eñ meer andere edele mãnen / ende dese voornoemde gherocht sijnde binnen der stede / so namen si eeneghe van die Tauwet dedẽ eñ dreechdense te dooden in dien sy eenich gheruchte maecten / ende corts daer naer soe braken sy eene poorte

open/eñ hildẽ die opene/õ den here vã Sa
uences inne te latene met.ij.ᶜ mannẽ die hẽ
volchdẽ/eñ quamẽ alſo in die voorẽ ſtede/
eñ begonſtẽ te roupene. Vylle gaengnye/
vãdẽ welckẽ roup die vanõ ſtede ſeer vſtoz
beirt warẽ/ eñ riepẽ in vele pleckẽ alaerm
Eñ die herẽ hier vozen ghenoemt quamẽ
vp die marct eñ wonnẽ die marct/niet ye-
ghenſtaẽde datter awet was die die marct
bewaerdẽ/maer cleene weerre daden. Eñ
in deſe rommelinghe wort ghequetſt mij
here Sabbaen quyrept. Eñ vã diere hem
ter weere ſteldẽ ſo en warender maer tot
gheſleghẽ.ij.perſoonẽ/eñ alle dandere die
vlodẽ ten caſteele waert/ eñ elders binnen
der ſtede/õme hem liedẽ te ſalueirene.

¶ Itẽ corts daer naer die graue vã Stam
pes/ die welcke men ſoubijt hadde latẽ we
ten dat die ſtede ghewonnen was/die hae-
ſtede hẽ ſeere õme daer te cõmene. Eñ daer
cõmen ſijnde / was gheozdõneirt datmen
ſoude ſeyndẽ liedẽ van wapenen vooz tca-
ſteel/ eñ hoe datment beſpringhẽ ſoude eñ
ghecrijghen dye ghene diere binnẽ warẽ/
maer ſi hadden gheſteken tvier in alle die
huyſen vander ſtrate dye vooz het Caſteel
ſtont. Eñ daer warẽ verbarnt vele ſchone
huyſen eñ vele peerdẽ vandẽ liedẽ vã wa-
penẽ die daer ghelogiert warẽ/die welcke
hẽ betrockẽ int caſteel/eñ vele andere had-
den hẽ liedẽ betrockẽ in die nederſtede. Eñ
als ſi vernamẽ dat huerlieder ſtede vlozen
was vertrocken ſi vele te Tyonuille/ ende
abandoneirdẽ haer goet eñ al dat ſijs had
den. Ende vp dyen dach die Hertoghe vã
Bozgoengiẽ quã te Lutcenburch / eñ daer
naer ſo begonſtẽ die liedẽ te logieren bi oz-
donnancie binnen der ſeluer ſtede/ in welc
ke ſtede warẽ gheuonden grote rijckdom
mẽ/twelcke al was gebutyneirt vãdẽ ghe
nen die die ſtede in ghenomẽ haddẽ. Ende
twas gheozdõneirt datmẽ dat ſoude butij
neren eñ deylen elc naer ſinẽ ſtaet / eñ elck
ſoude hebben naer ſijnen perſoon ſonder
fraude/dye welcke ozdonnancie men qua-
licke onderhilt/ want vele vanden gheſel-
len van cleenen ſtate hadden lettel pzofijts
Eñ dye gheozdonneirt waren õme dat te
deelene/deelden alle hem ſeluen beſt / õme
welcke fraude ende bedzoch vele claechdẽ
deen yeghens den anderen/ſeggende dat-
men hem lieden toochde quaet exempele/
õme hemlieden meer/eñ tanderen tijdẽ te
doene auentuerẽ haerlieder lijf/maer wat
ſi claechden ſi en hadden anders niet/ende
waren noch bedwonghen bi eede/ouer te
bzinghene ende te leuerene alle tghene dat
ſi binnẽ der ſeluer ſtede gheuondẽ of ver-
couuereirt hadden.

¶ Item hier of hadde die cõmiſſie eñ was
daer toe ghecõmitteirt die heere van Hu-
merees. Ende als die graue vã Clijt track
in tvoozẽ Caſteel van Lutcẽburch bi nach
te/ſoe track hy ſecretelic huyten caſteele te
voet van Tyonuille/twelcke Caſteel was
ghewonnen dzye weken daer naer. Ende
binnen deſen tijt was ghedoot by die van
binnẽ mijn here Jan die baſtaert vã Dam
piere van een gheſchot dat hem gheſcho-
ten was in ſijn hooft. Ende dye heere van
ſauences die beſpzonghẽ hadde het voozẽ
caſteel/was ſeere ghequetſt van eender co
lueuere in ſijn bozſt/ vanden welcken hy
was in vreeſe van ſteruene / maer byder
naerſticheyt vanden goedẽ Sirurgienẽ/
hy wozdt õmer gheneſen/ende quam we-
der int garnyſoen. Ende in thende vandẽ
dzie weken/dye Graue van Clijt tracteir-
de met den ghecõmitteirde vanden herto
ghe Phelips van Bourgoengien ſoe/dat
hi vertrecken ſoude met ſinẽ lieden huytẽ
voozẽ Caſteele van Lutcenburch / behou-
dende haerlieder lijf/ ſonõ yet mede te dza-
ghene van haren goede. Eñ midts deſen
ſoude hy oock ouergheuen dye ſtede van
Tyonuille/ende aldus track hi in ſijn lant
met grooter ſchaemte ende blaemte/ende
in groter confuſie van hem/eñ vã al ſinen
volcke. Ende by deſen dye Hertoghe van
Bourgoengien hadde vulcõmelicke obe-
diencie vanden Hertochſchepe vã Lutcen
burch met ſijnen toebehoozten binnẽ coz-
ter tijt/ende met cleenẽ verlieſe vã volcke.

¶ Itẽ in welcke ſtede was als doe die Her
toghinne vã Bozgoengien gheſelnede vã
den Hertoghe Phelips/ende met huer die
Hertoghinne van Lutcenburch/die welc-
ke daer te vozen hadde ghemaect tractiet
met den Hertoghe vã Bozgoengien / dat
hi ſoude ſijn leuẽ lanc hebbẽ eñ ghebzuyc-

ken alle trecht datse hadde aen tlandt van Lutcenburch. Eñ hi soude haer gheuē alle iare/die somme van.xij.duysent vrancken vranscher munte. In dye welcke tijden die hertoghe Phelips vā Borgoengien dede publierē/dat nyement vā wat state dat hi ware/soude wen moeyte ofte eenege foort se den herē vā dien lande/ noch haerlieder volc die daer warē in sijn gheselschap van der maertsen vandē duytschē landē/ ende vandē voornoemden Hertochschepe van Lutcenburch / dye welcke publicatie was ghebrokē vā een vā sinen Aertchiers/ ghe naemt le petijt escote/ dye welcke nā twist met mijn here Bernaert die borse/ende hi quetste hē huyter maten seere om twelck faeyt dedene die Hertoghe Phelips van ghē. Eñ niet yeghenstaende dat vele herē voor desen voorß aertchier baden/eñ oock mijn heere Bernaert selue/ dye ghequetst was/dat hi hē niet mesdoē en wilde/ noch tans hi dedene hanghē/hoe wel dat hy hē seer beminde/om den goeden dienst die hi hem tanderē tijden ghedaen hadde/maer deit principalic om andere exēpele te ghe uene/ōme dat si sijne gheboden niet brekē en souden.

¶Item als die hertoghe vā Borgoengiē hadde gheweest eenē sekerē tijt in Lutcen. burch/hi stelder ōme te regierene / ende te gouuerneirene die voorß stede eñ thertoch schip/een sijn sone/die bastaert ghenaemt Cornelis/eñ met hem Filgebeert de wau. were/eñ andere edele mannē. Eñ vele vā. der stede vā Lutcēburch die gheulucht wa ren quamen weder bi gracien in die stede/ eñ hē liedē was weder ghegheuē haerlie. der goet/eñ bi speciale eeneghe huysen die hē liedē toebehoorden. Eñ aldus soe track dye Hertoge vā Borgoengien in sijn lant vā Brabāt/ eñ elc trac te sinē lande waert. Dit ghebuerde int iaer.xiiij^c. eñ.xliiij.

¶Het.vi. Toyson

ghehoudē te Ghendt/ eñ dit waren die he ren dye doordene hilden met groter eeren int selue iaer. Ten eersten.

Die hertoge Phelips vā Borgoengiē.&c.
Jan die here vā Robais eñ van Arsele
Hughe de lannoy heere van Santes
Kaerle Hertoghe van Orlyens.
Jan de latremoelge heere van Juuelis
Anthonis van Croy Graue van Porsieu
Jacob vā Bremeulx here van Reghu
Pieter van Beffermont here van Carny
Jan van Croy heere van Tours
Frederick Graue van Muers
Anthonis van meluin here vā Antoinge.
Jan vā Bergy heere van Forrettes
Boudin van Noyere heere van Casteel
Kaerle vā Bourgoengiē.G.vā chaerlois
Dauid vā Bremeulx heere vā Camplice.
Guylibert de lannoy here vā wilkeuael
Lodewijck Hertoghe van Alenchon
Boudin de lannoy here vā Mouleubays
Phelips heere van Ternant.
Jacob heere vā Crichy/ eñ van Renaples
Symon de la lain here van Houte
Thibault heere de Neufcasteel
Jā bastaert vā sin pol/ here vā houbordij
Mattheus vā Foys Graue vā Couegis.
Dit gheschiede int iaer.xiiij^c.eñ.xlv.

¶Itē in dit selue iaer die Keyser Frederick die derde vā diere name/ hadde eenē Can. cellier die welcke ghenaemt was Jaspar/ eñ hi hadde dē Hertoghe phelips vā Bor goengien in groter weerde/ so dede hē die Hertoghe ooc vā ghelijcken/eñ ghemeen licke screuē si aen malcanderē grote groe. tenesse. Eñ die cause was dat die Hertoge vā Borgoengien gheerne cōuersacie ghe hadt hadde met den voornoemden keyser so varre dat die Cantelier screef aē dē her. toghe phelips/dat hi den Keyser soude cō. men volghē/alsomen noch hier naer horē sal/ hy soude hē ghehulpich wesen om hē den Keyser te doen spreken. Eñ by dusda. nighe woorden so maeckte dye Hertoghe Phelips sijne ghereedtschepe/ ende hi liet sijn wijf Ysabeele met sinē kinderē sijn lan den regierē eñ bewarē/eñ hi trac naer dat duytsche landt ontrent met.xl.peerdē/om byden Keyser te cōmene.

¶Itē hier laet ic dē hertoghe rijden eñ sijn voyagie doen secretelic/eñ ick wil voort scrijuē wat gheschiede der tijt dat hi wech was/eñ eer dat hi vertrac. Dit gheschiede int iaer.xiiij^c. ende.xlvi.

¶Item int voorß iaer dye voorß Hertoge

Phelips en besoengierde binnē dyer iaer schare niet/aengaende der oorloghe of andere sware saken ofte materien/als voren blijct/maer hi triūpheerde met sinē edelen eerlic in allē genouchtē/ eñ vrolijcke chiere makēde eñ vele ghenouchtē hantierende.

¶ Jtē voort ōme te sprekene vandē keyser Fredricus/es te wetene dat die paeus Eugenius v̄schiet vāder werelt den.xxij.dach vā Sporcle int selue iaer/die welcke.xv.iaren ghesetē hadde/eñ vā Tconsiliū vā Basele seere veruluchte was. Eñ doe wart die voorē Nycolaus binnen der stadt vā Roomen paeus ghemaect in sine stede/ eñ dese paeus Nycolaus was ghēborē vā Geneueren/eñ hi sadt.viij.iaer paeus/eñ hy dede cesserē den twist vā Eugenius/eñ Tcisma der heleghe kercke/ twelc lange gheduert hadde/ als voren gheroert es / eens deels. Dese Nycolaus ghecreech groote ghehoorsaemheyt ouer al / dattet alle mā v̄wonderde dat alsulc een simpel man vā gheborten/ also mochte die ouerhant hebben/ eñ houdē yeghens den Hertoghe vā Sauoyē/ die wel naer maech was of swaghere met allen Princhen eñ heren vā kerstenrijck in dien tijden.

¶ Jtē corts daer naer vā Nycolaus es een drachticheyt ghecōmē wāt Felix heift ghewekē/eñ sijn recht ouer ghegeuē/ wāt het heeft gode van hemelrijcke alsoe ghelieft. Dese Nycolaus was doctuer inder godheyt/ eñ in allē dinghen gheleert/ gheestelick eñ weerlic/eñ seer subtijl. Dese paeus Nicolaus was binnē eenē iare ghemaect bisschop vā Bonemē/ cardenael eñ paeus des maendaechs vp dē.vi.dach in Maerte. Eñ vp den.xxi.dach in Maerte wort hi ghecroont/eñ hi dede makē eene nyeuwe munte/ eñ hy slouch goet paymēt/ ende swaer vā ghewichte/ hy dede v̄makē vele v̄uallen edeficien/ eñ dede makē eenē groten muer ront ōme tpallaeys / eñ hy dede seer v̄beterē die muerē vāder stede vā Roome/ ōme die vreese vanden turcken. Eñ hi verschiet vander werelt int iaer vā.lv.alsomen hier naer noch wel hooren sal/ ende in wat plecke eñ stede. Dit gheschiede int iaer.xiiij.c ende.xlviij.

¶ Binnen desen iare en besoengierde dye Hertoghe Phelips niet vele/mer bleef eñ hilt hē lāge tijt in die duytsche landen/ also ghi hier naer wel v̄staē sult/ by diueerschē redenen. Dyt was int iaer.xiiij.c ende.xlix.

¶ Op dē.xxiij.dach vā April int voorē iaer vp sint Joris dach smorghens tusschē.iij. eñ.iiij.huerē/so wast eene grote eertbeuinghe in Vlaendren/eñ meest ontrent Brugghe/tē.iij.reysen/tat die huysen seer schuddē eñ roerdē. Eñ die schepen die int water lagē die sprongē vp eñ nedere/ ōme twelcke menich mēsche wonderlickē seere veruaert was/alst wel redene was. Dit gheschiede int iaer. M.iiij.c ende.l.

¶ Jtē in dit selue iaer was gheordonneirt dat guldē iaer/twelc mē heet tiaer vā gracien/ eñ wort met groter deuocie ghehouden ouer al kerstenheyt.

¶ Jtem desen paeus Nycolaus hadde een Roose die hi ghebenedide vp den sondach voor halfvastene/ dye men den Roosdach heet. Eñ dit guldē iaer was int vierde iaer vandē paeus Nycolaus bouē ghenoemt.

¶ Jtē corts daer naer ontrēt den.iiij.huerē naer die noene/so was te Brugge/ eñ daer ontrent een groot onghetēpert wedere/ so datter vielen haghelsteenē also groot als hokernotē/die welcke grote schade daden eñ warē vā diueerschē faetsoenē/som met aensichtē eñ som met lange eyndē/ eñ tuytewijs / twelc een groot wonder was om te siene/die welcke haghelsteenē brakē vele glaesveynsterē in stickē/eñ bedoruē vele vruchten. Ende dit weir gheduerde wel.ij. hueren lanc sonder ophouden.

¶ Hier naer volcht

vij. Toyson ghehouden te Berghē in Henegauwe. Dit warē die heeren die die oordene doe hildē. Eerst.

Phelips Hertoghe vā Borgoengien.&c.
Alfonce conīc vā aragon eñ vā Cecilien.
Guylliebeert de lānoy here vā wijkeuael.
Hughe de lannoy/heere vā Santes
Kaerle Hertoghe van Orliens.
Anthonis heere van Croy
Pieter van Betfremont/here vā Charin.
Jan van Croy/heere van Torres.
Anthonis vā Mylon/here vā Antoingne

Jan van Bergy heere van Foys
Boudin de Roypere heere van Casteel
Kaerle vã Borgoengië.G.vã Chaerlois
Andrieu/heere van Humeres
Boudin de Lannoy/ here vã Molenbays
Phelips heere van ternant
Jacob heere van cricquy
Symoen de la lain heere van houte
Tibault heere van neuf casteel
Jã bastaerdt vã simpol.h.vã houbordim.
Mattheeus van foys/here van comines.
Fransoys vã borsele/heere vã oosteruant
Reynauldt/heere van brederoode.
Hendric van borsele/heere vander vere
Jan heere van anchÿ.

¶Dit gheschiede int iaer.xiiij.li.

¶Int voorś iaer so stelde die Paeus Nicolaus sine gracien eñ aflaten/binnē der stede vã Mechelen/ghelijc als ofmen te Roome ghegaen hadde/eñ daer trac veel volcx huyt Vlaendren/ende huyt andere landen daer ontrent gheleghen/ twelcke seere deuoot was om sien.

¶In dit selue iaer warē vele grote boomē huyter eerde ghewapt. Eñ in Vlaendren gheschiede als doe grote scade vandē wijnde/eñ vandē haghel steenē voornomt

¶Item in dit selue iaer so quam sint Jans dach midtsomers / vp den Sacraments dach/twelcke noyt niet vele gesien en was

¶Op den seluen tijdt/so hadde dye Hertoghe Phelips van Bourgoengien langhe in duytsche landē gheweist/volghende altijdt den Keyser Frederic / om hem te sprekene als voren ghesept is/Eñ was hē dick wijle wel vp een mijle naer of twee/twelck die Keyser wel wiste/maer die Keyser trac altijt so lanc so hooghere / het welcke hem die Cancelier seer schaemde/ ōme twelcke die voorś Cancelier quã totten Hertoghe Phelips/hē biddēde/dat hi hē niet belghē en wilde/want hi en conste die fortune niet beletten. Eñ hi badt den Hertoghe/dat hy niet meer volghē en soude/want hi hadde verstaen/dat hē die Keyser vanghē soude/ eñ houdē als hi hē hadde daer hi hē hebbē wilde. Die hertoge dit v̄staende/bedancte hertelic den voorś Cancelier/eñ corts daer naer met vele soete eñ vriendelicke woordē namē si oorlof deen aen den anderē/eñ elck trac sijns sins/Aldus vertrac dye Princhē also heymelic als hi conste eñ mochte/ende quam naer sine landen als hier naer blijcken sal/wãt men wiste niet wie hi was.

¶Item die hertoge Phelips aldus weder keerende/ne gaf te gheender stede te kennē wie hi was/maer ghelogiert hebbēde/hy dede al ōme wel betalen/ eñ track voort/so varre dat hy meneghe duytsche stede wel besien hadde. Eñ hi quã te kuelene/eñ van daer reedt hi naer Bourgoengien/also dat hi wel .vi. iaer lanck huyt Vlaendrē was/ waer inne het volc seere murmereerde Eñ seydē dat die hertoghe Phelips doot was/ eñ vã dier oppinie warē tmeeste deel vã die vã Ghendt/eñ seydē noch andere woordē dē princhē aengaende/Eñ dit nam die princhē grotelick te sijnder cleenicheyt/ende hi claechdet secretelic eeneghe vã sinē herēdie welcke hē riedē dat hi eene kelioote vp stellen soude in tlant vã vlaendrē. Eñ hi sandt aen sine vier leden vã Vlaendrē sine opene letterē vã mandemēte/aengaende dē soute/datmē daer vp eene kelioote stellē soude vp het welcke dye viere ledē versaemdē te Ghendt/Eñ die vã gendt seydē dat si noch om leuē noch om steruē/en wildē datte cōsenterē te gheenē tijne. Eñ seydē waert dat yement vandē anderē die ledē daer inne consenteirdē / si soudense houdē voor haer lieder vyanden/ende aldus so verschiet die versaminghe vp dien tijdt.

¶ Hier beghint die Oorloghe vã Ghendt/int iaer ons heerē. M.CCCC.ende.li.

¶Dat.xli.Capittel.

Item corts daer naer/die Princhē quam selue te Rijssele/eñ hi ontboodt die vã Ghendt bi hē/ dye welcke daer trocken eñ yeghens hē spraken. Eñ die princhē bleef altijt sprekende vander caliootte vandē soute als voorś/eñ die vã ghendt seydē dat si daer of gheen last en haddē. Doe seyde die princhē hy en soude nēmermeer in ghendt cōmē die kalioote vādē soute en soude hē ghe consenteirt sijn/ende also schieden si. Ende die van ghendt thuys cōmende gauent te

kennẽ hoe dat sy vandẽ Prinche verstaen hadden dat hy õmer eene kelioote wylde stellen vp tsout. Die vã Ghendt dit horen de/ si verstonde wel dat hẽ die prinche ouer den hals wilde/ ẽn al bi quadẽ rade. Ende si droughen ouer een dat si eene wapeninghe maken wilden/ also si ooc dedẽ. Ẽn sy coren vier capiteynen. Te wetene meester Lieuen boone/ Jan willap/ Jacob meeus/ ẽn een mesmaker ghesept brillekin/ ende si dysenierden hare stede van Ghendt cõtrarie hueren prinche. Ẽn sy sloughẽ te velde vp den Coutre binnen Ghendt/ ẽn si vinghen mer Boudin die vos/ ẽn deden hem grote scoffierichede/ ẽn si wildene onthoofden vp een scauot/ maer hi was verbeden ẽn ghelept langhẽ tijt in die vangheneffe. Ẽn si ontboden alle haerlieder Casselrpẽ/ ende vinghen dien goeden here vã Praet/ ẽn besatẽ selue sijn hups ter woestijne. Ẽn si deden een ghebodt dat nyement binnen Ghendt Ambochten doen en soude/ ende maecten alsoe eene grote beroerte binnen der stede. Dit ghebuerde int iaer. M.iiij.c ende.lij.

Corts daer naer so trocken si hupte met groter menichte vã volcke/ ẽn quamẽ ter moerbrugghe/ tot vp eene mijle naer brugghe. Ende si sonden hare ghedeputeirde te Brugghe waerts/ õme troost/ bystandt ẽn sercours te hebbene van die vã Brugghe. Ẽn dit vernemẽde die here vandẽ Gruuthupse/ ẽn die hofmeester Pietere bladelijn ghesept leestmakere/ si deden terstont alle die poorten vã Brugghe toe sluptẽ/ so datter niement hupt noch in en mochte/ wãt menich quaet mẽsche waster in brugghe haddẽ si hupt ghemoghẽ sy soudẽ metten ghentenaers ghealigiert hebbẽ. Aenghesien dat aen alle Dekenẽ brieuẽ ghesondẽ warẽ vã die van ghendt/ het welcke groot quaet in soude gebrocht hebbẽ/ maer onsheere gaf die gracie/ dat alle die poortẽ vãder stede in tijdts ghesotẽ warẽ. Ende die vander wet ghinghẽ selue ter poorte vraghende/ ghi herẽ vã ghendt/ wat es hu lieder gheliefste. Ẽn sy gauẽ andtwoorde dat sy gheerne binnẽ brugghe cõmen wilden/ etẽde/ drinckẽde/ ẽn wel betalende/ daer vp dat die herẽ vander stede antwoorde gauẽ in deser manierẽ/ gheminde vriendẽ/ weet dat wi niement in onse stede vã brugge laten en willen/ ẽn specialijc volc vã wapenẽ maer wi willen hu gheerne broot ẽn bier senden/ in die plecke daer ghi neder ghesteghen sijt. Ẽn dat ontfanghẽ hebbende/ wi radẽ hu te vertreckene/ of ghi sult sien/ dat men hu lieden van daer helpen sal.

Item die vã Ghendt dit hoorende/ dat si gheen sercours vã die van Brugghe ghecrijghẽ en consten/ si brakẽ vppe ẽn trockẽ seer verstoort weder te Ghendtwaert. Ẽn als si vertrockẽ warẽ/ so deden die vã brugghe eerst haer lieder poorten opene/ ẽn dit ghebuerde vp eenen Sincxen auendt.

Item die edele ẽn de notabele mannẽ vã Brugghe/ badẽ dẽ ghemeente dat si gheen alpanchie met die vã ghendt makẽ en souden. Ẽn sghelijcx die van Ypre/ ẽn vanden Vrpen/ maer dat elck stille sitten soude/ ẽn hẽ npeuwers mede moeyẽ/ contrarye des Princhens eere/ ẽn weerdichede. Ende dit haddẽ dye vã Ghendt wel verdient yeghẽ die vã Brugghe/ want in dien tijdẽ dat die vã Brugghe in tribulacien warẽ/ naer die Calis repse so hier vooren wel verhaelt es doe lieten dye vã ghendt die van brugghe ongheholpen/ ẽn dit was noch in goeden onthoude ende memorie.

Item die van Ghendt ghinghẽ hẽ fortificeren ẽn stercmakẽ/ õme oorloghe te houdene/ ẽn doluẽ eene grote npeuwe gracht ontrent marpkercke/ ẽn sy maectẽ allõme draepboomẽ ẽn bollewercken/ daer si alle passaegien mede besloten/ daermen naer Ghendt soude moghen commen.

Item die van Ghendt trocken hupte ẽn si ghecreghẽ tcasteel van Gauere. Ẽn tcasteel vã Scentelbeke/ ẽn tcasteel vã poucke ẽn meer andere vaste hupsen/ daer si capiteynẽ ẽn volc vp steldẽ/ õme hem lieden te verweerene yeghen den Prinche.

Item doe ten tijden soe rees daer vp een gheselschap vã vele quade bouuẽ/ datmen hiet die groen Tente/ ende huer lieder capiteyn was de bastaert Blanstroem/ de vele quaets in Vlaendren deden. Ẽn aldus soe wordet een rijdende oorloghe binnẽ vlaendren/ wãt die vã Ghendt roofdẽ ẽn pijlgierden al dat buten den slotẽ was/ ẽn si roofdẽ

die stede van Gheertsberghe/eñ dye stede vã Ardenburch/ eñ sy staken.xij.waeruen tvier daer inne/eñ si roofdẽ Oostburch/eñ der Groe/eñ die prochien daer omtrent/al so wel in huer lieder selfs casselrye als inde casselrye vã brugghe/ eñ alle die ghene die si wistẽ die mettẽ Princhẽ toe warẽ/die da den si persecutie eñ verdriet.

¶ Item dit volc gheheetẽ dye groen tente quamẽ tot Brugghe voor die poorte/ eñ si verbarnde Zeuecote/eñ die drie conighẽ eñ dẽ drie brauwers/ Eñ si roofdẽ die coep en/schapẽ/peerden/eñ alle tcatteplic goet/ dat si ghecrijghẽ consten/eñ liepender me de te Ghendtwaert.

¶ Item ten hende so stelden hẽ die edele eñ dat vã sprinchẽ wege vp eñ ter weere/mets gaders die vandẽ vrpẽ/eñ haddẽ meneghe schermutsinghe yeghens die vã Ghendt/ eñ vele vã dien quadẽ rapaelgiẽ die wordẽ altemet ghevangẽ/eñ aẽ boomẽ gehangẽ

¶ Itẽ die vã Ghendt haddẽ groot ghebrec vã soute eñ vã wijne/wãt men cochter een wijle tijts eenẽ stoop rijnsch wijns.xxxvi. grẽ.eñ die vraukẽs vã Ghendt quamẽ sca melic te Brugghewaert/ eñ cochten soudt bi halue viertalen/som min/som meer/eñ droughẽ dat te Ghendt/twelcke hẽ die he ren dicwille deden nemẽ. Eñ al het landts volc vloodt met al sinẽ goedẽ binnẽ Brug ghe/eñ in andere beslotẽ stedẽ/ eñ dese oor loghe aldus langhe gheduerende/het ver droet seere den hertoghe Phelips. Eñ hoe wel dat hijt noode dede/ hi track in thende te velde met grotẽ volcke/eñ hy slouch ne der bi tcasteel vã Gauere. Eñ die capiteyn vã gauere was eẽ maetsenaer vã Ghendt eñ hi hiet Arnoudt vã specten/ hi wordt so secretelic toe gesprokẽ dat hi vandẽ casteel ghinc/eñ track binnen Ghendt/ daer dede hy binnẽ Ghendt gebiedẽ met trompettẽ dat al dat stock draghẽ mochte/gaen soute te gauere waert/seggende dye Princhẽ en es niet voorsien van volcke/het es nu tijdt hẽ te beuechtene/ daer maecte hẽ alle man ne ghereedt õme derwaerts te treckẽ met onsprekelickẽ volcke/ ia de wijfs vã gendt dye dwonghen haer lieder mans huyt te treckene/ hoe oudt dat si waren eñ quamẽ also te velde.

¶ Hoe dye van Ghendt te velde quamen/ yeghen den Hertoghe Phelips.

¶Item die prinche met sinē volcke die quā daer peghens/ welc volc seere wel toe ghemaect was eñ ghereet ter oorloghē. Daer rees eenen grooten strijt die vreeselick toe ghinc/ wāt den Prinche wel voor ooghen stont hoe dat die vā Ghendt doot sloughē sinen lieuen sone Cornelis die bastaert vā Rupelmonde/ eñ meer andere edele. Ditte al ouerdinckende/ beual sijnē heyrcrachte vromelick vp die van ghendt te slane/ het welcke so schoffierlicke ghedaen wort/ soe datter nauwelijcke nyement en ontghinc vanden Ghentenaers/ maer wordē doot ghesleghen sonder ontfermen/ eñ menich hōdert sprancker in die schelde/ die vdroncken/ eñ vele wasser gheuanghē ende gherentsoeneirt/ maer dat ghetal vandē dodē was sonder ghetal/ wyens sielen dalmoghende god ghenadich sy Amen.

¶Ach wat rauwē was doe binnē ghendt alst wel redene was. Eñ riepen alle die capiteyn vā Gauere heift ons verradē/ wāt hi dede ons te vstane dat die prinche gheē volck bi hē en hadde/ daer hi valschelic aen ghelogen heift/ alst daer wel bleeck.

¶Item die vā Ghendt siende dat si aldus gheuaren haddē/ eñ puer verwonnē ende tonder waren/ hem lieden dochte goet dat si peghens den prinche ootmoedelic gaen souden/ eñ hē die slotelen vander stede draghē. Maer eeneghe ontrieden datte/ vreesende die hitte vā sprinchens gramschap/ maer voorwaer hadde die Prinche binnē ghendt ghetrockē/ hi hadde die stede ghewonnē sonder eeneghe velettinge. Maer dese edele Prinche dye ghecreech alsulcke compassie int herte/ vp al sijn doode volck dat hi daer sach versleghen/ dat hē die tranen hupt den oghen braken van grooten iāmere/ wāt het was ēmer al sijn volc/ eñ men seyde dat hy met claghelicke woordē seyde/ ōmer wie datter windt ick verliese. Ende desen bloedeghen strijt gheuiel int iaer ons heren. M.CCCC. eñ. liij. vp eenē maendach/ den. xxiij. in Hoymaent/ waer of dit naeruolghende latijn het Incaernacioen maeckt.

¶Consilia lathomi deflent ghendt de corde perfecto.

¶Dit es ghetranslateirt hupten walschē in Vlaemsche/ den brief dye mijn gheduchte here sandt aen die vā Ghendt/ tsanderdaechs naer dat hy die victorie vp hem lieden ghehadt hadde.

¶Dat. xlij. Capittel.

En hu onse ondersaten/ inwonende binnen onser stede van Ghendt/ die hu ghewillichlijc ghemaect hebt onse vianden/ rebel eñ onghehoorich/ doende opene oorloghe peghen ons eñ onse ondersaten/ eñ ghemeenen lande/ sonder te hebbene redene of cause ōme dat te doene/ aenghesien eñ ouerghemerckt dat vander tijt dat wy ghecommen sijn aen dye heerlichede van Vlaendren/ wi ghehadt hebben onse stede in sonderlinghe recōmandacien bouē alle andere steden/ van wat lande of heerlicheden dat si sijn/ gheuende mildelicken onse stede vā Ghendt vele vryheden eñ rechtē. Eñ voort bouen dyen hu onderhoudende in huwe preuilegiē/ hu ghegheuē by ons eñ onse voorsaten/ Grauen eñ graefnedē van Vlaendrē/ eñ hu bewijsende goede redenen eñ iusticiē. Wy beteekenē hu al eest so dat byder hulpe van onsen ghebenedyt den schepper/ die bi sijnder graciē ons victorieus ghemaect heift peghens hu liedē/ in schade eñ in dachuaerde begrepē eñ bestaen vā huwer sijde/ ende die wi ghehadt hebbē peghens hu lieden. Eñ namelijcke ter dachuaert vā ghisteren voor Gauere/ also elckerlic weet/ daer of wi onsen voorß scheppere gheuen eñ segghē lof/ gracie/ eñ danc. Niet te min wi die schuwē willē dye menschelicke bloetsturtinghe/ begheeren hu onse ondersatē die ontweicht sijn/ qualic beleet eñ bedroghē/ weder te bringhene ten weghe vā onderdanicheden van ons hu Prinche eñ natuerlic heere/ in dien dat wi cōmen moghē tot eenē goeden paeyse eñ eendrachticheden/ also ghi ghedaē hebt/ als wi sijn ghecōmē aen die voorß heerlichede vā Vlaendren. Eñ sonder aensien te hebbene vp huwe voortstellinghe/ ende in tghene daer ghy punicie in verdient hebt vā lijue eñ van goede/ wi hebben ons ghenouchtende gheneghen gheweist tot alle

dachuaerden die ghehoudē gheweist heb
ben ter handelinghe vā paepse. Eñ sijn al
toos ghewillich hu gracie te doene/ eñ hu
ontfaermichede te bewijsen voor righuer
van iusticien. Eñ ōme te cōmene teenē goe
den accoorde van deser oorloghe bi hu lie
den ghestelt ende begonnen. Eñ specialic
ken ter laetster dachuaerdt ghehouden te
Rijssele/ ter presencie van onsen lieue ende
gheminden gheselschepe/ ende gheselnede
der Hertoghinne. Ende onsen lieuen eñ al
der gheminsten sone Kaerle de Graue vā
Charloys/ eñ onsen lieuen eñ gheminden
neue die Graue vā Stampes/ eñ eeneghe
andere van onsen rade/ Ter welcker dach
uaert/ metsgaders huwe ghedeputeirde/
hebben gheadupseirt gheweist sekere ar
tijculen/ ōme te cōmene ter perfectie vā de
ser peghenwoordigher oorloghe/ bp den
welcken artijculen hu ghedeelt waren on
se gracien sonder yet te nopene aen huwe
voorš preuilegiē hu ghegeuē alsoot voorš
es. Maer was gheaupseirt/ dat de wet vā
onser Stede van Ghendt voordtaen ver
maect soude wesen binnē der seluer onser
stede/ naer tinhouden van huwen preuile
gien voorš. Ende te dien hende dat iusticie
ghetoocht sp/ also welden aermen als den
rijcken/ sonder te aensiene dpe persoonen.
Eñ also wast gheordineirt eñ ghesloteñ dat
die statuten ende ordōnancien eñ bannen
voordtaen ooc ghedaen soudē sijn/ ter pre
sencie van onsen Baliu/ ende daer consen
teiren naer der voorme vanden voorš pre
uilegien. Eñ aengaende van huwen poor
ters/ ende van den ghenen die peghē hem
mochten mesdoen/ soude oock al sghelijcx
ghedaen worden als voorš is/ ende voren
verclaert in die selue artijculen achteruol
ghende tinhouden vanden seluen preuile
gien. Eñ alleenlick aengaende den haghe
poorters/ also wel ōme te vertrijghene al
sghelijcx voorš es in sekere preuilegien vā
salegher ghedachten/ die Graue Gup vā
Vlaendren. Ende voort al eest soo dat wp
bp den seluen artijculen daer ghi in meent
ende bemoet sekere Steden wesende van
huwer cassellrpe/ dpe welcke nochtan naer
redene eñ rechts weghē of ghetrocken be
horen te sine/ huwe mesdaet aensiende ten
eeweghen daghen van huwer Cassellrpe/
Doe heeft ghesept gheweist/ dat sonder yet
anders te ordineirne die questie van dpen
soude blijuen in state staende/ een half iaer
gheduerende/ eñ dat ten hende vanden sel
uen termpne/ daer of gheapointiert soude
worden bp vriendelicken weghe/ of bi we
ghen van iusticien/ bi consente vā hu ende
van ons. Eñ al eest dat bouen dien bp den
seluē artijculen niet gheadupseirt en heeft
gheweist/ niet dan eeneghe pointen dienē
de eñ aengaende huwer weluaert eñ rege
mente/ eñ ghemeenen oorboore vā onser
voorš stede vā Ghendt. Eñ ooc eens deels
aengaende die eerlicke eñ profijtelicke be
teringhe ōme der remissie ende verbuerte
vā huwen lijue eñ goede/ die hu vergheuē
sijn soudē. Niet te min also wi ooc wel ver
staen hebben dat onder twecsel als ghi ver
troct van onser stede van Rijssele/ datmen
hu hadde ghedaen te verstane dat bpden
voorš artijculen wi hupt waren om huwe
preuilegien te weerene ende te npeuten te
doene/ eñ ghi hebt ter cause van dien onse
gracie wedersept/ daer wi ons grootelick
in verwonderen. Dit al niet peghenstaen
de/ wp ōme die eere van onsen ghebenedi
den sceppere/ die die werckere es vā paep
se/ begheerende te tracteirene/ ende alle on
sen ondersaten sepnde vriendelicken bi hu
desen peghenwoordeghen officier vā wa
penen/ bringhere van deser peghenwoor
degher lettere/ bp den welcken wi hu som
meren ende manen dat ghi peghenwoor
delic comt/ eñ hu bekeert tot onser ghena
dichept/ ende ons doet als goede ghetrau
we ondersaten schuldich sijn vā doene ha
ren Prinche/ ende natuerlicken heere/ wp
sijn bereet om hu te ontfanghene in gra
cie eñ in ghenade/ eñ hu te vergheuene hu
we ghebreken/ mesdaden ende groote ver
buerten tonswaert ghedaen/ ende peghen
onse hoochept eñ heerlichede. Behoudelic
eñ midts dien dat vā huwē weghe vulcō
men sp tinhoudē vandē pointē eñ articu
len begrepen eñ ghesloten ter voorsepder
dachuaert ghehouden in onse voorsepde
stede van Rijssele/ van al welcken articu
len dpe coppe heift ghegheuen gheweist
huwe voorsepde ghecommitteerde ende

ghedeputeirde. Eñ noch bouẽ dien wi presenteren hu dat ghy die coppe daer of sien wilt õme te bewijsene tinhoudẽ vandẽ articulen/ eñ andere sakẽ dẽ paepse aengaende/ daer in willen wi so doen dattet god eñ alle die werelt ghewaer wordẽ sal/ eñ dattet aen ons niet houden en sal/ ten sal goeden paeys ende een goet eynde hier of ghemaect eñ ghestelt sijn vã deser yegenwoordegher oorloghe/ die welcke ons verdriet õme die saken eñ redenen voorš. In teekene vã dien wi hebbẽ doen druckẽ onsen seghele vã secrete aẽ dese yegenwoordeghe eñ andere ghelijcke letteren ghehanghen te velde in ons heyr/ vp dẽ dysendach. xxiij in Julet/ in tvoorseyde iaer van. liij.

¶ Hier naer volcht

tinhouden vandẽ paeys vã Ghendt/ ghe translateirt huyt den walschen in Vlaemsche.

¶ Dat xliij. Capittel.

Phelips byder graciẽ gods hertoghe van Bourgoengien. ꝛc. Aen alle yeghenwoortghe eñ naercõmende/ also naer die victorie die wy byder gracien gods ghehadt hebbẽ inden strijt te Gauere/ yeghens die vã onser stede vã Ghendt/ eñ haren medepleghers laetstleden. xxiij. in deser maent. Die selue vã onser stede vã Ghendt sondẽ in ons heyr voor Gauere hare ghedeputeirde in grotẽ ghetale/ den. xxvi. dach vãder seluer maent/ ons ootmoedelic biddende eñ begheerende dat wi cõpassie eñ deernesse hebben wilden vp hem lieden eñ vp dat aerme volc/ ende õme te schuwene die grote bloetsturtinghe vanden menschen/ eñ die verderuenesse van onser voorš stede vã Ghendt/ ons ghelieuen wilde hem lieden te deelene vã onser gracie ende ontfermichede/ eñ hem lieden te willen verghe- uen hare ghebreken eñ mesdaden/ eñ grote verbuerten/ eñ mesgrijpẽ die si ghehadt hadden yeghen ons ende onser eerlycker hoocheyt/ segghende eñ bekennende dat si gheene macht noch vromichede en haddẽ ons daer of alsulcke moghelijcke beteringhe te doene/ noch weerdich wesen õme te beterene hare groote mesdaden/ ten ware dat bi onser gracie hem lieden mildelic eñ lyberalic vergheuẽ ware. Eñ ooc te vulcõmene sekere pointen/ byden welcken dese oorloghe begonnen heift gheweest/ waer vp wi beroert met cõpassien eñ deernesse/ eñ sonder te willẽ lettẽ vp huerlieder ghebreken eñ groote mesdaden/ eñ sonderlinghe dat in maendaghe nv laetstleden/ alle die raetslieden/ schepenen/ eñ andere vã onser voorš stede vã ghendt met alle haer lieder medepleghers trocken huyt onser voorš stede ghewapent/ eñ quamẽ in bataelgien yeghen ons/ hebben ontfanghẽ haerlieder presentacie/ alsomen hier naer hooren sal in diueerschen stonden.

¶ Dit sijn die presen

tacien die dye van Ghendt presenteerden hueren Prinche den Hertoghe Phelips/ õme te cõmene tot eenen goeden paepse/ ende in sijnder gracie.

¶ Dat. xliiij. Capittel.

Eerst aengaende dye vernyeuwinghe vãder wet vã ghendt presenteren eñ sijn te vredẽ/ dat die selue vernyeuwinghe ghedaen sy/ naer der vorme ende manierẽ vã den coninc Phelips. Int iaer. M. CCCC. eñ een/ eñ sonder dat die vpper Deken vãden neeringhen/ eñ die Deken vander weuerye hem lieden yet moeyen sullẽ of onderwindẽ in die selue vnieuwinghe/ noch vander kiesinghẽ eñ elexien vã Keysers/ alst verclaert staet in die voorš preuilegie/ noch dat si niet meer moghẽ nomen noch doẽ nomẽ die Keysers/ õ eenege te kiesene om schepenẽ of radẽ ghecoren te sijne. Eñ oock so en sullen si hem niet moeyen noch onderwindẽ in die hantieringhe eñ iurisdictie vander wet/ noch in vonnessen die bi schepenen of raden ghewesen sullen sijn/ noch present wesen in die camere vã schepenen/ als si hem lieden beraden sullẽ om vonnessen te makene vp die ghedinghen voor hem lieden hanghende/ noch en sullen ooc niet voor ooghen noch daer bi sijn/ alsmen dye Keysers kiesen sal/ maer sullẽ hẽ liedẽ alleenlijc moeyen eñ onderwindẽ

in tghene dat noopt eñ aengaet haerlieder officien. Eñ waert dat bi ondercruppinge of bi eeneghe belosten si hẽ versterckten of veruoorderden hẽ te doen procedeirene/of te apointeirene eeneghe saken mettẽvoor schepen/ of dat si daer bi wesen wildẽ ōme te nomene dye voorś Keysers vãder stede of belet doen den seluẽ vander wet/in hũer lieder officie in dat soudẽ die voorś dekenẽ afgheselt eñ verlatẽ wesen vã huerlieder officiẽ eñ dekenschepe/ eñ gherekent voor onbequame ōme in wettẽ of in eeden te sĳ ne/ende voort ghepuniert te sĳne naer die ghelegentheyt vãder sake/eñ mẽ sal voort aen voortgaen in dese voorś vermakinge vander wet/ naer tinhoudẽ vanden voorś preuilegiẽ/nemende eñ kiesende.xxvi.no- tabele persoonẽ vanden vroomstẽ vander voorś stede/sonder die inwoonders te aen siene. Eñ sonder dat die.iiij.keysers voorś sullẽ moghẽ tghetal vandẽ.xxvi. personẽ nemẽ huyt den drie ledẽ vander voorś ste- de/maer sal wesen in die moghentheyt vã den voornoemde Keysers te nemene eñ te kiesene naer huerlieder aduijs tghetal vã den voorś.xxvi. persoonen vanden alder vroomsten eñ notabelsten vander stede/eñ sal voort blĳuẽ in die macht vanden hou- den schepenẽ te kiesene vier goede redelic- ke mannen/vander stede weghe/sulck als hem lieden in huerlieder conscientie goet dunckẽ sal ōme dye electie te doene vandẽ nyeuwen schepenen eñ Raden/sonder dat die voorś Dekenen/noch oock andere hem lieden daer of onderwindẽ sullen. Niet ye ghenstaende alle andere costumẽ ter con- trarien. Eñ als nv so moetẽ ghedooghen die voorś vã ghendt/ dat sonder te verbey dene half ougst men die voorś wet verma ken sal naer tinhouden vandẽ seluen pre- uilegiẽ alsoo voorś es/ eñ dat die voorś wet alsoe vermaeckt blĳue/ totten voorś half Ougst/ in tiaer naestcōmende/ te wetene int iaer van.Liiij.

¶ Itẽ aẽgaende der poorterye vanð voorś stede vã Ghendt/die vã ghendt also wel ō de poorterye te vercrĳghene in die veruol ghinghe/eñ in dye onderhoudinghe van harẽ poorters ende poorterssen sullen die ghebruyckẽ eñ vseren naer tinhoudẽ van harẽ preuilegiẽ eñ andðs niet: Niet yegen staende alle andere costumẽ der cōtrarie.

¶ Itẽ aengaende dẽ ban diemẽ te ghendt doen sal/die schepenẽ en sullẽ nyet moghẽ noch schuldich sĳn voort aen dye te doene sonder cōsent of ottroy vã mĳnẽ gheduch teghẽ here of vã sinẽ baliu vã ghendt. Eñ waert datter die baliu niet wesen en wilte noch metten voorschepenẽ niet voor oghẽ en quame om den voorś ban te doene als hĳt versocht soude wesen/dye voorś voor- schepenen vã Ghendt moghẽ hẽ dies be- claghen voor mĳnẽ gheduchtẽ heere/we- sende binnen den lande. Eñ in sĳne absen tie voor die lieden vã sinẽ Rade/ ōme daer inne te voorsiene so dat behooren sal. Ende vp dat beede die partyen ghehoort sĳnde/ beuonden wort dat die selue Baliu in ghe breke gheweist heeft/ sal verlaten sĳn van sĳnder officie/ende een andere in sĳne stede ghestelt wordẽ / eñ daer bouẽ ghepuniert sĳn nae der gheleghentheyt vander sake so dat behooren sal.

¶ Item aengaende dye ordonnancien eñ statuten/die voorś schepenen van ghendt en sullen voort aen niet moghẽ noch schul dich sĳn te makene eeneghe ordōnancien of statuten sonder oorlof eñ consent vã on- sen gheduchten heere/ of sinen Baliu van Ghendt verclaersende vã onweerden eñ te nieten die ordonnancien eñ statuten die byden voorś schepenẽ ghemaect sĳn son- der consent of ottroy vã onsen gheduchtẽ heere ofte vã sinen Baliu van Ghendt.

¶ Item aengaende die kennessen vanden officiers dye welcke kennessen mĳn ghe- duchte heere hẽ secht toebehoorende. Dye voorś vã Ghendt hebben gheaccoordeirt dat die voorś kennessen in alle criminale eñ ciuile saken aengaende den voorś offi- ciers/ ter cause vã huerlieder officie nemẽ eñ aenueerden eeneghe kennesse/ eñ allet tghene datter aen hanct of aengaen mach sal sĳn eñ toebehooren mĳnẽ gheduchten heere alleene/of ten ghebuerde dat eenege vandẽ seluẽ officiers/onder tdecsel vã huer lieder officie nemẽ of aenueerden eenege kennesse vp warachteghe poorters vãder stede van Ghendt/andersins of in andere stickẽ dã in die sakẽ verclaerst in die voorś

preuilegien vandẽ Graue Guy die voorš Baliu vã Ghendt sal daer toe ghestelt sijn eñ die macht hebbẽ van mijns gheduchs heeren weghe/ vp die clachte vã die voorš vã Ghendt te ordõneirene eñ te bedwingene den voorš officiers te wederstellene/ eñ te latene die voorš preuilegien vã Ghendt naer tvoorš preuilegie. Eñ so hi beuijndẽ sal ghedaen te sine/ met redenẽ eñ partyen ghehoort. Eñ worde dye selue Baliu daer of in ghebreke vondẽ/ dye selue Schepenẽ sullen hẽ moghẽ beclaghẽ voor onsen gheduchten heere eñ Prinche/ vp dat hi binnẽ den lande sy/ eñ in sine absencie voor sinen Raedt/ eñ mijn geduchte here of sinẽ raedt die sullen daer inne voorsien/ also met redenen die daer toe behoren sal. Eñ wordẽ die voorš officiers gebreckelic daer in beuonden/ si sullen verlatẽ sijn vã huer lieder officien/ eñ andere in hare stede ghestelt/ eñ bouen dien ghepunieert sijn/ naer die ghelegentheyt vander sake.

¶ Item aengaende die kennessen vã faytẽ eñ mesdadẽ ghedaẽ bi eenege poorters vã Ghendt/ die voorš vã Ghendt accorderen bi also dat eeneghe warachteghe poorters van ghendt daden eenich fayt of mesdaet/ huytghesteken die vrye stede van Ghendt vã wetten/ dat die voorseyde mesdadeghe warachteghe poorters of poortersse sijnde sullen moghẽ kiesen te wetten betrockẽ te sine van huer lieder mesdaet/ oft fayt voor die Scepenẽ vã Ghendt/ of in die iurisdictie ende heerlichede daer tfayt gheschiet es sonder dat die voorš van Ghendt moghẽ trecken te hem lieden waerts/ die kennesse vandẽ voorseyden fayte oft mesdaet/ noch vandẽ fayten vandẽ welcke eeneghe van huer lieder warachteghe poorters souden bedreghẽ moghẽ sijn/ al waert oock dat dye principale vanden fayte haer lieder poorter ware. Eñ en sullen maer kennesse hebben/ dan vp haer lieder poorters alleenlic/ die de voorš fayten of mesdaden ghedaen sullen hebben huyt ghenomẽ die vrye steden van wetten als voorš es.

¶ Item aengaende die plackaten ende dye beslotene brieuen van die vã Ghendt/ dye si scrijuen aenden officiers van mijnẽ gheduchten heere eñ aen andere/ si sullen hem voordtaen scrijuen eñ onderscrijuen beneden/ sonder bouẽ of in thooft vandẽ brieue te scrijuene/ ende sullen hem daer inne beleeden/ ende voordtaen reghelen also dander drie ledẽ vã Vlaendren eñ anders niet.

¶ Item voort presenterẽ/ dat bi haer lieder hooftmans Schepenen eñ Dekenen met ten ghenen die cõmen sullen voor mijnen voorš gheduchten heere/ of mijn heere vã Chaerloys sinẽ sone/ õme te roupene ghenade/ sy sullen doen bringhen haer lieder bannierẽ eñ die presenterẽ mijn gheduchte heere eñ Prinche/ eñ hem die leuerẽ/ om sinen wille daer mede te doene/ in teekene eñ maniere vã beteringhe van haer lieder mesdaet/ dat si die yeghens hẽ vp gheheuẽ eñ ghedreghen hebben.

¶ Item als aengaende die witte caproenẽ vã Ghendt/ si en sullen niet meer huseren te makene noch te hebbene eeneghe witte caproenen/ noch vã eeneghe andere liedrn van sulcker condicie/ ghelijcke als groene tenten/ of der ghelijcke/ of van wat manieren dat si ghenomt souden moghẽ wordẽ/ eñ hebben hier voortijts dat bi quader costume voordt ghestelt yeghens redene/ eñ dat ghehuseirt onder tdecsele vã te doene executie van haer lieder vonnessen ende beuelen/ dye welcke costume es eñ wesen sal te nyetenende of ghelept. Maer õme dese vonnessen en executyen die men doen sal/ en schuldich sijn daer in/ eñ bi sulcken middele ende manieren als dat behooren sal te doene/ sal mijnẽ gheduchtẽ heere daer toe stellen sinen Baliu van Ghendt.

¶ Item als van beroupen van saken ende van processen inghebrocht eñ hanghende voor die wetten/ of andere officien vander stede eñ casselryen van Oudenaerde/ van Cortrijcke/ vanden Graesschepe vã Aelst/ vanden lande vã Waes/ ende vã vier ambochten/ van Bieruliet/ ende van Denremonde/ ende andere binnen den lande vã Vlaendren/ die voorš van Ghendt en sullens nyet meer vseren noch moghẽ doen.

¶ Item aengaende dye voorš steden ende Casselryẽ/ vã Cortrijcke/ Oudenaerde/ vã Bieruliet/ van Denremonde/ vã Aelst/ eñ vanden lande vã Waes/ eñ vier Ambochten/ die welcke steden/ casselryen/ eñ landẽ/

mijn gheduchten heere wille dat si blijuen eewelick eñ tallen daghen vry eñ exempt vander macht eñ auctoriteyt eñ Casselrye van Ghendt/ õme ter redenẽ wille vooren verhaelt vã mijns gheduchs herẽ weghẽ.

¶ Dye voorß van Ghendt sijn ghepaeyt dat die voorß Steden/Casselryen/eñ Landen/blijuen in sulckẽ state als sy nu ten tijden sijn/sonder daer inne yet vernyeut oft gedaen te sine/aen deenside/noch aen dandere/gheduerende den tijdt van eenen haluen iare/ingaende ende gherekent vandẽ daghe/dat die voorß heere õme die heerlicke beteringhe/den welcken tijt hangende ende metten eersten datment sal moghen doen/in deser mãnieren sal gheapointiert worden/ende gheordonneirt by vriendelicken weghen/of by iusticien/also hier naer gheaccordeirt sal worden. Ende daer inne dat mijn gheduchte here eñ die vã ghendt ghepaeyt sullẽ sijn sonder emmer dat dye van Ghendt in desen sakẽ hem lieden sullen willen helpen vander gracie ende vergheuenesse die mijn gheduchte heere hem lieden doen sal van huer lieder mesdaden ende verbuerrẽ/ noch dat die voorß gracie preiudiceren mach/ of mijn gheduchte here aengaende die saken vandẽ voorß stedẽ ende casselryen vã Cortrijcke/Oudenaerde/Aelst/Denremonde/Bierulier/ eñ den lande van Waes/ende vier Ambachten/ daer of dat vooren mencioen ghemaect es Eñ sullen bouẽ dien die voorß vã Ghendt also varre als dat aen gaet/blijuen in sulcke recht als si daer inne moghen hebben/ ende schuldich sijn van hebbene/ ter tijdt van nv.

¶ Item als aengaende dye eerlijcke beteringhe/si presenteren ende bieden/eñ haer lieder hooft mannen/ eñ Raedtslieden vãden seluẽ hooftmannẽ/metten Schepenẽ vander wet ende nyeuwer wet/eñ met alle haren Dekenen ende inwonende poorters van ghendt/totten ghetale van twee duysent liedẽ/tẽ minstẽ sullen cõmen voor onsen gheduchten heere/ of mijn heere vã Charloys sinen sone/een halue mijle butẽ der Stede/ten sulckẽ daghe alst mijnẽ gheduchten here ghelieuen sal te ordõneirene ende te verclaerene/ dats te wetene vandẽ voorß hooftmans eñ Raedtslieden in huer lieder lijnen cleederen bloots hoofts/ende baervoets/ende alle andere ongheschoeyt/ ende bloots hoofts/ende baervoets/Ende si sullen alle gaedere vallen op haer lieder knyen voor mijnen voorß gheduchten here/ of voor sinẽ sone Kaerle vã Charloys/ Ende in sulcke stede wesende alst voorß es sullen segghẽ ende doen segghẽ luyde bijden mondt van eeneghen van hem lieden in Fransoyse/dat sy valschelicke ende aerghelick als rebelle ende ouerhoorighe eñ grotelic begrijpende yeghens mijnẽ voorscreuen gheduchtẽ here/ eñ sijnder hoochheyt eñ eerlicheyt grootelic mesdaen hebben/ende hebben hem lieden ghestelt inde wapene/ ende ghemaect hooftmannẽ om mijnen gheduchten here vploop te doene ende sine lieden. Eñ hebben hem ghedaen vele ende onbehoorlicke saken/ eñ weghẽ van fayte/daer of dat si berau eñ leedtscap hebben/ende begheeren in alder ootmoedichede gracie ende ghenade/ende ontfaermichede aen mijnẽ voorscreuẽ gheduchtẽ heere/ ende aen mijn heere vã Chaerloys sinen sone.

¶ Item aengaende den.iij.poorten/te wetene die twee poorten vander seluer stede/ deene gheheeten die perscelle poorte/ ende dandere die hoochpoorte/ duer die welcke twee poorten dye voorß van ghendt huyt trocken/eñ schieden van ghendt vãder Riuiere vander schelde/ õme te beleggheñe Oudenaerde / eñ dander poorte gheheetẽ die hospitael poorte/ dye staet ter sijden vã den lande van Waes / duer welcke poorte die vã Ghendt trocken õme te gane te Repelmonde/ ende vploop te doene mijnen voorß gheduchten heere en sine wapeninghe. Dye voorß vã Ghendt consenterẽ eñ sijn te vreden dat dese voorß twee poorten duer die welcke die van Ghendt huyt trocken om te belegghene Oudenaerde/ende dat was vp eenen donderdach naer Paesschen/int iaer.M.CCCC.eñ.lij.sullen sijn en blijuen ghesloten nv ende teeuweghen daghen/telcken donderdaghe in elcke weke/so datter nyement huyte noch in en sal moghen gaen vander voorß stede. Eñ bouen dien sijn oock te vredẽ/ dat die hospitael

poorte in eeuwegher memorie ende ghedenckenesse sal gheslotē eñ toeghemaeckt sijn/eñ ghecondempneirt sijn nēmermeer die te moghen opene doen/noch oock bider seluer poorte te moghene maken eeneghē huytganck ofte inganck binnen der stede/ Ten si byden consente eñ goeder gheliefte van onsen voorseyden gheduchten heere/ ofte sine naercōmers Grauen oft Graefneden in Vlaendren sijnde/in toecōmende tijden.

Item aengaende die Restitucie vanden schaden ende achterdeelen/dye ghecōmen sijn mijnen voorß gheduchten heere vander quetsinghe eñ verminderinghe vā sinen demeynen in sinen lande van Vlaendren/ende van Henegauwe/ter cause van der oorloghe/ dye voorß vā Ghendt metsgaders den anderen drye leden sullen vergaderen te dier cause/ eñ te samen spreken ōme te auiseirene eeneghe weghē eñ middelen/dat ghenouch sy/ so dat hē mijn gheduchte heere daer mede ghepayt houden sal/als ouer die mesdaet vandē voorscreuē van Ghendt.

Item ōme die profijtelicke beteringhe/ presenteren die voorß van Ghent by also/ dat die voorß leden accoorderē eñ auiseren metten voorß van Ghendt eeneghe redelicke saken/vandē welcken mijn gheduchte heere hem ghepaeyt houdt/ōme die restitucie van sinen schaden eñ achterdeelen daer oft dat in tvoorß aertijcule vermaen ghedaen es. Eñ die voorß profijtelicke beteringhe sal wesen twee hondert duysent Rijders. eñ bi also dat die voorß leden niet en accoorderen/vp die voorß restitucien in der mānieren/ so dat mijn gheduchte here ghepaeyt si/so sal die voorß beteringhe wesen drie hondert duysent Rijders.

Item ōme dye reparacie noch breedere/ eñ ōme te weder stichtene/dyueersche kercken in Vlaendren gheschendt eñ verdoruē sonderlinghe die kercke van Repelmonde ōme te makene vp gheheuene cruyten eñ boghen/eñ oock fundacien vā messen te Repelmonde voorß/ende elders daer dat mijn gheduchte heere ghelieuē en noodtsakelic duncken sal. Daer voren dat dye voorß vā Ghendt presenteren/ mijnen gheduchten heere/ die somme vā vijftich duysent gouden Leeuwen.

Item aengaende die pointen eñ artijculen die ghepasseirt waren te Ghendt bi dē ghedeputeirde vander stede van Ghendt/ met mijnen heere den Bisschop vā Doornicke/ende andere Raedtslieden van onsen gheduchtē here/aengaende diueersche dolinghen als doe ghedaen huyter name vā mijnen gheduchten heere/die welcke artijculen sijn gheteekent mettē handteekenē vā Meester Jan Rijn/Meester Gillis pappel/eñ Meester Pieter goetghebuere/dye voorß vā Ghendt sijn gheaccoordeirt/ dat eeneghe vanden voorß artijculen die nyet begrepen noch gheapointiert en sijn hier vorē/die welcke mijn gheduchte here huyt nemē wille/sullen bi die voorß vā Ghendt al danckelic wesen eñ gheconsenteirt/ also si ghepasseirt sijn / ende gheteekent by die voorß clercken vā der stede vā Ghendt.

Dyt es den voetual

vā die vā Ghendt/alsoot hier naer volcht.

Naer der handt die voorß vā onser Stede van Ghendt hebben ons ghebeden/eñ aen ons versocht/ dat wi ons willen vindē by der Stede van Ghendt vp eene halue mijle naer ter sulcker plaetse als ons goet duncken soude/ōme te ontfanghene vander stede obediencie ende onderdanichede/ ende daer toe heerlicke beteringhe/alsoot begrepen ende verclaert staet in een vanden voorß artijculen vander seluer presentacie/twelcke wi hē lieden accoordeirden te doene/ordinerende dē voorß ghedeputeirden/dat die van onser Stede/die voor ons cōmen souden/om dat te doene vp dē dach vā heden den.xx.sten dach vā deser maent vp die noene vanden seluen daghe/ twelcke sy ghedaen hebben aen ons roupende ende begheerende ghenade / eñ ons ouerbringhende hare bānierē/alsoot verclaert es in dye voorß articulen. Eñ dit ghedaen sijnde/wy hebbē hem lieden ghesept ende ghedaen segghē bi onsen lieuen gheminden ende onsen ghetrauwē Cancellier eñ Riddere mer Nycolaeus Roelin heere van

Antoenghē/behoudē dat si vulcōmen tinhouden vanden voorš articulen/wp hem lieden gheuen onse brieuen van gratien/ eñ vā remissien/ eñ dat wi sullē doen openbaren ouer al in onsen lande vā Vlaendrē eñ elders/ goeden eñ vasten paeys/ eñ alle versekerthede van onse inwonende van Ghendt. Eñ ōme die ghene dye hem liedē in wapenē ghedient hebben/ eñ oorloghē ghedaen/ houdende ter tijt van nv huwe partye. Eñ achteruolghende den vulcommene vanden inhoudene vandē voorš articulen alle die ghene dye hem droughen/ als schepenen eñ hooftmannē/ die groote Dekenen/ eñ die cleene/ eñ andere in groter menichte presenterende haer lichame Ende al die ghemeente vā onser stede van ghendt vā weerden houdende eñ louende al tghene dat by huerlieder ghedeputeirde ghedaen eñ ghepresenteirt hadde gheweest/ hebbē beloeft dat te vulcōmene/ vā pointe te pointe/ eñ ons daer of opene letteren ghegheuē in goeden vorme/ ghesegheltmet den seghele van onser stede van Ghendt. Wi doen te wetene dat wi alle dese sakē ouer ghemerct hebbē/ eñ ōme redenen voren verhaelt/ eñ principalicōme die eere eñ reuerencie vā onsen ghebenedijdē heere eñ scheppere den almoghende god/ hebbēde ooc cōpassie eñ deernesse vp onse voorš stede vā Ghendt/ eñ ons volck daer inne verkeerende vā onser seker wijshede/ auctoritept/ eñ vulcōmen moghenthept/ den voorš inwonende vā onser stede van Ghendt/ also wel dē hoofmannē/ raetslieden als andere/ van wat condicien of state dat si sijn die hē lieden in wapeninghe ghedient hebben/ ende oorloghe met hem lieden gheleet/ eñ hare partye ghesustineirt hebben ter tijt van nv/ alsoot voorš es peghen ons eñ onse onderdaneghe ondersaten hebbē vergheuē eñ quijt ghescholden/ eñ of ghedweghē. Eñ bi deser pegenwoordegher lettere vergheuē/ quijte scheldē/ of dwaen/ nv eñ teeweghēdagē alle die mesdaden/ faepten/ eñ ouerhoorichedē die si of eeneghe vā hem lieden hebbē of moghen ghedaen hebbē ter cause vā oorloghe/ ghe schillen eñ rebellicheden bi hem liedē ghedaen peghens ons eñ onse landen/ eñ ondersaten/ in wat manierē dattet sy/ sonder datter cause van dien hē liedē nēmermeer eeneghē heesch of vermaen ghedaen worde/ cryminele ofte ciuile. Ende te dien eynde dattet goeden vasten paeys sy in onsen lande vā Vlaendrē/ ende dat ōme het faept vander oorloghe hier naermaels nyet en rijse of ghescheide eenich ghekijf/ ghedinghe/ of gheschil tusschē dē voorš vā onser stede vā Ghendt/ eñ andere van onsen ondersaten. Van onser wijsheyt/ auctoritept eñ macht hebbende/ hebben gheordineirt eñ ordineren/ dat elckerlijc/ also wel vāder eender sijde als vander andere/ sal wederkeeren met vulcōmen rechten in sine hupsen/ renten/ pachten/ eñ leenen/ erue/ eñ onroerende goeden/ also sijse peghenwoordelijc vindē sullē/ sonder die andersins te moghen calengieren te begheerene te hebbene of te heesschene. Ende worden eeneghe catheylen gheuondē in die voorš hupsen/ die daer in warē voor die vooorš oorloghe/ eñ toebehoorende den voorš hupsen/ dye voorš cattheplen die sullen hē blijuen. Eñ als van andere cattheplen gheuonden in die voorš hupsen die daer inne warē voor die voorš oorloghe/ schulden/ achterstellē/ hupshueren/ eñ vruchten ontfanghē/ ghenomen/ eñ vergadert voor die date vā deser peghenwoordegher lettere/ daer en sal men nēmermeer of moghen maken eenegheen heesch of veruolch/ nyet te meer aen deen side dan aē dander side. Eñ dyer ghelijcke willen wp ende belieft ons also ghedaen te sijne. Aengaende die vruchten ende profijten vanden beneficien vandē persoonen vander kercken/ ghegheuē eñ vertreghen binnen der seluer oorloghe ende rebellichede gheduerende/ vā welckē vruchten ende profijten ontfaen vanden beneficien/ ne sal oock gheen veruolch ghedaen sijn aen deen side noch aē dandere side. Eñ voort so hebbē wi gheordōneirt eñ ordonneren van onser voorš wijsheden/ auctoritept/ ende vulcōmē macht dat alle die bannen/ verclaersinghe van allen ordōnanciē ende statuten ghemaect binnen onser stede van Ghendt/ den tijt vander voorseyder oorloghe gheduerende/ en sullen ōme dye voorseyde rebellichede van gheender

weerden sijn. Eñ die welcke wi wederrou pen als niet sijnde/ eñ makē die vā nyeten eñ van gheender weerde met deser seluer yegenwoordegher lettere. Eñ te dien eyn de dat dit si eene sake vast eñ ghestadeghe teeweghen daghen/ hebben ghedaen han ghen onsen seghele aen dese yeghenwoor deghe lettere/ eñ ghelijcke letteren ghege uen van ons/ voor onse stede van Ghendt den laetsten dach vā Julet/ int iaer vā gra cien. M. iiij.c ende. liij. Ende gheteekent al dus bi mijnen here den Hertoghe Jan de Mabeuge. Ende desen paeys aldus ghe schiet sijnde / so rees binnē Vlaendrē eene groote blijschepe/ alsoot wel redene was. Ende corts daer naer / soe stelden dye van Ghendt vp een seer schoon schietspel van den cruysboghe.

¶ Item die Hertoge Phelips vul vā wijs heden ende discretien/ ende seer victorieux/ hi en was niet vghetente sinē dodē groot here/ dē Hertoghe Phelips le Hardy/ die welcke begrauen was buyten Dygioen in Borgoengien/ in tclooster vandē Saer truesen/ welck clooster hi selue maken de de/ maer ouer hem en was gheene chierli ke tombe naer sijne princhelijcke weerdic hede/ dies dede nv die Hertoghe Phelips voorß een rijckelicke tombe makē vā me tale/ ende was ghemaeckt te Bruessele by eenen meester gheheeten Jacob die coper slagher/ ende wort ghestelt te Sartruesen buytē Dygioen seere weerdelick vp tgraf vanden Hertoghe Phelips sijnen groot heere.

¶ Item int iaer. M. iiij.c ende. lv. so starf die paeus Nycolaus eñ in tselue iaer so starf die bisschop Roelof van Hutrecht. Eñ doe wart vanden ghemeenen capittele eñ ra de vander stede eñ vandē sticht vā Vtrecht ghecoren heere Ghyselbrecht van Breede roode Domproost ende proost van houde monstre Tutrecht/ eñ hy hadde ghesondē te Roome ōme die confirmacie. Ende bin nen diere tijt/ so sijn ghecōmen diueersche heeren huyt Hollandt byden Hertoghe Phelips voorß/ eñ si seyden ghenadich he re/ eest dat ghi Ghyselbrecht van Breede roode bisschop maeckt/ soe es te duchtene dat ghi verliesen sult hu lant vā Hollant/ ende datment hu huyter handt sal willen nemen/ bi naerheden. Die Hertoghe phe lips dese informacie horēde/ hi sandt rech teuoort om het bisschopdom van Vtrecht te Roomen waert by onsen alder helich sten vadere den Paeus van Roome/ ōme die confirmacie voor sinen bastaerden so ne Dauid/ die welcke als doe was bisscop van Theerenburch/ die welcke confirma cie hi vercreech. Ende die Hertoghe Phe lips die voorß confirmacie vercreghē heb bende / track vp alle der heleghē auent in Hollandt met sinen sone dye Graue van Charloys/ eñ veel meer andere heerē/ eñ met sijnen sone den bisschop Dauid/ ende met een groot ghedeel volcx vā wapenen

¶ Item int iaer. M. iiij.c ende. lvi. ontrent xiiij. daghen naer paesschen soe quam die Hertoghe Jan van Cleuen inden Haghe ōme een goet middel te makene tusschen den Hertoghe Phelips sinen oom eñ den Elect ende der sticht van Vtrecht. Eñ bin nen deser tijt soe sijn ghecōmen sōmeghe van Amelsfoort ende van Renen indē Ha ghe in Hollant byden bisschop Dauid/ eñ si brochtent so varre dat die bisschop Da uid sandt mijn heere Adriaen van Borsele met meer andere tot Renen ōme dat te be warene/ ende die Castelеyn vander Horst cōpareirde met mer A a a a voorß/ waert datmen die somme van. vij. duysent Rijn sche guldenen hem weder gheuen wilde/ daer mede dat hy twoorß Casteel beleent hadde/ hi soude dē bisschop Dauid dat slot ouer gheuen. Eñ die voorß somme wardt hē betaelt/ ende dye bisschop Dauid sandt sine Saudenieren in twoorß slot/ die thuyt sijnder name hilden ende bewaerden. Eñ niet langhe daer naer/ so track dye bisscop Dauid met veel volcx van wapenen ōme die stede vā Amelsfoorde in te nemene.

¶ Hoe dye Hertoghe Phelips van Bourgoengien track met allen sinen he ren/ wt dē Haghe int vulle harnasch/ nae die stadt van Vtrecht / om sinen sone Da uid daer Bisschop te makē/ met ghewalt/ maer si ontfinghē hem met vrientschepe/ ende weerdichede.

Item int selue iaer up sinte marien magdaleenen dach doen reedt dye Hertoghe van Borgoengien hupten Haghe/ int vulle harnasch met vele volcx vã wapenẽ õme voor Utrecht te treckene/ eñ daer met machte in te cõmene. Eñ het was een ghemeen heyrvaert al Hollandt duere hupte gheroupen/ eñ hi bleef.viij.daghẽ of meer binnen der stede vã Leye/ eñ daer was die Hertoghe van Cleuen/ ende die ioncheere vã Monfoort/ Jan van Renesse die Domdekene/ eñ Jacob pruys sijn broedere õme een goet middel te makene tusschẽ dẽ hertoghe Phelips eñ mijn here van Breederoode/ daer so vele toe ghedaẽ was dattet up eene goede mate ghebrocht was. Eñ van daer so track die Hertoghe van Borgoengien met eenen grooten heyrcrachte te Woerden/ eñ vã Woerden te Psselsteyn eñ daer quam die Graue van Stampes/ ende Anthonis die bastaert vã Borgoengien met vele pycaerden/ vlaminghen/ eñ brabãders. Eñ daer was een tractiet ghemaeckt als dat die vã Utrecht den Hertoghe van Borgoengien eñ die bisscop Dauid sinen sone met minnen eñ met vrientschepen ontfanghẽ souden/ het welcke also ghescriede. Eñ die Hertoghe van Borgoengien met alle sijnen edelen quamẽ so costelic metten bisschop Dauid te Utrecht binnẽ datter een wonder was om te siene Ende die wet vã Utrecht ende alle die Collegien deden den Hertoghe eñ den bisscop groote weerdichede eñ reuerencie. Ende here Ghyselbrecht vã Breederoode soude

weder wesen domproost/ eñ proost te Oudemonstere Tutrecht/ eñ oock soude hi wesen Proost vã sinte Donaes in Brugghe/ voort so soude hi wesen Raet vã Hollant/ eñ hebbẽ dobbel weddẽ sonder wederseghen tot sinen lijue. Eñ daer en bouẽ souden men hem gheuen voor die costen die hi ghedaen hadde duysentich gouden leeuwẽ/ eñ aldus so was dẽ paeps ghemaect. Ende daer voren so bleef borghe dye Hertoghe van Cleuen.

Hier naer volcht die Deuenscher reyse.

Item die Hertoghe Phelips van Borgoengien track van daer met al sinẽ volcke duer ghelderlant/ eñ ghinc legghẽ voor Deuenter metten Bisschop Dauid/ ōme daer met machte in te cōmene. Eñ hi lach daer voren wel. viij. weken/ daer men niet vele en bedreef/ want die vã Deuenter staken eenen dijck inne ōme sprinchens volcke verdrincken/ maer daer wort eenẽ vriendelijcken paeps ghemaect/ als dat bisscop Dauid soude hebben alsulcke macht ouer die stede van Deuenter als sijn voorsaten ghehadt haddẽ/ behoudelic al dien dat die stede vã Deuenter soude blijuen bi al hare rechten ende preuilegien.

Hoe die ionghe Princherse van Chaerlops Kathelijne sconincx dochtere van Vranckerijcke ghelach van eene ionghe dochtere/ ghenaemt Marie.

Item in tselue iaer van. lvi. den xi. dach vã Sporcle/ so ghelach die ionghe princherse die ghesellnede vandẽ graue vã chaerlops van eene ionghe dochtere. Eñ Lodewijc die Dolphijn van Vranckerijcke dye hiesse met meer andere herẽ eñ vrauwen. Eñ dese dochtere was ghenaemt Marie.

Item in desen tijt was te Napels eene grote eertbeuinge datter wel. xl. duysent

dornē/eñ vele beestē v̄dronckē/eñ die hupsen eñ boomē vielen ōme / ende daer was groot iāmer eñ beroerte int landt/eñ gheduerde seere langhe.

¶ Itē Dauid vā Borgoengien was eerst bisschop van Theerenburch/eñ daer naer bisschop vā Utrecht. Int iaer vā.lvi.ende regneirde eerlicke eñ paepsuelicke.

¶ Hoe die dolphijn vā Vranckerijcke quā hier in Vlaendren.

¶ Dat.xlv.Capittel.

Item in tselue iaer van.lvi.als die Hertoge Phelips voor Deuenter lach/ vp dien seluen tijt soe vloot dye Dolphijn huyt Vranckerijcke/eñ quā in Vlaendrē om hē te berghene ondē hertoghe Phelips vā sijns vaders aensichte. Eñ dye Hertoghe Phelips noch ligghende voor Deuenter eñ vernemende die comste van sconincx sone vā Vranckerijcke / hy vouchde hē seluē ōme paeps te makene eñ te v̄treckene vā voor Deuenter / eñ hy quam te Vlaender waert ōme dē voorß Dolphijn eerlickē te ontfanghene/alsoe hi dede. Eñ hi brochte den seluē Dolphijn gheheeten Lodewijck de Valois binnen der stede vā Brugghe/ daer hy weerdelickē ontfanghē was met groter triūphe/daer die wet vā Brugghe die poorterye/ eñ alle die ambochtē stondē met schonē state vander bouuerye poorte tot mijns heren houe/ eñ ghestoffeirt met schonē barnende toortsen/elc in tsijne daer oock onder weghe schoone tooghen ghedaen waren/seere rijckelic/ende vele.

¶ Itē dese voorß Dolphijn hadde te wijue des Hertoghē dochtere vā Sauoyen/ die welcke vrauwe corts daer naer ghelach te Geneppe vā eenen ionghen sone/eñ was ghenaemt Joachijn/ maer hi starf ionck.

¶ Itē die hertoghe Phelips vā Borgoengien die onderhilt desen voorß Dolphijn eñ al dat hē aencleefde wel.v.iaren lanck/ grotelic te sinē coste. Eñ hi dede hē groote reuerencie/ want altijt reedt hi benedē hē/ eñ bloots hoofts/ eñ dese voorß Dolphijn was binnē Brugge vp den heleghē bloet dach/ eñ om sijnē wille was gheordōneirt eene seer schone eñ excellente processie van spelen/eñ vā alle chierlichede/ meer danse binnē vele iarē daer te vorē gheweest had de. Eñ alle die costelicke iuweelen vanden seluerē crupcē eñ trompettē/ende andere/ als coppē eñ cannē den ambochtē eñ neeringhē toebehoorende/warē alle mede ghe dreghē ter v̄chierheyt vander seluer processie/ in twelcke die Dolphijn seere v̄won derde/ hoe dat sulcke rijcdom binnē der ste de van Brugghe wesen mochte. Eñ desen voorß helich bloetdach was int iaer. M. iiij^c. eñ.lvij. Eñ binnē deser tijt so reedt dye Dolphijn allomme tlandt vā Vlaendren wel besiende / daer ons achter naer lettel duechden of quam.

¶ Itē als dese voorß Dolphijn.v.iaer lanc gheschuylt hadde ondē hertoghe Phelips/doe starf coninck Kaerle vā Vrancke rijcke sinē vader/diemē hiet Kaerle die goe dertiere. Eñ als hertoge Phelips dat ver hoorde/so vergaderde hi groote macht vā herē eñ princhē/eñ andere edelē/eñ hy trac mettē Dolphijn in Vrāckerijcke / eñ dede hē daer croonerē geweldich.cō.vā vrācke rijcke/waer of hier volcht tincarnacioen.

Menschen pijnt gode danckbaer te sijne
Cōmen es ons so soete een tijt
Couuere vā coorne en vulte vā wijne
Clare somer en drooghe om ons profijt
Coninck ghecroont net sonder strijt
Leist nv lodewijck in Vranckerijcke
Xpristus moets wesen ghebenedijt
In vele iaren en was dies ghelijcke.

Anno.M.CCCC.eñ.lxi.

¶ Itē binnē dē iare.lxi.lxij.lxiij.so was die Hertoghe Phelips besoengierende mettē voorß saken / eñ en was gheene oorloghe hanthierende/maer bleef hier int landt.

Die Turcsche reyse

Item int iaer.M.iiij^c.eñ.lxiiij. doe was bydē paeus van Roo me Pius gheordonneirt eene cruysuaert ōme te treckene vp die turckē daer menich duysent kerstenen hē toe ghereet maectē / eñ ons helege vaer die paeus trac selue mede ō te Venegiē te cōmene/maer aengesien die ouchede vādē

hertoghe Phelips / eñ dat hi oock sieck eñ cranc was / so sandt hi in sine stede den vromen capiteyn Anthonis die bastaert van Borgoengien. Eñ als dye voorß bastaert ghecōmē was te Maerselgen in Prouencen / so seyde hē die Hertoghe vā Calaberē Vercoren neue dese cruysuaert en sal nyet voort gaen / wāt die venetianē sijn metten turcken / eñ niet metten kerstenen.

¶ Itē als dye paeus ghecōmē was te Antona / so wort hi daer sieck eñ starf / eñ daer mede ghinc dye voorß reyse te nieten. Eñ als dye voorß Anthonis die bastaert dye reyse vlorē sach / so quā hi weđ bi sinē vađ dē Hertoghe Phelips / vclaersende hē alle saken so si ghebuert warē. Eñ in desen tijt so was die graue vā Chaerlois Kaerle lettel ghelooft bi sinē vader / wāt hy vmaect was vā eenege herē / hi hadde als doe ghetrauwet eene dochtere vā Borbon / eñ hiet Elizabeth / byder welcker hy hadde eene dochtere ghenaēt Marie / eñ was gheborē te bruessele in Brabāt met groter blijscepē

¶ Itē die graue vā Chaerlois wel wetende wie dat sijn viandē warē / hi dede so vele met subtijlhedē als dat hi ghecreech sinen viant / die welcke hi dede voeren te Repelmonde / ende daer onthoofden.

¶ Itē om te cōmene tē propooste als vorē / als vanden paeus Calixtus / so es te wetene dat hi was als hi ghecorē was / een mā vā.lxxx. iarē als vorē blijct. Eñ hi starf int iaer vā.lviij. in Wedemaent vp sinte Sixtus dach / vp welcken dach hy instelde dye hoochteyt vanđ transfiguracie ons heren des iaers daer te vorē. Eñ daer naer was Paeus ghecoren in sijne stede Pius huyt Toussein vander Cheyne / die tweeste van dier name / eñ sadt.vi. iaer Paeus / eñ hiet daer te voren Eneas / eñ was een seer wel sprekende man / een groot oratuer / eñ een groot poete / eñ hi was ooc een van tskeysers ambassadē / eñ in tconsiliū vā Basele ordonneirde hi eene Turcvaert als voren blijct / eñ als hi quā te Anthiociē / eñ hi niet en vnā die princhē die hē beloeft haddē bystant te doene / so wort hi daer inne bedruct eñ reysde weder ōme te Roome. Eñ by hē quā vele volcx huyt almaengien om hem sijn upset te helpē vulbringhene / maer hy gaf hē lieden die benedictie / eñ sandtse weder ōme thuysewaert / want daer en was nyeuwer na volcx genouch. Eñ cors daer naer soe starf hy up den.xiiij. dach inden Ougst / int iaer voorß.

¶ Item vp dē laetstē dach van Ougst dese nieu ghecroonde coninck vā Vranckerijcke / quā vā Riemē te Parijs / ende eer hi in die stede vā Parijs trac / so bleef hi te sinte Denijs buytē Parijs.iij. daghen / eñ doen quā binnē Parijs die Hertoghe Phelips vā Borgoengien Graue vā Vlaendrē / eñ ooc sijn sone die graue vā Chaerlois / ende mijn here Anthonis die bastaert van Borgoengien / die graue vā Stampes. eñ vele meer andere grote herē huyt sinen lande. Eñ die Hertoge Phelips was ghelogiert te Parijs in sijn huys datmen heet thuys vā Arthois. Eñ daer warē ghesleghē van den gulden vliese seere costelijcke tentē eñ pauwelioenē vā side eñ vā fluweele / vā diueersche coluerē / eñ ander manieren van schoonen tapijtserpen.

¶ Item vp dē seluē laetstē dach vā Ougst naer die noene die Dolphijn onlancx ghecrooneirt coninc vā Vranckerijcke / eer hy dede sijn intreye te Parijs / so trac huyt parijs yeghē hē met sinē state dye Hertoghe phelips vā Borgoengiē / die welcke hadde iij.c aertchiers vā eender leuereye / eñ oock met.xxvij. cleene paedgekins / elc out sijnde ontrent.xij. iarē / alle ghecleet met sidē cleederē bewrocht met costelicker borduerwerckē / eñ die peerdē vandē voornoemde paedgekins warē alle verdect met guldē laken totter eerdē toe. Eñ die hertoge phš hadde up sijn hooft eenē hoet ghemaecke vā fluweelen lakene / eñ gheuoert met sabels / eñ dat peert daer hi up sadt hadde vā den hoofde tot ouer die nuese een costelick iuweel met eender struijsvere / weerdich sijnde also mē seyde mettē peerlen eñ ghesteentē die de Hertoghe Phelips hadde aē sijn iorneye wel hondert duysentich lb.

¶ Item daer naer so trac huyte Kaerle die graue vā Chaerlois / eñ mijn heere Anthonis die bastaert van Borgoengien seer costelic eñ chierlic / eñ die graue vā Stampes ooc vā ghelijcke met seere schoonē state costelic gheabilgiert eñ ghecleet.

¶ Itē alle die huysen binnē Parijs al daer die coninc lijden soude warē seer chierlick behanghē met schoone tappijtserye/ende men ghinc yeghens den coninc met schonen processien vā gheestelicke persoonen. Eñ die bisschop vā Parijs met alle tcollegie vā sijnder kercke warē seer costelijc vā ornamentē eñ habijten/eñ ooc alle die relieusen met haerlieder beste habijten.

¶ Itē die prelatē vādē Parlemente/eñ ooc Daduocatē eñ Procuruers/ redē met groter menichte yeghens dē coninck. Eñ ooc so redender yeghens die poorters vander stede van Parijs in groter menichte.

¶ Item als die coninck in Parijs quā doe was hy ghecleet met eenē roodē fluweelē keerle/eñ hy hadde op sijn hooft een cleen swart capproenkē/naer die duytsche ghyse/daer inne dat dye lieden vā Parijs seere verwonderdē dat hi so simpelic int habijt was/eñ hi sadt op een cleen peerdekin/eñ hadde.xiij.paedgekins wel gent ghecleet maer niet so costelic/ als die warē vā sommeghe andere heeren.

¶ Itē als die coninc was binnē Parijs/so track hy metten heren ter kercke vā onser vrauwē/eñ daer sprac hi sijn bedinghe/ eñ sijn bedinghe ghesprokē hebbēde doe trac hi logierē in sijn pallaeys. Eñ in die voorsale vanden pallaeyse op eene tafele van Marbre/was een auentmael ghereet om te gaen etene/allso si dadē. Eñ ontrent den middel vander tafele so ghinc die coninck sittē/ eñ neffens hem op die rechter side so sadt die hertoghe van Orliens/eñ aen die luchter side sadt die hertoghe vā Borgoengien/eñ daer naer die here vā Borbon/ eñ daer naer die graue vā Chaerlois. Eñ als dat auentmael ghedaē was/soe ghinc mē daer houeren eñ danssen in die grote sale/ eñ die sale was so vul volcx datmer qualic conste huyt oft in gheraken.

¶ Itē dye voorē coninc bleef te Parijs ligghende mettē voorē herē.vij.wekē lanck/ ofte daer ontrent. Eñ die hertoge phelips vā Borgoengiē/ eñ dye here vā chaerlois sijn sone redē of ghinghē alle daghe te houe/met huerē aertchiers/daer inne dat die lieden vā Parijs verwonderdē dat die hertoghe vā Orliens ende die Hertoghe van Borbon gheene aertchiers en hadden.

¶ Itē up den.v.dach vā Sporcle doe quā te Doornicke die coninc vā Vranckerijcke eñ was te Doornicke.xiiij.daghē / eñ van Doornicke so trac die coninc te Rijssele/ eñ daer was die hertoghe Phelips ten steicspele datmen heet spinette/eñ maectē daer grote chiere. Eñ ontrent den seluen tijt so trac die coninc mettē Hertoge Phelips te Hesdijn/eñ vā Hesdijn trac die Coninck te Orliens waert/eñ quam altemet visenteren den Hertoghe Phelips.

¶ Itē in dien seluē tijt so was die here van Chaerlois niet wel staende met sinē vadere/eñ dat duer toermakē vā sōmege herē. ter cause vā dien so hilt hi hē in Hollandt/ te Gorckem/eñ hē daer houdende/ so quā daer ghezeylt een schip/daer inne dat was die bastaert vā Rupenbrouck/ dye welcke bastaert meende te vanghene in dien tijdē dē here vā Chaerloys/ eñ hē te voerene in Vranckerijcke. Eñ dat v̄nam die hertoge Phelips sijn vadere/om twelcke hi haestelic trac vā hesdijn/eñ quā te Rijssele/ wāt hi die fransoysen ten bestē niet en betraude.

¶ Itē corts daer naer in tselue iaer die Coninc vā vrāckerijcke sandteenē ambassaet aen dē hertoge Phelips vā Borgoengiē/ die welcke seyde dat die coninc seer v̄wonderde/waer ōme hi so haestich was om te v̄treckene vā Hesdijn / sonder te sprekene mettē coninc/ of dē coninck te laten weten dat hi vertrecken wilde.

¶ Itē die Ambassaet begeerde aendē Hertoghe Phelips vā sconincx weghe dat hy v̄biedē soude sinē sone Kaerle vā charlois dat hy gheene aliāchie en soude makē met ten hertoghe van Bertaengien. Ende die graue vā Chaerlois daer bi sijnde / midts dat dē paeys ghemaect was vā sinē vader Eñ horende die begheerte vādē voorē.cō. hy antwoorde ter stont dat hijt nyet laten en soude alianchie te makene met dē Hertoghe vā Bertaengiē ōme sconincx wille. Eñ seyde bouen dien/waert bi allso dat hy god bouē al te vriende hadde eñ sinē vadere/dat hi niet v̄schietē en soude/hi en soude wel duruen den coninck beuechten.

¶ Dit es die reyse van Montherry.

Item in dit selue iaer die coninc Lodewijc vã Vranckerijcke vergheteñ hebbēde die grote vrientschap eñ eere die hē dye Hertoghe Phelips ghedaē hadde/ hi sochte waringhe yeghen den voorś Hertoghe Phelips. Eñ hi ontboodt hem als ghenoot vã der croone bi hem te cõmene/ maer midts der outheyt ende siechede die hi hadde/ soe sandt hi daer Kaerle vã Valoys sinē sone/ den welcken hi wel voorsien dede van vrome capiteynen eñ veil volcx vã wapenen. Die Graue vã Charloys aldus cõmende in Vranckerijcke met sinē edelen eñ groot volc vã wapenen/ daer dat dye graue van saintpol was capiteyn generael. Si slou

ghen nedere in een schoon velt bydē berch van Montherry/ende hebben hem lieden daer beslotē met haren carrijnen pegens den vploop vanden coninck vā Vrancke-rijcke.Ende es te wetene dat die meeste he ren vander croone beloeft hadden bystant te doene/te wetene die Hertoghe vā Ber-ry des conincx broedere/die Hertoghe vā Bertaengiē/eñ dye hertoge vā Calaberē/ eñ die Hertoge vā Borbon.Maer eer dat dese voorß herē quamē byden graue van chaerloys te velde/so quā die.cō.vā vranc-kerijcke met groter macht/te wetene drye mannē pegens een/eñ quā ouer dē berch vā Mōtherry/eñ hi ouerviel onuerhoets dē voorß graue vā chaerlois/also dat daer eenē grotē eñ swarē strijt gheuiel.Eñ dye graue vā Chaerlois was een stick tijts in groter vreese/wāt voor sijne oghē sach hy doot slaen sijn lieue Rudders eñ dienaren/ als mijn here Phelips de la lain/eñ mijn he-re Phelips dongijs/eñ noch meer andere edele mānē/alsoe datter quā een fransoys eñ hi greep dē.G.vā Chaerlois seggende Rende vous/rende vous/eñ hy quetste hē ontrent sijn kele/maer doe quā vā besidē in ghesleghē met sinē volcke die graue vā simpol/eñ daer worden so vele fransoysen ōsleghē/als dat die.cō.met een cleene me-nichte vloot in een stedekin/ghenaēt Cor-beaux/staende.vij.mijlen vā Parijs/ende daer was die coninc.iij.daghē/eñ vā daer quā hi te parijs.Eñ aldus so hadde die G. vā chaerlois die victorie/eñ behilt het velt met sinē edelē.Eñ dit warē die principael ste herē die metten graue vā chaerlois die battaelgie wonnen. Te wetene die graue vā simpol met sinē drie sonē/mijn here vā Rauesteyn/mijn heere Anthonis dye ba-staert/eñ si laghen daer noch.iij.daghē int velt voorß/om te verantwoordene haerlie der partye.Eñ desen strijt gheuiel dē.xvi. dach vā Hoymaent Anno.lxv.alst blijct in dit Carnacion.

Chaerles verdreef den coninck net
Te mont le herrij sestiene iulet.

¶Itē corts daer naer dat desen strijt ghe-buert was/so bleuē die voorß hertoghē eñ herē met groter macht bydē here vā char lops.Eñ als die.cō.dat vernā/so liet hi een bestant makē/midts der bede vā sinē herē tusschē hē eñ dē.G.vā chaerlois.Eñ alsoe quā die voorß.G.vā chaerlois wedˀ bi sinē vader dē Hertoghe Phelips vā Borgoen gien met groter eerē eñ victorie Eñ aldus weder ōme cōmende tot in Brabāt/so vāt hi ouerledē sijnde Elizabeth van Borbon sijn ghetraude gheselnede/eñ was begra-uē Tantwerpē in sinte Michiels clooster/ vā welcker doot hi seer bedroeft was/maer byder gracie gods hy behilt vā haer eene dochtere ghenaēt Marie/die welcke was vp ghehouden binnē der stede vā ghendt.

¶Itē naer dat die.G.vā chaerlois hadde ghehoudē het velt.iij.daghē/als voorē ghe seyt es/so trac hi te stāpes/eñ hi daer sijnde so quamē bi hē die hertoge vā berry broe-dere vā dē.cō.vā Vrāckerijcke/die hertoge vā Bertaengiē/die hertoghe vā Borbon/ die hertoge vā callabre/die graue ermen-tac/die.G.vā foys/die.G.vā duverijn/die G.vā Dāmartijn/eñ noch vele meer an-der herē eñ princhē/die welcke voornoemt de herē haddē beloeft eñ beseghelt te gade re met malcanderē/bystāt te doene dē.G. vā Chaerlois peghens dē.cō.vā Vrancke rijcke/maer si en quamē den.G.vā chaer-lois niet te hulpe/maer seydē dat si niet cō mē en mochtē om die grote weere die des conincx volc gestelt haddē vp dē wech daer dye voorß Hertoghē eñ grauen met haer liedermacht passeren moesten.¶Nota.

¶Itē doe die Coninc cōmē was te parijs/ so ontboot hy vā allē plaetsen sijn volc vā wapenē datse cōmē soudē eñ vgaderē met hē te Parijs.Eñ te parijs sijnde/hy visen-teirde alle die kerckē/eñ gaf vele offerhan den/biddende ō victorie/eñ hi dede tot allē poortē hupt stekē sijn bānierē/om datmē wetē soude dat hi ware te Parijs/dat si hē goet eñ ghetrauwe wesen souden.Eñ dat ghedaē sijnde/die.cō.trac te Normandyen waert/eñ daer was hy drie wekē met vele volcx vā wapenē dat hi daer vgadert hadde

Dit was deerste rey

sedat theylich bloet ghedreghen was te Brugghe in processie generale.

¶Dat.xlvi.Capittel.

Item binnē der tijt eñ wijle dat die graue vā Chaerlops was in dpe repse vā Vranckerijcke/ eñ ōme dat die stede niet en wiste noch en conste verneme̅/ hoe dat met he̅ was/ so ordōneirdē dpe vāder wet vander stede vā Brugghe ter eere̅ vā gode/ eñ om die prosperitept eñ weluaert vandē heere vā Chaerlois/ eene seere deuote eñ solempnele processpe generale/ in die welcke datmen drouch dat weerdeghe helege bloet/ eñ men drouch die processie ten wijngaerde/ ōme deuotelic te biddene voor dē graue vā Chaerlops voorš. Eñ vele lieden sepdē dat dat die eerste repse was datmē thelich bloet drouch in processpe generale/ vp dat hē god gaue gracie/ eñ beschermen wilde vā allē dangiere/ alst wel blijct in dit dicht hier naer.

Orient thuwer weerdichept ic dpt scrijue
Om dat mēschē qualic tōthoudē pleghen
Int iaer. M. iiij.c tsestich ende vijue.
Was thelich bloet tē wijngaerde gedreghē
Om dat. K. vā chaerlops was gheleghē
Ontrent montherry ghewapent te velde
Tbloet christi wil hem altijt beweghen
In Ougst men. xxij. telde.

Dit was oock teerste dat thelich Sacrament ghedreghen was in processie generale.

Item vp den. iiij. dach vā September Anno. lxv. so quā nyeu mare/ vandē graue vā Chaerlois/ dat hi in goeder ghesonde eñ state was gode lof. Eñ ōme den almoghendē god te danckene vā sijnder gracie so was gheordōneirt eene deuote processie generale/ in die welcke men drouch dat heleghe sacrament/ eñ deis processie drouchmen in tcloostere van sinte Clare/ om hem te danckene vander goeder mare.

Itē binnē der tijt dat die Coninc was in Normandyē/ so keerde die graue vā chaerlops mettē hertoghē eñ herē die met hem ghesegkelt haddē weder te Parijs waert/ eñ hi quā weder ligghē voor parijs in sijn huys/ ghenaemt Conflans/ besloten met waghenē eñ met vele volcx vā wapenen. Eñ die Hertoghe vā Berry was met sinē volcke vā wapenen te sinte Moors/ eñ die graue vā Simpol was met sinē volcke te pont flancon/ ende die Hertoghe van Bertaengien die lach te sinte Denijs twee mijlen van Parijs/ met den Hertoghe vā Calaberen/ eñ die Hertoghe vā Borbon lach in een cleen stedekin daer by. Eñ si laghen aldus ontrent Parijs. x. weken/ eñ binnē desen tijt so sprac men vā paepse. Dit nyet yeghenstaende/ deden nochtās daghelicx sprincrepsen yeghens malcanderē/ te wetene volc van wapenen vanden coninck/ eñ volc vanden Graue van Chaerlops. Ende den paeps was ghemaect tusschen den coninck ende den graue vā chaerlois/ midts den anderen heeren die vander oordene waren/ int eynde vander maent van Octobre. Anno. lxv.

Item daer naer als dē paeps ghemaect was so quā die coninc buytē parijs/ in die kercke van sinte Anthonis/ ende daer quā oock die coninck ende dpe heere van chaerlops/ ende groetteden malcanderen seere minlic/ eñ spraken seere vriendelicken met malcanderen/ in teekene van eenen vriendelicken paepse.

Item tes te wetene dat als alle dinghē gheappointiert was tusschen den coninc ende den graue van chaerlois aengaende die repse van Montherry. Ende vp dpen tijt/ den. xv. dach vā Nouembre/ in voorš iaer/ soe schieden alle die Hertoghen ende andere heren/ dpe waren vander aliancie vanden Graue van chaerlops/ ende elck track tot sijnen lande waert/ ende die Graue van Simpol bleef byden Coninck van Vrāckerijcke/ ōme dat hi was bydē voorš paepse ghemaect coninckstabele vā Vranckerijcke. Nota.

Hier beghint doorloghe vā die vā Luycke/ contrarie dē Hertoghe Phelips van Borgoengien/ eñ den graue vā Chaerlops/ eñ den Bisschop vā Luycke/ haer lieder here/ ghenaemt Lodewijck vā Borbon/ sone vanden Hertoghe vā Borbon/ ghedescendeirt vanden bloede van sinte Lodewijck/ coninck vā Vranckerijcke.

Dat. xlvij. Capittel.

Het es waer dat int iaer.M.iiij.c en.lxv.vp dē.xxvi.dach in Wedemaent dat vp resen in die stede vā Luydeke die Burchmeesters/eñ andere ghesvvorē vander stede vā Luydeke aen hem liedē treckende al tghemeene volc vander stede/ eñ swoeren hulde eñ trauwe eenē here/ diemē hiet Marc vā Baden/ōme hē te houdene ouer haren mombre/ende Regent te blijuene vanden Hertochschepe vā Balion/ eñ vandē lande vā Loon/eñ vā Espergauwen/eñ dit al peghens dē hertoghe Phelips/eñ contrarie dē graue vā Chaerlois/ eñ den here Lodewijc vā Borbon ghecorē bisscop eñ gheconfirmeirt vā onsen heleghen vader den paeus vā Roome. Eñ dyt aldus onder hē liedē verbondē sijnde/ accoordeirdē bouen dien met grooter cracht te treckene in dye landen vanden voorscreuē hertoghe phelips vā Borgoengien/als in Brabant/ eñ int lant van Namē/ōme haerlieder quaethept te openbarene/ twelc si doe haestelijc begonstē/ wāt si trocken int lant vā Lymburch/barnende eñ roouende al dat si ghecrijghē constē/niet peghenstaende dat dye voorē edele Hertoghe Phelips hem liedē noeyt nyet mesdaen en hadde/ noch oock den lande.

¶ Item dye Hertoghe Phelips aenmerckende haerlieder quaethept eñ afgrijselijc propoost/ hy sandt terstont syne ghetrauwe capiteynen in diueersche steden vp die frontierē vā synē landen/ōme die te bewarene. Eerst te wetene mijn here den hertoghe vā Cleuē lach binnē der stede vā Thienen/mijn here die Drossaet van Brabant lach binnē der stede vā Leeuwē/mijn here vā Gaesbeke die lach te Namē/eñ de markijs van Farret die lach int landt van sint Truden. Eñ het gheburde dat om sekere nootsake die hertoghe vā Cleuē vertrach

vāder stede vā Thienē/eñ doe quā daer die edele capiteyn mȳ here vandē grupthuyse/eñ hi trac selue daer ligghē om die stadt vā Thienē te bewarene met sinē edelē. Eñ in desen tijt sonden die vā Luycke huyt elc ken ambocht.x.mannē te peerde/eñ sōme ghe te voet ōme te sercoursene een sterck dorp/gheheetē Mōtenac. Eñ alle die luyc kenaers binnē Montenac wesende/si ver namē dat mȳ here Lodewijc vādē Grupthuyse daer ontrent rijdende was/maer hi vā hē lieden niet wetende/si meenden den voorß here te beleggheне eñ te scoffierene/ maer alsoot god gheliefde/een vādē trompettē vp thooghelant rijdende/hi sach die luyckenaers beneden in die strate cōmen met grooter menichte/ het welcke hy sou bijt den here vandē Grupthuyse te kennē gaf. Eñ met groter voorsienicheyt trockē si den luyckenaers teghē. Te wetene mijn here vandē grupthuyse/ die Drossaet van Brabant/eñ mijn here vā Gasebeke/ eñ si beuochten die luyckenaers afgrijselicken seere/eñ warē hē so naer inne ghegaen so dat dye engienē vandē luyckenaers lettel yemēt quaets dadē/maer si bi.ij.of.iij.hōdert te gadere vlodē in Merschen eñ andere plaetsen/eñ cropē alle aen malcandere/ eñ boden gheen weere dat yette segghene was/maer lietē hē liedē dootslaen ghelijcke beestē/so datter bleuē vp dat pas verslaghē wel.xx.c luyckenaers. Eñ dyt was vp dē dach vandē.xi. duysent maechdē Anno lxv. Hier volcht Tincarnacioen van dien.

Ursula was grupthuys here vul seeghen
Montenac v̄brant/groot volc verslеghen

Dit es teerste dat

Kaerle here van Chaerlоys aen nam om te treckene int lant van Luycke.

Dat.xlviij.Capittel.

Item tes te wetene also gheringhe als die Graue van Chaerlоys quā huyt Vranckerijcke/ eñ den paeys ghemaeckt was tusschen den coninck ende hem/eñ oot die voorß heren ghescheedē warē elc int sijne/ so track die Graue van Chaerlоys met al sijnder armeye int landt vā Luycke / ōme die luyckenaers te beuechtene. Eñ in dye selue tijt vp dē.xix.sten dach in Decembre/ soe quā die heere van Chaerlоys voor die stede vā sint Truden/eñ si lietē hem binnē cōmen sonder eeneghe moeyte/eñ hi bleef daer wel.iij.weken lanc/ eñ mijn heere vā Rauesteyn die trac binnē Burchloon sonder slach of stoot. Eñ doe trac mijn here vā Chaerlоys voor tcasteel van heeye/toe behoorende mer Rache van Huerne/ twelcke hi wan eñ te nietē dede met sinē volcke.

Item binnen deser tijt / so laghen in een dorp / twelcke hiet Welle / wel.v. duysent groene tentē vā Luycke/die altoos belettē dat gheenen wijn noch andere vytaelie te Brabandt waert cōmen en mochte. Eñ si warē eens huyte ghetrockē ōme te verraden des princhens sone vā Oraengien/eñ den Marscalc vā Lorreyne/die welcke herē laghē met cleender menichte vā volcke in een dorpkin/tusschē Burchloon ende sint Truden/ maer die voornoemde capiteynē vernament/ ende si trocker vromelicke yeghens/eñ mijn here vā Rauesteyn quam huyt Burchloon / eñ hielp beuechten dye voorß groen tentē/ so datter vandē ghesel schepe vander groen tente wel.viij.c verslaghē warē/eñ dander vloden in eenē busch daer mense niet begaen en mochte.

Item daer naer track mijn heere vā Rauesteyn onder Tongheren / ende mijn here vanden Grupthuyse lach in een schoon groot cloostere/ende mijn heere vā Chaerlоys lach bet voort aen dander side/ so varre dat dye van Tongheren huyt quamen tot haren huyterste bollewercken. Ende die heeren wordens gheware/ende specialick mijn heere Adolf vā Cleuen/die slouch hē lieden of ontrent.lx.mannē eer si in die stede gherochten/ende dander vloden binnen der stede/maer lieten achtere alle hare bagaedgen.

Item vp dien seluen tijt so sandt mijn here vanden Grupthuyse sijn trompet aen mijn heere van Rauesteyn claerlijck segghende dattet paeys was tusschen onsen gheduchten heere eñ die vā Luycke. Ende binnē den seluē auende so ontboodt mijn gheduchtich heere alle sijne Capiteynen

by hem te cōmene op eenē berch tusschen Burchloo eñ Ludeke/ōme den voetual vā die vā Ludeke te ontfanghen/daer dat die Lukenaers beloofden een groote somme van penninghē die sy alte met betaelden/ eñ si gauē goede mannē van huer stede in ostaedgen. Eñ mȳ voorſ gheduchte heere beloofde alle sine gaernisoenē huytē lande te leedene/daer hi groote eere aen beghinc want si warē des anderen daechs snoens al huyt/den voorſ lande vā Ludeke.

¶Op den groten Vastenauent/twelc was den.xxvi.sten dach vā Sporcle Anno.lxv. so quā die Graue van Chaerlois te Brugghe/huyter reyse vā Vranckerijcke/ eñ vā Ludeke. Eñ hē was grote eere eñ tryūphe ghedaen/als vā die huysen te behangene/ eñ wallicht daer voren te stellene vander Cruyspoorte tot sinē houe toe. Eñ vppe de nyeuwe Halle/so was een man met eenē perdekin inde voepe/ eñ reedt mettē seluē peerdekin vp eñ of/ende corts hier naer so rees eenē twist/daer ōme dat Dynant ghedestrueert was.

¶Item niet peghenstaende/dat die vā Ludeke gracie ontfanghen hadde van onsen gheduchtē heere eñ Prinche/die hertoghe Phelips van Bourgoengien/ nochtan so resen sy bouen dien in grooter quaethede/ principalic twolc vā der stede vā Dynant. Eñ wonderlicke iniurie aē seggende mijn heere vā Chaerlois/als dat hi wesen soude een bastaerdt vā Heynsberghe/ eñ si hijnghen een schu verwapent metter wapene vā mijn heere den Graue van Chaerlois bouē haer lieder poorte aen een galghe/te sinē groten lachtere eñ scoffierichede/ den voorſ herē ontseggende/eñ al sijn mogenthede/vp twelcke die heere van Chaerlois raedt nam/eñ voorsienichede met dē Hertoghe Phelips sinē vadere dye welcke hē seyde/dat vā ghebradē eperē quamē gheerne kyekenē ghebroet met quadē becken.

¶Hoe die Hertoghe vā Chaerlois track met sinen Edelen/ende met al sijnder macht/voor die stede van Dynant.

Item die Graue vā Chaerlois dit verstaende hy trac met sinē edelen/ eñ met al sijnder macht voor die stede vā Dynant. Eñ hi deidse bestormē met sulcker vromichede dat hy hare groote sterchept/ eñ onsprekelicke vastichept verwan binnē.viij.daghē Eñ hy destrueerde die stede/ eñ deidse verbarnen te puluere. Ende dit gheschiede int iaer.M.CCCC.eñ.lxvi.dē.xxv.sten dach in Ougst/ niet peghenstaende dat die Prinche ghenadichept den vrauwē/ eñ oocevene ghe goede mannē dede/ maer hi dete scherpe iusticie doen ouer dye ghene/ die de vpstelders van desen warē. Eñ hi dede alder hooghst hanghē eenē busschietere/ een fel tyrant/ alsoot blijct in dit incarnacioen.M CCCC.lxvi.

Den.xxvsten ougst bleef dynāt versmacht
Wāt doe verwan dedel borgoenge cracht.

Als die vā Lupcke/ eñ al tlant vā Lupcke aensaghē dat die stercke eñ machtege stadt vā Dynāt die noyt wijckē en wilde/ aldus iāmerlijckē ghedestrueert was/ eñ geheel gheschent/ so quamē si anderwaruen den Hertoghe te ghenaden/ eñ sy versterckten haer lieder varbandt/ belouēde eñ gheuēde noch een grote somme vā penninghē. Eñ hier mede vertrack die Graue Kaerle te Vlaendre waert/ wāt corts daer naer so worde die edel Hertoghe Phelips seer onlustich eñ steck/ inde stede vā Brugghe.

Itē in dit selue iaer begonste mē te werckene inde Repe te Brugghe/ Eerst beghinnende tusschē sinte Gillis brugghe/ eñ het torrebruchs kin te suuerene/ eñ huyt te draghene mettē buttē/ eñ met verpen alle dye vuyllichede/ ende die was wech gheuoert met schepen/ eñ alsoe wast ghedaen/ al die stede van Brugghe duere.

Hoe die edele Hertoghe Phelips sieck lach te Brugghe/ eñ hoe hi daer sterf.

Dat.xlix.Capittel.

Item vp den.xv. dach vã Wedemaent. Anno.lxvij. doe ouerleet die hertoge Phelips in die stede vã Brugge/ eñ hi lach.iij. daghẽ lanc mettẽ blootẽ aẽsichte/ dattene alle die werelt sien mochte die wilde. Eñ tsanderdaechs daer naer so drouchmẽ processie generael te sinte Donaes/ õme te bidden ouer die siele vanden Hertoghe Phelips voorš/ waer of dat dese twee naeruolghende reghelen bewijsen Tincarnacioẽ.
Juni sestiene men bitterlijck noot sach
Doe hertoge phelips te brugge doot lach.
¶ Op den.xxij.dach in Wedemaent. Anno lxvij. so drouchmẽ dẽ lichame vandẽ Hertoghe Phelips tsinte Donaes in die kercke. Eñ alle die collegien/ eñ vele grote prelaten ghinghẽ voren in schoonder ordonnancien. Eñ daer ghinghen vele mannen al ghesloost elc met een barnende tortse in die hant/ eñ haddẽ aen elcke toortse/ eñ ooc voor haerlieder borst eene wapene vã schilderye vandẽ princhẽ/ eñ van dien wassere eene grote menichte/ eñ tlijck was ghedreghẽ vã.iiij.notabele herẽ/ eñ daer ghingẽ vele herautẽ voor tlijck/ eñ bouen tlijck so drouchmẽ een guldẽ cleet ghespannen/ eñ vp tlijc lach een guldẽ lakẽ met een guldẽ sweert daer vp liggende. Eñ daer naer so quã die graue vã Chaerlois ghesloost inden rauwe/ eñ noch.vij.herẽ naer hẽ/ teen naer den anderẽ alle versloost. Ende daer naer volchdẽ noch vele herẽ eñ ioncheren vandẽ houe al in nieuwe swarte keerels/ eñ met caproenẽ vp die schoudere/ die welke warẽ in grotẽ ghetale. Eñ vã mijns herẽ hof tot der kercke vã sinte Donaes stonden in ordõnancie die poorterye eñ die ambochtẽ al met barnende tortsen in dye hãt aen beedẽ siden vãder strate. Eñ die toortsen waren al verwapent metten wapenẽ vandẽ voorš ambochtẽ eñ neeringhẽ. Eñ tlijc in die kercke sijnde/ so wast begrauen voor den hooghẽ outaer te sinte Donaes in Brugghe. Ende daer was grote droufhept bedreuẽ/ alst wel redene was/ wãt hy een vroom eñ eerlic princhẽ gheweist hadde/ eñ langhe gheregneirt hadde.

¶ Item vp den.xxiij.sten dach van Wedemaent/ dat was des anderen daechs/ soe was die hoytuaert ghedaẽ/ eñ dit was vp eenẽ saterdach. Eñ dus was den staet/ als dye ionghe Princhẽ was inden choor/ soe stonden alle die toortsen vander poorterye eñ vanden ambochten lancx die kercke vã sinte Donaes totter westduere toe/ elc met sijn wapene voorš/ eñ warẽ alle int swarte ghecleet/ ende stondẽ daer tot die hoochmesse ghedaen was/ eñ inden choor stont ghemaect een hupseken/ daer vp dat vele barnende keersen stondẽ/ eñ dẽ choor was al behanghen met swarten lakene/ eñ dye voorkercke met botrane. Eñ daer waren al die kercke duere recken ghemaect daer toortsen vp stonden al barnende/ eñ bouẽ vele keersen/ eñ aen elc die wapene vanden Princhẽ. Eñ men dede binnẽ dier weke in alle kercken eñ cloosters binnen Brugghe vele schoone hoytuaerden ouer dye siele voorš/ eñ vp sijn Tombe was ghelept een gulden laken gheduerende tot dat die hertoghe Kaerle tlichaem dede verroeren vã Brugghe te Dygioen in Borgoengien.

¶ Een recõmendacie vanden Hertoghe Phelips van Borgoengien naer sijn ouerlijden ter weerdicheden van hem.

¶ Dat.l.Capittel.

Phelips van Valoys here van Chaerloys Hertoghe Jan vã Dygioens sone/ was dye.xxx. graue van Vlaendren/ hi was hertoghe vã Borgoengien/ vã Brabant/ vã Lotrijcke/ vã Lymburch/ eñ vã Lutcenborch/ Graue van Vlaendren van Artois van Borgoengien van Hollant/ van Zeelandt/ Graue van Namen/ ende van Henegauwe/ heere van Vrieslant/ Palatijn Marcgraue des helich rijcx/ heere vã Salijnes/ ende heere van Mechelen. Hi was oock die moghenste Princhẽ vander weerelt in sijnen tijden/ die vermaerste/ die onstientste/ die gheminste/ ende die rijcste/ die vroomste/ die wijste/ dye mildtste/ die eerbaerste/ die alder vriendelijcste/ eñ dye ontfaermichste/ ende die schoonste princhẽ die men in kerstenhept vindẽ mochte. Eñ hi

drwanc met vromicheden eñ met wijshedẽ al sine viandẽ hoe sterck dat si waren/ ende hoe rebel/ als Dordrecht/ Ghendt/ Brugghe/ Deventer/ Utrecht/ eñ alle tlant van Luxemburch/ eñ meer andere. Ende noyt Prinche en hilt soe langhe sijne landen in paepse eñ rusten/ als hi dede. Hy was out als hy starf ontrent.lxxi.iaer/ hy regierde tlant vã Vlaendren.xlviij.iaer.xi. weken min. Met gode moet hy rusten in vreden Amen.

¶ Dit es Tincarnacioen vanden ouerlijdene vandẽ edelẽ Hertoghe Phelips. Anno. M.CCCC.eñ.lxvij. ghestelt vanden eerweerdeghẽ Rethorisijn Anthonis die roovere/ salegher ghedachten.

P ericuluese — M oort onghenadich ✠
H ongherighe — C oleuverijneghe beeste
E nuydieuse — C orozijf verradich
L atende ons — C lachtich ende beschadich
I opeusheyt — C ranckende troost ende feeste,
P ersequerende — L aten die alder meeste
P rinche ende — X pristus vrienden beseuen
V erureimdende — V an sinen leuenden gheeste
S maendaechs — I uwij vichtiene ghescreuen
D ie deuotelick — I onstelick was in tleuen
V ermaerdere — I n allen landen gheen
X empelare — N atuerlick ontsien ghebleuen
B oudelick ende — B ehoudelick erue ende leen.
V ictorieux — R aedtsamich wijs alteen
R ijckelick — V rient out milde eerbaer
G adert.iiij.iaer — G hetrijchter noch.lxxv.reen
V oorwaer hebt — G hi sijn oude daer
N ochtan hilt — H y tgraefschip.xlviij.iaer.
D welcke noyt — E er dan van hem was ghesien
I n glorien — R egnere sijn siele claer;
E nde oock — O uere hem gode buyghen knyen.

Want nyemant en mach die doot ontulpen.

¶ Hier naer volcht die Coronijcke vanden edelen Hertoghe Kaerle van Borgoengien.

¶ Dat.li. Capittel.

KArerle vā Valoys Graue van Chaerlois Hertoghe Phelips sone/hi was de.xxxi.ste Graue van Vlaendren/hi was Hertoghe van Borgoengien/ vā Lotterijcke/vā Brabant/vā Limburch/eñ vā Lutcēburch Graue vā Vlaendren/eñ vā Artoys/Palatin/van Hollandt/eñ vā Zeelandt/ende van Namen/Marck Graue des heylichs Rijcx/Heere van Vrieslandt/vā Salijnes/ eñ vā Mechelen/Hi trauwede in sine ionc heyt een dochtere vā Borbon/Waer of dat hē bleef eene dochtere ghenaemt Marye/ Aldus naer tbegrauen vandē edelen Hertoghe Phelips als voorš es/soe track dye Hertoghe Kaerle binnē sijnder stede van Ghendt/ōme al daer sinen Eedt te doene/ als Graue van Vlaendren/ het welcke hi vulquā vp den.xxviij.dach in wedemaent Anno.lxvij. Eñ vp dien tijdt ghinghen die van Ghendt inde wapene/ eñ sy wierpen ōme een kelioote huys / eñ bedreuen sommeghe stucken onder dat decsel van haren sinte Lieuē ōme te draghene naer costumē.

¶ Item dye Hertoghe Kaerle siende haer lieder stoutichept worde gram/eñ met eenē verstoordē sinne trac hy vā daer/als waer bi dat die Baliu/ eñ die Wet van Ghendt daden onthoofden drie vanden principael sten vpsetters vander voorš beroerte.

Tvolc stoot int harnasch tbedreef remoer
In ghendt/als Karel daer tlandt beswoer

¶ Item vā daer so trac die Hertoghe Kaerle te Mechelen/daer hi seer blijdelick was ontfanghē met grooter weerdichept. Eñ die vā Mechelen schonckē hē eenē schoonē selueren verguldē cop/die rijckelick ende chierlick was vā fatsoene/weghende.xxij. maerck. Eñ van daer track hi te Lueuene/ te Brussele/eñ Tantwerpē daer hi in elcke stede weerdelic ontfanghē was/eñ hooge lijc beschonckē. Maer eeneghe vā Mechelen resen vppe. Eñ ghinghē inde wapene in die absencie vandē Graue Kaerle/ eñ si braken die schoone huysen/ eñ wierpense ter nedere/Die Prinche dit horende wordt seere vergramt/Eñ hi wilde drie Ambachten haer lieder vrijhede nemē/ eñ te npetē doen/maer die wijse eñ notabele mannen vander stede vā Mechelen/ die pijndē den paeys te maken/ ende stellen den Prinche te vreden/ende sy gauen wel dertich duysent Rijnsche guldenen/binnen vier iaren betaelt/in beteringhe van harer mesdaet Eñ daer wasser vele ghebannē huyt allē mijns heeren Landen.

¶ Item vp desen tijdt was eenen grooten brandt by Hontschote.

¶ Dyt naervolgende es dye derde vaerdt/ in Tlandt van Luycke.

ITem tes te wetene dat in tselue iaer.M.iiij.^c^ende.lxvij. die van Luycke weder begonsten te rebelleirene yeghens dē Hertoge Kaerle/eñ en hilden hem trauwe noch beloste/maer lietē haer goede mannē huytē lande wesen die si selue ghegheuē hadden als borghen vā warachteghen paeyse in groter tribulacie eñ in vreesen van haren lijue. Ende sy trocken doe met eenen groten heyrcrachte huyter stede van Luycke/ ende quamen binnen der stede van Hoye/

Eñ verdreuen dē Bisschop vā Ludeke Lodewijck vā Borbon/eñ ooc Hertoghe Karels volck van ghelijcken/maer sien slougheē nyemeent doot. Eñ dit ghedaen sijnde trocken noch die Lukenaers in Hertoghe Karels landē/Eñ stichtedē Roof eñ brant/ in tlant vā Lutcenburch/eñ vā Lymburch eñ in meer andere plecken/grote confusye eñ onpleyneghe woorden ontbiedende den Hertoghe Kaerle/ōme twelcke dye voorz Hertoghe weder vergramde/eñ versaem de een groot heyrcracht vā volcke/ specialicke vā edele mannē/eñ track also weder naer tlandt van Luycke. Eñ ter begheerte vandē Princhе so warē hem huyt Vlaendren ghesondē een ghedeel voetganghers Te wetene huyt der stede vā Ghendt twee hondert/ huyter stede van Brugghe twee hondert/eñ huyter stede vā Ypre een hondert/eñ huyt tlandt vandē vryen/ hondert eñ vijftich. Eñ huyt vier Ambochten Cassele/Cortrijcke/en meer ander plaetsen sonden daer ooc voetghanghers/ van ghelijcken/waer of die voetganghers vā Brugghe hadden elck een pijcke/eñ hadden elck een nyeuwe Jorneye/wit/Roodt/eñ blaeu eñ voren eñ achtere gheborduert een ghecroonde. B. Eñ haer lieder Capiteyn was Pieter metten eye.f.Pieters/eñ doe warē Burchmeesters te Brugge Phelips metten eye/eñ Martin lem.

¶ Hoe dye Hertoghe Kaerle ghinc siedge legghen/ voor dye Stadt van sint Truden/ met allen sijnder macht vā sinen edelen heeren Jonck eñ Houdt.

Item inden eersté als hertoghe Kaerle al sijn volck vergadert hadde/so ghinck hy siedge legghē voor die stadt vā sint Truden. Ende daer quamē die vā Luycke met groter macht ōme die stede vā sint Trudē ontset te doene/daer dat sprinchē volc stoutelic yeghē ghinc/gruwelickē wotslaende eñ verjaghende/also dat die vā Luycke daer moestē dye vlucht nemē/ ende lietender al haerlieder artijlgerye / eñ hare waghens met hueren vitaelien. Eñ desen slach gheschiede op dē.xxvij.sten dach vā Octobre. Anno.M.iiij^c.eñ.lxvij.

¶ Item die van Ludeke lieten in dien slach bedt dan duysent mannē. Ende daer bleef verslegheē heer Enslaes vā strael/ haer lieder stādaert draghere/eñ die here Barrau

Rudders/ende al dander liepen daer wech inde schermutsinghe vandē auende.

Item daer waren vā onsen Prinche ghe maect vele nyeuwe Rudders huyt diuerschen landen/ ōme dat sy hē lieden daer so vromelic ghehadt haddē in de battaelgie/ Eñ eerst/ Jan van Cruninghen

Aelbrecht van Schauen

Willem van Schauen Broeders

Jan van Schauen

Floreyns van Zaemslachte

Zweer Monfoort

Jan Ropcroocs kijnderen

Raerle van Huytkercke

Joos van ghistele

Itē daer naer ghinc die Hertoghe Raer le vromelick stormen vp dye stede van sint Truden/ dye welcke hē vp gauen/ hē liedē kennende verwonnē/ eñ dit was vp alder zielen dach. Ende die Hertoghe Raerle bedwanck die lieden vā sint Trupden/ dat sy selue haer poortē eñ muerē moestē vellen/ eñ raseren/ eñ nēmermeer Anecx te siñe dē lande van Lupcke.

Item vele vandē Capiteynē trockē voor Burchloon/ dat si wonnē/ eñ ooc wonnē si tcasteel vā Hoyre/ eñ dadent verbarnē/ eñ was ghepijlgiert/ voordt wonnē si ooc die stede vā Hasselt/ hooftstede vanden Lande vā Loon. Eñ noch wel.x.of.xij. schoone dor pen warē alle ghepilgiert eñ verbarrent. Eñ ooc wonnē si Hiercke/ eñ Bilsen/ Bree/ Masel/ Saringhē/ Heyentongherē/ Halen/ Hoopen/ eñ Tuwijn/ alle dese stedē wa ren bedwonghē dat si selue hare poortē eñ mueren vellen moesten. Eñ dit aldus ghe daen sijnde/ so track die Prinche met eenen grotē heyrcrachte voor die stede vā Lupdic en sloucher siedge voorē. Eñ hi dede der ste de grote foortse met assaulte/ so dat si hē vp gauen inde ghenadichept vandē Prinche Eñ dit ghescheide den.xi.sten dach vā Nouembre. āno.M.CCCC.eñ.lxvij. vp sinte Maertins dach. dits tincarnatioē vā dien

Elue in nouember creech Raerle ludic.

Dit es dē voetual/ die die vā Lupcke dadē dē Hertoghe Raerle vā Bourgoengien.

Item eerst so quamē huyter ste de van Luycke seere ootmoedelicke.iij.c ende.xxij.persoonē vp tvelt / daer dye Prinche ghelogiert was/in haer lijnē cleederē/eñ bloots hoofs/eñ baervoets/ ende vyelen vp hare knyē voor den Prinche/wel een half huere tijdts gheduerende/biddende duer die bitter passie Christi/eñ sijnder glorieuser moeder Maria/ende om mijn here sinte Lambrechts wille/dat hi wilde laten dalen sinē euelen moet/eñ hē liedē vergheuē die mesdaet/schade/ eñ achterdeel/ dat si yeghens sine hoocheyt/ende den ghemeenē landen mesdaen mochten hebbē/bi quaden rade/ eñ met quader cause/ stellende midts dien in sinē handē al haer lijf eñ goedt/metsgaders den anderē inwonēde/ eñ dit was dē derden voeuual vā die vā Luycke.

¶ Item die Prinche dit hoorende/hi namse in gracien by condicien/ sonder te laten v̈barnene ofte pijlgierene/dye goede haer lijf latende / dye quade te punierene alsoot behoort/eñ met haer liederē goet te doene haer lieder beste. Eñ met desen so dede dye Prinche viere poorten mannen met sinen volcke/eñ daer sine bannierē huyt steken. Eñ hi dede van sinen volcke logieren inde voorbough ē vander stede. Eñ die vā Luyc ke cōsenteirdē / al dat die prinche begheerde. Eñ die Prinche ordōneirde sine ghedeputeirde ōme tontfanghene / dat si belouē souden voor haer lieder mesdaden.

¶ Itē svrydaechs.xiij.in Nouēbre bracht men alle die artijlgerye eñ de engienen in die handen vanden ghedeputeirden/daer die vander stede wat swarichedē in maecten. Maer contra oportet non est remediū Eñ tsaterdaechs brochtmen al haer lieder wapene eñ gheweere/ooc indē handē van den ghedeputeirden/het welcke dye Prinche al dede wech voerē/in schepen/ten lande vā Namen waert/eñ daer was alle maniere vā gheweere te wetē hamers/sweerten/valckebecx/ghijsaerne/glauyen/hant boghen/aerm borsten/colueueren/serpentijnen/Eñ al dese artijlgerye/eñ engienen moesten si brijnghē butē der stede die welcke die Prinche al wech sandt alsoot voorś es. Eñ oock brochten sy die voorś slotelen vander stede den Prinche.

¶ Item tsondaechs daer naer/so daden die voorś.iij.c eñ.xxij.persoonen al sulcke reuerencie dē Bisschop vā Luycke/ also sijt ghedaen hadden den Hertoghe Kaerle/ eñ dit gheschiede inde voorboughē vāder stede.

¶ Item binnen der tijdt dat die Hertoghe Kaerle met deser saken besich was/so quā een Capiteyn huyt Vrāckerijcke ghenaēt Morissis de neufchateau met een groot deel van Fransoysen. Eñ hertoghe Kaerle dat vernemēde/hi en wilde hē niet mesdoē nochtans wel wetende/dat hi quā om dye vā Luycke in staden te stane/maer hi sandt den seluē capyteyn.iij.c rijnsche guldenē in drijnckghelde/beuelende dat hi wech trocke eñ niet weder en quame in sulcke dolinghe/of het soude hem berauwen.

¶ Desen Capiteyn beloofde hē hooghelic vanden Prinche/eñ hi track weder ōme te Vranckerijcke waert/ met sinē volcke wel blijde ende vrooplick.

¶ Item vp den seluē tijdt/so quam een rijckelic Ambassade huyt Vranckerijcke/ aen den Hertoghe Kaerle/die welcke gheerne haer lieder last ontdect haddē/maer bi groter voorsienicheyt / so sprac tot hem lieden die Hertoghe Kaerle/seggende ghi heren ghi siet wel/dat ic nv seere onledich bē met ten lasten die ic voor handen hebbe. aldus ghi sult verbeyden.iiij.of.v.daghen dā sal ick hooren eñ met hu lieden spreken. Dese Ambassaduers bedancten den prinche vā sijn vriendelicke antwoorde. Eñ si trocken logieren binnen Luycke / in eene schoone herberghe.

¶ Item twee daghen daer naer / dwelcke was den.xvij.sten dach vā Nouembre / so ordonneirde Hertoghe Kaerle dat hi trecken wilde binnen der stede vā Luycke/ also hi ooc dede. Eñ daer stonden die luyckenaers lancx der strate aen beede den siden gheordonneirt elck met eender barnende keerse in die hant vā wasse/ bloots hoofts eñ elck hadde een sint Andries cruyce voor sijn borst ghenaeyt / ende men sach dat die moeders oock haer ionghe kinderen een cruyce naeyden vp die borst / als dandere/ in teeken van onderdanicheden.

¶ Itē tincōmen en tpasserē vandē volcke

¶ Item tincõmen en passerẽ vanden volc ke vandẽ hertoghe Kaerle gheduerde vã smorghens te clocke neghene tot den.iiij. hueren naer der noene/daer alle dye edele mannẽ redẽ al int harnasch/ eñ saladẽ vp thooft.

¶ Item dye hertoghe Kaerle was oot der ghelijcke/ eñ hadde aẽ een harnasch dat so costelic was/dat hẽ elck verwonderde diet sach/ wãt het was voren eñ achtere al verchiert met costelicken ghesteente. Ende hi hadde hangende voor sijn borst eenen alte costelickẽ dierbarẽ steen/die onsprekelickẽ schat weerdich was/eñ hi reedt met eenen blootẽ sweerde in dye hant/ in een teekene dat hy die stede ghewonnẽ hadde metten sweerde / eñ achter dẽ Hertoghe quamen gheredẽ.v.paegien/so rijckelic dat een wõder was/eñ elc hadde een salade vp thooft ongheliic den anderẽ/ eñ elc om trosteliert/ Eñ tese hooghe eñ vrome incomste saghẽ die voornoemde Ambassaduers vã Vranckerijcke. Eñ die hertoge Kaerle dede tpyroen of breken eñ bringhen te Brugghe te schepe/eñ was daer ghestelt vp die buersẽ daert menich iaer daer naer stont / eñ dat in een ghedinckenesse/ õme dat daer dage lickx die cooplıedẽ vã diueersche naciẽ wãdelen ende verkeeren.

¶ Item voort dede die hertoghe Kaerle alle die pyroenen die in alle dye stedẽ vandẽ Luyckschen lande stonden al of breken eñ te nyeten doen. Eñ men sal wetẽ dat al tlant vã Luycke/ binnẽ ter tijt vã.vi.wekẽ aldus bedwonghẽ was vandẽ hertoghe kaerle. Eñ hi was doe out.xxxiiij.iaer.

Iuyste April den achsten dach
Tpyroen te brugge gherecht mẽ sach.

¶ Eñ ontrent dat voorß pyroen stont ghe graueirt in eenẽ steen een versken in latijne ghemaect/het welcke luydede in vlaemsche aldus.

Hout vp v preudste oghẽ bouẽ dẽ windẽ
Kent mijn val/ inde godẽ machmẽ gheen
vastichept vinden.
Ic was te luidic der edelheit teekẽ eersame
Eñ der ließ glorie vã õuerwinlicker name
Nv bẽ ic tuysiẽ tspottelicx volckẽ medallẽ
Myn tugende bydẽ hãdẽ vã kaerle geuallẽ

¶ Itẽ in dit selue iaer.M.iiij^c.eñ.lxvij.paulus die paeus van Roome sandt eenen Legaet aenden hertoghe Kaerle met eender bulle vã grotẽ aflatẽ/ eñ was aflaet vã allen sondẽ eñ pijnẽ der sondẽ / twelck aflaet eerst ghelepdt was in sint Jans kercke te ghendt/beghinnende dẽ eerstẽ dach vãdẽ Aduent voor midwintere / eñ gheduerende tot den derthien dach al dẽ dach duere. Eñ alle die poortẽ eñ die kerckẽ eñ die kerctorren vã Ghendt die warẽ alle verchiert metter wapene vandẽ paeus vã Roome. Eñ vele biechtuaders vã diueersche plaetsen satẽ daer in sint Jans kercke/eñ aldus so was Roome vp dien tijt te Ghendt.

¶ Item mẽ sepde als doe/ dat die coninc vã Honghe rpẽ eñ Jan blanc treckẽ wildẽ vp die turckẽ/eñ daer õme gaf die paeus dese aflatẽ. Eñ hi sandt in allẽ prouincien van kerstenrijcke eenẽ bulle vã ghelijcker mogherithept/ õme twolck vã wapenen daer mede te betalene. Eñ in desen seluẽ tijt waren die repen vã Brugghe al verdoluẽ tot vp den ouden boom/gheduerende tot den iare.lxx.eñ langhere.

¶ Itẽ in desen tijt repndet so seere in vlaendren dattet een wõder was/ wel.vi.of.vij. wekẽ lanc/eñ den wintere was vã cleenen vorste/maer mẽ hadde in vele plaetsen int lãt grote schade vãdẽ grotẽ eñ hõgẽ water

¶ Itẽ in dit selue iaer quã meester Anthonis aeuroẽ/ eñ dede sijn intrepe als proost/ vã sinte Donaes/ eñ tcollegie vã sinte Donaes ghinc peghens hem met processpen totter oostbrugghe / eñ was vp den.xxiiij. dach van Lauwe. Anno.M.iiij^c.eñ.lxvij.

¶ Item in dit iaer voorß/so begheerde hertoghe kaerle aen tlant vã Vlaendren eene subuencie van thien hondert duysent rijders te sijnen behouf/eñ hondert duyst rijders ten behouwe vã mer vrauwe sijnder moeder/eñ noch hondert duyst Rijders te sijnder dochter behouf / bedraghende tsamen.xij^c.duysent Rijders/te wetene elcken Rijder voor.iiij.ß gr̃/die welcke voornoemde somme hẽ was vandẽ ghemeenẽ lande gheconsenteirt te betalene binnẽ.xv.iarẽ/ te wetene elc iet gheuende sijn transpoort totter tijt dat die voorß somme vulcõmen ware.

¶ Item inde seluẽ tijt was die mpne vãdẽ

allupne ghevondē inder kercken landt vā Roome. Eñ die Paeus ordōneirde doe dat men gheen allupn wt Turckyen coopē en soude/ Eñ hi gaf sijn allupn. xij. iaer lanck gheduerende seere goeden coop. Eñ warē doe ten tijdē vele liedē/ die hē metter coopmanschepe vandē allupne moepden/ ōme dattet so goeden coop was.

Hoe dye Hertoghe

Kaerle vā Charlois/ Graue vā Vlaendrē Reedt naer sijn stede vā Brugghe/ om sinē behoorlicken reedt te doene/ daer hē groote Eere eñ triumphe bewesen wardt.

Int selue iaer vā. lxvij. den. ix. stē dach in April/ dwelcke was vp den Palm auent/ doe quā Hertoghe Kaerle te Brugghe/ daer hē grote eere eñ weerdichept gedaen was van te tooghene schoone personaedgien/ vāder cruysspoorte/ tot sinē houe toe/ dwelc hem seere bequame was. eñ alle die trompettē eñ claeroenē vā seluere stondē vp die cruysspoorte/ eñ vp tschepen huys.

¶ Item als hi quā tusschē der callommen eñ sint Obrechts cappelle/ daer quam dye Bisschop vā Doornicke yeghens hem/ eñ noch een bisschop hupt Inghelanteen predecaer seer rijckelic/ yeghens welcke twee prelatē hi beetede vā sinē peerde/ eñ knyelde ter eerdē. eñ cussende dat heylich euāgelie/ eñ wijwater ontfaē hebbēde/ sadt weder vp sijn peert/ eñ reedt ter stede waert inne.

¶ Item als hy quam aen dye Oostburch poorte/ daer beete hi weder van sinen peerde/ tot welcker plaetse lach een gulden laken/ eñ een cussen daer vp ooc van gouden lakene. Eñ daer quamē yeghens hē meester Anthonis aeuroen/ als proost vā sinte Donaes/ eñ meester Roelant die scriuere

als dekene vã .s. Donaes/eñ ontfinghẽ hẽ seer weerdelickẽ / daer hẽ die voorš proost brochte een crupce dat hi cussede/eñ die Dekene gaf hẽ speersiwatere / eñ also leeddẽ si den Prinche met processyen tot indẽ choor vã sinte Donaes kercke. Ende daer sijn bedinghe ghesproken hebbende/stont vp eñ ghinc tot den hooghen outaer / daer hem ghelesen was trecht vander heleghen kercke/twelcke recht hi beswoer. Want allmẽ hem vraechde/so gaf hi antwoorde in latijne segghende. Ita iuro . Ende vã daer soe ghinc hy vp tschepẽ hups daer hem meester Jan vã Huerne sijnen eedt staefde ter vepnsteren hupte/eñ in teekenvã ootmoedicheden soe ontdeckte dpe Hertoghe sijn hooft/eñ custe tcrupce. Eñ dit ghedaẽ sijnde/meester Jan van Huerne pensionaris vander stede van Brugghe/sprack nederwaert tottẽ volcke daer een viercant parc ghemaeckt was van houten baelgien/in welcke parc npemẽt en stont/ dã die hooftmannen eñ die Dekenen met haren eedẽ/ sonder meer . Eñ dpe voorš Pensionaris dede den hooftmannen eñ Dekens huerẽ eedt doen in deser maniere. Den pheghenwoordeghen heere/Graue vã Vlaendren ghetrauwich te sijne / eñ gheenẽ anderen here te kiesene/eñ sijn palen vã Vlaendren te helpen houdene / sijn onrecht te helpen wrekene met lijue eñ met goede/ende al te doene dat goede ondersaten schuldich sijn vã doene. Daer dat dpe voorš hooftmannen eñ Dekenen riepen met lupder stẽme eñ met blijden vopse. Jae wp/iae wp . Eñ die Hertoghe Kaerle dat horende riep selue. Noweil nowell. Eñ dit gheschiede vp den seluẽ dach ontrent den.vi. hueren vã den auende met groter blijschepe.

¶ Item die halle vã Brugghe was voren behanghẽ met wit/root/eñ blaeu/vã schonen wullen lakene. Eñ alle die natien waren eerlic eñ rijckelic ghecleet/ende alle die hupsen warẽ behangẽ lancx der stratẽ/ eñ ghestoffeirt met meer andere costelichedẽ

¶ Itẽ die prinche sinẽ eedt ghedaẽ hebbende/reedt voor bydẽ blenden ezele duer dpe hudeuetters plaetse ouer die groote eeckhoutbrugge duer die wulle strate ouer die marct voor bi sinte Chistoffels kercke/tot in sijn hof/wãt vp den steen warẽ ghestoruen eeneghe liedẽ vãder pestelencie / daer omme en reedt die prinche duer die brepel strate niet. Eñ es te wetene dat die.ix. ledẽ elc te sijnder plaetse gheordonneirt/deden tooghẽ schoone figuerẽ vã stõmen personaedgien/ seere rijckelic/ dienende ten propooste vanden ontfanck vanden prinche/ die met victorien in quam als doe.

¶ Itẽ die stede vã Brugge presenteirde dẽ Hertoge Kaerle.ij. schone seluerẽ beilden v̈gult/seer costelic toeghemaect/ elc beilde weghende.xl. marc trops gewichte/waer of teene was tbeilde van sint Joris/eñ tander vã sinte Barbele. Dpt gheschiede int iaer van.lxviij.

¶ Itẽ sdpsendaechs in die paesschedaghẽ/ dwelcke was den.xix. dach in April. Anno lxviij. dede die prinche sinẽ eedt in slandtshups vandẽ vrpen/ eñ sp presenteirdẽ den prinche.xl. marc seluers vlaems / raeu eñ ongheworocht/daer mochtp of doen makẽ dat hem ghelief de.

¶ Itẽ vp dẽ.xxi. dach in April. Anno.lxviij. dede hertoghe Kaerle sinẽ eedt ten Dãme eñ daer dede hi sijn noenmael. Eñ vã daer track hi metten ghetijde ter slups/daer hi sghelijcx ooc sinẽ eedt dede/eñ twas beede vp eenẽ dach. Eñ buptẽ Brugghe laghen vele ballinghẽ/ die welcke den prinche baden neerstelicke õ sine gracie. Eñ die prinche gaf die meeste menichte haer stede/also wel die ghebãnẽ warẽ metter duergaende waerhede al mettẽ eerlickẽ dijnghedaghẽ/maer die ghebannen waren vã twee dracht eñ twist te makene / dpe en hadden gheene gracie.

¶ Item vp dẽ .xxij. sten dach vander seluer maent trac die prinche te Zeelant waert/ daer dat mijn here Lodewijc vandẽ grupthupse voren ghesonden was/met een deel ghewapender mannen/ende die Prinche track corts daer naer achtere.

Hiernaer soe volcht

thuwelic vandẽ Hertoghe Kaerle/eñ van Margriete van Joorck / Tconincx Edewaerts sustere van Inghelant.

¶ Dat.lij. Capittel.

Als nv ouerledẽ was Elizabeth van Borbon hertoghe Karels wijf/ eñ die mare van dien quã in Inghelant aen den coninck Edewaert/ doe seyde die coninc tot sijnder sustere Margriete. O mijn sustere eñ mijn liefste iuweel/ naer dien dat die hertoghe van Borgoengien wewaer es/ so wildick wel dat hi hu ghebuerẽ mochte tot eenen mã/ waer vp dat die schone maecht Margriete antwoorde gaf. Dat god aẽ mi ghe houdẽ heift dat sal mi wel ghewordẽ. Doe sprac die coninck/ o mijn iuweel het ware goet visch diene wel gheuanghen conste. Ende van dyer tijt voorwaert/ worde dye maecht voorẽ ontstekẽ met liefden totten voorẽ hertoge Kaerle/ eñ hẽ wort ontdect vã huerer duecht/ hyptẽ welckẽ hi haer al temet seyndende was ghiftẽ vã vrientelic heden/ waer bi si noch veel meer liefdẽ thẽ waerts ghecreech.

Item vp eenen saterdach auent/ soe quã die voorẽ Margriete byden coninc haren broeder/ die welcke si vant alleene staende met eenẽ Ruddere aen een Tresoor. Eñ die Coninc willecõmende sijn sustere/ vraechde wat haer begheerte ware. Eñ si sprack/ here ic vaste alle saterdaghe/ eñ so doet ghi ooc/ daer õme cõme ick tauent met v collacie houden. Eñ in tbeste vander collacie so stont dye voorẽ maecht Margriete vp/ eñ viel voor dẽ coninc huerẽ broeder vp huere knyen/ eñ seyde. Mijn alder liefste here/ ghi seyt eens tot mi vandẽ hertoghe kaerle van Borgoengien dat hy een goet visch ware/ diene wel gheuanghẽ conste. Weit weerde heere dat ick byder gracien gods dien visch wel vanghen soude/ in dien ghi mi daer inne ghehulpich wesen wilt/ wãt hi mi hopick in goeder weerden heift. Eñ daer vp so gaf antwoorde die voorẽ coninc aldus. Mijn sustere aen my en sal vã dien nẽmermeer ghebrect sijn/ wãt ic ben gode lof cõmen tot mijnder vaderlicker erue/ eñ ick sal hu ooc helpen met lijue eñ met goede. Aldus so rees die liefde tusschen hẽ beeden/ ende heymelijck waren hier tusschen vrienden wandelende. Eñ ooc mede die coninck sandt den bisschop vã salsbry byden Hertoghe Kaerle/ die in tvoorẽ huwelick neerstich laboreirde/ so dat thuwelick ghe nouch secretelick ghesloten was/ alsomen hier naer wel hooren sal.

Item hupt Vrãckerijcke quã een groot Ambassade aẽ dẽ coninc vã Ingelãt/ doende een groot relaes eñ makende dye maniere/ al of si niet en wisten datter eeneghe handelinghe was tusschen den hertoghe vã Borgoengiẽ/ eñ der maecht voorẽ. Eñ versochten of die coninck Edewaert soude willen gheuen sijn sustere in huwelicke dẽ Hertoghe vã Berry/ die coninc vã Vranckerijcke soude met hẽ gheuẽ in huwelicke/ het Hertochschip vã Guyenne/ eñ het hertochschip vã Gasscoengien. Eñ waert dat die voorẽ coninc dat niet en geliefde/ eñ hi dan sijne sustere wilde gheuen in huwelicke den hertoghe vã Calaberẽ/ die coninck vã Vranckerijcke soute selue also vele gheuen mettenvoorẽ hertoghe in huwelicke/ als die Coninck Edewaert vã Inghelant soude gheuen met sijnder sustere.

Item die coninc vã Inghelant dit hoorende ende wel verstaende dat die fransoysen hupt waren õme te belettene het huwelijc tusschẽ den hertoghe Kaerle eñ der voorẽ Margriete/ hi gaf antwoorde die ambassaden van Vranckerijcke/ als dat hy noch niet beradẽ en was sijn sustere te huwene.

Itẽ die voorẽ Ambassaduers hadden altoos gheerne ghesproken noch breedere metten Coninck van hueren saken/ maer die coninck Edewaert absenteirde hem altoos van hem lieden daer hy mochte. Eñ als si dat ouermerctẽ/ so trockẽ si te Vranckerijcke waert met eenen drouuen sinne. Eñ het voorẽ huwelic vanden Hertoghe Kaerle ghinc vaste voort/ metsgaders dat mer tusschen beeden neerstelic laboreirde.

Ende tes te wetene dat Hertoghe Kaerle maecte grote ghereetschepe yeghens dye bruylocht/ want vp dien seluen tijt so verwrochten die goutsmeden te Brugghe. ij. duysentich marc seluers om platteelen te makene/ ende om te dienen in die brulocht vanden Hertoghe Kaerle van Borgoengien. Ende vp dien seluẽ tijt so verwrochten die tinnepotghieters te Brugge. xxiiij. duysent pont tins/ om oock te orborene in die voorẽ brulocht.

¶ Item in die selue tijt was te Brugge in sprinchen hof ghemaect eñ ghtẽmert een seere groote sale/eñ dat bi werclieden van Bruessele / welcke sale wel.C.voetẽ lanck was/eñ wel tachtentich voeten wijt/hupt ghedaen dye vertrec camerẽ aẽ beede den sijdẽ/die welcke sale vã binnẽ al behanghẽ was met wullẽ laken/blaeu eñ wit/ eñ die verhemelthede also wel als die eynden/eñ die sijden.Eñ in die selue sale/ so hinc beneden den lakene costelicke tapijtserye vãder hystorie vã Gedeon seere ghenouchlic.

¶ Item aen die noort sijde vãder sale stont eẽ costelic tresoor ghetẽmert/ eñ vp thooft eynde hinc een guldẽ laken / eñ daer stont een hooghe tafele daer die voorß Prinche met sinẽ edelẽ vãder oordene sine maeltijt aen doende was.Eñ in die voorß sale ston den groote veynsterẽ vul vã wittẽ glasen/ eñ ooc eeneghe veynsteren sonder glasen/ õme te meerder lucht te ontfane.Ende den oostgheuel eñ dẽ westgheuele warẽ al vul glasen veynsterẽ/ eñ dẽ vloer benedẽ was al vplanct vã houte. Men moet wetẽ dat die vrauwe Ysabeele van Poortegale des Hertoghe Karels moedere in dyt werck seere neerstich was õme alle dinghen ten chierlicsten te helpen beschickene.

Hoe dye Hertoghe

Kaerle begonste te houdene sijn oordene vanden gulden Vlyeze.

¶ Dat.liij.Capittel.

Item int iaer.M.iiij.c eñ.lxviij. den.vij.sten dach vã Meye doe begonste die Hertoghe Kaerle sijn oordene te houdene vandẽ gulden Vlyeze/eñ was vp eenẽ saterdach versamende in deser naeruolghender ma niere alle sijn edelen.Eerst so ghinghẽ sijn edelẽ processye wijs/ twee eñ twee te samẽ totter kercken vã onser vrauwen.

¶ Item daer naer quamẽ.xxij. Heraulten ooc te voet/ verwapẽt met diueersche wapenrocken hupt diueersche landen.Te wetene / hupt Cecilyen / hupt Bertaengien/ hupt Normandyen / hupten lande vã Cleue/eñ hupten lande van Gheldre.

¶ Item daer naer so quam te peerde ghereden den Secretaris vanden Toysoene/ ghecleet met eenen rooden langhen keerle/ende met een roode mutse vp sijn hooft eñ eenen rooden capproen vandẽ seluẽ/ die welcke hiet meester Martin vã steẽburch

¶ Item ter luchter hant vandẽ voorß Secretaris/ so reedt die Heraut vanden Toysoene hebbende eenen rooden keerle aen/ ende een roode mutse vp sijn hooft/ aen sijnen hals een costelicke coliere van goude/ daer alle die wapenen vanden heeren vãden Toysoene in gheamaelgiert stonden.

¶ Item daer naer quam mijn here die bisschop van Doornicke te peerde/ als Canceller vanden Toysoene.Ende ter luchter sijde reedt die Hofmeester mer Pieter bladekin/als Tresorier vanden Toysoene/ende was ooc ghecleet met eenen roodẽ keerle/ eñ eenẽ rooden capproen vp sijn hooft.

¶ Item daer naer so quamẽ dese naeruolghende heren vander oordene vandẽ Toysoene/ende die haddẽ aen roode clockẽ/ die gheuoert waren eñ costelick gheborduert met goude metten vierslaghe/eñ ooc gheuoert met witten fineirde/eñ elc hadde vp sijn hooft eenẽ rooden sijden capproen / eñ reden processye wijs in deser manierẽ/ eñ eerst alleene.

Mijn Heere vanden Gruuthuyse
Philippe Pot
Thybault de Neufcasteel
Anthonis de Bastaerdt
Adolf van Cleuen
Jan Heere van Auxsy
Reynoudt van Breeroode
Jan du Neufcasteel
Hendrick van Borsele
Jacob Heere van Cricky
Symoen de la Lain
Pieter van Beffremont
Begghe de Lannoy
Kaerle Hertoghe van Bourgoengien.ɛc.

¶ Item in deser rijckelicker manieren soe redẽ dese voorß.xiiij.heren tsanderdaechs te Vespere/ eñ tsondaechs ter hoochmesse Eñ es te wetene dat dese voorscreuẽ heerẽ vp den seluẽ sondach sauonts redẽ ten.vij. hueren vanden auende ter Vigelie/al met swarte clocken eñ swarte capproenen.Eñ tes maendaechs ter sielmesse vã ghelijckẽ

elck metter ordene.

Item ontrent den seluen tijt/mijn heere Anthonis van Croy/Graue van Persen/ eñ vã Renty/eñ mijn Heere Jan vã Croy/ eñ Jan heere van Lannoy soudẽ gheweist hebbẽ te deser feeste/maer si vertrockẽ alle drye/ Ende en quamen in Brugghe nyet sdaechs te vooren.

Item vp dẽ sondach so was die wapene verdeckt met swartẽ lakene/vandẽ Graue van nyueers/ eñ daer was gheuest een papier/daer in ghestreuen stont/dese naervolghende sin/Die Graue van Nyueers ghedachuaert by sekere bekende letteren vanden seer hooghen eñ excellenten Princhedẽ den Hertoghe vã Bourgoengien/beseghelt mettẽ seghele vander oordene van den guldẽ Toopsoene/ õme te compareirene int capijtele/ende te antwoordene vp die confusie diemẽ hẽ aenseggende was/eñ hi en heeft niet ghecompareert noch gheantwoordt/õme tproces te schuwen/ heeft weder ghesonden sijn coliere vander ordene/ eñ wt dier causen/en is hi niet gheroupen gheweist ter offerhande.

Hoe heer Jacob vã Bourbon(die welcke rechtsweere was vã Hertoghe Raerle)van deser weerelt verschiet/ eñ seer eerlick begrauẽ wardt.met allen sinen heerẽ vander oordene.xr.

Item int selue iaer vã.lxviij.dẽ xxij.stendach vã Meye/ so verschiet van deser werelt een edel iongelinc ghenaemt mer iacob van Borbon/die welcke was rechtzweere vandẽ Hertoghe Raerle/eñ hi was een vã den Heeren die nyeuwelinghe die ordene vandẽ Toopsoene ghegeuẽ was/ die welcke Heere met groter eeren eñ met groten Rauwe ter eerde gedaen was/te sinte Donaes vp den.xxiiij.dach vã Meye/daer alle die collegien/eñ die vier oordenen/eñ die monicken vandẽ Eechoute in processyen ghinghẽ/eñ songhẽ sachternoens die Vygilie/daer alle die Houelijnghẽ in swarten habijten warẽ.Eñ vier Heerẽ vãder Oordene ghijnghẽ neffens den lijcke verslooft elck met eenẽ grotẽ cappróene.Eñ die hertoghe Raerle ghinc indẽ rauwe alõ naest dẽ lijcke/ met eenẽ rau capproen ghesloofr eñ naer hem quamẽ noch andere herẽ die oock gheslooft ghinghẽ in den rauwe/Te wetene mer Jan vã Lutzenburch/mer Jacob van simpol/mijn heere vã Rauestyn/ mijn heere van Argue/ eñ mijn heere Anthonis die Bastaert vã Bourgoengien.

Item die wet van Brugghe Burchmeesters/Schepenen/eñ Raden/ghinghẽ alle mede indẽ Rauwe/ eñ alle die schadebeletters eñ knapen die droughen elck een barnende tortse inde handt.

Item van Hertoghe Rarels weghe waren hondert arme liedẽ in swarte ghecleet al nyeuwe/die elck droughẽ een barnende tortse/metter wapene daer aen vã dẽ voorscreuen dooden.Eñ vele Heraulden ghijnghen voor tlijck met harẽ wapenrocx/ eñ alle die Dekenen metten notabelsten van alle den Ambochten/stondẽ in swarten habyten in ordene lancx der strate/Ende hadden barnende toortsen voor hẽ liedẽ staende in grooter menichte/ eñ indẽ rauwe/so ghinghẽ noch den bisschop van Doornicke/eñ die Bisschop van Camerijcke.

Item vp dẽ.xx.sten dach vã Meye was dese voorś here begrauẽ inden choor van sinte Donaes/ aen dye Noortsijde vander sepulture vandẽ hoghe eñ mogende princhè/den Hertoghe Phelips voorś/ vader vanden Hertoghe Raerle.

Item in desen tijt so waren vele diueersche Ambassaden te brugghe byden Hertoghe Raerle/ te wetene vandẽ Hertoghe van Calabren/vanden Hertoghe vã Bretaengien/vanden drie staten van Vrancke rijcke/daer dye bisschop vã Langhers een of was/met vele ander groote personaedgien hupt vranckerijcke. Op den seluẽ tijt quam ooc met schoonen state te Brugghe dye Graue van Simpol Conincstable vã vranckerijcke/wel met.ij.c peerdẽ/ met luydende trompetten. Ende men voerde sconincx sweert voor hem/ eñ.ij.maetsuwen/ metter wapene van Vranckerijcke/voor hem draghende.

Itẽ in desen seluẽ tijt wat te vorẽ/so sant Lodewijc vã borbon bisscop vã Luycke die hoochmesse te Luycke/ende absolueirde al

twolc vā Lupcke vā Spaeus weghe/vādē verwate eñ ban daer si in warē/in die presencie vā eenen Legaet vā Roome/welcke absolucie vele goets coste. Eñ dye lupckenaers hebben in penitencie/ nēmermeer binnen den schependomme van Lupcke/ Swoensdaechs te moghene vleesch eten.

¶ Item int selue iaer vp den.xv.dach van Wedemaent/so was ghedaen een rijckelic iaer ghetijde/sanonts te voren die Vigelie ende tsanderdaechs met eender eerlijcker messe vanden hooghē eñ moghendē prinche den Hertoghe Phelips van Borgoengiē/daer Hertoge Kaerle present was/vā wien een iaer lanc eene sielmesse was ghedaen singhē metten vullen choore in sinte Donaes kercke/ daer alle daghe warē ter messe omme die te hoorene twee wethouders vā brugge voorß iaer gheduerende.

¶ Item in dyen tijt was oock te Brugghe die Lantgraue van Hessen/ eñ was ghelogiert in die Bornecamere.

¶ Eñ tes wel te merckene dat die hertoge Kaerle was een scherp man vā iusticien/ want hi dede int voorß iaer van.lxviij.een man aē eenē boom hanghē/ eñ daer naer dedy onthoofden eenen bastaert van Condept/eñ hi dedene vp een rat stellen bi sinte Baefs buytē Brugghe/ om sekere quade feytē die hi ghedaen hadde. Eñ dit en was dē voorß prinche niet te verbiddene/nochtan baden voor hē vele grote herē/hi was gherecht bydē prouoost marisael/ghesept die roode Roede.

¶ Int selue iaer dē.xxvi.dach in Hoymaēt soe wast een groot ongheweirte in Brabant tusschē Diest eñ Leeuwe/eñ daer vielen haghelsteenen also groot als eyerē of caetsballē/grote schade dende in die vruchten eñ ander sakē/eñ daer was bi dien ongheweirte eene prochyekercke al gheheel verdorven ende gheschendt.

¶ In desen tijt so ghebuerde in Vlaendren wonderlijcke saken van Reeuwers ende Vodopsen.

Dese reeuwers sochtē maniere dōme twolck te vergheuene onder tdeksel vā pestilencien/ van den welcken Typeren een Reeuwer gherecht was/ghenaēt meester Willem matthys/ghesept schuercapproen vā Dixmuyde waert/ōme dat hy nam twee maechdekins te ghenesene vander pestelencie/ maer hi gaf hē liedē regael te drinckene/daer of dat si storuē/eñ was daer om ghedoot/dē.xi.sten dach vā Ougst. Anno M.iiij^c. ende.lxviij.

¶ Item corts daer naer was Typre noch gheuanghē eenē Heyne/ gheborē vā Herentals/eñ noch een met hē/die ooc vele lieden vgheuē hadde/eñ dese warē gheuoert vp eenē waghene Typre lanct der stratē/ naect vandē gorderiéme opwaerts/eñ waren so ten vier houcken vander stede ghestrekē met gloeyende ysers op huerlieder bloote lijf/eñ voor die besant weder cōmende/daer wierdē si onthoost.

¶ Itē indē seluē tijt warē te Werueke ooc liedē gherecht/die een kint dat ghestorven was vāder pestelencie/ haddē al te nyeutē ghesodē in eenē ketele/eñ dat sop gotē si in drincpittē eñ in fonteynē/ōme twolc te corrumperene/ eñ ter doot te brenghene/eñ si goten dat sop ooc in speersswater vatē/ als waer by mē te Brugge die speersswater vaten al vulde met sande eñ met greyse. Eñ mē dorste in gheene kercken noch in cloosters eenich speersswatere latē staen/lange tijt gheduerende. Eñ te brugghe warē vā sulcke faeytē quade wijfs gheuanghē/ vā den welckē datter eene ghebarnt was op een schauot/ op die grote marckt te Brugghe/op dē.xxiiij.dach vā Septēbre. Anno lxviij. ooc warē te Veurne liedē verbarrēt vanden seluē faeyte. Dits tincarnacioen.

¶ Gheestelick/leeck sijn gheplaecht met Reeuwers.

En sal wetē also hier vorē verhaelt es/daer wi sprakē vandē bisscop vā Langhers/dat hy te brugghe quam/het was openbaer ghenouch dat dat was ōme dyt selue huwelic te belettene/ nyet yeghenstaende het voorß huwelic gint voort. Eñ dese edele bruyt Margriete vā Joorck quā in tswijnter Sluys/ dē.xxv.dach in Wedemaent/ tē.vi.huerē vandē auende. Int iaer.lxviij. daer si met grooter blijschap ontfanghen was/ eñ met diueersche costelicheden van personaedgien eñ vā schoonen vieren.

Hoe dye Hertoghe

Kaerle vã Chaerlois / Graue vã Vlaendrẽ Trauwede (binnẽ den Dãme) sijn bruydt / die weerdege Princersse Vrau Margriete Shertoghẽ dochter vã Jorck.xc.

Item daer naer up den derden dach van Hoopmaent / quã die Bruydt binnẽ der stede vandẽ Damme / ende daer so traudese Kaerle vã Chaerlois / dẽ Graue vã vlaendren / ten.vij. hueré vandẽ morghenstondt Eñ dye Bisschop vã Salsbry trauwedese beede. Ende hi dede die messe in Sbaliuus huys vandẽ Damme / inde eetcamere / die daer toe weerdelick bereedt was / inde pe-ghenwoordicheyt vã eenẽ legaet vã Roome / eñ vandẽ Bisschop vã Doornicke alst blijct bi tincarnacioẽ dat hier naer volcht.

CraChtICh Carle
MargrIeten traVWede

¶ Die capitael letteren segghẽ tiaer van der brulocht.

¶ Dye cleyne letteren segghen dye houde vander bruyt.

¶ Die menichte vã alle die letterẽ int ghemeene seggẽ die houde vandẽ brudegom.

Dit naervolgende

es den ontfanck / die te Brugghe ghedaen was / die hooghe eñ moghende Princersse Vrau Margriete / Shertoghen dochtere van Jorck / des coninc Edewaerts suster van Inghelandt.

Die moghende Princhе Kaerle dye hadde sijnder gheminder bruydt ghesonden die nyeuwe hanghende waghens/seer rijckelic eñ costelic/Eñ eenẽ osbare seere ryckelic gestoffeirt al vã fijnẽ goude/met eender C eñ met een M besaept/eñ ooc met bloekins vã margrietẽ/ooc hadde hi huer ghesondẽ vele witte tellenierẽ/bouẽ den ghetale vã die si huyt Jnghelant brochte/wãt sy quã seer ryckelic ouer/wel met.xvi.sware schepẽ/met vele edele ioncheerẽ eñ vrauwẽ eñ grote menichte vã familie/eñ si quã vã den Dãme naer die stede vã Brugghe vp dẽ derdẽ dach vã Hoymaent/eñ was eenẽ sondach eñ ooc sint Thomaes den Apostel dach met groter heerlichede/als ghy hier naer hooren sult.

¶ Jtẽ smorghens ontrent den.ix.huerẽ begonsten dye peerdẽ in te cõmene ter cruyspoorte/die geredẽ warẽ yegens dye voorẽ Princesse eñ bruydt/ eñ ooc die peerdẽ die met huer quamen huyt Jnghelant/so dat tgetal vãdẽ peerdẽ die met haer in quamẽ was wel.xi.^c Eerst so quamẽ vorẽ die dienlinghẽ vãdẽ Hertoghe Kaerle/al ghecleet int swarte/Te wetẽ sulc in swartẽ Fluweele/andere in Damaste / eñ in sijden lakene naer dat si van state waren/ eñ in officien/ eñ warẽ tsamẽ wel twee hondert peerdẽ.

¶ Jtẽ mijn heere Adriaen vã Borsele Ridderе/ eñ here vã Breedã reedt rijckelic verchiert/sijn peert met fluweel ỏdect/eñ daer vp hangende vele seluerẽ bellen die groot warẽ/eñ hi hadde drie paedgiẽ/ wiẽs peerden verchiert waren met swartẽ fluweele ghelijc sijn peerdt daer hy vp sadt/doẽ quã Pieter mõseur pieter de Borbõ/sijn peert verchiert met peerschen fluweele/ eñ daer aen hanghende vele schoone seluerẽ bellẽ/ eñ aẽ dãter sijde.ij.grote siluerẽ cakebeenẽ

¶ Voordt daer naer so volchdẽ wel.x.Bisscoppen. Eerst een legaet van Roome/die Bisschop vã Tryere/die Bisscop vã Salsbry/die Bisschop vã mets/dye Bisscop vã Vtrecht/dye Bisschop vã Camerijcke/die Bisscop vã Doornicke/die Bisscop vã Sareptẽ/eñ vele andere bisscoppẽ eñ prelaten

¶ Jtẽ daer naer volchdẽ vele trompettẽ eñ claroenẽ mettẽ blasoenẽ vã Jngelandt/eñ vã dẽ Hertoghe Kaerle/wel tot twijntich of meer. Voordt daer naer/so quamẽ vele Herautẽ metter wapene vã Jnghelandt/ eñ ooc vandẽ Hertoghe Kaerle/eñ ooc vã dẽ Graue van Simpol/Adolf van Cleue/ vandẽ Here vã Schales/Eñ meer andere grote heerẽ/ontrent den ghetale vã.xxx.

¶ Jtẽ daer naer so quã die voorẽ bruyt sittende in eenẽ rijckelickẽ osbaer/ge dreghẽ vã.ij.swarte peerdẽ/ met ghetuige vã root gouden lakene/ende Margriete die bruyt voorẽ sadt in hueren osbare / met den hanghendẽ hare / allso eene bruyt toebehoort/ eñ hadde aẽ eenẽ froc eñ eenẽ mantele van wittẽ gouden lakene/ eñ een costelic Colet vã goude ỏchiert met diueersche ghesteenten eñ costelicke peerlẽ hadde si ontrẽt hueren hals / eñ aen haer hant eenẽ trauринc/ twelc was een groot point vã eenen Dyamant/ eñ daer neffens aen dẽ seluen rinck vier tafelen van Dyamanten/eñ Robijnẽ ende costelicke peerlen.

¶ Jtẽ tes te wetene dat vanden Dãme tot Brugge quamẽ.vi.Ridders huyt Jnghelant/neffens dẽ osbaer te voet/in manierẽ van bruytleeders. Eñ cõmende ter cruyspoorte/daer ontfinghẽ haer.vi.ander ridders. Te wetene heerẽ vanden Toysoene.

Eerst mijn heere Adolf van Cleuen
Monsiuer Jaques de Lutzenburch
Anthonis die bastaert van Borgoengien
Phelippe pot
Monseur de Charny
Phelippe de Crieuekuer

¶ Eñ dese ghinghen neffens den osbaer te voet/tot int hof van Borgoengien. Ende daer ontrent ghinghen die aertchiers vã den Hertoghe Kaerle/ende oock die Aertchiers van Anthonis die bastaert met seluеren iornеуen/ ende daer in staende eenẽ boom van Orfeuerye.

¶ Eñ es te wetene dat butẽ der cruyspoorte quamẽ met processye dye ionvrauwen vandẽ wijngaerde/ ghesept beghijnẽ/Eñ presenteerden der Bruydt eenẽ hoedt ghemaect vã roosen/so eerlick ghewrocht/dat men sghelijcx niet vele gesien en hadde/dẽ welckẽ hoedt die Bruydt in grotẽ dancke ontfinc. Eñ si dede den hoedt blijdelic stellẽ binnẽ harer croone/die si vp thooft hadde.

¶ Item naer denseluen olbare volchden xij. tellende witte hakenepen / ghetughen ende sadelen al vercleet met root gouden lakene / ende op elck sadt eene ioncfrauwe ghecleet met diueersche sijden abijten aen / ende waren alle gheparert op dinghelsche maniere.

¶ Item daer naer volchden noch .iij. hanghende waghens alle verghult ende verchiert metter deupse vander voorß Margriete / welcke waghenen waren alle vercleet met rooden gulden lakene / ende voort warer noch twee waghens vander ouder princherse / vercleet ooc met rooden guldē lakene. Ende alle dese voorß .v. waghens saten alle vul vrauwen ende ioncfrauwen / midts datter vele vrauwē warē ghecōmē ouere te Calis / ende warē van daer te Brugghe ghecōmen ouerlandt.

Item alle dye nacien hadden haer deuoor eerlick ghedaen om den ontfanck vander voornoemde bruyt / hē lieden costelijc cleedende / ende hadden al ghehuert huysen in die strate daer si passeirde / die si costelic behanghē hadden met gulden lakenē / ende anderfins. ende met huer lieder wapenen daer voren / ende die gheuelen vandēseluē huysen warē al besteke met barnende tortsen seere chierlick om sien.

¶ Item ter incomste vander voorß bruydt waren op die cruyspoorte twee roerende Leuwen / deene hadde in sinen claeu eenen standaert metter wapene van Vlaendren ende dandere metter wapene vā Brugghe / Ende op die voorß twee torrē vander poorte waren vele selueren trompetten ende claroenen / die alle slou ghē met blijden voyse / als die voorß bruydt ter poorte ghenaecte. Ende die huysen vander poorte totten houe toe waren al behanghen met tapijtserye / ende anderfins.

¶ Hier naer volghen die Figuren.

Erst aen den houc vāder kerseboom strate tot ten .iij. muenickēdweers ouer die strate / was ghetemmert eene rijckelijcke poorte daermen onder duere leedt. Ende op dese poorte stont eenē torre / daer inne dat stont een schoon lustich parck / gheconterfaept naer teerdtsche paradijs / daer in ghewrocht was van leuende personen Adam ende Eua. Ende daer voren stont ghescreuen. Dñs deus in paradiso voluptatis adduxit euam et adam vt vxor et coniunx ipsius esset. Ende Adam dye hadde een rolle in dye hant seggende aldus. Hoc nunc os / ex ossibus meis / et caro de carne mea. Ende onse here hadde een rolle / seggende aldus. Crescite et multiplicamini et replete terram / welck parck hadden ghedaen maken dye vier neeringhen.

¶ Itē aen thuys vandē wouckere wijlent toebehoorende Joos Hoonin tot aenden muer vandē Jacopijnē / tseghen ouer was ooc ghemaect eene poorte dweers ter strate / met hooghen torren opwaert gaende / daermen bouē seer meesterlick op speelde metter orghele / in welcken torre bouē ghesloten warē vele witte duuē / ende ander manierē vā voghelkins / die welcke hangende hadden aen harē hals / die wapene van den Prinche ende vander Bruyt. Ende als die bruydt quam voor die voorß poorte / so liet men alle die voghelkins vlieghē / die welcke som beetē op huere waghens / daer dat volck grote blijschap in hadde / ende sommeghe andere vloghen wech int wilde / verre vā Brugghe / twelc vreimdt om sien was daer si quamē. Ende aen elcke syde vā deser poorte stont eene figure / die welcke was te Brulocht / hoe dat dye Coninck Alexander traude die dochtere vandē Coninc Tholomeus / ghenaemt Cleopatra / Ende daer stōt ghescreuē / Rex Tholomeus Tholomaida venit / et Cleopatram eius filiā Alexandro regi in vxorē dedit. Ende een Prophete stont aendē seluē torre houdēde in sijn hant een Rolle / waer inne stōt ghescreuē. Gaudeamus et exultemus: et demus gloriam deo quia venerūt nuptie agni / et vxor eius preparauit se. Ende aenden west voet vander muelen brugghe stont noch eene schoone poorte / daer op dat een blijde parc stōt / ende daer een fonteyne binnē / ende een suuerlicke maecht ghecleet als een bruyt / met meer maechdekins die byder fonteyne stonden / ende dye bruyt hadde in huer hant een rolle daer in dat stont ghescreuen. Filie nuncia to dilecto meo / quia amore langueo. Ende aen dander syde vāder fonteyne stont een

suuerlic ionghelinc/als eenē bruydegom/ met meer ionghelinghē/ eñ hi hilt een rolle in syn hant daer in dat stont ghescreuē. Vulnerasti cor meū sponsa mea/et letificasti aīam meā. Eñ dit voorß parc dedē maken die vleeschauwers eñ die vischcopers

¶ Die.xvij.neeringhen.

¶ Item vp den houc vander Rudderstrate dweers die hoochstrate/stont oock ghetēmert eene ryckelycke poorte / ende daer bouen was ghetoocht dye brulocht / daer onse heere vā water wyn maecte / eñ daer sadt ter tafele Christus eñ syn moeder / eñ die bruyt/eñ Architriclinus hadde bi hem vi.cruycken/eñ hi diende ter tafele/ eñ daer stont ghescreuen. Nuptie facte sunt in cana galylee: et erat mater iesu ibi vocatus et discipuli eius ad nuptias.&c.

¶ Hier naer volchde den hamere

¶ Item voor die oostpoorte vāder burcht/ stōt eene proper huytnemēde poorte/daer vp dat was een blyde parck / hoe dat dye bruyt vā Cantycke stont met vele maechdekins/eñ hadde een rolle daer in dat stōt. Inueni quē diligit aīa mea. Eñ doe stont daer een suuerlic ionghelinc als een bruydegom/met meer Jonghelinghē/ ende hi hadde een rolle daer in dat stōt. Tota pulcra es amica mea suauis & decora. Eñ duer die poorte lydende/daer stonden die vā sinte Donaes met harē proost/eñ metter gheheelder collegie processye wys/ende onsinghen die edele eñ moghende princesse/ eñ haer weerdichept ende alle eere biedende dye sy mochten doen sulcker weerdigher vrauwen / ende gheuende wieroock ende speerswatere. Eñ warē ghecleet met hueren costelicsten abyten seere ryckelyc ende eerbaerlick.&c.

¶ Cleder.

¶ Item inden burch aen die suytsyde van sinte Donaes kercke/daer stont eene chierlicke poorte met diueersche torren/eñ daer vp stont een ryckelick parck/ hoe dat onse here Jhesus traude die heleghe kercke/eñ was ghetoocht in deser manieren. Christus hinck al naect aē tcruyce/ghestoffeirt ghelyc den berch vā Caluariē toebehoort. Ende aen syn rechter hant stont een schone maecht als een bruyt/hebbende in dye hant eene kercke/die welcke maecht so hoghe stont/dat si Christus nā bi synder rechter hant/eñ daer stont ghescreuē. Ciuitas solis vocabitur et in die illa erit altare dñi iuxta terminū eius. Nota bene.

¶ Die naelde.

¶ Item byder westpoorte vander burcht binnē/daer stont een vriendelic parc/ daer Moyses stont als eenē bruydegom/ende hi trauwede Tarbis / des Coninx dochtere Saba/Ende daer stont ghescreuen. Moyses post quā diuitiis obsedisset: ciuitatem saba: Tarbis filia regis egypti in eū oculos mittit quam ipse postmodum in vxorem duxit.

¶ Die poorterye.

¶ Item peghens thuytcommen vander breydelstrate/aen den houck vāder ouder halle daer stont een ryckelic parck/daer in dat sadt een huytnemēde schone maecht/ seere costelick ghehabitueirt/met ryckelicke pruweelen vp het hooft / eñ aen hueren hals / ende si hadde hanghende bouē hueren hoofde een lelye van goude / ende vp hueren schoot laghen eenen Leeu eñ eenē Lupaert/ghelyc of si malcanderen ghecust hadden/ende daer stont ghescreuen in gulden letterē. Leo et pardus in gremio flosculi se amplexi sunt sub lilio. Ende tes te wetene/dat achter dē Leeu die swart was/ ende beteekende tgraefschip van Vlaendren/lach oec eenen gouden Leeu/die welcke beteekende thertochdom vā Brabant/ ende achter dyen lach eenen rooden Leeu/ ende dye beteekende Lutcenburch/eñ achter den Lupaert van Jnghelandt lach den gouden Leeu van Aquitanien/eñ den gouden Leeu van Normandyen/ welcke Leeuwen alle costelyck ghestoffeirt waren van goude ende vā seluere/ende costelicke schilderye. Ende aen elc eynde vanden parcke stont eene ryckelicke vrauwe / deene metter wapene van Vlaendren/ende dandere metter wapene vander stede van Brugghe / welcke vrauwen hadden elck eenen bouck in die hant/ daer in ghemaect was een herte duerschoten/ende aen tander syde eene gulden croone. Ende dat presenterende der peghenwoordegher bruyt. Eñ dit voorß parck was binnē al verschildert wit ende blaeu.

¶ Item die Oude halle was al behanghē
vā bouen tot benedē/ met nyeuwen laken
roodt/wit/ eñ blaeu. Eñ in die voope vāder
nyewer halle/ waren blijdelic gheblasen/
alle die seluerē trompetten eñ claroenē/ in
die jegenwoordichept vāder voorē brupt

¶ Die cleene neerijnghen.

¶ Item up die marct voor thups gheheetē
tncœriaens hooft stont een schoone poor-
te/ Eñ daer up een schoon parc/ hoe dat die
coninc Assuerus trauwede die schone ma-
ghe Hester/ eñ daer stondt ghescreuē naer
volghende. Assuerus rex persarū cui he-
ster formosa ōnis oculis graciosa placuit
dixit ad eius cubiculum dyadema Regni
capiti eius imposuit/ cunctis principibus
cōuiuium.

¶ Die Makelaers.

¶ Item up den houck vā sheergherwijns
strate/ tot aē thups vā sinte Martijn/ daer
stont een rijckelicke poorte/ eñ een schoon
park daer bouē datmen tooghde den ion
ghen Tobyas/ trauwende dye dochtre vā
Raguel/ eñ Gabulon cōmende huptē Ra
ges verblijdt sijnde vander salegher Bru-
locht/ sprac int ghescrifte dese woorden.

Benedictio super vxorem tuā/ et super pa
rentes tuos/ vt videatis filios vestros/ et fi
liorum vestrorū/ vsq; ad terciam et quartā
generationē.

Nota.

¶ Item het es waer/ dat alle dese figueren
vandeser hoogher brulocht gheordōneirt
waren/ ter goeder waer ōme/ als gode bid
dende/ dat dese edele ende hooghe brulocht
in salichedē vulhenden mochte. Eñ dat sy
mohtē ghecrijghē saleghe generacie ter
eeren gods/ ende ten weluarene van allen
Spinchen landen.

¶ Oock salmen wetē dat op den meesten
deel van desen poortē stondē maechdekins
die velcke der brupt stropdē/ als si passeir-
de excellentelic coorne ende roose bladeren
eñ varen vp alle dese voornoomde poortē
diuersche instrumentē vā muysijcken. Eñ
in dieser mãniere was dese edele brupt ont
fanghen/ twelck haer seere danckelic ende
beqiame was.

¶ Eñ me Vrauwe die Brupdt aldus ont-
fanghē sijnde/ so waren die vander wet vā
Brugghe al nyeuwe ghecleedt/ met swar-
ten laken van Damast. Eñ si trocken by
me Vrauwe die brupdt/ alst tijdt was ende
pas gaf. Eñ si presenteirdē haer eene nyeu
we sinte Margriete van seluere vergoudt
meesterlic ghewrocht/ weghende. xl. marc
trops gewichte/ die welc si in dancke nam.

¶ Item up den sondach vander Brulocht
Hertoghe Kaerle gaf elckē heere die van-
der oordene was vandē toopsoene/ eenen
Roodē goudē laken keerle tot eenē brupdt
sticke/ eñ daer naer andere officierē vandē
houe/ haddē swart lakē vā damast/ eñ an
dere die haddē camelot/ elc naer hoochept
van state ofte officie/ eñ andere cleene had-
den swart laken/ ende die alder minste die-
naers haddē al nyeuwe cleederē/ blaeu eñ
wit/ ten fijne so datter nyement en was in
thost/ ten bleec dat hi een brupdt stuck had
de ende verblijde metter brulocht vander
voorē Brupdt.

¶ Item bouē der poorte vandē houe daer
stont een chierlic puweel vā houte ghesne
den/ eñ was een tafereel met. ij. guldē leeu
wen/ die welcke hilden Hertoghe Kaerls
wapene/ vulmaectelic met sijnder oordene
Eñ daer ontrent hinghē alle dye wapenē
vā sinē landē/ eñ aen elc sijde vander poor-
te stont een schottere/ deene was een Cra-
nekinier/ ende dander was een turcx Aert
chier/ hupt wiens pijlen goedē wijn vloep
de/ in twee schoon steenē vonten daer toe
gheordōneirt/ vā welckē wijn dat elc drinc
kē mochte diet gheliefde/ ooc warenð scho
ne nappē toe ghemaect ō hupt te drinckē.

¶ Item binnē den seluē houe aen die west-
sijde daer die consierge woont aendē muer
daer stondt eenē ghulden boom ghewron
ghē/ eñ een nest daer vp/ daer inne dat sadt
eenen pellicaen/ die sijn ionghē opende sijn
borst/ eñ hupter borst liep meest alden dach
goeden ypocras.

¶ Dit es die ordōnancie vander Sale.

¶ Item aen die oost sijde vāder plaetse eñ
aen die supt sijde vander cappelle lancx dē
ouden caetspele/ was ghetēmert een sale/
bi tēmerlieden vā Bruessele/ alsoot voren
vērhaelt es/ eñ vandē Tritsoore westwaert/
so warē die bãckē trappewijs ghemaect/
daer vp dat stondē eñ satē die vrauwē dye
daer quamē om die feeste te siene. Ende in
twest eynde vāder sale so was ghemaect

een staedge byCans also breedt als die sale wijdt was/eñ daer warē vp ghespeilt bat tementen/eñ was al behanghē met tapijt serye vander wapene vanden Hertoghe Kaerle / ende daer waren voren ghemaect seuuende gordijnē vā groenen sempte. Eñ als die vrauwen dansten ende houeerden/ soe stonden dye speillieden daer vppe met grooter triumphe. ¶ Item in dye Sale voort waren ghemaect hanghende twee groote Casteelen van schilderye / elck Casteel met acht aermē/eñ vp elckē aerm een groote wassene keersse / eñ aen elck casteel stonden.vij. groote spieghelen also rijckelick alsmense makē mochte. Eñ huyt den eenē casteele neffens ter tafele vāder bruyt quam by tijden een drake/ die vier schoot/ twelcke seer wonderlic was om sien/ende draepde tvoorseyde casteel nv eens nv anders/ooc warē inde voorš casteelen diueersche personaedgien vā mānekins/dansende/eñ andere vreimtheden bedrijuende.

¶ Itē aen elcke sijde vandē casteelen lancx der salen hinghē.vi.houtē crucen gheschildert wit eñ blaeu/ eñ vp elck cruce stonden vijf wassene keerssen/ sonder dye toortsen/ diemen achter die sale drouch/ende was so wonderlic eñ vreimdt om sien/ dat hē elck verwonderde. Ende voort vandē bancketten/eñ maeltijdē/eñ ioostementē/die staen hiernaer in tlanghe in tsapt van wapenē dat mijn here Anthonis die Bastaert dede ter weerdicheyt vāder edelhede eñ vāden hooghen ende excellente feeste/ende ooc ter eeren vandē vrauwen ende ioncvrauwen diere waren.

¶ Hier naer volcht dye cause vanden Steickspele vandē gulden boome/ eñ hoe dat vulbrocht was tsapt van wapenē bi mijn heere anthonis die Bastaert/ende hoe die rijckelichedē vāder feeste vulbrocht waren.

¶ Dat.lv. Capittel.

Die hooghe eñ excellente Ruddere mijn heere Anthonis die bastaert van Bourgoengien / hẽ onlancx naer der midder nacht een vreimt visioen gheschiet sijnde / byder gracie ende voorsienichept vã Venus der goddinne / als dat hẽ dochte dat hi gheredẽ quã in vreimdẽ landẽ / vele wõderlicke auentuerẽ lijdende byder hulpe eñ bystãdichede van Venus voorš. Also hẽ dochte dat een vrauwe gheheeten vrau Eere / hẽ brochte in een verborghẽ eylant / ende dat die vrauwe van dien verborghen Eylande terstont haer mueghende hant aẽ hem slouch / ende leedene als gheuanghẽ man in een besloten costelic casteel / daer hi vant vele andere gheuanghene Rudders / dye welcke voorš vrauwe hadde eenen Naen van sulcker subtijlhept sijnde / dat hy eenẽ Ruese gheuanghen hilt met een selueren ketene. Eñ dese Ruese sadt ghebonden aẽ eenẽ gouden boom / neffens welckẽ boom stont een pyroen vp drie pylaren / deen neffens den anderẽ / groen / peersch / eñ ghelu / ende daer vp sadt desen voorš naen / wachtende wie dẽ voorš Eylãde nakende was Ende in dit voorš visioen opẽbaerde haer die voornoemde vrauwe vanden Eylande voorš / ende seyde dat hy nemmermeer hupt hueren handen gheraken en soude / of hi en moeste belouen te doene een faept van wapenen peghens elckẽ Rudder dye van bupten cõmen soude. Ende so wie dat ter cõmen wilde / dye moeste cloppen met eenen goudẽ hamere voor die poorte daer toe gheordõneirt. Ende die Naen sijn cloppen hoorende / soude met den gheuanghẽ Ruddere gaen ter poorte / eñ halen dẽ rudder vã buptẽ inne / dies soudemen sijn wapene hanghen aen den guldẽ boom voorsept / in een ghedinckenesse vã groter eere ende dit vulbringhende / soude hi hem seluen moghen verlossen. Ende mijn heere anthonis die bastaert voorš ontspronghẽ sijnde hupt desen vriendelickẽ visioene beloefde in hem seluen dit visioen te vulcommene in properen persoone openbaerlicke voor alle dye weerelt vp den seluen tijt / ter eeren van allen edelen / vrauwen / ende ioncfrauwen. Ter welcker cause mijn heere Anthonis die bastaert voorš / dede stellẽ eenen gulden boom te Brugghe / vp dye marct / ende dede maken een driecante pyroen / met drie pylaren / groen / peersch / eñ ghelu. Ende rontdõme den pyroen daer stont ghescreuẽ in gheluwe letterẽ aldus.

De che pyron nullup ne prent meruellie
Car cest vng ẽprise q̃ noble cueurs reuelie
Pour souuenir de la tant hõnoree
Dame dhonneur ⁊ lapsee / celer.

¶ Item mijn heere dye bastaert voorsept / ghecreech eenen Naen ende eenen Ruese inder seluer manieren dat hem het visioen ghebuerde / ende was gherieuende al dat cõmen en gaen wilde. Ende es te wetene dat mijn heere dye bastaert hem dede heeten den gheuanghen Ruddere / ende daer was te winnene een peert met harnasch / ende verdecsele. Eñ tes waer dat dese edele bastaert maken dede voor dye halle vp die marct eene costelicke poorte / met twee schone torrens / daer sijne trompetten vp waren. Ende hupt elcken torre stack eene witte sijden banniere / met eenen gulden boom. Ende aen die duere vander poorte stont eenen guldẽ boom / ende in sghelijcx vp tmoorteynde vander poorte stont oock eene gulden poorte / verchiert met gulden boomen / ende daer hinc aen eenen gulden hamere om voor dye poorte mede te cloppene. Ende dit steickspel hiet tspel vanden gouden boome.

¶ Dit gheschiede tsondaechs ten steicspele / eñ sauens ten banckette seer rijckelick.

Item vp dẽ derdẽ dach vã Hoymaent / int iaer ons heren. M. iiij.c. eñ. lxviij. so was ghehoudẽ dye voorš brulocht vandẽ seer hooghe eñ moghende prinche dẽ hertoge kaerle vã Bourgoengien / eñ van sijnder gheselnede Margriete vã Yoorck / sustere vandẽ seer hooghe eñ mog[...]ende prinche Edewaert coninc vã Inghelãt. Eñ vp den seluẽ dach / so was die brupt voorš naer die maeltijt vãder noene ghecõmẽ ter marct / te Brugghe int hups ghenaemt Cranenburch / õme twoorš parc eñ feyt van wapenen aen te siene. Ende peghens den auent

ontrent tusschẽ dẽ.v.eñ dẽ.vi.huerẽ/so ari
ueirde voor mer vrauwe voorß een Naen
kin/verselschipt met twee officiers vã wa
penẽ/deene ghenaemt la Roche/ eñ dãder
den guldẽ boom/leedende eenen Ruese by
eender selueren ketene. Eñ si daer cõmen
de/ presenteirdẽ der vrauwẽ eenege articu
len/in manierẽ vã saepten van wapenen/
waer of tinhouden hier volcht.

Item dit ghedaen sijnde/tselue naenkin
leede den seluẽ Ruese recht tot den gulden
boome/byten welcken was een pyeroen/
alst voorß es/ daer dat voorß Naenkin vp
ghestelt was in eenẽ setele/ eñ voor hẽ een
ryckelick laken/vp twelcke stont een qua
draen/in vorme van eender orloodge van
der zee/alleenlijc loopende een half huere.
Eñ seer corts daer naer dit voorß naenkin
metsgaders die twee officiers vã wapenẽ
leedẽ den voorß Ruese totter poorte vandẽ
goudẽ boome/eñ daer vonden si eenẽ seer
edelẽ Rudder in een osbare/ghenaẽt mijn
here vã Rauesteyn/ dẽ welckẽ osbaer ver
chiert was vã schilderye vã sijnder deuijse
verdect met een rijckelic verguldẽ laken/
eñ twee swarte peerdẽ die dẽ osbare drou
ghen/eñ was verselschipt met viere Rud
ders/ houdende die hant aen dẽ seluẽ osba
re/ eñ warẽ alle viere ghecleet met blaeu
wen fluweele. Eñ achter dẽ voorß osbare/
so quã een graeu Sommier/ dragende.ij.
coruen verdeckt met swarten fluweele/be
hanghẽ met grotẽ selueren bellen/eñ met
meer andere stucken vã seluere vander de
uijse vanden voorß heere van Rauesteyn.
Eñ daer was ghepresenteirt aẽ die voorß
officiers vã wapenẽ eenẽ schilt ṽwapent
met sijnder wapene/õme die ghedreghen
eñ ghestelt te wordene aen dẽ guldẽ boom/
in teekene õme te willen ghenoughẽ den
Ruddere mettẽ gulden boome/ in die wa
peninghe bi hẽ aenghenomẽ byder vrau
we vandẽ verborghenẽ Eylande tinhou
den vandẽ seluẽ capitele. Eñ alsoe was by
den voorß Ruese eñ Naenkin/ gheleet die
voorß here vã Rauesteyn tot voor die vrau
wen/hẽ lieden reuerentie doende/ eñ van
daer hẽ presenterende voor die Juge/ende
doe keerde hy weder/eñ vertrac tot byptẽ
der Reke. Eñ corts daer naer quam hi we
der/eñ met hẽ die voorß Sommier/ eñ.v.
Rudders/eñ ioncheren met hem te peerde
in sijn ghesellschap/ eñ si hadden die ghetu
ghen blaeu vã sijnder deuijse/ behanghen
met selueren bellen/eñ ghecleet met habij
tẽ vã blaeuwe met orfauerye vã fluweele

Item die voorß gheuanghẽ Rudder by
der vrauwe vanden verborghene Eylan
de/ hi was in een pauwelioen van witter
side eñ ghelewe/ eñ daer was hi vp ghese
ten ghewapent eñ al bereedt om dye gla
uie in te leggene/eñ was verselschipt met
vij. Rudders eñ ioncheeren/met rocxkins
vã wit laken vã damast/gheseten vp peer
den/verchiert met peerschẽ fluweele/ ende
dat gestoffeirt met grote goudẽ doppen/
eñ vp die doppen grote seluerẽ bellen. Eñ
die voorß gheuanghen rnddere hadde vp
sijn peert een seere rijckelicke verdecsel vã
peerschen fluweele/eñ.vi.paedgen die die
hant hilden aen tpauwelioen. Eñ dit ghe
daen sijnde/si redẽ metter glauien deen ye
ghens dẽ anderẽ/die voorß half huere ghe
duerende. Eñ die voorß gheuanghẽ Rud
dere brack vijf glauien. Eñ die voorß here
vã Rauesteyn brac maer twee glauiẽ. Eñ
daer naer tvoorß Naenkin blies den hoor
ne/eñ dye voorß Rudders trocken achter
waerts/ende dit gheschiede vp den voorß
dach. Eñ elck reedt noch eens vp den ande
ren/een ionste doende ter eerẽ vandẽ vrau
wen/ waer of datter nyemant gherocht
en was.

Item vp desen seluen dach was Kaerle
de Valoys graue van Vlaendren.ẑc. ghe
cleet met eenen langhen keerle/ een elle of
meer slepende vp deerde met grote wijde
opene mauwen van ghelijcker lancte/ eñ
was een root gulden laken vlu vp vlu/eñ
gout vp gout/keerle eñ mauwẽ gheuoert
met sabels/ eñ sijn paedgien/ eñ sijn voet
loopers warẽ ghecleet met blaeu fluweel
van orfauerye gouden ende selueren. Eñ
doe ghinck die voorß Prinche ligghen by
sijnder bruyt/in thuys van Cranenburch
die welcke bruyt doe ten voorß huyse ghe
commen was met rijckelicke gulden wa
ghens/ metter Ducesse vã Noordtuelt/eñ
met der iongher princherse vã Borgoen
gien/ dochtere vanden Hertoghe Kaerle

voorꝭ/ōme te siene die ghenouchte.

Item up dē seluē dach sauents ten banckette/die Hertoghe Kaerle als doe brudegom sijnde/ sadt inden middele vander tafele voorꝭ/ ende in Tooseynde vande sale te sijnder rechter hant sadt die bruyt Margriete van Yoorc/ ende die wedewe vandē Hertoghe Phelips/ wyens siele god ghenadich sy/ moedere vanden voorꝭ brudegōme/ ende haer volchde me ioncfrauwe Marie vā Borgoengien/ die dochtere vā den voorꝭ Hertoghe Kaerle/ dye bisschop van Vendune.

Die legaet van Roome
Die bisschop van mets
Die bisschop van Camerijcke
Een edel rudder huyt Borgoengien.

Ende aen die slincker sijde vanden Hertoghe Kaerle sadt die wedewe vanden Hertoghe van Noordtwijck
Die bisschop van Salsbry.
Me vrauwe van Arguwe
Eñ die bisschop van Hutrecht

Item voort alle die tafelen die inde voornoemde sale waren/die warē alle ghestoffeirt van sittende persoonen/vā Rudders vrauwen/ ende ioncfrauwen. Ten welckē banckette/ ofte auētmael warē ghedient .xxx. schuetelen spijsen vā rooste/ waer toe dat gheordonneirt waren .xvij. schepē/ te wetene huyter name vanden .xvij. landē/ daer die voorꝭ bruydegōme here of was/ welcke schepen waren ghemaect vā houte/als craken/hulcken/craueelen. Eñ dese voorꝭ schepen waren alle vergout met fijnen goude/ so costelick datter hē elc in verblijdē mochte diet sach/met meersen/ ghetau ende taclen al van goude/den mast eñ ra al vander ghelijcken/ eñ elc schip was verchiert met diueersche wapenen van alle den landen/ ende elc schip was gheuult van alle maniere van rooste/ datmen conste ghepeynsen/ so dat die spijse so hooghe lach in die voorseyde schepē totter haluer lanckte vanden maste/welcke schepē waren oock ghestoffeirt met mannen vā wapenen/ende van bussen ende serpentijnen elck gheschict tsijnder behoorlicker stede/ so den schepen toebehoort.

Item die sauffen dienende ter voorꝭ spijsen die waren ghedient in heyspinghen eñ in booten vanden voorꝭ schepen/ oock alle ghemaect van ghelijcker stoffe ende costelicheyt als dandere voorꝭ schepen. Eñ ten fijne datter noch memorie sy langhe tijt vāder voorꝭ triumphe/ so staet in sommeghe coronijcken een schip ghemaeckt/ inder manieren also dat toe ghinck. Ende noch vintmen in sommeghe kerckē eeneghe vanden seluē schepen in wesene/ wāt ic Andries die smet die dit screef/hebbe een sien staen voor die langhe moeder Gods/ in sinte Saluators kercke in die stede van Brugghe.

Item noch soe warender ghedient .xxx. pasteyen/ eñ bouen elck so stont eenen rijckelicken torre ghestoffeirt vā goude ende van anderen diueerschen colurē/ welcke torrē costelic behangē warē mettē wapenen vanden landen eñ steden vandē voorꝭ Hertoghe Kaerle/ twelc seere schone was om sien. Ende binnen der voorꝭ maeltijt quam in die sale eenen grotē Eenhoorne/ eñ hi hadde vp sinen rugghe eenen guldē Lupaert/ houdende inden claeu een bāniere metter wapene vā Inghelant/ eñ eene schoone Margriete/ die leedede dē voorꝭ Eenhoorne lancx der sale van tafele ter tafele. Ende daer naer soe quam daer eenen groten leeu/ daer vp dat sadt eenē schonē Cheraphin/ houdende in die hant eene costelicke bāniere metter gheheelder wapene vanden voorꝭ Hertoghe vā Borgoengien/ eñ ghinc in sghelijcx van tafele te tafele/ twelc seere vreimt was om sien.

Item daer naer so quāmer eenē groten Kemele/ gheladē met twee korue/ eñ daer vp sadt een mooriaen/ die in sghelijcx van tafele te tafele ghinc/ vghifstende die ioncfrauwen vā dat hi huyt sinen paenderen haelde. Eerst een ghecrooneirde duuinne/ eñ veel partrijssen/ ende deelde oock elckē costelicke Tregye.

Item tes te wetene dat in die voorꝭ sale stont ghetēmert een Tresoor .vi. trappen hooghe/ daer vele costelicke pruweelen vp stonden van gouden eñ selueren flasschen eñ cannē/ eñ costelicke nappē sonð ghetal/ onder welcke warē .iij. costelicke pottē fijn cristallijn ghestoffeirt met goude/ so datmē

die costelicheyt vanden juweelen nauwe soudē connē gheschrijuē.

¶ Dit ghesciede smaendaechs ten steicspele/eñ tsauents ten banckette.

Item doe quā mijn heere vanden casteele Spon/hē seluē presenterēde vp die Neke/die welcke sandt ten voorß guldē boome eenē schilt verwapent met sijnder wapene. Eñ dat ghedaen sijnde/quā voor hē die voorß Ruese/gheleedt bydē voorseydē Naen/ghebondē metter ketene als voren Eñ die Ruese nā dye voorß here vā Spon byder mane van sinen peerde/eñ leeddene tot voor die vrauwē/ōme hē liedē reuerencie te doene. Eñ daer dē Juge presenterende/ eñ sijn peert was verchiert met gulden lakene/eñ achter hem haddy.ij.paedgien/ wiens peerden vchiert warē met peertsch guldē lakene. Eñ die paedgien warē ghecleet met groenen sattijne/eñ noch hadde hi in sijn ghesellschip.vij.Rudders eñ edele mannē/ghecleet met mantelkins vā groenen sattijne/ghenouch ghelijck den voorß paedgen.

¶ Item die huptcomste vā mijn heere die bastaert was huptnemende costelick/ sijn peert was verchiert met guldē laken cramosijn/eñ met hē vier edele mannē vā sijnen huyse/ wyens peerdē warē verchiert met wittē lakene vā Damast/eñ daer vp gheboorduert guldē boomē. Eñ dese voorß edele mannē warē ghecleet met schoonen tanneptē sattijne. Eñ si redē peghens mal canderē/tottē ghetale vā.xviij.ioustē/binnen dē welckē si brakē.x.glauien/ te wetene mijn heere dye bastaert.viij. eñ dander maer.ij. Eñ die here vandē casteele Spon vulquā bi mijnē here den bastaert/behouden dat sy daer naer noch ter eere vanden vrauwen noch eene iouste deden/vanden welcken gheen gheraect en was.

¶ Item daer naer quam Chaerle de visau aen die voorß lijste/die byten naen gheleet was voor die vrauwen/om hē lieden reuerencie te doene/eñ vā daer voor dē Jugen/ eñ sijn peert was verchiert met orfeuerye vā goude eñ vā seluere/gheboort met peerschen lakene/eñ ghestrijpt/eñ daer vp besaeyt met sijnder deuijse/eñ was ghaccompaengiert metten aertchiers van mijnen gheduchtē heere die hem dienden te voet/ eñ met hem was een edel man te peerde/ die hem diende vander glauie. Eñ hi was ghecleet met eender Jorneye vā orfeuerye vander seluer leuereye vanden Hertoghe Kaerle.

¶ Item mijn here die bastaert die vertrocken was/quā weder metter glauye in die hant peghens den voorß Chaerle/eñ hadde doe syn peert verwapēt met ghetughe vā orfeuerye/ daer aen dat hinghen grote bellen vā seluere. Eñ reden deen peghens dandere/tot den ghetale vā.xxi.loopē/ binnen den welcken warē ghebroken bi mijn here den bastaert.ix.glaupen/ eñ bydē seluen Chaerle.viij.glaupen/ende die sulcke waren ghebroken die croone of/som indē middele/eñ som byden eynde. Eñ dit ghedaen sijnde/men blies den hoorne/ doē liepen sy noch eenen loop/ ōme te vuldoene/ twelc was sonder gheraken.

¶ Item daer naer was dye incomste van mijn here vā Fienes/ die allo ghecleet was als die Ruese/eñ die Ruese ghinck hem halen eñ leeddene tot die vrauwen/ om hem lieden te doene reuerencie/eñ vā daer voor die Jugen/ eñ sijn peert was seer rijckelick verchiert met swarten fluweelen lakene/ gheboorduert met gouden lakene van sijnder deuijse/ eñ vp den rugghe vā sinē peerde so was een rijckelicke blomme gheboorduert vā goude/ eñ hy hadde.iiij.paedgen ghecleet met tannept fluweel ende blaeu/ beleydt met orpheuerye/ met cleenen capproenkins tannept/ gheboorduert vā ghelijcken/ eñ hi hadde met hē.vij.peerdē met paedgē/ende andere. Deerste paedge sijn peert was vchiert met orfeuerye/met grote clocketten vā seluere daer vp. Die tweeste met selueren bellen seer rijckelick. Die derde verdect met gulden lakene/ verdect met Ermijnen. Die vierde was verchiert met fluweel cramosijn/ gheboort oock met Ermijnen. Dye peerde knape hadde een peert in die hant/ verchiert met gulden laken cramosijn/ ende den sadele van ghelijcken/ eñ tpeert vanden palfernier was verchiert met blaeuwen fluweele/ gheboort

met orfeuerye. Eñ hadde in sijn ghefelscip vier edele Rudders / ende andere ionchee-ren. Eerst mijn heere Jacob van Lutcen-burch sijn oom / mijn here vā Rouchy sijn recht sweer / mijn heere van Luttenburch sijn broedere / ende mijn heere de markijs vā Ferrare / hebbēde die twee laetste peer den vercleet met blaeuwen fluweele / ghe-boort met orfeuerye met groote bellen vā seluere / ende die edele mannen waren ghe cleet met iornepen van swarten fluweele / gheboort met twee groote gouden lette-ren vander deuijse van mijn heere vā Fie-nes / eñ noch menich andere Ruddere met hem costelic ghecleet van diueersche colue ren / in sijde ende in fluweele / elck om coste lics ende eerlicst.

¶ Item mijn here Anthonis dye bastaert quā weder hupte verchiert sijn peert met costelic groen goudē laken / gheboort met orpheuerye van seluere. Ende hi hadde te dien daghe in sijn ghefelscip vele edele mā nen van sijnen huyse / onder welcke edele mannen datter viere waren die haer peer den verdeckt hadden met wit lakene van damast / gheborduert met gulden boomē / ende hadden iornepen van tannepte satij-ne / vp haerlieder wambaysen. Ende dese twee redē deen peghens dādere seer clouc-kelick. xxiiij. loopen / binnen den welcken loopen waren ghebroken by mijn heere die bastaert. xi. glauien / ende bytēn voorē Fienes. vij. Ende dit ghedaen sijnde / men blies den hoorne. Ende noch liepen si elck eenen loop ter eere vandē vrauwen / maer twas sonder gheraken.

¶ Item vp dyen dach was dye Hertoghe Kaerle van Bourgoengien ghecleet met eenen langhen keerle / van swart gouden lakene eñ / gheuoert met sabels / ende sijn paedgen ende voetloopers warē alle ghe cleet met blaeu gouden laken.

¶ Item den seluen dach sauents ten banc-kette was ghetoocht drie personaedgien / Die ionchept van Hercules / hoe dat hi on der ander dieren verwan twee serpenten.

¶ Item daer naer was ghetoocht eenen griffoen also groot als een peert / die welc-ke ghinc van tafele te tafele / eñ keerde sijn hooft ende sijn ooghen in sijn hooft / ende sijn tonghe in sijnen bec / twelc seer vreim-de was om te siene.

¶ Dit ghesciede sdysendaechs ten steicspele / ende sauents ten banckette.

Item mijn heere van Lutcen-burch was byden Ruese ende byden Raen gheleet / om reue rencie te doene den vrauwen / ende van daer voor die Jugen. Eñ sijn out fuere ende cleedinghe was van orfeuerye vergult / ende hy hadde. v. paedgen / ghe-cleedt met orfeuerye. Deerste hadde sijn peert verchiert met blaeu seluerē lakene. Die tweetste van laken vā Damast / ghe-borduert van orfeuerye wit / met grooten troncken van bellen van seluere. Die der-de van swartē fluweele / gheborduert met grotē grieschen Y vā goude. Dye vierde met maerters / mettē ruwen hyptewaert. Die. v. ste met gulden laken cramosijn.

¶ Item dye voorē gheuanghen Ruddere byder vrauwe vanden verborghene Ey-lande was verchiert met fluweele tānept / met barbacanen ende letteren van goudē draden / ende hupten barbacanen vloghē viereghe vlammen. Ende ōme dieswille dat tarreest vā mijn here vā Lutcenburch ghebroken was / hi schiet van daer / sonder te vulcōmene twoorē capittele / twelcke hē die gheuanghen Rudder consenteirde.

¶ Item dye incomste van mijn heere van Arguwe / hi was ghelijck den anderē ghe-leet bydē voorē Ruese ende Raen / eñ had-de sijn peert verdect met peerschen fluwee len laken / gheboort met selueren laken / eñ hy hadde drie paedgen ghecleet met palt-rocx vā groenē fluweel. Deerste sijn peert was verchiert met schoonen gulden lake-ne cramosijn. Dye tweeste was verchiert met peerschen fluweele. Dye derde met behanghē blaeuwē fluweele / met seluerē bellen. Eñ die voorē here vā Arguwe had de sinen schilt ghedeelt blaeu ende groen / ende hi brack. xiij. glaupen.

¶ Item doe quam die gheuanghen Rud-der weder hupte / verchiert met wit laken van damast / besaeyt met gulden tranē / eñ dye voorē gheuanghen Ruddere brac ooc xiij. glaupen.

¶ Item dye incomste van mijn heere Anthonis vã Halwijn was bydẽ Ruese ende Raen gheleet als dander / õme den vrauwen te doene reuerentie. Eñ hi hadde sijn peert verchiert met swarten fluweele / gheborduert met goudẽ draden / in manieren van roosen met grote selueren bellen. Eñ dye borduere van sijnder verdecxsele was vã guldẽ laken cramosijn / eñ met gheborduerde griecsche Y Y. Ende hy hadde drie paedgen ghecleet met orfeuerye. Deerste was verchiert met graeu gulden lakene. Die tweeste van orfeuerye wit / met grote doppen vã seluere. Die derde met fluweel cramosijn van selueren lakene. Ende dye voorß heere Anthonis vã Halewijn brac vijf glaupen seere cloeckelick.

¶ Item dye gheuanghen Ruddere quam huyte verchiert met seluerẽ laken cramosijn / gheborduert ende besaept met orfeuerye / eñ brack drie glaupen.

¶ Itẽ hertoghe Kaerle was ghecleet met eenẽ langhẽ keerele vã goudẽ orfeuerye / gheuoert met sabels / eñ sijn paedgen ende voetloopers haddẽ graeu fluweelẽ keerls

¶ Item sauens ten banckette waren ghedeckt alle die voorß tafelen / eñ daer waren doe gherecht.xxvi.schotelen roost / eñ.xxvi pasteyen / elc verdect met een pauwelioen metten wapenen vanden landen vanden voorß Prinche. Eñ vp elcke pasteye stondt een man bouen hebbende eenich engien / om die pasteye vp te brekene / deen een spade / dandere een hamere / die derde een pijcke / eñ ouer troost stonden tenten verchiert met wapenẽ vandẽ landen eñ stedẽ toebehoorende onsen natuerlickẽ heere eñ prinche den Hertoghe Kaerle voorß. Eñ met sijnder deuijse / te wetene / Je lay emprijs / eñ twoordt vãder voorß me vrauwe Margriete / bien en auienge.

¶ Item daer was ooc inde voorß sale ghestelt eenen torre rijckelic ghestoffeirt / naer den torre vã Gorckem in Hollant / in welken torre was wonder te siene / daer warẽ inne gheeten die vp die scalmeye speelden eñ vp trompetten. Ende daer waren ghemaect Ezels die songhẽ / ende daer waren Euerswijnen die speilden vp grote fluytẽ eñ daer warẽ Beeren die speildẽ vp luten eñ elck dede tsine bi ghebuerte / dies wasser een vp den voorß thorre dye tusschen elcke poose een ghenoughelick dichtkin seyde. Eñ ten laetsten quã daer een Scemijnckel twelc danste dẽ morisschẽ dans / daer õme dat seere ghelachen was / welc Scemijnckel vandt vp dẽ torre een mersman ligghẽ slapende. Ende tscemijnckele nam die spieghelen / spellen / eñ cãmen / eñ drouchse den ioncvrauwen / twelck een boerdelic dinck om sien was

¶ Dit ghesciede Swoensdaechs tẽ Steicspele / maer als doe en wasser gheen Bancket.

Item die incomste vã mijn heere Jan die Sacho / hi was gheleedt bi den Ruese / ende by den Raen als voorß / eñ voor hẽ hadde hi drie personaedgen van mooren huyt Slauonyen / sittende in paenders vp een sommier verchiert met blaeuwẽ fluweele gheborduert met groten gouden letteren Eñ die voorß sommier hadde een saufreyne vã stale. Ende dye voorß mer Jan was gheleedt vã eender vdoolder ioncvrauwe / die welcke sadt vp een tellende peerdt verchiert met gouden lakene cramosijn gheboordt met goudẽ dradẽ / eñ tpeerdt vandẽ voorß heere was verchiert met swartẽ fluweele gheboordt / eñ ghecruyst met orfeuerye. Ende hi hadde.iiij.Ruddere te peerde gheabilgiert ghelijc slauẽ / eñ eenẽ te voet hebbende eenen baerdt vã goude. Eñ een taerdge inde handt / Eñ cõmende voor dye vrauwẽ / presenteerde die voorß ioncvrauwe eenen brief / inhoudende dye cause van harer dolijnghe. Ende die voorß heere vã Haelwijn brack twee glaupen / ende hi begheerde aenden gheuanghẽ Ruddere dat hy te vredene wilde sijn / dat hy vertrecken mochte / twelck hem gheconsenteirt was / vp den seluen tijdt.

¶ Item dye incomste van mijn heere van Lutcenburch was ooc ontfanghẽ / eñ gheleet als voren / eñ sijn peert was verchiert met schoon blaeu gulden laken / gheboort met seluer laken cramosijn / ende oock sijnen schilt / ende hadde met hem.vi.schone Rossen van schonẽ diueerschen parueren

deerste vā fluweele cramosijn gebordueert
van orfeuerpe/vergult met grotē distelen
vp gheheuen/gheuoert met ermynē. Die
tweeste was verchiert met blaeuwen flu-
weele met groten goudē letterē vā sijnder
deuijse ghefrijnget met gouden draden.
Die derde was verchiert met swarten flu-
weele/met grote letteren vā sijnder deuijse
gheborduert/behanghē met grote seluerē
bellen. ¶ Die vierde was vchiert met peer
schen sattijne gheborduert met grotē diste
len vā orfeuerpe/met schonē looueren van
selfs/ eñ die borduere vā swarten fluweele
met gulden tranen/ eñ daer naer was een
peerdt inde handt gheleedt verchiert met
peersch gulden laken. Ende die knape die
voorš peerdt leede/ sijn peerdt was ver-
chiert met persch laken vā Damast swart
en wit/besaept met gulden letteren vā sijn
der deuijse. Eñ hi was gheacompaengiert
met dese naeruolghende heeren.

Mijn heere van Scales
Mijn heere vā Houdeuijle sijn broedere
Mijn heere van Fienes
Mijn heere van Lutcenburch
Mijn heere van Renthy
Mijn heere de Markijs van Ferrare
Mijn heere van Rouchij
Eñ die voorš heer Jacob vā Lutcenburch
brack.vij.glaupen

¶ Item de gheuanghē Ruddere was ver-
chiert met blaeuwen Fluweele met groo-
te scroon van seluere vp gheheuē/ende be-
saept met schrijnekins vā seluere seere rijc-
kelic om sien/eñ hy brack. vi.glaupen.rc.

¶ Item dincomste vā mijn heere vā Poy
tiers/was bi eender Vrauwe wit verdect/
eñ verchiert met perschen Fluweele/eñ der
Joncvrauwe peerdt was vchiert met wit
ten Sattijne / dye welcke presenteirde den
Vrauwen eñ Joncvrauwē een ghescrijfte/
waer of tinhoudē hier naer volcht/ seer ho
ghe eñ gheduchte excellente Princersse by
hu sendt mi bi huwer groter edelheyt een
seere edele eñ gracelicke Vrauwe/ eñ heeft
aen mi begheerdt dat ic bi hu cōmen soude
die Rudder ōme twermeersen vā sijnder be
lofte/dye welcke ooc beloofde sijn dienaer
te sine die ghetrauste van desen conincrijc
ke/si doet haer heetē die witte Vrauwe/ sy
heist onlancx kennesse ghehadt van desen
sticke/twelcke es vā edelder hantierijnge/
eñ vandē Pyroone vandē rijckelijckē gul-
den boome/tat es ōme vruecht te vermeer
sene in vromicheden vā wapenē den Rud-
dere die sijn glaupe doet beuē/ic presentere
my sijn dienareghe te sine met gheheelder
minnē/ōme hē te volghen in allē ootmoe/
deghē dienste. Ende tpeerdt vā mijn heere
Phelips vā Poitiers/was verwapēt met
cotter wapenijnghe vā sattijn/cramosijn/
ghefringet met goude / eñ behanghē met
groten coebellen van seluere/eñ sijn eerste
paedge was verchiert met swartē fluwee
le/met eē cruce vā fluweel cramosijn. Die
tweeste was verchiert met blaeu guldē la-
ken/eñ dye paedgen waren gheleedt met
capkins van peersch sattijn. Eñ die voorš
heere brack.x.glaupen.

¶ Item die gheuanghē Rudder quā huyt
verchiert met swartē fluweele / ende daer
vp groote bladeren van orfeuerpe/ eñ sijn
paedgen ende voetloopers waren al nieu
ghecleet met peerschen sattijne/eñ hy brac
ix.glaupen.

¶ Item dincomste vā mijn heere Glaude
van Vauderp/ was oock ontfanghen als
voren byden Raen eñ Ruese/eñ hy hadde
bi hem.x.edele mannen/ elc aen hebbende
een mantelkin van sattijne/voren groene
eñ achtere peersch/eñ een tamboerijn van
den seluē/wiens peert was verchiert met
peersch ende groen fluweel / gheborduert
met flecken eñ hasen / eñ met goudē draen
besaept/met groten selueren bellen.

¶ Item die gheuanghē Rudder quā huyt
verchiert met gouden lakē cramosijn met
eender bordueren/duerhauwen vā wit la-
ken/eñ hi bracdrie glaupen.

¶ Item dye Hertoghe Raerle hadde doe
aen eenen langhen keerle van blaeuwen
goudē lakene/gheuoert met sabels / ende
sijn paedgen ende voetloopers haddē tol-
nepen tannept fluweel vul van goude.

¶ Dyt gheschiede sdonderdaechs
ten steicspele/ ende tsauens ten
banckette.

Item dincomste van den Graue vã Zwolmen/ Hy was ontfanghen als vooren/ende hadde bi hem vijf schoon Rudders die welcke alte samen ghecleedt warẽ met Jornepen vã laken van Damast/peersch/ende swardt. Eñ sijn peerdt was verchiert van costelicken gulden lakene peersch/ eñ sinen schilt was verchiert met peerschen fluwele/met twee schoone letteren vã sijn der deuijse/Ende hy hadde vp sinen helm een vrauwen hooftcleedt seer lant/ende hi hadde een paedge verchiert van purpere/ behanghen met grooten seiueren bellen/ eñ brack.vij.glaupen.

¶ Item die gheuanghẽ Ruddere was verchiert met sattijn / cramosijn/behanghen met gorgerijnen van seluere / eñ hy brack als doe vijf glaupen.

¶ Item dincomste van mijn Heere Boudewijn/ dye hadde voor hem eeneghe van sinen dienaers/vercleedt met lakene/ende met fluweele/ eñ sijn peerdt was ouerdect van ghelijcken fluwele/ eñ daer vp behanghen met selueren bellen/Ende dye mannen waren ghecleedt met blaeuwen fluweele/gheboordt van vooren met houpen/ vp tfaetsoen van plumaedgen/Ende achtere/ met twee W ghecoppelt te gadere/ houdende met stocken onder ende bouen/ deene van goude/ ende dandere vã seluere eñ was verchiert met blaeuwen fluweele met groten plumaedgen/eñ vp sijn hooft hadde hy eene groote balsane ghefringet met witte / ende hy hadde drye paedgen/ Deerste was verchiert met blaeuwẽ fluweele gheborduert met grooten gouden letteren van sijnder deuijse. Dye tweeste paedge was ghecleedt met gulden laken cramosijn/ gheboordt met blaeuwen fluweele/ Dye derde paedge was ghecleedt met peerschẽ fluweele besaept met bellen van seluere/eñ hi brack drie lancyen seere cloeckelic met blijder herten.

¶ Item die gheuanghẽ Ruddere was verchiert met orfeuerpe/ met seluerẽ bellẽ vergult/eñ brack.viij.lancyen.

¶ Item dincomste van mijn here vã Kenthy/hi was ontfanghen als dandere/ende hi was gheacompaengiert van vijf Ruddeers ghelijck met mantelkins vã witten sattijne. Eñ sijn peerdt was verchiert met swarten fluweele/ binnen gheuoerdt met wittẽ sattijne/ eñ het fluweel duer hauwẽ met groten letteren/vp tfatsoen vã griecxse P/eñ sinen schilt vanden seluẽ/eñ vp sijn hooft hadde hi een rijckelicke plumaedge Eñ deerste vã sinen vijf Ruddeers was verchiert met blaeuwen/ gheborduert met diuersche letteren van sijnder deuijse/eñ had de borduere vã groen gouden laken/Dander waren verchiert met gulden laken cramosijn. Ende hi brack vijf glaupen/eñ een groot bardoen.

¶ Den gheuanghẽ mã quã doe verchiert met ghelewen sattijne/eñ dat besaeyt met hoofdẽ vã lupaerdẽ vã seluere/hebbẽde eẽ tonge inde mule vã selfs.eñ brac.v.glauiẽ

¶ Item vp dien seluẽ dach was Hertoghe Kaerle ghecleedt met eenẽ cortẽ keerle vã goudẽ orfeuerpe/ eñ sijn paedgen eñ voetloopers keerels vã tannept fluweel.

¶ Item vp den seluen dach sauents warẽ gherecht int bancket.xviij.schuetelen spijse/costelic ghestoffeirt/ met paeuwen verplupmt eñ verwapent/eñ swanẽ oocverwapent mettẽ wapenẽ vã sinẽ voorẽ landen eñ stedẽ/ eñ elcke schuetel spijse hadde eenẽ thorre/met eenẽ hert daer bouẽ staende/daer inne dat warẽ Araenie appelẽ/eñ Garnaet appelen/ seere schoone om sien.

¶ Item daer waren oock ten voorẽ bancket te Kemels ende Olyfanten/ ghe laden met tregie / ende andere diueersche specerpen/daer sy ouer tafele mildelick of ghedient waren. Ende dese beesten warẽ verwapent metten wapenen vanden landen vanden Prinche in diueersche manieren.

¶ In dit voorẽ bancket waren ghetoocht viere pointen vander vromicheden van Hercules. Teerste hoe hi vacht peghẽ den viant/eñ verloste sijn vriendẽ hupterhelle Tweeste hoe hi street peghens vele heren eñ vrauwẽ. Tderde hoe dat hi verwan een groot serpent/eñ slouch hem thooft of / eñ wan sijn.vij.ionghen. Tvierde hoe hi verwan eñ dootslouch.vi.grote dierẽ / eñ hoe die vander stede hẽ vp gauen/eñ crooneirden hem. Eñ daer naer soe waser een sot dye mede cõmen was hupt Inghelandt/

die vele lichticheden dede/ ende vele goede troenie bedreef/ daer ouer tafele/ daer herē eñ Vrauwen in verblijden.

¶ Dit gheschiede sonpdaechs tē steicspeele maer daer en was gheen bancket/

Item die incomste vā mijn here Anthonis de Riuieres/ here vā Schales/ broedere vander Coninghinne vā Inghelandt/ hy was vchiert met guldē cramosijn/ peersch ende sijn eerste paedge was verchiert met swarten fluweele/ voor die borst ghestrijpt met seluerē bellen/ op tfatsoen vā Akelepē Die tweeste paedge was vchiert/ met gulden lakē Carmosijn/ gheboordt met swarten Fluweele/ eñ ope voorß boorden warē gheborduert. Ope derde was vchiert met fluweele/ coluer van asschen/ verdeckt met gulden laken/ duerhauwē op tfatsoen vā borduere/ eñ met gulden letteren/ eñ bouē dien met selueren bellen. Ope vierde met purpere/ met eender borduere getandeirt met selueren laken/ eñ beneden met swarten fluweele ghefrijnget/ eñ met doppē vā fijnen gouwe/ ende op tvoorß purpere was een borduere vā Akelepen/ die vijfste vā seluerē lakē/ fluweel/ cramosijn ghetandeirt/ met goude/ eñ met groote selueren bellen. Die seste met blaeuwen fluweele ghedeelt met ermpnen/ behanghē met seluerē bellen/ in fatsoene vā peeren/ eñ gheborduert met Akellepen. Ende alle dese ses paedgen hadden aene mantelkins vā groenen sattijne ghefigureirt. Eñ dese voorß here brac twalef lancien.

¶ Itē om dat die voorß gheuanghē ruddere hadde ghequetst gheweist aen sijn hant so quam in sine stede mijn heere vā Rauestepn/ verchiert met eenē decksele vā orfauerpe vā goude eñ vā seluere/ inder mānieren van fluweel/ cramosijn/ ende hp brack xvij. glaupen.

¶ Item dincomste vā mijn heere vā Lutcēburch heere vā Rouchp/ hi quā hupt eenē Rijckelicken casteele/ sijn peerdt verchiert met witten sattijne gheboordt met goudē draen/ met diuersche letterē vā sijnder deuijse. Eñ hi sandt bi eenē Heraut een ghescrifte inhoudende die cause/ eñ waer ōme dat hp was binnē dē casteele/ waer of dat tinhouden hier naer volcht.

¶ Excellente hooghe ende edele Princersse Vrauwē eñ Joncvrauwē. die Rudder ghevanghē vā sijnder vrauwe/ ghebiedt hu lieden ootmoedeghe reuerencie/ sijn stick es al sulck dat dangier houdt/ die slotele vander vangheneste/ eñ heift hē ghelepdt indē handē vā cleender hope sijn dienare. Ende ne sal nēmermeer hupt ghetrockē wordē/ noch ontsleghē/ het en si bider duecht ende compasshe vā hu/ ōme twelcke die gheuāghē Ruddere voorß supplieert aē hu liedē seere excellente hooghe eñ moghende princersse Vrauwen ende ioncfrauwen/ dat hu ghelieue bp huwer gracie te doē versamē huwe edele eñ duechdelicke vrauwelijcke college/ wāt onder andere men soude daer moghē vijndē den vops vandē ghenen in welcken dat dangier/ soude moghē of willen doen eenich ontsegghen van mp naer ontlastijnghe/ te dien hende datmen beuel gaue tot eender hope/ dat hi mijn bede ontslupte/ eñ mp ontslae vā desen druckelickē torre eñ vangheneste/ want andersins ten ware dat ic ontsleghen ware/ ick en moch teniet cōmen tot den edelen sticke als voorē noch vulcōmē ter auentuere vandē guldē boome/ twelc ic begheere met alle mijnder herte/ eñ te blijuene een onderdanich dpenare van hu/ eñ van allen edelen vrauwē. Ende die tweeste verchierthept was van swartē fluweele gheboort met fluweel cramosijn/ behanghē met peerkins vā seluere. Ope derde was van sattijn cramosijn/ met groote loouerē vā goude/ eñ cnoppen vā ghelijcken/ die bloemen vā seluere ghefrijnget met sabels. Die vierde verchierthept was ghemaect al van borduere/ met eender vuerst/ ende met vepnsterē als een hups/ daer ioncfrauwen in laghē/ eñ was die voorß verchierthept gheuoert met sabels/ eñ daer op besaept met rauē vā seluere. Eñ noch stondē daer op ghemaect potten van borduere/ met bloemen ende met opolieren root eñ wit. Ende tusschē elcke twee potten stonden groote letreren van sijnder deuijse/ gheuest op die selue couuertuere. Ende ope vijfste was verchiert met witte orfauerpe. Die seste al van borduere groote loueren van gouden draden ghe-

naert met een A eñ een C Ende voort be
hept met ermynen eñ selueren tranē. Eñ
dese letteren vā sijnder deuijse waren alle
Griecxsche letteren. Dye.vij.ste was ver-
chiert met guldē lakē cramosijn gheuoert
met sabels/eñ alle sine paedgen warē ghe
cleedt met mantelkins vāder ghelijcke/vā
der verchierthept eñ couuertuere vanden
peerde daer hi vp sadt/Eñ dese voorꝁ here
brack acht glaupen.

¶In dabsencie vandē gheuangē Ruddere die als we noch niet genesen en was/was in sine stede Chaerle de Opsau/die welcke was verchiert met witten sattijne besaept eñ gheboordt met gulden boomen. Eñ hi brack drie lanchen.

¶ Dit gheschiede Tsaterdaechs tē Steickspele/maer daer en was doe gheen bancket.

Item dincomste van mijn here vā Lingy/eñ mijn here Jaques vā Archijs warē te gader bydē consente vanden Jugen inder manierē hier naer volghende/ Te wetene dat mijn here vā Lingij quā eerst eñ vulde den voorꝁ/eñ warē ghecleedt te gadere met peerschen fluweele / behanghē met grotē seluerē bellen / eñ met grotē goudē letterē vā huer lieder deuijse/eñ die schildē vā ghelickē/eñ haddē in huer gheselschip.vi.rudders eñ ioncheerē al ghecleet met Iornepē vā peerschē fluweele/ eñ swardt met twee letterē gheborduert vā huer lieder deuijse vā goude/eñ brac die voorꝁ here vā Lingij viere glaupen.

¶Itē mijn here Phelips vā poytiers/quā binnē der Reke/inde absencie vādē gheuāghē Ruddere/Eñ sijn peert was verchiert met orseuerye wit/eñ hi brac.ix.glaupen.

¶Eñ yeghens mijn heere Jaques vā Archijs/die ooc allso in quā verchiert als voorē die brac oock.xij.glaupen. Eñ yeghens hē quā in dabsencie vandē gheuanghē Ruddē die voorꝁ heere van poytiers/vchiert met sattijne vā appelbloeseme/eñ daer vp ghe borduert met gulden boomē/Eñ brac.xiij. glaupen met groter vromichept.

¶Item die incomste vā mijn here vā Crienecuer/hy was verselscheipt met.ij. heerē vāder Oordene/eñ met noch.ij.edel mānē sijn peerdt was verdect met roodt gulden laken/eñ die mānen vā sinē staete haddē alle iornepē vandē seluē/hi hadde drie paedgen/deerste was vchiert als sijn meestere/die.ij.met groen goudē lakene/die.iij.met blaeu guldē lakē. Eñ die paedgen die waren ghecleedt met witten sattijne / besaept met guldē tranē/ Eñ haddē vp haer lieder habijten ontrent dē hals gheborduert vā goude eñ vā seluere/inder manierē oft geweist haddē Gorgerijnen/Eñ hi was ghe dient vā.xij.artchiers vāder bewaernesse vādē hertoge Kaerle/eñ haddē iornepē vā sattijne wit eñ groen/eñ hi brac.ix.glauiē.

¶Itē in dabsencie vandē gheuanghē ruddere/die voorꝁ here vā poytiers was verchiert met blaeuwen fluweele/ behanghē met grote peeren vā seluere/eñ som vgult Eñ vp dē rugghe vā sinē peerde/was eenē grotē appelle vā seluere/ in tschijn vā eender belle/eñ brac.vi.lanchen.

¶Item die incomste vā mijn here Jan vā Riuieres heere van Doudeuyle/broedere vander coninghinne van Jnghelandt/hy hadde met hem thien Rudders/eñ andere Edele mannē ghecleedt met fijn ghefigureirt sattijn cramosijn/sijn peerdt was verdeckt met witten gulden laken cramosijn/ Die tweeste met swart gulden laken/ Eñ een edel man die tderde peert voorꝁ in die handt leedede was ghecleet met eenē swarten habijte vā fluweel/ sijn peert was verdeckt met peersch fluweel/behanghē met grootē bellen vā seluere/eñ som vergoudt int fatsoene vā peerē/eñ brac.v.glaupen.

¶Itē die here vā Poythiers quā weder in die absencie vandē gheuanghē Ruddere/ verchiert met sabels/ gheboort met ermijnen vanden bestē diemen draecht/ende hi brack.v.glaupen.

¶Itē dye incomste vā mijn here vā Steruant/hy hadde.v.dienaers / ghecleet met iornepen vā peerschē sattijne/sijn cleedinghe was vā goudē lakene cramosijn/met grote bellen van seluere/den schilt als tandere/eñ brack.v.glauien.

¶Mijn here vā Poythiers quā weder in dabsencie vandē gheuangē Ruddere/ sijn couuertuere was vā orseuerye/eñ hi brac

drie lanchen. Eñ naer den eerstē loop van mijn heere vā Steruant/dedemen of sine opperste verchierthept/ eñ hy hadde daer onder een ander ghetughe op tselue peert van gulden laken cramosijn/behanghen met groote selueren bellen.

¶Die hertoghe kaerle hadde doe aē eenē keerle vā Rosept fluweel/ sijn paedgen eñ voetloopers waren als sdonderdaechs.

¶Dit ghesciede tsondaechs.x. Wedemaēt ten steicspele eñ ten banckette.

¶Item die incomste van mijn heere Pieter van Borbon/ sijn peert was verchiert met fluweel cramosijn/gheboort met swarten gulden laken/ende sijnen schilt vā ghelijcken met schoonen sinte Andries cruycē die voorß boorden/ eñ hadde.iij.paedgen. Deerste was verchiert met swart gulden laken/dander met blauwen fluweele ende met een Sampherijn/gheboort met goude/eñ een plumaedge van ghelijcken. Eñ tpeert behanghen met grooten cauwoerden van seluere/ende oock cakebeenen vā seluere. Die derde paedge met peersch gulden laken/eñ die paedgen waren ghecleet met wambaysen van swarten fluweele/ eñ mantelkins van blaeu sattijn ghefigureirt. Ende hadde met hem.iiij.Rudders of ioncheeren met mantelkins van peersschē sattijne/eñ op elc een kakebeen gheborduert met sijnen goutdrade/ende hi brack drie glaupen.

¶Mijn here vā Poytiers stedehouder vā mijn here die bastaert/als voren was verchiert met gulden lakene / blaeu met een sint Andries cruyce vā fluweel cramosijn eñ gheboort metten seluen/ eñ hi brac.vij. glaupen.

¶Item die incomste vā mijn here vā couchy/ hi eñ sijn paedge warē verchiert met guldē lakē cramosijn / hebbende aen eenē keerle vā swartē camelotte/eñ met hē waren noch.iiij.Rudders eñ ioncheeren hebbende iornepen vā swartē fluweele/eñ hy liep maer.viij.loopē/eñ brac [illegible].lanchē/ eñ hi queste mijn here Phelips vā poytiers in sijn schouwere/also dat hi tkaept niet vulcōmen en mochte. Eñ daer ōme was ghe ordonneirt dat de Markijs vā ferrare die al bereet stont ōme in te cōmene ter lijste/ ōme te gherieuene dē voorß here vā Couchy/ dē tijt eñ loop naer costume van orloghe. Ende dit ghedaen sijnde/so soude dye voorß here vā Couchy hē gheuoughē aē dander sijde. Eñ corts daer naer sijn peert begonste te vliedene / so dat hy nyet meer en liep.

¶Itē die voorß here Markijs de Ferrare hadde.xij.peerdē vā parruere/waer of die vi. warē vchiert met orfeuerye/eñ dādere sesse met ghetughē/eñ sijn peert was verchiert wet witte orfeuerye vgult/ghemingheelt met letteren vā sijnder deuyse. Ende sijn eerste peert was vchiert met groenen fluweele met groten blommē vā seluere. Die.ij.ste met peerschē fluweele/behangē met grotē ringhē vā seluere/ als ringhen vā duerē. Die derde met swartē fluweele met grotē seluerē appelē behang hē. Dye vierde met ghelu laken van Damast met sparckē vā orfeuerye/ eñ oot raeyē vā sonnen alle vā seluere. Die vijfste met swartē fluweele behanghē met viereghē vlāmē vā seluere/ eñ alle dandere haddē ghetuyghē gheborduert vgult. Eñ die.xi.peerden warē ghestoffeirt met paedgen met keerlkins vā swartē fluweele belept met orfeuerye wit/eñ haddē alle peersche caproenen/gheuoert/eñ met fluweele belept.

¶Itē die hertoge kaerle was doe ghecleet met eenē corten peersschē fluweelē keerle/ ondē dē rieme behangē met costelickē peerlen/eñ menichte vā grootē ballaysen/dyamantē/eñ andere costelicke steenē/ eñ sadt op een swart peert/ met een ghetughe vā swartē fluweele/gheborduert met menichte vā peerlē/die groot warē/eñ vele antere costelicke steenē. Eñ het voorß peert hadde een sauphrein/daer in dat stondē.ix.grote ballais/eñ meer dan.C. huytnemende costelicke peerlen / twelcke ghepresen was weert sijnde/bet dā.ij.m goudē cronē dat hi doe aen hadde. Eñ sijn paedgen eñ voetlopers warē ghecleet met blaeuwē fluweelen heucken/daer op gheborduert diueersche gulden tranen eñ spaercken.

¶Itē sauents ten bāckette warender ghedient.xxx.schuetelē van costelicker spijse. Eñ binnē den voorß banckette warē ghetoocht.iiij.pointē vā hercules Daer teerst

of was hoe dat hi lach en sliep/ eñ hoe een man hem nam sijn beeste die bi hem was Tweeste was hoe hi vp den berch was/eñ haer schoot hupt een vlamme. Terde hoe hupt eenen busch quamẽ wilde mannen/ met stockẽ eñ met boghẽ die hi al verwan eñ verslouch / eñ het tresoor was rijckelijc ghestoffeirt als vooren.

¶ Dyt gheschiede Smaendaechs/ ten steicspele/eñ sauens ten banckette.

Item mijn Heere die Bastaert Ruddere vandẽ guldẽ boome/ ter cause dat hi daer te vorẽ ghe quetst hadde gheweist/aen sijn been mettẽ voete vã eenẽ peerde/hy dede hẽ brijnghẽ in eenẽ rijckelickẽ osbare/ ver deckt met eenẽ costelicken lakene van cra. mosijn. Eñ die peerdẽ die den osbaer drou ghen hadden die sadelen verdect met ghe lickẽ lakene/daer dye voorß mede ghedect was/eñ die ghetughẽ vandẽ peerde warẽ vercleedt vã cramosijn / met grotẽ seluerẽ doppẽ vergoudt. Eñ hi hadde een gulden laken cramosijn habijt aen gheboort met orfeuerye/Niet yegenstaẽde dat die voorß Rudder vãdẽ guldẽ boome / hadde gestelt in sine stede te sine mijn Heere van Raue. stein/broeder vanden Hertoghe vã Cleuẽ/ õme te bewarene in sine stede/ ter cause vã sijnder questien peghens den seer hooghe ende moghende Prinche dẽ Hertoghe vã Bourgoengien.

¶ Item naer die incomste vã mijn here die Bastaert voorß/ so heift ontfangẽ gheweist dẽ schilt vandẽ hertoghe Kaerle vã Bour goengien. Eñ ghedreghẽ sijn topsoen van twee Rudders vander oordene vandẽ gul den vlyese/te wetẽ mijn Heere vã Couchy eñ mijn Heere vanden gruuthuyse/aldus mijn heere die Hertoghe ghecõmen sijnde sijn peerdt was verdect met goudẽ lakene gheboordt met fluweel cramosijn in voor. me vã vierslaghẽ eñ viersteenen. Tweeste peerdt was verchiert met swart fluweele vã orfeuerye. Het derde met graeuwẽ flu. weele eñ behanghẽ met grote loouerẽ vã goude. Die vierde met swarten fluweele. Die vijfste met guldẽ lakẽ cramosijn. Die seste met peersch guldẽ laken. Die seuenste al met orfeuerye. Dachste met guldẽ lakẽ cramosijn verdect vã orfeuerye vã goude/ met vierysers eñ steenẽ huytwerpẽde vie reghe sparckẽ. Het neghenste peerdt was behanghẽ met orfeuerye totter eerde/ende dat was gheleedt inde hant. Eñ mijn here voorß was gheaccõpaengiert met groote menichte vã Rudders eñ ionckerẽ. Eñ die paedgen vã mijnẽ heere voorß warẽ ghe. cleedt met mantelkins van orfeuerye van goude. Eñ haddẽ mutsen vã blaeuwẽ flu. weele/met wittẽ strupsvederẽ/eñ sghelijcx hadde tpeerdt datinẽ inde handt leede/ eñ mijn heere die Hertoghe brac.xi.glauyen.

¶ Item mijn heere van Rauesteyn huyter name van mijn here die bastaert was ver chiert met costelic groen gouden laken eñ gheboort met Ermijnen/ eñ hi brack drye warf drie glauien/ eñ hier mede soe eynde het voorß steicspel vanden gulden boome daer of dat den danc hadde bouen al mijn heere vã Argue / twelck was een bayaert peert dat hi wan/verchiert met swartẽ flu weele vul orfeuerye vã seluere/eñ gheladẽ met.ij.paenders/daer inne dat tharnasch verdect was met root fluweel.

¶ Itẽ ontrent drye huerẽ daer naer/dwelc was ontrent dẽ.vi.huerẽ indẽ auent/ver. saemden in dye voorß bane twewaeruen xxiij. edele heeren int vulle harnasch met blootẽ sweerdẽ/ eñ die lijste was huyt ghe daen/waer of dat die eene.xxij.ghinghen staen ten eynde vãder bane/daer mijn he. re die basteert ghewoonlic was huyt te cõ mene. Eñ dandere.xxiij.stondẽ vp dander eynde bi sinte Christoffels kercke met cor. te ghetughẽ ghecleet eens deels met peer schen fluweele / ende dandere met andere colueren van sijde.

¶ Item die laetste van desen gheselschepe was hertoghe Kaerle van Borgoengien in een vul harnasch sonder sallade/eñ nye ment also dan hi/eñ hẽ volchdẽ.x.peerden eñ eenẽ palfernier/eñ.ij.voetloopers/heb bende alle nieuwe roseyde fluweelen kee rels / vandẽ riemenederwaert duerstekẽ met gouden draen/eñ vp die ployen oock ghebordueert met goudẽ draen/eñ hadden elck vp thoof een mutskin vã fluweel tan neyt met een witte strupsuere/eñ elc paed

ge hadde aen den hals een dusijnc vā fijnē
goude met.xij.seluerē noppen/ also groot
als caetsballē/vp die.vi.stondē roode roo-
sen/eñ vp die.vi. witte roosen hanghende
met grotē gulden bladerē tot vp der peer-
den rugghē. Eñ men seyde dat elc dusijnc
weerdich was.xxviij.marck gouts / met-
ten loouerē diere aen waren.

¶Itē elc paedge sadt vp een peert ōchiert
met rooseyt fluweel/ eñ den sadel verdeckt
eñ vandē seluē behanghē / elc ōchiert met
C.goudē bellē/ wegende elc een half marc
gouts. Eñ die palfernier leedde een peert
in die hant/behanghē ghelijc die peerden
vandē paedgē voorš/ twelc warē tsamen
xi.peerdē/drouch.xi.c bellē/twelc bedrouch
v.c eñ.l.marc gouts / waer of dat sghelijcx
vā costelichedē eñ schoonheden noept ghe
sien en was.

¶Itē dese voorš herē in battaelgien staen
de/als voorš es elck vp sijn eynde metten
glaupen in die hant/elc vertoos eenē mā/
rijdende vp malcanderē/ twelc seer vreese-
lick om te siene was / wāt eeneghe waren
ter neder gheredē met man eñ peert. Ende
den eerstē loop vandē peerdē ghedaen sijn
de/so hieuwen si malcander met sweerden
seere gruwelicke / soe dat onse gheduchte
princherse seere daer inne beladē was/eñ
wijsde neerstelic met eenē hooftcleede/dat
men des vechtens of liete. Eñ die hertoge
Kaerle was selue thooft eñ baenheere vā
der voorš plecke/eñ si schieden alle minlic
ke/eñ namen deen aen den anderen orlof.
Ende hier mede eynde het steicspel vandē
gulden boome/ ende quamen sauens alle
rijckelick ten banckette.

¶Item sauents ten banckette waren ghe
dient wel.xxiiij.schuetelen spijse/ende daer
toe.xxxvi.boomē ghemaect vā wasse/met
alle manierē vā fruyte/eñ ooc alle manie-
ren vā tregien eñ vā consten warē daer in
sghelijcx ghedient. Ende voort so quā daer
een seer groot eñ wonderlic waluisch van
tafele te tafele passerende/ ende ooc zeerun
ders wonderlicke cōtenanchie makende/
daer dye voorš heeren ende ioncfrauwen
groote ghenouchte in hadden. Ende daer
was ghemaeckt een ghenouchlick vrau-
kin in haer kuerskin / sittende vp een yp-
laer met eenen leeu vp hueren schoot ver-
gult/ende hupt der bost van dien leeu liep
meest al dien dach ende dien auent goeden
Ypocras.

¶Item die costelichede die die voorš Her-
toghe Kaerle dede/was sonder compara-
rie/eñ sghelijcx noept in kerstenrijcke ghe
sien van sulc een sale van trypumphen/als
daer proprijs tot deser trypumphe ghetem-
mert was ende van alle den gulden lake-
nen ende costelijcke tapijtserpē/ daer si me
de behanghen was / ende vanden tresoo-
ren die daer toe ghetēmert waren/ende so
costelic ghestoffeirt van goudē ende selue-
ren yuweelen/ datter haluelinghe onghe-
loouelick schijnt/nochtās wast noch meer
der danmen hier ghescrijuen can.

¶Voort aengaende die costelicke spijse die
daer ghedient was/dat was een wonder/
ende tware te lanck om scrijuen of ōme te
noemene/ hoe meneghe maniere vā ghe-
rechten dat daer ghedient waren in der-
tich schepen van houte ghesneden/ ende al
le vergult van fijnen goude/ ende verwa-
pent elck schip met eender wapene vā sij-
nen landen. waer of noch die die experien-
cie daer of begheert te hebbene een vandē
seluen schepen hangt in die schilders cap-
pelle. Ende ooc dye wonderlicste manierē
van fruyten ghemaect van wasse/ also na
tuerlic/in tschijn al of si ghegroet hadden/
dat noept diesghelijcx ghesien en was. Eñ
tot allen diueerschen banketten / diueer-
sche nyeuwicheden ende vreimtheden die
men daer te voren nyet ghesien en hadde/
dye welcke brulocht soude gheduert heb-
ben veertich daghē lanck/ maer daer quā
sulcke een nyeumare hupt Vranckerijcke
vanden Coninck Lodewijck/ die nyet al te
goet en was. Niet te min men bleef noch-
tans vuldoende het faeyt van wapenen
vanden gulden boome/twelcke gheordō-
neirt ende voort ghestelt was by mijn he-
re Anthonis die bastaert van Bourgoen
gien/daer groote edelheyt ende ooc grote
triumphe in te siene was. Ende daer me-
de soe nam dese costelicke voornoemde fee
ste een eynde.

¶Item in dyt selue iaer van.M.CCCC.
eñ.lxviij.doe vsaemde die coninc Lodewijc

grote menichte vā volcke vā wapenē om te commene in Hertoghe karels landen/ sonder cause ofte redene. Eñ hy dede ghebiedē al Vranckerijcke duere datmē Hertoghe Kaerle niet anders nemē en soude/ dan here vā Chaerlois/ ōme dieswille dat hy dē coninc gheen manschip ghedaen en hadde vandē Hertochdom vā Bourgoengien eñ vanden graefschepe vā Vlaendrē/ tot dē welckē māschepe die prinche duechdelic bereet was/ maer hi en betraude niet wel den voorš coninc van Vranckerijcke. Bi welcker cause die hertoghe Kaerle versaemde grote menichte vā heeren eñ van edelen/ eñ ooc vā volcke vā wapenē/ eñ hy track te Kennoit eñ tsinte Quintins/ ōme die palen vā sinen landē te bewarene. Eñ mē seyde dat dese vergaderinge was om tshertoghē wille vā Berry/ dien ghegheuen was thertoochscip vā Normandyen Eñ ōme dit ghescil te middelene/ so laboreirde seere die graue vā Simpol/ die hertoghe vā Bretaengien/ eñ vā Borbon/ eñ die bisschop van Lyoens eñ meer andere. Niet peghenstaende dat die coninc altoos voort ghinck met sijnder wapeninghe/ eñ so dede die hertoghe Kaerle vā ghelijcken waer by die voornomde heren seere neerstich waren/ ōme een goet accoort te makene tusschen den coninck vā Vranckerijcke eñ den Hertoghe Kaerle voorseyt.

¶ Item int selue iaer ontrent den.iiij.dach in Septembre binnē der tijt dat hertoghe karel was ontrent Pyrone met sinē edelē/ so resen eenege luyckenaers yppe/ die ballinghē slandts warē/ ende quamē binnen Luycke met twee Capiteynen/ gheheeten die kinderē vā Borren bastaerden/ ende si quamē met blootē sweerden/ eñ sloughen in dye poorte twee liedē doot/ eñ daer naer een heere vā sinte Lambrechts. Eñ riepen of alle kelioten eñ asspsen/ die byden hertoghe Kaerle gheordonneirt ende ghestelt waren/ ende si maectē weder een nyeu pyroen/ ende vele quaets doende vp hertoge Karels volc/ si verdreuen den bisschop/ eñ braken te midweghe vāder groter brugghe een deel of/ ōme datmē se vā daer nyet berijdē en soude/ ende scheiptē daer ouere met backen/ ende weder vestende eñ bolleweckende die voorš stede van Luycke contrarie den Hertoghe Kaerle.

¶ Item binnē der tijt datmen besich was ōme te tracteirene van paeyse tusschē den coninck eñ den hertoghe Kaerle/ so quam dese tijdinghe te Pyroone/ ter kennesse vā den coninc ende den hertoghe voorš/ ōme twelcke die Hertoghe seere verstoort was vp die van Luycke.

¶ Item het gheuiel byder graciē gods eñ neersteghen labuere vanden herē dat den paeys ghemaect wort/ eñ vaste ghesloten tusschē den coninc ende Hertoghe kaerle/ twelc ghesciede vp sinte Donaes dach/ dē xiiij.sten dach vā Octobre. Anno.lxviij. eñ swoeren ghetrauwē paeys vp tcruyce vā den sweerde wijlent toebehorende Judas machabeus/ welck sweert men daer houdende es als een reliquie. Ende daer dede die hertoghe kaerle den coninc manschip vandē Hertochschepe vā Bourgoengien eñ vā tgraefschip vā Vlaendren.

Donaes vāt te perone borgoenge scoone
Blijde māscip doēde der vrāscher croone.

¶ Item aldus dē paeys vā beede dese grote heren ghemaect sijnde/ doe swoer die coninck par la pasque de dieu Luycke te helpen mynerene. Dies sandt hy den coninc stable van Vranckerijcke met.iiij^c. ende.l. glauyen te Luyc waert vp sijns selfs cost/ eñ twolc track darwaerts.

¶ Item die bisschop van Luycke wesende in Tongheren met vele notabele herē eñ dienaers vandē Hertoghe kaerle / so quā daer ooc een here van hemmercourt met vele volcx van wapenen huyt Peeroone/ den paeys daer openbarende vanden coninck eñ vanden Hertoghe kaerle/ waer of dat grote blijschap in Tongherē was/ so dat si alle dien nacht solaceirdē/ danstē/ ende ghenouchte bedreuen / gheen quaet bemoedende/ eñ nyeuwers gheen auwet houdende / dā ter poorte te Luyckewaert

¶ Item so eest ghebuert dat die rebelle vā Luycke quamē onvoorsien/ vp dyen seluē nacht teender ander poorten in dan vā harer sijde/ wel.vij^c. mānen inde dagheraet/ tusschē vierē eñ vyuen/ eñ was den.x.sten dach vā Octobre vp eenē maendach/ eñ sy ghinghē ter marct met caluweren eñ an

dere ghescotte vreesselic schietende/ al offer al die werelt gheweist hadde. Eñ riepen al den seluen roup/ die tsprinchẽ volc roupen soude. Eñ sloughẽ doot wel.xxiiij.mannẽ eñ vijnghẽ vele groote Heerẽ huytẽ lande van Luycke/ eñ ooc dẽ Bisschop. Eñ roofden peerden/ eñ harnasch/ schat/ rijnghen/ Juwelen van goude/ eñ vã seluere/ eñ alle dinck/ als die heerẽ hẽ alder minst bemoeden daer vp. Ende die Heere vã Himmercourt gaf hem seluẽ gheuanghẽ/ indẽ handen vã mer Jan vã melle/ capiteyn vandẽ voorš Luyckenaers/ maer hy ontquã seer corts daer naer.

Itẽ die Bisschop eñ die legaet vã Rome warẽ met groter eerẽ wech gheuoert met trompettẽ sonder mesdoen/ eñ sonder bijnden/ eñ men brochtse binnen der stede van Luycke. Vã welcker seghe de luyckenaers grotẽ moet ghecreghẽ/ doch eest openbaer dat dit al verraderye was/ wãt die Luyckenaers rooften alle die herberghẽ schoffierlicken/ Daer bleef die Archedyakẽ vã luycke/ eerst ghescotẽ in sijn een been met een der coleuure/ eñ daer naer iãmerlicke vermoordt tusschen Tongherẽ eñ Luycke.

Item in dese selue maent van Octobre. Anno.lxviij. vp den.xi.daysent Maechdẽ dach/ doe vloeyde dye zee also hooghe/ alsmen binnen hondert iaren ghesien hadde ende gheschiede groote schade vã dijcken die in braken/ in Hollant/ in Zeelant/ ende in Vlaendren. Eñ Carpers haerde buten den Dãme/ was doe in grooter vreese.

Die zee die brochte den landen verlies
Als alle der maechden feeste wies.

Hier naer volcht eẽ ander moeyte/ waer õme dat Tlandt van Luycke ghedestrueirt was/ eñ was dye vierde vaerdt die vp Tlandt vã Luycke ghedaen was.

Dat.lvi.Capittel.

Item als den paeps aldus ghesloté was te Perone als voorß es tusschen den Coninc eñ Hertoghe Kaerle/doe trac die Hertoghe met sinẽ gaernisoene/weder in tlant vã Luycke/ eñ die Coninc vã Vranckerijcke met hem. Eñ Hertoghe Kaerle slouch weder siedge voor dye stede vã luycke/ eñ die Bourgoengioenẽ die liepẽ in tongerẽ eñ roofden al dat sy konden/als dat die vã Luycke saghẽ/dat die prinche so machtich weder voor Luycke lach/si warẽ veruaert Eñ doe quamen eeneghe ghedeputeirde huyt der stede vã luycke/daer die bisschop vã Luycke selue mede was biddẽde grote ghenade eñ presenteirde hẽ die stede in sinen handen behoudende lijf eñ goet/waer vp die Hertoghe Kaerle andtwoorde gaf/ als ghi dat doen wilt so comt dan morghẽ alle die mannen dye in Luycke sijn/vp een velt hier buytẽ in haer lijnen cleederẽ/ kennende sware mesdoenders sijnde/eñ brijnghende dye sloteleh vander stede mede/eñ dan sal ic doẽ sulcke gracie alst mi ghelieft/ met deser andtwoorde trockẽ die vã Luycke binnẽ harer stede. Eñ als dye Bisschop met den ghedeputeirden treckẽ soude binnen der stede/so quã die marscalc vã Bourgoengien/eñ hy vijnck den Bisschop/dus warẽ die Luyckenaers weder harẽ bisscop quijte. Ende si haddẽ wel ghemerct hoe eñ waer dat Hertoge Kaerle ghelogiert was eñ si quamẽ binnen der seluer nacht/ouer haer lieder muerẽ gheuallen / eñ daden so vele dat si quamẽ in Hertoghe Karels logijs het welcke was eẽ groot houtẽ huys eñ spraken goet Fransoys/eñ waren ghecleedt ghelijc des Princhen volc. Eñ si vermoorden wel.xxvi.liedẽ/onder den soldere daer die Prinche/eñ die coninc selue bouen ghelogiert warẽ/ het welcke grote scande was datmen so slicht aweet dede/ maer tẽ sijne si worden bekendt/eñ met crachte wederstaen/eñ weder in Luycke gelaecht. Eñ lietender ooc wel.xiiij.mãnẽ doot. Eñ dit was vp eenẽ vrydach snachts/ daer si vele vyleyneghe woordẽ den Coninc toe riepẽ segghende/verrader fransoys/ hier suldy blijuen/eñ dese selue woordẽ riepen si Hertoghe Kaerle ooc toe/meenende in dat verwonderen als Auentuereghe Ridders of meerśman tsijne/twelcke inder waerheyt hẽ lieden seer corts also ghebuerde.

¶ Item dye Prinche ontsteken sijnde met groter gramschap/gaf ter stõt consent die stede te beclemmene/eñ hi Abandõneirde se te vyere ende ten sweerde/het welcke terstont ghedaen was met grotẽ assaulte/ eñ die stede was ter stõt ghewõnẽ sonõ weere vp dẽ sondach/den.xxx.ste dach in Octobre Anno.lxviij.ten.ix.huerẽ inten auendt.

Der lukenaers blasinghe es min dã sobre chaerlois sweert onterfde se dertich octobre

¶ Item in dit iaer waren Burchmeesters van Brugghe eenen Bernaerdt vã Halewijn/ende Jan Breydele.

Spelt drie warf ludic een m daer toe
Dertich Octobre Kaerle want doe
Ludic Ludic Ludic M

¶ Als die luyckenaers haer stede aldus beclõmen saghẽ/si liepẽ al harer veerde ouer die Mase/eñ mijn here vã Rauesteyn met sinẽ volcke was deerste die de stadt beclam eñ in nã. Eñ in dye hitte/so wordet al doot ghesleghẽ datmẽ inden wech vandt/ out/ ionc/man/wijf/eñ kint. Daer naer quam die coninc vã Vranckerijcke inne met hertoghe Kaerle/ eñ die coninc hadde sint Andries cruyce vp sijn curaetse/eñ hi riep. Je suys Roy viue Bourgoengie viue Bourgoengie. Eñ corts daer naer wordet al te viere eñ te sweerde ghedaẽ / eñ groot volc v̄slegẽ eñ v̄drõckẽ in die mase. Eñ die stadt wort v̄brant/wtghedaen eeneghe kerckẽ.

¶ Itẽ in deser tijdt murmereirdẽ eeneghe Heeren in Vranckerijcke/vp den Coninc/ als waer hi die Coninc met vriendelicken orloue schiedt vãdẽ Hertoghe Kaerle. Eñ es te wetene dat sprinchen volc hadde onsprekelicken roof binnẽ der stadt vã Luycke/niet yegenstaende dat die luyckenaers selue veil goets mede haddẽ daer sy mede waren gheuluchţ in tbusch van Ardanẽ/ daer sy al te met vele quaets deden. Aldus was Luycke al gheschent/eñ en haddet die prinche niet ghelatẽ õme gods wille ende om sinte Lambrechts wille/ende oock om Sbisscops wille hi soude die Stede al gheraseirt hebben/õme dieswille/dat si so dick wils meyneedich gheweist hadden.

Item in dit selue iaer voor midwijntere/ warē ter Sluys int swijn wel. C. eñ. l. schepen coopvaerters/ alle schepen met meersen/ binnē. xl. iaren en sachmer niet so vele cōmen met eender reysen (gode lof.)

Item in tselue iaer vā. lxviij. so verbarnde die kercke vā Hulst/ vā eender blexeme/ die quā huter zee/ eñ dat gheschiede vp den Derthien dach smorghens.

Item int selue iaer was Hertoghe Kaerle te Bruessele daer bi hē quamen eeneghe ghedeputeirde vā Ghendt/ eñ als hi hē lieden ghehoordt hadde/ so sprac hi yeghens hē liedē segghende hi soute hē seluē bannē eñ ballijnc blijuē hupter stede vā Ghendt/ eñ daer niet in cōmen/ voor dat si vulcōmē soudē het seggerschip vā Sauere/ het welcke ghesept was vp dē Hertoghe Phelips sinen vadere.

Itē die goede liedē vā Ghendt ontsiende harē Prinche/ si dedē vp den Kersauent toe maetsen dye hospitael poorte/ eñ bouēdien droughē si alle hare bānierē indē handen vandē hooch Baliu van Ghendt/ die welcke Baliu beweichde alle dye bānierē te Bruessele. Anno. M. CCCC. eñ. lxviij.

Itē vp den. viij. sten dach vā lauwe/ doe warē alle die dekenē vā ghendt te Bruessele inder stadt huys/ alle in swarte habijten eñ ghijnghē met harē bannierē/ elck bloot inde handt tot den houe te Coudenburch/ eñ daer slootmē de poorte voor haer hoost maer men deidse bi ordōnanciē een eñ een binnen cōmen/ met haren Bannieren.

Hier naer volcht
Een vreymt wondere.

Het es te wetene dat die prinche sadt in een rijckelicke stedge hoghe/ eñ met gulden lakene behanghē/ aē hebbende een root guldē habijt/met wijde mauwē/gheuoert met sabels. Ende voor sine voeten sadt die Cancelier/ eñ vele heren vandē Toysoene eñ ooc edele heeren vā sinen rade/die saten ooc vp die staedgie daer toe gheordōneirt. Te wetene mȳ here Anthonis de bastaert mijn heere vā Rauesteyn/Phelips de Sauoye/die bisschop vā Lyons/ dye bisschop vā Luycke/die bisschop vā Doornicke/ eñ vele andere heren eñ princhen/ het welcke seer beschaemtelic om sien was voor hem lieden/die daer ontboden waren.

¶ Itē die sale daer dit gheschiede was seer rijckelijck behanghen ende vercleet/ ende indē middele was ghemaect een vierkant parck van baelgen ront ōme/ daer inne dat die vā Ghendt al haerlieder bānieren wierpen/in teekene vā onderdanicheden. Oock brochten si alle haerlieder preuileidgien inden handē vandē Hertoghe Kaerle/ daer of dat eeneghe ghecasseirt waren/ wijlent hem lieden ghegheuen van eenen coninc vā Vranckerijcke/ghenaemt Phelips/ghenouch daer toe bedwongē sijnde. Eñ daer dede die Hertoghe Kaerle een Relaes/gheduerende bijten twee huerē lanc/ hem lieden verwijtende alle die meshusen die si oyt peghens hē mesdaen haddē/segghende. Ic beminne hu/maer en ontsie hu niet. Ende naer al tverspreken/ si badē ootmoedelicke om sine gracie. Eñ hy consenteirde hem lieden gracie eñ paeys/ende hi heeft hem lieden ghestelt inden wech van goeder pollicie/ in sulcke maniere als hy voort sijne stede vā Ghendt ghehoudē eñ gheregiert wilde hebbē/eñ niet daer buyten gaen.

¶ Dit ghesciede int iaer. M.iiij.c eñ.lxix.

¶ Alsmen begonste te scrijuene. M.iiij.c eñ lxix. In die selue tijt sadt Hertoghe Kaerle drie daghen die weke te rechte/binnen sijnder stede van Bruessele/ alle partyen selue aenhoorende/alsoe wel aerme als rijcke/eñ menich schamel mēsche ghereescap doende/die lange tijdē die Cancelrye gheuolcht hadden. Eñ int selue iaer/ so track die prinche in diueersche steden/daer hi al ōme eerlick ontfanghen was/ als te Rijssele/ sint Omaers/eñ sonderlinghe Yypre/daer hē ghetoocht was in stomme personaedgiē/ die hystorie van Gedeoen.

Hoe dye Hertoghe

Kaerle in sijnder stede vā Ghendt minnelick ontfanghen wart.

Tem corts daer naer/soe track die Hertoge Kaerle binnē sijnder stede van Ghendt/ daer hy seer rijckelic ontfanghen was als vāder Piercellepoorte tottē walle toe/ aen beede die sijden vander straten wast al behanghē met wittē lakene eñ met blaeuwen eñ peersch ende swart/welcke lakenē waren besaept metter deuyse vandē prinche ende vander princhersse. Ende die ambochten eñ neeringhen vā Ghendt vierden alle met wasslichte/so costelick datmen daer te vorē noyt sghelijcx ghesien en hadde/wantter wel so men seyde barnden neghen duyst toortsen.

¶ Item waren oock daer ghetoocht vele schoone eñ rijckelicke figuren/ twelck dye prinche in groter dancbaerheyt ontfinck Eñ hi was binnē Ghendt langhe tijt gheduerende/sittende te rechte drie daghē dye weke/alsoot voorē es/eñ dede iusticie ouer vele mesdadeghe.

¶ Int selue iaer ontfinc die Hertoge Kaerle dye oordene vanden coninck Edewaert van Inghelandt/binnen sijnder stede van Ghendt. Eñ tes te wetene dat die coninck van Inghelant daer te voren ontfanghen hadde oordene vanden Hertoghe Kaerle.

¶ Item int selue iaer dē.xiiij. sten dach vā Hoymaent quam die Prinche binnē sijnder stede vā Brugghe/ eñ Margriete sijn gheselnede/eñ quamen als doe vā ghendt

¶ Item int selue iaer was dye visschmarct weder ghelept vp die grote marct/ die langhe ghestaen hadde vp die braemberch.

¶ Item int selue iaer vā.lxix. so cochte hertoghe Kaerle een rijckelick graefschip yeghens den broedere vanden Hertoghe vā Oostrijcke/met veil sloten eñ steden/streckende aen tgraefschip vā Ellaten/ eñ heet

het Graefschip van Forrette / ligghende aen den Rijn / en die penninghē warē ghe leuert te Brugge / bi messier Thomaes die poortenare / in tvoorß iaer.

¶ Voort in tselue Jaer in dye maent van Ougst / track Hertoghe Kaerle inden Haghe in Hollant / daer hi oock te rechte sadt en dede daer scerpe iustitie doen / als voorß es. Ende hi dede daer hanghen eenen dye voortijts doot halp slaen eenen Canonick van sinte Donaes kercke in Brugghe.

¶ Item inden voorsepdē tijt quā een vraukin vā Lupcke bpden voorß Prinche indē Haghe in Hollant groote clachte doende ouer eenē officier vandē prinche / die welcke officier gherensoeneirt hadde der voorsepder vrauwen man voor dpe somme vā vi.c Rijnsche guldenen / te betalene teenē seken daghe / of haer man soude ghehanghen worden. En dit vraukin quam bpdē voorß officier / en sp brochte hem. iij.c Rijnsche guldenen in minderinghe / om haren mā te lossene en sijn lijf te behoudene / biddende ontfermelicken om haren aermen gheuanghē man. En presenteirde haer en haren man te verbindene vp haer deel he melrijcx / die andere. iij. hondert guldenen te betalene / vp dat sp ghenadeghen dach hebben mochten. Aenghesien dat tlant vā Lupcke al verdowē was en ghedestrueirt ende haerlieder goedinghen al verbarnt. Maer dpe voorß officier en hadde gheen compassie / maer sepde dat hp terstont den man soude doen hanghen / of dpe vrauwe gaue hem noch drie hondert Rijnsche gul denen / dies tvraukin seer mesbaerde / weenende en clagende / maer ten mochte haer niet baten. Ten epnde sprac die wreede officier tot den vraukene segghende. Jck en hebbe gheen wijf / en wilt ghp drie nachtē bi mp slapē / ic sal hu die drie hondert gul denen quijte schelden / en huwen man weder gheuen. Dpt vraukin dat goet en eerbaer van lichame was / wart bitterlicken screpende / segghende. Jck en kende nopt man dan mijnen aermen bedruckten ghe uanghenen man / laten wat moet ic horē. Dpe officier sprac het sal verholen blijuē / aldus kiest en deelt. Dese aerme vrauwe / om haren ghetrauden man te behoudene si cōsenteirdet / wāt si niet voorder en mochte / en sliep drie nachtē bpdē voorß officier. Ende dese voorß officier binnen dē voorß iij. daghē ende. iij. nachten ghenouchte in dit vraukin vindende / dede harē gheuanghen man aen eenen boom hanghē / ende verworghen. Ten epnde vanden drie daghen / so hiesch dit vraukin quitancie vander voorß somme / en ooc te hebbene harē ghetrauden man. Die officier die spottede met haer en sepde. Ghp en hebt gheenen man / maer blijft met mp wonende / ick sal hu een weerdeghe vrauwe maken. Neen sepde tvraukin / ic wil mijnen man hebbē. Als dese officier sach dat hijs haer niet ont legghen en conste / hi leeddese met hem onder den boom daer haren man hinc / ende sprac siet daer hu mā Het vraukin dat siende / viel in onmachte ende makende groot mesbaer ende lupde roupende wrake van der grooter onmenschelicker ouerdaet / so dats hem die officier schaemde / en ghinck wech om svolcx wille / daer wesende ende vergarende. Dit vraukin quā in Hollant als voorß es / doende haer clachte voor dē Hertoghe Kaerle. En die Hertoge Kaerle dede dit vraukin in goeder bewaernesse / en hi ontboot met scherpen mandemente den voorß officier. En hi inden Haghe cōmende / die Prinche die lepde hem dit stick aen / maer hi loochendet seer stoutelicken / niet peghenstaende het was vp hem ghe prouft / welcke hp al kende waer sijnde / begheerende grote ghenade en ontfaermichede. Doe dede die edele prinche dē voorß officier het vraukin trauwen / twelcke sp seer noode dede / maer dpe Prinche wildet epndelicken ghedaen hebben. Ende ghetrauwet wesende / hi beual den voorß officier dat hi alle sine goedinghen hepmelic ofte openbaer in ghescrifte soude legghē / vp die verbuerte vā sinen lijue. Die voorß officier en dorste dat npet laten / maer deit met groter vreesen. En hi gaf tgescrifte dē prinche / dpe welcke Prinche dede maken eenen schoonen saertre vā desen en deidse beseghelen met sinen groten seghele / daer die voorß officier sijn consent toe dede / ten sercourse en behouwe vanden lancxten lijue van hē beeden / te wetene van hē en vā

sinen nyeuwē wijue. Als dit aldus al ghedaen was als voorß es / so sprac die Prinche tot den officier voorß. Siet daer eenen priestere/ eñ spreickt v biechte. Die officier iāmerlicke beladē sijnde/ riep grotelic ghenade/ maer het was al om nyet. Doe quā daer die Prouoost marysael metter roode Roede/ eñ hy dede dē voorß officier aē eenē boom hanghē. Dit ghedaen sijnde/ so gaf die edele prinche den vraukinne den voorß brief met sijnen grooten seghele / met alle den goeden vanden doodē officier. Maer om dattet lastich soude hebbē gheweist dē aermē vraukin tachteruolghene/ dese edele prinche dede al tvoorß goet extimeren te ghelde/ eñ hi gaf dē vraukin ghereede penninghen daer voren/ waer of dat dē nōmere seere groot was. Eñ hy deidse heerlicke met goeder bewaernesse bewegħē in haer lant/ waer bi wel blijct dat hi een Prinche van iusticien was.

¶ Hier naer volcht een gheschil tusschen den paedgen.

Vp den seluē tijt warē vele paedgen vsaemt indē Haghe voorß eñ begonstē te roupene diueersche roupē/ als Bourgoengien dandere Rauesteyn/ eñ andere diueersche roupē. Also dat die paedgen die eerst riepē Bourgoengie/ die worden ghesteken ouer doot. Eñ alle dandere paedgen dye staken eñ smetē malcandere/ so datter groot gheruchte int hof quam. Ende die prinche alle die waerheyt verstaen hebbende/ hy dede alle die paedgen vanghē wel tot.xxvi.toe/ eñ hi deidse alle bringhen in eene besloten camere/ daer hy sommeghe heren bi hem nam. Daer dede hijse alle naeckt ontcleeden/ vandē gordrieme opwaert/ eñ si twee en twee te gadere / gafmen elck een goede stercke roede in dye hant/ eñ moesten daer mede malcanderen wel duerslaen/ so langhe dat dye Prinche seyde / het ware ghenouch. Ende doen quāmer twee varsche paedgen / eñ also voort tot dattet al vulcōmē was. Eñ dit sadt al en sach die gequetste paedge dye eerst den roup maecte/ wāt hy en was niet sterck ghenouch om mede met roeden te slane/ alst wel bleec/ want hi vander quetsuere starf. Dese paedgen dus

well duerslegħē sijnde/ so gruwelic dat deerlick om sien was/ wāttet som edele iongelinghē warē/ som ghebroeders/ som recht sweers/ eñ som lieue ghesellen. Doen dede die prinche een lanc relaes/ hemliedē seere verspreken de / dat sy sulcke eene beroerte maecten/ eñ seyde ten ware sijn grote ontfaermichede/ hi hadse alle doen hanghen/ maer met dier punicien/ hy vergaft hem lieden alle te samen/ eñ hi steldese weder elc in sijn officie als te vorē. Te wetene wyen sulcx messiuus meer ghebuerde/ hy soudse doen hanghē. Hier in es wel te merckene dat hi een wys voorsienich here was in iusticiē. Eñ dit gheschiede op sinte Symoen eñ Iudas dach/ int iaer van.lxix.

¶ Item int selue iaer was den eerstē steen ghelept vandē cloostere vā Synay/ staende te Brugghe by sinte Kathelijnen poorte/ twelc men heet ten susterrolleten. Ende vrau Marie vā Bourgoengiē Hertoghe Karels dochter/ die leyde den eerstē steen.

¶ Itē in tselue iaer den.xviij. dach in Sportle was te Brugghe in thof vanden Prinche die brulocht ghehouden vanden ioncheere van Culenburch/ eñ vander dochtere van mijn heere Anthonis dye bastaert van Bourgoengien.

¶ Item op den seluen tijt was te Brugge groote vrueeht vā faeyte van wapenē eñ van tornoyen/ waer of dat dye beroupere was die sone van mijn heere Symoen de la layn / eñ verantwoorde al dat yeghens hem quā / te wetene met scherpē glauyen op elc drie steken/ ende voort met scherpen sweerden hauwende deen op den anderē/ so dat si malcanderen dye sweerdē hupter hant sloughen/ eñ warē so verhit op malcanderen/ datse die heraulten dye daer toe gheordonneirt waren moesten scheeden. Ende daer toe was ghemaect een staedge daer die heraulten op saten/ eñ dye heeren dieere tornoyden/ quamē alle om tcostelicst hupte/ eñ daer quamē alle daghe ter bane diueersche heeren die dye voorß beroupers alle moeste antwoorden. Eñ die beroupers hilt sijn logijst achter sinte christoffels kercke/ eñ quam also duer een grote poorte in die bane/ alsser eenege partyē cōmē warē/ seere chierlic eñ rijckelic ghewapent. Eñ

die bane was rondt ōme al met staedgen betemmert / daer volc op sadt om te siene die ghenouchte eñ trijumphe vā dē voorē tornoye. Eñ die bane was of ghesloté met diueerschē poortē / om hupt eñ in te rijdene

¶ Op den seluē tijdt quā Hertoghe Kaerle te Brugghe vp sinte Pieters dach / tē .vij. huerē vādē auente. Eñ .ij. daghē daer naer quā margriete zij geselnede oor te brugge.

¶ Itē die stadt vā Brugghe gaf den hertoghe Kaerle een costelic bancket / vp Tscepē huys / daer die princersse sijn gheselnede ye ghenwoordich was. Eñ die ionghe princersse Marye van Bourgoengien / eñ me Vrauwe vā Argue / eñ die Bisscop vā Luyc ke. ende dit was den .xxv. sten dach vander maent van Sporcle. Anno .lxix.

¶ Item daer quamen als doe te Brugghe by den Prinche twee groote ambassaden / Deene vā oostenrijcke / eñ dander vā Venegien / beede met schoonen state.

¶ Itē inden seluē tijt / alle die Leenhouders vādē Prinche satē vppe ter oorloge waert want men seyde dat die conic vā Vrancke rijcke hadde bereedt een armeye vā .C.L. duysent mānē vā wapenen Emmer altijt onpaeys begheerēde yeghens dē hertoge Kaerle / sonder cause ofte eenege redene.

¶ Itē in tselue iaer tes conicx vā Scotlāts sustere ghelach te Brugghe vā eenē maye licken kijnde / het welcke kint hiet me vrauwe vā Bourgoengiē / eñ mijn here vā Kauestein / eñ was kerstin gedaen tsinte Donaes .xxx. in Maerte int voorē iaer.

¶ Itē die Prinche vertrac vā sijnder stede vā Brugghe te Rijssele waert / eñ vā daer te Kennopt. Eñ die Princersse track naer Eeclo / eñ vā daer te Ghendt / eñ voordt te Bruessele / dē .vij. sten April. Anno .lxix.

¶ In dit selue iaer .lxix. so wast eenē swarē coudē wintere / het vroos bidē .v. maendē lanc / waeyēde / sneeuwēde / stormēde vā ter maent vā Decembre / tot den .xiij. sten van April. Anno .lxix.

¶ Itē die schotsche coopmā hadde een wijle tijdts vervreimt gheweist vā Brugghe eñ si quamē weder te brugghe vp dē palm sondach / dē .xv. sten dach vā April seer eerlic ghehabitueirt met peerschē sijdē habijten / eñ som camelot eñ andere peersch wullen lakē. Eñ warē eerlickē ontfanghē wāt ter vele eerbaer poorters yeghē reden / eñ met hem lieden weder in quamē / int selue iaer van .M.CCCC. eñ .lxix.

¶ Hier naer volcht een ouerdaet vanden Graue van verwijck.

¶ Dat .lvij. Capittel.

Int selue iaer vā.lxix. doe was een grote moeyte in Ingelant eñ dat om eenē Graue vā werwijc geheetē Ridtsaert nyewesijnc heere vā Salsbrij/eñ es te wetene dat dese Ridtsaert Tgraefschip van Werwijc behuwede aen sijn wijf/die welcke Graue so vele moeytē eñ beroerte ghemaect hadde/dat bi hē vele Princhē eñ herē hier voortijdts onthooft warē. Eñ vele ghemeens volcx versleghē sonder ghetal.

¶ Item dese Graue vā Werwijc stac doot den Hertoghe vā Sommerset inde presencie vandē coninc Heyndric/die den seluen werwijc gaf dē staet vandē Ridderschepe eñ dese voorß Werwijc was so wentelachtich/dat hi dē coninc Heyndric vā lanckastre/bi sijnder onghetrauwicheyt of stelde vā sinē conincrijcke vā Inghelant/eñ hilt hē ghevanghē inde torre te Lonnē. Eñ hy trac vp Edewaerdt vā Iorck/eñ maectene coninc van Inghelant/segghende dat dye croone vā rechter gheboorte hē toebehoorde. Aldus so regneirde die conīc Edewaert een wijle tijdts in Inghelandt.

¶ Item desen Werwijc gaf sine dochtere in huwelicken den Loerd vā Clarence des conincx Edewaertds broedere Lodewijc dye wiste wel dat die coninc vrient was vandē Hertoghe Kaerle vā Bourgoengien. Eñ dese voorß werwijc was contrarie dē Hertoghe Kaerle/nochtanne hadde hi mondelinghe peyghē hē ghesprokē/te Seunen in Pycardyē. Maer hi was so vul valschedē dat hi began te peynsene/hoe dat hi den coninc Edewaerdt of stellen mochte van sijnder croone/eñ verdrijuen huyt Inghelant omme te makē sijnder dochter man Coninc vā Inghelandt/den Loerd van Clarence. Eñ hier toe dede hi al sijn beste/bi den welcken grooten twist vp rees in Inghelandt/eñ sware bloedtstortinghe.

¶ Item om deser saken wille/warē vergadert alle die staten vā Inghelandt/eñ daer was een parlemēt ghehoudē te waesmūstre buytē Lonnē. Eñ daer sprac die coninc Edewaerdt den heere vā Werwijc/Ic verstae dat ghy eenē nyeuwen coninc maken wilt/eñ my verlaten/nochtan hebt ghi selue tot mi gheseyt/dat ic recht oor ben van den Conincrijcke/ende dat die croone my vā rechts weghe toe behoort/Het welcke ic kenne ende weet wel dat warachtich es Ende ick en meene daer niet of te steedene maer wildy eenen anderen Coninck maken/so verbeydt emmer alsoe langhe/tot dat ick doodt ben.

¶ Item die Graue van Werwijck dede so vele datter vele volcx te strijde quam yeghen dē coninc Edewaerdt. Eñ die coninc Edewaerdt bleef altoos in dye eere/maer werwijc hilt hē altijt huter schote/eñ bleef bi sijnder subtijlheyt altijt huyt dē strijdē.

¶ Item daer naer sandt Werwijck bydē coninck Reynier vā Vranckerijcke/ende seyde hoe dat sijn dochters man S conincx Heyndricx sone behoorde te wesene cō. vā Inghelant met allē rechte/eñ versochte aen den coninc Reynier vā Vranckerijcke assistencie om daer toe te cōmene. Maer dye coninc verantwoorde eñ seyde dat hi aengaende sinē persoon dat hy te out was/eñ te varre ghepasseirt/soe dat hi hē daer mede nyet moeyen en wilde/omme twelcke die voorseyde graue van Werwijck so vele moeyten dede in Inghelant/wentelende als nu aen deen sijde als dan aen dandere/also dat hy vermaert wiert voor een quaet verradere. Ende hi wordt ghebannen huyt der croone van Inghelant/ende al sijn goet dat hy hadde was gheconfijsquiert/ende gheleyt tot des Conincx Edewaerts tafele.

¶ Itē dese voorß Werwijc trac ter zee/ende stelde hem vppe met vele schepen. Ende hi voerde sijn wijf mede/eñ vele andere vrauwen. Ende hy quam voor Calis/wanende daer ontfanghē te sine/maer die vā Calis sondē om raedt/aen den Hertoghe Karel vā Bourgoengien/die welcke gaf antwoorde/dat die vā Calis nyement in laten en souden/dan dye goedt ende ghetrauwe warē den coninc Edewaert vā Inghelant Aldus was werwijc ontseyt die stede van Calis/eñ dit was inde vastene/int iaer vā M.CCCC.eñ.lxix.

¶ Item dese Graue van Werwijck seere gram sijnde ende ontstelt/versaemde by hem vele quaets ghelselscheips vā zeeroouers ende allerhande quade bouuen huyt

Inghelant/ so dat hi quã in April ontrent paesschen vp die zee/ met vele schepẽ eñ benacht dye vlote commende van Kutseele/ als Hollãders/ vlaminghẽ/ eñ zeelanders/ eñ nam hẽ lieden wel.xl. schepen met groter vechtinge ende sware bloetstortinghe aen beeden sijden. Ende men sprac om bestant te makene met hem/ maer die heere vã Werwijc en wasser niet toe gheneghẽ/ maer seyde dat hy al nemen soude dat hy ghecrijghẽ conde/ als waer bi dat die hertoghe Kaerle groote ghereeschap maecte om den voorß Werwijck te verwinnene.

¶ In tselue iaer vp sinte Simoens eñ sint Juden dach/ so sant dye Hertoghe Kaerle sijn Toysoen die coninc Edewaert vã Inghelant/ twelcke hẽ brochte die hertoghe vã Crichy. Ende dit gheuiel te westmunstere buyten Lonnen.

¶ Item een oosterlinck ghenaemt Hans voetkin/ dye vacht met sijnen schepen yeghens Werwijcx volc inden seluen tijt/ eñ hi wan Werwijc of een deel vã sinen schepen/ ende verdranck vele vã sijnen volcke.

¶ Itẽ binnẽ deser tijt die Hertoghe Kaerle reedde sijne schepen toe ter Sluys/ eñ doe soe was daer ter Sluys een wilt gheselle dye een vraukin soe quetste/ dat sy daer of starf/ ende die gheselle liep vp een kerchof/ maer die hertoghe kaerle daer ter Sluys wesende dede den ghesellle vanden kerchoue halẽ/ eñ was al daer onthooft. Dit gheschiede binnen den iare.lxx.

¶ Item die Hertoghe Kaerle sine schepen mannende met edele mannen eñ met andere/ ligghende ter Vere eñ Termude/ doe laghen Amsterdammers gheladen in die haeye/ eñ en dorsten nyet thuysewaert cõmen om die vreese van Werwijck.

¶ Item die hertoghe Kaerle sandt aen dẽ Graue van Werwijck boden/ eñ ontboot hem dat hi die schepen vã sinen lande soude ontslaen/ eñ tgoet restoreren met vrient schepen.

¶ Item corts daer naer ontrent dẽ.xxviij. sten dach van April. Anno.M.iiij.ͨ eñ.lxx. so quam die voorß WerWijck ter zee voor Ampton in Inghelandt met alle sine schepen. Eñ dye coninc Edewaert worde dies gheware eñ sandt aen Werwijc/ vraghende wat hi begheerde/ eñ wat hy daer dede Eñ Werwijck gaf antwoorde dat hi daer cõmen was/ õme te besiene wat vrienden dat hi daer vinden soude. Doe was hẽ gheseyt dat hi gaen soude voor sinen gherechten heere eñ coninc/ maer hi en wilde niet obedieren/ maer bleef dien nacht rijdende vp sinen anckere. Eñ des anderen daechs quã met groter voorsienicheyt/ me Loerd descales/ ende hi beuacht den seluen Weerwijck met groter foortse/ eñ veel vã Weerwijcx volcke ỏslaende. Eñ hadde dat grote schip ghenaemt die Tryniteyt/ aenghecõmen/ Weerwijck souder sonder twijfele ghebleuẽ hebben/ maer hy ontquã in een cleen bootkin te Cortoy waert/ ende mijn Loerd descales creech weder vanden seluẽ Weerwijc vele schepen vã vlaminghẽ eñ vã hollanders die die selue Weerwijc ghenomẽ hadde/ eñ die coninc Edewaert ontslouch die voorß schepen vriendelic/ eñ liet se varen elc daert hem lieden gheliefde.

¶ Item vp hope dat die hertoghe Karels schepen ter zee wesen souden/ so seyldẽ die voorß hollanders huyter haeye/ eñ Weerwijcx volck worde dat gheware/ eñ si quamen met.xviij. schepen vã orloghe vp dye Hollanders. Eñ die hollanders namẽ hẽ.xiiij. schepẽ of/ eñ alle die hem te weere stelden/ dye wierpẽ si ouer boort/ eñ si slouger vele doot/ eñ quetseden/ nemende alle dye schepen metten goede/ eñ stelden dandere hollanders aen tlant/ tusschen Calis ende Buenẽ. Eñ dit was den.xxix. sten dach vã Meye. Anno.lxx. Eñ binnen twee of drye daghẽ daer naer/ so namen Weerwijcx lieden vp die zee wel.vij. of.viij. schepen/ eñ si verdroncken al tvolc datter in was.

¶ Item een man vãder Vere quã huyter somme thuysewaert seylende/ eñ hi worde drie schepen vã orloghe gheware die neerstelick naer hem quamen. Eñ dese zeelandere ontuloot al dat hy mochte/ ten eynde dese schepen vã orloghe toochden teeken vã paeyse als niet te mesdoene. Doe bleef die zeelandere houdende. Ende hi sprac yeghens hem lieden/ segghende dat hi was huyt zeelant/ si seydẽ/ wy en sullen hu niet mesdoen/ maer wi beuelen hu huwẽ prinche te seggene/ dat hi seere ghegroet si vã

den Graue vã Werwijc/verwonderende waer hi so langhe blijuen mach. Eñ secht hem als hi comt men sal hē vriendelic ont fanghen/alsõmen sulcke vriendē te ontfan ghene pleicht. Eñ daer mede lieten sy den schipper wech seylen / dies beloofde hi de se boodtschap te doene. Eñ dye Loerd van Clarencē die heeft ghetrauwet Werwijcx dochtere/ Sconincx Edewaerts broedere/ vã Jnghelant/ die es een vã Werwijcx ca pitepnē/eñ hi licht te Diepen

¶ Op den vierdē dach vã Wedemaent int selue iaer dede die Hertoghe kaerle te mid delburch in Zeelandt onthoofdē drie ghe broeders/ eñ een harē neue/ õme dat si een van sinen dienarē doot ghesleghē hadden met beleyder laghe/ de welcke dienare een vandē broeders een caecksmete ghegheuē hadde/maer hy presenteirde hooghe bete ringhe/ bi heerē eñ goede mãnen/maer si ontseydent al. Eñ doe men den eerstē ont hoofdē soude/eñ daer toe alle ghereeschap ghemaect was/sijn haer ghecort/ende sijn oghen verbondē waren/so quam daer een sughijnghe eñ gheruchte onder tvolck/so dat die liedē verschoten eñ wech liepen/eñ nyemant en wiste vã wanē dat tgheruch te quam.

¶ Jtem Hertoghe Karel dit vernemende quã haestelic ter maerct waert/meenende datter eeneghe meuterye gheweist hadde Ende quã met eender goedgie in sijn hant maer eer hi ter plaetsen quam / die Jugen deden dē man onthoofden. Eñ hi was die principale/die dē dootslach ghedaen had de/ eñ doe waren dander drye onthooft in des Princhens presencie.

¶ Hoe dye Hertoghe Kaerle van Bourgoengien/sercours dede den coninc Edewaerdt vã Jnghelant/wel met.xxiiij. groote schepen/ besondere die cleene sche pen/õme yeghen dē Graue vã Werwijck te vechtene.

Item up dē.viij.sten dach van Wedemaent/doen seylden her toghe Karels schepē huyte ter zeewaert inne / vromelic voorsien van allen saken/daer den opper Ampmyrael of was mijn here Heyndrick van Borsele here vander Vere. Ende tghetal vanden grooten schepen waren ontrent .xxiiij.sonder dye ander cleene schepen dye daer oock waren.

Item die graue van Werwijc was doe te Rouaen in Normandye / ende hy sandt sijne Ambassaden aen den Coninck van Vranckerijcke/ ōme bystāt ende sercours contrarie den coninck Edewaert van Inghelant/maer die Coninckstable vā Vranckerijcke /te wetene mijn heere van Simpol/die verstont claerlic die valschept van Werwijck. Want Werwijc dede segghen dat hi coninc Heyndricx sone coninck maken soude in Inghelant. Hier inne warē die fransche heeren contrarie/ēn riedē den coninck van Vranckerijcke / ēn toochden ēn seyden dat dye voorš graue van Werwijc opt cōtrarie gheweist hadde der croone van Vranckerijcke/ ende vul van quaden opynioene/deene Coninck makende/ ēn dander verlatende. Ēn voort soe seyde die Coninckstable van Vranckerijcke dat sijn schoon neue die Hertoghe van Bourgongien voren hadde dē voorš Werwijc te ghecrijghene/wat dat hem costē soude. Ende om alle moeyte te schuwene liet hē die coninck beraden/ ende dede verbieden dat nyemēt Werwijcx gheroofde goet copen en soude/noch ooc herberghē up grote boete / twelcke dye vreede Graue van Werwijck was ghesien weenende rijden huyt der stede van Rouaen up dyen seluē tijdt.

Item in dyen seluen tijt begheerde dye hertoghe Kaerle van Bourgoengien. C. xx. duysent croonen tsiaers/ drie iaer lanc gheduerende. Te wetene up alle sijne landen/sonder up Bourgoengiē alleene. Ēn het was hem gheconsenteirt up den .xvi. dach vā Wedemaent. Anno. M.CCCC. ende.lxx.

Op den.xxij.sten dach in Wedemaent/ int selue iaer / soe track dye Prinche huyt Zeelant te Vlaendren waert/ende hi quā te Brugghe naer die noene/ende het was doe Antworp marckt/ende te Antwerpen in Brabandt waren ghearresteirt alle dye Fransoysen ende die vā Doornicke/tgoet ende die lieden/ want hertoghe karels vā Bourgoengien was ghearresteirt by Parijs/ in dye marckt van lengy/ ende oock elders in andere plaetsen in Vrāckerijcke.

Item hertoghe karels van Bourgoengien schepē aldus ter zee sijnde/ als vooršes/so gheuielt dat si waren aen dye costen ende lande van Normandyen / ende worden ghewaer dat dye vreede Graue van Werwijck ter zee quam met alle sinē schepen ōme te seylene in Noorddōmerlandt/ daer hi seer vele vrienden hadde/maer die heere vander Vere metten anderen capiteynen pijnden dat te belettene/ ēn si iaechden den Graue vā Werwijc ēn al sijn volc weder aen landt/ in Normandyen. Ende die Inghelschen ruymden haer selfs schepen/ende staken selue vier daer inne. Ēn Hertoghe karels vā Bourgoengien volc volchdese so scherpelick aen van achtere/ ende ghinghen te lande den Inghelschen beuechten/ daer veil volcx doe verslegen bleef aen beede dē sijden / maer meest van des Grauen van Werwijcx lieden. Ende dit ghebuerde up den dach vander visitacie van Marie/ den.ij.sten dach van Hoymaent. Anno.lxx.

Item up den seluē tijt was die hertoghe van Bourgoengien te sint Omaers/daer Jan van Boonem Prouoost vanten heyercrachte byden Prinche quam/om hem alle saken te kennen te gheuene/ die hy verstaen hadde. Ende alle dye mannen van der ordonnanchie warē ontboden bi openen mandemēte / rasschelic sint Omaers te cōmene byden Prinche. Dies was als doe binnen der stede vā Brugghe ghedreghen eene processye generale/ ōme te biddene den almoghenden ēn goedertierē heere om paeys.

Item corts daer naer so rees eenen groten storm inder zee/so dat die heere vander Vere Amprael voorš/ hem pijnde huyter zee te ruymene met sinen schepen/om den swaren wint diere doe up rees. Ende dye

Graue van Werwijck met sijnder groter cloucheyt / hy auentuerde dye zee te passeirne met alle sijne schepen / ende met ghe luckeghē winde / hy seylde ouer in Inghelant / ende hi ende dye sijne ghinghen daer aen lant / daer hi hem sterck maeckte ōme te beuechtene hem allen die hem leet ghedaen hadden. Ende terstont quā hē groot volck te baten.

¶ Item als die coninc Edewaert vernam dat Werwijc in tlant ghecōmen was / doe so ghinc hi hem ghereet maken om Werwijck te beuechtene. Eñ doe was daer een verradere een groot heere / dye seyde heer coninc blijft in dit casteel wi sullē wel ghe ringhe Werwijc ghecreghen hebben / eñ in huwen handē leueren. Maer hadte die coninc Edewaert in dat slot ghebleuē / die verraders soudē hem daer in gheuanghē hebben oft ghedoot / niet te min die verraders siende dat si dat niet vulbringhen en consten / trocken rechtevoort ghewapender hant aen Werwijcx sijde / contrarie dē coninck Edewaert.

¶ Item die coninc Edewaert dit mercken de / was seere beureest / wāt meest al tvolc dat vouchde hē met werwijcke / dies vant hi hē alleene / eñ hy vloot heymelicke met cleenen volcke te Ampton in dye hauene / daer doe eeneghe coopuaerders tallē ghe ghelucke laghen / ende hi seylde ouer dach eñ ouer nacht tot dat hi quam ten Bryele in zeelant / eñ van daer track hi in Hollant inden Haghe / daer hi een langhe poose hē seluen ruste de.

¶ Item ghi sult weten als die coninc Edewaert aldus een wijle tijts in Hollāt gheweist hadde / eñ hem daer gherust hadde / so quā hi te Brugghe / eñ was ghelogiert in thof vandē gruuthuyse / eñ een ghedeel volcx met hem / eñ daer hilt hy hē langhe tijt. Ende ōme deser saken wille tvolck vā ontrent ten zeecant hier in Vlaendrē was seere beureest / dat die Graue vā Werwijc mochte cōmen met menichte van schepē van orloghe vp tlandt om tvolck te roouene ende die huysen te verbarnene / omme twelcke die vanden zeecante scherp aweet hilten / eñ die stedē vp dē zeecant gheleghē ende oock die stede vā Brugghe / die welcke dede sommeghe poorten voorsien / ende oock vele engienen ten mueren stellen / eñ men hilt scherp aweet dach ende nacht ten poorten ende oock ter marckt des nachts Ende dit gheduerde tot by paesschen. Eñ dese warē doe Burchmeesters vander stede van Brugghe / mer Jan de Baenst ende Joris metten eye.

¶ Item eeneghe vanden heren dye mettē Coninck Edewaert gheulucht quamen / die seyden tot haren coninck / dat sy treckē souden bi den Hertoghe van Bourgoengien / ende hem claghen dese deerlicke saken / maer si loghen valschelicken / want si namen orlof / ende trocken te Calis waert / paeys versouckende aen den vreedē graue van Werwijck / als quade ende valsche verraders.

¶ Item het gheschiede dat eeneghe vā desen Inghelschen heren waren ghelogiert in die swane bi Sprinchen hof binnen der stede vā Brugghe / daer die weert doe hiet Jan die coninc. Ende dese Inghelschen deden haestelicke by nachte maken swarte rijtkeerels / ende si bespraken elc een peert / segghende dat si wilden wesen te Hesdijn waert byden Hertoghe Kaerle vā Bourgoengien / maer sy meenden te Calis te treckene.

¶ Item in dese voorš heberghe was een ionckman dienende / ende hi drouch desen Inghelschen al dat hem lieden van noodē was / maer dinghelschen spraken altoos quaet tot desen voorš ionckman segghende. Luysich spytich vlaminck. Dese knape en conste dit niet wel verdraghē / hi claech det sijnen meestere. Die meester ghinc bouen / maer si loochendē dye woordē. Daer naer soude die knape weder bouen cōmen doen soe wilden dinghelschen hem slaen / maer die knape was clouck voor hem seluen / ende hi track een goede dagghe huyt hem voughende byder duere vander camere / soe varre dat si aen hem niet cōmen en dorsten / ende hi ghinck nederwaert / eñ seydt sijnen meestere. Dye meestere sandt om vier of. v. vrome mannē seer wel voorsien / ende hi ghinck weder ōme bouen tot den Inghelschen / maer spraken doe schone al en meenden sijs nyet. Nyet peghen-

staende sy soudē tsanderdaechs die peerde verhuerers bedroghē hebbē ne hadde dye voorß Jan die coninck ghedaen/ want hy hadde een lucht dat si Thesdijn waert niet en wildē/maer trockē naer Calis als verraders so si waren/met schanden.

¶ Item als die Graue vā Werwijc aldus den Coninck verdreuen hadde/ al tmeeste deel van tvolck van Inghelandt was met den Graue van Werwijc toe. Eñ het was al Werwijc datmer riep al Inghelant duere/ende te Calis mede der ghelijcke. Ende het volc dat te voren dye Roose ghedreghē hadde/die trocken die roosen vā harē Jornepen/eñ si stelden den stock daer aen/ dat was Werwijcx cleedijnghe/eñ desghelijcx dede men te Calis/ eñ al tvolc wentelde aē Werwijcx sijde/doe ghinc dye Graue van Werwijc inden thorre te Lonnen/ende hy haelde daer huyt den coninc Heyndric vā Lancaestre/die daer ontrent vijf iaren ghevanghē gheleghē hadde. Eñ hi dede hem cleeden in coninclijcken habijten/eñ hi stelde hē chierlic te peerde/ eñ Werwijc ghinc bi hē te voet/roepende dit es hu gherechte coninc/eñ gheen andere. Niet yeghē staende dat die voorß Werwijc/metsgaders die stede van Lonnen den voorß coninc Heyndric/verdreuē/veriaecht/eñ ofghestelt hadde/int iaer. M.CCCC. eñ. lx. eñ Edewaert die Hertoghe van Jorck Coninck ghestelt in Heindricx stede/nv int iaer. M.CCCC. en. lxx. inde maent van Octobre/es weder dese veranderijnghe gheschiet / soe dat die coninck Edewaert nauwe thien iaer gheregiert en hadde.

¶ Item dit vernemēde Hertoghe Kaerle/ so ontboodt hi al sine schepē weder thuys eñ hi bedancte sinen Amprael/ende alle die int labuer gheweist hadden hooghelijc vā haer lieder moeyte/merct hier tincarnaciō vā beede die coninghē/deen vā bouē neder waert/eñ tdander vā benedē opwaert. int iaer van. M.CCCC. eñ. lxx.

H ooghe van moede
E lops doet vreimdelic
N eptunus draept
R oosen vellende
I herusalems
C racht clemt

V esta heift
S aturnus toocht
D e macht van
E nde die doode
L achende schijnckende
A lst haer past
N v anders wacht
C rancke hoope es
A l schijnet schoon wedre
E lck spieghele hem
S lapende in rusten
T vallen schijnt varre
R pguere heescht
I n thooft soude

A l rijstere als nu

K eert hu ghestichte
C rommen sijn tanden
R udelick sijn ghesichte
O ntcnoopende banden
O rloghe loopt buytē landen
I n tsant der deimster zee
E olus wint in handen
D er sonne de snee
X pistoffel braclupaerts tee
V errees huyt dōckerē wege
D roufheyt te lee
S chincsche elders seghe
V oort hu cause ter deghe
D er auentueren beheet
R eyn weet sijn pleghe
A en dit vreimde beleet
V reest stoorem wreet
V lusch cōmet by
V erweeren also elck weet
D iscretie sijn hoet sy
E en anderen cry

¶ Eñ es te wetene dat die coninc Edewaert vā onder opwaert clemmē moet/want dye Coninc Heyndrick die verdreuē was/die regneirt nu van bouen nederwaert/alst blijct.

¶ Deen coninck gaet of dander coninck es an.
Dat regiersel bewijst fortune den man.

Ch wat groter rauwen hadde (alst goet te bemoeden es) mar griete vā Joorck Hertoghinne vā Bourgoengien/tes coninck Edewaerts sustere siende/ dat harē Broedere eñ al haer gheslachte aldus verdreuē eñ ghescoffiert was met groten onrechtē. Ende omme dese veranderinghe wille/sō bedreef sinē grote ghenouchte in Vrancke rijcke vā vierē te makene/eñ ander feesten van groter blijschap te houdene.

¶ Item die coninck Lodewijc van vrancke rijcke dede verbiedē alle sine landen duere dat ne gheen coopmā vā sinē rijcke/so coene ware dat hi in eeneghe landen van den Hertoghe vā Bourgoengien eenich goet coopen oft vercopen soude/ noch eeneghe alyanchie te samē makē. Eñ die voorš coninck dede die Seyne eñ die Sōme sluytē also varre als hijs machtich was. Eñ dye conint voorš dede die marct vā Geneuerē in Prouentē verlegghē in Vranckerijcke te Lyons sur la Rome/eñ aldus so versoch te die coninck vā Vranckerijcke altoos die eerste moeyte.

¶ Item Hertoghe Karel dit vernemende heeft beuolē sinē volcke/dat nyement han delinghe houdē soude metten fransoysen/ maer hy dede raedt soecken/hoe eñ in wat manierē datmē der Fransoysen coopman schepe best ontbieden eñ ghecrijghē soude sonder hem liedē hier te latē cōmene.rč.

¶ Item die van Doornicke ghinghē oock grote blijschap maken/als vā heylich daghē/van danssene eñ vā vieren te makene eñ speilden diueerse speilkens cōtrarie den lande van Vlaendren/niet yeghenstaende dat si maer eē half iaer daer te vorē ghecōposeirt hadden vanhaer lieder mesbruyc ken yeghens dē voorš Hertoghe Kaerle.

¶ Item Hertoghe Kaerle dit vernemende hi dede verbieden/dat nyement van sinen landē ontrent Doornicke ghesetene eene ghe vitaelgie voerē of draghen soude binnen der stede van Doornicke/ vp dye verbuerte van lijf ende van goede/also datmē vp sinte Kathelijnen dach. M.CCCC.eñ lxx.te Doornicke cochte een pont bueters vi.grooten.

¶ Item wy sullen van deser materie wat vertouwē/ maer voort sprekē vander groter ouerdaet vanden wreeden Graue van Werwijck/ende vander fortune vandē coninck Edewaerdt. Ende dat ghepasseirt sijnde/sullen dā weder cōmen ter materye die wy hier nv huytstellen. Eñ dat doe ick ter goeder waerōme/om datmen des Coninck Edewaerts regnatie/ ende vanden Graue vā Werwijc hier achteruolgende/ soude moghen lesen.

¶ Hier machmen hooren hoe dye Coninck Edewaerdt dye vierde voortghint in sine vreimde regnatie byder rebellicheyt vanden wreedē Graue van Werwijc. Nota.

¶ Ende tes waer/dat int iaer. M.CCCC. lxxvi.vp dē.xxvi.dach in Decēbre.doe quā die verdreuene Coninck Edewaerdt huyt Hollant in Vlaendrē/bynnē der stede van Ardenburch/daer hi voor onse lieue vrauwe sijn pelgrimaedge dede/ ende was vp eenē woēsdach/eñ des donderdaechs daer naer vertrac hy te Oorscamp in thuys vā mijn heere vandē gruuthuyse/eñ hy bleef daer diē dach/eñ des vrydaechs mede daer hi wel ontfaen was. Eñ tsaterdaechs daer naer reedt hi naer Arien tot der moghen der Princhersse Ysabeele van Poortegale duwagiereghe vanden excellenten prinche den Hertoge Phelips vā Bourgoengien salegher ghedachten/ eñ daer quam die hertoghe Kaerle ooc bi hem/eñ si spraken te samen meer dan.iij.hueren lanck/ in grooten secreten.

¶ Item vp den.xiij.sten dach van Lauwe quā die voorš coninck Edewaert te Brugghe/eñ hi was ghelogiert int hof vanden Gruuthuyse met sinē edelen mannen/ eñ me Loerd descales was ghelogiert tē huyse vā Joos de bul/maer die coninc met sijnen edelen bleef int hof vandē Gruuthuyse voorš / tot den.xviij.dach van Sporcle/ het welcke was.v.weken eñ.ij.daghē. Eñ binnē deser tijt so versochte die coninc Edewaert met beschaemder hertē aen dē hertoghe vā Bourgoengien / om leeninghe te hebbē vā.xxx. duysent penninghē in sijnen groten noot. Maer die Hertoghe Karele toochde aen dē coninc Edewaert sijne groote eñ milde edelhede. Eñ hi schanc hē te sijnder weluaert hōdert duysent rijders

elcke Rijdere te.iiij.s.gr.

¶ Item die Hertoghe Kaerle hielp hē oot aen een ghedeel schepē vā grote eñ cleene/ by den welcken sconinxc Edewaerts volc seere verrijct was in therte/ in habijten/ in harnassche/ eñ in schepē. Eñ die menichte van sconincx schepē was seere ghewassen die welcke hi al nyeuwe Jornepk gaf met ter witter Roose/ voren eñ achtere seer rijckelick gheborduert.

¶ Item vp den.xix.sten dach vā Sporcle/ vertrac die coninc Edewaert te voet/ hupt dē houe vandē Gruuthuyse/ om tē Damme waert te gane/ maer tghemeene volck was so nyeuloopt om den coninc te siene/ dat hi hē schaemde/ ente hi ghinc int huys van meester Jan le gros/ tot dat volc wat verschoopt was/ eñ ghinck doe hupt rechter ootmoedichede totter Speyppoorte te voet/ so dattene tvolc wel sien mochte.

¶ Itē ter speyppoorte laghē schepē chierlic bereedt om hē tē dāme te voerē/ maer om die ghenouchte vā dē volcke/ hy ghinc tot dē Dāme te voet/ maer sine Edele ghingē al meest te schepe. Eñ eer hi hupt Brugge schiet/ hi dede elckē opelick eñ wel betalen Eñ hi track voort vandē Dāme ter Sluys te watere. Eñ vā daer met sinē schepen te Erremuwen in Zelandt/ hem seluē daer aupserende/ hoe dat hi in sijn rycke vā Inghelandt soude moghē gherakē. Eñ ōme te wetene wat gracie dat hem hier of ghebuerde/ dat muechdy hier int achteruolch vroedt wordē/ want aenghesien die grote vrientschap eñ eere die hē te Brugghe ghedaen was/ so screef hi al sine ghenaernesse aen dye stede van Brugghe/ als hier naer volghen sal.

¶ Messiue ghesonden vanden Coninck Edewaerdt aen dye stede vā Brugghe/ ghetranslateirt hupten Walsche/ in schoonen eñ platten Vlaemsche.

¶ Dat.lviij.Capittel.

SDewaert byder gracien gods coninck vā Jnghelant eñ van Vranckerijcke heere van Hierlant aē hu liedē eerweerdeghe eñ speciale vriendē/die edele mannē/stouteeten/Burchmeesters/schepenē/Raden der stede van Brugghe aen elcken van hu liedē sonderlinghe saluyt. Eerweerdeghe eñ speciale vriendē wi bedanctē hu so hooghelic ende hertelic als wi connen eñ moghen vander goeder chiere eñ vāder groter hoofschete eñ vā huwer goetwilligher affectiē/die hu ons ghelieft heift te doene/ende te betooghene/also gracieuselic endē mildelic in duechdē eñ ter vertroostinghe van ons ende huwen volcke/ bedanckende gheduerende den tijt dat wy waren in huwe voorseyde stede/ende wy kennē ons grootelic ghehouden in hu lieden/ bi welcken dat ghy bekennē muecht/ vp dat eene ghe saken sijn dye wy duer hu ēmermeer souden moghen doen/ ter weluaert vā hu lieden ende vander voorē stede/ kent ons daer toe bereet/ beteekenende hu liedē dat het ghelieft heift onsen behoudere by sijnder gracie ons ghegheuē/sichtent dat wy schieden van huwer stede/ ende arriueirden aen onsen Conincrijcke met alsoe gracieuser fortune/ dat wy behouden hebben die victorie vā alle onsen vianden ende rebellen van herwaerts ouere/ eñ sijn paeysuelicke gheseten/ ende ghepossesseirt in ons Conincrijcke/ende oot Coninck ghecroont/ende wel duechdelic gheobegiert/ ghelijck dat ghy oock byden brijnghere vā desen te vullen sult gheaduerteirt worden/vanden welcken wy gheuē gracie eñ lof onsen behoudere eñ onser alder salichmakere. Eerweerdeghe eñ speciale vrienden wy bidden hu lieden te hebbene altijt in sine heleghe gracie ende ghenade. Ghegheuen onder onsen Signet in onser stede van Cantelberghe/ aldus gheteekent. Edewaerdt.

¶ Hier nae volcht des coninex Edewaerts victorie/ ghesonden byden seluen bode.

¶ Dat.lix.Capittel.

ITem sichtent dat ons Souuereyn heere Edewaert die vierde byder gracien Gods coninc vā Jnghelant ende van Vranckerijcke/ here van Hierlant/ schiet hupten lande van Zeelant/ende quam vp die zee den.x.sten dach van Maerte laetstledē/ hy hadde int ouerlijden seere fel wedere/ende grote tempeesten/ also vele dat hi ende sijn volck arriueirden met grooter vreese/ den xiiij.sten dach vander seluer maent. Ende daer dede hi so vele bi dachuaerden/ dat hi quam aen dye Riuiere van Trent/ twelck es by naer ter middewaert vandē conincrijcke. Ende daer hadde hi nyeumare dat dye Graue van Oxfoort was in een passaedge/ daer hi maette groote vergaderinghe van volcke omme dye te bewarene/ sonder yement daer duer te laten lijdene/ maer onse Souuereyn heere hem ghenakende/ dede soe vele dat hyne stelde in dye vlucht. Ende daer naer nam hi sinen rechten wech naer sinen grooten rebellen verradere den wreeden Graue vā Werwijc/ die als doe hem seluē hilt te velde met grooter menichte van volcke. Ende naer dyen dat hi vernomen eñ ghehoort hadde tghenaken van onsen souuerpn heere/ hy stelde hem seluen met sinen volcke in een sterke ghesllotene stede/ ghenaemt Cōuentre/ den.xxvij.sten dach vander seluer maent/ voor welcke stede van Conuentre ons souuereyn here hem seluen stelde met eere in battaelgien/ den.xxix.sten dach vander seluer maent. Ende aldaer omme die behoudenesse vā sijnen ondersaten vander voorseyder stede vā Conuentre begheerde aen den voorseyden Graue van Werwijck/ dat hy hupt commen soude te velde/ ōme al daer te termineirene vā haerlieder ghe schil/ of dat hy battaelgie leueren soude/ het welcke hi wederseyde binnen seuē daghen achteruolghende. Ende daer naer die Coninck track van daer/ende hy reysde met al sinen volcke van wapenen naer die stede van Werwijck/ om hem hupt te treckene ende te cōmene hem te ghemoete/ maer die wreede graue van Werwijck en volchde hem niet. Daer naer track dye Coninck hupter stede van Werwijck om

tontfanghene sijnē broeder den hertoghe vā Clarencen/die welcke met schonē ghe selschepe van volcke hē quā gheuē in sijnē handē/ die welcke hem bereet maecte met ontwondē bānierē ter assistēcie eñ dienste van onsen souuereynē here. Eñ daer naer hi hadde nieumare vā sijnen rebellen/dat die hertoghe van excestre/eñ dye here van Beaumont/eñ meer andere/dye quamen ten sercourse vā sinen rebellen den graue vā Weerwijc/yegens die welcke hy sandt eene grote Armeye van volcke/diene verjaechden ende stelden hem van daer in die vlucht den derden dach van April/eñ daer keerde onse souuereyn heere weder met al sijnen heyrcrachte eñ moghenthede voor die stede van conuentre/ den.iiij.dach ende den.v.dach in April voorß. Eñ als hy niet en cōste vindē die maniere om sinē rebellē huyt te doē cōmene/ eñ die stede niet beleg ghen noch bespringhen en mochte sonder groot grief eñ destructie vā sinen ondersa ten eñ habitantē wonende in die voorß ste de wel totten ghetale van.xx.duysent/ vp die welcke dat hi hadde grote cōpassie. Eñ ooc om dat hi wel wiste dat sijn principael aduersaris heymelic huyt geulucht was/ eñ was als doe in die stede van Lonnen/eñ meer andere rebelle eñ verraders methē in grotē ghetale. Eñ al daer so orboorde hi sine coninclijcke auctoriteyt/eñ vertrac vā der stede vā Conuentre/ eñ hi quā ontrent sine stede vā Lonnen/den.xi.sten dach van April/ daer hi haestelic in nam den thorre/ eñ hadde openinghe vander stede vā Lonnen/eñ daer nam hi tlichaem vanden Coninck Heyndric eñ vanden eerdtsbisschop van Joorck/ die welcke hi gheuanghē hilt in sinen handen/eñ meer andere rebelle eñ verraders/den voorß tijt gheduerende.

¶ Item dye voorß graue vā Weerwijc be moedende dat dye voorß stede ende thorre bewacht soude sijn met crachte van volcke yeghens den coninc of andersins. Oor peynsde hi dat die Coninck houden soude sijne solempnele feeste van paesschē in dye voorß stede/wanende hem al daer touerlo pene/ presumerende huyt te gane vander stede van Conuentre/ ende haestelicke yeghens hem te cōmene met groten hoope ende moghende van volcke. Ende die coninc gheaduerteirt sijnde van sinen verra delicken propooste/ om hem te ghemoete ne/twelcke hi niet doen en mochte als doe Niet yeghenstaende den tijt goelickē ver beydende/schiet met sijnder wapeninghe ende moghenthede van synder voorß ste de/ die Vigelie van paesschen laetst leden/ den.xiij.dach van April/ eñ hi reedt.x.mij len varre vā onsen mijlen van Jnghelant ende daer hilt hi hem te velde met schoon der ordonnanchie al dien nacht tot den.v. hueren/inden morghen stont. Ende daer beuacht hy sijne rebelle aduersarisen. Te wetene/den Hertoghe van Excestre.

Den graue van Weerwijck

Den heere van Beaumont

Den marcgraue van Montaghu

Den graue van Oxfoort.

Ende grote menichte van volcke van wa penen/totten ghetale wel vā.xxx.duysent vechtender mannen naer haerlieder reke ninghe. Ende daer waren doot gheslegheē ten voorß Weerwijck/die Marcgraue vā Montaghu sijnen broedere/ met grooten ghetale van Ridders ende joncheeren eñ van anderen volcke/ dye hem lieden seere wreedelick weerden ende sterckelick vochten yeghens/ ende contrarie den coninck/ ende sijnen volcke/wel die spacie van drye hueren gheduerende/maer theynde van den strijde/die coninc behilt die victorie by der hulpe ende gracie vanden almoegen den God ende der ghebenedyder maghet Marie/ ende vanden glorieusen Riddere sint Joris. Ende naer al desen vp den.xvi. dach vander seluer maent/ die coninc had de nieumare als dat Margriete huer hee tende coninghinne/bi harer verwaenthe de met haren sone Edewaert hem heeten de Prinche/ waren ghearriueirt ende cō men in sijn lant ende conincrijcke/ int we ste/yeghens hem/ende trocken bet voort/ west totter stede vā Excestre/midts hulpe van eeneghe vrienden die si hadden in die contreye van cornewaelge/van vouliere/ somberset ende dorset/ ende meer graessce pen ende landen daer aen streckende/ dye welcke bi middele vandē graue vā Weerwijc/ waren gheionstich int stick vanden

coninck Heyndric in dien tijden.

Item die voorś Edewaert eñ die coninghinne margriete sijn moedere warē binnen corten tijden gheselschipt met groten ghetale van volcke / om welcke cause den xxiiij. dach vander seluer maent / onse souuereyn here die keerde weder te velde. Eñ hadde sulc een dachuaert / eñ ooc die voornoemde Edewaert eñ die coninghīne dat ter die coninck quam vp.xviij. Jnghelsche mijlen naer / daer si waren in die stede van Baten / ende haddē meeninghe dē Coninc tsanderdaechs te leuerene battaelgie / also hem aen ghebrocht was / vp twelcke hi hē stelde te velde dien voorś nacht met sijnen heyrcrachte / in schoonder ordonnancie / eñ daer bleef hy den voorś nacht hopende te beuechtene inden morghenstont dē voorś Edewaert ende Margriete / maer sy vernamen dye intencie vander ordonnancie vanden coninc / eñ sy veranderdē haer propoost / eñ namē eenē anderē wech met haren heyre tot eender stadt ghenaemt Bristau / daer si bi middele vā eeneghē rebellē vanden coninc waren ontfanghē / eñ ghesercourst van volcke / ende van vitaelgien ende van ghelde. Ende midts dien so verhieuen si haren moet te commene hupter voorś stede / leuerende ten coninck battaelgie / alsoe hem ghesept was. Ende namen eñ cosen een velt den.ij.sten dach in Meye .x. mijlen van daer. Ende dit cōmen sijnde ter kennesse vanden Coninck / so track hy darwaerts. Ende als sijt wisten dat hy hē lieden naerderde / si minderden allincx / eñ schieden vanden seluen velde vp dē voorś nacht / eñ quamen met haren heyre in dye stede van Salsbry. Eñ die coninck dit vernemede / hi trac met sijnen heyre eñ ordonnancie naer hem lieden / ende hi dede so vele dat hi quam vp den.iij.dach van Meye vp drye mijlen naer der voorś stede / daer hy dyen nacht logierde met sinen heyre te velde. Ende des morghens stelde hy hem in schoonder ordonnancie / ende quā voor dye voorsepde stede / al daer hy vandt dye voorś rebelle in battaelgiē ghestelt in een wonderlicke stercte / beuelende sijne cause onsen behoudere eñ beschermere God almachtich / eñ ghinck hem liedē aen. Ende byder hulpe van gode / hi ghecreech victorie vp sijne Rebelle vianden. Dit was vp den vierden dach inś Meye / daer die voorś Edewaert / ende Jan broedere vandē Hertoghe vā sommerset / gheheetē die Marcgraue vā Drosset / Die graue vā Deuouchiere here van Welloc / metsgaders meer andere notabele Rudders ende ioncheerē doot bleuen. Ende daer waren gheuanghen Emond gheheeten heere van Sommerset / die Pryoor van sint Jan / eñ meer andere heeren ende Rudders / ende edele mannen / dye welcke alle vp den.vi.dach vander voorś maent van Meye / in die stede van Salsbry onthooft waren / eñ meer andere / die ouer lange tijt mede beleeders gheweist hadden vander Rebellacie yeghen den voorś coninck. Ende die coninc vertrack vander voorś stede / den.vij.sten dach vanś Meye. Ende als doe quam hem lieden noch nyeumare / dat eeneghe sekere persoonen noch vanden Rebellen vanden noordcost / begonsten vergaderinghe te makene vā volcke contrarie dē coninc / in dye cause ende hulpe va nden Coninck Heyndric / bi welcker cause hi darwaerts track / ende quam in die stede van Conuentre / daer hi hem veruerschte eñ ruste / ende hem versach van als dies hem behoufde om sijn volck eñ heyrcracht / ende hi sandt van nieus / om andere van sinen ondersaten. Ende met dien die voorś rebelle vanden noordcost voorś / die vernamen vā sijnder comste te hem lieden waert / si schieden van harer bende ende gheselscepe / eñ vertrocken. Ende eeneghe van hem lieden / dats te wetene die heere van Rannus / eñ andere die waren gheuanghen. Ende ander waren ghesonden eñ huptghemaect ōme te middelen tusschen den coninck / eñ om te verweruene sijne gracie. Ende dye stede ende diueersche contreyen daer omtrent gheleghen / die hebben hem ghestelt in die onderdanichede vanden coninck / also dat dē.xiiij.sten dach vāder voorsepder maent van Meye die rebellichept in dye noortcontreye en mochte niet gheduerē maer began te slakene / soe dat dat voorś landt mochte in vreden ende ooc in paeyse blijuen.

¶ Item inden seluen tijdt was die coninck ghesept/ dat die Bastaert vã Falkenberch met eeneghe saudeniers vã Calis eñ Ma roeniers hebbẽ vradelic onderlinghe ghe maect een voorstel/ in cõtrarie der coninck licker maiestept/ eñ beghinnẽ te vergade ren groot volc in tlandt vã Kent/ in hulpe eñ onderstant vandẽ coninc Heyndric. Eñ vp den.xij.sten dach vã Meye/ so quam hi voor die stede vã Lonnẽ segghende dat hy den coninc Heyndric wilde hebbẽ huyt dẽ torre. Eñ die coninc Edewaert te souckene waer men hẽ soude moghẽ vijnden/ hẽ lie den nomẽde in ghetale.xviij. duysent mã nen. Eñ in contrarie van dien/ die coninck sandt een groot deel vã sinen heyrcrachte õme sercours ende hulpe te doene der stede vã Lonnẽ/ die welcke schiedẽ vã Conuẽtre den.xiij.sten dach vã Meye. Eñ hi selue in persoone/ schiet den.xvi.sten dach vander seluer maent treckende tot sine rebelle. En de sine rebelle dit vernemende ende beken nende/ dat hy meeninghe hadde te cõme ne peghens hem lieden/ lieten haer lieder propoost te passeirene die Ryuiere vanden Theymse/ õme te cõmene by hẽ ter groter versmaethede den.xij.sten/ ende.xiiij.sten/ dach vander maent vã Meye/ so bespron ghen si die stadt vã Lonnen in twee poortẽ tot eenre reysen. Eñ die goede vãder stede eñ die dienaers vandẽ coninc metsgaders die inghesetene/ vander stede den.xiiij.sten dach trockẽ si vp hẽ liedẽ/ eñ dedense schee den vã haren propooste/ ende steldense ter vlucht/ eñ sloughẽ hem lieden of wel twee duysent volcx eñ meer/ eñ vele warender gheuanghẽ. Ende die rebelle siende dat sy die nederlaghe hadden den.xvij.sten dach vander maent sy vertrocken aen een ghe berchte/ ontrent vier mijlen vander stadt/ eñ bleuẽ daer liggende drie oft vier daghẽ maer doe si vernamen dat dye coninc der waerts quam om hẽ lieden te beuechtene si schieden eñ vloon aenden zeecant. Eñ die coninc houdende sinẽ wech quã tot sijnder stede vã Lonnẽ dẽ.xxi.sten dach vã Meye/ met grooten gheselschepe vã grotẽ heerẽ/ inde substancie vander edelhede van sinen coninccrijcke/ eñ andere mãnen vã oorlogẽ abel ende experdt in dien/ wel tot den ghe tale van.xxx. duysent mannẽ/ te peerde eñ te voet/ om hẽ te vertooghene behoudelic tsaysoen vandẽ velde vã Salsbry tot der comste vanden coninc van Lonnen.

¶ Item die voorseyde margriete haer seg ghende Coninghinne met vele diueersche Capiteynen/ partye van haren sone Ede waert/ dye waren gheuanghen ende ghe brocht inden handen vanden coninck/ soo dat alle saken ten eynde cõmen waren.

¶ Item die voornoemde Coninck Heyn drick/ onlancx gheheetẽ coninc/ hy als doe noch wesende inden thorre te Lonnẽ/ nam alsulcke gramschap in hem seluen dat hy van onghenouchten eñ van drucke starf/ vp dẽ.xxiij.sten dach vã Meye. Anno. M. iiij.c ende.lxx.

¶ Item die coninc Edewaert met alle sinẽ heyrcrachte schiet van Lonnen/ treckende tot sinen Rebellen/ dye welcke waren alle ghestropt ende ghescheeden in diueersche partyen/ alsoe wel in Kent als in anderen landen/ huyte ghesteken dat dye bastaert van faukenberghe/ die met grooten ghe tale van schippers ende maroniers/ qua men in dye stede van Sandwijck/ eñ had de tgouuernement ende tbeleet van.xlvij. schepen/ ende ooc tsghelijcx vander voorẽ stede. Maer vp troste/ als sy verstonden dat die coninc hem lieden was ghenaken de/ sy versochten aen hem õme te verwer uene sijne gracie/ ende omme te hebbene apointement/ twelcke hem lieden ghecon senteirt was. Ende dat vp condicie dat sy souden leueren die schepen ende dye stede/ in die obediencie vanden coninck/ ende in sinen handen.

¶ Item vp den.xxvi.sten dach vander sel uer maent vã Meye. Anno.lxx. byder hul pe van gode eñ van Maria sijne ghebene dyde moedere/ eñ mijn heer sint Joris/ eñ alle gods heleghẽ/ soe es gheteekent ende ghetermineirt teerste incõmen ende vul maecte vercouuererẽ vanden rechtẽ tijte le vã onsen souuereyn heere coninck Ede waert/ die vierde vã sinen Coninccrijcke in Inghelant/ binnẽ der spacie vã.xi. weken gheduerende/ binnen den welcken tijt by der hulpe eñ gracie vã gode/ hi heift bi sijn der groter sinlichede ende goeder pollicie

ghepasseirt/ende ontgaen grote vreese/eñ dangieren daer hi in persoone selue mettē lijue gheweist heeft. Eñ by sijnder edelder eñ coninclijcker coraedge heeft up ghehouden twee groote battaelgien / ende heeffe ghestelt ter vlucht als weirleghē eñ moedeloos volck/die ghene die peghens hem rebel waren/ende diuersche groote vergaderinghe ghemaect haddē/ die welke waren in grooten ghetale/ende van grooter menichte also wel ionck als houdt

¶ Jtem hoe wel ende hoe vromelic dat hē sine wederspoorеghe eñ rebelle peghens hē ghehadt hebben/hy nochtans dat niet peghenstaende heisse verdreuē/ veriaecht veruaert/ende confusys ghemaect / midts sijnder Rudderlicker vromicheyt. Ende bi den welcken oock wel blijckt/dat hem dye hulpe eñ die groote onsprekelicke baermhertichept gods mede es gheweist / eñ hē niet ghefaelgiert en heist vanden beghinne totten hende/wāthy in corter spacie alle sine ondersaten eñ landē ghesteylt heist in paeyse / ende al sijn conincrijck soe dat paeys ende voort ganck wesen sal in hem van daghe te daghe/ter eeren eñ loue van gode/ende van sijnder eeneghe vermaerder same/eñ ter groter blijschepen vā sinē vrienden ghealigierde ende wel willende/ van sinen volcke. Ende ter confusye vā sinen volcke aldus gheteekent marijncfele/ ende gheteekent onder tsijngnet vanden Coninck Edewardus.

¶ Ende es te wetene/ dat binnen den iare vā.lxxi.die coninc Edewaerdt hadde twee staende strijden/ binnē sijnder croone van Jnghelandt/alsoot voren blijckt/ waer of den laetsē strijdt gheuiel / den dertiensten dach vanden April/ ende het was up den Paesschedach.

Dyt naer volgende

sijn dye persoonen van namen/ die verslеghen worden/inde voorš strijden.

¶ Jnden eersten Strijdt eerst.

Die Hertoghe van Exestre
Die Marck Graue van Montagu
Die Graue van Oxfoort
Die Graue van Werwijck
Die Heere van Beaumont
Ende noch menichte van Rudders/ende Edel mannen.

¶ Dit sijn die gheene die verslеghen waren inden tweesten strijdt.

Edewaerdt Princhе van Gales
Die Heere van Wenlock
Mer Guiliame Wijts
Mer Robert Wittinghen
Mer Jan Sommerset
Mer Jan du lusiwert
Mer Guiliame Feldijn
Mer Niclaes Herby
Ende meer Rudders en Jonckheeren/ een groot ghetal.

¶ Dit sijn die personen/die gheuanghē waren eñ onthooft. Eerst.

Die Hertoghe van Sommerset
Den Prpoor vā sint Jans tempelier/ ghe heeten mer Jan van Langhescoorden
Mer Genijs Cliston
Jehan de Lens
Lowijck Myles
Robeert Jalenson
Mer Thomaes Triscum
Mer Hutefry Adolp
Heynric Tristhau
Watier Cotenay
Jan Flowij
Jan Sowier
Mer Willem Willingher
Willem Crisorp/ die was oot ghejugiert ter doot/maer het was hem vandē coninc verghеuen.

¶ Dit sijn die ghene die gheuanghen waren.

Margriete gheseyt coninghīne/ twijf vā den coninck Heyndrick.
Anna twijf vā Heyndric Edewaert/ Heindricx sone.
Die Graefnede van Deuenchiere
Mer Jan Roos
Jan Paerleir
Jan Gasser.
Mer Jan Fortche
Die Doctuer Makereel
Jan Waloops
Edewaerdt Sulfod

¶ Dit sijn die verdroncken waren.
Thomaes hermont/ eñ meer andere .xx.
¶ Dese voorghenoemde persoonen bi namen eñ toenamen sijn alsso ouer ghesondẽ in ghescrifte/ eñ gheteekent metter handt van den Coninck Edewaert.

¶ Hier naer volcht eene Missyue van bedancke lijcheden dye die goede lieden vã Brugghe sonden aenden eerweerdeghen Coninc Edewaert vã Inghelant.

¶ Die superscriptie.

¶ Heere hooghe edele excellent eñ victorieux Coninck van Inghelandt/ ende van Vranckerijcke/ heere van Hierlant.

¶ Dits den brief.

Dele harde hooghe excellẽt eñ victorieus Coninck/ wi ghebieden ons ootmoedelicke/ eñ alsoe veele eñ met alsso vulmaecter herten als wi meest connen eñ moghẽ tot huwer hoogher eñ Conincl ycker maiesteyt. Eñ hu ghelieue te wetene harde excellente Coninck/ dat wy ontfaen hebben huwe beslotene letteren vander date vanden .xxi. daghe van Meye laetst leden/ dat hu ghelieft heeft by huwer weerdegher gracien/ ons te seyndene byden bringhere van desen brieue/ byden welcken ons beteekent es die grote victorie die ghi byder hulpe van onsen behoudere ghehadt hebt yeghens huwe vianden ende rebelle/ daer ofdat wi metsgaders hu bedanckẽ vã sijnder gracie/ hem biddende dat hem ghelieuẽ wille bi sijnder gracie hu te vorderẽ vã meer in meer/ eñ vã beter in betere/ huwe edele ghewercken in prosperiteyt ter salicheyt ende weluarene van huwen coninckrijcke/ ende van huwen goeden ghetrauwen subdijten eñ ondersaten. Eñ hoe wel dat ghi bi huwẽ voorẽ brieue ons bedanct vander goeder chyere eñ vander grooter hooschede/ dat hu by huwer weerdegher gracie ghelieft te seggene/ die wi ghedaen hebben huwen volcke/ ghy wesende herwaerts ouere. Maer hu ghelieue te wetene dat wi ons gheensins en connen berõmen yet ghedaen te hebbene hu/ noch ten huwen dat weerdich wesen mach vã eeneghe vermaninghe/ alsulcken eenen groten victorieusen coninck ende prinche/ als ghi sijt/ schuldich ware oft soude moghen tonswaert ghehouden sijn. Ooc bekennẽ wy ons dat wy niet en hebben die affectie van hu te dienene/ eñ saken te doene die hu danckelic sijn. Ende in tghene dat hu ghelieft heeft te seggene eñ te scrijuene/ twelcke betrect alleenlicke aẽ hu goede mẽschelicke coraedge/ dye welcke heeft gheweist ende sijn sal/ alsso wi hopen/ een aensien eñ consideracie/ tot onser affectie eñ goetwillichede/ want warachtelicke eest dat eeneghe sakẽ ghedaen hebbẽ gheweist bi ons/ dat heift gheweist lettel of niet ten aensiene eñ consideracie der groter eñ hoogher edelhede/ eñ duechden van huwen edelen persoone. Ende met alle onser goetwillichede ende affectie wilden wel dat wy hadden moghen meer eñ bet doen tot huwer eeren/ eñ ten trooste vanden huwen. Ende wi bedanckẽ uwer hoogher weerdicheyt vander ootmoedeghe goetwillicheyt dye ghi ons ghetoocht hebt/ eñ dese onser stede dat hu ghelieft heift ons te doen wetene eñ te certificeirene/ alsso wel bi huwer selfs letteren als byder relacie vanden bringhere van dien. Eñ van desen als andersins vã huwen voorẽ state eñ victorie hu supplierende seer vulmaectelic eñ met goeder herten/ dat hu ghelieue bi huwer weerdeger gracie/ ons eñ die voorẽ stede/ eñ die poorters/ eñ inwonende van diere/ huwe ootmoedeghe dienaers ende welwillende te hebbene in huwe singuliere gracie eñ recõmandacie. Ende wi beuelen ons tot huwer edelder ghelieste/ tẽ welckẽ wi bereet sijn met al onser herten eñ affectien te vulcommene naer onser macht/ dat weet die ghebenedyde almogende god/ die hu seere hooghe ende moghende heere behoede in sijne heleghe gracie/ eñ hu verleene goeden voortganck eñ vulcõmelichede in alle huwe hooghe edele affeerẽ eñ begheertẽ.

¶ Die subscriptie.

¶ Huwe ootmoedeghe ende onderdaneghe dienaers eñ welwillende/ Burchmeesters/ Schepenen ende Raet der stede van Brugghe/ bereedt tot huwer edelder ghelieste.

¶ Hier naer volghen.ij. Epytaphyen/ ter
cleender weerdicheyt vandē Graue van
Werwijck/ ſtaende buyten ſijnder gracie.

IC k was Ridſaert vā nieuwer
ſtede/ eñ graue van Werwijck
Pallayſen/ Burghē eñ ſteden
maecten met mi grote beſiche
de in tlant van Inghelant/ eñ het obegier-
de my te mijnder ghenouchte/ eñ in tlant
van Vranckerijcke/ maecte ic mi broedere
vandē coninc. Ic was ſijn broeder in wape
nen/ eñ hy w lde dye mijne weſen om met
mi lijf eñ ſiele/ om den hertoghe kaerle of
te ſtellene/ eñ hē te nemene ſijne heerliche-
de/ macht/ eñ ūmaerthede. Maer die mat
terye vander nijdichede ne heift nyet lan-
ghe gheduert in mijn cracht. Eñ in mijn
eenich lant ſo ſcheen ic keyſerlic weſende.
Twee coninghē warē gheſtelt bi mijnder
macht eñ hoochede/ mijn here dye coninc
Heyndric/ die mi Rudder maecte. xxx. iaer
obegierde ic hē. Daer naer nam ic hē ghe
uanghen/ eñ hebben of gheſtelt vā ſijnen
Coninclicken habijte/ ghebonden eñ met
ten blooten hoofde te peerde gheuoert te
Lonnen/ in ſijne beroerlichete. Eñ ic maec
te coninc mijnē rechtſweer/ Edewaert die
vierde/ maer vanden auende tot dē nuch-
tent ic leyde hē crypem aen/ eñ hebbene ver
iaecht bi mijnder mogentheyt in Hollāt/
eñ daer gheauent/ daer hi ſercours vandt
bi ionſten eñ bi groten draghene vā ſinen
broedere/ eñ grooten vrientden grotē her
toghe kaerle vā Bourgoengien/ die mijn
ſpeciael viandt was/ die verargherde alle
mijn dinghen. Twee dochteren huwede ic
in contrarie partyen/ deene aenden broede
re ghehecht/ eñ dāder aē Heyndricx ſuene
Ic hebbe altijt Calis ghehadt in volghin
ghe eñ in conqueſte/ daer en was noch ſoe
ſchoone noch ſo leelic/ ſi vreeſdē alle mijne
queſtie. Vanden Inghelſchen coninclickē
bloede hebbic vele tleuen ghenomē/ meer
dan. lxiij. hebbicker ghedaen doodē by nij
dicheden. Ic hebbe meer quaets ghedaen
in mijn landt/ dan noeyt gheen andere en
dede. Eñ ic waende dat met orloghe gheē
man my mochte te niete bringhen. Daer
naer heb ic dē coninc Heyndric weder ghe
ſtelt in ſijn weſen/ gheabandonneirt met
vrienden/ metten hertoghe van Excestre
ghereſen in ouermoede/ ende in gouuernē
mente. Eñ ghelijc als die oghe gheringhe
ſluyt/ die corts daer te voren open ſtont/ al
ſo hebbic mijn eynde ghenomen/ al vlyen
de hebbic die doot ontfangē/ eñ ſo dede ooc
mijn broedere. Eñ warē beedē ghetoocht
eñ gheſtelt T ſinte Pauwels in die kercke/
Edewaert mijnē verwindere/ bi wien dat
ic hier ben/ bidt onſen ſcheppere dat hi mi
ghenade doe. Eñ ghi alle houeerdighe eñ
ouerdadeghe ſpieghelt hu in mijn aē ſich-
te/ eñ ne ſtelt mi niet als vanden beſtē/ wāt
als van dien ick wederroupt.

¶ Vandere Epytaphie.

Ck Ridſaert vā nyeuwerſtede
was graue vā Werwijc/ eñ vā
meer andere contreyen/ ghe-
naemt Salſbry/ ic was camer
linc vandē coninc vā Inghelant/ capiteyn
vā Calis/ eñ vā meer andere landen. Dye
voorē ſtedē conqueſteirde ick/ twijſte deel
aen my. Iegheus recht veriaechdick den
goeden coninc Edewaert. Ic maecte ghe-
ſchil tuſſchē den coninc vā Vranckerijcke/
eñ den goedē iuſticier kaerle Hertoghe vā
Bourgoengien/ doen maectic vā onrecht
recht/ eñ vā recht onrecht/ ſonder eeneghe
beſchaemthede. Ic maecte ghemeenſchap
mettē franſoyſen onſe verouderde viandē
eñ bi mijnder ſcalcheyt dedic ſo vele dat sy
mijn vriendē wordē/ eñ ic hadde ghemeen
ſchap groot met hē lieden. Eñ ic domineir
de alſo met groter heerlichede/ alſo dat die
Coninc Edewaert hier naer moeſte ūtrec
ken tot den hertoghe vā Bourgoengien/
niet yeghenſtaende hare beloftē/ heiftene
ootmoedelic ontfanghē/ hi opende hē ſijn
treſoor. Eñ hi preſenteirde hē ſijn volc/ by-
den welcken hi hē wederſtelde ter zee/ met
groter eere/ dien tijt gheduerende. Ic was
in mijne wapeninghe ſeer wel verſelſcipt
vanden edelen Hertoghe van Excestre/ eñ
vā mijnen broedere die here van Monta-
ghu/ vandē graue vā Suffoort/ ende van
meer andere herē met groter macht. Wy
haddē gheſchict die coninc vā Vranckerijc
ke eñ icke/ als twee wtē rechtē weghe ſijn
de/ dat corts naer paeſſchen/ ofte ōmer eer
Aſſcencioens dach Inghelāt geſtelt ſoude

sijn in subiectien / buyten welcken ic ver-
iaecht was / als een vluchtich vos / omme
dat ic was cōtrarie den coninc Edewaert.
Eñ hadtet also ghecōmen also wijt voren
ghenomen haddē / die goede hertoghe vā
Bourgoengien soude van als of ghestelt
hebben gheweist / wi haddē hē of ghetroc
ken Vlaendren Henegauwe / eñ Artoys /
eñ Ryssele / Duwaey / bydē quadē crijssche
ne vanden meutmakers. Eñ dye coninck
vā Vranckerijcke soude ghehadt hebben
Ryssele / Duway eñ Orchiers. Eñ die Ry-
uiere vander Somme souden wy hebbē
gheconquesteirt / eñ ooc cortelic weder ghe
wonnē / also wi gheauyseirt haddē / maer
het es al anders verkeert / wāt Edewaert
die goede die quam mi weder bespringhē
scerper dā eenich wolf / hi dede mi so groot
assault / ende hi drouch hem so vromelic eñ
so heerlick / dat hy sijn lant eñ tmijne corte
linghe gheconquesteirt heeft. In een sterc
casteel quā hi mi belegghen / so dat ict niet
langer gehoudē en mochte / maer moeste
vlien als een dwaes / daer wordic bespron
ghē met glaupē eñ met ghescotte. Gheer-
ne haddic ghedaen trompen tvertrecken /
maer ic en hadde gheen moete / want also
ic vertelle gheerne of niet gheerne / ic moe
ste rekeninghe gheuen. Daer wordick so
seere benaut / eñ met sulcker foortse dat ick
al vliende worde gheuanghen / eñ ter eer-
den ghesleghē / eñ hebbe vele wonden int
lichame ontfanghen / eñ in thooft / weder
ic wilde of en wilde / ic moeste daer steruen
te messchieue. Doe ouerpeynsdick mijne
valsche trecken / eñ mijne vermalendyde
sonden / vul van achterclappe die mi alsoe
punierden / want noeyt binnen mijnen le
uene en haddic eenich gepeynster duecht
maer altoos met loose smeekerye / elcken
die ic mochte te verabuseirene eñ te bedrie
ghene / byden welcken ick vp den paessche
dach als god verrees / byder wapeninghe
ende clouchept vanden coninc Edewaert
was te nieten ghebrocht / metsgaders den
Hertoghe van Excestre mijn broedere / eñ
de markijs / ende andere diueersche Rud-
ders / die hier niet ghenoemt en sijn. Ende
hen beschaemdelic ghestoruen daer te mij
der confusie / sonder biechte ofte absolucie.

Dit was int iaer ons heeren. M. iiij.c ende
lxx. bidt gode dē heere dat Sathan mi niet
becommeren en moete / ende gheue my bi
sijnder gracie den wech van sinen coninc-
rijcke / dat ick hem daer mach sien in siele
eñ lichame. ¶ Nota bene.

Edewaert victorieus / die verwan
Werwijc te paesschen als vliende man

¶ Nv keeren wi wedere ter matterie daer
wijt lieten / ende was hoe dat dye buetere
te Doornicke galt / tpont. vi. grō. Op dē sel-
uen tijt was tlant vul beroerten / ende gro
te vreese in Vlaendren / dat die orloghe we
der vpryjsen soude tusschen den coninc vā
Vranckerijcke ende den hertoghe Kaerle
van Bourgoengien. Ende daer ōme was
ghedreghen eene processye generale / bin-
nen der stede van Brugghe / binnē dē cloo
stere vanden predicarē / om gode te bidde-
ne om gracie / dattet al cōmen mochte tot
eenen goedē eynde ende accoorde / eñ was
vp den. xxvij. dach van Nouembre. Anno
M. iiij.c lxx.

¶ Item in desen tijt die coninck van Ma-
poorcke was in gheschille yeghens den co
ninc van Poortegale / eñ hadde hē of ghe-
wonnen drie of viere Eylanden.

¶ Item die Venecianē die verlorē in dyen
tijden Negrepont / het welcke den Turck
ghewonnē hadde / waer ōme dat vele coop
lieden seere ontvredē warē. Eñ men seyde
doe dat die Turck ghewonnen hadde / dat
hi swoer dat hi cōmen soude in Ytalien.

¶ Een schoon miracle vanden heleghē bloede Christi / dat te Brugghe rust.

P den. xi. sten dach vā Nouem
bre / dwelcke was sinte Maer-
tins dach / so was te Brugghe
in dye balcstrate gheboren een
kint / twelcke onghedoopt begrauen was
eñ lach drie daghen onder die eerde / maer
die moeder riep altijt vp tweerde heleghe
bloet van Brugghe / segghende certeyn ic
hoore mijn kint leuen. Ende men ghinck
tkint ontgrauen / ende men sacht claerlic
leuen / ende het wort ghedoopt met haestē
ende wort ghedreghen ten heleghen bloe-
de / daer men noch sach sijn aderkins spelē
in een becken met laeuwen watere. Ende

wordt van daer weder omme thuys ghe-
dreghen.

¶ Item in desen tijt so was in thuys van Bourgoengien een here gheheeten Boudewijn de Lyle/ bastaert sone vanden hooghe ende moghende prinche dē Hertoghe Phelips van Bourgoengien. Ende dese selue Boudewijn was ghegheuē die heerlichede van Somerghen eñ van Louerghem/ maer die Haeldijnghers van mer Boudin de vos/ die wonnen die heerlickhede weder bi naerheden. Ende dese Boudewijn de lyle was soe vul pitsen eñ ouerdaets dat hem die Hertoghe Kaerle nyet wel ghelucten en mochte/ want hi en dede niet dat hem dye Hertoghe Kaerle sijn broeder beual/ maer murmereirde altijt yeghens die heren die tregement in thof hadden.

¶ Item int hof van Vranckerijcke daer diende doe ter tijt een man/ die welcke hiet Colinet/ ende hi was een parmentier. Eñ dese scheppere eñ noch twee mannen met hem/ dye quamen uyt Vranckerijcke te Hesdijn waert/ daer die Hertoghe Kaerle van Bourgoengien was/ ende sy brochtē eenē brief aen Boudewijn de Lyle die voorseyde bastaert/ maer si en dorstē hem nyet ghetroosten den brief te Hesdijn te gheuene/ dies bleuen si twee mijlen vā daer. Eñ si huerden eenen landtsman om eenē penninck dat hi desen brief draghen soude/ ten bastaert vā Bourgoengien. Aldus die bode te Hesdijn cōmende/ hi vraechde naer dē bastaert van Bourgoengien. Eñ het ghelucte dat mijn here Anthonis die bastaert van Bourgoengien daer was/ ende oock mijn heere van Beueren sijn sone bi hem Ende dese bode was aen hem ghewesen metten brieue. Ende mijn here Anthonis die bastaert vā Bourgoengien desen brief siende/ hi seyde hi en comt aē mi niet/ maer aen Boudewijn de lyle. Doe was dye bode ghedaen eten ende drincken/ ende hem was beuolen te beydene. Doe sandt mijn heere Anthonis dye bastaert van Bourgoengien sinen sone mijn here van Beueren om Boudewijn de Lyle dye bastaert/ seggende dat hi quame bi sinen broedere/ ende hi hadde ontfanghē eenen brief uyt Vranckerijcke/ die aen hem quam. Ende Boudewijn die bastaert dit hoorende/ seyde dat hi terstont cōmen soude/ twelck hy nyet en dede/ maer dede sadelen drie peerden/ ende reedt terstont te Vranckerijcke waert/ want hi seere daer in beladen was Mijn here Anthonis die bastaert langhe beydēde/ eñ vernemende dat Boudewijn de lyle die bastaert sijn broeder wech was/ hi ghinck metten brieue byden Hertoghe Kaerle vā Bourgoengien sinen broedere/ ende dē voorseyden brief up doende/ vondē daer wonder inne/ ōme twelcke men den bode vraechde dye den brief brochte/ waer hi aen den brief gheraect was. Eñ die voorseyde bode seggende hoet ghebuert was/ so waren een deel aertchiers uyt ghesonden/ die den voorseyden scheppere eñ sijne twee ghesellen vinghen/ ende brochten in den handen vanden hooghen eñ moghenden Prinche dē Hertoge Kaerle vā Bourgoengien. Ende sy waren corts daer naer uytnemende seer ghepijnt/ ende sy leden wonderlicke dinghen/ omme twelcke sy ghedoot worden/ ende waren gherecht. Maer het was een seer langhe poose daer naer.

¶ Item in dit selue iaer dye Coninck van Vrāckerijcke veranderde sijn propoost eñ sijn ghedochte/ segghende tot sijnen heeren/ hoe wel dat hy paeys ghemaect hadde te Pyrone metten hoghen eñ moghenden Prinche dē Hertoge Kaerle vā Bourgoengien/ hi waser toe verleet eñ toe gheraden van eenen Cardenael/ ende oock andere groote heeren/ diet hem ouer thooft bliesen/ byden welcken hy vanden paeyse nyet houden en wilde dye te Pyrone ghemaect was. Voort seyde dye coninck van Vranckerijcke al was hy mede te Luycke/ het gheschiede bi smeeckaerdye ende verleedinghe/ dye welcke woorden die coninc openbaer preken dede in generale processien al sijn rijcke duere/ ende uyt weder roupen dē paeys die te Pyrone ghemaect was tusschen hem ende onsen moghendē Prinche dē hertoghe Kaerle/ als voorß es. Ende aldus quam die mare in Vlaendren dat die Coninck van Vranckerijcke ēmer orloghen wilde up dē prinche dē hertoghe

Kaerle/of ten ware dat hi hē weder keerde alle die steden eñ sloten/die den Hertoghe Phelips ghegheuē warē/ indē paeys vā Atrecht.āno.M.CCCC.eñ.xxxv.by twee Cardinalen te wetene/die Cardinael van Cypers/eñ die Cardinael vā sinte Cruys Eñ die steden waren hē ghegheuē in soendijnghe vā dē Hertoghe Jan sijns vaders doot/eñ dit warē die stedē/Eerst het graefschip van Bolloengien/Machon/Hanseron/Mondedier/Pyrone/Roye/eñ tgraefschip vā Ponthieu/met den stedē eñ dorpē vāder Sōme tot Arpen toe/huyte gedaen die stede van Doornicke.

Item dit soude Hertoghe Phelips ghebruyckē sijn leuen lanc/ eñ al tmaerle hoir dat vā hē cōmen soude/of tē ware datment dē conic vā vranckerijcke bi vriendelicheit wilde latē lossen/om een somme vā pēninghē daer toe gheordōneirt.Voort weit dat desen seluē paeys weder vernyeut was te pyrone / tusschē dē conic vā Vranckerijcke Lodewijc/eñ dē Hertoghe Karel vā Bourgoengiē voorß/die doe noch maer Graue van Charlois en was. Eñ het gheschiede dat die conic de somme vandē penninghē op legghē wilde allso hy dede. Eñ dit was binnē den leuendē lijue vanden Hertoghe Phelips/eñ eeneghe seydē/dat mijn heere vā croy te Rijssele in tcasteel ghinc tē schatte vādē Hertoghe Phelips.Eñ hy leende het ghelt daer huyte dē conic om sine lossinghe mede te doene/het welcke dye Graue vā Chaerlois gheware worde aen tghelt/wāt hi die pēninghē wel kende/Eñ hi hilt die makinghe eñ appointement al vā onweerdē allsoot bleec/wāt die heere vā Croy eñ meer andere met hē die vādē sakē wistē quamē bi dien in groter onvriendtscepen peghens den voorß Graue vā chaerloys.

Itē allso hier vorē verhaelt es vā Boudewijn de Ysle de bastaert/die schandelicghe vlucht was huyt dē huyse vā Bourgoengien/treckende by dē coninc Lodewijc van vrāckerijcke Eñ hertoge Karel claerlic verstaē hebbēde het vraetschip/dat up hē gheordōneirt was/so sandt hi in sijn drie hooftsteden binnē Vlaendrē brieuē vā gheloouē om onsen heere te bedanckene/dat die verraderye huyt ghecōmen was/ende te dier cause drouchmen processye generael in allen steden met groter deuocie.

Hoe die coninc vā vranckerijcke sandt eenē Herault aen Hertoghe Kaerle/ ōme hem te ontsegghene.

Chteruolghende die fellichede vanden coninc vā Vranckeryc ke/int selue iaer van.M.iiij.c.eñ lxx.so wort hi den hertoghe karele so seere hatende/ eñ hy dede liedekens singhen eñ speilkins spelen contrarie den Hertoghe Kaerle/ eñ hi maecte grote ghe reeschepe vā wapeninghe/ ōme vp dē hertoghe Kaerle te cōmene/ende al die heerlic heden die Hertoghe Kaerle van hem hilt/ dye leyde hi al te sijnder tafele. Ende bouē dien sandt hi eenē eerbaren Aduocaet met eenē huchier de Roy aen dē hertoghe kaerle te Hesdijn waert/ het welcke den voorß Aduocaet seere noode dede/ wāt sine bootschap was fel eñ wreet/nochtās die voorß Aduocaet Thesdijn cōmende/ende spreken de peghens den voorß Hertoghe Kaerle/ mont peghen mont/so vriendelic dat hem die Hertoghe Kaerle antwoorde/so dat dē Aduocaet daer groote ghenouchte in had de/ wāt hertoghe Kaerle verghiftede seer hooghelic den voorß aduocaet/ ende hi dede hem gheleede doen vā sinen aertchiers viij.mijlen varre. Eñ dese Aduocaet te Parijs cōmende/ hy soude sijn legacie verhalen voor den coninc/ maer doe hi began te segghene die edelhede vandē Hertoge vā Bourgoengien voorß/so stont dye coninc vppe/eñ en mochtes niet ghehoorē/maer de graue van Dāmartijn die vulhoordet/ maer ooc met eenē quadē gronde/seggende van desen Aduocaet dat hi beter Bourgoengioens was dā hi coninck was/ ōme twelcke dye voorß Aduocaet ghebannen was hupt alle die croone vā Vranckerijcke. Eere eñ weluaert/ goet/eñ sijn schoon wijf verliesende/ in groter keytiuicheden.

¶Item die Coninck sandt eenen brief aen die wet van Ghendt/ maer die vā ghendt en wilden den brief niet vp breken. Maer si namen den bode met den brieue/eñ trocken met hem byden Hertoghe Kaerle te Hesdijn int casteel. Eñ die Hertoghe kaerle ontfinc den bode blijdelick ende verghiftene hooghelic/so dedē ooc die vā Ghendt van ghelijcken/niet peghenstaende dat sy nochtans nyet en wisten wat inden brief stont ghescreuen.

¶Item desen bode cōmende bydē coninc/ hi seyde so vele duechden ende eerbaerheden vanden Hertoghe Kaerle/dattene die coninck in eenen sack dede schieten/ eñ dedene verdrincken in die Theyne.

¶Item in desen tijt maecte dye Hertoghe Kaerle grote ghereeschepe vā volcke van wapenen om hem te verweerene yegens sine vianden/ alsoe dat hi al sijne leenhouders bi hem ontboot/ vp die verbuerte vā lijue eñ van goede. Nv so waren wonachtich eeneghe van sinen leenhouders binnen der stede van Doornicke / ōme twelcke dye Hertoghe Kaerle beuel gaf datmē alle die vā Doornicke vanghē soude/waer mense ghecrijghen mochte/ dies slotē dye van Doornicke hare poorten toe/ ende en lietender nyement hupt gaen/ende die vā Doornicke quamen in grooten dangiere midts desen.

¶Item Hertoghe kaerle groote menichte van volcke versaemt hebbende/hi nam hupter stede van Ghendt temmerlieden/ cuppers/ende wielwerckers/ eñ ooc sghelijcx hupt sijnder stede van Brugghe.xij. temmerlieden.viij.cuppers/ ende.ij.wielwerckers. Eñ dese trockē te Rijsele waert met grooter menichte/van anderen volcke/dē.vij.sten dach vā Sporcle Anno.M. iiij.c. ende.lxx.

¶Item dye Hertoghe kaerle van rechter nootweege/ hem moetende weerē/so quamen eeneghe Fransoysen ontrent Yyghny/eñ waenden daer die Bourgoengioenen te bespringhene/ maer die heere Phelips vā Crieuecuer/die quāmer peghens/ eñ verslouch alle die Fransoysen dye daer ghecōmen waren/ edele eñ onedele/eñ hy deidse alle die kele of steken.

¶Item in desen tijt eeneghe gheslachten binnen Ampens deden haren baliu veriaghen/ende si lieten des coninc volck daer binnen cōmen/ende die Coninck was doe tsinte Quintins. Ende aengesien dat hertoghe kaerle hem voughen moeste te strijdene peghen den coninc van Vranckerijcke/so was te Brugghe gheordōneirt eene deuote processie generale vp sinte Amāts dach. Anno.M.CCCC.ende.lxx. Ende in dese processye was ghedreghen theleghe bloet binnen den cloostere vā sinte Clarē/

Eñ was die derde reyse dat theylich bloet sme ghedreghē was om Hertoghe Karels wille / dye welcke lach doe voor Ampens om onsen heere Christum Jhesum te biddene / dat hi hem saleghe victorie verleenē wilde.

¶ Brugghe bidt Gode om vrede.

B rucht huwe knyen voucht v oodtmoedeli A
R edelicke menschen aensiet hoe gloedeli A
V enijnde oorloghe nv toocht haer wer A
G ruwelicke vreese met tanden bloedeli A
G henaect ons allen o god hoe vroedeli A
H y dede die paeyse die wreethept ster A
E lck voughe hem biddick dan leec ende cler A
B edijnghe te tooghene deuoot ende wijseli A
I eghenwoordich es in ons ooghemer A
D ruck/schade/vreese/verdriet/afgrijseli A
G rief van edelen es nv vprijseli A
O ntherinijnghe van princhen drouf heyts gheque L
D peren tijdt/sterfte/brandt/moordt/mesprijseli A
E xactie/ontscakijnghe/destructie se L
O m twelcke men in processye sne L
M etten heleghen bloede gheweest heift n V
V p sinte Amandts dach sinte claren we L
R oupende aen gode voor dit ghesce L
E nde voor der vyanden verradelic gr V
D us biddic hu hoort mijn gheslee V
E ene deuote bede/behouft nv den lee V

Vi. in Sporkelle processien waren
Metten heleghen bloede tsinte Claren
Anno. M. CCCC. lxx.

Vp desen seluen tijdt wordt dye Coninc murmurerende vp dē Graue vā Simpol/eñ sloot in sinē raedt den voorś Graue te doodene met Fenijne/of andersins / so varre dat een die vandē rade was vanden coninc/die gaf dē Graue vā Simpol te kennene/dies quā die Graue vā simpol claerlic bi den coninc/ waer of dat die coninc hē verwonderde. Eñ hi scheldende seyde ghi sijt conincstable/eñ ghi hebt my eedt ghedaen/maer lettel hebdy mi gheuordert in mijn yeghenwoordeghe Armeye. Waer vp die graue vā Simpol antwoorde gaf/ hoe dat hi beloeft eñ gheswoꝛen hadde/ eñ besegelt / nēmermeer te vechtene yegens sijnen neue dē Hertoghe Kaerle vā Bourgoengien / tae emmer binnen die frontieren van sinen landen/maer quame hi diepere in Vranckerijcke/hy soudene helpen keeren eñ wederstaen. Eñ met desen woorden was die coninc wel te vredē/eñ hy gaf den Graue vā simpol last alle die stedē vāder sōme in te halene/ in dyen hy mochte/ om twelcke die Conincstable in nam sinte Quintins/Pyrone/Mondedier/ roye/eñ meer andere.

¶ Omtrent desen tijt eeneghe vāder stede vā Ampens/ontslaghē dē hertoge kaerle/ eñ si vertrocken altemet huyter stede. Eñ eenege sondē aen dē Hertoghe Kaerle/oft hē gheliefde met sijnen huysghesinne Tampens binnē te cōmene/si soudē hē gheerne ontfanghē. Twelcke Hertoghe kaerle seer qualicke erde / eñ duchtede eñ vreesde allso verraden eñ bedroghē te worden.

¶ Jtē dye stede vā Abbeuijle begonste ooc te wentelene/maer mijn here van Crieue cuer deder eene den hals of hauwen/eñ hi verbarnde dat voorbouch van Abbeuijle/ eñ bleef gheweldich capiteyn vander stede van Abbeuijle hupter name vanden Hertoghe Kaerle.

¶ Jtem die hertoghe Kaerle trac in desen tijt ontrent.ij.mijlen buytē Atrecht in een groot pleyn/eñ daer slouch hi te velde. Eñ men gaf dat velt den name le champs de hōneur/ ghesept het velt van eeren/als of hi segghen wilde hupter wapene nēmermeer te scheedene/ voor hy sijn groote onrecht ghewroken soude hebben. Eñ dit selue parc of velt was sterckelic bedoluen/eñ met grooter menichte vā carijnwaghenē ōmestelt/deene in tandere gheuoucht. Eñ dit was ontrent dē.xij.sten dach vā Sporcle Anno.lxx.daer hem ontallicke menichte van volcke te baten quam.

¶ Jtem mijn here vā Kenty/sone vā mijn heere van Croy quam hupt Henegauwe vp den seluen tijt/ met vele volcx vā wapenen/daer hi seer wel ontfanghen was vāden Hertoghe van Bourgoengien/maer die voorß heere vā Kenty vertrac heymelic aen sconincx sijde/dies hy ooc gherekēt es in thuys van Bourgoengien voor een van sijn contraryen / ōme die grote vreese diemen vprijsen sach vā die wentelijnghe vanden heeren/ ende hi gaf hem liedē kuere/wāt hi gheen vreese daer inne en maecte/maer hy soudt wel ghedijncken vp een ander tijt.

¶ Jtem doe was te Brugghe ghedreghē processye generael/ ter Magdalenen buyten Brugge/ om te biddene omme paeys eñ voort om ghetijdich wedere.

¶ Jn sporcle sesthiene bi orloochs quale
was ter Magdalene processye generale

¶ Op den seluen tijt quamen viere ghesellen/ghecleet of si scholieren gheweist hadden/ ende sy draepden altoos ontrent des Hertoghē artijlgerye/omme twier in des Hertoghē buspoer te worpene / maer mē wordes gheware. Ende die twee vanden vieren waren ghehanghen metten hoofde nederwaert/maer tander.ij.ontliepen.

¶ Jtem dye Hertoghe van Gheldre/ende sijn sone die ionghe Hertoghe/dye waren ooc in twoorß velt/ byden Hertoghe Kaerle/maer die ionghe here van Gheldre trac heymelic huytē velde/ende reedt wel.xxx. mijlen sonder vphouden / so varre dat hy te Namē gherochte/daer hi voor die poorte gheuanghen was vā die vandē aweerte/ende hy was gheuoert te Ryssele int casteel / als een vluchtich eñ onbekent Ruddere/ghelijc als daer wel bleeck.

¶ Jtem int selue iaer van.lxx.doe veranderde Hertoghe Kaerle het steicspel van Ryssele / twelc daer te voorē altijt gheleghē hadde up den grooten vastenauent / ende dat dede hi verlegghen vp den papen vastenauent/ōme dat die voorß prinche nyet en wilde datmen den heleghen tijt vander vastene soude belēmeren met sulcke weerlicke saken.

¶ Jtem in desen tijt track Hertoghe kaerle wat naerder der stede van Ampens. Eñ de daer worde hem seere rebel eene stede/ ghenaemt Pykengy/met haren casteele/ voor welcke stede hi viel met grooter moghentheyt/ winnēde die selue stede mettē sweerde. Eñ hy deidse vellen eñ al gheheel destruerē. Eñ men verhoorde nyeumare/ dat die hertoghe Kaerle siedge soude slaen voor die stede vā Ampens/dies drouch mē processye generale te Brugghe / tot onser vrauwē broeders. anno.lxx.vi.in Maerte.
Tōt vrauwē broeds duer karels weluaer
was lieuelic processie nv.vi.in maerte.(te

¶ Jtem int selue iaer den.x.sten dach inde Maerte doe was Sinte Bonefacius met sijne ghesellen verleyt in eenen nyeuwen fiertre / byder hant vanden Bisschop van Sarepten/dye welcke tofficie dede. Ende daer waren.vi. Abten yeghenwoordich/ ende andere Rudders ende heeren vp een staedgie/ daer toe gheordonneirt voor den docsael / in onser vrouwen kercke binnen der stede van Brugghe.
Jc sach verfierterē met blijdē gheschiene
Sinte Bonefacius in maerte thiene.

¶ Hoe die Hertoghe Kaerle met alle sijnder machtē te velde quam/yeghens den coninck vā Vranckerijcke.ende hoe hi Ampens beleyde.

Omtrent den. xiiij. sten dach in Maerte/ int selue iaer soe dede Hertoghe Karel peghens den auent sijn heyr vp breken/ ende niemēt en wiste die cause/ mer die vā Ampens dit ghewaer wordende/ sy maecten so grote ghenouchte binnē harer stede dattet een wonder om horē was/ vā blijschepen dat si saghen dat theyr vp brack/ maer int alder hemelicste vanter nacht/ so beual die Hertoghe Kaerle datmē secretelic die sted ge slaen soude vast aen die muerē vā Ampens. Eñ daer dede die Hertoghe Kaerle ter stont sterck assault vp die stede doen/ Ende men seyde/ dat binnē der stede vā Ampens waren alle die vroomste Capiteynen van Vranckerijcke/ te weten al voren/

Die Graue van Simpol
Salazart Maelhoortier
Baudeson de Iyle
Jan Darson
le conte Dammartijn
Joseph Ruwaerdt
Jan de Cachael

Die welcke voornoomde Capiteynē hadde by hē lieden grote menichte van Fransoysen in gaernisoene/ eñ om gode te biddene/ dat die voorß Hertoghe Kaerle victorie mochte ghecrijghē vp sine vianden/ so was te Brugghe eene deuote processye generale ghedreghē ten Augustijnē/ vp den xvij. sten dach in Maerte.

Vp dat gracie moet onsen prinche beschijnē Kees processye generael ten Augustijnen

¶ Aldus Hertoghe Kaerle liggende voor Ampens met menichte vã volcke daermẽ tghetal of telde.C.en.xx.duysent mannen cloeckelic verbeydende dye comste vandẽ coninck/so gheuiel dat Monseur Jaques de Lutcenburch broeder vandẽ Graue vã Simpol Capiteyn vãder auangaerde vã Hertoghe Karels volcke/waer of tghetal van sinen volcke mochte sterc sijn ontrent thienduysent mannen/meest al te peerde/ sonder die aertchiers eñ die pyckeniers eñ dit was tsmorgens/ ontrent die clocke.vi. te doene/ doen quam daer terstont een herault/verwapent met Tconincx wapene sijn tweestre/ ende hi sprac tot den voorsey den Jaques de Lutcenburch seer houeerdelicke toe segghende. Secht huwẽ Bourgoengioenen/eñ hẽ die hu hier ghesonden heift dat hi hu doe vertrecken/ of mijn here mijn meestere/dye edele ende moghende coninck van Vranckerijcke sal hu commẽ beuechtẽ te clocke twee naer die noene Ende dit aldus ghesept hebbende/ so quã daer terstont een ander Herault/ verwapent met des hertoghen Karels wapene van Bourgoengien/ die welcke oock seyde tot den voorß Jaques de Lutcenburch. Heere en verschiet niet/ want die edele eñ moghende Prinche Hertoghe Kaerle vã Bourgoengien es hu hier bi/ vp een half mijle naer. Dit horende die voorß Jaques de Lutcenburch/ slouch sijn hant hoosschelick aen den Herault van Vranckerijcke/ ende hy santtene aen onsen moghenden prinche den Hertoghe Kaerle van Bourgoengien/ om dese selue woorden hem te vertooghene/ maer sijn medegheselle liet hi trecken binnen Ampens/õme den fransoysen tontdeckene eñ te kennẽ te gheuene al tghene wat si ghesien hadden ende ghehoort.

¶ Het gheuiel dat alle die Bourgoensche heeren versaemden by een/ eñ bleuẽ staende sonder eten ende sonder drincken tot die clocke drye naer dye noene/ maer ontrent den vier hueren naer der noene/ soe quamen dye Fransoysen huyt der stede van Ampens met grooter menichte van peerden/seer edelick gheabijlgiert/ende groot volc te voet. Doen dede die voorß messiere Jaques de Lutcenburch een beuel doẽ/dat hem alle man te voet soude stellen/of dat dye mannen van wapenen rijden souden voor die pyckeniers eñ oock voor die Aertchiers/ het welcke hem alle beede ontsept was. Ende daer quam eene groote rommelinghe of/ maer het gheluckte dat dye busschieters vanden Hertoghe vã Bourgoengien hare engienen al gheuult ende ghereet hadden/ende si schoten indẽ hoop vanden Fransoysen/ waer of datter twee machteghe edele mannen doot bleuen/eñ groote menichte van peerden/ ende oock noch vele ander volcx/huyten welckẽ dye Fransoysen weder vloden binnen der stede van Ampens/alsoe dat daer een quade suspicie rees vp dẽ voorß Jaques de Lutcenburch.

¶ Item in deser manieren lach dye Hertoghe Kaerle van Bourgoengien te velde.vi.weken lanck/naer dye costume van edelheden/altoos den coninck van Vranckerijcke verwachtende/maer hi en quam niet. Ende in desen tijt soe wast seer horribel weyr van reynene/ van sneeuwen/ vã haghelen/so datter vele peerden van keytijuicheden storuen/ ende tvolc moeste wonen in holen onder die eerde/ende daer laghen sy al stille sonder vechten. Ende als men huyt reedt õme die foraedge vanden peerden/altoos bleeffer een deel van shertoghen Karels van Bourgoengien volcke/ende hier õme was noch een processye generael ghedreghen Tsinte Saluators/ den laetstẽ dach in Maerte. Anno.M.iiij.^{c} ende.lxx.

O deuote hertkins voucht hu ter bede
Aen saluator cleift/claecht hem hu lyden
Wãt ons prinche moet ons houden stede
Te velde nat cout/ maer clouc om strijden
Die passie christi wille hem verblijden
Dies wi nv ten tijden processie draghen
Den laetstẽ in Maerte/ õ gode behaghen

¶ Item die vãder stede vã Ampens wierpen eenen yseren cloot/die seer groot was huyt eenen mortier/naer tlogijst vanden Hertoghe kaerle vã Bourgoengien/ oot schoten sy een serpentijne ouer shertoghẽ Karels vã Bourgoengiẽ logijst/ om welcke cause men noch droech een processie ge

nerale ten Jacopijnē met die fierters/sinte Donaes/sinte Bonefacius/eñ sinte Lop vp den vierden dach in April.

M inlic ambrosius wiēs dach dat hedē sp
C omt vtroostē sijt ōs princhens pplaer
C onfessoor donaes helpt hē tot vredē ghp
C onforterende nv in ampens vaer
C laert hē bonefacius sant eerbaer
L eent hē troost helich lop excellent
X pristus die sal hu vieren voorwaer
V oor hem te biddene sijt diligent
W ant ten predecaren waerdij present

¶ Eñ es te wetene/dat dye Princhе altoos by hem hadde hupt diueersche steden temmerlieden/cupers/ende wielmakers/dye brugghen maecten om ouer die somme te rijdene/maer die pijckeniers van Ghendt die bleuen so langhe eer sy quamen dat sy som vanden Fransoysen verslaghē wordē Ende in dese vechtijnghe/so warē vā groter vermaertheyt dese naervolghende heren/mijn Heere Anthonis die bastaert vā Bourgoengien/mijn heere vā Rauestein/mijn heere vanden Gruuthupse/die Souuereyn van Vlaendren. Ende hoe wel dat men vele seyde van sconincx macht/hy en quam noeyt yeghens hertoghe kaerle vā Bourgoengien velde/maer sy hilden wel sprijncreysen deen yeghens den anderen/alle den dach.

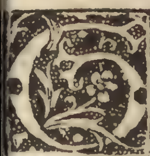
¶ Item men seyde dat die Graue vā Sintpol groote neersticheyt dede om paeys te makene/tusschen dese twee heeren. Ende dat eeneghe ghedeputeirde aen beedē sijden sprake hilden yeghens malcanderen/ende al sprekende brochten sijt so varre dat die Hertoghe consenteirde den sinē te sprekene van paeyse/Ende vp wel betrouwen liet hi eeneghe van sinē heerē trecken binnen der stede vā Ampens. Ende hi leende hem sinen seghele/consent gheuende in al tghene dat si doē soudē/behoudē elc in sijn goetrecht. Ende die heeren cōmende binnen der stede vā Ampens/hadden daer vele arguaciē/eñ ōme beters wille/so consenteirden sy drye maenden bestandt/Eñ dat dye hooghe moghende Hertoghe Kaerle van Bourgoengien binnen drye daghen daer naer vertrecken soude. Eñ dese saken aldus gheslotē eñ ghezeghelt sijnde/si quamen hupter stede vā Ampens bydē Princhе/hem vertooghende/wat si ghebesoengiert ghedaen ende ghesloten hadden met malcanderen.

¶ Item die hooghe eñ moghende Hertoghe Karle vā Bourgoengiē alle dinc verstaende/ontstac in groter gramschap/Jae dat hi vp die selue heeren so verstoort was dat hijse dede gaen hupt sinen logijste/segghende dese onghetrauwichede en haddic niet bemoet vp hu liedē/eñ in dese furie eñ gramschap bleef hy alleene in sijn Logijs wel vier hueren lanc/dat hē niement spreken en mochte/maer in thende als hi in hē seluen wat vercoelt was/hy sprack/het es waer/ic gaf hu mijnē seghele/maer dusdaneghe sakē en bemoede ic niet/niet te min tghene dat ghi met mijnen seghele ghezeghelt hebt/dat sal ic vulcōmē als een ghetrauwe Princhе. Eñ ick sal deerste sijn dye vertreckē sal/Eñ aldus so vertrac hy duer twee bruchskins ouer een riuiere/eñ voorstenichlicken liet hi eeneghe van sinē mannen vā wapenē thupswaert rijdē/ bi voorwaerde/dat si den.xxv.sten dach vā Meye weder bi hem wesen soudē te Atrecht. Eñ aldus so vertrac die voorß Hertoghe metten grooten heyrcrachte/te Pyroene seere bedanckende sine vriendē eñ edele mannē vā haer lieder bijstandichede/bi hē houdēde eene grote quantiteyt van volcke van wapenē yeghens eeneghen toecōmendē vploop. Ende daer was tbestant verlanct noch.xi.maenden/maer dye coopliedē vā Vranckerijcke en mochten nyet commen int lant van Vlaendren/noch dye cooplieden vanden lande vā Vlaendren en mochten niet reysen in Vranckerijcke/daer mede dat die neeringhe aen beeden sijdē seere verghinck.

¶ Dit ghesciede binnen den Jare. M.CCCC.ende.lxxi.

¶ Hier naer volcht vanden Hertoghe vā Gheldre/ghenaemt Aernoudt.

¶ Dat.lx. Capittel.

Ghelijc dat hier voren verhaelt es/dat die oude Hertoghe van Gheldre gheheeten Aernoudt/ ghecomen was met sinen sone Hertoghe Adolf vā Gheldre/by den Hertoghe Kaerle/daer hi doe lach in twelt van Eeren/buten Atrecht/ende hem den voorē Adolf vluchtich maecte eñ ontvloodt secrelic vander plecke sonder tweten vā sijnē vader/ ofte vandē Hertoge Kaerle voorē/ maer reedt sond op houdē totter stede vā Namē/daer hi gheuanghē was/also hier vorē eens deels verhaelt es/so es waer dat die hertoge Aernoudt altoos bleef in twelt by den Hertoghe Kaerle/daer hi hem verhaelde al die iniurie ende cleenichept die hē sinē sone ghedaen hadde Adolf voorē/hoe wel dat dit aldus gheschiet was vā saken van iniurien die hi hem aenseggħē wilde/ twelcke hy niet vulbrijnghen en conste ter warachtichedē/alle die steden vā Gheldre ende van Zutphen themwaert treckende/ ghelijc of sijn vader doodt gheweist hadde met die stedē en vielen hē niet ghehuldich.

Item Hertoghe Kaerle vā allen saken/ wel ende duechdelic gheinformeirt sijnde/ Hy badt den Hertoghe Aernoudt/dat hy pacientich sijn soude / aengesien dat Adolf sijn sone gheuanghē was onder sine moghenthept eñ iurisdictie/ eñ daer in blijuē soude/ eñ dat hy thuys treckē soude in sijn landt van Gheldre/ende sine heerschеppe besittende ghelijc een Hertoghe schuldich es vā doene/den welcken raedt dye voorē Hertoghe Aernoudt danckelic nam vanden Hertoghe Kaerle/ eñ hi vertrack met hooſschen oorloue van hem te sinen lande waert/maer hi thuys cōmende/sy ne wilden hem niet obedieren noch ontfanghen als here/maer si wilden sijnē sone hebben Adolf eñ nyement anders/ aldus was hy gheandtwoordt in Ghelderlandt in sommeghe steden/maer niet in al.

Itē die voorē Hertoghe Aernoudt merckende dat hy sijne heerschepie van Thertochdomme van Gheldre niet besitten en mochte/met vriendtschepen eñ met paeyse/met sinen steden/eñ ghemeenen landen so quam hi weder by den Hertoghe Kaerle van Bourgoengien in Vlaendren binnen sijnre stede van Brugghe. Eñ al daer sijnde/bi dē hertoghe Kaerle voorē/so vercochte hi hem al trecht ende iurisdictie dat hi hadde aen Thertochschip van Gheldre ende aen Tgraefschip van Zutphen. Eñ hy ghint dies te butē/ in also vele als hijs machtich was/den welcken coop den hertoghe Kaerle hilt voor goedt eñ ghestade. Ende hi bewees den Hertoghe Aernoudt van Gheldre betalijnghe van dien/ in sulcker manieren dat sijs beede wel te vreden waren. Ende dit aldus gheschiet sijnde/die Hertoghe Aernoudt van Gheldre die vertrack/ende ghinck woonen in een clooster leed ende een goet leuen/daer hi sieck worde/eñ corts daer naer verschiet hy vā deser werelt/ende sijn sone Adolf dye woordt veruoert eñ gheuanghē ghebrocht in tcasteel te Cortrijcke.

Item in twoorē iaer/die van Doornicke waren iāmerlicke bedwonghen/ende hadden vele aermoeden binnen haer lieder stede/ want sy nyeuwers thooft huyt steken en mochten/so dat si ten eynde obedieerdē den Hertoghe Kaerle vā Bourgoengien/ Ende si composeirden met hem bi rechter noodt/so varre dat hy met hem lieden content ende te vreden was.

Item int voorē iaer so wast den schoonsten somere/die men sach binnen hondert iaren/eñ oueruloedich van allen vruchten Ende op den derden dach vā Septembre/ was binnen der stede van Brugghe nyeuwen Rijnschē most in Dynant/om.vi.grē. den stoop.

Itē naer dat die Paeus paulus gestoruē was/so was een freminuer die Franciscus hiet/ghebore hupt Sauoyen bi Geneuerē die welcke was ghecorē Paeus te Roome te sine/Ende in sine consecracie soe was hy gheheeten Sixtus die vierde.

Dyt naer volgende

es die heerlichede eñ de singnorye/gedaen te Brugghe/vandē hooghē eñ moghendē Prinche Hertoghe Karel van Bourgoengien/twelc noeyt dier ghelijcke ghesien en was in Vlaendren.

Dat.lxi.Capittel.

DIe Hertoghe Karel hadde ontboden alle die Abdten eñ prelaten/van sinē lande van Vlaendren/Ende ooc dye Baliuwen/Burchmeesters/Meyers/Officieren alle te wesene binnē sijnder stede vā Brugghe/den.xix. sten dach van Lauwmaendt. Anno M.CCCC.lxxij. het welcke die meeste menichte vulquamē/ Eñ ooc van ghelickē so ontboodt hi alle die nacien/ die in Brugge warē vā elcx viere of vijue/waer of die menichte versaemden binnen sinē houe inde voorß sale/die welcke behanghē was met costelicke tapijtsen / daer alle die Abten eñ prelaten van sinē lande haer lieder plaetse bewesen was/elck naer sijnder betaemte/ eñ weerdichede/daer of dat last hadde mer Guiliame byche/ Hofmeester vandē Hertoghe Kaerle onsen natuerlickē heere.

Item tcafcoen inde grote sale/daer stont ghemaect eene viercante staedge in vorme vā eenen paercke/het welcke parck bouen eñ benedē eñ onder die voeten/eñ aen allen sijden becleedt was met sijnder wapene/allso wel van gouden lakene als van fluweele/daer die voorß Prinche met sinē Edelen op warē op hē seluen/eñ die cause van deser princhelichede/die was om eene nyeuwe Graue te makene in die stede vā sinen vadere die ouerleden was. Eñ was gheheeten mijn heere van Nieuerin heere vā spnap in Henegauwe/dye welcke daer stondt in een gulden habijt totten voeten toe. Ende by hē stont sijn aduocaet of tael-man / met eenen rooden fluweelen keerle aen totten voetē. Eñ die Prinche sadt hooghe bouē allen mannē/ in eenē costelicken setele allso daer toe diende. Eñ sadt daer also princhelicke/datter alle goedwillighe herten in verblijdē mochten. Eñ hi hadde aen eenē peerschen fluweelen keerle. Ende ooc eenē mantele met costelicker voederin

ghe/welckē mātele sleipte vp deerde/wāt men moesten vphoudē als hi ghinc wan delende/ eñ aē sinē hals hinc een maniere vā eenē capkinne/ aen beedē sijden opene vp sijn schouderē/gheuoert met ermijnē/ eñ aē elcke sijde vā sinē mantele daer waren.iij.guldē eñ seluerē strepē elck een elle lanc/ghewrocht met orpheuerye. Eñ neffens hē stont sijnē Cancelier/hebbende aē tselue coluer/maer het was vā wullē lakē Eñ die Prinche voorß hadde vp sijn hooft eenē hoet van goude/gheheeten een Coronael/eñ was seer costelic vā peerlen eñ vā ghesteenten. Eñ alle die andere grauē die stonden bi hem met ghelijcke mantels/eñ ooc elc hebbende een Coronael vp thooft/ maer niet so costelick als die prinche voorsept. Ende oock ne hadde die Cancelier ne gheen Coronael vp sijn hooft/dye welcke Cancelier stont neffens den Prinche/ als sijn taelman/daer naer stont die graue vā Maerle/daer naer Anthonis die bastaert graue de la Roodche/in Ardanē/daer nae stont mijn heere Heyndrick vander Vere Graue vā Grantpre/daer naer mijn here van Hymbercourt graue vā Meeghe/ daer naer stont Wulfaert vā Borsele graue van Bouchain in Schotlant.

¶ Item voort so sadt voor den prinche een heere die sijn sweert hilt/twelck seer costelick was. Ende neffens aen beede die sidē vanden hooghen ende moghenden prinche stonden.viij.heraulten wel costelic toe ghemaect/oock stonden aen beeden sijden noch andere van sijnen dienaers/ende officieren/ende paedgen/ ende trompetten/ twelc seer eerlic om sien was.

¶ Item daer ghinc die Cancelier doen een schoon relaes byden beuele vanden moghenden Prinche/ twelcke wel een halue huere gheduerde/aengaende den here vā Rieuerijn voorß. Corts daer naer so knielde dye heere vā Rieuerijn eñ sijn taelman waer of dat die moghende prinche een teeken gaf dat si vp stonden/daer ghinck dye voorß taelman verantwoorden/ende ghe duerde wel tvierendeel van eender huere/ Daer vp iat dye Cancelier sprack.xx.of.xxx.woorden/ende daer mede vertrac dye voorseyde heere met sinen taelman ter sijden of in een camere / ende hem volchden twee Heraulten/eñ mijn heere Anthonis die bastaert van Bourgoengien eñ mijn heere van Hymbercourt met hem. Ende binnen gheweist hebbende gheen halue huere/soe quamen die Heraulten vooren huyt / waer of dat dye eene sijnen mantel brochte/ende dander e sijn capkin / in ghelijcke alsoe dye ander heeren aen hadden. Ende die here vā Himbercourt die brocht te sijn Coronael/ ende heere Anthonis die bastaert van Bourgoengien dye brochte sijn sweert. Aldus cōmende voor den edelen ende moghenden prinche/so knielden si alle nedere. Eñ die heere van Rieuerijn die quam in een peersch rocxkin van fluweele totter eerden toe/ also dandere herē aen hadden/te wetene die Grauen. Ende dye Prinche gaf een teeken dat sy alle vp stonden. Terstont ghinck mijn heere Anthonis dye bastaert van Bourgoengien ende die heere van Himbercourt/ende deden hem aen den mantel ende sijn capkin midts der hulpe vanden heraulten. Ende al daer gorde mijn heere Anthonis die bastaert hem selue sijn sweert cōmende ouer sijn schoudere met eender rieme/hangende neffens sijn sijde / in teekene van eenen graue/ wāt eenen Hertoghe die gordt mē tsweert aen sijn sijde/inden middele alsmē hem hertoghe maect. Daer naer nā mijn heere Anthonis dye bastaert van Bourgoengien dat selue Coronael eñ presenteirdet den Hertoghe Kaerle van Bourgoengien/dye welcke den heere van Rieuerijn tot hem cōmen dede/daer hi voor den edelen ende moghenden Prinche ghinc knielen/ also die edelhede van dien inhoudende es. Eñ daer naer stelde die prinche tvoorß Coronael vp thooft vanden heere vā Rieuerijn met eenē blijden lachendē monde. Ende daer wort hi ontfaen als een graue van Spnay.

¶ Item dit aldus gheschiet sijnde/ vertrocken van daer/ te sinte Donaes messe hoorende/ rijdende in schoonder ordonnancie/ twee en twee te gadere / eñ vercleet alsoot voorß es / ende met haren Coronalen vp thooft/ende die Hertoghe Kaerle quā achter alleene / seer rijckelick ende vreimt om

sien. Ende naer dye messe quamen weder inder ghelijcke ten houe waert ter mael tijt/daer groote triumphe bedreuen was/ het welcke alle welwillende hertē met blijden ooghen aensaghen/ende wel eewelic onthouden mochten. ¶Nota.

¶In dit selue iaer van.lxxij.so quamē vele diueersche Ambassaden bydē hertoghe Kaerle in syne stede van Brugghe.

¶Eerst ende al voren een Ambassade vā den Coninck Lodewijck van Vranckerijcke/den.vij.sten dach van April/daer monsuer de craen die opperste of was.

¶Een Ambassade huyt Inghelandt ōme te tracteirene tusschen den oosterlinghen ende den Inghelschen.

¶Een Ambassade vādē conic vā Napels

¶Een Ambassade vādē Co.vā Schotlāt.

¶Een Ambassade vādē Co.vā spaengiē.

¶Een Ambassade van Veneidgien.

¶Eē ābassate vādē hertoge vā bretaengiē

¶Een Ambassade vādē vier coorvorsters

¶Een Ambassade vādē hertoge vā berry

¶Hier inne so es wel te merckene dat die hertoge kaerle een excellente fame hadde onder alle dye conincrijckē vāder weerelt.

¶Van een wonderlicke Cōmete die ghesien was int iaer van.lxxij.

Item ontrent desen seluē tijt in die maent vā Lauwe doe was die vreeselicste comete ghesien met eenē langē breedē steerte/ die welcke beteekende groot vdriet vandē landē/eñ bloetstortinghe vā princhē/also mē hier naer wel horē sal. Eñ dese cōmete draeyde altijt naer trours vander mane.

¶Item in tselue iaer sandt hertoge Kaerle eenege ghedeputeirde int lant vā Gheldre/ōme dat sy tlant regierē soudē huyter name vā hē. Te wetene twee ghebroeders vā Egmont/eñ noch andere met hē liedē/ maer dye vā Nymmeghen tracteirdense rudelicke/eñ seydē dat sijse soudē dootslaē. Eñ seydē si en haddē met hertoghe kaerle niet te doene/maer dat Hertoghe Kaerle harē heere ghevanghen hilt dat wilden si wrekē vp hertoge karels landē/eñ si ghinghē stichtē roof eñ brant vp die vā tshertoghen bossche/eñ si slotē dē Rijn toe datter gheenē rijnschē wijn te Dordrecht cōmen en mochte/noch ooc te Vlaender waert in dien tijden.

¶Itē hertoge kaerle dit hebbende in goeder memorie/hi swoer hy soude hē lieden speils so vele makē/si soudens aē die helft ghenouch hebben in tijden eñ in wijlen.

¶Item die hertoghe kaerle vertrack huyt sijnder stede vā Brugge/dē viij.sten dach van Meye/ten twee hueren naer die noene/ende sijn aertchiers al ghewapent/in schoonder ordōnancie ende dye knapen al twee en twee alle int harnasch. Ende dan alle die edele van sijnē huysghesinne int vulle harnasch. Ende doe die Hertoghe kaerle vertrack daer die Hertoghe Aernout van Gheldere mede reedt/ende reedt also buytē vp een velt byden Iacopijnessen/daer een lijste ghemaect stont/ ende een Pauwelioē daer een herauc vp was verwapent in eenē thorre vā seluere/hebbende drie vaeskin van kelen/daer een banniere huyt stac vander ghelijcker wapene voorś. Eñ waren al daer drie edele heeren blanc int harnasch/quansuys cōmende huyt den bussche/elc met een pingoen verwapent als bouen.

¶ Item dese drie herē voorſ quamē van woorde metter glavye alle die andere ede linghē dye daer tfaept vā wapenē beghin nen wildē/ het welcke seer chierlic om sien was/ wāt daer was meneghē loop ghelo pen. Eñ dit faept van wapenen gheeyndt wesende ontrent den.vi.vren vandē auen de/ vertrac Hertoge Kaerle met meneghē edelē mā/ eñ met sine ghesellnede te Eeclo/ daer hi des nachts bleef rustende. Eñ tsan derdaechs track hi binnē sijnder stede van Ghendt/ daer hi eerlic ontfanghē was.

¶ Aengaende den bestande van.xi.maenden.

¶ Itē es te wetene als bestant vā.xi.maen den hupt was/ eñ dye voorſ Monsuer de craen mettē sijnē gheen vrp accoort makē en consten/ so gheboot die hertoghe kaer le alle sine edele mannē eñ alle die van sijn der ordōnancie warē ghewapent eñ ghe stoct by hem te wesene in thuptgaen van Meye. Anno.lxxij.ontrent Atrecht/ daer eene grote menichte vā volcke versaem te Oocmede aenghesien dat die coninc Lode wijc vā Vranckerijcke wonderlicke groo te wapeninghe vp stelde/ yegens dē voorſ hertoghe Kaerle. Eñ men seyde dat Her toghe kaerle eñ die hertoghe van Berry/ sconincx broedere vā Vranckerijcke/ ende dye hertoghe vā Bretaengien malcande ren broederschap beloeft hadden. Eñ had de Hertoghe Kaerle sijn belofte ter neder willen legghē/ het soude paeps ghewordē hebbē tusschē den coninck eñ hē/ maer alst bleef die hertoge karel die wilde ghetrau we blijuen/ eñ sijn woort niet of gaen.

¶ Op den vierden dach van Wedemaent. Anno.lxxij.so slouch die hertoghe Karel te velde ontrent bapames aen dese side van der Riviere. Eñ men seyde dat die coninck hadde wel thien mannen yeghens een.

¶ Itē die hertoge Kaerle niet verschieten de/ hy track in theynde voor dye stede van Beauuais/ eñ hi lacher lange/ maer die co ninc en dorste hē niet beuechtē/ maer Sala sar eñ andere capiteynen dedē tbeste dat si mochtē/ maer hertoghe kaerle behilt eer licken het velt also langhe als hi daer lach maer ōmere die coninck en quam niet.

¶ Itē het en betaemde nyet dat hertoghe kaerle paeps ghemaect soude hebben al soot voorſ es/ eñ soude byptē ghesllotē heb ben dē hertoge vā Berry sconincx broede re/ eñ dē edelen hertoghe vā Bretaengien want hy souder grote cleenicheyt of ghe hadt hebbē/ twelc hi niet ghedaen en sou de hebben coste wat hē costen mochte.

¶ Itē wat die coninck segghē mochte/ het was al bedroch/ wāt altoos pijnde hi ō her toge karels stedē in te nemē daer hi moch te of conste. Eñ dat noch meer es/ hi hadde ōmer hupt gheweist om sijns selfs broede re dē hertoge vā Gupenne te doē verghe uene/ eñ was noch hupte om dē hertoghe van Bretaengien ooc te doen doodene/ die welcke.ij.herē ghesllotē warē in hertoghe Karels begheerte/ te wetene soudt paeps ghewordē hebbē tusschē hē eñ dē coninck/ die twee Princhen voornoemt souden ooc paeps hebbē sonder fraulde of malengiē/ maer neen het was te varre cōmen/ want die Hertoghe vā Gupenne hadde alsulck venijn inne dat hi daer of steruē moeste/ eñ bi crachte vā dien venijne so vielen hē sijn tanden hupt sijnen hoofde. Ende sijn vin gheren dye innewaert crommen souden/ die cromden achterwaerts ouere yegens natuere/ ende vele beenen vielen hupt sij nen hoofde ende hupt sijnen anderen ledē lijdende onuerdraghelicke pijne. Ende ten eynde moeste hyt besteruē. Eñ inder ghe lijcke was oock vergheuen eene edele ionc frauwe/ die vriendinne was vanden edelē Hertoghe van Gupenne voorſ. Ende de se quade doot aldus gheschiet sijnde/ dye moghende Hertoghe van Bretaengien sandt een eerlick Ambassade aen den Her toghe Kaerle daer hy lach int veldt voor Beauuais/ byden welcken dye Hertoghe Kaerle seere bedruckt was. Ende hi sandt sijne openbare clachte in alle sijne landen/ in vorme van mandemente/ als hier naer volcht.

Dit es de declaracie

vander doot vandē Hertoghe vā Gupen ne/ ghesonden vanden hertoghe kaerle in alle sijne landen.

de speciael mādemēt eñ beuel/ laetsi tracteirdē/ slotē/ eñ swoerē met ons/ ouer eñ indē name vā hē/ eñ tracteir den/ sloten eñ swoeren oock in sijnen voorś name/ ne gheene molestacie te doen noch te doē doene vp die per soonen/ staten/ landē vā ons eñ onse ghealigierde/ eñ specialic vā wijlen mijnē seer lieuē here den Hertoghe vā Gupenne eñ vā Normandyen/ wiens siele god ghenadich sy. Ende vā onsen seer lieuen eñ gheminden broedere den Hertoghe vā Bretaen gien/ yegens dē welckē nyet te min hi gheprocedeirt heist eñ voortghe gaen/ eñ ghedaē procederē eñ voort gaen al andersins dan wi nemmer meer ghehoept en haddē in sulckerwijs/ dat also onse voorś broedere van Bretaen gien/ eñ andere. Eñ wp ghedelibereirt eñ bereet warē ter wapenete keerene/ dus be teekēt gheaduerteirt eñ versekert hebben de/ mijn here vā Gupenne ne heist niet al leene ontstelt gheweist vā sinen Hertoch schepe vā Gupenne/ maer van sinen lijue deerlicke eñ iāmerlicke by vergheuenesse vā drancke/ toouerpe eñ aenroupinge vā duuelen/ alsoe als broeder Joordaen soire ghesept vā Vercops religieux vanđ oorde ne vā sinte Benedictus/ gheborē vā Diep int lāt vā Dolphine/ raet eñ aelmoesenier vā wijlen mijn here van Gupenne voorś Eñ Heindric de la Roche schiltknape van der kuekene vā wijlē mijn here voorś/ dat ōkent eñ ōledē hebbē in gherechter plaet se vā Bordeeux voor dē Eerdtsbisschop vā der voorś plaetse. Eñ voor broeder Roelāt le croisiere ondersouckere vā onsen kerstē gheloone/ eñ doctuer in Theologien/ mee ster Nycole dantijs bache/ hiet in Theolo gien meester Jan bloc/ raet int hof vandēn grootē daghemente van Bordeeux voorś daer toe gheroupē. Eñ ter yegenwoordic heyt vā mer Pietere here van monbalier Ruddere/ hebbēde die bewaernesse vandē seghele vander Cancelrye vā mijnē voorś here vā Gupenne/ Meester Jan de Chau uaedge die tweeste preident int voorś hof vandē grotē daghemente/ Lodewijck bla zier/ Rogier le feure meesters vā requestē

Karel byder gracië gods Herto ghe vā Bourgoengien/ graue vā Vlaendrē. &c. Alle onse stede houders/ Amyralen/ edele rud ders/ schiltknapen/ capiteynen/ rewaerdē eñ andere liedē vā wapenē/ eñ vā ghescot te/ eñ andere liedē vā orloghe/ Seneschaels/ Baliuus/ prouoostē/ Scouteetens/ burch meesters/ meyers/ Schepenē/ eñ Gouuer nuers vā allen goedē casteelen/ stedē/ ofte andere fortressen/ eñ alle andere onse rech ters/ officiers/ dienarē/ eñ ondersaten son derlinge salupt/ hupte dien dat die coninc yeghens sine obligacien/ verbandē belof ten/ eñ eeden/ ghebroken heist die tractietē vā paeyse tusschē hē eñ ōs ghemaect. Eñ also bi dien ontrocken hebbende eeneghe vā onsen stedē/ als bi vele ander onbehoor licke entreprysen eñ voortstellen ghedaen yeghen onsen persoon/ staten/ landē/ ende heerlichedē eñ ondersaten/ viandelicke eñ andersins in ontamelicke manierē/ tente rende altoos ter destructie eñ ōderuenesse vā ons eñ vandē princhē vā onsen bloete/ eñ vā onsen maghē eñ ghealligierde Also die vanden conincrijcke wel weten/ waer bi wi in voorledē tijdē bedwonghē haddē gheweist om onse beschermenesse eñ ver sekerthede die wapene aen te nemene. Eñ nader hant die voorś coninc hē ghetoocht heist bi gheueynstheđē ons redene te doe ne eñ onse voorś steden weder te gheuene. Also syne Ambassaduers daer vp hebben

vandē voorſ wÿlen here/ eñ meer andere
v̄claerſende in haerlieđ diſpoſicie/kēneſſe/
eñ proceſſe/ ſo afgriſelicke crpme ende meſ
daet ghedaē hebbende byder ordōnanchie
vandē coninc/ die hē liedē gheghevē eñ be
loeft heift grote ghiftē/ ſtatē eñ officien eñ
beneficiē/ōme te vulcōmene deſe execrable
eñ iāmerlicke moort indē perſoon vā mÿ
here van Gupenne voorſ ſinen broedere/
wiens duechdē ſonder yet meſdaen te heb
bene/hē gheleet hebbē/ eñ bi nÿde teghen
hē ghecōpoſeirt ter alder deerlicſter doot/
daer of in dit Conicrÿcke/noch elders oeyt
eenege ghedÿnckeneſſe of gheweiſt heift.
Naer welcke wreede doot die.cō.noch niet
te vredē ſÿnde/ die orloghe gheopent heift
onſen voorſ broeder vā Bretaengiē/mee-
nende hē onuoorſien te vinden/ eñ alleſins
te deſtrueirene eñ te verderuene in hate eñ
nÿde/ōme dat hy mÿnen voorſ heere van
Gupenne lief hadde eñ beminde/eñ eerde
met alle ſÿnder herten alſo hi behoorde te
doene. Alle welcke ſakē ons rechtuaerdelic
gheroert hebbē weder aen te nemene dye
voorſ wapene/daer vp al vorē v̄ſocht ſÿn-
de bi onſen voorſ broeder vā Bretaengiē/
eñ vā meer ander edelē eñ eerbaer gedoch
tē/eñ vandē voorſ Conincrÿcke/heb bende
eewich berau vāder onmēſchelicker doot.
Eñ het ſoe ſy dat ons weſende ghelogiert
bydē ſtede vā Beauuaeps/onſe voorſ broe
der vā Bretaengien ons yegenwoordich
ghehoudē heift die extraitē vandē proceſ-
ſen/kēneſſen/depoſicien/eñ v̄claerſen ghe-
daen/ aengaende der doot vā mÿnē voorſ
here vā Gupenne / eñ certifierÿnghe van
dyē dat die voorſ broeđ Jan forre eñ Hein
ric de la Roche anderwaeruē verkent eñ
v̄ledē hebbē binnē ſÿnder ſtede vā Nantes
perſiſterende eñ blÿuende bi harē eerſtē de
poſicien/v̄claerſen eñ kenneſſen/dat ſi ver
gheuē haddē mÿ here vā Gupenne voorſ
byder inductie/ingheuene/eñ veruolghē/
eñ ordonanciē vandē voorſ coninc/ in ſulc
ker manierē datter die doot naer geuolcht
es/die welcke doot wy niet en mogē/noch
niet en behorē ghedoochſaemlic te lÿdene
noch te v̄draghene/ maer ſÿn ſchuldich eñ
gehoudē als ooc princhē eñ edele perſonē
deſe voorſ doot te wrekene/ eñ te v̄uolghe
ne alle dye ghenē diere cauſe of gheweiſt
hebben/ eñ alle andere dieſe daer inne dra-
ghē/beſchuddē/eñ ſuſtineren/ ofte gheion
ſtich willē weſen/ſo eeſt dat wy deſe saken
wel gherōſidereirt/ begheerende te doene
tghene daer inne dat wy bi eede gehoudē
ſÿn/ſonderlinge ghemerct die goede ende
rechtuaerdeghe wille vā ōſen voorſ broe-
der vā Bretaengien/eñ andere die ons vā
deſen neerſtelic verſocht hebbē/ verclaerſt
hebbē/eñ vromelicke verclaerſen by deſer
yegenwoordegher letterē dat bouē onſen
anderē rechtueerdeghē eñ redelicke entre
prÿſen/voortſtellē/eñ querelē wy aē nemē
ſullē/eñ nemē aē die querelē vādē doot vā
den Hertoge vā Gupenne/ōme daer of te
doene ſulcke punÿcie eñ groote wrake als
god onſen ſcepper ghelieuen ſal te ghehin
ghene/alſo wel teghens dē.Cō.voorſ/ als
yegens die ghene die hē in deſer wreethede
ſuſtinerē eñ draghē/eñ gheionſtich weſen
ſullē in eenegher manierē. Eñ ōme die exe
cutie vā deſen dies voorſ es/ treckē als nu
ouer lant ter begheerte vā onſen broedere
voorſ vā Bretaengiē/hoe wel dat wi ghe-
delibereit eñ gheſlotē hebbē deſe voorſ ſte
de te beleggheene eñ te beſluytene vā allen
ſiden ōme te hebbene die liedē vā orloghe
diere inne ſÿn met grotē ghetale tonſerbe
liefte eñ wille/die welcke ſake ōs genouch
doēlic es bi middelē die wi begrepē hebbē
het welcke wi hu beteekenē ten eynde dat
ghi hu ēxplopperē eñ ſchickē wilt/ōs daer in
te dienene naer huwer getrauwichept eñ
behoortē. Ghegeuē in onſen leghere voor
Beauuaps/dē.xvi.dach vā Hoymaēt/int
iaer.M.iiij^{c}.eñ.lxxij. Merct dit voorſ wel.

¶ Item int ſelue iaer doe was eenē grotē
twiſt te Zierixzee/ ſi ſlougē doot harē pro-
uooſt/eñ noch eenē anderē edelē mā cōtra
rie dē hertoge.K.dies ſo ſandt hi volck vā
wapenē daer/eñ hi bedwācſe redelic te ha
ren coſte/eñ hi dede daer ſcerpe iuſticie doē

¶ Item ontrent deſen tÿt/ſo ſtarf die Her-
toghe Aernout vā Gheldre/ende was be-
grauē int lant vā Gheldre/te Grope.

¶ Hoe hertoghe kaerle wan tlant vā Gheldre eerlicke metten ſweerde.

¶ Dat.lxij. Capittel.

Als hertoghe Kaerle vernomē hadde dat die hertoge Aernout vā Gheldre ouerleden was/ ſo ſandt hi Edelemannē ōme al daer ontfanghē te weſene als recht Hertoghe vā gheldre/ eñ Graue van Zutphen/ het welcke ſommeghe ſtedē conſenteerdē. eñ ſommeghe niet/ als Venloo/ Nymmeghē/ Zutphen/ eñ Aernem/ eñ andere/ eñ daer ōme track dye Hertoghe Kaerle met groter mogentheyt in tlandt vā Gheldre in die weke voor ſinxen/ eñ hi beleyde alder eerſt die ſtede vā Venloo. Eñ was ſo grote foortſe vp hē lieden doende dat ſy hē vp gauen/ aldus wan hyſe mettē ſweerde. Ende als die ſtede vā Venloo alſo ghewōnē was ſo ghinghē ſommeghe ſtedē/ eñ gauen hē vp indē handē vanden Prinche/ eñ ontfinghē Hertoghe Kaerle/ voor harē here eñ Prinche/ eñ daer naer ghinc hy liggē voor die ſtede vā Nymmeghē met grotē volcke vā wapenē/ eñ beuachtſe ſeere ſcerpelic/ eñ die vā binnē weerdē hē ſeer clouckelic met buſſen/ eñ met engūnen/ Maer Hertoghe Kaerle dede ſo grote ſchade aen die poortē eñ aen die mueren met ſinē engienē/ ſo dat ſi bi bedwanghe hē seluē moeſtē vpgheuē Eñ hi trac binnē Nymmeghe/ daer hi ontfanghē was eñ gheſtelt als Hertoghe vā Gheldre/ daer naer vertrac hy tot aen den berch vā Elten met groten volcke/ eñ daer quamē bi hē die vā Zutphen/ eñ van Aernem. Ende daer was gheſlotē dat ſi eñ alle die andere caſteelen eñ ſloten dē Hertoghe Kaerle ontfanghē ſoudē/ voor harē rechtē here eñ prinche/ het welcke alſo gheſchiede Aldus es Hertoghe Kaerle ghewordē hertoghe vā Gheldre eñ Graue vā Zutphen twelc hi in corter tijdt al ghewonnen heeft metten ſweerde.

Die gelderſche blōme ſeer fier int ſpreken
Es io voor Karels cracht gheweken.

¶Jtē in desen seluē tijt so wast so heet eenē somer/dat binnē menegē iarē daer te vorē sghelijcx niet en hadde gheweist/ende alle vruchtē quamen voor hueren tijt/want te Brugge was vp dē laetstē dach vā Ougst nieuwē rijnschē most/eñ nieuwē franschē most waster.xiiij.daghē te vorē/eñ andere

¶Rijnschen most was blijdelijck ghesien
Den laesten in ougst danct god van dien

¶ Hier naer volcht

doordonancie vandē parlemente/nieuwe lincx gheordōneirt byden Hertoghe kaerle/eñ ghehoudē in sijne stede vā Mechelē.

Anno.M.iiij.c eñ.lxxiij. dē derdē dach in Lauwe doe ghescheide tghene dat hier nae ghescreuē staet/als dat hi maecte een quā titept vā eeneghe van sijnen heren/heren vanden parlemente van Mechelen.

¶Dit sijn die heeren vanden parlemente.

¶Eerst die Hertoge karel vā Bourgoengien/die welcke es thooft van iusticien. Mijn here dye Cancelier es thooft in dabsencie vā myn here Chaerlois. Mijn here vā Doornicke es thooft vādē grotē rade in die absentie vā mijnē heere die Cancelier.

Mer Jan tarulos deerste president
Mer Jan de bouuerpes die.ij.president

¶Raden vanden houe.

Mer Jan de poumiers
Mer Symon de la layn
Mer Guwy van Bymuer
Mer Anthonis de monthieu

¶Meesters vanden requesten.

Meester Athar de long
Meester Jan Jaquelijn
Meester Bernaert die pottere
Meester Guillame de clingy
Meester Guillame Rutsefoort
Meester Thomaes du playne

¶Noch andere raden vanden houe

Meester Jan de Juuely
Meester Folkaert merkeghem
Meester Pieter Beylfroot
Meester Guillame de clingi die ionghe
Meester Jan du boys
Meester Phelips wyelant.

¶Clercken vanden rade.

Meester Adriaen die poortre
Meester Jan Vincent
Meester Pauwels de rota
Meester Lowijs verry
Meester Jan vande vakerye
Meester Phelips bruneeu
Meester Anthonis Gheeraert
Meester Jan Rottelijn
Meester Rijquaert vander cappelle
Meester Ferrant du lutrone
meester Jā de leeu.meester Jā de goudges

¶Thooft vandē husiers.

Meester Robert de Hesdijne.

¶Nota.xij.husiers ordinaris.

¶Eñ es te wetene dat dese voorē herē dāden huere incomste in die stede vā Mechelen/dē derdē dach vā Lauwe. Anno.lxxiij. Eñ die herē vāder wet vāder stede/eñ dye notabele poorters redē yegens die voorē herē/eñ si ontfingense heerlicke/ eñ reden met schonē state in/tot vp der stadt huys/ eñ daer ghingē die herē vandē parlement te sittē/ som ghecleet met roodē cleederē/ som vā scaerlakē/eñ som rosept scaerlakē of met moreyde/ te wetene oock met gheuoerde caproenē/keerels/clockē/ tottē voeten ghelijc senatuers vā Roome. Eñ die heren vander camere vāder rekeninghe die plochtē te stane te Rijssele/ sijn gheuoucht mettē anderē heerē te samē te Mechelen. Eñ tsegghē was datmē hē liedē makē soude een schoon huys ofte hof/ daer inne dat mē dagelicx houdē soude het voorē parlement/ naer dye maniere als dat behoort.

¶Jtē vp dē.vij.sten dach vā Septēbre. Anno.lxxiij.was dē grotē brant te Brugghe in die witte leirtauwers strate/ende in die swarte leirtauwers strate/ doen vbarnde dye backers cappelle/eñ haer schoon achter huys/ende meer dan hondert eerdtsteden. Jn dit Jncarnatioen.

¶Crachtich brant in swarer ghestoorte
Leet brugge staechs voor mariē gheboorte

¶ Hier naer volcht

hoe dat die hertoghe Phelips van Bourgoengien veruoert was vā sinte Donaes te Brugge te Dygioen in Bourgoengiē/ dē.xxx.stē dach in Decembre. Anno.lxxiij.

Ertoghe Kaerle besich wesende inde duytsche landē int selue iaer vā .lxxiij. doe sandt hi sinen lieuē neue mijn heere vā Rauesteyn binnē der stede vā Brugghe/ōme dē voorš doodē hertoghe Phelips te veruoerene in Bourgoengiē bi sinē voorders. eñ hi hadde ontrēt .vi. iarē begrauē gheweist te sinte donaes/ mer hertoge Phelips had de begeert binnē sinē leuēde lijue datmē hē naer sijn ouerlydē voerē soude te Digoē in bourgoengiē dwelc hē hertoge. K. beloofde te vulcōmē/ aldus vp dē .xxx. stē dach in decēber/in dit selue iaer was dit doode lichaem huyter eerdē gedaen/eñ vp scraghen ghestelt indē choor/eñ des achternoens vighelie ouer hē ghesonghen/met een nyeu ghetēmert huys ouer hē staende met meneghe wassene keerse/Ende die choor was rondt ōme vul barnender keersen ghestelt eñ tsanderdaechs was gedaen een solempnelick huytuaert/eñ een rijckelicke hoochmesse/Eñ doē so was hi tē een huerē naer noene ghelept vp eenē nyeuwē waghene die proprijs daer toe ghemaect was / welcken waghē bouē verdect was met eenen gulden lakene/ Eñ vp swarte scachten vā glaupen droeghen .vi. Rudders een swart gulden laken bouē den lijcke ghespannen als een verdeck vā eenē bedde/Eñ neffens den seluen waghene ghinck een Riddere bloots hoofts eñ leede een Ros dat verdect was metter wapē vā bourgoengiē totter eerde toe/datmē niet en sach dā die ooghē/ eñ hadde vp hē een schoone gulden sadele/ Als seggende eñ bewijsende/hier plach hi int leuē vp te Rijdene/nv licht hi daer doot inden waghene/ Ende in desen waghene ghinghē .vi. schoone peerdē deen voor den anderen/ alle verdect met swartē fluweele tot den voeten toe datmer niet aen en sach dan die ooghē/eñ die naghelē vandē strijnghen vanden peerden waren alle gulden eñ was een hanghendē waghene/Eñ dye den waghē meynden haddē Raucleederē aene/ eñ satē mettē blootē hoofde / Eñ aen deen syde vandē waghē vooren ghinc een Rudder draghende eenē goudē helm ghetemmert met goudē lelyē. Eñ aen dander syde so drouch een rudtere/eenē rijckelickē schilt met der wapene vā Bourgoengien ghewrocht vā borduerē/ Eñ es te wetene dat alle die rudders dye te Brugghe woonden eñ daer ontrent/eñ alle dye officien bediendē vandē Prinche die waren alle ghecleedt in swarten habijten.

¶ Itē neffens teerste peert vandē .vi. ghinghen vier coninghē vā wapenē vercleedt metter wapene van Bourgoengien met Raucapproenē al versloost/eñ daer vp dragende elc een guldē croone/ Eñ elc hadde indie hāt eene edele bāniere/ als Brabant Vlaendren/ Henegauwe/ eñ Artoys . Eñ voor de vier coninghē ghingē .ij. heraultē met ghelijcke tornijkelē sonđ croonē of bānieren/maer hadden aene raucapproenē.

¶ Itē al hier voorē so ghinghē alle die Ambochten van Brugghe in ordōnancien in swartē habijtē/elc naer sinē state/eñ ooc alle die collegien vā Brugge/eñ die vier oordenen/ eñ die monicken vandē Eechoute.

¶ Itē vā sprinchē weghe warē vele lieden in swarte ghecleet/eñ drougē elc een barnēde toortse in dye handt metter wapene vā Bourgoengien/eñ in sghelijcx ooc eenege dienaers vā brugge/ eñ vā dē vrijē drougē ooc tortsen in swartē habijtē alst voorš es.

¶ Itē achter tlijc so reedt indē rauwe mijn here vā Rauesteyn/ met vele andere edele herē alle in langhe raucleederē tot der eerdē toe. Eñ voort die wethouders vā Brugghe eñ vandē vrijen/eñ meer andere vā dieuersche stedē/eñ gheleeddē tlijc ter crupspoortē huyt/eñ rustē tsauens te Eeclo.

¶ Itē vp dē seluē tijt was ooc veruoert die edele vrauwe / Ysabeele van Poortegale tsvoorš hertogē phelips laetste gheselnede / eñ si was ghehaelt huytē cloostere vā Gosnay/het welcke es een Cartruesinnē cloostere bi monstruel/daer si vele aelmoesenē in ghegheuē hadde. Eñ was al daer huytē graue ghedaen/eñ met grooter eerlichept ghevoert te Dygioen/ in Borgoengien / bydē hertoge Phelips haren man.

¶ Item naer die doot vā den Bisschop vā Doornicke die guilhelmus hiet/die ooc was abt van sinte Bertins te sint Omaers doe was bydē vsoucke vādē Hertoghe Kaerle Bisscop gemaect een weerdich prelaet/die welcke hiet Ferricus gheborē huyt Bour

goengiē/eñ dese dede te Brugge sijn incom sie/eñ quā ter cruyspoortē inne den laetstē dach vā maerte voor paesschē.āno.M.iiij. en.lxxiij.eñ mē hielt te Brugghe mesdach.

Ferricus hadde te Brugghe ontfanck
Als Bisschop in maerten huyt ganck

¶ Itē in dit selue iaer was een bestant ghe maect tusschē den coninc Lodewijc vā vranckerijcke/eñ den hertoghe Kaerle vā bourgoengien een iaer lanc gheduerēde/maer men mochte nyeuwers varē noch keeren sonder saufconduyt/wāt nyemēt en dorste hem wel daer in betrauwen.

¶ Itē in dit selue iaer was mijn heere Anthonis dye Bastaert van Bourgoengien ghesondē in Ambassade vandē Hertoghe Kaerle sinen broedere in diueersche coninc rijcken/maer fortune en liet hē niet varder treckē dan byden coninc Edewaert vā Inghelant/maer sijn schepen inde Zee sijnde met grotē coestelickē goede/die warē van den Fransoysen ghenomen.

¶ Itē in dit selue iaer mijn here Ancelmus awozne heer vā coortwijc in scotlant was oot gesondē in ambassate vā hertoge kaerl ōme te treckē int landt vā perssen maer hi moeste wederkeerē ōme die groote wapeninghe vādē turckē die in sinē wech warē.

¶ Itē men sal wetē dat op den seluē tijt als Hertoghe Kaerle/al tlandt vā Gheldre in sijn bewelt hadde/dat hi altoos inde wapene bleef bi hē houdēde al sijn edele/eñ al dat groot garnysoen eñ volc vā wapenē. Eñ dat was ter meninghe eñ waerōme dat hi waende te treckene bi dē Keyser vā Rome die welcke hē dach ghemaect hadde binnē der stede vā Trypere/dus wilde hē hertoge Kaerle v̄ tooghē als een Prinche/wāneer dat hi bydē Keyser quame/wāt die keyser eñ Hertoghe kaerle hadden sonderlinghe sticken te handelene/dat si in secrete houdē wildē/Eñ dat huyt rechter vrientschepe.

¶ Hier naer volcht

de hooghe eñ Edele v̄saminghe vādē Keyser Frederic/ eñ vā den Hertoghe Kaerle.

¶ Dat.lxiij. Capittel.

Mine eewelick in allen houen te louene ende te eerene twee dye alder kerstelicste princhen dye meest arbeydē om tweluaren van haren landen / ende ooc vā harē viandē meest ontsien sijnde/hoe dat dese.ij.groote heeren ende hooghe princhen langhe tijt begheert haddē malcanderē te siene ende eere te bewijsene. Ende wie van desen twee oock mede dē rijckelicstē staet ende tijtelen vertooghen sal van haren landen / als hier naer in tcorte volghē sal vā elcken alleene.

¶ Item int iaer.M.iiij^c.ende.lxxiij.vp Sinte Michiels auendt/so quā in die heleghe stede van Triere/ des auents spade Frederic die derde vā dier name byder gods ghenadē als Roomsch coninc ende Keyser/conic in Hongherië/ ende in dalmatien ende Correwaghē/Hertoghe in Oosterijcke ende vā Stier vā Carinten ende van Tren/ende heere vp den Wijnschermaerct/Landtgraue in Elsaten Graue van Henensberch/van Portenap Simborch/ ende vā Tyrool. Ende als hi bi deser stede nakende was/so quā mijn here dē Eerdtsbisscop vā Triere gheredē met.iiij^c peerdē yeghens dē voorß Keyser om hem eerlic te ontfanghē alle int harnasch/ende haer habijtē warē al root ende huer lanchen warē alle gheuerwet/ende dit sijn de herē die mettē bisschop vā Triere gheredē quamē.

¶ Eerst die graue Kerstoffels oudtste sone
Kaerle graue van kaetsenelleboghe
Die graue vā Bernenburch
Die graue van Wijnenburch
Karel marcgraue van Baden
Die graue van Swolmen
Die heere van Konckel
Alle Baenraetsen.

¶ Die welcke heerē reden rijckelic yegens den keyser/ende brochtē hē indē heeren dom voor den hooghen outaer/daer die keyser ootmoedelic sprac sijn ghebet. Ende die Suffragaen las ouer hem een collecte / ende doe sanc men met luyder stēmen ende met orghelen. Te deum laudamus.

¶ Hier naer volcht wat herē dat warē by den keyser te sijnder incomste/ binnen der voorß stadt van Trieren.

¶ Eerst die bisschop van Mens met seere schoonen state.
Daer naer des Keysers sone maximilian⁹ eē scoō iongelinc ende es hertoge in oosterijc
Daer naer die Bisschop van Mets
Daer naer Hertoghe Lodewijc vā beyerē
daer naer de hertoge aelbrecht vā mouchē met eē vgulō hupke met perlē doorwrocht
Daer naer paset begge coninc in turkyen
Daer naer die Patriarcke vā Anthiocien
Daer naer die Bisschop vā eysteden
Ende mijn heere dē Graue vā wittenburch
Daer naer Hughe Graue van Wendenburch/de was daer indie stede/maer in tin cōmen sadt hi bydē keyser in eenē waghene/midts dat een out heere was.

¶ Itē ooc warer.ij.sonē/des grauē vā Nassauwē ende vā Wijnsbadē/die graue vā Holborch/ende die graue Hughe van Monfoort raet vandē keyser voorß/ende die graue hulric/ende sijn broeder beede grauē vā Sols/ende graue Otte vā Hanenburch/ende.ij.Grauē vā Tfoorē/die graue vā bets/ende die graue vā Salewaert/die graue vā Capiijn/ende graue vā syma/die graue Willē vā parrasijn/ende die.ij.grauen vā Sonnenberch/ ende ij.grauē vā Vostenburch/ende die graue vā Wijnsburch/ende.ij.baenraetsen van schoonen berch/ende.ij.herē vā Boleem/ ende die rewaert vā Elbac. Ende heer Adolf vā bapprē die voerde een bloot sweert voor dē keyser daer meneghē costelicken steen in stont vp dien voorß tijt.

¶ Hier naer volcht die comste vanden Hertoghe Kaerle van Bourgoengien.

Je alder kerstelicste prinche karele byder gracien gods hertoghe vā Bourgoengien/vā Lotrijcke/vā Brabāt vā Limburch vā Lutcenburch/ende van Gheldre / Graue vā Vlaendren/ vā Artois van Bourgoengien/vā Henegauwe/vā Hollant/ vā zeelant/ende van Namen/ Marcgraue des helichs rijcx/ here vā Vrieslant/ vā Salines/ ende van Mechelen.

¶ Itē dese weerdeghe prinche quā met groten state te Triere byden keyser om saken sinē lande aengaende/ ende ten profijte vā al kerstenhede. Ende hy slouch nedere buyten

Triere in Martius velt/eñ maecte al daer een rijckelic parc met sinẽ volcke vã wapenen die met hẽ quamẽ huyt Ghelderlant/ waer of dat sijne armeye wel.viij.mijlen verre streckte/maer sijne edele eñ die van der ordonancie waren/ die hilt hi by hem in voorẽ parck met state.

¶ Itẽ die keyser ṽnemende dẽ Hertoge so bijn stede wesende/ terstont met groter begheerte so reedt hi tarwaerts met sinẽ edelen/so dat waer es datter meer dã hondert paer edel mannẽ redẽ voor den Keyser al met blootẽ hare/ welc haer also schone eñ ghelu was alsmẽ hier eeneghe maechden siet draghẽ.Eñ daer hadde dye keyser een guldẽ habijt aene datmen qualic ṽcostelicke mochte/ eñ voor sijn borst een cruce vul costelicker ghesteentẽ/ aldus so quã hy eñ sijn sone in voorẽ velt met sinẽ edelen.

¶ Itẽ als die prinche dẽ keyser vernam so wilde hi vã sinẽ peerde beetẽ/maer die keyser en woudes niet ghedooghẽ/midts diẽ dat hi eñ sijn volc intharnasch warẽ/maer bi middele vã eenege die tusschẽ beedẽ reden/so quamẽ si te samẽ met ongheddecten hoofde/ eñ namẽ malcanderẽ seer vriendelickẽ byder hant.Die prinche neech dẽ keyser also nedere als hy mochte/ eñ sghelijcx dede die Keyser den Prinche.

¶ Voort nã die Keyser alle die herẽ vandẽ prinche bijn hãt/eñ hietse wellecõme. Eñ sghelijcx dede die prinche des keysers herẽ Eñ doe trac die Keyser visenterẽ die ordonancie vandẽ prinche/ aengaende sijnẽ armeye/daer die keyser eñ vele vã sinẽ heren groot ṽwonderẽ in haddẽ.Eñ binnẽ deser tijt wordet dõckere eñ spade/eñ worde reynachtich weder/ also dat dese.ij.grote herẽ te samẽ in die stede trockẽ/ daer die keyser bouẽ reedt/eñ die Prinche neffens hem in rijckelickẽ habijten eñ triũphelickẽ state.

¶ Itẽ men seyde datmẽ noeyt rijckelicker incomste en sach. Daer speilden die trompettẽ vã beede die voorẽ heren/so lustelick dats hẽ elc ṽblijdẽ mochte diet hoorde/daer hadde hertoge Ka. bouẽ sijnẽ harnassche een rijckelic mantelkin vul vã peerlẽ/dyamantẽ/ballaysen eñ robijnen/sonder ghetale.Eñ alle sijne paedgen haddẽ guldẽ lakene aẽ/eñ al haer peerdẽ warẽ ṽdect met guldẽ lakene / hangende vul seluerẽ bellẽ die groot ghelupt maecten / datter al dat vreimde volc seer in ṽwonderde / so verre dat si quamẽ vp die marct vã Trierẽ/daer wilde die prinche dẽ keyser gheleedẽ tot sinẽ pallaeyse/eñ die keyser wilde dẽ prinche gheleedẽ tot sinen logijste/welcke hoosche de seer vriendelick om sien was/maer dye keyser en wilde nyet dat hem die Prinche gheleedẽ soude/ maer midts dẽ tusscẽ spreken vandẽ hofmeester met Pieter hacken bat/so namẽ si orlof/eñ elc trac in sinẽ vrede

¶ Dit sijn die heerẽ die mettẽ prinche quamen bydẽ keysere.

¶ Eerst mijn here vã Luydic met.C.eñ.xxx peerdẽ/sijne ṽchierheyt was vã guldẽ lakene/eñ die sadels eñ ghetughẽ vã ghelijckẽ/alle sijne paedgen die haddẽ aen swart fluweel/indẽ middel wast gulden lakẽ/eñ sijn edele haddẽ nieu camelot aẽ.Eñ voort sijn andẽ dienaers dye haddẽ al swart lakẽ inden middel sangwijn metdallẽ costelic.

¶ Doe quã die bisscop dauid vã Hutrecht omtrent met.lxxx.peerdẽ/ al int harnasch eñ haerliedẽ habijtẽ warẽ root eñ peersch/ eñ hy hadde menich vroom mã onder hẽ.

¶ Itẽ doe quãmer Adolf vã cleuẽ sonẽ Jan ende Phelippe monsuer alle beede int harnasch/elc hadde aẽ een mãtelijne vã guldẽ lakẽ/eñ haerliedẽ ghetughẽ vã goudẽ orfeuerye/si maecten vele vruechden met des Keysers sone van Roome.

¶ Doe volchde die ioncheere van Nassouwen/eñ daer naer die graue van Maerle/ elc met schoonen state seer rijckelick.

¶ Daer naer mijn here Anthonis dye bastaert/ graue de la Roche in Ardanen met ter oordene vandẽ Toysoene/eñ hi drouch rauwe/ eñ alzij volc drouch swarte habijtẽ

¶ Daer naer die here Hubrecht vã nassauwen/graue vã Vyane/hy hadde ouer sijn harnasch eenẽ guldẽ paltroc vã orfeuerye eñ sghelijcx sijn drie paedgẽ/eñ sijn couuerture was root fluweel vul vã goudẽ bellẽ

¶ Daer naer monsuer Lowijs/ heere van dẽ casteele gwyon metter oordene vandẽ Toysoene/ eñ sijn peert was ooc met costelicke bellen behanghen.

¶ Daer naer die Marcgraue van Rothelen met schonẽ state vã vele sijne ghesellen

¶Daer naer die graue vā Salmē/ here vā Roeselare/ sijn couuertuere was vā swarten fluweele/ met seluerē bellē behanghē/ swaer vā ghewichte. Eñ sijn paedgen waren ghecleet in gulden lakene.

¶Daer nae die graue vā meeghe here vā Jmbercourt metter oordene vanden Toysoene seer rijckelic/ eñ sijn ghesellen haddē al nyeuwe keerels.

¶Daer naer die graue vā Hoorne/ hi hadde bi hem vele eerbaer heeren eñ ioncheeren van schoonen state.

Daer naer noch die Graue van Kestein
Noch een Graue van Salmen
Die heere van Riuerset
Die heere van Egmondt
Die Graue van Dareyn
Een baenraetse de welcke hadde eē habijt aē vā guldē lakē gelijc de herē vād oordene
Daer naer quā die ioncheere vā Sombrof met sinen state.
Eñ mijn here vā Seuere die droech rauwe
Daer naer quā die here van Ameyen/ ioncker Diederic vā Egmondt eñ sijn broedere
Daer naer quā mijn here Diederic vā Pallant met sinē gheselschepe/ mer Diederick vā Boshuyse/ eñ noch vele meer andere/ die te lāc warē om scrijuē/ maer die meeste menichte sijn ghescreuē daer macht aē hijnc.

¶Itē des anderdaechs eñ was saterdach/ Reedt die Prinche met sinen heerē in seere rijckelicken state/ tot des Keysers pallayse waert/ aen hebbende een guldē habijt/ eñ als die Keyser die comste vandē hertoghe vernam/ hi daelde van sijnder camere om den Hertoghe vpwaerdt te leedene/ daer sachmē groote edelhede eñ hooschede tusschen hē beedē/ eñ die Hertoghe bedancte den Keyser hoogelic vā sijnder groter ionste die hi hē betoochte/ eñ oeyt gedregē hadde/ dē huyse vā Bourgoengiē/ Eñ in sghelijcx die Keyser bedancte den Hertoghe vā der obediencie ende goetwillichede die hy oeyt aendē Hertoge gheuondē hadde. Eñ naer vele raets en sprakē tsamē ghehoudē hebbende/ namē oorlof aen malcanderen/ eñ elck track in sine vrede.

¶Itē des sondaechs daer naer so trac dye Hertoge wedere bi den Keyser/ Eñ hi hadde aen eenē mantele als Hertoghē pleghē goudt duer goudt ghetrockē gheuoedert met armynen/ daer ondere had hi aen een guldē habijt/ daer of dat die voormauwen eñ die vier pandē eē vierendeel breedt vul vā grotē peerlē warē eñ ballaysen eñ dyamantē/ Eñ meneghe costelicke Robijn en ander rijckelic ghesteente.

¶Itē die hoofmeestere Olyuier de la marche/ dye hadde aen een habijt half gulden/ half seluerē vā orseuerye. Eñ die capiteyn vāder groter gaerde/ die was ooc seer rijckelic ghecleet/ eñ meer andere heerē. Ende aldus tsamen wesende/ so sadt die keyser vp met sijnen herē die bi hē waren eñ hy eñ die prinche reden te samē te sinte Maximus/ daer hi vant bereedt een chierlic pallaeys/ daer hadde die Keyser aē een guldē habijt gheuoedert met eender costelicker voederinghe also dat ic wel segghē mach ghelijc als Maria quā tot Elizabeth/ also es hier ghecomē die Keyser bydē Prinche te wetene die meeste tot die minste/ Eñ aldus warē die groote heerē langhe te samē in groterade/ also dattet begonste spade eñ doncker te wordene/ daer gheleede die Hertoghe den Keyser wedere te sinē pallayse daer die artchiers grote menichte vā barnende toortsen droughē/ Eñ die hertoghe vriendelic oorlof ghenomē hebbende trac met sinē heerē daer hi ghelogiert was.

¶Itē sdijsendaechs eñ swoensdaechs daer naer so reedt die prinche weder bydē Keyser eñ badt hē met allen sinē heerē tot eenē rijckelicken banckette/ twelcke hē die Keyser consenteirde.

¶Item sdonderdaechs so quā die keyser met grotē state vā heerē tottē Prinche/ eñ als si binnē den pallayse warē/ so ghingē eeneghe vā Skeysers heeren/ die daer toe gheacoutreirt warē vp malcanderen met scherpē glauyen/ het welcke eerst begonste heer Eueraert vā Wittenburch/ eñ die graue vā Holloch/ eñ meer andere heeren Eñ dat ghedaen sijnde/ die meeste herē vā den Hertoghe die stondē al in ordōnanciē rijckelic ghecleet/ eñ ontfinghē den keyser blijdelicke eñ al sijn ghesèlschip. Ende doe leedde die Hertoghe dē keyser ter kercken messe te hoorene. Ende daer warē allē des hertoghē herē eñ officierē/ eñ alle die van-

der ordōnancie waren gheclee et met nyeu wen habijtē. Te wetene alle die edele man nen warē ghecleet met blaeuwē fluweele eñ daer ondere een root sijden wambays Eñ elc Oysenier hadde een seluerē habijt Eñ alle die Rudders warē ghecleet in fluweele/som blaeu/som peersch / som root. Eñ die thoort vā sprinchē camere waren/ droughē blaeu guldē lakē/ eñ alle die herē vāder oordene haddē al aē root guldē lakē.
¶ Itē die prinche hadde een root guldē ha bijt aen/dat aē beedē sijdē open was/daer meneghe peerle eñ costelickē steen aē stōt. Eñ aē zijn rechter been hadde hi een costelic bant vā peerlē eñ vā gesteente/eñ was die oordene vādē.co. Edewaert vā Inghelāt.
¶ Itē voor dē hertoge ghingē.vi.coningē vander wapene/eñ.viij. Heraultē/eñ.iiij. perseuantē/eñ elc hadde een habijt vā roo dē lakene vā damast totter eerdē. Eñ alle dofficiers eñ dienaers droughē al fluweel damast/of sijdē lakē/al nieuwe ghemaect.
¶ Itē dese mogende hertoge/eñ wijde ver maert/hi leede dē keysēr byder hāt in dye kercke/ die so costelic vēchiert was/dat elcx herte v blijdē mochte. Daer hinc die historie vā troyē/ dye seer aenghesien was om die costelicheyt eñ aerdicheit vādē wercke
¶ Item dye choor was vehangē met eenē chierlickē tapijtse vāder passie ōs liefs herē. Eñ vp dē outaer stondē die.xij.apostelē vā goude/eñ veil meer anď goudē beilden eñ costelicke iuweelē. Ooc sach die keyser daer een lelye vā goude / vul vā precieuse steenē/daer hi grote vrede in hadde. Ende naer die messe/ so nā die hertoge dē keyser byď hāt/eñ leeden duer dē ōmeganc in een sale die so rijckelicke vēchiert was / al hadt ghewesit die rechte figuere vāder maeltijt vādē.cō Assuerus/ daer die helege scriftuere so vele wonders of verhaelt. Eñ in dese voorš sale stōt een tresoor/ghedect.ix.trappē hoghe/eñ vp elcke sijde stondē.iiij. Eenhcornē. Voort hinc daer in die sale/ die historie van Gedeon in costelicke tapijtserye Eñ bouē der tafele daer mē adt wast al behanghē met guldē lakene seer costelick.

¶ Hier naer volcht die maeltijt.

Dese mogende keyser sadt indē middele vā der tafele/ eñ die hertoghe vā Borgoengiē ter luchter sijde/ eñ neffens hē sadt des keysers sone Maximiliaen/ daer naer die hertoghe Steuin vā Beyerē. Eñ aen des keysers rechter sijde daer satē drie mogen de herē/ te wetene die bisscop vā mens/ die bisscop vā Triere/ eñ die bisscop vā luydicke. Eñ dat was ō dat hi was ghedescēdeirt vā dē coninclickē bloede vandē helegē. co. sinte Lodewijc. co. vā Vrāckerijcke. Eñ de se selue here vā Luydicke hadde een guldē habijt aene/ gheuoert met ermijnē. Dese voorghenoemde herē die satē aē skeysers tafele. Eñ benedē aē een ander tafele daer sadt die bisscop vā Mets/ eñ die bisscop vā Eystendom/ ende voort andere heeren.

Itē die herē vandē prinche die diendē al ter tafele/ daer en was nyement diere sadt Eerst die ionchere vā Cleuē/ hi hadde een habijt vā silueren lakene/ eñ insghelijcke hadde Phelippe mōseur/ sone vā mijn here vā Rauestein. Eñ die hofmeester meester Guillame byse die hadde guldē lakē aen/ eñ so dede oock mijn here die Cācelier. Aen deerste tafele diendē dye ghene die gulden lakē droughē/ eñ aē dandere vier grauen/ te weten mijn here vā maerle/ mijn here Hubrecht vā nassauwē/ mijn here Lowijs de chatheau gwyon/ eñ sijn broed die Marcgraue vā Rucelendon/ die. G. vā zalmē/ de graue vā ponthieu/ dye here vā egmont/ die here van carenson/ mer Jacob vander Ameye/ mijn here vā Rabays/ mijn here Anthonis die bastaert/ van welcker maeltijt die gherechten seer costelic waren.

Itē naer dat die maeltijt ghedaen was/ so brochtmē daer. xvi. guldē nappē so costelickē eñ vul ghesteentē/ dat si hē vwōderdē diet saghē. Eñ mē diende daer vā crude eñ vā tregie ouervloedelick. Eñ daer naer so ghingē dese herē ter eerē vā gode ter kerckē/ horende vespere eñ cōplie. Eñ dat ghedaen sijnde/ ghingē weđ te peerde. Eñ die Hertoghe brochte dē keyser weder te sinē pallaeyse met groter menichte vā waslichte eñ van toortsen/ eñ namē vā malcander vriendelic oorlof/ eñ elc trac in sijn ruste.

Een feyt van wapenen.

Daer naer was gheordōneirt bi den hertoge kaerle een feyt vā wapenē/ inder maniere vā een der battaelgie. Eñ waren. xiij. yeghens. xiij. buten der stede vā Triere/ in Marcius velt/ te wetene dese naervolgen de heeren aen deen sijde. Eerst mijn heere Hubrecht van Nassauwe/ als capiteyn.

Monseur dorbe
Mer curaet pot
Chaerle de vysant
Anthonis dauchy
Phelips van berghen
Pieter de longheuael
Thomaes callabrois
Lancelot de callabrois

Eñ huer peerdē hadden baerdgien van wapenē seer costelic/ eñ daer ouer een verdeck vā sijde/ half swart/ half peersch seer abelicken ghestoffeirt.

Dit sijn dander. xiij. persoonen.

Mijn here vā berghē al vorē/ als capiteyn.
Mijn heere van Walem
Monseur destiers
Monseur de myukes
Frederick de Flassen
Een ander ghenaemt Flamaret.

Mijn heere kaerle van Crieuecuer
Mijn heere Anthonis van Halewijn
Supot dauchy
Een ghenaemt Gooskin
Jehan de vp
Jehan le feure

¶ Eñ elc peert hadde een baerdgie eñ een verdeck daer ouere / half ghelu / half sanguijn / seer rijckelic om sien. Eñ daer stonde die.xxvi. persoonē in vormē vā battaelgien / in die presencie vanden moghenden Keyser eñ vandē edelē hertoghe vā Bourgoengien / eñ ghinghen schermutsen met groter cracht vp malcanderē / niet yegenstaende elc hilt hē in ordene vā sinē ghetale Doe warē daer latē vliegē.vi.serpentijnē dye met dallen groot gheschal maeckten. Daer naer hebbē si gheloopē vp malcanderē met scerpē glaupē. Eñ wie daer pijne of vreese ghecreech / dye en behaelde daer gheen eere / wāt het was ōme te tooghene tfeyt vanden rudderschepe / eñ om eere te behalene. Eñ men sach daer ten strijde ligghen peerden doot eñ lieden ghewont.

¶ Item noch om eere te ghewinnene / soe ghinghē si malcander met sweerden hauwen seer rudelick. Eñ ten laetsten twee en twee apart peghens malcanderē / eñ slou ghē so langhe vp malcanderē dat deen of dandere sijn sweert of sijn harnasch vloos Mijn here vā Nassauwē slouch sijn sweert inden middel in sticken. Eñ dit aldus ghedaen sijnde / quamen dese edele cāpioenen voor dē keyser eñ voor dē hertoghe / eñ na men malcanderē byder hant / eñ toochdē obedientie eñ weerdicheyt dē voorē herē / eñ reden alsō te haren logijsie.

¶ Aldus ghescheeden sijnde / die hertoghe brochte dē keyser weter te sijnē pallaeyse. Eñ daer schieden si met vriendelicken oorloue eñ met groter minnen.

¶ Hoe dat die Keyser hē seluē toochde in Keyserlicken state.

Item naer dit voorē faeyt van wapenen ofte tornoy / eñ naer vele raets dye dese voorē twee herē te samē hadden so muech dy hier ooc wat lesen vandē state vanden Keyser / want te Triere vp die marct daer waren twleeschuys eñ throothuys of ghebrokē / eñ vā dien ghemaect een grote wijte plaetse / vp welcke plaetse was gemaect een groote stercke steilaedgie / die ghetemmert was groot / breet / eñ wijt. Eñ te daer vp eenē schonē groten stoel ghestelt / ōme dē keyser inne te sittene / al behanghē met schonē guldē lakene / bouē / benedē / eñ aen beeden sijden.

¶ Itē vp dē.vi.sten dach vā Nouēbre quā die keyser met sijnē coorvorsters lancx der strate / eñ hi hadde een alue aē met eender stoole / ghelijc een dyakē / eñ daer ouer een costelicke cappe / eñ sijn sandalien warē be nedē aē sijn voetē. ¶ Item mijn heere van Mens Eerdtsch Cancelier ouer Germanien die leedde den keyser ouer deen sijde. Hi hadde ouer sijn alue eenē roodē mātel gheuoedert met ermynē / eñ sghelijcx ooc alsoe een cappe vp sijn hooft / een almisse dobbel vp ghesteghē / gheuoedert met ermijnen seer rijckelic eñ costelick.

¶ Itē in deser manierē daer naer so ghinc mijn here vā Triere voor den Keyser / als eerdtsch cancelier ouer Gabiaen lant / eñ hi drouch erulaten / eñ des keysers Tyara dat vā goude was / daer meneghē costelicken eñ dierbaren steen aen stont.

¶ Itē mijn here vā Colen als een eerdtsch Cancelier ouer Italyen / hy en was daer niet / maer een eerdtsbisschop in Oostenrijck / des keysers sone Maximiliaen / die ghinc in sijne ste de. Eñ hi leedde dē keyser ouer dander sijde sonder alue / maer hadde aen eenē rooden mantele / eñ vp sijn hooft haddy een aelmisse / gheuoedert met Ermijnē / vp ghesteghē. Eñ daer indē middele stont ghesnedē die maniere vā eender crone / eñ daer vp die weerelt vā goude / in ghelijckenisse van een Dyademe.

¶ Itē een palsgraue Eerdtsch drossate vā den Rijne / die die guldē weerelt voor den keyser te draghē pleicht / dye en was daer nyet / maer in sijne stede drouch hertoghe Lodewijc van Beyeren den gulden appel.

¶ Itē dye Hertoghe vā Sassen Eerdtsch Marscalck des Roomschen rijcx / en was daer ooc niet / maer mer Adolf vā Nassauwen drouch in sijn stede tsweert voor dē keyser

¶Jtē die coninc vā Bemē Archyschincker en was daer niet / noch en santer nyemēt in sijn stede/ twelc dē keyser wonder gaf.

¶Jtē die marcgraue vā brādenburch die en wasser oock niet/ maer sijn sone drouch in sijn stede dē scepter voor dē keys. Eñ me ghinc die keyser sittē vp sinē eerlickē stoel met sinē Tyara vp sijn hooft / eñ sijn coorvoorsters satē neffens hē/ daer dye trōpettē eñ claroenē grote melodye maeckten. Eñ doe so sachmē daer cōmē rijdende die here vā Egmont met eenē rijnwimpele in sijn hant/ al root vā coluere. Eñ hi eñ die sijne reden met grooter ghenouchtē onder dye stellaedgie/ eñ daer voren.

¶Jtē die graue vā Zalmē/ eñ mijn heere Anthonis dye bastaert vā Bourgoengiē/ die reden daer van ghelijcken.

¶Jtem daer naer quam gheredē ioncker Frederic vā Egmont met eender baniere in sijn hāt/ wesende tvelt vā asure/ eñ daer in eenē claeuwenden leeu van goude.

¶Jtē doe quāmer ooc ghereden Goswal van Berghen met eender baniere vā seluere in sijn hant/ eñ daer in staende eenen rooden leeu claeuwende.

¶Jtem doe quamen die trompetten met ghelupde. Eñ met schoonen state quā die Hertoghe vā Bourgoengien/ met eenen peerschē fluweelen mantele aen/ gheuoedert met ermijnē / eñ daer ouer een cappe ghelijc een prinche vandē roomschen rijcke/ ende vp sijn hooft een swart bonnet/ eñ daer vp een coronael van goude/ daer me neghē costelickē steen aē stont. Eñ hy sadt vā sinē peerde/ eñ bouē vp dye stellaedgie cōmende/ knyelde neder voor den Keyser met ridderlicken state.

¶Voort quā des hertoghē raet van Berghē/ eñ des hertoghē raet vā Ghulic/ als machtich ouer beede die Hertoghen/ van Ghulic eñ vā Berghē. Eñ kendē eñ verleden voor dē Keyser/ eñ ghinghē te buyten al dat recht ende die aensprake die si beede hebbē vp het hertochdom vā Gheldre/ eñ het graefscip vā Zutphen. Maer renuncierdent eñ gauent ouere indē handē van den Hertoghe vā Bourgoengiē/ die welcke daer bereet stont ōme dat te ontfanghē met groter weerdichept/ eñ knyelde voor dē keyser/ eñ leyde sinē vinghere vp terupte van skeysers sweert/ eñ dede daer sijnen eedt/ eñ beloefde te wesene goet ende ghetrauwe voor skeysers rijcke van Roome. Doen quā die Keyser eñ hiefdē hertoghe vriendelickē vp/ eñ gaf hē die banniere in sijn hant/ eñ noemdene Hertoge vā Gheldre eñ graue vā Zutphen. Nv es hi gheweldich here vā Gheldre eñ vā Zutphē/ God verleene hem dat hijt paeyselic besitten eñ ghebruycken mach.

¶Jn desen seluē tijt was by Ghendt gheboren een kint/ een meyskin sijnde/ wiens aermē/ beenē eñ buyc also groot eñ dicke warē als een redelic mensche es/ maer sijn handekins eñ voetkins waren also cleyn als sulcke kinderkins pleghen.

¶Jtē in tselue iaer van.lxxiiij. doe was al tkerckelicke goet gheamortiseirt vā cancelrien/ prochye kerckē/ abdyen/ eñ cloosters/ mendicamentē al Vlaendren duere / ende Brabant duere/ eñ Hollāt eñ Zeelant/ vā alle dē goedinghē die si binnē.lx. iarē vercouuereirt haddē/ eñ si moestē gheuē dē pacht vā drie iarē vandē seluē goedinghē dwelc groot goet bedrouch/ eñ onnoēlicke schat.

¶Jtem vp den seluē tijt warē grote schattinghen ghestelt in tlant van Vlaendren/ als kaliote vp alle maniere van goede.

¶Jn dit selue iaer so was te Brugge onthooft een metsenaers knape/ vp sinte Anthonis dach inden burch/ ōme dat hi gheuloden was buyten heyre voor Nanchy/ ende dat hi tpungioen vandē pijckeniers wech drouch/ of wierp / eñ waende also te Brugghe vry sijn. Maer bi scherpe mandementē vandē Prinche was hi onthooft als voorf es.

¶Jnt selue iaer was te Ghendt een man ghesodē/ om dat hi valsche munte ghesleghē hadde. Eñ dese iusticie was ghedaen vp sinte Lupēs auent/ voor tschepen huys te Ghendt.

¶Hier naer volcht

die cause vander orloghe/ tusschē den hertoghe Karel van Bourgoengien / eñ der stadt van Nuchen. Anno.lxxiiij.

¶Dat.lxxiiij. Capittel.

Item in dit selue iaer doe was die bisschop van Kuelene/ ghe heeten Robrecht/ dye welcke gheerne hadde sijn bisscopdom met vredē beseten/ maer hi en conste/ wāt die vā Kuelen eñ die vā Nusen die waren hē contrarie/ eñ vele andere stedē eñ heerē vandē voorß bisschopdōme. Eñ hier ōme trac die selue bisschop Robrecht bydē hertoghe Kaerle/ eñ hi badt den hertoge kaerle also vele dat hi beloefde bijstāt te doene/ also hi oock dede.

Item als die hertoge Kaerle hadde wel verstaen die rebellichede vā die vā Kuelē/ eñ sonderlinghe van dye vā Nuchen/ doe trac hi met groter moghentheyt voor die stadt vā Nuchen/ up den.xxviij.dach van Hoymaent/ ende was sinte Pantelerius dach. Eñ hi beleyde die stede te lande eñ te watere/ eñ hi benam hē lieden haerlieder varsch watere/ eñ hi bedalf hē seluē in sijn part/ vast makende als een stede/ eñ die vā Nuchen hildē hē vromelic sonder verschieten/ wāt si meendē vandē keyser ontset te hebbene/ ghemerckt dat die keyser gram wardt up den hertoghe Kaerle dat hy die Rijnsche stedē quā bestormen/ aenghesien die vrientschap die si tsamē ghehadt hadden eñ minsamicheyt binnē der stede van Tryeren/ so onlanghe ghceledē sijnde. Eñ bouē dien die vā Kuelen eñ andere steden trocken byden keyser/ clachtich vallende ouer den hertoghe Kaerle/ hoe dat si iammerlic vā hē bedwonghē warē also seere dat si nyeuwers thooft huyt steken en dorsten. Eñ die keyser dit hoorende/ ontseyde den hertoge Kaerle. Eñ het scheen dat die bisschop van Meunstere met onsprekelicken volcke vā Westualinghē ghecommē soude hebbē up dē hertoge kaerle/ ter hulpe vā die vā Nuchen/ welck segghen gheduerde.vi.weken lanc/ in tschoonste vanden somere. Maer die tijt ghepasseirt sijnde/ ghinc die voorß stede vreeselicke bestormen met sterckē assaulte/ poortē/ mueren eñ torren in sticken schietende. Ende vele

poorters vā binnē schoten oock veil volcx doot in hertoghe Karels heyr. Eñ sy haddē binnē der stede die vroomste capiteynē vā al dē Rijn eē grote quātiteyt/ te weten
Heer Herman lantgraue van Zassen
Jan graue vā Ongwestren.
Jan graue van Rouckel
Jan sijnen sone
Heyndrick stael ende sijn broeder.
Jan van oorperict
Jan van Lijkercke
Den Rouck van Haudezeilt
Die postulaet van Kuelene
Jacob graue van Ysenburch
Heer Gheerolf ridder vā Greyborch.
die marscalc des grauen van Zassen
Aernout van Onselet
Joncheer Euert van Wijchen
Felix coen van Wederstein
Jan Vlec/ende sijn broeders.
Eñ veil rijcke ionghers vanden Rijne/eñ huyten duytschen landen.

¶ Itē die hertoge Kaerle hadde bi hē vele Jnghelschē eñ Lombaerdē die de gaerden vāder stede dedē in vlien / eñ grote foortse vp die stede doende langē tijt gheduerende

¶ Itē ontrent sinte Barbelē dach in Decēbre/ so quā daer die coninc vā Denemarcke/mettē graue Gheeric vā Holdēburch sijnē broedere / mettē hertoghe Frederick vā Bruynswijc/eñ met dē hertoge vā Mekelenborch. Alle dese heerē die spraken ten bestē lāghe tijt/ maer die coninc vā Denemarcke siende dat hi dē paeys niet vwinnen en conste/ tracwe ter thuyswaert met sijnen heeren eñ princhen.

¶ Itē die vā Kuelen siende dat die coninck vā Denemarcke gheen goet middel hier in vinden en conste/si deden so vele dat die keyser Frederic te kuelen quam met vele ouerlantsche herē/hertoghē eñ grauē/ eñ bisscoppē/daer die menichte groot of was ōme den Hertoghe kaerle te beuechtene.

¶ Itē in dye vastene so trockē die vā kuelē huyte met groter macht/ende sy maecten haer logijs neffens Nuchen ouer dē Rijn Eñ si deden grote schade in hertoghe Karels heyr met engienen eñ met ghescotte.

¶ Item ten laetstē soe quā die keyser selue met grotē volcke/eñ was ontrent Sinxē/ ōme dē hertoghe te vdrijuene. Eñ hy quā aen die selue sijde/ daer Hertoghe Kaerle lach/eñ hi beslouch daer een velt met sijnē volcke om dē hertoghe te vdrijuene. Eñ si scarmutstē dicwils yeghē malcanderen/ maer die keyser en conste hertoghe kaerle nyet verdrijuē. Eñ het was ghesept dat si malcanderē eenē staendē strijt gheleuert soudē hebbē/maer ten quāmer niet toe.

¶ Itē dye Paeus vā Roome santer eenen Legaet vā sijnē weghe met schonen state/ ōme vā desen gheschille dē paeys te makē Eñ dese tijdinghe aldus te Brugghe commen sijnde / dat dese.ij. herē aldus te velde laghen yeghens malcanderen / so was te Brugge ghedreghē eene deuote processie/ generale metten heleghen bloede / dattet paeys worde mochte tusschē dē keyser eñ den Hertoge Kaerle sonder bloetsturtinghe/ghemerct dat si beede te velde laghen bereet om alle daghe malcanderē strijt te leuerene/ twelc dit Jncarnacioen bewijst.

¶ Ter vijfster reyse noch ghedreghē was
Tbloet xp̄i tsinte donaes in stede
Xix. in meye die keyser gheleghen was
Op nuchen en hertoghe kaerle mede
Diueersche princhen spraken om vrede
So dede ooc hertoghe Jan van cleuen
Een legaet van roome groot orbaer dede
M.CCCC.eñ.lxxv.ghescreuen.

¶ Itē die hertoghe Kaerle voor Nuchen ghelegē hebbende wel.xlvi. wekē/ so dede die legaet so vele dat die keyser eñ die hertoghe. K. alle die causen vanđ orloghe vp gauē indē handē vā onsen helegē vađ ten paeus vā Rome ō tappointierene tusschē dē Bisschop vā Kuelen eñ dē capittele vā Triere. Eñ die paeus soude dit duechdelic remedierē binnē eenē iare/dies soudē dese ij. herē haer wapeninge of leggē eñ vtreckē vanđ stede vā Nuchen. Eñ dit beloefdē si beede indē handē vandē legaet/ Alexander ghenaēt/also dat die keyser vtrac huyt sijnē parcke/dē.v.sten dach vā wedemaēt/ eñ die hertoghe Karel van ghelijcken.

¶ Hier naer volcht
die maniere vanden tractiete/eñ bestande van die van Nuchen.

Up den laetsten dach vā Meye/ Anno.M.cccc. eñ.lxxv.die keyser eñ die Hertoghe van Bourgoengien die swoerē in goeder trauwē/als woordē vā princhē/indē handen vandē legaet/te wesene executuers eñ ōwarers vā allen den sakē die byden tractiete eñ accoorde vādē voorß legaet/hē lieden soude gheordōneirt eñ beuolē syn. Eñ dit heift ooc also beloeft voor hē seluen/ eñ huptē name vādē coorvorsters/te wetene
Die eerdtsbisschop van mens
Die hertoghe van Zassen
Die eerdtsbisschop van Triere
Die marcgraue van Brandenburch
¶ Eñ vp den vierdē dach vā Wedemaent naeruolgende/ naer dien dattet al ghesloten eñ gheappointiert was tusschen den voorß partyen/vp tghene dat die voorß legaet hē lieden hadde beuolē eñ gheordonneirt. Dese voorß Legaet heift ghetoocht eñ gheordōneirt in also varre als hijt doē mochte/eñ heift beuolē dē Keyser ouer hē eñ ouer syn viere princhē kuere heren/ eñ also varre alst vā noode wesen soude/heift hē liedē verbodē eñ betrockē ondē die obligacie vāder beloste eñ eede. Eñ vp die peyne vā versworē te syne/ eñ te vallene in die sententie/eñ ōwatenesse/eñ andere kercke licke betreckinghen. Dat hanghende die dachuaerdē hier naer ōclaerst/niet verdraghē noch ghelouē noch belouē ghedaē te syne/bi hē noch bi anderē princhē hier peghenwoordich wesende/in syn velt/ noch bi eenich vā hē liedē/of vā harē ondersatē/ die welcke dachuaerdē syn dē eersten dach vā Septembre. Eñ dādere dē eerstē dach vā Lauwe. Die derde ten eynde vā meye/ naestcōmende/ ghelijc tottē eynde vander cause/si ghelouē eñ ghedoghen ghestelt te syne indē handē vā onsen helegē vader dē paeus/eñ vandē keysere/also varre als sij nen rechtē aencleuē mach/alle die stedē eñ plaetsen toebehoorende dē eertsbisschop vā Kuelen/die welcke die vandē capittele vā Kuelē voorß houdē eñ ghebruyckē/eñ dat alle die causen eñ ōwerrē tusschē dē voorß Eerdtsbisschop eñ den capittele/si dat latē eñ stellen int vonnesse vā onsen heleghen vader dē paeus/ ten daghe bouē ghesept/ in al dat den saken aencleuē of toebehoorē mach. Die voorß keyser cesserende/eñ latē alle weghen eñ saepten tusschē den voorß eertsbisscop/eñ den capittele vā Kuelene.

Item vp dē .v. sten dach vā Wedemaēt/ dese voorß legaet vp ghelijcke voorme eñ bespreeck eñ vp peyne ende sentencie bouen ghestelt heift ghehupt eñ verclaerst/in al so varre als sijn vermueghē was/eñ heist beuolen mijn here den hertoghe dat vanden voorß causen eñ gheschillen/ tusschen den voorß Eerdtsbisschop eñ dē capittele/ vā Luelen/ hi hem dies niet en onderwinde by weghē vā saepten/ maer sal ghedooghē eñ latē wesen gheiugiert eñ ghetermineirt/ alsoot ghesept es. Eñ also dat hi ghedoochde die stede vā Nuchen ghestelt te sijne indē handē vandē voorß legaet/tot den eynde vā der cause. Twelcke beuel eñ oordōnancie eñ vertooch aldus ghedaen bij den voorß legaet/die voorß keyser indē name bouē ghesept/ eñ mijn heere die hertoghe hebbent danckelic ghenomen/sonder eeneghe swaricheyt daer inne te maken.

Item so was voort gheordōneirt dat terstont naer dat mijn here die hertoghe sijn parc vp ghebroken sal hebben/eñ teender andere plaetsen vlept/so sal die voorß keyser vertrecken vā ghelijcke/ eñ sijn parck vp breken/ eñ elck sal weder trecken te sijnen lande waert.

Item ōme dieswille dat ghesept es ende claerlic vstaen/ dat hoe wel dat die coninc vā Vranckerijcke eñ die Hertoghe vā Lorepnē sijn ghealigiert mettē keyser/ so ne sijn sy ne gheensins in twoorß tractiet begrepē/noch ooc dye hertoghe vā Oostenrijcke/noch die Zwitsers/ maer mijn heere die hertoge sal onderhoudē tghene dat was voor tbeghinsele van deser oorloghe peghenwoordich/ te wetene dat die cause vandē eerdtsbisschop ghestelt sal wesen in iusticien indē handē vā onsen heleghē vader die paeus ofghedaen alle weghē van saepten. Eñ al waert dat hi orloghē wilde vp die fransoysen/die vandē duytschē landen en soudē hē gheensins contrarie sijn. Eñ aldus bleef dese orloghe ghepaepst vā der stede vā Nuchen in dyen tijden voorß. Dit ghesciede binnē dē iare. M.iiij^c. lxxv.

Item in dit selue iaer dede die coninc vā Inghelant makē te Brugghe byden Deken vanden scheppers doe was/een tente die meeste dye noeyt ghesien en was/ dye welcke was seer rijckelick.

Hoe Hertoghe Kaerle ontboot alle sine landen/om een dachuaert te houden/ binnen der stede van Ghendt.

VP dẽ.xxv.dach in April so was ghehoudẽ eene dachuaert binnen der stede vã Ghendt/vã alle dese naeruolgende landẽ. Te wetene Vlaendrẽ/Brabãt/Hollãt/Zeelãt Henegauwe/Gheldre/Zutphen. Eñ die vã Oude schelde/als Artoys/Bollonoys Pycaerdye. Eñ oock die drie statẽ vã Vlaendren v̈samende binnẽ Ghendt/ als voors es. Daer was begheert vã sprinchens weghe/eene grote sake/ ende vele diueersche pointẽ. Onder alle andere pointẽ so wilde hi hebbẽ dẽ.vi.sten pennînc vã alle der lieder goeden/welcke pointẽ als doe hẽ ontsept warẽ vp dẽ.xxvi.sten dach vã Meye/ als dẽ dach vander antwoorde diende.

¶ Itẽ in dit selue iaer was te Brugge een Dekẽ vandẽ lootghieters/ghehetẽ Reynout Willems/ die v̈smade vp dẽ dach vã den heleghẽ bloede een root sydẽ byesekẽ te draghene/naer costumẽ vp sÿnẽ swartẽ keerle/nochtãs hadde hi present gheweist ten freren/daert vandẽ.vij.hupswerckers ghestotẽ was roode gewrochte bieskins te draghene/ vp swarte keerels / maer hy cõtrarie doende/hi wort versprokẽ vp den voors helegẽ bloetdach vandẽ anderẽ.vi. Dekenẽ/te wetene dẽ Dekẽ vandẽ temerlieden/die maetsenare/den tegheldeckere/ strootecker/plaesterare/eñ saghere/maer die voors Reynout foolder eñ boerder mede/eñ sprac vele v̈waende woordẽ/also dat die ander.vi. Dekenẽ ghinghẽ ter camere eñ gaueut te kẽnene die vander wet. ¶ Itẽ dese voors Reynault ter camere ontboden sÿnde/noch sprac hi v̈waende woorden in die presentie vã die vãder wet. Seggende hadde hi willẽ gheteekent gaen/ hy ware noch wel stede meester ghebleuẽ vanden lootghieters /sulcke eñ andere grootsche woorden/hẽ niet berauwende. So wesen hẽ Schepenẽ voor een vonnesse/dat hi vp dẽ toecõmendẽ sacraments dach ghecleet soude wesen ghelÿc alle dãder.vi.dekẽs/eñ daer mede soude sinẽ paeys gemaect sÿn.

¶ Itẽ het gheuiel dat die voors Reynault vp dẽ eerstẽ helegẽ Sacramẽts dach daer naer die rechte cõtrarie dede/wãt hi cleedde sÿnẽ keersdraghers met eenẽ groenen habÿte/ õ het welcke vele rochelinge was in sint Saluators prochye. Eñ andweruẽ ouer hẽ ghecłaecht sÿnde/eñ hẽ niet willẽde vongẽ ter submissiẽ/was met eenẽ eerlickẽ dinghedaghe ghebannẽ.L.iaer hupten lande van Vlaendren.

¶ Item in tselue iaer vp dẽ vierdẽ dach in Hoymaẽt/so quã die.Co.Edewaert hupt Inghelãt te Calis met groter costelichede eñ hi hadde wel.xx.^{m} mãnẽ te schepe/ õme te treckene in Normandyẽ/eñ so ryckelick en quã noẽpt coninc te velde. Eñ me vrauwe vã bourgoengiẽ was vorẽ ghetrockẽ tsint Omaers õ harẽ broed te wellecõmẽ.

¶ Itẽ in tselue iaer vã.lxxv.dẽ.xi.dach vã Hoymaẽt/naer dat Hertoghe.K.vã voor Nuchen ghescheeden was/doen quã hi te Brugghe / daer hi eerlic ontfanghẽ was. Maer al twolc dat met hẽ quã waren alle meest Inghelschẽ eñ Lombaerden. Eñ die stede vã Brugghe toochde een part voor sprinchẽ hof/eñ was een figure vã Judas Machabeus. Eñ daer stont ghescreuen.

Bñdict9 es saluator ĩherusalẽ q̃ cõtriuisti Impetũ potentis in manu serui tui.

¶ Itẽ des daechs daer naer so v̈trac hertoghe.K. te Calis waert vã Brugge/õme te wesen bidẽ cõ. Edewaert vã Ingelãt/daer si vele vriendelicker cõuersatien te samen haddẽ. Eñ hertoghe.K.hopede dat die.cõ. Edewaert duer sÿn lant vã Artoys treckẽ soude naer Normandyẽ te sÿnd ghelieste/ waer in die Inghelsche heerẽ v̈blijt warẽ/ eñ sprakẽs dẽ hertoge prÿs eñ lof. Eñ binnen cortẽ daghẽ daer naer/die hertoge K. trac met oorloue te Vlaendren waert.

¶ Itẽ als dese mare voor dẽ.co.vã Vrãckerycke quã/ontsiende die macht vandẽ.co. Edewaert/eñ die macht vandẽ Hertoghe K.hi sandt terstõt een weerdich ambassade aendẽ.co.vã Inghelãt. Eñ daer was so verre tusschẽ ghesprokẽ midts der beloste eñ schatte vãdẽ.Co.vã Vranckerÿcke/als dat.co.Edewaert thupswaert keerde met sinẽ volcke / elckerlicke wel betalende int lant vandẽ hertoghe.K. daer hi duer lidẽ moeste/maer vele vandẽ Inghelschẽ herẽ warẽ seere tonvredẽ/wãt alle dedel mãnẽ haddẽ dẽ thiendẽ pẽninck vã haren goede daer aen ghehanghẽ/eñ hem lieden seer tachter ghemaect om die voors reyse.

Als Hertoghe kaerle quam eñ ghescheeden was vanden Coninck van Inghelant/ quā hi te Brugghe daer die drie staten vandē lande vergadert warē/ den welckē hy een seer lanck relaes dede/ hē grotelic beclaghende/ eñ hi seyde datmen hē nyet gheobegiert en hadde in sijne mandementen. Niet yeghenstaende datmē hē was gheuende al dat sijn Canceliers heesschende was/ maer hoe dat beleet was/ dat beuelic gode. Heyndelic die princhе sprac seer scherpe woordē/ segghende. Ghi sult mijn mandementē bet obegierē eñ oot mijnē Cantelier/ of ick sal hu betooghē dat ghi mijne viandē sijt. Ende si swe ghen alle. Eñ hē was toe ghelept vanden vier leden het ghelt vā vier duysent mannen/ van vier maenden te vorem betaelt. Twelc bedrouch die somme vā .xxvij. duysent croonē/ eñ alle die officiē vā Vlaendrē warē verpacht. Eñ dit en was noch nyet ghenouch/ hy hadde noch huyt Vlaendrē C. duyst Rijders siaers/ drie iaer lanc ghe duerende. Eñ te Brugghe was een mandement ter hallē huyt ghelesen / dat hem nyement moepen en soude te clappene/ in wat manieren dese twee coninghen eens ghewoorden warē so corts/ eñ dat vp scherpelic ghecorrigiert te sijne.

¶ Hoe die Hertoghe Kaerle track naer Loreynen/ eñ deder daer vele hanghē die hē contrarie gheweist hadden.

Item in tselue Iaer van.lxv. trac hertoghe kaerle met grooter macht in Lorreyne/ daer hy sterpe iusticie dede vp die ghene die hē langhe cōtrarie gheweist hadde/ waer hi deder hangē wel tot.c.eñ.xl.psonē

¶ Itē binnē dē seluē iare warē eenege personē binnē Atrecht/ die de stede vā Atrecht verradē souden hebbē/ eñ ouergheghevē inden handē vandē fransoysen vp eenē dach datmen daer drouch processye generale/ maer byd gracie gods mē wierts ghewaere/ eñ die mesdadeghe warē gheiusticiert.

¶ Itē in tselue iaer dē.xij.stē dach in Octobre/ so quamē seker mandementē aen den Baliu/ schouteetē/ burchmeesters/ schepenen/ eñ raet vāder stede vā Brugghe/ hoe dat seere ghelaboreirt was tusschē dē Coninc vā Vranckerijcke eñ dē hertoge kaerle/ als dat ghesloten eñ gheconcludeirt was warachtich bestāt vā.ix.iarē/ tusschē dē coninc eñ dē hertoghe voorß/ so dat die coopmā vry varē eñ keerē mochte ouer beedē sijdē. Maer vp dē.xxiij.sten dach vāder seluer maent/ so was tvoorß bestantwarachtich huyt gheroupē ter hallen/ tusschē den coninc eñ dē hertoge voorß/ het welcke bestant inghinc dē.xiij.sten dach in Decēbre Anno.lxxiiij. tot dat dē termijn vā.ix.iarē ghelede sal sijn/ in welc segghersciip eñ appointemēt dē Hertoge kaerle toe ghesept was die stede vā sinte Quintins/ met vele antere diuersche retenē. Ter welcker cause men te Brugge drouch eene deuote processie generale/ sint Saluators/ vp dē.xxiij. sten dach van Octobre. Anno.lxxv. Eñ in die voorß processye waren ghedreghē den Fiertre vā mijn here sinte Donaes/ eñ vā sinte Bonifacius. Eñ was helich dach ghebodē dyē dach. Eñ sauēs warē veil schone vierē gemaect/ eñ andē vrolichedē bedreuē

Tusschē der lelie nv eñ dien leeu rampant
Es mildelick neghen iaer bestant,
¶ Meerst hope ghi die bi dancke claecht
Die claerheyt vā trooste heist ōs bedraecht
Gods caritate es wijde ontdaen
Dedel coninc die de lelien draecht
Es ghebleuē cōtent/ twelc ons behaecht
In neghē iaer lanc bestants vermaen
Den leeu wil xps in staden staen.
Eñ hem beschermen een voor lijdens gru
Tsint saluators salmen vrolic gaen
In processie te brugghe maria lof hu.

¶ Itē in tselue iaer in dye maēt vā Nouēbre/ so was dē staet vāder stede vā Brugge ouersien. Eñ het was ghesloten bydē herē eñ der wet/ eñ bydē.vi. hooftmannē/ eñ al le dye Dekenē/ dat elc hoet taerwe gheuē soude vā kaliote.iiij.gr/ eñ dye rugghe.ij. gr/ eñ voort alle andere granē in aduenante. Eñ warē ghecorē drie ontfanghers vā der stede assijsen. Te wetene Jan vā ryebeke/ Jan die blasere/ eñ Casin pierins/ dies en soudē si in gheene wetten sijn. Ende dit was ghedaē bi ottroye vādē prinche/ drie iaer gheduerende. Eñ dese ontfangers saten in een huysekin aē die west sijde vandē braemberch/ toebehoorēde dē hudeuetters in Brugghe. Eñ binnē der tijt dat die ambachtē vā Brugghe vgadert warē om dit te cōcenteirene/ so was ten frerē indē ōmeganc eenē brief gheplact aendē muer met quadē ghescrifte/ seer spijtich sprekente vp die wet eñ vp die Dekenē/ seer quade ende horribele woordē hē liedē aengaende/ om twelcke sommeghe personē gheuanghē/ gheexamineirt/ eñ ooc ghepijnt warē. Eñ daernaer so was vp dē.ix.sten dach in Decembre noch sulc eenē brief ghestelt/ twelc was wel een saecke om moeyte of meuterye te makene onder tvolck.

¶ In dit voorß iaer vā.lxxv. soe ghelieftdet onsen heleghē vader dē paeus Sixtus die vierde/ dattmē te Roome hilt tiaer vā gracien/ eñ ordōneirde datment voort aē houden soude/ telcken.xxv. iaren/ twelcke als doe teerste was.

¶ Itē int selue iaer was mijn here Anthonis die bastaert vā bourgoengiē te Rome daer hi met grooter eeren ontfangē was/ vele cardenalē eñ bisscoppē hē te ghemoe te rijdende. Ende hy wart daer ghelegitimeirt eñ ghemaect als ghetrauwet kint. Eñ alle dye stedē vā Italien ontfinghē hē met grooter eeren.

¶ Itē tes te wetene dat in dit bestāt vā.ix. iarē/ dies voorß es/ die graue vā Simpol huyte ghesloten was ō sekere causen daer toe dienende. Eñ bouē dien so ghinck dye mare achter hē al Vrāckerijcke duere/ als

dat dye graue Lodewijck vā Lutcenburch
voorẽ/graue vā Simpol/ eñ coninc stable
vā Vranckerijcke/dat hy cause was vā al-
le die gheschillẽ eñ oorloghen dieme̅ rijsen
sach tusschẽ dē.co.eñ dē hertoge Kaerle/eñ
dat om sijn singulier profijt. Eñ dat hi tlāt
vā Vranckerijcke grotelic ghetē hadde in
den ontfanc vandē volcke vā wapenē/ re-
keninghe doende voor.iij.ᶜ glaupen/darer
dicwils niet.C.en was/het welcke groten
schat bedrouch grotelic te sinē profijte. Eñ
men leyde hem te laste dat mesier Jaques
de Simpol hē vanghē liet buytē Atrecht/
dattet bi sijnen rade was.

¶ Itē voort dat sijn sone mij̄ here vā Kon-
chy die Zwitsen liet cōmē in Bourgoen-
gien/eñ liet hē stedē v̄barnen/eñ twolc ver
moordē. ¶ Itē voort tverghevē vādē her-
toghe vā Swyenne/men seyde dat die co
ninc dat bi sinē rade dede doē. Voort dat hi
sijn eenich wijf vergaf met venyne/ suster
sijnde vāder coninghine vā Vrāckerijcke/
om dat hi niet en wilde dat die kinderē die
vā hē eñ vā haer cōmē soudē meer ꝛc heuē
soudē wesen dan sijn eerste kinderen / dye
gedescēdeirt warē huytē houe vā ghistele

¶ Itē mē leyde hē te laste dat sijn meenin-
ghe noch was dē.cō.vā Vranckerijcke/eñ
dē hertoge vā Bourgoengiē noch te v̄ghe
uene / ō selue noch met sinē gheslachte het
regemēt te hebbē. Aldus die here vā Sim
pōl hē beduchtē te vā qualic te varē/eñ dat
al sijn quaet huyt cōmē soude/ vloot huyt
Vrāckerijcke te Berghē in henegauwe/ ō
beschut te sijne ond' hertoge. Ka. protectie.

¶ Itē corts daer naer quā die Cācelier vā
Bourgoengiē daer by hē/ ō quāsuys met
hē te collacionerene. Eñ hi dede so vele dat
si tsamē redē spelē/ aldaer die cācelier secre
telic volc vā wapenē hadde v̄borghen. Eñ
daer was die graue van Simpol gheuan
ghē/eñ ghedeliuereirt den fransoysen/die
daer naer wachtende waren. Eñ hy was
gheuoert te parijs/eñ gelept in behouden
ter hāt ghevangē. Anno.1475.in octobꝛe

¶ Hier naer es vol
ghende tverlijden vandē voorẽ graue vā
Simpol/in articulen. Dat eerste artikel.

Odewijc vā Lutcenburch wij-
len graue vā Simpol eñ conic
stable vā Vrackerijcke/hi heift
ghekent buytē bande vā pijnē
voor mueghende mannē eñ notabele per
soonē/niet bi fortsen/noch bi dreeghemen
te/maer bi vryen wille/ dat hi dē graue vā
Chaerloys brochte te montherry/ ōme te
leuerene dē coninc/ wāt hi met sinē volcke
trac aen deen sijde/ō me twelcke hē beloeft
was het coninc stabelscip vā Vrancrijcke.

¶ Voort heift hy verkēt die selue Lodewijc
van Luttēburch/ als doe hy hoorde dattet
paeys ghemaect was/ tusschē dē coninck
eñ den hertoghe vā Swyenne/eñ dat dye
Hertoghe vā Swyenne soude ghetraut
hebben des coninex dochtere van Spaen
gien. Dese selue Lodewijc screef neerstelick
aen dē hertoghe vā Swyenne eenē brief/
aengaende alle ontradinghe van dien/eñ
dat hi dat huwelic niet doē en soude/of die
coninc sijnē broed' en soude hē gheuē ther-
toochschip van Swyenne/ghelijck hy hē
ghenomē hadde tlant van Normandyē/
maer dat hi te Roome seynden soude om
absolucie vāder belofte die hi ghedaē had
de den hertoghe vā Bourgoengien/maer
dat hi hē soude doen hebben in huwelicke
die dochtere vanden hertoghe van Bour
goengiē. Ende met aldustaneghe lueghe
nen heift hy belet groot profijt der croone
van Vranckerijcke.

¶ Voort dye selue Lodewijc heift ghekent
dat hi mijn here Phelippe pot/eñ mijn he
re Phelippe boutton beloefde te bringhe-
ne te sijnen acoorde den hertoghe vā Bor-
bon/eñ te ghecrijghene sijnen seghele om
te treckene in Sauoyen. Maer die herto-
ghe van Borbon en wilder hē nyet mede
moeyē/eñ hi wederseyt gheheelic/seggen
de. Om also aerme te sijne als die prophe
te Job was/ so en sal ic die croone niet on-
ghetrauwe sijn.

¶ Voort kende die selue Lodewijc hoe dat
hē die coninc ghebedē hadde dat hi scrijuē
soude aen dē coninc Edewaert vā Inghe-
landt/eñ aen die coninghinne/ eñ aen den
here van Somberset/eñ aen den heere vā
scales eñ meer ander herē/ dat si dē paeys
houdē wildē die ghemaect was bydē.Cō.

en̄ bydē graue vā Werwijc/ waer op hy antwoorde dat hijt gheerne doē soude/ maer hi dede al die gheheel cōtrarie aendē here vā scales.

¶ Voort soe kende dye selue Lodewijc hoe dat die.co.vā Vranckerijcke tot hē quā te Haen/ in Verman doys / en̄ hadde ghedaē makēeen barrpere tusschē hē en̄ dē.co. voorß ond welcke barriere die.co.croop/ en̄ quā ootmoetelic totte seluē here Lodewijc/ en̄ nam hē vriendelic indē aerme/ hē biddende dat hy hem ghetrouwe wesen soude. Twelcke hi dē coninc voorß beloefde. Maer binnē.ij.daghē daer naer beloefde hi dē hertoghe vā Bourgoengien der contrarie/ en̄ dat hi hem bouen al ghe trauwe blijuen soude/ vp dat hi hē helpen wilde dat hi Conincstable mochte blijuen en̄ dat hy hē wilde gheuē.x.m leeuwen om sijn wapeninghe mede te houdē alst hem noot ware.

¶ Voort v̄kende noch die selue Lodewijck dat hi ghescreuē hadde aen dē hertoge K. vā Bourgoengien/ als dat hi noch dē Coninc vā Vranckerijcke leuerē soude/ en̄ hē dā sijn leuē te cortene en̄ te doodene/ en̄ dat men dye Coninghinne verseynden soude varre buytē harē landē in groter ellendē.

¶ Voort verkende dye selue Lodewijc dat hi den Hertoghe vā Calaberē ontradē en̄ v̄bodē hadde te cōmene bydē.co.vā vranckerijcke/ wāt dye.co.soude hē eewich ghevanghē houdē. Maer riet hē te treckene te Swysen met sijnē volcke vā wapenen om bystāt te doene dē Jnghelschē/ contrarie der croone van Vranckerijcke.

¶ Voort kende die selue Lodewijc dat hi dē coninc vā Jnghelant beloeft hadde te doene hebben die stede vā Ampens/ Abeuile/ en̄ Pieroone/ ōme sijn volc van wapenen in te legghene/ en̄ beloefde hē dat hi hē die croone vā Vranckerijcke soude doen winnen. Dies begheerde hy voor sijn deel het Graefschip van Sampaengien en̄ Brye En̄ dye hertoghe van Bretaengien soude hebbē tgraefschip van Poyntieu.

¶ Hoe Lodewijc Conincstable vā Vranckerijcke onthooft was binnen Parijs.

Item dyt al gehoort vādē herē vandē parlemēte/ so wart dye voorß Lodewijck v̄latē vā sijnē Conincstabelschepe/ en̄ vā alle den officiē die hy in Vranckerijcke hadde/ en̄ hi worde ghedeclareirt crimineil/ ōme welcke crymeme hy worde gheuonnest ter doot/ en̄ sijn hooft te verliesene vp een schauot/ vp die plaetse a greue. Maer ōme die hoocheyt vanden huwelicke dat hy voortijts ghedaē hadde/ so dedē die herē vandē parlemente hē die gratie/ datmē sijn edele lichame begrauē soude in die heleghe eerde/ naer betamen. Ende dit vonnesse was openbaerlicke gheprommciert in tparlement/ te Parijs/ vp dē.xix. stē dach vā Decembre. Anno. M.iiij.c en̄.lxxv. bi mijn here Pietre dorpole / Riddere en̄ Cancelier van Vranckerijcke.

¶ Item dese voorß here onthooft sijnde in presencie vā grooter menichte vā volcke/ wāt vele huysen warē die weeghen en̄ dakē ghebrokē/ om dat so vele volcx daer vp clam om dye iusticie te siene. En̄ die iusticie ghedaen sijnde/ quamē die broeders vā dē fremenuerē/ en̄ drougē hē weerdelic ter eerdē en̄ begrouuene binnē harē cōuente. En̄ dyt naeruolgende Jncarnacioen was ghemaect te Parijs in eewiger memoriē.

Comes sancti paull occubuit parisius

¶ Hoe dye Hertoghe Kaerle van Bourgoengien beleyde die stede van Nanchy/ int lant van Lorepnen.

Item int selue Jaer van.lxxv. was die Hertoghe Kaerle int lant vã Lorepnen/daer hier voren wat of verhaelt staet. Ende hi beleyde die stede van Nanchy/ die welcke stede haer seluen vp gheuen moeste/ dẽ xxviij. sten dach vã Nouembre/ bi assaulte eñ oot bi honghere. Eñ Hertoghe Kaerle ghecreech doe tlant vã Lorepnen in sijnder onderdanichede/ eñ hy screef hẽ seluẽ here van Nanchy/ vã Bar/ eñ vã vaudemont.

¶ Item mẽ mochte vraghẽ wat dede Hertoghe Kaerle in Lorepnen/ of wat hi daer te doene hadde. Daer vp salmen verstaen dat die hertoghe vã Lorepnẽ dẽ hertoghe Kaerle ontsepde in dien tijden als hy voor Nuchen lach. Eñ hupt dpen onsegghene resen alle die orloghen/ want die Zwitsen quamẽ tottẽ hertoghe vã Lorepnen/ eñ sy trockẽ int lant vã Sauopen eñ van Bourgoengien/ stichtende brant eñ roof.

¶ Ooces te wetene dat die hertoghe Lodewijc vã Oostenrijcke vercochte den hertoghe Kaerle een graefschip/ ligghende aen der Zwitsen lant/ eñ aẽ Elzatẽ/ gheheetẽ tgraefschip vã Forettẽ/ daer dat die Zwitsen seer gram om warẽ/ wãt si onthoofdẽ daer õme eenen Ruddere/ hofmeestere eñ dienare vandẽ hertoghe Kaerle voorß/ eñ ne wildẽ niet dat sulc een prinche kennesse hebbẽ soude in tlant vã Zwitsen. Ende hier õme rees eenen grooten twist tusschẽ Zwitsen eñ den hertoghe Kaerle.

¶ Item corts hier naer soe versaemde die hertoge Kaerle wed een grote heyrcracht midts dat hi daer te voren eenen slach ghehadt hadde yegens dẽ zwitsen. Eñ hi trac voor een stede gheheeten Fryburch/ daer vele zwitsen hem quamẽ beuechtẽ/ maer daer worder grote menichte vã hẽ lieden v̄slaghẽ/ het welcke was dẽ eerstẽ strijt yeghens die zwitsen. Eñ die Zwitsen siende tgrote v̄lies vã harẽ volcke/ so ontbodẽ sy dẽ hertoge Kaerle te leueren eenẽ staendẽ strijt/ eñ noemdẽ tijt eñ dach vã cõmene.

¶ Itẽ die hertoghe kaerle maecte hier yeghẽs grote ghereetscepe/ sinẽ dach v̄wachtende. Eñ hi stõt met sinẽ edelen.iij. daghẽ lãc in battaelgiẽ/ cloeckelic v̄beydẽde sijn viandẽ die zwitsen/ maer si en quamẽ niet

Itē die edelen vermoept sijnde vā dpen langhē verwachtene/ ten eynde bi consen te vanden prinche/ si slaecten hare battael gie/ eñ elc trac te sijnē logijste/ hē liedē ontwapenende/ etende eñ drinckende / eñ slapende vā groter vermoepthedē. Dit was den Zwitsen ghewroucht vanden vitael giers vā dien lande. Ooc mede die Zwitsen saghē al vā hooghen berghē die daer int lant staen/ dies quamen si onuoorsien vā eender sijde/ eñ die Hertoghe vā Lorepnen/ met Salazar die Capitepn/ dpe hupt Vranckerijcke quansups ghebannē was eñ si brochtē den standaert vā Melanē me de als vrienden/ eñ sloughen in vander an dere sijde/ eñ si ghecreghen also dpe auangaerde/ eñ versloughē meneghē man. Eñ daer was versleghē dpe graue vā Merle/ die hadde eenē wapen rock vā Bourgoengien aen/ dies meendē si dē Hertoge kaerle selue te hebbene/ wāt si en haddē gheen ontfaermenesse/ noch sp en spaerden npement. Eñ si wonnē Hertoge Karels parc eñ alle dengienē/ eñ groten swaren schat. Eñ dit was int iaer. M.iiij.c ende.lxxvi.in Wedemaent/ vp dē dach vandē.x.m marte larē/ eñ dit was den tweestē strijt. Het velt daer dit ghescyiede/ hiet morack. Eñ Hertoghe.K. vtrac hupte velde/ eñ moeste die vlucht nemē al tot salines in Borgoengiē Itē als die Zwitsen vernamē dat si den graue vā Maerle verslegē haddē/ eñ niet den hertoghe Kaerle/ si warē seer ontstelt maer doch si begrouuen den voorß heere met groter weerdichept naer sijne edelhe de in een van haerlieder kercken.

Dit es tachstetoy soen/ ghehoudē inden Haghe/ in Hollant eñ dit warē die heerē die daer die oordē hil den met grooter weerdichept. Anno. M. CCCC. eñ.lxxvi. Eñ eerst.

Alfonce coninc vā Aragon eñ vā Cecilien
Kaerle hertoghe van Orlpens
Hughe de lannop here van Santes
Anthonis van crop graue vā Persen
Pieter vā Betfremont here van Carup
Jan van crop heere van Toures
Anthonis vā melupn here vā Antoengē.
Jan van Bergp heere van Fpenes
Boudin van nopre heere du casteul
Andries heere van Humerees
Sanche du cardon graue vā Araengen
Jan van nuefcasteel heer vā Montaghu.
Guplieberr de lānop heere vā wijckeuael
Lodewijck hertoghe van Alenchon
Hughe de lannop here van Molenbaps
Jacob de crichp heere van Renaples
Spmoen de la lapn heere van houte
Thpbault heere van Neufcasteel
Jā bastaert vā simpol here vā hanbordin
Fransops vā borssele here vā Oosteruant
Repnault van breeroode heere vā Vpanē
Hepndric vā borsele/ heere vander Vere
Jan heere van Auchp
Jan heere van Cleuen/ graue vā Maerle
Jan heere van Lannop

Itē corts hier naer/ so worde die here vā Breane/ broeder vandē voorß graue van Maerle ontfanghē als here vā Ghistele/ eñ vander toolne vā Brugghe/ eñ daer of nam possessie een Rudder/ broeder sijnde van mer vrauwe vā Brpane.

Itē in desen tijt wasmē altijt besich ōme tonfanghen tghelt vāder amortisacie/ als hier vorē vhaelt es Eñ vā desen warē principale voortstelđs meester Anthonis aenroen/ prooft vā.s. Donaes in Brugge/ als ouer Vlaendrē. Eñ in Hollāt warē meester Jan de leeu/ eñ Jan vā boschupsen die grotē twist maectē onđ dē geestelickē liedē

Itē in dit selue iaer vā.lxxvi. so was vp dē auent vā sint Jans gheboorte te Bruesel eē grote beroerte onđ tgemeente eñ cōmupn pegens die herē/ maer mijn here vā rauestepn die steldet al te paepse vp diē tijt

Itē vp dē laetstē dach vā wedemaēt. Anno.lxxvi. dwelcke was eenē sondach/ doe was broeđ Gillis die baerdemakere doctuer in Theologien vā Parijs/ eñ broeder vandē conuente vanden fremenueren in Brugge bisscop ghewijt in tselue clooster/ ten bpwesene vā drien anderē bisschoppē Te wetene dē bisscop vā Ambordan hupt scotlāt/ eñ die suffragaē vā therēburch die dē dienst eñ die cheremoniē dede/ eñ die suffragaen vā Camerijcke/ twelc deuoot om sien was. Eñ hi wort gheheetē bisc op vā Sareptē/ eñ suffragaen vā Doornicke.

Int selue iaer vp den .xxvij. sten dach vā Hoymaent so warē buytē Brugge bi sinte Michiels onthooft een vader/ eñ sijn sone als straetroouers/ die welcke vele liedē of ghestelt hadden ter langher haghe. Eñ die executie dede Jan van Dadizeele stedehoudere vandē Souuerein vā Vlaendrē.

Item vp den seluē tijt wasmen seere lastich dē gheestelickē staet/ altijt om tghelt vander amortisacie. Ende Hertoghe kaerle hadde altijt strijt peghen dye Zwitsen/ maer hi bleef altijt meer tonder dā te bouē

Hier naer volcht

den derdē strijt vandē hertoghe kaerle peghē die Zwitsen/ waer of datmē secht dat die moghende Prinche/ naer huytwijsen vandē Coronijcken (niet ter preiudicie vā hem ghesept/ noch ter cleenicheyt van den lande/ bleuen soude sijn/ welckē strijt gheschiede vp den Derthien auent/ den .v. stē dach Lauwe voor Nanchy. Anno. M. iiij.^{c} ende .lxxvi.

Als dye Hertoghe Kaerle van Borgoengien aldus ghescheeden was/ als voorß es/ soe vergaderde hy weder groote menichte vā volcke/ eñ hi quā weder met groter mogenthede int lant vā Lorreynē voor die stede vā Nanchy/ die hi tanderē tijden ghewonnē hadde/ eñ schoot hē liedē poorten eñ mueren of/ maer si hildē hē vromelic/ nochtās haddē si hē wel willen vp gheuen/ behoudē lijf eñ goet/ maer die Hertoghe kaerle die wildese hebbē te sijnē wille Eñ tvolc van Nanchy aensiende sijne moghentheyt/ bleuē ghedoochsaem in harē lijdene. Oock mede hadden si binnē harer stede een groot deel van Lombaerdē/ fransoysen/ eñ duytschen.

Item Hertoghe Kaerle lach aldus meneghe weke voor dye stede vā Nanchy in groter coude/ eñ ghebreck vā vitaelgie/ eñ andere diueersche nootdruftē/ want men tot hem nyet wel gherakē en conste/ lettel naerder dan te Lutcenburch/ eñ dat deden die boeren vanden lande eñ andere moordenaers/ die laghē in bosschē eñ in haghē

Itē die voorß Hertoghe screef om volck vā wapenē edele eñ andere/ dies warē hē ghesondē een deel pijckeniers huyt vlaen

dien/ maer si en constē byden prinche niet gherakē vandē vianden. Ooc mede was hē ghesondē een grote sōme vā pēninghē maer dat ghelt en mocht niet voorder ghe raken dan te Lutcenburch.

¶Itē die hertoghe Kaerle aldus liggen- de al den coudē wintere voor die stede van Nanchy/ nauwelic hebbende.vi.duysent personē vā wapenē/ so ghebuerdet dat hē ontrac een Lombaert/ een graue vā kake- bache met alle syne Lombaerdē/ het welc- ke was een vroom capiteyn/ eñ hi sloot sel ue die passaedge/ met twee waghenē daer ons volck secours huyt cōmen mochte.

¶Itē dit siende monseur Jaques galpoot ooc een Lombaert gaft dē prinche te kēne ne/ eñ riet hē te vertreckene/ ghemerct dat hi secretelic brieuē ontfanghen hadde/ dat die Zwitsen vp hē cōmen soudē wel met xvi.of.xviij.m duysent mānē/ ende dat si te cranck waren die Zwitsen te beuechtene maer die prinche namt in onweerdichedē Segghende die veruaert es die vertrecke Item het gheuiel vp den.v.sten dach van Lauwe/ sondach wesende/ eñ ooc derthien auent/ so quamē die Zwitsen met groter moghenthede/ ontrent dē.x.hueren voor der noene vp dē hertoghe Kaerle/ daer bit terlickē seer ghesleghen was. Daer sach- mē dē hertoghe Kaerle als een brieschen de leeu ryđē in die menichte vandē Zwit- sen/ smytende eñ hauwende/ sonder ontsie nesse. Eñ het gheuiel dat die Zwitsen die victorie haddē/ eñ ons volc was iāmerlic vermoort/ eñ vele verdronckē in die riuie- re. Eñ es wel te bemoedene dat die herto- ghe Kaerle daer in dien stryt bleef/ eñ me nich edel man/ wāt si en spaerdē nyement Eñ eeneghe vlodē duer dwatere ouer dye riuiere/ auentuerende haerlieder lyf/ maer vele vā dien verdronckē. Eñ die Conte vā Cacabache die vinc alle die vluchtege dye hi ghecryghen conste/ ende steldese te ren- soene. Ende desen fellen bloedeghen stryt gheuiel vp dē.v.sten dach vā Lauwe voor die stede vā Nanchy. Int iaer.M.CCCC eñ.lxxvi. vp dē Derthien auent/ god ghe- dincke alle sielen Amen.

Dit es Tincarnacioen van desen,

K ent hu seluen	M enschelick ghedierte
A ensiet dyns leuens	C oute anthieringhe
R echt so vlas in tvier	C rycht syne faelgierte
O nlanghere heift dyn	C racht hier regieringhe
L eert peinsen hoe	C louck hoe groot verchieringhe
V ergadert van	L andtschepen casteelen steden
S chimpeghe fortune	V indt wel schoffieringhe
D aer haest by daelt	V ele moghentheden
V oorwaer dats claer	V p den dach van heden
X ps ontfaerme	V laendren macht beclaghen
B espronghen lastelick	V reeselick bestreden
V an ruden gheboufte	I n grooten plaghen
R udelick ghestoruen	T lyf vromelic waghen
G heen ōtulien peinsende	E erlicken in tvelt
V an houden.xliiij.	N oept int versaghen
N eghen iaer ooc graue	A ls nu ghetelt
D ie gracie gods	N emene in haer ghewelt
I eghens felle fortune	C an nyement steken
E ere sy hem die	I onstelick van hem spreken

¶O vlaendre screpet dyn karel es doot ghesleghen
Derthien auent te nanchi met zwitsen beleghen
¶Anima Caroli ducis burgundye Requiescat in pace Amen. 1476.

Hoe die heere Anthonis dye bastaert/ die tijdinghe ontfanghē hadde/ vander doot vandē Hertoghe Kaerle. Eñ hoe mer Joncfrauwe Marie/ met allen die heeren eñ vrauwē/ iammerlicke beclaechdē tverlies vā haren lieuen vadere/ salegher ghedachten.

Dat.lxv.Capittel.

Mijn here Anthonis die bastaert die tijdinghe ontfaen hebbende vander doot vanden Hertoghe/ salegher ghedachtē/ was seere bedruct/ eñ Marie sijn eeneghe dochtere vā ghelijcken/ ende alle dye vrauwen eñ ioncfrauwen vandē houe warē in groten drucke/ ende alle dye landen van sulck een vroom prince/ wāt ontsienlicker niet vele ghesien en was.

Item die coninck vā Vranckerijcke oock die tijdinghe hebbende dat hertoge Kaerle doot was/ hy brac terstont thestant van ix.iaren dat tusschē den Hertoghe Kaerle eñ hē ghemaect was/ eñ begonste terstōt ghereeschepe van orloghen te maken/ eñ vele quaets te doene in sprinchē landē.&c.

Voort soe was vele beroerten in allen plecken. Ende specialicken was seere bedruct me vrauwe van Bourgoengien/ sijne gheselnede. Ende binnen der stede van Ghendt waren ontboden mijn here van Rauesteyn/ ende meer andere edele/ ōme aduijs te nemene/ hoe datmen die landen soude moghen regieren.

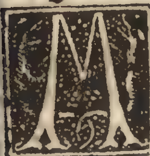
Item soe was gheordineirt dat die vier landen te samen beloofden ende beseghelden mer Joncfrauwe Marie van Bour-

goengiẽ goet ende ghetrauwe te wesene. Eñ dit sijn die vier landẽ/te wetene Vlaenderen met datter aen cleift/ ende met sijnen toebehoorten / te wetene tlant vã Namẽ/ ende van Artoys. Brabant met sijnen toebehoortẽ/te wetene Lottrijcke/ Lymborch/ ende tgraefscip des helichs rijcx. Hollant met sijnen toebehoorten / te wetene Zeelant/ Hoorne/ Heyncuse/ eñ Westuriesl ãt Henegauwe met Pycaerdyen / eñ tlandt vã Bollonoys / vandẽ welckẽ mer voorz Joncfrauwe vã Bourgoengiẽ den voorz landen grotẽ danc seyde.

¶ Item corts daer naer so was die Hertoghe vã Ghelre ontsleghẽ hupter vanghenesse vã Cortrijcke/ eñ hi was seer vrolick eñ blijde binnẽ der stede vã Ghendt.

¶ Item indẽ seluẽ tijt was die Suffragaẽ vã Ludicke/ die gheuangẽ hadde gheweist drie iaer in Ghelderlandt/ bydẽ toe doene vã mijn here vã Himbercourt / oock verlost eñ ontslegẽ/ eñ weder ghestelt in sinẽ staet.

¶ Item tcõmuyn vã Ghendt certeyn verstaende dat hertoge Kaerle doot was / eñ aensiende tquaet regement dat si langhe haddẽ moetẽ lijden vã haren regierders/ so trocken si elc bysonder in die wapene/ te wetene elc ambocht up sijn huys/ hẽ liedẽ daer secretelick houdende/ vandẽ welcken me vrauwe eñ mer ioncfrauwe vã Bourgoengien seer beladen waren/ eñ dedẽ besoucken weghen vã paeyse/ eñ vã slandts vrientschepe / maer tcõmuyn vã Ghendt en wilde hupter wapene nyet scheedẽ/ ten ware datmẽ hẽ lieden liete ghebruycken hare rechten eñ preuileidgien/ alsoo them liedẽ beloeft was indẽ paeys vã Doornicke/ dies was te Ghendt vp dẽ.xxviij.dach van Lauwe die kaliote of gheroupen/ dye welcke gheduert hadde sichtent den Jare liij.tot int iaer.M.iiij.c eñ.lxxvi. Eñ baden mer ioncfrauwe ootmoedelicke dat si als graefnede vã Vlaendren hẽ lieden dat beseghelẽ wilde/ het welcke me ioncfrauwe hem lieden vriendelic consenteirde/ naervolgende in ghescriftẽ/ aldus inhoudende

Arie byder gracien gods Hertoghinne vã Bourgoengien/ doen te wetene dat wi ontfaen hebbẽ ootmoedege supplicacie eñ versouc/ ons ghepresenteirt hupter name vã onsen wel gheminde Schepenẽ vã beede dẽ banckẽ vã Ghendt/ eñ dye.ij. Dekenẽ vander voorz stede/ allso wel voor hẽ liedẽ/ als ouer eñ indẽ name vandẽ goedẽ liedẽ/ poorters/ eñ inwonende vã onser voorz stede begrepẽ in sekere pointẽ ende articulen daer of tinhoudẽ van dyen hier naer verclaerst staet.

¶ Jtẽ die Schepenẽ vandẽ tween banckẽ eñ die.ij. Dekenẽ vander voornoemde stede vã Ghendt/ hebben last te biddene mer gheduchter ioncfrauwe in alder ootmoedichept/ dat haer ghelieue in die stede van dẽ eerstẽ articulẽ vander preuileidgie/ dat hoe bi huerer gracie/ onlãcx gheaccordirt heift dese huer stede vã Ghendt te stellene in sulcker vryhedẽ / rechtẽ eñ preuilegien/ husaedgien eñ costumen/ eñ in sulcke ghebruycsamichede vã dien/ dat die voorz stede was ten tijdẽ/ dat wijlẽ vã saleghet me morien die hertoghe Phelips haer groot here regierde/ eñ sijn lant ontfinc/ eñ alsoo die poorters eñ inwonende vã die stede vã Ghendt daer of ghebruyct hebben/ tot int iaer.M.iiij.c eñ.L.achteruolgẽde dẽ paeys vã Doornicke/ eñ allso hi te sijnẽ ontfangẽ eedt dede. Eñ in deser manieren ghelieue haer den eedt te doene. Eñ voort in die presencie of by wesene van die vã Ghendt te nyeutẽ te doene alle die v̉bandẽ eñ obligacien die sichtent dẽ seluẽ tijt ghedaẽ eñ ghemaect hebbẽ gheweist/ ten laste vãder stede/ vãdẽ poorters/ eñ inwonende vã diere.

¶ Eerst dat die vandẽ ambachtẽ moghen vã nv voort aẽ kiesen huerẽ Dekẽ nae der ouder costume/ sonđ die selue Dekẽs te presenteirene die vanđ wet vãder voorz stede

¶ Jtẽ in sghelijcx dat die vander weuerye sullẽ oock harẽ Dekẽ kiesen nae oude costumen/ allso si ghewone sijn vã doene/ eenen discretẽ mã daer toe dienende. Ootmoedelic v̉souckende bydẽ voorz Schepenẽ/ Dekenẽ/ eñ goede liedẽ vã Ghendt hẽ liedẽ te willẽ verleenẽ/ consenteirẽ/ eñ willecuerẽ dese voornoemde pointẽ eñ articulen. Eñ dye doẽ incorporeirẽ in tvoorz preuilegie hẽ liedẽ als nv bi ons ghegheuẽ/ in die stede vandẽ eerstẽ eñ vandẽ tweestẽ articulẽ/ daer in v̉claerst/ eñ allso si hier bouẽ aẽ ons

versocht hebbē/ eñ hē liedē te deelene hier up onse gracien. Waer ōme wi aengesien die voorß sakē/ eñ gheconsenteirt bi ōs die voorß pointē eñ articulē/ sonderlinge ghe merckt dye goede minne eñ ionste die dye voorß goede liedē vā ghendt ons van langhē tijden ghetoocht eñ bewesen hebben. Eñ ōme andere redenē int lange v̄claerst/ in tvoorß preuilegie hebbē ghecōsenteirt/ gheaccordeirt eñ ghewillecuert/ consenteren accorderē/ eñ willecuerē/ voor ons eñ onse hoyrs/ eñ naercōmers/ grauen ende graefnedē vā Vlaendren dē seluē goeden/ poorters eñ inwonende vā Ghendt/ dese voorß pointē eñ articulen hier bouen ghescreuē eñ verclaerst/ ōme vandē inhoudene vā dien/ bi onse voorß stede te huseirene eñ te ghebruyckene eewelic eñ tallē daghē paepsinelicke te vulcōmene/ sonder belet of deficulteyt ter contrarie. Belouende dit als princersse te onderhoudene/ also varre alst in ons es/ eñ te doen expedierene/ inder vormē bouē ghesept/ onder onsen seghele in groenē wasse/ eñ met sijdē coorden also gheringhe als onsen seghele ware ghemaect eñ ghegraueirt/ sonder eenich sins te doene of te latene doene ter cōtrarie/ in oorcontschepe vā welcken sakē hebbē wy dese yeghenwoordege letterē gheteekent met onser hāt. Eñ ōme meerder approbacie onse harde lieue eñ seere ghe minde neue/ mijn here vā Rauesteyn heift dit ooc gheteekent met sijnder hant tonsen v̄soucke/ eñ ghedaen seghelē met sijnen seghele hier aen ghehanghē. Eñ dit was ghedaē den vierden dach van Sporcle. Anno. M. CCCC. ende. lxxvi.

¶ Item in tselue iaer den. x. sten dach van Sporcle/ so trac me ioncfrauwe vā Bourgoengien te Zwijngaerde waert ōme die rechtē eñ preuilegiē te onderhoudene. Eñ specialic was dye cause vandē ballinghē/ die welcke warē wel seuē hondert vp dien tijt/ eñ si en mochtē als doe aen haer nyet verweruen haerlieder incōmen met haer maer si vercreghen huer inlant/ duer vreese van beroerte binnē. ij. daghē daer naer/ eñ hadden gracie.

¶ Item me ioncfrauwe track naer Zwijnaerde/ als voorß es/ met. v. verguldē waghenen/ die alle ouerdect warē met swarten lakene/ eñ ooc die peerden totten voeten/ eñ die wagenaers alle in swarte abijten. Eñ indē eerstē waghene sadt me ioncfrauwe voorß. Eñ die wedewe van haren vader dye sadt neffens haer te harer rechter hant/ dies men mer ioncfrauwe grote eere sprac. Eñ met haer redē te peerde.
Eerst die bisschop van Ludicke
Mijn heere van Rauesteyn.
Phelippe monseur
Mijn heere van Bryane
Die graue vā Romont/ ende vele andere edele heeren.

¶ Eñ dye van Ghendt hadden huyt ghemaect. ij.^c artchiers al met swarte iorneyē/ hebbende boghē eñ trossen/ eñ schoone saladen vp thooft seer rijckelic. Ende bouen dien so waren ghecorē huptē ambochten vā Ghendt tottē ghetale van. iiij.^c mannē die alle mede ghinghē in tvulle harnasch/ ōme mer ioncfrauwe voorß te bewarene. Eñ te Zwijnaerde was een gulden laken ghesleghē bouē haren hoofde/ daer si sadt naer costume.

¶ Item tsanderdaechs dē. xvi. stē dach vā Sporcle quā si weder binnē Ghendt met huerē state/ eñ track also te sinte Pieters/ daer si messe hoorde/ eñ beswoer daer dye heleghe kercke naer costume. Eñ vā daer trac mer ioncfrau Marie in. S. Jans kercke voor dē docsael/ daer si tlāt vā Vlaendrē beswoer/ achteruolgēde die preuilegiē/ eñ naer thuyt wijsen vandē paepse vā Doornicke/ inđ seluer manierē dat hertoge phš haer groothere besweerende was. Eñ beloefde alle v̄bandē eñ obligaciē te nieutē te doene/ eñ daer was dē clocstrinc neđ ghelatē/ waer aē hinghē. iij. roosenhoedē/ in teekē vandē maechdelickē state/ eñ si trac met huerē maechdelickē hādē dē reep/ eñ dede die clocke vp slaen. v. slaghē/ eñ tvolc twiel vp sijn knyē/ eñ dancten gode. Eñ vā daer trac si tē toochhuyse/ daer ōtallic volc was Eñ daer was een Aduocaet vā ghendt die huer huerē eedt staefde/ in deser manierē.

Dit es den eedt van der Princersse Marie.

Dat sweerdy ghe rechte vrauwe eñ graefnede vā Vlaendren te sijne/metdatter toebehoort/die heyleghe kercke huer recht te houdene ende te doen houdene / ende dye preuilegien/vryhedē/costumē/eñ husaedgien/eñ rechten te houdene/also wilen vā saleger ghedachtē die Hertoghe Phelips huwen grootheere dat beswoer/alsoe dye poorters eñ inwonende van Ghendt dat ghebruyct hebbē totten iare.M.CCCC.L.achteruolghende dē paeps vā Doornicke.Ende ooc die nyeu preuilegien van hu ghegheuen/ende beloeft te nyeutē te doene alle verbanden dye sichtent den iare.L. ghemaeckt sijn ten laste vanden poorters ende inwonende van Ghendt/ wedewen ende weesen in rechte te houdene / eñ al te doene dat eene ghe rechte vrauwe eñ graefnede vā Vlaendrē schuldich es vā doen/al den tijt dat ghijt wesen sult/ also moet hu god helpen eñ alle gods heleghen.

¶ Item dit ghedaen sijnde/dye voorś Aduocaet dede den volcke dat beneden stont hueren eedt ooc doen der voorś princersse/ eñ beloefden haer goede ende ghetrauwe subgijten te sijne.

¶ Dit naeruolghende es die Coronijcke van Joncfrauwe Marie / eeneghe dochter vandē edelē hertoghe Kaerle/als maecht sijnde.Eñ regierde tlant als Princersse/met harē heren/ontrent.xiij.maenden.Anno.M.CCCC.lxxvi.

Marie vā Bourgoengien / eeneghe dochtere vanden Hertoge Kaerle/ graue van Vlaendren was graefnede vā Vlaendren/ in die stede van haren vadere/ ende hadde alle dye signoryen ende heerlicheden dye huer vader hadde.Ende hueren eedt ghedaē hebbende/so trac dye voorś princersse van daer tot haren houe met schoonen state.Eñ achteruolghende die preuileidgien vandē conînc Lodewijc van Vranckerijcke/ so sandt si vier cōmissaresen ter gheere schepe om een nieuwe wet te vermakene Eñ was ghedaen vp dē.xviij.sten dach vā Sporcle naer die costume.

¶ Item in desen seluen tijt ghinghen dye vā Brugghe in die wapene/elc in sijn ambochts huys / sonder yement yet te mesdoene/om dat si haddē gheerne ghesien te nyeutē doen dē brief vandē verbande / die welcke ghenouch bi bedwanghe gheconsenteirt was int iaer.M.iiij^c.eñ.xl. welcke hē liedē al doe beloeft was te doene binnen.xiiij.daghen.Eñ ōme tcōmuyn te vreden te stellene/so was te Brugge bydē beuele van onser nyeuwer princersse Jacob vā halewijn sinē eedt weder nyeuwe ghedaen doen / voor vijf schepenē vā Brugge vandē Baliuschepe van Brugghe . Ende daer was ghedaen cōmen een Anthonis vander Vicht / eñ hy swoer Scoutheeten vā Brugghe voor die Schepenē voorś/in die presencie vanden voorś Baliu . Eñ dit was vp den.xxviij.sten dach vā Sporcle.

¶ Itē des anderdaechs was een ghebodt ghedaen vander brusscher keyre / dat dye maer.ij.Inghelschē gheldē en soude/ ende die Delfsche keyre.iiij.Inghelschen/eñ die Assijse vanden corte wijnen was oock ghemindert.xij.mijten vp elcken stoop.

¶ Item vp desen tijt so ruymden eeneghe heeren huyter stede van Brugghe / daer meester Guylame Hautein eene of was/

en̄ hadde hē gheborghen in een schip/wel voorsien vā goude en̄ vā seluer/wijn/ olye broot en̄ harinc. En̄ eenege wordens ghe ware/ende liepē achtere te haluen weghe Dāme/ en̄ brochtē tscip weder ōme/ en̄ hē daer mede/en̄ dronckē sijnen wijn/en̄ aten sijn spyse/maer si endadē hē anders niet.

¶ Item indē seluē tijt corts daer naer trac die burchmeester vā Brugge Jan vā nieu wenhoue dhoude oock hupt Brugghe/en de die ontfanghere generael/meester Pie ter lanchals ooc/ en̄ het bleec dat si vanden cōmupne veruaert waren.

¶ Item vp dē.xxviij.sten dach vā Sporcle mijn here vandē Grupthupse/capitepn vā der stede vā Brugghe quā ghereden van Ghendt/en̄ sprac binnē dē auende alle die Dekenē vā Brugghe/hē lieden biddende dat si hupter wapene gaen wilden/elck in sinen vrede/ hi beloefde hē liedē groten bp stant te doene. Maer alle dpe ambochten spraken si en begheerdē niet te mesdoene/ maer si begheerden bouen alle saken dpe brieuē van verbande te nyeuten te hebbe ne/ en̄ hare rechten en̄ preuilegien te ghe brupckene/ ghelijc die Hertoghe phelips salegher ghedachten tlant beswoer in sij nen tijden.

¶ Mijn here vandē Grupthupse beloefde sijn beste te doene/en̄ haer rechtē en̄ preui legien te doene ghebrupckene. En̄ hi trac weder te ghendt waert bp mer iōcfrauwe vā Bourgoengien/ en̄ hp dede so vele dat hi den brief vandē verbande vertreech/en̄ meer andere felle v̄bandē/ daer tcōmupn vā Brugge niet vp en gloosde/en̄ quā we der binnē Brugghe mettē voorś verban de/den vierdē dach in Maerte. En̄ bpden Dekenē en̄ cōmupne cōmende/ hi ontdec te tlast dat hp hadde van mer ioncfrauwe vā Bourgoengien / het welcke waren die pointē hier nae volghēde. ¶ Eerst dat mijn ioncfrauwe hebbē soude dē vijfstē pēninc vandē incōmene vander stede vā Brugge

¶ Ten tweesten so wie bastaert ware/ende te Brugghe storue sonder poorter of poor tersse te sijne/ dat mijn Joncfrauwe voorś daer of soude hebbē deene heltscheede vā den goede/en̄ die stede dander heltscheede/ maer die bastaerden poorters of poorters sen sijnde/als die storuē/haerlieder maech schip souden haerlieder goet deelen/inder manieren of sp gheen bastaert en waren.

¶ Ten derden was die begheerte/dat dpe Dekenen en̄ al tcōmupn hem verbinden souden vp die verbuerte van lijue en̄ van goede/ende vanden ambochten dat si nye mende mesdoen en soudē. Te wetene mer Joncfrauwe of hare naercōmers/grauen of graefneden sijnde vā Vlaendren/of dpe van harē bloede warē/ofte officiers/Bal iuus/Schouteetens/burchmeesters/sche penē/raet/tsheerē knapen/ stadebeletters/ ende andere naeruolghende. Op twelcke het voorś cōmupn antwoorde dat si hē in gheender manierē meer verbindē en wil den/ghemerct dat elc dpe poorter es en̄ hp mesdoet/sijn lijf en̄ goet staet te rechte ende te wette. En̄ so varre was hier of ghespro ken/dat die begheerte van dien verbande achter ghehoudē was/ wāt men gheuoel de wel bpcās bi wien dattet versocht was/ maer vandē anderē.ij.pointen soudemen goelicx te vreden sijn.

¶ Item doe badt mijn heere vandē grupt hupse alle den Dekens en̄ Ambochtē dat si hupter wapene wildē gaen/elck in sijne vrede. Dies beloefde hi hē lieden den brief van verbande te doen hebbene/en̄ te casse rene. Ende dit was vp dē vijfsten dach van Maerte. Anno.lxxvi.

¶ Itē het ghebuerde dat hem elc vouchde thupswaert te gane vp dē.vij.sten dach vā Maerte. En̄ mijn here vandē Grupthup se voorś/quam ten schepen hupse ten.viij. huerē voor der noene. En̄ aenden motalē preicstoel inden burch was ghehanghen een gulden laken/in welcken preicstoel die voorś here ghinc staen/aen hebbende dpe ordene vandē topsoene. En̄ bi hē quamē iiij.doctueren in Theologie/te wetene.

Meester Eustaes leewercke Jacopijn
Meester Willē vā lisseweghe Freminuer
Meester Jacob bekeman Caermer
Meester Joris vā beuuais Augustijn.

¶ Ende meester Jan Alaert/als Notaris/ cappellaen van onse vrauwen in Brugge En̄ daer was dat groot verbant ghelesen in walsche ende in vlaemsche/inde presen cie vanden Hooftmannen/Dekenen ende

tghemeene communyn vander stede van
Brugghe. Ende daer was den voorß brief
vanden verbande in die peghenwoordic-
heyt van elcken ghecasseirt/ eñ te nyeuten
ghedaen/ daer al tghemeene volc seere in
verblijt was/ ende beloefdẽ mer ioncfrau-
wen van Bourgoengien voorß/ met lup-
den vopse/ eewich goet ende ghetrauwe te
wesene totter doot.

¶ Item up welcke huere ende tijt mijn he
re vanden Grupthupse noch toochde.ij.
brieuen vã verbande/ grotelicx der voorß
stede peghẽ gaende/ wonderlicke dinghẽ
inhoudende/ dpe daer oock ghelesen ende
ghecasseirt waren. Eñ hier mede trac elck
in tsijne blijdelic thupswaert/ waer of mẽ
grootelick wel Gode bedancken mochte
van sijnder hoogher gracie/ dpe dit aldus
voorsien hadde. Oot mede so was het goe
de ghemeente vander stede van Brugghe
hier in grotelick te prijsene/ dat si hem soe
soetelic ende paepsiuelic ghedreghen had
den/ sonder eeneghe beroerte te makene/
ofte pement te mesdoene/ eñ elck trac vre-
delick in tsijne/ hupt ghedaen datmen ten
poorten bleef wakende/ aenghesien die be
roerte vanden Fransopsen.

¶ Item inden seluen tijt warẽ alle die pri-
uilegien vander stede van Brugghe ghe-
uisenteirt/ ter halle bi die vander wet/ De-
kens eñ hooftmannen/ eñ die.iiij.doctue-
ren voornoemt dpe lasense/ verclaersende
tlatijn/ ende twalsche in vlaemsche. Eñ in
alle dese sticken so behaelde mijn here van
den Grupthupse eere eñ vrientschap aen
tcõmupn vander stede van Brugghe.

¶ Voort so begheerde daer mer Lodewijc
vãdẽ Grupthupse datmẽ mer voorß Jonc
frauwe van Bourgoengien blijdelick eñ
vriendelijcke ontfanghen soude/ als sp te
Brugghe cõmen soude/ õme tlandt te be-
sweerene/ eñ die wet te vermakene. Daer
up dat al tghemeene volc riep/ iawp iawi
gheerne met blijden sinne.

Tverbant onulugghe
Inden burch te brugghe
Ghecasseirt sonder spaerte
Noch vrp twee brieuen
Om ons ghelieuen
Nu seuene in Maerte.
Seuene in maerte touts onghetruert
Doe bleef te brugghe tcalfsuel geschuert

¶ Item in desen seluen tijt warẽ te ghendt
gheuanghen/ ende in sgrauen steen ghe-
leet die Cancelier van Bourgoengien/ die
poortenare/ verbepdere vanden bisschop
dom vã Theerenburch/ eñ mijn heere vã
Imbercourt Ruddere/ eñ Rewaert vandẽ
lande van Lupdicke.

¶ Touts daer naer ghinghẽ die vã ghendt
weder in dpe wapene in haer Ambochts
hupsen. Eñ si haeldẽ hupt haerlieder hup
sen ses rijckelicke personẽ/ eñ lepdense int
chanceler.

¶ Item up den.ix.sten dach van Maerte/
so warẽ dese voornoemde pesonẽ ghelcet
vanden Chancelette in tsgrauẽ steen/ met
meneghẽ ghewapendẽ man/ eñ warenal
den nacht gheexamineirt tottẽ vier huerẽ
inden morghen stont, Eñ up den.xiij.sten
dach in Maerte daer naer/ so waser voor
sgrauen steen up een schauot eene van de
sen onthooft.

¶ Op den.xiiij.sten dach in Maerte/ soe
waser noch eene van desen onthooft/ dpe
welcke was blent/ die wonderliche saken
verkende vã grooter foortse ende ouerda-
dichept/ want hi wijsde een lade staende in
eenen muer/ daer vele brieuen in vonden
waren/ beseghelt met sprinchens seghele/
ende in dese brieuen en was nyet ghescre-
uen. Ende es te verstane/ als si met huerẽ
medeplegers pement hupter stede van
Ghendt verdrijuen wilden/ of bannen/ of
tlijf nemen/ so ghinghen si totter voorsep-
der lade/ eñ namen eenen brief daer hupte
ende screuender inne dat hem lieden ghe-
liefde/ quansups het was een mandemẽt
vanden prinche/ ende also bedrouen si me-
neghẽ onnooselen man. Ende es te merc-
kene dat die cancelier vã Borgoengiẽ om
ghelts wille al die brieuẽ ghesegelt hadde

¶ Item up den.xv.sten dach van Maerte
doe waser daer ter seluer plecke onthooft
noch een hout man.

¶ Itẽ up dẽ.xvij.stẽ dach vã maerte/ dwelc
was up eenẽ maendach/ doe waser noch
onthooft een eerbaer poortere vã ghendt
die voorscepene of ghegaen was/ eñ noch
twee met hem.

¶ Itē doe waster so verre tusschē ghesproken dat mer Joncfrauwe vā Bourgoengien elc Deken sijn bāniere weder gaf/ eñ badē vghevenesse mer ioncfrauwe voorš eñ oocmer vrauwe de Duwareghe wedewe vandē hertoghe Kaerle. Eñ hē liedē was remis eñ quijtscheldinghe ghegeuē/ om twelcke si blijdelick alle hupter wapene ghinghē/eñ schiedē/eñ elc ghinc thuys waert in sijn ruste eñ vrede. Ende dit was vp dē.xviij.stē dach in Maerte/ten.xi.hueren voor der noene/ eñ doe was die werck clocke ghelupt/diemen binnē langher tijt niet ghelupt en hadde.

¶ Item cōmuyn vandē Ypren quam te Brugghe/den.xxij.sten dach vā Maerte/ eñ schuerdē die vierschare vanden Ypren eñ smeten dye seluer en kricke ontwee/ eñ wierpē den krichoudere onder die voeten eñ vinghē vier schepenē vandē Ypren/eñ dedense byden Baliu vā Brugghe vp den steen legghen/ eñ riepen met luydē vopse dat si onder die vā Brugghe wesen wildē Doe smetē si vele schappraden open/ ende schuerdē alle die brieuē die si daer inne vonden/groote schade doende den ghenen die die brieuen aenghinghen.

¶ Itē vā daer ghingē si ten bisscops houe/ eñ smetē daer die consistorie vp/eñ namen alle die daechbrieuē/instrumentē/ eñ protocollen/eñ deden alle die brieuen tē viere/ seggende si en wildē niet meer ghedaecht sijn/ maer si wildē te wette eñ rechte staen onder die vā Brugghe.

¶ Item cōmuyn vā Brugghe was seere verstoort/ want vp den.xxvi.sten dach in Maerte/in desen seluē tijt ontrent half vastene dedē si den Baliu vā Brugghe gaen eñ halē vele notabele personē. Te wetene
Lodewijc greffijnck
Jan ypens
Jacob die witte ✠
Jan van rycbeke
Jan cameele ✠
Cornelis breydele
Dye welcke alle gheleet warē vp dē steen gheuanghen.

¶ Item vp den.xxvij.sten dach in Maerte so begheerde tvoorš cōmuyn gheuanghē te hebbene alle dye ghene die sichtent den iare van.lx. Burchmeesters of Tresoriers ghewest hadden. Maer si en warē niet al gheuanghen. Ende men dede die rekeninghe ouersien vanden Tresoriers vp tschepen huys/in die presencie vā hooftmannē eñ Dekenen/eñ dit gheduerde een deel daghen. Eñ worden doe noch gheuanghen dese naeruolghende persoonē/ te wetene.
Mer Jan de baenst riddere
Maertin lem
Jan dhond die grossier dhoude
Mer Ancelmus adoorne
Jan van nyeuwen houe.f.Claps
Jan dhond grossier die ionghe/ ende meer andere.

¶ Eñ midts dat Jan van nyeuwen houe dhoude Burchmeester sijnde vā tschepen huys hē seluen absenteirde vander stede van Brugghe/ bedectelic sijnde binnē der stede van Ghendt/ so was hi ende andere die gheulucht warē in gheroupen/vp een groote correctie/maer dye voorš Jan van Nyeuwenhoue en dorste hē niet ghetroosten in Brugghe te cōmene/ dies was by der wet hooftmannē eñ Dekenen gheboden/so wat persoon den voorš Jan gherijghen conste/ men soude hem gheuen.iiij.c croonen.

¶ Item die van Brugghe sonden vp dien tijt.ix.ghedeputeirde huyt den.ix leden bi mer ioncfrau vā Bourgoengien/ bidden de ootmoedelicke dat haer soude ghelieuē te cōmene in hare stede vā Brugghe. Het welcke si consenteirde. Dies was te Brugghe grote ghereeschepe ghemaect vā alle den volcke vander stede/ eñ vā alle die nacien om haer te ontfangē/ maer sy en quā doe niet bi specialen belette. Ende dit was vp dē.xxvi.stē dach in Maerte/ daer tvolc vā Brugghe seere in beladen was.

¶ Item dye voorš.ix.ghedeputeirde van Brugghe trocken weder bi mer ioncfrauwe voorš/ eñ si vercreghen beseghelthede dat die vanden Ypren gheen let meer sijn en souden/maer habitanten onder die stede vā Brugghe. Ende datmē gheene ambochten doen en soude binnen der mijle ront ōme die stede van Brugghe/ eñ vele meer andere pointen. Eñ vele vanden cōmuyne vanden Ypren quamen te Brug-

ghe dien laetsten dach vã Maerte / eñ versaemdẽ eeneghe tẽ Frerẽ / andere tẽ Jacoppinẽ / die derde te Eechoute / wel willende wesen onder die stede van Brugghe / eñ si en ruchteden niet õme dat te begheeren.

¶ Item vp dien seluen tijt / vp den laetsten dach van Maerte / soe ouerleet deser weerelt die prelaet vanden Eechoute / gheheeten heer Claeys plante.

¶ Item vp den seluen tijt soe waren oock eeneghe ghedeputeirde vã Brugghe ghesonden binnen der stede vander Sluys / õme te wetene hoe dat beede die casteelen ghemant waren / wãt mijn here Symon de la lain was ouerledẽ. Ende dye vander Sluys ontfinghẽ eerbaerlickẽ dye voorẽ ghedeputeirde vã Brugghe / eñ beloeften te Brugghe te cõmene / also si oock deden / eñ hem lieden was eerlick den wijn gheschoncken. Ende was doe Capiteyn van beede die Casteelen ter Sluys mijn heere van Pamele.

¶ Item vp dien tijt so bleuẽ die vã ghendt in die wapene staende / ende en wildender niet hupt scheeden / ten ware datmen iusticie dede ouer dẽ Cancelier vã Bourgoengien / eñ dat om sekere causen diemen vp hem te segghẽ wiste / die groot eñ wonderlicke quaet waren. Oock wilden dye van Ghendt gheiusticiert hebben eenen Audenere die si deden halen int landt van Aelst / daer hi gheulucht was / soe varre dat dese iij. persoonen ghelept waren ter exame / eñ seere ghepijnt. Byden welcken si bi haren verlijdene / wordẽ ghewonnest ter mot ende onthooft te sijne vp een schauot / het welcke alsoo volbrocht was / al vp den derden dach van April / eñ was witte donderdach / te wetene dat mijn heere dye Cancelier eerst onthooft was vp tbloote scauot / sonder becleeden. Eñ daer naer so was die tweede onthooft / maer doe was tschauot becleet met eenen rooden lakene. Eñ den derdẽ dye was onthooft / sittende vp eenẽ stoel / om dat hi in sijn beenen te seere ghequetst was / eñ gheen macht en hadde om te knielene. Eñ ontrẽt tschauot was ghehanghẽ een swart laken. Eñ die iusticie al dus vulcommen sijnde / warẽ die lichamẽ ghehaelt met processiẽ eñ eerlickẽ begrauẽ.

Item noch bleef te Ghendt gheuanghen dye Protonotare vã Clingy / die ùbeyder ghehetẽ was vã Thisschopdom vã Theerenburch / maer om dies wille dat hi Diaken was / soe was huptstel ghenomen tot naer dye paeschdaghen / hoe datmen met hem leuen soude.

¶ Itẽ dese iusticie dus ghedaen sijnde / als voorẽ es / so warẽ noch ghedeputeirde vã Brugghe ghesonden by mer ioncfrauwe Marie vã Bourgoengien binnen der stede vã Ghendt / eñ baden haer vriendelicke dat si te Brugghe cõmẽ wilde / ten welckẽ si vriendelickẽ gheneghẽ was / maer si seyde. Waende si vã wapeninge in wapeninghe te cõmene / si hadde lieuer te Ghendt te blijuene. Op twelcke huer beloofst was dat si te Brugghe gheen moeyte van wapeninghe vindẽ en soude. Dies was ghesloten bi mer ioncfrauwe / eñ huerẽ edelen eñ ooc by die vã Ghendt dat si te Brugge cõmẽ soude vp dẽ paeschauent. Anno. M. iiij.c eñ. lxxvij.

¶ Dit ghesciede binnen den iare vã. lxxvij.

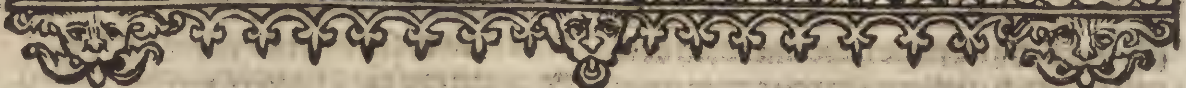
¶ Itẽ dye vã Ghendt vp dẽ. v. stẽ dach vã April beweichdẽ mer Joncfrauwe voorẽ / tot Vrsele met seer schonẽ state / daer die vã Brugge met schoonder menichte vã volcke int harnasch yeghẽ quamẽ seere rijckelic / te wetene die schotters vandẽ cruysboghe / eñ vãdẽ hãtboghe grote menichte te peerde / eñ ooc vele te voet / al met nyeuwẽ swartẽ Jorneyẽ / duerhauwen eñ duerhackelt / õme datmẽ tharnasch daer duer sien soude / eñ met schonẽ saladẽ vp thooft / vele met stalẽ boghẽ / andere met schonẽ goedgen / eñ die hantboghe schutters met schonen boghẽ eñ trossen alleens ghecleet als dandere. Eñ ooc meer ander poorters / eñ ionghers vander stede redẽ ooc heerlickẽ yegens mer Joncfrauwe voorẽ / huer ontfangende eñ gheleedende tot binnẽ harer stede / daer groote ghereetscepe eñ triüphe ghemaect was / als hier naer blijcken sal.

¶ Dits dordõnanchie vã dat te Brugghe ghedaen was / mer Joncfrauwe Marye / ter blijder incomste.

Item dye crupspoorte was behanghē al met witten lakene besaept met vijncoorden/ ende daer hinghē.ij.groote swarte pauapsen/elc met een guldē.M.met eenē schilt metter wapene vā Bourgoengien/ eñ indē middel vander poorte tusschen die twee torren hinc een costelic tafereel.

¶ Itē vāder crupspoorte tottē houe/warē ghemaeckt aen beede sijden vander strate baelgien/daer die poorterye / ende alle die Ambochten lancx stonden met barnende toortsen/elck naer sijn vocatie.

¶ Item alle die huysen waren oor behanghen met witten lakene / of met tapijtserye/ghespannen met vijncoorden/ lozanche/ende rute wijs/elc om penst. Ende elc Ambacht hadde een schoon maechdekin sitten in eenen troon/ghecleet met witten Eñ in vele ghebuerschepē sghelijcx: dwelc seer schoone om sien was.

¶ Item die Joncfrauwē vandē wijngaerde ghinghen met processien yeghens mer Joncfrauwe vā Bourgoengien/ haer presenterende eenen seer schoonen costelickē hoet/ghemaect van roosen/in eenen platteel van fijn cristallijn/dye welcke platteel droughen drie schoone maechdekins/elck hebbende eenen schoonen roosen hoet vp thooft/ende vp den principalen stont ghemaeckt dye gheheele wapene van Bourgoengien/welcken hoet ende platteel mer ioncfrauwe van Bourgoengien in grooten dancke nam.

¶ Itẽ alle die collegiẽ eñ cloosters vã brug ghe ghingẽ alle in processien yegẽs haer.

¶ Itẽ up die spille vandẽ Iacoppijnẽ torre stont bouen een wiel/vul toortsen daer bouen al huyt barnende / twelck seer vreimt om sien was.

¶ Itẽ aẽ dhoude muelenbrugge/daer stõt een rijckelic parc met stõmẽ figueren/ hoe dat Moyses ionck sijnde/verlost was / eñ daer stont ghescreuen. Tremit virgo de aquis moysem liberauit / ende daer stont noch ghescreuen. Dominus deus patrũ vestrorũ/deus abraham/deus ysaac/ deus Iacob misit ad nos.

¶ Item voor blanckeberghe stont een ander rijckelic parc/hoe dye schoone maecht Axa die benedictie ontfinc vã harẽ vadre Eñ daer stont ghescreuen. Axa virgo benedictionem suscepit / eñ daer onder stont noch ghescreuẽ. Oĩa opera ei9 in fide: nec fidem suã vnquã mutauit ab eo.

¶ Item voor mijns herẽ hof stont een derde parc/seer rijckelic/hoe die coninghinne vã panthasalia vandẽ coninc Priaem vã Tropen blijdelic ontfanghẽ was/ eñ daer stont ghescreuen. Panthasalia virgo in ciuitatẽ tropanam amicabiliter recepta fuit. Eñ daer stont noch ghescreuẽ. Et factũ est gaudium in illa ciuitate cum turba plurima. &c.

¶ Itẽ es ooc te wetene dat die naciẽ vandẽ cooplieden diueersche huysen in die hoochstrate costelic behangẽ haddẽ/ met goudẽ lakene/eñ met andere tapijtserye / eñ met andere lakenẽ swart/wit/eñ groẽ/eñ root die huysen voorẽ al bestelt met toortsen /eñ elc toortse stõt in eenẽ tinnẽ platteel/dwelc elc dede om tschoonst eñ om rijckelicst.

¶ Itẽ doosterlinghẽ hadden thuys vã Iacob heldebolle/al behanghẽ met roodẽ lakene met schilderyẽ vã skepsers wapene/ eñ metter wapen vandẽ.vij.coorwosters/ also groot die schildẽ als een mã lãc es/ eñ skepsers wapen mettẽ tymmere eerlic vã schilderyẽ/ eñ elcke toortse hadde eenẽ roosen hoet. Eñ die toortsen warẽ in grooter menichte.

¶ Itẽ onse gheduchte iõcfrauwe vã Bourgoengien aensiende die groote triũphe eñ eere die huer ghedaẽ was/ si namt in groter dãcbaerheyt. Eñ es te wetene dat mer ioncfrauwe sadt in eenẽ ofbare al verleet met swarten fluweel/ ende si was gheparreirt als rauwe draghende/ aen hebbende eenẽ swartẽ rauwe mantele/eñ was alsoo gheconuoyert met al harẽ state tot in des princhen hof/daer si blijdelic ontfaen was vander wet van Brugghe / die haer wille comden alst betaemde.

¶ Item corts daer naer het ghebuerde dat tcommuyn van Brugghe niet anders en wistẽ dã schoon wedre/eñ niet en waendẽ bedroghẽ te wesene/ hopende eñ meenende dat die ghedeputeirde vã Brugge vercreghẽ haddẽ vã onser ghenadeghe vrauwe/ dat die vandẽ Yperen gheen let en souden wesen/maer habitantẽ eñ ondersaten vã die vã Brugghe. Twelcke vp desen tijt contrarie beuondẽ was / wãt die vanden Yperen Burchmeesters/schepenen eñ den ontfangher die haddẽ ouerlant beseghelt heyt ghecreghen/bi schalcke listen/eñ om een grote somme vã pẽninghẽ/eñ ooc belofte vã wapeninghe / ten dienste vã mer voorẽ ioncfrauwe/ õ te bewarene yegens die fransoysen tlant vã Vlaendrẽ. Eñ ditte ter cleenicheyt vander stede vã Brugghe/ waer of dat eeneghe ghedeputeirde van Brugge grotẽ ondanc behaeldẽ / dat si dit niet ghetrauwelic te kennẽ ghegheuẽ en hadden. Eñ specialic stont in vreesen meester Ian coolbrant Pensionaris vã Brugghe/die welcke altoos teghendt gheleghẽ hadde/eñ alle dinc wel wist/wãt hi las voor die vã Brugge/ datter maer drie ledẽ ghescreuẽ stondẽ. Eñ die preuilegiẽ wel ouersiende/ daer stondẽ vier leden ghescreuen.

¶ Itẽ als die vandẽ Yprẽ aldus huer nieuwe preuilegien aldus vercreghẽ hadden/ so warẽ si seere verblijt/alst recht was / eñ dedẽ so vele aen dye edelen vã mer ioncfrauwe voorß/ dat si viere ghelijcke besegelde brieuen haddẽ/ waer of dat si een behildẽ voor hẽ seluẽ/ eñ eenẽ lietẽ sy binnẽ der stede vã Ghendt / eñ die derde sondẽ si eeneghe vã harẽ vriendẽ binnẽ der stede vã Brugge/ eñ die vierde lettere sondẽ si binnen der stede vã Ypere/als quansuys te tooghene dẽ anderẽ drie leden / dat si vulmaecte vierde ledt warẽ. Eñ dit ongheysponnẽ gaerne te

Brugge huytcōmēde voor tcōmuyn wor
den si ontsteké in groter grāschepē/eñ wil
dē wetē wie hē liedē dus mesleet hadde/eñ
begonstē te rochellene eñ te murmureren
onderlinghe/eñ en wildē niet ghedooghē
dat onse gheduchte iōcfrauwe die stede vā
Brugge beswerē soude/ voor dat die.iiij.
brieuē vā dye vandē Ypen ghecasseirt eñ
te nieutē ghedaē soudē sijn. Nyet peghen-
staende dat me iōcfrau tot.s.Donaes ghe
cōmē was ō die stede te besweerene/ tot dē
welckē tvolc niet ghenegē en was. Aldus
so v̇trac si weď goedertierlic te harē houe.
Eñ dit was swoensdaechs in die paesche
daghē.ix.in April. Anno. M.iiij.^c eñ.lxxvij.

¶ Itē vp desen seluē dach tsachternoēs ver
saemdē alle die āhochtē vā brugge/elc ledt
onď tsijne / vādē welckē die.xvij.neeringē
v̇saemdē ten Eechoute/eñ oock andere le-
dē met groter beroerte/so varre dat si bin-
nē der seluer nacht een v̇gaderinge maec-
ten binnē dē cloostere vandē fremenuerē.
Eñ slotē binnē der seluer nacht ter marct
te treckene. Aldus soe sandt elck ambocht
om sijn banniere/eñ trockē tsanderdaechs
ghewapender hant ter marct/dwelc was
dē.x.stē in April/ eñ stondē also in ordōnan
cien / elc onder sinen standaert of bāniere.

¶ Itē in dese beroertē wordē gheuanghē
dese naeruolgēde personē/te wetē meester
Jan coolbrāt/Jacob coolbrāt/Ghelein vā
theimzebeke/ Jā die vleeschauwer / Jā die
hont de drapier/alle scepenē vā Brugghe.

¶ Item was ooc gheuanghē Claert goet
ghebuer crichoudere vandē Ypē/eñ noch
ij.personē met hē diemē seyde nieuwe ghe
sworene Schepenen sijnde vandē ypen.

¶ Itē doe ghinghē eeneghe seere beroert
sijnde int huys vā Jan vā nyeuwenhoue
dhoude/daer si pijckē huyt haeldē/ eñ slou
ghē dye vleeschstandē vp/eñ bedreuē daer
grote ruytheden die ongemaniert was.&c.

¶ Itē mijn gheduchte ioncfrauwe vā bour
goengiē haer volc aldus ontstelt sijnde / so
sandt si haer edele mannē ter marct/ bydē
cōmune. Te weten mijn here vā Rauestein
mijn here vandē Gruythuyse/ eñ mijn here
vā Sasebeke/ eñ noch.ij.duytsche ruddeŕs/
biddende vā mer Joncfrauwē weghe/dat
si paysuelic bi malcāderē blijuē wildē/ mē
soude hē liedē warachtelic een nieuwe pre
uilegie gheuē/naer haers selfs begheerte
in wat manierē dat sijse wildē begheerē of
heesschē constē. Eñ dit v̇worch dede Jan vā
Dadyzele hooch Baliu van Ghendt daer
mede dat tvolc eens deels te vreden was.

¶ Itē tvolc vā Brugge noch seere ontstelt
wesende vp mijn here Daneel vā moerkerc
ke/si sondē eeneghe liedē huyt ō hē te van-
ghene/wāt hi wilde capiteyn sijn vanden
westvrye/wāt hi hadde in vele prochiē wa
penschauwinge beghinnē beuelē te doen
maer naer dat hi v̇nomē hadde dat Jacob
vā Halewijn baliu vā Brugge huyt was
ō hē te vanghen/ hi ontuloot sijn tweester
te peerde vā Ghistele naer thorout/ eñ vā
thorout naer thielt/eñ vā daer naer pouc-
ken/eñ trac also naer Ghendt. Eñ die van
Brugghe brochtē gheuanghē dē baliu vā
Oudenburch mijn heere Felix vā Ghistele
vp den.xi.sten dach vā April nae paeschē.

¶ Item doe wasser vp die marct een parc
ghemaect ō scepenē hoofmānē/eñ dekenē
daer binnē ongedwoonit te sijn/ eñ banckē
ōme vp te sittē/ō dagelicx tsamē te sprekē/
raet eñ aduijs met malcāderē te nemene.

¶ Itē Jan breydel die stedehouď vandē ca-
piteyn was/hē was als doe verboden dat
hi niet met also vele vreemde knapen ach-
ter stede gaen en soude.

¶ Itē vp dē.xiij.dach vā April quamē dye
vādē vrye/hē liedē presenterēde ter goeder
obediencie vā die vā Brugge. Eñ ghingē
ooc ghewapēt staē vā aē sinte Christoffels
kercke tot voor die nyeuwe halle/als goe-
de habitantē eñ ondersaten vā Brugghe.

¶ Itē vp dē seluē dach was Jā vā boonhē
te brugge gheuangē. Eñ vp dē.xiiij.dach
vā April warē alle die hoofmānē eñ deke
nē v̇gadert in tvoorś parc/daer meester Jā
coolbrāt hē quā excuserē vā alli sakē/ daer
hoofmānē/eñ Dekens bleuē tottē auende
Eñ meester Jan coolbrāt was weder ghe
leet vp dē steeē gheuangē. Eñ dit quā al toe
by lueghenē/wāt men seyde hi tonrechte
aen dat hi vandē preuilegien wiste/eñ ooc
al dandere/ of daer of ghelt ghenomē sou-
de hebbē/ datter inne verclaert kont dat si
een let blijuen souden/eñ en gadit nyet te
kēnene/maer het was al lueghē beuondē

¶Item doe was ghesloté byden.ix.leden vã Brugghe/datmẽ te Ghendt treckẽ soude/õme aldaer te ghecrijghene harẽ brief/ daer viere ledẽ in ghescreuen stondẽ/ende was alsso ghedaen. Maer die goede lieden vã Ghendt en wilden vanden brieue niet scheeden/ ten ware datmẽ hẽ lieden eenen nyeuwẽ brief brochte besegelt/ daer maer drie leden in staen en soudẽ/ twelcke ooc also ghedaen was. Wãt dye ghedeputeirde vã Brugghe vertrocken den.xv.sten dach in April naer noene/ te clocke.ij.metten seluen brieue te Ghendt waert/daer si onder weghe ghemoetten den hooch Baliu vã Ghendt/die dye voorẽ ghedeputeirde dede weder õme keerẽ/ want hi brochte met hẽ den seluẽ brief/daer õme dat si trocken.

¶Item vp den seluẽ dach was groote beroerte te brugge/ wãt mẽ dede hoofmãnẽ eñ Dekenen vergaderen int parc/hebbende bi hẽ lieden van elcken sestendeele twee mannẽ/sonder meer/daer si scerpelic malcanderen ondersochtẽ/eñ elc swoer vp sijn deel hemelrijcx/dat sijer gheen vã al niet of en wistẽ/presenterende lijf eñ goet te pande te stellene. Eñ waert ooc datment metter waerheyt up hem liedẽ nyet prouuen conste / datmẽ dan die crijschers eñ aenlegghers corrigeren soude so dat behoort/ in sulcker manieren / dats hem elc andere wachten soude van ghelijcken.

¶Item hoofmannẽ eñ Dekenen hier mede aldus besich sittende / so quãmer eenen wonderlicken roup aen tvoorẽ parc / van iij.of van.iiij.persoonen/ die welcke riepẽ Hier sijn Dekenẽ die hondert croonẽ ontfanghen hebbẽ/slaet doot/slaet doot / dies hoofmannen eñ Dekenen hertelick versaecht waren/alst recht was/maer den heleghẽ geest sandt grote gracie indẽ Deken vandẽ goutsmedẽ/als dat hi luyde riep. Alle mã ondꝰ sijnẽ stãdaert. Eñ terstont vtrac elc ondꝰ sijn bãniere/ eñ so dedẽ hooftmãnẽ eñ Dekenẽ ooc/eñ mẽ ruymde terstõt dye cramẽ vã huerliedꝰ logijstẽ/eñ al die bãckẽ aẽ deen sijde. Eñ elc stelde hẽ vp zij vweerẽ/ also hi leuẽ eñ steruẽ wilde/ haerliedꝰ huuẽ eñ saladen ghispende / eñ hẽ int harnasch vougende/eñ daer was menege caleuuer gheuult met drie of vier loodẽ õ malcãderen te doodẽ. Eñ was vp eenẽ dysendach/ maer god sandt sijn gracie dat wel vghinc

¶Itẽ terstõt mijñ here vandẽ Gruythuyse capiteyn vã Brugge metsgaꝺs dẽ Burchmeesters vã Brugge/trockẽ bi hooftmannẽ eñ dekenẽ/ vragende of si eenege beroerte onderlinghe haddẽ yeghens malcanderen. Maer si seyden alle te samẽ neen sy of god wille. Daer twolck seere in verblijdet was / eñ riepen alle te samen eendrachtichеyt. Dies was gheordõneirt dat Dekẽs eñ hooftmannẽ weder int parc versamen soudẽ/ õme te vernemene wie si warẽ dye dyen quadẽ roup vanden dootslane huyt ghegheuẽ hadden. Eñ daer was een ghevanghẽ eñ bouẽ gheleet. Eñ dyt ouer een draghẽ gheduerde tot den.viij.hueren inden auent. Maer het ghelucte dat binnen desen tijdẽ Jan vã Daedzeele hooch Baliu vã Ghendt haestelic quã bi hooftmannen eñ Dekenẽ/ eñ hy brochte die brieuen met hẽ/seggende dat een notabele ambassade vã Ghendt te Brugge waert quã/eñ met dier blijdꝰ mare cesseirde die beroerte/ dye als doe onder twolc te Brugghe was.

¶Item het es waer datter goede mannẽ binnẽ dẽ seluẽ auende quamẽ vã Ghendt/ alsoot ghesept was/eñ mẽ reeter yeghens met barnende toortsen.

¶Item vp den.xvi sten dach vã April/quam te Brugghe een rijckelic Ambassaet van Keysers weghe/ õme te sprekene met onse Princesse/ende met harẽ edelẽ Rade. Eñ warẽ seere eerlic in ghehaelt vãdẽ edelẽ vandẽ houe/vã mijñ here vã Rauesteyn/mijñ here vãdẽ Gruythuyse/eñ mijñ here vã gazebeke. Eñ vp die marct cõmende/so stont dat volc al ghebattaelgiert in schoonder ordõnancie/elc ondꝰ sijn bãniere / eñ mẽ schoot menich engien huyt ghenouchtẽ. Eñ dese ambassaduers warẽ dese naeruolgẽde personẽ/te wetene

Die bisschop van Trieren.

Die bisschop van Metz

Die hertoghe Lodewijc van Beyeren

Meester Georgius Cancelier vã Rome

¶Eñ dese quamẽ om vastichеyt te makene tusschẽ Maximiliaẽ des Keysers sone/

eñ onse gheduchte princersse/ōme te cōme ne tot eenen wettelicken huwelicke.

¶ Jtē vp dē.xvij.sten dach vā April/so quā me ioncfrauwe vā Bourgoengien in dye cleene catte vp die marct/daer si twolc inde wapē sach staē/eñ si bleef snoens daer eten de. Dies warē daer voor dye poorterye eñ voor die Dekenē ghelesen vele profijtelicke pointē/die me ioncfrau beloofde te bese ghelene. Eñ die voorš vā beede dye bāckē vā ghendt/met meer notabele/die quamē die vā Brugghe visenteren/ belouende in broederlicke mine die vā Brugge bi te stane met lijue ende met goede/ also datter so varre in gelaboreirt was/dat die vā brugghe vertrockē vāder marct eñ huyter wapene/ so dedē ooc die vandē ambochtē vāden Vrpē met groter blijscap. Eñ mē speilde bouē vp die halle metter stede speilliedē vā groter blijscap. Dit was vp eenē dōderdach/eñ haddē doe.viij.dagē vp die marct ghestaē/vādē welckē mē god dāckē mochte datter gheē bloetsturtinge en ghesciede

Marie noch weese te brugge eedt dede
Achtiene april twelc gods beleet dede

¶ Jtē vp dē.xviij.dach vā April naer paesschē. Anno.lxxvij.vp eenen vrydach voor dye noene/ doe quā me ioncfrau vp tscepē huys vā Brugge/ eñ beswoer die stede vā Brugge/eñ tlant vā vlaendrē met sinē toebehoortē. Eñ daer was een swart fluweelen lakē ter veynsterē huyt ghehangē/bestekē met wijncoordē eñ met roodē roosen Eñ benedē stōt een parc gemaect daer Dekenē eñ hoofmānē in stondē/die daer met ioncfrau voorš swoerē goede eñ ghetrauwe subgijtē te sijne/eñ al twolc ghemeenlic Eñ meester Anthonis de louf Pensionaris vā brugge die staefde me vrauwe harē eedt/eñ dē volcke benedē vā ghelijcken.

Virgo maria bis nona iurat aprilis
Cesar pro nato tunc hāc posuit bene grato

¶ Op den.xix.sten dach vā April voor dye noen/so vmaectē die tēmerliedē/ die maetsenaers/ eñ dye wijnscrooders haerlieder eedē/eñ die oude Dekens dedē die nieuwe harē eedt doē/ eñ hare vijnders vā ghelijcken/sonder dye te vtooghene der wet van Brugge. Eñ es te wetene dat met iōcfrauwe voorš dese.iij.ambochtē haerlieder preuilegie eñ beseghelthede vā dyen vnyeus eñ gheconfirmeirt heist om teeweghē daghen te gheduerene sonder faelgieren.

¶ Jtē vp dē seluē dach so vmaecte men die wet te Brugge / eñ was gheordōneirt dat men huyt dē.ix.leden.xiij. Scepenē kiesen soude/te wetē.v.huyter poorterye/eñ dander.viij.huytē.viij.ledē. Eñ dese.xiij.scepenē soudē eenē burchmeestere kiesen/eñ insghelijcx soudemē.xiij.raden kiesen.eñ die soudē ooc eenē burchmeester vādē courpse kiesen.twelc also ghedaē was. Eñ was thoute recht vāder stede vā brugge/geordōneirt bidē vi.g.vā vlaendrē/boudin mettē schonē baerde/vaē vā Boudin vā Rijssele.

¶ Burchmeesters van Brugghe.

Jan de keyt — Jan bosschaert

¶ Schepenen.

Marck vanden velde	
Rijcquaert macharis	
Willem houtmarck	poorters.
Colaert lauwereins	
Colaert de labye	
Zegher vā rooden	huytē.iiij.neeringhē
Jan hauwe	huytē vleeschā bocht
Jan michiels	huytē.xvij.neeringē
Gregorius heyns	huyten hamere
Pieter bultijnc	huyten ledere
Jan marant	huyter naelde.
Claps vā hannemā	huyten backers
Burchmeestere	huytē makelaers

¶ Raden.

Cornelis van doorne	
Willem van gheldre	
Boudin petijt	poorters.
Steuin vāder gheinste	
Burchmeester voren	
Jacob van score	huytē.iiij.neeringhē
Lieuin van assenede	hutē vleeschauwers
Jan dhamere	huytē.xvij.neeringē
Hubrecht de iagher	huyten hamere
Jan crabbe	huyten ledere
Alaert de la de sous	huyter naelde
Jā vā meunicreede	huyten backers
Ypoen spijnghele	huyten makelaers

¶ Jtē vp desen seluē tijt dese edele Ambassaden voornomt/ die deden so vele bi openbare besegelde brieuē voortijts ghemaect tusschen den keyser ouer deen sijde/eñ den hertoghe Kaerle ouer dander sijde salegen

ghedachtē / hoe dat ghecōmunikiert ghe-
slotē eñ gheseghelt was voor dye stede vā
Auchen/hertelick bi hem beeden/ als dat
Maximilianus des keysers sone trauwē
eñ hebben soude in huwelicke Marie dye
eeneghe dochtere vandē hertoghe kaerle
Die welcke brieuē eñ besegelthede eñ ghe
looue ghegeuē was/ ouermits vele meer
circunstanciē daer toe dienende/allsovarre
streckende dat dit huwelic by mer iōcfrau
voors. eñ harē edelen raet gheconsenteirt/
gheaccordeirt / eñ vulmaectelic ghesloten
was. Eñ dyt was vp dē.xxi.sten dach van
April tē.xi. huerē vāder nacht/ ghedaē int
hof te Brugge. Eñ aenghesien dat dese sa-
ken haestelic begheerdē ghedaē te syne/ so
was mer ioncfrauwe voors. naer dye ma-
niere vāder edelheyt als doe beslapē van
den Hertoghe van Beyerē/huyter name
vandē edelen Maximiliaen. Eñ syn rech-
ter been was ghewapent/ bewysende dat
die voors. Maximiliaē synder bruyt vech-
tender hāt helpē eñ beschermen soude ye-
ghens al haer vianden. Eñ dit aldus ghe-
daen synde/ die voors. Ambassaduers ver-
trockē blydelic huyt Brugghe/eñ men be
schanc hē liedē met wyne/tregie/ eñ wasse
eerlicken/elc naer synder weerdicheyt

¶ Itē vp dē.xxiij.sten dach in April. Anno
lxxvij. welc was sint Joris dach/so waren
te Brugge openbaerlic ghelesen in diueer
sche pleckē die nieuwe preuilegiē des lāts
vā Vlaendren. Eñ ooc bouē dien al dat die
vā Brugge begheert haddē aen mer ionc
frau vā Bourgoengien/ dwelcke si al ghe
willichlic geconsenteirt eñ besegelt hadde

¶ Itē dit aldus ghedaen synde/eñ eerlic te
vredē ghestelt/so vtrac die voors. princesse
huyt brugghe dē.xxv.stē dach vā April/eñ
was sinte marcus dach voor die noene/eñ
was weđ vā die vā Brugghe met machte
vā volcke/als met de poorterye eñ die scot
ters/eñ meer andere ghecōuoyeert tot Vr
sele toe/daerse die vā Ghendt met schoonē
state vā volcke weder vwachtedē/eñ huer
daer ontfinghē/ reysende met haer weder
binnen der stede van Ghendt.

¶ Itē in dese selue maēt quā dye coninc vā
Vranckerycke met groter macht vā volc-
ke in tlant vā Aertoys/eñ ooc ten nyeuwē
dycke/eñ dede groote ouerdaet int voors.
lāt/daer myn here vāder soeterstede eñ myn
here vā peenē mettē Casselaers/eñ andere
vlaminghē hē vromelic weerdē yeghens
die fransoysen/maer haer liedē macht was
te cleene dat si dē.co. niet bestrydē en moch
ten. Eñ die.co. destrueirde al dat lancx der
Riuiere was/eñ hi vbrāde tcasteel vā mon
torie/eñ meer andere slotē. In welcke wa-
peninge hi altoos met hē voerde als ghe-
vanghē man Anthonis dye bastaert van
Bourgoengiē/ dye dit met drouuē ooghē
wel aensien mochte/alst wel recht was.

¶ Itē die vā Hesdyn gauē hē oppe/eñ tca-
steel indē handē vandē.co. vā Vranckeryc
ke/eñ daer naer ghecreech hy die stede vā
Buenen/eñ Theerenburch was hē ooc in
handē ghegheuē/so dat hi gheweldich he
re wart ouer al tlandt vā Aertoys/ sonder
Atrecht/sinte Omaers/ eñ die van Arpen
die hilden hē vromelicke.

¶ Itē myn iōcfrauwe vā Bourgoengiē al
dus weđ te ghendt synde/so begheerde die
hertoghe Jan vā Cleuē datmē dē hertoge
vā Gheldre weder leggē soude in echt vā
vangenesse/ ghelyc hy voortyts gheweist
hadde/het welcke allso ghedaē was. maer
hy ghecreech alsulcke vriendē dat hi poor
ter vā ghendt worde/eñ vry ambochtsmā
in tambocht vādē goutsmedē/ bydē welc-
kē die poorterye eñ tābocht voors. quamē
bi mer gheduchte vrauwe/ eñ begheerden
harē poortere naer tinhoudē vā huerē pre
uilegiē/eñ het ghebuerde also/ondancx dē
ghenē die hē leet haddē/in dien tyden.

¶ Itē die Hertoge vā Cleuē dien wast seer
leet dat thuwelic voortganc hadde tusschē
skeysers sone eñ mer ioncfrauwe/ wāt hy
hadde lieuer ghesien dat syns selfs sone
brudegōme vā haer gheweist hadde/maer
als voors. es/daer was te vele of ouerledē/
dies trac dye hertoghe vā Cleuē met eenē
grammen moede te Cleuen waert.

¶ Itē in desen seluē tyt resen in allen stedē
die ghemeentē yeghens die heren/ eñ ley-
dense in echtē vā vanghenessen/beclagen
de van swaren ouerlaste/dat si ghedoocht
haddē/het welcke bleec aē die vāder sluys
eñ aen die van Ardenburch/die hē alle be-
claghende warē in dien tyden.

¶ Item tghemeente vā Ypre ghinc in die
wapene met bānierē ter marct / eñ stondē
daer vele daghē / eñ vinghē vele vā haren
regierders eñ herē / eñ haeldense huyt an-
dere stedē daer sy gheulucht waren. Eñ in
sghelijcx die vā Bruessele dadē oot iusticie
ouer eeneghe vā haren heren met groter
beroerte.

¶ Item shertoghē bossche eñ Tantwerpē
was oot twolck al in roere / tghemeene pe-
ghens die heren / roupende wrake vā ha-
rer schade eñ mesleedinghe.

¶ Item Dambassaden vandē keyser ble-
uen bi mer iōcfrauwe voorš / vwachtende
die comste vā skeysers sone dē bruetgōme
die welcke neđwaerts quā nae Vlaendrē.

¶ Itē het es waer hoe tat me vrauwe van
Bourgoengien / corts naer dat Hertoghe
kaerle doot was / als een drouue wedewe
die sandt aē harē broedere dē coninck Ede
waert vā Inghelāt / haer claghelicke ghe
uaernesse met seer lamentelicke brieuen.
Eñ die selue brieuē ghehoort sijnde in dye
presencie vandē edelē vā Inghelāt so sprac
die hertoghe vā Clarenche tottē Coninck
Edewaert sinē broedere. Seggende here
van deser deerlicker doot sidy cause eñ cul
pabele / waer bi dat die coninc bescaemt eñ
gram wort. Eñ vraechde hy wat redenen
men hē sulcke sakē te laste leyde. Die Her
toghe vā Clarence seyde / ōme dat ghi met
grotē volcke ouer ghetrocken waert / om
dē. Co. vā Vranckerijcke te beuechtene / eñ
Normandyen te cōquesteirene / daer hu sel
ue die hertoghe Kaerle quā visenteren in
onse stede vā Calis. Eñ hi consenteirde hu
te treckene / duer sijn landt vā Artoys / als
een ghetrauwe edel prinche / eñ beddeghe
noot vā onser lieuer suster / maer ghi hebt
cōtrarie ghedaē / wāt ghy hebt om ghelts
wille paeys ghemaect mettē. co. vā Vrāc-
kerijcke / eñ onsen lieuē broeder buytē ghe
slotē / eñ sond twetē vā hē weder ghekeert
in Inghelāt. Eñ hadt ghi dit niet ghedaē /
die her toghe kaerle en ware vp die Zwit
sen niet ghetrockē. Bi dē welckē ic wel seg
ghē mach dat ghi cause sijt dat die edel her
toghe Kaerle vradē es / eñ dat onse sustere
een drouue bedruckte wedewe es. Eñ dese
selue woordē ghetuychdē mede me Loerd
Descales / eñ meer andere edelemannen.
Eñ daer was een grote beroerte. Nyet te
min die. co. beet sijnen breydel / eñ meende
hē noch te wrekene alst tijt ware / alsoo hy
corts daer naer dede. Wāt hi dede vgade-
ren sijn coninclijc parlement / eñ heeft ghe-
daen bannē huyter croone vā Inghelant
de hertoghe vā Clarence / eñ me Loerd de-
scales / eñ meer edele herē vā haren mede-
plegers / terstont Inghelant te ruymene.
By den welckē si versaemt hebbē ontrent
xiiij. duysent mannen / eñ trocken ouere te
Normandyen waert.

¶ Item in desen tijt was een Rudder huyt
Inghelant / die voortijts vāder bende van
Werwijc gheweist hadde / eñ was ghe bā-
nē huyter croone vā Inghelāt / bydē welc-
ken dat dese voorš Ruddere hem betrac in
Vranckerijcke / ōme hē te beschuddene. Eñ
hi daer sijnde / drouch hem so wijsselicke on
der die Fransche herē dat hi ten eynde ghe
roupē wort tottē rade vandē. co. vā Vranc
kerijcke. Also tat dese selue rudder Inghels
man sijnde / verhoorde aē eenē ruddere vā
den houe / als dat die. co. vā Vranckerijcke
vreese hadde / dat hē die Coninc Edewaert
vā Inghelant cōtrarie wordē mochte / ter
cause vā Margriete sijnder sustere / die we
dewe vandē Hertoghe Kaerle van Bour
goengiē. Dies ordōneirde die coninc Lode
wijc vā vranckerijcke datmē een notabele
Ambassade seyndē soude in Inghelant / eñ
daer vriendē ghecrijgē die dē. co. edewaert
vgheuē soudē. Eñ dat vp den xvi. dach vā
Meye / daer of dat die principale verrader
wesen soude die vpperste camerlinck van
mijn Loerd de clarence. Eñ desen Inghel-
schē Ruddere trac alsoo heymelic huyt vrāc
kerijcke als hi mochte / eñ quā te Calis / eñ
trac alsoo voorts ouere in Ingelāt / niet ont-
siende die doot noch dat hy ghebānē was /
maer hy trac bydē. cō. vā Inghelāt / eñ gaf
hē dit voortstel te kēnene / ō twelcke hē dye
co. tlijf gaf. Eñ hi dede vanghē den camer-
linc vā me Loerd vā Clarence die hem ter
stont beschuldich kende. Eñ hy wrouchde
noch. iij. andere / die alle onthoost warē eñ
ghequaertiert. Eñ die. co. edevaert ghinc
grote ghereeschepe makē vā wapeninge
ōme te cōmene vp dē. co. vā Vrāckerijcke /

eñ die wetrwe syñs suster in stadẽ te stane/ wãt si hadde een ambassade ghesondẽ aen haren broedere den coninc. Te wetene den Abt vã sinte Pieters te Ghendt/ eñ meer andere edele mannẽ hupt Vlaendren grotelick sijnen bystant begheerende.

¶ Itẽ in tselue iaer in die maent vã meye/ so was een ghetrauwelic bestant geslotẽ tusschẽ dẽ oosterlinghẽ eñ den hollanders drie iaer lanck gheduerende. Dye welcke ghelijc soudẽ die zee helpẽ bewarẽ yegens die fransoysen.

¶ Itẽ op dẽ vierdẽ dach vã Meye/ so dede die.co. vã Vrãckerijcke so vele dat haer die stede vã Atrecht op gaf/ behoudẽ lijf ende goet/ het welcke die.co. nyet consenterẽ en wilde/ ten ware datmẽ hẽ gaue vierwarven twintich mannẽ/ sijnen wille mede te doene/ het welcke die vã Atrecht cõsenteirden. Eñ dat gheschiet sijnde/ so quamẽ die fransoysen in Atrecht/ tẽ daghe voorß ten iiij. huerẽ naer der noene/ eñ was op eenẽ sondach. Eñ dye Fransoysen aldus sijnde binnẽ Atrecht/ so dede die.co. die.lxxx. persoonẽ ten hals of hauwẽ/ het welcke warẽ vleeschauwers/ hudeuetters/ eñ lijnewevers/ eñ dat õme dat si altoos bewaerden dat die stede inDẽ handẽ vandẽ fransoysen nyet cõmen en mochte/ maer wilden goet eñ ghetrauwe blijuẽ met Joncfrauwe vã Bourgoengiẽ. Eñ aldus sijnse voor haer stede deerlick ghemartelizeirt/ eñ die stede was ghewonnẽ sonder stoot of slach.

¶ Itẽ in tselue Jaer op dẽ.vi. sten dach vã Meye/ so was die wet vanden Vrpen ghemaect binnẽ Brugge/ eñ die schepenẽ waren nieuwe ghecorẽ hupt dẽ Vrpen/ te wetene Oost noort eñ west/ drie iaer lanc gheduerende. Eñ die costume vã schepenen te blijuene haer leuẽ lanc was doe al of ghelept eñ te nieuen ghedaen.

¶ Op dẽ.viij. sten dach vã Meye quã me iõcfrau Mari vã Denremonde weder te ghendt/ eñ en hadde niet voorder geweist om seker causen. Eñ alle die serganten vã Ghendt stondẽ lãcx der stratẽ tot dẽ walle toe/ int harnasch/ twelc schone õ sien was.

¶ Itẽ op dẽ.ix. ten dach vã Meye/ eñ was vrydach/ doe slughẽ die vã ghendt hupte met harẽ casselrpẽ/ eñ trockẽ yegens hare viandẽ/ eñ die Hertoghe vã Gheldre was haerlieder capiteyn. Eñ ontrent dẽ seluen tijt so trac me ioncfrau vã Bourgoengien te Brabãt waert/ õ tlant te besweerene/ eñ die ghestillẽ te paeysserene eñ te middelene

¶ Op dẽ.xiiij. stẽ dach vã Meye/ welc was Assencioens dach/ so was een processie generale ghedreghẽ sinte crups huytẽ/ metten.iij. fierters/ te wetene sinte Donaes. s. Bonefaci⁹/ eñ. s. Joy/ õ onsen here te biddẽ dz alle dingẽ salichlic vgaẽ mochtẽ. 1477

Merckelic es nu int lant vã Vlaendren
Cõmende moeyte eñ grote onlede
Coninc lodewijc wil õs slaẽ in spaendren
Cracht doende sijnẽ nichte eñ mette mede
Confuselic vernielende casteel en stede
Langhende naer der vlaminghẽ bloet
Voorwaer het es een simpel sede
Op een weese te strijdene/ en maget soet
Verghetende tbestant eñ belofte goet
Vandẽ welcken wi processie draghen
Veerthiene in meye met fierters behoet
In. s. crups kercke/ noot doet õs claghen
Jhesus behoede vlaendre vã plaghen

¶ Op dẽ.xv. sten dach vã Meye/ so trockẽ die roode cappronẽ vã Brugge ten vianden waert onder hueren capiteyn om den wech vorẽ te bereedene/ eñ waren. C. eñ. L. mannẽ tsamen/ op den.xvi. sten dach van Meye/ eñ was Assencioens dach/ doe waren dye bannieren ter hallen huytghesteken also elck sien mochte.

¶ Itẽ op dyen seluẽ dach so waser een rijc man ouergheleet eñ ghepijnt ter begheerte vanden commune. Eñ binnẽ der seluer nacht was hi ghexamineirt op eenẽ pijnbanc in die nieuwe camer/ in die presentie vã schepenẽ/ hooftmannẽ/ eñ dekenẽ/ daer hem een horribel point aẽ ghesept was te sijnẽ groter cõfusie/ eñ indẽ middel vãder marct was een schauot ghemaect/ int aensien vã alle den volcke vã Brugge/ die alle ghewapent stondẽ/ elc onder syn bãniere/ maer si en wilden ter oorloghe waert niet treckẽ/ tẽ ware dat het houekin ghewyet ware. Eñ tvolck bleef op dien dach eñ des nachts ter marct. Eñ tvolc ald⁹ ter marct staende/ warẽ vwõdert/ waer õme die schepenẽ gheene expeditie vã desen en deden.

¶ Item so ghebuerdet op dẽ.xvij. stẽ dach

vā Meye dat die suffragaen vādē Freme nuerē/meester Eustaes doctuer eñ Jacop pijn/eñ mij here vanden Gruuthuyse/eñ huyt elcker nacie eerbaer cooplieden/quamen ootmoedelic biddē om gracie/ te wetene datmē sijn goet aē tastē soude/eñ niet sijn lijf/eñ quamē ooc mede.ij.soete maechdekins/dye beede des voorś mesdadeghē dochters warē/knielende eñ biddēde voor harē lieuē vadere/segghende. Laet hē te lijue al en behoudē wi niet een mijte/wi sijn der wel mede te vredē/ om welcke bede eñ cōpassielicke woordē vandē cooplieden eñ vandē voornomde doctuerē was menegē traen ghelatē/maer tcōmuyn vā Brugge en was met gheenen woorden te payene/ maer hiesschen recht eñ iusticie. Aldus bleuen si eenpaerlic ter marct staende/ eñ mē deder gheene gherreeschepe/ soe varre dat naer die noene een man seyde. Willen wi alle eendrachtelic bi een bliuē eñ wel varē so volcht mi. Dander seydē iawy. Doe soe nā die persoon sijn pijngioen in die hāt/eñ hy ghinc ten Schepē huyse waert/eñ alle dādere volchdē hē ooc met huerlieder pijngioenen/met so groter druyst dat si in dye breydel strate ouer malcander vielē/ende brochtē mede coluenierē/ alle gheuult om schieten/eñ ōme haer onrecht te wrekene. Eñ cōmende voor die schepē camere/ si en vondender nyemēt inne. Dies worden sy ontstekē met gramschepē/ eñ ghinghē in alle cloosterē souckē/ om dye Schepenē te vindene die si niet en begheerdē te mesdoene/ maer badē vriendelickē om argher te belettene/dat si iusticie voorderē wildē. Eñ Schepenen ter vierschare cōmende naer theleedē vā iusticien/so was hi vwesen ter doot/eñ hi was tsnauēts ontrēt die clocke seuen onthooft vp tschauot vp die marct/ in die presencie vā al dē volcke/eñ was vp eenē saterdach. Eñ die cellebroerkins dye namē den dooden lichame/ eñ leydene in een kiste/eñ hy was ghedreghen met vele barnende toortsen ten graue/ eñ was begrauen in sint Jacobs kercke.

¶ Item tsondaechs daer naer/ twelc was dē.xviij.sten dach vā Meye /noch en was tcōmuyn vā Brugghe niet wel te vredē/si wildē datmer noch andere expedierē soude. Dies dedē si noch eenē anderē halē vp die halle voor alle die hooftmānē eñ Dekenen/daer een pijnbanck ghestelt was/om te doene lijdē sijne messusen/ diemē hē aen seyde/die welcke groot waren.

¶ Item binnē den seluē auende warender noch twee oock ter hallen ghehaelt/waer of deen was here vā Cortwijc in Scotlāt. Eñ warē lange eñ spade indē nachtghexamineirt/also lange dat dese drye persoonē ghenade badē met weenendē ooghē/ende met bitterē tranē/ eñ presenteirdē al te buten te gane al dat si in die weerelt hadden/ vp dat si haer lijf behoudē mochtē/eñ datmēse wilde stellē in eeneghe cloosterē/ om schamelick harē nootdruft te hebbene / eñ anders niet/ōme twelcke hooftmannē eñ Deekenē so grote compassie haddē/ dat si hoeptē eñ meendē aen die gracie gods dat men die wreede ambochtslieden vermurwen soude/eñ ter cōpassie bringhē. Aldus so warē si wedś ghelect in behoudēder hāt

¶ Item vp dē.xix.dach vā Meye / vp eenē maendach om gracie aē onsen here te verweruene/soe was in elcke prochye kercke ghesonghē eene schone messe vandē heleghē gheest/ also solempnelic met orghelē/ eñ met beyaerdē / alsment vp dē Sincxen dach doen soude moghē. Eñ es te bemoedene dat alsulcke deuote wercken gode bequame warē/want vp den voorś.xix.sten dach in Meye peghē ten auent/warē ghebrocht in vierscharē voor Burchmeesters eñ Schepenē dese voorghenomde persoonen. Eñ hē liedē was daer vertoocht haerlieder grote messusen/eñ dat in diueersche grote stickē/ also dat hem drien ghewesen was in cortē woorden. Dat si al haer erue mueble eñ onmueble te buytē gaē soudē/ eñ gheen excusacie souckē/noch gheen ander wettelichede vbeydē en soudē. Dwelc si gheerne consenteirdē om haerlieder lijf te behoudene. Eñ doe was dē eenē ghecōsenteirt/eñ ooc beuolē te kiesene vā.ij.cloosterē eene. Te wetene ten Eechoute of ten carmers/eñ dāder moeste kiesen tē Jacoppijnē/of ten Frerē/ eñ nemmermeer daer huyte te gane/vp die verbuerte van haerlieder lijf. Ende bouen dien moestē si gaen in haren lijnen cleederen / bloots hoofts-

eñ baervoets ter marct voor elcke bāniere eñ elckē Dekene vergheuenesse biddē/ vā tghene dies si mesdaen hadden.

¶ Itē dese herē warē vandē baliueñ scouteetē gheleet rontsōme die marct/ voor elcke bāniere/alsoot voorš es / in hare lijnen cleederē/ blootshoofts.rc. Dwelcke eē grote swaere penitencie voor hē liedē was/ die so hooghe eñ machtege herē warē. Eñ aldus ronts ōme die marct geweist hebbende/ gheleet vandē Baliu eñ vandē Schouteetē/ warē weder in die vangheneſſe gheleet totter tijt dat sy seker borghe ghestelt soudē hebbē/vā deser sentencie te vulcōmene/maer een vā hē liedē die en was so grotelic nyet belast. Daer ōme was hē gheordōneirt nēmermeer in wetten meer te sijne/ eñ waer in datmē hē beuindē cōste dat hi der stede goet eenichsins tonrechte gheanueirt hadde/ dat hy daer voren gheuen soude voor elckē pēninc viere/ naer rechtē eñ preuilegien vander stede vā Brugghe/ eñ daer vorē sekere eñ borghe te stellē. Eñ dit aldus ghedaen sijnde/ so badē die Baliu/eñ den Schouteetē/Burchmeesters eñ schepenē/eñ die Dekenē alle den cōmune/ dat sy hē vougthē wildē ō hupt te treckene yegens die fransoysen onse viandē. Dies beloefdē die herē/als vādē anderē gheuāghenē scerpelic te ondersouckene/eñ elckē te corrigierene naer sijne mesdaet. Eñ dit altijt in yeghenwoordicheyt vā hooftmānen/ende Dekenen.

¶ Op welcke belofte eñ antwoorde die vā Brugge te velde slougē/ vp dē.rr.stē dach vā Mey.e. Anno.lxxvij.eñ ghingē hupter stede in grotē ghetale/ rijckelic ghewapēt elc in tsijne met tentē eñ met pauwelioenē eñ met cartijnē. Eñ alle die smalle stedē onder Brugghe staende/die volchdē alle met huerē standaerdē eñ bannierē. Eñ die vāder sluys brochten.xxij. frissche serganten met een bāniere eñ met eenē rijckelickē cartijne/ eñ so dedē alle ander smalle stedē vā ghelijckē. Eñ mijn here vā Oudzeele was capiteyn vander stede vā Brugghe/ eñ hi voerde dē standaert vā mer Joncfrau Marie hupt Brugghe. Eñ mer Pieter mettē eye here vā Marcke die voerde tpijngoen vā Brugge/eñ trockē aldus tot achter die machdaleene/ daer si verwachtē diē nacht met harē tenten eñ pauwelioenen tot des anderen daechs daer naer.

¶ Den.rr.sten dach in meye ghelegē
Liep thuussche volc dē fransoysen ieghē

¶ Itē men sandt hē liedē terstont achtere vele schone artijlgerye vā serpentijnē/ eñ andere engienē. Dies vertrockē si vā daer dē.xxij.stē dach in Meye/ eñ haestē hē om te cōmē bi die van Ghendt/die welcke waren neder ghesleghē met schonē gheselscepe/ontrent Meenē/ daer si bespiet haddē een schoō plaetse eñ een ghenouchlic velt/ twelck si al besteken hadden met groenen meyen/daer si dye vā Brugge met groter ghenouchte eñ vrientscap blijdelickē ontfinghē/ het welc ke tusschē die.ij.voorš steden een broederlicke minne maeckte/ wel voughende.

¶ Item in desen seluē tijt warē ooc eenege vandē gheuanghene herē te Brugge ontslegē eñ ghetaureirt vp grote somme vā pēninghē. Daer inne dat si hē obligierdē eñ verbondē/aenghesien dat si tlijf ontdraghē mochtē. Eñ bouē dien steldē si grote sekere eñ borghē. Waert by oyen datmense yewers inne achterhalē conste/ het ware in reuijle of in crymene/dat si altoos ghereet stondē ter correctie/ eñ nēmermeer in wetten te cōmene/ eñ elck soude weder keeren voor eenē penninck.iiij. waer of deen helftscheede hebbē soude mer ioncfrauwe van Bourgoengien tharē profijte. Eñ dander helt die stede vā Brugge. Eñ dit was ghedaen byder wet/hoofmannē/eñ Dekenē/ eñ die.vi.ghecōmitteirde die me tregemēt hadden vander stede goedinghen/ waren hier inne wel te vreden. Eñ waren dese.

Eerst Jan de plaet	Willem moreel
Casin pyerins	Donaes de moor
Pieter vā muelenbeke	Jan die blasere

¶ Itē vp dē.xxiiij.stē dach vā Meye. Anno lxxvij. so warender.ij. te Brugge gherecht metten sweerde vp een schauot / voor dye halle. Deerste om dieswille dat hi een fransijn makere doot slac vradelic/vp dē goedē vrydach/ eñ was gheuangē mettē faepte.

¶ Item die tweeste was een backere/ wonende byder oly brugghe/die welcke nam een ionck meyskin/ sijn kijnt sijnde / hupt

den bedde daert lach en sliep/ eñ tkindekin wart ontwakẽ/seggende. Vaerkin waer wildy mi draghen. Die voorš backere seyde/sus kindekin sus. Eñ hi tkint nemende drouchtup eenẽ gotier of watersteen/ende stac tkint die kele of peghẽ alle vaderlicke natuere. Eñ dat ghedaen sijnde/die voorš quã met den bebloeden messe indẽ burch/ter vanghenesse vã Brugghe/eñ hi ghinc sijns danex gheuanghẽ openbaerlic belijdende wat hi ghedaen hadde/om die welcke onnatuerlicke mesdaet dye voorš onthooft was/maer hẽ was sijn kerchof ghegheuen. Eñ deerste was buyten der stede op een radt ghestelt/eñ dyt ghebuerde op den Sinxen auent. M.CCCC.eñ.lxxvij.

¶ Item op den.xxv.sten dach van Meye/ welc was Sinxẽ dach/so was smorgens ten.viij.hueren een ghebodt ghedaen met ter clocke ter hallẽ huyt/dat alle die Tantwerpen ghetrockẽ waren ter marct dat si weder keerẽ moestẽ binnẽ den derden daghe/op die verbuerte van vi.c pont pareš. Eñ dat nyemẽt gheorlost en ware wijf of man huyter stede vã Brugghe te trecken hi en moeste binnẽ den auends weder keeren/op ghelijcke boete.

¶ Item maer õme tprofijt eñ gherief van den coopliedẽ/ so was wedere gheconsenteirt huyt elckẽ huyse een hooft te moghẽ treckene Tantwerpen/te wetene/twijf of den mã/õme aldaer betalinghe te moghẽ doene/eñ oock betalinghe te moghen ontfanghene/ wãt men hadde claerlic vernomen dat die vã Doornicke in ghelatẽ haddẽ.viij.c mannẽ/met.ij.c glaupẽ huyt Vrãckerijcke/daer volc seere in ghestoort was Eñ õme dies wille was tauwet tot allen poortẽ verdict eñ versterckt. Eñ dit hadde ghedaẽ die prouoost vã Doornicke/sonder tweten vandẽ ghemeenẽ volcke / huyten welcken rees een groote turbacie eñ gheschil binnẽ Doornicke. Eñ volc liep al in die wapene/ eñ wilden den prouoost doot slaen/ maer sy lietent goedelicke lyden/ eñ swoerẽ te samẽ goet coninex te wesen / als onghetrauwe eñ meyneedighe liedẽ/wãt si haddẽ beloste ghedaen dẽ goedẽ liedẽ vã Ghendt ter contrarie/om welcke onghetrauwichept die van Ghendt ende die vã Brugghe/trockẽ ligghẽ ontrent Doornicke/om hẽ liedẽ schade eñ hinder te doene.

¶ Itẽ in desen tijt was grote rõmelinghe in allẽ landẽ/ wãt die vã Huutrecht ne wilden niet ghedooghẽ dat meester Simoen vãder Sluys medecijn wilẽ was vãdẽ hertoghe.K. langer domproost blijuẽ soude.

¶ Item op desen seluẽ tijt/ dye zeelanders ghinghẽ te Amstelredam/eñ be douen al dat mijn heere vandẽ Gruythuyse toe behoorde/eñ en wildẽ niet ghedooghẽ dat hi daer meer regement hebbẽ soude. Eñ die dit dede/dat was een sone vã Amstelredã/ dus nam hi thuys aen vã naerhedẽ/eñ besattet met volcke vã wapenẽ peghens elcken diets hẽ aentrecken wilde/maer daer naer dede hijere weder sijn hant of/ eñ mijn here vandẽ Gruythuyse bleef sijn eerlichede besittende.

¶ Op desen seluen tijt was grote beroerte binnẽ der stede vã Lueuene/ die herẽ ghinghẽ ter marct peghens tcõmuyn met haren schotters. Eñ tcõmuyn quã cloeckelic met groter duypst peghens die herẽ/so dat si die herẽ sloughen vander marct/ midts der hulpe vanden clercken van Lueuene/ die den cõmuyne by stonden.

¶ Item me ioncfrauwe vã Bourgoengiẽ als doe te Lueuen sijnde/ was hier inne beladẽ/eñ dede al haer beste õme alle die ghe schillen te middelene eñ te paeyserene / so varre dat si huerẽ eedt dede te Lueuen/ als vandẽ lande vã Brabant / sdonderdaechs naer Sinxen/welc was den.xxix. stẽ dach van Meye. Anno. M.CCCC.eñ.lxxvij.

¶ Itẽ op den derdẽ dach vã Wedemaẽt so was beuolen den Leenhouders eñ officieren vã Brugghe bi letterẽ vã mandementen/hẽ liedẽ op te stellene binnẽ dẽ vierden daghe/op die verbuerte vã harẽ leenẽ/ eñ bouẽ dien gherekent te sijne tewe ghẽ daghẽ viandẽ slandts / of men soude andere mãnẽ in haerlieder stede stellẽ/tharẽ coste Eñ die mannẽ wederkeerende vãder orloghe/die soudẽ ghebruyckẽ teeweghen daghẽ allsulcke verbuerde leenẽ/om welcke hẽ alle die Leenhouders neerstelic op satẽ/ õme haerlieder leenen eñ eerlicheden te bevrydene.

¶ Itẽ te Brugghe in sinte Katelijne strate

byden bogaerde woonde als doe een tempelier die goet fransoys was/ eñ die streef den coninc vã Vranckerijcke al ouere wat men hier bedreef. Eñ men worts ghewa-re/ eñ hi was handen eñ voetẽ ghebondẽ/ eñ ghelept up eenen waghene/ ende was gheuoert te Rijssele int casteel.

¶ Item up desen seluẽ tijt quamẽ die fransoysen voor sinte Omaers/ontrẽt met.xl. peerden/eñ vertoochdẽ hẽ tot aen die barriere vander stede. Eñ dyt was up eenen morghen stont/ontrent den.viij.hueren.

¶ Item van sint Omaers trocken huyte om dat volc te schoffierene. Eñ die fransoysen dat siende/sy deysden achterwaert/ altoos tot daer si eene ambuche ghelept hadden in eene valleye van lieden vã wapenẽ daer die vã sint Omaers nyet ofen wistẽ/ maer volchdense/so dat si omrinct wierdẽ Daer was seere gheuochtẽ/ maer die van sint Omaers bleuender al meest eñ warẽ wel.C.eñ.lxxx.mannẽ/ daer niet een of en ontghinc. Maer men seyde datter wel.xl. warẽ gheuanghẽ/eñ te rantsoene ghestelt

¶ Op den.v.sten dach in Wedemaent/ soe wasser te Ghendt eenẽ man onthooft/ die met tẽ hertoge Kaerle voor Nanchy gheleghen hadde/maer hi trac ouere aen dander sijde/ byden coninck van Vranckerijcke. Ende hi drouch loose bootschepen van sconincx weghe. Ende hi quam in Vlaendren ontrent Peteghem/ ghecleet als een obseruant/ õme te bet sijne verraderye te voorderene/maer hy wort bekent eñ gheuanghen/ende meer andere met hem/ eñ hy wordt te Ghendt gheuoert/ ende voor sgrauẽ steen onthooft/ende daer naer ghequarteleirt/ende die sticken buyter poortẽ ghehanghen.

¶ Itẽ naer dien dat onse gheduchte vrauwe te Loeuene harẽ eedt ghedaen hadde/ vertrac si naer Bruessele. Eñ daer blijdelic ontfanghen sijnde/eñ alle dinghen in goeden passe stellende/ vertrac si voort te Antwerpen/daer si in quã by auende. Eñ waren meestendeel voor alle huysen ghehanghen lanteernen te harer incomste.

¶ Item up den seluẽ tijt was te Brugghe gheordõneirt om dẽ grotẽ onuoorsienegẽ cost/die die stede vã Brugge daghelicx aen quã/datmẽ die rijcke poorters vã Brugge bidden soude/ dat si wat leeninghe souden willen doen/ elc naer sijn vermueghen/te wetene. L.pont.xl.pont.xxx.of.xx.xij.of.x. vi.of.iij.som meer som min. Eñ dye selue die dit leenden was seker ghedaen vã betaelt te sijne in toecõmende tijdẽ. Die welcke leeninghe bedrouch een groote somme vã penninghen.

¶ Item was noch gheordõneirt te Brugghe huyt te seyndene te peerde. L.mannẽ vã wapenẽ/ elc man met drie peerdẽ/ghe-heetẽ vichtich glaupen/ende dat al up der stede cost van Brugghe/ waer of dat elcke glaupe hadde.xxv.lb gr/ bedraghende in tgheheele.xiiij.c lb grẽ/ welcke sõme al gheuonden was in dese voorß leeninghe. Eñ õme dat die voorß sõme byden voorß poorters gheleent in die hant was/so was ghe consenteirt datmẽ al twolck vã Brugghe/ dat in Saudyen lach/ indẽ dienst vã onser gheduchte Princersse/betalinghe doẽ soude vãder tweester maent/ daer si inne ghetorden warẽ. Eñ dat was ghedaen up dẽ xiiij.stẽ dach vã Wedemaẽt/so was tvoorß ghelt ghesonden in theyr te Yppere. Eñ daer was elcken betalinghe ghedaen. Eñ dese.L.glauẽ vã Brugge trockẽ ten heyrewaert/wel ghewapent eñ voorsien/ up dẽ xvi.stẽ dach vã Wedemaẽt. Anno.1477.

¶ Hier naer volcht

hoe die Coninck van Vranckerijcke ghecreech die stede vã Camerijcke/ eñ oor tcasteel/met groter behendichede.

Tem in die maent van Wedemaent. Anno.lxxvij. die coninc Lodewijc vã Vrãckerijcke/dye xi.van dier name/ was huyte om die stede vã Camerijcke te rouene eñ te priuerẽ vã huerẽ priuilegiẽ eñ vryhedẽ/ eñ die te imployerene te sijnder eerlichede eñ dominacie/ om also te bet te doẽ hebbẽ sijn volc vã wapenẽ duerlijt eñ passaegie/ eñ õme dat die stede vã Camerijcke/soude moghẽ wordẽ een plecke daer sijn volc vã wapenen in soude moghen rusten/eñ ligghen in sterckte eñ in bewaernesse/sonder te crijghene eenich grief van haren vyan-

den daer ontrent gheleghen.

¶ Itē als dit vernamē die Gouuernuers vāder voorß stede vā Camerijcke/also wel die kerckelicke persoonē als die leeke/dat huerlieder stete in dangiere was van vele quaets eñ griefs te ghecryghene bydē coninck/sy sondē aen den coninc een seer rijckelic Ambassade/biddende ootmoedelicke dat hē ghelieuen wilde die preuilegien eñ vrydōmen vander stede eñ vander kercke te bewarene eñ te beschermene/eñ toochden vele diueersche brieuē vā Keysers eñ vā Coninghē ghegheuē. Byden welcken bleec dat alle die coninghē eñ princhē dye voor hē gheregneirt haddē/meer altoos gheneghē warē om die stede eñ kercke vā Camerijcke te dotherē eñ te verchierene/met preuilegien eñ vryheden dan anders/so dat si niet en wilden dat dye voorß stede soude sijn in bedwanc vā eeneghe weerlicke heeren/maer alleene onder den Keyser licken staet/also si oeyt gheweist hadde.

¶ Item die coninc dit hoorende/begheerde vandē poorters vander stede/ghelеent te hebbene.xl.duysent goudē croonē/ter hulpe vā sijnder wapeninghe. Eñ waert dat si dat dadē/so beloefde hi dat hi der stede nēmermeer ander last doenen soude/eñ dat hy dye somme vandē.xl.duysent croonen noch naermaels wel betalen soude. Dye welcke somme en worde hē niet gheleent So dreechde die coninc die stede vā Camerijcke dat hi daer sijn volc vā wapenē soude logieren/eñ hy soude die poorters stellē in groter seruitute ende aermoede.

¶ Item tvolc vāder stede dit hoorende/waren veruaert/eñ si consenteerdē die leeninghe tē doene. Eñ daer was ghemaect een pointinge eñ settinghe vp die poorters eñ tghemeente vander stede. Eñ eeneghe die niet machtich en warē ghelt te gheuē/die gauē selueren croesen eñ seluerē ryemen/eñ andere juweelen/so dat die voorß somme gheuondē was/eñ ghegheuē dē commissaresen daer toe ghestelt/ōme die tontfanghene vā sconincx weghe. Aldus moesten die prouoostē vander stede/eñ andere dē coninc obegierē. Eñ die vryheyt vāder stede wort vandert in seruitute vp dyē tijt.

¶ Item men moet wetē die persoonen die die stede vā Camerijcke haddē in gouuernemente van sconincx weghe/ōme te bewarene naer sijnder begheerte/eñ dat si hē vraechdē in wat manierē dat si die stede regieren souden. Te wetene of die stede neutrael blijuen soude/also si hier voormaels gheweist hadde. Eñ of si in die stede soudē moghē latē cōmē die Bourgoengioenen ofen soudē? Eñ dye coninc antwoorde dat si die Bourgoengioenē wel soudē moghē laten cōmen in die stede om eten ende om drincken.

¶ Item die poorters vander stede dit verstaende/warē seere verblijt/eñ sonden een Ambassade aen mer Joncfrau Marye vā Bourgoengien/graefnede vā Vlaendrē. Die welcke Ambassade wart gheuanghē vā dye vā Valenchiene/eñ arresteirdense binnender stede voorß. Aldus soe was beledt huerlieder last/mer vrauwe te kennē te gheuene.

¶ Item in desen seluen tijt/so quamē.viij. Bourgoengioenē huyter stete vā duway in die stede vā Camerijcke/eñ naer tpreuilegie vāder neutraliteyt/si trocken in dye stede hē liedē ōmepende/eñ maectē goede chiere/eñ also ghedaen hebbende/si ūtrockē vā daer. Eñ die fransoysen dit hoorende eñ ōnemēde dat die bourgoengioenē ghe weist haddē binnē der stede vā camerijcke/si gauent dē coninc terstont te kennene.

¶ Itē die coninc dit hoorēde/hi sandt terstōt binnē Camerijcke eenē capiteyn/ghenaēt Maraphijn/eñ sijn kersten name was Lodewijc dela tirite. Dese voorß capiteyn in die stede cōmen sijnde/beual den prouoost vā Camerijcke/dat si voor hē sien souden/dat si niet en ghecreghē die indignatie vā den coninck. Eñ die voorß Maraphijn in die stede cōmende trac terstōt in tcasteel te Celles/dwelcke es dye vangheneſſe vanden Bisschop van Camerijcke. Dwelcke Casteel hy bereede ter wapeninghe/eñ al die muelnen die nam hi in sijn beuanc/eñ beslootse binnē bedwanck vandē casteele. Ende dit ghedaen sijnde/die voorß Maraphijn die luuschede int casteel/ghelijc een leeu in een spelonске/ende hy dede menighe grote vreese dē poorters eñ inwonende vander stede vā Camerijcke aen.

¶ In tselue iaer ontrent half Hoymaent/ als die Coninc cōmen was vā Atrecht/ eñ gheweist hebbende in saepte vā wapenē te velde als voorß es. Eeneghe by hē hebbende/ die welcke benijdē dē paeys eñ vryhede vander stede vā Camerijcke. Si seyden den coninc dat hi in nemen soude dye stede van Camerijcke/ eñ dat hy sijn volck daer in soude seyndē ōme te logierene/ om dat die Bourgoengioenen gheenen wech en soudē hebben te Vranckerijcke waert. Eñ aldus so sandt die coninc te Camerijcke waert mijn heere de Iude/ dwelck was een man vā hnytnemende grooter wreet heyt met.iiij.duysent mannē te peerde/ of daer ontrent. Eñ hi dede een ghebot doē/ beuelende sijn liedē vā wapenē/ dat waert bi al dyen dat si saghen eeneghe poorters vā Camerijcke eeneghe wedersporicheyt oft rebellicheyt bedriuen/ dat sijse sonder ontfaermichede soudē terstont dootslaen/ so datter nyement vanden volcke vander stede alsoo vele als eenen stock in sijn hant dorste draghen/ binnen dier tijt.

¶ Item het volc vā wapenen in Camerijcke commen sijnde te peerde/ si stonden ter maertt wel twee hueren eer dat elck wiste sijn logijts. Eñ binnen deser tijt dye heere van Iude versochte seer aen den capiteyn Marasijn/ die welcke lange daer geweist hadde int casteel te Celles/ eñ veel wiste vā den regemente vāder stede/ of daer yemēt ware die contrarie ware of dade vā des coninex gheboden. Ende dese Maraphijn wrouchder drie. Eenen meester Gillis net telet/ die welcke Dekē was vā onser vrauwen kercke in Camerijcke. Eñ dese voorß meester Gillis vreesende vā mesualle/ hy veranderde sijn habijt/ eñ trac secretelick huyter stede byder partye vā Bourgoengien/ eñ alsō worde hi ghesauueirt. Voort worter noch ghewrouchtt een grootmachtich poorter/ ghenaēt Aernout pijngaert/ eñ noch een Ambochtsmā/ die welcke had den woorden ghesproken/ daer ōme dat sy beede onthooft waren/ eñ was vp dē dach vā sint Jacob en sinte Christoffels.

¶ Item dit aensiende dye poorters vāder stede van Camerijcke/ si wordē vreesende dese voorß wreethede. Ende tes waer dat huyter stede waren ghecoren.xij.personē/ eñ waren ghesondē in ostaegien in Vranckerijcke. Te wetene.v.monicken/ eñ.vij. poorters/ die welcke gheuanghen bleuen tot den iare.lxxviij. Eñ corts daer naer tes coninex sin veranderde in soeticheden.

¶ Item dye coninc vā Vranckerijcke met machte sijnde in dye stede vā Camerijcke. In dit selue iaer/ dede dye wapenen vandē Keysere die voor die poorten vander stede langhe iaren ghestaen hadden ofdoen/ eñ dedere stellen die wapene vanden Coninc van Vranckerijcke voorß.

¶ Item vp desen tijt hadden die vā Lueuene haren Meyere eerlic huyt ghesonden/ eñ last ghegheuē dat hi niet weder keeren en soude voor hi des Keysers sone gesien eñ ghesproken hadde/ twelcke hy vulquā/ alsoot hem belast was/ wāt hi reet wel.C. mylen bouen cuelene/ daer hy den Keyser eñ sijnen sone vandt/ daer hi eerlick eñ blijdelick ontfanghen was. Ende naer veel spraken die si tsamen hadden/ soe beloefde sKeysers sone met groter mueghentheyt binnen corten daghē te sijne te Cuelen/ eñ sijnder weerder bruyt ontsedt te doene/ eñ oock al haer landē/ met sulcken heyrcrachte/ dats haer vianden verdrietē soude. Eñ ten licteekene dat hi dat vulcōmen soude/ soe schanck swoorseyden Keysers sone den Meyere van Lueuene eenen schoonē gulden cop/ ende daer inne duysent honghersche guldenen/ elcken gulden weert sijnde v.ß gr Vlaemscher munte. Ende hier mede orlof nemende/ ende met meer ghelaste saken/ so quam dye voorß Meyere weder binnen der stede van Lueuene/ eñ hi tooch de den gulden cop/ ende die duysent ducaten den heeren van Lueuene/ ende die drye staten van Brabandt/ ende dye drie staten van Vlaendren/ ende alle die edele vanden vier landen/ die landen die te Lueuene als doe versaemt waren/ om nyeumare te horene/ ende warachticheyt hier of te wetene. Ende alle dinghē ghehoort hebbende/ droughen ouer een dye vier landen/ ende dye drie staten van Vlaendren/ dat si trecken souden yeghens den edelen bruydegōme te Cuelene/ of binnen der stede van Maestricht.

¶ Itē die graue vā Wijncestre heere vādē Gruythuyse die quā int vlaēsche heyr int vulle harnasch/dē vlamingē te batē/rijdē de vā tente te tente/elckē moet gheuende.

¶ Itē in desen seluē tijt wonnē die fransoysen die stede vā Ampens/maer het was bi verraderye / wāt die heer van Perrewijs was capiteyn binnē Auēnes/eñ hy vacht vromelick yeghen die fransoysen vp teen eynde/maer dander capiteyn eñ v̓raders vā binnē/lieten die Fransoysen vā achter inne. Eñ also wort dye stede ghewonnen/ eñ die edel here vā Perrewijs waende eerlic ontcōmē/eñ hy vādē muer springende/ brac sijn beē/eñ hi wort gheuangē. Eñ die co.deit al tē sweerde doē al dat in Auennes was geestelic/weerlic/mā/wijf/eñ kinderē

Item om tvoorsey-

de volc vā Vlaendren moet te gheuene/ so was te Brugghe een dichtkin ghemaect vp dē name vā onse ionghe princersse/als quansuys of sijt int heyr ghesondē hadde. Als hier naer volcht.

M ijne gheminde ick biddu hertelick
A ensiet hoe lettel mijn voys gheacht es
R emedieert mijn lijden smertelick
I n also varre alst in hu macht es
E en weese eē maecht die dus v̓racht es
V an hem die my ter vonten hief
A ch doet mi bijstāt/eert al versmacht es
N oeyt volck so goede cause besief
B etraut in gode hebdy my lief
V oor eē maecht vechtē es eer eñ vruecht
R aept moet ghi bluscht hu eyghē grief
G od sal ons helpen bi sijnder duecht
O oc biddic hu minlic hebt of ghi muecht
E endrachtichept tsamē wats ghescheit
N e weist in zij heyrcracht nz ongehuecht
I n tmeeste volc en licht dye victorie niet
E ere ionst/eñ duecht mijn siele hu biedt

By my als ionghe princersse cleene
Doet bystāt dat hu god vruecht verleene

¶ Eñ dit selue ghescrifte was ghesonden int ghendtsche eñ in brussche heyr/eñ was allōme wellecōme. Eñ ooc warē dese twee heyrcrachtē/als Ghendt met harer casselrye/eñ Brugghe met die vandē vryen/eñ mettē smalle stedē/seer sterc eñ wel ghelogiert in tvelt te Spiere/ eñ elck hadde sijn parc so vromelic eñ sterc ghestoffeirt naer costume also die orloghe toebehoorde/dat tet een wonder om sien was.

¶ Item het ghebuerde vp dē.xxv.dach vā Wedemaēt. Anno.lxxvij.dat mijn heere vā Gheldre naer middnacht een sprincreyse eñ assault dede vp dye vastichept vā pont amerre/so varre dat hijer twier in dede steke/eñ tvolc versloucht/eñ ghecreech die en gienē dier binnē warē / eñ namender vele coeyē/scapē eñ swijnē. Eñ dit ghesciet sijnde/hy consenteirde dē voetganghers van ghendt eñ vā Brugge dat sy mettē rooue te harē logijste treckē soudē/ also si daden/ maer die vā ghendt die dreuē al dē roof te harē parcke waert. Seggente met schonē woordē/broeds vā Brugge wi sullē desen butijnc duechdelic deelē / alsoot betamelic es. Eñ die vā Brugghe gauēse ghelooue.

¶ Itē mijn here vā Gheldre rijdende ontrēt Doornicke met lettel volcx vā wapenē by hē/eñ was hooghe vp dē dach ghewordē/ eñ was doe vp dē.xxvi.dach in wedemaēt Anno.lxxvij. Dese hertoge ald' rijdende/so quamē die fransoysen teend ander poortē huyt/eñ bespronghē hē met groter menichte/ so varre dat hē gheradē was te vliene. Maer hi seyde dat en sal mi god nemmermeer v̓wijtē dat ic vlien sal of dat ic mijns dācx mi sal gheuanghē gheuē/ maer ic sal der mi duer vechtē of doot blijuen. Eñ het ghebuerde dat die fransoysen so foortselic vp dē hertoghe quamē/ daer hi hē so princelic weerde/so dat hi hē tē sijne doot vacht wāt hi grotelic vermenicht was/maer es daer ruddlic in tvelt ghebleuen/eñ met hē een edel mā vā ghendt/ghenaēt Jan vand' gracht/die bleeffer ooc zijn sestere te peerde. Eñ die fransoysen voerdē dē hertoge doot binnē Doornicke/daer si hē weertelic dedē begrauē in sinte Jacobs cappelle/ in onser vrauwen kercke/met schone exequien.

¶ Itē die vā ghendt dit wetende/ si velden haer tentē eñ pauwelioenē/eñ si loedē huere carrijnē/eñ trockē thuyswaert met al dē rooue/sond' die vā brugge mede te deelē/eñ namē bouē diē.xij.carrijnpeerdē/toebehoorende die vā brugge/eñ ghinghē binnē dē auende tot Oudenaerde met al dē rooue.

¶ Item die vā Brugghe metsgaders den anderē Vlamingē/merckende dat dye vā Ghendt gheulucht warē/si warē medallē moedeloos/eñ meendē alle vradē te sijne/ eñ drougē ouer een dat si ooc thupsewaert treckē wildē / eñ veldē haerlieder tentē eñ pauwelioenē/eñ trockē nae Cortrijcke/eñ dit was vp dē.xxvij.stē dach in wedemaēt ¶ Itē twolc vā Cortrijcke / eñ daer ontrent was seere beladē dat die vā Brugge thupsewaert wildē/ eñ badē hē liedē hertelickē dat si doch peynsen wildē om tprofijt vanden lande vā Vlaendrē. Eñ men slouch al ōme die clocke aē een boort in alle prochiē eñ daer versaemde groot volc/so varre dat den.xxix.sten dach vā Wetemaent te Cortrijcke een trompet ghestegē was/ eñ metten mont ghesept dat alle die ghene die onse gheduchte Princersse wel wilden/dat si haestelicken treckē soudē ter seluer plecke daer si gheleghen haddē/eñ men soude hē liedē haer engienē naer sepnden terstont. ¶ Itē die vā Brugghe eñ die vandē Yprē eñ meer ander steden trocken rechteuoort met harē caryinen daer si gheweist haddē/ eñ si deelden hē in drie hepr crachtē / eñ dye vā Brugghe ghinghē ligghē daer dye vā ghendt hupt gherupmt waren / eñ die vā den Ypren trockē ligghē int parc van dye vā Brugge/ eñ die derde partye vā al tander volc trac ligghē daer die vandē ypren gheleghen haddē/eñ aldus meende hē elc vast te gaen makene yeghens die viandē ¶ Item die vā Doornicke siende die besichept vandē vlaminghen/ eñ dat sy moede vā repsene warē/ si quamen vp dē.xxx.stē dach vā Wedemaēt/ smorghens met trijsen vāder sonne/ met drie grote hepr crachten/met sulcke cleedinghe als die vlaminghen hadden alle te peerde eñ wit ghewapent.Eñ midts dat die vā Brugge gheen engienen en haddē/ so warē si vele te blootere.Eñ daer warer grote menichte die kele of ghesteken/want si in gheender ordonnancie noch ter weere en consten gherakē Eeneghe swommē duer die schelde/andere liepen dupcken in bosschē eñ in haghē/ andre ontscapeirdē eñ liepē thupsewaert Eñ daer warē vele brugghelinghen ghevanghē eñ gheleet binnē Doornicke/daer si hooghelic gherentsoeneirt waren/eñ sy ghecreghē alle die artijlgerpe van Brugghe/eñ ontsprekelicke groten schat. Ende die vā Brugghe diere ontscapeirt waren/ quamē thupsewaert al druppende vp ten eersten dach van Hoymaent/soberlic ghe wapent/ want si haddent al achter ghelaten om tlijf tontdraghen. Ende daer bleef vele volcx versleghen.

¶ Item dat die vā Brugghe segghen wilden dat si verraden warē/dat was al niet/ maer si waren soe weeldich ende soe broodroncke dat sy gheen sorghe en droughen/ want si hadden meestendeel alle.xij.grote sdaechs/si droncken hem liedē droncken/si speilden twerkeerde/eñ si rouffelden/ eeneghe ontboden bedden vā Brugghe/ eñ deden haerlieder wijfs bi hē cōmē/ als ofter al keermesse gheweist hadde.Eñ eeneghe warer die songhē al dē dach.xij.grō sdaechs eñ eenē nyeuwē rock/nēmermeer paeps verleene ons god. Eñ andere seydē droncken drinckē wint.xij.grō.eñ vele andere onghemanierde sakē dye daer ghebuerden/ eñ si en ontsaghē huerē Capiteyn niet.Eñ aldus ghevarē sijnde/eenege goetwillege trockē weder tē parcke waert/ maer haerlieder menichte was te cleene om haer vianden te wederstane/want die meeste menichte en volchde hē niet.Eñ aldus quam dye scoffulture vp die vā Brugge/eñ daer bleef gheuanghēden capiteyn vandē roo de capproene / dye welcke hiet Pieter dye mol. Eñ Jacob vā Halewijn Baliu van Brugghe was daer ooc gheuanghē ende noch vele meer andere Ambachtsliedē eñ ghemeen volck.

¶ Item alle dye standaerdē eñ bannieren die die van Doornicke ghecreghen in die voorś spincreyse/die warē alle ghesteken in onser vrauwē kercke te Doornicke.Eñ die landtsliedē die quamē binnen.ij.of.iij. daghen daer nae in tvoorś parc/eñ brochten te Brugghe tenten eñ pauwelioenen/ pottē eñ pannē te cope/dye si metter haest al achter lieten.

¶ Item den standaert van mer Joncfrauwe van Bourgoengien/ eñ den standaert vā Brugghe die waren ghebrocht eñ ghestelt int velt achter die magdaleene.Ende

daer warē beuolen alle die vluchtege sau-denieren vandē poorters/ eñ vanden am-bochtē. Eñ alsoo vele volcx alsmē hupt elck ledt ghemiste/ warē daer toe weder ander gheordōneirt ō weder darwaert te seyndē.

¶ Itē mijn here vā Oudzeele capiteyn van den volcke vā Brugghe/ hi was ontbodē vā buytē der magdalene in die camere vā Brugghe/ voor Burchmeesters / scepenē/ hoofmānē/ eñ dekenē/ eñ die. vi. ghecōmit teirde/ daer hi swoer bi sinē ridderscepe/ al woudemē hē gheuē. M. croonē sdaechs/ hi en soude met sulckē volcke nēmermeer hupt treckē willē/ want si en sijn niet te be stierene/ eñ hi claechde seere dat hi die schā de nēmermeer verwinnen en mochte.

¶ Itē mijn here Adriaē vā haeskercke was capitein gemaect vā. ij. of. iij.m volcx hupt diueersche prochyen/ als Jabbeke/ eñ zele-ghen/ eñ meer andere daer ontrent ghele-ghē. Eñ hi trac ligghē te Waerdāme/ ver beydende die vā Brugge. Dus moestē die vā brugge weð hupt treckē houde eñ nieu we/ vp eewelic haerlieder ambocht te ver liesene. Eñ si vertrockē dē derdē dach van Hoymaent/ naer Waerdāme/ onder mijn heere Daneel vā moerbeke. Eñ tsegghen was dat sy souden gaen ligghen ontrent Haerlebeke lancx der Leye.

¶ Itē het garnysoen vā Valenchiene/ van Duway/ eñ vā Rijssele. Dese. iij. garnisoe-nen haddē malcanderen dach ghestelt vp den. ij. sten dach van Hoymaent byder ste de vā Doornicke/ waer of tgarnisoen van Rijssele eñ vā Duway ghinghē luysschen by Doornicke in een busch. Eñ tgarnisoē vā Valenchijne ghinghē galoperē/ eñ rij-dende clouckelic voor die poortē vā Door-nicke. Eñ die vā Doornicke quamē clouc-kelic hupte/ eñ die vā Valenchiene weken Eñ die vā Doornicke volchdense scerpelic Ende als die van Valenchiene varre ghe nouch warē/ soe keerden si weder ōme vp die vā Doornicke. Eñ dandere vā Rijssele eñ vā Duway quamē vā achter inghesle-ghē/ soe dat si omringhet warē. Eñ al dat hupt Doornicke quā was daer versleghē

¶ Op dē vierdē dach vā Hoymaent voor die noene warē te Brugghe onthooft drie persoonen. Deerste die hadde gheseyt dat die Schouteeten vā Brugghe eñ sijn broe dere mijn here vāder vicht alle quade ver raders warē/ eñ dese beroerte maeckte hy ij. daghen achter een. Eñ tander was een arbeyder vā sconincx brugghe/ die sach dē bisschop vā Doornicke achter strate gaen Hi maecte hē seluen here eñ vinc den Bis-schop voorē met sijnen medeplegers/ eñ hi track eenen vpsteker hupte als om den bisscop te grieuene vā sijnē lijue/ eñ hi hiet hē verradere met meer andere spijteghe woordē/ waer ōme die vāder wet/ die De-kenē eñ hooftmannē alle seere vergramt warē/ sulc eenē prelaet eñ bisschop alsoo te hantierene. Die derde was een makelare van goeden ghestachte/ eñ hy hadde eens raet gheweist vander stede vā Brugghe/ maer hi hadde metsgaders sijne medeple ghers gheweist ten comptoire vā somme ghe coopliedē/ eñ hē liedē vertasseirt eñ of ghedreecht een groote somme vā pennin ghē / het welcke voor straetroof gherekēt was. Eñ naer lange ontfaermenesse was hi ten hende onthooft / ōme andere exem-ple daer aē te nemene. Eñ dese. iij. persoñē waren gherecht indē burch vanden hanc man van Ghendt/ want die haneman vā Brugge was te Doornicke gheuanghen metten anderen.

¶ Op dē. viij. sten dach vā Hoymaēt was ghesloten bi die vander wet/ hooftmannē eñ Dekenen / datmen houden soude eenē eerlickē dinghedach/ het welcke ghedaen was. Eñ warē ontboden ten rechte te sta-ne. xij. persoonē / ende tsanderdaechs daer naer hoorde elc sijne sentencie. Eenege vā desen waren ghebannē. L. iaer hupte lan-de vā Vlaendren/ andere. vij. iaer / andere sonder tijt/ eñ som dedē si ander beteringe.

¶ Item vp dē. xviij. stē dach vā Hoymaēt/ so wasser een man vā Ghendt waert ghe stelt vp een scauot ghebondē/ eñ stont daer een groote huere/ eñ dat om dieswille dat hy in dye toochdaghen vander Brugghe marckt groote beroerte maecte lancx der strate tusschen der crane brugghe/ eñ sint Jans brugge in die cramen vandē lakene Ende hy seyde sonder cesseren dat die van ghendt alle meutmakers warē/ eñ dat die vā ypre warē alle ongheloouighe heretijc

kē/eñ dat die vā Brugge brugghers warē Eñ dese woordē sprac hi ooc voor dē burch meestere vanden courpse/ dies was hy in dē steen ghelept/daer hi lach tot desen dach voorß. Eñ daer een huere ghestaē hebben de/so quam dye hontslaghere eñ verbant hē sijn ooghē/eñ stac hē met een scherpe el sene duer sijn tonghe/eñ was bouen dyen ghebannē.vi.iaer huytē lande vā Vlaendren vp sijn hooft.

¶ Item vp den.xi.sten dach vander seluer maent/ twelc was sinte Benedictus dach was ghedreghen eene deuote processie ge nerale/gaende huyter burch ouer dhoude muelen brugghe/ voorby den Jacoppijnē lancx den diuere/tot in onser vrauwē kerc ke/daermen een schoone Antiffene sanck/ eñ vā daer in sinte Saluators kercke sghe lijcx/ eñ quamē vā daer duer die steen strate ouer die marckt/ ouer die plaetse Mauberch weder inden burch te sinte Donaes Eñ die bisschop vā Doornicke drouch selue thelich sacrament/eñ dede den dienst te sinte Donaes voorß/eñ hi gaf elckē die deuotelic metter processie ghinghē.xl.daghē pardoens.Eñ dit was om den almoghen den god te biddene om victorie ende voorspoet te ghecrijghene vp den vianden.

¶ Eñ voor dese processie ghinghē voor die wet.vi.persoonē in haer lijnwaet / bloots hoofts/elc met een keerse in haer hāt/daer aen hinghē.iij.schildekins/ een die wapene vā Bourgoengien/tander die wapene vā Brugghe/eñ terde die wapene vā harē ambochte. Eñ dit was in amenden vā onredelicke eñ quade woorden te sprekene in diueersche stonden.Eñ twolc ghinc in dese processie seer deuotelic/ eenege baeruoets andere ghinghen ten heleghen sacramente/om welcke deuocie die bisschop verlanghede sijn gracie tot tsondaechs ghedue rende/eñ men preicte in dese processie.viij. sermoenen.Laus deo.

¶ Item als die vā Ghendt hē wel bedochten dat si hē qualic ghehadt hadden/si trocken weder huyt met eenē dullen hoofde te Cortrijcke waert/ daer si niet al te willecōme en warē/eñ midts dat dye vā Ghendt eñ die vā Brugghe ongheordineirt warē ter orloghe/eñ niement en wilden obegieren/so was gheordonneirt bi mer vrauwe van Bourgoengien/eñ byden edelen van den lande/datmen Saudenierē nemē/soude/ende gheuense.iij.vranckē dye maent/ comt.v.gr eñ eenē Inghelschē sdaechs.

¶ Item dit ghedaen sijnde/mijn here van Lutcenburch capiteyn generael hi quam tot ioncker Jan vandē Grupthuyse met een deel van dese nyeuwe ghehuerde saudenieren binnē Cortrijcke / om Cortrijcke te versterckene.Eñ die vā Ghendt dit vernemende/si liepen te Cortrijcke in die wapene/soe dat mijn heere van Lutcenburch moeste vlien/ eñ si quetstē ioncker Jan vā den Grupthuyse/eñ sloughē.v.of.vi.saudenierē doot/eñ schotē met eender serpentijne int huys daer die heerē in gheulucht waren.Eñ hier of vielen die heeren clachtich aen mer vrauwe die princesse eñ aen die stadt van Ghendt.

¶ Item beede die ouerdekēs / eñ noch wel xxiiij.Dekenen van Ghendt redē terstont wel met.iij.^c.peerden te Cortrijcke waert. Eñ daer was iusticie ghedaē vā.iij.ghentenaers/die vpstelders warē vāder voorß beroerte/ende drie vā Cortrijcke.Aldus so wasser.vi.onthooft.

¶ Item in desen seluen tijt tgarnysoen vā Valenchiene eñ vā Duway eñ vā Rijssele si hielden het garnysoen vā Doornicke alsoe cort in dye stede/ dat si niet een hooft en dorsten huytsteken . Nyet peghenstaende die van Doornicke ontfinghē grotē schat vanden rentsoene vā dye van Brugghe/ maer die van Valenchiene/ die vā Rijssele ende van Duway hadden oock vele fransoysen gheuanghē/maer mē ghecreecher niet of/wāt het waren al aerme waelkins Want die Coninck van Vranckerijcke en was niet huyt dan om ghelt ende schat te ghecrijghene.

¶ Op den dach van sinte Marie magdaleene drouch mē binnen der stede vā Brugghe eene schone processye metten heleghē bloede/in onser vrauwen kercke/daer dye Suffragaen van Doornicke thelich bloet drouch/ende selue den dienst dede/ ende hy gaf elcken.xl.daghen pardoens.Die cause was om te biddene om paeys ende om vrede.

Medicinaelste hoochste offerande
Ouerieus ghebenedijt christus bloet
Comt ons te baten in onse meshande
Claert ons schande by huwer ootmoet
Consorteirt ghi niet ons lijf ons goet
Laten so sullen die sonden ons plaghen
Xpristus bloet hu ontfaermen doet
Van hu eest dat wi processie draghen
Up magdaleenen dach tsi hu behaghen
Verporret sijt ghi den sesten termijn
In onse vrauwe kerck was nv tgewagē
Ick bidde hu latet hu bequame sijn

Itē in desen tijt warē ten nyeuwē dijcke wel.xx^m. vlaminghen ghereet/ ōme te strijdene yeghens die fransoysen.

Item in dien tijt was een knechtkin vā xiij.iarē/ eñ was vā Brugge gheborē/dat voor Doornicke ghewont was eñ ontscapeirde in een stick corens/ eñ lach daer.xv. dagē dat niet en adt dā surcle eñ haeukins van coorne/eñ bi ghelucke warer.ij.vrauwē die trensoen vā harē mans droughē te Doornicke/eñ vondē dit kinteñ drougent ten naestē huyse/ eñ suuerdē hē syn wōdē/ daer die maepē huyt liepē/ eñ gauē tkijnt gheete melc/ bydē welckē het wat bequā. Eñ dese vrauwē cōmende te Brugghe/daden tkint clijnckē/ eñ vader eñ moed wordent gheware/ende liepen met weenendē ooghen haer kint thuys halen.

Itē in desen tijt was mij here vā spmay ghemaect huyter name vā mer Joncfrau vā Bourgoengiē capiteyn vāder stede vā bethune/die welcke hi ouergaf dē fransoysen/eñ hi track selue vechtē mettē fransoysen/so varre dat hi bi duwap in een sprinereyse gheuanghen was Eñ hi boot.xxx^m. croonē voor sijn rentsoen/eñ hy was mer Jōcfrauwe vā bourgoengiē ghebrocht in eenen waghene / den.xxvij.sten dach van Hoymaent/eñ sijn sone met hem.

Item vp desen tijt warē dye hollanders seer sterc ter zee/eñ si ghecreghē die schone craueelē vandē fransoysen/ twelcke warē liedē vā orloghē/eñ si vondē daer inne vlaminghē/picaerts/eñ brabāders/scottē/eñ ooc hollanders/dye si alte male v̄drонckē/ maer de fransoysen die hildē si gheuangē

Itē als onse gheuanghē bruggelinghē warē binnē Doornicke/ dye welcke warē wel.viij^c. bi ghetale/so was daer woonachtich eenē persoon die vā Brugge geborē was/dye welcke den brugghelinghē al te vele spijts dede/ eñ hy wrouchdese wie die rijcste waren/daer menich mā bijstier om was. Eñ dese voorē man quā te brugghe stoutelic vp die strate gaende/ niet yegenstaende dat hy vele quaets corens vp sijn tonghe hadde/ hendelicke hi quā sinte Donaes in die kercke/daer hi bespiet was eñ belept. Ende hi vloodt in die santuwarie/ maer hy wasser sauents te clocke.ix. huyt ghehaelt met.ij.dienaers vādē proosschē/ eñ met.ij.dienaers vā brugge/ eñ was vp den steen gheleet gheuanghē/ vp den.xix.sten dach van Hoymaent. Anno. M.iiij^c. ende.lxxvij.

Itē die Ambassaduers van des keysers sone Maximiliaen ons bruydegōme/als si langhe tijt gheweist haddē te Ghendt by mer Jōcfrauwe/eñ wel gheaccoordeirt in allen stickē/so vertrockē si huyt ghendt dē xxi.stē dach vā Hoymaent/ wel ghetroost eñ verblijt/eñ reysden naer onsen bruydegōme/ eñ om onsen here te biddene dat hi ōs ghehulpich wilde wesen in al onse nooden. So was te Brugge ghedreghen eene processye generale/metten heleghen drye Fierters. Te wetene sinte Donaes / sinte Bonefacius / ende sinte Loy. Eñ was vp den eersten dach van Oughstmaent ten Jacoppijnen. Ende men drouch die processie om drie causen. Te wetene om gode te biddene om paeys/om ghetijdich wedere/eñ ōme dat die bruloch salichlic vergaē soude. Alst blijct in dit naeruolghende Incarnacioen.

Ionstelicke sielkijs vouchthu ter bedinge
Inwendighe tranen aenschaut ons eere
Vā deser oorloghe crijcht ōs beuredinge
Voort datgod te bruloft in duechtōmeere
Voorspoedich wetere/bidt daer ōme seere
Verlijt ons bonefacius donaes en loy
Vercoorne gods heleghē vul wijser leere
Laten anders blijuen wij int vernoy
Cleenes svolcx wijsheyt al niet dan hoy
Consorteirt ons dan in ons verswaren
Consciencie smaect niet dā sondeghē toy
Cracht wet ōs dies gaen in ougst v̄baren
Met processien minlic ten predicaren

¶Op den.v.sten dach vā Ougst ontrent der noene wordet ouer al so duyster datmē waende dattet Eclyps gheweist hadde/ maer was een teekē vā onghenouchten. Eñ in dese selue maēt wast groot ongewe dere vā dōtere eñ vā blixē/eñ het reghende groot water datter die vruchtē des ackers mede verladen warē al die maent duere. ¶Item vp dē.xi.stendach vā Ougst/ende was maendach/ soe was te Ghendt ghedaen in Sint Jans kercke die hyptuaert ouer die siele vandē hertoghe Kaerle/sale gher ghedachtē/seere rÿckelic/alst wel betaemde/ naer dordōnancie vandē landen. ¶Item vā hier voort salmē beghinnē vā der comste vandē Hertoghe van Oostenrÿc Maximiliaē/keysers Fredericx eeneghe sone/oudt ontrent.xviij.iarē / als bruydegomme van mer Jonckfrau Marie van Bourgoengien / oudt sÿnde ontrent den xxij.iaren.Tincarnacioen.

(ontfinc Marie als bruyt in ghendt keysers sone
Achtiene in ougst den edelen ionghelinc.

Hoe die edel Hertoghe Maximiliaen/int vulle harnasch met grootē state te Ghendt in quā. Eñ hoe hy daer ontfanghē was/ ten willecōmene vā sÿnē bruyt/vrau Marie vā bourgoengiē.

Op den.xviij.ste dach in Ougst quā die edele hertoghe Maximiliaen binnen die schone stede van Ghendt. Anno.lxxvij. met seere rijckelicken eñ triumphantelicken/eñ seer schonen state. Eñ hy quā van die stede vā Bruessele tot der stede vā Denremonde/eñ allso voort tot der voorß stede vā Ghendt. Eñ eerst so quāmer inne.CC eñ.l.cranekijniers eñ coleuueriers/ende eeneghe met glaupen. Eñ dese warē alle te voet in seer schoonder ordonanciē gaende/twee en twee te samen. Ende daer naer quamen.xxxij. carrijnē gheladē al met artijlgerye vā orloghen/eñ alaem ter kueke ne dienende/eñ daer naer quamē noch.ij.c eñ.l.cranekijniers/ghelijc als voren/dye welcke ghinghen bewarende huer carrijnen. Eñ daer naer quamē wel.vi.c mannē te peerde/al int swarte ghecleet/eñ al int harnasch/eñ hadden al meest swarte pinioenkins aē hare lanchien. Eñ voort voor den edelen hertoghe warē gheuoert.viij. grote swarte bannieren die vierrant waren/eñ die scachten warē oock swart gheuarwet/dwelc gheselschip seer schone eñ ghenouchlic om sien was.

¶ Item voor den edelen prinche Maximiliaen reden.v.heraulten/alle verwapent metter wapene vā Oostenrijcke. Eñ ooc so reden daer alle die heraulten vandē edelen Hertoghe Kaerle/salegher ghedachtē mettē wapenē vā sijnē lantschepen/eñ hē wylent toebehoorende. Eñ voor dē prinche was gheuoert een sweert/met trompettē voor hē trompende hooghelic/eñ groot eñ schoon ghelupt makende/dwelc ooc seere ghenouchlic om horē was/eñ ooc om sien.

¶ Item dit ghepasseert sijnde/so quamen daer noch in seere schoonder ordōnancien eñ seere rijckelic toe ghemaect/op schone costelicke peerden/noch wel.vi.c mannen van wapenen. Eñ daer was menich edel man int gheselschip. Te wetene bisschoppen/hertoghē/eñ grauen/welc gheselscip seere schone eñ triumphelic om sien was.

¶ Item die vā Ghendt/metsgaders haer lieder casselrye reden peghens hē/alle in witten habijtē/met roodē capproenkins/eñ met swartē hoedē/ontrent.v.c personē/ seer costelick eñ rijckelick toeghemaect in schoonder eñ triumphelicker ordōnancie/gheseten op costelicke peerdē/welcke processye gheduerde wel.iij.hueren lanck.

¶ Item dye vā Ghendt haddē ooc gheordōneirt vele schoone stōme personagien eñ prophetē ten blijden wellecōme vandē edelen prinche Maximiliaen. Eñ hy quā ter poorten inne vā sinte Baefs waert/eñ lancx den huysen was groote chierhede ghedaen. Eñ daer stont ghescreuen. Tu es dux noster pugna prelium nostrū/⁊ oīa que dixeris nobis faciemus. Ooc stonter noch ghescreuē. Amor fecit amaritudinē Eñ bouen een ander parc stont ghescreuē Clamor factus est ecce sponsus venit.

¶ Dese eerweerdighe prinche alle dese saken ghesien hebbēde/hi reet te logijste int huys vādē prothonotare/eñ het was up eenē maendach. Eñ sijn bancket ghedaen sijnde tsauents/hi reet als brudegōme tot sijnder bruyt/int hof ten walle/met.vi.of viij.herē bi hē. Eñ dit was ontrent ten.xi. hueren inder nacht/daer alle dye edele bereet stonden ōme den brudegōme tontfanghene. Eñ die bruyt dē brudegōme siende so knielde si neder ter eerden eñ hi vā ghelijckē/malcanderē indē aerme nemende/eñ veranderdē beede so seere/eñ wierdē al so wit/al haddē si die doot varwe aen ghehadt/dwelc was een teekē vā hertelicker liefden. Eñ me vrauwe de duwagiereghe nā ooc den brudegōme indē aerme/hē cussende eñ seggende. Naer hu heeft ons herteli verlanct. Eñ aldaer warē si beede ondertrauwe ghedaē vā eenē legaet vā Roome. Ende doe was daer gheordōneirt een rijckelic bancket. Eñ dat ghedaē sijnde/so nā die brudegōme vriendelickē oorlof aen sijn bruyt/eñ trac weder naer sijn logijts.

¶ Item daer so was alle dien nacht grote triūphe ghedaen vā vieren/alle dye stede duere/eñ alle manierē vā ghenouchten.

¶ Hier naer volcht

hoe dat die edel Hertoghe Maximiliaen/sone vanden Keyser Frederick/trauwede sijn bruyt/Marie vā Bourgoengien.

¶ Dat.lxvi.Capittel.

Als alle dese voorß saken gheleden waren/so quā die voorß brudegōme tsanderdaechs/eñ was dysendach des morghens/ten vi.hueren/seere rijckelic ghecleet tot sijnder bruyt/die welcke ooc seer chierlick bereet was/eñ daer waren si beede ghetrauwet vanden Legaet voorß. Eñ daer waren die bruytleeders mijn heere vanden Gruythuyse/eñ die graue van Synap/in die presentie vandē Bisschop vā Mets/den Bisschop vā Triere/eñ dē Bisschop vā Doornicke/eñ vele meer andere Princhen ende princerssen. Ende die bruydegom besliep sijn bruyt des dysendaechs sauents/maer het was gheordōneirt datmē die brulocht te Brugghe houden soude. Eñ hi was die xxx.ste Graue vā Vlaendrē vā sijns wijfs weghe/vrau Marie van Bourgoengien eeneghe dochtere vandē Hertoge Kaerle.

¶ Item die lantsgraue vā Hessen/die met ten voorß brudegōme cōmē was/dye quā te Brugghe met groot volc vā wapenen/vp dē.xxvi.dach vā Ougst/dysendach sijnde/alle met cranekyniere eñ colueuerē eñ pijckenierē/met vele carrijnē/eñ vele mānen vā wapenē te peerde. Eñ dese trocken alle naer sint Omaers/om te wederstane dē fransoysen/eñ warē wel.v^c. mānē sterc/daer al tvolc vā Vlaendren seer in verblijde/alst wel redene was.

¶ Vp desen seluē tijt dede die coninc Lodewijc vā Vranckerijcke grote neerstichept ōme die stede vā sint Omaers te vradene Eñ hi ghecreech vrienden van binnen der stede/te wetene eene gheheeten Jan de la

heyē/met sijnen medeplegher s. Eñ was doe gheordōneirt vp eenen sekeren auent stont/ dat dese voorš Jan de la heye soude twier ghesteken hebben ten.iij.steden binnē sint Omaers. Eñ dye fransoysen twier ghesien hebbēde/ soudē met groter cracht voor die poorte ghecōmen hebbē/dies soude die voorš Jā de la heye tauwet ter poorten of ghesleghē hebbē met sijnē medeplegher s/eñ also die fransoysen inne ghelatē maer byder graciē gods dese valsche verraderye en quā nyet ter perfectie. Eñ Jan voorš wart gheuanghē/ende ghequarteleirt/ eñ ter poorte/ ten Fransoysen waert sijn hooft huyt ghesteken.

¶ Item die coninc dit v̄nemende dat sijne valschede openbaer ghewordē was/ende syn vrient ghequartiert/eñ oock v̄staende dat die Hertoghe Maximiliaen in Vlaendren cōmē was/ eñ ghehuwet met sijnder nichte vā Bourgoengiē. Eñ dat die lantsgraue vā Hessen met veel volcx vā wapenen/binnen sint Omaers was. Hi vandt in sinen raet dat hi v̄trac vā sint Omaers naer Theerenburch.

¶ Als hertoghe Maximiliaen aldus ghehuwet was aen onse hoghe eñ moghende princesse/so quā hi ter bede vandē edelen eñ vandē natien binnē der stede vā Brugghe/vp dē.xxviij. stē dach vā Oughst. Anno lxxvij. eñ was vp eenē donderdach. Ende met hē quā me vrauwe vā Bourgoengiē sijne gheselnede/ende me vrauwe de Duwaperieghe vā Bourgoengien/ende met groter menichte vā duytschē herē/ eñ oock vā desen landen/ ende vele edele vrauwen eñ ioncfrauwen.

Hoe die Hertoghe

Maximiliaē/int vulle harnasch te Brugghe in quā/met synder hertoghinne vrau Marie/eñ wat chierlicheyt hē ghetoocht eñ bewesen was/thaerder blijd incomste.

Tem die edel hertoghe Maximiliaen quã binnen sijnder stede van Brugghe/ vp dẽ.xxviij sten dach van Oughst/ ghelijck als hi dede binnen der stede van Ghendt/ metten seluen herẽ eñ state al in ordonancien/ met swarten standaerdẽ eñ pingioenen/ eñ oock met eenen standaert daer een maecht in stont. Ende dese Prinche voorß sadt in sijn vulle harnasch/ ende sijn peert was verdect eñ verchiert totten voetẽ toe vul vã gouden eñ selueren bellen/ seer rijckelic eñ triumphelic om sien. Waer in het ghemeyn volc grote ghenouchte eñ corragie in nam.

¶ Item die cruyspoorte daer hi in quam/ was al behanghen seer chierlic met lakene/ eñ bouen voor die poorte stont een seer schoon tafereel/ daer die voorß edele hertoghe in stont ghecontersept naer sinen persoon vã schilderyen/ eñ daer stont ghescreuen. Benedict⁹ qui venit in noie domini. Dwelc hi eñ alle sijne edele heerẽ eñ mannen die met hẽ quamẽ seere besaghen.

¶ Item aen beeden sijden vanden straten stonden alle die Ambochten met barnende toortsen voor hẽ lieden/ streckende tot mijns heeren hof toe.

¶ Item die schotters vandẽ ouden boghe eñ vandẽ ionghen/ eñ ooc vanden hantboghe/ reden alle te peerde yeghẽ hẽ/ wel.iij. mylen verre al in tvulle harnasch/ elc met eender porneye/ root ende swart/ eñ wit in den middele.

¶ Item ooc redender yeghens grote menichte van poorters ende vã ambochtslieden/ al met ghelijcken iorneyen. Dies dye heeren verwonderden/ waer men soe vele peerdẽ in Brugghe vant. Eñ alle dander schotters die niet te peerde en waren/ dye stonden ter marckt aen beeden sijden/ alle int harnasch.

¶ Item die natie vanden Oosterlinghen reden ooc met groter menichte yeghens hẽ/ eñ elck hadde eenen knape met eender barnende toortse in die handt draghende/ totten houe toe.

¶ Item voort reden yeghẽ den voorß edelen Princhie/ die Baliu/ Schoteetẽ/ eñ vele wethouders die hẽ seer minlickẽ willecõden/ eñ vele andere heren eñ poorters die hem eñ sijne gheselnede cõuoyeerden tot den houe toe/ dwelc hi seer wel nam.

¶ Item acn die oude muelenbrugghe daer stont ghemaect een rijckelic parc/ daer in datmen toochde hoe wijlent dye Romeynen blijdelic ontfinghen den Princhie Julius Cesar/ bewijsende hoe blijdelic die vã Brugghe daer huerẽ Princhie ontfinghẽ. Eñ daer stont ghescreuen. Gloriosissime princeps defende nos ne pereamus.

¶ Item in die hoochstrate warẽ vele huysen wonderlickẽ verchiert/ met behanghene/ eñ met toortsen.

¶ Item dye Poortingaloysen hadden onsprekelicke vele barnẽde toortsen. In ghelijcx die Florentijnen/ dye Venecianen/ die Oosterlinghẽ. Ende die Spaengiaerden haddẽ een huys vã bouẽ vpt dack tot beneden toe vul barnende toortsen/ ende alle andere natien vã ghelijcken.

¶ Item aen thuys gheheeten Blanckenberghe/ stont ooc een chierlic parc/ eñ was Joseph die patriarcke/ die welcke ryckelic ontfanghen was. Eñ daer stont ghescreuen. Sapientiã amaui et exquisiui a iuuentute mea/ et exquisiui eam sponsam mihi assumere.

¶ Item dye oude eñ nyeuwe halle waren rijckelic behanghẽ met lakene/ blaeu/ wit eñ root besaeyt met sprinchen wapene.

¶ Item noch voor sprinchen hof stont een parck/ daer in ghetoocht was/ hoe dat die Princhie Theodosius om sijnder eerbaerheyt wille quã ter keyserlicker croone/ eñ daer stont ghescreuen. Iusticia indutus fui/ et vestiui me sicut vestimẽto et dyademate iudicio meo. Eñ in dusdaneger manieren eñ schoonder triũphe passeirde die voorß edel Princhie/ met sijnder edele gheselnede/ tot binnen sijnen houe. &c.

Maximiliaen hooch princhie ontfaen
Achtentwintich in Oughst M of ghedaen.

Hoe die edel Hertoghe Maximiliaen/ beswoer die Stede vã Brugghe/ eñ consenteerde al dat die Hertoghinne me Vrauwe Marye van Bourgoengien besworen hadde.

Item des anderdaechs/vrydach sijnde/ eñ was dẽ.xxix.stẽ dach in Ougst/so beswoer hi die stede vã Brugghe/ confirmerende al dat sijne gheselnede/als vrauwe besworẽ hadde. Eñ die vãder stede daden hẽ oock eedt vã ghelijckẽ/ eñ hẽ was ghesconcken vander stede eenen rijckelicken selueren verguldẽ cop.

Brugghe beswoer met blijder nacie
Skeysers sone vp sint Jans collacie

¶ Item vp den.xxxi.dach van Ougst/dye welcke was sondach/doe reet onse Prince Maximiliaen eñ sijn ghesełnede/ende me vrauwe de Duwagiereghe met grotẽ state int Grupthuys/ eñ vã daer ten cloostere van Synap/ghesept ten Colletten/dat men doe wyede hupter name vã sinte Clarẽ/ bi sinte Kathelijnẽ poorte/daer die bisschop Ferricus vã Doornicke tofficie dede eñ al dye gheheele stede was daer ghebeden te cõmen offerene. Anno.1477.

Tclooster vã Synap in sprincẽs presencie
Ghewyet was met groter reuerencie.

¶ In desen tijt was te Brugge ghehoudẽ eenẽ eerlickẽ dinghedach/daer een deel lieden ghebannẽ waren/som.l.iaer/som.x. som meer/som min/ omme dat si onmanierlick yeghen trecht ghesproken hadden/in vorme van meuterye/binnen der stede.

Voort so wasser een ionc rijspeel vã mechel waert/ die mijn here vanden grupthuyse grotelick te naer ghesproken hadde/ende was met eenẽ gloependen ysere door sijn tonghe ghesteken / ende ghebannẽ thien iaer hupten lande van Vlaendren vp sijn hooft.

¶ Itẽ vp dẽ.ij.stẽ dach vã Septẽbre. Anno lxxvij.so warẽ die Cõmissaresen te Brugghe. Te wetene dye Abt vandẽ Dune/mijn here vanden Grupthuyse/ mijn here phelips van Scote/ ende mijn heere Wouter vander gracht. Ende dese voorß heeren vermaectẽ dye wet ten daghe als vorẽ/ eñ

was sdaechs naer sint Gillis dach. Ende si coren.xiiij. Schepenē hupt den.ix.leden/ als hier voren verhaelt staet.&c.

¶ Itē ons princhе aldus te Brugghe sijnde/die Fransoysen warē altoos hupte om Vlaendrē te bederuene/ eñ haddē vele pycaerdē/arthoysienē/ eñ vlaminghē te harer hulpe/die welcke gheuanghē eñ vdreuen warē/eñ diendē ō sault dē fransoysen/ eñ warē die ghene die tlandt meest griefs dedē/midts dat si dye wijcke vandē lande wistē. Dies brochtē si ontrent dē tweeden dach vā Septēbre die fransoysen te Waestene/ende te Meesene/so dat sy naer Ypre quamē/eñ sloughē vele liedē doot ter hoogher muelene voor Ypre/die hem gheerne vweert haddē/ maer si warē te cleene menichte.Ende die Fransoysen quamē voor Ypre tot.s.Joys hupsekin/eñ warē al daer wel.iiij.huerē lanc/dye liedē vāghende eñ dootslaende tot aen die vesten vā Ypre.

¶ Item die fransoysen wonnē al twestlāt vā sint Omaers tot Cortrijcke toe.Want si wonnē die Riuiere vāder schelde eñ vāder Leye/eñ vdouwē al dat lanck die Riuiere stont . Te wetene Lalume/Steenbrugghe/Merreghem/Steenwercke / Neuwkercke/ende Nipkercke/Eecke/ tsinte Venants/Sorgearmentiers/Cassele/Steenvoorde/Hekelsbeke/Peenen/watene/Nederwatene/Nuleen/Rubrouc/Ruwerscuere/het cloostere van Claermarasch/Aerlebeke/eñ noch vele meer andere prochiē eñ schoone dorpen/sonder alle die schade dye in Aertoys ende in Henegauwe ghesciede ter Amepe/eñ ontrent Auennes/eñ menich schoon slot eñ casteel.

¶ Itē vp den vierden dach vā Septembre was den Hertoghe Maximiliaen ghecōsenteirt die selue sceuencie eñ somme / dye wijlent dē hertoghe Kaerle ghecōsenteirt was/also langhe als die orloghe ghedueren soude . Dies verbandt hy hem seluen Vlaendren te beschermene vp sijns selfs hāt/vā welcke sceuencie het transpoort vā Brugghe drouch iaerlicx.xl^{c}. lb grē.

¶ Itē vp dē.v.sten dach vā Septēbre waren te Brugge twee liedē gherecht mettē sweerde. Deene was een dienare vanden houe/dye eenē anderē houelinc doot stack voor mijns herē hof/eñ was mettē saeptе gheuanghē.Eñ dandere was vā Cortrijcke waert/ die te Brugge ghecorē was om busschietere te sijne/ ende track mede voor Doornicke/eñ wort daer gheuanghen/al daer hy fransoys swoer/eñ beloefde twier in Brugge te stekene eñ te schietene/ eñ hi wrouchde die brugghelinghē te Doornicke/eñ deidse verschattē/eñ hadde in Vlaendren metten Fransoysen vele brandts helpen stichten/selue metter hant.

¶ Op den.viij.sten dach van Septembre drouchmē in een processie generale thelighe bloet/tonser vrauwē/eñ tdroughē den Abt vā sinte Berrins /eñ dē Bisschop van Doornicke/daer vele Abten eñ prelatē mede ghinghē. Eñ die hertoghe vā Oostenrijc Graue vā Vlaendren reedt met sijnē state achter thelich bloet/ende me vrauwe vā Bourgoengien/eñ de Duwapiereghe ghinghen te voet in die selue processie.Eñ was ghedaē om god te biddene om victorie yeghens dē Coninc vā Vranckerijcke. Ons pricе zij pricersse loofdē thelich bloet In Marien gheboorte tonser vrauwē soet

¶ Item die vandē Vrpen behoorē een nieuwe wet te hebbene / altoos.xiiij. daghen naer dat die wet vā Brugge vernaeet es. Eñ om daer toe te cōmene/so warē die cōmissarisen vandē princhе al bereet vp den xv.stē dach vā Septembre/ōme die voorss wet te vernyeuwene. Maer dhoude schepenen vandē Vrpen/ die langhe iarē schepenē gheweist haddē/eñ plaghent te hebbene te haren lijue/ die quamē bydē Commissaresen / eñ wilden opposerē eñ appelleren/ eñ wilden weder in sulc ghe seich cōmen als sy ouer.vij.iaer gheweist haddē. Eñ dit vnemende die wet vā Brugghe/ sy trockē ten houe/ bi onsen gheduchtē heere eñ princhе/eñ gauē hē te kennene/hoe dat die herē vandē Vrpen hupt warē ōme die nyeuwe rechtē/eñ preuilegien te corrūperene/die welcke onse Princersse ghegheuē hadde/eñ die princhе ooc besworen hadde. Eñ waert bi al dien datter yement teghē segghen wilde/ so gaf die princhе terstont een nyeu Mandement dē Schouteetē vā Brugghe /beseghelt mettē grotē seghele/ inhoudēde eñ beuelende dē Cōmissaresen

dat si die wet vandē Ypen vermakē sou-
dē/naer die nyeuwe preuilegien/alsoht eñ
sijn ghesellede besworē haddē. Eñ waert
by al dien datter yemēt yegens appellerē
wilde/dat hi sekere eñ namptisatie doē sou
de/ōme tvoorś appeel te vulcōmene. Eñ
bi desen warē Schepenen ghecorē huytē
Oostype/eñ Noortype/ eñ huytē West-
ypen/naer die nieuwe rechten eñ preuile
gien. Daer ōme dat eeneghe heerē vandē
Ypen seere qualicke te vreden waren/ eñ
dese wet was aldus vermaect vp den.xvi.
sten dach vā Septembre. Anno.lxxvij.

¶ In desen tijt dedemē grote reparatie aē
die stede vā Brugge/eñ mén maecte sterc-
ke bollewerckē rontōme die stede/eñ voor
elcke poorte maecte mē een blochuys/ eñ
die baermē vāder veste vā binnē hoochde
mē/so datmer bedectelic onder gaē moch-
te/eñ men maeckte in die voorś baermen
bussegatē/daermē engienē in leggē moch
te/ so datmen noeyt sulcke sortefieringhe
te Brugghe en hadde ghesien makē/daer
te voren. Eñ dit es ghescreuen teender lee
ringhe/ofment in toecōmende tijden van
noode hadde. Wāt die vā Brugghe en wi
sten die practijcke nyet vā sulcken saken te
makene/ ter orloghe dienende/maer was
hē lieden bordonancie vā andere liedē vā
huytē ghewesen/ghemerct dat Brugghe
was eene coopstede/ende gheen stede van
orloghe daer te voeren.

¶ Item men sprac ooc in desen tijt van be-
stande/daer of datter een ghemaeckt was
vā.x.daghē gheduerende. Eñ binnē Ypen
was noch een ander bestāt gheprocureirt
twelcke gedurē soude tottē wederroupe
ne vā eenich vā beedē die partyen. Waer
ōme tvolc seere verblijt was.

¶ Item vp den.xx.stē dach vā Septembre
so was tbestant openbaerlick metter cloc
ke huyt gheroupē tusschē dē coninck ons
souuereyn here / eñ dē hertoge vā Oosten
rijcke Graue vā Vlaendrē/ons gheduch-
te heere eñ prinche. Eñ om god te dancke-
ne vā alsulcker goeder tijdinghe/soe was
ghedreghē een processye generale in sinte
Saluators kercke/ vp.s.Mattheus dach.
xxi.in Septembre/mettē fiertre van mijn
heere sinte Basilis.

¶ Vp desen seluē tijt stont die stede vander
sluys in groter tribulatie/ eñ langhe ghe
weist hadde. Wāt sichtēt die doot vā Gu-
ilp de baenst sheer Jans sone/was sulc re
gement ter sluys vandē Burchmeesters/
eñ Tresorierē/dat hē nyemēt vandē poor-
ters vāder sluys huytē der poorte betrau
wen en dorste/wāt waer si quamē/ si wor-
den gheuanghē vandē Rentierē/ die iaer-
licx rentē vp die stede vāder Sluys haddē
Eñ dit gheduerde langhe iare/ eñ altijt so
lancx so arghere/ wāt die regierders van-
der stede ontfinghē die incōmēde goedijn
ghē vāder seluer stede/ maer si en betaeldē
die Rentiers nyet of lettele. Eñ Guwp de
baenst sheer guwps sone vercreech een ma-
dement datmē die rentierē maer half ha-
re rentē betalē soude. Nochtan waster me
nich die noch die helft vā harē renten niet
ghecrijghē en conste. Eñ die stede vander
sluys en vcouuereirde met al desen prac-
tijckē niet/ anders dā die ghene die trege-
mēt haddē/die wierdē alle rijcke. Eñ noch
bouē desen so dedē dye regierders vander
sluys/elckē inwonēde persoon wetke ghelt
gheuē/iae die knapē eñ die iōcwijfs die de
liedē diendē moestē pontghelt gheuē/nae
tghene dat si wonnē/ eñ sghelijcx die corte
waghē cruders vā harē aerbeyde. Eñ bo-
uen diē quamē die regierders vanð sluys
inde huysen vā harē poorters eñ ābochts
liedē/ eñ dedē elckē gheldē.x.pont.viij.lb.
vi.lb.iiij.lb.iij.lb.ij.lb/elc naer sijnen staet.

¶ Itē die gheē ghelt te gheuene en haddē/
si haeldē die beste pandē huyter liedē huy
sen/eñ droughense indē wouckere/leenen
de daer vp also als si mochten / eñ sonden
die liedē die woucker brieuē thuys. Eñ de
se grote ouerdaet gheduerde totter tijt dat
dye orloghe begonste/tusschē dē coninc vā
Vrāckerijcke eñ onse gheduchte princesse
Marye. Syden welckē trōmuyn vander
sluys ooc in die wapene ghinck/hē seluen
ter orloghe reedende/ ende met bannieren
ter marckt staende/ eñ vinghē al die prin
cipaelste vander sluys/ dyet aldus ghere-
giert haddē/ eñ leydense in vangheressen
Eñ waren al in vreesen vā doot ghesleghē
te sijne/ dies eeneghe van hem lieden vlo-
den huyter Sluys.

¶ Item tghemeente vander Sluys hadden hē seluē gheerne beholpē met die van Brugghe/ aenghesien dat si onder Brugghe ghecōmē warē/ eñ badē die vā Brugghe om bijstandichept/ byden welckē dat notabele ghedeputeirde vā Brugghe ghesondē warē ter Sluys/ die daer audiencie namē vā vele rekeninghē/ die varre buyten reghele eñ mate ghinghē. Dies ontsaghē si hem daer inne breedere ondersouck doene/ eñ sy trocken weder thuysewaert. Eñ doe ghecreghen si die vander sluys te te Brugghe. Maer den hooghē raet van Vlaendren dye trac tstic aen hē lieden/ als duyperste naest dē prinche. Eñ die soudē remedierē/ middelen/ eñ stellen in goeden paeyse/ eñ ordōnancie. ꝛc.

¶ In desen tijt waser een veerman die vele horrybele woordē riep op die gheuanghene herē/ eñ so dedē ooc vele andere vā sijnē medeplegheers/ maer die heerē bleuē altoos gheuanghē totter tijt dat die Hertoghe Maximiliaen te Brugghe tlant beswore hadde. Eñ doe ghecreghē dese gheuanghene heren die hulpe vā mijn heere vā Eluerdijn/ souuereyn vā Vlaendre die haeldese huyter vāghenesse/ op eenē dach datmē drouch processie generael/ ende hy leeddese in tcasteel/ eñ daer nae te Coccepe in wijt de visch casteelkin/ eñ vā daer dedy se voeren te Ghendt.

¶ Item tcōmuyn vander Sluys waren hier inne seere ontpaept/ so datter eene vā hē liedē quā/ die welcke sprack den Baliu qualic toe/ eñ hief sijnen hamere op om te slane/ eñ seyde met sinē meteplegers naer dien dat hē liedē die vā Brugge gheen bystant doen en wildē/ si soudē lieuer coninc sweerē eñ fransoys worden. Dies was hi gheuanghē eñ ō dier woorden wille was hy onthooft/ op dē. xxij. dach vā Septembre. Anno. lxxviij.

¶ Itē op dē. xxv. sten dach vā Septembre so trac ons Prinche met sijnder gheselnede ter sluys/ daer hy die stede beswoer. Eñ hi vysenteirde beede die casteelē. Eñ op dē xxvi. sten dach quā hi ten Dāme/ daer hy ooc sinē eedt dede. Eñ van daer quā hi weder te Brugghe sauents met toortsen/ eñ hy quā inne ter coolkercsche poorte lancx den watere. Eñ die vander sluys bleuē in groter beroerte/ eñ verdriete/ eñ vele goede mannen liepen huyter stede/ eñ andere waren noch gheuanghen.

¶ Item op den. xxvij. sten dach vā Septēbre was te brugge een ōthoofst/ die welcke was vā twee dootslaghē/ eñ meer andere ruytheden die hi bedreuē hadde/ eñ het was so stormelic weder vā winde/ dat hi op tscauot nyet onthooft en was/ maer beneden op die caussie.

¶ Item op dē seluē dach vā sinte Cosmas eñ Damiaen/ dwelcke was op eenē saterdach/ so vloeyde die zee so hooghe/ ende so stormende vā winde/ wel. viij. huerē lanc gheducrende/ datmē seyde dat binnen. C. iaren so hooghe noeyt gheuloeyt en hadde. Wāt Tantwerpē op het hooft quamē dye schepen staen/ daer doe den burch vul waters stont/ eñ sghelijcx dye kercke indē burch/ vele dijcken brakē inne. Te wetene in Hollant/ in Zeelant/ eñ in Vlaendren. Dordrecht was in grooter noot/ eñ meer ander plecken in Hollant. Ooc bedouen der vele Inghelsche schepē/ met lakenē die Tantwerpē waert quamē/ daer of dat vele lakenen aenghedreuē quamē te Heyst/ eñ te Blanckeberghe. Eñ dhoude stede vā Oostende ghinck meest of metter voorē vloet/ eñ vele bouwenen bedouē op die zee die gheladen warē met soute eñ met coorne. Westcappelle ghinck inne/ eñ vele polders in Vlaendren.

¶ Itē dhoude kercke Toostende stont. viij. voeten hooghe in twatere/ eñ groot iammer was in vele plecken/ ontrent der zee. Ter Nyeupoort quamē die schepē op dye Caye staen/ eñ in meer andere pleckē ghebuerde groot dangier vander voorē vloet

Een foortselicke zee op Cosmas dach
Dede dē volcke bedrijuē groot hātgeslach

¶ Op dē. xxx. sten dach vā Septembre/ eñ was dijsendach. Doe waren alle die visch coopers bancken weder ghebrocht op die grote marct/ die wel. viij. maendē of meer hadden ghestaen inden braemberch.

¶ Op den tweedē dach vā Octobre inden seluē tijt/ so was ten Fremenuerē solemnelic ghewijt een Abt/ vā een Abdye huyten Bisscopdōme vā Theerenburch/ wele

ke Abdye al verdoruē was vādē fransoysen. Eñ dit officie dede die bisschop vā Sarepte/ in die presencie vandē proost vā Loo eñ vanden Abt vanden Eechoute.

¶ Op desen seluē tijt hadde tghelt in Vlaēdren wōderlickē coers eñ loop. Die pēninghē die vp.iiij.gr̄ ghesleghē warē bi Hertoghe Phelips/ salegher ghedachten/ dye dedē.iiij.gr̄ eñ eenē haluē/ eñ daer naer.v.gr̄/ eñ sghelijcx vā hertoge kaerle oor. Die pēninghē vā.ij.gr̄ die dadē.ij.gr̄ eñ eenen haluē/ eñ die grootkins.v.seskins/ die.iij.leeuwen daden een lb gr̄.

¶ In desen seluē tijt die hertoge Maximiliaen sant een eerlic Ambassade naer dē coninc vā Vranckerijcke/ maer si en dorsten niet varder trecken dā te Rijssele. Wāt die coninck en wilde hē liedē gheen gheleede gheuē/ eñ eyndelicken watmen tracteirde die Coninc en behilt gheē belofte/ seghele/ noch brief. Dus quamen si thuysewaert/ sonder yet te besongierene. Eñ waren/ te wetene die bisschop vā Mets/ die bisschop vā Doornicke/ eñ een Hertoghe/ ende een Graue huyt Oostenrijcke.

¶ Itē vp desen seluē tijt/ so quā die Coninc vā Aragoen/ die hē coninc vā Spaengien screef/ orloghē vp den coninc vā Vranckerijcke so sterckelic/ dat hi al tlandt vā Langhedock in hadde/ eñ quam altoos nederwaert. Bydē welckē dye coninc Lodewijc vā Vranckerijcke ůtrac huyt Artoys met al sijnder Armeye eñ volc vā wapenē/ sonder dat hi Atrecht/ Bethune/ theerēburch eñ Doornicke wel bewaert liet met garnisoene/ ende hi dede al Vranckerijcke duere roupē open orloghe vp dē.co.vā Aragoē.

¶ Op sinte Donaes dach/ den.xiiij.sten in Octobre/ so hoordē die Hertoge Maximiliaen/ eñ mijn vrauwe sijn gheselnede dye hoochmisse tsinte Donaes/ daer dē dienst dede mijn heere vā Doornicke/ eñ si haddē te Brugghe gheleghen.vij.weken/ eenen dach min met ghenouchten.

¶ Op dē.xv.stē dach vā Octobre track die hertoghe Maximiliaē huyt sijnd' stede vā Brugge/ ontrēt der noene/ ter smepoorte huyt/ eñ track naer Dixmude/ eñ vā daer reet hi naer sijne stede vā Ipre/ daer groot ůlanghen naer hē was/ eñ daer quā hi vp dē.xvi.stē dach vā Octobre/ daer hi seer excellentelic eñ blijdelic ontfanghē was. Eñ die garnisoenē vā Rijssele eñ vā Duway/ die warē ontrēt Dixmude dē prinche verwachtende met groter macht/ yegens alle wederstoot dat hē mochte cōmē vādē fransoysen. Eñ vp dē seluē dach trac mijn ghe duchte vrauwe naer Sluys/ eñ van daer Tantwerpē/ eñ vā daer naer Bruessele.

¶ Itē vp den seluē.xxv.dach van Octobre was te Brugge een mā onthooft eñ ghequaertiert indē burch/ vp een schauot/ die welcke last ghenomē hadde vandē garnisoene vā Doornicke te ůnemene/ wāneer die Prinche vertreckē soude naer Ipre/ eñ wat wech dat hy rijdē soude/ eñ dat soudy dē voors: gaernisoene/ ouerghedregē hebbē ō een somme vā pēninghē. Maer hi cōmende voor mijns herē hof/ wort vā eeneghe bekēt eñ gheuanghē/ eñ naer sijn vlijdē als voors es/ gheiusticiert bij der roode roede/ ten.v.huerē vandē auende. Eñ sijn hooft was ghestelt buyten der bouwerye poorte vp een cricke/ eñ eenē aerm daer aē ghehanghē/ eñ buyten der smepoorte een beē sinte katheliyne poorte eē been/ eñ buytē der Ghendtpoorte den anderen aerme.

¶ Itē die Protonotare vā clingy/ die broeder was vandē bisscop vā Doornicke was te ghendt ontsleghē huyter vanghenesse/ eñ wandelde daer hi wilde/ so varre dat hi al sinē schat ůsaemde/ eñ hi trac met schalkē liste dē heymelicstē wech die hi cōste/ eñ quā te Greuelijnghe daer hy gheuanghē was/ maer hi paeyde dē capiteyn met lueghenē/ seggende dat hi was ghesondē vā der Duwagierege bi harē broed' dē coninc vā Inghelant. Eñ also ontquā hi vā daer eñ trac binnē der stede vā Buenē/ met drie mulen wel gheladē/ dē.xviij.sten dach vā Octobre. Nochtā was al sijn vpcōmē bydē hertoghe Kaerle/ salegher ghedachtē/ eñ die hielp hē dat hi was expectant vanden Bisschopdōme van Theerenburch.

¶ Itē in dit selue iaer sandt die coninck Lodewijck vā Vranckerijcke een Ambassade aē tlant vā Luydicke/ ōme dat lant vā Luydicke met hē soude willē oorloghē vp tlāt vā Brabāt/ daer grote menichte vāder stede vā Luydeke wel toe gheneghē waren.

Maer tlant vā Loon en wilde in gheender manierē aē sconincx sijde wesen. Want sy seydē dat si mettē conint qualic gheuaren hadden/ eñ gheuielt noch eens also/ so souden si al der werelt schimp eñ ghet hebbē. Voort seydē si/ dat si om des conincx wille gheene orloghe aen nemē en wildē peghē hare ghebuers.

¶ Itē des conincx Ambassaduers dit verstaē hebbende/ warē cōsuys/ maer bi scalckē listē/ eñ by grote belostē ghecreghen sy tharē accoorde eenege vandē Dekens vā dē ambochtē binnē der stede vā Luydicke/ emmer tot drien toe. Eñ die selue drie ghecreghen meer tharer bende/ also varre/ dat tusschē hē liedē heymelic gheslotē was dat si harē bisschop vā Luycke/ Lodewijc van Borbon harē here doot slaen soudē of vergheuē met venijne. Eñ ooc mer Raes vā Huerne/ here vā Lintre/ eñ ooc mijn heere Willem vā Arenberghe en wilde den conint gheenē dienst doē in gheenď manierē

¶ Itē het ghebuerde dat een coopman vā Battelrye/ een medeplegher was vā deser valscher alyancie/ die welcke trac ōme sijn coopmanscepe binnē der stede vā Namē/ eñ ōmoept sijnde vā reysene/ quā hē in sijn herberghe grootē vaeck ouere. Eñ binnē der tijt dat hi sliep/ so quāmer anď cooplieden inne/ so luyde roupende/ dat hi ontwaken worde/ maer in sijn slaepdrōckenscap riep hi al verradē al ūradē/ wachaermen waer sijn mijn brieuē. Eñ hy ghebaerde ō sijn brieuē bouē matē seere/ ōme het welcke hi gheuanghē was/ eñ sijn brieuen besocht. So beuantmen dat hy vele brieuen hadde ghesegghelt met sconincx seghele/ eñ gheteekēt met sijn hātteekē/ hoe dat si alle herē wesen soudē/ die dese voornomde drie herē vandē leuende lijue ter doot brijnghē soudē. Eñ ooc vandtmē inde voorß brieuē alle die personē bi namē die vander seluer ordōnancie warē. Het welcke ūraetschip dē edelen bisscop voorß/ eñ sijn.ij. edele meghesellē secretelic te kēnen ghegeuē was. Eñ dese voorß herē dedē so vele aē dye wel willende vā Luycke/ dat die principaelste hoofdē gheuanghē warē/ eñ daer wasser tot.ix. toe gheiusticiert/ ende eeneghe ghequaertiert. Waer of datmē dat ghenouch scrijuē mach voor een myrakele/ thuytcōmen van dier valscher verraderye.

¶ Itē indē seluē tijt eñ maent vā Octobre/ was tghemeente vā Doornicke seere ghetrauelgiert vandē garnisone vanden Conint/ eñ en behildē niet. Want tselue dat si haddē/ het garnisoen namt hē lieden/ eñ si en haddē gheē neeringhe/ eñ si haddē ghebrec vā barninghe/ eñ mē cochter een pōt bueterē.vi.grē/ wāt si vā gheender sijde vitaelie en ghecreghē ō sgarnisoens wille.

¶ Op dē.xxiiij.stē dach vā Octobre ūtrac die hertoghe Maximiliaen vā Ypre naer Rijssele/ daer hi seer blydelic ontfaen was. Eñ vā Rijssele trac hi te Cortrijcke/ eñ van daer Toudenaerde/ eñ vā daer binnē Aelst in elcke stede sijnē eedt doende. Doen trac hy naer Haet/ in Henegauwe/ eñ vā daer te Berghē in Henegauwe/ eñ hē volchde vele volcx vā wapenē. Eñ hi trac te Bruessele/ eñ vā daer te Leuuene/ daer grote rōmelinghe was binnē der stede van eenen vleeschauwere/ eñ vā sinē medeplegħers.

¶ In die selue maēt voorß trac die Conint vā vrāckerijcke huyt artoys. wāt up sinte Denijs dach was hi tsinte Denijs/ eñ tsanderdaechs te Parijs/ eñ track van daer te Tours en Tourayne/ maer hi liet sijn garnisoen ōme Vlaendren te quellene/ als in Doornicke/ in atrecht/ in Bethune/ in buenen/ in Theerenburch/ in Camerijcke/ eñ in meer andere plaetsen.

¶ Op den.xxv.sten dach vā Octobre was te Brugge onthoofst eenē vryplaet/ die welcke in voorleden tijden dye Cricke vanden Veyen in sticken smeet/ eñ belettede vierschare te houdene/ met meer andere ruytheden/ als hier voren verhaelt es.

¶ Item indie selue maent vā Octobre waren te Ghendt ghebannen.xxxiiij. eerlicke personen. Eñ dye van Ghendt bienen oock dye gheheele wet van Eeclo/ som.L. iaer/ som.x. iaer huytē lande vā Vlaendrē

¶ In desen tijt regneerdē diueersche straetroouers/ die tusschen der stede van Brugghe ende van Ghendt den lieden of steldē/ eñ ooc bi auende binnē der stede vā Brugghe up den braemberch eñ eldere. Waer of datter twee gheuanghē werdē/ eñ deen was gherecht vanden Souuereyn van

Vlaendren buytē Brugghe/bydē drie co-
ninghē/eñ vp een wiel ghestelt. Den.xvi.
dach in Nouembre/ende vp den.xvij.dach
vā Nouēbre was sijn mede geselle ōthooft
te Brugge/ eñ buytē vp een wiel ghestelt.
¶ Item in desen tijt was die stede vā brug
ghe so grotelic belast met schulden/ dat sy
noeyt so vele tachter en was / eñ alle dage
so meer sten die costē. Te wetene bi metsen
tēmerē/eñ deluē / eñ bollewerckē/diemen
daghelicx maecte ter fortifieringhe vāder
stede/eñ ōme te betalene dye colueueriers
die daghelicx mettē herē ghinghē/ eñ wa
ren ghecleet alle root eñ blaeu. Dies was
gheconsenteirt bydē ghemeenē volcke vā
der stede/dat elc mensche gheuē soude den
C.sten penninc vā sijnē goede/ owt/ ende
ionc/poorters/eñ ambachtslieden/twelck
groot ghelt ghedreghen soude hebben.
¶ In die selue maent vā Nouembre/ was
gheordonneirt dat die brauwers knapen
gheen bier dē tappers meer voerē en sou-
den/maer warē gheordōneirt.xxvi.ghe-
sellē poorters sijnde/ dye in vier quartierē
vāder stede staen soudē/eñ souden sijn ghe
swoorene bieruoerders/waer ofdatter een
deel stondē ter caermers brugge/ een deel
ter noortzant brugge/een deel ter ezelbrug
ghe/eñ een partye ter marct/ eñ en souden
niet meer hebbē vā elcke tonne biers van
voerene dan eenē groten. Dies soudē die
voorś bieruoerders alle auende ouerbrin
ghē by huerē eede / hoe vele tonnen biers
dat si binnē diē daghe gheuoert haddē/ eñ
elc tapper soude telcke tōne biers die assyse
betalen. Dus en soude die brauwer nyeu
wers mede ghemoeyt sijn dā met sijn bier
te brauwene/eñ anders nyet. Hier omme
rees een grote murmuracie ondr dye brau
wers/ wāt die brauwers knapen en won-
nen anders gheen huere/dan tghelt dat si
vandē tappers haddē vā tbier te voerene
Hier ōme lieten eeneghe brauwers haer
brauwen staen/eñ dye brauwers knapen
trockē vele wech/ elc sijn sins. Ende tselue
bier datmen brieu / was seere snoode lan-
ghe tijt gheduerende.
¶ In dye selue maent vā Nouēbre wasser
een vleesschauwere van Lueuene dye veil
moeyte van meuterye ghemaeckt hadde/
onthooft binnē der stede van Lueuene/ by
beuel vandē prinche / eñ eeneghe vā sijne
medeplegheres.
¶ Op dē.xxvij.sten dach vā Nouēbre was
te brugghe een mandemaker met wissen
gheladē vp eenē cordewaghē/eñ so hy die
snackers brugghe neder varē soude/ eghe
wichte dedē so seere neder schieten / dat hy
viel/eñ bleef daer vp die stede doot.
¶ Op den eerstē dach vā Decēbre/ eñ was
sinte Loys dach/ so was een fransoys van
Doornicke ghebrocht in die camere/ ende
was bi consente vā schepenē vercocht om
x.croonē/ maer daer waren deuote lieden
diene cochten/eñ lieten hem loopen.
¶ Op den.xxij.stē dach vā Nouēbre. Anno
lxxvij.soe warē ter Sluys ghebannē.xxx.
persoonē vandē bestē ghestelde mānē vā
der stede. Daer cōmissarisen of warē van
mijns gheduchts herē weghe/die procue
ruer generael/eñ andere/eñ sy warē eerst
ghedaē cōmē in haer lijnē cleederē/bloots
hoofts eñ baeruoets/elck met een barnen
de toortse inde hāt vā.iij.pondē/knielende
voor den cōmissarisen/eñ vgheuenesse bid
dende ō dat si in die wapene gheweist had
den/eñ ter marct ghestaen haddē/eñ dat si
die wethouders in vanghenesse ghedaen
haddē/eñ het scheen dat tcrijem vā dien in
cruple ghekeert was. Eñ dese.xxx.perso-
nen cōmēde ootmoedelicke/ als voorś is/
si warē bouē dien ghebannē/elck drie iaer
buytē schependōme vāder sluys / vp haer
lieder hooft / eñ eeneghe warē ghebannē
buytē lande vā Vlaendren/eñ andere moe
sten groot ghelt gheuen.
¶ Item vp dē kersdach was so groot ghe
ween eñ ghecrijsch binnē der Sluys van
vrauwē eñ vā kinderē / als si scheedē moe-
sten vā harē mānē/eñ wech sien gaē. Wāt
die sentencie was dat si binnē dē derdē da-
ghe vtreckē moestē. Eñ vp den seluē.xxij.
dach vā Decembre voor die noene moestē
die vāder wet vāder sluys dē cōmissaresen
oor vgheuenesse biddē/vā dat si ghedooch
dē dat tcōmuyn inde wapene liep. Eñ elc
Dekē vandē ambochtē vāder sluys moe-
stē haerlieđ bānierē bringhē dē cōmissare
sen voorś/eñ vgheuenesse biddē/knielende
bloots hoofts vp dye eerde/ maer binnen

corte tijde daer naer ware si weder in ghe daen comen/midts dat dye vander wet so seere veruolchden bi den Prinche. En doe wasser weder grote blyschap onder tghemeene volc vander Sluys.

¶ Ite in dese selue maet va Decebre ware noch veel eerbaer poorters te ghendt ghe banne. Voort die va Ypre dede ooc groote correctie ouer die rebelle/die die wapenin ghe hadde helpe voortstelle/en dye moeste gae lacx der marct typre / met een pansier vp haer bloote lijf/bloots hoofts en baeruoet/met een barnede toortse in hare hade en ghinghe al de selue wech die si ghinge als si in die wapene ghinghe/ en eeneghe die ware wt Vlaendren ghebannen.

¶ Ite vp de .xv. ste dach va Lauwe. Anno lxxvij. vp eenen donderdach was te Brug ghe ghehoude eene eerlicke dinghedach/ daer .vij. persoone ghebanne ware. Eerst twee temerliede/en ware twee gebroeds/ welcke ghenome hadde te make het bolle werck voor dye bouuerye poorte/ binnen .xxxvi. daghe/met hulpe va .xxxvi. gheselle Twelc si niet en vulquame/ maer vcochte somege boome/ en ooc vele spaendere en tghelt in haerlied buersse/en dede rekenin ghe dat si vele temerliede ghegeue hadde .x. gr sdaechs. En alst ondersocht was/soe en wonne si mer .vi. gr sdaechs/en eyndelicke het werc en ghinc niet voort/maer si slougen tghelt ouerdadelicke duere/ dat si vader stede ontfanghe hadde/ om welcke articule sy beede ghebanne waren .x. iaer huyte lande va Vlaendre vp haer hooft.

¶ Daer naer warer noch .ij. ghebane dye eene ma sijn ghetrauwede wijf neme wil de. Ooc wasser gebane een cuper dye sout vercochte met eender mate/daer hi eenen dicke boom in ghelept hadde. Ooc wasser ghebannen een droochscote/die om wette lichede wilde sijne credituer doot slaen.

¶ Ite te Bruessele was tcomuyn in roere/ om dat hertoge Maximiliae/mijn here va Ressergate rudd huyter vangenesse ghelate hadde/en om dat hi die ballinghen in Bruessel ghebrocht hadde/en bi hem hilt/ welcke ballinghe som doorslaghers waren. En die va Bruessele hebbe in preuilegien/wye te Bruessele eene poortere doot slaet/hi en mach nemermeer in Bruessele come / al waert dat hi paeys yegens partye ghemaect hadde/en yegens de Hertoghe va Brabat/ ome twelcke tcomuyn in die wapene ghinc/ en quame vp de coude berch/en vinghe de here va Rauesteyn/en de here va Gasebeke/ en meer ander/ wel tot .vij. here toe. Want de comune was aen ghebrocht/als dat mijn vrauwe va Bourgoengien heymelic wech gheuoert was ter achter poort huyt huere houe te coude burch. Dies moeste die Hertoghinne des nachts ontrent de .xi. huere huyt hueren bedde vp stae/en come ter veynstere huer vtooghe/en spreke yeghens tcomuyn/by de welcke die moeyte ghestilt was/en tcomuyn ghinc thuyswaert. En vp de nieu dach ded e si hare eedt te Bruessele/ als erfachteghe Princersse en Hertoghinne van Brabant Anno .lxxvij.

¶ Ite die Hertoghe Maximiliae trac met sijnd Hertoghinne te Antwerpe/ontrent de .xij. ste dach va Lauwe. En hi en zij ghe selnede Tantwerpe wesende/ so ghebuerdet datmer huyt was o yemende te vgheuene/want in eens cruydeniers huys was gecocht regael/ en dye ma dies cocht was gheuolcht vade crudenier. En me vna dat hy ghinc in sprinchens kueke. Dies wort die iochere vader kueken gheuange/en .ij. and mane/ en gheuoert te Repelmode int casteel/gode lof daer en qua ghee quaet of/ maer ond volc was grote murmeracie.

¶ Ite dye hertoghe Maximiliae daer een lettel tijts ghe weist hebbende/en horende die grote ghereeschepe die die coninc van Vranckerijcke maecte/ om vp Vlaendren te come/ so vtrac hy va Antwerpe/en qua te Ghendt vp den .xxvi. dach va Lauwe.

¶ Ite die va ghendt dede vbiede wercken en doe wercke/maer dat si de prinche ghe leede en couopere souden waer dat he ghe liefde. En die prinche trac naer Cortrijcke vp de .xxviij. ste dach va Lauwe/en die van ghendt trocke met he/met .vi.^c mane/ wel voorsien/en bleue ligghe ontrent Weruicke/ in twee plecke/en va Cortrijcke trocke si te Rijssele/ daer die prinche begeerde dat men daer tsteicspel houden soude/soomen van oudts ghecostumeeirt was.

Jtē die Foreestier vā Brugge/gheheetē Jan van Doorne/dye reedt swydaechs te Ryssele waert/twelc was dē.xxx. stē dach vā Lauwe met vele frisscher mannē/eñ in dat ioustemēt verdiende die Foreestier vā Brugge dē danc. In welc steicspel reet dye hertoghe Maximiliaen mede inde bane/selue in persone/eñ hi diende dē coninc vā der Spijnette vā sijne drye eerste speeren/daer tvolck groote ghenouchte in hadde/want hi een vrolick man te peerde was.

Jtē vp dē derdē dach vā Sporcle/twelc was Vastenauēt/so quā dye Foreestier vā Brugghe met sijnē ghelselscepe thuys/eñ brochte mede dē spoorwaer met genouch ten/ontrent den.iiij.huerē naer noene.

Jtem corts daer naer so trac die prinche met sijnē volcke te velde/eñ mijn heere vā Fienes Capiteyn vā Duway/hi dede dye brugge brekē vā pont awendijn/eñ ooc al le die caussyde vāder heyrstrate dede hi vp brekē die te Doornicke waert ghinc/ō dat men die vā Doornicke gheen sercours en soude doen huyt Vranckerijcke/noch van volcke/noch vā vitaelie/bydē welcken die vā Doornicke groot ghebrec ledē/eñ moesten inden vastene vleesch eten vā aermoede/eñ staken alle auende vier hupte vp onser vrauwē thorre/tooghende dat si grotē noot hadden.

Jtē vp dē.xvi. sten dach vā Sporcle doe was die hertoge vā Clarence/des coninc Edewaerts broedere vā Jnghelandt ghebrocht bi iusticiē vā leuende lijue ter doot. Eñ hi was ghestelt in een warm badt/eñ daer inne ghelatē ter adere/so dat hi stark. Eñ dat was om dat hi aliancie ghemaect hadde mettē coninc Lodewijc vā Vranckerijcke/ende beloeft hadde/dat hi tlant van Vlaendrē soude helpē destruerē. Eñ dat hi dē coninc sijnē broeder soude ghedoot hebben. Dies soude hē die coninck vā Vranckerijcke gheholpē hebbē dat hi coninc vā Jnghelant gheweist soude hebben.

Hoe die edele hertoghe Maximiliaen track met sinē edelen/eñ met grooter macht in Artoys/voor die stede vā Lens.

Tem corts hier naer track die Hertoghe Maximiliaen met sinẽ edelen/ eñ met al sinẽ volcke voor die stede vã Lens in Artops/ ghedeelt in drie battaelgiẽ/ daer dye fransoysen cloeckelick huyt quamen. Eñ si maectẽ dat die fransoysen wistẽ/ dat die duytschen cranckelic ghewapent waren. Eñ si reden seere stranghelic vp dye duytschen/ maer tander.ij.battaelgien quamẽ den duytschen te bate. Eñ daer was seere gheuochten/ so dat die Fransoysen wyckẽ moesten/ eñ vlien binnẽ Lens/ maer haerlieder capiteyn gheuanghẽ/ eñ gheuoert te Rijssele binnen der stede.

¶ Item die Hertoghe Maximiliaen dede een starc parck maken bi pont awendijn/ vp een schoon velt/ eñ daer slouch hi nedere met een deel vã sijnen volcke/ ende met eenẽ anderẽ deele trac hy in die stede/ eñ in tcasteel vã Lannoy/ eñ hi dede alle die boomen vellen dye vp drie mijlen naer Doornicke stonden te Vranckerijcke waert. Aldus reedt hi altoos int harnasch tusschen sijnẽ parcke/ Rijssele eñ Lannoy/ eñ hi dede alle die weghen stoppen/ eñ vermakẽ dye huyt Vranckerijcke te Doornicke waert cõmen mochten. Ende dye edele Prinche Maximiliaen was ontrẽt.xiiij.of.xv.M. mannen sterck.

¶ Item dye van Ghendt waren daer oock byden prinche ontrent.xiiij.hondert mãnen metsgaders hare Casselrye. Ende sy deden een sprincreyse vp Doornicke/ ende die prince was selue mede te voet tot voor die stede van doornicke. Ende hy dede alle die weghen stoppen/ ende si schoten naer hem met eender serpentijne/ maer daer en quam nyement huyte/ want si saghẽ den Prinche metten volcke aen dander sijde. Ende die van Ghendt wierpen drie muelens õme/ die voor die stede stonden.

¶ Item het was oock al ghedestrueirt al dat int Roypaemsche stont wel tot.xvij.dorpen. Ende dye van Brugghe dye hadden daer ghesonden vele Saudenieren dẽ moghenden Prinche Maximiliaen ten onderstande/ als Cranekyniers/ Colueueriers/ ende pijckeniers/ al met rooden iornepen/ met een wit Sint Andries cruyce/ achter ende vooren. Ende dyt was in dye maẽt vã Sporcle. Anno.M.iiij^c.eñ.lxxvij. Ende ontrent half vastene quamen si weder thuys mettẽ prinche/ maer tghemeente vander stede van Brugghe en was niet wel te vreden/ datmen Saudeniers huyt sandt/ want si hadden lieuere eene generale huytuaert ghehadt te dien eynde/ dat si den stock weder in dye hant ghecreghen souden hebben. Maer dye heeren vander stede van Brugghe waren contrarie van dien/ want si ontsaghen/ quame tcõmuyn weder in dye wapene/ het soude al quaet sijn dat sy doen souden. Ende daer omme dye heeren ordonneirden datmen ontbieden soude.v.of.vi.duysent Zwitsen/ ende dye souden onsen Prinche den Hertoghe Maximiliaen dienen/ huyter name vander stede van Brugghe/ om eenen ghenadeghen loon/ dies soudemen eene settijnghe stellen onder tvolc vã Brugghe/ daer mede datmen die voorẽ Saudenieren betalen soude. Maer die ambochtslieden en wildent niet consenteren/ eñ murmureerden seere.

¶ Item het gheuiel dat dye goede lieden vander wet/ ende Marten lem als Burchmeester deden een waghenspel makẽ/ het welcke ghespeelt was vp den.xv.stẽ dach van Sporcle/ ende was in die vastene/ vp den Jacoppijnessen keermesse/ in welck spel beteekẽt was die grote dreeghinghe/ die ons ghedaen was vanden coninc van Vranckerijcke/ eñ dat van noode was dat tvolck ghelt soude moeten gheuen omme die Saudenieren mede te betalene.

¶ Item dyt voorẽ spel was wel eñ duechdelick ghemaeckt/ ende sonder arghelist. Maer eeneghe vanden cõmune keerden alle die woordẽ vãdẽ voorẽ spele in aerche den/ ende si maecten groote beroerte binnen der stede/ quansuys õme tspels wille. Eñ die tspel ghespeelt hadden/ waren ghe dreecht/ ende moesten hem absent houdẽ. Eñ een vanden speilders wort ghequetst/ dandere hilden hem huyten weghe. By den welckẽ datmen wel segghẽ mach dye houde Vlaemsche prouerbie. Nota.

¶ Met eenen cleenen occusoene/ gheraect men lichtelic te vrients huyse.

¶ Aldus en wast tspel alleene nyet dat hẽ lieden noopte / maer het dochte hẽ lieden / si hadden te beter cause ter marct of in die wapene te gane. Wãt up dẽ.xxvi. stẽ dach vã spozcle. Anno.lxxvij. up eenẽ saterdach was te Brugge iustitie ghedaen vã eenẽ dief / dye huptewaert gheuoert was ende ghehanghen.

¶ Eñ ontrent desen tijt maectẽ sommege vulders eene vgaderinghe / maer die wet steldese te vzeden / ten bestẽ dat si mochten Eñ eeneghe die gheuanghẽ warẽ ter cause vandẽ voozß spele / dye warẽ ontsleghẽ / maer eeneghe ghebleuen in dye vanghenesse / om beter informãcie / ende wozden daer naer ghecozrigiert. Want corts daer naer wasser.vi.ghebannẽ met eenẽ heerlicken dinghedach. Eñ noch andere warẽ ghewesen in diueersche Amenden.

Dit es vã een clerck

die Joannes hiet. ¶ Nota bene.

Item vp den.xxi.sten dach van Spozcle Anno.lxxvij. was een nyeu schauot ghemaect inden burch / voor den pzeicstoel aen tschepẽ huys / vp welc schauot quamẽ notabele gheestelicke personẽ / als die suffragaen vã Dooznicke / die Officiael / die Seghelare vã Dooznicke / eñ die Dekene vã kerstenhede vã Brugghe / mettẽ doctuerẽ in Theologye vandẽ vier ozdenẽ / eñ noch andere doctuerẽ in Lopen eñ in Decreten Ende al daer was ghebzocht vp een carre een persoon met eenen blaeuwen hoet vp sijn hooft / eñ daer ontrẽt eenẽ rondẽ hoet van pappiere / aen welck pappier ghepingiert stondẽ vele werckẽ die desen persoon wel.vij.iaer lanck ghehantiert hadde. Eñ hi was ghegozt als een weerlic man / met een leren rieme / ooc was hi ghecleet ende ghebondẽ met eender langher ketene vã swaren ysere. Eñ dese persoon hiet bi namen Joannes / eñ hi hadde wijlent costere gheweist te Beyselare bi Jpze. Ende daer was hi ghestelt vp eenẽ hooghen stoel / in elcx pzesencie / daer alle die voozghenoemde herẽ eñ doctuerẽ ontrẽt satẽ. Eñ al daer quã die inquisituer vandẽ kerstẽ ghelouen Meester Eustaes leeuwercke Jacopijn / eñ die ghinc hẽ pzekẽ voor al tvolc sijn grote onghelouichede eñ messuse. ¶ Ten eerstẽ hoe dat hi gheen priester en was. ¶ Tẽ anderẽ dat hy scheen messe doende. Ten derden dat hi lieden administreirde als of hy hẽ hedẽ thelich sacrament ghegheuẽ hadde. ¶ Ten vierdẽ dat hi biechte vandẽ priesters hoozde eñ vã gheestelicke personen / eñ andere mannẽ eñ vzauwẽ / eñ leyde hẽ lieden die hant vp thooft / als oft hijse ghe absolueirt hadde. ¶ Ten vijfstẽ dat hi ghe weist hadde in een Nonnẽ cloostere / daer hi hẽ onderwãt die Nonnẽ te administrerene het heleghe sacrament / eñ nam met sinẽ sondeghẽ handẽ die helege sacramenten hupter cybozie / eñ administreirde dye nonnẽ met onghewijde hostien / maer die sacramenten daer hi waende ghelt te ontfanghẽ / die ozboozde hi dan vã sinẽ vermalendyden dienste. Dese artijculen eñ vele meer andere warẽ ghealligiert vandẽ seluen doctuers. Niet yegenstaende dat dye voozseyde Joannes tanderẽ tijden gracie ghedaen was / ende hy was ghebannen eewelicke hupten Bisschopdomme van Doozmicke / maer hi en liets niet. Eñ daer õme was hy ghecõdampneirt / eñ al daer gheopenbaert die sentencie / die de Jugen vãder gheestelicke wet / daer yegenwoozdich sittende ouer hẽ ghewesen hadden in dye consistozie vanden bisschop vã Doozmicke / bi sinte Saluatozs kercke. Eñ was ghenouch in deser manieren. ¶ Eerst dat die voozß Joãnes ghenomẽ was sine crune. ¶ Ten anderen dat hẽ ontseyt was nẽ mermeer eeneghe kerckelicke pzomocie te ontfanghene. ¶ Ten derdẽ dat hi nemmermeer thelich sacramẽt vandẽ outare noch gheen vandẽ heleghe sacramenten ghebzuyckẽ en soude / dan alleenlic thelich sacrament vander biechte. ¶ Ten vierden dat hy sijn leuen daghe lanck inden kerckere blijuẽ soude / etende bzoot vã aermoeden / ende dzinckende watere van dzoufheden. Aldus was hi ghecondempneirt byden Jugen voozß / niet yeghenstaende dat die Jnquisituer verhaelde / dat dese voozß Joãnes vdient hadde / der weerlicker wet gheleuert te sijne / ende ghebarrent te sijne

uere aen eenen stake vã onghelouicheden maer die heleghe kercke toochde vp hem compassie/ ende dede hem gracie van sine mesdaden. ¶Nota.

¶Item die hertoge Maximiliaen aldus in tvelt sijnde/ hy reedt in alle syne steden/ daer garnisoen in lach/ eñ oock in andere steden ligghende in Henegauwe ende in Artoys/ eñ gaf hem liedē vele troostelicke woorden/ daer si seere in verblijt warē/ eñ hy track in die stede van Duway/ daer hy seer blijdelic ontfaen was/ eñ in sghelijcx te Valenchiene. Eñ waer dat hi track/ die Hoochbaliu van Ghendt/ ende dye ouerdekene/ metsgaders den garnysoene van ghendt/ reysden allōme met hem/ als verwaerders van sijnen edelen persoon ende lichame.

¶Item die Prinche verhoorende dat dye vã haet/ in Henegauwe niet gaernisoens ghenouch en hadden/ hy sandt daer mijn here van Merrewede met sijnen volcke/ die welcke die Capiteyn vã Haet niet ontfanghen en wilde. Want hy seyde dat hy volcx ghenouch hadde. Eñ mijn here van Merrewede gram sijnde/ eñ wech rijdende van daer/ passeirde ouer een Ryuiere/ daer een van sijnen ghesellen een lustich peert hadde/ twelcke peert al springhende vander brugghe scrickelde/ ende die goede man verdranc daer in die Riuiere.

¶Item daer naer sandt die Prinche noch een van sijnen edelen eñ vã sijnen bloede/ met vele colueueniers/ ende ander volck/ maer die Capiteyn van Haet en wildene nyet ontfanghen/ byden welcken twoorẽ heerschip wederkeerde/ ende hy passeirde ouer die selue brugge. Eñ sijn peert sprant in twatere/ eñ hi verdranc oock/ ter seluer plaetse.

¶Item den prinche dese twee quade marē horende/ hi trac selue mettē edelen eñ met die vã Ghendt binnen der stede vã Haet. Eñ daer dedy ondersoucken onder tghemeente vander stede/ wat dye cause was dat si sijn volc niet in en lieten. Sy seyden dat sijs niet machtich en warē/ wãt huerlieder capiteyn was vriēt vã die vã Doornicke/ wãt hi sandt die vã Doornicke coorne/ eñ ander vitaelien/ lancx den watere te schepe/ twelcke hy al dat iaer ghehuseirt hadde. Eñ wi cõmuyn vã Haet en mochtens nyet ghekeeren/ want die Capiteyn met sijnen volcke es binnen Haet machtegher dan wi sijn. Dus wart dye capiteyn terstont vandē prinche ghedaen vanghē/ eñ was een edel man eñ een Ruddere.

¶Item mijn heere vã Lingy schoon broeder vandē capiteyn voorẽ/ wart daer ghemaect Capiteyn. Eñ midts dyen dat doe half vastene was/ het gheliefde dē prinche tot sijnen wijue te ghendt te treckene. Eñ die hoochbaliu vã Ghendt eñ die ouerdekene met alle den volcke vã Ghendt/ quamen mettē Prinche binnen Ghendt met rijckelicken state. Eñ dit was vp den.xxvi. stē dach vã Sporcle. Anno.lxxvij. swoensdaechs vp den eersten auent vandē awette/ eñ dye Capiteyn van Haet voorẽ/ was mede binnen ghendt ghebrocht/ ghebonden in een vanden waghenē met bagaedgien. Eñ binnen Ghendt was grote blijschap van sprinchens comste/ eñ al tvolck quam mede binnen Ghendt/ eñ si waren binnen den seluen auende alle betaelt van harer saudye/ ende hem lieden was gheseyt dat si gaen souden elck in sijn ruste/ also si oock daden.

¶Item als die Prinche aldus hupten velde was/ ende weder te Ghendt ghetrockē doen versaemdē eene grote menichte vã vrauwen/ wel van vier mijlen varre/ eñ si droughē rijs/ stroo/ eerde/ eñ steenen/ ende maecten weder eenē wech vã pont awendijn tot Doornicke/ vanden welcken dye vrauwen groten prijs behaelden.

¶Item vp desen tijt was een persoon wonachtich te Doornicke/ maer hy was een vlaminc gheboren/ eñ hadde tanderen tijden saudye ghewonnen van die vã Brugghe. Eñ int qualick varen vander reyse te Spiere/ stac hi hem onder die fransoysen/ eñ quam allso in Doornicke.

¶Item dese wentelare als een recht verrader/ liep weder hupt Doornicke te bruschen heyre waert/ die hem wel betraudē/ want si hē ghesien hadden een pijckenier sijnde. Eñ hi horende te Cortrijcke/ dat die vã Brugghe weder ten parcke waert willen/ alsoo si oock daden. Hi als een valsch

verradere stal hem heymelic weder huyt Cortrijcke/ eñ ghinc te Doornicke tot den here vā Noyon/ hē segghende. Hy stelder sijnē hals ondere/ ghelieftde hē te treckene naer Spiere met volcke vā wapenē/ alle die vā Brugghe soudender blijuē moetē. Die heere vā Noyon sorchde bedroghē te sijne/ maer dandere sept so stijf/ eñ seyde ic sal mede treckē. Also dat die here vā noyon met groter macht huyt quam vp die van Brugghe/ maer hi en vantse niet so bloot si schoten.ij.serpentijnē naer die fransoysen. Dies seyde die voorš here vā Noyon. O verrader ghi wilt mi bedrieghē. Dander seyde/ trect vpplickē aē/ ghi vindtse sonder hoede/ also hi ooc dede/ god ōtfaerms.

¶ Item dese verrader weder ghekeert sijnde binnen Doornicke/ begheerde vā deser valschede groten loon. Men seyde hē vele schone woorden/ maer men gaf hem nyet so vele als hem wel ghenouchde. Dies hi int eynde huyt spijte brāt stichte in eenege huysen vā Doornicke/ staende buyten der barriere. Ende dat ghedaen hebbende/ hi liep te Rijssele waert/ eñ hi viel weder aen dye sijde van Vlaendren/ segghende vele lueghenen/ die hy in Doornicke ghedaen hadde.

¶ Item dye vā Rijssele hadden wel vandē brande ghehoort van Doornicke. Aldus ghinghen si ende gauen desen bedriegher ghelooue/ so varre dat mijn here vā Noyon vernam dat dese bedrieghere in Rijssele was/ hi screef eenē brief aen die van Rijssele/ dat si schuldich warē dien bouue quade doot te doen steruene. Want hi die ghene was die die Bruggelinghē verriet/ eñ int parc te Spiere aē brochte/ alsoot voorš es Eñ als die van Rijssele dit verstaen haddē si gauent den Prinche te kennene. Eñ hy was gheuanghen/ eñ in dye exame/ leedt hy alle dye waerheyt/ byden welcken dye voorš verradere was onthooft ende ghequarteleirt.

¶ Item in desen seluē tijt/ het gaernisoen van Oudenaerde dede vele exactien vpt landtvolck daer ontrent gheseten. Ende het gheuiel dat dye van Doornicke huyt quamē tot voor Oudenaerde/ besouckende auentuere/ wāt sijt nauwe soeckē moesten. Ende commende voor Oudenaerde/ die Capiteyn mijn heere vā Lutzenburch track yeghens die fransoysen. Ende si lieden huyt sijnde/ die vā Oudenaerde sloten hare poorten toe/ ende en wilden nyet dat haerlieder volc den gaernisoene te baten ghinck. Byden welcken het gaernisoen te tranck viel/ ende vele van hemlieden warender versleghen. Ende die cause was dese/ ōme dat si tvolck vander Casselrye van Oudenaerde selue beroofden van vitaelgie/ eñ andere goedē dat si ter stede waert brochten/ ghelijc oft fransoysen selue gheweist hadden.

¶ Item in tbeghintsel vander maent van Maerte/ so quamen vele duytsche heeren nederwaert/ onsen prinche eñ sijnē landen te bate/ eñ ooc meer andere heren. Eñ dye prinche ordonneirde wijselic sijne capiteynen. Waer of dat capiteyn generael was mijn here vā Symay. Eñ mijn here van Santreyn was Capiteyn vanden huysghesinne.rč.

¶ Itē die coninc Lodewijc vā Vrāckerijcke dye ēmer hē altoos met loosthedē behelpē wilde/ hy sandt sijne secrete bodē huyte in Vlaendrē/ ghelast met brieuē/ besegelt eñ gheteekēt met sconicx hāteekē/ die welcke bodē last haddē/ ōme te treckene by al dye opperste busschieters/ die si in Vlaendren vindē constē/ als dat si bydē Coninc wildē cōmē/ eñ hē dienē/ hi soudse alle grote heeren maken/ so varre dat een van desen valschē bodē quā byden alder oppersten busschietere vā onsen gheduchtē heere/ eñ leyde hē dese valschede voor ooghen. Eñ dese meester busschietere alle dijnck ghehoort hebbende/ hy gaft secretelic te kennen onsen prinche. Byden welckē dese valsche bode gheuanghē was te ghendt/ eñ ghehanghen aen eenē boom/ vp den.viij.stē dach van Maerte/ eñ was woensdach.

¶ Item vp den.xiij.sten dach vā Maerte/ doe vertrac die hertoge Maximiliaē huyter stede vā Ghendt naer Hollant/ ōme al daer als graue eñ prinche ontfaen te sijne Ende vp den seluen tijt warē te Brugghe groote menichte van selueren puweelen/ als cannen/ stoopen/ eñ nappē ghebrocht in dye munte/ ōme ghelt of te slane/ ende

dese juweelen waren vā ouden tijden toe behoorende den Hertoghe Phelips eñ den hertoghe Kaerle saligher ghedachtē / wāt dye Prinche Maximiliaen / moeste ghelt hebbē / ō sijne orloghe mede te sustinerene.

¶ In dese selue maent vā Maerte was be ghinnē te decken die kercke vandē Wille minen / byder Ghendt poorte met blaeu wen scaelien.

¶ In desen tijt woonde een Jonckman te Duynkercke / ende was daer cloclupdere / ghenaemt Jan van Seuere / dye welcke vp sijne clocken speilde alle maniere van ghestelde liedekins / eñ alle Hymnē / ende Sequenciē / Kyrieleyson / eñ alle kerckelic ke sanghen. Twelcke men daer te voren noeyt ghehoort en hadde / eñ was een gro te nyeuwichept / ter eeren van gode.

¶ Item swoensdaechs in die goede weke / ende was den .xviij. sten dach vā Maerte. Anno .lxxvij. doe wijede Ferricus / bisscop vā Doornicke het helich Crisma in onser vrauwen kercke te Brugghe indē choor / twelc men te Doornicke pleicht te doene / maer midts der orloghe / soe en wilde dye Bisschop te Doornicke niet wesen.

¶ Itē als de prinche aldus te Hollāt waert was / soe begonsten dye fransoysen weder haer gaerde uyt te steken / eñ quamē .C. L. carrē met vitaelgien / elc met eenē peer de te Doornicke / maer sy reden ōme / om daer te gheraken. Maer mijn heere van Meerwede / sloucher inne van achtere / eñ creech wel die .L. carrē / eñ daer bleuer vele doot eñ ghewont aen beeden sijden. Ende dit was ontrent dē .xxi. stē dach vā Maerte. Anno .lxxvij.

¶ Item als dye Hertoghe Maximiliaen vertrac uyt Ghendt / hi quā te Bouchou te / maer het was altoos so stormelic wede re / dat die scippers niet auentuerē en dor sten ouer te varene. Maer ten fijne si voe ren ouere / ende quamē te Vlissinghe aen landt. Eñ dye prinche was gheleet in tca steel te Zouburch daer hi blijdelic ontfan ghen was van die van Middelburch. Eñ dye Prinche daer rustende / daer quamen bi hē ghedeputeirde vā Hollandt / eñ si ba den hem dat hy eerst in Hollandt trecken wilde / eñ daer tlant besweeren / ghemerct dattet recht was / eñ soe vañ ouden tijden behoorde te sijne. Maer mijn heere Lode wijck vanden Gruythuyse die seyde uyt ter name vandē Prinche. Aenghesien dat die prinche in Zeelant was / ende dattet so stormelic eñ moeyelic weder was / eñ oock mede dat hem haestelic behoufde te keere ne ten lande van Vlaendren waert / te He negauwe / eñ te Artoys / eñ te Brabandt / om dye landen te beschermene yegens dē coninc van Vranckerijcke / so badt hy den ghedeputeirden van Hollant / dat sijt als doe in gheene verminderthede nemen en wildē / maer pacientich sijn / dat hi in Mid delburch cōmen soude / eñ al daer tlant vā Walcheren besweeren. Eñ dese ghedepu teirde alle nootsaken aensiende / si waren te vredē. Aldus quam die Prinche binnen Middelburch / in die maent van Maerte / eñ al daer dede hi sijnen eedt ouer tlant vā Walcheren / ontrent der noene.

¶ Itē ontrent dē .xxvi. sten dach vā Maer te quamen dye vā Doornicke te Ronche / eñ si wonnen die plecke van Ronche / tvolc verslaende / ende vanghende / ende stelden Ronche in gloede. Ende dye van Ronche stelden hem vromelick ter weere / maer sy waren uyt ghedreuē eñ versleghē. Daer naer maecten die vā Ronche weder hooft metsgaders eenen man vā Ghendt / ghe heetē die gheest / die welcke capiteyn was vander groen tente / ende sy deden soe vele vromicheden / dat si dye Fransoysen uyt Ronche verdreuen / eñ sloughen grote me nichte doot / so dattmen die doodē vant wel een mijle varre ligghende. Eñ al den roof was hem lieden ghenomen / wāt tgarni soen van Henegauwe quam vander een der sijde den vlaminghen ter bate. Eñ vā onser sijde bleuen ontrent .xvi. mannē / eñ eyndelick die vlaminghen midts die van Henegauwe die behildē tvelt. Maer Ron che was eerst verbarrēt. Eñ binnē Door nicke was doe groote aermoede ende ghe brec vā leifstocht / van baruijnghe / van fo raedgie / van soute / van coorne / ende vā an dere vytaelgie.

¶ Item vp den laetstē dach van Maerte. Anno .lxxvij. so trac die Prinche Maximi liaen in Hollant / ōme tlant daer in rechtē

te stellene. Eñ die drie leden vanden lande vā Vlaendren die trocken bi hem te Dordrecht/ eñ quamē bi hē tē daghe/ als bouē ōme dē prinche te bidden dat hi cōmē wilde/eñ hem haesten te Vlaendren waert al so hy beloeft hadde/want die Fransoysen deden seer groot ghewelt vp Vlaendren.

Dit ghescjiede binnen den iare van.lxxviij.

Tem was gheordonneirt dat men duytsche saudenierē hueren soude/ōme die oorloghē te sustineirene. Maer volc van Brugghe/ iae die meeste menichte en wilden daer toe gheen ghelt gheuen/ maer si seydē datmē volck nemen soude dat in diueersche plecken vā Vlaendren verdreuen was/eñ hē lieden wel betalen/ maer sy en wilden gheen ander volc hebben ghenomen dan vlaminghen.

Item seydē ooc die Dekens van Brugghe/datter gheē minne in bringhē en soude/dat die van Ghendt selue huyt trecken souden/ eñ dat die van Brugghe vreimde liedē huyt seyndē souden. Op welcke questie eene vergaderinghe ghehoudē was/ tsaterdaechs naer paesschē. Anno.lxxviij. Eñ tsanderdaechs daer naer waren dam bochtē weder vgadert vp tselue stic/maer volc vā Brugghe en wilde gheen vreimde saudeniers/ eñ si en wilden gheen sault pemende gheuē dan vlaminghē/eñ si wilden tghelt weder ghekeert hebbē dat ghegheuē was om die duytschē te betalene.

Op den derden dach van April was begrauē meester Heyndric rutere een weerdich doctuer in Theologyen.

Op den.viij.sten dach vā April quamen die vā Lens eñ vander Gasseye/ eñ quamē vā Doornicke/voor dye stede van Ryssele/ daer mijn here Daneel vā Meerrewe met ten garnisoene vā Ryssele teghē trac/daer seere ghevochtē was. Eñ daer bleuen ver sleghē bedt dan drie hondert persoonē/ eñ wel.lx.fransoysen warer gheuanghē. Eñ vā onsen liedē bleuer maer.vi.doot.

Item vp den.x.sten dach vā April. Anno lxxviij. ghinc inne het groot aflaet te brugghe/ghesept het iaer van gracien eñ gheduerde tottē.v.sten dach vā Wedemaent/ eñ dien dach al elc mensche gheuende also vele als hi binnē eender weke vteerē soude in spijse eñ in drancke. Dies moeste elc mēsche visiterē die.vij.kerckē.viij.daghē lanc gheduerende. Eñ dye vā buyten der stede waren/ die souden ontstaen met drie daghen te gane.

Dit waren die seuen kercken.

Eerst onser vrauwen kercke
Sint Saluators kercke
Sinte Donaes kercke
Sint Jacobs kercke
Sint Gillis kercke
Sinte Wouburghen kercke
Sinte Cruys kercke buyten Brugghe

Ende dese gracie gaf die paeus Sixtus die vierde/ōme der orloge wille die tusschē Vranckerijcke eñ Vlaendren was/soe dat menich mensche te Roome nyet gaen en mochte/twelc een groot cōfoort was voor meneghen groten sondare.

Item vp den.xx.sten dach van April doe ledē duer die stede vā Brugghe.viij.c mannen te peerde int vulle harnasch/die welcke personē haddē elc een swarte bende vā lakene / met eender witter.S. ghecroont eñ besaeyt met ghelúwe sint andries cruycen/die welcke.viij.c personē huyt ghesonden waren huyter name vāder stede van Brugge/ eñ haerlieder capiteyn was mijn here van Bryane. Maer die bastaert van Simpol die bleef den dienst vuldoende in die orloghe eñ vp twelt/bydē.iij.coninghē buytē Brugge. Daer warē si alle betaelt vā eender maent te voren/ ten coste vāder stede vā Brugghe/eñ sy quamē ter cruys poorte inne/daer die Burchmeesters van Brugghe voren reden/ eñ deden gheleede volc van wapenen tot buyten der smede poorte. Twelc gheselschip seer schone om sien was/wāt het warē alle huyt ghelesen mannen huyt Henegauwe/ huyt Artois huyt Vlaendren/ eñ ooc sommeghe duytschen / eñ was al volc dat wel ter wapene ghewuene was. Eñ dese trockē sterckelic yeghen dye fransoysen.

Op den.xxi.sten dach van April/eñ was dijsendach/so quam me vrauwe vā Bour

goengien Marie in Brugghe sittende in eenē ofbare alleene/ met een cleen maechdekin in haren schoot/ eñ al haer ioncfrauwen volchdē haer in rijckelicke waghenē eñ si was gheacōpaengiert met vele herē eñ vrauwē/ ende quam van Ghendt.

¶Als die hertoghe Maximiliaen in Hollant eñ in Zeelandt ghereist hadde/ende als die Prinche beede dye landē besworen hadde/ doe trac hi ouer naer Antwerpen/ eñ die vā Ghendt trockē met state metten Prinche tot Antwerpen toe/ eñ baden den prinche dat hi met hem lieden te Ghendt waert wilde cōmen/alsoo hi dede. Eñ dat was om tcōmupn van Ghent te papene/ of si souden anderwaeruē een wapeninge ghemaect hebben. Eñ die prinche binnen Ghendt cōmende/ hi waser eerlic ontfanghē. Eñ met vele soete woordē totten volcke sprekende/ so stelde hijse te vreden/ende bleef dien nacht te Ghendt. Ende die van Ghendt haddē wel ghewilt dat die Princesse vā harē eersten kinde ghelegghē hadde te Ghendt. Maer die prinche seyde dat die heren vandē Topsoene nyet en waren vanden auyse. Eñ die vā Ghendt hadden wel ghewilt dat die prinche sijn Topsoen te Ghendt ghehouden hadde. Maer dye prinche die seyde/dat die herē vandē Topsoene gheslotē haddē datment te Brugge houdē soude/eñ dat om sekere causen/also dat die van Ghendt ghepaeyt waren. Eñ hi quā vā daer te Brugge/daer hi sauents in quā met toortsen/ vp den.xxiiij.stē dach vā April. Anno.lxxviij. met schonen state/ eñ met sijnē trompetten voor hē/ eñ sijne Heraulten alle vercleet met wapenrockē vā sijnen landen/eñ daer naer quā hi ghereden tusschen sijne Artchiers/die neffens hē te voet ghingē/ maer sy en haddē noch gheen seluerē iornepen naer dhoude costume. Van welcker incomste die van Brugghe seere grootelick verblijt waren/ alst recht was.

¶Item in desen seluē tijt so was een tractiet vā paeyse ghemaect tusschē den hertoghe Maximiliaen voorś/eñ dē Zwitsen. Maer die Zwitsen wildē dat die opperste stede vā alle den landē die die Prinche aen vrau Marie sijne geselnede behuwet hadde harē seghele aē voorś tractiet hanghē souden/in teekene van paeyse/ als nēmer meer wrake te doene vā hertoghe karels doot. Eñ daer ōme trac die prinche vā Antwerpen ouer Ghendt/ eñ hi ghinck selue in die Schepen camere hare seghelinghe begheerende. Maer die vā Ghendt seydē dat si eerst met die vā Brugghe sprekē wilden. Aldus quamē die vā ghendt te Brugghe/eñ daer was die seghelinghe vanden Zwitsen ghecōsenteirt bi vriendelichedē.

¶Item in tselue iaer vp den.xxv.stē dach van April. Anno.lxxviij. ende was Sinte Marcx dach/ doe gheuiel een wonderlicke bloetstortinghe binnē der stede vā Florencen/eñ dat al om thouē sittē vā diueerschen gheslachtē/die ten voorś daghe quamen wel ghewapent/ ende groot volcke met hē liedē brijnghende. Die Cardenael vā Aduincla Petri eñ die bisschop vā Pijsen waren binnen der stede al ghewapent eñ voorsien ōme doot te slane/ het geslachte vā Cosime eñ Medecys/ eñ sy sloughen doot grote menichte vā haren volcke/ soe varre dat tgheslachte van Medecys hem seere sterckelick te weere stelden/ metsgaders dye hulpe vanden cōmune/eñ si versloughen hare vyanden/eñ vijnghen den Cardenael voorś/ ende ooc den Bisschop. Eñ waren daer naer gheiusticiert/ eñ vele vandē anderen waren ghehanghē metten hoofde nederwaert als valsche verraders. Wāt si quamen om die stede vā Florencen te beroouene/eñ te destrueirene.

¶Item als dye Hertoghe Maximiliaen te Brugghe in quam ten daghe voorś/ so quā met hem een iongheline te peerde in vullē harnasch/ghehelmt eñ met een glauye in die handt/ ende sijn peert was verdeckt met eender couuertuere van ledere/ ende beschildert met traelgyen/ daer een iongheline in ghesloten was/eñ een ioncfrauwe hem dye hāt biedende. Ende daer stont ghescreuen. Je suys trauelgies. Eñ dese iongheline hiet Honoratus/ ende hi was een vroom man vā wapenē. Hi hadde den coninck van Vranckerijcke ontboden dat hy quade cause eñ onrecht hadde yeghen onser princerssen landē/ maer dat dye voorś Princersse goede cause eñ goet

recht hadde haer landen te beschuddene/ eñ haer seluen te verweerene/ eñ dat wilde hi in eenen camp tusschen twee sonneschijnen bewijsen yegens eenẽ edelẽ fransoys/ die die coninc yeghẽ hẽ stellen wilde.

¶ Item die coninck vã Vranckerijcke gaf desen Honoratus vrij gheleede ome te cõmene Tatrecht / ende daer sijnen camp te vulcõmene yeghens eenen fransoys dye hi hem leuerẽ soude. Eñ dit was dye cause dat die voorẽ Honoratus reedt in sijn vulle harnasch voor den prinche/ daer hi orlof aen nam / ende track tot sijnder dachuaert waert. Eñ tes waer dat daer te voren een fransoys quam bi saufconduyte voor dye stede van Valenchiene/ ende hi begheerde te rijdene met scherpen glauyen teghens eenẽ Bourgoengioen. Te wetene wie dat den anderẽ vã leuendẽ lijue ter doot brochte/ die soude daer mede winnen peert ende harnasch. Eñ die fransoys dye coos huyt seuen Bourgoengioenen. Emmer dese voorẽ Honoratus aenghinck den Camp/ ende ghecreech dye victorie yeghens den voorẽ fransoys/ want hi hem met sijnder lanchie duerreedt. Dies wan hi sijn peert eñ harnasch als voorẽ es.

¶ Ontrent den seluẽ tijt was een wonderlic dinc ghesien in Vrãckerijcke/ vã Lyons sur la Rone totter stede van Orlyens gheleden. Daer worden alle die wijngaerden verbrandt vanden ongheweirte. Ende in sghelijcx bedarf al tcoorne dat daer ontrẽt vp tvelt stont. Voort was daer een eertbeuijnghe wel. viij. daghen lanck. Voort soe sachmen groot volck van wapenen commen in die lucht / al of si die gheheele weerelt te nieten ghedaen souden hebben. Eñ nyement eñ wiste vã wanẽ dat si quamẽ/ noch waer dat sy weder beuoeren/ twelck een wonderlic teeken was.

¶ Item noch bouen desen so quã een capiteyn ghereden huyt Vranckerijcke vanden fransoysen/ daer hy een schaepherder vandt vp een velt by sijnen schapen/ eñ hy vraechde den schaepherdere of hy gheen broot en hadde. Hi seyde iae hi/ ende hi gaf den capiteyn een gheheel broot/ maer als men dat broot open sneet / soe lieper root bloet huyte.

¶ Hier naer volcht

tbeghinsel vanden Toysoene/ ghehouden tsinte Saluators in Brugghe/ byden hertoghe Marimiliaen. Anno. lxxviij.

Item in dit selue Jaer/ sdaechs voor Meyauent/ doe was dye voorkercke van Sinte Saluators/ al behanghen metten Tapijtsen vandẽ Prinche. Te wetene die edel hystorie vã Gedeon. Eñ aen beede dẽ sijdẽ wast ghebaelget eñ toeghelokẽ/ met barderen ouerdect / hanghende met swarten lakẽ vandẽ thoıre tot der Choor duere toe. Eñ voor den docsael was ghemaeckt eene viercante staedgie / al ront õme beloken/ eñ bouen waren stedgen ghemaeckt õme die heeren vp te sittene/ aen beeden sijden. Voort vp thende tẽ choore waert/ daer stõden twee costelicke setelen/ deene hoogher dã dander. Te weten die sijde Noortwaert was die hoochste setele/ ende dese staedgie eñ setelẽ voorẽ warẽ alle becleet met nyeuwen swartẽ lakene/ also wel onder die voeten als ontrẽt die setelẽ/ eñ den choor vander seluer kercke was seere chierlic behanghen met costelicke tapijtserye. Eñ die hemelinghẽ eñ voyen vandẽ ghestoelte dye waren of ghedaen/ eñ daer was bouẽ ghelept een nyeuwe lijste/ lancx duere aen beeden sijden/ eñ lenen ghemaect daermẽ dye tabernatulen vandẽ Toysoene bouen stelde/ om aen te hechtene. Ende den hoghen outaer was rijckelicken verchiert / want daer vp stondẽ die. xij. Apostelen/ die welcke waren van fijnen goude/ die den Prinche toebehoordẽ / eñ groot schat weerdich waren. Ende dit aldus ghedaen sijnde/ so ghebuerdet dat die prinche Marimiliaen dye oordene vanden gulden vliese aen nemen wilde / eñ oock Ruddere ghesleghen wordẽ. Aldus dan vp den heleghen Assencioens dach/ ende was Meyauent doe begonste men weerdelicke die hoocheyt vãden edelen Toysoene/ ende dat in deser manieren. Eerst so quamẽ die Herautlen alle met nyeuwẽ wapenrocken/ twee en twee te samen. Daer naer dye Herault vanden Toysoene/ eñ neffens hẽ was gheleet een

schoon ghesadelt peert al vercleet met swarten lakene totter eerden toe/ eñ inden sadele lach een gulden cussen/ eñ daer vp eene nyeuwe swarte huycke/ daer dye guldene oordene vp lach/ twelck was deerlick om sien/ wãt het beteekende dat die hertoghe kaerle daer vp ghesetẽ soude hebbẽ. Daer naer quam die Tresorier vanden Toysoene meester Jan de gros/ daer naer quã die Greffier vanden Toysoene/ daer naer die bisschop van Doornicke eñ dye president. Daer naer quamen eerst mijn heere van Symay/ mijn heere vã Nassauwen/ mijn heere vanden Grupthuyse/ mijn here vã Lannoy/ mijn here van Rauesteyn. Eñ dese haddẽ alle nyeuwe swarte huyckẽ aen/ eñ daer vp die oordene vanden Toysoene Eñ dese ghinghen in rijckelicke ordõnanchie/ eñ quamẽ vp die staedgie voorß/ daer twee schoone steeghers ghemaect warẽ/ deene om vp te cõmene/ ende dandere om ten Choore waert neder te gaene/ welcke steeghers ooc al vercleet waren met swarten lakene. Ende dese voorß heeren vandẽ Toysoene aldus bouẽ sittende/ so was vp den hoochsten stoel weerdelic gheleyt een nyeuwe swarte huycke/ ende daer vp dye oordene vanden gulden Vlyese/ dye welcke brochte eerlick voor sijne borst dye Herault vandẽ Toysoene/ ghedaen sijnde vã dẽ peerde voorß. Ende dat neder gheleyt hebbende/ hi knielder weerdelic voren/ eñ bleeffer duergaens neffens staende/ maer die voorß heren vander oordene ghinghẽ weder of/ eñ si haeldẽ den Prinche ter kercken waert/ dye welcke quam met schoonen state metten Bisschop vã Mets/ ende met eenen Legaet/ in die presentie van vele gheestelicke prelaten/ als den Abt vanden Eechoute/ den Abt vandẽ Dunen/ dẽ Abt vander Doest/ van sint Andries/ eñ meer andere. Eñ die prinche hadde aen eenẽ selueren keerle/ eñ hi ghinck bouen sitten in den nedersten stoel/ daer een swart gulden cussen in lach/ eñ sijn sweert dragher stont inden middele met eenẽ costelicken sweerde metter scheede/ altoos metten blooten hoofde. Ende doe ghinghen die heren vanden Toysoene weder sitten aen beeden sijden/ elck in sijn plaetse. Ende daer dede die Bisschop van Doornicke een Sermoen/ wel een huere lanc gheduerende. Eñ daer naer mijn here die President dede ooc een lanc relaes dat schone was. Eñ al dit gheeyndt sijnde/ so spraken die heeren vanden Toysoene te samẽ/ ende daer in dyen raet stonden si alle mettẽ blooten hoofde voor tcruyce. Eñ die Prinche trac tsweert huyter scheede/ ende hi gaft mijn heere vã Rauesteyn in die hant/ ende hi knielde nedere ende mijn heere van Rauesteyn gaf hem den Ridderslach. Ende dat ghed[illegible]en sijnde/ die Bisschop van Doornicke dede hem daer den eersten eedt doen/ aengaende den Ridderschepe. Ende doe ghinghen mijn heere van Rauesteyn ende mijn here van Lannoy inden Choor/ ende si haelden den bouck metter Euangelien/ ende dat helighe cruyce/ eñ gauent dẽ Prinche te cussene/ ende doe ghinghen die heeren vanden Toysoene alleen inden choor/ hare swarte huycken of doende/ eñ die prinche ghinc mede/ ende sy quamen weder bouen/ alle ghelijc met peersche fluweelen heucken/ costelick gheboort van goude/ ende ghinghẽ weder sitten elck in sijn plaetse/ eñ die prinche was doe ghestelt inden opperstẽ setele/ oock ghecleet met een peersche fluweelen heucke/ ende si hadden capproenẽ van ghelijckẽ vp hare schouderen. Doen brochte die Bisschop van Doornicke den eedt vanden Toysoene in ghescrifte/ ende hy leyde den bouc metter Euangelien eñ tcruyce in Sprinchens schoot. Daer naer quamẽ dye herẽ vander oordene knyelen voor den prinche. Eerst mijn here vã Lannoy/ eñ swoer dẽ prinche goet eñ ghetrauwe te wesene. Waer of mijn here vã Doornicke elcken sijnẽ eedt staefde/ met eender stole aen/ ende hy custe dẽ Prinche aen sijn kake. Daer naer soe quam mijn heere vã Rauesteyn/ dye selue belofte doende/ ende cussende/ alsoot voorß es. Daer naer quã mijn heere vanden Grupthuyse/ ende dede van ghelijcken. Daer naer mijn heere van Symay/ ende mijn here van Nassauwen dede ooc alsoo. Doe leyde die Prinche sijn hant vp thelich cruyce/ eñ mijn here vã Doornicke die staefde hẽ sijnẽ eedt vã ghelijcken/ ende hi swoer den voorß herẽ goet

en ghetrauwe te sijne. Ende doe quamen mijn heere vã Doornicke/ mijn heere dye Tresorier vandẽ Topsoene/ ende mijn heere dye Greffier vanden Topsoene/ eñ dye Herault vanden Topsoene/ dye welcke al vanden seluen fluweele hadden costelicke abijten aen. Eñ sy leyden al haer handen vp die heleghe Euangelie/ ende swoerẽ alle goet eñ ghetrauwe manñẽ te blijuene. Eñ dit ghedaen sijnde/ doe quã mijn here van Lannoy/ als die outste heere vanden Topsoene van dye daer waren/ ende hinc den Prinche die edel oordene aẽ sijnẽ hals Doe speilden die trompetten seer blijdelic eñ dye heren ghinghen ten choore waert/ õme den dienst te hoorene/ eñ die Prinche in sghelijcx. Ende elck heere ghinck staen inden choor onder sijne wapene. Te wetene dat hertoghe Karels wapene hinck al der opperst bouen den tafereelen vanden Hertoghe Maximiliaen. Eñ daer stondẽ also vele barnende keersen alser heerẽ waren inden Topsoen behoorende/ eñ elc met ter wapene van eenen heere. Ende die Herault vanden Topsene die riepse alle te cõmene ter offerande/ of haer stedehouders te seyndene. Eñ alst tijt was ter offerande te gane/ doen quã die Herault vandẽ Topsoene/ eñ hi knielde voor hertoghe karels tafereel/ ende hy namt weerdelicke in sijn handen eñ droucht ten outare met eender barnender keerse/ ende daer offerde hi het voorš tafereel. Eñ dat ghedaen sijnde/ hy blies dye keerse hupte/ in teekene dat dye hertoghe Kaerle ouerleden was/ daer alle die heeren õme wordẽ traenooghende. Doe ghinc die voorš Herault vandẽ Topsoene/ ende drouch den hertoghe Maximiliaen een keerse al barnẽde/ daer mede dat hi offeren ghinc/ eñ doe die andere heeren alle vã ghelijckẽ/ ghinghẽ offerẽ als vorẽ. Doe warẽ die siedgen vandẽ vier Coninghẽ die die oordene hadden/ te wetene dye coninc vã Inghelant/ vã Castijlgien/ van Aragoen/ eñ vã Napels/ alsoo costelicken bereet/ als of si daer selue in persoone ghe weist hadden. Eñ viere heren vanden houe offerdẽ hupter name vandẽ voorš vier coninghẽ. Maer Phelippe pot here van Crieuekuer/ eñ meer ander heren/ midts dat si daer niet en warẽ/ en warẽ daer niet gheroupẽ/ noch en hadden daer oot gheene keersen. Eñ als die messe ghedaẽ was reden si weder met schonẽ state in goeder ordõnanchie ten houe waert. Eñ die prinche reet seer rijckelic met eenẽ goudẽ lakẽ keerle/ metter oordene aen vandẽ Topsoene. Eñ dit ghebuerde al vp dẽ Assentioens dach/ ende was Mepauent. Anno. lxxviij. Eñ sachternoẽs quamẽ si weð ter kerckẽ waert/ waer of hier volcht Tincarnatioẽ.

Het ionck vanden haren
Tsijnen twijntich iaren
Woude tstopsoens pleghen
Mepauent te Brugghe
Tsint saluators vlugghe
Was ridder ghesleghen.

¶ Item mer vrauwe vã Bourgoengiẽ was in een saelgie simpelick ghecleet/ met hueren ioncfrauwẽ vp den docsael tsinte Saluators/ eñ saghen alle dit schone misterie twelc seere deuoot was om sien/ eñ groot bediet in heist/ eñ es ghesproten hupt grooter edelhede.

¶ Dit es den Tijtel vanden Hertoghe Maximiliaen.

Maximiliaen bijder graciẽ gods Archeduc/ hertoge vã Oostenrijck/ vã Bourgoengien/ van Lotrijcke/ vã Brabant/ vã Stiere/ vã Charinthen/ vã Charniole/ vã Lymburch/ vã Luttenburch/ eñ van Gheldre. Graue van Vlaendren/ vã Thirol/ vã Artoys/ vã Bourgoengien/ Palatijn vã Henegauwe/ van Hollant/ vã Zeelant/ van Namen/ ende vã Zutphen/ Marcgraue des helichs rijcx/ here van Vrieslant/ van Salijnes/ eñ van Mechelen.

¶ Aldus hanghen dye Tafereelen sint Saluators. Eerst aen die Suytsijde.
Eerst die hertoghe Maximiliaen
Jan coninck vã Aragoen eñ vã Nauarre
Ferrant coninck van Napels
Anthonis vã Croy graue van Porchieu
Jan de Meluun here van Antoengne
Jan de Neufcasteel here vã Montaghu
Phelippe pot heere dela roosde
Lodewijc vã brugge graue vã wijnclestre

Phelips vã crieuecuer/heere vã Coordes
Jaques van Lutcenburch.
Jan van damas here van Clessy
Lodewijc de halon/ here vã casteel guyon
Phelips vã Sauoye here van Bresse
Jan van Lutcenburch graue vã meerle
Phelips vã croy graue van Symay
Jan de roukempre heere van Beuere

❡Aen die Noortsijde.

Edewaert coninc van Inghelant
Ferrant vã castilgien prinche Daragon
Jan hertoghe van Alentson
Begghe de lannoy here vã Moulenbas
Simoen de la layn here van Montaghu
Heyndric vã borssele heere vander veke
Jan van Anchyber
Reynout van Breederoede
Jan hertoge van Cleuẽ graue vã marcke
Jan van lannoy heere van lannoyt
Anthonis bastaert van Bourgoengien
Adolf van cleuen here van Rauesteyn
Adolf hertoghe van Gheldre
Gwy vã Hymbercourt/graue ꝛc.
Inghelbrecht graue van Nassauwen

❡Dese naeruolghende heren sijn ghe presenteirt die oordene vanden gulden Toysoene.

Eerst die keyser vandẽ roomschen rijcke.
Die coninck van Hongheryen
Den rijcken hertoghe van Beyeren
Die hertoghe van Zassen
De marckijs van Brandenburch
De marckijs van Baden
Die graue van Rommondt
Die graue van Simpol
Die Palsgraue
Mer ioos de la lain hofmeester vãdẽ prĩce
Die here van Fyenes
Eñ daer was een nyeu ridder ghemaect meester Jan van Bouweryes

❡Item des anderdaechs sauents/eñ was vrydach/eñ meydach/so quamẽ die voorẽ heeren weder in ordõnancie ter Vigelyen waert/al ghecleet int swarte/ende op den tweeden dach vã Meye quamẽ sy weder ter sielmesse/offerende ouer alle sielẽ naer die costume. Eñ onder die Tauereelen vã den Toysoenen/daer die herẽ doot of waren/daer hinc een swart laken. Eñ ooc die wapenẽ vandẽ seluẽ doodẽ heeren ne had den gheenẽ tymmer bouẽ/ maer hinghẽ aen riemkins vã pointratuerẽ. Eñ op dẽ seluẽ.ij.stẽ dach vã Meye quã sulcke nieu mare vandẽ fransoysen int hof vãdẽ prinche/ als dat die prinche binnen den seluen auende ontrent den.ix. huerẽ indẽ auent/ met sijnen volcke track te Ghendt waert õme met haesten bi sijnẽ volcke te wesene Ende si redẽ naer Eeclo/daer sauents spade was een bancket ghereet ghemaeckt/ ende naer den banckette dedemen dẽ prinche verlichtinghe van sijnen harnassche/ eñ si reden alle dẽ nacht tot dat si te ghendt quamẽ/twelc was smorgens ten.iiij. hueren inden nuchtenstont. Aldus en sach die prinche op dien tijt nyet den õmeganc vã Brugghe / daer nochtan om sijnen wille grooten cost ghedaen was / meer dã men ghewoonlic was vã doene/want alle dye schotters vandẽ drie boghẽ warẽ al nyeu we ghecleet. Eñ die spelen van thouekin/ vã tauentmael/eñ meer andere stickẽ der Passien ons heren aengaende/warender ghetoocht/ twelck seere rijckelick om sien was / ende binnen meneghen iaren nyet ghesien en haddẽ geweist. Maer die princesse die bleef te Brugge/ ende dye sach al die chierlichede diere ghedaen was.

❡Itẽ die poorters eñ ooc vele ambochten hadden groten cost ghedaen vã nieuwen abyten te makene/ende dat al ter eere van den hertoghe Maximiliaen/eñ vã sijnder Princesse.

❡Op den vierden dach vã Meye/eñ was een maendach / doe reden eeneghe vandẽ herẽ die nyewelinghe die oordene ontfanghẽ hadden/ alle in wittẽ abijten ter kercke waert mettẽ Eraulden voor hẽ lieden/ ende die Tresories/eñ Secretaresen/ naer die costume. Ende me vrauwe van Bourgoengien quã oock ter kercke met haren state / daer datmen sanck een solempnele messe vanden heleghen gheest. Eñ dit waren die herẽ die met haer reden.

Die graue vã Rommondt
Die graue vã Simpol
Eñ mer Joos de la lain

❡Op den.v.sten dach vã Meye/soe reden weder met state ter kercke dese naeruolgende herẽ/ met harẽ costelicken peersche

fluweelen mantels aen. En die Grauden en Secretarisen vande Topsoene met hē lieden seer costelic ghecleet. En dit waren die voorſ heeren.

Mijn heere van Rauesteyn
Mijn heere van Lannoyt
Mijn heere vanden Gruythuyse
Mijn heere van Symay

Item vp den seluē tijt dat die prinche aldus besich was met sinē topsoene te brugghe/ doe so warē die fransoysen met grooter macht voor dye stede vā Condeyt. En daer was binnē een Capiteyn/ gheheeten mijn heere van Mijngheuael/ die welcke hadde by hē vele diueersche saudenieren/ die hē vromelicke weerdē. Maer die fransoysen deden so groote cracht vp die stede vā Condeyt/ dattet een wonder was/ also dat die duytschē droughen ouer een dat si ter sijden huyt treckē soudē/ en bespringhē die fransoysen vā achter/ het welcke mijn heere vā Mijngheuael wel ghenouchde/ en hi lietse huyt treckē. Maer also gheringhe als die duytschen huyt warē/ so woudemen segghē dat hi die stede ouer gaf/ in den handē vanden fransoysen/ en hi vloot naer Oudenaerde/ en quā hē seere excuseren yeghens den Prinche/ maer die duytschen seyden hem aen/ dat hi wech ghelopen was/ en si dedē so vele dat hi gheuanghen was/ en gheuoert binnen den castele vā Repelmonde. En dit gheuiel vp den vi. stē dach vā Meye vp eenē woensdach.

Item die hertoghe Maximiliaen track terstont binnē der stede vā Haet in Henegauwe/ teghen sijne vianden/ en van daer binnen Berghen. Ende die Prinche was ontrent. xvi. duysent mannē sterck. En hi en sijne vianden en waren bouen drie mijlen niet verscheeden.

Op den. viij. sten dach vā Meye drouch men te Brugghe eene deuote processie generale/ mettē drie fierters/ sinte Donaes/ sinte Baselis/ en sinte Loy. En ghinghen die voorſ processien huyter burch duer de hoochstrate/ voor by dē Jacoppijnen ouer Deecoutbrugghe totter marckt/ duer die steenstrate/ voor by sinte Saluators/ duer die dweerstrate/ voor by mijns heren hof/ voor die boornecamere/ ende voor by sinte Christoffels kercke/ ouer die plaetse mauberch/ weder tsinte Donaes/ daer elc priestere en elck kint in die processie droughen een barnende keerse in die hant/ en menich andere deuote mānē en vrauwē droughē barnende keersen vā wasse/ twelc seer deuoot om sien was/ en vele liedē ghinghen wullen en baeruoet. Ende mijn here van Doornicke ghinck mede in die voorſ processie/ ende dede selue die messe te sinte Donaes. En dyt was om gode te biddene by sijnder gracie/ om victorie te hebbene yeghens die vreeselichede vandē coninck vā Vranckerijcke/ waer of dese vier reghelē bewijsen Tincarnacioen.

O weerde patroonen hebt onser vpseye
Versaghende der gallē wreede porreye
Wy droughē hu vp den achstē vā Meye
Nu behoet onsen prinche vā ghescreye

Hier naer volcht een and Incarnacioē in walsche.

Saint donaes saint boniface saint eloy
Impetrees nous victore contre le Roy
Qui riens ne tient/ ne sel ne soy

Op desen seluen tijt/ so bleef me vrauwe vā Bourgoengien in haer hof te Brugge daermen groote ghereeschap maecte yeghens haer gheligghē/ want si seer swaer met kinde ghinc. En midts dien dat si soe naer haren tijt ghinc/ soe was dat weerde helich bloet vā eenen priestere al ghecleet/ ghedreghen tot haer met barnende toortsen. En eeneghe vanden gheselschepe vā den heleghen bloede/ die ghinghen mede met hueren keerels vā cledinghe/ maer thelich bloet was ghedreghen ouerdeckt met eenen rooden fluweelen cleede. Ende dit was vp den. xvi. sten dach van Meye. Anno. lxxviij. binnen der tijt vanden pardoen en gracien.

Item vp den. xviij. sten dach vā Meye quamen die vā Doornicke met groter macht by Oudenaerde/ in een dorp/ daer si al tlant volc in die kercke iougē. En besich sijnde met pilgerene so quamē die vā Oudenaerde huyte/ metsgaders. iij. hondert Inghelschē/ en lantsvolc van daer ontrent/ ende ouerliepē dye

Fransoysen/ metsgaders Jan die Gheest met sijnder groen tente vã Ghendt/ eñ sy omringden die fransoysen/ midts der hulpe vã mer Jan vã Dayseele/ hoochbaliu vã ghendt/ so dat si daer versloughẽ meer dã.iiij.c fransoysen/ eñ vinghender vele/ eñ brochtense binnen Oudenaerde te voet eñ te peerde/ eñ stakẽse alle die kele of/ sonder te rensoene te stellene/ behoudende wel.L. peerdẽ. Maer eer dit ghebuerde so wasser een Capiteyn binnẽ Doornicke/ gheheetẽ Morissis de neufcasteel/ dye welcke swoer Waert dat hi dẽ Gheest vã Ghent ghecrijghen conste/ hy soudene doẽ bradẽ aen een spit/ ghelijc eenẽ cappoen/ welcke ôvwaende woorden den gheest ter ooren quamen Eñ in dit selue vechten hier voorẽ/ was desen Capiteyn gheuanghẽ vanden seluen gheest/ eñ hi boot duysentich croonẽ voor sijn rentsoen. Twelcke ghelt hy al in sijn wambeys ghenaeypt hadde. Eñ die gheest namt hem al/ eñ seyde tot hem. Ghi soudt mi ghebraden hebben/ maer ic sal hu ghenadich sijn. Maer die capiteyn en woude hem niet vp gheuẽ inden handen vanden vileynẽ. Doe stackene den gheest ten slote aen ttorenhuys toudenaerde. Ende daer warẽ noch.ij.ander gheuanghen/ een vlaminck eñ een Heynewier / maer õme dat Morissis voorẽ hẽ niet vp gheuen en wilde/ so stackene die Gheest die kele of/ ende was begrauen Toudenaerde ten Freren/ eñ noch een ander Ruddere met hẽ. Eñ in dyt gheuecht waren wel.xiiij. Rudders. huyt Vranckerijcke/ ende veel meer andere heeren.

¶ Item vp desen seluẽ tijt warẽ Sergianten huytẽ ambochtẽ ghecorẽ/ õme te treckene peghens die fransoysen. Eñ die cause van desen huytreckene was aldus / hoe dat dye coninc vã Vranckerijcke ontbodẽ hadde den Hertoghe vã Bourgoengien/ dat hi hẽ beuechten soude/ macht peghen macht/ eñ hy ordonneirde hem dach ende velt. Dies die Hertoge Maximiliaẽ wel te vreden was/ ende track te velde als een Prinche van eeren. Maer als die coninck van Vranckerijcke dat sach/ hi liet dẽ Hertoghe onbeuochten ligghẽ/ eñ hy vertrac teenẽ anderẽ cante waert/ als naer Steenvoorde/ meereusle. Eñ die fransoysen quamen te peerde in Belle ghereden/ eñ vijnghen wel.vi.c mannen / sonder dye si doot sloughen. Ende verbarrenden Belle al of sonder die kercke eñ tcloostere vã sint Anthonis. Ende dit was vp eenẽ dijsendach vp den.xix.sten dach van Meye. Anno domini. M.CCCC.ende.lxxviij. eñ trocken also naer Poperijnghe/ stichtende roof eñ brandt.

¶ Item die coninc sandt eenẽ Herault / eñ twee trõpetten/ met noch een persoon ter bueter poorte/ buyten der huyterste veste vã Ypre. Eñ die Herault gaf dẽ awette te kennene dat hi gheerne sijn bootscap ghedaen hadde aẽ die wet vã Ypre vã sconincx weghe. Dies eenege vandẽ awette ghinghen ter halle/ eñ gauent der wet te kẽnene. Als waer bi die vander wet van Ypre quamẽ sprekẽ buyten der poorte pegens den Herault/ en sijn gheselschip/ ende si dadense beeten van haren peerden/ ende verbondẽ haerlieder ooghen/ ende leeddense alsoo in thuys ter sale/ in goeder bewaernesse/ daer die voorẽ Herault sijn last ontdecte/ segghende van sconincx weghe / dat hi hem lieden riedt/ dat si quamen in sijnder gracie eñ ghenade / of hi soudse al gheheel destrueren ende bederuen. Maer die vã Ypre hilden den Herault/ ende sijne mede ghesellen in echten. Ende seyden si souden hem lieden antwoorde gheuen binnẽ drie of vier daghen. Ende die vã Ypre sonden terstont aẽ onsen edelẽ prinche Maximiliaen te Brugghe/ ende aen die wet vãder stede van Brugghe/ bystant van hem lieden begheerende/ eñ also voort aen dye van Ghendt.

¶ Item mijn gheduchte vrauwe vã Bourgoengien beual mijn heere Lodewijck vã den Gruythuyse / als Capiteyn vander stede van Brugghe/ te gane byder wet vã Brugghe/ alsoo hi dede. Ende hi dede sijn harnasch aene/ omme selue peghens dye vyanden te treckene. Dies waren haestelick binnen den seluen auende die Sergan ten ghecoren/ omme te treckene peghens dye vyanden. Ende was vp den.xix.sten dach vã Meye. Anno domini. M.CCCC. ende.lxxviij.

¶ Op den.xx.sten dach vã Meye mijn here vanden Gruythuyse/ Capiteyn vãder stede van Brugghe/ vertrack met schonẽ state/ ende met vele edele mannen/ ghewapent te peerde ten vianden waert/ sonderlinghe wel met.l.mannen te peerde. Eñ die vanden Vrpen/ Leenhouders/ eñ andere/ die verbeyden sijne comste te Couckelare/ te Thorout/ eñ daer ontrent.

¶ Item die vandẽ ambochten vander stede van Brugghe/ dye volchden/ eñ trockẽ altemet achtere ghewapent/ ende hadden alle iornepen/ root ende swart/ ende inden middele een witte bende/ die welcke Serganten den.xxi.sten dach vã Meye/ ende tsanderdaechs daer naer huyt Brugghe ghinghẽ/ lijdende voor sprinchẽ hof/ daer me vrauwe van Bourgoengien ter veynstere lach/ met mijn heere van Rauesteyn ende meer andere heren eñ vrauwen.

¶ Item mijn heere Kaerle van Huytkercke/ Burchmeester vanden Courpse/ ende oock die Schouteetene van Brugghe die stonden beneden op die strate/ ende telckẽ dat die ambochten leden/ so seyden sijt me vrauwe vã Bourgoengien/ wie dat si waren huer toenijghende met vriendelicken ghelate. Ende dye Princersse bedancte hẽ lieden alle van haren ghewilleghen dienste/ biddende dat sy goede kinderen wesen wilden/ si soude hem lieden een duechdelicke princersse wesen. Aldus vertrack tcommuyn vã Brugghe/ sonder moeyte of beroerte.

¶ Item hier inne es wel te prijsene dẽ edelen hertoghe Marimiliaen/ die noch nauwe.xx. Jaer oudt en was/ een eenich sone des Keysers van Roome/ dat hi hem also ootmoedich maecte/ te cõmene huyt sijnẽ edelen landen/ ende hier te dalene in lantschepen daer niet dan orloghe ende grote moeyte en was/ maer met hertelicker iõste als een edel prinche/ beminnende sijne excellente gheselnede Marye van Bourgoengien. Eñ hy haer bewijsende dat hy als eenen edelen Arent/ onder sijne machteghe vlercken huer persoon/ ende huerẽ landen te goede vallen wilde/ alsoot wel blyckelic es/ wãt hi selue in persoone met sijnen edelen te velde ghesleghen es/ cloeckelick verwach tende alle die hem deeren wilden/ rijdende/ vertroostende/ eñ moet gheuende sijne diueersche steden/ in tlant vã Henegauwe/ biddende dat si altijt goet ende ghetrauwe blijuen wilden/ want hy die ghene es/ also hi tot hem lieden seyde/ ende alst oock blijct/ dye sijnen edelen persoon nyet sparen en wilde/ maer soudene voor hem lieden eñ voor sijne landẽ auentueren. Twelcke soe ghetrauwe pointen sijn/ datmense behoort te louene/ eñ te houdene in grooter eeren eñ excellencie.

¶ Item me vrauwe de duwagieregh die quam te Brugghe met seere schoonen state/ ghecleet als een wedewe op den.xxiiij. sten dach vã Meye/ daer sy eerlic ontfaen was vander stede van Brugghe/ eñ van vrau Marie vã Bourgoengien ons princersse/ ende quam ontrent den.ix.hueren vanden auende.

¶ Item op dẽ Sacraments dach doe was mijns heeren hof te Brugghe chierlic toe ghemaeckt. Die sale ende die plaetse was voren behanghen met tapijtse/ eñ al besteken met groenen meyen/ ende daer was thelich sacrament seer weerdelick ghedreghen/ in processyen vanden Canonicken vander cappelle/ daer die princersse deuotelic mede ghinc met al haren edelen mannen eñ vrauwen. Ende bouen thelich Sacrament was ghedreghen een gulden laken/ seere chierlick. Eñ mijn heere die protonotaris ghesept vã Brugghe/ ende dye sone vã Gheldre/ eñ noch een bastaert vã Bourgoengien/ ghenaemt Phelips/ eñ mijn heere van Breane Graue van Sinpol ghinghẽ mede/ twelc deuoot om sien was eñ schoone.

¶ Op den.xxv.sten dach van Meye/ doe sandt die Burchmeester vander stede van Brugghe Maerten Lem/ op sijn eyghen cost.l. Spaengiaerdẽ cloucke mãnen inden dienst vanden Prinche/ die welcke op dye heleghe Euangelie te Brugghe indẽ Burch swoerẽ den Prinche ghetrauwelic te dienene den termijn van eender maent tijts. Eñ haerlieder Capiteyn sadt op een schoone Jannette/ ende een sijn medeghesellle van ghelijcken/ eñ alle dandere warẽ te voet.

¶Item op den.xxx.sten dach vã Meye/so vertrac die Abt vã Oudenburch met schonen state/wel vã.C.eñ vichtich peerdẽ/ eñ wart ontfanghen Abt van sinte Baefs te Ghendt.

¶Op den.ij.sten dach van Wedemaent. Anno.lxxviij.was tpperoen vã Lupcke te Brugghe vander Guersse of ghedaen/ eñ weder gheuoert naer Lupcke/twelcke die Hertoghe Maximiliaen gheconsenteirt hadde om paeys wille/ende õme eendrachtichept te houdene tusschen den lande van Brabant eñ den lande van Lupcke/eñ ooc õme dat die Lupckenaers metten fransopsen niet toe vallen en souden.

¶Item op den seluẽ tweestẽ dach vã Wedemaent/doe quamen die fransopsen tusschen Belle eñ Poperijnghe/ende haddẽ een Brugghe ghemaect in die lepe/die onder twater stont. Ende Jan van Dadyzeele/ende die gheest van Ghendt met harẽ medeplegheers/si wordens gheware/eñ si lepden hepmelicke drie laghẽ metsgaders den lantslieden/ ende lieten aldus die fransopsen ouer dpe brugghe lijden. Ende doe quamen die vrauwẽ vanden lande waert ende si braken die brugghe/soe datter dpe fransopsen niet weder ouere en mochten. Ende daer waren die fransopsen clouckelick ende onuersien besprongen/so datter wel twee hondert doot bleuen / dpe alle te peerde waren. Ende eeneghe warer ghevanghen/die groot rentsoen gauen. Ende eeneghe swommen ouer twatere/ eñ sommeghe andere verdroncken.

Hoe dye Hertoghe

Maximiliaen met grooter macht / track voor dpe stede van Condept / ende ghinc se seer vreeselicke bestormen/ so dat die fransopsen hupter stede vloden metten goede.

Op den derden dach van Wede-maent doe trac hertoge Maximiliaē met groter macht voor Condept / eñ ghinc vreeselicke op die stede stormen / ōme twelcke die fransoysen die in dye stede van Condept warē seere veruaert waren / ende pacten eñ sacten al dat sy mochten / ende staken tvier in Condept te vier of te vijf plaetsen / eñ si trocken metten roove teender ander sijdē hupter stede. Ende die edele Prinche Maximiliaen dat ghewaer wordende / wan terstōt dye stede / ende dede den brandt blusschen. Ende die Prinche sandt twee hondert glaupen inden steert vanden fransoysen / dye hupter stede gheuloden warē / daer sy grote moort inne daden.

Eñ vp den seluen tijt was dye stede van Mortaengien weder ghewonnen / vā Petijt salasaert / eñ monseur Jaques galpot. Eñ daer waren oock eenen grooten hoop fransoysen versleghen. Ende dye Prinche trac voor Kennoot / ōme dat weder te verconquesteirene / also hy oocdede. Ontrent desen seluen tijt / doen was Wouter van Hope noch Baliu van sinte Winnocx berghe / eñ h. hadde gheordōneirt in een dorp onder sijn Baliuage gheleghē / dat dat selue dorp gheuē soude. xxviij. mānē in sprinchens dienst / twelcke si willichlick consenteirden. Maer doe ghinc die voorš Woutere sijn propoost veranderen / eñ seyde dat si moesten hupt stellen. x. mannen te peerde / wel ghewapent / noch waren si cōtent. Ende si sonden terstont viere frissche mānen van wapene / wel voorsien / eñ seyden dat sijer noch. vi. seyndē soudē wel ghewapent eñ voorsien. Maer Wouter seyde dat hi tghelt daer voren hebben wilde / eñ niet het volc / maer hi wilde Jnghelschē nemē of andere lieden dye hem metter wapene behelpen consten. Doen seyden dye viere mānē hupter name vā haerlieder prochye dat si gheen ghelt gheuē en wilden / maer selue eerlicke metten lijue dienē / om twelcke si alle viere gheuanghen waren. Ende Wouter voorš dede bi auende in die halle een schauot maken / ende hi dede den hangheman vā sint Omaers halen / ende dye viere goede mannen pijnen eñ haer biecht te spreken. Ende hi verghifte die coluenniers van Brugghe dat si die houcken eñ tgat vander halle te Berghen besluyten souden datter gheen volck van wapenen ter marct cōmen en soude.

Jtē sauents te clocke neghene doen quā tauwet van Brugghe / ōme dye marckt te wakene naer costume / maer te wat houcke dat si quamen vander marct / die coluenniers warer yeghen / segghende si moesten Wouter van Hope dienen. Dandere van Brugghe seydē si en hadden Wouter vā Hope niet te dienen / maer der stede vā Brugge / also dat bydē gheruchte die goede lieden die ontrent der marct woonden / schouē hare veinsteren open. Doen saghē si een schauot / ende den hangheman daer bi / eñ een vierpanne barnende / dies ghinghen sy in dye wapene / ende quamen terstont ter marckt / ende alle twolck worde in roere. Eñ si riepen slaet Wouter vā Hope doot. Ende Wouter dat horende / hy vloot duer dwater vander stede. Ende die voorš vier goede mannen die waren verlost / eñ elck thups laten gaen daer hy behoorde / welcke grotelick bedancten den lieden vā Brugghe / eñ die hangheman dye liep ooc sijnder vaerde.

Jtem het es waer dat die lieden vander stede van Brugghe aldus te Berghen ligghende / hadden by hem lieden mijns heeren sone Jan vanden Gruythupse / Jan Breydele mer Jan van Nyeuwenhoue. f. Claeys / maer si en warer te besten niet in te vreden / sy wilden mijn heere vanden Gruythupse selue in persoone hebben / also hem lieden belooft was.

Jtem me vrauwe Marie vā Bourgoēgien van als dye waerheyt verstaen hebbende / si badt den Graue van Rommont dat hy Capiteyne sijn wilde van dye van Brugghe / ende schanck hem drie seer schone peerden / ende soe dede si oock mijn heere van Rauesteyn van ghelijcken. Aldus dede hi sijnen eedt als Capiteyn vāder stede van Brugghe. Ende hy track te Berghē waert vp dē. vi. sten dach van Wedemaent ōme twolc vander stede van Brugghe ende die Westerlinghē als Capiteyn te bestierene.

¶Op den.vij.sten dach van Wedemaent was te Brugghe in sint Saluators kercke ghedreghē eene processye generale om God te danckene vander victorie/die ons Prinche ghehadt hadde int vercrijghē vā der stede voorß/ ende om onsen here te biddene/ dat onse princesse een blijde moeder mochte worden.

¶Item op den.viij.sten dach van Wedemaent was dye stede van Kennoyt ouer ghegheuen inden handen van onsen prinche/ende ooc die stede van Bouchein/ ende sprinchens volck tracker inne tot haerder gheliefte.

¶Itē die Legaet die de pardoenē te Brugghe ghebrocht hadde/metsgaders mijn here vā Symay/si deden so vele aenden Coninck van Vranckerijcke/dat hy beual alle die gaernisoenē vā Doornicke/vā Theerenburch/eñ van Bethune/ eñ vā Camerijcke/ ende meer ander/dat si die stedē rumen souden. Ende daer was gheslotē een bestant van.viij.daghen /twelc bestant in ghinck den.x.sten dach van Wedemaent. Anno.lxxviij.waer in dat ghesloten was/ datmen die van Doornicke niet vitaelgieren en soude/vp dye boete van een groote somme van ghelde.Ende wie dye contrarie dade/datmen die vitaelgie nemē mochte/ende die liedē dootslaen/sonder tbestant bi dien te brekene. Om welcke gracie mē drouch vp sinte Baselis dach een processie generale/ ende tbestant wort noch vijf daghen verlanct.

¶Item in voorß iaer.M.iiij.c eñ.lxxviij. ontrent half Wedemaent. Die coninc vā Vranckerijcke ordōneirde datmen die stede van Camerijcke weder stellen soude in huere vryhede ende preuilegien. Eñ hadde dies grooten druck/also hi seyde dat hy dye stede so langhe voor hem ghehouden hadde. Eñ by dien so dede hi voor hem cōmen die Gouuernuers vander stede/ende seyde hem lieden in deser manieren. Ghy goede lieden huwe Raue/dat es die Arent die in dye Keyserlicke wapene staet/ eñ es waer een iaer lanc hebbicse gherooft ende of ghedaen doen vā sijnen neste / maer nv wil ic dat die selue Raue sy weder ghestelt in sijnen staet. Ende daer ōme doet of dye wapene vanden coninck / ende stelter wedere dye wapene vanden Keyser/alsoo sy ghecostumeirt es te stane. Voort soe seyde die coninck vp die marct vander stede van Camerijcke/ voor alle dye poorters. Ghy poorters ende inwonende vāder stede vā Camerijcke/ want ghi langhe tijt ende vele verlast hebt gheweist van mijnen volcke van wapenē/ so eest dat ic nv mijn heyrcracht leeden sal hupter stede/ende hupt alle huwe cleyne steden hier ontrent ghelegen/ghelijck Kennoyt ende Boskin. Eñ ick stelle hu liedē in paeyse/ende gheue hu liedē hu eerste vryhede die ghi gheploghē sijt te hebbene. Eñ ic en wil nyet dat huwe stede meer sy onder eeneghe seruitude of in bedwanghe van yemende. Ende oock seyde die coninck datmen tcasteel van Celles soude laten der stede van Camerijcke/ sonder daer inne te laten commene eenich volck van wapenen. Ende binnen der tijt dat die coninck aldus sprac yeghens tvolc ende eer hi vulsproken hadde/ so reedt alle tvolck van wapenen hupter stede/ soe dat die stede al gherupmt was vanden volcke van wapenen/ maer die Capiteyn vandē casteele/ ghenaemt maraphijn/ die en hilt van sconincx ghebodt nyet/ ende en wilde niet rupmen tcasteel metten anderen volcke van wapenen.

¶Item men moet weten dat te dyen tijdē so was die mare in Camerijcke vā die groote macht die hebben soude Maximiliaen/ twelck waer was. Ende vp eenen dach so quamen dye Bourgoengioenen binnen der stede vā Camerijcke. Ende Marafijn metten Fransoysen was ghebleuē in tcasteel. Ende om vele inconuenienten ende cleenichedē die dye Fransoysen daghelicx deden/dye stede van Camerijcke ende dye serganten vander stede stelden hē yegens dye Fransoysen vanden casteele / ende bedwonghen die Fransoysen te loopene ten Casteele waert. Ende in dit loopen waren der vele ghequetst/ende sommeghe storuē vāder quetsuere. Ende als die fransoysen in tcasteel commen waren / si trocken dye brugghe vp ende besloten hem seluen int Casteel/ ende si hadden veil corens eñ meil vāder stede ghenomē. Dit ghedaen sijnde/

die poorters vander stede ghinghē beleg-ghen tcasteel/ende meenden die Fransoy-sen te nyeuten te doene/ maer si en consten ōme dat tcasteel te vroom ende vele te sterc was. Ende daer ōme hilden si groote wa-ke/ ōme dat die fransoysen hupten Castee le niet en souden connen ghecōmen/maer si en constens soe nyet beletten/hoe dat sijt wachtē. Ende Maraphijn met twee ghe-sellen quam by secrete manieren hupten Casteele/ende track te Pyrone/ende Ta-trecht. Eñ daer sijnde hi sprack mettē Ca-piteynen van Vranckerijcke/hem lieden biddende dat si weder wilden cōmen te Ca merijcke/ende dat si die stede vā Camerijc-ke souden te nyeuten doen/ende verlossen sijn ghesellen hupten casteele. Die vā Ca-merijcke dyt vernemende/sonden boden hupte/ende gauen dit te kennene den Ca-piteyn vā Valenchiene/eñ badē hē datmē hē lieden soude willen seyndē hulpe eñ ser-cours/ ōme te wederstane die macht van-den Fransoysen die in tcasteel waren. Die van Valenchiene dyt verstaen hebbende/ sy sonden der stede van Camerijcke.ij.c. co-lueueniers. Ende corts daer naer so volch den twee Capiteynen/te wetene mijn he-re van Houbordijn eñ mijn here van Fye-nes/ende oock mijn heere van Gosuut/ maer ōme dat bestant was so en dorstē die Bourgoengioenen nyet vechten yegens dye Fransoysen. Ende daer ōme soe was gheordonneirt byden Capiteynen vā bee den sijden datmen tgheschil ter neder leg-ghē soude. Eñ om hier toe te cōmene/mijn heere Jacob van Lutcenburch/ende ande-re edele personē hupt Vranckerijcke spra-ken te gadere eendrachtelic/ende met goe-den accoorde droughen ouer een/als dat tvolck van wapenen vā Maraphijn sou-den treckē huptē casteele vry sonder quets van haren lichame/of verlies van haerlie der wapene/ende dat sy souden trecken te Vranckerijcke waert/alsoo si oock deden. Twelck was in theynde vā Wedemaent. Anno domini. M.CCCC.eñ.lxviij. Eñ dit ghedaen sijnde/die vander stede vā Ca merijcke liepen in tcasteel ōme te siene die plecke. Daer vondē si veil corēs eñ meils/ ende dattet wel voorsien was ōme te susti-neirene die orloghe. Ende by dien die Ca-piteynen van beeden sijden sloten ende or-dōneirden datmen tvoorseyde casteel nyet ydel en soude laten staen/maer dat omme die eere van beeden sijden/so soudemen in tvoorseyde Casteel altoos laten ligghen vichtich Bourgoengioenen ende vichtich Fransoysen dye tcasteel bewaren souden. Ende dye Capiteyn vanden Bourgoen-gioenen was ghenaemt heere Jacob van Franquesto/eñ die Capiteyn vanden fran soysen hiet heer Jan dholle. Dese Capitey nen ghinghen beede ghelijc int casteel/eñ si deelden ghelijc die torren ende die came-ren vanden casteele dye si bewoondē/ende si deden die wake in tcasteel by ghebuerte ende si hadden die slotelen vanden casteele ghelijck. Ende ter huere datmen eten sou de/elck ghinck eten met sijnen Capiteyn/ ende bupten der huere van etene si cōuer-seirden te gadere seer minlick ende ghesel lick. Ende dyt was aldus gheordonneirt byden Capiteynen van beeden sijden/als voorseyt es in Hoymaēt. Int iaer ons he-ren alsmen screef. M.CCCC.ende.lxviij. eñ gheduerde tot den eynde vanden April Int iaer ons heren. M.CCCC.ende.lxix daer naer. Aldus binnen neghen maendē was dit accoort ghebrokē. Maer die stede van Camerijcke voorś die bleef in paeyse/ ende behilt al haer oude rechten ende pre-uilegien/die huer van ouden tijden gheot troyeert ende ghegheuen warē bi diueer sche heeren ende princhen/waer van tghe meen volck vander seluer stede seer blijde was.

¶ Hier naer volcht

doordonnanchie ende maniere/die binnē der stede van Brugghe ghedaen was/ter eeren ende blijschap vander gheboorte vā den edelen Hertoghe Phelips/den eerstē sone van hertoghe Maximiliaen/eñ vrau Marie vā Bourgoengien/eeneghe doch tere vanden edelen Hertoghe Kaerle. An no domini. M.CCCC.eñ.lxviij.

¶ Dat.lxvij. Capittel.

SEnde es te weten dat si ghelach vandẽ voorñ Phelips vp den xxij.sten dach vã Wedemaent naer dye noene / in haer hof te Brugghe. Dies was grote blijschap binnen Brugghe/ eñ men dede alle die clockẽ luydẽ eñ bepaerdẽ in alle die prochiekercken/cloosters/cappellen / eñ godshuysen/ twelcke gheduerde alle den achternoene/ eñ meest alle dẽ nacht. Eñ die Burchmeester dede vã blijscepẽ terstont het schauot of breken dat langhe tijt inden burch ghestaen hadde. Eñ men maeckte sauents in alle straten schone vieren / dansende ende vele ghenouchten bedrijuende/ trompende/harpende/ende luytende/al den nacht gheduerende. Eñ des anderdaechs wast ghebodẽ mesdach te houden/twelcke was sint Jans auent. Eñ daermẽ tghebodt dede / daer was present mijn heere vanden Gruythuyse/ende dye Burchmeester vã Brugghe dheer Martin Lem. Eñ si dedẽ den volcke roupen Noel/ende men saeyde daer ghelt ter hallen huyt onder tvolc/eñ waren alle selueren penninghẽ / waer of dat die minste waren nyeuwe grootkins Ende vp alle dye torren vanden kercken staken vierpannen huyt al den nacht. Eñ vp sint Jans auent was ghedreghẽ eene deuote processie generale/ om god te danckene van deser blijder gheboorte/ welcke processie men drouch ronts õme mijns heren hof/ eñ van daer tonser vrauwẽ / daer men den dienst dede. Van welcker blijder gheboorte men groote triumphe bedreef vp den seluen dach in allen stedẽ/ eñ plaet

sen al Vlaendren duere/ eñ was dien dach mesdach gheboden.

¶ Item corts daer naer vp sinte Pieter eñ sinte Pauwels dach doe die ionghe Prinche acht daghē oudt was/ doe was hi naer dye noene vp den voorš dach ghedreghen met rijckelickē state te sinte Donaes kercke/ eñ aldaer kersten ghedaen/ eñ sijnē name was ghesept Phelips. Eñ daer was ghetemmert eenē ganck ontrent.viij.voeten wijt/ eñ.v.voeten hooghe bouē der eerde/ versoldert met plancken ende met lenē aen beedē sijden streckende vā sprinchens hof duer.s.Amants strate/ ouer die marct duer die brepelstrate/ tot in dye Suptduere vā sinte Donaes kercke/ die welcke kercke rijckelic behanghē was met costelicke tapijtserpe vā preimte diue ersche hystoriē

¶ Item inden middel vander kercke voor den docsael was ghemaect een viercante staedgie/ daer vp dat ghestelt was een vōte vā houte/ behanghē met guldē lakene/ eñ daer vp een selueren vergult beckē/ also groot datmer wel een mensche in soude ghebaet hebben/ dwelcke bouen verdeckt was met eenen hanghenden pauwelioene van sijde ghemaect seere rijckelick.

¶ Itē daer was wt ghesonden om alle die gheestelicke Prelaten ontrent Brugghe/ als Abten/ Proosten/ eñ Pryooren/ eñ ooc ōme die Rudders eñ edele vā Vlaenderen dye welcke een groot ghetal quamen te Brugghe elck met sijnen state.

¶ Item die schotters vanden.iij.boghen/ te wetene den ouden boghe/ den ionghen boghe/ eñ den hantboghe die stondē lancx der allepe vanden houe tot sinte Donaes kercke toe. Eñ ooc waren daer ghebeden eeneghe ghedeputeirde vandē smallē steden/ die welcke te Brugghe quamē/ eñ begonstē also te gaene lancx ter allepe voorš elc met eender barnende toortse in die hāt/ vijf lb weghende.

¶ Eerst so ghinghē die vander sluys met iiij.barnende toortsen/ daer naer dye vanden Dāme met.iiij.toortsen/ daer naer die vā Ardēburch met.iiij.toortsen/ daer naer dye vā Oostēde met.ij.toortsen/ daer naer die vā Blāckeberge met.iiij.toortsen/ daer naer quamē die notabele vāder poorterpe eerlicke ghecleet met swarten abytē/ wel met.C.eñ L.toortsen/ daer naer quamē.ij. wethouders/ ende een Pensponaris van Ghendt met drpe toortsen/ daer naer quā die wet van Brugghe met.xxvi.toortsen/ daer naer quamen dye edelinghen vandē houe onder grote ende cleene/ wel met.C. toortsen/ eñ die ionghe hertoghe vā Ghelre drouch ooc een toortse.

¶ Voort so ghinghē voren in goeder ordonanchie/ eerst.vij.ghemitreirde Abten/ eñ viij.ander Abten met schoonē state. Daer naer so quam tcollegie vā sinte Donaes/ al met coorcappen seer rijckelic/ eñ hem lieden volchden eeneghe vander cappelle vā den prinche/ ooc met costelicke coorcappē Daer naer quā die Bisschop vā Sareptē/ ende daer naer die bisschop vā Doornicke/ daer naer quā die Erault vanden Topsoene met een gulden abijt aen/ eñ voor hem ghinghen vele Heraulten met cornijckeelen aen/ daer naer quamē.xij.Rudders vā den edelstē vā Vlaendren. Daer naer quāme vrauwe de Duwagiereghe/ wedewe vanden hertoghe Kaerle saleger ghedachten/ eñ si drouch dē ionghē prinche in huer edele aermen/ ghewondē in een gulden lakē/ eñ mijn vrauwe vā Rauestepn die ghinc neffens haer/ te harer rechter sijde/ aē hebbende een gulden abijt van orfeuerpe. Eñ mijn heere van Simpol die ghinc tot harer slincker sijde aen hebbende een abijt/ ooc van gouden lakene/ maer voor hē licden ghinc mijn heere vanden Grupthupse/ ghecleet met gulden lakene cramosijn/ ende hy drouch voor tkint een gulden becken weerdelicken. Eñ tgulden laken daer men tkint vp drouch was een seer costelic stick. Ende in deser manieren was tvoorš kint ter kercken ghebrocht van sinte Donaes/ daerment kersten dede.

¶ Item dye stede vā Brugghe schanc den ionghē Phelips viere seluerē verguldē cannen/ eñ vier guldene flasschē/ eñ eenen grooten goudin cop/ welcke.ix.puweelen weerdich warē wel.vi.c lb gr/ of meer. Eñ noch so presenteirde die stede vā Brugghe mer vrauwe vā Bourgoengiē bouē dyen die somme vā.iiij.c pondē grotē in ghereeden penninghen/ tot haer weerdichede.

¶ Item die Peteren vandẽ ionghen Phelips warẽ mijn heere van Rauesteyn / eñ mijn here vã Simpol / eñ sijn Mette was de Duwagiereghe wedewe vanden Hertoghe Kaerle. Ende mijn here van Rauesteyn gaf hem een gulden sweert. Eñ mijn heere vã Simpol gaf hem eenẽ costelickẽ hellem. Eñ die Mette gaf hem een costelic Exele / daer vele precieuse steenẽ aẽ stondẽ seer rijckelic. Eñ die Bisschop vã Doornicke dye dedene kerstene / in die presencie vã alle die voornomde prelaten.

¶ Ende dat ghedaen sijnde / dye Mette eñ sijn Peterẽ drougene weder thuysewaert in schoonder ordõnancie. Eñ als sijn Mette de Duwagiereghe die hẽ drouch als voren / als sy quã indẽ middele vãder marct / so hief si den ionghen Phelips hoghe vp / al naect / so datter niet dan een vloers cleet ouer en was / dattene alle volc sien mochte / daer si alle seere in verblijt waren ende groote ghenouchte in haddẽ. Ende men drouch die iuweelen / also wel die hem die stede van Brugghe gheschoncken hadde / als die hem ter vonte gheghift warẽ / alle voor tkint met groter triumphe / met trõpetten eñ metten Heraulten. Eñ die Hofmeester vanden Prinche die stroyde ende saeyde ghelt vp dye marct aen beedẽ sijdẽ vander voorno[...]der alleye. Eñ waren die minste penni[...]ghẽ diemer saeyde / pẽninghen metten twee leeuwen / of dye halue van dien.

¶ Item die .lij. Dekens eñ ambochtẽ van der stede stondẽ alle met toortsen lancx der alleye benedẽ aẽ beedẽ sijden lancx duere / soe datter waren gheuonden in ghetale / wel .xiiij^c. toortsen of meer staende in ordõnancie / elc naer sijn hoocheyt.

¶ Item sauents was eene costelicke mael tijt bereet vp tschepen huys / Eñ daer waren die van Ghendt ghenoot ter maeltijt / ende alle die vanden smalle steden die mede ghegaen haddẽ in processien. Eñ daer warẽ diueersche Esbatementẽ ghespeilt / eñ vele ghenouchtẽ bedreuẽ. Eñ die stede was vul blijschepen / eñ vele schone vierẽ waren ghemaect / eñ bogaerden met rijpe kerssebomẽ gheladen / eñ busschẽ vã schonen groenẽ boomẽ / eñ danssingẽ eñ allerhande ghenouchten. Eñ voor den witten Ram warẽ te winnene prijsen met Esbatementẽ / eñ met louene dese edele gheboorte / die welcke prijsen vp hinghẽ tambocht vandẽ scheppers vã Brugghe / eñ in mijns heeren hof waren die sale eñ andere cameren seer chierlic behanghen met schonen tapijtsen. Eñ dese feeste gheduerde int hof eñ ooc in die stede wel .viij. daghen lanck. Och wat blijschepen hadde die hertoghe Maximiliaen / als hy die tijdinge ontfinc in tvelt daer hy lach / dat hẽ ghebonẽ was eenen ionghen sone. Ende als hy kersten ghedaen was / ende hem den name was ghegheuen Phelips / dye vruecht dye int heyr was onder alle volc dat mettẽ prinche te velde lach dye en was nyet cleene / waer of dat hier nae volcht tincarnacioẽ.

Xxij. in Junij Marie ghelach
Rauestein saintpol de duwagiere
Hieuen Philips vp sinte Pieters dach
Sinte Donaes ghedoopt / lof den bestiere
Anno. M.CCCC.eñ.lxxviij.

Flãdria gaude francia luxit brugis ĩ vrbe
Pullo produxit aquile duxissa leonem.

In desen tijt lach die Hertoghe Maximiliaen altoos te velde / aenden berch vã Oyeuijle / vp drie mijlen naer Atrecht / eñ hy hadde bi hẽ een groot gheselschap vã frisschen volcke / te wetene duytschẽ vlaminghẽ / eñ Brabanders / luyckenaers / eñ die van Ghendt waren daer met haerlieder Casselrye / eñ die vã Brugghe met die van den Vryen / eñ die van Ipre met haren ondersatẽ / also dat die prinche sterc was wel .xxiij. duysent mannẽ / metsgaders dẽ heynewierẽ / aertoysienẽ / eñ volc vanden lande daer ontrent. Eñ ooc warender wel .iij^c. Inghelschẽ / eñ een ghedeel spaengiaerdẽ. Eñ die coninck van Vranckerijcke hadde ooc een grote aermeye bi hẽ / eñ hẽ quamẽ te batẽ wel .vi. duysent Gascoenoysen / eñ hi lach Tatrecht / altoos wassende in sterckheden van volcke. Nochtan onse Prinche Maximiliaen en verschoot nyet van sconincx moghentheyt. &c.

¶ Item dye van Doornicke verlost sijnde vã harẽ gaernisoene / si worden binnẽ der stede vã Doornicke onderlinge twistende

ende vechtende. Wāt deen partye waren goet tsconincx/ ende dandere waren goet Bourgoengioens. Also dat die ghene die goet Bourgoengioens warē die fransoy sen doot slough ē/ eñ ghecreghen die ouer hant vander stede vā Doornicke. Eñ dye vā Doornicke siende dat die prince aldus machtich te velde lach/ sy hadden groote vreese dattet al vp hueren hals crakē sou-de. Ende daer ōme si sonden aenden Hertoghe Maximiliaen een eerbaer Ambassade/ metten slotelen vāder stede vā Doornicke vele daghen lanc gheduerende.

¶ Item in desen tijt int heyr daer die prinche lach/ was een quaet respeel vā Brugghe/ dye welcke wilde eenen ghesellle van Ghendt sijn meysen nemen/ so dat si worden vechtende. Eñ deene riep Ghendt en vrient. Eñ dandere riep Brugghe en vrient malcanderē verwijtende vele woordē vā confusien/ also dat die vā Ghendt quetstē vele lieden vā Brugghe/ wāt die Ghentenaers warē vele stercker vā volcke dādie vā Brugghe/ nochtan so schoten die van Brugghe. iij. Ghentenaers doot. Eñ dyt gheruchte dye Prinche vernemende/ hy reedt derwaerts met eenen stocke in dye hant/ eñ dede so vele dat si ghescheedē waren. Ende die prinche beloofde correctie te doene ouer den vpstelders vā deser moeyte. Het welcke was eens brauwers sone/ die welcke men seer sochte om te vanghē.

¶ Item het gheuiel byder gracien Gods datter so neerstelic ghelaboreirt was van eenegh ē edelen herē van des conincx sijde van Vranckerijcke. den coninc onderwijsende/ dat hi voort aen een oudt man ware/ eñ dat beter ware dat hi oorloochde vp die Turcken/ dan aldus het kersten bloet te sturttene. Ooc warer grote heren van des hertoghen Maximiliaens sijde diere ooc inne laboreirden/ so varre datter ghesloten was ouer beede sijdē een generael bestant van diere tijt voort/ gheduerende een iaer eñ. xl. dagē. Dies soude die Coninc alle sijn gaernisoenē doen rupmen/ die hi in die vercreghene steden ghelept hadde. Maer ōme die weerdichede vander croone vā Vranckerijcke/ so trac ons Prinche eerst hupt den velde. Eñ van desen bestande waren machtich ghemaect. xij. heeren vi. vā sconincx weghe/ eñ. vi. vā sprinchē weghe. Eñ dese souden hooren wat cause dat die coninc hadde/ eñ ooc extimeren die schade die hi in sprinchens landē ghedaen hadde/ ende souden rijpelick vp alle saken letten/ ende daer of sulc een segg herschip segghē/ als datter eenē generalen paeys of cōmen soude. Eñ wie dat segg herschip niet en hilde/ die soude verwaten sijn van den paeus vā Roome/ eñ alle die. xij. Arbijters die souden hem contrarie sijn/ ooc soude hi yeghens hem hebbē den coninck van Inghelant. Eñ dit was aldus ghesloten aen beeden sijden/ ōme paeys eñ ruste tonderhoudene. Eñ dit selue bestandt dat was openbaerlic becondicht in theyr vā-den coninc/ eñ ooc in theyr vandē prinche. Eñ dyt was ghedaen vp den. vij. stē dach van Hoymaent/ eñ was vp eenen dijsendach. Anno. lxxviij. eñ alle volc was thuysewaert ghelaten trecken/ elc in tsijne.

¶ Item die van Ghendt eñ die vā Brugghe trocken elc haren wech thuysewaert so dat dye vā Brugghe thuys quamē vp xviij. sten dach van Hoymaent in goeder ordōnancie eñ oordene/ eñ quamen tot vp die marct/ daer si stonden elck onder tsijne daer si behoordeu/ daer si vriendelick ghewillecomt waren vandē heren eñ vander wet van Brugghe/ eñ van daer elck track thuys in sijne vrede.

¶ Itē me vrauwe Marie van Bourgoengien dede harē kercganck tsondaechs vp den. xix. sten dach van Hoymaent/ binnē harer cappelle in thof te Brugge. Eñ alle die maechden die int hof quamē ōme den kercganc te siene/ die warē alle ghegheuē elck eenen roosen hoet/ in teekene van blijschap/ dat daer toe ghecōmen was.

¶ Item vp den seluē. xix. sten dach vander maent voornomt/ was die Bisschop van Sareptē/ Suffragaen vā Doornicke binnen der stede van Oostende/ daer hi in die nyeu kercke dye clocken eñ schellen kerstē dede. Eñ des achternoens so veermde hy alle die kijnderen diet begheerden.

¶ Op dē. xx. sten dach vāder seluer maent was den eersten steen ghelept vandē torre vander nyeuwer kercke vā Oostende/ die

welcke leyde meester Jan Lamaert / prie stere eñ prochiepape vander seluer kercke Daer naer quã die bisschop voorẽ / eñ gaf den fondamente sijne benedictie / eñ hi leyde oock eenen steen. Daer naer quamen twee ionghe kinderkins Thuenkin meeuoet.f. Pieters / eñ sentkin meeuoet.f. Cornelis / die welcke Cornelis als doe Burchmeester vã Oostende was. Eñ daer naer quã Jan Lõbaert / glaeswercker vã Brugghe / eñ hi leyde ooc eenen steen.

¶ Item doe die hertoghe Maximiliaẽ sijn meeste garnisoen orlof ghegheuẽ hadde / doen en ruymden die fransoysen die stedẽ nyet alsoot gheseyt was. Doe dochte dye Hertoghe dat hy mesleedt was / ende hy wart wat onlustich vã onghenouchtẽ / eñ hy bleef altoos binnẽ der stede vã Rijssele / twelc hem vã noode was. Eñ es waer dat mer Jan vã Luttenburch / eñ mijn here vã Beuere / eñ mijn here vã Santreyn / ende die graue vã Rommont / dye en wilden in tbestant niet betrocken sijn / maer bleuẽ altoos rouende eñ pilgierende vp die fransoysen / eñ vinghense daer si consten.

¶ Ontrent den.xxiiij. sten dach van Hoymaent so quamẽ vele vrauwen vã Doornicke eñ vele knechtkins met hẽ lieden / eñ si quamẽ binnẽ Cortrijcke / eñ tochtẽ al vp dat ter marct quã / buetere / caes eñ sout / eñ vuldẽ haerlied paenders. Dit vnemende dye vrauwen vã Cortrijcke / si quamẽ met groter menichte vã vrauwẽ eñ vã knechtẽ met slijcke eñ met drecke eñ met stockẽ / eñ si mesmaectẽ die wijfs vã Doornicke metter vuylichedẽ vãder strate / eñ namen hẽ liedẽ al dat si ghetocht hadden / eñ gauẽ hẽ lieden vele eñ quade eñ spijteghe woordẽ. Maer doe quamẽ dye goede liedẽ vander wet vã Cortrijcke / eñ gauẽ den vrauwẽ vã Doornicke elc een pont bueters in die hãt eñ hietense thuysewaert gaen / eñ dat sijer niet meer cõmen en souden. Eñ al dit selue ghebuerde Toudenaerde oock vp eenen marckedach / ontrent den.xxvij. dach van Hoymaent / als bouen.

¶ Op den.ij. sten dach van Ougst vertrac ons prinche vã Rijssele / eñ quam te Brugghe by sijnen wyue / daer hi blijdelick ontfanghen was / wãt men groot verlanghẽ naer hem hadde. Ende vp den derdẽ dach vã Ougst soe quam te Brugghe een Cardenael wel met.C. peerden of meer.

¶ Item vp den vierden dach van Ougst. Anno.lxxviij. hadden die Spaengiaerden grote blijschap te Brugghe / wãt si tijdinghe ontfanghẽ haddẽ dat haer coninghinne gheleghen was vã eenen ionghẽ sone / ghenaemt Jan / dies bedreuẽ si grote triũphe. Want vanden Augustijnen tot Sint Jans brugghe toe was die Spaengiaert strate aen beeden sijden al behanghẽ met lakene / root ende groen / waer voren stonden vele tortsen / ende dye lakenẽ verchiert met schonen wapenẽ vã schilderye. Ende daer was een stomme personaedgie ghetoocht / hoe datmẽt kijnt kerstẽ dede / twelc seere schoone om sien was. Ende tsanderdaechs triumpheerden si van ghelijcken / makende costelicke vieren van houte. En vp een poorte daer men duere ghinck / vp welcke poorte wel.viij. vieren ghemaeckt waren / die alle vrolic barndẽ. Eñ die Prinche quam der Spaengiaerdẽ feeste visenteren / twelc sy in groten dancke namẽ / eñ was vp eenen dysendach / eñ dye Prinche ende die princersse hadden beede Tardenburch gheweist te peerde / eñ sy quam om ten banckette vanden Spaengiaerden te sijne / maer het reinde so seere ontrent den thien hueren vanden auende / als dat dye Prinche ende die princersse met huerẽ state weder thuys keerden in haerlieder hof. Maer tsanderdaechs wast woensdach / eñ doe vernyeudẽ die Spaengiaerden weder hare triũphe / noch costelicker van vieren ende van als / dant van te voren was. En de die prinche reet darwaert / ende die Duwagiereghe vã Bourgoengien sadt achter vp tpeert vandẽ edelen princhе Maximiliaen. Ende onse princersse Marie van Bourgoengien reet alleene vrolic te peer de achtere met hueren state van vele edele vrauwen ende ioncfrauwen / ende die princhе was oock gheacompaingiert met vele edele mannen. Eñ vp die wijnckelbrugghe ende vp Sint Jans brugghe waren weder schoone nieuwe vieren ghemaectt / costelicker dan die eerste warẽ. Ende daer was eene figuere ghetoocht vanden ion-

ghē gheboren coninc Jan vā Spaengien.
Eñ daer quamen vijf heraulten rijckelick
ghecleet. Deerste presenteirde .v. Coninc
croonen. Dandere presenteirde eenē helm
met sijnder wapene. Die derde een gulden
sweert. Die vierde presenteirde .ij. gulden
sporen. Die vijfste presenteirde een coffere
met goude. Ende elck Herault hadde een
rolle in sijn hant/met eender schoonder au
ctoriteyt. Ende dat bediede dat dat ionghe
kint noch coninc wesen soude van vijf Co
ninckrijcken. Te wetene Spaengien/Ara-
bye/Cecylien/Aragon/eñ Nauerne/twelc
ke seer schone om sien was. Eñ doe wasser
sauents een bancket ghehouden met gro
ter tryumphe/ter eeren vanden Prinche
eñ vander princesse. Eñ men saeyde gou
den penninghen eñ selueren penninghen
huyte den huyse daermen het bancket hilt
vanden Spaengiaerden.

¶ Item tsondaechs daer naer was in thof
eene schone brulocht ghehoudē vā mijns
heeren dochter vā Cherup/daer die Prin-
che sauents ter brulocht was.

¶ Item up den .v. sten dach vā Ougst. An-
no .lxxviij. doe was te Brugghe openbaer
lic ter hallen huyt gheroupen een vrap be
stant tusschē dē coninc Lodewijc vā Vranc
kerijcke eñ den Hertoghe Maximiliaen/
te watere eñ te lande een iaer lanc ghedue
rende. Eñ daer warē ghenomt alle die he-
ren vā beeden sijden/die hem seluen in tbe
stant verbondē hadden/eñ van elcker sijde
souden .vi. heeren sijn die binnen desen ia-
re eenen warachteghē paeys maken sou
den. Ende en consten si onder hē twaeluen
niet accoorderen/soe soudemen noch daer
toe nemen dē coninc Edewaert vā Inghe
lant/eñ die nacie vanden oosterlinghē sou
den als ghetrauwe arbiters het segghers-
schip openbaren. Ende so wie van beeden
partyen dat segghersschip niet en hilde die
soude den coninc van Inghelant yegens
hem hebben/ende oock dye nacie vander
duytscher hanse.

¶ Item up den .xvi. dach vā Ougst. Anno
lxxviij. was die kercke vandē Willemijnē
ghewyet te Brugghe vandē Bisschop vā
Doornicke/in die presencie vanden herto-
ghe Maximiliaen/eñ van sijnder ghesel-
nede/eñ meer ander heren eñ vrauwen.

¶ Item in desen tijt was te Brugghe veel
ghenouchten bedreuen/als van danssene
eñ vā houerene/ōme dat hem dye prinche
so meyndelick te Brugghe was houden
de. Ende daer was ooc een costelicke mael
tijt ghehouden vanden oosterlinghē/daer
die Prinche toe ghebeden was/eñ daermē
hem grote chiere dede. Eñ doosterlinghē
plaetse was al behanghen met rooden la
kene/ende met schonen toortsen ōme stelt
seere rijckelic. Ende in sghelijcx was hem
groote chiere ghedaen van Martin Lem/
die doe woonde aen dye conincx brugghe/
dye oock den Prinche met hem noode ten
etene/daer grote costelichede ghedaē was
so datmen van een poorter noeyt sghelijcx
en sach.

¶ Item up den .xxvi. sten dach van Ougst
so vertrac die Prinche met sijn gheselnede
van Brugghe te Ghendt waert met seere
schonē state/daer hi blijdelic ontfaen was

¶ Item up den .xxvij. sten dach vā Ougst/
was te Brugghe eenen bandach ghehou
den die ontsienlic was/wāt daer warē ghe
bannen onder mans eñ vrauwen .liij. per
sonen/vanden welcken warē vele wel ghe
stelde personē/ambochtslieden/eñ andere
Want daer waren ghebannē drie maetse
naers/ende .iiij. cordewaniers/elck .L. iaer
huyten lande van Vlaendren. Andere wa
ren ghebannen .vi. iaer/drie iaer/naer die
costuyme/dies groote droufheyt ghesien
was binnen Brugghe vā vrauwen ende
van kinderen.

¶ Item up dien seluē dach was te brugge
inden burch een man onthooft/die de brie
uen schuerde int huys vanden Orpen/als
men daer die rommelinghe maecte/ende
was vā Jabbeke/eñ daer was hi begrauē

¶ Item up dē .xxix. sten dach vā Ougst int
selue iaer/so was dē ionghē Phelips van
Bourgoengien ghelept up een guldē cus-
sen daer een guldē pelder onder ghespreet
was. Eñ dit was up den steeghere vander
groter sale in thof te Brugge/eñ was daer
also ghelept ōme dattene elckerlijck soude
moghē sien. Eñ als die edele ionghe Phe-
lips wel ghesien was vanden ghenen die
daer present waren/doe stont daer bereet

een rijckelic ofbaer/daer dye edele voestreghe in ghinc sitten/twelcke was een edele schone ionckfrauwe. Eñ men gaf haer den ionghen Phelips in harē schoot/ gheacōpaingiert met vele edele mānē/ die ontrēt den voorß ofbaer ghinghen. Eñ allo was hy gheuoert te Ghendt waert. Ende dyt was op sint Jans dach decollacie/ diemē secht huytgaende Ougst.

¶ Itē op dē.ij.stē dach vā Septēbre. Anno lxxviij. so was die wet vā Brugge vmaect naer tinhoudē vandē preuilegiē/eñ warē Cōmissaresen desenaeruolgende persone. Eerst mijn here Phelips van Gasebeke Die Abt vanden Dunen.

Mer wouter vander gracht
Mer Lodewijc van Schore
Jacob van Halewijn als Baliu
Mer Anthonis vanđ Vicht als scouteetē

¶ Item ontrēt desen tijt so was een maetsenare van Brugghe/die soude ooc.l.iaer ghebannē gheweist hebbē mettē anderē/ daer vorē of ghesept es/ maer hi was verbedē vāder nacie vādē oosterlingē/ midts dien dat hy haerlieđ wercman te Brugge was. Niet peghenstaende als dye Wet te Brugge vmaect was/ so screuē dye ander ballinghē vā.l.iarē grote clachte ouer dē vooß maetsenare/seggende dat hi die wet kere vā alder meuterye was/eñ dat iāmer was dat hi in Brugghe blijuē soude/naer dien dat si ghebānē warē. Op welckē scrijuene dye Burchmeesters beede ghinghē ten wercke vandē vooß maetsenare/ ende vinghē hē/eñ was ghelept indē steen/also dat hē nyemēt sprekē en mochte op diē tijt

¶ Itē doe quamē die oosterlinghē weder/ eñ dadē so vele aen die vander wet/als dat dye vooß maetsenare weder ontsleghen was/maer hy verbant hē op sijn hooft eñ op sijn goet te verbuerene huyter stede vā Brugge niet te treckene sonđ/cōsent vādē herē eñ vāder wet. Eñ dit verbant dede hi op den.xij.sten dach vā Septembre. Anno lxxviij.eñ stelde grote borghe daer voren.

¶ Hoe die ghedeputeirde vanden vier landē/bydē Princhē versaemt warē. Eñ bi hē was eē Legaet vā Rome seggēde dat die Keyser paeps ghemaect hadde met alle dē duytschen heerē. Eñ hoe hi ontsept hadde den Coninck van Vrancrijcke.

Item in desen tijt waren die ghedeputeirde vanden viere landen Te wetene Vlaendren/ Brabant/ Hollant/ Zeelandt/ versaemt byden princhen. Ende daer quam die Legaet bi hem lieden/ vertooghende dat hi vulmaect last hadde vanden Keyser van Roome ende van den duytschen heren/ ende hi toochde daer met besegelde brieuen hoe dat die keyser paeys ghemaect hadde met alle den duytschen heren coninghen ende hertogen. Ende dat hi openbaerlic ontsept hadde den coninc van Vranckerijcke ende sijne medeplegers. Ende alle die princhen vander duytscher nacie/ die hebben beloost den keyser bystant te doene.

Item voort so begheerde die keyser aen die voorseide .iiij. landen dat si hem voorsien souden van .x. duysent mannen van wapenen/ altoos bereet te sijne yegens den uploop van den coninc van Vranckerijcke/ twelcke volc soude sijn van binnen den vier landen behorende/ maer en souden gheen duytschen noch zwitsen nemen tot saudenieren te sijne.

Item voort so was gheconsenteirt byden hertoghe Maximiliaen/ ende ghesloten byden .iiij. landen dat gheen weerlic prinche noch heere van nu voort aen gheen kennesse hebben en souden up eeneghe Abdyen of proostyen/ maer als een prelaet doot ware/ soude byden ghemeenen couente eenen nyeuwen Prelaet ghecoren worden. Ende waert so dat ter gheen Monick binnen den cloostere en ware die daer toe bequame ware/ so soude men eenen kiesen huyt eenen anderen cloostere vander seluer oordene/ maer ne gheene vreimde tonghen en souden kennesse hebben ouer die Abdyen.

Item in desen seluen tijt was die prinche ende sijn gheselnede lange tijt rustende te Bruesel in Brabant/ daermen alle daghe vele ghenouchten bedreef van steken ende van tornoyen ende van alle solase ende ghenouchten. Ende het was in Vlaendren als doe ouer al seer dieren tijt van coorne/ van bueter/ van vleesche/ van coeyen ende van schapen/ ende van eyeren/ ende allerande vitaelgien.

Item in theynde van Septembre was te Brugghe ghenomen aduijs hoe datmen die stede van Brugghe soude moghen helpen huyt hueren laste/ want sy was tachtere wel xviij.m ponden groten. Ende daer doe was ghestelt up elck hoet tarwe .viij. groten van keliote/ dat daer te voren maer viere en gaf/ ende den stoop vander Delfscher keyte galt .ij. groten de stoop ende die Brugsche keyte eenen grooten.

Item up sinte Luycx dach was den besten harijnc vanden die binnen langhen iaren gheweist hadde. Dies quamen dye Fransche coopliede in alle dye hauenen van Vlaendren ende cochten harijnck sonder nommere/ nochtans dat elck last vanden rooue galt .viij. lb groten of meer.

Item in die selue maent quamen die oosterlinghen ter zee/ ende namen alle den harijnc die die fransoysen ter sluys ende elders besceipt hadden/ ende si trocken daer mede Tanserdamme

In dese tijt brochten die fransoysen vele wijnen in Vlaendren te schepe/ ende ooc te waghen/ ende voerden vele harincx wech/ maer si en brochten gheen tarwe in Vlaendren dat iaer.

Item in desen tijt en lieten dye van Nymmeghe niet lijden die duusburghers/ noch kuelenaers te Hollant waert/ noch te Vlaender/ waer omme dat in dit iaer dye Rijnsche mosten seere diere waren.

In desen seluen tijt was grote orloghe in Lombaerdyen/ die florentijnen stelden hem yeghens den paeus van Rome. Ooc wast grote pestelencie al Lombaerdyen duere/ so dat vele nederlanders te Roome niet gaen en dorsten binnen dien iare.

Op den vierden dach van Nouembre. Anno lxxviij. doe was te Brugghe gheiusticiert metten baste een kint vander stede/ omme dat hi ghestolen hadde schalen ende croesen in die wijntauerne/ gheheeten den Raemhont. Ende up den .v. sten dach van Nouembre was te Brugge verboden dat ne gheene poorters van Brugge ter marct te Berghen up den zoom trecken en souden/ ende in dien yemen sijn goet darwaerts ghesonden hadde/ dat si dat weder omme souden doen keeren up den ban/ ende grote boete bouen dien.

Op den .viij. sten dach van Nouembre was te Brugge ghedreghen een processie generale/ in sint Jacobs kercke/ om onsen here te bidden om tweluaren van onsen prinche ende princersse/ ende haren ionghen sone/ ende te bidden om paeys. Ende als doe was het temmerwerck van sint Jacobs kercke nyeu up ghe

stelt/eñ mē preecte in dye roode poorte/ eñ in thuys vā meester Jan le gros. Eñ in desen tijt maectē twolc grote nieumare gaende/ als dat die hertoge Kaerle noch leefde/ eñ dat hy weder cōmē soude/ eñ daer was binnen Brugghe eñ elders vele goets vercocht eñ ghecocht op sijne comste. Maer diet cochten voerē best/wāt hi niet en quā/ alst bleec/maer het bleef altijt dieren tijt in Vlaendren.

¶Ontrent dē eerstē dach vā Decēbre doe warē te Brugge neder ghelatē voor tschepenhuys die beildē vā hertoghe Phelips le hardy/ eñ Margriete vā Malē sijn gheselnede. Eñ ooc tbeilde vā hertoge Jan vā Bygioen/haerlieđ sone/ eñ warē ghestelt in andere tabernakelē/al nyeuwe ṽchiert Eñ doe wort voor tvoorſ Schepen huys ghestelt eene nyeuwe beilde vandē hertoghe Phelips vā Bourgoengien/ eñ was ghestelt neffens den Hertoghe Jan sijnen vadere. Ende al dat iaer was men besich met dye voorſ beilden te stoffeirene/ alsoo mense siet staen.

¶Itē indie maent vā Lauwe eñ vā Sporcle was die hertoghe Maximiliaē altoos in Brabant te Bruessele eñ oock Tshertoghen bossche laborerende om een accoort te makene tusschē den ghelderschē eñ den Cleuenaers.

¶In die maent vā Sporcle warē die statē vā Vlaendren vergadert te Denremonde om te besiene hoe mē den coninc vā Vranckerijcke best wederstaen soude ten minstē grieue.

¶In dit selue iaer eñ maent voorſ ṽdronc ken vele liedē te Brugghe in die Reye als nv als dā. Doe ghinghē die.vi.ghecōmitteirde vander stede eñ deden voor alle steeghers vāder Reye baelgien makē/diemē tsauents slyptē soude/ōme twolc by auende vā dien grieue te wachtene.

¶Op den eersten dach van Maerte. Anno lxxviij. so warē in allen kerckē eñ cloosters deuote processien ghedreghē/ōme gode te biddē dat Vlaendren ontcōmē mochte die quaethept vandē coninc vā Vrāckerijcke.

¶Item op den.xxiij.sten dach vā Sporcle was dye wet vā Ghendt eñ vele notabele ṽgadert ōme te besiene hoe mē die stede vā Ghendt huyt haren laste helpē soude ten minstē grieue vandē commune. So was voort ghestelt datmē soude willen cōsenteren vā elckē brautē biers.vi.ſ gr̄/dat was op elckē stoop vandē ghendtschē biere.ij. mijtē. Voort dat alle die ghene die gherent sijn op die voorſ stede/soudē gheuē iaerlicx vā elcken ponde dat si incōmende hebben viij.gr̄/drie iaer lanc gheduerende/sonder meer. Eñ achteruolghende dye costumen tsanderdaechs daer naer/eñ was vrydach so sijn die drie ledē vā Ghendt ghegaē ten zoldere/ ter plaetsen ghecostumeirt ō haerlieder antwoorde ouer te draghene/ daer tlet vander poorterye eñ tlet vāder weuerye die voorſ pointen gheconsenteirt hadden/eñ also dede ooc tlet vandē neeringhē ouer tmeeste deel/huyt ghedaē.xiiij.of.xvi personen die daer yeghens seyden.

¶Item ōme dieswille dat die Schepenē al tijt tbeste hebbē gheployt te doen/ eñ noch gheerne doen soudē in dit stic voorſ/op dat si bi eenich anđ middele dat wistē te doene/ so seydē sy ō beters wille eñ om die meeste broederlicke minne datmē dye sakē soude huytstellē.xiiij.daghē of.iij.wekē/ om dat men binnē dier tijt alle saken wel eñ vriendelic soude moghē accoorderen/ōme tlast vander stede of te legghene/eñ te betalene dē ghenē diemē schuldich es.

¶Item soe es ghebuert bi eeneghe quaet willende/ die vā desen ghelde niet gheuen en wildē/maer hebbē hē veruoordert vergaderinghe te makene. Te wetene smedē/ backers/muelenaers/eñ lijnwadiers met meer andere/ eñ ghecreghen een bannierkin/eñ ghingē om te gane ter smedē huyse waert. Eñ het es ghebuert byder gracie gods dat die heren eñ Schepenē hē lieden tegens ghinghē/ ōme haerlieđ quaethede te wederstane/ eñ hebbense ghemoet op die veebrugge. Eñ daer was vā tsherē eñ vā Schepenē weghe dē rebellē aen ghe roupē/die handē op stekende/eñ vraechdē lieue kinderen wat begheerdy. Eñ die rebelle weđ roupende/ segghende slaet doot den heere eñ die wet. Eñ daer gaf god dye gracie dat die here eñ die wet den anderen van daer verdreuen/ende worden ooc sommeghe doot ghesleghen.

Item dit ghebuert sijnde/ so sijn die here eñ die wet ter marct gheco̅me̅/ eñ hebben by he̅ liede̅ gheroupe̅ alle die ghene die he̅ by standicheyt doe̅ wilde̅. Aldus quame̅ daer bi he̅ liede̅ een groot ghedeel goeder mannen/ ende met hem lieden ter marct staende/ tot dat hem lieden ghelieste te gane tot voor der smeden huys. Ende daer es den rebellen gheuraecht of si vande̅ sinne waren te co̅mene byde̅ here eñ byder wet ter marct. Maer si en hebbe̅ dat niet vriendelick willen doen / maer men moeste he̅ lieden bi foortsen daer huyt doen gaen/ ende daer warer een deel gheuanghen vp den seluen tijt.

Item vp den .xxviij. sten dach va̅ Sporcle ende was saterdach/ doe ware̅ te Ghendt onthooft drie personen/ waer of deene Deken was vanden smeden/ ende dander een smet ende naghelmakere/ eñ die derde een tapijtsweuere/ welcke persone̅ verkenden dat si quade eñ horribele saken voren hadden / eñ baden dat hem elc wachten soude van wapeninghe te makene/ ende seyden dit was hem lieden daer of gheco̅men. Eñ dat meer es/ si hadden voren heere eñ wet doot te slane ende andere goede mannen/ eñ haerlieder goet te nemene. Eñ dese iusticie ghedaen sijnde/ so ware̅ daer terstont ghebannen .xxi. persoonen. Item noch so wasser een gheuanghe̅/ eñ was onthooft vp eenen Donderdach in Maerte. Anno lxxviij.

Item dese personen waren ghebannen tot .xxi. toe/ elc .L. iaer / om dat si een vpstel va̅ wapeninghe ghemaect hadde̅/ eñ hadden voren den here eñ die wet/ eñ meer anderre goede ma̅ne̅ doot te slane/ eñ da̅ meenden si eenen o̅meganck te doene/ al Vlaendren duere die quade aen he̅ lieden trecken kende/ eñ dye goede doot te slane/ eñ tgoet te roouene / het welcke was contrarie onsen gheduchten heere eñ prinche/ ende den drie leden van Ghendt. Eñ vp den derden dach van Maerte soe schieden die here eñ die wet vander marct/ maer si bleuen wel bewaert/ ende vp dien seluen dach wasser noch seuene gheuanghen.

Item daer naer soe quamen noch eenighe va̅ Ghendt om de̅ ouerdekene te verrasschene ende doot te slane. Eñ dat beslo̅t te doen die cock va̅ sinte Pieters te ghendt ende sijn sone/ met noch eene̅ medeplegher/ maer e̅mer si en quamens niet te boue̅/ maer waren alle drie gheuanghen eñ onthooft vp den .vij. sten dach va̅ Maerte. Eñ een groote quantiteyt warer vp dyen tijt gheuanghen / eñ vele lieper huyter stede/ waer of datter een gheuanghe̅ was Tantwerpen/ eñ was daer onthooft/ want si en waren nyeuwers vry in alle myns heeren landen.

Item vp den .xiiij. sten dach va̅ Maerte hieltmen te Brugghe eenen eerlicke̅ dinghedach/ daer er .ix. ghebannen waren va̅ dootslaghen/ van tassemente / eñ van vele quade sticken/ som .L. iaer/ som min.

Item vp de̅ .xv. ste̅ dach in Maerte was te Brugghe ghedreghen eene deuote processie generale. Want vp dien dach Tantwerpen die vier landen vergadert waren om raet te nemene/ hoeme̅ die landen best bewaren soude yeghens dye macht vanden coninc va̅ Vranckerijcke. Dus drouch men processye om God te biddene datter eenen goeden raet gheordonneirt worden mochte. Eñ ter cause van dien so was dyt naeruolghende dicht ghemaect.

Minlicke me̅sche̅ voucht hu tot duechde̅
Co̅stientie betae̅t nu tsijne ghedweghen
Condt es ons van lettel vruechden
Cort es den tijt in tsondich pleghen
Commer heift ons in tstric ghecreghen
Laet ons nu om verbeteren pijnen
Xpristus es so ontfaermich vul seghen
Voorwaer sijn gracie sal vp ons schijnen
Vlaendren es accoort noot metten sijnen
Vanden welcke̅ wi nu processie draghen
In maerte .xv. god doe verdwijnen
Ieghenwoordege orloghe in onse daghe̅
Ic hoept alle goede me̅sche̅ gheerne sage̅
Anno .M.CCCC. eñ .lxxviij.

Op den .xxiiij. sten dach in Maerte/ ende was onser vrauwen auent/ was binne̅ der stede van Brugghe onthooft eenen van dootslaghe onuersoent. Ende binne̅ dyen seluen auende stac een man syns wijfs sustere doot / dat sy starf vp dye strate/ maer dye dit faeyt dede / ontliep ende vluchte in Zeelandt.

¶Op den eersten dach vã April/ende was Donderdach/ soe waren te Brugghe ghe bannen met duergaende waerhede.xxxiij personẽ onder mans ende vrauwẽ/ onder welcke waren ghebannẽ vier temmerlie-den/contrarie den prinche ende den welua ren vanden lande van Vlaendren/ elck.L. iaer vp haerlieder hooft.

¶Item so wasser oock ghebannen eenẽ als Capiteyn vander Souuerye / dye welcke hem seluen een groot here seyde/ so dat hy met grotẽ lueghenen ghetrompeirt hadde den coninck van Vranckerijcke/den Coninck van Napels/den coninc vã Spaengien/eñ den coninc van Inghelandt/ende den Hertoghe vã Bretaengien/ende vele meer andere heeren eñ princhen/ so dat hi dicwijl reedt met.xvi.ofmet.xx.peerdẽ/ eñ ghecreech vanden heren vele ghelts / met groten cluchten. Eñ ten eynde was hy vã Antworpẽ ghebrocht te Brugge gheuanghen/ daer hy langhe in dye vanghenesse lach. Maer sdaechs voordesen bandach was hy inden burch aen eenen stake ghebonden / ende sghelijcx oock vp den seluen bandach / daer hem elck aensien mochte. Ende sijn tijtele hinc voor hem in eenbart ghescreuẽ/ ende hi was ghebannen thien iaer van diesten hupt sprinchens landen.

¶Op den vierden dach van April waren ghebannen met eenen eerlicken dinghedach twee schiplieden/elc.L.iaer.Ende die ghesselle die vrauwkin doot stack als voren/ was oock ghebannen.L.iaer hupten lande van Vlaendren.

Dit ghescheide binnen den Jare.M.CCCC.eñ.lxxix.

¶Item vp den seluen tijt soo ghebuerdet/ dat die landẽ seere besich warẽ/hoe datmẽ sconincx mogenthede best wederstaen soude. Eñ men waecte snachts al Vlaendren duere/lancx den zeecant/ vander sluys tot Greueninghe toe/om dat die fransoysen aen die sijde van Vlaendren nyet landẽ en souden. Eñ elc hups man was voorsien te lande waert vã harnassche eñ ander gheweere/ vp auentuere wanneer dattet van noode ware. Eñ al Vlaendren was voor waer of dat mijn heere die graue vã Rommont Capiteyn generael was.

¶Item vp dẽ.xxij.sten dach van April.Anno.lxxix.so was gheiusticiert vandẽ souuereyn Baliu vã Vlaendren/of sijn stedehouder/gheheetẽ Jan Breydel/eenen man die welcke was ghehanghẽ aẽ een nyeu galghe/byden cloostere vandẽ Jacopijnessen/ die welcke was gheuanghen te Varsenareaẽ tkerchof/vp sijn camere daer hi sliep/ hem verlatende vp een veynstere dye aen tkerchof quam.Maer was verradelic bespiet van eenen dye Souuereyns dienare was/ ende was nochtan gheuader vandẽ mesdadighen/die hem tanderẽ tijden grote vrientschap ghedaen hadde/õme twelcke hi dat den seluen dienare niet vergheuẽ en wilde / voor int hupterste artijckle vander doot maer noch wast ter quader trauwe. Ende dese was te Brugghe ghebannen.vi.iaer lanck vp die galghe/ ende lach daer te Varssenare als voorß es/nyet hebbende landt / noch oock gheleede vanden Souuereyn.

¶Item vp den seluen dach / ende was sint Joris auent doe rees binnẽ dier nacht een groot ongheweirte/daer groote schade of quam inder stede van Brugghe / ende in andere diueersche plaetsen daer ontrent gheleghen.

¶Item den thorre vandẽ Jacopijnẽ was meest alle dieschaelien of ghenomẽ.Ende in tsuster hups vãder derder oordene daer verbarnde een scholaken vanden voorsey den blixem/eñ eenẽ tynnẽ platteel worter ghesmolten / daer nochtan ander platteelen bi stonden/die niet ghesmolten en waren. Ende in die prochye van Reyhem verbarnde een gheheel hofstede/hupsen/scueren/schapen/coeyen/ ende alle die katheylen vanden hupse/sonder twee of.iij.peerden die sauẽts te vorẽ in die wee gheiaecht waren. Ooc was den thorre van Oostende seere gheschent/ alst wel blijct in dit Incarnacioen.

Sware schade rees vp sint Joris nacht
Bij blixeme eñ desdonders cracht

¶Op den.xxiiij.sten dach van April quam die Prinche in die stede van Brugghe met sijne gheselnede/ ende quam van Ghendt.

Eñ op dien seluen dach wast brant in dye clop hamerstrate wel vã .xij. eertsteden.

Hoe die van Rijssel

seer chierlicken hupt quamẽ/ om te Brugghe Vesperepe te houdene/ ten steickspele aengaende. Ende hoe die Edele Hertoghe Maximiliaen met dye heeren van Brugghe hen eerlicken ontfinghen. Eñ hoe me vrauwe Marie met haer gheselschap/ die Vesperepe aensach.

Vp den .xxv. sten dach van April eñ was sondach/ vander vesperpe te Brugghe aengaende dẽ steicspele. Doe quamen die vã Rijssele ontrent der noene met schonẽ ghe selschepe in Brugghe almeest met groenen abijten/ ende die prinche reedt selue in persoone peghens die van Rijssele/ eñ quã met hẽ liedẽ inne/ daer hi beselscheipt was met vele edele mannen eñ grote herẽ. Eñ des achternoens deden die van Brugghe vesperepe naer doude costume. Eñ die hertoghe Maximiliaẽ reet met die vã Brugghe in die vesperepe als poortere/ ende die princersse reedt in Cranenburch met schonen state/ õme te sien die vesperepe daer lijden. Eñ alst tijt was so reden die vã Brugghe/ eñ dye Foreestiers warẽ met state tot des princhen houe/ õme vã daer te rijdene ter bane waert. Ende hoe wel dat costume was dat die foreestiers ghecostumeirt waren haer vgaderinghe te houden ten Eechoute int cloostere/ als doe was die vergaderinghe gheordonneirt te sijne in mijns heeren hof. Eñ als si int hof versaemt waren/ soe namen si haren wech õme ter bane waert te rijdene. Eerst duer tstraetkin achter den gouden cop/ duer die seluer strate naer twee vleeschuys/ eñ van daer duer die nyeustrate/ ouer die nyeu brugge lãcx den Dyuere/ ende quamen ouer die grote Eechoutbrugghe duer dye wulhuysstrate ter bane waerts/ ende alsoo deden die van Brugghe vesperepe. Te wetene dese naer volghende personẽ. Eñ voor hẽ liedẽ was gheuoert dye banniere vanden beere/ eñ elck hadde sijn wapene daer aene seer rijckelick/ eñ eerst inne.

¶ Die Hertoghe Maximiliaen graue vã Vlaendren. etc.
Jan van Nyeuwenhoue. f. Clays Burchmeester vanden Courpse
Wouter despaers als Foreestier.
Jacob die here. f. Jacobs
Lodewijc de Baenst
Mattheus die brouckere
Jacob die vos. f. Jacobs
Jan van Doorne als houde Foreestier/ eñ dedẽ vesperepe naer costume. Eñ naer die vã Brugghe deden vesperepe dye vã Rijssele/ eñ daer naer een coopman vã Oostlant ende daer naer een man vandẽ Damme. Ende alst al ghedaen was/ so reden die vã Brugghe mettẽ Prinche tot in sijn hof/ eñ namen aen hem orlof. Ende die hertoghe Maximiliaen was ghecleet ghelijck dye stekers van binnen/ te wetene met swarte fluweelen keerels/ eñ peersche wãbaysen Eñ tpeert vanden prinche was ouerdeckt met eenen blaeuwen fluweelen ouerdecsele/ seer chierlick. Maer die peerden vandẽ anderen stekers warẽ ouerdect met blaeuwen houtsueren van sijde. Eñ om dat dye Burchmeestere vandẽ courpse vesperepe dede/ so reden die schabeletters vander stede voren/ eñ andere dienaers/ eñ ooc sommeghe wethouders. Ende daer naer dye stekers alle deene naer dandere/ ende achter hem lieden soe volchde elck sijn gheselschip/ twelck al seere rijckelic hupt quam. Ende al doe ten tijden/ smaendaechs ende sdijsendaechs/ daer en was gheen steicspel om sekere cause daer toe dienende.

¶ Item up den .xxviij. sten dach van April so wart Anthonis vander Vicht verlaten van sijnen Schouteetenschepe/ ende Willem dye Wintere was ghemaect Schouteeten van Brugghe.

Hoe die van Brugghe

steicspel hielden/ daer die edele Hertoghe Maximiliaen selue mede stack/ als poortere/ daer hi vele eeren beghinck. Eñ men gaf hẽ eenen schonen Dyamant/ die welcke seer costelick was. In welcke steicspel vele triumphen bedreuen was.

ITem vp den.xxix.ste dach van April/eñ was woensdach naer noene/ontrent den.vi. hueren vanden auende/ soe was tsteic spel vã Brugghe ghehouden/daer die hertoghe Maximiliaen selue stack als man vã Brugghe/daer hy vele eeren in twoorẽ steicspel beghinck. Eñ den beer was ghegheuen een stekere vanden Damme/ ghenaemt Joris lannoye. Ende het foreestierschip was ghegheuẽ Lodewijc de Gaenst F. Lodewijcx. Endeden Dyamandt was ghegheuen onsen prinche Maximiliaen. Eñ een duytsch here gafmen den hoorne/ eñ daer was groote trijumphe bedreuen/ eñ daer was weder een nyeu steicspel beroupen yeghen tsanderdaechs. Ende dye prinche stack weder selue met dẽ lijue. Eñ daer stack een oosterlinck/verwapent als een wildeman / eñ sijnẽ tymmer was een leuende knechtkin wilt ghecleet/houdende een speere in sijn hãdekins / ende al sijn ghesellschip waren alle ghecleet als wilde liedẽ. Ende andere staken verwapent als duuelen/ ende al haer ghesellschap vã ghelijcken.

¶ Item vp den.xxx.ste dach vã April wast brant aen sconincx brugghe/in thuys van

eenen Cruydenier/ eñ dat quã vã termen-
tijn te siene/ daer groote schade of quã. Eñ
dye broeder vanden huyse hiet Luyck dye
seuere/ sijn handẽ waren hem of ghesodẽ/
so dat wel metten naghelen of ghinc ghe-
lijc een kieken dat gheschout es/ eñ hi moe
ste vã hittẽ in die Reye springhẽ/ of hi sou-
de gheheel ontsteken hebbẽ/ eñ corts naer
dien so starf hi vãder seluer quetsuere. Re-
quiescat in pace Amen.

¶ Op den derden dach van Meye. Anno
lxxix. Doe wast een den schoonstẽ heleghẽ
bloetdach die binnẽ langhe tijdẽ gheweist
hadde. Wãt daer was ghetoocht dẽ boom
vã Yesse/ eñ tauẽtmael/ eñ thouekin/ twan-
ghẽ / tgheesselen/ eñ tcruysdraghẽ/ eñ veel
schoonder sticken der Passien ons heeren
aengaende / als Annas/ Cayphas/ Hero-
des/ eñ andere seere chierlic toe ghemaect
vã schilderyẽ/ daer die prinche eñ me vrau
we dye Grauinne groote ghenouchte in
hadden.

¶ Item vp den. v. sten dach vã Meye quã
een weerlic man/ die welcke was wonach
tich in dye Speere/ in dye graeuwerckers
strate / in sint Jacobs kercke te Brugghe/
ende hi slouch eenen priestere in sijn hooft
met eenẽ scherpẽ baselare / wel meenende
dẽ priestere doot te slane/ ter cause vã ouer
spele met sinen wijue/ maer die priester en
starf niet. Doen bleef die kercke langhe in
cesse/ sonder messe daer te doene. Eñ die sel
ue man sneet sijn wijf een stick van harer
nuese/ so dat si haer leuen lanc daer bi ghe
teekent was. Vergaue God dat si alle die
van dien sijn/ alsoo gheteekent waren/ die
men vindt te Brugghe eñ elders.

¶ Item vp den. ix. sten dach van Meye eñ
was sondach/ doe schotẽ die schotters vã-
den houden boghe hueren gaey vã eeren
daer die edele hertoghe Maximiliaen sel-
ue mede schoot/ ende schoot den gaey of sel
ue metter hant schotterlick / daer õme dat
volc vander stede vã Brugghe wel blijde
was. Dits Tincarnacioen.

Oostrijc schoot frisch te brugge dẽ gay of
Reghẽ in Meie vruecht blijster vray of.

¶ Item vp dẽ. xi. stẽ dach vã Meye was te
Weruicke eenẽ schadelicken brant/ cõmen
de vã inwpere. Ende in die selue maent die
graue vã Rommont dede so vele met sinẽ
volcke dat hi binnen der stede van Came-
rijcke in ghelaten was/ eñ alle die fransoy
sen warẽ huyt ghejaecht. Eñ dye stede vã
Camerijcke bleef aen onse sijde/ eñ casteel
vã ghelijckẽ/ eñ bouen dien si ghecreghen
casteel vã Bouchein/ een stert Casteel dat
die coninc met verraderye ghecreghẽ had
de/ eñ ontnomen den graue van Simpol.
Ooc wonnen si die stede van Crieuecuer/
eñ meer ander plaetsen. Ende in desen tijt
waren in Bourgoengien vele fransoysen
verslegen eñ vele gheuanghẽ. Eñ ter cau
se vã dien was een processie gheordõneirt.

C hristus helich bloet valt õs nu bateli C
C onfoorterende in ons lijden stran C
C hierlic draghẽ wi hu gheerne stateli C
C omt charitatelick in onsen gan C
C õsenteirt õsen prince goet lijf eñ lan C
C rooneirt nu franck sijnen sone ion C
C leet maria vruchtbaer in harẽ spron C
L eent dẽ vlaẽschẽ trõc õtfarmeghẽ da V
V p huwẽ ontfanck staet al ons betra V
V rau magdaleene valt oock niet sla V
I ont onser processye vertroosten vi I
I n meye seuenthiene ende waer dat s I

Deerste letteren eñ die laetste vã elcker
reghele/ van dyt voorscreuen dicht / bewijsen
Tincarnacioen vanden iare.

¶ Item om alle die voornoemde victorien
dancbaerlic te bekennene/ eñ voort te bid-
dene õme dye prosperiteyt eñ weluarẽ vã
onsen prinche eñ princersse/ eñ dẽ ionghen
Phelips van Bourgoengien / soe was te
Brugghe eene generale processye ghedre-
ghẽ/ vp den. xvij. sten dach vã Meye die de
uootste diemẽ nyet vele ghesien en hadde/
want alle die collegien/ ende die. iiij. oorde
nen/ eñ alle die scholierkins die ghinghen
alle baervoets. Eñ die prelaet eñ die mue-
nickẽ vanden Eechoute vã ghelijcken/ elc
met een barnende keerse in die handt. Eñ
dese processie was ghedreghẽ buytẽ Brug
ghe / ter Magdaleene. Eñ dat weerde he-
leghe bloet was mede ghedreghen / daer
die bisschop van Doornicke achter ghinc
in dye processye met een gulden cruyce in
die hãt/ eñ ghinc ooc baervoets eñ bloots
hoofts/ daer die wet ende alle die notabele
van Brugghe/ hooftmannen eñ Dekens/

eñ vijnders vã allen ambochtẽ vã Brug-
ghe mede ghinghẽ met barnẽde toortsen
eñ keersen. Eñ dyt en was noeyt ghesien
datmẽ thelege bloet so varre buytẽ Brug-
ghe drouch/twelck seere deuoot eñ schone
was om te sien.

Te lazarus sustere theleghe bloet ic sach
Deuoot in Meye vp dẽ seuentienstẽ dach

Item vp den.xviij. sten dach van Meye
ordõneirden die fransoysen binnẽ Atrecht
eene processye generale/eñ dat õme dat sy
sien souden dye macht ende dye menichte
vanden volcke. Ende doe si saghen datter
soe vele volcx binnen der stede was/si had
den ducht dat si die stede ouergheuen sou-
den dẽ Bourgoengioenen. Eñ daer õme
die Fransoysen ghinghen in die wapene/
eñ vienẽ wel.xvi. poorters eñ ambochts
lieden vanden eerlicstẽ vander stede/ende
si bondense twee en twee te gadere/eñ son
dense al te Vranckerijcke waert/ende si en
waren nauwelick ghelooft een meskin te
draghẽ. Eñ die fransoysen behilden tgoet/
eñ die wijfs eñ dye kinderen bleuẽ binnen
Atrecht/welc teerlick om sien was. Eñ vp
den.xix. sten dach van Meye quamen die
fransoysen voor Duway/daer si.iiij.of.v.
lantslieden doot sloughẽ vã daer ontrent.

Item vp dẽ.xxv.stẽ dach van Meye doe vertrac die hertoghe
Maximiliaen huyt Brugghe des achter
noens/ende hi reedt naer Dixmude/ende
die princersse volchde hẽ tes anderdaechs/
eñ tousden wat binnen der stede van Ipre
daer hy eñ sijn gheselnede weerdelick ont-
fanghẽ waren/want die princersse en had
de voor die tijt noeyt Yypre gheweist. Eñ
daer omme so brochte si als doe die ballin-
ghen binnen Ipre/die doe met haer gracie
ghecreghen.

Itẽ vã daer trac die prince naer Rijssele/
eñ hi meende te treckẽ tsint Omaers. Eñ
doe gheuiel daer een vraderye van een ba
staert vã vrãckerijcke/die altoos in thuys
vã Bourgoengiẽ vpgeuoet was/die welc
ke bastaert altoos ouer ghestreuẽ hadde/
alsoo men seyde al tsecreit dat int hof ghe-
schiet was of gheslotẽ/so varre datter qua
men wel drie hondert glaupen mannẽ vã
wapenen huyt Vranckerijcke/eñ trocken
so heymelic ligghen buytẽ Rijssele achter
sinte Kathelijnen kercke/meenende alsoo
den prinche te schendene/eñ te ghecrijghe
ne in haerlieder ghewelt. Maer dit quam
huyte by eenen priestere dye een v espyere
was/eñ hy quam in thof te Rijssele. Ende
men vraechde hem van wanen dat hi qua
me. Hi seyde huyt Vranckerijcke/ende dat
hem die bastaert van Vranckerijcke daer
ontbodẽ hadde. Eñ men dede den bastaert
voor hem cõmen/dye welcke seyde dat hy
den priestere niet en kende. Doen warẽ sy
beede gheuanghen/eñ ghelept in tcasteel/
waer of dat die voorš bastaert sijne excusa
cie so eerlick dede dat hi weder ontsleghen
was.

Item dit vernam een Rudder vã Rijsse
le/mijn heere van Gruwiers/dye welcke
men ooc vanghen dede/al vanden seluen
sticke. Maer hi seyde laet mi gaen onghe
leedt sonder schoffierichede/ick sal alleene
int casteel gaen/so varre datmen hem ghe
looue gaf. Ende als hy in Tcasteel quam/
so stelde hi sijnen eenen voet ouer die zille/
ende hi seyde totten saudeniers. Hu si ken
lick dat ick hier gheweist hebbe/draghes
orconde/als quansuys sijne belofte quij so
tende/ende hi ghinc daermen die peerden
watert/eñ track eenen knecht vandẽ peer
de/ende nam dat peeert/ende reeter mede
naer Atrecht.

Item in desen seluẽ tijt was dye stede vã
Dolen in Bourgoengien belept vanden
fransoysen/die bisschop vã Doornicke die
was binnen Dolen/eñ hi sach dat sijt qua
lick langhe houden mochten/want hẽ lie-
den gheen ontsedt en quam. Doe ghinck
die bisschop eñ verstelde alle sijne goedijn-
ghen gheestelic eñ weerlic/eñ maecte also
een grote somme vã penninghen/ende hi
ontboot vele Zwitsen/die met groter me
nichte quamen eñ sloughẽ die fransoysen
huyt den velde/ende deden daer inne eene
grote moortorye/also dat die stede van Do
len/eñ al tlandt van Bourgoengien woort
ghesuuert vanden fransoysen.

Seuen in Junij sach ick processie draghen
Tẽ eechout voor orloge god moet behagẽ

¶ Item in desen tijt was een Canonick te Doornicke die den coninck van Vranckerijcke altijt plach ouer te scrijuene al tsecreit dat in Vlaendren ghesciede/ ende in thuys vā Bourgoengien/ alsoo varre als hijt verneme̅ conste. Also dat drie ghesellē van auentueren van Doornicke die rijcke ghewordē waren metter orloghē pegens die vlaminghen/ eñ dese quamen te Rijsselle/ daer si oock verselden aen twee ghesellen vā auentuerē/ eñ begheerdē te coopene. iiij peerden vā voordeele/ eñ leyden den Rijsselaers voor oghē/ dat si den coninc te dienste cōmen wildē segghende/ dat si daer mede ghelt eñ goet vercouuererē mochtē/ so varre dat dese Rijsselaers met gheueynster herten dit beloofdē te doene/ stellende malcanderen eenē sekeren dach eñ huere. Eñ dye plaetse was ghelept buyten Valenchiene aē een bosschelkin vp een schoon velt/ daer si vergaderen souden. Eñ dese twee Rijsselaers en betrauden die. iij. tornysienē niet/ maer si versaemden. viij. mannē te peerde eñ leydē heymelic also een abuche/ so varre dat die tornisienen harē dach hildē/ eñ sy quamē haer vijfstere. iiij. te peerde/ eñ een te voet. Doen seydē die Rijsselaers/ nu sien wi wel dat ghi gheen warachteghe mānē en sijt/ wāt ghi comt v vijfstere/ eñ en soudt maer v derder cōmē/ so varre dat den eenē Rijsselare sijn glauye in leyde/ eñ reedt dē eenen tornisien vandē peerde/ eñ den anderen Rijsselare quetste een vanden anderen fransoysen/ also dat dander twee fransoysen eñ die man te voet begonstē te vlyene. Maer doe rees die abuche vp vandē anderen. vi. mannē/ eñ si vinghense alle vijue/ daer si groot rentsoen of ghecreghē/ maer dye man te voet die was ghewroucht van sijns selfs volcke/ also datmē die lappen vā sijnē schoen of sneet/ eñ daer vantmē inne eenen valschē brief vā verraderye/ die dye voorß Canonic meende te seynden aen dē coninc vā Vranckerijcke/ eñ daer stonden inne. viij. artijkelē. Eñ onder andere artijkelen/ so stoter een Artijkel/ eñ was aldus Weit heere/ dat die heere die ghi wel weit en heift sijne belofte niet moghē vul doen/ wāt men heifter gheen Toysoen ghehouden. In welcke woorden groote murmuracie was binnē den huyse vā Bourgoengien/ byden welcken hem die prinche als doe wel te wachtene hadde in dien tijden.

¶ Op dē. x. sten dach vā Wedemaent wast Sacraments dach/ eñ die bisscop vā Doornicke was doe te Brugghe/ eñ hi dede als doe die hoochmesse tonser vrauwen/ eñ hi drouch selue theleghe Sacrament in dye processye van onser vrauwe/ met grooter chierlichept.

¶ Item in desen somere wast soe grote pestelencie in Inghelant/ dat die coninc Edewaert nyement en liet tot hē cōmen/ bouē vier persoonen.

¶ Item binnē desen tijt vertrack die Prinche naer sint Omaers met vele edele mānen/ daer hi eerlick ontfanghen was. Eñ die fransoysen dit vernemende/ si leydē diueersche laghē met groter menichte van volcke ontrent sint Omaers/ eñ si sonden huyte ontrent. xi. glauyē die hē vertoochden voor die stede/ sonder meer. Maer die prinche en wilde niet ghedooghen datter yement peghens huyttrac om te scermutsene/ segghende was die coninc een schalc hi en wilde gheen schalc wesen/ maer wilde onderhoudē het bestant alsoot gheslotē eñ beseghelt was/ ten daghe soe hier vorē ghescreuen es den termijn vanden voorß bestande gheduerende. Eñ dese. xi. glauyē die sonden eenē paedgie spelende met sijnder glauye tot voor dye poorte/ eñ hy riep luyte. Viue le Roy. Men schoot naer hem vijf of. vi. serpentijnen/ eñ si vertrocken al le van daer.

¶ Item vp dē. xv. stē dach vā Wedemaēt. Anno. lxxix. Doe quamen wel. iij. duysent fransoysen voor Duway/ eñ spreedē hē in abuchen/ maer si sondē. xij. mānē/ ghewapent onder hare cleederē/ maer bouē ghecleet als aerme vrauwen/ dye welcke met hare peerdē brochten buetere/ eñ caes/ eñ grote bondelē vā garse/ in welc gars haer lieder sweerdē stakē/ schijnende also of si vitaelgie ter stede waert ghebrocht hadden. Eñ haddē si also binnē der poorte connen gheraken/ sy soudē tawet doot gheslegheē hebben eñ die Fransoysen int ghelaten/ eñ meenden alsoo wel die stede van Duway inghenomen te hebbē/ maer byder graciē

gods mē wordes gheware/ eñ men ghinc naer hē lieden schieten/ eñ also dadē sy een verloren reyse/ eñ sy vloden alle Tatrecht waert met groter menichte.

Item vp den seluen tijt sandt die coninc vā Vranckerijcke drie schepē te Inghelantwaert/ daer tghelt in was vander Saudye om die Lourd dauwaert/ ōme dat hi met.x.^m Inghelschē sou de cōmē vp Vlaendren/ ooc wasser vele co rens inne/ eñ guldē abijten/ eñ sijdē laken daermē die Inghelsche herē mede beghift soude hebbē/ maer die schepē vādē Graue vā Rōmont/ die generael Capiteyn vāder zee was si wordēs gheware/ eñ seyldē aen die.iij.voorß schepē/ die welcke doe terstōt hupt stakē die wapene vā Vranckerijcke. Eñ die schepen vanden graue Rommont namē die voorß fransche schepē/ eñ brochtēse ter slups/ eñ namē al tghelt eñ puweelen. Eñ die graue van Rōmont verrochte troorne ter Slups selue metter hant.

¶ Die coninc vā Inghelāt dede me Lourd dauwaert vanghē/ hē twaelfstere vā herē/ wāt hi vā deser saken niet en wiste. Eñ die coninc vā Vranckerijcke in desen seluē tijt beual so wie dat hē ghebringhen conste leuende of doot den bastaert vā Simpol/ hi souder hē vooren gheuē twee duysent cronen. Eñ daer ōme dede dye bastaert hē eñ al sijn volc haerlieder haer of scheeren/ eñ hi ghinck alsoo simpelick ghecleet als sijn volc/ ōme datmē hē niet bekennē en soude.

¶ Item in desen tijt in die maent vā Wede maent. Anno.lxxix. warē die garnisoenen die welcke laghē in Theerenburch/ in Bethune/ eñ in anderen plaetsen ontrent onsen palen vā Vlaendrē/ dicwijls sprincreysen doende vp tlantsvolc in diueersche plecken/ ende sy daden seer groote schade daer ontrent.

¶ In dye selue maent vp eenen saterdach quamē die fransoysen wed ontrent Meerreghem ōme te pilgierene eeneghe engienen/ die te Ryssele te schepe ghedaen warē ōme te voerene in dye stede vā Arpen. Eñ es te wetene dat Jan van Dadyseele daer of last hadde/ ōme die te bewegene metsga ders eeneghe lieden die hi onder hē hadde hupter Casselrye vā Ghendt/ eñ warē alle ghecleet peersch eñ wit. Eñ dese voorß Jan wederstont daer die fransoysen eñ veriaechdese/ maer daer bleuen een deel liedē doot aen beeden sijden. Eñ ons volc schoot metten seluen engienen inden hoop vanden fransoysen/ maer die Fransoysen waren al te peerde/ eñ ōs volc was al te voet. Aldus en mochten si die Fransoysen nyet volghen.

¶ Item ōme dat Jan vā Dadyseele voorß den Prinche eñ den lande so ghetrauwelic ghedient hadde/ soe worde hy wat wedersien vā eeneghe heren hupten houe. Ende corts daer naer die fransoysen quamē weder vp twee mijlen naer Ypre/ aen dander sijde vanden watere/ ōme tlantvolck te beroouene daer ontrent.

¶ Item Jan vā Dadyzeele met sijnen volcke was corts ontbodē dat sy thuysewaert commen souden/ alsoo si daden. Ende tes te wetene dat eeneghe wethouders vāder stede vā Ghendt/ als ghedeputeirt vāder stede weghe/ waren met Jan van Dadyseele ōme te bestieren haerlieder casselrye/ also si ooc voren ghedaen hadden/ ter eere vandē prinche eñ ten orbore vanden lande van Vlaendren. Eñ dye Prinche beual hē lieden dat si van danen scheeden soudē/ eñ dat si binnen.xv.daghen daer naer weder bi hem cōmen souden/ ōme tlant te bewarene so si te voren ghedaen hadden.

¶ Op desen seluē tijt was die Burchmeestere vander stede van Brugghe ter orloghe waert met mijn here van Meerwede Capiteyn vanden haghepoorters

¶ In desen seluē tijt was een grote moeyte in Hollandt tusschen die Houcx ende die Cabeliaus/ welcke orloghe oorspronc nā om dat dye Houcx met ghelde ghecocht hadden het gouuernuerschip vā Hollant yeghens dē hertoge Maximiliaen/ twelc gouuernuerschip weerdich es tsiaers.xx. duysent croonē. Eñ die voorseyde Houcx gauen dyt gouuernuerschip den Graue van Boochein heere vander Vere in Zeelandt/ ende was gheheeten Wulfaert vā Borsele/ ende hier omme warē die Cabelyaus seere gram. Ende sy trocken byden

hertoghe Maximiliaen/ eñ bodē hē noch so vele ghelts als hē die Houcx ghegheuē haddē/ eñ si wildē Gouuernuer makē mijn here van Rauesteyn/ daer ōme waren die Houcx seere ghestoort/ eñ si trocken inden Haghe met mijn here vander Vere/ ende wierpē ōme thuys vā Egmōt/ eñ thuys van Wassenare/ eñ stakender twier inne.

¶ Item vp dē.xiiij.sten dach vā Hoymaēt Anno.lxxix.soe waren voor dye stede van ghendt haerlieder casselrye huyt vier am bochtē ōme te treckene ter orloghe waert/ eñ ten dienste vanden Prinche/ eñ laghen daer.iij.of.iiij.daghen om sekere questye die si hadden yeghens die van Ghendt.

¶ Item hoe wel datter was een persoon heetende Jan vā coppenolle/ dye gheerne die sakē ten besten ghebrocht hadde. Daer vp dat si antwoorden/ dat houde costume was dat si behoorden binnē der stede te cō mene/ ende ter marct te gaen stane/ tot dat die vā Ghendt ter oorloghe waert trockē met bannieren/ tenten/ pauwelioenē/ also der huytuaert toebehoort/ eñ dan soe souden si haerlieder hooft volghē. Waer ōme dat eeneghe vander Casselrye wildē hem veruoorderē om te cōmene binnē ghendt. Twelc die here eñ die wet niet ghedooghē en wilden/ waer of dat quā een groote beroerte/ waer ōme dat die heere eñ dye wet snachts groot awet hilden/ eñ vele goede mannen quamē bi hem lieden/ eñ dadē so vele dat die Casselrye eerselen moestē wel een mijle vander stede/ tot vp een dorp ghe naemt Muelensteke. Eñ was gheordonneirt dat Jan vā Dapyeele eñ Jan vā Cop penolle soudē trecken byder Casselrye vā Ghendt met sijnen volcke. Ende hem lieden wort gheuraecht of si vertrecken wilden ter reysen gheordonneirt also hem lieden te kennē ghegheuen hadde gheweist/ met vele goede woordē daer toe dienende. Ende si verantwoorden dat si smorghens vertrecken souden/ eñ vertrocken. Maer daer waster hupten hoope wel.xiiij.gheuanghē vandē principaelstē/ eñ gheleet te ghendt waert. Maer ter bede vandē Bal in/ vander prochye vā daer die persoonen warē/ so warē die.xiij.personē ontsleghen ende laten gaen/ maer die.xiiij.ste die bleef gheuanghen/ eñ daer naer ghebannen.I. iaer huyt den lande van Vlaendren.

Item vp den seluen dach naer die noene/ so track mijn here vā Meerewe/ als capiteyn vā die van Brug ghe/ metten haghepoorters ter oorloghe waerts/ ende Jan van Nyeuwenhoue.F. Claps als burchmeester vandē Courpse/ twee schepenē/ eñ eenē Raet/ eñ een clerck ghenaemt Pieter vā Ardenburch/ eñ een ghedeel dienaers van Brugghe/ eñ Joos Rauwelijn/ als man vā wapenen/ eñ souden vergaderen te Cassele/ eñ daer souden ooc cōmen die vrplaten/ eñ van daer soudē si gaen daert den Prinche ghelieuē soude/ sonder eenich verbeyden.

¶ Item dese edele hertoghe Maximiliaen ouermerckende die menichte vā sijnen eñ vā alle den anderen goetwilleghē volcke/ doen ghinc hi te velde slaen/ beleggh ende die stede vā Theerenburch/ vp dē.xxvij.stē dach vā Hoymaent.Anno.lxxix.

¶ Item Theerenburch aldus beleyt sijnde/ mijn heere vā Nassauwen/ mijn heere vā Rōmont/ eñ mijn heere van Croy/ als Capiteynē vandē vlaminghē/ dye welcke warē wel.xxij^m^.mannē sterck/ frisch volck eñ wel gheabilgiert. Ende men seyde dat noeyt schoonder Aermeye gesien en was mettē Prinche in tvelt vā edelen mannen eñ van anderē volcke/ wel ghewapent eñ vroom vā persoone.

¶ Item alle die principale edele mānē vā den prinche die droughē alle den rechterē aerme bloot/ niet dā met een hemde mauwe. Eñ haddē belooft niet te cleedene noch te wapenē den rechtē aerme/ voordat dye fransoysen souden cōmen om vechten yeghens die vlaminghē/ alsoot bleec/ want sijt niet eer en deden.

¶ Item vp den.xxviij.dach vā Hoymaent quamē die van Theerenburch huyte ōme te scermutsen/ daer Petijt salasaert yegēs trac/ eñ iaechdese weder binnen der stede. Maer hi ghecreech den capiteyn vanden Francaertchiers hē negenster gheuangē Eñ die voorš Capiteyn hadde ouer hē.vi^c^. goudē croonē/ die hē petijt salasaert nam.

¶ Item mijn heere van Crieuecuer Capiteyn generael vandē fransoysen/hi dreech de langhe den Hertoghe van Oostenrijcke te cōmene beuechtene/ maer hi en hielt sijnē dach niet. Niet te min die fransoysen ontsaghē die macht vandē Prinche. Dies sandt die coninc vele edele mannē in Theerenburch/ om Theerenburch te bewaren Om welcke cause me vrauwe van Bourgoengien dede draghen te Brugghe eene deuote processye/ in onser vrauwē kercke/ dē.ij.sten dach vā Ougst. Anno.lxxix. daer sy selue mede ghinck baervoets/ met een barnende keerse in haer hant seere deuotelick. Eñ naer die messe quamē die vā sinte Donaes/ mettē anderen collegien/ tot vp die marct voor die halle/ daermē eene schone statie hilt mettē helighē Sacramente/ eñ sanck diueersche Collecten te loue van onsen here/ daer menighē traen was ghe weent van deuocien.

¶ Item vp den seluē.ij.stē dach vā Ougst doe trockē eeneghe Capiteynen/ wel ghestoffeirt vā volcke vā wapenē tot bi Blangy/ daer si vele Francartchiers vonden slapende/ eñ sond weere. Eñ Petijt salasaert met sijnē volcke stacker wel.iij.c die kele of/ eñ hi ghecreech wel.lxxx. costelicke peerdē die alle int heyr vādē prinche vcocht warē

Dit es den strijt vā

Blangijs/ eñ was dē eerstē strijt die de hertoghe Maximiliaen vacht binnē sijnen leuene/ eñ was den eerstē staenden strijt/ dye binnen meneghen tijt gheuochten was.

Tem aldus die fransoysen sien de den Hertoghe Maximiliaē so cranckelick te velde ligghen met cleenen volcke / naer dye macht die si hadden. Si quamen wel met xxviij. duysent mannē / waer ofdat si hadden ontrent. xviij.c glaeyē / eñ wel. xv. duysent Aertchiers / beselscheip onder. xviij. capiteynen / eñ sy meendē den hertoghe met sijnē volcke huytē velde te smijtene. Maer daer ōme machmen wel segghen een ghemeen prouerbie die men secht in walsche / Tel cuyde qui fault. Maer dye Hertoghe Maximiliaen beseghende al sijne behendichede / dede buyten Theerenburch ouer een Riuiere een brugghe maken / daer hy met alle sijnen volcke ouer track / die vianden ghenakende / also dat si vp den. vij. stē dach van Ougst versaemden. Anno. lxxix. Eñ was vp eenē saterdach dat desen bloedeghen strijt gheuiel / wāt dye fransoysen waendent wel al ghewonnē te hebben.

¶ Item die edel Hertoghe Maximiliaen stelde al sijn volc in goeder ordōnancie / eñ hi sprac hem liedē toe met seer troostelicke woordē / segghende. O edele vlaminghen sijt nu vroom eñ onuersaecht als ghetrauwe kijnderē / ic sal hu liedē al mijn leuē lanc een goet ghetrauwe here blijuen. In welcke woordē si seere v̊sterct warē / eñ hi beete vā sijnē peerde te voet / eñ hi maecte vā vele edele mannē Ridders / huyten Ghendtschē / huytē Brugschē / eñ oock huytē Ypren eñ andere pleckē. Eñ hi beual elcken mensche neder te knyelen vp beede haer knyē / eñ te lesene. v. Pater nosters / ende. v. Aue marien ter eeren vā Christus heleghe. v. wondē / gracie eñ victorie begherende aen gode van hemelrijcke eñ aen sijn ghebenedyde moedere Maria / dat si dye crijghen mochtē yeghens hare vyandē / eñ dat elck mēsche vastē soude den eersten vrydach te watere eñ te broode / ende dies niet en vermochtē / dat hi. ij. gr̄ om gode gaue. Ende dit ghedaen sijnde die Hertoge sadt weder vp sijn peert / eñ seyde hē lieden dat sy hare battaelgie te samē houden soudē / hem lieden vast in een luyckende in goeder ordōnancie / ende altoos dye pijckeniers ronts ōme staende / hare glaeypen dē viandē biedende / twelck si vromelick deden.

¶ Item die Capiteynē vander auangaerde / als mijn here van Rōmont / mijn here vā Santreyn / mijn here vā Fienes / eñ ye tijt salasart eñ andere die steldē hē so clouckelic ter weere in battaelgiē / vā smuchtēs tijlicke tot dē. iij. huerē naer die noene. Eñ dit was te doene een groote myle buyten Theerenburch ouer die Riuiere voorś / vp een schoon velt / eñ es ghenaemt Viewyle / by een casteel gheheeten Gouuijn / daer die fransoysen seer clouckelic aen quamē. Ende dit merckende die Capiteyn vander Riergaerde / hy vloot met meneghē man haestelick huyten strijde / rijdende Tarpen waert / daer hē die poorte voor thoost ghesloten was / ende keerde wedere met lettel eeren met openbaer bannierē / daer naer ghinghē die trompetten aen beeden sydē / eñ die fransoysen redē vp onse pijckeniers so dat dye vlaminghē hē lieden of sloughē die battaelgien met groten moede / so dat alle haerlieder battaelgiē gheschuert waren / eñ die hertoge Maximiliaen reedt selue inden hoop vandē Fransoysen. Eñ als die fransoysen dat aensaghē / si namen die vlucht met grooter haeste naer Hesdijn / daer sy ghetaecht eñ ghesleghē waren tot by Hesdijn. Eñ tlantvolc vā daer ontrent quamē den vlaminghen ter hulpe / grote moort doende onder die fransoysen / alsoo dat die hertoge Maximiliaen byder gracien gods / daer tvelt behilt ende hadde die victorie. Eñ die vlaminghen cōmende int part vandē fransoysen / vondē daer. xxxvi. serpentijnē gheteeckent alle metter croone vā Vranckerijcke / eñ noch. v. cortauwē / eñ een grote bombaerde. Oock vondē si wel vi.c carteelen wijns onder cleene eñ groot / eñ vele meils / broots eñ spijse / eñ allerhande vitaelgie / eñ. xl. tonnen buspoeders / het welcke die vlaminghē wel te passe quam / wāt si waren vermoeyt vā vechtene / ghemerckt dat het was wel. vij. hueren inden auent. Eñ als dyt volck vā wapenen wat vercouuereirt was met eten eñ met drinckene / so quā die Hertoghe Maximiliaen weder blijdelic bi hē liedē met groter danckbaerheyt / hem lieden bedanckende. Eñ hi badt hem liedē dat si weder knielen wildē /

eñ noch.v.Pater noster eñ Aue maria lesen ter eeren vã gode / hem danckende eñ louende vander gracien eñ victorie die hy hẽ lieden vleent hadde / twelcke si alle minlicke deden / eñ hi daer mede selue in persone. Eñ dit aldus ghesciet sijnde / trocken weder binnens huerẽ parcke / eñ die Hertoghe dede sijne ghequetste mannẽ voerẽ binnen der stede vã Arien / õme al daer te ghenesene. Eñ es waer dat binnẽ hondert iarẽ niet so vele fransoysen vslegẽ en warẽ daer so lettel vlaminghen bleuen. Want daer waren verslegẽ wel.x.duysent fransoysen. Eñ es te wetene dat die franck art thiers seer clouc waren eñ vrome mannẽ / dye hem huyter maten seere weerden / al wast dat si ghequetst eñ seer ghewont waren. Ende es waer dat sy meenden al Pycaerdyen eñ Vlaendren duere te gane / eñ al te bederuene / ghelijck hier voortijts die huynen daden / want die fransoysen brochten met hẽ lieden vleghels ende wannen / quernen eñ houenen om broot te backene als wanende alle tlant al gheheel of te loopene sonder weere / eñ daer hẽ liedẽ die steden wederstaen hadden / so souden si vp die dorpẽ tcoorne huytẽ schuerẽ ghehaelt hebben / ghedorsschen / ghemalen / eñ ghebacken. Eñ brochtẽ mede forretten om in dye Dunen / ende in andere warandẽ te iaghene naer die conijnen.

¶ Item binnen den seluen tijt dat den strijt was / so quamen eeneghe verraders van achtere / eñ stolen tseluere vandẽ hertoghe Maximiliaen eñ andere puweelen / eñ ooc die katheylen vanden vechtende vlaminghen. Eñ men seyde dattet al bekende die uen warẽ / ende oock dye selue die eerst die vlucht maecten. Eñ als die battaelgie toe gaen soude / doe quã tgarnisoen vã Theerenburch met grooter menichte vã wijfs eñ mans / eñ maecten die riergaerde vluchtich / ende staken die vitaelgiers die kele of Ende in dese riergaerde warẽ vele heynewieren ende pycaerden / daer eeneghe vãden heeren letter eeren aen behaeldẽ / wãt in dyen si nyet gheuloden en hadden / alle die Fransoysen soudender tsamen gheble uen hebben. Anno domini.M.CCCC.eñ lxxix.

Te vieuple seuene in Ougst daer vacht
Oostenrijcke dodende die fransche macht

¶ Hier volghen die heren vandẽ Fransoysen die doot bleuen indẽ voorß strijt.

Eerst die Amyrael van Vranckerijcke
Die graue van Meyne
Die heere van Cleermont
Die heere van Crickp
Mer Anthonis van Crieuecuer
Die mueninck van Sweke
Sabace heere van Dordan
Die heere van Marguy
Die heere van Tourchy
Die Senescael van Normandyen.
Mijn heere van Rups.
Die heere van Blangon.
Die heere van Blangiers
Die heere van Vaudemont
Die graue van Premeulx
Die heere Morissis
Die here vã Grandicourt / eñ meer ander.

¶ Dit sijn die doode heeren vanden vlaminghen.

Eerst mer Jacob van haelwijn
Joos Raeulejr
Mer anthonis van haelwijn
Pieter van Ardenburch

¶ Dit waren die gheuanghen / als voren

Eerst mijn heere van Meerwede
Mijn heere van Eluerdinck

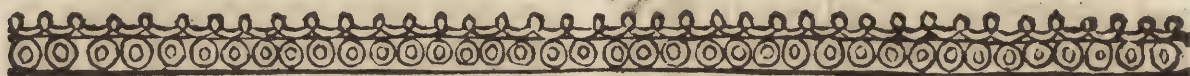
¶ Dit sijn die nyeuwe Ridders aldaer ghemaect.

Eerst Jan van Dadyseele
Anthonis vander Vicht
Jan van Nyeuwenhoue.f.Claps
Jois Ghijselein
Anthonis Dauchy
Jacob de voocht
lodewijc de Baenst.f.lodewijcx
Cornelis van Boonem

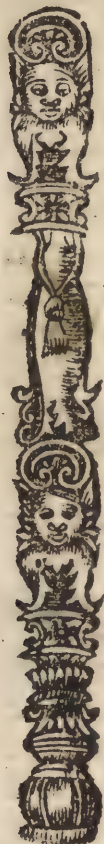
¶ Item desen voorß bloedeghen strijt aldus gheuochten sijnde / eñ die victorie aen onse sijde wesende. Dies was te Brugghe eene schone deuote processie generale ghedreghen in sint Saluators kercke / eñ dat weerde heleghe bloet was mede ghedreghẽ / daer onse Princersse met al harẽ ionc frauwen mede ghinc baeruoets in die processie / elck met een barnende keerse in dye

hant/ende alle die collegien/ eñ alle hooftmannen/ Dekenen/ende eedt van allẽ ambochten ghinghen oock baervoet/ eñ elck met eender keerse als voren/ten loue ende eeren gods/eñ om hem te danckene vã deser schoonder victorie. Eñ die processie weder keerende/ so was vp dye marckt voor onse vrauwe eene schoone statie ghehouden daer theleghe bloet rustede/ daer men schoone Collecten sanck van danckbaerheden. Ende die Princersse knyelde daer neder also lange als dat gheduerde/ met een keerse vã wittẽ wasse in haer hant al barnende/eñ mijn here vanden Grupthuyse was altijts by haer. Ende dit was die.ix. ste reyse datmẽ theleghe bloet ghedraghẽ heist in sulcker manieren/waer of dat wy gode nẽmermeer te vullen ghedanckẽ en connen.

In veteri villa rigido certamine francos
Vicit dante deo dignus honore leo
Amen.

Tincarnacioẽ vãdẽ strijt voorseyt

Hopelick herte
Eerweerdich prinche
Rijsende sterre
Tvlaemsche volck
Ontsiende seer
Grieuelick versleghen
Hu seluen houdende
Ende v volck meest
Myracle gods
Ansiende ghy
Xdupst warer
Iammerlick si vloon
Met rechte men
Iae meer dan
Leeu die sijt vul moets
Ihesus wil hu
Als.vij.in Augst
Eeerlick voor ons
Noept en was die crone
Manlick gheadert
Cuerieuselic troost
Crachtich vergadert
Cloućkelick dat begloost
Cleen altvransche roost
Leuerende ter doot +
Cryp onghenoost
Cuechtes dies groot
Clooch in huwen schoot
Cechtende voor hu recht
Cersmoort in bloede root
In dat gheuecht
Ionste thuwaert lecht
Ick hier can ghescrijuen +
Inghelick beurecht
TV Ealder stont by blijuen
VVel dit swaer kijuen
VVlonye ontgaende
LEelicker dach ontfaende

Anno.M.CCCC.ende.lxxix.

¶ Item desen strijt ghedaẽ sijnde/die prinche trac naer Ipre/ daer hi blijdelic ontfanghẽ was/eñ vã daer te Ghendt/daermen hem grote weerdichept dede. Eñ dye van Ghendt brochtẽ hẽ peghẽ sijnẽ sone Phelips/die welcke hi vriendelicke in sijnẽ arme voerde tot int hof ten Walle. Ende die vã Ghendt gauẽ hẽ.xiiij.^m croonẽ te sijnen costẽ waert eñ schade die hi ghehadt hadde vp dẽ.xx.stẽ dach vã Augst. Anno.lxxix

¶ Item inden seluen tijt haddẽ dye Fransoysen binnẽ Theerenburch vele waghenen met goede gheladen/dye si meendẽ te voerene te Hesdijn/ eñ also te Vranckerijcke waert. Maer dyt vernam Phelips vã Rauesteyn eñ mijn here van Beuere/dye cloućkelic die fransoysen besprõghen in dit vertrecken / eñ slough ẽ hẽ liedẽ of wel hondert glaupen/eñ si brochtẽ alle die waghenen mettẽ goede binnẽ sint Omaers.

¶Corts daer naer soe naecte den harijnck tijt/ so dat die visschers al toe reedẽ te harin ghe/ eñ specialic dye vã Oostende/ wãt vp dyen tijt voeren huyt Oostende wel.xliiij. buysen. Eñ ander plaetsen eñ dorpen voerẽ ooc ter zee naer haerlieder vermoghen/ so dat si grote menichte waren.

¶Item die fransoysen van Ruwaen/ van Diepen/ vã Hontfleur eñ vã Buenen ver saemden een groote menichte vã schepen van orloghen/ eñ vinghẽ alle den meesten deel vandẽ visschers vã Vlaendren/ eñ ooc vã Hollant eñ vã Zeelant/ eñ steldense tot groten rentsoene/ eñ ghecreghẽ also grote sommen van penninghen. Eñ hier of wa ren cause dye Hollanders eñ die Zeelan ders/ wãt si beloofdẽ ter zee te cõmene met xvi. schepẽ vã orloghen/ om dye visschers te bewarene/ maer si en dadens niet.

Anno, M, iiij^c ende

lxxix. den. ij. sten dach vã Septembre was die wet vermaect naer tinhouden vanden nieuwẽ previlegiẽ/ eñ warẽ Cõmissarisen
Eerst die Abt vanden Dune
Mer Wouter vander gracht
Mer Jan van nyeuwenhoue. f. Clays
Die Baliu van Brugghe
Eñ Willẽ de wintere scouteetẽ vã brugge

¶Op den. x. sten dach vã Septembre so re dẽ die prinche eñ die princersse Toorscamp vp tgoet vã mijn here vandẽ Grupthuy se/ daer si bancketeirden/ soupeirdẽ/ eñ ble uen slapende/ daermẽ hẽ lieden grote triũ phe eñ ghenouchten dede.

¶Item vp den seluen tijt so was te Brug ghe een ghebodt ghedaen vã sprinchens weghe in voorme vã mandemente/ dat al le die ghene die in die laetste wapeninghe in die armeye vãdẽ prinche gheweist had den/ eñ die ghene die daer noch toe ghecoren warẽ/ moesten den. xiiij. sten dach van Septembre wesen te Belle/ vp ghebannẽ te sijne hupten lande van Vlaendren/ wãt onse vianden hẽ seere ghereet maectẽ om weder met groter macht vp õs te cõmene

¶Item vp den. xv. sten dach vã Septem bre/ twelc was vp eenen saterdach/ so trac die prinche naer die stede van Ypre/ eñ van daer te Belle/ om daer te sijne byden volc ke dat hi dede vergaderen/ õme dat si hem te neerstegher souden ghereet maken pe ghen die fransoysen terstont.

¶Item mijn heere Jan vã Dadyseele dye lach ontrent Arpen met sijnen volcke van wapenẽ/ aldus so lach ons volc in diueer schen plaetsen/ tot datse ons prinche soude seynden in ordõnancie daert hẽ ghelieuede.

¶Itẽ die prinche vernemende dat die fran soysen begonsten in roere te sijne/ soe ver gaderde hi weder een onghetallick volck/ ende vele meer dan hi hadde inden slach te Ghyneguate. Men seyde dat hy hadde wel. xl. duysent mannen/ cloeckelic verwachten de dye macht vanden fransoysen/ maer sy en quamen niet/ eñ en dorsten thooft nieu wers huyt steken/ want dye vlaminghen trocken al tot ledẽ Atrecht/ maer si en von dẽ nyeuwers gheen fransoysen. Het was als doe eenẽ heeten somere eñ drooghe/ eñ die prinche dede assault vp diueer sche Ca steelen eñ slotẽ/ die hy in stickẽ schoot. Ooc soudẽ si vp Theerenburch assault ghedaẽ hebben/ eñ twolck wasser wel toe ghewil lich/ maer daer waren eeneghe vã sijnen Rade die ontriedent hẽ segghende. Heere eest dat ghi die stede destrueirt/ so doet ghijt huwen properen goede. Eñ naer dyen dat die fransoysen niet en cõmen/ ic soude ver trecken/ eñ twolc orlof gheuen.

¶Item die Prinche dit hoorende/ volchde den raet vã sijnen heren/ ende hi gaf al dat schoon volc orlof/ eñ vertrocken alle te ga der thuysewaert. Eñ also saen als die gar nisoenen vã Theerenburch/ vã Bethune/ eñ vã Hesdijn hoordẽ dat die vlaminghen vertrocken waren/ si quamẽ te Vlaendren waert/ eñ deden groot quaet vã brande eñ vã roone/ maer het was te haestelickẽ ver trocken. Eñ dye ghene diet hem rieden en waren sijn vrienden niet/ noch vrient van den lande.

Hoe die hertoghin=

ne/ me vrau Marye van Bourgoengien te Bruessele ghelach van een schoone ion ghe dochtere/ ghenaemt Margriete/ ende wart seer eerlic kersten ghedaen.

Tem corts daer naer soe track die Prinche te Bruessele/ eñ me vrauwe die hertoghinne ghelach daer van een schoone ionghe dochtere/ ghenaemt Margriete. Eñ haer Petrin was mijn here vã Arghuwe Eñ hare mettẽ warẽ die Duwagiereghe/ eñ mijn vrauwe van Ravesteyn/ die welcke haer gauen costelicke ghiften.

Item in dese selue maent tvolck vã Jan vã Dadyseele trac soucken auentuere ontrent Bethune/ eñ vinghẽ eenẽ lantsman fransoys sijnde/ dye welcke badt om ghenade/ eñ datmen hem woude laten gaen/ hi soude hem liedẽ eenen goeden buijinck wijsen. Ende hy leedese in een plecke daer ontrent/ daert als doe keermesse was/ eñ si slougẽ daer inden hoop. Eñ si vonden daer eenẽ grotẽ rudẽ man/ eñ was een Argoenoys/ dye welcke metten Fransoysen was/ eñ was saudenier vandẽ coninc/ dye welcke si vinghẽ eñ vp hildẽ/ õme datmen seyde dat hi een Ruese was.

Item vp desen tijt soe stont dye wet van brugge/ eñ toe so quã hupter voorß orloge mer Jan vã Nyeuwenhoue. f. Claps met menichte vã volcke dat onder hẽ was/ als haghepoorters eñ eeneghe smalle steden/ eñ quamẽ indẽ burch in ordõnancie. Ende die capiteyn presenteirde eñ gaf daer ouer der wet vã Brugghe den standaert vãder voorß stede. Eñ aldus nam hi daer oorlof/ eñ elc trac in tsijne eñ in sijn ruste.

Item vp den eerstẽ dach vã Lauwe. Anno. lxxix. soe beswoer het Baliuschip van Brugghe mer Roelant van Haelwijn/ in die stede van mer Jacob vã Haelwijn/ die welcke bleuen was inden strijt te Ghenyple voorß. Eñ vp den derden dach vã Sporcle/ eñ was vp eenen donderdach/ so worde Schouteeten vã Brugge mer Anthonis vander Vicht/ eñ Willem die wintere dye was verlaten/ eñ hi hadde ontrent neghẽ maenden Schouteeten gheweist.

Item in desen seluẽ tijt ontrent vastenauent/ so trauwede Petijt salasaert een edele vrauwe een wedewe van Valenchiene/ daer hi hem vermat in sijn brulocht dat hi vi. nachten vernachten soude in sijnder vianden lant/ also hi ooc dede/ want hi track al tot Ardanẽ toe met ontrent. v.c peerden/ ende brochte met hem vele gheuanghenẽ/ ende eenen grooten roof. Maer hy hadde eerst dye mare ghedoẽ gaen dat hi tcasteel vã Souchein soude vitaelgieren. Eñ daer õme dye fransoysen mettẽ garnisoene vã Atrecht eñ vã Bethune/ ende vã Theerenburch waren daer ontrent sijns verbeydẽde/ maer hi reedt Oost/ eñ si waren west.

Itẽ ontrent half vastene so was die Hertoghe Maximiliaen in Hollant/ õme dye Houcx eñ die Cabbeliaus te paeyseirene/ also hy ooc dede binnẽ lanckeyt vã tijden. Daer hy seere rijckelic ontfaen was/ wãt hy dye voorß partyen in paeyse stelde/ als voorß es.

Item vp den. xxiij. sten dach vã Maerte voor paesschẽ/ warẽ te Brugghe ghebannen. lij. persoñẽ onder mans eñ vrauwẽ/ onder welcke datter. iij. ghebannẽ waren elc. L. iaer. Eñ was haer tijttele dat si hadden ghedaen peghens tweluaren vanden prinche eñ vãder stede vã Brugghe/ waer of deene was een tẽmerman/ dandere een caerdemakere/ eñ die derde een teghel decker/ die de preuilegien las in die beroerte van Brugghe.

Item in desen seluẽ tijt warẽ die vier landen vergadert Tant werpẽ seer langhẽ tijt/ õme te besiene hoe datmen tlant vã Vlaendrẽ best soude moghen houdẽ eñ bewarẽ yegens die macht vanden coninc van Vranckerijcke.

Dit naeruolghende gheschiede binnen den iare. M. CCCC. eñ. lxxx.

Itẽ vp dẽ. xvi. stẽ dach vã April naer paesschẽ so was die vesperye ghedaen vã mer Lodewijc de baenst/ als Foreestier met sinẽ medeplegher/ eñ warẽ ghecleet in wittẽ fluweele/ met roode cramosijnẽ wambaysen/ eñ reden elc met sijnẽ state ten Eechoute naer die costume/ eñ van daer ter bane/ eñ daden also vesperye. Ende vp dẽ seluen dach deden ooc vesperye twee iongers vã Rijssele. Eñ smaendaechs voor dye noene dede vesperye een ionc man vandẽ Dãme Eñ vp den seluẽ maendach tsachternoẽs hieltmẽ tsteicspel naer die costume/ eñ mẽ

houeirde fauents vp Tschepen huys. Eñ was als doe Foreestier ghemaect Claps vã Montengijs/ eñ den beer was ghegheuen den coninc vanden Spinette te Ryssele. Ende die van binnen warẽ alle ghehuwet die doe staken.

¶ Item in dit iaer lieper vele huyt Brugghe poorters/ eñ andere vã schulden/ ende vluchten som in Zeelandt/ andere in cloosters/ ander vp vrijhede/ elc daer hi mochte/ twelc een sake was wel om te beclaghene/ want daer mede die ghelooffsamichede onder tvolc began te vergane/ eñ was ghenouch een beghinsele vãder declinacie vã der stede van Brugghe/ twelck gode gheclaecht si/ daer si als noch in es/ god betert

Item vp dẽ.xxij.stẽ dach in Meye/ te wijle dat die prinche hilt sijne hoochtijt van Sinxene in Hollandt. Anno.lxxx. doe quamẽ die fransoysen om Lutcẽburch te ghecrijghene/ maer die hertoghe Maximiliaẽ trac vromelic yegens hẽ lieden. Ooc so quamẽ eeneghe andere fransoysen ontrent Cassele/ õme daer in te brekene eñ te cõmene in Vlaendren/ maer mijn heere die graue van Rõmont weder stontse daer sijnlic/ eñ dreuense vã daer/ soe dat si weder eerstelen moesten.

¶ Item vp dẽ.xij.sten dach vã Wedemaẽt Anno.lxxx. vp eenen maendach/ ten thien huerẽ inden auent quam die prinche huyt Hollant binnen der stede vã Antwerpen/ eñ track des anderdaeghs naer Bruessele/ bi sijn gheselnede/ eñ daer sondẽ die heren vã Brabãt bp hẽ eñ dadẽ vergaderen vele volcx/ dat sy daden ghereeden ter orloghe terstont.

¶ Itẽ vp dẽ derdẽ dach vã Hoymaent/ die fransoysen sijnde ontrent Lutcenburch/ eñ ons Prinche sijnde met een ghedeel Brabanders vp die palen vandẽ lande/ ontrẽt Namen/ so waster ghemaect.iij. wekẽ bestants/ om te sprekene vã paeyse/ of om beter bestant te makene.

¶ Item in welcke maent ons prinche ende princersse wel naer verradẽ soudẽ hebben gheweest/ bp een heere van Luycke/ ghenaemt Willẽ van Harrenburch/ die welcke hẽ hilt metten franschen Coninc. Ons prinche dit vernemende/ trac met haesten te Bruessel waert/ maer dye Brabanders en keerden niet mede weder.

¶ Item in die maent vã Ougst daer naer so waren die Fransoysen met tenten ende met pauwelioenẽ/ eñ met vele artijlgerye dienende ter orloghe/ eñ waren neder gheslghen te velde/ bp den parcke daer si tiaer te voren hadden gheleghen/ eñ reden daer of en aen ontrent der stede vã Arpen/ ende ooc eldere ontrent onse palen van Vlaendren. Eñ die mare ghinc dat die Capiteyn vã Arpen met eeneghe personen ghetrocken was aen die fransche sijde.

¶ Item in desen tijt met Jan vã Dadysee le/ eñ meer ander Rudders/ haddẽ õme die palẽ vandẽ lande te bewarene vergadert wel.ix. duysent volcx. Te wetene huyter casselrye vã Ghendt/ Brugghe/ eñ Ypre/ maer terstont so trac ons volck al thuyse waert/ eñ seydẽ dat dye fransoysen waren vertrocken/ eñ achterwaert ghedeyst van onsen palen van Vlaendren.

¶ Item in die selue maent ons prinche eñ princersse waren te Namen/ eñ hi hadde daer ontrent een ghedeel volcx vã wapenen/ die welcke vele sloten ende casteelen õme wierpen/ die toe behoorden Willem vã Harenburch/ eñ andere die onsen Prinche toebehoorden/ maer hildẽ alianchie metter franscher sijde. Eñ die aldus ghecastijt hebbende/ õs prinche was vã wille õme te treckene naer Lutcenburch/ om al daer ghehult te sijne vã dyer contreye. Eñ die Prinche wort so beraden dat hy daer niet en trac/ maer quam naer Ghendt/ eñ doe was ghemaect een bestãt tusschẽ den coninck eñ onsen Prinche/ drie maenden lanc ghedurende.

¶ Item vp den.xxviij.sten dach vã Ougst warẽ te Brugghe ghebannen.xxxv. personen/ waer of datter.iiij. ghebannẽ waren/ contrarie den prinche eñ tweluaren vãder stede vã Brugghe. Eerst twee temmerliedẽ/ een sael makere/ met noch een vã brugghe. Binnẽ desen iare was die watermuelen te Brugghe vulmaect. Eñ binnẽ desen

seluen iare gaf tvolc te Brugghe te diueer scher tijt maentghelt/ ōme die saudeniers eñ dye orloghe mede te onderhoudene/ eñ sommels gauen sy dobbel Maentghelt. Twelcke tvolc seere tachter maecte in dyē tijden/ eñ warer seere mede belast.

Item in tselue iaer

die Duwagiereghe hertoghe Karels wedewe die track ouer in Inghelant/ tot den coninck harē broedere/ om bystant te doene den steden/ daer sy hare Duwarye vp hadde/ dies si daer eerlicken ontfaen was eñ track darwaert met schonen state. Eñ weder keerende hupt Inghelant/ so quā si te Brugghe vp den laetstē dach vā September. Anno. lxxx. eñ was vp eenen Saterdach auent. Eñ die coninc sandt sijnder suster. xxiiij.c Inghelschē die den hertoghe Maximiliaen te hulpe quamen.

¶ Item die voorb vrauw Margriete reysde vā Brugghe te Ghendt waert den. ij. sten dach vā Octobre/ maer sy en openbaerde te Brugghe al tlast niet/ dat si vanden coninc Edewaert harē broeder hadde/ voor dat sijt selue den hertoghe vā Oostenrijcke gheopenbaert hadde alle saken.

¶ Inden seluē tijt die visschers vā Vlaendren reeden weder toe te harijnghe te varene/ eñ oock die Hollanders eñ Zeelanders/ eñ si vijnghen redelicken wel/ gode lof/ maer die neeringe bleef sobere/ midts dat die coopliedē hupt vranckerijcke hier nyet cōmē en mochtē/ noch ons volc daer reysen. Eñ in dyt iaer van. lxxx. wast eenē natten couden somere.

¶ Item in desen tijt was een poortere vā Ghendt/ dye welcke ghebannen was te Ghendt om sijne meshusen huptē lande vā Vlaendrē/ die welcke vertreech subtijlick sijn inlandt/ eñ hi onthilt hē binnē der stede vā Brugghe. Dies veruolchden die schepenen vā Ghendt vp den voorb/ ende warē hupt om hem te vanghene/ ende te onthoofdene/ naer die rechten ende preuilegien vander stede vā Ghendt. Maer hi ghecreech sulcke vrienden byden Hertoghe Maximiliaen ende byder Princersse Marie/ dat si hem verbaden sijn leuē. Sy den welcken hem die schepenen corrigierden met diueerschen amendē. Te wetene dat een metalen hooft was ghestelt voor Tschepen hups vā Ghendt/ ghestoffeirt met varwen/ al varsch onthooft schijnende/ ende daer stont ghescreuen in grooten letteren dit naeruolghende.

¶ Dit es een vandē Amendē die een doen moeste/ ōme dat hi ballinc sijnde/ vāder stede vā Ghendt hē veruoordert heift/ vp seker inlandt by hē vertreghen te cōmene/ binnen der stede vā Brugghe/ sonder consent vā Schepenē vāder kuere in ghendt/ aldus gestelt dē vijfthienstē dach in Hoymaent. Anno. M. iiij.c ende. lxxx.

¶ Item noch so was in Schepene camere vander kuere/ eñ in die Schepē camere vā ghedeele dit naeruolghende dicht ghestelt/ elck oock met eenen metalen hoofde ghestoffeirt/ als bouen.

Notabele persoonen vā hoogher namen
Gheauctorizeirt om tvermaken der wet
Cōmitteirt discretelic naer tbetamen
Persoonen van eeren hupt elck let
Om tpreuilegie suuer ende net
Tonderhoudene/ en sprinchēs eerlichede
Ouerdijnct alle saken hoe ende bet
Hē alle dijnc voucht in eendrachtichede
Speghelt hu hier in so hebdy vrede.
Anno. M. CCCC. eñ. lxxx

¶ Item achteruolghende den couden somere/ so volchde daer naer also stranghe eenen couden wintere/ beghinnende voor Kersdach/ eñ gheduerende wel. x. weken lanc/ vele snee vallende/ eñ vele kijnderen eñ ooc houde liedē hadden verurosen hielen. Oock mede wast een sticke tijts wijndeloos/ wāt die wijntmuelens en mochtē niet malen/ eñ dye watermuelens waren verurosen vādē yse. Aldus haddē te Brugghe vele aerme lieden ghebreck van broode/ maer onse heere versaecht/ alst blijct in dit Incarnacioen.

Lanc stranc vorst dieren tijt coude snee
Dede den menschen bedriuen wee

¶ Item vp den derdē dach vā Lauwe. Anno. lxxx. mettē nyeuwen iare waren eenighe persoonen binnen der stede van sint Omaers/ die onder den Capiteyn Salasaert warē/ eñ waren hupte ōme die stede

van sint Omaers ouer te gheuene inden handē vādē fransoysen/vādē welckē eene ghe warē onthooft binnē der voorß stede.

¶ Item in dyt voorß iaer was noch grote wentellynghe in Hollant van diueersche stedē/ōme dye partye wille vandē Houcx eñ den Cabeliaus. Eñ die houcx wonnen die stede van Leyen/ stelende ouer thys bi nachte/ eñ beclōmen die mueren in die da gheraet op sinte Sebastiaens dach. Haer lieder capiteyn hiet heer Reynier vā bouc huze/eñ hy vinck binnē Leyen die here vā Egmont eñ die heere vā Wassenare/ dye noch beede te bedde laghen.

¶ Item corts daer naer wort dye stede vā Leyē weẽ ghewōnē vā mer Jā vā berghē eñ vandē Marcgraue vā Antwerpē/ hup ter name vandē Hertoge Maximiliaen.

¶ Item die Prinche track van Ghendt te Leyen/eñ daer verbeyde hē den Raet van Brabant om met hē te spreken. Ende dē laetsten dach vā Maerte. Anno.lxxx. was te Brugghe een ghebodt ghedaen vā drie daghen bestant/ tusschē die fransoysen eñ den vlaminghen.

Dit gheschiede binnen den iare.lxxxi.

Item dye stede van Dordrecht die doe was vandē Houcx par tye/wart subtylicke ghewonnen met verdectē schepen/ dye onder al vul ghewapender liedē warē/eñ dat dede myn here van Egmont/ hupter name vandē Prinche Maximiliaen. Eñ dye Burchmeester van Dordrecht slouch met een valckebeck naer den here vā Egmont om hē doot te slane/ haddy ghe connen. Dies track dye here vā Egmont syn sweert hupte/eñ slouch den Burchmeeste re dē hals ontwee/eñ noch een mā wasser doot ghesleghē. Eñ alle mā sloot syn hups/ eñ binnē der seluer achternoene baden sy alle ghenade/eñ elc vā hem lieden moeste een hooftcleet of een dwaelkin aen haren harynck bindē/in teekene dat si alle cabel iauwen wordē waren. Eñ dyt gheuiel op den.vi.sten dach vā April naer paesschen. Anno.M.CCCC.eñ.lxxxi.

¶ Eñ die stede vandē graue was oock ver subtylt midts den Casteele/ hupter name vanden Prinche voorß.

¶ Ontrent desen tijt warē te Brugge ghe bannē met eender duergaende waerhede xl.personē. Te wetene.xxviij.mannen/ eñ xij.vrauwē/waer of die.v.mannē gheban nen warē cōtrarie haren prinche/ eñ twel uarē vander stede vā Brugge/ elc.L.iaer/ eñ andere waren ghebannē elc naer syne meshusen of mesdaet.

¶ Item in desen seluē somere begonstmē eerst te singhene tsinte Donaes onß vrau wē lof alle auende/ghelijcmēt noch daghe licx cōtinueirt/eñ mē beyaert in tghelupt eermēt gaet doē/eñ ghedaē synde/ so slaet men die bedeclocke. Eñ sichtēt dier tijt eest voort en voort ghecōmē/ datment nu doet in alle die prochye kerckē binnē Brugge. Ter eeren vā gode moetet syn / eñ synder ghebenedyder moeder Maria Amen.

Anno.M.iiij.c ende.

lxxxi.dē.viij.sten dach in Meye/ was ghe houdē het tweeste Toysoen vandē Herto ghe Maximiliaen/ in die stadt van Sher toghen bossche.

¶ Dit warē die heren diere present wa ren in tvoorß Toysoen.

Eerst die hertoge Maximiliaē graue.ꝛc.
Myn heer Adolf vā Cleuen
Die graue van Nassauwen
Mer Joos de la lain
Die graue van Rommont
Mer Jan de Lannoy
Die heere van Egmont

Aldus hanghen die Tafereelen sherto ghen bossche.

Eerst ten Oosthende Maximiliaē byder gracien gods.ꝛc.
doot Jan Coninck van Aragon
doot Anthonis vā Croy.G. vā porchien
Jan du neufcasteel heere vā Montaghu
Lodewijc vā brugge graue vā Wyncester
Jaques van Lutzenburch
Ferrant coninck van Napels
Jan de mulon heere van Antoenge
Phelippe pot heere de la Roche
Phelips vā Crieuecuer here van Cordes

Heere van Crijkenburch
Jan du damas heere van Clessy
Phelippe de Sauoye heere vã Bresse
doot Jan du rekempre graue vã Simay
Phelips van Croy graue van Symay
doot Pieter vã lutcẽburch. G. vã simpol
Jaques de sauoye graue van Rommont

Dese staen aen dander sijde.

Eerst Edewaert coninc van Jnghelant
Ferrant de Castijlge prinche Daragon
doot Begghe de lannoy here van Moulenbays.
Jan hertoghe van Cleuen
Jan van lannoy heere van lannoyt
Anthonis bastaert de Bourgoengien/ here de la Roche.
Adolf vã Cleuen here van Rauesteyn
doot Adolf heere van Gheldre
Die graue van Nassauwe
Willem heere van Egmont
Wulfaert heere vander Vere
Joos de la lain here van Montengijs
Phelips vã bourgoengiẽ here vã berghẽ
Jacob vã lutcenburch here vã Fienes
Bartholomeeus heere van ijsselsteyn

Jtem Phelips vã Crieuecuer here van Cordes en was vandẽ Toysoene niet ghe rekent/ eñ ooc noch viere fransoysche herẽ met hẽ/ eñ men offerde ouer hẽ lieden niet Te wetene Jan neufcasteel/ Phelippe pot Jan du Damas/ Jacob van lutcenburch Eñ in haerlieder stede was weerdelic ghe presenteirt het Toysoen dese naeruolghẽde.

Eerst hertoghe Phelips vã bourgoengiẽ
Prlahijn een duytsch graue
Den cleenen Pol
Mijn heere van Berghen
Ende Boudin de lannoy

Voort so este wetene dat vp dẽ. xx. stẽ dach van Meye. Anno lxxxi. so was in die voorẽ stadt vã Thertoghen bossche Riddere gheslleghẽ hertoge Phelips vã Bourgoengien/ sone vanden edelẽ Hertoge Maximiliaen/ ontrent. iij. iaer oudt sijnde/ ende dye oordene vanden gulden Toysoene was hem aen ghehanghen. Eñ als dit ionghe kint den Ridder slach ghegheuen was/ soe tract sijn sweert oot huyte als een dye hem weeren wilde. Dies verblijde hẽ dye vadere/ dat hy sach dat tkint sulcke coraedgie in hadde/ hopende dattet noch een Prinche van vromicheden worden soude. Ende mijn here van Antoengien was die hẽ die oordene aen sijnẽ hals hinck.

Jtem in desen tijt was in dye stede van shertoghen bossche ghemaect een stallaedgie seer rijckelic verchiert/ met schonen tapijtserye ende met guldẽ lakene/ daer dye Prinche eñ die princersse beede vp waren met vele edelen/ vp welcke staedgie hy die voorẽ stadt beswoorẽ hadde. Eñ eer die prinche eñ die Princersse vander voornomder staedgie quamẽ/ soe brack die voornomde staedgie/ daer dye vander stede seere in beschaemt waren eñ beladen/ maer die prinche noch dye princersse/ noch den ionghen prinche en waren niet ghequetst gode lof/ maer daer warẽ eenege vãder princerssen ioncfrauwen die claechden dat si hem seer ghedaen hadden.

Jtem vp den. viij. sten dach van Wedemaent. Anno. lxxxi. eñ al dye maent duere was grote beroerte om tcoorne al Vlaendren duere/ want dye tarwe galt. xvi. ẽ grẽ thoet/ of daer ontrent. Eñ vp dẽ. xxviij. stẽ dach vã Wedemaent/ ende was saterdach doe was te Brugghe gheboden dat die stede soude doen vercoopen coorne/ eñ gheuẽ om. xi. ẽ eñ iiij. ð grẽ thoet/ eñ drye caliote/ maer elc persoon en mochts maer hebbẽ twee hoet ten meesten. Eñ tsanderdaechs so stelde die Burchmeester Maertin lem metten schadebeletters/ het coorne vandẽ lantslieden vp eenen prijs/ want si waren so orghelgiues ende quaet van sprekene/ eñ en wisten nyet hoe diere si tcoorne louẽ wilden/ maer het beste was ghestelt vp. xi ẽ grẽ/ eñ tander vp. x. ẽ grẽ/ eñ die rugghe in aduenante/ eñ also bleeft staende een poose tijts.

Hoe dye Hertoghe

Maximiliaẽ met een groot volc trac voor die stede vã Venloo/ eñ hoe hijse met machte vã tgrote bestormen ende assaulte daer vp doende/ tsijnen wille creech eñ wan.

Item ontrent Sint Jansmesse reed t hertoghe Maximiliaen te Cuelen tot eender bruloch/ eñ quā vā Cuelen in tlant van Gheldre/eñ sijn volc lach voor een stedekē gheheeten Venloo/in welc stedekin warē die personē die hē lieden ghehoudē haddē contrarie eñ partye vā onsen gheduchten heere/houcx sijnde/die welcke persoonē hi hebbē wilde te sijnen wille. Eñ al tlant vā Gheldre was hem onderdaen/sonder dat voorß stedekin vā Venloo. Maer die hertoghe Maximiliaē heift dat stedekin seer bestormt met assaulte ende andersins/ soe dat si hem op gauen eñ quamē ter ghenade. Eñ eenege vandē houcx die vloon huyter stede/ghelijck als die heere van Monfoort ende sijne compaengie met/ grooter menichte.

Itē in die maent vā Ougst quā die here vā Monfoort/die welcke was vander partye vandē Houcx/in die stede vā Hutrecht met crachte/midts dat hi te vriende hadde den Burchmeestere vander stede/ ende hi hielt hem op een sterc slot/ twelcke staet in den middele vander stede. Ende die voorß Burchmeestere dye dede den voorß heere van Monfoort hebben engienen/eñ andere instrumenten van orloghē. Sydē welcken hi hem daer op hilt yeghens elckē die hem deeren wilden of van daer verdrijuē. Ende die heere van Monfoort midts den ghenen die hi themwaert hadde/ verdreef den Bisschop van Hutrecht ende sijn volc huyter stede / eñ aldus soe moeste hem die bisschop Dauid houdē op tcasteel te Wijc met sijnen volcke. Ende aldus rees daer een felle orloghe vppe/ want die Ghelder sche/ende die Hollanders/ende Petijt salasaert/ ende andere heren die quamen den Bisschop te baten. Ende een ghedeel ioncheeren van Hutrecht trocken spelen naer

Amelsvoorde/ ende si worden alle ghevanghen van Petijt salasaert/ eñ andere capiteynẽ. Eñ onder Amelsvoorders eñ andedere vã Hutrecht/ bleuer wel.iij.c. personẽ verslegen vp sinte Morissis dach.

Item die voocht vã Selle/ die cõtrarie onsen prince was voor Venloo/ die es nv met ons lieten/ eñ es nv byden bisschop David in trasteel vã Wijc. Eñ al tlant vã Luycke/ eñ al tlant vã Brabant waren vp desen tijt alle eendrachtich gheswooren met onsen prinche den Hertoghe Maximiliaen. Eñ onse voorß Prinche quam corts daer naer te Antwerpẽ/ in die maent vã Ougst. Anno.lxxxi.

¶ Item vp den derden dach van Octobre. Anno.lxxxi. Doe was teerste dat dye water muelenen te Brugghe eerst moelen/ sauents ten.vij.hueren/ eñ doe en was noch maer die eene vulmaect.

¶ Item vp den seluen tijt so waren ter zee ghevanghẽ vele harijnc busen hupt vlaẽdren vanden fransoysen/ maer die Coninc deidse ontslaen ter causen vanden bestande als voren/ ende men lietse thuys treckẽ sonder rentsoen te gheuene. Niet veghen staende in die maent van October quam die mare te Brugge/ haddet god niet voorsien Sint Omaers hadde gheleuert ghe weist den fransoysen bi eeneghe diet ghemaeckt hadden metten heere van Crieuecuer/ eñ grote cõmunicatie tsamen al heymelick ghehouden hadden/ vã welcke verraders binnen der stede vã sint Omaers/ sommeghe waren onthooft/ ende sommeghe vloon hupter stede / eñ noch eeneghe bleuer ghevanghen. Ende dusdaneghe dinghẽ ghescheidẽ ter diueerscher tijt binnen der voorß stede vã sint Omaers.

¶ Item vp den.vij.sten dach van Octobre vp eenẽ Sondach auent naer dye maeltijt/ als mer Jan van Dadyseele thuysewaert gaen soude vander plaetse daer hi sauents gheten hadde/ binnen der stadt van Antwerpen was belaecht vã.v. ghesellen/ dye welcke hem so grieuelicken quetsten eñ wonden/ als dat hi ouer doot väder voorß quetsuere te bedde lach/ twelc te beclaghene was. Wät hy den Prinche eñ den lande van Vlaendren wel eñ ghetrauwelick ghedient hadde in diueerschen stondẽ/ ende was een vroom capiteyn/ allomme die eerste/ ende niet die laetste. Ende es waer dat onse prinche als doe te Antwerpen sijnde / dede ghebieden by een van sijnen Heraulten datmen dese voorß.v.personen niet huysen noch houẽ en soude / vp al dat si vanden prinche hielden/ ende wiese te voorschijne brochte of te kennen gaue waer si warẽ/ men soude hẽ gheuẽ duysentich croonẽ voor sijnẽ loon. Ende die Prinche dede die poorten sluytẽ vander stede/ õme datmense te be dt soude moghen vinden. Eñ die prinche quam selue in persoone Jan van Dadyseele visenteren/ eñ begheerde vã hem te wetene wie si waren die hem aldus ghewont hadden hi wilder prouisie vp hebben.

¶ Item so heist dit saeyt hem aen ghetrocken dye heere van Montengy/ alsoomen seyde/ Segghende dat mer Jan vã Dadyseele hẽ in tijden voorleden vele/ te cortghedaen hadde/ inden tijdẽ dat hi was hooch baliu van Ghendt. Eñ es waer dat hi verschiet vã deser werelt vp dẽ.x.sten dach vã Octobre/ väder voorß quetsuere Tantwerpen binnen der stede als voorß es. Eñ dye mare ghinc daer datter int lant noch leuẽde waren/ die men wel soude vindẽ in toecõmende tijdẽ. Dus elc sye voor hẽ seluen.

¶ Item in desen seluen tijt was te Ghendt inder stede grote beroerte onder tvolc/ ter cause vanden broeders vanden Jacoppijnen/ eñ dat õme dat eeneghe vanden broeders ghepreict hadden achter dye stede saken van hereſyen ende ongheloouichedẽ in vele diueerschen pointen. ¶ Nota.

¶ Waer õme dat die wet van Ghendt dede een openbaer ghebodt doen/ met eenen trompette al die stede duere/ vp dẽ.xxv.stẽ dach van Octobre. Anno.lxxxi. verbieden de alle haghe poorters ende inghesetene/ dat nyement mettẽ Jacopijnẽ vã Ghendt conuersacie hebben en soude / noch messe daer gaen hooren/ noch sermonẽ/ noch ander godlicke diensten/ eñ dat vp een grote boete van penninghen.

¶Item in dese selue maent so was die stede van Brugghe seere verlast van aerme lieden/ dye daer gheuulucht waren ende ghecommen van Westwaert/ also dat vp den xxi.sten dach vã Octobre warẽ.vij.aerme lieden doot ghedronghẽ onder lieden ende kinderen/ daermẽ elcken aermen mensche eenen twaeluaert deelde/ ouer dye siele vã Claps vã Nyeuwẽhoue/ die als doe ouerleden was.

¶Item vp dẽ.xxvij.sten dach vã Nouembre was te Brugge een ghebodt ghedaen dat so wie eenich coorne te Brugge te coope brochte van ouer zee eñ van ouer sandt/ men soude hem gheuen.v.lb groote voor sijnen drincpenninck vã elc hondert hoet/ vander stede van Brugghe/ ende dat soude gheduerẽ tot Paesschen toe naestcommende.

Item vp den.xxviij. sten dach van Nouembre/ so quã die prinche te Brugghe met schoonen state. Eñ in dẽ Aduent voor midwintere/ so swoer mijn here Jacob vã Haelwijn hoochbaliu van Ghendt/ in die stede vã mer Jan vã Dadyzeele/ die binnẽ der stadt vã Antwerpen so deerlic verslaghẽ was/ als ghy hier voren ghehoort hebt.

¶Item vp den.x.sten dach vã Decembre. Anno.lxxxi.so was te Brugghe int Ghijselhuys gheuanghẽ Willem Moreel/ cõmende huyter camere vã Brugghe/ ende dat byden Baliu mer Roelant van Haelwijn bi virtute vã mandemente/ twelc hy hadde vã bouen also hi seyde. Ende dat also ghedaen sijnde/ naer der noene so vinck die voors Baliu Jan van Ryebeke/ in dye Proostye van sinte Donaes/ daer hi stont byden officiers vandẽ proosschen/ om wet te doene als Redenaer vanden proosschen. Aldus Willem Moreel ende Jan vã Ryebeke moesten beede vp den steen gaen/ eñ daer gheuanghen blijuen/ elck alleene/ eñ daer en mochte nyement tot hem lieden gaen/ noch veghens hem lieden spreken binnen drie daghen. Ende sommeghe andere die in wetten met hem liedẽ gheweist hadden/ dye hilden hem lieden bedect. Te wetene mer Jan van Nyeuwenhoue. F. Claps/ Jan de Kept/ Jan de Boot/ Maertin Lem/ ende meer andere.

¶Item vp den.xi.sten dach vã Decembre so was te Ghendt ghebannẽ Phelips vã Huerne/ here van Sazebeke vijftich iaer huyten landen van Vlaenden/ omme dat hi wilde die stede vã ghendt vermaken yeghens den prinche Maximiliaẽ/ eñ was huyt omme te makene discoort tusschen Ghendt ende der stede vã Brugghe/ ende seyde confusie vander stede van Ghendt. Niet yeghenstaende dat hi te ghendt ghebannen was/ hi hilt hem te Brugghe byder Princerse.

Vp Sinte Nicasis dach naer dye noene in Decembre/ so quã te Brugghe dye hertoghe Maximiliaen van Bruessele/ ende hem volchden in sijn incõmen vele heeren vanden Toysoene. Ende hem volchde mer Pieter lanc hals/ ende ooc Maertin Lem. Ende men seyde hadde Maertin Lem vreese ghehadt van gheuanghen te syne/ hy en hadde metten Prinche nyet in ghecõmen. Maer si seydẽ dat hi den Prinche borghe ghestelt hadde voor lijf eñ goet/ õme te vãntwoordẽ te cõmene/ ende die Princhе/ ende die princerse ende die Duwagiereghe waren alle dyen wintere meest te Brugghe. Ende binnen der stede van Brugghe was grote vergaderijnghe van volcke vã diueersche stedẽ/ maer die van Ghendt en quamen niet vp dien tijt.

Item vp den.xiiii. sten dach vã Septembre/ so quã mijn here van Sazebeke met vele heeren van sprinchens oordene ende met een Aduocact in die camere van Brugghe/ ende gaf daer der wet te kennene by den Aduocaet ende Notaris/ hoe dat hy hadde gheappelleirt vanden banne yeghens die van Ghendt/ voor onsen edelen princhе Maximiliaen/ ende sijnen Raet/ ende badt dye wet vãder stede van Brugghe/ dat si dat in ghedijnckenesse wilden houdẽ/ dat hi dat also ghedaen heift byden wille vãder Princerse.

¶ Item vp sinte Nicasis dach nae die noene / so was Willem moreel hupten steene gheleedt / met een ghedeel Artchiers van sprinchens weghe / ende was byden Galpu van Brugghe / ende men leedene duer die Proostye van sinte Donaes / ende also ter speppoorte hupt naer den Dãme / ende van daer ter slups / eñ was in tcasteel beuolen peghens dẽ prinche te sijnẽ versoucke.

¶ Itẽ mer Jan vã nieuwenhoue.f.Claps / vp sinte Thomaes dach voor midwinter so was hem beuolen van sprinchens weghe byden Cancelier eñ grooten raet ghewesen / dat hi soude blijuẽ in sijn hups / vp die verbuerte vã dupsent croonen / eñ daer in te blijuene als voor vangheneſſe / totter tijt ende wijle datter breeder vp voorsien ware.

¶ Item Jan de boot bleef ooc in sijn hups maer niet beuolen / eñ Jan de Kept hilt hẽ hupt der stede vã Brugge / alsoomẽ sepde.

¶ Item vp sint Thomaes dach den laetstẽ dach vanden Kersdaghẽ / so was in mijns heeren Raet dye Procureur generael / dye welcke aldaer heesch aen lepde van sprinchens weghe / dese.iij.personen / mer Jan vã Nyeuwenhoue.f.Claps / Willem moreel / eñ Jan vã Ryebeke / dẽ welckẽ heesch was dese. Dat si alle drie conspireirden eñ hem lieden hadden gheuoucht met die vã Ghendt / ende alianchie met hẽ lieden ghemaect teghens den wille vandẽ Prinche eñ sijn consent / om hem eenen staet te makene naer haerlieder apetijt. Te weten dat si indẽ ontfanc vandẽ maentghelde dat dẽ prinche te gheuene te sijnẽ ghebruyckene / hẽ qualic gequijt haddẽ eñ ghemessuseirt.

¶ Item hoe dat mer Jan van Nyeuwenhoue.f.Claps tghelt vãder stede vã Brugghe ontfaen hadde om den Prinche te beuechtene / daer hi lach te Nyeuple / eñ oock õme twolck mede te betalene / int iaer van lxxix. daer hi sepde / het was al verloren eñ ghenomen vanden fransoysen / vp twelcke hem dye Procuruer generael aensecht die contrarie.

¶ Item die procuruer generael lepde Willem moreel oock aen ende Jan van Riebeke / dat hẽ Jan Barbasaen hadde helpẽ beswaren dat hi onthooft was / eñ voor dese meshusen soe hiesch dye Prinche dese drie personen elck.xl.dupsent leeuwen. Ende es waer dat dye Procuruer generael van ons Princhens weghe dese drie voorghenomde persoonen euen ghelijck beswaerde als van twee pointen. Teene was dat si alianchie maecten met die van Ghendt sonder consent vanden prinche. Dat tweeste point es te vseirene ende te heesschene het maent ghelt die personen te Brugghe wonende / alsoo wel vremde als poorters Eñ es te verstane dat dese drie pointen waren inghestelt bi quade informacie / eñ dat partyelicke alsoomen noch hier naer wel hooren eñ verstaen sal.

Itẽ het es waer dat die Prinche ende sijnẽ Raet vergadert waren / ten diueerschen stonden vp dye artickelen voorȝ vanden voornomde drie personẽ. Eñ alle saken wel ghehoort hebbende / hebben gheconcludeirt vp dẽ.xviij.ste dach van Lauwe / eñ was ghegheuen een apointement den.iij.personen voornomt Te wetene mer Jan van Nyeuwenhoue f.Michiels / Willem moreel / ende Jan vã Ryebeke / dat si gaen mochten waer si wilden / midts sekere pende eñ borghe stellende / elc voor die somme vã dupsentich pont groten. Eñ hẽ lieden was ghesept / waert datmense hier naermaels ter cause van deser saken voorȝ / weder dachuaerde inden groten Raet / eñ voor den prinche te cõmene / eñ in dyen si van dien in ghebreke waren / te compareirene / so soude elck verbueren teghens den prinche dupsentich pont grooten / eñ bouen dien so souden si ghecõdempneirt sijn indẽ heesch vorẽ verhaelt.

¶ Item vp den.xxviij.sten dach vã Lauwe vp eenen sondach / so ghinghẽ te Brugge int hof vanden Prinche / met vrienden eñ met maghẽ dese naeruolgende personen
Eerst mer Jan vã Nyeuwenhoue.f.claps
Maertin Lem
Willem moreel
Jan van Ryebeke
Jan de Kept
Ende Jan de boot.

¶ Item vp den seluen dach waren ooc int

hof vandē prinche contrarie partyē van den persoonen voorß/eñ waren dese.
Mer Roelant vā Haelwijn Baliu
Mer Anthonis vander Vicht Scouteetē
Mer Jacob vā Ghistele Burchmeestere
mer kaerle vā huptkercke burchmeester
Eñ mijn here Joos vā Vassenare/eñ noch andere houelinghē. Die welcke.vi.perso nen als bouē/ quamē bydē prinche/hē lieden excuserende vā tghene datmen hē lieden hadde aē ghesept/eñ seydē haerlieder partye was hem lieden te machtich eñ te muegende/ maer badē den prinche dat sy mochtē gehoort sijn in iusticiē/ het en soute niet beuondē sijn dat si mesdadich warē in tghene datmē hē liedē daer aē ghesept hadde/also men noch hooren sal.
¶ Itē vp dē laetstē dach vā Lauwe. Anno lxxxi. soe hadde Willem moreel wettelick dach inde Cancelrye/ōme te horē wat mijn herē in mijns heren Raet hē heesschende warē. Eñ daer warē ooc mer Jā vā Nieuwenhoue. F. Claps/Martin Lem/Jan vā Ryebeke/Jan de kept/eñ Jan de boot/alle personē die belast warē eñ ghenoteirt/als mesdaen hebbende peghens dē Prinche. Eñ alle dese.vi.personē voorß/begheerdē eene corthinghe te hebbene/ eñ wilden betuyghē dat si nyet en haddē mesdaen. Eñ aldus so begheerden si ontsleghē te sijne/ eñ die saken warē hupt gestelt tottē eerstē daghe vā April. Anno.lxxxi.
¶ Item vp den seluē tijt so begheerde dye prinche die selue ceuencie die hertoge Karel plochte te ghebruyckene/ende tot dien noch.xl.m croonē/ eñ die princesse.x.m penninghē/vā.xl.gē tstic/eñ dit vādē lande vā Vlaendren. Ende dye Prinche ontboot te Brugge dat die drie leden/eñ al dat onder hē lieden behoorde/dat si hē dit consenterē souden/want die prinche eñ die princesse warē doe beede te Brugghe. Eñ es waer dat die van Ghendt ter dachuaert niet cōmen en wildē/maer haerlieder smallesteden die quamē/maer si en wildē nyet varder consenteren dan haerlieder hooft. Te wetene dat die vā ghendt/ cōsenterē soudē Eñ die vā Ypre en consenteirdē ooc niet/ ne maer dye vā Brugghe eñ dat onder hē liedē behoorde/metsgaders torpe/ si cōsenteirden haerlieder transpoort. Aldus soe ghinckt toe daer men mede besich hadde gheweist vā Lauwe tot dē.xxij.stē daghe vā Sporcle. Anno.M.iiij.c eñ.lxxxi.
¶ Item dye vā Ypre eñ al dat onder hē liedē behoort/ si warē nader hant gheaduerteirt/eñ si hebbē ooc mede gheconsenteirt met die vā Brugghe eñ die vandē Vrpen. Maer die begheerte vā Maximiliaen en ghinc niet voort/ wāt die van ghendt hadden al hare smalle stedē so gheinformeirt in tydē voorledē/ dat si nyet consenterē en soudē voor dat Ghendt haerlieder hooft ghecōsenteirt soude hebbē/eñ anders niet.
¶ Item weit dat mijn here vā Gasebeke/ die welcke te ghendt ghebannen was.L. iaer huptē lande vā Vlaendrē. Anno.lxxxi vp dē.xv.stē dach vā Decēbre voor den vastenauent/vercreech bydē hooghē Raet vā den prinche Maximiliaē vādē Cancelier een mandement/ het welcke hy sandt by eenē duerwaerdere binnen der stede van Denremōde/twelcke daer ghelesen was. Dat die stede van Ghendt vp een groote boete te ōbuerene peghens dē prinche tot eenē voornomdē daghe soudē seyndē hare ghedeputeirde bydē prinche/eñ dat die dē prinche soudē betooghē haerlieder preuilegien/hoe si die moghenthept hebben dat si dē here vā Gazebeke oft eeneghe andere edele vā mijns herē Rade/moghē bānen huptē lande vā Vlaendren. Eñ desen dach was ghesept te houdene dē.xiij.sten dach vā Maerte in die stede vā Aelst/maer die vā Ghendt en quamer niet.

Item vp den.xviii.

sten dach vā Sporcle/smaendaechs voor vastenauent/doen quā die prinche eñ dye princesse metter Duwagiereghe/eñ alle die principale edele vandē houe tsauents ter maeltijt tē hupse vā Maertin lem/ghe heetē Rijckenburch/ staēde aē die coninc brugghe/ daer een chierlicke maeltijt bereet was/daer sy seer eerlic ontfaen warē/ eñ daer hē liedē grote triūphe ghedaē eñ ghetoocht was van diueersche entermessen/eñ gerechtē/eñ vā musijckē/ eñ andere costelichedē tot sulceen maeltijt dienende.

¶ Item up den seluē dach was te Brugge een ghebodt ghedaen dat mijn here die Cardenael/ als bisschop vā Doornicke sijnde/ cōsenteirde ōme dē dierē tijt wille alle arme menschen/ dat sy mochtē al den vasten duere suuel etē/ te wetene buetere eñ melc/ huytghestekē die vier laetste daghen van der goeder weke. Eñ dyt was gheconsenteirt vanden Bisschop van Doornicke al sijn Bisschopdom duere.

¶ Item sdijsendaechs vp dē vastenauent/ dē.xix.stē dach in Sporcle doe quamen in tswijn ter Sluys vele schepē gheladen met coorne/ eñ brochtens wel.ix.m hoet of meer/ eñ was huytnemende schone tarwe/ eñ sy quamen so men seyde huyt Ceuijlgien.

¶ In desen seluē tijt die princersse Marye vā Bourgoengiē en liet haer niet gheradē noch regieren/ alsoo sy wel schuldich was vā doene/ maer si liep menich waruē spelen vp thuys met scauerdijnen eñ met scric schoen tusschen der Ghendt poorte eñ ter cruysporte vp die meerschē/ eñ si viel die wijls meneghē quaden val/ alsoo dat spel in heilt/ eñ haer Joncfrauwē hadden seer grote ghenouchte met haer te diē tijt ghe duerende.

¶ Item si hilt altoos bi haer mijn here vā Gaesbeke/ nyet yeghenstaende dat hy te Ghendt ghebānē was/ alst voorē es/ daer die vā Ghendt seere in tonvreden waren Eñ Vlaendren leedt ontrent desen tijt vele wederstoots vanden Fransoysen/ ende al twest lant duere/ daer si veil quaets dadē.

Hoe dye Hertoghe

Maximiliaen/ eñ dye Hertoghinne vrau Marye/ tsamē reden vlieghē eñ iaghē/ eñ hoe vrau Marye vandē peerde viel/ daer si huer mede quetste/ alsoo dat si corts daer naer/ sieck te bedde bleef ligghen/ eñ stark.

Item ontrent den vastenauent die Princersse reedt spelen met hueren state/eñ haer peert sub belde/so dat si viel vanden peer de daer si huer mede quetste/maer si slouchte al vã monde/ eñ en wilder nyet of ghesept hebbẽ/huer blijder ghelatende dã si te moe de was. Niet peghenstaende die voorß val wart appostumerende seere periculueselic also dat si corts daer naer sieck wiert/ ende viel te bedde.

Item nv keeren wi

weder eñ moetẽ noch vermanẽ vander orloghe / die noch gheduerde tusschẽ den bisschop vã hutrecht eñ dander partye/onder welcke grote beroerte eñ schermutsinghe dicwil gheschiede.

¶ Item ontrẽt vastenauent quã dye mare te Brugghe/dat dye Capiteyn eñ volc vã oorloghẽ vanden hertoghe Maximiliaen eñ vandẽ bisscop Dauid vã Hutrecht hadden versleghẽ wel.ix.duysent mannen/eñ ons volc hadde die victorie peghens hẽ liedẽ/ niet pegenstaende dat die vã Hutrecht hebbẽ in ghenomẽ nyeuwe saudenieren/ eñ hebbẽ ghenomẽ tot haren Regente een machtich man/die welcke was broeder vã den nyeuwen hertoghe vã Cleuen/daer si groot hooft aen maectẽ/ende si en verschoten niet.

¶ Item die Bisschop Dauid dye hilt hẽ al in een stedekin ghenaemt Wijc/met petijt salasaert / eñ andere personẽ vã orloghen. Eñ aldus redẽ si huyt eñ inne/orloge houdende vp dye stede van Hutrecht/ metsgaders dẽ Hollanders / diet al betalẽ moestẽ maer si haddẽ lieuer paeps ghehadt.

¶ Item in dien tijt alle die rentẽ die dye vã Hutrecht/ eñ alle die met hẽ liedẽ alligierden in Hollant haddẽ/die waren alle ghearresteirt vã spinchens weghe/eñ alle die bladinghe die daer of quam / was gheimployeert/ õme volc vã orloghe mede te betalene/daer mede datmẽ peghens hẽ liedẽ orloghe hilt hupter name vandẽ hertoge Maximiliaen.

Itẽ corts daer naer

die vã Hutrecht/ eñ die met hẽ lieden ghealligiert warẽ / haddẽ wel ghewilt paeps hebbẽ met den hertoge Maximiliaen / eñ presenteirden een grote somme vã penninghẽ voor haerlieder beteringhe/ maer het en was den Bourgoengioenen nyet ghenouch/eñ wildẽ dat die vã Hutrecht meer gauen/eñ aldus bleeft sluwerende als vãden paeps te makene. Eñ binnen deser tijt so ghebuerde dat onse princersse seer cranc worde. Eñ die vã Hutrecht dat vernemende / si wilden doe selue reparacie hebbẽ vã haerlieder schade / eñ sy en verschoten doe niet/ende aldus bleef doorloghe noch gheduerende.

¶ Item tsaterdaechs den.ij.sten dach van Maerte/ soe vercochten die.vi.ghecõmitteirde van Brugghe coorne in dye Kepe te schepe/ eñ ooc mede ten huyse van Jan vã den Leene/te wetene een lb grote thoet/ eñ die landtsliedẽ brochtẽ we ooc lettel corens ter marct. Ende tsaterdaechs daer naer en was tcoorne niet ghestelt/eñ die tarwe vãden lantslieden galt.xviij.ß grõ / eñ tcoorne vanden cooplieden galt ooc.xviij.ß grõ. Eñ nochtans en was binnen meneghẽ tijden soe vele corens ter marckt niet ghesien vp eenen marckedach/alst doe was. Eñ es te wetene dat dese dierste vanden coorne gheduerde wel.iij.of.iiij.iaer/ somtijts wat hoghere/eñ somtijts wat neirdere/eñ in sghelijcx wast grote dierte vã alle maniere van grane/ende alle andere vitaelgie/ twelcke noeyt man en gheleifde/so langhe tijt gheduerende.

¶ Item in tselue iaer vp den.xviij.stẽ dach vã Maerte. Anno.lxxxi. vp eenen vrydach ontrent halfvastene/ die goede lieden van Ghendt ouermerckende dat die here van Gaesbeke hem altoos binnen Brugghe was houdende / contrarie den rechten eñ preuilegien vander stede van Ghendt / so was hi noch anderwaruen verbannẽ huyten lande van Vlaendren vijftich Jaer vp sijn hooft. Ende hy hem niet ghetroostende langher binnen der stede vã Brugghe te blijuene/ hi nam oorlof aẽ die princersse die welcke als doe te bedde lach seer cranc/ ende hi track te dier tijt huyt den lande vã Vlaendren.

¶ Ende in dye selue maent vā Maerte/ bi cōsente vandē prinche eñ der princersse trockē te Ghendt die Bisschop vā Mets/ die here vā Beuere/ eñ die heere vandē Grupthuyse. Eñ was die cause dat die vā Ghendt te Brugghe bydē Prinche noch princersse niet cōmen en wilden/ want die vā Ghendt waren qualic te vreden/ ōme die doot vā mer Jan van Dadyzeele/ wijlen hoochbaliu vā Ghendt/ eñ om meer andere pointen eñ onghenouchten hem lieden ghedaen. Eñ oock so haddē si ghebannen Phelips van Heurne heere van Gazebeke. L. Jaer huyten lande van Vlaendren. Eñ hi aldus ballinc sijnde/ dye Prinche ghedoochde dat hy te Brugghe ghinc achter strate/ twelc dye vā Ghendt meynteneirden dattet was yeghens hare preuilegien. Aldus dese voornomde heerē spraken so met die vā Ghendt/ dat si so vele daden/ datter eenege ghedeputeirde vā Ghendt met hem lieden quamen te Brugghe bydē prinche/ saechs naer onser vrauwen dach in Maerte/ als die van Ghendt te houe quamē/ so vonden si dye princersse sieck te bedde ligghende tot vp die doot/ eñ aldus so waren si vanden prinche eñ vanden heeren goetlick ghetracteirt ende ghehoort in hare affeeren/ eñ hem lieden was gheconsenteirt/ dat si souden onderhoudē haerlieder preuilegiē eñ goet recht. Dies sae beloofden si daer den prinche te doene als goede eñ ghetrauwe ondersaten schuldich sijn te doene.

¶ In desen tijt was dicwils processie generael ghedreghen te Brugge/ om onsen here te biddene om paeys eñ eendrachtichede/ binnē den lande van Vlaendren.

Item dye princersse Marye wort seere met siecten beuanghē/ als datmē vp dē. xxvij. sten dach vā Maerte een generale processie drouch ten Saertreusen buytē Brugghe/ daermē dat weerde helich bloet mede drouch/ ende den fiertere van sinte Donaes. Maer het gheliefde den almueghenden god/ dat Marie onse Princersse vp den seluen. xxvij. sten dach vā Maerte. Anno. lxxxi. verschiet vā deser weerelt omtrent der noene/ waer ōme dat men in thof vanden prinche/ eñ al die stede vā Brugghe duere onsprekelicken rauwe bedrijuen sach. Eñ men liet se bloot ligghē vp eene bedtstede twee daghē lanc/ so datse elc die wilde mochte gaen sien. Eñ thende den twee daghē wordt si ghebalsemt eñ in een loodin vat ghelept. Ende in alle dye prochye kercken van Brugghe luydemen vele hendeclocken. Eñ bouen dien so cloptemē tsnuchtens/ tsnoens/ eñ tsauents tot dat si begrauen was met rauweghē ghehuyde.

¶ Item vp den. xxviij. sten dach vā Maerte/ so trockē dye ghedeputeirde vā ghendt thuysewaert/ eñ deden der wet vā ghendt rapoort/ vāder handelinghe eñ sprake die si ghehadt hadden metten Prinche eñ met sijnen Raet.

¶ Item die princersse Marye van Bourgoengien ouerleden sijnde/ so was vp dē xxx. sten dach van Maerte. Anno. lxxxi. vp den Palm auent ter hallen huyt een ghebodt ghedaen/ dat die Prinche wilde eñ beual dat alle dye Officiers souden blijuen in haerlieder officie naer dye houde costumen/ ōme datmen recht eñ iusticie onderhouden soude.

¶ Item vp den seluen. xxx. sten dach van Maerte/ so ghinghen te houe byden prinche dese naeruolghende personen. Te wetene/ mer Jan vā Nieuwenhoue. f. Claps Willem mooreel/ Jan van Rypebeke/ metten anderen dye persoonen voorscreuen/ ende al daer waren sy ontsleghen vanden Prinche/ eñ van sijnē Rade/ ende oock huerlieder borghen/ ende waren gheabsolueirt van alle voorleden saken die hem liedē aen ghelept warē/ byden procuruer generael/ van Sprinchens weghe ende van sijnen Raede.

Dits doordonancie hoe datmen tlijck ter kercken drouch van mer vrau Marye vā Bourgoengiē/ eenege dochtere vanden Hertoghe Kaerle vā Bourgoengien.

Tem vp dē.ij.stē dach vā April Anno.lxxxi.vp eenē dysendach in die goede weke/so drouchmē den dodē lichame vā mer vrauwe van Bourgoengien Marie/wijlen onse princersse/ eeneghe dochtere vandē Hertoghe Kaerle/ghesellnede vandē edelē Hertoghe Maximiliaen/in dye kercke vā onser vrauwen in Brugghe/met schoonder ordonancie/eñ eerst so ghinghē in dye processien die obseruantē rezjderende bi Brugghe buytē der ezelpoorte/eñ dat was deerste reyse datmense noeyt in processien sach gaen mettē anderē/eñ naer hē liedē so ghinghē die.iiij.biddende oordenē/eñ daer naer die eerhouters/eñ daer naer alle die Collegien vā Brugghe.

Item dye vā Brugghe eñ vandē Vrijen quamē naer die Prelaten/eñ die vā Brugghe dedē vele wassen toortsen draghē metter wapene vā Brugghe voor hē liedē/eñ die vanden Vrijen in sghelijcx.

Item daer naer quamē.C.aerme lieden eñ.L.al nyeuwe vcleet in swartē abijten eñ met Kaucapproenē/elc met een barnende toortse in die hant vā vier ponden/verwapent met der wapene vandē prinche eñ vā der princersse/vā ghelijcke in malcanderē ghedeelt/eñ elck persoon hadde een schildekin voor sijn borst vander seluer wapene. Eñ ooc mede een grote menichte vā houelinghē ghinghē daer naer alle in swarten abijten.

Itē voor tlijc ghinghē.xij.Heraultē/vercleet met tornikeelen vāder wapene/eñ die iiij.achterste Heraultē die ghinghē vsloofd eñ ontrent den lijcke so ghinghē vele herē/eñ daer warē.iiij.edele mannē die dat spancleet droughen bouē den lijcke/eñ dat cleet was ten lijcke waert guldē laken/eñ bouē vā swarten fluweele.Voort so lach vp tlijc een root gulden laken met een cruyce van wit laken vā damast/eñ die boorden warē vā swarten fluweele/eñ vp tlijck lach eenē gulden hoet met peerlen eñ ghesteentē verchiert/ghelijc sulck eender princersse toe behoort.Eñ het lijc was ghedreghē neffens der eerde/alsoomen grote edele mannē eñ vrauwen es ghecostumeirt vā draghene.

Item naest den lijcke volchde dye Hertoghe Maximiliaen met een langhe swarte huycke/ende ghesloofd met eenē Kaucapproen/daer naer quamē noch.v.grote heren die van haren bloede waren/alle ghesloofd als voren/daer naer quamē drie edele vrauwen in bonte swarte mantels/ende met Kaucapproenē ooc gheuoedert/deene naer dandere/eñ elc vanden vrauwē was gheleet van eenen edlen man. Eñ naer hē lieden volchden noch vele edele vrauwen eñ ioncfrauwen met swarte ghecleet/ghewimpelt met lijnē hooftcleederen/ontrent haerlieder hooft. Ende dit was dē staet vā den houe.

Item vā mijns heren hof tot onser vrauwen kercke/so stonden in properder ordonnancien/die poorterye van Brugghe/ende die ambachten/ende die vandē Vrijen/elc met een barnende toortse voor hem lieden/ende elcke toortse hadde een schildekin van haerlieder wapene/eñ also bleuen si staende tot dat tlijc gheleden was eñ ghedreghē tot in onser vrauwen kercke te Brugghe.

Dits die huytuaert

vander edelder Princersse/vrauwe Marie van Bourgoengien/eeneghe dochtere vā den Hertoghe Kaerle vā Bourgoengien.

Tem des anderdaechs vp den scortelclocke woensdach/ghinc dye prinche ter kercke vā onser Vrauwē/met state als sdaechs te voren/ende naer die houelinghen volchden hem die Wet vander stede van Brugghe/ ende inden choor stont ghemaect een huysekin/daer vp dat stondē grote menichte van barnende keersen. Ende den Choor was al behanghen met swartē lakene/eñ bouen onder die reeze een swart fluweelen laken ront ōme vp tander lakene/ende al besaept rontōme metter wapene vanden Prinche ende vander Princersse/ende dye reezen waren ronts ōme dye kercke al vul wassen keersen barnende. Ende een Bisschop dede tofficie vander messe/ende dye sanghers van sprinchens cappelle die songhen dye messe/die welcke officie was seer eerlick ghedaen/maer was compasselick om sien.

Item alle die schamele Kauliedē stondē in die voorkercke aen beedē sijdē/ elck met huerlieder toortsen in die hant/ verwapēt mettē wapenē als vorē/ ghelijc si sdaechs te voren met den lijcke ghinghen/ eñ daer stonden sy also verslooft tot dat den dienst ghedaē was. Eñ die voorz princesse was begrauē voor den hooghen outaer/ in een schoon graf al nieuwe daer toe ghemaect eñ gheuauteirt / eñ binnen verchiert met schoone schilderye/ ouer welcke sepulture eene schoone costelicke tombe nader hant ghemaect wort/ als vp den dach vā heden noch blijcken mach. Eñ dit was int Jaer M.cccc. eñ.lxxxi. vp den derden dach van April. Ende het cleet datmē vp tlijc leyde/ alsmense ter eerden drouch/ dat leydemen tallen hooghetijden vp die voorz tombe/ eñ om dagelicx daer vp te legghene was ghemaect een cleet vā swartē lakene met eenen cruyce van witten sattijne.

Item indē seluē tijt warē onsprekelicke menichte vā aerme lieden vgadert in sint Jans huys/ daer elc mēschecleen eñ groot ghegheuē was eenē grootē ouer dye siele vander princesse voornomt/ alsoot blijct in dit Incarnacioē. Anno. M.iiij.c eñ.lxxxi

Dese edele moeder vul crachteger weerde
Was den derdē april ghebrocht ter eerde

Item bi welcker doot die officiers vanden houe al meest verlaten waren/ eñ dye Cancelier dede sijnē seghele anitseleren eñ breken/ eñ hi vertrack met groten rauwe Tantwerpen waert te sijnen wijue.

Dits Tincarnacioen vandē ouerlijdene vāder edelder Princesse Marie vā Bourgoengien/ wiens siele god ghenadich sy.

M aledictie sy hu	M oordadeghe doot
A postuenich venijn	C anckerich verderuen
R egalich verbarnen	C orruptelick loot ✠
I nfortunens afgront	C ommers verweruen
E ueldadich quets	C aermptich ontheruē
V erhaestende onser	L ieuer princesse iaren
A ls tellende maer	X xv.in tsteruen
N oept en sandt ons	X pristus drouuer maren ✠
B edructelick mach	V laendren wel mesbaren
V erliesende also	V ruchtbaer een iuecht
R egeerende vijf	I aer slandts bewaren
G heestelic weerlic	T e rechte onthuecht
O xxvij in maerte du	B reicx ons vruecht ✠
E en eendrachtelic	R egement ware tijt
N v es ons van nooden	V rientschap en duecht
G od gheue der sielen	G henadich iolijt
E lck betere hem seluen	G HE en beter profijt

Item hier mede so eyndt die Coronijcke van Vlaendren / beghinnende vā Liederick die Buck/ deerste Forestier vā Vlaendrē / eñ voort vā allen den Forestiers eñ Grauē vā Vlaendren/ gheduerende tot den ouerlijdene vā vrau Marye van Bourgoengien/ eeneghe dochtere vandē hertoge Kaerle/ als ghetrauwet hebbēde dē edelen hertoghe Maximiliaen Hertoge vā Oostenrijcke/ des Keysers Fredericx sone/ die derde vā dier name. Ghemaeckt meest sint der Calis reyse/ by Anthonis de Roouere dē edelen Rethorisijn eñ Musichien/ verghift vā gode met vele diueersche scientiē eñ graciē/ wiens siele god wille ontfarmē/ eñ alle die ghene die dese Coronijcke lesen sullē Amen.

Hier beghint vā die

wonderlicke Regnacie eñ Fortunen van Oorloghen/ ghesciedende eñ beghinnende naer den ouerlijdene vander Princersse Marye vā Bourgoengien/ beghinnende vandē Jare.lxxxi.tot den iare.xv.ͨ eñ een. Ende hoe die Prinche Maximiliaen/ met die drie leden van Vlaenderen/ als Brugghe/ Ghendt/ Ypre/ Raedt hieldt/ hoe datmen Tlandt vā Vlaendren/ best soude moghen regieren/ eñ houdē in Eeren/ ende in state van Paepse.

¶Dat.lxviij.Capittel.

Item als dye eerweerdeghe Princersse ouerleden eñ begrauen was/ so was gheordōneirt bydē prinche Maximiliaen/ ende byder wet vā Brugghe/ datmē te Ghendt seynden soude eerlicke ghedeputeirde. Twelcke alsoo ghedaen was/ eñ was vā die van Ghendt seere danckelick ghenomen/ eñ beloofdē te Brugghe te cōmene by den Hertoghe eñ by die van Brugghe/ alsoo si deden. Ende waren eeneghe vander wet van Ghendt/ metten ouerdekene/ eñ den voorschepene/ ende meer andere notabele dye te Brugge quamen in schoonen ghetale/ wel.l.peerden of meer/ vp den.viij.sten dach vā April naer Paesschen. Anno.M.iiij.ͨ ende.lxxxij. daer si eerlic ontfanghen waren. Ende die wet van Ypre was oock te Brugghe ontboden/ die welcke daer oock quamē met schonē

state. Ende daer was grote Raet ghehouden/ hoe datmen tlant van Vlaendren best soude moghen houden in eeren ende in state. Ende naer vele voorsienicheden daer op gheaduiseirt/ so was daer gheconcludeirt eñ ghesloten byden drie leden tlandts van Vlaendren/ als Ghendt/ Brugge eñ Ypre/ als dat si malcanderen ghetrauwelicke eñ eendrachtelicke bi blijuē souden totter doot toe. Ende in teekene vā warachticheden/ so beseghelden si ditte malcanderen/ elck met ten seghele van sijnder stede. Ende dit ghedaen sijnde/ doe was mijn heere van Oudzeele/ als doe burchmeester sijnde vā Brugghe gheslaect van sijnen eede./ ende alle die wethouders vā ghelijckē. Eñ dyt was vp den. xi. sten dach van April naer paesschen vp eenen donderdach/ ōme welcke saken men wel scrijuē mach/ dat die weerelt nyet en is dan een wiel van auentueren/ keerende eñ wendende menichsins. Aenghesien dat vāder tijt dat vrau Marie ouerleet/ tot ter tijt dat den ionghē Hertoghe Phelips het lant beswoer selue in persone/ men vele dinghen diueerschelick veranderē sach. Aengaende Ghendt/ Brugge/ ende Ypre/ alsoomen int langhe hier naer noch hooren sal.

¶ Item vp den. xi. sten dach van April. Anno. M. CCCC. ende. lxxxij. so was in tschepen huys van Brugghe een schone maeltijt ghehoudē/ ter eeren vā die vā Ghendt ende die van Ypre. Ende dese maeltijt ghepasseert sijnde/ so ghingē die ghedeputeirde van Ghendt byden prinche. Eñ oorlof ghenomē hebbende/ trockē thuysewaert/ eñ eeneghe ghedeputeirde van Brugghe trocken met hem liedē/ ende die Hertoghe Maximiliaen track mede te Ghendt dye wet vermakende/ eñ die Baliu ende Scouteeten van Brugghe trocken huyter stede van Brugghe/ eñ meer andere diueersche persoonen.

¶ Item om onsen heere te bedanckene vā deser eendrachtichede/ so was te Brugghe gheordonneirt eene processie generale/ die mē drouch tsinte Donaes mettē drie fierters/ te wetē sinte Donaes/ sinte Bazelis/ ende sinte Lop/ vp den. xiiij. sten dach van April/ eñ was dē sondach vā Quasimodo.

¶ Item vp den. xvij. sten dach van April. Anno. lxxxij. doe was mer Kaerle vā hupt kercke Baliu vander stede van Brugghe ghemaect/ ende Maertin Lem Scouthe-tene van Brugghe. Ende vp den. xix. sten dach vā April. Anno. M. CCCC. eñ. lxxxij. doe was die wet van Brugghe vermaect/ ende waren als doe Burchmeesters ghemaect/ mer Jan van Nyeuwenhoue/ ende Jan die vlee schauwere.

Item int Jaer van

lxxxiij. dē. xxiij. stē dach in Sporcle/ so was gheraseirt ende te nieten ghedaen het Casteel van mijn heere van Oudzeele/ byden consente vandē drie ledē tslants vā Vlaendren. Ende vp dien seluē tijt so lach die hertoghe vā Oostenrijcke in tzwijn ter sluys/ wel met hondert ende. l. schepen/ vele schaden doende in Casant ende ontrent sint Annen ter Mude/ ende namen daer grote menichte van schapen/ ende andere vitaelgie ende voerdent al tschepewaert/ ende corts daer naer so track die Hertoghe Maximiliaen wech met al sijn schepen.

Hoe dye Hertoghe

Maximiliaen/ trac met machte voor dye stede vā Hutrecht/ eñ hoe hijse wan.

Vp dit selue iaer so trac die hertoghe Maximiliaen voor die stede vā Hutrecht met al sijnē volcke. x. wekē lāc/ so varre dat si hē vpgheuē moestē/ bi ghebreke vā vitaelgie ende hi ghecreech dye stede/ ende bedwanc hem lieden dat si groote beteringhe doen moesten in amenden van harer rebelheyt Ende sommeghe poortē ende andere plecken waren gheraseirt/ ende eeneghe quade waren ghecorrigiert/ ende si moesten bouen dien gheuen grote sommen van penninghē. Ende dit was vp dē. x. sten dach vā Anno. M. iiij.c ende. lxxxiij.

¶ Vp den, xvi, dach

in Sporcle. Anno. lxxxv. so was die Hertoghe Maximiliaen ghecoren coninck vanden Roomschen rijcke/ eñ was ghecroont binnē der stede vā Aken/ waer toe dat ghe-

ordõneirt was een rijckelicke plaetse/ daer present waren alle die Comoorsters/ ende sijne edele/ daer grote trypumphe ghedaen was vp den seluen tijt.

Item int selue iaer

soe quam weder die Coninck vanden Romeynẽ wel met hondert ende tachtentich schepen ligghẽ voor die stede vander slups ontrent sint Jans messe/ende sijn volck deden weder groote schade in Cazant/eñ ontrent sint Annen ter Mude/ ende verbarnden vele schone landshupsen/ ende vinghẽ tvolck/ ende roofden vele beesten/ ende andere saken. Ende es te wetene dat dese orloge was ghceresen ter cause dat die Roomsche Coninck begheerde te sijne voocht eñ mombere vã sijnen sone/ daer eeneghe pe ghen waren / want Tlandt als doe gheregiert was byden drye leden tslandts van Vlaendren / ten orbore vanden Hertoghe Phelips/die welcke als doe noch seer ionc was.

Item vp desen seluẽ

tijt so dede mijn heere van Rommont/als Capiteyn generael vander zee/ met sijnen ghefelschepe groote weere / õme tlandt te beschuddene/ende deden daghelicx groote schermutsinghe vp tsconincx volck. Ende si behilden Cazant vp dyen tijt dattet nyet verbarrent en was / maer meest al volck van Cazant vloot met sijnen goede al binnen der stede vander Slups.

¶ Item vp desen tijt ontrent half vastene/ so quam mijn here van Rõmont in tcleen casteel vander slups / ghenaemt den thorre van Bourgoengien / die welcke daer in stelde eenen nyeuwẽ capiteyn/ ghenaemt Jaques iaquijnet/ een vroom man vã wapenen/in die stede van Anthonis vã Nieuwenhoue. Ende alle die oude Saudeniers die doe daer in waren/ warẽ hupt ghedaẽ gaen sonder mesdoen / ende hy stelde daer inne nyeuwe Saudeniers van sijnen volcke / twelcke tlandt vã Vlaendrẽ daer naer wel berochte.

¶ Item vp desen seluẽ tijt so was bastaert Cõnuyn Capiteyn ghemaect van eender cleender Roepbaerge vander Slups/ wel voorsien van engienen ende van volcke/ ende voeren daghelicx ter zeewaert inne duer tswarte gat naer Zeelandt. Ende vp eenen tijt quamen si te Vlissinghe aẽ lant/ ende vijnghen daer eenen Claps vanden beckene vandẽ Damme/ ende Pieter snellaert van ghendt/ende brochtense gheuanghen ter Slups/ende waren ghebrocht bi consente van mijn Heere van Rommont in tcleen casteel/ende bleuen daer gheuanghen/ daer hem lieden dye Capiteyn vele duechden bewees / ende was achter naer qualick daer of gheloont.

Itẽ corts daer naer

so quam die Roomsche Coninck voor dye stede van Brugghe met groter macht vã volcke/ waer of datter grote menichte waren vandẽ eerlicsten inde rijcsten vãder stede met hem toe waren/die corts daer naer waren onthooft/õme dat si ten Roomschẽ coninck meenden in ghelaten te hebbene/ maer hi quam eenen dach te late/metsgaders dat scrickel iaer was/ende dẽ dach vã sinte Mathijs. Eñ waren doe Burchmeesters vander stede van Brugghe Jan van Ryebeke ende lodewijck Steplin/eñ was doe Schouteeten van Brugghe mer Jan van Nyeuwenhoue.f.Claps. Ende vp desen seluen tijt so waren beede die casteelen vander Slups wel voorsien van engienẽ ende van volcke van wapenen / ende waren toe metter stede. Ende corts daer naer so was het schip van Jan vã Ryebeke ghenomen vandẽ schepen vanden Roomschẽ Coninck.

¶ Item vp den.xxi.sten dach in Maerte/ doe was ter Slups onthooft eñ ghequartelcirt een Saudenier vanden groten Casteele/ende was een maetsenare/dye welcke een grote somme van penninghẽ ghehadt soude hebbẽ/midts dat hy een groot gat ghemaect soude hebben inden thorre vanden Casteele neffens den watere/ende soude daer alsoo inne ghelaten hebbẽ des Roomschen Conincx volck. Ende dit quã hupte bi sijns selfs clap in dronckenschepe Nota bene.

Item binnen deser tijt soe maeckte dye Roomsche coninck groote ghereetschepe/ ōme met sijnen schepen weder te cōmene in tzwijn ter Sluys/ende meer schepē dan hy te voren ghehadt hadde. Ende binnen desen middelen tijde / so quam een groote vlote van schepen hupter baeye gheladen met soute eñ met wijne. Ende dye vander Sluys trocken hupte met haren schepen/ eñ metsgaders die Fransoysen die doe ter Sluys laghen: namen alle die voorß schepen dye daer quamen/ende brochtense ter Sluys binnen.

Item in desen seluen tijt namen die van der Sluys groote menichte vā visschers wel gheladen/ende vinghen die meesters vanden schepen/eñ brochtense ter Sluys/ daer si groot rentsoen of hadden.

Item vp desen seluē tijt in die maent van Meye. Anno.lxxxv. soe quam die Roomsche coninck met alle sijnen schepē wedere voor tzwijn ter sluys buytē dē gate/waer of dat Phelippe monseur was Capiteyn generael/ ende daden grote schade meer dan si van te voren ghedaen hadden/ ende sommeghe vandē schepen quamen binnen ligghen. Ende corts daer naer soe quamen eeneghe ghedeputeirde van Brugghe ter Sluys/ ende trocken met eenē boote tot den schepe daer die coninc in was. Ende met hem ghesprokē hebbende/ des anderdaechs vertrack dye Coninck met grooter menichte vā sijnen volcke ouere naer Ardenburch / ende van daer te Brugghe.

Vp den.xxviij. sten dach vander seluer maent van Meye. Anno.M.CCCC.ende.lxxxv.so was een grote beroerte in tcleen casteel buytē der sluys ghenaemt den thorre vā Bourgoengien/ onderlinghe onder hem lieden van binnē/ soe dat eenen ghenaemt Rogier de Mol/ metsgaders Claps vanden beckene/ende Pieter snellaert/ die daer gheuanghē waren/metsgaders andere haerlieder medepleghers/hadden alyanchie ghemaect eñ droughen ouer een/dat si bedwinghē willen dē capiteyn metsgaders dat si die gheuanghen waren / daghelicx aen hem verstonden datmense in Vranckerijcke voerē soude/ende midts dat hi daghelicx conuersatie maecte mettē fransoysen/ so dat si lieden vp den dach voorß / snuchtens ontrēt den.vij.hueren/ende midts datter vele vā den Saudeniers in die stede als doe warē/ eñ sommege andere noch sliepen/so ghinghen si terstont in die camere vanden Capiteyn wel voorsien/ ende Pieter snellaert ghecreech sijn boeyen of/ maer Claps vā den beckene niet/ende sloughen hant aen den voorß capiteyn/ende aen eenen die by hem was. Eñ die Capiteyn stelde hē cloukelick ter weere/soe dat hy den voorß Rogier de mol bycans sijn eene hāt of slouch/ midts den welcken dandere perplex waren/eñ die Capiteyn met eeneghe vanden sijnen ontschoot hem lieden tot vp die fortresse bouē/twelck si clouckelick hilden/so datmen bouen nyet gherakē en conste/ eñ hy riep om hulpe ende bystant van dyen vanden grooten casteele/ ende die beneden waren die warē in groter tribulacie deen yeghen dandere. Ende ontrent dē.ix.hueren voor die noene/ so wordent die vander stede ghewaer. Ende dye beneden waren staken ten diueerschen veynsteren eñ gaten hupte groote perssen met root saey eñ wit lijnwaet / als bānieren/ōme sercours te hebbene vā sconincx volc dat in die schepen lach/ maer si en haddē gheen verstant vā dien. Eñ als doe was capiteyn vander Sluys Boudin Heyndricx / eñ corts daer naer Jan Heyndricx sijn broedere. Eñ terstont so quamē die vander Sluys metsgaders den duytschen diere laghē ouere met booten/met grotē hamerē/eñ andere gheweere. Ende die duytschē haelden booten ouere tot int watere vandē casteele/eñ namen grote leederen eñ sloughē met hameren diueersche pyerē eñ traelgien in stickene/dye in sommeghe veynsterē stondē/ eñ clommen also binnen in tcasteel/wāt men mochte hē liedē niet ghedoen/ metsgaders dat die vā bouē met hē liedē warē. Eñ binnen sijnde/soe smeten si diueersche dueren opene/so dat si gherochten bydē capiteyn/ die welcke hem lieden bewees dye prince

paelsteopsetters waren/ so dat si te gader neder quamen / ende versloughen sonder eenich ontfaermen Rogier de Mol/ ende Maertin vaer die busschietere/ende noch vijf visschers van Heys ende van Blanckeberghe eerbaer gheuanghen mannẽ/ die daer onnooselick aen haerlieder doot quamen. Ende daer was oock doot gheschoten een Jonchere vanden duytschen/ ende Claps van beckene was seere ghequetst in sijnen hals/ soe dat hi corts daer naer vander seluer quetsuere starf binnẽ der stede vander Slups. Ende daer warẽ gheuanghẽ Claps vanden beckene voorsept/ Pieter snellaert vã Ghendt/ende Jacob van Malen/ dye daer te voren Castelleyn vandẽ voorß Casteele gheweist hadde/ende sijn goet was al gheconfisqueirt/ ende wijf ende kijnderen warender huyt ghestelt / ende mede gheleeet ter Slups in dye vangheneſſe. Ende aldus ghecreghẽ die vander Slups het casteel metsgaders den duytschen.

¶ Item op desen seluen tijt absenteirden eñ hẽ vertrockẽ huyt der stede van Brugghe diueersche persoonen / vanden welcken personẽ twee Yppre gheuanghẽ warẽ eñ ghebrocht binnẽ der stede vã Brugghe/ende corts daer naer so was ooc gheuanghen den Clerck vanden bloede / dye welcke dipe persoonen waren corts daer naer alle drie onthooft op dye marckt op een schauot. Twelc was ghedaen huyter name vanden Roomschen coninck.xc.

Item op dẽ.xxiij.stẽ dach in Wedemaent/ so quam die Roomsche Coninck binnen der stede van Brugghe/met alle sijnen gheselschepe/ende den paeys wiert ghemaect / ende hy vergaft al van dat te voren gheschiet was/sonder thien persoonen / dye welcke buyten den voorseyden paeyse ghesloten waren.

¶ Item een lettel tijts hier te vorẽ so was verbarrent van dye vander Slups een schoon nyeu huys/ twelcke die van Brugghe hadden ghedaen maken/ õme die vã der Mude daer inne recht eñ wet te doene naer doude costumen.

¶ Item op den laetsten dach van Wedemaent/so was die Wet van Brugghe vermaect byden Cõmissaresen vandẽ Roomschen Coninck. Ende waren doe Burchmeesters ghemaect vãder stede vã Brugghe mer Joos van Vassenare / ende mer Joos van Haelwijn. Eñ mer Pieter lanc hals was doe ghemaeckt Schouteetene vander stede van Brugghe/ ende alle dye Dekenẽ warẽ vereedt huyter name vãdẽ Roomschen Coninc/ende bleuen aene tot Septembre. Anno.lxxxvi. daer naer eerst cõmende.

¶ Item in dye selue maent vã Wedemaẽt voorß / so quam mer Phelips van Rauesteyn van achtere / in tgroote Casteel ter Slups/met groter menichte van volcke/ ende hy dede ruymen alle dye duytschen die in tcasteel waren/ende ooc in tcleen casteel/ ende ooc alle die duytschen die binnẽ der Slups waren/ eñ dye fransoysen vloden oock heymelick wech / maer die schepen bleuen binnen der Slups/ ende men sochte allomme die Fransoysen /ende dye sommeghe waren gheuanghen. Ende terstont quã die bastaert de Gaenst/ metsgaders meer andere/ ende dede ontslaen alle die gheuanghenẽ die laghen gheuanghẽ van des Roomschen Coninc weghe. Te wetene die van sijne querele waren. Ende Phelips monseur stelde alle saken in ordõnancie/eer dat hi van daer track/ eñ die vã der Slups bleuen met paeyse.

¶ Item corts daer naer vertrac die Roomsche coninck huyter stede vã Brugge met al sijnẽ gheselschepe te ghendt waert/ daer hi eerlick ontfanghen was. Ende terstont gheschiede een groote beroerte binnẽ der stede van ghendt vã twee partyen op dye veebrugghe/ maer het was ghepaeyseirt byder wet/ende duysteldees van dien waren onthooft.

Hoe dye Hertoghe

Maximiliaen / beswoer als Rooms Coninck/ Tlandt van Vlaendren/ als Monboor van sijnen sone / den Hertoghe Phelips van Bourgoengien/ erfachtich Graue van Vlaendren.

Item vp den seluẽ tijt in Wedemaent.lxxxv. so beswoer hertoghe Maximiliaẽ als Roomsch coninc tlant vã Vlaendren/als momboor vã sijnẽ sone den hertoghe Phelips/erfachtich graue vã Vlaendren/welcken sone hem daer eerlickẽ ghepresenteirt was/te sijnen blijdẽ in cõmene. Eñ die wet vã Ghendt was ooc vermaect byden Cõmissaresen vandẽ Roomschen coninck.

Item vp den.xxix.sten dach van Wedemaent/int selue iaer vtrack die Roomsche coninc hupt ghendt vp die noene/eñ voerde sijnen sone met hẽ den ionghẽ hertoghe Phelips in eenẽ waghene/eñ trockẽ naer Bruessele/daer si eerlicken ontfanghẽ waren. Eñ hi stelde daer ooc alle sakẽ in paeyse eñ in goeder ordõnancie/eñ die wet was daer ooc vernyeut/ende dye malefactuers waren ghecorrigiert.

Item corts daer naer track hi met sijnen sone naer Mechelen/eñ met alle sijnẽ state daer hy oock eerlicken ontfanghen was. Eñ daer bleef hy seer langhẽ tijt/sonder in Vlaendren te commene/so men hier naer wel hooren sal.

Item int iaer vã.lxxxvi.vp den.xxix.sten dach in Ougst/so quã die Keyser Frederic vã Roome/vader vanden Roomschen coninck binnen der stede van Brugghe met schoonen state/daer hi rijckelick eñ eerlick ontfanghen was/eñ sadt in eenen osbare/wãt hi een seere oudt onuermueghẽ man was. Eñ in sijn incomste was groote triũphe eñ chierheyt ghedaen binnẽ der stede van Brugghe. Eerst so was die cruyspoorte al behanghẽ met roodẽ laken/verchiert met diueersche schilderye/eñ sijn sone dye Roomsche coninc quã met hẽ inne/rijdende neffens sijnen osbare/met schonen state Eñ die Baliu eñ die Schouteetene/eñ dye gheheele wet vã Brugghe warẽ alle gheclet met rooden lakene vã damast/eñ met rijckelicke clocken vandẽ seluen gheuoert/

al met swarte tafta. Eñ alle dye nacien reden peghens hē/ al meest met sijden abijtē vā diueerschē colueren/ eñ elcke nacie hadde een huys in die hoochstrate vchiert/ elc om ryckelicst behanghē met lakene/ ende verchiert met diueerscher schilderye/ ende voor elc huys grote menichte vā barnende toortsen. Eñ sonderlinghe die oosterlinghē warē alle te peerde in groter menichte/ alle ghecleet met rooden lakene/ eñ hadden ooc een huys vp die marct/ seere rijckelick behanghē met rooden lakene/ eñ verwapent metter wapene vandē keysere eñ vandē coruoosters/ maer des keysers wapene stont seere chierlic inden middele/ eñ haddē ooc voor haerlieder huys grote menichte van barnende toortsen. Eñ alle dye hooftmannen eñ Dekens warē alle nyeu ghecleet in rooden abijten/ hebbende aen den slijnckeren aerm eenē minneknop vā ghewrochten coordekins vā sijdē/ ter eere eñ weerdicheyt vāder blijder incomste vā den keysere voorñ. Eñ vander poorte tottē houe toe/ so waren alle die huysen aen beeden sijden vandē straten behanghē met lakene ende met tapijtserye/ eñ vele huysen verchiert met lichte vā barnende toortsen Eñ warē ghetoocht te diueersche houckē vanden straten vele schoone eñ rijckelicke stomme personaedgien vā diueerschen eñ vreimde hystorien seere schone gheordonneirt. Eñ alle die peerden dye peghen den keyser ghereden waren/ bleuē staende vā den houcke vander Vlaminckstrate aē beede die sijden vander marct tot dat die Keyser met al sijnē gheselschepe ghceledē was. Eñ eeneghe vandē wethouders met eenē Pensionaris waren hem verbeydende in thof/ al ghecleet sijnde met root laken van damast als voren/ daer voor hē een schoon Kelaes ghedaen was/ eñ seer eerlickē was ontfanghen. Ende sauents waren binnen Brugghe vele schoone vieren ghemaect/ eñ vele ghenouchten bedreuen vā dansinghē/ eñ van andere saken/ te sijnder blijder incomste. Ende dyt es al in tcorte ghestelt alsoot ghescheide.

¶ Item corts hier naer waser een gheuanghen/ die welcke hē langhe gheabsenteirt hadde ten Jacopijnen eñ elders/ eñ hadde gheweist langhe tijt sonder eten eñ sonder drincken/ wāt hem nyement logierē noch herberghen en wilde/ metsgaders dat hy was een vanden. x. persoonen dye buyten den paeyse ghesloten warē/ so dat hi ten sijne gheuanghen wiert als voorñ es/ eñ vp dē steen gheleet/ daer hi een wijle tijts lach Eñ daer naer so was hi te Brugge vp dye marct onthooft/ eñ oock den clerck vanden bloede/ eñ sommeghe andere die vandē. x. persoonen warē die buytē den paeyse ghesloten waren/ daer hier voren of gheroert es. Ende dese iusticie was ghedaen vp dye marct als voorñ es/ in die presencie vandē ghecōmitteirden vanden Prinche.

¶ Item es te wetene naer desen tijt dat die van Ghendt ne waren niet seer wel in die gracie vandē Roomschē coninc/ eñ hi was vele meer te Brugghe dan te Ghendt. xc. Eñ aldus stont een wijle tijts/ maer dē ionghen Hertoghe Phelips met sijnen state bleef altijts te Mechelen/ eñ alle die meeste menichte vanden heeren hielden hē altijt in Brabandt. Eñ men dede wet in alle dye steden vā Vlaendren/ huyter name vandē coninck vandē Romeynen/ als voocht eñ momboor van sijnen sone den ionghē hertoghe Phelips/ onsen natuerlicken eñ erfachteghen Prinche. Eñ dit was al int iaer van. M. CCCC. eñ. lxxxvij.

Itē corts hier naer int beghintsel vander maent van Lauwe Anno. lxxxvij. soe ghebuerdet den Roomschen coninc te Brugghe sijnde/ datter quamen grote menichte vā heynewiers/ volc van wapenen ontrent der stede van Brugghe/ ende waren ghedaen cōmen by eeneghe die huyter stede van Brugghe waren die welcke den Roomschen coninck gheerne inne ghelaten hadden. Ende sijn volck stont al ghereet te peerde/ ōme darwaert te rijdene/ ende daer reeter een deel huyte/ maer si en consten niet weder in gherakē/ waer omme den coninck voorñ niet wel te vredē en was. Ende vp desen tijt was Bal yu vā Brugge mer Roelant vā huytkercke/ ende mer Pieter lanchals was Scouteetene van Brugghe. xc. Ende vā tghene

dat hier naer ghebuerde binnē Brugghe
eñ in meer andere plaetsen binnē Vlaen-
dren/dat vindt ghi hier naer/ beghinende
aen dander sijde/ aengaende vanden Jare
M.CCCC.ende.lxxxvij. eñ also achteruol
ghende.&c.

Item binnē der seluer nacht / ende was
den laetsten dach vā Lauwe/so waren dye
wakers vā alle dye poorten vander stede
seere beroert / ende sonderlinghe dye van
der Ghendtpoort e/ eñ van sinte Kathelij
ne poorte/eñ sonden ōme den Deken van
dē cēmerliedē/te wetene Mattheeus De-
nijs/die welcke dattet seere lanck maecte/
maer ōmer hi moeste bi hē lieden cōmen.
Eñ es te wetene dat inden seluē voorauēt
die Roomsche Coninck/selue in persoone
was ter poorte/ōme tvoorś volc vā wape
nē inne te latene als voorś es/ eñ was tot
binnen der eerster poorte. Eñ die wakers
die seyden peghens den coninc voorś/he-
re hu sal ghelieuen binnē te cōmene/ wāt
wi willen die poorte toe sluyten. Ende doe
quā dye coninc voorś binnen/eñ also saen
als hi binnen der poorte was/ soe lieten si
tschofhet nedere/ ōme twelcke dye coninc
nyet wel te vreden en was/maer reedt al-
so weder naer sijn hof/daer hi binnen den
seluē auende bi hē ontboot den Scouthee
tene mer Pieter lanchals/ eñ meer ande-
re.&c. Ende des ander daechs/twelc was
den eerstē dach vā Sporcle up onser vrau
wen auent Lichtmesse/so was die coninck
voorś/smorghens voor den.v.hueren in-
den burch/ met alle sijnen volcke dat hi in
die stede hadde/wel voorsien ende ghehar
nascht/eñ bi hē was den Schouteetene eñ
meer andere vander wet. Eñ dye Schou-
teetene hadde ooc ontbodē dē Dekens vā-
den vierneeringhē/ ōme bi hē te cōmene/
die welcke som quamē/ eñ vraechden den
Scouteetene mer Pieter lanchals/ waer
ōme dat si daer ontbodē waren. Die welc-
ke hē liedē antwoorde seggende/ men salt
hu wel varijnc segghen. Dye welcke De-
kens quade suspicie hadden/ midts dat si
dē coninc voorś/eñ al sijn volc dus saghen
ghewapēt eñ voorsien / eñ absenteirdē hē
huyter burch gaende bi huerē volcke/die
welcke alle meest up huerliedē Ambochts
huysen vergadert warē/ōme die maniere
die si tsauents te voren ghesien haddē van
den Heynewiers eñ volc vā orloghen dat
men in laten wilde. Eñ binnen der tijt dat
si dus inden burch stondē/so maecten dye
duytschen een flecke/stellende hē lieden in
ordōnancie int ronde/ eñ also ten eynde cō
mende / riepen slae slae/ twelc eeneghe vā
der stede qualic verstondē/midts dat si ver
uaert waren/segghende datmer riep slae
slae/ende wordē by dien loopende huyter
burch/ so dat in allen stratē een gheruchte
quam datment indē burch al doot slouch/
twelc so nochtans niet en was. Eñ binnē
der seluere voornoene so quamen alle die
ambochtē ter marct met huerē stādaerdē
eñ pingioenē / twelcke was wel grotelick
tot huerer qualicvaert. Eñ dit was up on
ser vrauwē auēt Lichtmesse. Anno.lxxxvij
Eñ warē doe Burchmeesters van Brug
ghe/Jan van Nyeuwenhoue/eñ meester
Joris baert. Eñ aldus ghecōmē sijnde ter
marct / twelc was ontrent den.xi.hueren
voor der noene/terstont so steldē si alle die
stallen eñ die vischbanckē in alle die houc
ken vāder marct/ tot dat die marct al ghe
heel of ghesloten was/eñ dit was ontrent
den.xi.eñ.xij.huerē. Eñ stondē daer te we-
tene die.xviij.neeringhē tot den twee hue-
ren naer dye noene/eer datter yemant by
hē liedē quā. Eñ deerste die hē liedē volch-
de/twas tlet vander naelde/ daer naer die
smet/ eñ doe volchden die vier neeringhē/
ende corts daer naer den backere/ende den
vleeschauwere/eñ tleir/ eñ dye makelare/
die volchden met haren tenten ende pau-
welioenen/ende so deden oock alle dande-
re Ambachten. Ende corts daer naer soe
quamen oock alle die vrplaten met haren
pingioenen / ende soe deden oock alle dye
hooftmannen vandē.vi.sestendeelen/met
ter poorterye. Ende daer gheweist heb-
bende een langhe poose / doe soe quamen
ghedeputeirde heeren eñ ooc sommeghe
cooplieden/biddende dē cōmuyne als doe
ter marct ghecōmē sijnde/ende die coninc
deit hem lieden bidden dat si weder vāder
marckt souden willen gaen/hi soude hem
lieden vergheuen alle tghene datter ghe-
buert was / ofte wat sy mesdaen hadden

peghens hem of sijnen sone den hertoghe
Phelips/ maer het commuyn dochte dat
die coninc meer mesdaen hadde te gheloo
uene sijnẽ quadẽ Raet dan si deden/ wãt sy
niet en begheerden dan tweluaren vã ha-
rer stede eñ vanden lande van Vlaendren/
ten profijte vã harẽ natuerlicken here den
hertoghe Phelips/die god beware in siele
eñ in lijue.

¶Item volghende desen / bleuẽ ter marct
staende verwachtende den wille vandẽ co
ninck/maer hi vant in sijnẽ Raet dat hi ter
marct nyet en quã. Eñ vp den.ij.sten dach
vã Sporcle maecte tcõmuyn haren Capi-
teyn vander stede mijn here vã Huyterc-
ke/die welcke eedt dede huyter name van-
den Roomschẽ coninc/als voocht eñ mom
boor van onsen gheduchten heere eñ prin-
che den hertoge Phelips/daer in dat volc
seer qualic te vreden was/ eñ deden hẽ we-
der vereeden den derdẽ dach van Sporcle
Ende was vp dien dach ghemaect Scou-
teeten vã Brugghe mijn here Pieter met-
teneye/ eñ dede ooc den seluen eedt als den
Capiteyn/ te wetene huyter name van on
sen natuerlicken heere den hertoghe Phe
lips. Eñ vp desen seluẽ dach naer dye noe-
ne/soe dedemẽ een ghebodt/so wie dat den
Scouteeten die ghewecst was voor die da-
te vã desen/wiste te vindene ofte te wijsene
waer dat hi ware/die soude hebbẽ.L.pont
groot/eñ ooc die water graue/ eñ die stede
houder vã dẽ voorß Scouteetẽ/warẽ beede
ghestelt elc vp.L.lb grõ/ die welcke twee ter
stont ghevondẽ warẽ eñ gheuanghen/ eñ
die derde ontquã by nachte ouer die veste/
eñ die clerc vandẽ Scouteeten voorß/was
ooc wech gheholpen/ die welcke warẽ ooc
ghestelt elc vp.xxv.lb groot/het welcke die
quade voortsteldẽ õme dat si ghelt ghecrij
ghen souden.

¶Itẽ es te wetene alsoo saen als tcõmuyn
van Brugghe aldus ter marct ghecõmen
was/so screuen si aen die van Ghendt om
hulpe eñ bystãdichede/ eñ om aliancie te
makene met malcanderen/so dat dye van
Ghendt screuen om saufconduyt/alsoo sy
ons ghegheuẽ haddẽ õme te cõmene met
xl.peerden metten ghedeputeirden/ twelc
hẽ liedẽ minlic gheconsenteirt was/ maer
die vã Ghendt veruoorderdẽ hẽ te cõmene
wel voorsien met acht hondert mannẽ/ eñ
waren cõmen tot Spermaelgen buyten
Brugghe/daer si groote rudichede daden.
Eñ dit hoorende/ men wildese niet inne la
ten/dan nader manieren vanden ghecon-
senteirden saufconduyte/eñ daden hare ex
cusacie dat sijse niet ghedwinghẽ en constẽ
Maer die mare ghinc ghenouch also/had
den sy connen in Brugghe gheraken/dat
si die stede van Brugghe gherooft souden
hebbẽ/also si wel eer ghedaen hadden tan
deren tijdẽ/maer die notabele badẽ dye vã
Brugghe dat si te vreden wilden sijn/si sou
den pijnen haer onghehoorsaem volc we-
der thuys te leedene/also si ooc deden/ende
quamẽ des ander daechs metten ghecon-
senteirden saufconduyte als voren/eñ ble-
uen delaygierende te Spermaelgẽ tot dat
hem lieden die van Brugghe seynden sou-
den twee mannẽ in ostaegien voor die ghe
deputeirde dye binnen cõmen souden. Te
wetene mijn here dye president eñ meester
Joris baert/waer vp die notabele vã brug
ghe te rade ghinghen/ende vonden in ha-
ren Raet dat si die voornomde twee perso
nen souden seynden bi die vã Ghendt. Eñ
die vã Ghendt siende den goeden wille eñ
ghetrauwicheyt vã die vã Brugghe/qua
men metten voorß twee ostaegiers weder
õme binnẽ Brugghe/daer si vandẽ hooft-
mannen eñ Dekenen eerlickẽ ontfanghẽ
warẽ eñ seer wel ghefeestiert. Eñ dyt was
vp den.x.sten dach vã Sporcle.lxxxviij.

¶Itẽ aldus voortgaende vp dẽ.xi.stẽ dach
vã Sporcle/ so gauẽ dye ghedeputeirde te
kennene ons van Brugghe/den staet van
den lande/ hoe eñ in wat manieren dat wi
seere qualic gheregiert warẽ/alst wel blijc
kelic was byder vachtertheyt daer tlãt in
was / wãt wi alle te samẽ aerm eñ bijstier
ghewordẽ warẽ. Eñ betoochdẽ voort met
goeden redenẽ dat dat quã bydẽ quadẽ Ra
de die die coninck vandẽ Romeynẽ hadde/
eñ dat hijere vele ghelooftr die huyt warẽ
om die landen vã sijnen sone aerm eñ by-
stier te makene / dye welcke Raders daer
openbaerlick ghenomt warẽ. Te wetene
die graue vã Soren/die graue van Polen
eñ voort den ghemeenen Raet.

Item den Raet vã die vã Ghendt/ende vã die van Brugghe/ drouch ouer een/ als datmẽ aresterẽ soude den coninc eñ die heren vã sijnẽ Rade/ õme bewijs te hebbene eñ ooc hẽ lieden bewijs te doene/ onsen natuerlicken here eñ Prinche den hertoghe Phelips/ vã desen sijnen lande van Vlaendren. Waer õme datmen vinck ten eerstẽ mijn here den president/ eñ meester Joris baert/ eñ alle die houde wethouders die binnẽ .iij. iaren in regemente gheweist hadden binnẽ der stede vã Brugghe/ eñ waren al ghelept vp die houde halle/ õme dat si te bet bewaert soudẽ sijn. Eñ daer naer so waren aenueert alle dese naer volghende heeren.

¶ Item eerst so was begheert aen den coninc vandẽ Romeynẽ/ dat hẽ ghelieuẽ wilde te cõmene ter marct bydẽ gedeputeirdẽ vã Ghendt eñ vã Brugghe/ alsoo hi dede. Eñ daer wesende/ so was hẽ vriendelic ghebeden dat hi nemen wilde patiencie/ ende sijn logijs soude willẽ houdẽ eñ hebbẽ by ons vp die marckt/ int huys ghenaẽt Cranenburch/ vp den houc van sinte Amants strate/ totter tijt dat wy onse mesdoenders vã onser stede ghecorrigiert soudẽ hebben In twelcke dat hi wel te vreden was/ eñ es also ghegaen vp tvoorš huys. Eñ terstõt daer naer/ so waren ghaenueert dese naer volghende heeren.

Eerst die graue van Polem
Die graue van Sooren
Ende den Hofmeester
Mijn heere van Mijnckeuael
Mijn here vã sinte Bertins sint Omaers
Ende noch een machtich heere/ gheheetẽ den schoonen Pol.

¶ Welcke voornomde herẽ warẽ ghecontioyeert tot vp den steen/ die welcke heeren waren binnẽ cortẽ tijt daer naer gheleuert inden handẽ vã die vã Ghendt/ om sekere causen/ eñ ooc om beters wille/ eñ waren ghesonden wel bewaert sijnde binnen der stede vã Ghendt. Eñ die vã Ghendt gauẽ een verbandt/ aen die voorš heeren niet te cõmene/ of hem liedẽ niet te mesdoene/ als aengaende huerlieder lijf/ tẽ ware bi cõsente eñ wetene vã die vã Brugge. Welc verbant was beseghelt met haerlieder seghele/ ghenaemt den grotẽ seghele vã sint Jan Eñ dit was vp dẽ .xxiij. stẽ dach vã Sporcle

¶ Item vp dien seluẽ nacht warẽ gheuon den sparren/ die ouer tbijt vanden ijse ghescoten warẽ/ waer ouere dat eenege ghevlucht warẽ huyter stede/ maer men wiste als doe niet wiet was/ eñ die sparrẽ waren ghebrocht ter marct int parck/ maer men vstont achter na dye waerheyt/ wie mettẽ voorš sparrẽ ouer gherochte. Eñ es te wetene dattet als doe soe seere vroos/ datmen met eenẽ boot/ eñ met menichte vã volcke alle daghe die veste moeste bijten.

¶ Itẽ als doe so vermaectẽ die vã Ghendt die Wet vã Brugghe eñ die Dekens/ huyter macht eñ auctoriteyt van eender commissie/ die si vercreghen hadden vandẽ coninc vã Vrãckerijcke/ datte te moghẽ doene ten orbore eñ profijte vãdẽ hertoge Phelips onsen natuerlickẽ prinche/ die welcke si alle dedẽ eeden huyt sijnder name.

¶ Itẽ so was Raet eñ aduijs ghenomẽ by die vander Wet/ als datmen soude kiesen neghen notabele personẽ huyt dẽ .ix. ledẽ/ die altoos bi die vander Wet soudẽ wesen õme te rapoorteirene onder dye voorš neghen leden/ wes die vãder wet ghesloteẽ eñ gheordõneirt soudẽ hebbẽ. Eñ dit was al dus gheordõneirt vp dẽ .xiiij. stẽ in sporcle.

¶ Itẽ hier te vorẽ vp dẽ .x. stẽ dach vã Sporcle/ so lieper marẽ/ als vã eeneghe die vier eñ brant stichtẽ soudẽ binnẽ der stede inder lieder huysen/ vãdẽ welckẽ ooc sommege puppẽ gheuondẽ warẽ/ dye te voorschijne ghebrocht waren/ maer god beschermdet datter gheẽ grief of en quã. Eñ vp diẽ seluẽ nacht so wast dẽ cõmune ghesept dat si vã binnẽ beuochtẽ soudẽ sijn vandẽ duytschẽ eñ tvolc vãdẽ .Cõ. om dat si dẽ .Cõ. gheare steirt hilden in Cranenburch/ twelc volck huerlieder vgaderinghe soudẽ ghemaect hebbẽ/ soomẽ seyde in sprinchẽ hof/ maer tcõmuyn wasser vp voorsien/ eñ ghinghẽ selue met eene quantiteyt vã volcke naer tsprinchens hof/ eñ si en vonder nyement/ bydẽ welckẽ wel bleeck dat nyet dã quade hertẽ warẽ die dat voortsteldẽ/ ghelijcker doe vele in Brugge was/ god vgheift hẽ.

¶ Item vp desen seluen tijt so liepen eeneghe persone in diueersche huysen eñ cloosterẽ / eñ sochten diueersche persoonen / eñ ghecregẽ die watergraue / die welcke was onder Burchmeester vã Brugge / die welcke vp den.xiiij.sten dach vã Sporcle ghebrocht was ter exame / ten.iij.huerẽ naer der noene vp dye marckt / daer een groot breet schauot ghetẽmert was / daer vp dat men hẽ eñ meer andere examineirde / ende oocpijnde / want die pijnbanck daer stont vp tvoorß schauot ten aenschauwe vã elckẽ. Daer was hy so lange gheexamineirt eñ ghepijnt / so dattet auent wiert ende al donckere was / daer hy leedt eñ verkende dat hi den.xxiiij.sten dach vã Lauwe daer te vorẽ / wãt sijne ghebuerte was die poorten eñ dye wake te visenteirene eñ wel te doen te bewarene / ter versterckinghe vãden inghesetene / twelc hi als Burchmeestere vanden Courpse beswooren hadde / eñ nochtan nyet yeghenstaende der cõtrarie ghedaen hadde / wãt hi vp den auent voor nomt commende ter smedepoorte / ten.xij. huerẽ inder nacht / met hem hebbende.v. of.vi.ghesellen / so sach hi dat tschof hecne der ghelatẽ was / waer õme hi seere gram eñ verstoort was vp die wakers / want hi wat anders meende ghedaen te hebbene / eñ vraechde dẽ wakers / waer õme si tscof hec neder ghelaten hadden. Sy antwoorden / õme dat hare wake so cleene eñ sobere was / wãt si maer.vi.mannẽ en hadden in huere wake / eñ dat si vernomẽ hadden datter eeneghe quaetwilleghe buyten on trent der poorten waren / eñ õme dese ant woorde dye si den Burchmeester gauẽ / so dede hijse alle scrijuen bi namẽ eñ bi toenamen / om hẽ lieden daer of te corrigeirene / als hi tijt ghehadt soude hebben.

¶ Item hi als daer noch ter poorten staende / quãmer een duytsche huyten houe vãdes coninx volc / dye daer ghesondẽ was om eenen roup te hebbene vanden ghenẽ dye buyten warẽ. Ende desen roup soude gheweist hebben / houf / houf / ende die den roup gheuen soude / die soude ghecleet sijn als een iaghere met honden. Ende alsmẽ dien roup ghehoort hadde / soudemen dye wakers doot ghesleghen hebbẽ / maer dẽ iaghere hadde daer een huere te vorẽ ghe weist / byden welcken dat niet en gheschiede / maer het wasser vp toe ghelepdt / õme die Heynewiers eñ duytschẽ in te latene / õme tghemeene volck te castyene ende te dwijnghene.

¶ Item verkende noch al daer als dat hy met den ontfanghere vã Vlaendren ende noch drie andere gheraemt ende gheslotẽ hadden byden consente van Phelips van Cleuen / dat si tghemeente dwinghen souden / ende ghelt doen gheuen bi crachte eñ bi foortse. Twelc si wel begonstẽ te tooghene indẽ burch / vp den eerstẽ dach vã Sporcle / als si daer die vergaderinge ghemaect hadden als voorß es.

¶ Ende ter cause van desen was hy ghebrocht vp die marct vp tscauot / ende was daer onthooft / sittende in eenen setele / wãt hi so seere ghepijnt was / dat hy niet staen noch knyelẽ en mochte. Ende dit was vp dẽ eerstẽ dach vã Maerte tsachternoens.

¶ Item vp den.xvij.sten dach vã Sporcle hier te voren / soe was ghesloten ende ghe ordonneirt / als datmẽ tvolck vander stede soude stellen in ordonancie / te wetene onder Oyrepniers / twelc also ghedaen was. Maer den nacht te voren so vlodẽ huyter stede twee ghebroeders / ende gherochten ouer die veste / met twee harijnc tõnekins wel dichte / die tsamen waren gheclist met twee barderen lancx daer ouere / ende een bardt dweers daer vp dat si saten / eñ met eene houten schuppe in die hant / daer me de dat si hẽ roeyden tot ouer die veste / ende ouer sijnde / namen haren wech naer der sluys. Daer cõmende binnen der stede / so warer lieden die te Brugghe waert ghinghen die si baden dat si die bootschepe doẽ wilden aen dye vander Wet / die hẽ lieden ghestelt hadden vp.L.lß grõ / consten sy ye ment vã Brugghe ghecrijghen / si souden se stellen vp hondert pont grõ.

Itẽ vp den.xxij.sten dach vã Sporcle so was ghedaen een ghe bodt ter hallen huyt / dat alle die duytschẽ die waren vander ordonancie vanden coninck / dat si alle cõmẽ soudẽ tsachternoens

ten twee hueren naer der noene vp die vrydachs marct/eñ daer wesende totte.iij.hueren/ soe warender eeneghe quade rapaelgien/ eñ namē den standaert vāder marct eñ liepēder mede ter vrydachs marct/daer die duytschen present waren/die welcke si daer aenuaerden/eñ die sommeghe lieten si loopen. Eñ dat was ōme datter sommeghe quade bouuen waren die riepen datmen dye duytschen doot slaen soude / sonder die walen/eñ die trompetten / ende die artchiers vanden coninc vanden Romeynē/ waer of dat si vinghē wel.xl.duytschē/ eñ leydense vp die thorren vāder stede tusschen der bouuerye poorte eñ den minnewatere/waer of dat onder die.xl.warē.vi. edel mannen/eñ bleuen daer ligghende al dien nacht/eñ tsanderdaechs totter noene Eñ daer waren goede mannē dye voor hē lieden baden/als datmense huyt laten soude eñ ghelt gheuē om mede thuys te treckene/alsoot hē lieden ghebuerde/ maer sy trocken ligghen in Hulst om ons te helpene bederuē eñ te nieten te doene/also si wel betoochdē vp die vā ghendt/ eñ vp tghentsche barnende eñ roouende / eñ vangende die schamel landtsliedē/wāt sy verbarndē Assenede eñ Capricke/eñ beroofdense van haren lakene eñ ander goedē / eñ deden al tquaet dat si consten eñ mochten.

❡Itē vp dē.xix.stē dach vā Sporcle warē vp die marct in dye tente vādē fruteniers twee fruteniers die woordē namē yegens malcanderē/eñ worden vechtende/soe dat deene vp die stede doot bleef/eñ dāder starf vp den.xxvij.stē dach vā Sporcle ooc vāter quetsuere/ ende warē twee ghebuers wonende in sinte Amants strate/ waer of dat deene was een bezem makere.

❡Itē als die ghevangene herē te Ghendt gheuoert warē als voren gheroert es / so beloofden die vā Ghendt/ dat si die weder leueren souden inden handen van die van Brugghe/alst hē ghelieuen soude/ twelck si niet en hilden.&c.

❡Item die Scouteetene vā Brugge ghe-weist hebbēde voor die tate vā desen/was ongheree vandē eersten dach vā Sporcle tot dē.xx.stē dach vā Maerte/als ghy hier naer noch wel hooren sult.

Itē hoe den Coninc

vandē Romeynē vertoocht was die waeromme dat dye vā Brugghe aldus ter marct ghecōmen warē/ eñ hē warē bewesen veil pointen eñ stickē die daer toe dienden. Eñ eerst hoe wi vā Brugge eñ meestendeel al tlant vā Vlaendren seere veraermt eñ bijstier ghewoorden warē/ by quadē Rade vā eeneghe die hi bi hē hilt/eñ lange ghehouden hadde/ twelc hē bewesen was by vele diueersche pointē/aēgaende sijnder hoocheyt eñ sijns kints lande/ onsen natuerlicken here eñ prinche. Eñ dit vertooch was hem ghedaen vp den.xxiiij.sten dach van Sporcle.

❡Item vp den.xxiij.sten dach vā Sporcle/ als voren gheroert es/ten.x.hueren inden auent/so waren die van Ghendt te Orsele om die voornomde heeren daer te ontfanghene/eñ eene partye vā ghendt was Jan vā Coppenolle ontrent met.l.peerdē. Eñ die voornomde heren daer ouernemende/ dadense versittē vp nyeuwe waghens/ eñ trocken terstont vā daer sonder peysteren tot Ghendt toe. Ende vp dien seluē auent ontrent den.x.huerē/ so verbarnde die herberghe vā sint Joris te Orsele/ ende quam vā bussen te schietene vp een drinckamerkin / daer vp een trezoor buspoer stōt daer tvier in slouch/ ende terstont so verbarnde thuys.

❡Item voort ons volc van Brugghe dat daer metten heren ghecōmē was om dye te bewarene/die welcke warē wel.iij.hondert sterck / quamen tsanderdaechs ten.x.hueren voor die noene/ met haren pingoene/van Brugghe voor Middelburch/wāt hem liedē ontbodē was als dat mer Phelips van Rauesteyn tcasteel van Middelburch hadde ghedaen mannen. Eñ warē gheordonneirt noch hondert mannē vander stede vā Brugghe/wel voorsien eñ met engienen. Dese waren ghesonden ter hulpe vandē anderen.iij.c voornomt/ die welcke terstont die stede in namē/eñ schotē seer met serpentijnen. Ende die vandē casteele schoten wedere seere hupte waert met groten wijndaesboghen/wāt haerlieder poer

was al verslouwen/ende heten dochte niet/ maer onse serpentijnen en mochten nyet treffen noch drepen op trasteel/ maer men ontboot terstont grote engienen vā Brugghe ōme trasteel te myneirene met schietene/ eñ hem lieden worden ghesonden twee bombaerden/daer si mede schoten groote gaten in tvoorß casteel/ eñ die muerē worden bi dien seere gheschuert. Eñ binnē der tijt dat dit gheduerde/so sandt Phelips vā Ravestepn een hōdert colueueriers ter assistencie vanden capitepn vandē voorß casteele/maer si moesten weder keeren/ wāt si quamen te late/ wāt eer si daer gherochten so warender die vā Brugghe inne.

Item die vander Slups was ghesondē eenen brief vander stede vā Brugghe/dat si bp ons vā Brugghe soudē cōmen staen ter marct/ als onse casselrpe eñ ondersatē. Op twelcke si ontbodē dat sijt gheerne doē souden/maer baden die vā Brugghe ōme die doot dye god starf/dat si met hare goede ionste te vreden wilden sijn/want sijt anders niet en vermochten noch doen en consten/aenghesien dat mer Phelips van Ravestepn ouer hem liedē was / metsgaders dat hi beede die casteelen in sijnen handen hadde/bpden welcken sijt niet ghedoen en consten. Dit screuen si ouere voor huerlieder excusacie/op den.xxv.stē dach vā Sporcle. Eñ dese excusacie van dpe vāder slups was ghelesen openbaer ter hallen hupt.

Item op den.xxvi. sten dach van Sporcle/ soe was huptgheroepen te Brugghe den paeys van Vrancterijcke/den welcken paeys npement hebben en soude dā diese begheerē soude/met die vā Ghendt eñ met den drie ledē slants van Vlaendren/so si die ghesloten hadden of slupten souden/wāt daer bleef noch buyten Denremonde/Aelst/Oudenaerde / eñ slups/ want het garnisoen hem daer houden wilde/eñ en gauē ōme den paeys niet/ aenghesien dat die vā Ghendt/Brugghe ende Ipre vanden Roomschē Coninc niet scheen en wilden noch hem ontslaen.

Item so was gheordōneirt bpden heere ende der Wet vander stede van Brugghe eñ den inghesetene vā diere om weldoens wille op den.xxvij. sten dach van Sporcle ter hoochept ende vermeersinghe vander eere vandē Roomschen coninchē te verlogierē in meerdere eñ op schoonder plaetse eñ vele plapsantere. Eñ dat was in thups dat wijlen eer hadde ghedaen makē meester Jan de gros / staende bpder ezelbrugghe/eñ was dē coninc ghebedē dat hi daer inne soude willen vertrecken eñ daer ghelogiert sijn/het welcke hi minlic dede bi sijnen properē wille eñ consente / eñ vertrac also van Cranenburch int voorß hups/eñ vraechde eerst eer hi vander marckt schiet den lieden van Brugghe drie vraghen/die welcke warē dese naeruolghende. Deerste was dese/ of wi tcōmupn van Brugge bleuen bpder belofte die wi sijnen edelen persoon beloofst hadden. Te wetene van hem niet te scheedene noch te laten cōmene aen sijn lijf noch goet/ende bi deser belofte blijuende/wilde met ons leuen eñ steruē. Op twelcke wp van Brugghe alle sepden iae. Voort soe vraechde hi die tweeste vraghe/ eñ was dese/ of wi hem souden willen consenteren.xviij.mannen vā sijnen hupsghesinne bi hem te houdene/ om hem te dienene ende te besorghene vā dies hem soude moghen behouuen / het welcke hem ghecōsenteirt was. Die derde vraghe was dese/ende daer hp oock ōme badt/als datmē hem wel bewaren wilde / ende naer hem sien/dat hem die vā Ghendt niet mesdoen en souden noch niet en souden wech voerē hupter stede van Brugghe/ welcke drie saken hem wel ende ghetrauwelick beloofst waren te houdene. Dies warender gheordonneirt bpden drpe ledē slants vā Vlaendren.xxxvi.mannen.xvi.vander stede van Ghendt.xij. vander stede van Brugghe/ ende.viij.vander stede van Ipre/ōme hem te bewarene ende te wachtene / twelck also gheschiede/ den achtentwintichstē dach in Sporcle.

Item op den seluen.xxviij.sten dach vā Sporcle/so quam eerst het garnisoen gheordonneirt vā dpe vā Brugghe/gheweist hebbende te Middelburch/ende brochten met hem gheuanghen den capitepn vander stede van Middelburch/ dpe welcke

Capiteyn gheweist hadde vanden Vrye/ eñ was gheboren huyt Normandyen/ eñ hiet Ghiliebeert dhomme/ eñ ghebrocht sijnde binnen Brugghe/ was binnẽ twee hueren daer naer gheexamineirt eñ ghepijnt/ daer hi verkende in sijne pijne/ ende oock der buyten/ hoe dat hi eñ den ontfanghere vã Vlaendren/ sonder consent vanden lande hadden ghestelt eene taxacie vp tlant vandẽ Vryẽ die groot was/ die welcke si ontfinghen eñ deelden. Eñ daer naer so ontfinc die voorß Ghiliebeert ende dye gheheele wet vandẽ Vryen.xij.ᶜ pont groten/ õme dat tlant vanden Vryen een ledt blijuen soude/ twelck hi daer verkende dat sijt al te gader deeldẽ/ eñ leedt noch dat hy ontboden was vandẽ ontfanghere vp dẽ vrydach/ den eerstẽ in Sporcle indẽ burch int tharnasch wel ghewapẽt eñ voorsien/ twelcke hi dede. Eñ hi indẽ burch cõmende/ en vandt den ontfanghere daer nyet/ maer ghinck te sijnen huyse eñ vraechde hem wat hi daer doen soude. Doe vraechde hẽ die voorß ontfanghere wat hy aẽ hẽ hadde/ eñ gaf hem te kennene het stick dat si voren haddẽ te doene/ eñ doe presenteirde hi hẽ den Roomschen coninc/ dẽ Scouteetene/ eñ den voorß ontfanghere sijn lijf thaerlieder dienste/ omme tghemeente te nyeten te helpẽ doene/ eñ gaf hẽ ouere ter sentencie vanden drye leden tlandts van Vlaendren/ twelc ouer gheuen hẽ moeste costen sijn lijf. Voort verkende hy noch in sijn pijne/ dat vp dye scheedinghe vanden seluen vrydach/ hi terstont liep ter Sluys waert/ eñ alsoo saen als hi ter sluys quam/ ghinc terstont bi Phelips monseur/ ende seyde hẽ hoe dat dye misse ghesleghẽ was vanden voortstelle/ eñ dat die heren al tonder bleuen waren/ vandẽ welckẽ mer phelips van Rauesteyn beede dye casteelen te hem waert nam/ eñ ontboot ghesellẽ om die te houdene peghens wie dat ware/ die hem eeneghen vploop doen wilde/ eñ vã dien en wiste niement dan onder hẽ beedẽ Maer hadden die van Brugghe terstont huyt ghetrockẽ ter Sluys waert/ si haddẽ dye casteelen wel in hueren handẽ ghecreghẽ/ maer si en dedender gheen diligencie toe. Eñ doe sloot Phelips van Rauesteyn metsgaders tversouc vanden seluẽ Ghiliebeert/ dat dieselue Ghiliebeert in nemẽ soude die stede eñ tcasteel vã Middelburch õme dat te houdene met crachte ende met foortsen/ ten behouue vã mer Phelips vã Rauesteyn/ twelcke hy wel berochde/ eñ hilt aldus tvoorß tcasteel met foortsegher weere/ eñ vier te tooghene om bystant te hebbene van die vander sluys/ eñ dede dat als viant vanden hertoghe Phelips/ wãt hy en hadde hem gheenen eedt ghedaen. Eñ siende dat hẽ gheenen bystanten quã/ tracteirde met den volcke vã Brugge/ als vã tcasteel ouer te gheuene eñ huyt te commene/ eñ begheerde te stane ter examine vã dẽ drie leden tlants vã Vlaendrẽ/ het welcke hem coste sijn lijf/ want men hem nyet claer en hilt dat mẽ hẽ belooft hadde/ maer was alsoo verlact byden capiteyn die welcke was anthonis van Nyeuwenhoue/ die hem brochte vp eenen waghene te Brugghe/ ende dat was vp den laetsten dach vã Sporcle. Eñ den eersten dach van Maerte was hy ghebrocht vanden steene vp dye marct in tparc. Daer saten die vãder Wet vã Brugghe eñ dye staten vanden.iij.ledẽ tlants van Vlaendren/ die welcke iugierden eñ condempneirden ten seluen Ghiliebeert vp tschauot te rechtene mettẽ sweerde/ eñ alsoo te bringhene van leuenden lijue ter doot/ twelcke alsoo ghebuerte. Maer hi beclaechde hem seer vanden Capiteyn Anthonis vã Nyeuwenhoue/ dat hy hem in sijn doot ghebrocht hadde by bedroch van sijnder belofte. Ende dyt ghebuerde vp dẽ voorß eersten dach van Maerte.

¶ Item soe was oock gheuanghen eenẽ ter cause dat hi mede quam indẽ burch/ al ghewapent/ eñ hadde besproken alle die brauwers knapen ghereedt te wesene/ te sijnen vermane alst hem ghelieuen soude/ daer of datter mer sesse en quamen/ dander haddẽ al geseyt oock te cõmene/ maer si en quamẽ niet/ eñ en wildent hem niet versekeren te cõmene. Maer die.vi.voorß verbondẽ hẽ te cõmene/ so si deden. Maer inden burch cõmen sijnde/ vraechden wat si doen soudẽ/ eñ hi verantwoorde hem lieden seggende. Blijft hier bi my/ men salt hu wel varijnck seggen. Waer vp dat si seyden dat si daer

nyet blijuē en wilden / aenghesien tstic dat si voor ooghen saghen. Eñ corts naer dye scheedinghe wort hy gheuanghē/eñ wort ghepijnt/daer hi verkende dat hi die voornomde brauwers knapen besproken ende ontboden hadde/ om den heren te helpene in huer voornemen/ wāt hi den coninc onderstant ghedaen soude hebbē met al sijnder macht. Eñ hier ōme was hy onthooft vp den seluen eersten dach van Maerte.

¶ Itē was noch als doe gheuanghē eenē dienare / eñ stedehoudere vanden Schouteeten/die welcke ōme dye grote rupthede ende ouerlast dat hi ghedaen hadde in sijn officie vp die poorters eñ inwonende van der stede/was ooc gheuonnest onthooft te sijne/ so hi was vp dē seluē eersten dach vā Maerte/maer was gheexcuseirt als dat hi niet en wiste vādē voortstelle vandē Stoutheeten/maer moeste nochtans steruē als voorš es / vp den seluen eersten dach van Maerte.

¶ Item so was noch gheuanghen als doe eenen/die welcke langhe tijt gheweist had de Baliu vandē Zietseelschen / ouer wien dat ghinc datmens goede kennesse hadde/ dat hi beloude mede inden burch te cōmene vp den voorš eersten dach vā Sporcle/ om als daer mede te helpene doene / sulck alser gheschiet soude hebbē/maer hi en wiste niet tsecreit. Maer bouē dien quā ouer hem groote clachte vā foortse eñ rupthede die hi ghedaen hadde vp sijn ondersatē vā den Zietseelschen/in sijn officie/eñ van onbehoorlicke settinghē/die hi hē lieden hadde ghedaen gheuē/ōme welcke clachte/hy vanden.iij.leden slandts gheuonnest was ter doot/eñ was ooc onthooft vp den seluē eersten dach van Maerte.

Item vp den.v.sten

dach van Maerte/so was die rekeninghe ghehoudē vander stede vā Brugghe/ hoe dat Pieter lāchals hadde ghehoudē knechten achter hē gaende/ die welcke knechten hadden der stede ghecost drye waeruē.lxx. lb grooten/ende noch drye waeruē.xxx.lb Ende mijn heere van Dudzeele/die hadde ooc allso vele knechten/ in sghelijcx alle ten coste vander stede. Eñ den watergraue als Burchmeester hadde ooc allso vele knechten. Ende den Cancelier hadde noch meer voor sijn deel om sijn knechtē/eñ alle dāder deelden mede haerlieder paert ende porcie/ ende hilden aldus dese knechtē/ ōme twolc tondere ende in grooter subiectie te houdene. Ende es te wetene dat midts deser settinghe/ die verachterhede vander stede vā Brugghe/drouch die somme van.xxij.duysent ponden grooten / sonder die rekeninghe noch vā eenen haluē iare/die als noch niet ghedaen en was/noch ghepasseirt.

¶ Item vp den.vi.sten dach vā Maerte/so hadden die van Hulst verbarnt eñ berooft die prochie vā Assenede/eñ twolc vmoort/ eñ gheuanghē. Want vp den vierdē dach vā Maerte/so hadden die vā Ghendt ghe weist te Hulst/eñ waren daer vele gheuanghen eñ doot ghesleghen/twelck quam bi haerder quader ordōnancie eñ voorsienichept/ want en hadde ghedaen die fransoysen vandē garnisoene van Ghendt die hē lieden ontsedt daden/ si soudender alle ghebleuen hebben.

¶ Item vp den.vij.sten dach van Maerte so ontboden die van Hulst alle die passaedgien daer ontrent gheleghen/of si hem lieden ghelt seynden wilden/ om beurijt te sijne van brande / den welcken brief ghesonden was te Ghendt/ende die van Ghendt sonden den.viij.sten dach van Maerte die coppe te Brugge. Ende noch meer/ hoe sy vernomen hadden dat dye Coninck qualic bewaert was aengesien dat hi anders screef dan hy ghesept hadde te doene/ dat was die garnisoenē te doen lichtene/twelc hi niet en dede/ maer fortifieerden hē lancx so sterckere/ twelc die vā Ghendt wel vernamen/ ende baden die van Brugghe dat si bet toe sien souden.

Item vp dē.viii.stē

dach van Maerte/soe was gheuonden te Male buyten der stede van Brugghe/ten huyse van eenen Cupere een instrument van eender tonne met barderen / als vloten/waer mede dat Claps van Delft ouer die veste vāder stede gheuarē soude hebbē/

want dese cupere was sijn gheuare eñ sou
de hē also ouer gheholpen hebben. Eñ dit
wartmē gheware bi eenē wijue die te Ma
le ghinc melcken / eñ die sach dē cupere dit
engien maken. Eñ in die stede cōmende so
vertrack sijt haren meestere / eñ die gast te
kennene in tghemeene. Eñ dyt aldus we-
tende / trocken. x. of. xij. ghesellen te Malen
waert / eñ cōmende ten huyse vandē cupe-
re / si vondē tengien vulmaect / eñ doen vin
ghen si den cupere eñ namē tselue engien
mede / eñ brochtent ter veste aen tcleen wa
terhuysekin teynden der Caermer strate /
daer Claps vā Delft inne was / alsoo hi hē
lieden verclaerst hadde. Eñ doen belastē si
den cupere dat hi doen soude mettē engie-
ne ghelijc als hi ghedaen soude hebbē. Eñ
doe besteldē si tengien in die veste eñ saten-
der vppe met hē vieren / waer of dat deene
in die veste viel / maer hi was weder huyt
gheuischt vanden anderen die buyten ble
uen / eñ quamē also ouere met hē dryen vp
tselue engien tot aē twater huysekin / daer
si aen clopten / eñ si deden den cuper alleene
spreken / eñ riep tot sijn gheuare dat hi daer
ware metter ghereescepe. Eñ hi antwoor
de ic salt open doen eñ cōmē tot hu / twelc
hi also dede. Eñ doen sach hy dander twee
die hem vinghen eñ wel vast hilden. Doen
badt die voorš man hē lieden dat si hē wil-
den laten gaen / hy soude hē lieden gheuen
iij.c pont grooten / dye welcke penninghen
si seyden dat si niet en sochten / maer seyden
hē hi moeste mede gaen / eñ brochten hem
mettē daghe gheuanghē ter marct / aldaer
hi terstōt gheexamineirt was eñ ghepijnt
Eñ hi seyde dat hi niet mesdaen en hadde /
wāt sijn behuwede vadere / wiens dochte-
re dat hy ghetraut hadde / die dede hē doen
bi foortsen eñ bedwanghe al tghene dat hi
ghedaen hadde / eñ en wiste oot vā gheenē
secrete vā huerlieder Raet / maer hadde hē
lieden wel hooren segghē / dat si tghemeen
te noch wel dwinghen ende castyen soudē
bi middele of bi foortsen. Ende dat hoorde
ooc die wet eñ die neghen sware Dekens /
daer mede was hy vander banc ghedaen /
eñ hi seyde datment den clerck vandē bloe
de vraghē soude / diet bet wiste dan hi / wāt
hy hadde een boucxken daer si alle in ston-
den bi dizenierschepen / also dattet toe ghe
gaen soude hebbē / midts dat hy clerc was
vanden bloede. Eñ dye voorš was so seere
ghepijnt dat hi nauwelic ghegaen en con-
ste. Dit was vp dē. x. stē dach vā Maerte.

Item vp den. xi. sten
dach vā Maerte / so waren ghelesen in die
halle diueersche ordonnancien bi die van-
der wet gheordōneirt / vanden welckē dat
sommeghe pointen den tēmerliedē / mets-
gaders den. xvij. neeringhen nyet wel en
ghenouchden / ōme datmen so seere so ch-
te middele ende maniere om hem liedē vā
der marckt te ghecrijghene / eñ seyden dat
die. xvij. neeringhen noterē souden alle die
pointen die hem lieden niet en ghenouch-
den. Ende die temmerlieden namen haer
pingioen / eñ lieper mede huyter halle int
parc vp die marct / ende riepen alle die ons
wel willen / die cōmen bi ons of wi houden
se voor viandē. Ende naer dit voort volch
den die. iiij. neeringhen / eñ den smet / dye
naelde / ende voort al dandere / elck met sij-
nen pingioene / ende ghinghen van daer
in ordonnancien tot inden burch / ende ble
uen daer staende tot dat die capiteyn quā.
Ende doe seyden si aldus / heere Capiteyn
wy begheeren aen hu dat ghy die camere
wilt doen scheeden / of wi sullense alle doot
slaen die daer inne sijn / ende wi willē heb-
ben ter marct drie persoonen die wi hu seg
ghen sullen / ōme te examineirene vā dies
men hē lieden vraghen sal. Ende die twee
die excuseirden hem lieden als dat si vāder
ordonnantie vanden Schouteeten niet en
wisten / maer begheerden vp dye strate te
gane eñ presenteirden haerlieder lijf ende
goet tallen tijden ende tallen huerē bereet
te sijne / eñ te cōmene te wetten ende ter iu-
sticien / talder huere alsment begheerē sou
de / ende presenteirden te cōmene in die pre
sencie van hem lieden / die hem lieden sou
den willen segghen of aenlegghen metter
waerheyt / dat sy yet vander saken wisten.
Eñ Claps vā Delft was ghecōdempneirt
te steruene / vandē welcken die voorš badt
ootmoedelick om die doot die god starf / dat
men hem gratie ende respijt gaue tot tsan

derdaechs als vandē lijue te nemene/ ōme hem wel te biechtene/ eñ met sijnder moedere ende wijue te sprekene/ende sijn testament te makene. Twelcke hē als doe ghe consenteirt was.

Jtem vp dē.xi.sten dach van Maerte/ so sandt mijn here van Santrayn te Brugghe eenē brief/die welcke sprack in deser manieren. Vriendelicke groetenesse aen hu mijn beminde vriendē van Brugghe. Weit hoe dat ic ter Sluys ghecōmen ben huyter name vā Phelips van Rauesteyn/ ōme te houdene dye stede ende beede dye Casteelen/ ten behouue eñ huyter name vanden hertoghe Phelips/ ende ter weluaert vander stede van Brugghe/ ofte hu lieden yement yet wilde mesdoen/ om hu liedē hulpe/ ende bystant daer yeghens te doene/ ende ōme dat ghi liedē eñ andere cooplieden/ soudt moghē gaen ende keeren sonder eenich belet. Eñ pijnt altijt te hebbene goedē wijsen Raet/ ten behouue vanden hertoghe Phelips ende sijnen lande van Vlaendren/ dat biddick hu lieden vriendelicken.xc.

Jtem vp dē.xi.sten dach in Maerte/ soe was gheordonneirt eene ordonnancie vā eender wapeninghe te houdene/ ende te gane int harnasch/ vp die maniere so die van Ghendt doen alle iare te half vastene. Eñ dyt was begonnē die eerste reyse/ den.xi.stē dach in Maerte/ tsauents ten.x. huerē inden auent/ beghinnende te gane alle die hooftmannen ende lij. Dekens/ elc naer sijn hoocheyt met haren standaerden/ met trompettē eñ trommelen in properder ordonnancie/ ende namen den eersten auent haren ganck vander marct voorby den bijtre/ duer die wapenmaker strate tot Sint Jans brugghe/ lancx der speghelmakers reye duer Dinghelsche strate duer die Rudderstrate/ keerende in die bogaertstrate duer dē crōmewale ouer dye stroobrugghe voorby den Caermers ouer tproosche duer die peper strate/ keerende alsoo naer doude muelen brugghe duer dye hoochstrate/ duer dye burch/ duer die breydelstrate/ alsoo wed ter marct/ daer orlof aē malcanderē nemēde.

¶ Jtem den.ij.sten auent ghinghen si vāder marckt duer die wulhuys strate ouer die grote Eechout brugghe/ ouer die vlasbrugghe/ duer die braemberchstrate/ duer die witte leirtauwerstrate/ cōmende lancx den hope duer dye vlasmarct/ voorby den Nazarette tottē anckere plactse ouer sinte Mariē brugge/ voorby tvleeschuys/ duer dye steenstrate naer sint Saluators/ duer die dweerstrate/ duer die wulfhaghestrate duer den houdē sack/ keerende ouer die lee brugghe/ duer sHergheer wijnstrate voorby die bornecamere/ ende alsoo weder ter marct als voren.

¶ Jtem dē derdē auent namē si harē ganc vāder marct/ eerst duer sint Jacobs strate voorby thuys van meester Jan die groot daer dē Roomschē coninc ghelogiert was die welcke hē liedē daer alle sach passeren/ daer hi inne verblijde/ siende so vele frisch volcx bi een/ eñ dat si alle auende paeysiuelic schieden. Ende es te wetene dattet alle auende lācx so schoonder was om sien/ eñ wātet doe dē derdē auent was/ so wast seer schone om sien. Van daer ghinghē si ouer die ezelbrugghe/ duer sHerboonems strate ter baelge commende totter Vlamijncbrugghe/ voorby dē Augustijnē/ duer den langē wijnckele/ ouer do osterlinge plaetse/ duer tghent of totter Caermers brugghe/ keerende lancx der noortsijde vander Reye tot sint Jans brugghe/ duer die zouterstrate ouer die buerse/ duer die vlaminc strate/ alsoo weder ter marct. Eñ hier of had dē si brieuē eñ besegelthept vandē.iij.ledē tslandts vā Vlaendrē/ datmē dat alle iare ghecontinueirt soude hebbē/ eñ dat soude naer diē tijt altoos ghebuert hebbē alsmē die wet vā Brugge vmaect. Te wetene dē tweestē dach vā Septembre/ dā soudt den eerstē auent gheweist hebbē/ eñ dē.ij.sten als die wet vermaect ware/ ende tsander daechs daer naer/ het derde vandē voorē aweete.xc. Ende dyt was gheordonneirt ontrent dier tijt/ ōme in dien hem yement ghemessuseirt hadde int regieren vander stede ofte eeneghē dienst vanden Prinche/ dat sy dā daer of correctie versocht soudē

hebben ghedaen te sijne. Maer es te wetene dat dese ordõnancie maer twee iarẽ en gheduerde/maer was corts als alle dinck vp sijn stede was/ dye ordonnancie weder te nieten ghedaen / want die heeren warẽ wijsere diet weder of stelden/ dan dye ghene diet ordonneirden/ metsgaders als een ghemeente die ouerhant heift/si stellẽ dicwils vele sakẽ voort/die niet vele en wogẽ als doe eñ te meer stonden wel ghebleken heift/ want si doe vele saken voortstelden/ daer õme dat die stede vã Brugghe in groter desolacie gheweist heift eñ noch es / eñ was ghenouch een beghinsel van huerer declinacie/welc gode gheclaecht sy.&c.
waer of dit woort de warachticheit prouft
Tes beter verheert tsijne dan verbouft.

Item vp den.xi.sten

dach van Maerte voorß/ snachts ontrent den.xij.hueren inden nacht/ soe sandtmen vijf liedẽ te Cortrijcke waert/õme dieswille dat Jan vã Coppenolle daer inne wilde seynden garnysoen vanden Fransoysen. Maer die vã Cortrijcke om dẽ laetstẽ man te waghene/en wilden gheene fransoysen in nemen/ maer screuen aen die vã Brugghe/wildẽ si eeneghe lieden daer inne seyn dẽ vã Ghendt/vã Brugghe / ofte vã Ipre/ sy waren hem lieden wellecõme/al waert dat ware tot.iiij.of.v.duyst toe.

¶ Item vp dẽ.vij.stẽ dach vã maerte/was die rekeninghe gedaen vãder stede/ byder welcker rekeninghe wel bleec dat die stede qualick gheregiert hadde gheweist. Vp twelcke eeneghe die seere wijs wilden wesen seyden/waert bi al dien datmen dẽ Coninc wel ondervraechde met goeden oudẽ gheleerden mannẽ/hi soude onse stede wel wat segghen/ende so souden ooc die heren die te Ghendt gheuanghen laghen. Ende weit dat ghy hu wachten moet vã eenege die ter marct ghecõmen sijn/ want si huyt syn om hu lieder õderuenesse. Eñ weit dat ghy hu nyet te seere en moet betrauwen/ wãt daer sijn eeneghe die hu gheen profijt noch duecht en ionnen van sommeghe heren die ghi betraut. Ende ooc mede so hebben wi ons wel te wachtene vanden fransoysen/want si ons ouer vier iaren gheerne verdorven hadden/hadden si gheconnẽ ende noch soudẽ/ in dien si meester vã ons consten ghewordden. Ende weit dattet wel redelick ende oorbor ware/ dat die weerlicke priesters als si harẽ dienst ghedaẽ hadden/dat si by ons quamen staen ter marct in die wapene/ ende siet eer dat ghy vãder marckt gaet/dat ghi pijnt te vercrijghene alle huwe rechten ende preuilegien. Dyt ende deser ghelijcke redenen warer ghealligiert vã eeneghe die seere montvroet waren/eñ vele bestiers hadden.

Item vp den.ix.sten

dach van Maerte/ so was ghesonden aen ons van Brugghe eenen brief/die ghescreuen was vp den.viij.sten dach vã Maerte/ hoe dat si screuen vriendelicke groetenesse aen ons van Brugghe / segghende voort dat wi wel voor ons sien souden/ende den Roomschen coninck wel souden pijnen te bewarene/ want si verhoort haddẽ dat die vã Ghendt wel meenden den coninc huyt Brugghe te ghecrijghene in hare stadt/eñ dat si daer vp huyt waren. Twelck hu heren vã Brugghe wel vp cõmẽ soude / ende so ghebuerde. Aldus biddẽ wi hu dat ghy daer goede voorsienichept in hebben wilt/ want alle die heren vanden duytschen landen/ende alle dye corworsters hebben ghesworen/in dient so ghebuerde/ende ghi lieden hem liet cõmen inden handẽ vã die vã Ghendt of vandẽ fransoysen/dat si Brugghe daer õme soudẽ te niete doen/ mã/wijf ende kint. Ende ontboden voort ons van Brugghe dat wy souden cõmen ter dachuaert te Mechelen/ by onsen ghenadeghẽ heere ende erfachteghen Prinche/ende bi die ghedeputeirde vanden corworsters/die welcke daer waren/ ende beyden naer die dachuaert/ die welcke eerst was huyt ghe roupen te Ghendt/ende deene en quã totten anderen niet/dan die drie leden tslants by malcanderen.

Item vp dẽ.xiii.sten

dach van Maerte/so wort gheuanghẽ die Capiteyn van Hulst tsmorghens vrouch

inden nuchtenstont / ende wordt gheuanghen van drye ionghe ghesellen dye hem ghemoetten int bleckerstraetkin beneden der stroobrugghe / die welcke hem vraechden / waer hi ghinck ende wie hi was. Ende hy seyde dat hi een waker was vander Cruyspoorten. Doen seydē si dat en mach niet syn / want ghi en hebt stock noch wapene. Doen seyde hi ghesellen moet ict hu ōmer segghen / ick hebbe bi een heymelic vraukin ghslapen / ende daer ōme ben ic so tijlick vp ghestaen. Doen seyden si / wy en ghelouē hu noch niet / maer wi bemoeden dat ghi sijt een van onsen vianden / eñ dat hooren wy wel. Doen antwoorde hy noch eens ende seyde ten es soe niet / maer ick ben den capiteyn van Hulst / ende ic be loue hu lieden / eest dat ghy my wilt laten gaen / ick sal hu lieden gheuen twee hondert croonen. Ende dye wijle dat si aldus met hem spraken / liep eene van hem lieden cloppen ten huyse vanden Schoutee tene / ende seyde wi hebben den Capiteyn vā Hulst gheuanghē / sendt met ons ghesellen dat wi hem moghē vp den steen beweghen. Doen quamer met hem lieden ghesellen diere handt aen sloughen / ende brochten hem gheuanghen vp den steen. Ende vp den seluē dach so was dye voorē Capiteyn gheexamineirt ende gheyjnt / daer hi leedt eñ verkende dat hy mede een vpstelder was van het vrye een let te makene / waer of dat den Roomschen coninc ghehadt soude hebben. viij. duysent croonen / twelcke hy ende meer andere deden gheuen den schamelen landtslieden. Ende hoe dat hi aen nam met. xxv. ghesellen die stede vā Hulst in te nemene / ende hem seluen daer capiteyn te makene cōtrarie den ghemeenē lande / ende ghecreech te Hulst binnen noch. xl. ghesellen te sijnder hulpe / waer mede dat hi trac te Moerbeke waert al daer hi verbarnde een ghedeel huysen. Ende voort hoe dat hi des vrydaechs den eersten dach vā Sporcle / daer te voren mede quam inten burch / ter assistencie vandē Roomschen coninck met al sijnder macht Voort leet noch al daer / hoe dat hi een mede was dye hielp den paeys breken van Vranckerijcke van tiaer. M.CCCC. ende lxxxij. totten iare. lxxxvij. toe. Ende ōme al le dese voornoemde sticken die hi daer leedt eñ verkende / was vp dye marct onthooft vp den. xiiij. sten dach in Maerte.

¶ Item vp den seluen. xiiij. sten dach van Maerte / soe was Claeys van Delft ghebrocht vp tschauot met den cruyce in dye hant / ōme onthooft te wordene ende te steruene mettē sweerde. Ende vp tschauot cōmende met den cruyce in die hant / so viel hi nedere vp beede sijn knien / biddende dē ghemeenen volcke ōme die doot die God starf om gracie / om sijn lijf te houdene / hē lieden biddende dat si aenschau nemē willen vp sijne onnoselheyt / want vā al tghene daer hy inne mesdadich was / dat hijt hadde moetē doen by bedwanghe eñ ontsich van sijn schoon vadere / wiens dochtere dat hi ghetraut hadde. Ende tvolc ghemeenlic considererende dye wreetheyt eñ die strafheyt vandē seluen schoon vadere / worden verweckt tot compassien. Eñ riepen met ghemeenē voyse / gracie ouer den seluen Claps vā Delft. Ende daer was hi vp ghedaen staen / ende sijn lijf was hem ghegheuen vanden. iij. leden slandts van Vlaendren ende vander gheheelder Wet vā Brugghe / daer ōme hy seer blijde was met groter redene. Ende doen ghinck hy vandē schauotte tot alle die Dekenē ront ōme die marct / ende bedancte hē liedē vāder gracie dye si hem ghedaen hadden / eñ daer mede hadde hi alle sijn absolucie.

Item voort so was ser gheordonneirt eenen brief / ende die ter hallen huyt ghelesen / inhoudende vā hoe ende in wat manieren dat wy ter marckt ghecōmen waren / ende hoe dat wy absolucie hebben souden vanden Baliu / Scouteetene / vanden Burchmeesters / Schepenen eñ Raet / ende vander gheheelder wet Ende was te wetene om dat tlant qualick was gheregiert bi toe doene van somme ghe persoonē vanden lande / die dē Roomschen coninck te vele gheloofs gaf / wāt hi te vele dede bi haerlieder Rade ende inghe uene / welcke dicwils was cōtrarie dē prosijte ende orbore vanden lande vā Vlaen-

dren ende van onſen gheduchten heere eñ
natuerlicken Prinche den hertoghe Phe-
lips. Ende dit tghemeente ſiende eñ ouer-
merckende hadden dat gheerne belet / eñ
ōme dieſwille quamen ſy ter marckt met
tenten ende met pauwelioenen ende met
ſtandaerden / ōme van daer niet te ſcheede
ne voor ander ſtont / datmen die quaetwil
lende ende voortſtelders van dien ghecor-
rigiert ſoude hebben / die welcke huyt wa
ren ōme tgarniſoen ende volc van wape-
nen in die ſtede te latene / ōme tvolc cort eñ
tonder te houdene / ende huyt ende in te rij
dene om orloghe te voerene yeghens dye
van Ghendt / twelcke wy van Brugghe
niet ghedooghen en wilden / want wi wel
verſtondē dattet ſo toe ghegaen ſoude heb
ben / ende hebben dit al belet ōme te behou
dene ons lijf wijf ende kijnderen in eeren
ende voor onſe naercōmers. Twelcke dye
Baliu / Schoutheetene / Burchmeeſters /
Schepenen ende Raet beſwoeren te hou-
dene ende tonderhoudene yeghen alle die
ghene die daer yeghen yet ſegghē of doen
ſouden willen in eenegher manieren met
lijue ende met goede. Eñ dat ſelue beſwoe
ren oock dye Dekenen ende hooftmannē
vanden. vi. ſeſtendeelen / ende oock alle die
Dekens vanden cleenen neeringhē ende
ambachten vander ſtede oock te helpene
weerene alle quaetwillende vander voorſ
ſtede. Ende in teekene der warachtichept
ſo ſoudē Baliu / Schouteeten / Burchmee
ſters / Schepenen / Raet / hooftmannē / eñ
alle die Dekenen voornomt haerlieder ſe
ghele hier aen doen ſteken / in teekene van
meerder verſekerthept vāder ſeluer ordon
nancie. Dit was ghedaen dē. xiiij. ſtē dach
in Maerte.

Item vp den ſeluen

xiiij. ſten dach van Maerte / ſoe was noch
eenē brief ter hallē huyt ghbeleſen / aēgaen-
de die. iij. leden ſlandts vā Vlaendren / als
dat ſi deene den anderen verbonden eñ be
louedē te onderhoudene alle deſe naervol
ghende pointen. Eñ es te wetene aenghe
ſien dye goede cauſe die die van Brugghe
ghehadt hebbē ōme ter marct te cōmene /
ende den Roomſchen coninck te houdene
in bewaerder hant vp een eerlic huys / dat
was vp Cranenburch ōme beters wille /
ende om meerdere grief ende quaet te be-
lettene dat eeneghe quaetwillende voren
haddē / in vercleeninghe vander voorſ ſte
de van Brugghe. Eñ was voort gheordō-
neirt ſommeghe duytſche herē te areſtere
ne eñ te legghene in bewaerneſſen vā dye
vā ghendt. Twelcke al was ghedaē ōme
dat ſi beletters warē vanden pacys te on-
derhoudene dye tuſſchen der croone van
Vranckerijcke / eñ die van Ghendt / eñ den
volcke vanden drie leden ghemaect was /
ende ooc huyt waren ōme onſer ſtede clee
nichept ende ſcoffierichept te doene / waer
ōme dat eenege gheiuſticiert eñ onthooft
waren vp die marct vp een ſchauot by iu-
gemente ende vonneſſe vanden drie leden
ſlandts van Vlaendren / ſo eeſt dat die drie
leden ſlandts voorſ agointelic verghevē
deen dē anderen vā al tghene dieſer mach
gheſchiet ſijn van vp die marct te cōmene
mettē pingioene te loopene / ende die huy
ſen ende clooſters te beſouckene / ōme dye
quaetwilleghe te bet te vindene / eñ belouē
malcanderē haerlieder byſtant daer in te
doene yeghē eeneghe quaetwilleghe dye
hem lieten ter cauſen vā dies voorledē es /
eeneghe moleſtacie ſouden willen doen.
Welc verbant ende beloſte wi vanden. iij.
leden ſlandts van Vlaendren in oorcondē
der waerhept agointelick / eñ elc beſonde-
re hebben beſeghelt met onſen ſeghelen /
ende die daer aen ghehanghen. Dit was
ghedaen vp dē. xiiij. ſten dach vā Maerte.
Anno. M. iiij^c. eñ. lxxxvij.

¶ Item was noch ghebodē ter hallē huy-
te vp den ſeluen dach / ſo wie dat den oudē
Schouteetē ghehuyſt of ghehoeſt hadde /
eñ niet ter kenneſſe ghebrocht en hadde of
bringhen en ſoude / wie dattet ware vrau-
we of man / of prieſtere int clooſtere / of in
cluyſen gheeſtelic of weerlic / mē ſoude die
hangē voor ſijn duere / eñ haerlieđ clooſte-
re of woonſte te nietē doē. Maer in dyē hē
yement ter kēneſſe brochte / tghene dat hē
die voorſ belooft hadde / dat ſoudemen hē
gheuē / eñ noch lb pondē gr̄ bouē dien / eñ
noch bouen dyen om noch bet te betalene

ſoudemē hē gheuē noch eene ſcroderpe/of I.lb gr̄ daer voren. Eñ dit was dye derde reyſe dat dit ter hallē huyt gheroupē was

¶Item voort was ter hallen huyt ghele-ſen eñ ghebodē/hoe dat alle die oude wet-houders die gheuanghē warē/wātmenſe niet bevindē en conſte vā crpeme/datmēſe huyt laten eñ ontſlaen ſoude/maer wat ſaken dat ceuijle aenghinc/daer vp ſoudē die drie ledē ſlants/metſgaders der wet/hooftmannē eñ Dekens aduijs nemē/om daer of correctie te doene in tijden eñ wijlen. Eñ dit was ooc ghedaen vp den.xiiij.ſtē dach in Maerte.

¶Itē was noch voort ter hallen huyt gheroupē/ ſo wie dat verwonnē was vā tſherē boete/die gaf dē Scouteetene vrijp vranc eñ ſeker ghelecde vandē ſeluē.xiiij.ſtē dach in Maerte / tot Sinxen daer naer eerſtcōmende. Eñ was ooc ten ſeluē daghe ghegheuē alle die bewettichde ſchuldenaers/ vrijp gaende eñ keerende dē ſeluē tijt. Ende binnē deſer tijt ſo ſouden die wethouders ordōnerē dē ſcamelē liedē ſulckē redelickē termijn om betalen/ ſo ſi goelicſt mochtē.

¶Itē vp dē.xx.ſtē dach vā Maerte ontrēt dē.vij.huerē indē auēt/ was die voorē die Scouteetē gheweiſt hadde/gheuondē int huys vā Jan vandē keere een mutſereederē in die carmerſtrate/eñ hadde daer gheluuſcht.v.weken lanc/ eñ was aldaer ghehaelt vandē Burchmeeſtere Jan de hamere/eñ een vā ſijnē knapē/eñ eenege cāmerliedē/die welcke hē daer vondē ſittende in een pilſe/eñ hy ſandt om eenē keerle. Eñ bi ſijnder bede was hi al heymelic en ſtille gheleet tot vp dē ſteen/ ſonder eenege roupinge of gheruchte te makene/ dat hi gheuanghē was. Eñ daer cōmende/ was gheroupen ouerluyt/ den ouden Scouteeten es ons gheuanghen man. Eñ deſen roup quā ter marct ooc ouerluyt/als dat hi gheuanghē was/ waer ōme dat al tvolc ouer al ſeere verblijt was/eñ maectē grote ghenouchte vā pijpene eñ vā trōpene. Eñ die kinderē riepē lancx der ſtrate tottē.x.hueren indē auent / die leuer etere es gheuanghē. Eñ corts daer naer dat hi gheuangē was eñ ten ſteene gheleet/ ſoe was hi ghebrocht ter marct van Deken tot Dekene/ ōme datmen ſien ſoude dat hi daer ware. Eñ daer riepē ſi vp hē/eñ daden hem vele ſchimps eñ cleenicheyt. Eñ ſeyden ghi leuer etere/vaert wel ſchuutkin houf houf/ dat warē huwe roupē/ hoe vaerdy nv/eñ ſi toochdē hē dye ſyghe/ eñ dadē hem vele ſchimps. Eñ hi ſeyde haddic te doene met lieden vā redene/ ic ſoude noch wel connen te mijnder ontſchult gheraken/eñ verantwoorde hē / ſegghende dat hy in gheenen ſtickē meſdaen en hadde. Eñ terſtont was hi weder vp den ſteen gheleet/ eñ hē warē twee groote boeyen aen ghedaen/eñ bi hē waren ghelept ſommeghe ambochtſlieden/ eñ hi ghecte noch met hē lieden/ ende met die vā der ſtede/hoe dat ſi ſo onghenadich eñ onkerſtelic waren/poorters vā der ſtede te legghene vp ſulc een pijnbanc als die was. Waer vp doe dye hē bewaerden hē antwoorden/ gheckende met hē/eñ ſeyden. Ick bringhe hu een droncxken/maect goet chiere/ghi ſult oock vp den banc gheraken/ eñ dat corts met vaert wel ſchuutkin/twelck nv inden gront gheſeylt es/al dus eñ in deſer manierē ghectē ſi met hē.

¶Item den.xvi.ſten dach vā Maerte/ ter ordōnancie eñ ōme die exame vā iuſticien ten.x.huerē voor der noene/ſo was vp die marct in tpart ghemaect een ſchauot wel hooghe eñ breet / daer vp datmē dē voorē examineren eñ pijnen ſoude/ōme dat elck ſoude hem moghē ſien cleene eñ groot/ in welcker exame hē alder eerſt aen ghelept was/als dat hi wel wiſte van als hertoge Kaerle te Morack was/ ende dattet eens deels mede ſijn ſchult was/als dat hi daer doot bleef/eñ veil meer ander ſticken / als vanden paeys te brekene vā Vranckerijcke eñ den lande vā Vlaendren/ eñ vanden trayſoene vā Therrewane ende van ſint Omaers / eñ vā vele andere taxacien van penninghē eñ foortſen eñ exactien eñ quade voortſtellē vp tghemeene volc/ dit was hem al vertoocht eer hi ten ſchauotte ghebrocht was.

¶Item vp den ſeluē dach tſachternoens/ ontrent den.iij.hueren/ſoe was die voorē ghebrocht vp tſchauot dat daer toe ghemaect was/eñ daer was hy begonnen te examinerē vā vele ſakē dye ſonderlinghe

waren eerst dat hi contrarie sijnē eedt ghe
daen hadde / een wapeninghe te makene
vp tlandt vanden hertoghe Phelips/gro
telick te sijnen quetse. Ende hoe dat hi wel
wiste vā tvolc daer ōme dat trac den Bis
schop vā Luycke/ mijn heere vā Jsselsteyn
eñ die Marcgraue vā Antwerpen. Twelc
ke hi al loochende/ eñ was nochtans ghe
pijnt. Maer kende dat hy wel wiste dat
tvolck vanden Roomschen coninck huyt
ende in ghereden soude hebben vp die ste
de van Ghendt orloghende / maer hadde
ghebeden datmē gheene pypsen in Brug
ghe ghebrocht en soude hebbē/wātet eene
stede es van coopmanschepe/ eñ nyet een
stede vā orloge also hi daer vkende/ maer
seyde tottē coninc/ rijdt huyt eñ in thuwer
ghelieftе met huwē volcke/ic en wilt nyet
weten. Eñ kende noch dat hi vanden Ra
de was vanden coninc / eñ mijn here van
sinte Beertins/ ende mijn heere van sinte
Beingy. Eñ badt als doe ōme tot sander
daechs te moghen rustene/ ōme die waer
heyt te bet te moghen verclaersene/want
dye sticken groot eñ lastich waren diemē
hē te laste leyde/daer hi qualic als doe aen
tkennen cōmē wilde. Maer dye wet vant
in haren Raet datmē hē respijt gheuē sou
de tot sanderdaechs ten.viij.huerē / twelc
so ghebuerde. Ende was doe den.xvij. stē
dach van Maerte.

Item noch vp dē

xvi. stē dach vā Maerte/so was noch ghe
sondē eenē brief vā ghendt. Te wetene vā
beede die banckē / eñ vā sommege andere
herē vāder stede vriendelicke groetenesse
aen die herē eñ wet/Scepenē/ eñ Raet dat
ter dachuaert daer ghecōmen waren alle
dye ter dachuaert te Mechelen gheweist
haddē vergadert/ eñ dat die vā Hollandt/
Zeelant Brabant eñ vā Vrieslant daer cō
men souden/ daer ōme dat die dachuaert
eenē dach verstelt was bet voort/maer hil
dē altoos raet eñ een voor aduijs/als ōme
die vorderenesse vander begheerte vanden
paeyse te houdene dye ghemaect was int
iaer.M.iiij.c eñ.lxxxij. ende si seydē dat sijt
oor also houdē wildē. Eñ doe was hē lie
den noch voort ghetoocht den groten last/
schade eñ interest dye den graue Phelips
daer of ghecōmē was/te sijnē grotē verlie
se eñ quetse vā sijnē lande vā Vlaendren.
Item vp den seluen.xvi. sten dach van
Maerte/ sonden dye ghedeputeirde van
Brugge die te Ghendt ter dachuaert wa
ren vriendelicke groetenesse.&c. Voort om
te latē wetene wat si besoengierdē eñ ghe
besoengiert haddē. Ende hoe dat ter dach
uaert vergadert eñ ghecōmen waren die
naeruolgende staten eñ landē. Eerst Hol
lant/Zeelant / Brabant eñ Henegauwe/
eñ meest alle die landen. Eñ daer was ghe
cōmē mijn heere vandē Gruythuyse/mijn
here vā Rauesteyn santer eenen ghedepu
teirde met sijnē laste/eñ mer Phelips van
Rauesteyn sandt als ghedeputeirt met sij
nen laste Jan vāder fonteyne. Ende daer
was een here ghecōmē huyt Vranckerijc
ke/die welcke brochte tijdinghe/hoe Mon
seur descordes hadde ghedaen roupē alle
die frontierē vā Vrāckerijcke duere paeys
vp tghemeene lant vā Vlaendren. Twelc
ke was vry varende eñ keerende/eñ coop
manscepen daer doende wie dattet ghelie
uē soude/ eñ dat hi hoopte dat die besegelt
hede vā dien hier corts wesen soude/want
die coninc vā Vranckerijcke wilde hē hou
den aē den paeys die int iaer vā.lxxxij. ghe
maect was eñ besegelt/sonder eeneghe in
broke of valschеyt daer in te latē gheschie
den. Eñ daer was dē seluen Ambassaduer
gheseyt eñ vtoocht eñ belast dat hi dē Co
ninc segghē soude/datmē daer vp die hue
re in dye voorſ̄ dachuaert mettē seluē stic
ke besich was. Eñ warē daer vgadert om
dat ghemeenlic te cōcluderē eñ te sluytene
Itē voort vp dē.xvij. stē dach vā Maer
te/so was die voorſ̄ wed ghebrocht vp die
marct vp tscauot/eñ was daer gheexami
neirt met woorden/maer hy en wilde niet
lijdē/maer alsmē hē seyde vā weder vp die
pijnbanc te leggene/ so seyde hi dat hijt ver
kennē soude al datter of ware. Eñ leet daer
buytē bande vā pijnē/hoe dat hi voortstel
der was vandē poorters te doen leenene/
eñ vā maentghelt te doē gheuene/ sonder
ghebodt vā sijnē here. Eñ noch so verken
de hi/hoe dat hi medeplegher was van te

doene heesschene een seuencie vā pennin-ghē/sonder cōsent vādē ghemeenē volcke vanter stede. Twelcke hi kende dat soortse was/eñ ōkende ooc dat hi medepleger/eñ voortstelder was vāder ōgaderinge indē burch/vp dē eerstē dach vā Sporcle/surp-daechs vp onser vrauwen auent/ende dat datte was ōme in te latene het garnisoen vanden Heynewiers/eñ was oock hupte ōme tghemeente tonder ende seere cort te houdene. Eñ dat hi inden burch cōmende eñ Petijt salasaert eñ meer andere vā harē medeplegers seyden yegens malcande-ren/laet ons eerst in dye weere wesen/eer die vilepnen ter marckt cōmen/ofte eene-ghe vergaderinghe maken. Eñ doe riep Salasaert/laet ons alle dye bouuen doot slaen/soe hebben wijt al naer onsen wille. Verkende ooc aldaer hoe dat bi sijnen Ra de een lettel tijts daer te voren/eenē tēmer man onnoselic eñ met cleender cause ont-hooft was eñ ghebrocht vanden leuenden lijue ter doot. Ende leet noch vā vele swa-re sticken den lande aengaende/ende was als doe weder gheleet vp die halle tot tsan der daechs.

Item voort vp den xvij.sten dach van Maerte/soe was van Ghendt ghesonden eenē brief/die welcke vp die marct int parc was ghelesen ouer-luyt/binnen der tijt dat dese mesdadeghe daer present ende yeghenwoordich was. In welcken brief stont vriendelicke groe-tenesse aen Burchmeesters/Schepenen/Raet der stede vā Brugghe/ende ooc aen den ghemeenē volcke der seluer stede/hoe dat te Ghendt ghecōmen waren sekere ghedeputeirde vā Vranckerijcke/die met hē lieden brochten dye beseghelthede aen Ghendt/Brugghe Ipre/ende aen alle an dere steden die paeps begheerden vanden paepse dye ghemaeckt was int Iaer van lxxxvij.dye te houdene in effecte vast ende ghestandich/ghelijc al die eerst gheconclu deirt eñ ghesloten was. Voort so ontbodē die vā Ghendt/datmē den voorß gheuan ghene nyet verhaesten en soude/want te Ghendt ghecōmen waren vele liedē van diueersche stedē eñ landē/clachtich vallen de ouer dē seluē gheuanghene/ghelijc als Hollant/Zeelandt/eñ Lutcenburch/ende meer andere partyen/daer mede dat hi te doene ghehadt hadde binnen der tijt van sijnen regemente.

Item vp dē seluen dach als bouē/so sondē die ghedeputeirde vā diueerschē plaetsen die daer vergadert warē/ooc eenen brief vriendelick Saluyt aen die vā Brugghe/als dat si altijt bereet warē tonsen dienste/eñ om dye weluaert vander stede vā Brugge/eñ dat sy hoeptē dat alle saken/als vandē paeyse eñ ander discoorden al wel cōmē soude/maer badē seere datmē den voorß gheuanghene wel examineren wilde/eñ datmen hē niet ver haesten en soude/maer hē vp houden tot dat si te Brugghe cōmē soudē. Dyt baden vele diueersche ghedeputeirde/te wetene Hollāt/Zeelāt/Lutcenburch eñ Vrieslāt/wāt si alle wildē vallen ouer hē/eñ sonder linghe die vā Hollant eñ Zeelant/als dat sijn voortstel was/eñ dat hi maecte mettē coninc dat den meyskins ne gheene leenē en mochen versteruē/sonder alleene huyt ghestekē dat mijn here vā Beuere toe be-hoorde ofte aenghinc/maer voort vā alle dandere te legghene tsconincx tafele/te sij-nen wille eñ orbore. Twelcke te vele ston-den die voorß ghenomen eñ gheaenueert hadde/ten orbore eñ profijte vandē Room schen coninc voorß/also hi daer kende.xc.

¶ Item vp dē.xvij. sten dach vā Maerte/so was gherecht eñ gheiusticiert eene dye tanderen tijden Burchmeestere gheweist hadde. Ende was sijn verlijt dese naeruol ghende pointen/als dat hi Burchmeester wesende vander stede vā Brugghe/voort stelder ende vpstelder gheweist hadde son der consent vandē coninc of vā sijnē Prin-che/te stellene den poorters vā Brugghe eñ te doen gheuene maentghelt/het welc-ke dat was contrarie sijnē eedt. Eñ ten an deren dat hy hadde gheweist te Ghendt/daer die Graue Phelips was eñ hē daer eedt doende/eñ dat hy daer naer veruiel/doende contrarie sijnē eedt/eñ dede den co-

ninck vandē Romeynē eedt. Eñ kende als dat hi vpsetter was als vandē coninck vā den Romeynē te makene voocht eñ momboor vā alle den landen vandē graue phelips. Eñ kende noch in sijn verlijt sonder pijne of banden/dat hi was vpsettere van een reuencie vā penninghē tot eender wapeninghe/ sonder consent vā sijnē here vā Vlaendren/ofte eeneghe andere landē toebehorende dē hertoghe Phelips/het welcke oor was contrarie sijnen eedt. Verleedt noch hoe dat hy huyt gheweist hadde om eeneghe stedē vā sijnen natuerlicken here in te nemene/daer of dat groot erruer eñ grief quā/het welcke oor was cōtrarie sijnen eedt. Eñ hoe dat hi vp den vrydach/dē eersten dach vā Sporcle ter burch quam/ al daer den Roomschē coninc was/om hē aldaer bystāt te doene met alle sijne knechten wel voorsien eñ ghewapent/ōme tcōmuyn te helpene dwijnghene eñ castijdene bi foortsen eñ bi crachte/by al welc verlijden was vanden drie leden slandts daer ghecondempneirt gheiusticiert te sijne eñ onthooft mettē sweerde/alsoot hē terstōt ghebuerde/maer hy badt tcōmuyn seere om gracie/maer ten mochte hē nyet ghebuerē. Eñ eer hi onthooft was so was vp tschauot ghespreet een root lakē/daer vp dat hy knielde/eñ dat om dat hy een Rudder was eñ een seer edel mā. Eñ onthooft wesende/was terstont ghelept in een kiste eñ ghedreghē in Cranenburch/ende daer lietmene tot sauents ontrēt dē.vij.huerē/ doen was hi ghehaelt vanden Carmers met.xxiiij.toortsen/eñ also ghedreghē ten Carmers/eñ daer stont tlijc al dyen nacht inden choor. Eñ des anderdaechs was hi met groter solempniteyt ghedreghen tot sijnder heerlicheyt waert/maer alle die in den Rauwe ghinghē moestē binnē der stede blijuē/om datmē meende datter hē yement also soude gheabsenteirt hebbē van den ghenē diemen noch sochte om te vanghene/eñ daer nae som noch gheuanghē warē. Eñ die vā sijnder heerlichede haeldē tlijc vā huerē here met processyen/eñ was daer eerlicken begrauē/wāt hi ghenouch een vandē edelstē vā Vlaendren was.

¶Itē noch vp dē.xv.stē dach vā Maerte/ so verkende dese voorś die Scouteetē gheweist hadde/dat die keyser Frederic vader vandē Roomschē coninck ghehadt hadde vandē lande dat wel bedrouch/twelck vp tghemeene landt ghestelt was totter somme vā.lxx.^{m} croonē/sonder alle andere costen/diemē noch om sijnē wille dede.

¶Itē vp den.xviij.stē dach in Maerte verkende noch dat die coninc eñ hi al vorē met een groot ghedeel vā adherentē/quamen mede indē burch/eñ die oppermeester vāder orloghe eñ vandē volcke vā wapenen Petijt salasaert/ende noch meer medeplegher eñ welwillende vandē coninc ende vā hem liedē. Voort hoe alle dese warē in wille eñ meendē vp dē voorś vrydach den eerstē dach van Sporcle/haddē si tijt ghehadt het cōmuyn vā Brugge doot te slane eer dat si ter marct ghecōmē soudē hebbē. Ende dyt bleef achtere ōme dieswille dat tvolc vandē Ambochtē ende neeringhē so vullic vergadert was eñ bi een/eñ warē beroert ōme dat die Heynewiers die cōmen warē ontrēt der stede so openbaer hē alree vertoochdē als viandē der stede/want si warē ghecōmē om die quaetwillende vā binnen by te slane eñ onse stede te helpene beroouen ende te pilgierene: dat was tvoortstel vandē quaetwillende hadt ghecōmen naer haerlieđ meenē. Eerst soudemē vier ghesteké hebbē binnē Brugge/eñ dā tvolc sijnde ten brande soudē si in ghenomē hebben die marct/eñ daer soudē si bi hē lieden ontbodē hebbē alle die notabele/eñ die bi hē liedē ghehoudē hebbē als gheuanghē eñ soudense ghestelt hebbē vp groote sommē vā penninghē/eñ dā met dien penninghē gheuoert hebbē die orloghe yeghens die vā ghendt/eñ soudē tghemeene volck hebbē ghesondē ten brāde/eñ tvpstel was al tvolc dat ten brāde ghecōmē soude hebben datmē die doot slaen soude/eñ also het ghemeene tondere te houdene/eñ haerlieder wille te vulbringhene.

¶Itē voort verkende hi noch hoe dat hi hadde horē seggē dē coninc vandē Romeynē/ eñ dē here vā Polem/eñ Maertin de swarte/eñ mijn here vā Montengy/eñ mijn here vā Nassauwe/eñ mer Jacob dye heere/ dat hē liedē leet was eñ seer berauwē dat

si die stede van Ghendt/als sijse te haerlie-
der wille haddē niet en raseirdē eñ te nyeu
ten en dedē met brande eñ andersins. Dit
ökende hi vp dē.xviij. stē dach vã Maerte.
¶ Itē noch so ökende hi vp dē seluē.xviij.
sten dach vã Maerte/hoe dat hi ghecōmu
nikiert hadde mettē Dekene vandē wul-
len weuers eñ mettē Deken vandē tēmer
liedē/hoe dat si vaste önemē soudē wie die
meeste tryßchers warē in haerlieder am-
bochtē/eñ dat si hē die ouergheuē soudē in
ghescrifte bi namē eñ bi toenamen/hi sou
de daer ouer sulcke correctie doen/dats hē
een andere wachtē soude bi iusticien/ also
hi wel begonste aē eenē tēmerman/die hi
dede onthoofdē ōme een seer cleen sake/eñ
eenē vuldere diemē hiet dē schonē Maer-
tin/die hi ooc dede onthoofdē bi touer ghe
uen vandē Deken/also die voorß die selue
Dekens in die stickē bedrouch/ wãt si also
ouer een ghedreghē haddē/ eñ dat sy altijt
goet vrient eñ ghetrauwe blijuē soudē dē
voorß Scouteetē. Voort sonden die ghede
puteirde vã Brugge die te Ghendt laghē
eenē brief vp dē seluē dach/hoe dat myn he-
re vã Rauesteyn eñ phelips vã Rauesteyn
sijn sone/ eñ meer andere herē begheerten
eene dachuaert te legghene te Bruessele/
twelcke als dien dach noch niet ghecōsen-
teirt en was/maer verhoorden aldaer eñ
vernamē wel als dat dye Marcgraue vã
Antwerpē/eñ die stede vã Mechelē/eñ die
stede vã Hulst/eñ ooc hoe dat die stede van
Rijsseke hē liedē ooc wildē moeyē eñ hē lie-
den die wapeninghe aen treckē/ eñ hē lie-
den ghereet maecten met alle dye andere
garnisoenē/ōme dē coninck te Brugge te
cōmē haelene met foortsen eñ met crachte
Ende warē wel gheaduerteirt dat si daer
toe grote engienē ghereet maectē eñ gro
te macht vã volcke / biddende der stede vã
Brugge / dat si neerstelic wildē toesien eñ
pijnē dē.cō. wel te bewarene/wãt het was
daer ōme al ghedaē. Eñ haerlieder ghede
puteirde seydē te Ghendt dat si gheenen
vullē last en haddē ōme mettē anderē den
paeys te sluytene / eñ het ghene dat daer
gheordōneirt was met alle dē anderē lan
dē/metsgaders dat die voorß herē begeer
dē die dachuaert te vlegghē te Bruessele.

Item voort vp den

xix. sten dach vã Maerte / so was vtoocht
eñ een ghebodt ghedaen / als aengaende
den paeys van Vranckerijcke/hoe dat die
vã Ghendt haddē ghedaen vertooghē bi
sekere ghedeputeirde dye si bydē coninck
ghesondē hadden/metsgaders dat hi broe
der vanden lande moet sijn / metsgaders
den huwelicke vã hem eñ van vrau Mar
griete onser dochtere dye inbroken ende
tquade regement datter was ende lange
gheweist hadde binnē den lande. Eñ dat
vertoocht hebbende eñ wedercōmen sijn-
de/so veruolchden die Schepenen vã bee-
de die banckē vã Ghendt/eñ dye Dekenē
eñ al tghemeene vander seluer stede ende
ingesetene vã diere / om te tooghē hoe dat
den coninck vanden Romeynen blameir
de ende verstack den paeys vanden Jare
lxxxij. eñ dat bi quade toebrijnghers ende
voortstelders die hem met haren quaden
rade daden breken den voorß paeys. Eñ
die coninc vã Vranckerijcke verstaen heb-
bende dat die coninc vanden Romeynē bi
eeneghe dye tsijnen Rade waren / qualick
gheregiert hadde sijn kint eñ sijns kijnts
landen/die welcke hi hilt voor sijnen broe-
dere/midts den huwelicke van sijnder su-
stere als voorß es / ende oock voor sijn ne-
ue/so dede hy in nemen diueersche steden/
ten behouue vanden hertoghe Phelips/
alsoo hi seyde. Te wetene Aryen/Theeren
burch/ ende sint Omaers / dye welcke be-
hoordē te sittene neutrael. Eñ al dit staen
de ende voortganck hebbende / so eest dat
die drie leden slandts van Vlaendren ver-
eenicht sijn vã eenen Rade eñ goedē wille/
aensiende die schade eñ tverlies vandē lan
den vandē hertoge Phelips onsen natuer
lickē heere eñ prinche/ vp die voorß veenic
heyt hebben ghesloten eñ gheconcludeirt
te seyndene sekere ghedeputeirde aen den
Coninck van Vranckerijcke / ōme te con-
firmeirene den seluen paeys vã Vrancke-
rijcke/ twelc dye coninc voorß gheerne de-
de/eñ confirmeirde dē seluē paeys vandē
iare.lxxxij. dē seluē.iij. ledē slants vã vlaen
drē. Eñ dat was ghegeuē dē.v. stē dach vã

Maerte in tselue iaer. Eñ noch gafmē alle man vrpvaren eñ vrp keerē/ wie dat hy ware vandē graefschepe van Vlaendren/ ofte vā anderē landē vandē hertoge Phelips al Vrāckerijcke duere/ als vā Artops Bollonops/ Henegauwe/ eñ het Tornyziensche/ sint Omaers/ Arpen/ Mortaengien/ eñ alle andere stedē die den paeys be gheerdē/ eñ ooc alle Baliuwen eñ capiteynen vandē voornomde stedē/ dat si goede iustitie doen soudē ouer alle die ghene die peghē den voorś paeys yet segghē of doē wildē. Maer diese ooc begheerdē eñ nyet begheert en haddē in tsluytē/ dat si seyndē mochtē ghedeputeirde te ghendt/ eñ van daer soudemē seynden te Parijs/ om hem lieden den seluen paeys te confirmeirene. Twelcke terstont ghedaen soude worden vandē coninc vā Vranckerijcke/ eñ vā mijn here vā Beeniu/ eñ mijn here vā Orliens eñ den bisschop vā Parijs/ eñ meer andere herē/ bydē welcken dē seluē paeys ghe slotē was te Ambopzen/ vp den. v. stē dach van Maerte/ eñ was ghezeghelt met sconincx seghele/ eñ gheteekent met alle der voornomder herē hanteekene. Eñ in teekene der waerheyt. so sandt dye coninc vā Vranckerijcke een vā sijnē Heraulten/ die welcke stont te Brugghe vp dye halle ter veynstere/ met sijnē wapenrock aene van den coninc/ daermē den seluen paeys pub lieerde ende huptriep voor al dye weerelt openbaerlic. Te wetene eerst in fransoyse eñ daer naer in Vlaemsche/ daermen als doe vā blijschepē speilde vp die halle metten stede speillie dē/ eñ tvolc was seere verblijt/ eñ men schoot alle die engienen dye rontōme die marct laghē eñ stondē. Ende die vāder wet die dedē vā blyschepē ghelt saeyē ter hallē hupt/ twelc was een nyeuwe munte vā. iiij. gr̄ tstick/ eñ waren/ penninghē met eenē leeu/ die te Ghendt ghemunt warē hupter name vandē hertoge phelips ōsen natuerlickē here eñ prinche.

¶ Item vp den. xxx. sten dach vā Maerte/ so was dese voorś gheuanghē weder ōme int parc ghebrocht/ eñ die pingioenē stonden al rontōme/ ōme dieswille datmē hē weder ghinc examineren eñ pijnē/ so ghebuerdet datter eeneghe mettē pingioene vanden tēmerlieden liepen hyptē parcke/ eñ dandere volchē hē naer/ eñ dat ōme dat men hē hadde ghegheuē drie daghē te rustene/ eñ te bet te bedinckene eñ sijn siele te quijtene/ eñ lieten hē als doe on ghepijnt hupt den parcke gaen. Eñ dedē den oudē Dekene vandē tēmerliedē ter marct brin ghē int parc/ ōme datmē seyde dat hi ende die Dekē vandē wulleweuers/ beede wel wistē vā alle den vp sette. Eñ in tparc wesende was gheexamineirt/ maer en vondē aen hē niet. Eñ men soude ooc gheexamineirt hebbē dē Dekē vādē wulleweuers/ ende doe quamer vele Dekens ten parcke waert/ eñ dye Deken vandē tēmerlieden was huerlieder voorsprake. Eñ seyde hup ter name vā alle dandere/ tot den Burchmeesters/ Schepenē ende Raet/ eñ tot den Baliu/ Schouteeten eñ Capiteyn/ eñ ooc meester Jan Beyts Pensionaris/ eñ Willem schoutharijnc clerc vandē bloede/ dattet niet en behoorde te wesene goede poorters van Brugghe te examineirene of te bancke te legghene om segghende woorden/ eñ alsoo haerlieder leden te brekene. Eñ doe deden si weder dē voorś halen/ seg ghende dat hijt behoorde te lijdene in dye pijne ende buytē der pijne/ watter of was aengaende dye twee Dekens/ eñ vander gheheelder wet vā drie iaren daer te vorē. Twelc alfo ghebuerde/ eñ was weder ghe brocht vp dē pijnbāc/ daer hē gheuraecht was wat si vāder sake wistē of niet. Daer nam hi byder doot die hi steruē soude/ dat hi vā hē liedē niet dā goet en wiste. Eñ doe warē die twee voorś Dekens ontslegē/ eñ ooc die oude wethouders vā die voorledē iaerscharen/ vandē drie leden slandts van Vlaendren eñ vāder ghemeender wet vā Brugghe/ als aengaende terpem. Eñ als aengaende teeuple/ so soudē die drie leden slādts hē liedē daer of corrigerē/ so dat behoorē soude die daer of beschuldich beuonden soude worden/ eñ dat si vāder halle niet cōmen en souden/ si en moestē goede sekere doen/ eñ goede suffisante borghe stellē.

¶ Item het ghebuerde dē vierdē dach vā Maerte/ also die. xvij. neeringhen/ eñ alle dander ambachten staende ter marct met tenten ende pauwelioenen/ ende oock die

poorterye/als datter eeneghe onghehoorsame persoonen/ also der doen vele warē/ die welcke dicwils dē standaert vp namē/ ende namense als doe vp ende liepender mede inden burch/ aldaer hem lieden als doe volchden al dander pingioenen vanden ambachtē ende neeringhen/ ende dat daden si dicwijls als si yemēt ghepijnt of ghedoot wilden hebben. Ende also haddē sy eens ghelopen inden burch met harē pingioenen/ ende stondē daer in ordōnancie/ ōme of ghebrocht te hebbene vanden steene sommeghe gheuanghen/ die tander ten tijdē in die wet gheweist hadden/ ōme die selue gheexamineirt te worden/ eñ ter iusticie te bringhene/ elc naer sijn verdiente/ twelcke was ghedaen seere corts daer naer.

¶ Ende daer naer so maecten si een parck vp die marct/ daer inne dat die vāder wet eñ die.iij.leden slandts vā Vlaendren vergaderen souden/ eñ alle die hooftmannen eñ die Dekenen/ ōme aldaer te examinerē dies verdient souden moghen hebbē. Eñ daer was vp dien tijt ghesloten/ ōme dies wille dat sommeghe bouuen ende vuyle knechteraedgiē/ daer redene noch vstant in en was/ somtijt den standaert vp namē datmē soude makē eenē capiteyn vā onser stede/ ende dat was mijn heere van Huyt kercke/ eñ dat hi soude hebbē ten toste vāder stede.xl. ghesellen hallebaerdiers achter hem gaende/ dies soudender noch wesen onder hem twee andere Capiteynen/ om hē tontlastene vander moeytelichede eñ daer of was den eenen Jan heyndricx/ ende den anderen was Jheronimus dye scrapere. Eñ dese twee hadden elc.x.vandē voornomden Hallebaerdiers/ ende mijn heere van Huytkercke die Capiteyn hilt dander.xx.ghesellen/ eñ daer te voren hadde gheweist een ondercapiteyn die welcke hiet Jan Maroot/ ende was een mesmakere. Ende ōme dieswille dat hy vele rouwpens ende segghens hadde van te belastene alle die ghene diemen ter exame brochte/ ende was seere strenghe ende quaet vp hem lieden. Eñ om hem den mont te stoppene ende om beters wille/ ende om meer der arch te schuwene ende te belettene/ so was hem ghegheuē quansuys voor sijnē arbeyt.C.croonen/ ōme dat hi ghestilt eñ gherust soude wesen. Eñ doe wasser ghe sloten datmer gheen pingioen porrē en soude al dandere en souden volghen het ware om goet of om quaet/ ende dat was ghe slotē byden aduijse ende accoorde vanden neghen leden/ te wetene den vpper hooftman/ ende dye acht sware Dekens voor twijste ende tbeste ende tsekerste om alle saken ten goeden affecte ende accoorde te bet te bringhene.

Item vp den.xx.stē dach van Maerte/ so quam van Ghendt huyten Rade binnē der stede vā Brugghe mijn heere vanden Gruythuyse ende die here Jan vander fonteyne/ ende ghinghē terstont byden coninck vanden Romeynen/ als ghedeputeirt van mer Phelips van Rauesteyns weghe/ aldaer mijn heere vandē Gruythuyse last nam om te sprekene vanden paeyse in Brabant. Ende si quamen ront ōme dye marct ende baden tcommuyn datmē die bagaedgie vā mer Phelips van Rauesteyn die hier in die stede was soude willen seynden/ twelcke sy doe niet en wilden consenteren/ maer seyden dat hy daer selue cōmen soude. Om twelcke mijn heere vanden Gruythuyse gram wech track te Ghendt waert mettē laste vanden coninck.

¶ Voort vp den.xxij.sten dach van Maerte/ so sandt mer Joos de Baenst Ghijs de Baenst sone/ dye Capiteyn ghestelt was vander stede vāder Sluys eñ vā beede die casteelen eenē brief aē die vā Brugge/ hoe dat hy verstaen hadde dat hem dese gheuanghen die Schouteeten gheweist hadde hem bedreghen soude hebben/ ende ooc den bastaert de Baenst/ van welcken bedraghene hi ouer screef/ dat die voorš gheuanghene quade cause hadde en heist/ eñ en was nyet wel bedocht/ want wy van dien niet en sijn noch noeyt en warē/ noch oock nēmermeer worden en sullen/ maer wy weten wel dat bi quade toebringhers ende oorstekers of quade valsche informacie der wet toe ghebrocht sal sijn/ daer wy

niet vele ōme en gheuē noch vp en passen/
maer stellen dit in onse deere. Eñ in desen
seluē brief was noch eenē brief gheslotē/cō
mende aē desen voorſ gheuanghene/ghe
nouch luydende als den anderen/ als dat
hi hem wel bedincken soude eer hi storue/
want hi wel wiste dat wi vā gheenen sakē
en wisten/dē lande of der stede aengaende

Item vp dē,xxij,stē

dach van Maerte/so begheerden dye van
Ghendt aen dye Wet eñ aen tghemeene
vā Brugge/ ōme te hebbene een verbant/
als vander bewaernesse vanden coninck/
ōme twelcke het cōmuyn vā Brugge seer
gram was/eñ si begheerdē dat si den seluē
brief seghelen souden/twelcke si gheen vā
al doen en wildē/ ten ware dat alle die gar
nisoenē ghelicht warē huyt alle die smal-
le steden/ wanter so een verbant was tus-
schen den.iij.leden eñ den ghemeenen volc
ke vander stede vā Brugghe. Eñ voort be
gheerden die van Ghendt harē brief van
verbande weder te hebbene/ die si die van
Brugghe ghegheuen haddē/ als aēgaen
de die duytsche heeren die te Ghendt ghe
uanghē laghen/die welcke si die vā Brug
ghe beloofst hadden weder te doen hebbe-
ne als si wilden eñ dat begheeren souden.
Voort sprac haerlieder verbant dat si aen
die voorſ gheuanghene heeren niet tout-
chieren noch cōmē en soudē/vp groot ver
bant eñ belofte dat si der stede ter cause vā
dyen ghedaen hadden. Eñ om der groter
belofte eñ verbants wille dye si der stede
vā Brugghe ghedaen hadden/so begheer
den sy verbant vander stede vā Brugghe
vāder bewaernesse vanden Roomschē co
ninck/ daer si lettel of niet toe te segghē en
haddē/wāt ten was haerlieder entreprij-
se niet/ noch si en hadden ons den coninck
niet gheleuert/noch ooc te bewarene ghe-
gheuē/ want dat in haerlieder macht niet
en was.

Item voort noch

vp den.xxij.sten dach vā Maerte / so warē
alle die pingioenen vander marct ghedre
ghen inden burch/eñ daer versochten si te
hebbene eer si huyter burch gaen souden
hare beseghelthede/eñ was dese. Te wete-
ne vander absolucie/ van dat sy ter marct
ghecommen warē/ende van al dies daer
gheschiet soude wesen moghē/eñ vander
wapeninghe diemen alle iare houden sou
de als voorſ es/ ontrent sint Gillis dach/
ōme als dan ghecorrigiert te wordene al-
le dye ghene dye der stede te cort ghedaen
hadden/ofte hem lieden ghemessuseirt in
den eedt/ ofte regement vander seluer ste-
de. Eñ doe was hem lieden gheantwoort
datmen besich was met eenen sticke / dat
si aen dye vander wet begheert haddē/eñ
dat was dat si baden datmen een ghebot
ter hallē huyt doen soude/als dat nyemēt
en soude werckē noch doen werckē/vp die
verbuerte vā.iij.ponden pareſysen / ende
diet wroughē soude die soude hebbē tder-
de vander boete. Eñ seyden oock als doe/
als dat si den voorſ oudē Schouteetē wil
den gheiusticiert hebbē. Doen ghinghē si
weder ter marct/ eñ terstont ghincmē een
ghebodt doē als voorſ es. Eñ des nachts
te voren so was eenen brief gheuondē vp
tschauot onder den pijnbanck/ die als doe
ooc ter hallen huyt ghelesen was/eñ daer
inne stont dit naeruolghende groetenesse
aen dye wet vander stede vā Brugghe/eñ
aen den ghemeenen buyck van diere/hoe
dat si hem wel wachten soudē/wāt si seere
ghedreecht waren. Eñ hoe dat hem desen
gheuanghen voorſ seere gheueynst had-
de ghehouden / ende dat dede eenen Raet
vander stede vā Brugghe doe ter tijt sijn-
de / dye welcke den voorſ gheuanghene
al gheinformeirt hadde / van dies al dan-
dere dye voor hem onthooft ende ghestor-
uen waren / verkent eñ verleden hadden
vp hem/metsgaders dat die selue al die tijt
die hi absent gheweist hadde/ was binnē
den huyse vanden seluen man vandē Ra
de/aldus so moeste die selue wel wat wetē
vanden secrete vandē voorſ gheuanghe-
ne. Ende den Dekene vanden temmerlie
den / ende den Deken vanden wullen we-
uers/dē Deken vandē scheerers/den De-
ken vanden smeden / ende vanden schep-
pers / waert datmense al ondersochte / sy
souden wel wat vanden secrete van desen

gheuanghen segghen.

¶ Item vp den seluen.xxij. sten dach van Maerte/ so was die voorß gheuanghene die tanderen tijdẽ Schouteeten gheweist hadde ghebrocht vãder halle vp die marct vp tschauot int parck staende. Ende daer was in sijne presencie ghelesen al tghene dies hi verkent ende verleden hadde/ ende alle die bedraghen die hi bedraghen hadde/eñ alsoo bleeft staende. Ende moeste hẽ al daer ontcleeden om te steruene. Eñ ontcleet sijnde tot in sijn lijnwaet/ viel vp sijn knyen eñ badt daer openbaerlick der ghemeente om gracie. Ende in dien hi sijn lijf behouden mochte/al waert datmen hem ghecondempneirt hadde sijn leuen daghẽ in eenẽ torre gheuanghen te ligghene/ hy soudt in groter gracie ghenomen hebbẽ/ ende hem lieden daer of seere bedanct hebben. Op al welcke peticie mẽ hem gheen antwoorde en gaf. Ende aldus siende dat hi steruẽ moeste/badt ootmoedelic al knielende õ die doot die god starf datmẽ hẽ wilde cõsenterẽ sijn kerchof. Waer vp mẽ hẽ antwoorde datmer prouisie vp hebbẽ soude. Maer was daer verwesen vanden leuendẽ lijue ter doot ghebrocht te sijne met ten sweerde/ ende sijn hooft te stellene vp eenen glaupe schacht vp die Ghendt poorte/twelcke also ghebuerde/maer noch had hy gracie/wãt naer taduijs vã sõmege indiscrete persoonen soudemene ghequaertiert hebbẽ/ maer sijn geheel lichame sonder thooft was begrauen in onser vrauwen kercke/ in sijn capelle die hy daer selue hadde ghedaen maken.

Item voort vp den xxiij. sten dach van Maerte/so haddẽ vernomen die heeren van Ghendt/soe dedent oock onse ghedeputeirde vander stede vã Brugghe/ hoe dat mijn here vã Isselsteyn ende die Graue van Zoorne quamen vã Antwerpen met vier duysent mannen/ te wetene drie hondert peerdẽ/ ende die reste waren alle voetknechten/die welcke peerden men seyde dat sy alle trocken te Hulst waert/ ende dat die voetknechten quamẽ ten Damme waert/ ende warẽ gheordonneirt õme den Damme eñ Middelburch in te nemene. Ende dat ghedaẽ sijnde/wilden ende meenden wel den Coninck met foortsen ende met crachte van Brugghe te ghecrijghene. Daer omme dat die van Ghendt ende onse ghedeputeirde screuẽ aen ons/ende baden dat wi scherp toe sien souden int bewaren vanden Roomschen Coninck/ want daer souden corts cõmen so si vernomen hadden drie duysent Ruyters ter sluys/ dye welcke voorß Ruyters quamẽ om ons te verderuen ende te cranckene/in dyen si consten of mochten in eenegher wijs.

Itẽ vp den.xxvi.stẽ dach vã Maerte/ so ordonneirde het commuyn van Brugghe duysent mannẽ dye welcke souden huyt trecken in onse Casselrye. Te wetene tot den ghenen die by ons nyet ter marckt ghecommen en waren/ õme hem lieden te vraghene wat wy aen hem lieden hadden/ ende oock õme te vernieuwen haerlieder wetten huyter name vandẽ edelen Hertoge Phelips onsen natuerlicken heere ende Prinche. Ende dye van Brugghe vernamen als dat die selue Casselrye eeneghe ghedeputeirde ghesonden hadden te Ghendt aen den Raet/õme al daer mede te sluytene al dieser ghedaen soude worden/huyte ghedaen Duynkercke ende Greuelinghe. Maer si lieten wel weten dat sy vroom ghenouch warẽ õme datte te houdene/ ende dat si nyemẽt in laten en souden binnen harer steden/ noch vrient noch viant voor dat si andere antwoorde haddẽ vander vergaderinghe vãder stede van Ghendt/ maer wilden leuẽ ende steruen met onsen gheduchten here ende Prinche den edelen Hertoghe Phelips. Aldus so wast dat dese duysent mannen diere gheordõneirt waren nieuwers en ghinghen/ maer bleuen thuys. Ende vp den seluen.xxvi. sten dach van Maerte/ was binnen der stede vã Brugghe ter hallen huyt gheroupen/soe wie dat mijn here van Meerwede ghecrijghen conste/ omme dat dye voorseyde here viel partye vanden lande/soude daer voren hebben

hondert pondē gr/in dien hi hem leuerde/ het ware leuende of doot. En in der ghelijc ke Phelips van hondekin ooc vp hondert pondē grootē/ so wie hem leuerde in handen weder leuende of doot.

Item vp den.xxvij.

sten dach van Maerte des nachts/ so quā eenen roup vp die marct/ als dat mijn here van Isselsteyn en dye Marcgraue van Antwerpen ghecōmen waren ter Sluys en wilden cōmen ten Damme/ ende tsegghen was dat sy vp quamen ten Azegate. En daer ōme vergaderde tcōmuyn al vp die marckt/ ōme eenich volck te seyndene om den Dāme te sercoursene/ ende grote engienen waren toe bereet ghemaeckt/ maer daer waren eerst huyt Brugge ghe sondē diueersche acouters om daer of dye waerheyt te vernemene/ wanter tvolc in Brugghe seere mede beroert was. Maer die voorš acouters wederkeerende/ beuon den dattet al lueghene was. Maer men sandt ten Damme noch.xl.ghesellen/om dat si te bet bewaert soudē sijn/maer men seyde te Brugghe datter eeneghe waren binnē der stede die dat voort ghestelt hadden/ ōme dieswille dat die duysent mannē diere gheordōneirt warē/ nieuwers gaen en souden/ alsoo si ooc en deden/ maer bleuen gheordōneirt tot der tijt dat die dachuaert vā Ghendt ghescheeden soude wesen/ ōme dan als voren al tselue te doene.

Item vp den.xxvi.

sten dach van Maerte/ soe was by aduijse eenen subtijlen raet gheuonden ende maniere/ als dat tvolck vander marckt ghegaen soude hebben met haren tenten ende pauwelioenen elc in tsijne/ ende men soude hem lieden besorghen/ van aldies hem lieden soude behouuen ofte orborlic wesen mochte/ ende der stede ende ooc den lande. Vanden welcken sy als doe te vreden waren/ ende seydē tslot te sluytene des ander daechs den.xxvij.sten dach in Maerte. En dit ghehoort vp den seluen dach/ so vergaderden dye.xvij.neeringhē in die halle vp taduijs als voren. Ende hem lieden nochtedat taduijs nyet goet en was/ metsgaders dat sy hare beseghelthede noch nyet en hadden/ dye welcke nyet te ghecrijghene en was/ ten ware dat dye dachuaert te Ghendt ghedaen ware ende ooc te Bruessele/ daer si van Ghendt ghelept was. En ooc ōme dye brieuen aengaende tledt van den Vryen/ dye welcke brieuen waren te Remerswale in Zeelant/ in een kiste/ daer seuen kistkins inne ghesloten waren/ elc met sonderlinghe slotelen/ welcke slotelen hadden in haer handen dese naeruolghende. Te wetene mijn here Willem vā Gryspeere ende mijn heere van Poucke. Ende die selue kiste dede Pieter lanthals voerē in Zeelant te Remerswale/ alsoo saen als hy beuoelde dat tvolck wat wederspoirich begonste te wordene yeghen dye groote heesschen die hy hem lieden daghelicx voren leyde/ omme dat die selue kiste onghereet soude sijn ende quaet om vinden/ ende die selue verbanden niet te [illegible] te brijnghene/ als aēgaende het let vandē Vryen ende vele meer andere saken/ soe wast dat mijn heere van Remerswale dē.xxvij.stē dach van Maerte begheerde ende voortstelde/ aenghesien dat hi sach dat die.xvij. neeringhen vergadert waren en vander marct niet scheeden en wilden/ en vp dien dach dedemen een messe vanden heleghē gheeste/ want dye heeren meenden dat sy dien dach vander marct ghegaen souden hebben/ maer sy seyden dat si huyter wapene noch vander marct niet gaen en souden om ten laetstē man te waghene/ voor ander stont dat si hadden die selue brieuen en al haerlieder rechten en saken al claer. Ende dit mijn here van Remerswale verstaende/ sandt terstont den Schouteetene meer Pieter mattyneye aen dye.xvij.neeringhen/ vraghende of si mijn heere van Remerswale wilden latē trecken ōme die selue brieuē met sekere en boorchtocht binnen der stede van Brugghe/ hy soudse vp sijnen plucht seynden tot Oostende. Ende wildē si dat niet doen/ als dat si soudē seynden mannē huyten neghē leden vp haerlieder plucht/ hy soude die selue diligencie doen die hy nemmermeer en soude connē en moghen dat sijse ghecrijghen souden/

ende hy daer mede ontlast wesende. Ende aldus daer noch wesende/ quamen ghedeputeirde vanden Ypren / ende bedancten seere die.xvij. neeringhen van haerlieder bystant ende besorchsaemheyt dye si ghedaen hadden/ ende seyden dat si wel versekert waren ende wel te vreden ōme vāder marct te gane met die van Brugghe. Doe vraechden wi van Brugghe of sy borghe wilden blijuen voor mijn heere van Remerswale/ ende meer andere heren. Ende si seyden neen. Doen ghinc men vraghen het ghemeene peuple vanden Ypren of si te vreden waren/ maer si seyden neens/ eñ badē om bystant aen ons ghemeente vāder stede vā Brugghe om die doot die god starf/ het welcke wi hem lieden beloofden te doene/ ōme dat sy ghe obegiert hadden. Doen antwoorden wy wedere den heere van Remerswale als dat wijer selue ōme trecken soudē/ maer dat hi diligencie doen soude dat wijse ghecrijghen mochten binnen.v.daghen vp sijn hooft te verliesene/ twelc hi aen nam daer inne tbeste te doene Ende hi was weder vp dye halle gheleet gheuanghen/ tot dattet ghebuert soude wesen. Ende terstont warē gheordōneirt ghedeputeirde vander stede van Brugge datmen trecken soude ter Sluys bi mijn heere van Santrein/ twelc also ghedaen was. Ende binnen der stede vander sluys commende/ waren seere willecōme/ ende van mijn heere van Santrein seere blijdelick ontfanghē/ die hē lieden dede bereedē een costelic bancket. Ende daer vraechde myn here vā Santrein hem lieden/ waer omme dat si den Roomschen coninck soe vaste hilden/ ende seyde hem lieden dattet niet wel ghedaen en was/ aenghesien sijn grote edelheyt. Ende badt hem lieden dat si hem wilden laten gaen achter die strate wel verwaert sijnde daert hem gheliefde/ ende hē dochte dat datte best ghedaen soude wesen/ ten orbore ende profijte vāder stede van Brugghe / ofte waert sake dattet nyet en ghebuerde binnen.vi.daghē daer naer/ het soude ons berauwen / maer dyt doende soude altoos ons vrient wesen/ eñ voor ons bereet totter doot toe. Ende ons ghedeputeirde quamen vander Sluys den achtentwintichsten dach vā Maerte/ ende brochten ons die antwoorde te Brugghe/ ende daer of veraduerteirt wesende/ was ghesloten dat den Roomschē coninc binnen der stede vā Brugghe soude wandelē/ ende gaen daert hem beliefde wel bewaert sijnde / maer het en ghebuerde soe niet. Ende dat was ghelaten huyt vreesen of hem eeneghe quade bouuen eenich hinder of leet mochten ghedaen hebben in sijnen edelen persoon.

¶ Ende vp den.xxvij.sten dach van Maerte/ so sloten dye hooftmannen ende dye seuenthien neeringhē/ ende die vier neeringhen / met alle den anderen Dekens dye ter marckt stonden / dat sy malcanderen bystaen souden totter doot / ende vander marct niet te scheedene ten ware dat si alle hare saken wel ende ghetrauwelicke vaste ghesloten ende beseghelt hadden. Eñ ordonneirden van diere tijt voort haerlieder wake in vieren / omme datmen soude die andere daghen diens wake dat niet en ware soude moghen wercken. Ende dat ōme ontlast te sijne vander roupinghe eñ trijsschinge vandē schamelen volcke / het welcke was gheordonneirt vp den.xxix.sten dach van Maerte.

Item vp dē.xxviii. sten dach van Maerte/ so quam binnē der stede van Brugghe een Messagier vāder stede van Mechelen / dye welcke brochte eenen brief/ als dat si hadden verstaen dat die van Ghendt ghecommunikiert warē metten Fransoysen/ ende dat si ghesloten haddē te leuerene den Roomschen coninc inden handen vanden Coninck vā Vranckerijcke leuende of doot. Eñ die vā Mechelen baden den lieden van Brugghe seere vriendelick dat si goede wake wilden houden ende scherp toe sien om dē Roomschē Coninck wel te bewarene/ want dē edelen Hertoghe Phelips ende sijnen staet hadden wel vernomen dat den Roomsche coninck sijnen vadere wel ende eerlick was ghelogiert / maer badt ende dede bidden datmen sijnen vadere soude willen laten gaen achter straten alsoot wel behoorde/

midts goeder bewaernesse daer of nemen de/ want hi wel verstaen heift/ ende wi me de dat si hem niet ghearresteirt en hebben dan teender goeder waer omme/ ende dat ōme dat si saghen dat die landen ende ste den van onsen gheduchten ende natuerlic ken heere den edelen Hertoghe Phelips alle bijstier ende tachter wierdē bydē qua den eñ valschē Rade die die Roomsche Co ninck sijnen vadere gheloofde/ ende by hē hadde / ende langhe ghehadt hadde van eeneghe quaetwillende/ also wel van bin nen den landē als van buyten / maer ba den die van Mechelen noch als voren dat wy wel toe sien wilden/ want sy hoepten dat noch al goet worden soude byder gra cien gods / ende baden ōme corte antwoor de op die voornomde sticken/ twelcke ghe daen was in deser manieren hier naer vol ghende.

Vriendelike groete

nesse aen dē Hertoghe Phelips onsen na tuerlicken here ende Prinche/ ende aen al le den heeren Burchmeesters/ Schepenē ende Raet/ ende aen allen inghesetene sijn der stede van Mechelen. Voort hoe dat sy vry ende wel gherust mochten wesen/ als dat den Roomschē Coninc niet messchien en soude binnen onser stede vā Brugghe. Ende in dyen yement ter contrarie soude willen voortstellen / wie of vā wat natien dat hi ware/ souden dat keeren ende belet ten met onsen bloede/ ende lieuer ons leuē daer voren laten / want hy vader es van onsen gheduchtē ende natuerlicken heere ende Prinche den edelen Hertoghe Phe lips/ daer voren dat wi hem houden/ ende wes wy doen dat en doen wi niet om ons singulier profijt/ maer wi souden gheerne sien den orboor ende profijt van onsen erf achteghen heere ende Prinche den edelen Hertoghe Phelips / ende van sijnen lan de ende goede steden/ dat kenne god die bi hem ende by hu lieden blijue in siele ende in lijue.

Item voort by den

xxix. sten dach van Maerte/ so waren bin nen der stede vander Sluys ghecommen mijn heere van Isselsteyn ende dye Marc graue van Antwerpen/ ende meer andere bi mijn here van Saintrein/ ende vonden in harē Raet als dat sy twatere ter Sluys stakijtsen souden ende ketenen/ twelck al so ghedaen was ten dertichsten dach van Maerte/ ōme datter gheene schepen passe ren en souden van buyten noch van bin nen. Eñ achteruolghende den dertichsten dach vā Maerte/ so sonden dye vā ghendt twee coppen / deene in walsche/ ende dan dere in Vlaemsche/ daer of dat si den prin cepalen brief hadden ghenomē eenē Mes sagier vandē Roomschen Coninc/ al daer in stont ghescreuen aen haren Capiteyn vander orloghe/ aldus inhoudende. Siet wel toe aen die vergaderinghe van die vā Ghendt/ want si besich sijn om een gene rale paeys te makene met hu liedē/ maer wedersteket so datter niet of en cōme/ aen ghesien dat ick ghearresteirt ben. Ende voort steict alōme tvier inne/ ende hout se cretelick huwē eedt. Ende pijnt te gheerij ghene een saufconduyt van thien daghē om dertich mannen. Ende binnē dier tijt soe comt binnen der stede van Brugghe/ ende pijnt mi te gheerijghene huyt der ste de/ want men my nyet seer sonderlinghe nauwe en bewaert/ ende steket tvier dā al ōme / ende vanckse alle ionghe ende oudt/ eñ doetse alle te nieuten. Vanden welcken men den Roomschen Coninck ghinc vra ghen oft hy dese brieuen aldus ghescreuē hadde ende ghesonden / wāt daer en stont niements name inne vermont. Doen sey de die Roomsche Coninck ende swoer by sijnder edelheyt eñ by sijnder doot dat hyt noeyt ghescreuē en hadde / noch ghedaen scrijuen/ of ghepeinst en hadde sulcke brie uen te scrijuene/ of yement te doen scrijue ne/ ofte te seyndene. Ende hi seyde oock tot hem lieden/ eest datment aen my beuint ic wil mijn lijf verbueren/ ende begheere dat men mi den hals of slae / ick salt hu lieden gheerne vergheuen. Doen seyden die vā Ghendt die daer als doe binnen der stede van Brugghe waren/ als dat die Coninc wilde doen vernemē naer den scrijuer vā desen/ ende wilden datmē ter hallen huyt

een ghebodt doen soude/ eñ gheuent den ghemeente te kennene alsoot gheschiede. Maer daer naer soe vergaderden Hooftmannen ende Dekenẽ met die vã ghendt/ seggende dat si in alder manierẽ begheerden te siene den principalen briefende sijn hanteeken daervp/alsoo si seyden dat den brief in hilt/ õme al welcken brief dye van Ghendt sonden subijt te Ghendt. Ende vp den.xxx. sten dach van Maerte/ inden vooravent so ghinghẽ die ghedeputeirde vanden drie leden slandts/metsgaders die ix.sware Dekens van Brugghe bydẽ coninck/ õme hem te tooghene die warachticheyt vanden seluen brieue/ wãt hijse seluе gheteekent hadde met sijnder handt. Twelcke hi daer als doe kende dattet allso was/eñ van meer ander brieuen.Eñ sonderlinghe wistmen wel dat hy eenen brief ghesonden hadde eer hi vp Cranenburch ghebrocht was/als dat alle dye garnisoenen nyet doen en souden noch houden en souden vã alle dye brieuen die hy seynden soude/wãt hijt al bi bedwange soude moeten doen/als van sijnen sone te bringhene of te seyndene/ ofte om hem lieden te doen lichtene huyt eeneghe stedẽ/maer dat sijt altijt vroom ende sterck souden houdẽ yeghens alle manne wie dattet ware.Ende dien seluen dach was ghesondẽ eenẽ brief vanden capiteyn van Ghendt/die welcke lach Teeclo õme te weerene die vã Hulst/ die welcke meenden te cõmene roouen tot voor Brugghe of in tbrugsche quaertier/ ende hi ontboot die van Brugghe of hem lieden yet gheliefde/hy was voor hem lieden bereet/ waer of dat hy seere bedanckt was.Eñ men screef hẽ lieden weder ouere dat si ons van Brugghe altijt souden latẽ weten waer dat si laghen/ õme hem liedẽ altijt bystant te doene/in dien dat noot ware/ want wi van Brugghe daer toe bereet warẽ altijt alst hẽ lieden gheliefde. Voort so quammer vp den seluen dach eenẽ brief vander Sluys/ghesonden van mijn here van Santrain/hoe dat hy ons seere dede groetẽ/ende dat wi altijt wilden wel doen ende ons seluen helpen/want hi ons niet ghehelpen en conste/aenghesien dat het vyer te seere ghesprooct was/ende te varre ghecõmen/maer soude altoos sijn huyterste beste doen vã dat hi soude connen eñ moghen/aenghesien onsen goeden wille ende rechtueerdichede dye wi sochtẽ/ende als noch soucken.

Item vp den.xxx.stẽ vã Maerte/ ontrent dẽ.xij.huerẽ inder nacht so quam een twist tusschen den.xvij neeringhen ende der poorterye/ende dyt was die waer õme dat die vander poorterye hadden gheleyt den standaert vander poorterye eñ alle die pingioenen tusschen die rebben van hueren logijste/ ende sy en dedẽ niet waken dan die schamele haghepoorters.Eñ Joos Centurioen als hooftman vander gheheelder poorterye/daer õme dat dye.xvij.neeringhen seyden dat men dye clocke aen een boort slaen soude/ ende datmense alle doot slaen soude õme dat si hem tstick so cleene aentrockẽ/ waer õme die voornomde Joos Centurioen hẽ lieden so vriendelick toe sprack/ende badt õme die doot die god starf dat si met redelicke woorden wilden te wercke gaen/ hy soude hem lieden bystant doen om te hebbene een trompet/ eñ metten seluen trompette hẽ lieden doen aduerteren die in ghebreke warẽ.Ende beloofde daer inne sulcke prouisie te doene/datter gheen ghebrec meer en soude wesen by hem lieden alsoo hi oock dede/ende daer mede bleuen si ghe rust. Maer seyden indient meer ghebuerde si soudense dootslaen vp haerlieder bedde.Eñ begheerden als doe oock te wetene waer die brieuẽ so lange bleuẽ/daer õme datmen ghesonden hadde te Remerswale/ dat si te dier tijt noch nyet ghecommen en waren.Ende datmer niet en stelde prouisie offer eenich allaerme ofte twist quame/waer dat elck soude gaen ofte loopen in sijn plecke ofte plaetse ten sijne/ dat wy nyet al ouer hoop loopen en soudẽ sonder maniere ofte ordonnancie. Ende dyt was aldus gheordonneirt vp den eersten dach van April.

Voort vp den.v.stẽ dach van April/ soe waren eeneghen ghe-

deputeirde vander stede van Ghendt ghecomē met een voor aduijs / te wetene om den Roomschen Coninck te bewarene/ eñ om hem dienaers ende officiers te stellene ende sijne bewaerders van hem te absenteirene. Eñ es te wetene dat die vā ghendt gheordonneirt hadden als Schinckere te sijne vanden Coninck dye ionghe Jan de Kept/ende meer andere die hem ghedient souden hebbē. Maer dye vander stede vā Brugghe antwoordē als dat die entreprijse hem lieden niet soe naer aen en ghinck/ maer behoorden dye van Brugghe daer of die voorhant te hebbene ōme doordonnancie te stellene. Maer seydē die vā brugghe / als dat die van Ghendt seynden souden vier edele mannen byden Roomschē Coninck/maer in dien si hem nyet aen en stonden / dat si andere seynden souden/vp en dyen dat den Coninck beuinden conste dat sy metten Fransoysen hem contrarie gheweist hadden. Ende in sghelijcx viere vāder stede van Brugghe/ ende viere van Ipre. Ende dat die coninck behouden soude sijnē Prouuere/ ende sijnen schenckere ende een groot heere/ende sijnē cock/ ende sijnen backere/ende sijnen scheppere. Eñ die wake souden verwarē die neghen swa re Dekens vander stede vā Brugghe met den anderen Dekens ende cōmuyne. Eñ als doe deidemē een ghebodt dat nyemēt gheene spijse verquisten en soude vp grote boete/ende dat alle die haghepoorters souden cōmen houden haerlieder Natael te Brugghe/ten minsten twee daghē in dye Paesschedaghē/vp die verbuerte vā haer lieder poorterschip.

Item voort vp den

tweesten dach van April dedemen een ghebodt ter hallen huyt/ dat alle die poorters die waren buytē ofte absent der stede / dat si binnen den derden daghe in die stede cōmen souden/vp die verbuerte vā hondert pont groote/ende bouen dien noch ghecorrigiert te sijne alsoo dat behooren soude. Ende dat alle dye haghepoorters binnen cōmen souden wel ghewapent ende voorsien/so sy lieden haerlieder lijf auentueren wilden. Eñ vp den seluen dach was tvolc ghestelt in ordonnancie/ soe dat elck wiste waer hi gaen soude in diender pet te doene quame / ende dat noot ware / ende dat by Dyseniers.

¶ Item was oock vp den seluen tijt verbodē dat gheene meysens haerlieder bouuerye houden en souden vp dye marckt/ noch oock onder die Crane/ noch oocnieuwers byder strate / vp dye verbuerte van haerlieder opperste cleet/ beede man ende wijf.

Item noch vp dē .ij.

sten dach van April/soe quam me vrauwe vā Remerswale binnen der stede vā Brugghe/ende brochte het coffer metten brieuē dye welcke men las vp den vierden dach van April vp die marct voor al tghemeente. Maer eermen die brieuen las/ so deidemen een ghebodt/als datmen tusschen der stede van Brugghe ende den Dāme gheene schepen en soude laten ligghen in dye Reye/si en souden sauents binnen der stede van Brugghe of binnen den Damme ghebrocht worden vp groote correctie/die daer of in ghebreke ware. Ende terstont daer naer so ghinck men lesen die brieuen vanden Preuilegien vanden Vrpen/ende die nyeuwe onlancx ghemaeckt/als dat si souden wesen een ledt/dye welcke brieuen terstont ghecasseirt ende te nyeuten warē ghedaen vp dye marct vp het schauot/ten by sijne ende aensiene van elcken dye ter marct waren.

¶ Voort vp den seluen tweesten dach van April soe hoordemen segghen datter bouuen waren buyten der stede vā Brugghe/ ten huysekinne vā Cornelis/twelcke stont byder panne/die welcke voorß bouuen dē volcke groote foortse ende ouerlast deden. Ende men ghinck daer/ ende dye bouuen waren som gheuanghen ten voorseyden huyseken / visschende in dye walgracht/ omme also haerlieder bouuerye te bedeckene/ende waren dite vrye scheppers van Brugghe ende een knape/ende warē ghebrocht binnen der stede van Brugghe vp den steen.

Itē was gheordon
neirt dē.v.stē dach in April byder Wet eñ
dekenē/als datmē doē soude een ōmevrach
om vāder marct te cōmene/ eñ te treckene
met vriendelichept in paepse eñ accoorde
met eenē ghemeenē vopse/midts sekerhe
de vā haerlieder verbant/daermē vorghe
vorē stellē soude/ aēgaende haerlieder poin
ten eñ previlegien. Ende desen ōmevrach
was ghedaen vp die halle/ sachternoens
ten twee huerē. Eñ doe ghinghen si oock
te Rade als aengaende den coninc/ wie bi
hem wesen soude ende hem bewaren. Eñ
dye mare ghinc als dat Jan de kepts sone
soude wesen schinckere vandē coninc. Eñ
de selue Jan de kept hadde te vorē ghesept
dat hi wel wilde dat die coninck doot wa-
re. Ende ōme dieswille/ende meer andere
causen/ende om dat die van Ghendt naer
haerlieder ordonnancie cocx ende knapē
brochten ōme den coninck te dienene met
hem lieden van Ghendt/so wilde het com
mupn van Brugghe mettē pingioene in-
den burch loopen/ōme alle den hoop doot
te slane die van Ghendt ghecōmen warē
om den voorš dienst te doene vanden Co-
ninck/ want dye van Brugghe en wilden
den coninck die cleenichept niet doen/ hoe
wel dat hijt hē lieden niet en betraude.&c.
Maer den Raet wort verandert by eene-
ghe wijse mannē vanden.xvij.neeringhē
datmen soude nemen viere edele mannen
vā Ghendt/eñ insghelijcx viere vā Brug-
ghe/ende viere van Ipre/ ende noch viere
notabele vander stede van Brugghe. Eñ
oock dat die wake soude ghehouden wor
den vā inboorlinghē vander stede vā Brug
ghe/ende van anders gheene/wāt dye vā
Ghendt maecten te seere den meestere cō
trarie den coninck ende te sijnen ongherie
ve. Ende men vraechde den coninck/offer
yemant ware vander oordonnancie van
sijnen dienste die hem mesliefde/men soud
se veranderē/eñ nyeuwe in hare stede stel-
len/in dien datter yemēt ware die yegens
hē gheweist hadde ofte hem yet mesdaen
hadde in eenighē sticken/ende aldus wor-
det ghesloten metsgaders dat die Coninc
wel te vreden was/met die ghene die bi hē
waren. Ende aldus bydē accoorde vandē
drie leden slandts van Vlaendren/soe ghe
buerdet dat si met grooter minsamichept
ende ghenouchten binnē den seluē auen-
de trocken ende schieden vander marckt/
elck in tsijne. Eñ eer si vander marct schie
den/ so braken si den pijnbanc ende tscauot
eñ tparck/eñ brochten thout al ouer hoop
eñ maecten daer of een schoon vier. Ende
men dede die stadt speelliedē spelen vp die
halle van groter blijschepen dat si so min
lick eñ paepsuelic vander marct schieden
Eñ dit vertrecken vāder marct met toort-
sen eñ met vierpannen gheduerde van sa
uents ontrent den.vij.huerē tot dē.xi.hue
ren inden nacht. Eñ dye.xvij.neeringhen
vergaderden ten Fremenueren indē pant
in eenen ronden rinck/ende bedanctē daer
malcanderen/eñ swoeren deene den ande
ren ghetrauwe te sijne ende bystāt te doe-
ne/waert datmen tcōmupn gheen ghelijc
en dede alsoot belooft was/dat si met mal
canderen weder ter marct souden cōmen/
sonder delaygierē. Eñ in sghelijcx so had-
den alle dye andere ambochten eñ neerin-
ghen malcanderen belooft. Eñ dit of ghe-
scheeden vander marct ghebuerde vp den
paeschauent / ende hadden daer ghestaen
van onser vrauwen auent te Lichtmesse/
den eerstē dach vā Sporcle / welcke was
wel.ix.weken of meer/tot den paeschauēt
als voorš es. Anno. M.iiij.c eñ.lxxxviij.

Item voort soe scre-
uen die vā Ghendt eenen brief aen dye vā
Brugghe/te wetene aen den here eñ wet/
hoe dat si begheerden dat wy vā Brugge
ons verbinden wildē/te wetene in alle die
sticken die ghescheit ofte ghescien soudē
moghen / daer ghelijc last in te draghene/
ende dat die twee ledē ne gheen paeys ma
ken en souden noch slupten en souden/ten
ware dat die derde accoordeirde. Daer vp
die heren ende tcōmupn antwoorden/als
dat si datte in gheender manieren consen
teren en wildē/wāt als die twee ledē eens
waren ende van goeden accoorde/dat dye
derde soude behoorē te volghen naer donte

costume. Eñ dit ghebuerde den .xviij. sten dach vã April. Maer den .xxvij. sten dach van April / so ghebuerdet dat Phelips vã Rauestein reedt alle dye Casselrye vandẽ west quaertiere duere / õme te accorderene met hem liedẽ / daer si als doe wel mede te vreden waren. Eñ aldus besich wesende / so quã Salisaert vã Denremonde / eñ quã met schepen ten Hasegarse vp / eñ mẽ seyde dat hi quã om dye stede vanden Dãme in te nemene / twelcke nyet en ghebuerde / maer vertrack vã daer te Meunicree / eñ roofde daer ende vinck alle die liedẽ die hy ghecrijghẽ conste / eñ voer mettẽ buutijne voor by de Sluys / eñ track alsoo weder vã daer hi quã. Eñ dit ghebuerde oocdẽ .xxij. sten dach vã April / want men conste dẽ capiteyn vanden Dãme niet gheuinden om een course vp hem lieden te doene / eñ was doe capiteyn vanden Dãme mijn heere Jacob die voocht. Voort so quã wedere mijn here Phelips van Rauesteyn / passerende voor by Blanckeberghe / daer hi seyde dat si hẽ vromelick houden eñ hebben souden huyter name vanden hertoghe Phelips eñ sijnen vadere.

Item mer Phelips

aldus weder õme cõmen sijnde binnẽ der Sluys vp den .xxiij. sten dach vã April / soe vant hy daer sijnen vadere mijn here van Rauesteyn / eñ mijn here vã Beuere / ende meer andere heren. Welcke voorẽ heeren begheerdẽ te Brugghe te treckene õme te helpene den paeys te makene / het welcke also ghebuerde met meer andere redenẽ. Eñ si quamen te Brugghe vp den .xxv. stẽ dach van April / daer si cõmunikierdẽ met ten Roomschẽ coninc / ende daer naer met den heeren vander stede / met vele sonderlinghe talen ende antwoorde. Ende aldus wesende te Brugghe / so quã die mare als dat mijn here van Meerwede wilde commẽ om te beroouene Blanckeberghe / eñ ooc den Damme haddy ghecconnen / also was haerlieder segghen / ende quam met drie hondert peerden ende met twee hondert voetknechten. Eñ alsmẽ dat verhoorde / so stack men den dijck ten Dãme inne den .xxv. stẽ dach vã April aen beeden sijdẽ / so dat si dẽ Dãme niet berijdẽ en mochtẽ / so dat dit ghedaẽ sijnde mijn here vã Meerwede niet en quã / maer bleef daer hi was.

Item voort vp den

xxviij. sten dach van April / so hilden die heren te Ghendt Raet tot den .ix. hueren inden auent / so dat die gracie Gods daer in wrochte / dat si vaccoordeirden in een minsamicheyt te gadere / soe dat si sloten te nemene .xij. mannẽ vander eender sijde ende xij. mannen vander andere sijde / die welcke souden alligieren ende paeysieren alle die sticken die den lande aen ghinghẽ / den welcken paeys sy apointieren souden / eñ niet daer of scheedẽ voor dat sijt teenẽ goeden paeyse eñ accoorde ghebrocht souden hebben. Eñ dit souden si eerst vertooghen eñ te kennen gheuẽ den heren vandẽ bloede / hẽ liedẽ biddende dat si ten sluytene vã desen souden willen cõmen binnen der stede van Ghendt. Eñ dyt was te Brugghe ter hallen huyt gheroupen / ende was ooc met eenen ghebodẽ eene deuote processye generale om te biddene den almueghenden god / dat hem ghelieuẽ soude sijne gracie daer inne te seyndene dattet voortganc hebbẽ mochte / õme tot eenen goedẽ paepse te cõmene.

Item den laetsten

dach van April / so quamen binnen der stede vã Brugghe twee Capiteynẽ vã Hulst die welcke quamen met saufconduyt vãder stede vã Brugghe. Ende binnẽ Brugghe sijnde ende ghesprokẽ hebbende met den Roomschen coninc / ende met mijn here van Rauesteyn / ende met mijn here vã Beuere / ende oock metter wet eñ met den Dekenen van Brugghe. Eñ den seluẽ Capiteynen was logijs bewesen inden vlieghenden hert / maer si deden ter contrarie als openbaer bleec. Ende ter cause vã dien so warẽ si gheaenuaert eñ ghelept vp sinte Kathelijne poorte / ende ten vops ghinc ouer al als datmẽ se ghehoudẽ soude hebben in onse stede eñ niet laten gaen. Maer daer was anderẽ Raet vp ghehõuden / eñ

het was geconsidereirt dattet niet wel ghe daen en hadde gheweist / een saufcondupt te gheuene eñ dat te wederroupene/want wi vā Brugge en souden nyeuwers hebben moghen treckē / men soude ons vanghen ende van ghelijcken doen / aldus so bleef haerlieder saufcondupt vā weerden Eñ si vertrocken vp den eersten dach van Meye/eñ si beloofden ooc theste daer inne te doene / dat het volc van wapenē gheen quaet doen en soude/ twelcke al ter contrarie ghesciede/wāt si verbarnden dach eñ nacht alle die huysen eñ dorpē daer si quamen/eñ sonderlinghe wel deene helft van Eeclo eñ gheheel Heyle / eñ meer andere dorpen ende passaedgien.

¶Achteruolghende vp dē.ij.sten dach vā Meye/so waren die.xvij.neeringhen ende alle dandere ambachtē sprekende te gadere/eñ veraccoordeirden so dat si weder ter marct quamē met huerē standaerdē ende pingioenē met eendrachtichedē/eñ seydē dat si ghemeenlic paeps wildē hebben eñ een eynde vander orloghe diere was/ende noch gheschepē was meerder te sijne/ aēghesien den grooten quets ende verdriet dat voor ooghen was. Ende voort vp den seluen.ij.sten dach van Meye/ so quamen xvi.mannen te peerde ontrent den vossesteerte buyten Brugghe vp den wech vā Male. Eñ als doe veruoorderden hē huyt te loopene Anthonis kaerle/Dekenen vā den schilders / Ghelein dye wintere ende meer andere tot.xiiij.personē toe/ die welcke worden terstont alle omreden vanden voorē peerdevolcke/ ende wierdē alle ghe uanghen / huyte ghedaen den voornomden Anthonis Kaerle Deken vandē schilders/ die welcke met eender lanchie duerreden was/so dat hi daer doot bleef ter stede. Eñ doe was Dekene vanden schilders ghemaect Jacob van Saldere/die welcke daer naer vermoort bleef vp tcasteel van Cocrpe. Eñ al dese gheuanghene waren gherentsoeneirt.ij.c. pondē gr/ waer of dat een vā hem lieden quā om trensoen vp dē derden dach daer naer.

¶Item vp den derden dach vā Meye als costume es / soe was het weerde heleghe bloet seer simpelick ōme ghedreghē met ten kerckelicken persoonē binnen den vesten/eñ die wet/hooftmannen eñ Dekenē volchden der processye / maer si en waren niet nyeuwe ghecleet / noch dambochten en hilden gheenen staet / noch mē drouch gheene keerssen vandē ambochten/ maer si droughē toortsen maer gheen trompetten / noch gheenderhande ghelupt / ende was theleghe bloet also simpelick weder besteit.

Jtem vp den seluen dach quam een mare te Brugghe/als dat te Blanckeberghe met schepen vp ghecōmen waren Ruyters van orloghen / dye daer tlandtsvolc begonsē te roouene/eñ si en mochten vā daer niet weder wech ghe raken / ten soude wel rijsen.xij.hueren inden nacht/want hē liedē twaterē ontuallē was. Eñ mijn here vā Huytkercke sadt vp met al sijn huysghesinne/ eñ mijn here Pieter mettenepe die Scouteetē/eñ voort alle die hē liedē wel wildē/eñ maecten also die maniere of si dat volck souden hebben bespronghē/eñ dye Ambochtē sonden volck mede ende sommeghe artijlgerye om die vianden te helpen weerene / metsgaders den landtslieden int Vrye/ dye oock grote vergaderinghe maecten om tselue volck te helpen tranckene/want sy warē alle int kip hadmense willē beschamē. Eñ dit waren al die ghene die waren vāder cōpaengie vandē Baliu eñ vandē Schouteeten. Eerst Willē Houdmaerc/ Aernekin breydele die Foreestier vā Brugge/Roelāt byese/ Heyne vandē berghe/ Coppin van Cotenghijs/ghesept Coppin indē speghele/eñ noch meer andere wel tot.xl.peerden toe. Eñ vertreckēde huyter stede sachternoēs vp den voorē derdē dach vā Meye als thelich bloet besteit was/ eñ reysdē naer Oudenburch/eñ seydē tot dē ghemeenē volcke die vā haerliedē makaedgie niet en wisten/dat si dat dadē ōme dat die viandē vp hē liedē nyet lettē en soudē/eñ daden twoet volc/dye wel.ij.m. sterc warē eenē contrariē wech trecken. Ende Toudenburch sijnde/ sliepen daer dien nacht / ende smorghens vrouch ten drie hueren waren si in roere.

Eñ mijn heere dye Galiu dede upstaen alle die van sijnder compaengye waren/ende vertrocken met eenē swijghere. Eñ vp dē wech sijnde/hadde noch bi hem die ghijde vā Blanckeberghe/maer den Galiu eñ dē Schouteetene voornomt namen eenē sijt wech / dye liep nae der Kreupoort. Doen vraechden eeneghe vanden vrplatē/waer hy dien wech henen wilde/ ende seydē dat en es onsen wech niet. Doē seyde mijn heere van Huytkercke dat hijt dede ōme dat hem die vianden niet en souden gheware worden. Eñ terstont volchde hē dē Schouteeten Pieter metten eye ende huerlieder medeplegheers/ eñ en rusten niet voor dat si warē ter Kreupoort/huyte ghedaen. iij. Scouters/die saghen wel hoe dat sighevaren hadden ende keerden wedere / eñ eenē Willem vander bongerye clerck vanden Scouteetene. Ende aldus trockē die vianden wech met haren rooue/ ende ons volc keerde weđ thuys/metsgaders dat sighee nen Capiteyn en haddē/noch eenege hoofden met hem lieden / daer sy aen hoofden mochten.

¶ Ende al trocken dese dus wech/ten was gheen wondere want tghemeente groote ruytheden bedreuen vp Pieter metten eye den Schouteetene inden burch / vp dē seluen helich bloetdach sachternoēs als the lich bloet in cōmē was/ eñ braken die roede vanden voorß Schout ende meer ander foortsen. Nota.

Item vp den vier-

den dach van Meye/so quamen die vianden van Hulst ligghen in Ardenburch/eñ quamē van daer een course doen te Brugghe voor die poorte. Ende vp tvelt achter sinte Cruys bi broerkins houe vertoochden si hē seere breet/ ende quamē som ghereden tot byder coren muelene huytē der cruysepoorte. Waer ōme dat dye Ruyters vander stede gram waren datmense nyet huyt laten en wilde/ wāt si hadder gheerne yeghen gaen schermutsen / maer men wildese niet huyt laten/ maer dat dedemē om beters wille/want si sonden Heraultē ende trompetten ter stedewaert in aen die heeren vander stede ende aen tcommuyn/ vraghende of si lieden hem liedē niet gheuen en wilden haren coninc / si soudē dan laten van paeyse spreken/die welcke hem liedē niet ghegheuē noch gheconsenteirt en was/maer vertrockē weder ōme Tardenburch waert/ende ouer die moerbeke brugghe sijnde/ quamen die vandē Damme ende wierpen allomme die brugghen of/so dat si den anderē dach niet weder en keerdē/wāt men verbeyde dye vā ghendt metten fransoysen. Eñ vp den. vi. stē dach vā Meye so quamē die frāsoysen te Brugghe inne met ontrent. C. peerden / eñ waren terstont ghelogiert ten huyse vā mijn heere van Huytkercke/ eñ tot Pieter metteneye/ende tot Willem houdmaerck / eñ in alle die huysen vanden ghenen die met hem lieden huyter stede ghetrockē warē.

Item terstont daer

naer warender gheordōneirt een duysent mannen / ghecleet met peersch ende wit/ ōme te gaene treckene metten volcke van Ghendt ende metten Fransoysen/ ōme te beuechtene die duytschē/ ende ander volc vā wapenen vā sconincx weghe / die welcke alle tquaet daden dat si constē eñ mochten/ende waren huyt om ons te nyeutē te doene. Voort vp dē. vi. stē dach vā Meye/ waren te Brugghe ghevanghē een man eñ sijn wijf / die welcke ghesept eñ versiert hadden / als dat Cornelis van Halewijn ghehadt soude hebbē in sijn huys. xx. ghesellen/ wel versien om een beroerte vp een huere te makene inde stede/het welcke besocht was ende contrarie beuonden. Ende warē daer ōme ghebrocht vp tschauot/eñ men soude den man den hals af ghehauwen hebben / maer hi hadde gracie / ende twijf moeste daer een huere staen vp tscauot / wāt sijt den ghesellen aen ghebrocht hadde/ eñ was ghebannen een iaer huyt den lande van Vlaendren.

¶ Item den. v. stē dach vā Meye/ so sande tgarnisoen van Ardenburch eenen brief aen die van Brugghe/datmen den coninc soude stellen vp sijne vrye voeten/ of si souden tlantal te nieten doen. Eñ wildemen

hem vp sijne vrye voeten stellen/si warē te vreden datmen dan vā paeyse sprake.

Item vp den.vi.stē dach vā Meye.Anno.lxxxviij.soe was ter halle hupt ghelesen eñ te kennē ghegheuē alle die ordōnancie vandē Roomschē coninc hoe dat hy te vreden was in al dat wy begheerden sijnē wille eñ consent daer inne te doene.Eñ dat die heeren vanden bloede vandē graue Phelips sijnen sone hē soudē verwaren eñ regieren tot hy te sijnen iarē ghecōmen ware/ maer eert hier toe cōmē soude moeste hy eerst vp sijne vrye voeten wesen.Maer het gheheele lant hadde ghesloten niet vā hem te scheedene voor ander stont/dat den Roomschen coninc alle sijne garnisoenen soude hebbē ghedaen lichtē/ ten orbore eñ profijte vanden ghemeenen lande.

Item voort so quamen te Brugghe.iij.c mannen vā Ghendt eñ warē Colueueniers/ontrent dē.v.hueren inden auent.Eñ ten.vij.hueren inden auent so dedemē een ghebodt/dat alle die ghesellen van orloghen souden wesen ten viij.huerē vp die marct vp huerlieder lijf/ ōme te treckene daer hem lieden den Capitepn segghē soude/ eñ daer waren oock in ghecōmen ontrent hondert peerdē/ te wetene fransoysen die oock mede in sghelijcx hupt trocken/ maer ons volc track voren/ eñ en ghinghē maer tot Moerbeke brugghe/daer si vonden.vi.acouters vā Ardenburch/ die welcke schotē vp met eenē groten ghelupde/ crijsschende ende roupende al ouer hoop/soe dat ons volc meende dat alle dye Hulstenaers daer gheweist hadden/ eñ keerden wedere metter vytaelgie die si tē Middelburch gheuoert soudē hebben /ende stonden voor dye poorte wel.ij. hueren eer datmense in liet/ daer ōme dat si wel gram waren/ ende quamē so weder in die stede.Ende snuchtens quā den capitepn van Middelburch/ende sijn volc/segghende dat sijt niet langher gheboudē en consten.Eñ sanderdaechs ten een hueren naer die noene/so waren alle die ghesellen van orloghe ghestelt in ordonnancien/ eñ die van Ghendt/ende oor die Fransoysen. Ende was ōme dat si souden trecken naer Middelburch om tcasteel te vitaelgierene ende ontset te doene/maer dye fransoysen trocken weder te Ghendt waert/ōme dat mense so langhe hadde latē staen voor die poorte/daer ōme en wildē si met ons nyet vechten.Ende doe was ons volc ghesonden tsinte Michiels waert/twelc was vā den broo.Ende daer sijnde/hoorden si dye mare van tweē Acouters dye si vinghen/ als dat mer Phelips van Rauestepn hem lieden beuechten soude.Ende terstont ontrent den.viij.huerē indē auent/ die Capitepn eñ dye ghesellen vanden Casteele vā Middelburch lieten dye stede ende tcasteel staen sonder slach of sonder stoot/ eñ doen quā ons volc al vā sinte Michiels weder in Brugghe.Ende den seluē dach was vp die marct ghemaect een galghe ōme daer aen te hanghene die des verdienē souden/ eñ hueren Capitepn nyet en soudē willen obedieren.

Item binnē den seluen daghe ende auent/soe schreef dye Coninck vanden Romepnen eenē brief met sijnē hanteekene/daer aen ghestelt als dat die staten vanden vier landen souden commen ende vergaderen te Brugghe/ hi soude den paeps confirmeren ende beseghelen/ ende al sijne garnisoenen doen lichtē/ ende vertrecken hupten lande.Ende wen hoeptemen dattet al goet gheweist soude hebben/maer die meeninghe eñ die woorden en waren niet van eenen accoorde/als corts daer naer bleeck.xc. ¶Nota.

¶Item vp den.viij.sten dach van Meye/ so waren die voors twee Acouters die ghevanghen warē te Brugghe vp dye marct ghehanghen / eñ warē twee ghesellen vā mijn heere vā hupkercke/ende deen was gheheeten Cornelis eñ dandere was gheheeten Adriaen.

¶Item vp den.viij.sten dach vā Meye/so sprac men weder vanden paepse.Eñ daer waren ghedeputeirde vā Brugghe die te Ghendt laghē ende hadden vulle macht

ende last van onser stede vã Brugge / ōme eenen generalen paeys te makene / waer of dat Joos die deckere ons vpper Burch meester van Brugghe een was / die welcke tusschen Brugghe eñ Ghendt gheuanghen wort met meer andere wethouders vanden garnysoene van Ardenburch / eñ met hem lieden was oot gheuanghē Jan Derwijc. Eñ doe quamen die vandē garnisoene van Ardenburch alle daghe voor die stede / ende vinghen ende vermoorden twolck/eñ men deder gheene weere peghē dat dede tquaet regement vãder stede/hoe wel dat si nochtans garnisoen in hadden Ende hadden doe binnē der stede menich alaerme van quade straetmaren diere da ghelijcx ghesaept wierden / ende men liep dicwijls ter poorte eñ ten mueren om dat mē vreesde dat die viandē onse stede moch ten stelen ofte in nemen by subtijlhedē/eñ dye beroouen / ende daer en was dicwijls nyement.

Item vp den, x, sten

dach van Meye/ so quāmer een alaerme/ ende daer was vele volcx voor dye poorte ontrent den. xi. hueren snoens/ eñ quamē ghereden ende oot met vele voetknechten tot byder poorte. Ende vele cloucke knech ten vander gaedge vander stede / ende oot eeneghe die vander gaedge niet en warē/ veruoorderden hem hupt te loopene peghens den vianden/ende wesende sonder ordonnancie / auentuerden hem seluen te varre hupt huerlieder stercte/so datter wel x. personen vander stede doot bleuen/ende vanden vyanden wasser wel. xij. onder te peerde ende te voet doot ghesc hoten metten engienen vander stede. Eñ dese schermutsinghe gheduerde lange; eñ int wech trecken si roofden wel vier hondert beestē onder coepen eñ peerden/ die si alle met hē lieden dreuē. Eñ daer waren twee mooren int ghesel schap vanden vianden die stakē tvier in die coorne muelene voor die crupspoorte/ eñ in die hupsen daer ontrēt staende. Ende men schoot hupter stede met een serpentijne/met welcker schote den eenen moor doot gheschotē was/ ende meer andere van haren volcke/eñ daer souder wel meer ghebleuen hebben ne hadden ghedaen dye groote boomen dye ontrent der stede stonden. Ende daer ōme was vp ten xi. sten dach van Meye een trompet gheslegħē/ so wie wilde boomē vellen of hupt deluen/men soude hē lieden arbeyts loon gheuen/te wetene tusschen sinte Kathelijnen ende sinte Crups kercke. Eñ vp dē. xi. sten dach van Meye so ontboodt men alle die heren eñ die poorters die hē gheabsenteirt hadden te recht te stane. Ende binnē den seluen daghe quam een tijdinghe vā Ghendt van viere daghē bestant tusschē ons eñ onse vyanden/ende dat den paeys ghenouch gheslotē was/ eñ corts besegelt soude worden/ daer hem volc seere in verblijde. Eñ den. xiij. sten dach van Meye so quamen van Ghendt ghereden dye statē vanden vier landen/te wetene Hollandt/ Zeelandt/Brabandt/ Henegauwe / ende Vlaendren / ōme te accoordeirene metten Coninck/ eñ hem te doene beseghelen den seluen paeys. Ende es oock te wetene dat alle dye heeren vanden lande quamen te Brugghe binnē den seluen auende. Ende binnen den seluen auende so deide mē dye galghe ende tschauot of/ende men ghinck maken inden middele vander marckt een parck / daer inne datmen den paeys vertooghen eñ openbaren soude. Eñ achteruolghende vp dē. xiiij. sten dach vā Meye/ so maecte men inden middele vandē parcke eene grote viercante staedgie / daer mē met eenen steeghere van. viij. trappen vp ghinc/ eñ was bouē ront ōme ghebaelget daer vp datmē tconsilie hilt vandē paeyse openbaer ten aensiene vā elckē. Eñ mijn here vā Rauesteyn dede vp dien seluē dach sijnen eedt Sinte Donaes in dye kercke/ voor den hooghen outaer / als momboor van onsen gheduchtē here den Hertoghe Phelips hupter name vanden lande van Vlaendren/eñ ten profijte vandē Hertoge Phelips voorś. Ende beloude al daer te houdene ende te helpen onderhoudene dē paeys al daer ghemaeckt / met al sijnder macht eñ mueghentheyt. Eñ hi track binnen den seluen daghe naer der Sluys om al daer het garnisoen te doen cesseirene vā

quaet doene. Eñ om dat sijn sone mer Phe
lips van Rauesteyn te Brugghe soude cõ
men/ eñ meer andere heeren dye ter Sluys
warẽ eñ oock Tardenburch/ metsgaders
dat hi tmaeste bloet was vã onsen Prince
eñ goet vriẽt vã onsen lande vã Vlaendrẽ.

Item vp den .xvi.

sten dach van Meye. Anno. M.iiij.c ende lxxxviij. so was gheordõneirt een solempnele processye generale/ in die welcke ghedreghẽ was het weerde helege sacramẽt/ eñ dẽ fiertre vã mijn heere sinte Donaes/ eñ oot tweerde helich cruyce dat rust tonser vrauwen. Ende die processien cõmende vp die marct/ quamẽ metten collegien vp die voorś staedgie/ daer eenen schonen outaer vp ghetẽmert was/ taermẽ theleghe Sacrament/ tweerde helich cruys vp stelde/ ende dẽ fiertre vã sinte Donaes. Doen quã die Roomsche Coninc die vp die voornoene ontsleghẽ was vã alle den letsel eñ bewaringhe vã Cranenburch met sijnen state vp dye voornomde staedgie/ daer hy knyelde voor dẽ voornomdẽ outaer/ daer ṽgheuende alle voorledene saken die gheschiet warẽ/ hoe of in wat manierẽ. Ende daer was dẽ paeys ghemaect in dẽ manieren als ghi hier naer horen sult/ in die presencie vã mijn here dẽ suffragaen vã Doornicke/ eñ meer andere gheestelicke personen. Eñ die Roomsche coninc ghinc metten processien vã daer tot in sinte Donaes kercke/ daer mijn here Phelips oot sijnen eedt dede dẽ paeys tonderhoudene/ welcken eedt hi wel eñ ghetrauwelic hilt/ ende track naer Ghendt met sijnẽ state/ daer hi wel eñ eerlick ontfanghen was. Ende die Roomsche coninc trac byden keyser sijnẽ vadere met sijnẽ state. Eñ dẽ voorś paeys was te Brugghe ter hallen huyt ghepublieert/ hoe wel dat hi niet lange ghehoudẽ en was/ wãt tsanterdaechs daer naer was verbarrent tcasteel vã Male/ eñ meer huysen eñ hofstedẽ daer ontrent/ vanden volcke vanden Roomschen Coninck.

Dyt naervolgende

es tinhoudẽ vãdẽ brief vãdẽ voorś paeyse

Lle dye ghene dye dese presente letterẽ sullen lesen/ sien of hoorẽ lesen/ wy Goosin Abt vã Affelghem/ eñ Marten abt vã sinte Geertins/ Marck Abt vã Grimberghe/ Dieric abt vã Paercke/ Anthonis vã Brabandt Ruddere/ Aernout vã Huerne here vã Brpanẽ/ Willem vander fonteyne here vã Mylain/ Jan vã Gauere/ Pieter van Eerbays/ Jan bernaedge here van Bertke Ruddere/ Daneel bucxhooren Burchmeestere/ Jan pinnock Ruddere/ Michiel abseloens Ruddere/ meester Phelips vã Niele/ pencionaris eñ ghedeputeirde vander stadt vã Lueuene/ Roelant de mol ruddere/ Heyndrick de mol Burchmeestere/ Jan vã Eenliet Ruddere/ Pieter vã Oberghe/ Arent dẽ scapere/ Gheeraert vanden hecke/ pensionaris eñ ghedeputeirde vander stadt vã Bruessele/ Maertin vã roode Symoen vã Gheele/ Gheert van Dõmele/ Pencionaris eñ ghedeputeirde vander stadt vã Shertoghẽ bossche/ Jan vander Cappelle/ ghedeputeirt vander stadt van Thienen/ Heindric huenich/ ghedeputeirt vãder stadt vã Leeuwen/ Wouter steuins/ ghedeputeirt vander stadt vã Nyuele/ representerende alle te samen die drie staten vanden lande van Brabant. Raphael bisschop van Rochense/ Abt van sinte Baefs te Ghendt/ Phelips Abt vã sinte Pieters Gheeraert Abt vã Eenaem/ Willem Abt vã Boudeloo/ Raesse abt vã Dronghene/ Clement Proost van sinte Maertins Yppre/ Pieter bogaert Dekene vã sinte Donaes te Brugghe/ Pieter vanden Houte Proost vã Ronche/ Wouter vãder gracht Ruddere/ Jan van Stauele Ruddere heere van Iseghem/ Colaert van Halewijn Ruddere heere vã Boezijnghen/ Adriaen vander gracht Ruddere/ heere van Cardau/ Cornelis vander barck here vã Moscron/ Jan van Claerhout here vã Pittem Andries vãder woestijne here vã beyselare/ Joos vãder poort here vã Moerselede/ Adriaen Vpleyn here vã Raseghẽ/ Gheeraert van Angherel/ Jan de pick/ Jacob vanden hule/ Pieter Ghijselijns ouerdekene Lieuin de moe Deken vander weuerye. Ghedeputeirde vãder stede vã ghendt

Joos die deckere Burchmeestere/ Jan vã
der lende/ Steuin van gheinst/ Jan bepts
pensionaris. Ghedeputeirde vander stede
vã Brugghe/ Pieter die langhe/ Andries
palijnc/ Jan de coorne. Ghedeputeirde vã
der stede van Ipre/ Hughe gantops/ Jan
de latre/ Jan frãsops. Ghedeputeirde vã-
der stede vã Rijssele/ Ame pinchen/ Jehan
de la vaquerpe. Ghedeputeirde vãder ste
de van Duway/ Arent vã scorelle Rudde-
re/ Jan de wulf Ruddere/ Jã de meere pen
sionaris. Ghedeputeirde vander stede vã
Oudenaerde/ Gheeraert de splijtre/ ghe-
deputeirt vander stede vã Aelst. Eñ meer
andere ghedeputeirde vã diueersche smal
le steden vanden west quaertiere/ al tsamẽ
representerende die drie leden slandts van
Vlaendren/ Willem Abt van Omont/ An
thonis Abt vã bon esperanche/ Michiers
de chaers Ruddere/ heere van Cleerphap
Zebac pieters/ Kerstoffels gautier/ Ser-
uaes wandaert. Ghedeputeirde vã Ber-
ghẽ in Henegauwe/ Anthonis vã cheins
schiltknape/ Thomaes de corouble/ Go-
bert hermp. Ghedeputeirde vander stede
van Valenchienes/ al tsamen represente-
rende die drie staten vanden lande vã He-
negauwe/ Jan Jacobs sone penneman/
hupter name vanden Prelaet vã Middel
burch/ Lodewijc vã praet Rudd' hupter na
me vã mijn here vã Rauestepn/ Daneel vã
Eezeele Ruddere hupter name vã mijn he
re vã Beuere/ Jan vperloos meester Jan
danckaerts sone/ meester Cornelis Hepn
dricx sone. Ghedeputeirde vãder stede vã
Middelborch in Zeelant/ Cornelis wisse
sone/ meester Cornelis boom/ Dieric Cor-
nelis sone/ Claps Jacobs sone. Ghedepu
teirde vã Spericxee/ Jan Diericx sone eñ
Pieter die graue vã Remerswale Pieter
Spmoens sone/ ende Jan Gabriels sone.
Ghedeputeirde vander Goes/ Gupsso
Jans sone/ ende Hepndrick Jans sone.
Ghedeputeirde vander stede vander Tol
len/ al tsamen representerende die drpe sta
ten vanden Graefschepe van Zeelandt/
Jan de lespinc/ Lowijs lodevoet/ eñ Jan so
ligon ghedeputeirde hupter name vandẽ
staten vã Namen Salupt/ hupte dien dat
õme die conseruacie eñ bewaernesse van
alle pollicien gouuernementen ende ghe-
meene profijten/ gheen meerder sake noch
nootsakelicker en es dã paeps vrientscap
eñ eendrachtichede onderlinghe/ die moe-
dere sijn van allen duechdẽ/ ende cause dat
den dienst gods vermeerdert/ den staet vã
den edelen gheeert/ coopmanschepe ghe-
hantiert wort/ eñ tlant gheoeffent in gro-
ter ruste eñ versekerthede. Eñ ter contra-
rie npet so hinderlic noch so preiudiciable
en es den ghemeenẽ profijte ende orbore/
als tweedrachtichede diuisie eñ onghere-
ghelthede/ die welcke moedere sijn vã alle
quaetheden/ ende oorspronc vã allen orlo-
ghen ende gheschillen/ daer mede dat lan
den/ steden/ Prouincien/ eñ Conincrijcken
vallen ende cõmen in groter confusie ende
desolaciẽ/ ende dicwille ghetransporteirt
worden vanden eenen volcke tot dẽ ande-
ren. Eñ het sp allso dat die voorß landẽ vã
heerwaerts ouere/ toebehorende õsen ghe
duchten heere ende prinche den hertoghe
Phelips/ onlãcx ghebrocht sijnde in grotẽ
lasten eñ tweedrachtichedẽ/ so dat iusticie/
paeps/ minne/ ende eendrachtichede/ coop
manschepe ende neeringhe daer hupt ver
iaecht sijn/ eñ verureimt ter groter onghe
nouchte eñ hindere vandẽ ghemeenẽ volc
ke/ eñ ter schade eñ achterdeele van onsen
voorß gheduchten heere/ die welcke noch
onder sijne iaren es/ ende die wi als goede
ghetrauwe ondersaten schuldich sijn ende
behooren te beschuddene/ eñ te bescherme
ne met alle onse crachten eñ machten/ als
daer toe gheobligiert eñ verbondẽ bi allẽ
rechten natuerlicke/ goddelicke/ canonijc-
ke ende ciuyle/ so hebben wi õme die selue
landen weder õme te bringhene in paepse
eñ in rustẽ/ eñ in goed' pollicie/ dpe welcke
palende waren deene aẽ dandere/ eñ eenẽ
heere toebehoorende/ ghemaect/ gheslotẽ
eñ besworen/ eñ beloost/ maken/ sluptẽ/ be
louen eñ sweeren met rijper deliberacie/
auctoritept van onsen natuerlicken Prin
che wetene/ eñ consente vandẽ Roomschẽ
coninck vadere vã onsen natuerlickẽ prin
che/ ende van mijne heren vanden edelen
bloede vãder moederlijcke sijde nv ter tijt
wesende herwaerts ouere/ hier naer ghe
nomt. Te wetene mijn heere Adolf van

Cleuen/here vā Rauesteyn/mer Phelips vā Cleuē sijn sone here vā Wijnghendale/ eñ mer Phelips vā Bourgoengien heere vā Beuerē eñ vāder Vere. Eñ ooc bijden cōsente eñ goeder ghelieste vandē hooghe eñ moghende prinche dē coninc vā Vranckerijcke naeste eñ barblijckenste ops vā onsen natuerlickē Prinche/ ter cause vander Coninghinne/ sustere vanden seluē onsen prinche/ paeys/ eēdrachtichede eñ minne/ vrientschap eñ alianchie/ goede eñ ghestadeghe indulgencie onderlinghe/ ter eeren vā gode/ eñ ten profijte vā onsen voorš natuerlickē prinche eñ sijne landen eñ ondersatē/ vp dye artijculē eñ condicič hier naer volghende/ dye selue eendrachtichede also varre als die aen noopt die hoochede/ heerlichede eñ regementē vandē voorš landen steden eñ heerlichedē/ gheduerende dē tijt vāder onbeiaerthept van onsen natuerlicken prinche. Eñ also varre als si aengaet/ die pollicie gheduerende in eewichedē alle die voorš landen eñ stedē/ eñ elc bysondere blijuende in hueren rechtē preuilegien/ vryheden/ costumen eñ vsaegien.

¶ Eerst so hebbē wi vghcuē eñ quijte ghescholdē/ eñ by desen vergheuē eñ schelden quijte teeweghē daghē alle offencien iniurien eñ mesdadē die voor die date vā desen ghebuert moghē sijn/ binnē of tusschē den voorš landē met harē stedē / by manieren vā orloghē/ het sy bi woordē of bi faepten metsgaders alle schadelicke verliesen/ verlettē / eñ interesten diere huyt ghesproten eñ naer gheuolcht moghē sijn in wat maniere dattet sy/ die vghetende gheheel als nyet ghebuert / in sulcker wijs dat elc wie ende vā wat lande dat hi sy ghereserueirt by den paeyse van Vlaendren ofte andere sonder eenege exceptie. Also wel mer Jan vā Slops/ mer Lodewijck vā Kestergate/ mer Phelips van Eyke/ meester Jan lobbe / Wouter van Wezenbeke / als andere diere ghelijcke / te sijnen lande / stede ende goede paeysiuelic sal moghē keeren ende hant daer aen slaen in sulckē state als hijt vinden sal. Eñ sullen midts desen alle processen gheresen ter cause vanden seluen diuisien/ gheaboligiert eñ te nieten sijn ende van gheender weerde.

Jtem waert dat yement administratie ghehadt hebbende vā penninghen/ toe behoorende onsen natuerlicken Prinche/ van eeneghen steden ofte heerlichedē/ eñ hē ghemessuseirt hadde in dye voorš administracie/ eñ die gheappliquiert tsijnen singulierē profijte/ die selue sal daer of antwoorden ende staen te rechte ter plecke daert behoort/ eñ daer hy iusticiable wort.

¶ Jtem voort so hebbē wi belooft eñ beloven te doene onse huyterste macht aen dē coninck vandē Romeynen / dat hy terstōt doe vertreckē alle die garnisoenē eñ volck vā wapenē/ so waer dat die sijn binnē den lande of vp die frontieren vandē seluē lande/ te dien eynde dat te bet ende te eer coopmanschepe loop eñ cours mach hebbē/ eñ dat den landtsman tlandt te bet soude moghē ouffenē eñ besaeyen. Ende waert dat eeneghe vandē Capiteynē vanden garnisoenen difficultept maecten in tvertreckē/ of huere wapeninghe te scheedene/ so hebben wi belooft/ eñ als noch belouē al ghesaemder hant ten ghemeenen coste sulcke promsie daer inne te doene/ als dat die landen terstōt daer of ghesuuert moghē wordē/ eñ dat paeys eñ ruste daer inne sal moghē cōmen als te voren.

¶ Jtem dat wy noch eenich onser ne sullē gheuē noch ghedooghen passaegie duer dye voorš landē eñ steden eeneghē volcke vā wapenen/ dat hē vp stellē sal of vp gheheuen sal sijn om vp eeneghe vā ons te cōmen orloghene/ bi wien of wat causen dat soude moghen sijn.

¶ Jtem eñ ōme dye voorš landen te bringhene in paeyse ende accoorde metter crone van Vranckerijcke/ so hebbē wi bi ghemeenen ouer eendraghene ghedeclareirt eñ verclaerst/ declarerē eñ verclaersen dat wi mettē drie leden slandts vā Vlaendren ons houden aen den paeys ghemaect int Jaer.lxxxij. Eñ hebben gheaduiseirt ende gheslotē te seyndene so wy eerst moghen eenen notabele Ambassade aen monseur des Cordes/ Marscalc vanden Coninc vā Vranckerijcke eñ Stedehoudere vanden

coninck int quaertier vā Artoys ende Picaerdyen/ōme hē te biddene dat sijne ghelieste sy ons te ontfane ten voorś verclaerse/alsoo hi als Cōmissaris/ met den voorś drie ledē die macht eñ dauctoriteyt daer of heist bi opene brieuē vandē voorś coninc.

Item voort ōme oordene eñ reghele te stellen indē staet eñ gouuernemēte vandē edelē persoon vā ōsen natuerlickē here eñ Princhе/gheduerende sijne onbeiaerthede gheregiert wesen sal vp sijne demeynē in elc lant/eñ voort ten ghemeenē coste vā alle den landē/te wetene in Vlaendren by mijnē herē vandē bloede eñ vandē Rade/ den welcken Raet gheordonneirt eñ ghemaect sal sijn by mijnē heeren vandē bloede voorś/ten contentemente vandē staten eñ ledē vandē seluē lande/eñ in thertoochdom vā Brabant eñ den anderē landē/by den coninc vandē Romeynē als vader eñ momboor vā onsen erfachteghē heere eñ princhе/eñ ooc bydē seluē herē vandē bloede/eñ bi aduijse vandē staten vandē seluen lande. Eñ es ooc ghesept eñ ghesloten dat int maken vander ordonnancie vandē state vā onsen natuerlicken heere eñ princhе men vorderen eñ promouerē sal dye beste/ edelste eñ notabelste vanden voorś lande/ sonder eeneghe huytlantsche daer inne te stellene. Eñ dat die voorś mijn heren van den bloede metten Rade den persoon van onsen gheduchten ende natuerlicken here ende princhе den hertoghe Phelips/sullen houden ende veruoeren te sulckē plecken/steden ende heerlicheden vā sijnē landen van herwaerts ouere/ alsmen byden staten ordonneren sal/eñ anders niet.

Item es voort ghesloten dat alle dye saken in alle die voorseyde landen gheexpediert sullen sijn. Te wetene in Vlaendren/ onder den name van onsen natuerlicken here ende Princhе den hertoghe phelips/ also wel van iusticien/ van financien/van officien/van gracien als anders/by aduijse vā mijne voorseyde heren vandē bloede eñ vandē Rade. Ende in dye voorś andere landen byden coninck vanden Romeynē/ als vader eñ momboor vā onsen heere en de Princhе als voorś es/eñ ooc by die van den Rade.

Item ōme te verheffene iusticie/ ordene eñ pollicie vanden steden/eñ ooc versekerthede vandē casteelen eñ fortressen/ staende binnen den lande vā Vlaendren/es gheaduiseirt eñ gheordonneirt/dat als ghebueren sal datmē in dye voorś plaetsen of stedē of casteelen sal stellen nyeuwe officiers of Capiteynen / wesende in dye voorś steden Gouuerneurs/ Prouoosten/Saliuus / of Schouteetens/ eñ andꝰ ghelijcke hoofdē vā officiē/ dat mijne voorś herē vandē bloede eñ vādē Rade daer toe sullē ordōnerē/ eñ inne stellē notabele eñ duechdelicke persoonen/daer inne datmen gheen quade suspicie en darf hebben/eñ dat ten contentemente vandē wetten eñ iusticien vandē plaetsen daer dat te doene wesen sal. Ten fijne datmen bi dien schuwe tverlies/ dangier/eñ inconuenienten die daer of souden moghē cōmen ende ghebueren ter schade eñ intereste van onsen natuerlicken heere eñ princhе/ eñ van den inwonende van sulcke steden of plaetsen. Ende waert dat by verswijmtheden importunen volghē of andersins/ ter contrarie gheschiede dat gheorloft sijn sal den voorś wettē eñ iusticiē/eñ dē Saudoniers eñ bewarers vandē seluē stercten/ die niet tontfane tot ander stont/dat hē lieden ghehoort/daer vp andersins gheordōneirt sy.

Item wi hebbē voort belooft/dat waert so dat in toecōmende tijdē yement wie hy ware/ yet heeschē of aenspreкē wilde mijn voorseyde heren vanden bloede eñ vandē Rade / of yemēt vā ons liedē int generale of in tparticuliere ter cause vander veranderinghe van desen regemente / ofte vanden makene van desen duechdelickē paeyse ende aliancнie/ofte om eeneghe voorledene saken/hoedanich die sijn moghē/dat wi alle ghesaemder hant ende elck bysondere daer yeghen vallen sullen/ ende nyet ghedooghen yement te latene vexerene/ of te trauelgierene/ in lijue noch in goede/ noch andersins/in wat manierē dattet sy.

Item in sghelijcx hebben wy belooft en de belouē ooc noch/ dat waert dat yement wie dat hy oock ware / yet practiquieren/

of trafiquieren wilde in preiudicië vandē seluē regemente ofte alianchie/ houdende daer of tale ofte sprake met yemende wie hi ware/ of ontfaende eeneghe secrete brieuen ofte boodtschepen diere materie aengaende / sonder dye te kennen te gheuene dient behoort/ eñ dat souffisantelick bleke dat die correctie eñ die punicie daer of ghedaen sal wordē/in exempele vā allen anderē/ bydē rechtē eñ wettē dient behoorē sal.

¶Itē es voort gheaduiseirt eñ ghesloten/ eñ bi desen ordonnerē eñ sluytē byder auctoritept als bouē/in vooderinghe vāder coopmanschepe/dat alle exactiē eñ toolnē nyeuwelinghe vp ghestelt/also wel te watere als te lande/sonder wetē of consent vā den voorß staten/of ghedaen eñ ghewcert sullen worden/ eñ dat vā nv voort aen den coopman sal moghē voerē sijne ware eñ coopmanschepe vandē eenē lande ten anderē vp die rechte oude toolnē eñ gheleede.

¶Item es voort gheaduiseirt eñ gheslotē datmē ghesaemder hant sal pijnē te vwercuene aen die duytsche heren/dat die nyeuwe toolne ghestelt vp die Rijnsche wijnen of ghedaen sal wordē of neen/men sal daer voorsien inne vā deser sijde vā behoorlickē remedie/eñ niet ghedooghen datmē in dese landen meer eeneghe nyeuwichedē vp stellen sal/daer mede dat die coopmāscepe beswaert ofte verachtert soude wesen in eeneghen manieren.

Item es voort gheaduiseirt eñ gheslotē/ ōme die grote ongereghelthede dye es in dye munte/datmen gheduerende die onbeiaerthede vā onsen prinche eñ natuerlickē here slaē eñ formeren sal eene ghemeene munte binnen den voorß lande/byder auctoritept als bouen/ by aduijse eñ ouer een draghenē vanden meesters vander munte / eñ werclieden hē dies verstaende/ eñ vp sulcken voet alsmē ōme dē meesten orboor ordōnerē sal. Den welckē voet men niet en sal moghē argheren noch veranderē/noch den prijs vandē penninghē hooghē noch neirderē/sonder consent vandē ghemeenē landē. Eñ men sal vā nv voort aen munten vp den kethele/ eñ niet vp boeten of pepnen vā ghelde/ eñ in al volghē die preuilegien vanden seluen landen.

¶Item heb bē voort belooft eñ al noch belouē dat ne gheen vā ons vā nv voort aē/ ne gheene orloghe aē nemē en sal yegens wie dattet sy / sonder eerst daer vp vergadert te hebbene alle die voornomde staten. Eñ so wāneer by ghemeenē accoorde orloghe aen ghenomē wort/soe en salmē daer of gheenen paeys moghē maken sonder eendrachtich cōsent vā alle die landē voorß.

¶Item hebbē voort belooft / eñ belouē elc in tsijne eñ also varre alst hē aengaet te onderhoudene ende te vulcōmene alle goede tractietien eñ paeysen / accoorden eñ eendrachtichedē/eñ alianchien/ dye voortijts tusschē die voorß landen ofte eeneghe van dien ghemaect hebbē gheweist. Eñ es ōs verstaē dat met deser nyeuwer intelligencie alle die voorß tractietē versterct eñ ghecorroboreirt sijn.

¶Item eñ te dien eynde dat alle die voorß sakē te bet beleet moghē sijn ten meesten orbore ende profijte van onsen voorß gheduchtē here/eñ weluaert vā sijnē landē/eñ te belettene alle nieuwichedē diemē in preiudicien vā dien soude moghē doē/so hebben wi gheaduiseirt eñ gheslotē/ aduiserē eñ sluytē/dat nv voort aen die statē vā alle dye voorß landē vergaderē sullē eens des iaers. Te wetene telcken eerstē daghe van Octobre / in eenege vandē stedē des lants vā Brabant/Vlaendrē ofte Henegauwe/ sonder datmē die selue vgaderinge sal moghē houdē twee waruen deen naer dandere in een lant/gheduerende die onbeiaerthede vā onsen natuerlickē heere eñ Prinche. Tot welcker pleckē alle die voorß landen sullen ghehoudē worden te seyndene haerlieder ghedeputeirde sonđ eenich bescrijuē/die welcke last hebbē sullē tontfanghene alle manierē vā clachtē der generalichept vandē voorß landē aēgaende/ōme bydē officiers eñ wethouders vanden seluen pleckē daer die ghebrekē ghebuert sullen sijn/terstont volgende hare vryhedē eñ preuilegien eñ goede costumen ghere͂mediert te sijne/ofte by haerlieder faulte daer inne voorsien te wordene by mijne voorß

herē vandē bloede eñ vandē statē te gadere. Eñ voor die eerste dachuaert so es ghesloten die te houdene binnen der stadt van Bruessele/ ten eerstē daghe vā Octobre nv eerst cōmende. In dit iaer .xiiij.c eñ .lxxxviij. Eñ dandere daer naer/ dē eerstē dach van Octobre Anno .lxxxix. binnen der stede vā Ghendt. Eñ die derde sal ligghē int Jaer xc. te Berghē in Henegauwe/ ofte tot sulcker plaetse binnē den seluen lande/ als die statē dan sluyten eñ ordonneren sullen.

Itē eñ wāt als eenē yegelickē blijckelic es/ aēsiende dat bi ghebreke/ dat die electiē die ghedaen wordē dē prelaturen vanden cloosters/ eñ ander collegiale kerckē in die voorß landē/ gheen stede noch executie en hebbē naer die ghescreuene rechten/ maer bydē reseruatiē generale eñ speciale vādē stoele vā Roome/ somtijts vandē seluē prelaturē ghedisponeirt wort in cōmanden/ of andersins ghegheuē vreimde liedē/ dye die selue prelaturē niet en besitten of bedienen/ indē handē vādē welckē die selue prelaturē eñ gods huysen/ diē die selue plaetsen vā rechts weghe beuolē sijn te regierene/ alle gadere te nyeten gaen/ ende gods dienst bi dien v̇mindert wort ter groter cōfusie eñ schāde vādē voorß landē/ so sluytē wi/ dat wi achteruolgende tpreuilegie generael vā alle dē landē die hāt daer aē houden sullē/ dat alle die electien ghedaē bydē ghenē diet behoort/ onderhoudē sullē worden eñ vaste blijuē. Eñ alle cōmandē eñ belastinghē vā pencioenē of ander prouisien vandē prelaturē ghedaen teghen die selue electiē wederstaen ghesaemder hāt/ sonder die te latene executie hebbē in die selue landen naer onser macht eñ mogentheyt.

Item te dien eynde

dat alle die voorß sakē ghestandich eñ ghediuerich moghē blijuen/ so hebbē wi desen paeys/ alyanchie eñ eewege intelligencie gheuasticht elc bysondere by sijnē eede/ eñ ghesworē vp dye heleghe Euāgelie gods die te onderhoudene/ sonder daer yegens yet te cōmene/ noch vā elck anderē te scheedene. Eñ waert dat yemēt faeytelic schiede of bi eeneghe weghē scheedē moeste/ so en sal daer ōme den seluē paeys eñ aliancheie niet v̇staen sijn gheinfringiert ofte in ghebroken sijnde/ ne maer sal altoos blijuē in viguere. Eñ hebben gheordōneirt dat alle officiers eñ wethouders in elc lant/ ten aēcōmene vā huerē officiē expresselic belouē eñ sweerē sullen den seluē paeys eñ alianchie te ouderhoudene/ sonder in eenegher manierē daer yeghens te cōmene/ onder tdecksel van iusticien of andersins/ in wat manierē dattet sy. Eñ waert datter yemēt yeghens quame/ dat sullē wy met dē herē vandē bloede ind̄ manierē eñ naer thuytwijsen vandē artijculen bouē v̇claerst wederstaen ten ghemeenē coste/ het sy by iusticien of by faeyte/ also die materien daer toe ghedisponeirt sullē wesen. Eñ noch in meerdere/ eñ te dien eynde dat eewege memorie hier of si/ so heift elck onser dese brieuen beseghelt met sijnē seghele huythanghende/ eñ hebbē ghebedē in alder onderdanichede den seere hooghe eñ moghende prinche dē Coninck vā Vranckerijcke/ als naeste eñ baerblijckenste oyr vā onsen natuerlickē prinche/ ter cause vander coninghinne/ sustere van onsen prinche/ dat sijn der princelicker ghenade ghelieue te confirmeirene/ ratifierene/ eñ corroborerene dē voorß paeys eñ alianchie met sijnē grotē seghele/ eñ ons te helpen wederstaen met foortsen/ alst die materie begheeren sal/ eñ punieren die infractuers van dien bi iusticien eñ lemptē vā sijnē Conincrijcke. Hebben voort ghebedē dye andere mijn heren vandē bloede. Te wetene eerweerdich vader in gode Dauid bisschop vā Hutrecht/ Jan hertoge vā Borbon Conincstable vā Vranckerijcke/ Jan hertoghe vā Cleuen/ Jan here vā Beanyē graue vā Cleirmōt/ mijn here Adolf van Cleuen ende vander Maercke heere van Rauesteyn/ mer Phelips vā Cleuē here vā Wijnghendale/ Anthonis bastaert vā Bourgoengien graue vā Roche in Ardanē/ Phelips van Bourgoengien here vā Beueren/ Lodewijc vā Brugghe here vanden Gruythuyse graue van Wijntzestre/ als vrienden ende maghen van onsen gheduchtē ende natuerlicken heere vander moederlicker sijde/ daen of dye voorß landen ghecommen sijn/ dat

sy in approbacien eñ meerder versekerthe de vã al dat voorš es/ huere seghelen hier aen willen hanghẽ mettẽ onsen. Ende wi Chaerles metter gracien gods coninc vã Vranckerijcke ouermerckende dye grote duecht eñ weluaert die onse voorš broedere eñ onsen neue/ eñ sijne voorš landẽ ende ondersatẽ gheschepen es te cõmene bydẽ voorš paeys/ eñ aliancie hebbe ter bede vandẽ voorš staten dese brieuẽ ghesegelt met onsen seghele hupthanghende/ belouende als coninc die te onderhoudene/ eñ alle transgressuers vã diere te punierene als voorš es. Ende in sghelijcx wi Dauid bisschop vã Hutrecht/ eñ Jan hertoge vã Borbon.xc. siende dat in desen goddelickẽ paeyse grote duecht gheleghen es als bouen/ hebbẽ wi ghesworẽ eñ beloué/ eñ by desen belouẽ eñ sweeren in alle dese voorš sticken ons te voughene mettẽ voorš statẽ eñ landẽ/ eñ al te doene dat wi als vrienden eñ maghẽ vanden hertoghe Phelips behooren eñ schuldich sijn vã doene/ õme tonderhoudẽ vã dien in kennessen onse seghelen hier aen ghehanghen. Eñ es ghesept eñ ghesloten dat in desen paeys ende aliancie begrepẽ sullẽ wesen die andere landẽ vã onsen natuerlickẽ here eñ Princhе/ dye welcke nyet present gheweist en hebbẽ in dese yegenwoordeghe vereenichede. Eñ in sghelijcx die vã Lupcke/ eñ die vander stede eñ sticht vã Hutrecht/ eñ andere na ghebuerẽ/ vp dat hẽ lieden belieft. Eñ õme die versekerthede vã deser aliancie nopende die niet present gheweist en hebbẽ/ eñ in die voorš alyancie begrepẽ sullẽ willen sijn/ wordẽ ghehouden dat te declareirene bi hueren opene brieuẽ/ met hueren seghelen vã verbande/ die si brijnghẽ sullẽ dẽ statẽ daer si vergadert wordẽ vp dattet hẽ liedẽ ghelieft. Ende al waert so dat eeneghe seghels bi versuijmthede/ delaye of weygheringhe van yemende hier aen niet ghehanghẽ en worde/ nochtans sal dye selue alyancie ende vnye in huer viguer ende foortse blijuen. Dit was aldus ghesloten ende ghedaen te Ghendt in onse vergaderinghe/ dẽ.xij.sten dach vã Meye. Int iaer ons heren.M.CCCC.eñ lxxxviij.

¶ Ende õme dat een yeghelic wetẽ soude dye voorscreuene duechdelicke alyancie/ bi alle den landẽ ghesloten/ so hebbẽ Scepenen vã beede die banckẽ vã Ghendt dyt ghescrifte ghedaen stellen in prenten. Eñ es dese voorš alyancie eñ eendrachtichede gheteekent/ eerst hupter name vanden coninck vanden Romeynen/ byder handt van mer Jan vander bouuerye heere van Wpere eñ vã Longlosse/ eñ mer Jan van Nyeuwenhoue Ruddere/ ghedeputeirt. Voort hupter name vã mijn heere vã Rauestepn/ mer Phelips vã Cleuen here vã Wijnghendale/ eñ mijn heere vã Beuere als vandẽ bloede/ by mer Lodewijck van Praet here vã Eluerdijnghe Ruddere/ Anthonis vander fonteyne schiltknape/ ende mer Daneel vã heerzeele heere vã Lielare Ruddere/ huere ghedeputeirde.

¶ Item hupter name vanden staten van Brabant byder hant vã Goossin vã Hecke/ Secretaris vã Bruessele. Item vandẽ Graefschepe va Vlaendrẽ/ Jan Ysengien Wouter soete/ beyts/ Jan coene/ Jã le frãsoys vaquiere Jan meere/ Jan wijnt/ Jan de visch/ Vincent vãder brugghe. Item vã den Graefschepe van Henegauwe/ Wan daert herwij. Vandẽ Graefscepe vã Zeelant/ Lowijs boom Jan danckaerts sone/ Pieter de graue. Item vã tgraefschip vã Namen/ J lodeuoet.xc.

Hier nae volcht tinhoudẽ vandẽ paeyse vã woorde te woorde.

Maximiliaen byder gracie gods Coninck vandẽ Romeynẽ/ doe te wetene alle dẽ ghenẽ dye nu sijn of naermaels wesen sullẽ/ dat õme of te legghene/ eñ ten goddelickẽ eñ duechdelickẽ paeyse te brijnghene alle sulcke gheschillen questiẽ eñ diuisien/ als sichtent half Oughst herwaerts ghesprotẽ onderhouden ende achteruolcht sijn gheweist tusschen ons ter eender sijde/ eñ den inghesetene vãder stede vã Ghendt/ metsgaders den inghesetene van Brugghe/ eñ vã Ipre/ adherende den voorš vã ghendt/ representerende tsamẽ die drie ledẽ stants van Vlaendren ter andere diueersche com

municatie bi cõsente vã õs ghehoudē hebbē gheweist/tusschē onsen schonē neue die here vã Rauesteyn eñ mer phelips sijnē sone/eñ die here vã Beuere oec onsen neue/ metsgaders den staten vandē landen / vã Brabant/Henegauwe/Hollãt/Zeelant/ Namen ter eender sijde/ eñ dye staten van Vlaendren ter andere/ so varre dat bi middele eñ tusschensprekene van eeneghe/ ter eeren eñ weerdichept vã gode dē oppersten coninc eñ actuer van paepse/compassie eñ medelijdē hebbende op tverlies eñ sturtinghe vanden kersten bloede/ eñ op die grote schade eñ interesten die bydē voorß ghe schillen eñ diuisien claghelic ghesciet sijn/ ende noch meer ghescheپen waren te ghe schiene/alle te laste eñ achterdeele van onsen seere beminden sone Phelips hertoge vã Oostenrijcke/ eñ vã sijne voorß landen eñ ondersaten .Wi als die ghene die altijt meer ten paepse sijn gheneghen gheweist dan andersins/hebben mettē inghesetene eñ ondersatē vandē lande eñ graefschepe vã Vlaendren/gheestelic eñ weerlic eenen goeden vasten/ghestandeghē/eendrachteghē eñ eeweghē paeps ghemaect eñ vrede/midts sekere heerlicke openbare reparatien/die ons die vander stede van Brugghe ghedaen hebben/eñ dē pointē eñ condicien hier naer volghende.

Item eerst dat dye

drye leden slandts van Vlaendren belooft hebbē ende sullen ghehouden sijn ons te stellene op onse voeten ende in onse vryhept ende libertept/ õme terstont te vertreckene daert ons ghelieft. Dies sullē wi latē in verseкerthede eñ in ostaedgien binnen der stede van Brugghe den Margraue vã Baden/eñ den hertoge Christoffels in Beyerē. Eñ binnē der stede vã Ghendt mer Phelips vã Cleuen heere van Wijnghendale.

¶Item die welcke Marcgraue/ hertoge/ eñ mer Phs/ ter bede eñ begheerte vã õs/ sullē sweerē op thout vãdē helegē cruyce/ eñ op die helege Euãgeliē/eñ oec op haer lieđ eere eñ trauwe/ dat si hupt dye voorß stedē niet scheedē en sullē tot anderstõt/dat alle die pointē eñ articulen begrepē in desen peghenwoordeghen paeps wel ende duechdelic vulcõmē sullen wesen/eñ noch in meerder vsekerthede hebbē begeert eñ ghebedē dē voorß mer phelips/dat waert dat wy eenichsins in ghebreke waren te vulcõmene dye selue pointē / of dat yemēt wie hi ware in faueur vã ons of andersins hē veruoorderde eenich belet daer inne te doene / dat in dien gheualle dye selue mer Phelips scheedende vã ons / assisteren eñ bystaen soude den voorß lande vã Vlaendren met alle sijnder macht ende cracht yeghē ons eñ alle den onsen / ontlastende dē seluē mer Phelips vã allē eeden eñ beloften die hi ons ghedaen mach hebben . Eñ vã dyt aldus te doene eñ te vulcõmene/sal dye voorß mer Phelips eedt doē eñ gheuē sijne brieuē dē voorß lande vã Vlaendren sulcke als daer toe dienē eñ behoorē sullē.

¶Item eñ bouē diē hebbē gheconsenteirt eñ gheordõneirt / consenterē eñ ordõnerē die ghedeputeirde vandē statē vãdē landē vã Brabãt/Henegauwe/Hollãt/Zeelãt/ Namē/eñ vander stede vã Valenchienes Rijssele/Duway/eñ andere peghenwoordelic vergadert binnē der stede vã ghendt/ dat si niet en scheedē hupter seluer stede ne maer daer blijuen staetwijs / al ofsom tot den paeps vã Vranckerijcke / die vnye eñ alianchie tusschē den landen/eñ alle andere pointē deser materie aēgaende/ghesloten eñ versekert sullen wesen.

¶Item hebbē belooft eñ by desen belouē terstont te doen cesserē alle tvolc vã wapenen vã onser sijde/vã allen den explotē vã orloghē / eñ tselue volck metsgaders onse garnisoenē te doē scheedene eñ vtreckene hupt Vlaendren binnē viere daghē/ naer dat wi in onse vryhept ghestelt sullen sijn. Eñ binnē vier daghē daer naer hupt allē anderē landē of eer/in dien dat moghelick si/eñ sullē besorghē eñ beschuddē dat selue volc in sijn vtreckē noch onđ weghe/ nyet en sullen rouē noch pilgierē/barnē noch rensoenerē/ noch eeneghe andere quaden doen in die voorß landē/ eñ oec dat si gheene gheuanghene met hem leedē en sullen hupt Vlaendren / ne maer sullen ghehouden sijn dye te stellene ten redelicken rent-

soene/sonder dye te moghen veruoerene. Eñ waert dat si die contrarie daden/so sullense die schade verhalen up tpencioen dat ons die vā Brugge eñ vā Vlaendren gheconsenteirt hebben of consenteren sullen.

¶ Item die vā Vlaendre sijn ghehoudē in sghelijcx te doen cesseirene haerlieder volc vā wapenē eñ garnisoenē vā allen explo- ten vā orloghē/eñ die selue te doen vertrecken hupt alle dē landē/eñ sullē bewachtē dat vā hē liedē dē seluē lande gheen quaet noch achterdeel en ghebuere.

¶ Item te dyen eynde dat wy te bet sullen doen vertreckē eñ scheedē ons voorß volc vā wapenē eñ garnisoenen/so hebben die voorß staten van alle den landen ons gheconsenteirt te betalene binnē eender maēt eerst cōmende/die somme vā.xxv.duysent guldenē/te wetene elcken guldē.xl.grō/dat met condicien/dat waert dat tselue garnisoen eñ volc niet en vertrockē noch en waren hupt alle den landē binnen den voorß tijde/dat in dien ghevalle dye voorß.xxv. duysent guldenen bekeert sullen wordē in betalinghe vā anderē volcke vā wapenē/ ōme bi crachte/in dien dat anders niet wesen en mach/tvoorß volc te verdrijuene eñ te veriaghene/volgende der alianchie die daer of es tusschen die voorß landen.

¶ Item voorts consenteren eñ sullen ghehoudē sijn terstont te stellene alle dye slotē eñ stercte eñ plaetsen vā fortresse vanden lande eñ Graefschepe vā Vlaendren indē handē vandē heren vandē bloede/ten profijte vā onsen seere eñ lieue bemindē sone ōme daer inne ghestelt te sijne sulcke castelleyns eñ officiers alst behoorē sal/naer die preuilegien vandē lande/eñ bydē aduijse eñ consente vanden voorß drie leden/achteruolghende der seluer alianchie.

Item ter neernster bede vanden voorß heren vanden bloede eñ vā dye ghedeputeirde vandē staten/eñ ooc ter ootmoedegher bede vandē voorß poorters eñ inghesetene vander stede van Brugghe hebbē gheaboligiert vergheuē eñ quijte ghescholden teeweghē daghen thouden/eñ arrestacie vā onsen persoon/ metsgaders al tghene datter ghebuert eñ ghescheit es voren of naer/by wien of hoe in wat manierē het sy/dat vergheuē gheheel eñ al/als niet ghebuert.

¶ Itē des ghelijcx ter bede als bouen/hebben vergheuen al tghene dat byden.iij.leden slandts vā Vlaendren/eñ elcken vā hē liedē int generale ende partijculiere mesdaen/of mesbuert mach sijn yeghē onsen persoon. Eñ si adherende den volcke van Brugghe houdende ons ghearresteirt in hueren name/ons doende vyantschap eñ orloghe vp hem seluē/of te gadere blamerende of iugerende ons of die onse bi raepte/bi woordē/of andersins/in wat manieren het si/sonđ ter cause vā dat voorß es/of eeneghe andere sakē voorledē hē lieden dē ghereserueirdē bydē paepse vā Vlaendrē ghemaect. Int iaer.lxxxv.noch andere nēmermeer yet te heesschene/te doene/of laten heesschene/int generale noch in tparticuliere/in lijue noch in goede/buytē noch binnē den lande/noch andersins in gheen der manieren.

¶ Item die voorß van Vlaendren ter contemplacien van ons ende vanden heeren vanden bloede/ende ooc ter begheerte vāden ghedeputeirden vanden staten hebbē vriendelick ende liberalick vergheuen eñ quijte ghescholden/vergheuen ende schelden quijte by desen alle lachteren/cleenicheden ende vyolencien/die hem liedē ghedaen hebben gheweist hupt causen vandē diuisien/by wien hoe of in wat manieren het sy/sonder eeneghe exceptie ofte reseruacie/alsoo wel in tconsenteren vandē diueerschen settinghen/sonder eendrachtich consent vandē ledē als andersins/dat ooc verghetende als niet ghebuert. Ende consenteren dat elck paeysiuelick weder keere ten sijnen/inden staet dat hijt vinden sal sonder ter cause vanden seluen diuisien hē lieden nēmermeer yet te moghē heesschene of te verwijtene.

¶ Item dat alle andere die ter cause of onder tdecsele vanden seluen deuysien gheoffenseirt/gheiniurieirt/ofte gheuyoleirt hebben gheweist in lijue of in goede/ofte ooc andersins/in wat manieren het ooc ghebuert sy/sullen in sghelijcx dat oock al

verghevē eñ al vergheten/sonder nēmermeer questie of vmaen daer of te makene.

¶ Item waert bi al dien dat yement handelinghe ghehadt hebbende vā eeneghen penninghen / het sy van ons ofte van onsen beminden sone / ofte van eeneghen landen/steden of Castelryen hē ghemessuseirt hadde in sijne voorß administratie/eñ dat ment bevonde dat hi gheappliquiert hadde te sijnen singulieren profijte eenege vā den voornomden penninghē/sal ghehoudē sijn daer of te vantwoordene eñ te rechte te stane daert eñ alsoot behooren soude.

¶ Item waert ooc dat yement voor die divisien sonder cause of redene bi vdreeghinghe/foortse/of crachte/quade listen of practijcken ghecreghen hadde van yemende eenich goet / het sy seluere / ghelt/huysen/ landt of andere juweelen / of catheylen/ die sal in sghelijcx ooc ghehoudē sijn te antwoordene daert behoorē sal/ ende recht te ghenietene vp dye restitucie vandē seluen goede of ghelde civiliick sonder meer.

Item voort om sekere redenen ons daer toe moverende/ ende sonderlinge ōme te schuwene alle questiē/ eñ die ter cause vāder appellacie gheinterdicteirt bi die vā Vlaendrē gheschepē waren te rijsene/ so hebbē wy ter begheerten als bovē gherenonciert/ eñ sijn of ghegaē renoncieren/eñ gaen of bi desen/vā onsen momboorschepe eñ voochdye in Vlaendren. Eñ hebben gheslaect eñ ontsleghen vā allen eeden die selve vā Vlaendren/die sy ons in dye qualiteyt of andersins ghedaen moghē hebben. Eñ consenteren dat tvoorß lant eñ Graefschap in alle sijne leden sal voort aen sijn gheregiert ende ghegouverneirt onder dē name vā onsen bemindē sone/also wel in souverynitepten in administracien van iusticien als andersins bi advijse vandē voorß heren vanden bloede vander moederlicker sijde. Eñ vā sulcken Rade als dye voorß herē daer toe stellen eñ ordonnerē sullen/bi consente eñ advijse vandē voorß drie leden eñ statē vā Vlaendren/achtervolghende der eendrachtichede voren ghenomt.

¶ Item midts welcker Renonciacie / dye voorß vā Vlaendrē hebbē ons gheconsenteirt iaerlicx te ghevene ō ons onderhout/ die somme vā   pondē/te wetene elc pont vā.xl.gr̄/gheduerende dye onbeiaertheyt vā onsen sone/die welcke wi heffen sullen byder hant vandē ontfanghere vā Vlaendren ten.ij.paeymenten siaers / te wetene deene helft telckē kersavende/ eñ dandere te sint Jans daghe midsomers. Waer of dat teerste paeymēt vallen sal te kersavende nu eerst cōmende/sonđ dat wi yet meer sullen moghē heesschē of heffen in tvoorß lant eñ graefscip vā Vlaendrē. Eñ midts desen sullē alle die achterstellē die mē ons schuldich wesen mach / ter cause vanden subvencien of beden voorleden ofte andersins quijte sijn.

¶ Itē hebbē vclaerst eñ vclaersen dat wy niet en pretenderē eenich recht vā proprieteyt of andersins in tlant eñ graefscip vā Vlaendren/eñ hebbē belooft eñ belovē dat wi daer of niet meer scrijven noch draghē en sullen den tijtele of wapene.

¶ Itē wi accepterē dē paeys die dē coninc vā Vranckerijcke gheapprobeirt heift bi sijne opene eñ beslotene brievē den voorß drie ledē slandts vā Vlaendrē/ eñ allen anderen die hē met den selvē drie ledē slants sullen willen voughē/ veclarende aen den paeys vandē iare.lxxxij. Eñ sijn te vreden dat alle die andere landē hē liedē verclaersen ōme dē selvē paeys. Eñ wi sullē confirmerē eñ ratifieren eñ onderhoudē sonder in brekē/alle tghene dat bi onsen ambassaduers (vp dat wy daer eeneghe seyndē) of byden ambassaduers vanden selvē staten ghemaect eñ ghesloten sijn sal.

¶ Item hebbē voort belooft/ eñ noch beloven dē persoon vā onsen bemindē sone te stellene indē handē vandē herē vādē bloede vāder moederlicker sijde / ōme voort aē eerlic gheregiert eñ onderhouden te sijne/ vp dē staet die mē hē maken eñ ordonnerē sal/ eñ ooc vvoert vā lande te lande by tijde eñ bi ordene/also dat tanderē tijdē ghecōsenteirt eñ gheadviseirt heift ghewesst ofte alsoomē om tbeste adviseren sal / makende dē selvē staet ten onderhoudene/vā den welckē die statē vā alle dē landen con-

tribueren sullen bi rate eñ bi porcie.

¶Itẽ hebben belooft eñ belouẽ te ontlaste ne die voorȩ vã Vlaendrẽ/ eñ quijte te hou dene peghens onsen voorȩ bemindẽ sone/ eñ ye ghẽ alle andere diet naermaels aen gaen soude moghẽ vã alsulcke juweelen eñ tapijtserpẽ/als wi naer dẽ voorȩ paeps vandẽ iare.lxxxv.ghecreghẽ hupt hueren handen/toebehoorende onsen voorȩ sone.

Item die voorseyde vã Vlaendrẽ/also wel int generale als int particulare sullẽ blijuẽ in al huerẽ rechtẽ/ preuilegien/vryhedẽ/ costumẽ eñ vsaegiẽ/ sonder te lettene of ooghemerck te hebbene vp tghene dat ghedaen mach wesen in preiudicien vanden seluen rechten of preuilegien/in wat manierẽ dattet sy.Eñ sullen alle brieuẽ vã obligaciẽ of anders ghemaect ter cõtrarien/ weder ghegheuẽ syn als ghecasseirt eñ te nietẽ.Eñ hebbẽ voort belooft ende belouẽ dat wi nemmermeer en sullẽ doen noch procurerẽ ghedaẽ te sijne directelic of indirectelic eenege sakẽ die cõmẽ of keerẽ soudẽ moghẽ in preiudiciẽ/ schade / eñ achterdeele vandẽ voorȩ lande eñ graefschepe vã Vlaendren/noch ooc dẽ coopman of der coopmãscepe vandẽ seluẽ Eñ in dien dat eeneghe sake ghedaẽ es ter cõtrarie bi ons of bi onsen/ het sy gheestelicke sensuren of andersins / die sullen wy terstont wederroupẽ eñ te nietẽ doen. Eñ wi sullen gheuẽ brieuẽ vã verseker theden alle dẽ coopliedẽ / eñ andere diese heesschẽ sullẽ/ õme vredelic te mogẽ gane eñ te con uerseirene in huere coopmanschepẽ/ ente andersins in dye duytsche landẽ/ eñ eldere al õme/sonder ter cause vandẽ sakẽ voorle den ghetrauelgiert noch ghemolesteirt te sijne in lijue noch in goete/noch andersins in wat manieren dattet sy.

Item ende õme die versekerthede vã al dies voorȩ es/wi sullẽ sweeren vp die helighe Euangelie/vp thelich hout des crups/ vp tcanon vãder messe/eñ vp dat helege sacrament/dat wi sonder inbreken sullen onderhouden eñ vulcõmẽ dit voorȩ tractiet vã pointe te pointe/ sonder nẽmermeer te procureiren noch te doẽ procureirene ter contrarie / ons stellende eñ submitterende tallen kerckelickẽ censuren/ niet peghenstaende dye preuilegien die wi als nv coninck vandẽ Romeynen moghen hebben ter contrarien.

¶Item eñ bouẽ dyen sullen ter begheerte vã ons onse heleghe vader dẽ paeus/ den Keyser onsen bemindẽ vadere/ eñ die.vij. Corvoorsters/ die voorȩ heerẽ vandẽ bloede/ eñ die voorȩ staten vã alle die landẽ ten contentemente vã die vã Vlaendren/ ende ooc die bisschoppẽ vã Vtrecht eñ vã Luycke/eñ die hertoghe van Cleuẽ eñ vã Ghulicke confirmerẽ den seluẽ paeps met hueren openẽ brieuẽ eñ seghelen/ eñ dien belouen te onderhoudene/ eñ ons gheene assistencie noch bystant te doene ter cõtrarie. Eñ daer toe mede die voorȩ bisschoppẽ vã Vtrecht ende vã Luycke/ metsgaders den Hertoghe van Ghulicke ende van Cleuẽ sullen belouen eñ hẽ lieten verbinden niet te gheuene eenege passaegien duer huerlieder landt ofte Riuieren eeneghen volcke van orloghen dat soude willen cõmen vp Vlaendren.

¶Item eñ voort consenterẽ wi/ dat waert so dat god behoe/ dat wy in eenegher manieren yet daden of ghedoochdẽ te doene peghens dyt tractiet / of eenich point van dien/ dat in dat caes sonder ander of meer declaracien daer of te doene/dye voorȩ heren vanden bloede/die heeren vander oordene vanden gulden Vlyese/ statẽ ende ingheseten vanden voorȩ landen/ sullẽ ipso facto nv als dan eñ dan als nv ontsleghẽ sijn van hueren eede/ ende oock ontlast vã allen beeden subuenientien/pencioenen/ of andere lasten ons gheconsenteirt of te consenteirene / eñ vã alle achterstellen vã dien.Eñ in sghelijcx dye vã Vlaendren vã harẽ pencioene voorȩ.Eñ die voorȩ andere landen eñ steden vã onser subiectie ende onderdanichede/sullen ghehouden sijn te assisteirene eñ succoereirene die voorȩ vã Vlaendren . Eñ vã dã voort sullẽ ghegouuerneirt eñ gheregiert sijn onder dẽ name vã onsen bemindẽ sone bi die voorȩ vandẽ bloede/eñ bydẽ Rade int lant/also die van Vlaendren nv gheregiert worden.

¶ Item dit yeghen
woordich tractiet vã paeyse sal gheconfir-
meirt sijn by den coninc vã Vranckerijcke
als naeste ende barblijckelicste opr van on
sen voorš beminde sone / ter cause vander
Coninghinne Margriete onse beminde
eñ weerdegher dochtere.

¶ Itē eñ waert so dat dit tractiet vã paep-
se gheuyoleirt of inghebroken worde / by
wien het ware / dye selue sal ghecorrigiert
eñ ghepuniert wordē in exempele vã allē
anderē / so waer dat hi vondē of ghecreghē
worde / als infractuer eñ breker vã paepse.

¶ Item waert ooc dat naermaels bi eene-
ghe vandē cõtractantē dit tractiet in ghe-
brokē worde in eeneghe vã sijnē pointen
of artijculen / dat nochtãs tselue tractiet vã
paepse blijuē sal in sijn cracht. Eñ men sal
reparacie vã dien moeten veruolghen by
iusticien / sonder te procedeirene bi weghe
van faepten.

¶ Item waert ooc dat eenege vandē voor
nomden Princhen ofte andere / by delaye
ofte negligencie of andere ghebrekē sijne
besegelthept niet en gaue so voorš es / dat
nochtãs tvoorš tractiet nyet sijnen sal vã
minder effecte. Eñ het sy so dat wi cõpassie
eñ medelydē hebbende mettē aermē volc-
ke / begheerende te schuwene eñ te belette-
ne alle die quadē die bi diuisien eñ orloghē
vpcõmen sijn eñ achteruolcht hebbē. Ter
eeren eñ Reuerencie vã gode eñ van sijne
ghebenedyde moedere ghecõsenteirt / ghe
agregeirt / gheconfirmeirt eñ gheappro-
beirt / eñ bi deser yegenwoordeger consen
terē / agregerē / confirmerē / eñ approberē /
eñ ter goeder trauwē in coninck eñ prince
licke woordē / beloue te houdene eñ te doen
houdene desen paeys in alle sijne pointen
eñ artijculē hier vorē verclaerst / eñ by ons
vaccoordeirt eñ belooft / sonð nēmermeer
te doene of te commene yeghen den voorš
paeys ofte eeneghe vandē pointē eñ artij
culen vã dien. Eñ õme dat ghestandich eñ
onuerbrekelic te onderhoudene / wi hebbē
õse landē eñ conincrijcke ghesubmitteirt /
eñ submitteren tot allen peynē eñ gheeste
licke censurē / niet yeghenstaende dies wi
ter contrarie van dien moghē hebbē. Eñ
vp dat so ghebuerde / twelcke god voorhoe
den wille / dat by ons of andere van onsen
weghe yet ghedaen worde yeghens eñ in
contrarie vandē voorš tractiete / wi consen
terē / willen / ordonnerē / eñ beuelen dē prin
chen hier voren ghenomt / eñ die drie statē
vandē lande vã Brabant / Lymburch / Lut
cenburch / Gheldre Hollant / Zeelant / He
negauwe / Namen / eñ Zutphen / die stede
vã Valenchienes / vã Mechelen / dat alle sa
ueur eñ bystandichede by hē lieden in dat
gheual bi effecte ghedaen eñ ghedreghen
sy yeghens ons ten voorš vandē drie ledē
vã Vlaendren eñ huerē adherentē / te dien
eynde dat die voorseyde paeys in alle sijne
pointē eñ artijculen onderhoudē sy. Ende
dat dye inbrokē ende infractien vp datter
eeneghe waren / worden moghē gheredu
ceirt eñ ghereparceirt. Eñ õme dit te bet te
doene sonder eeneghe note of begrijp / heb
bē in tvoorš gheual die voornomde onsen
schoonē neuen / ende neue hier voren ghe-
nomt / eñ die staten vandē voorscreuē lan-
den die bi onser ordonnancie ende beuele
met ons seghelen sullē desen yegenwoor-
deghen paeys / of daer of gheuē hare brie-
uen apaert gheabsolueirt eñ gheslaect / ab
solueren eñ slaken van hueren eeden die si
tonswaert hebbē. So eest dat wi ontbiedē
eñ beuelē onsen lieuē eñ ghetrauwē Can-
celier eñ den lieden vã onsen groten Rade /
den Cancelier eñ lieden vã onsen Rade in
Brabant / onse stedehouders / eñ Radē vã
Lutcenburch / van Gheldre / vã Hollandt /
Zeelant / Henegauwe / eñ Namen / eñ alle
andere iusticiers eñ officiers / eñ elcken vã
hem lieden dat si den voornomden paeys
onderhoudē eñ doen onderhoudē / eñ elck
point eñ artijcule vã dien / sonder daer ye-
ghens yet te cõmene ofte doen of ghedoo-
ghen ghedaen te sijne in eenegher manie
ren / wantet ons also ghelieft / eñ ghedaen
willen hebbē. Eñ õme dieswille datmē vã
desen yeghenwoordeghen sal hebben te
doene in vele diueersche plecken / wi willē
dat die coppen van desen of eeneghe poin-
ten vã dyen / onder den seghele auctentijc
gheloue ghegheuen sy als den originale
Eñ te dien eynde dat alle saken vast eñ vã

weerdē/ ghestādich eñ gheduerich blijuē/ wi hebbē onsen segele hier aē doē hangē. Eñ in meerō vastichept eñ vsekerthede vā dē sakē voorē/ hebbē gebedē onsen schonē neue die heere vā Rauestepn eñ mer Phš sinē sone die here vā Beuere ooc ōsen neue Eñ in sghelijcx die Prelatē/ edele / eñ stedē vādē voornomdē landē vā Brabāt/ Lutcē burch/eñ Gheldre/ Henegauwe/ Hollant Zeelant/Namē/eñ Zutphen/ Valenchie ne / eñ Mechelen ooc huere seghelē mettē onsen hier aen te hanghene. Twelcke wi Adolf vā Cleuē/ here vāder Marcke/ here vā Rauestepn/ Phelips vā Cleuen eñ vāder Marcke here vā Wijnghendale/ Phelips vā Bourgoengien/ here vā Beueren Goossin abt vā Affelghem/ Maertin abt vā sinte Bernaerts/ Marck abt vā Grimberghe/ Dierick abt van Paercke/ Anthonis vā Brabāt Rudder/ Aernout vā Heurne here vā Brunen / Willē vā Fontepnes here vā Mylan/ Jan van Gauere/ Pieter vā herbaps/ Jan bornaedge/ here vā parcke/ Rudders/ Daneel buschooren/ Burchmeestere/ Jan pinnoc Rudō/ Michiel Absoloens rudō/ Phelips vā nyle/ Pencionaris ghedeputeirde vāder stadt vā Lueuene Roelant de mol Rudder/ Heyndric de mol Burchmeestere/ Jan eeuvliet Rudō/ Pieter vā obeerghe/ Arent de scrapere/ Gheeraert vandē hecke/ Pencionaris ghedeputeirde vāder stadt vā Bruessele/ Maertin vā Roode/ Sijmon vā Gheele/ Goort vā Dōmele/ Pencionaris ghedeputeirde vāder stadt vā Thertoghē bossche/ Jā vāder Cappelle/ ghedeputeirt vander stadt van Thienē/ Heyndrick/ ghedeputeirt vander stadt vā Leeuwē / Wouter steuins/ ghedeputeirt vāder stadt vā Nyuele / al te samē representerende die drie statē vā Brabant Raphael die bisscop vā Rocence abt vā sinte Baefs/ Phelips abt van sinte Pieters/ Gheeraert abt van Eenhaem/ Willē abt vā Boudeloo/ Raese abt van Dronghene Clemēt proost vā.s. Maertins Tyypre/ Pieter bogaert Deken vā.s. Donaes in Brugghe/ Pieter vā Brugge proost in Ronche/ Wouter here vāder Gracht Rudō/ Jā vā Stauele.R. here vā Jsleghem/ Colaert vā haelwijn.R. here vā Boesijnghē/ Adriaen vāder Gracht.R. here vā Scardā/ Cornelis vādē Bare heere vā Mosscron/ Jan vā claerhout here vā Pithem/ Andries vāder woestijne here vā Beselare/ Joos vander poorte heere vā Moorslede/ Adriaen vilepn R. here vā Reeseghē/ Gheeraert van hanghereel/ Jan de pic/ Jacob vādē hulle/ Pieter Ghijselins ouerdeken/ Lieuin de moor Dekē vāder weuerpe vā ghendt/ Joos de deckere Burchmeestere/ Jan vāder lende/ Steuin vāder gheinst/ Jā beyts penciona ris. Ghedeputeirde vā Brugghe/ Pieter die lange/ Andries palijnc/ Jan die coene. Ghedeputeirde vā Jpre/ Hughe gantops Jan die latre/ Jan fransops pencionaris. Ghedeputeirde vā Rijssele/ Ame pinchon Jan de la vaquerpe. Ghedeputeirde van Duwap/ Aernout vā Storesse.R. Jan die wulf/ Jan meere. Ghedeputeirde vā Oudenaerde/ Gheeraert de splijtre/ Ghedeputeirt vā Aelst/ alle te samen representerende die drie statē slants van Vlaendren Willem abt vā Omont/ Anthonis abt vā bon esperanche/ Michiel de chaers.R. here vā cleerphap/ Zebaer pieters/ Christoffels gautiers/ Seruaes wādaert. Ghedeputeirde vā Berghē in Henegauwe/ Anthonis vā Chenis schiltknape/ Thomaes de corouble/ Gobert herup. Ghedeputeirde vā Valenchiene/ al te samen representerende die drie statē vādē graefscepe vā Henegauwe/ Jā Jacobs sone pennemā/ hupter name vādē prelaet van Middelburch/ Cornelis willezuene/ Cornelis boom/ Dieric cornelis sone/ Claps Jacobs sone. Ghedeputeirde vā Ziericxee/ Jā Diericx sone/ eñ Pieter die graue. Ghedeputeirde van Rōmerswale/ Pieter simoens sone/ eñ Jā gabriels sone. Ghedeputeirde vāder goes Gup Jans sone/ eñ Heyndrick Jans sone. Gedeputeirde vā Toolne/ al te samē representērede die drie statē vādē graefscepe vā Zeelāt/ Jā de lespijne/ Lop lodeuoet/ eñ Jā sosilion. Ghedeputeirde hupter name vā dē statē vā Namē ghedaē/ hebbē ghegheuen in die stede vā Brugge onō onsen groten seghele/ den.xvi. dach vā Mepe. Anno lxxxviij. eñ ons Rijcx inden derden iare aldus gheteekent onō dē Plop Maximilianus/ eñ vp dē Plop par le Rop Hauweel.

Dit es dye voorme

vanden eede ghedaen/by den Roomschen Coninck Maximiliaen.

Wi belouē bupt onsen vryen eyghenē wille/eñ in goeder trauwen sweeren vp theleghe Sacrament hier yegenwoordich/ vp tweerde heleghe cruyce/vp die weerde helege Euāgelien ons herē/ eñ vp tlichaē vandē heleghē vrient gods mijn here sinte Donaes patroon vā paeyse/ eñ tcanon vander messe/te houdene eñ tonderhoudene/eñ te vulcōmene bi effecte/ den paeys/ accoort eñ vrientscepe/ eñ goet vstant ghedaen eñ ghemaect tusschē ons ouer een sijde/eñ onse wel gheminde den staten eñ die drie leden slants vā Vlaendren/eñ huerlieder adherenten ouer dandere/ tsamen die eendrachtichede eñ vnye vandē staten eñ alle die landē onderlinge/bi onsen consente ghemaect eñ ghesloten in alle sijne ende huerē pointē eñ articulen/naer tinhoudē vā dien die bi ons/eñ ooc onderlinghe by onsen consente beseghelt eñ beseghelene. Eñ belouen int woort vanden Prinche eñ als Coninck/ vp ons trauwe eñ eere nemmermeer daer yegens te cōmene/ te doen cōmene/of te latē doen cōmene/of ghedoogē ghecōmen/of ghedaen te sijne directelick of indirectelic/ in wat manierē dat sy naer onsen vermoghen/ al naer inhoudē voorme eñ tenuere vāder lettere vā desen voorš paeyse/eendrachtichede/vnye/ende alianchie/ontslaende als nv die vā Vlaendren vandē eeden/ die si ons als voocht eñ momboor van onsen beminden sone ghedaen hebben/ende alle andere in wat manieren het sy.

¶ Item wi Adolf vā Cleuen heere vander Marcke heere vā Rauestein/ Phelips vā Cleuen eñ vander Marcke here vā Wijnghendale/Phelips vā Bourgoengiē here vā Beuere/eñ alle die statē vā alle die voorseyde landē hebbē ghelijc eedt ghedaen dē voorš paeys te houdē eñ te onderhoudene.

¶ Item dye Ostagiers in sghelijcx hebbē ghelijcken eedt ghedaen Oostaegiers te sijne naer huptwijsen vādē voorš paeyse.

Item voort achter-

volghende/naer dē huptroupene vanden seluē paeyse/ eñ dat den.cō.vandē Romeynen vp sijne vrye voeten ghestelt was. Eñ ghebuerde dē.xvi.stē dach vā Meye smorghens voor die noene/so trac dē voorš Coninck vandē Romeynen hupter stede van Brugge te Male waert/ met Phelips vā Rauesteyn eñ mijn here vā Beuere/wāt die duytsche herē haddē daer haer tentē ende pauwelioenē ghesleghē. Eñ die. Cō. daer cōmende/si waren seere blijde/ eñ si triumpheirdē. Eñ die coninc seyde hē liedē dat si lichtē moestē/also si terstont dedē/eñ vtrocken achterwaert. Maer mer Phelips vā Rauesteyn eñ mijn here vā Beuere quamē terstōt weder te Brugge/aēgesien dat mer Phelips moeste gaen treckē in ostaegien te Ghendt waert/eñ ōme dat dye herē die daer gheuanghē warē soudē den vierden dach naer dē paeys cōmē te Brugghe/ eñ het cōmuyn vā Brugghe soudē hē lieden ghebedē hebbē ōme haerlieđ gracie eñ absolucie alsoot beslotē was indē paeys. Eñ si liedē soudē in sghelijcx ghedaen hebben ter cause vanden regemente/want si nyet meer regement hebbē en soudē/alsoot inden seluē paeys verbonden staet/ die welcke ten Schepenhuyse hupt ghelesen was eñ ghetoocht met alle dē seghelē daer aen/ waer ōme dat tvolck als doe seere blijde was/eñ danctē gode vā sijnder gracie dye ghebuert was/ten profijte vandē hertoge Phelips onsen prinche eñ vā sijnē landē. Eñ terstont deidemē een ghebot ter hallē hupt/te draghene eene groote processie generale/in welcke processie men drouch het weerde helege bloet/ om god te danckene dat dē paeys was ghemaect sonder meer bloetsturtinghe/naer tgroote discoort dat tusschē alle die landē was/twelck was vp den.xvij.stē dach vā Meye. Eñ vp dē.xvi.sten dach vā Meye was ooc gheboden/ so wie savens tbeste spel hupbringhē soude/ soudē hebbē.viij.cannen wijns/ tware in groete of in tsotte. Eñ so wie schoonst vieren soude/in sgelijcx ooc.viij.cannē wijns eñ daer naer.vi.eñ.iiij. Eñ datmē voorsie.

neghe wake soude houden vp auentuere/ wie onse vrienden niet en waren/ en datmen nyement vanden garnysoene vanden coninc in en soude laten/noch ooc yement anders &c.

Item vp den.xviij.sten

dach van Meye voorſ/van dat mer Phelips van Rauesteyn en mijn here van Beuere vanden Coninc weder int stede ghekeert waren/so en was tgarnisoen vanden coninc niet te bestieren/noch men constet niet ghedwen vertrecken/en principalic die overghe loopene en inboorlinghen vander stede van Brugge/ die de voorſ stede meer leedts en schimps deden dan andere vreimde ruyters/ en ooc noch andere ingheborene tslandts vanden Yrpen/want naer tverbodt vanden coninc rebelleirden/ en slaken vier in tcasteel van Male/en noch in twee of drie pachtgoeden daer ontrent. Waer of dat dye mare ghinck dat dat daden vleeschauwers van Brugge/te wetene Aernekin breydele/ en een vanden ghesllachte vanden Basseuelden. En teenen anderen cante tusschen der speypoorte en der cruyspoorte waren eenege van dier ghelijcke als voren/en schoten in die stede viere engienen steenen en loot/ maer daer en was nyement of ghequetst/ twelck was gods gracie. Het welcke den coninc vanden Romeynen te hooren quam/daer omme dat hi seer vstoort was/en swoer teerste die hi ontrent den viere vonde hy soudene daer inne doen worpen. Want hadden die van Brugghe naer hem lieden willen schieten/si soudense vermoort hebben met groten hoopen/ metsgaders dat si hem quamen vtooghen ten wijpre van die van Brugge/met groter menichte al varre binnen den schote/ waer omme die coninc dede so vele dat si al tghemeene naer die noene vtrocken. En die coninc vanden Romeynen quam ghereden met vele duytsche heren/ al daer hi dede ontbieden alle die heren en notabele vander stede buyten der poorte/en som meghe ghedeputeirde vanden lande/ ende badt hem lieden daer een vriendelicke bede/ omme te gheuene den capiteyn vanden Keysere sijnen lieuen vadere eene cleene somme van penninghen/want hi grote cost ghedaen hadde en gheen quaet. Maer die coninc seyde datter waren wel.vi^c. ghesellen van Brugge en van binnen den lande die hi noch qualic bestieren conste/maer soude remedie daer ye ghen doen naer sijn vermueghen / en gaffe der wet een deel ouere in ghescrifte/by namen en by toenamen vp dat sijse naer der hant daer of souden moghen corrigieren/want het hem pijnlic ghenouch was dandere te doen vtrecken also sijn belofte was/ en daer toe ooc zijn beste dede nae ghelegentheit der sticken. En logierden noch som Tardenburch en te Middelburch in Vlaendren / daer sy noch bleuen/ ende deden noch alle daghe al tquaet dat si consten en mochten/vanden lieden te vanghen/van huysen te verbrandene/en namen den landtslieden haer beesten en al dat si ghecrijghen consten/en bleuen daer noch tot den.xxiiij.sten dach van Meye. Want daer was een duytsch heere dye Middelburch voor hem houden wilde/en hem quam te baten eenen gheheeten Gijcke de visch/ die toe behoorde tcasteelkin van Cocxye / met ontrent.xxx. peerden/en.lx.ghesellen te voet alle quade bouuen/die welcke vele quaets hielpen doen ouer die lieue/den seluen dach als voren.

Item vp den.xviij.sten

dach van Meye/ so bleuen twee grote heren in ostaegien voor den coninc vanden Romeynen/en waren sijn rechtsweers. En vp den.xix dach van Meye/so begheerde die coninc aen die heeren van Brugge en aen tghemeene commuyn/dat hem lieden ghelieuen soude dye voorſ heeren te ontslane en te laten gane die voor hem in ostaegien bleuen waren / omme dat die coninc soude moghen vertooghen voor den keyser sijnen vadere/dat hy vry en vranc vp sijne voeten ware/ en dat hi soude mogen tooghen den paeys die hi ghesloten en ghe maect hadde metten ghemeenen lande/als daer of h... voren wel vclaert staet. En die notabele heeren en tcommuyn consenteirden hem tsijnder liefte en begheerte/waert by al dien dat die drie leden slants van Vlaendren consenteirden / en ooc mer Phelips van Rauesteyn metsgaders dat hy als Ostaegier was te Ghendt. En men sandt terstont te Ghendt aen hem / oft hem in sulcker manieren lief ware/en hi daer sijn consent in dede/in

alsdo varre alst ware ten oorbore eñ profijte vã onsen natuerlicken heere eñ prinche den hertoghe Phelips/ want hi wel wiste datter lettel pement tlandt vã Vlaendren beminde/ maer vele hupt warẽ õme dat te npeutẽ te doene eñ te verderuene/ alsowel dpe ghene dpere groot profijt of ghehadt haddẽ/ als die ghene diere gheen profijt of ghehadt en haddẽ/ noch npet en wistẽ wat Vlaendren vmochte/ noch watter of was Maer principalic sommeghe steden procureirdẽ om die orloghe te sustineiren/ om bi dien Brugge te bederuene haddẽ si ghe connẽ/ maer ten was in haerlieder macht niet. Maer õme haerlieder onminne te betoghene naer haer vermoghẽ/ wãt si voor een wrake eñ hindere/ verbodẽ te cõmene tot huerẽ marctẽ eñ vrphedẽ/ so si vã te voren gheploghẽ haddẽ. Eñ verbodent principalic die vã Brugghe/ vã Ghendt eñ vã Ipre vp dẽ .xxi. sten dach vã Mepe/ eñ ooc dpe fransoysen/ want si soudense ghearrestert hebbẽ en si daer ghecõmẽ haddẽ. Eñ maectẽ bi attreete eñ apointemente dẽ Venechianen alianchen met hẽ lieden/ midts sekere beloftẽ die si hẽ liedẽ dedẽ/ daer mede dat si die gallepen vã Middelburch thaerlieder coste ghecreghẽ in hare stede. Maer daer wesende en constẽ haer goet niet vercoopen noch pẽneghẽ alsoot hẽ lieden belooft eñ toe ghesept was. Ende was vele cooplied ẽ berauwen dat si daer ghecõmẽ waren/ wãt god en wilde npet dat so quã/ als dpe sommeghe meenden. Eñ dit was den gallepen eñ hem lieden contrarie van haren rechten ende preuilegien van onser stede van Brugghe.

Hoe die keyser Frederick vã Roome/ vader vandẽ Roomschẽ coninc Maximilianus/ quã voor Ghendt te Euerghem ligghẽ/ met een groot volck van wapenen.

Tem vp den.xvij. sten dach vā Meye in tselue iaer/ so quā den Keyser vā Roome vader vādē Roomschen coninc/met sijnen volcke ligghē voor Ghendt te Euerghē/ daermē Sinte Christoffel versouct/ eñ was een mijle vā ghendt/ eñ hadde met hē wel xi.m vechtender mannē wel voorsien/ende lach daer wel.vi.weken lanc/eñ sijn volck quā daghelicx schermutsen peghens dye vā Ghendt/eñ vinghē volc daer si constē

¶ Item den eersten dach vā Wedemaent soe was te Brugghe gheordonneirt vander wet vander seluer stede/te seyndene ter Sluys.ijc. mannen/ ōme daer mede toe te siene/ maer in die sluys te cōmene en ghe-schiede terstont niet/wāt als die vā Brugghe quamē voor der sluys/die vanđ sluys eñ tgarnisoen maectē een groot alaerme Maer ōm er si en schotē niet/ wāt si warē vā te borē gheaduerteirt dat wi vā Brugghe cōmē soudē/ maer si en wistē niet wā-neer. Maer eenege quaetwillende die binnen der sluys warē die seydē dat die Henewiers die vandē garnisoene warē niet en wildē ghedooghē in gheender manieren/ datmē ons vā Brugghe in die sluys laten soude. Eñ vp den.vi.sten dach van Wedemaent/ soe liep tghemeente vander sluys in die wapene/eñ was vp haerlieder processie dach/ eñ maectē een vergaderinghe vp beede die marcten wel voorsien eñ ghewapēt/eñ daer ordōneirdē si dat si alle dye Henewiers huyter stede sinytē wildē/ in dien si met goelicheden niet huytgaen en wildē/of niet sweerē en wilden met onsen natuerlickē prinche den graue Phelips si soudēse alle doot slaē. Eñ dye Henewiers dit siende/ absenteirdē hē liedē eñ hildē hē verborghē. Eñ als dye vāder sluys saghē dat hē die Henewiers verborghē hildē/ so seyden si waert sake dat dye vā Brugghe Middelburch niet of worpen en wilden/ si wildē neutre sitten/ eñ huerlieđ stede selue bewarē/eñ dat doende soudē ander aduijs nemē. Eñ dē.vij.stē dach vanđ seluer maēt haddē alle die Henewiers orlof sonder die ghene dye eedt dedē mer Phelips vā Rauesteyn/ huyter name vādē hertoge Phelips ōsen natuerlickē prinche. Eñ dē.viij. stē dach vāder seluer maent/ so quamē die ijc. mānē als vorē weđ in Brugge/eñ haddē alsoo liggē loopē vandē eenē dorpe ten anderē/haddēt die viandē ghewetē/si haddense wel alle gheuanghē of den hals of ghestekē/ wāt si waren ghenouch sonder eeneghe ordōnantie/ eñ en haddē gheenē capiteyn die si ontsaghē/ofdaer si of hildē

Itē soe ghebuerdet

noch/eñ dit was vp den eerstē dach vā Wedemaēt dat quā tgarnisoen datter lach te Middelburch te Brugge voor dye poorte tot aen die barriere/ seggende dat si vrien den warē/eñ vandē volcke vā mijn here vā Merwede/eñ quamē so si hē ghelietē om in die stede te cōmene. Eñ aldus sprekende peghē volc/sagē harē slach datter een mā stont buytē der cruyspoorte vp die Brugghe byder barriere/si reden naer hē eñ reden hē in die veste/eñ ouer die brugge sijnde/ riepē wel luyde dat si warē volc vandē coninc/eñ vgaderdē terstont bi een wel.xl peerdē/eñ veil voetknechtē/ eñ haddē by hē lieden vele gheuanghene/eñ vele buyttijncx die si weđ vp een nieu gherooft hadden. Eñ namē eenen waghene met.ij.merryē/daer vp dat si die gheuanghē ghebonden leyden/ eñ voerdense met hē lieden te Middelburch/eñ men seyde dat dien roof die si doe haeldē wel weert was.iiijc.lb grē.

¶ Item vp den.ij.sten dach vā Wedemaēt so dede Denijs metten eye sijnē boogaert voor die cruyspoorte of hauwē/eñ mē vellede naer dien alle die boomē die ontrent der stede stondē/ ōme datmē die vyandē te bet soude sien eñ moghē beschietē met dē engienen vander stede. Wāt soomē seyde die Keyser eñ dē coninc vandē Romeynē haddē ghesworē dat si Ghendt/ Brugge/ eñ Ipre te nietē soudē doen/eñ in sghelijcx Bruessele/ eñ dese stedē soudē sy alle doē te viere eñ te sweerde. Waer vp datmē Raet hilt te Ghendt/ met mer Phelips vā Rauesteyn ende alle die heeren vandē lande. Ende ordonneirden eene Cruysvaert vp den Keysere ende vp den Coninck sijnen sone/ aenghesien sijnder beloften dye hy ghedaen hadde/ ende weder ghebroken/

sonder redene of recht contrarie god eñ sijnen heleghē/ want hi in recompense vanden paepse ontfanghē hadde terstont wel hondert duysent guldenē / waer of dat hē niet meer beloost en was dā vichtich duysent. Maer als hy die herē buytē der stede vā Brugghe hadde/ so seyde hy/ ghi heren ick dancke hu van huwer goeder visitatie die ghi mi ghedaē hebt als hu lieder gheareste erde man/ maer nv ben ic vp mijn voetē ende ghy sijt mijne gheuanghenen nv/ of ten sy dat ghy my noch.l.duysent doet hebbē terstōt/ het welcke si hē beloofden te bringhene metten anderen. Eñ hy dede nochtās cōtrarie sijnē belofte/ eñ den paeys die hi besworē hadde. Eñ die mare ghinc dat den keysere Frederic sijnē vadere veleq uaets volcx met hem hadde/ ōme tlant met te meerē ongenadicheit te nieuten te doene/ daer hy gheen recht noch redene toe en hadde/ noch dye coninck sijnen sone mede.

Item vp den.vij.stē

dach van Wedemaent/ so wast dat Deyse met groter verraderye ghewonnen was vandē Keyser/ wāt die heerē vander stede gauent hē ouere/ eñ lietē hē met sijnē volcke daer inne/ dat het ghemeene volck niet en wiste. Eñ als tghemeen volc ghewaer wiert vandē volcke vā wapenen/ si liepen ouer die selue sijde daer die viandē laghē/ eñ vluchtē in die schepē daer si malcāderē v̄droncke̅ midts dē laste vandē volcke/ eñ die viandē slougense woot die si ghecrijghē constē. Eñ die principale vā dien ouergheuene was mijn here vā Muelenbeke. Dat ghedaē hebbende/ ghinc alle sijn ondersaten vanghē/ eñ v̄barnde haerliedē huysen/ eñ vermoorde tvolc. Ende dat meer es/ hi v̄barnde sijn eyghē dorp eñ prochie/ eñ begonste te v̄barnē Lichteruelde/ eñ hi beroofde dē.x.stē dach vā Wedemaēt/ eñ v̄barnde meer andere dorpē vp dē seluen dach.

Item voort vp den

viij.sten dach vā Wedemaent/ so quamen iiij.c waghenē met vitaelie/ eñ hadden met hem liedē al dē slaet vandē Keyser/ wel tot iij.c peerden/ eñ.iij.c voetknechtē/ al te samē ōme te cōmene int heyr vanden Keysere/ twelcke lach te Euerghē by Ghendt. Die vā Ghendt wierdens ghewaer/ eñ warē daer of gheaduerteirt/ als dat si tsulckē daghe eñ tsulcker plecke passerē souden. Eñ die vā Ghendt trockē yeghens hē liedē eñ beuochtense/ eñ sloughen al tpeerde volck doot/ eñ vinghē meest al tvoetvolc/ eñ pilgierden eñ namē alle die vitaelie/ eñ oock oic die waghenē die voort mochtē/ eñ dye waghens die niet volghē en mochten die smetē si in stickē/ eñ die vaten mettē wijne smetē si die boomen inne/ eñ stakē die peerdē eñ merpen doot/ so datter lettel of gheene vā dyen volcke en ontghinc/ want god was hem lieden yeghen so ons dochte.

Item vp den.ix.stē

dach van Wedemaent/ so was een vergaderinge ghemaect ō met mijn here vā Vleters als capiteyn vā Brugghe / om te trecken voor tcasteelkin vā Grootseynde ōme dat of te worpene eñ te nietē te doene. Eñ daer cōmende schotē twee schoten daer vp met twee serpentijnē/ ende roofdē alle dye peerdē eñ coeyen die vp tneirhof warē/ eñ quamē alſo weder te Brugge mettē roouee. Eñ te Brugghe sijnde/ trac terstont weder ōme met meer volcx voor tvoorſ Tcasteel vā Grootseynde/ waer of die Ruyters vāden casteele v̄wondert warē/ siende al dat volc dat daer ontrent was. Eñ vonden in huerē Raet/ dat sijt vpgauen sonder slach of stoot behoudē haerlieder lijf/ huytegheddaen twee Ghijden die vander prochie vā Malleghem gheborē warē/ die warē met den butijnc ghebrocht te Brugge/ eñ daer onthooft als verraders vanden lande/ eñ contrarie harē natuerlicken heere eñ prinche den hertoghe Phelips.

Item vp den.xi.stē

dach vā Wedemaent/ so warē die ambochten v̄gadert ten Freren/ ōme cōsent te doene vā maentghelt te leenene/ wāt mē hadder twee daghen daer ōme huyt gheweist om te ghecrijghene die selue leeninge/ om dye penninghē te seyndene dē coninc van

den Komeynien die eenege vâder stadt hẽ heymelic belooft haddẽ te seyndene eñ te leenene. Eñ byder vgaderynghe beuant men datter was een saufcondupt vã.viij. daghẽ/waer of dat die wet noch tcõmuyn nyet en wistẽ. Eñ dit aldus wetende/liepẽ den seluẽ dach weder in die wapene/eñ begheerden te wetene wie dat dat Saufcondupt begheert hadde vandẽ Keysere/dye welcke voor ghendt lach met syn͂ macht vã welckẽ sauuecondupte hẽ liedẽ die van der wet seere excuseirden dat sy daer nyet of en wisten. Eñ om dat discoort ter neder te legghene eñ te latẽ wesene in synẽ staet/ so was ter hallen huyt gheroupẽ/ alle die ghene die ghewillich warẽ haren natuerlickẽ here eñ prinche dẽ hertoge Phelips/ dat si hẽ tsachternoens ten een huerẽ ghereet soudẽ vindẽ õme te treckene vp Middelburch/alsoot ghebuerde/wãt daer quamẽ eñ warẽ vgadert wel.iiij.duysent mãnen/maer si en trockẽ niet vardere dã ten Leestkine/al daer si twier in staken/ eñ vinghẽ den capiteyn/eñ brochten alle die prijsen met hẽ liedẽ te Brugghe. Eñ den liedẽ vã Ghendt was ouergheđreghen dat wi vã Brugghe gheheel eñ al vã hẽ liedẽ ghescheedẽ warẽ. Twelc wel cõtrarie bleec vp ter entrepijse vãdẽ leestkijne als voorš es

Item voort vp den xi.sten dach vã Wedemaent/so warẽ mijn heere vã Muelenbeke eñ mijn heere van praet te Roeselare/al daer si eerst inne quamen ghewapender hãt/ eñ seyden tot den volcke dat si niet verschietẽ en soudẽ/si waren vriendẽ vã die vã Roeselare/ eñ trockẽ in haerlieder herberghe tot haer voetvolc eñ ghesellscap aen cõmẽ was. Eñ die cõmẽ synde/begonstẽ haer herberghiers te vanghene ende te beroouene/waer of dat vele volcx liepen eñ vluchten in die kercke met wijue eñ met kinderẽ/om haerlieder lijfte salueirene/ eñ sommege andere in die halle. Eñ als si vele het meeste gherooft hadden so stakẽ si twier in die kercke/eñ oot in die halle/eñ in tmeeste deel vã die huysen. Eñ inde kercke vbarndẽ priesters/mans/ vrauwẽ eñ kinderẽ/eñ sghelijcx inde halle/ het welcke deerlic eñ claghelic was.

¶ Voort vp den.xi.stẽ dach vã Wedemaẽt so trocken die capiteynẽ vã Brugghe met vi.c ghesellen te Oudenburch waert/õme te bewarene.xx.waghenẽ met coorne/die welcke si brochten te Brugge vp dẽ voorš dach snachts/ontrent den.xi.hueren indẽ nacht.

Item vp den.xv.stẽ dach vã Wedemaent/so quã te Brugghe een heraut vandẽ Roomschẽ coninc eñ vã den Keysere synẽ vadere/eñ brochte eenen brief aen eenẽ priestere/die die coninc daer te voren ghesondẽ hadde aen die heerẽ vã Brugge om een bestãt te makene vã.viij. daghẽ. Eñ hier õme so quã een groote beroerte onder tvolc vandẽ Cõmune/want si seydẽ dat die heren hẽ liedẽ wildẽ verraden. Eñ den Heraut was antwoorde ghegheuẽ dat hy niet meer brieuẽ bringhẽ en soude te Brugghe/ of men soudene teerste dat hi weder quame doot slaen/want si en wildẽ vã sconincx paeys noch bestãt nyet meer horen.

Item den.xxviij.stẽ dach vã Wedemaent/so quã te Brugghe een mare/als dat Dixmude in ghenomẽ soude wesen/ het welcke alsо niet en was. Maer noch seydemẽ dat mij here vã Dixmude hadde ghehoudẽ mij here vã Meerwede/eñ Boxoren/eñ Phelips hondekin/ eñ noch twee Capiteynen. Waer õme dat midts datmẽ meende dat hyse gheuangẽ hilt/warender goetwilleghe sonder gaedgie versaemt eene quantiteyt/ten secoursе vã die vã Dixmude/aẽghesien dat si scre uẽ dat ouer dan͂ syde vã Dixmude warẽ wel.viij.c ghesellen vã mijn here vã Meerwede/õme Dixmude in te nemene. Waer õme den Capiteyn vã Brugge mijn here vã Fletre mede by Dixmude was met dẽ volcke vã Brugge. Eñ wesende vp onder half mijle naer Dixmude/sondẽ een trompet eñ twee vãdẽ beste ghemonteirde ghesellẽ/õme te acoutene/eñ si wordẽ gheuanghẽ. Eñ hadde ons volck naerder ghecõmen/si soudender alle ghebleuen hebben/

maer keerdẽ haestelic weder te Brugghe waert sonder schade of belet. Eñ dẽ trompet eñ die.ij. Scouters warẽ weder omme thuys ghesondẽ vp den.ix.sten dach vander voorß maent.

Itẽ vp den,xviij,stẽ dach vã Wedemaent/ so wasser een scheppere wonachtich by sint Saluators kercke neffens den tepms / dye hem vervoorderde dye duere bouen vp die halle in stikken te slane/ eñ liep bouen ende slouch dye clocke aẽ een boort/ eñ stelde daer mede die gheheele stede in roere/ wãt tvolck liep al in die wapene eñ quamẽ ter marct. Voort soe vervoorderde hẽ die selue scheppere te halene hupt sijnẽ hupse den opper Burch meestere Joos die deckere / eñ leedene bouen vp die halle / eñ riep lupde tot dẽ volcke dat daer vp die marct ghecõmen was/ midts dat hy die clocke gheslegẽ hadde/ of hy hẽ daer langhe alleene vindẽ soude/ eñ gheen ghesellscap hebbẽ. Eñ riep noch tot eeneghe comt bouẽ wi sullẽ goede chiere makẽ / ick weeter noch al vele meer die vã desen broede sijn/ eñ hi seyde dẽ Burch meester vele vplonpen aen/ eñ wilden ter veynsterẽ hupt worpẽ vp die marct. Ende daer warẽ eenege vp die marct die hẽ ghelijc gauen/ eñ seydẽ het es nv tijt dat elc sijnen doot slae / eñ dat was een out mã een cupere. Eñ om dit sware stic eñ grote vreese eñ dangier dat hier in gheleghen was/ was tvolc seere beroert/ wãt twas omme tvolc malcanderẽ doot te slane ghelijc beesten/ ten hadde gods gracie ghedaen. Eñ die Burchmeestere was vã eenege discrete mãnẽ thuys gheleet. Eñ tsanderdaechs mẽ beuant dat die voorß sceppere dat ghedaen hadde bi foortsen eñ hupt eenen quaden wille hupt sijnẽ epghenen hoofde/ eñ dat hijt dede õme een beroerte te makene binnen der stede. Om twelcke dat hi gheuanghẽ was eñ gheleet vp den steen/ ende was ter vierscare ghebrocht vp dẽ derden dach vã Hoymaẽt/ eñ was al daer verwesen vandẽ leuendẽ lijue ter doot ghebrocht te sijne mettẽ sweerde/ allso hi was/ eñ was vp den voorß dach onthooft.

Itẽ vp den,xix,sten dach vã Wedemaent/ so quã die Coninck vandẽ Romeynẽ neder slaen met tentẽ eñ met pauwelioenẽ tusschẽ Brugghe ende Middelburch in Vlaendren / õme een Assault vp Brugghe ende vp dẽ Damme te doene. Ende vp den.xx.sten dach vander seluer maent / so quamẽ te Brugghe inne die fransoysen/ eñ waren wel.xiij.ᶜ peerdẽ/ sonder die voet knechtẽ/ waer of dat huerlieder opper capitepn was mijn heere vã Peenen. Maer hier te voren eer die Fransoysen quamẽ/ soe ghebuerde den slach te Cocxpe als hier naer verhaelt staet.

Item den,xxiij,sten dach vã Wedemaent/ so quã mijn here vã Fleters als capitepn in Brugghe/ eñ dede eene coerse voor Middelburch / eñ hadde met hẽ wel.xiij.ᶜ mannẽ/ maer daer liepen der altijts meer toe/ õme dat te helpene te nieten te doene. Eñ voor Middelburch cõmende / si begonsten te stellene haerlieder engienen/ maer die van Middelburch begonstẽ so vuaerlickẽ te schietene/ so datter drie of vier doot bleuẽ vã die vã Brugghe Eñ die capitepn vant in sijnen raet dat hy vã daer track voor Tcasteelkin vã Cocxpe huptẽ der sluys/ twelcke si tsanderdaechs bestoimdẽ eñ wonnẽ/ wãt sijt vp gauẽ/ behoudende haerlieder lijfdiere vp warẽ tot .xxij. ghesellẽ/ hupt ghedaẽ Rijcke de visch eñ eeneghe dye vã binnẽ den lande warẽ. Eñ aldus sijnde hildẽ alle die gheuanghene bi hẽ liedẽ dien nacht/ õme eerst te vgaderene die groote pilaedge die in Tcasteel was. Eñ die vã skeysers heyr hadden dye tijdinghe dat die vã Brugghe hupt warẽ met simpelder ordonnancie/ waer of was in theyr vanden Keyser een ghebodt ghedaen/ so wie die vã Brugge wilde vpslaẽ/ het soude al sijne behoorẽ dat hi daer vercreghe/ sonder yemẽts yeghẽ segghẽ. Eñ doe nam dat aen mijn here van Zonnenburch/ eñ quã terstõt naer Middelburch/ daer hi vernam waer dẽ leghere vã die vã Brugghe lach/ dye als noch laghẽ sonder ordõnancie tot smorghens den daghe tee

Eñ was den.xxviij. sten dach vāder seluer
maent vā Wedemaent. Eñ smorgens in
die dageraet quā die voorß graue vā Zon
nenburch in ghesinackt met.x^{c}. peerden/
eñ wel.ij.duysent voetknechten/wel voor
sien met pijcken/ colueuerē/eñ hallebaer
den/daer si grote moort daden/eñ slougen
der wel doot tot.iij.hondert of meer/ende
haddender wel.vi.hondert gheuanghen/
sonder eeneghe weere te biedene/wāt dye
vianden waren hē lieden vp den hals eer
dat sijt willē of gheware worden/wāt dye
acouters niet en acouten so si behoorden.
Eñ die capiteyn mijn here vā Fleters was
vanden eerstē dyere gheuanghē was/ eñ
dat dede dat volc niet te bestieren en was
noch in ordonnancie te stellene/ wāt die ca
piteyn mijn here vā Fleters hadde gheer
ne tsauens te voorē thuys gheweist/ maer
die Deken vandē sinedē eñ die Deken vā
den vulders en wildē also niet gaen/ noch
oock Anthonis vā Nyeuwenhoue/het en
ware dat si dē buytijnc al gheladē haddē/
bi welcker ghierichēyt si alle verloren ble
uen/vp den.xxviij.stē dach vā Wedemaēt.
Eñ warē alle die voorß gheuanghen ghe
uoert in theyr vandē Keysere/daer hi lach
Teuerghem bi Ghendt/ daer hem lieden
vele spijteghe woordē ghesept waren. Eñ
die Keyser begheerde aen den graue van
Zonnenburch alle die gheuanghenen te
siene/eñ ooc dye coninck vanden Romey
nen/twelc also ghebuerde. Eñ die gheuan
ghene moestē twee monsterē doen/ deene
voor den Keyser eñ dandere voor den Co
ninck. Eñ die keyser seyde tot eeneghe vā
den gheuanghene/ghi sult hijncken/ende
tot andere ghi sult drijncken. Eñ dye Key
ser eñ die coninc hadden gheerne alle dye
gheuanghene ghecocht yeghens den he
re van Zonnenburch/maer die heere ant
woorde dat hijt niet doē en wilde om sijnē
laetsten man te verliesene/ want hi hadde
hem lieden haer lijf toe ghesept/ eñ dat en
wilde hi niet weder trecken/eñ hi meende
se Kuytersche wijse ten rentsoene te stelle
ne. Waer of dat mijn heere vā Fleters Ca
piteyn als voorē/eñ die Deken vandē sme
den ordonneirden een ander maniere/als
dat sy een generael rentsoen soudē makē/
wāt die Capiteyn mijn heere van Fleters
meendet wel te gheerijghene vp die ghene
die vander stede wech gheloopen waren/
van haerlieder goedinghē/eñ oot vā som
meghe lantslieden. Eñ alle die gheuange
nen cōsenteirdē dat so ghebuerē soude/ eñ
ordonneirdē.xij.mānē die mettē capiteyn
trecken souden ōme trentsoen/het welcke
drouch in tgheheele die somme vā drie en
vichtich duysent guldenen/elcken gulden
weerdich sijnde.xliij.stuuers. Eñ die ghe
uanghenē steldē haer lijf te pande voor dē
capiteyn/eñ alle die met hēreden te Brug
ghe ōme trentsoen voorß. Ende hadde we
der ōme belooft binnen achte daghen int
heyr vanden keyser te sijne. Eñ desen eedt
was principalick ghedaen te Euerghem/
daer alle dye gheuanghenē laghen/ waer
of dat mijn heere van Fleters daer gheer
ne eer hadde gheweist/metsgaders dat hi
die penninghē nyet gheerijghē en conste.
Maer die van Brugghe en wildē hē daer
niet weder latē keerē/ ōme dat die somme
so seere groot was. Waer ōme hi voor hē
nam te treckene ten Damme / eñ vā daer
voort om sijne belofte te vulcōmē. Twelc
kedie vā Brugghe vernamen/ eñ sonden
haestelickē ten Dāme waert/datmē mijn
heere vā Fleters ten dāme niet inne laten
en soude/noch duere passeren. Eñ mijn he
re vā Fleters cōmende ten Dāme/ hi wil
der ōmer inne wesen. Eñ die capiteyn vā
den Damme seyde dat hijere niet inne en
soude/ten ware bi laste vā die vā Brugge/
waer ōme hy den capiteyn vanden Dam
me vele quade woordē gaf. Eñ aldus daer
ghearresteirt wesende / so quā mijn heere
vā Peenen/dye welcke binnen der tijt dat
mijn heere vā Fleters gheuanghē was te
Euerghē/ghecōmē was te Brugghe met
vele fransoysen/ daer hy vpper Capiteyn
of was/ eñ mijn here vā Peenen vinck sel
ue mijn here van Fleters noch/ōme tren
soen van dat hi te Bethune gheuanghen
was/twelck hi noch niet betaelt en hadde/
eñ daer mede was belet dat hy sijn woort
niet houden en mochte so hi belooft had
de. Maer binnē.vi.of.vij.dagē daer naer
so wast ghecōsenteirt dat hy met den sijnē
haerlieder belofte soudē gaen doen alsoot

ghebuerde. Eñ cōmende te Euerghem/so hadde dye Keyser eñ die Coninck vanden Romeynē tgheheele heyr vā beedē sijden vp ghebroken/eñ ghedaē vtrecke/eñ waren neder gheleghē te Bouchoute. Ende mijn here vā Fletren dit beuindende/was seer blijde/wāt hi daer sijn beloste vulquā sonder pemēts cost of last/eñ trac vā daer te Ghendt bi mer Phelips vā Rauesteyn/vclarende hē die sakē. Eñ dit vhorende mijn here van Zonnenburch/was seergram/nochtās stelde hi eñ dede stellen die scame le ghesellen vp so ghenadich rentsoen/als dat si hē vā hē eñ vā sijnē volcke beloofdē.

Item theyr vā den

Keyser eñ vandē Roomschē coninck quamē wedere vā Bouchoute ligghē Tarden burch/ende dye Roomsche coninck lach te Middelburch/eñ die Keyser quā ligghen ontrent Ypnen. Eñ die coninc sandt voor Brugghe vā sijnē volcke ontrent.ij.ᶜ. mannen/eñ die fransoysen slougē hupte/ diese beuochtē/ eñ en warē niet bouē.lx.peerdē nochtās sloughen sijere een ghedeel doot/eñ brochtender.vi.gheuanghen. Dit ghebuerde vp den laetstē dach vā Wedemaēt Eñ dye duytschen cōmende in haerlieder heyr/ warē seere verstoort/wāt hē liedē en quā gheen vitaelgie / eñ si en aten anders niet dan vleesch sonder broot/eñ loock eñ radijs/eñ en droncken niet dan watere/eñ haddē si counē ghecrijghē een broot vā .xij mijten/si haddender wel voren ghegheuē .xij.grē/eñ die coninc vandē Romeynen en hadde gheen ghelt om sijn volck mede te betalene/so dat si ōme tghebrec dat si daer leden/vā hē vertrockē/ eñ en wilden daer niet blijuen wel tot twee duysenttoe. Doe ghinc die coninc als hi dat sach/ende badt het remenant dat si bi hē blijuen wildē/hi soudse alle gadere rijcke makē eer den der den dach totter noene cōmen soude. Ende hi gaf eñ abandoneirde dye stede vanden Damme die Ruyters voor haer propere goet/dat si daer assaut vp doen souden/eñ pijnent te ghecrijghene / den eersten dach Hoymaent/eñ si maectē hare ghereesche pe vp den seluē nacht voor dē dach om te cōmene / maer men hilt soe scherpe wake ten Dāme dat si niet en durstē cōmē / wāt si saghē die vandē Dāme vierē/ eñ si hadden die mare dat die vā Brugge hupt quamē mettē fransoysen/eñ die vandē Dāme eñ die vāder slups in sghelijcx/om den Coninc vp te slane. Eñ die coninc dit verhoorende/trac haestelic met al sijnē volcke eñ met sijne ghereeschepe bydē Keyser sijnē vader/eñ som vā sijnē volcke bleef te Middelburch/eñ daer cochtē si een broot vā.xij mijtē.iiij.grē/eñ en constens noch niet ghenouch ghecrijghen/ want het dierste van huere te huere.

Item vp den.xx.stē

dach vā Wedemaent/hier te voren/so quā een mā vā wapenē bi laste vā die vā Dixmude te Brugghe/ wāt mijn here vā Dixmude santene selue/ ōme dat die vā Brugghe soude ghelieuē te seyndene.xl.of.l.mānen te peerde wel voorsien/ ōme dye stede vā Dixmude te helpen bewarene huyter name vā dye vā Brugge/eñ also ontboot hi in sgelijcx aē trasteel ter Heye liggende bi Dixmude/als dat si vgaderē soude met die vā Brugghe. Maer die vandē casteele begheerdē/soudē si yement seynden/ si wilden hebbē twee mannē vā Dixmude van den rijcstē in ostaegien/alsoot ghebuerde/ want hy sandse. Eñ als tvolc vā Brugge eñ vandē Casteele quamē voor Dixmude so quā mijn heere vā Dixmude eñ hiet hē liedē wellecōme/eñ begheerde aen die vāden casteele sijne ostaegiers/ dye si hē consenteirdē terstont. Eñ noch vraechde hi of si eedt doen wilden huyter name vanden hertoge Phelips onsen natuerlickē prinche/ eñ als ondersatē vā dye vā Brugghe Dixmude eñ al datter in was logierende weleñ ghetrauwelic te bewaren als huer lieder eyghē lijf/ eñ nam aldus orlof aē die vā Brugghe / eñ seyde beyt een lettel tijts ic gae mijn volc in ordonnancie stellen om hu lieden te ontfanghene ende in te latene Vandē welckē hy al contrarie dede/maer stelde sijn volc in ordōnancie / ōme als dye vā Brugghe in cōmen souden/ hem liedē alle doot te slane ende te schietene/alsoo si

wel toochden/maer si warẽ te haestich vp haerlieder stick/wãt als ons volc voor die poorte quã om binnẽ te cõmene/soe schotẽ si eer si binnẽ der poorte warẽ een engien/ vã welcker schote drie liedẽ vã onsen volcke vã Brugghe doot bleuẽ. Eñ tvolck vã Brugghe ersselden eñ vlodẽ tot vp tcasteel vander Heye voorsept. Also meende mijn heere van Dixmude dye van Brugghe te verrasschene/eñ also te nieten te doene.

Hoe dat skeysers volck/eñ tvolc vandẽ Coninc tsamen een assaut daden vp den Damme/ende hoe sy daer of ghesleghen waren.

Item corts hier naer/den.xviij. sten dach vã Hoymaẽt/so quã theyr vanden Keyser weder vã Bouchoute/ende theyr vandẽ Roomschen Coninck ligghen weder Tardenburch/eñ die Coninck lach te Middelburch/eñ drechden ons van Brugghe eñ vandẽ Dãme/ende vander Sluys alle te nieten te doen eñ te verderuene. Eñ vp dẽ nacht vanden.xviij.sten dach voorẞ/ dadẽ tvolc vanden Coninck/eñ ooc vã skeysers volc een assaut vp den Damme/ eñ meendent wel ghewonnen te hebbene/maer si lietender veel volcks/dye int beclemmen doot bleuen ende gheschoten waren van den engienen vandẽ Dãme/eñ ooc in dye veste verdroncken/so dat si dye stede laten moesten. Eñ daer bleuen ooc sommeghe heeren eñ edele mannen/eñ lieten daer al haer ghereetschepe die si met hẽ ghebrocht hadden/õme die stede vanden Damme te beclemmene.

Item den.xxi.sten

dach van Hoymaent/so quã Ypre inne monseur tes Cordes met.vi.c. glauyen/ten onderstande eñ sercourse vandẽ lande vã Vlaendren/eñ vã onsen naturlicken here eñ prinche den hertoghe Phelips. Ende si

hilden raet ōme den Keyser ende den Coninck te cōmene beuechten/ maer dē Keyser noch den coninck en bleuen nieuwers stille ligghende.

Ende corts hier naer so vertrac die Keyser vā Ardenburch naer Bouchoute/ wāt hē clanghe ligghē verdroot/ eñ vā daer so track hy weder Tantwerpen/ den laetsten dach van Hoymaent.

Item den.xxiiij.stē dach vā Hoymaent vergaderde mer Phelips vā Rauestepn met monseur des Cordes/ eñ mijn here vā Beuere/ eñ mijn here van Spiers/ eñ hilden raet den.xxvij.sten dach vander seluer maent/ ende sonden vā Ypre een duyst voetknechtē/ calueueriers eñ stalen boghē/ eñ andere stockē te Brugghe waert/ waer of men deene heltscheete sandt ter stont te Muenickereede waert/ buytē dē Dāme/ om te belettene die duytschen dat si ouer twater niet en souden cōmen int noortvrye. Ende daer quamē ooc noch hondert knechten vā Ypre/ die de stede vā Ypre sandt tharen coste/ ende waren ghelept ten Damme/ ōme dē Damme te helpen bewarene.

Item vp den vierdē dach van Ougst/ so quā te Brugghe naer die noene yeghē den auent inne mer Phelips vā Rauestepn met vele frissche heerē huyt Vranckerijcke/ eñ neffens hem reedt mijn here vā Spiers/ eñ den capitepn vā den Schotten/ ende noch vele meer ander groote capitepnen/ die mer Phelips conuoyierdē ghewapender hant met wel onderhalf hondert glaupen/ eñ waren seere costelic eñ triumphelic toeghemaect/ met vele ghebardeerde peerden/ costelick verchiert met goude eñ met seluere eñ met costelicke plumaegiē/ hangende achtere tot vp den rugghe vanden peerdē/ eñ quamē met opene bannieren eñ trompetten/ eñ daer wasser wel hondert al met seluerē iornepen. Eñ dye vander wet van Brugghe redender yeghens eñ haeldense eerlicken inne/ eñ conuoyierdense elc in sijn logijts. Eñ waren hier tot den.vij.sten dach van Ougst/ doe trockē si weder met mer Phelips vā Rauestepn ten Dāme/ eñ vanden Dāme ter Sluys. Eñ si keerdē wedere dē viij.sten dach/ eñ die Schotsche Capitepn eñ den capitepn van Arpen trockē Typre waert den.ix.sten dach vā Ougst/ met wel hondert peerden/ eñ vele voetknechten.

Item vp den seluē.ix.stē dach vā Ougst soe quamen die vander Nyeupoort eñ vā Dixmude wel met hondert peerdē ontrēt Oostende/ eñ te Lōbaertchye daer sy wat volcx vinghen/ eñ namen die beesten ende beroofden tgheheele dorp van Lombaertchye/ eñ vinghen alle tvolck dat si ghecrijghē consten/ eñ voerdense ter Nyeupoort ende te Dixmude.

Item vp den.x.sten dach vā Ougst achteruolgende/ so quamt dat bydē consente vandē lande vā Vlaendren ende vā mer Phelips vā Rauestepn ons generael capitepn vandē lāde voorē/ dat die drie leden slandts van Vlaendren/ me vrauwe de Burchgraefnede vā Vuerne thuerer bede/ consenteirden dat si soude cōmen te Brugghe/ het welcke alsoo ghebuerde vp den voorē thiensten dach van Ougst/ ende alle haer medeplegers quamen mede in Brugghe/ wāt si es Burchgraefne van Vuerne/ ende vā Vuerē ambocht met datter aen cleift.

Item vp den.xi.stē dach van Ougst/ was gheordōneirt ende ghesloté datmē treckē soude te Dixmude eñ ter Nyeupoort/ ōme die te castyene/ eñ in te nemene/ eñ meer ander quaetwillende vā andere smalle steden/ eñ trockē als doe huyt Brugghe.xvij.c peerden/ eñ twee duysent voetknechten/ eñ ghinghen tsauents logierē Toudenburch/ daer si noch vonden wel.vi. duyst voetvolcx huyten Noorden eñ Westvrye. Eñ trockē den.xij.stē dach voor by Dixmude ter Nieupoort waert/ al daer cōmende eñ nederslaende/ so wast ghemaect een treue eñ bestant vā twee hueren/ al daer die capitepnen sprakē met dye vander Nyeupoort. Eñ sprekende te samen/ so schotē die vāder Nyeu-

oort eenẽ quareel in tbeen vã mijn heere
ã Spiers/ õ welcke quetsuere hi te Brug
he ghebrocht was õme dat te ghenesene/
oe ghinc tvolc vã orloghẽ ooc seere schie-
en. Eñ die vander stede vraechdẽ mijn he-
e Phelips of hi hẽ lieden wilde nemen in
racien/behoudende lijf eñ goet. Daer vp
at mer Phelips vã Rauesteyn antwoor-
e/dat die drie leden slandts vã Vlaendren
õsenteirdẽ/hi wasser mede te vredẽ. Ende
ldus daer liggende/verbeyden monseur
escordes/die quã vp den.xiij. stẽ dach van
Ougst/eñ si warẽ sterc metsgaders tvolck
ã mer Phelips van Rauesteyn wel.viij.[m]
nãnẽ vã wapenẽ/eñ quamẽ int westlant.
Eñ monseur de cordes was met veel volcx
ñ met grotẽ engienẽ voor sinte wijnnocx
erghe/maer daer wordt ghetracteirt dat
ie vã Berghẽ hẽ vpgauen/ behouden lijf
ñ goet/waer of mijn heere vã Meerwede
ie doe capiteyn vã Berghẽ was/begeer-
e hupt te gane eñ drie daghẽ respijt te heb
ene om tantwoordẽ/of hy mettẽ hertoge
Phelips wesen wilde of blijuẽ bi dẽ Room
chẽ coninc/twelc hẽ gheconsenteirt was.
Eñ alser monseur descordes in quã/ twelc
was dẽ.xx. sten dach in Ougst/ doen track
mijn heere vã Meerwede terstont te Bur
burch binnẽ/eñ dede dye voorboughen of
doen/ eñ wildet houdẽ hupter name vãdẽ
coninck vandẽ Romeynẽ/want hy weder
seyde monseur Descordes/ ende al die aer-
meye. Aldus was Berghẽ in ghenomen
ten oorbore vã onsen natuerlickẽ prinche.
Eñ daer was hupt gheroupẽ dẽ paeys al-
so hi te Brugge ghesloté was hier te vorẽ.

Item onse Capitey-

nen warẽ mer Phelips vã Rauesteyn/mijn
heere vã Peenen/Jan vã Spiers/eñ mijn
here vã Fletren/ eñ een here hupt Scotlãt
dye die coninc vã Vranckerijcke ghesondẽ
hadde ten secoursse vandẽ lande vã Vlaen-
dren eñ onsen natuerlickẽ prinche. Eñ als
doe was mijn heere vã Fletren ghemaect
Capiteyn vã Berghẽ om dat te bewaere-
ne hupter name vandẽ hertoghe Phelips
Eñ mẽ seyde dat monseur descortes Vuer
ne ooc inne hadde behoudẽ lijf eñ goet / eñ
si tracteirdẽ õme Burburch daer mijn here
vã Meerwede in gheulodẽ was ooc inne
te ghecrijghene.

Itẽ naer alle nyeu-

maren/ so was waer dat die coninc vandẽ
Romeynen track naer Bieruliet met vele
schepẽ/õme een assault te gaẽ doẽ vp Bier
vliet/ alsoot oock ghebuerde den.xxiij. sten
dach vã Ougst. Eñ stormẽde vp die voorẽ
stede vã Bieruliet/so schoten die van Bier
vliet so seer dat si drie huen vandẽ coninck
indẽ gront schotẽ/waer of al tvolck datter
inne was verdranc/eñ die coninc en conste
aẽ Bieruliet niet ghedoẽ/ maer moeste vã
daer vlien. Eñ int wech treckẽ die vã Bier
vliet haddẽ daer roeybaergien al gherect
liggende met sijnẽ ruyters/ eñ volchdẽ hẽ
liedẽ indẽ steert/ so dat si vinghen.iij. huen
vandẽ scepẽ vãdẽ Roomschẽ coninc/al vul
duytsche knechtẽ/ eñ vele edele daer mede
die si voerdẽ binnen Bieruliet als haerlie
der gheuanghenẽ. Eñ die coninck vanden
Romeynen quã te Middelburch seer ver-
stoort in Zeelant.

Itẽ voort vp dẽ.xxvi. stẽ dach vã Ougst
parlemẽteirde mer phõ vã Rauesteyn met
mijn here vã Meerwede eñ Foxhorne/ eñ
vsochtẽ dẽ.xxvij. stẽ vã Ougst aẽ mijn here
vã Meerwede/dat hi Burburch ouer ghe
uẽ soude/metsgaders dat hi daer capiteyn
of was. Eñ die voorẽ heere vã Meerwede
en wildet niet ouer gheuẽ/ten ware datmẽ
betalẽ soude sijne ghesellẽ vã.iiij. maendẽ
saults/diemẽ hẽ liedẽ vachtert was/maer
wiertens emmer eens vp.ij. maenden/eñ
gauẽ so Burburch ouere inden handẽ vã
mer Phõ eñ mijn here vã Peenẽ Capiteyn
vã Brugge/eñ het volc vã wapenẽ trac ter
stont ligghẽ voor Vuerne. Eñ vp desen sel
uẽ dach so dedemẽ te Brugge een ghebot/
dat nyemẽt wie hy ware eeneghe letteren
messiue soude seyndẽ bupten der stede/ hi
en soudse al vorẽ bringẽ te visenteirene die
vãder wet/eñ dat õme dat nyemẽt gheene
tijdinghe nyeuwers seyndẽ en soude hoet
te Brugghe stonde of niet. Eñ die eeneghe
brieuẽ sondẽ sonder die wet die kennesse te
doene/soude verbuerẽ.xx. lb parezysen.

Item naer desen so ghebuerdet dat dye van Middelburch in Zeelant/ metsgaders dē ontfanghere vā Middelburch/ eñ een pylote ordōneirden te liggene voor tswarte gat met seker sche pen/ ōme te nemene sommege fransoysen die met lakene gheladen waren/ dē.xxviij. sten dach van Ougst. Eñ dit vernemende die rupters vander sluys / trocken tseghē met roepbaergien/ eñ vondense buytē dē swartē gate/ eñ seydē dat si Bortoenen wa ren/ tot dat si al vast aē die huen waren/ die seer wel ghestoffeirt warē vā engienē/ eñ elcke hue hadde inne.xl.mannē wel voor sien/ eñ dese baerdgiē namē een bortoens schip dat die selue huen gherōuopiert sou de hebben tot Middelburch ghepasseirt/ maer si mistē vā hueren voortstelle/ eñ wa ren gheuoert ter Sluys binnen voor goe den pryse.

Den.xxix.sten dach van Ougst/ so con mumikierdē die vāder Nyeupoort/ die vā Dixmude/ eñ die van Vuerne te samen bi eenen valschē rade die si concludeirdē/ als dat si ouer cōmē soudē met mijn here van Rauesteyn/ ōme dat theyr vp brekē soude. Eñ alst al vpghebroken ware eñ ghesche den/ so soudē si den Roomschē coninc in la tē met alle sijnder macht. Alsoot wel bleec den seluē dach als voren/ dat also saen als mer Phelips eñ dādere capiteynē vpghe licht warē eñ gecōmē tot vp eē mijle naer Brugghe/ so quāmer haestelicken een bo de achter hē lieden ghereden die die verra derye vā hē lieden vernomen hadde/ wāt hijt selue gesien hadde dat die vāder Nyeu poort teekene deden den Coninck vanden Romeynē eñ sijnē gheselscepe/ die vp dye zee waren voor der Nyeupoort met.xviij. huen/ eñ met.ij.grote scepē met meersen/ eñ si deden oocder stede vā Nyeupoort tee kene/ als dat si hē te sercourse quamen. Al dus dese bootschap eñ kennesse hebbende mer Phelips vā Rauesteyn/ ontboot hae stelicke alle sijne capiteynen ghelegē on trent der Nyeupoort/ eñ den anderē/ ghe lijc intwout vā Niepen/ dat si van haerlie der stercte niet trecken en souden/ wāt het vpstel vanden.iij.steden voornomt al va sche verraderye was. Eñ ontbodē haeste licken die vā Duynkercke/ Oostende ent die vāder Sluys/ als dat si alle hare roep baergien ghereet soudē makē/ eñ soude wesen byden fransche schepen vp dye zee den laetstē dach vā Ougst met alle dē ru ters vā orloghen die si vercrijghē consten. Eñ in sghelijcx ontboot hi te Brugghe a mijn heere vā Spiers/ als dat hi haestel ken soude vpsitten met alle sijne Rupter eñ ghesellen van orloghen die hi in Brug ghe ghecrijghē conste/ eñ bringhē met hi x.of.xij.waghenen met vitaelgie en de me foraegie om die peerden. Eñ dat hi den se uen laetsten dach vā Ougst hē soude vin den te Oostende des auents/ daer hem ve beydende was vele volcx vā wapenē/ ōm te weerene den Roomschen coninc huyt westlande/ twelcke terstōt also ghebuerd Eñ was ooc een ghebodt ghedaē te Brug ghe/ dat alle dye ghene dye haerlieder lij auentueren wilden ter beschermenesse vā den lande vā Vlaendren eñ van onsen na tuerlickē prinche/ dat si hem vinden soudē byden Capiteyn.

Item den.xxx. stē dach vā Ougst/ twel was sdaechs hier vorē/ soe warer wagens met vitaelgie die naer Ghendt voerē. Eñ die viandē waren wel.lx.peerden vp bull camp velt/ die welcke namē eñ vinghē.iij. vanden seluē waghens. Ende binnē dien auende souden ghecōmen hebbē die ghe deputeirde vā Ghendt binnen Brugghe/ maer si moesten wederkeeren/ of si haddē al gheuanghē gheworden vanden seluen duytschē. Maer quamē dē laetstē dach vā Ougst eñ vermaectē die wet dē.ij.stē dach vā Septēbre. Eñ vp dē seluē dach quamē die vā Dixmude huyte/ ōme in te nemene dye langhe brugghe met engienen/ maer warē meest al doot ghesleghē eñ gheuan ghen/ eñ lietender al haer engienen eñ die reste en conste nauwe te Dixmude binnen gheraken/ so rasch waren hē haer viandē vp den hals.

Item vp den.v.sten dach van Septembre/ soe was dye Wet te

Duynkercke die mer Phelips van Raue steyn vmaect hadde/seggende dat si gheē garnisoen in nemē en wildē noch vander eender syde noch vāder andere/maer dadē der cōtrarie des selues daechs/eñ sonden die visschers in die zee aē die schepē vandē coninck vandē Romeynē dat si cōmē souden/eñ si lietē die duytschē te twee poorten inne/die welcke doot sloughē als si int stede quamē mannē eñ vrauwē. Eñ die van Nyeupoort daden altemet een course vp tschamel lantsvolc/die si beroofdē eñ vyngen eñ maectense bystier bi daghe eñ by nachte.

Itē vp den,xvi,sten

dach vā Septembre/so was raet ghehouden vā monseur descordes/ eñ vā mer phelips vā Rauesteyn/ eñ myn here vā peenē/ eñ veil meer andere heren binnē der stede vā Ypre/eñ slotē sulckē Raet als dat elc vā hē liedē last nam bysondere/ elc een quaertier te suuerene vandē bouuē die cōtrarie warē harē natuerlickē heere eñ prinche. Te wetene mer Phelips vā Rauesteyn te Bruessele eñ in dat quaertier/ eñ myn here vā Peenen het Brugsche quaertier/ ende mōseur descordes het Ypersche eñ twestersche quaertier. Eñ dat si alle vp eenē dach souden doen assault/alsoot ghebuerde vp die ghene die hielden yeghen die.iij.leden slants/alst bleec/ wāt men trac voor Middelburch in Vlaendren den.xx.stē dach vā Septembre/eñ wonnē die stede dē.xxi.stē dach/eñ bleuē daer liggende voor tcasteel wāt die viandē wildent houdē. Eñ die vā ghendt quamender ooc vorē met.v.c manen/eñ ontrent.lx.peerdē/ eñ brochtē met hē liedē.vi.grote stickē engiens eñ schotē vp tcasteel dē.xxiij.stē dach vā Septēbre/ eñ die vā Brugge haddender ooc.ij.grote engienē daer si mede schotē vp tvoorš casteel/eñ schotender grote gatē inne/maer die vā binnē dē casteele en verschotē noch nyet. Eñ binnē der tyt dat si dus voor tcasteel laghē/so trocken die van Nyeupoort huyte eñ die vā Dixmude/eñ si vbarndē.ij prochyen/deen was Leke/eñ dander Keyhem/welcke twee prochien warē berooft eñ iāmerlijc vdoruē. Eñ si verbarndē Wo mere eñ Eesene dye kerckē/eñ vele lieden daer inne/ fransoysen ende andere sonder eeneghe ghenade of ontfaermē/ende verbarnden al dat si vonden.

Item vp dē,xxv,stē

dach vā Septembre/so wan myn here vā Peenē eñ mer Phš vā Rauesteyn tvoorš casteel vā Middelburch/wāt vp dē.xxiiij.stē dach was vp tcasteel eē assault ghedaē in welc assault datter vele doot bleuen/eñ dat quā vā eender schote die die vā ghendt schotē met een groot engiē/daer met dier schote doot gheschotē was sonderlinghe een capiteyn vanden Schottē die vp een leere stont om Tcasteel te beclemmene/eñ meer andere met hē/twelc claghelic was. Eñ dye vandē Dāme haddē tcasteel eens ghewonnē/ende warer inne wel een half huere/maer hē lieden en quā gheen onderstāt rasch ghenouch/so datser weder huyt ghesleghen worden eñ moesten vlien/by den welcken sommeghe vā die voorš vāden Dāme verdroncken/ wātmense nyet ghehelpen en conste.

Item vp dē,xxv,stē

dach vāder maēt voorš quamē ghedeputeirde huytē casteele bi myn here vā peenē/ eñ badē om gracie vā haerlieđ lyf/ si soudē hem het casteel ouer gheuē in synē handē met al datter binnē was/het welcke hē liedē myn here vā Peenē cōsenteirde haerlieder lyf/maer het goet nyet. Eñ doe ghinghē die capiteynē int casteel/ eñ mē loet al tgoet datter in was/eñ ooc in die stede/vp dē.xxvi.stē dach vā Septēbre/eñ mē brochte al tgoet te Brugge/ eñ vp dē seluē dach stackmē tvier alōme in die stede eñ ooc in tcasteel/so varre dat Middelburch al gheheel vbarrent eñ te nietē ghedaē was/ eñ alle die bouuē diere vp warē die lietmē alle loopē/metsgađs dat hē liedē haerlieder lyf ghegeuē was. Eñ ōs volc vā Brugge quā dē seluē dach thuys met die vā ghent eñ met al huerē engienē/ eñ dordōnancie was datmē terstōt soude ghetrockē hebbē voor Dixmude/maer het bleef also staēde.

Item up den.xxviij sten dach vã Septembre/so warẽ die van der wet vã Brugge/eñ mijn here vã Peenen te Rade met die Casselrye vandẽ west quaertiere/õme te wetene of si wilden betalen.vi.gr vã elc ghemet lants/ nen soude dat quaertier suuerẽ/ eñ of w.. pẽ Dixmude eñ Nyeupoort/eñ meer ander smalle stedẽ/maer die vrplatẽ en wildens nyet doen. Eñ ghinghẽ daer õme al verloren/ eñ worden berooft/verbarrent/ gheuanghẽ/eñ al te nieten ghedaen.Eñ noch den laetsten dach vã Septembre/ so vertrack mijn heere Joris vã wateruliet vã Anxame te Dixmude binnẽ/ende bedrooch alle dat lantsvolc vã dien quaertiere/ want sy moesten doe alle ruymen eñ vluchtẽ/wãt die viandẽ quamẽ te Anxame up tcasteel ligghẽ/wel.iij.c knechtẽ vandẽ coninck vã den Romeynen/die welcke veil quaets deden alle daghe tusschẽ daer eñ Brugghe/ als van die liedẽ te vanghene/te beroouene/eñ doot te slane.

Item den laetsten dach vã Septembre/ so vertrac mijn here vã Peenen naer sint Omaers wech vã Brugge/eñ maecte capiteyn in sijne stede missire Anthoine dan chy/õme dat te verwarene in die stede vã hẽ/maer daer en bleef gheen volc van wapenen/ waer bi die vianden dedẽ in twest quaertier veil quaets/wãt si wisten dat te Brugghe gheen garnisoen noch volc vã orloghen en was/aldus so haddẽ sijt schone om veil quaets te doene/ want daer en was nyement teghen.

Hoe mijn here van Breeroode/vertrac vã Brugghe met een groot volck te Hollant waert/ õme dat in te nemene/ten oorbore vanden Hertoghe Phelips onsen natuerlicken Prinche.

Voort vp den.x.ste dach vã Nouembre so vertrac mijn here vã Breederoede te Hollãtwaert/ ōme Hollant in te nemene ten oorbore vandē Hertoghe Phelips onsen natuerlickē Prinche met.ij.duysent ruyters vã Brugge/ dye welcke binnen.xiiij. daghē in namē wel.iiij.stedē/ eñ volc wil le al met ons wesen. Eñ daer naer wan hi noch Amsterdam met crachte dē laetsten dach vãder voornomder maēt Nouēbre.

Item vp dē.xx.sten

dach vã Octobre quamē wel.ij.c peerdē eñ ij.c voetknechtē tot voor dye barriere van Brugghe/ eñ daer vinghē si die lieden/ eñ keerdē byder nacht naer Vassenare/ ende wachtē daer tsanderdaechs mettē daghe die landtslieden vã Noortwaert/ eñ si vinghender wel.ij.c eñ namē wel twee hōdert peerdē dye si spienē huyt huerē wagens/ eñ lietense also staen metter vitaelgie. Eñ quamē weder dē.xxiiij.sten vander seluer maent/ eñ staken vier in Jabbeke/ eñ namen al dat sy daer vondē/ eñ reden weder thuysewaert/ want hē lieden en dede nyement gheen belet/ want die lantsliedē liepen al voren wech.

Voort vp dē.xxiiij.

sten dach vã Octobre/ so was ghesloten tusschē die vã Brugge eñ die vanden Noortvrye eñ westvrye/ ōme pēninghē te vinde ne eñ te gheuene ōme te treckene vp Dixmude eñ Nyeupoort/ eñ haerlieder mede pleghers of te worpene eñ te castijdene al le die contrarie den lande sijn eñ onsen natuerlickē prinche. Eñ soudē capiteyn maken mijn here Eueraert vã Arenberghe of mijn here vã Peenē of mijn here vanden Gruythuyse soudt selue doen met meer capiteynē/ eñ daer vp bleeft ghesloten. Eñ den seluē dach verdronckē.iiij.huen/ daer men seyde dat me ioncker vã Breederoede in een was/ maer mē wist niet wel.

¶ Itē vp dē vierdē dach vã Laumaent soe was ghemaect capiteyn vã Brugghe on sen Schouteetene/ ōme te treckene Toudenburch/ daer bi hē liedē vergaderē souden die vã Ghendt/ eñ dye vã Cortrijcke/ eñ alle tlantsvolc vandē Noortvrye. Eñ al daer Toudenburch maectemē.ij.blochuysen/ ōme daer mede te treckene voor Dixmude/ eñ men voerde mede allerhande artijlgerye der orloghe aengaende/ ende dat ten coste vã die vã Brugghe eñ die vandē Ypren/ dye daer mede wel te vrede warē.

Item vp den.vi.stē

dach vã Laumaent so quamē die vã Ipre eñ vã Cortrijcke bi die van Brugghe/ die welcke laghē Toudenburch/ daer si hē lieden verbeydē. Eñ vertrockē vã daer te samen eñ ghinghē ligghē te Thorout/ ōme van daer te treckene naer Dixmude. Eñ daer wesende tot dē.x.sten dach vãder seluer maent/ so quamē.vi.c peerdē ende.iiij.c voetknechtē Franchoysen met Anthoine danchy te Torout/ eñ vertrockē dē.xi.sten dach bet naerdere Dixmude/ so varre dat siden.xij.sten dach in namē tcasteel vã Anchame/ eñ vinghē alle dye ghesellen diere vp warē/ wel tot.xxiiij.toe/ eñ die grote engienen quamē te watere van Ipre.

¶ Itē vp dē.xvi.stē dach vã Laumaent/ so soudē vertrockē hebbē dye grote engienē vã Brugghe eñ vã Ghendt tot.vi.sticken toe/ te weten sint Joris/ snelle/ eñ het grootste engien vã ghendt/ eñ een grote serpentijne/ eñ noch.ij.grote serpentijnē vã brugghe. Eñ dē seluē dach quã mijn heere van Meerwede met.x.hondert peerdē eñ met vi.hondert voetknechten/ eñ meende wel die engienē te schuttene/ maer hi quã voor niet/ wãt si en vtrockē niet voor dē.xvij.stē dach vãder maent. Eñ ōme dat hijse niet en vant/ hy vinc die liedē eñ slouchse doot tot Brugghe voor die poorte.

Itē die vã Oosten-

de vnamē hoe die vãder Nieupoort huyt sondē.ij.scepē vã orloghē/ eñ wel.xij.huen met vele goets eñ schats dat si sondē naer Antwerpē tottē.cō.vandē Romeynē. Eñ dye vã Oostende voerē huyte met wel.C. boots/ eñ si vinghē alle dye scepē met alle den volcke ende goede datter inne was/ in welcke scepē warē vele liedē vã Brugghe.

Item cõmende tot dẽ.xviij.stẽ dach vã Laumaent so approcierde ons volc eñ die garnisoenen vgadert tot.iiij.m toe ontrent Dixmude / õme te besiene wat si daer aen doen mochtẽ / vandẽ welckẽ sy beuonden groot watere / eñ dat nyet moghelick en was dat si daer yet mochtẽ aẽ doen / wãtmer maer eenẽ voet diepe en dalf mẽ vant watere / wãttet daer te voren wel.x.weken lanc niet en hadde ghedaẽ dã ghereint / by den welckẽ dat dye engienẽ vã Brugghe niet duere en mochtẽ / eñ die vã Ypre hadden der al ghenouch. Aldus warẽ si dẽ.xx. sten dach vãder maent voorš weder õme thuys ghebrocht.

Itẽ dẽ.xxiiij.stẽ dach vãder maent so begonste ons volc weð naer huys te cõmene / wãt si daer noch nyet doen en mochtẽ om tgroot watere als voorseyt es / maer maectẽ drie blochuysen daer ghesellen vã orloghẽ vp bleuẽ liggende met dẽ Schouteetene vã Brugge / õme te beweerene die loopinghe vandẽ schamele lantsliedẽ / eñ maectẽ een stertte vãder kercke te Eesene eñ bedoluen die / eñ met.ij.blochuysen der neffens aẽ / vandẽ welckẽ dye viandẽ wat cesseirdẽ vã so vele quaets te doene. Aldus houdende tot dẽ.vi.stẽ dach vã Sporcle / so quã mijn here die Schouteetene vã Brugge thuys õme eeneghe sonderlinghe saken diere hem toe porden.

Item vp den.vi.stẽ dach vã sporcle so quã monseur descordes te Doornicke / õ al daer mettẽ herẽ vã vlaendren eñ mettẽ.iij.ledẽ slants te spreken eñ te cõmunikierene / als aẽgaende der orloghe die.iij.ledẽ slants eñ alle die hẽ die orloghe aentrockẽ vãdẽ anderẽ stedẽ / warẽ al te Doornicke vsaemt dẽ.viij.sten dach vã Sporcle. Eñ also si cõsilie hildẽ onð tale eñ wedertale tot dẽ auẽde toe / so gaf ant woorde monseur de cordes dẽ seluẽ ghedeputeirdẽ / eñ dẽ.iij.ledẽ slãts vã Vlaendrẽ / dat si vp houden souden vã repliquierene voorder in die materie / ten ware dat sy al vorẽ sprakẽ met malcanderẽ / als aẽgaende vanden.ij.gheuanghenen dye noch te Ghendt laghẽ / die welcke hi tanderẽ tijdẽ begheert hadde eñ als noch begheerde / te wetene mijn here vã Nassauwe / eñ mijn here vã Polem / õme die te doẽ hebbene in sinen handẽ. Eñ dat ghedaen sijnde / soude grotelickẽ ons vrient wesen / eñ hadde al toos gheweist / eñ wilde als noch blijuen meerder dã noeyt te vorẽ / doende hẽ sijn bede. Vanden welcken die vã ghendt last haddẽ hẽ dye te consenteirene / eñ in sghelijcx dye vã Ypre / sonð die vã Brugge die noeyt gheconsenteirt en haddẽ / noch als doe noch gheẽ last en hadde te cõsenteirene / maer õ weldoens wille eñ ter begeerte vã monseur de Cordes / badẽ dat hẽ ghelieuen wilde hẽ liedẽ te cõsenteirene dat si mochtẽ scrijuẽ aẽ die vanð wet / hooftmãnen eñ Dekenẽ vãder stede vã Brugghe / dat si het cõmuyn daer vp wildẽ doẽ vgaderẽ / eñ hẽ liedẽ die begheerte vã mõseur de Cordes te kennẽ te gheuẽ. Eñ dit doẽde so beloofde monseur de Cordes dat hi die grote gaerde vã vrãckerijcke bringhẽ soude int westlant / om al dat quartier te bringhene ter successie vandẽ lande vã Vlaendren daer si behoordẽ / met vreese vã orloghe of by cõstrainte vã dien / eñ vã danen niet te scheedene ten soude also ghebuert wesen bydẽ capiteynẽ daer toe gheordonneirt / te wetene monseur de Cordes / mer Phõ vã Rauesteyn / eñ mijn here vã peenẽ / eñ meer ander Capiteynẽ. Eñ dit was dẽ volcke vã Brugge te kẽnene ghegeuẽ dẽ vi.stẽ dach vã sporcle. Eñ vp dẽ seluẽ dach wast gheconsenteirt dat hi die.ij.gheuanghenẽ hebbẽ soude / te wetene mijn here vã Nassauwe / eñ mijn heere vã polem vp die belofte die hi dede / eñ weð te keerene eene obligacie vã.xij.m die hi hadde vãdẽ lande ter cause vã schade eñ intereste die hi ghehadt hadde ter cause vã onser orloghe. Aldus wast hẽ gheconsenteirt / maer hy en soude die mannẽ niet hebbẽ / ten ware dat hi ware met sijnder armeye binnẽ dẽ west quaertiere / eñ daer sijnde soude mẽ hẽ dye twee gheuanghenẽ bringhẽ in sijnẽ handen. Eñ die vã Ghendt eñ die van Ypre leuerdẽ hẽ die gheuanghenẽ dẽ.vij.stẽ dach vã Sporcle / vp dat hi vulcõmẽ soude tghene dat hi beloofthadde / ten oorbore vã onsen natuerlickẽ here dẽ hertoge Phelips.

Itē aldus monseur de Cordes wesende te Doornicke / so ghebuerdet dat het garnisoen vander Ypeu. poort eñ den capiteyn vā tlant vā Ghyse/ trockē te sint Omaers waert/ ten versouc ke vā sommeghe vā hē lieden/dat si cōmē soudē eñ in nemē die stete vā sint Omaers ten behouue vā onsen natuerlicken heere eñ prinche. Twelc also ghebuerdeden.vi. sten dach/eñ sloughense doot alle die hem ter weerre stelden. Eñ dit die Fransoysen verhorende/warē seer tonvredē. Eñ mon seur de Cordes trac haestelicke met dye.ij. gheuanghene bydē coninck vā Vrancke. rijcke/al daer hi den seluē nacht vant mer Phelips vā Kauesteyn cōmende/die welc ke seere wel eñ blijdelick ontfanghē was vandē coninc/eñ oot vā alle die heeren die bydē conincwarē/ eñ was oot vanden co. ninc seer grotelic beghist vā penninghen vā puweelen/eñ vā schone artijlgerye/dat noeyt nyet vele sghelijcx ghesien en was/ wāt hi hem schanc.xij.duysent croonē vā goude/eñ.x.duyst vranckē alle iare/eñ.iiij schoone baghen/eñ.xij.schoone sticken en giens/ sesse serpentijnen/eñ.vi.cortauwē/ eñ.xij.waghens met yseren clooten/viere waghens met buspoer / eñ twee wagens salpetre/eñ een kiste vul seluerē puweelen ende hondert gulden iomeyen. Eñ die co. ninck schanc het landt.xviij.c peerdevolcx drie maendē te voren betaelt. Eñ mer Phelips vā Kauesteyn quā met den volcke eñ met dē engienē in schoonder ordōnantie te Cortrijcke den.xxiiij. stē dach vā Sporcle/ende bleef daer om Raet te houdene tot den.xxvij.sten vander seluer maent. Ende track van daer eñ quam den.xxviij.sten te Ghendt/daer hi raet hilt met den.iij.leden slandts vā Vlaendren/ten oorbore eñ pro. fijte vanden hertoghe Phelips/ eñ dede bi subtijlheden bi hē ontbiedē alle die Henewiers die hē dienden/eñ huyt sijnder name te bewaerne haddē beede die casteelen vā. der Sluys. Ende die daer huyt sijnde/ont boot hi terstont datmē daer capiteynē vā Brugge in stellen soude/twelcke also ghe. daen was. Ende dit dede hy ōme datmen die Casteelen te bet bewaren soude/ want men die Henewiers niet wel en betraude want si altijts beter Coninx vanden Ro. meynen waren dan anders/eñ meer ion. sten met hē droughē dan metten lande.

Itē vp den vierden dach vā April/ so trac mer Phelips vā Ra uesteyn metter compaengie te Bruessel waert/ōme te halene die waghens daer si mede gheuptaelgiert haddē gheweist in haerlieder noot. Eñ noch moestmense vp taelgieren/ want si grooten noot hadden. Eñ mer Phelips meende te begheerene aen die vā Mechelen den graue Phelips/ sone vandē coninc vanden Romeynē/ om te bringhene inden handen vanden.iij.le den slandts vā Vlaendren/ōme by dien te eer tot paeyse eñ teenē goeden accoorde te gherakene. Eñ waert bi al diē dat sijt niet doen en wilden/dat si hē daer vp berieden hi souden pijnē te ghecrijghene/of het sou de hem aen sijn macht ghebrekē/eñ oot aē die macht vāder croone vā Vranckerijcke ¶ Item men seyde als doe dat die coninck vā Vranckerijcke hadde ghemaect een be stant mettē Bortoenē.iij.iaer lanc/ eñ dat hy selue in twestlandt cōmē soude metter macht/also ghinc die mare al tlant duere.

Item vp dē.xix.sten dach vander maent vā Meye. Anno.M. CCCC.eñ.lxxix.so dedē die vrplatē mon stre buytē Brugghe achter die magdalee. ne/ten.viij.hueren voor die noene / ōme te treckene met die vā Brugge in twestlāt/te wetene op Dixmude/Nieupoort Vuerne eñ Greuelinghe / eñ meer andere die con. trarie die drie steden vā Vlaendren warē. Eñ dese steden eñ castelryen haddē verno. men vā deser vergaderinghe/ eñ maecten hē lieden stert ōme te commene achter die magdaleene/omme den voorē volcke een darop te doene/eñ ōme die heerē vā Brug ghe te vanghen haddē si gheconnē/ maer si sloughen faulte / wāt si quamē naer der noene/als die monsteringhe voor die noe ne ghedaen was. Aldus en vonden si daer nyemēt dan schamel lantsvolcxkin dat

ter stede waert quam met vptaelgie / het
welcke si alle scuttedē eñ vinghē. Eñ dus
delaygierende/so vernamt het garnisoen
vā Oudenburch eñ vā Oostende/metsga
ders tlantsvolc dat int noortwype vanden
monstre thuys ghecōmē was. Eñ si ver-
saemdē eñ wachtense int wederkeerē met
al haerlieder gheuanghenen / eñ worden
daer beuochtē/eñ een deel doot ghesleghē
eñ ooc sommege gheuanghē/waer of dat
eene was een inboorlinc vā Brugghe/die
welcke tsanderdaechs was gheleuert te
Brugghe/ al daer hi was onthooft vp dē
xxiij. stē dach vā Meye/ōme dat hi die scha
mele landtsliedē gherooft eñ vmoort had
de/eñ vele crachts eñ foortsen ghedaē. Eñ
bouē diē vele iniurien eñ cleenicheyt ghe-
seyt hadde vander stede vā Brugghe/daer
hi nochtās een ingheboren Brugghelinc
was/eñ vry vleeschauwere/ eñ Foreestier
vanden steicspele van Brugghe.

Item vp den, xxiiij,

sten dach vā Meye/ so vertrocken die van
Brugghe/ōme twestlandt te gaen dwyn
ghene/eñ trockē Toorscamp buytē Brug
ghe/ eñ bleuē daer liggende met alle ma-
niere vā artylgerye tottē.xxvi.stē dach vā
Meye. Eñ trockē vā daer ligghē tē Tem
pelhoue tusschē ter Nieupoort eñ Dixmu
de. Eñ vā daer trockē si ligghē bi Dixmu
de/eñ laghē daer tottē.ij.stē dach vā Juni⁹
eñ warē sterck mettē lantsvolcke ontrent
iiij.m duysent mannē/maer tgarnisoen vā
dē westquaertiere en dorstē ons volc nyet
beuechtē. Eñ die vā Brugge maectē brug
ghē om ouer twatere te cōmene/eñ ghin
ghē in Ouerenambocht/eñ haelden daer
die coeyen eñ beestē/eñ vinghē tvolc ende
verbarnden die huysen/ eñ dadender veil
quaets. Eñ het garnisoen vā Dixmude/
vā Nieupoort die maectē hē so sterc dat sy
iiij.daghē lanc alle daghe quamē te Brug
ghe voor die poorte/eñ vinghē die liedē al
le dye si ghecrijghen consten. Ende daden
dese stoutheyt ōme dat si wel wisten dat si
vele vriendē binnē der stede haddē. Want
het volc binnē der stede ghewordē was vā
twee sectē/waer of deene hieten Moneta/
te wetene die mettē Roomschē coninc wa
ren/eñ dandꝛ hieten Phelippusen / dats te
vstane die mettē hertoghe Phelips warē
eñ mettē.iij.ledē slants/ twelcke was wel
een vmaledyde plaghe/ daer dye stede vā
Brugghe in groot vdriet mede quā / wāt
tvolc was so partyich vā dese.ij.bendē dat
den eenē broedꝛ yeghē dander was/iae dat
meer es mā eñ wijf malcanderē ghetraut
hebbēde/ haddē om paeys om der partyē
wille. Eñ eeneghe vandē montanē dadē
haer beste om ōs volc wedꝛ te doē keerene/
maer si en constē/maer ghinghē liggē ter
beerst bi Dixmude/eñ lagē daer.ij.daghē
Eñ trockē doe bet naerder eñ ghinghē lig
ghē ten abseruantē binnē/eñ schoten alle
daghe in die stede vā Dixmude/eñ trockē
noch naerder ligghē om dat si huyt cōmē
soudē dē.x.dach vā Junius. Eñ vp dē.xij.
sten dach vtrockē si weder liggē ter berst-
brugghe/daer si vp dē seluē dach beuoch-
ten wordē/metsgaders dat die vā Dixmu
de ontbodē haddē mijn here vā Meerwede/
die welcke met hē ghecreech eē grote quā
titeyt vā Jnghelschē die ouercōmē warē/
eñ haddē hier binnē dē lande ghecocht di-
ueersche artilgerye ondꝛ tdecsel vā eenē val
schē paeyse eñ accoorde/die si maectē eñ be
loofdē te houdene tusschē die.iij.ledē slāts
eñ den.cō.van Jnghelant/vry varende eñ
keerende in beede die quaertierē/als vra-
delick wel bleec/ wāt si quamē ter assisten
cie vā mijn here vā Meerwede eñ dye van
Dixmude/daer si lietē haren capiteyn die
daer doot bleef/maer daer bleef tvolc van
Brugge tondere/eñ warē alle meest doot
ghesleghē eñ gheuanghē/eñ Joris Pyca
uet capiteyn vā Brugghe dye wasser ooc
gheuanghē/ eñ Anthuenis vā Nieuwen
houe die wasser vsleghē/ eñ die vā Brug-
ghe lostē Joris pycauet. Eñ dit quā al by
dē Jnghelschē die daer grote moort dadē/
wāt si vrauwē eñ kijnder mede vmoordē
met groter ongh enadē. Eñ dit dedē si met
ten engienen eñ artijlgerye die si hier bin
nē dē lāde ghecocht haddē / ondꝛ een schijn
vā paeyse als voorß es. Eñ die vā Dixmu
de ghecreghē groot ghelt vādē rentsoene
vādē gheuanghenē vā Brugge. Eñ hier
huyt rees grote murmuracie ondꝛ tvolc te

Brugge/ wāt si eenege persone aenseydē dat si consilie hildē met suspecte persoonē. Eñ ditte gheduerde tot dē.xv.stē dach vāder seluer maēt. Doē was te Brugge ghebodē datter nyemēt wercken en soude vp dē ban. Eñ vp dyen seluē dach quamē ter Nieupoort wel.vi. duyst Inghelschen/ eñ die ons volc ofwierpē waren.iiij.^{m} / eñ die die garnisoenē met hē liedē/ so dat si warē tsamē wel.vi.duysent/ eñ ōs volc en was ter plaetse gheleghē niet bouē.ij.^{m} mānē. Eñ aldus ouer ghecōmē sijnde met haer lieder menichte/ trockē voor Oostende dē xiiij. eñ.xv.sten dach vāder seluer maent/ daer si parlemēteirdē met die vā Oostende/ of si hē vp wildē gheuē. Daer vp stant woordē neen/ maer schotē met eender serpentijne indē hoop/ eñ stakē terstont eenē dijck inne/ bydē welckē si moestē vā danē vlien. Eñ oocdat si hoordē dat monseur de Cordes volc Yypre was/ so haddē si vreese of si vā achter mochtē ṽlact wordē/ so trocken si weđ in. Eñ die vā Oostende sonden haestelic om een duyst knechtē/ eñ seyden si soudent wel houdē/ die welcke hē lieden ghesondē waren. Eñ men ordōneirde vp den seluen dach te Brugghe meer volcx/ om elder ooc te versiene.

¶ Item vp dē.xv.stē dach als vorē int vertreckē vā mijn here vā Meerwede/ so warer.vi. mannē vā Oostende die hē volchden/ eñ maectē een tractiet met hē/ als dat hi wilde met hē liedē allene weđ keerē/ sy soudē hē seluē sterc makē dat si hē die stede vā Oostende ouer soudē gheuē in sijnen handē/ ten oorbore vā onsen prinche den hertoge Phelips/ beuanghende drie mijlen rontōme/ alsoot den voorš dach ghebuerde/ eñ alle die niet met hē sweeren en wildē lietē si huyt gaen/ wāt die stede bedwanck het garnisoen datter inne was/ maer het was een cleen menichte.

Item als mijn here

van Meerwede aldus Oostende in ghenomē hadde/ vp die condicie als voorš es/ dat hi hē lieden niet mesdoē en soude/ niet yeghenstaende dede terstōt der contrarie/ wāt hy wel.x. of.xij. vādē machtichstē vā Oostende vinck/ eñ voerdese met hem ter Nieupoort/ ende liet in Oostende wel.iiij.^{c} Inghelschē. Eñ den.xvij.sten dach vāder seluer maēt/ so quā monseur de Cordes te Ypre wel met.xx.duysent mannen/ onder te peerde eñ te voet/ eñ met vele artijlgerye/ eñ met vele schone engienē/ want in die engienē dye hi met hem brochte ghinghen grote menichte vā peerdē om die te trecken. Eñ vā Ypre quamē si terstōt voor Oostende/ eñ vraechden of si hē ouer gheuen wildē behoudē lijf eñ goet. Het welcke si terstont deden/ eñ lietē die fransoysen binnē cōmē/ eñ die Inghelschē liepē al harer veerde ter Nieupoort waert. Eñ monseur de Cordes leyder inne tgarnisoen vā sijnē volcke/ eñ trac terstōt met al sijnder macht ligghē voor der Nyeupoort vp dē xxv.sten dach vāder maent/ want alle die principale capiteynē vandē westquartiere die warē binnen der Nyeupoort/ eñ en mochtender niet huyt/ wāt die macht vāden volcke wasser so groot ontrent datter nyemēt huyt noch in en mochte/ te watere noch te lande/ eñ die fransoysen schotē so ṽuaerlic vp die stede vā Nyeupoort dat tet een wōder was/ met diueersche engienen/ eñ schotē ooc griecx vier in dye stede/ bydē welckē datter sommege huysen verbarndē binnē der stede. Eñ het lant eñ die die stedē vondē die fransoysen so vele vytaelgiē datter ghenouch was/ maer daer en mochte nyement cōmē int heyr/ hy en moeste draghen een wit recht cruyce/ of si soudēse doot ghesleghē hebbē. Eñ aldus daer liggende begonnē die vā Nieupoort te parlementerē om hē liedē vp te gheuene/ behoudende lijf eñ goet. Twelcke monseur de Cordes nyet consenterē en wilde/ maer abandōneirde.iij.steden/ te wetene Nieupoort/ Vuerne eñ Dixmude te viere eñ tē sweerde/ waer of dē.xxij.stē dach als vorē/ Nieupoort seere of gheschoten was poortē eñ muerē al in morselinge aen die eene sijde/ om assault daer vp te gaē doene

¶ Itē noch volgēde tottē laetstē dach vāder maēt soudē die fransoysen assault doē vp Nieupoort/ maer die Zwitsen die warē qualic ṽsien vā harnassche/ eñ die vanđ nieupoort scotē so seer dat si deysen moestē

eñ vp houden vanden assaulte dat si hadden beghinnē doen/ eñ bleuē daer allso ligghende tot den eersten dach vā Hoymaēt. Eñ quamē doe wedere vā danē te Oostende/ eñ bleuen daer ligghende totten sesten dach vā Hoymaent. Maer daer dedē dye fransoysen den schamele liedē vele onghelijcx van thare te nemene / daer men lettel werckx of maeckte/ eñ lettel of gheene iusticie ofen dede. Eñ om dat si harē wille niet vulbringhē en consten/ so begheerde monseur de cordes/ eñ mijn heere vā Vendomme/ als dat die stede vā Brugghe die zwitsen betalen soude van eene maent saults. Twelck die stede vā Brugghe dede/ eñ die somme drouch .xvi.c pondē gr̄ / het welcke ghegheuē was terstōt. Eñ dye pēninghē ontfanghē hebbende/ trocken naer Duynkercke. Eñ aldus ligghende voor Duynkercke om siedge daer voren te legghene/ soe ghebuerdet dat die Zwitsers ende die fransoysen wordē vechtende yegens mal canderen/ soe datter wel drie hondert zwitsers doot bleuen. Eñ metsgaders dat gheschil/ so quā theyr weder ouer twatere/ eñ quamē ligghē te Coekelare/ eñ warē daer totten .viij. sten dach vā Hoymaent. Ende trockē den .ix. sten dach met engienē eñ alle die artylgerye tot Yypre toe/ sonder te segghene waer ōme dat sijt dadē/ of wat causen dat si daer toe hadden/ aenghesien dat men hē liedē wel voorsach vā vitaelgie eñ vā andere saken dies hem liedē behoufde. Waer ōme mijn here vandē Gruythuyse/ mer Jan vā Nieuwenhoue eñ Willem Moreel/ mȳ here vā Kaseghem / eñ meer andere notabele persoñē hē liedē volchdē/ biddende ōme te wetene die cause vā huer lieder vertrecken. Waer of die laetste antwoorde eñ deerste was / als dat monseur de Cordes hadde vernomē dat dye vā sint Omaers hupte waren/ ōme in te nemene die stede vā Arpen/ eñ van Bethune inder ghelijcke. Waer ōme hy haestelicke syne gaerde moeste seynden ōme dat te belettene/ eñ bleuē aldus Tyypre tottē .xij. stē dach vander maent. Eñ binnē der middelē tijt/ so verbarndē die vāder Nyeupoort eñ vā Dixmude die stede vā Oostende/ metsgaders datter mijn heer vā Meerwe weder vorē quā/ eñ si gauē hē die stede ouere. Eñ als hy daer binnē was met menichte van volcke/ so pilgierde hi die stede/ eñ nam die rijcste gheuanghen eñ voerdese ter Nyeupoort/ eñ si stakē twier in Oostende. Maer hadden si wel toe ghesien/ ten hadde gheenen noot gheweist.

Itē vp den .xvi. sten

dach vāder seluer maent/ so warē die herē vā Brugghe als noch ghebleuen Tyypre/ bi monseur de cordes/ ōme te hebbene een quantiteyt van fransoysen ōme te legghene in onse stede eñ casselrye/ ōme bi dien te weerene dye viandē eñ quaetwillende vā onser stede. Eñ aldus quamē si te Brugge den .xviij. dach vander seluer maent mettē frāsoysen wel drie duysent sterc. Waer of die principale herē warē dye graue vā Vendōme/ eñ mȳ here vā Peenē/ eñ noch meer andere Capiteynen daer mede ōme die vyanden te weerene/ soe sy begonsten midts dat sy onder weghe herwaerts cō mēde/ brochtē mede .ix. gheuanghene / eñ warē alle ouergheloopē ghesellen vā hier binnē den lande gheborē/ waer of die .viij. te Brugghe vp dye marct aen een galghe alle ghehanghē warē/ eñ die .ix. ste die hadde gracie/ wāt hi noeyt maer eens met hē liedē hupte gheweist en hadde / dies moeste hi dander .viij. alle selue metter hāt hanghen/ so hy dede/ eñ daer mede wan hi sijn lijf eñ men lieten loopē sonder veerde. Eñ dit ghebuerde vp den .xviij. sten dach van der maent van Julius.

Item vp den .x. sten

dach vā Ougst/ so quam die nyeumare te Brugghe als dat die vier coninghē veraccordeirt warē/ eñ hadden tsamē ghesloten eenē warachteghē paeys. Te wetene eerst den coninc vā Vrāckerijcke/ dē coninc vā den Romeynē/ dē coninc vā Inghelāt/ eñ dē coninc vā Spaengiē/ in welc accoort si ghesloten haddē eenē paeys te makene tusschē Vlaendren eñ Brabant / eñ Hollant/ eñ Zeelandt inder ghelijcke. Dies soude tsegherscip vā Vlaendren blijuē eñ staē inden coninck vā Vranckerijcke/ ter cause

vandẽ iniurie eñ cleenichept die si ghedaẽ souden moghẽ hebbẽ dẽ coninc vandẽ Romepnẽ vadere vã onsen natuerlickẽ here eñ prinche/ eñ dat si dat beteren soudẽ ten segghene eñ bi wille eñ bi aduijse vanden Coninck van Vranckerijcke/ vp twelcke waren gheordõneirt dẽ.xx.sten dach van der seluer maent sekere ambassaden hupter name van der stede van Brugghe/ die welcke trecken souden byden Coninc vã Vranckerijcke/ õme al daer tseggerschip tontfanghene/ ende te vulcommene dat hem lieden daer belast ende beuolen soude wesen. Ende dit naeruolghende waren die ambassaden. Eerst mijn heere vanden Grupthupse/ mijn here Jan vã Nieuwen houe/ ons vpper Burchmeestere/ eñ twee Scepenẽ Jã de Kept/ eñ Cornelis vã hale wijn/ eñ dẽ abt vã sinte Pieters te ghendt eñ noch meer ander abten eñ prelaten.

¶ Item achteruolghende so sijn onse Ambassaduers ghecõmen/ eñ gherocht ghesauueirt te Parijs metsgaders dat si met machte vã volcke vandẽ fransopsen gheconuopeert warẽ/ twelck wel noot was/ wãt die vandẽ westquartiere warẽ seere hupte õme die selue ambassaduers te lettene of te vanghene haddẽ si gheconnẽ of ghedoruẽ/ eñ hẽ stert ghenouch ghekent. Eñ es te wetene datter oot warẽ Ambassaduers van sconincx weghe vanden Romepnẽ/ om daer present te sijne int voorẽ segghersc hip.

Item dus onse ambassaduers vã Brugge wesende te Parijs dẽ vierdẽ dach vã Septẽbre/ eñ gesprokẽ hebbẽde met dẽ.Cõ.eñ sijnẽ hogẽ raet/ die welcke ghesloté eñ ghemaect haddẽ eenẽ goedẽ vasten eñ ghedueregheẽ paeps tusschẽ die.iiij.conimghẽ voorẽ/ die te houdene eñ tonderhoudene. Eñ dat den paeps vã desen lande staen soude int segghersc ip vandẽ coninc vã Vranckerijcke als voorẽ es. Waer vp die voorẽ ambassaduers antwoorden dat si in huerlieder persoon wel te vreden waren/ in dies den coninck ghe liefde of daer of segghẽ soude/ maer en souden tvoorẽ segghersc hip niet durrẽ affirmeren hupt huerlieder auctoriteyt/ sp en haddent den lande laten wetẽ dat daer vp stoet. Eñ wildẽ si paeps hebbẽ dat sijt con firmeren souden/ eñ hẽ lieden ghetroostẽ int goet segghersc hip vanden coninck vã Vranckerijcke. In twelcke den coninc cõsenteirde datmen soubijtelic sepnden soude eenen bode õme dantwoorde. Twelck terstont sonder lettẽ ghedaen was. Waer vp men alle ghemeente dede vergaderẽ/ hẽ lieden vraghende of sp daer in wilden consenterẽ of niet. Waer vp si alle agointelick sepden iaesp/ ende submitteirden hẽ int segghen vanden coninck/ waer of dat dantwoorde subijtelic ghesonden was te Parijs waert byden coninck.

Item dẽ paeys ghehupt ende ghesloten wesende/ soe veranderden dye gaernisoenen hupt Vranckerijcke/ aenghesien dat sp die stede van sint Omaers alsoo quijte waren/ ende nyet weder en consten ghecrijghen/ lepdẽ vele laghẽ ende subtijlheden daer naer/ maer en daden gheene faepten van orloghẽ in Vlaendren/ midts welcken byder ordonnancie vanden coninck van Vranckerijcke gheordõneirt eñ ghesloten was/ metsgaders dat den paeps vp goede condicie stoet/ dat alle die Fransopsen souden rupmen hupten lande van Vlaendren eñ vertreckẽ. Ende dat ghedaen sijnde was den paeps terstont ghesloten ende gheconfirmeirt. Eñ dpt was vp den.viij.sten dach van Octobre. Anno.M.iiij^c.eñ.lxxxix.

Itẽ achteruolghende tslot vanden voorsepden paepse/ twelcke gheconcludeirt ende ghesloten was te Tours/ so vertrocken ende quamen onse Ambassaden te Brugghe den.xxvij.sten dach van Nouembre. Ende was den seluen dach binnẽ der stede vã Brugge met groter triumphen vertoocht eñ hupt gheroupen met processien/ eñ met esbatementen/ eñ vieren/ eñ diueersche ghenouchtẽ/ alsoot wel redene was/ aẽghesien dẽ grotẽ quets eñ grief die dagelicx ghebuerde by der orloghe. Eñ aldus bleeft staende tot dẽ

laetstẽ daghe vãder voornomder maent. Eñ wordt dẽ eerstẽ dach vã Decẽbre huyt gheroupẽ in alle die landẽ naeruolgende.

Item int besoengie ren vãdẽ paeyse tottẽ slote toe/so en greyp det niet wel mijn here Phelips vã Raue. steyn naer sijn aduijs/waer omme dat hi dede seere fortifierẽ eñ bebolle werckẽ het grote casteel ter sluys/want hy duchtede dat den paeys niet gheduerich sijn en soude/ eñ niet wel en soude ghehoudẽ wordẽ/ aenghesien datmẽ nyeuwers vredelic en mochte reysen sonder saufcondupt. Ende oock õme die munte die so different was eñ buyter reghele ghinc/ wãt een roosen nobele dede.xxviij.ß/ eñ den leeu.xv.ß grẽ/ die croonẽ.xij.ß grẽ/dandries guldene.x.ß/ Hutrechtsche guldene.viij.ß/ een Rijnsch gulden.ix.ß/een postulaet.v.ß grẽ.Eñ het seluerẽ ghelt eenẽ grootẽ dede een placke/ vier grẽ dede.ix.grẽ/ den pẽninck mettẽ.ij. leeuwẽ dede.x.grẽ/ eñ alsoo al dander ghelt in aduenante seere hooghe eñ buytẽ alder weerde. Vandẽ welckẽ een slot ghesloten was/als datmẽ tghelt of stellen soude vp den oudẽ eñ eersten ganck/waer õme dat tvolc seere murmureirde eñ beroert was aenghesien het grote verlies dat daer aen wesen soude/ wãt het volc al noch tot den laetstẽ dach vã Decẽbre altijt in diuisie eñ in.ij.partyen warẽ/ hoe wel datter nochtan een ghebot ghedaen was/vp die verbuerte vã sijnen lijue dat nyement gheen partyeschip draghẽ noch houdẽ en soude.

¶ Itẽ vp dẽ.xxvi.stẽ dach vã Decembre so was ghemaect Scouteetene vã Brugge die here Jan de Witte dhoude/ eñ was hẽ dye roede ghegheuẽ huyter name vandẽ coninc vandẽ Romeynẽ/ als voocht ende momboor vã onsen natuerlicken here eñ prinche den hertoghe Phelips. Eñ alsoo dedẽ si alle eedt die in wetten saten.

Itẽ vp den.xvi.sten dach vã Lauwe/ so quã te Brugghe mijn here die graue vã Nassauwe/als vpper cõmissaris ghemaect eñ gheordõneirt van den coninc vandẽ Romeynẽ/ eñ met vele meer andere herẽ/als die vpper saghere/ eñ den president/ eñ Joos de Baenst ende Willem oudmarc/ mijn here vã Fletren/ eñ mijn here vã Huytkercke/eñ meer andere duytsche heeren/ eñ ooc vandẽ lande/ eñ meer andere singuliere persoonen.

Itẽ achteruolghen de die date als voren/so was dẽ.xviij.sten dach vãder seluer maent te Brugghe dye wet vermaect/ eñ dat huyter name vandẽ coninc vandẽ Romeynẽ. Eñ warẽ in eede ghestelt dese naeruolgende persoñẽ. Ten eerstẽ was ghemaect eñ ghestelt Schouteetẽ vã Brugge mijn here Joos de baenst/ eñ Balliu mijn here vã Huytkercke. Voort so warẽ ghemaect Burchmeesters/ Schepenẽ/ Raet van beede die partyen die ghe weest hadden õme te bet alle saken neder te legghene.

Item dient ooc ghe noteirt dattet te diere tijt was een seere grote dierste vã allen goedẽ/ wãt mẽ cochte eẽ hoet tarwe wel.xxiiij.ß grẽ/een werm schoudere.iiij.ß grẽ/eenẽ cappoen.v.ß/een kiekene.xx.grẽ/ een lampereel.ij.ß grẽ/een haentvoghele.ij.ß grẽ/een.xxv.eyerẽ.xiiij. grẽ/een põt buoters.xvi.grẽ/een lb vlaems caes.iij.grẽ/een lb Jnghels caes.v.grẽ/een cleen schapẽ caes vã.ij.lb.xij.grẽ/ een voer houts.vij.of.viij.ß/ een last turuen een lb grẽ/eñ alle ander dinghẽ in aduenante wa ren soe ontraetgieuselicke diere/ dat nyement wie hi was en conste huys ghehoudẽ. Men cochte eenẽ stoop Rijnsch wijns. xxviij.of.xxx.grẽ/ eñ eenẽ stoop petaus.xx. grẽ/eñ den rooden wijn in sghelijcx/ so dat vele liedẽ ghenouch vã aermoede eñ van ghebreke storuẽ/eñ tvolc wiert al aerm eñ bijstier duer dẽ scherpen tijt als voorß es.

¶ Item vp den.xxvi.sten dach vã Lauwe/ so was tcõmuyn vã Brugge vgadert ten Freren/õme dieswille dat mijn here dẽ hertoghe vã Zassen begheerde in die stede te cõmene met also vele volcx alst hẽ gheliefde. Eñ metsgaders dattet indẽ paeys ghe slotẽ was datmẽ dẽ Roomschẽ coninck of sijnẽ stedehoudere obedierẽ soude/so wast

gheconsenteirt/ende quã ter smede poorte inne ghewapender hant met vele volcx/ maer si en deden gheene ruptheyt. Eñ die vãter wet vãder stede haddẽ hẽ achter die Magdaleene omaedge ghedaen alst behoorde/ hupter name vandẽ coninc vãdẽ Romeynẽ. Eñ die voorß hertoge vã Zassen die passeirde duer dye stede sonder yemers te lettene ofte te beetene / tot dat hy was met sijnẽ volcke binnẽ der stede vanden Dãme/ twelck daer naer wel was ten grotẽ grieue eñ leede vãder stede vã Brugghe/ als corts daer naer wel bleeck.

Itẽ achteruolghende op den eersten dach vã Sporcle/ so dede den hertoghe vã Zassen een vraghe voor tcõmuyn vã Brugge/ of si hẽ houden wilden aen den paeps vã Tours/ daer toe dat si alle seydẽ iae sy. Eñ hi seyde inder gelijcke dat hyse ooc houdẽ wilde / eñ hẽ lieden vergaf wat si yeghẽ dẽ.cõ.vandẽ Romeynen of yeghens hẽ mesdaen haddẽ. Ende dede als doe een ghebodt ten Dãme/ ende gaf doe ooc te kennene dat sijnẽ sone doot bleef int assault voor dẽ Dãme/ twelc hi hẽ liedẽ ooc ũgaf/ eñ dat si voort aẽ goede kinderẽ soudẽ blijuẽ. Eñ leyde vã synen garnisoene binnen Dãme/ õme die stede van Brugge mede te dwinghene/ als ghi hier naer noch hooren sult / eñ hadde gheerne ooc met vele volcx binnẽ der stede vander Sluys gheweist / maer mer Phelips vã Rauesteyn en wildet hẽ nyet cõsenterẽ dã met sijnẽ state.xl.mannẽ eñ niet meer. Eñ aldus quã hi weder te Brugghe/ wãt dye vã Ghendt eñ dye vãder Sluys warens eens/ want die Wet en was als doe noch niet vermaect.

Itẽ op onser vrauwen dach Lichtmesse quã den hertoge vã Zassen vãdẽ Dãme te Brugghe / eñ daer was hẽ eedt ghedaẽ vãder wet/ Dekenẽ eñ hooftmannen/ die als doe nyeuwe vermaect waren hupter name vanden Roomschen coninck als regent van Vlaendren.

Item die nyeu wethouders eñ officiers steldẽ dicwijle voort datmẽ tghelt ten derden of stellen soude/ te wetene dye stuuers vandẽ oudẽ hertoge Phs/ eñ dẽ dobbelen met.ij.leeuwẽ.ij.oude plackẽ. Eñ in sghelijcx het goudẽ ghelt in aduenante/ te wetene den goudẽ Andries guldẽ te.xl.gr/ eñ al anđ gout also achteruolgende/ also wel Hertoge Karels mũte als andere/ eñ alle die mũte vandẽ.Cõ.vã Vranckerijcke bilgoen. Het welcke vele onderlinghe seydẽ dattet noeyt ghesien en was / in welcker maniere dattet eerst of gestelt was in Brabant in sommeghe steden/ eñ daer naer te Bruessele / te Cortrijcke/ Toudenaerde/ te Rijssele / te Burburch/ ter Nyeupoort / te Greuelinghe/ eñ ooc in Hollãt/ eñ in Zeelant/ eñ Henegauwe/ te Duynkercke/ eñ te Dixmude. Eñ aldus bleeft staende dattet nyement vandẽ.iij.steden doen en wilden tot Meye. Eñ binnẽ der middelen tijt so steldent die vã ghent of ten haluẽ/ eñ so bleeft staende als voorß es.

Item naer half vastene int iaer.lxxxix. op den bandach/ soe was ghebannen den Jnghelschẽ capiteyn die welcke dye stede van Brugghe wel ghedient hadde in die tijt voorledẽ/ maer õme dat hi hẽ veruoordert hadde eeneghe duytschen dye vandẽ Dãme quamẽ op sijn verweerẽ te beuechtene/ ter cause vã eenege verwijtinge dye si malcanderẽ dedẽ wort ghebannẽ/ waer of grote beroerte quã binnẽ Brugge/ wãt dye voorß Jnghelsman verudoorderde hẽ te cõmene corts daer naer inden Burch/ midts eenege die hi hadde tsijnder hulpe/ eñ meende hẽ te wrekene op die ghene die hẽ ghebannẽ hadden. Ende als doe was Burchmeestere vandẽ Courpse meester Pieter dye witte/ die corts ghecõmẽ was hupt Jnghelant/ dye als doe inden burch so ghequetst wiert dat hy corts daer naer vander quetsuere starf. Ende in sijne stede was Burchmeester ghemaect Joos van wullsberghe. Eñ desen voorß Jnghelschẽ capiteyn indẽ burch cõmende hadde versocht sercours aen dẽ Dekẽ vandẽ smedẽ/ eñ aen die wapemakers/ onđ al so warer vi.of.viij.die hẽ bi vielẽ/ daer mede dat hi indẽ burch quã/ wel meenẽde myñ here vã dẽ grupthuyse eñ die wet te beschamene. Eñ wiert slaẽde indẽ hoop so datter õmer een doot bleef/ eñ was een uuldere/ eñ een

wapemakere was totter doot ghequetst vandẽ volcke vãder wet dat hẽ ter weere stelde/welcken wapemakere was des an derdaechs onthooft. Eñ sõmeghe andere liepẽ die met hẽ warẽ vp dye speypoorte/ die de voorß Jnghelsmã in nam/ eñ nam die wakers die slotelen vãder speypoorte/ eñ hilt die speypoorte vã hẽ seluẽ/ eñ bleef daer tot snachts ten.xij.huerẽ. Doẽ vtrac hi naer die slups bi mijn here Phelips vã Rauestepn die hẽ mettẽ sijnẽ onderhilt.

Item den hertoghe

vã Zassen eñ mijn here vã Nassauwe versochten dickwijle õme tghelt of te stellene/ twelck tghemeente niet cõsenterẽ en wilde. Maer tcõmuyn vgadert sijnde vraech den hẽ of sijt consenterẽ wildẽ tghelt of te stellene/ eñ of si niet en wildẽ dẽ paeys onderhoudẽ also wel als andere stedẽ/ eñ wil dẽ wi dẽ paeys onderhoudẽ dat wi tgheelt af stellen soudẽ/ want si seydẽ dat wi seere buytẽ weghe warẽ dat wijt niet en cõsenteirdẽ. Eñ dus in dese vergaderinghe sijn de/ soe gheliefdet gode dat tvolc al vã eenẽ accoorde wiert/ eñ gauẽ een generale antwoorde sonder die makelaers/ maer dater õme en wast nyet ghelaten. Ende dantwoorde was dese/ dat si den paeys wilden houdẽ eñ onderhoudẽ/ eñ orloghe voeren vp hẽ die der contrarie soudẽ willẽ doẽ/ eñ dat wi gheẽ infracteurs vã paeyse en wa ren al en stelden wi tghelt also niet/ want den paeys anders niet in en hielt dã te stel lene dye goudẽ croonen te.xxx.stuuers/ eñ al ander gout in aduenãte/ eñ vã tseluerẽ ghelt in sghelijcx tot.ij.c myllẽ varre int ron de. Eñ versochtẽ te hebbene een coppe wã den paeyse/ õme dat si hẽ te bedt wachten soudẽ moghẽ den paeys in eenegher ma nieren te brekene. Eñ oock warẽ dye van Ghendt wel blijde dat wi alsoo ghedispo neirt warẽ eñ vã eenẽ accoorde/ ten oorbo re vã onsen prinche eñ vã sijnẽ lande. Eñ dese antwoorde hebbende myn here van Nassauwe eñ mijn heere vanden Gruyt huyse/ saghen vreimdelic vp malcanderẽ eñ verwonderdẽ seere vã desen accoordie/ eñ sondẽ alle die garnisoenen weder õme elc vp sijnen leghere. Eñ den heeren was ghebeden dat si tgarnisoen vã Dãme sou den doen vertrecken/ twelc dye herẽ noch niet en deden/ ghemerct dat wi van Brug ghe tghelt niet of stellen en wilden/ maer al hadde tghelt of ghestelt gheweist/ sy en souden noch niet vertrockẽ hebbẽ/ wãt sy vã Dãme laghẽ en pronten yegens mer Phelips van Rauestepn/ omme te siene wiere vorẽ toe tastẽ soude õme dẽ paeys te brekene. Eñ weit dat dye Deynen doe warẽ met die vã Brugghe/ Ghendt ende Sluys/ eñ nyemẽt anders en hadden die vã Brugghe te vriende dan die croone vã Vranckerijcke/ daer si huer hope vp stellẽ mochtẽ dat sijse niet latẽ en soudẽ/ wãt sijt voor den paeys wel betoocht hadden. Eñ die voorß heren versochtẽ aen die vã Jpre ooc dat si tghelt of stellen souden naer den cours alsoot in Brabant ghinc/ twelc si in gheender manierẽ consenterẽ en wilden/ maer midts vriendẽ dye si binnẽ der stede haddẽ/ dadẽden cõmuyne te verstane dat te Brugghe of ghestelt was/ twelc nochtans lueghene was. Eñ midts dier condi cie bedroghẽ sijnde/ so steldent die vã Jpre ooc of/ in sulcker wijs alst die herẽ begeerden. Eñ corts daer naer versochtẽ sijt weder aen dye vã Brugge/ vraghende waer õme sijt niet also wel en dadẽ als die van Jpre/ wantter die also of ghestelt hadden/ maer die vã Brugge en wildens niet con senterẽ dã inder manierẽ voorß.

¶ Jtem es te wetene dat vp den bandach daer hier vorẽ of ghesprokẽ es/ als dẽ Jnghelsman ghebannẽ was/ soe warẽ noch ghebannẽ eenẽ Adriaen florcins/ die daer te vorẽ in die orloghe roode Koe was binnen Brugghe/ eñ ooc een buersemakere/ die welcke grote aliancie mettẽ voorß Jn ghelsman ghehadt hadden/ eñ seere partyich gheweist yeghen den Roomschẽ coninck rc.

Item die heerẽ quel

den tghemeente dicwils õme tghelt of te stellene/ eñ waster dicwijls bi daer toe ghe brocht datmẽt ghedaẽ soude hebbẽ/ maer twas altoos ombeters wille ghelatẽ. Eñ

ōme alle die differentē dye aldus dicwijle ghebuerdē/ so warē gheordōneirt ghedeputeirde eñ ghesondē te Mechelē/ōme te middelene die gheschillē vāder stede/twelcke daer te dier dachuaert midts der beleedinghe niet voort en ghinc/ maer bleuen die voorś ghedeputeirde achtere/ ende en keerdē niet wedere te Brugge. Eñ waren andere ghedeputeirde gheordonneirt om te treckene bydē hertoge vā Sassen ō een middele te vindene/twelc si nyet en constē ghedoen/ maer bleuē ooc dē meestendeel achtere. Dus warē die vā Brugge in grooter desolacie/metsgaders dat si tghelt niet en wildē of stellē. Dyt siende mijn here vā Nassauwe trac ten Dāme/ eñ ghinc fortifieren die stede vandē Dāme vā garnisoene eñ vā capiteynē/ eñ maecte Schouteeten Cornelis mettenepe. Ende dit was ontrent der slups ōmeganck dat die moeyte begonste wed aen te gane eñ te rijsene ter deghe/ alsoot wel bleec int achteruolghē/ ten grotē grieue vander stede van Brugghe/ god wilt hem vergheuen diere eens deels cause of was.

Item in Hoymaēt

warē alle daghe vele differente straetmaren/om die vā Brugge in orloghe te bringhene bi subtijlhedē vā vsoucke vā vreimde nyeuwichedē/ altoos roerende vp tofstellē vādē ghelde. Twelc mijn heere vādē Grupthuyse altijt achter hilt om sijn singulier profijt/ōme dat hy te lossene hadde die renten vanden grute/die welcke noch nyet alle vsekert en warē voor dē laetsten dach vā hoymaēt/wāttet costumē eñ rechten sijn binnē der stede vā Brugge losrentē/ het ghelt goet te doene.xij.wekē alsoot ooc ghebuerē moeste. Eñ dit ghesciet sijnde/so riet mijn here vādē grupthuyse dat, mē tghelt of stellē soude alsoot in Brabāt ghinc/het ware best/ eñ dat was ten terdē

Eenē phs penninck een oude placke.
dē pēninc met dē.ij.leeuwē.ij.oude plackē
Doude phs eñ karol9.ij.gr.iiij.mijtē min
Eenē twaeluaert vier mijten.
Een seskin een corte.
Drie corten gahnen voor een corte.

Een gouden croone	iiij.ś gr
Eenē Rijnßh gulden.	xx.stuuers
Een Andries gulden	xx.stuuers
Eenen nobele	ix.ś gr
Een gouden leeu	v.ś.gr

¶ Eñ al ander ghelt bilgioen/also wel die frāsche mūte als alle andere haghemūte. Waer vp vele ouders seydē dattet noeyt ghesien en was/eñ dat wi bi tstellē vā dyē en wijt consenteirdē orloghe ghecrijghen soude peghens die croone vā Vranckerijcke/ wāt dē paeps vā Tours dat niet in en hilt/anders dan die goudē croonē te.xxx. stuuers/ eñ al andere munte in aduenāte. Om twelcke tghemeente niet en wilde cōsenterē int of stellē als voren/ maer die vā ghendt steldē het ghelt tē helfte als voorś es/naer tinhoudē vādē paeps vā Tours.

Item int eerste van

Hoymaent warē ghesondē eeneghe ghedeputeirde vā Brugghe naer der Slups bi mer Phelips van Rauesteyn/ōme een goet middel te vindene dat alle die maniere vā coopmanschepe soude moghē commen te Brugghe/ wātter vā vele dinghē ghebrec was. Die welcke ghecōmitteirde cōmende ten Dāme/ waren daer gheuanghen eñ ghehoudē. Ende Cornelis mettē epe die Schouteeten vā Brugghe/ter begheerte vā die vāder wet was ghesonden tem Dāme/ōme datmē die gheuanghene die daer warē nyet mesdoen en soude. Eñ die voorś Cornelis vanden Dāme ghecōmen sijnde/vsochte weder aē tghemeente consent ōme tghelt of te stellene/eñ seyder vele redenē bi/ dattet grotē oorbaer ware eñ der stede profijt soude sijn. Eñ hier vp vgadert sijnde ten Freren/ gauē antwoorde met ghemeenen accoorde/ dat si tghelt niet of stellen en wildē dan bi ghemeenen accoorde vandē.iiij.landē eñ dat te helfte. Eñ die antwoorde eñ rapoort vā dyen ter camer ouer ghebrocht sijnde/ die Schouteeten Cornelis metten epe ghinc vā ston den aē huyt der camere met vstoordē sinne eñ track naer dye ezelpoorte ter steden huyt. Eñ dye Burchmeester Jan de boot volchde hē achtere ōme wed in die camere

te roupene/maer hi en sach hē niet/ want bi dien wech gane quā die stede in groten verdriete. Eñ hi aldus wech ghegaen sijn de/vervoordérde hē een cleerscrijuere/dye welcke int iaer te voorē Scepene vā Brug ghe gheweist hadde/ seggende ye ghē ten Burchmeestere/ here ic salne wel weđ halen eñ hu ghelieft. Eñ dē Burchmeestere badt dē seluen dat hijere ōme ghinghe/ eñ hē bade dat hi weđ quame. Eñ desse voorñ volchdene tot buytē der ezelpoorte/ twelc hi dede ō beters wille/ eñ die voorñ achter halende/ badt hē vriendelic dat hi wilde cō men bydē Burchmeestere wedere/ eñ ye ghē hē sprekē. Waer vp dat hi antwoorde dat hijere niet mede te doene en hadde/ eñ liet dē cleerscriuere weđ om thuyssewaert keerē. Eñ cōmende achter dē obseruantē/ dede dē seluē weđ ōme roupē eñ yeghens hē cōmē sprekē/ eñ bi hē cōmende hilt den seluē cleerscriuere gheuanghē/ eñ leedde ne met hē ten Dāme/ al daer hi daer naer onthooft was/ ende sijn hooft ghestelt vp eenen glaupeschacht/ ter cause ōme dat hi hē in die voorledene iaerscare indie marct staijnghe vervoordert hadde vele ssaken te doene cōtrarie dē Roomschē.cō. Eñ vp dē seluē tijt warē ten Damme oot onthooft sōmege vādē ghedeputeirdē die daer ghe uanghen waren als voorñ es. Te wetene eerst dē Pensionaris vāder stede vā Brug ghe/ eñ die Dekene vandē tinnenpotghieters/ eñ dandere bleuē daer liggende ghe uanghē tot midwintere daer naer. Eñ dit was den.xij.sten dach vā Hoymaent dat Cornelis mettē eye die Schouteetē wech ghinc. Eñ vp den seluē dach begonstē dye vā Dāme te roouene ende te barnene tot Brugghe voor die poorte/ eñ dadē der stede vā Brugghe alle leet dat si consten eñ mochten.

Item vp den.ij.sten

dach vā Oughst Anno.xiiij^c. ende.xc. so vertrocken huyter stede Burchmeesters eñ Schepenē eñ Raden/ eñ meer ander liedē huyt vreese vandē ghemeente/ wāt het be gonster al wonderlick te gane. Eñ vp den seluē dach was bevonden een Schepene vāder stede die ter poorten huyt ghegaen soude hebbē in vrauwē habytē/ eñ hadde eenē corfaen sijnen aerm als of hy hadde willen gaen om vitaelgie/ maer hi wiert bekēt/ eñ was ghenaemt Jacob vā Ghu licke/ maer hy was weđ ōme ghedaē keeren eñ gheleet in sijn huys/ eñ hē was beuolen dat hi huyter stede niet gaen en soude sonder consent vandē Capiteyn.

Eñ in desen tijt was ghesondē eenē Joris yprauet van mer Phelips van Rauesteyn/ om als Capiteyn te bewarene dye stede vā Brugghe/ wāt die stede als doe in groter noot was/ metsgaders dat die wet houders eñ vele andere poorters vluchtē eñ hē absenteirdē vander stede vā Brugghe. Eñ die voorñ Joris yprauet was ontfanghē bydē ghemeenē volcke vāder stede/ eñ dede sijnen eedt die voorñ stede te bewarene/ ten behouue eñ huyter name vā dē hertoge Phō ōsen natuerlickē princhē

Itē die vandē Dā

me ōbarndē by ghetale we[...] huysen/ te wetene pacht goedē eñ schuerē daer coorne eñ anđ graen in was/ eñ en lieten nyet staen ontrent der stede die muelenē/ al dat binnē der mijle was int ronde namē si. eñ roofdē eñ vinghē volc om die stede te mineirene in aller manierē daer si constē/ eñ namē coeyē schapē eñ ander beestē/ daer vele of stōt vp tstal/ wāt mē dorste nauwelic gheene beestē buytē der poort latē gaē.

Item in dyt seluen

iaer vā.xiiij^c. eñ.xc. vp onser vrauwē auēt half Oughst/ so quā die grote gaerde van den Henewiers voor Brugge/ eñ haeldē daer eenē grotē roof vā beestē voor die stede/ eñ vingender vele liedē eñ trockē daer mede Toudenburch daer si haren legher maectē/ eñ lange bleuē liggende/ eñ quamē alle dage vā daer roouē/ brandē eñ pilgierē tot Brugghe voor die poorte. Eñ in dyen tijt was een ghebot ghedaē al tvyeduere/ dat nyemēt vp die ōbuerte vā sijnē lijue eenege vitaelgie en brochte te Brugghe want si meendē bi dien die stede te bedwinghene eñ te gheerijghene.

Item in dien seluen

tijt so trocken dye vã Brugghe huyt wel met.iiij.of.v.hondert mannẽ bi Dyuẽ eñ doluẽ daer huyte tcondupt daert varsche water duer comt huyt Malen vpuere ten Dãme/ õ die vãdẽ Dãme haerlieđ varsch watere te benemenene/ eñ brochtẽ.ij.lan ghe stickẽ vãder pỹpe te Brugghe eñ stop tent toe/so dat daer duere gheẽ varsch wa tere ten dãme en mochte cõmẽ. Eñ inden seluẽ tijt was doude vaert verdoluẽ eñ al schone ghemaect/ õme datmẽ al daer sou de moghẽ ghecrijghẽ eenich sercours vã der Sluys eñ vã mer Phs vã Rauestepn/ wãt die vã Brugge eñ mer Phs malcan derẽ eedt ghedaẽ haddẽ ghetrauwelic vp te stane/ huyter name vandẽ hertoge phe lips onsen natuerlickẽ prinche/ yeghens alle die huyt warẽ õ die stede vã Brugghe te nietẽ te doene/ eñ dat mijn here Phelips gheen paeys makẽ en soude sonđ dye vã Brugghe welcken eedt ontfinck van alle tghemeente Joris pprauet/ huyter name van mer phelips voorẽ. Eñ als doe was ghedreghẽ eene deuote processie generael met den fiertre van sinte Donas. Eñ dyt was den derdẽ dach van Septembre.

Item ontrent den

xviij.stẽ vã Octobre hier voren/ so hadten dye vã Dãme ghebreck van vitaelgie/ eñ haddẽ ghedaen cõmẽ wel.xviij.waghens met vitaelgie vã westẽ/ die al bi Brugghe passerẽ moestẽ/ eñ die vanden Dãme qua men ligghẽ wel.vi.hondert sterc in sinte crups kercke/ om te wachtene die waghe nen die so naer dye stede passeren moestẽ/ maer men wist in die stede niet/ hadment ghewetẽ mẽ hadse nyet ghelaten passerẽ/ maer het was bi nachte. Eñ smorghens als si vertrockẽ/ verbarnden wel.xij.scho ne pachtgoeden eñ andere huysen. Eñ dit was vp den laetsten dach vã Octobre. An no.xiiij.c eñ.xc. Eñ mẽ sach doe dicwils die vaenkins ter hallen huyt steken wit ende root te vier houcken/ wãt dye gaerde aen deen sijde/ eñ die vandẽ Dãme aen dander sijde/ twelc deerlic eñ compasselic om sien was/ eñ dadẽ menich alaerme voor die ste de bi daghe eñ bi nachte.

Item vp den.viij.stẽ dach vã Septem bre/ so was dye voorẽ Inghels Capiteyn eñ Adriaen floreins die ballinghẽ waren/ weder in gheroupen/ dye welcke stonden ghescreuẽ in een rollekin/ welck hẽ lieden daer naer coste haer bollekin.

Itẽ vp desen seluen

tijt so trockẽ die vã Brugghe voor tcasteel kin vã Wassenare/ eñ meenden dat wel of ghewoorpen te hebbene/ eñ v̈barndẽ meir hof/ eñ beroofdẽ die warãde vã alle twilt datter binnen was/ ende schoten seere vp twoorẽ casteel. Eñ binnẽ der tijt dat die vã Brugghe voor Wassenare waren/ so was die gaerde van Oudenburch ghetrocken voor die kercke van Lisseweghe/ daer dye lantslieden huyten Noortvrye een stercte vp hildẽ om die te winnene. Eñ v̈nemen de dat dye vã Brugghe warẽ voor Wasse nare/ quamẽ die voorẽ vander gaerde ter assistencie vã dye van Wassenare/ eñ dadẽ daer die vã Brugghe eenẽ grotẽ vploop/ meenende dat sijse vã daer ghesleghẽ sou den hebbẽ/ maer en consten daer aen nyet ghedoen/ maer quamẽ naer Brugghe in ordonnancien onghegrieft. Eñ als die vã der gaerde saghẽ dat si daer niet ghedoen en constẽ/ so quamẽ si naer dye stede/ daer si veil volcx buyten vondẽ ontrent der ste de/ huyt gheloopen sonder ordonnantie/ daer of datser vele den hals of redẽ eñ oot sommeghe vinghẽ ende voerdense mede naer Oudenburch/ die si hooghelic rent soeneirdẽ. Eñ dit gheschiede vp dẽ.xxvi. sten dach vã Septẽbre. Anno.M.CCCC ende.xc.

Itẽ in die stede van

Brugghe was doe also groten noot ende ghebrer vã broode/ wantmẽ die liedẽ sach doot dringhẽ voor die backers duerẽ. Eñ grote menichte waster in Brugge die dic wijle sonder eten slapen ghinghẽ/ eñ dye rupters dye in garnisoene laghen namẽ altemet broot in dye backers huysen/ dat die poorters of dambochtslieden hadden

ghedaen backē/maer si leyden tghelt daer voren dattet hē liedē dochte weerdich sijn de. Eñ dicwijle liepē die lieden eenen dach lanc eer si broot ghecrijghē consten/aldus gheduerdet eenen langhē tijt/twelck deerlick om sien was / want daer was groote aermoede binnen Brugghe onder tschamel volc. Maer noch en scriue ic niet half also vele alst was/eñ elc hilt sijn broot also nauwe als hy conste. Want een hoet tarwen galt als doe ten dierstē was.xx.schilden/eñ noch en consmen niet ghecrijghē dat was den meesten noot vā al. Eñ dese dierste eñ qualick ghecrijghen began den xxvij.sten dach vā Octobre. Anno. M.iiij.c ende.xc.

Item vp sinte Denijs dach so was een alaerme binnen der stede vā Brugghe/eñ men slouch die clocke vp die halle aē een boort/midts dat dye vander gaerde eñ die vandē Damme beroerte maectē voor diueersche poortē vāder stede vā Brugghe/ waer ōme al twolc ter marckt quā al ghewapent eñ wel versien/eñ voor elc huys hinck een lanteerne midts dat inden auent spade was/eñ elck man ghinc in sijn quaertier. Eñ Adriaen Florent was roode Roe vp dien tijt.

Item te Brugghe was en ghebodt ghedaē/dat alle die lantspeerden die in Brugghe waren/dat si alle ghereedt souden sijn ōme te halene vitaelgie/als coorne eñ andere saken/ten oorbore vāder stede vā Brugghe eñ vanden inghesetene van diere. Die welcke terstont ghereet warē tot.ij.c of meer/ende hadden met hē liedē ontrent.C.mannē vā wapenen / eñ vertrockē vā Brugghe den.v.stē dach vā Nouembre ten.vij.huerē of daer ontrent / eñ voerdē met hē liedē sackē om coorne in te doene/twelc oock al gheladen was ter sluys. Eñ int wederkeeren als sy om dye vitaelgie gheweist haddē/waren belept ten.ij.plaetsen daer si passerē moesten metter voorß vitaelgie/ te wetene vp den wech vā Oyuen eñ bi Ypermaelgiē/ wel met.iiij.c peerden/ eñ.vi.c voetvolcx/eñ warē ghestelt daer dye voorß vā Brugge passerē moestē/so dat alle tat voetvolc tat mettē voorß wagenē was/wiert al meest gheuanghē/eñ si voerdē alle die wagens metter voorß vitaelgie ten Dāme/eñ mijn heere vā Nassauwe was daer selue mede in persone. Eñ quamē dien dach voor die stede eñ dadē daer vele quaets vā brāde eñ andē sins. Eñ dit ghebuerde Anno. M.iiij.c eñ.xc.den.vi.stē dach in Nouembre.

¶ Item hier te voren vp sinte Lupcx dach. xviij. in Octobre drouchmen te Brugghe processye generael mettē weerdē heleghē bloede binnē der kercke vā onser vrauwē/ ōme den almoghendē god te biddene om eenē warachteghē paeps/wāt mē als doe hoepte dat mijn heere vā Nassauwe ghetrocken soude hebbē ter sluys bi mer phelips van Rauesteyn/ waer toe eene dachuaert als doe ghestelt was/maer mijn here vā Nassauwe en quā daer niet.

Item vp den seluen tijt warē ter zee gheuanghē drye schepen met engienē/ dye welcke toebehoordē der stede van Zutphen in Ghelderlandt/die welcke quamē vā Meynfoort/ eñ wilden wesen naer Bouchoute/ ōme van daer te lande te bringhene naer dē Dāme/ wāt si haddē meeninghe daer mede of te schietē alle die muelens vā Brugghe. Ende waren vp die zee gheuanghen vā die vander sluys/eñ ter Sluys binnē ghebrocht. Eñ dit was den.xx.sten dach vā Octobre. Anno. M.CCCC.eñ.xc.

Item den.xxi.sten dach vā Octobre/so v̄barndē die vā Damme alle die meetslouen die stonden vp ten dijck binnē der prochye van Coolkercke/ eñ vele huysen daer ontrēt/daer of dat onnoemelick grote schade quam.

¶ Op den.xxij.sten dach vā Octobre ofte ōmer ontrent diere tijt/was ten Damme een ghebodt ghedaen / huyter name van mijn heere van Nassauwen / eñ meer andere Capiteynen die daer waren/datmen vanghē ende rentsoenerē soude / also wel die vrauwen van Brugghe als die mans

diemen vonde met vitaelgie om te Brug ghe te draghene/ eñ die kinderen in sghe. lijcx. Eñ dat was om dat die vã Brugghe gheen vitaelgie en soudẽ ghecrijghẽ / als bueter/ caes/ eñ eperẽ die de vrauwẽ hael den ten halse/ eñ hier mede meenden si die stede te mineirene/ want sijse anders nyet ghedoen en consten.

¶ Item vp desen seluẽ tijt so warẽ Typre gheladẽ.vi. waghenẽ met engienẽ / ende met poedere eñ andere artijlgerye vã orlo ghe bi wel wetene vãder wet vã Ipre/ die men ghebrocht soude hebbẽ int heyr van den Henewiers te Houdenburch/ om die stede vã Brugge mede te cranckene naer haerlieder vmueghẽ eñ macht/ twelc god vã hemelrijcke vsach/ want het ghemeen te wierts ghewaren/ eñ si dedẽ die selue en gienen weder ontladen.

Item vp den.xxiiij.

sten dach vã Octobre/ so trac mijn heere vã Nassauwe naer der slups bi mijn here phe lips vã Rauestepn/ eñ was doe daer mijn here vã Beuerẽ eñ meer andere grote he ren om te cõmunikierene deen mettẽ an deren/ om te gherakene tot eenen goeden paepse/ waer inne die voorß herẽ laborcir den. Maer eer mijn here vã Nassauwe vã den Dãme vtrac naer der slups/ so dede hi onthoofdẽ den Inghelschen capitepn die de stede vã Brugghe ghedient hadde/ dye welcke hupt rijden soude om een course te doene ontrent met.xx. peerden/ die welcke met hem reden hupter stede vã Brugghe van welcke.xx. warender.ij. gheuanghẽ te Oudzeele/ waer of Dijnghelsche Capi tepn deene was/ eñ waren ghebrocht bin nen den Dãme vp den.xxij.sten dach van Octobre/ eñ vp den.xxiiij.sten was hi ont hooft. Eñ eenen meester wijlent Pensio naris vã Brugghe/ metsgaders die twee Dekens vã Brugge daer voren of gheno teirt es/ die wasser ooc onthooft/ midts dẽ neersteghẽ veruolghe vã mijn vrauwe vã Oudzeele / diet seere veruolchde aen mijn here vã Nassauwe/ õme dat die voorß pen sionaris so scherpelic examineirde / so dat hi ooc was ghebrocht vanden leuende lij ue ter doot in dye presentie van mijn here van Nassauwe.

Item den.xxv.sten

in Octobre so quã een herault vandẽ Co ninck van Vranckerijcke/ eñ brochte met hẽ brieuẽ aen die stede vã Brugge/ inhou dende vp dat dẽ paeps niet voort en ghin ghe/ so soude die coninc vã Vranckerijcke der stede vã Brugge sulcke assistensie doẽ vã volcke/ eñ ooc vã vitaelgie/ bydẽ welc ken si cõmen soude tot huerẽ rechte. Ende die voorß bode verstaende dat mijn heere van Nassauwe ter slups waert was/ ter stont sonder lettẽ trac mettẽ seluẽ brieuen ter Slups bi mer Phelips vã Rauestepn õme dat sijn bootschap te bet verstaẽ sou de sijn/ ende dat mer Phelips soude wetẽ wat sijn brieuen inhilden.

¶ Itẽ es te wetene dat alle die boomẽ dye ontrent Brugge stondẽ binnẽ der haluer mijle/ die warẽ alle gheabandoneirt/ ende elckerlijc mochtse vellen eñ inhalen tsijnẽ schoonstẽ/ eñ maecten daer barninghe of/ wãtet seere cout weder was/ eñ tvolc con ste qualic aen barninghe gherakẽ/ so dat ter luttel boomen bleuen staende binnen der haluer mijle.

Item mijn here vã

Nassauwe quã ter slups vp den.xxvi.sten dach vã Octobre/ õme te tracteirene van paepse/ daer was mer Phelips vã Raue stepn mijn here vã Nassauwe/ mijn here vã Beuere/ eñ meer andere heerẽ. Eñ son derlinge aengaende tstick vã Brugge/ so begheerde mijn here vã Nassauwen te heb bene.iij^c. personen om sijnen wille eñ ghe liefte mede te doene/ eñ noch bouẽ dien.iij hondert dupsent croonẽ. Eñ mijn here phe lips dit vstaende/ en wilde daer inne nyet cõsenterẽ/ eñ en wilde nochtan niet schee den vã dye vã Brugge om gheẽ paeps te makene/ maer met redenen so soude mer Phelips wel te vreden gheweest hebben/ maer aldus so en ghinc dẽ paeps vp dien tijt noch niet voort. Eñ doe was buytẽ ter Slups in ghesteken/ õme te cõmene duer doude vaert vander Slups te Brugghe/

midts datmē ten Dāme met gheene sche pen passerē en mochte/ eñ om datmē van der sluys soude moghē bringhē coorne eñ andere vitaelgie te Brugghe / want daer groot ghebrec vā coorne was vp dien tijt.

Item dyt naervolghende

es dē prijs also die vitaelgie ghemeenlic galt vandē.xxvij.sten in Octobre tot midwintre/ eñ daer naer/ want tghelt buyter manieren hooghe ghinc.

¶Eerst een vette coe	ix.lb gr
Een middelbaer coe	vi.lb gr
Eene ghemeene coe	v.lb gr
Een vet schaep *	xxiiij.ß
Een vet swijn	ij.lb gr
Een middelbaer swijn	xxv.ß gr

¶Itē ter marct en quā gheen visch dā die de vrauwē brochtē eñ selue haeldē te halse

Eenen scheluisch galt	xvi.gr
Een roche	xij.gr
Een pont bueters	xvi.gr
Een pont hollantsche buetere	viij.gr
Een.xxv.eyeren	xx.gr
Een schapen caes	xij.gr
Een paer mans schoen	xxx.gr
Een paer vrauwen schoen ende pantoufelen	ij.ß gr
Een paer pantoufelen	xl.gr
Een paer plattijnen	v.gr
Een.xxv. grote appelen	vi.gr
Een.xxv.middel appelen	ij.gr
Een bont rapen	i.gr z
Eenen stoop nyeumolcken melc	v.gr
Eenen stoop kernemelc	i.gr z
Een vloer besem	iij.gr
Een pont roete keersen	vi.gr
Een pont wasse keersen	ij.ß
Een hoet tarwe *	xxx.ß
Een hoet rugghe	xx.ß
Een hoet gheerste	xij.ß
Een hondert fasseelhouts	xv.ß
Een hondert rijs	xij.ß gr

Item es te wetene/

dat dese voorē orloghe binnē.iij maenden vandē eerstē dach vā Ougst tottē xxvij.stē dach vā Octobre. Anno.xx. ghecost hadde der stede vā Brugghe ouer ghebrocht by goeder rekeninghe vā Jan vā Huytinc in die peghenwoordicheyt vanden Capitteynē die somme van.ix.dupsent ponden gr van costen die die stede ghehadt hadde. Eñ noch bouē dien moesten die poorters eñ die ambochtslieden leenē.xvi.ʳ lb gr/die welcke rekeninghe ghedaen was vp den xxvij.sten dach van Octobre Anno.xx. Eñ dit was vā alsulcken ghelde als doe gane eñ cours hadde binnē Brugghe. Eñ in dien tijt so en bleckē vele lieden in Brugge anders niet dan gheerstē broot/ wāt si anders niet ghecrijghē en consten/ eñ vele leden groot ghebreck.

Itē die vā Brugge

dus in groter desolacie sijnde/ eñ van nyement gheen sercours noch bystāt en hadden/ vondē in huerē raet dat si huyt maecten twee gheestelicke persoonē/ te wetene meester Adriaen de mil vandē predicaren eñ meester heyndrick vanden Caermers beede doctuerē in Theologie/dye si sondē binnē der stede vandē Dāme bi mijnē heere vā Nassauwe/ om te ghecrijghene een goet apointement tusschē mijn heere van Rauestepn eñ mijn here vā Nassauwe/eñ die vā Brugge. Maer mijn here vā Nassauwe en wilde niet hooren/ als aengaende vā mer Phelips van Rauestepn/maer dat si scheeden wilden vā mer Phelips vā Rauestepn/ eñ dan soudemen van paeyse spreken. Eñ met deser antwoorde trocken dye voorē twee doctueren naer Brugghe weder ōme. Eñ int wederkeeren vanden voornomde gheestelicke persoonē / waren vgadert alle tghemeente vā Brugghe/eñ daer was hē lieden te kennen ghegheuen trapoort vandē voorē persoonē. Waer vp dat die voornomde twee gheestelicke persoonē weder ghesondē warē ten Dāme bi mijn heere vā Nassauwe/maer ne waren niet ghelooft ten Dāme binnē te cōmene om huerlieđ rapoort te doene/ maer moesten weder keeren sonder antwoorde ofbescheet te Brugghe. Eñ dit was dē.xiiij.stē dach van Nouembre.

Eñ aldus was bin-

nen Brugghe groote aermoede/ter cause vander voors orloghe die mijn heere van Nassauwe so strangheliic voerde vp die ste de van Brugghe/metsgaders die vanden Orpen die te Rijssele sijnanchie deden mijn here van Nassauwe/daer mede dat hi die Henewiers ende andere van sijnen volcke mede betaelde. Maer daer naer alsoo ten Dāme ghebodē was/so wordē die vā der gaerde. Eñ die rupters die te Vassenare laghen vinghen alle die vrauwē eñ stel dēse te rentsoene/twelc daer te vorē noeyt ghesien en was/ want sijere wel.xxv.vinghē up eenen dach/ die si al rentsoeneirdē eñ hieldense te Vassenare in een sterc duyue cot tot si haer rentsoen betaelt hadden. Eñ dit daden si wāt si gheen mans en con sten ghecrijghen/ende lettel ghelts ontfinghen vā huerlieder saudye daer si vp leuē mochtē. Aldus en mochtmē gheen vrauwē meer huyt seyndē om vitaelgie/ noch om eeneghe andere saken/ byden welckē die stede te meer ghebrecx leedt/want dye vrauwen der stede groot sercours daden/ dus waser die stede vā Brugghe qualick aen/want si nyement te vriende en haddē in tgheheele lant/ dan alleenlic Sluys eñ mijn here van Rauesteyn voornomt. Dit was Anno.xiiij.c ende.xc.den.xij.sten dach in Nouembre.

Item daer nae wa ren gheordōneirt schepē wel ghestoffeirt met engienen/ metten welcken men trac lancx der leye tot in dye prochye vā Oorscamp / daermen alle die voors schepē loet met coorne eñ met ander grane/ende alle dat die vrauwē eñ kijnderē draghē mochten was in die voors schepen gheladē. Eñ Joris Pycauet capiteyn vā Brugge was byder groter steenbrugghe wel met.viij.c mānē/eñ daer quamē eenege vāder gaerde die welcke meendē ōs volc te beschamene/ maer si en keerdē niet alle weder Tondenburch/wantter daer een deel doot ghe sleghē bleuen/ so dat die reste moesten die vlucht nemen/ ende int wech treckē naer Oudenburch hadden wel gheuanghē.ij.c vrauwē/maer si warē so rasch gheuolcht dat si die moesten loochenē eñ achterlatē/ eñ die schepen waren ghebrocht te Brugghe mettē coorne. Maer die voors Henewiers haddē in een vanden schepen twier ghesteken/maer twas noch ghebrocht in die stede mettē anderē. Eñ dit gheschiede Anno.xiiij.c ende.xc.den.xv.sten dach van Nouembre.

Item den.xix.stē in Nouembre/ so warente Brugghe gheordonneirt.xviij.personē met dē twee gheestelicke personē voors/bp consente vā mijn here Phelips vā Rauesteyn/ eñ bydē ghemeenen volcke vander stede/ vp auentuere wat ouerlaste der stede bi nachte mochte cōmen om te treckene bi mijn heere vā Nassauwe tē Dāme/ōme met hē te cōmunikierene/ ōme te gherakene teenen goeden paeyse.

Item in desen tijt was verboden datmē binnen Brugghe in gheene prochyekercken en mochte luyden te mattene / noch oock sauens vp auentuere of der stede yet toe ghecōmen hadde bi nachte/datmē bp dien die clocke vp dye halle te min hadde moghē horen/eñ specialicken om dat dye ghedeputeirde vertrocken waren.

Item die voorseyde ghedeputeirde cōmende ten Dāme/si vielen te voet voor mijn heere vā Nassauwe/ biddende voor dye stede vā Brugghe om een vriendelick apointement. Op twelcke hi daer antwoorde als aengaende het stic van die van Brugge/dat si verbuert hadden lijf ende goet / twelcke hem verbeden was/ende datment hem al vp gheuē soude tsijnder ghelieste/ ende dat hi dan doen soude dat hē dye van Brugghe mochten belouen ende hem dancken. Voort soe begheerde hi te hebbene tsijnē wille ende be lieste die hi noteren soude/ ende eene seere grote somme vā penninghen dye buyter maten groot was.

Ende onse ghedepu teirde vandē Dāme cōmende/ dadē twer

tooch voor al tghemeente vāder begheerte van mijn heere van Nassauwe/ welcke pointē men som niet consenterē en wilde. Maer was ghesloten eñ ouer een ghedreghē bi rijpen Rade datmē soude antwoorden eñ alligieren/ als dat die vā Brugghe niet ghebrokē noch ghedaen en haddē yeghens den paeys vā Tours die daer ghesloten was / eñ warē vulueerdich daer of te antwoordene int parlement te Parijs. Eñ ooc aengaende vandē paymente dat ghevallen was te sint Jans messe. Anno. xc. dat wildē si gheerne eñ minlick vp legghē/ eñ hē liedē dochte dat si daer inne niet mesdaen en haddē/ eñ die voorš ghecommitteirde trockē met der antwoorde naer den Dāme. Eñ mijn heere vā Nassauwe dantwoorde verstaende/ seyde yeghē dye voorš ghedeputeirde dat si vtreckē soudē/ hi soude doen dat in hē ware/ eñ was tonvreden eñ qualick ghemoueirt.

Itē vp den dach vā der presentacie vā Marie/ diemen heet onser vrauwe vā Melanē/ den.xxi.sten dach vā Nouembre/ eñ was vp eenen sondach voor die noene/ so was die stede vā Brugghe in grooter noot/ eñ twas seer mistich wedere datmen nauwe ghesien en conste ouer die veste/ eñ doe warē die vādē Damme eñ vāder gaerde wel.xij.c peerdē eñ.ij. duysent voetganghers wel voorsien/ eñ die herē vandē Orpen warē met hē lieden Eñ alle die capiteynen waren ghecleet in swartē fluweele/ eñ laghen te scheipsdale buytē der ezelpoorte. Eñ hadden toeghemaect.xij.ruyters in vrauwē abyten met coruen met buetere/ eñ met eyeren / ende vischmandē met broot / eñ quamē voren om also die poorte in te nemene/ eñ soudē die wakers doot ghesleghē hebbē/ eñ tan al tvolc inne ghelatē hebben/ eñ hē lieden volchdē.xij.ruyters met stalen boghē/ die waren noch buyten aen dye huysen voor dezelpoorte als dandere in die poorte som warē/ eñ midts dat dandere nyet rasch en volchdē so haddē die wakers quade suspicie. Eñ doe wasser een vrauwe dye seyde/ certeyn het sijn mās ghecleet in vrauwē abyten. Doen stackmen terstont die barriere toe/ eñ clopte tclocxken vp die poorte alaerme/ eñ den roup quā al die stede duere in allen kerckē eñ in allē plaetsen dat sy binnē der stede waren eñ dezelpoorte ghewonnē hadden. Huyten welckē terstont so veil volcx ten poorten eñ ter vestē was tatter onmueghelick scheen te sijne/ want twas elckē om lijf eñ goet gedaen. Eñ warē so versaecht die also in vrauwē habytē warē dat sy niet naerder cōmē en dorsten so si som daer naer seyden/ want hē lieden dochte dat si so onnoemelic volc saghē tat sijder in versaecht warē. Eñ meenden als doe wel dye stede ghenomen te hebbene/ wāt si vele vriendē binnē der stede haddē/ wāt daer was bouē in scosthec vāder poorte eenē slot ghesleghē/ so datment niet neder latē en mochte. Eñ dat hadde ghedaē een winnebroot soomen seyde / want het als wie sijn wake ter poorte was/ maer bi der gracien gods si sloughē faulte vā harer meeninghe. Eñ siende dat sy ghemist hadden/ vā quaetheden staken si vier in vele huysen te scheipsdale als si vertrocken.

Item vp Sinte kathelijnē dach snachts ontrent den.ij.hueren/ so dede mijn heere vā Nassauwē met sijnē volcke doen een alaerme vp die stede vā Brugghe/ schietende vp die speypoorte met.ij.of.iij.engienē/ so dat si.ij.of.iij.gaten schoten in die voorš speypoorte. Ende die vandē Dāme schotē met eenen engiene eenē cloot duer thuys vā Vincent van Elsen yeghen ouer thuys van cambron/ maer daer en was nyemēt of ghequetst. Eñ daer was gheuondē al bi die carmers kercke eenen yseren cloot/ weghende wel xxx.lb/ die dye vā Dāme ooc schotē binnē der stede/ maer daer en was nyement mede ghequets. Eñ mē schoot ooc seere huyter stede naer hē liedē/ so datter vele vā hē liedē doot bleuē/ eñ ooc seere ghequets.

¶ Eñ vp desen seluē dach so trocken sachternoens ontrent dē.ij.huerē vele schamele lieden huyt Brugge vā aermoedē/ wāt die vitaelgie wiert lancx so dierdere/ ende schamel liedē en vonden niet te winnene/

om dien cost mede te ghecrijghene/ eñ elck trac daert hẽ gheliefde / eñ ghingẽ alle ter Ghendtpoorte hupt souckẽ auentueren.

¶ Wãt een hoet tarwe galt doe. iiij. lb gr̃/ dẽ rugghe. ij. lb gr̃/ eñ al anď graen in aduenante van dien. Een lb buetere. xvi. gr̃/ een cabupscole. iij. gr̃/ een. xxv. eperẽ. xxxvi gr̃ / een pont broots. xij. gr̃ / een pont caes viij. gr̃/ eenen stoop wyns. xxx. gr̃.

Item vp den. xxviij. sten dach vã Nouembre. Anno. xx. so trockẽ die vã Brugge sauens inden voor auẽt hupte met schepẽ/ wel voorsien met engienen/ eñ den capitepn met al dẽ garnisoene eñ sõmege ambochtsliedẽ mede naer der slups/ duer die oude vaert õ coorne eñ ander vitaelgie / wãt si in groter noot warẽ/ eñ en mochtẽ vã niement ghesercoureirt wordẽ dan vã die vãder slups/ eñ vã mijn here vã Rauesteyn/ wãt si nyemẽt anders binnẽ Vlaendren te vriende en haddẽ. Eñ daer was oot gheordõneirt datmen noch seyndẽ soude. v.c mãnẽ ambochtsliedẽ vã den ghenẽ diere best toe diendẽ/ peghẽ dat si weď cõmen soudẽ vãder slups/ vp auentuerẽ of hẽ liedẽ die vã Dãme eenich belet wildẽ doen alst wel scheen/ maer dit volck en quã niet tijts ghenouch. Want int wederkeerẽ vandẽ seluẽ schepẽ metter vitaelgie vãder slups/ cõmende byder brugghe tusschẽ Oostkercke eñ dẽ Dãme/ soe was daer mij here vã Nassauwe met al sijnder macht vandẽ Dãme. Eñ daer was Joris Pyrcauet capitepn vã Brugghe met sijnẽ volcke bespronghẽ. Daer was seere ghevochtẽ/ eñ daer bleef vele volcx/ alsoo wel vandẽ rupters vandẽ Dãme als van die vã Brugge / wãt Pyrcauet hẽ seer vromelick daer weerde/ maer ten sijne hi bleeffer gheuanghẽ/ eñ noch vele andere met hẽ/ eñ vele bleeffer doot/ metsgaders dat dander volc vã Brugghe nyet in tijts en quã. Eñ smorghens ontrent dẽ. vij. huerẽ quã die tijdinghe te Brugghe datter al verloren was/ eñ den capitepn gheuanghẽ/ eñ veil andere gheuanghẽ eñ doot ghesleghẽ Eñ den capitepn Joris pyrcauet was ghevoert ten Damme/ twelc wel een drouwe mare was voor die vã brugge/ maer daer wasser sommege diere inne verblijden.

¶ Item es te wetene dat dye ambochten vp desen seluẽ tijt haddẽ ghedaen vanghẽ eenege personẽ/ diemẽ te laste leyde dat sy vã desen saken wel wisten/ eñ van tghene datter gebuert soude hebbẽ vp onser vrauwẽ dach vãder presentacie/ vandẽ welckẽ die ambochtẽ v̈sochtẽ iusticie vã dien personẽ ghedaẽ te hebbene/ in diẽ sijs besculdich warẽ. Eñ vp den seluẽ dach dat Pyrcauet gheuangẽ was/ so quamẽ die vrienden vandẽ voorß poorters / eñ begheerdẽ aen die. ix. mannẽ die ghenomẽ warẽ om doorloghe te beleedene / dese voorß personen te lichtene eñ ontsleghẽ te hebbene in alder manierẽ/ twelc alsoo ghedaen was. Eñ als doe eenege die met mijn here Phelips vã Rauesteyn toe warẽ/ meendẽ eene vprijsinghe te makene/ metsgaders eene ghe vander seluer bende/ daer hupt dat cõmen was eene grote orloghe/ eñ dye stede vã Brugge in groter noot eñ verdriet.

Itẽ sachternoens ontrent dẽ. iij. huerẽ / so quã inden burch Cornelis Pieters/ Lambrecht taepe/ eñ eẽ backere / eñ een schoemakere Heyndrick vã Bruwaens sone/ eñ riepẽ alle ghelijck hupt eenẽ vopse/ alle die de stede vã Brugghe lief hebbẽ eñ paeps begheeren/ die cõmẽ bp ons ter marct. Eñ es te wetene dat alle dye meeste menichte/ alsoo wel poorters als ambochtsliedẽ/ begheerdẽ eñ riepen om paeps/ midts welckẽ si die bende tonď brochtẽ sonď bloetsturttinghe/ maer twas een werc vã gode/ dat dese. iiij. voorß personẽ dit so stoutelic begrepẽ eñ bestondẽ/ eñ vele volcx quã terstõt bi hẽ liedẽ. Eñ dit ramoer ghedaẽ sijnde/ Jacob claps die buersemakere/ Adriaen floreins/ eñ ionc ker Hans vã Rans/ eñ die Baliu vã Haerlebeke/ dese warẽ die personẽ die wel meendẽ een quaet voorstel ghedaen te hebbene indẽ burch/ metsgaders hare medeplegher/ maer si en vondẽ gheẽ assistẽcie aẽ die ambochtẽ. Eñ dese quamẽ wel ghewapẽt eñ voorsien/ eñ seydẽ mẽ wil doot slaẽ die vriendẽ vã mijn here phelips. Eñ doe

waster eenē roup ghegeuē alle die paeps begheerē/ die willen der poorterye eñ den ambochtsliedē by staen. Eñ doe was den voorš Jacob Claeys dye buersemakere ghesleghē onder die voeten/ eñ was seere ghequetst/ eñ si vinghē oock Adriaen Floreins die soutcoopere/ eñ dandere namen die vlucht. Eñ terstōt begonstē alle die notabele te vergaderene vp die marct onder des princhē banniere/ eñ die ambochtsliedē onder die hare/ maer het volck viel al meest der wet by/ wāt elc riep om paeps.

Itē men moet weten datmen vele lieden vandt als doe/ dye niet en atē vā gheerstē broot eñ vā euene/ wātmē anders niet ghecrijghē en conste.

¶ Item binnē den seluē auende was ghevanghē den Deken vanden smeden/ dye welcke een was vā haerlieder bende. Eñ die Deken vanden temerliedē hilt hē hupten weghe/ eñ noch meer andere/ eñ doe began men eerst van paepse te sprekene. Eñ dese voorš orloghe die der stede vā Brugghe seer schadelic was die began ontrent Sint Jans messe/ ende gheduerde totten xxviij. stē dach vā Nouembre. Anno. xiiij.c ende. xc.

Item es te wetene/ dat die voorš ghecōmitteirte weter warē als doe ghesondē tē Dāme aē mijn here vā Nassauwe/ eñ gauē daer hē te kēnene hoe dat te Brugghe stont/ eñ vielen hē te voete/ biddende om een vriendelick apointement/ eñ vertoochdē hem hoe alle tvolck paeps eñ sijne vrientscap begheerdē. Eñ mijn here vā Nassauwe vertoochde onse ghedeputeirde vā Brugge vp wat conditien dat si paeps hebbē mochten. Eñ des anderē daechs quamē onse ghedeputeirde vādē Dāme/ eñ dambochtē eñ al tghemeente was vergadert/ eñ daer gasmen hē lieden te kennene/ hoe dat mijn heere vā Nassauwe begheerde te hebbene vander stede vā Brugghe vandē inwonende vā diere. lxxx. duysent pondē gr tē drien paeymenten. Ende alle die ghene die cause ghe weist haddē vāder orloghe/ die welcke Joris Pycauet alle bedreghē hadde/ want si alle daghe raet met hē hildē/ die begeerde hi tsijnē wille/ welcke personē hē al meest absent hildē/ maer waren daer naer vele ghecreghē eñ gheiusticiert. Ende hier vp was den paeys gheconcludeirt. Eñ mijn here vā Nassauwe sandt om der obediencie dye si hē betoocht haddē/ twee sticken Rijnsch wijns/ dye welcke ghesconckē eñ ghepresenteirt waren der wet hooftmannen ende Dekens.

¶ Eñ binnē den seluē daghe warē alle die ghesellen die vandē garnisoene warē binnen der stede vā mer Phelips van Rauesteyns wege/ die moestē alle die stede ruymen/ dies dedemē hē betalinge vā al dies men hē tachter eñ schuldich was/ in tclooster vanden Chartreusen buytē Brugghe. Eñ men sandt terstont te Dixmude/ ende alle twestlant duere/ dat elc soude moghē bringhē alle maniere vā vitaelgie sonder eenich belet/ wāt te Brugghe van veelder hande sakē groot ghebrec was. Dit was vp den. xxix. sten dach van Nouembre. Anno. M. CCCC. ende. xc.

Dit waren die ghedeputeirde die mijn heere van Nassauwe ten Damme ghesonden waren.

Eerst meester Adriaen de mil doctuer ten predicarē/ meester Heyndric Inghele doctuer vandē Caermers/ mijn here vā Lembeke/ eñ dandere vandē notabelstē ghenomen buytē. ix. ledē/ tot. xviij. persoonen int gheheele. Eñ weder cōmende vādē Damme sachternoens ten. iiij. hueren naer der noene quamē twee eñ twee te gadere/ vp die marct dē derdē dach vā Decembre.

Item mijn here vā Nassauwe sandt terstōt aē die vā ghendt dat si soudē willē latē passerē eenege schepen met coorne/ ten behouwe van die van Brugghe/ wāt si groot ghebrec vā coorne hadden. Waer vp dat die vā Ghendt ontbodē dat si gheē coorne ontbeerē en mochtē/ noch gheē te vele en haddē. Daer bleec wel die vrientschap die si die vā Brugghe ionden/ daer si nochtās ghenouch die orlo

ghe ōme aen namē/ōme dat si by die van Ghendt bliuē wildē/ eñ tghelt niet ands of stellen en wildē dā alsoot die vā ghendt steldē dat was ten helfte/maer lietē die vā Brugge indē noot sonð hē liedē eeneghē bystant of sercours te doene/daer si noch-tās warē vandē eerstē dach vā Hoymaēt tot int laetste vā Nouembre/dat si nauwe eenē voet buyter poorte en mochtē stellen eñ screuē alle daghe ō sercours eñ bystant aē die vā ghendt. Die welcke hē liedē niet en dadē/ maer lietense alleene indē brant/ eñ hildē dat sy haddē eñ sweghen al stille. Huytē welckē ic dit scriue teender memo-rie eñ ghedinckenesse dat ic die van Brug ghe niet radē en soude te sijne of yet te doe ne contrarie huerē Prinche of oot eenege grote herē/ ter cause vanden broederschepe diemen hē lieden toe bewees.

Item mer Enghel-beert vā Nassauwe quā te Brugghe met schonē state/ eñ was ghelogiert int huys vā Rauesteyn/ eñ dye ghedeputeirde van mijn heere vā Nassauwē warē ghelogiert tot Jan canneels achter doude halle. Eñ warē dese personē/ mer phs vā Nassauwē monseur de Molines
Die president van Vlaendren
Ende Clays van Delft
¶ Dese quamen ouer die marct/ daer dye vāder wet metsgaders die poorterye/ onder eene opene bāniere/ eñ die voorš poorterye eñ also wel dye ambochtē begeerdē alle paeys. Eñ binnē dē seluē auende qua mender.ij.wagens met buetere eñ eenen waghene met vissche/ so datmē eenē schel uisch diemen smorghens cochte.xxxij.gr met ghelijcken ghelde/ sauens hadde om viij.gr. Eñ dit ghebuerde dē vierdē dach van Decembre.

Item es te wetene/ dat dē paeys gheconcludeirt eñ huyt ghe roupē was vp sinte Nyclaes dach/ dē.vi. stē in Decēbre/ ten.iiij. huerē naer der noe ne. Eñ es te wetene datmen die.xxx. duyst gheuē moeste binnē.viij.daghen als doe eerst cōmende. Eñ daer warē huyt ghelesen.lvi.personē/ die welcke alle ghesloten waren buyten den paeyse/ eñ hadden ver buert lijf ende goet soomen seyde. Vandē welcken.lvi.personē eeneghe maecten hē wech/ eñ quamē wel daer nae tharē paeyse met mijn here vā Nassauwē/ eñ die sōme ghe trockē ter sluys bi mijn here phs vā Raueste yn. Eñ die gheuanghē wierdē warē alle onthooft/ als ghy hier naer horē sult.

¶ Itē es te wetene dat dye stede lange tijt gheregiert hadde gheweist vā.ix.mānē/ ghenomē huyt den.ix.ledē/ wantter vele wethouders huyter stede gheulucht warē. Eñ die wet en hadde niet vmaect gheweist sichtēt septēbre. Anno.lxxxix. Dus warense wel.xiiij.maendē in die wet. Eñ warē sōmeghe vāder wet die hē altemets met dē.ix.mannē vouchdē eñ vtoochden/ waer of Joos vā Wulfsberghe ōs Burch meestere een was dye altoos stede hielt. Maer vp sint Gillis dach hier voren int iaer.xc. en waster gheē wet vermaect/ ter cause vander orloghe voorš.

¶ Item vp onser vrauwē dach dē.viij.stē in Decēbre/ so drouchmē te Brugge eene processie generale met dē fiertre vā.s. Donaes/ om god te dāckene vādē paeyse. Eñ alsmē metter processie quā vp dye marct/ so stont daer noch dē stādaert die daer ghe brocht was dē.xxviij.stē dach vā Nouembre/ eñ was als doe of ghelicht vandē Capiteyn Jan Heyndricx/ eñ ghebrocht met ter processie inde kercke vā sinte Donaes. Eñ terstont daer naer so was die wet vermaect bydē Cōmissaresen vādē hertoghe Phs eñ vā mijn here vā Nassauwē. Eñ waren doe Burchmeesters vā Brugge ghemaect Claus vā Delft/ eñ Cornelis vā Halewijn/ eñ die Scouteetene mer Cornelis mettenePe/ eñ Baliu mijn here vā Huytkercke. Eñ naer dē.ix.stē dach vā Decembre soe begonste alle vitaelgie te lichtene/ eñ daer quā vele goets huytē westlande/ so dat een broot dat langhe ghegoldē hadde.xij.mijtē dat cochtmē om.vi.mijtē/ eñ een lb bueters dat ghegoldē hadde.xvi.gr dat cochtmē om.vi.gr. Een hoet tarwen dat ghegolden hadde.iiij.lb gr dat cochtmen terstōt om.ij.lb gr/ eñ alle anð vitaelgie in aduenante. Ende vā dier tijt voort

so began alle dinghen te lichtene/ wãtter vele goets quã van alle canten.

Item men sal weten dat die somme die die vã Brugge ghe uen moesten mijn heere vã Nassauwe ter cause vãdē paepse/bedrouch.lxxx.duysent pondē grē/waer of dat si teen derde vinden moestē binnē.viij.daghē/ eñ dander payment te sint Jans daghe midsomers daer naer/int iaer.xci.Eñ tghelt vandē eersten paymente was gheuonden in deser manierē/te wetene dat elc hooft vã mans eñ vrauwē eñ kinderē/ also wel dienstboden als andere/ die moesten betalen voor elck hooft.x.ẞ grē. Te wetene hootghelt alsoot doe noch ghinc. Voort alle die huysen staēde binnē der stede / wien si toe behoorden/ also wel cloosters prochyekerckē als andere/ moestē gheuē voor elc huys dat een lb tsiaers galt moeste gheuen.x.ẞ grē / eñ alle die huysen die min goldē dã een lb grē dye en gauē niet/maer alle dand die meer golden dã een lb grē tsiaers in huerē/ die moesten betalē voor elcke eerdtstede dye binnē dē huyse warē.x.ẞ grē/wel vstaende alsoot tghelt doe ghinc/dat was eenē goudē guldene die dede als doe.x.ẞ grē/eñ dit was also gheslotē inden paeys/die huyt ghe roupen was vp sinte Niclaes dach/den.vi.stē in Decembre. Eñ daer was een ghebodt ghedaen metter clocke/ dat elc moeste betalen sond delay/vp daer of ghecorrigiert te sijne. Eñ dit was vp den.x.sten dach vã Decembre. Anno.M.iiij.c xc.

¶Item vp den.xviij.sten dach vã Decembre/so warē te Brugghe vp die marct ont hooft sommeghe personen van die buytē den paeyse ghesloten warē/ eñ haerlieder hoofden ghestelt vp glauyeschachten vp dye houde halle in dye nederste voye/ aen dye sijde vander marckt/ ende huerlieder lichamen waren vp wielen ghestelt buyten der Ghendtpoorte.

Item vp den laetstē dach van Decembre/ soe was te Brugghe tghelt of ghestelt/inder manierē hier naer volghende.

Eerst dē ingelschē no.mett rose.	ix.ẞ.iiij.d
Den nobele Heynricus	viij.ẞ grē
Den Inghele vã Inghelant	vi.ẞ.ij.d
Den goudē vlaemschē nobele	viij.ẞ grē
Den gouden leeu	v.ẞ grē
Den goudē Andries guldene	xl.grē
Dē rijdere eñ hōgersche ducatē.	iiij.ẞ.iiij.d
De scuytkēs eñ cronē mett sōne.	iij.ẞ.xi.d
Eñ die gouden croonen	iij.ẞ.x.d
Dē goudē rijschē coruosters gul.	iij.ẞ.iiij d

¶Tseluеren ghelt.

Die grote Realē nyeu ghesleghē	ix.grē
Die dobbele Phs eñ karolus eñ mettē.ij. helmen eñ metter croone	iiij.grē
die dobbel met.ij.leeuwē.	iij.grē.viij.mijtē

¶Noch gouden ghelt.

Lueuensche Pietere/Hutrechts guldē/eñ sint Jans guldens	iij.ẞ.grē
Phs clinckaert eñ beyersche gul.	ij.ẞ.vi.d
Den Ghelderschen Rijdere	ij.ẞ.iiij.grē
Die Sauoysche croonen	iij.ẞ.x.d
Den Postulaet	xx.grē
Die Inghelsche stooters	iiij.grē
Die dobbele vã Borbon	iij.grē
dē pēninc phs diemē hiet coppenolle.	ij.grē

¶Item es te wetene dat alle vitaelgie ghestelt was naer den cours vanden ghelde/ maer ten duerde niet langhe.

¶Item es te wetene dat te Brugghe doe grote triumphe ghedaen was vã blijschepen dat wi te paeyse ghérocht warē. Eñ als doe quã die tijdinghe dat den coninck vandē Romeynē soude ghecroont sijn coninc vã Hongheryē/waer ōme dat grote triumphe bedreuen was. Eñ indē burch was doe ghemaect een schoon groot vier al van nyeuwe stoelen / ōme dieswille dat thout qualic om ghecrijghen was / twelc was ghedaen huyt triumphen ende voor een nyeuwicheyt/ in welc vier waren verbarrent.v.hondert nyeuwe stoelen. Ende inden burch was ghetēmert voor Tschepē huys een schip wel aerdich ende gent/ daer inne datmē ghenouchte bedreef. Eñ tsauens esbatementemen inden Burch/ daer diueersche prijsen van wijne mede te winnene waren. Eñ int voornomde schip stonden Heraulten met schoonen wapen rocken. Eñ aen tschip stont ghescreuē dit naervolghende.

Die baerdge vā dancbaerhedē is weder ghekeert. Als hebbēde voorspoedich vop aedge ghedaen. Dye haers rapoorts wil sijn gheleert. Sal sondaghe claer verstant ontfaen. ¶Nota.

¶Eñ up den seluē sondach auent so warē ten beelfroote hupt gehangē wel.vi.^c lanteernē elck met een barnende keerse vā bouen/daer als doe stont sinte Michiel tot beneden toe/ twelc seer schone om sien was. int selue iaer.xiiij.^c eñ.xx.dē.ij.stē in Lauwe

¶Item mijn heere vā Nassauwe vertrac vander stede vā Brugghe up den achtstē dach van Lauwe naer Hulst/daer als doe een dachuaert lach vā alle dedele vanden lande/ eñ dat om datmē gheerne een goet apointement soude makē tusschē mij here Phelips vā Rauestepn/eñ alle die edele vā Sprinchens landē/ wāt vā dien gheschille noch groot dangier quam der stede vā Brugge eñ oot tghemeene lant vā Vlaendren/maer ten ghinc niet voort.

¶Itē es te wetene dat die stede van Brugghe/aenghesien den tijt diet gheweist had de groot goet tachter eñ schuldich was vā renten eñ andersins/waer ōme dat ghecōsenteirt was om die stadt tontlastene eene kaliote vandē graue.ij.iaer lanc ghedurende/maer si ghinc wel.xx.iaer eer si al of gherochte. Eñ men gaf eerst van een hoet taerwen.xxx.gr̄ vā kaliote/vanden rugghe.xx.gr̄/eñ al ander graen in aduenāte.

¶Eñ es te wetene datmē kaliote gaf vā alle maniere vā goede/vā coepen/ vā schapen vā caluerē/vā lammeren/vā buetere/ vā case/vā soute/vā vissche/ eñ vā allerhāde etelicke ware/van barning houte/van turuen eñ vā buscolen/vā foraedgie/ vanden ponden gr̄.xij.gr̄.

Hoe alle de edele eñ tghemeene lant vā Vlaendren raet hildē/ hoe mē tlant vā Vlaendrē bewarē soude.

Item vp den .xviij. ste dach van Lauwe was tghemeene landt vā Vlaendrē vergadert eñ ooc alle die edele/ ōme raet ende aduijs te nemene hoemē tlant vā Vlaendrē bewarē soude yeghens mer Phelips van Rauestepn eñ die vāder Slups/ vp twelcke gheordōneirt was datmē legghen soude volck vā wapenē Tardenburch eñ ten Dāme eñ Theps/ ōme die vander Slups te besluyten. Eñ datmē te Bieruliet soude legghē schepen vā orloghē om die vander Slups ooc te besluptene byder zee/ vp dat si gheen vitaelgie en soudē ghecrijghen.

Item die Henewiers/ te weten die gaerde die Toudenburch gheleghē hadde sich tent den .xv. stē dach vā Ougst/ die vertrocken vā daer dē .ix. stē dach vā Lauwe ende ghingē liggē Tardenburch ter assistencie vā die vā Brugge/ wātter gheene cooplieden vā gheenderhāde stedē en mochten te Brugge cōmē/ hupt vreese vā dye vander Slups die roofdē eñ pilgierdē al dat si vonden. Eñ sommeghe vandē capiteynē van den voorś Henewiers warē te Brugghe/ eñ men dede hē liedē betalinghe van dies men hē lieden tachter was.

Item vp dē .ij. stē dach vā Sporcle was te Brugghe vp dye marckt ghemaect een galghe/ eñ daer warē aen ghehanghē .vi. ghesellē die welcke alle dage die liedē roofden eñ pilgierdē ontrēt der stede vā Brugghe. Eñ doe was gheboden dat eeneghe die ter Slups waren van Brugghe dat si thups cōmen soudē binnē .vi. daghen/ vp gherekent te sijne viant tslāts eñ der stede van Brugghe/ ende vp die verbuerte van huerlieder goet.

Item vp dē .xvij. stē dach vā Maerte. Anno .xc. so was ghedaē aen die vā Ghendt een begheerte/ als dat si tghelt souden of stellen ten derdē alsoot al ōme ghinck/ eñ ooc hooft ghelt ende caffoen ghelt also die van Brugghe ghegheuen hadden. Waer vp dat si antwoorden dat si vanden aduijse niet en waren dat te consenteirene anders dā alsoot te Ghent cours hadde/ eñ dat was ten haluen.

Item vp den .xv. stē dach vā April. Anno .xci. so was gebrocht een blochups hupt Brabant om te stellen in Casant/ ōme twelcke alle die rupters vā Ardenburch trockē met machte in Casant/ maer als si quamē in Casant si en vonden der niet bouen .xij. persoonen/ eñ si staken tvier in Casant in diueersche hupsen/ wāt het volc vā Casant was gheulucht binnē der stede vander Slups.

Item vp den derden dach van Meye so was dat weerde helich bloet ōme ghedreghen metten keersen vandē ambochtē al simpelick sonder trompetten/ ende thelich bloet was ghedreghen van bupten totter crupspoorte/ eñ daer brochtmen binnē eñ men droucht voort lancx der veste van binnen/ ende alsoo weder sinte Basilis naer costume.

Item vp desen seluē tijt die vander gaerde haelden eenen groten roof voor Ghent wel van dupsentich coepen/ ende vijnghē wel hondert lantslieden. Ende als doe begonste die orloghe vp Ghent/ eñ die duptschen die ten Damme laghen liepen ende roofden in Tghendtsche al dat sp ghecrijghen consten.

Item .xxvi. in wedemaent galt een hoet taerwe te Brugghe vier goudē croonē/ eñ den coopman manghelde deen goet yeghen dandere/ wātter tghelt seer qualick om crijghen was/ ende vele volcx vluchte hupter stede van Brugghe eñ ghinghē dolen/ wāt si niet te wercken en consten gheuinden/ noch daer en was gheē neeringhe/ eñ veel volcx mans ende vrauwen die in die wulle of draperie wrochten die ghinghen alle verloren/ wāt nyement vandē rijcke lieden en gaf ghelt hupt daer hi mochte/ ende schamel lieden dye haer pandekens moesten vercoopen gauen wel dat een pont groot weert was om .vi. ß gr/ wāt men cochte doe een pont fijn tins om .iij. groot/ ende tkuer om eenē braspenninc yeghē die schamel lieden diet van groter armoeden ende ghebreke vercochten.

Item,xxx, in Hoymaent so was te Brugghe onthooft ende ghequaertelleirt/ een persoon gheboren huyt Zeelant/ die welcke was cōmē van der Sluys/ eñ hilt hem binnē der stede vā Brugghe acht daghē oft meer/ om binnē desen middelē tijt eenighe te hemwaert te ghecrijghene eñ also eene vergaderinghe te makene ōme doot te slane dye wakers van sinte Kathelijne poorte/ eñ dan soude tgarnisoen vander Sluys teender seker huere hebben gheweest binnen der kercke vā sinte Kathelijne. Eñ met sulckē liste hadden si meeninghe die stede in te nemene/ eñ souden hebbē ghegheuē eenē roup Rauesteyn ende paeys.

Item vp den,v,sten dach vā Ougst warē ghelept weder eenighe saudeniers in Oudenborch/ die welcke behoorden onder mijn heere vā Meerwe/ want mijn heere hem houdende was binnen der stede vā Brugghe ter bewaernesse vander seluer stede, Eñ vp desen tijt began alle vitaelie wat te lichtene. Eñ vp den.xxij.sten dach van Ougst so gaf mijn here vā Lichteruelde ouer sijn casteel indē handen vanden ruyters vā mijn here vā Rauesteyn eñ die vā Ghendt/ eñ hy track selue in persoone naer Ghendt eñ hilt hē daer/ ende me vrauwe sijn gheselnede bleef daer in tcasteel met huere kinderen. Ende in dese selue maēt so starf Cornelis vā Halewijn Burchmeester vāder Courpse vāder stede van Brugghe.

¶ Item den ij.sten dach van Septembre. Anno.xci. so was die wet te Brugghe vermaect byden Cōmissaresen vanden Hertoghe Phelips/ eñ waren die Burchmeesters mer Jacob de voocht/ eñ meester Anthonis Spylgaert.

Item vp den seluen tijt was te Ghendt ghehouden een collacie ōme te seyndene byden hertoghe Phelips/ ōme te gherakene teenē goedē paeyse. Eñ Jan vā Coppenolle metten sijnē en was vā dien aduijse niet/ want hi begeert hadde vā elckē huyse binnē Ghendt staende.ij.ß groot/ maer anders was haerlieder meeninghe als datmen soude ordonnerē xij.persoonen die maniere vinden souden ōme tghelt te ghecrijghene/ om tot eenen goeden paeyse te gherakene. In welcke si niet en consten accorderen/ waer of rees een grote beroerte binnen Ghendt/ so dat als doe doot ghesleghen wort den Deken vanden wulleweuers eñ noch meer andere/ eñ daer wassere veel gheuanghen. Eñ dyt gheschiede vp den.xxix.sten dach van Septembre. Anno.xci.

¶ Item eeneghe vanden garnisoene van mijn heere van Nassauwe trocken te Neuele eñ daer ontrent/ te wetene duytschen eñ Jnghelschen/ die welcke daer ghinghē om eenē roof te doene/ maer seer lettele vā die daer ghinghen keerden wedere/ want si ghescoffiert waren vā die van Ghendt/ eñ bleuender meest al doot ghesleghē. Eñ dit was vp den tweesten dach vā Octobre Anno.xci.

¶ Item dye vā Ghendt waren ontboden te Denremonde/ eñ hē lieden was beloeft die stede ouer te gheuene/ twelck also niet en ghebuerde/ maer die vā Ghendt ghinghē daer wel met.vi.c mannē vandē welcken datter wel.ij.c doot bleuē eñ wel.ij.c gheuanghen/ eñ doen quā die mare dat Coppenolle gheuanghen was/ maer ten was so niet.

¶ Itē indē seluē tijt verlorē die vā Ghendt Hulst/ eñ dat was inghenomen vā Pertijt salasaert/ eñ mijn heere vā Waesmunstre den.vi.sten dach vā Octobre. Anno.xci.

Item tes te wetene als mijn here vā Nassauwe huytē Damme schiet so liet hi daer twee capiteynē/ eñ wel.C. ghesellē duytsche knechtē/ die welcke trocken in Tghendtsche met eeneghe quaetwillegher bouuē vā Ghendt/ eñ van daer ontrent gheborē roouē eñ pilgrieren/ wāt alsoot doe ghinc int lāt deen ghebuer beroofde dē anderē/ deen broeder dē anderen/ eñ tkijnt dē vadere/ eñ trockē oor voor tcasteel te Lichteruelde eñ haeldē daer gro

ten buytijnck/ eñ tcasteel wort ghewonnen metsgaders dat mijn heere vã Lichteruelde was te Ghendt. Eñ twas ghesept dat die vã Lichteruelde souden stille sittẽ eñ niet doen dan tcasteel verwarẽ/ vandẽ welckẽ si contrarie dadẽ eñ haddẽ ghenomen waghens met coorne dye te Brugghe waert quamẽ/ hoe weldatter die vanden Dãme eerst berottẽ. Maer midts dat die vã Lichteruelde dat ghedaen hadden so tracmen voor Lichteruelde/ die capiteyn vã Brugghe eñ die vanden Dãme/ wãt si schotent so ontstickẽ dat sijt niet ghehoudẽ en mochten/ wantter vele engienen van Brugghe daer om ghebrocht warẽ. Eñ was met hẽ lieden ghetracteirt als dat si hẽ niet meer en moeydẽ/ maer bleuẽ stille sittende.

Hoe een ghemeene

dachuaert gheordõneirt was te houdene binnen Mechelen/ daer die van Ghendt/ Brugge eñ Ypre/ met haerlieder ghedeputeirde met seer schonẽ state naer reysden.

Item vp den.xiiij.sten dach vã Octobre so was gheordõneirt eene ghemeene dachuaert binnen der stede van Mechelen/ daer alle die edele vandẽ lande vergaderẽ souden/ eñ ooc mijn here vã Nassauwen/ eñ dit om eenẽ paeys te vercrijghene met mijn heere van Nassauwen ende dye van Ghendt. Eñ dye dachuaert soude dienen den.xv.sten in Nouembre.

Item corts daer naer vertrocken die vã Ghendt/ Brugghe ende Ypre met haerlieder ghedeputeirde/ ende alle andere stedẽ met seer schoonẽ state naer Mechelen ter voorś dachuaert. Eñ si lieden daer cõmen sijnde/ eñ oock alle die heeren versaemt/ so was die dachuaert verstelt tot vp dẽ.x.stẽ dach in Spoucle.

Item vp desen seluẽ tijt in die maent van Lauwe soe wast seer cout wedere eñ seer gheurosen. Eñ binnẽ der stede vã Dixmude waren eeneghe die aliancie maectẽ met die van Ghendt/so dat si quamẽ vp eenẽ nacht naer Dixmude/eñ quamen heymelicke tot voor die stede met menichte vã volcke/ ende wel voorsien eñ snachts quamẽ dye personen ouer thijs/wãt die vestẽ ouerurosen waren/eñ seydẽ. Wilt ghy Dixmude hebben tes nu tijt volcht my. Eñ die vã Ghendt trocken cloeckelic ouer die veste/eñ sloughen doot tauwet vã eender poorte/twelc seer sober was/wãt si schamel auwet hildẽ alst bleec Eñ tvolc aldus al in ghecõmen sijnde/ soe wasser een oudt man die liep ter marct eñ riep alaerme/ ende dye was daer terstont doot ghesleghen.

¶ Item dyt gheruchte hoorende een rijck man vanden Ypen/ghenaemt Cornelis Joris die lange tijt schepene vandẽ ypen gheweist hadde/ ende meende te cõmene hupt sijnẽ hupse om ter marct te gane/ eñ wort daer ooc doot ghesleghẽ. Eñ die van Ghendt ghinghẽ terstont ter marct/ende wonnẽ also die stede vã Dixmude/eñ si liepen terstont in alle der rijcker lieder hupsen/eñ vinghense eñ ghecreghen der groten schat vã penninghen eñ vã juweelen Eñ eeneghe vlodẽ met vele ghelts eñ juweelen duer die veste/die daer mede wech ghedrochtẽ. Eñ daer warẽ sommege vrauwen die ooc meendẽ met vele ghelts gheladen hebbende ouer dye veste te cõmene/ maer eer si wech gherakẽ construẽ/het was hẽ lieden weder al ghenomen.

Item mijn heere vã Nassauwẽ dit vnemende/corts daer naer met die vã Brugge eñ die gaerde die Tardenburch lach/ eñ die vã Cortrijcke mettẽ garnisoene vã daer ontrent wel voorsien vã gheschotte eñ engienẽ/ trockẽ voor die stede vã Dixmude/ eñ begonstẽ te stormene vp die voorß stede/ so varre dat die van Ghendt die binnẽ der stede warẽ die stede weder ouer gauẽ/ behoudẽ dies dat si vertreckẽ moestẽ in haerlieder wambaepsen eñ anders niet/ twelcke hẽ lieden gheconsenteirt was. Eñ die gaerde binnẽ der stede sijnde dadẽ iusticie ouer die ghene die de stede also verraden hadden/maer die capiteyn vãdẽ Dãme bleeffer inne/ met meer andere/eñ die beroofden die stede/eñ voerdender hupt groot goet eñ vinghẽ vandẽ rijcsten dye si mede voerden/ daer sy noch groot goet of ghecreghẽ/so dat ghemeente vã Dixmude niet vele en behilt/wãt die voorß duytschẽ vandẽ Dãme quamẽ als si vã Dixmude quamẽ met seluere croesen/schalen/lepelen vp huerlieder hoeden eñ bonetten hanghende seere vele.

¶ Item es te wetene dat dit garnisoen vã den Dãme van nyemende en hilden noch vã heeren noch vã yement anders/ maer roofdẽ eñ dadẽ goote schade al tlant duere eñ namẽ al dat sy vondẽ/ also wel ontrent Brugghe als eldere/namen si die schamele liedẽ haerlieder beestẽ/ eñ moestense weder peghens hẽ liedẽ lossen/eñ by hẽ liedẽ heuet tlant die meeste schade ghehadt onder voorß eñ naer diet vã alle der orloge ghehadt hadde/god wilt hẽ vergheuen dieser eerst leyde eñ inbrochte.

Item in den seluen tijt so quamẽ dye vandẽ Dãme voor dezel poorte/ daer si eenẽ wakere doot sloughẽ.

¶ Item die selue vandẽ Dãme quamẽ vp eenẽ nuchtentstont voor sinte Kathelijne poorte/eñ laghẽ daer in een bleeckerye en doken/eñ meendẽ wel alle die beesten ghenomen te hebbene/diemẽ ter poortẽ hupt ghedreuẽ soude hebbẽ/ maer men wierts gheware ende men dreef die beestẽ weder õme al in die stede. Ende si dat siende quamen tot in dye poorte eñ sloughẽ voren in die poorte eenẽ waker doot. Eñ vijnghen een vã scapiteyns ghesellẽ/ gheheetẽ Jan Mariot eñ keerden weder naer dẽ Damme/roouende ende nemende al dat si vonden vp den wech van beesten ende andersins. Ende dit daden si hupt causen dat sy wilden betaelt sijn van die van Brugghe van alle den tijt dye si ten Damme ghelegen hadden.

Item vp den.ix.stẽ dach vã Sporcle/ so vertrocken die ghedeputeirde van Brugghe terdachuaert te Mechelen/daer alle die edele vanden lande vergadert waren eñ dye ghedeputeirde van allen steden/eñ dat om eenen generalen paeys te makene.

Item vp den.x.sten dach vã Sporcle/ so track Jan Denijs schipman heymelick huyt Ghendt/eñ trac vp tcasteel te Honsdom bi Neuele/eñ hi was daer Capiteyn eñ hadde by hẽ wel.C.ghesellen seere wel voorsien/eñ tcasteel was seer sterc ghebollewerct eñ wel bewatert/ ende daden vele schimps der stede van ghendt/ eñ vinghẽ eñ beroofden tlandtsvolc daer ontrent.

Item vp dẽ.xiiij.stẽ dach vã Sporcle/so trocken die vã ghendt voor Tcasteel van Honsdom met grooter macht vã volcke/maer wonnẽ tvoorß tcasteel/niet yegenstaende dat si grote weere dedẽ/eñ daer bleef vele volcx doot/also wel vã Ghendt als vã die vanden casteele/eñ tcasteel was verbarnt/ende die Capiteyn was gheuanghẽ eñ ghebrocht te ghendt met meer andere/daer hy corts daer naer onthooft was.

Item vp den seluen tijt so quã ter Sluys int swijn met schonẽ state me vrauwe vã Rauesteyn huyt Vrãckerijcke/grauinne van mer Phelips van Rauesteyn/die daer eerlic ontfanghẽ was

Item vp den.xvij.sten dach vã Sporcle so quamẽ wel.xvi.of.xx.schepẽ binnelanders vander Nyeupoort eñ vã Oostende/gheladen met coorne wijn ende fruyt/om te cõmene naer Brugghe. Maer dye van Ghendt eñ vãder Sluys vinghẽ alle dye schippers/eñ namen huyt den voorß schepen al dat hẽ lieden gheliefde/ eñ voerden die voorß scippers ter sluys gheuanghẽ.

Item vp den seluen tijt verbarndẽ die van Ghendt tcloostere vandẽ Satreusinnẽ/eñ namẽ daer coepẽ/ schapẽ eñ peerdẽ. Eñ vp desen tijt so was verpacht dye kalioote vanden houte/ dat mans vrauwen ende kinderẽ ten halse in brochtẽ/eñ moeste gheuẽ elcken bont dye wat groot was.iiij.mijten/eñ eenẽ cleenẽ bont.ij.mijten/eñ telcker poorte daer si in quamen waren lieden ghestelt die tghelt ontfinghen.

In desen seluen tijt vercochtmẽ altoos broot ten braemberghe/ eñ oock thout vp die marct by cleenẽ pennewaerde/twelck groot gherief was voor tschamel volc.

Item.xxviij. in Sporcle Anno.xci.naer dat dye stede aldus ghetrauelgiert was vã gheuene/so moestense noch gheuẽ den Capiteyn eñ dẽ rupters.iij.c guldenẽ/sonder alle tverlies dat si vã te vorẽ ghehadt hadden/of si dreechden twier in die stede te stekene/ eñ moesten borghe stellen teenen sekeren daghe dye voorß penninghen te betalene.

Item den.vi.sten in Maerte vp den vastenauent dach /soe waster een steicspel ghehouden te Brugghe vp die vrydachs marckt / waer of berouper was Lodewijc metten eye/sone vã mer Cornelis metten eye Schoutheeten vã Brugghe/in sadelen vã orloghen/met ghecroonde speerẽ. Eñ daer quã yeghens hẽ eẽ Spaengiaert eñ noch een ander edel man/ welcke twee staken yeghens dẽ beroupere/ so datter diueersche speeren ghebrokẽ warẽ. Eñ die voorß beroupere stac den Spaengiaert sijn harnasch of vp sijn schoudere/ eñ tpeert vandẽ anderen man en wilde doe niet meer loopen. Eñ dese berouper beriep noch eens al dat cõmen eñ gaen wilde/õme tsondaechs daer naer dẽ xi.stẽ in Maerte vrouch inde bane te sijne Eñ daer versaemdẽ in die bane vp den seluen dach wel.xi.personẽ/al int vulle harnasch/elc met sijnen gheselschepe /daer of datter een was die stedehouder vandẽ capiteyn van dẽ Dãme/die welcke was seer rijckelic vchiert/eñ een Spaengiaert eñ eẽ duytsch heer/eñ meer andere inwonende vã Brugghe. Eñ die beroupere antwoordese alle diere quamẽ/ ten minsten tot.iij.

gheraken/ eñ hi behaelde daer grote eere/ eñ die capiteyn van Brugghe Tinteuijle was altijt mede in die bane. Eñ tsauents hilt men open hof ten huyse vandẽ voorß capiteyn.

Item den.xxviij.stẽ

dach in Maerte/ so trocken die vã ghendt ontrent Cortrijcke wel met.viij.ᶜ mannen Doe quamẽ die vã Brugghe eñ dye van Cortrijcke met groter menichte teghens hẽ liedẽ/ eñ versloughẽ wel.ij.ᶜ mannẽ vã die vã ghendt/ eñ vele warer gheuanghẽ. Eñ int wederkeeren van die van Ghendt naer huys/ vondẽ si.x.of.xij.landt lieden/ die si vinghẽ/ eñ voerdẽ se mede te ghendt.

Itẽ inde selue maẽt

so v̄barndẽ die vãder Sluys die stede van Artenburch. Eñ corts daer naer verbarn den die vã Ghendt die prochye vã Wijnghene/ eñ beroofdẽ se vã al dat sijer vondẽ

¶ Item in desen seluẽ tijt was dẽ ionghẽ hertoghe vã Gheldre huyt Vranckerijcke ghesondẽ met schoonen state int landt vã Gheldre/ daer hy heerlicke eñ minlick ontfanghen was met groter triumphe.

¶ Item op den.xxix.sten dach in Maerte so was vergadert dẽ raet vã Brugge/ eñ daer was te kẽnene ghegheuẽ die begeerte vanden prinche/ õme alle saken te bringhene teenẽ goedẽ apointemente/ eñ mijn here Phelips van Rauesteyn soude daer op verantwoordẽ binnẽ.xiiij.daghen.

Hoe die vã Ghendt

met machte huyt toghen/ eñ wonnen die stede van Gheertsberghe.

Item vp den.xxx.stẽ dach van Maerte / soe trocken dye van Ghendt huyte / eñ wonnẽ dye stede vã Gheertsberghe / ende beroofdẽ die stede / eñ staken tvier in sommeghe huysen / eñ haddẽ al tgoet gheladẽ vp waghens õme te ghendt waert te voerene. Eñ ontrent een mijle vã daer sijnde / die Henewiers eñ eeneghe vãder gaerde dit gheware wordende slooghẽ vã achtere in harẽ steert / eñ versloughen vele van den seluen Ghentenaers.

¶ Item indẽ seluẽ tijt ghecreghen die van Ghendt wedere die stede van Hulst / ende verbarnden die voorbougheẽ eñ dadẽ grote schade ontrent der stede.

Item den.xiiij.sten

in April voor paesschen soe trocken die vã Ghendt huyte wel met.v.of.vi. duysent mannẽ ter Sluys om vitaelgie. Eñ daer vitaelgie ghecocht hebbende eñ gheladen te waghene eñ te schepe / so quamẽ die vã Brugghe eñ die vandẽ Dãme / eñ ghecreghen wel vã hẽ lieden. C. schepẽ met coorne eñ andere vytaelgie binnelanders / eñ warẽ alle ten Dãme binnẽ ghebrocht / eñ die vã Ghendt trocken thuysewaert metten waghens / maer si taden luttel pofijts aen die reyse.

¶ Item den.xxv.sten in April. Anno.xcij. so trac die Capiteyn vã Brugghe Tijnteuyle / Ypre / Toostende / eñ in meer steden int west quaertier / õme te cõmunikierene hoemen dye orloghe voeren soude yeghẽ die vã Ghendt eñ die vãder Sluys / maer die vã Ipre eñ die vã Rijssele / eñ meer andere en warẽ vã gheenẽ aduijse om yet te gheuene om die orloghe mete te voerene / maer om paeys souden si gheerne mede helpen last draghen.

Ende vp den seluen

tijt so was te Ghendt collacie ghehoudẽ / ter cause vã dat snachts inne ghelatẽ waren.xv.personẽ te peerde / cõmende vandẽ graue vã Nassauwen / eñ terstont lieten si vallen het schofhec vãder poorte. Eñ tsegghen vã hẽ lieden was als dat die gaerde eñ al sijn volc in ghecõmen soude hebben / õme twelcke si vinghẽ dese.xv.personen / õme te wetene wie dat vã huerlieder Rade warẽ / eñ liepen terstont in die wapene staen ter marct / eñ men slouch die groote clocke aen een bo[.]t vp theelfroot / eñ daer was eene grote beroerte onder hẽ lieden / ende dit was den laetsten dach van April. Anno.M.iiij.c ende.xcij.

Item vp den.vi.stẽ

dach vã Meye so was den grooten Raet vã Brugghe versaemt / ter cause vander laetster dachuaert die ghehouden was te Mechelen dat die.iiij.landẽ in allen stedẽ soudẽ gheuen vã elcken huyse.ij.guldens al sprinchens landen duere / dies so soude die hertoghe van Sassen so vele doen dat den coopman soude vry varen eñ keerẽ in die voorß landen / te watere eñ te lande / eñ hi soude doen lichten alle die garnisoenen wten landen eñ steden / eñ dese penninghẽ soudemen gheuẽ binnẽ eenen iare te.iiij. paeymenten. Waer vp dat die van Brugghe antwoorden / dat si wel vandẽ aduijse warẽ om te doene al dat redelic ware.

Itẽ vp den.viij.sten

dach vã Meye Anno.xcij. so track al tgarnisoen huyt vã Brugge te peerde ende te voet tot onder Ghendt / eñ die vã Ghendt en quamẽ niet huyte / eñ si verbarnden.ij. muelens voor Ghendt eñ sommeghe ander huysen / maer si en vondẽ taer gheen volc / eñ int wederkeeren so vonden si sommeghe coeyen eñ ander beesten die si mede brochten te Brugghe waert.

Item vp dẽ.xxviij.

sten dach van Meye was den grotẽ Raet vã Brugge weder vergadert ter cause vã die twee guldenẽ voorß / die welcke die capiteyn begheerde te hebbene õme dye orloghe te sustineirene. Waer vp dat vantwoort was dat die hertoghe van Sassen soude doen ghelijck als in die laetste dachuaert ghesloten was eñ belooft / dat was dat tgat vander Sluys open gaen soude /

eñ dat den coopman soude moghẽ varen eñ keeren vry onghemolesteirt/ eñ tgarnisoen doen vertrecken huytẽ lande/ eñ dan souden sijt gheuẽ gheerne eñ minlicke alsoot ghesloten was.

Item vp den seluẽ tijt so was die gaerde ontrent Cortrijcke/ daer si veel ruytheden bedreuẽ vp die lantlieden eñ foortse. Om twelcke die heere vã dier prochye niet wel te vreden en was/ eñ si dreechdẽ hẽ doot te slane/ waer õme hi sprac met eeneghe van sijnẽ naestẽ prochyen/ eñ sy slotẽ te gadere datmẽ die clockẽ aen een boort slaen soude soot ghebuerde/ so datter veel volcx ṽgaerde/ eñ quamẽ daer die gaerde lach ende be uochtense/ so datter veel doot bleuen ende gheuanghen vander voorß gaerde.

Item vp den eerstẽ dach vã Wedemaẽt. Anno. xcij. so quamẽ eeneghe vandẽ garnisoene vã Damme te Brugghe/ wel voorsien/ ghewapent ende met ghespannẽ boghẽ. Eñ quamẽ achter tschepẽ huys/ eñ vonden daer Roelant de Feuere capiteyn vã Cortrijcke eñ ontfangher generael van Vlaendren/ die welcke meende te gane inde tresorye/ eñ si namen hẽ daer vp eñ droughen tot vp den braemberch/ daer si hẽ steldẽ vp een peert eñ voerden hẽ ter cruyspoorte huyt eñ trocker mede naer dẽ Dãme/ eñ daer en was nyemẽt dier yeghẽ seyde. Eñ dit dadẽ si om betaelt te sijne van harer saudye.

Item vp dẽ vierdẽ dach vã Wedemaẽt so trockẽ die vã Ghendt huyte met eenen groten heyrcrachte ontrent Deynse/ ende metsgaders die prochien daer ontrent/ eñ sõmege herẽ vãdẽ voorß prochien/ eñ quamẽ daer die gaerde was eñ ṽsloughender grote menichte eñ daer waster vele gheuãghẽ/ eñ die gaerde was seer gheschoffiert.

Item vp den. ix. stẽ dach vã Wedemaẽt so hadde dẽ ontfangher van sint Truwen gheweist õ ghelt in Zeelant/ eñ hi quã int wederkeerẽ met sijn medegeselle in Brugghe/ eñ tsanderdaechs verwachte men hẽ thuys/ maer hy en quã niet/ eñ men wiste wel dat hi veel ghelts ontfaẽ hadde/ eñ niemẽt en wist waer hi beuaren was die tijt.

Item vp dẽ. xvi. stẽ dach vã Wedemaent so was grote rõmelinghe binnen der stede vã Ghendt/ so varre dat haerlieder nyeuwe Capiteyn ghenaemt Aernout de clerc/ ghesept die plou ghenare/ dye welcke gheordõneirt hadde metsgaders Coppenolle ende sijn broeder om met hẽ wt te treckene met vier duyst mannẽ wel voorsien. Eñ hi buytẽ cõmende en vant hẽ nyet sterc bouẽ vier hondert mannẽ/ om twelcke hi hẽ seer vergramde eñ keerde weder binnẽ der stede/ eñ comẽde voor der stadthuys/ daer sloughẽ si den ouden capiteyn Remeeus doot eñ quetstẽ seer Coppenolle/ so varre dat si hẽ vinghẽ eñ Gillis vandẽ broucke sijn broedere/ eñ vinghen eeneghe vander wet eñ meer andere/ eñ des anderdaechs tsachternoens so was Coppenolle onthooft/ eñ sijn broedere/ ter cause dat si meendẽ die stede ouer te gheuene inden handen vanden Hertoghe van Zassen.

Item vp den. xxviij. sten dach vã Wedemaent. Anno. xcij. so was te Brugghe onthooft eenẽ mã geborẽ huyt Zeelãt diemẽ met eenẽ bynamehiet Zeeuken/ die welcke mettẽ voorß ontfanghere vã sint Truwen quã huyt Zeelant. Eñ als hy sauẽts in die stede quam twas late/ eñ hi leede den voorß ontfanghere tsijnen huyse daer hy woonde/ eñ was inde oostmerlch om daer dien nacht te logierene/ eñ dese voorseyde woonde daer alleene eñ hy en hadde gheẽ wijf. Eñ desen ontfanghere huyt een goet betrauwẽ met hẽ gaende/ eñ sittende aen sijn tafele wel wetende dat den voorß ontfanghere vele ghelts ouer hem hadde/ so heift hi hem om sijns ghelts wille die kele of ghestekẽ eñ allo deerlickẽ vermoort/ eñ heiftene in een spindeken in sijn huys ghedreghẽ eñ daer ghedoluen/ half in deerde eñ half daer butẽ eñ ouerdectene met rijse Eñ die vã sint Truwẽ ghemissende desen ontfanger/ ṽstondẽ õmer vã sõmege liedẽ dat haerlieder ontfangher met sulc eenen mã ghecõmẽ was binnẽ der stede tsauẽts vp sinte Bonefaciusdach/ huytẽ welckẽ si quade suspicie haddẽ vp dẽ seluẽ Zeeuwe

eñ midts desen gheruchte/ eñ oock midts dat moort ghemeenlick nyet verholen en blijft/ so wort desen voorß gheuanghē/ eñ gheuanghē sijnde men ghinc met sijnē slotelen in sijn huys/ daermen den voorß ontfangher vandt int spindeken deerlick vermoort ligghende. Eñ dese voorß was om deser moorts wille gheuoert vp eenē waghen/ ghebonden aen eenen stake huyter burch ouer den braemberch ouer die Eecthout brugghe/ also tot ouer die marct ten houcke/ eñ vā daer ouer die plaetse Mauberch weder inden burch/ daer hi ende tot meer plaetsen ghegheesselt was dat hem tbloet of liep/ twelc hi pacientelic leedt/ segghende. Ach slaet stijf ick hebt soe wel verdient/ eñ was doe terstont onthooft ende sijn lichame vp een rat ghestelt.

Item vp den seluen dach so quā die hertoghe van Zassen wel met hondert schepē oft meer ter sluys int swijn/ eñ met vele volcx vā wapenē/ te wetene viere grote schepen met meersen/ eñ dandere waren meest huen/ eñ men maecte groote ghereeschepe om die stede vāder Sluys te bestormene. Ende vp den seluen dach was te Brugge een ghebodt ghedaē dat alle die wercken consten metter spade eñ ooc tēmerlieden dat si cōmen soudē sint Annen ter mude/ mē soudse te wercke stellen eñ wel betalen.

Item vp den eersten dach vā Hoymaēt soe quamen dye Ambassaduers weder te Ghendt vā Mechelen daer si geweest had den byden hertoghe Phelips/ eñ brochtē met hem liedē haer appointement/ twelc den herē vā Ghendt te kennen ghegheuē was eñ ooc alle het ghemeente vāder stede

Item vp den seluen tijt vinghē die vanden garnisoene vandē Dāme eeneghe vā den rijcsten poorters vāder stede die burch meesters gheweest hadden eñ meer andere goede mannen/ ter cause dat si nyet betaelt en warē vā huerlieder saudye/ maer si waren cortelinghe ontsleghē midts dat si hem lieden paeyden.

Item den.viij.stē in Hoymaent so quamen ter Sluys in tswijn.xij.schepē huyt Inghelant wel voorsien vā volcke vā wapenen vā artchiers ter assistencie vanden hertoghe vā Zassen. Eñ schotē den eerstē nacht dat si cōmen waren seere vreeselickē vp die casteelen eñ ooc vp die stede vander Sluys voorseyt.

Item in dye selue maent soe vielen ontrent Cortrijcke wonderlicke grote haghelsteenē die grote schade deden in die vruchten die vp tlandt stonden/ want si waren som also groot als hokernoten. eñ maeckte groot tempeest van donderen eñ van blixeme.

Item den.xv.sten dach in Hoymaent so quā den hertoge vā Zassen in casant met al sijnen gheselschepe. Eñ daer quamē by hem sekere ghedeputeirde vā ghendt om haerlieder stick met hem te apointierene/ maer het en ghinc als doe niet voort.

Item den.xxij.stē in Hoymaent so was den groten Raet vander stede vā Brugge vergaert/ eñ daer was te kennen ghegheuen hoe dat die Hertoghe van Zassen begheerde van Brugghe Ipre eñ vrye.lxxx. duysent guldenē ōme te betalene tgaernisoen dat lach binnen den lande vā Vlaendren/ dies soude hi dat doen ruymen ende vertrecken. Waer vp si antwoorden dat si gheerne in al wilden tbeste doen/ in dyen men tgarnisoen wilde doen lichten.

Vp dyen seluen tijt so waren ghesonden sekere ghedeputeirde oude notabele mannen in Casant bydē hertoghe vā Zassen om te hebbene bi sijnder ghenade haerlieder beseghelthede vā den paeyse vandē Prinche/ eñ begheerden te latene.xij.persoonē in ostaedgen tot dat die penninghen eñ alle dye pointē vandē prinche vulcōmen waren. Eñ vp den seluē tijt so was den paeys huytgheroupen in Casant eñ ooc int heyr ter Mude.

Item vp den laetstē dach vā Hoymaēt soe was te Brugghe ter hallen huyt gheroupen den paeys vā Ghendt tusschē die welwillende vander stede vā Brugghe eñ den Roomschen Coninck eñ den hertoge van Zassen als Stedehoudere eñ regent

vā Vlaendren alle manne vry varende eñ keerende/ eñ coopmāscepe met malcāderē doende gelijc vā oudē tijdē. Eñ vp dē seluē dach was den voorē paeys te ghendt ooc huyt gheroupē indē ghelijcke als voorē es

Copye vādē paeyse

Mijn here die hertoghe vā Zassen als regent van Vlaendren/ des Roomsch Coninck eñ mijnen gheduchtē here den hertoghe Phelips van Bourgoengien sijnen sone/ sullen te vreden sijn die van Ghendt in graciē te nemene/ eñ in ghenadē te ontsanghene vp die condicien eñ pointē hier naer volghende. Eerst dat dye voorē van Ghent onsen alder ghenadichstē here den coninc vandē Roomeynen/ ontfaen eñ kennen sullen als vader voocht eñ momboer vā onsen edelen gheduchtē heere den hertoghe Phelips/ als huerlieder natuerlick here eñ prinche. Eñ in sijne ghenade ende qualiteyt eedt doen eñ obedieren also goede eñ ghetrauwe ondersatē schuldich sijn vā doene ende te obedierene harē prinche. Voort sullē betalen haerlieder portie ende hātdeel vā.v^c. eñ.xx. duysent pondē paresē daer inne dat si ghehoudē sijn indē tractiet vā Tours/ eñ dat inder manierē eñ termijnen hier naer volghende. Te wetene.xxv^c. lb paresysen binnen vier weken naer the sluytē vandē paeyse/ eñ daer of versekeren mijnē gheduchtē heere oft ostagiers stellē oft by brieuē vā te verbuerene haerlieder preuilegien. Eñ dye reste binnē.ij.iarē ten viere paeymentē/ dat eerste nu te midwintere eerstcomende/ eñ voort telcken haluē iare totter vulder betalinghe. Eñ men sal hē liedē gheuē certificatie eñ satisfactie vā den coninc vandē paeyse vā tours. Voort sullen cōsenterē eñ betalē die gheuanghene vā Ghendt dat si hē liedē schuldich sijn naer tractiet vā franckeuoort. Eñ als vā den delay vandē paeymente sy sullē mueghē sprekē mettē heeren voorē/ die welcke si sullen redelic vinden. Eñ om twelcke te bet te moghē doene die voorē heerē en sullen haerlieder schult nyet moghē volghē bi riguere vā iusticien tot sinte Martens messe nv eerst cōmende/ ōme binnen den voorē tijt hopende by vriendelickē apointemente dese sake in state ghehouden te sijne/ eñ alle arreesten ter cause van dien ghedaen/ sijn ontleghē. Voort ōme die heerlicke deliberacie van diligencie/ eñ mesusen bi hē liedē ghedaen eñ ghecōmitteirt/ ghe duerende dese laetste gheschillen alle dye ghene die in wettē sijn metsgaders alle die Dekenē eñ gheswoorene vandē ambochtē oft ōmer sulcghetal van hē liedē als mijn voorē heere den hertoghe vā Zassen ghelieuē sal sullen cōmen vp mijn gheleede in een vandē smalle stedē vanden quaertiere vā Ghent met swarte cleederē onghegort. Eñ al daer vallē vp haerlieder knien voor den hertoghe Phelips of voor den hertoghe vā Zassen huyt sijnder name als Stedehoudere generael/ seggende bi een vanden Pensionarisen vā Ghendt dat hē lieden seer hertelickē leedt es dat si hē yeghē den Roomschē coninc Maximiliaen ende sijnē sone erfachtich heere ghestelt hebbē/ eñ dat si hē voort aen wachtē sullē vā ghelijckē te doene. Eñ sullen biddē om die bitter passie van onsen heere ōme in gratien eñ in ghenadē ontfanghen te sijne.

Voort dit ghedaen

sijnde dye coninclike maiesteyt ende mijn gheduchte heere sijnen sone den hertoghe Phelips/ si sullen die voorē vā Ghent consenterē alle huere vryhedē eñ preuilegien hier voortijts hē lieden ghegheuē metsgaders alle hare rechtē costumē eñ vsaegien die si behoudē sullen/ huyte ghestekē eeneghe pointē eñ articulen in desen paeys begrepen/ eñ vp condicien eñ reformacien also die inhouden/ aengaende der heerlichede vander stede ende vanden Prinche/ dye welcke te lanc warē om te scrijuen. Voort dat dye witte capproenen gheaboligiert ende of ghestelt sullen sijn/ maer dat die vā Ghendt om den here ende wet assistencie te doene/ sullen.x.of.xij. ghesellen moghē houden.

¶ Item vp dē.xi. stē dach vā Ougst so hadden die Inghelschen die laghē sint Annen ter Mude scarmutsinge yeghens die vāder

Sluys eñ ooc vandē cleenē casteele / waer ofdatter eeneghe vandē Inghelschē doot ghesleghē warē / eñ vele warer ghequetst vanden gheschotte dat quā hupter stede: so dat si weder in haer parck moestē keerē

Item vp den seluen

tijt so quāmer een vroom capiteyn vandē hertoghe vā Zassen met sijnen volcke lig ghē ontrent Lapschuere / eñ aldus so was dye stede vander Sluys ront ōme belept. Eñ vp den seluen tijt so moestē huyter ste de vanden Dāme ruymen twee hondert ghesellen eñ trocken voor die stede vander Sluys byden voorē capiteyn / eñ dedē da ghelicx vele schermutsingē voor der sluys sonder cesseren.

¶ Item vp den.ij.sten dach van Septem bre was die wet te Brugghe vermaect / eñ waren als doe Cōmissaresen
Mijn heere van Nassauwen
Mijn heere van Symay
Meester pauwels de Baenst
Die capiteyn vā Brugghe Tiete vyle
¶ Eñ waren doe Burchmeesters
Jacob de heere. F. Anthuenis
Rogier vander Eecke.

¶ Item vp den.v.sten dach van Septem bre / so quamen die vanden Damme noch voor die poorte vā Brugge / te weten voor dezelpoorte / tot binnē ter barriere eñ scher mutsten teghē die saudeniers vāder stede / eñ waren ontrent si.xij.of.xiiij.vandē Dā me so varre datter.v.of.vi.vā hē liedē ghe quetst warē / maer si staken doot eenē wa ker vāder voorē ezelpoorte eer si schieden.

¶ Item vp den seluen tijt so quamē die vā den Damme noch voor sinte Kathelijne poorte / eñ namē daer ontrent wel.xx.peer den eñ veel coepen / so varre dat si daer on trent der poorte veil schade deden eñ scher mutstē yeghē die saudeniers vā sinte Ka thelijne poorte / so varre datter twee of.iij. vandē wakers vāder poorte so ghequetst waren tot vp die doot. Eñ si vinghen een vandē saudeniers binnen der barriere.

¶ Item den.xi.sten in Septembre trac dē Bisschop van Sarepten suffragaen van Doornicke / vā Brugge te Ghendt waert om daer oordene te gheuene. Ende onder weghe sijnde vp een velt quamē daer som meghe slupsenaers eñ beroofden den Bis schop vā alle sijne ringhē eñ ander iuwee len / maer si lietē hē rijdē te ghendt waert.

Item den.xxviij.stē

in Septembre so trocken mijn heere van Nassauwen eñ mijn heere vā Symay ter Sluys by mijn heere van Rauesteyn / vp meeninghe alle saken tenē goedē accoor de te bringhene. Eñ doe was een bestant ghemaect vā.iij.daghē / eñ vp dē seluē tijt so warē.vi.gedeputeirde ghesondē vā die vā Brugge aē dē hertoge vā Zassen ōme te trecken ter Sluys bi mijn here vā Raue steyn om alle sakē te paeyse te bringhene.

¶ Item vp den seluē tijt warē die Inghel schen die ter Mude laghē besprongē by nachte vā die vander Sluys / cōmende int heyr vandē Inghelschen wel.iiij.c stere sijn de schotē alle haer engienen hupte / waer of dat veel Inghelschen doot bleuen / ende daer was seere gheuochten eer dat si schie den / wāt die Inghelschen waren bespron ghen vp haer weecste.

Item den.xij.stē in

Octobre. Anno.xcij.so quā sauents die ti dinghe te Brugghe dat dē paeys tertepn gheslotē was / tusschē mijn here Phelips vā Rauesteyn eñ den hertoghe vā Zassen vp en dyen dat mijn heere Phelips tcleen casteel soude ouer gheuē binnē.xiiij.dagē eerst cōmende / eñ ooc die stede vāder sluys dies soude hi blijuē binnē den grotē castee le totter tijt dat hi alle sijn penninghē sou de hebbē diemē hē tachter ende schuldich was. Om welcke tijdinghe eñ blijschepe men in alle kercken luyde eñ beyaerde di ueersche poosen / eñ mē hilt eñ bedreef alle dien nacht grote ghenouchte binnē ter ste de vā Brugge / gode vā hemelrijcke bedāc kende van sijnder gracie die hi ons vleent hadde / wāttet wel eene schadelicke oorloge gheweist hadde voor die stede vā Brugge eñ ooc voor tgeheele lāt Anno.M.iiij.c xcij.
In octobre den.xij.sten dach voorwaer
Wast paeys ter sluys int openbaer.

Copye vandē paeyse/vander stede vander Slups int corte.

Elbrecht byder Gods ghenaden hertoge vā Sassen lantsgraue in Duringhen/ Marcgraue vā Messene / regent vā Vlaendren/eñ stedehoudere vandē Roomschen Coninck/ eñ van onsen lieuen eñ beminden neue Hertoghe Phelips sijnē sone/ in desen hueren landen vā herwaerts ouere/doen condt eenē yeghelickē yegenwoordich eñ toecōmende/also die wel ghebotē onsen lieuē neue mijn heer Phelips vā Rauestëyn ꝛc. sekere tijt vā iarē die stede vander Slups eñ beede die casteelen in sijnen handen ghehouden heeft/daer inne ende hupt den seluen sloten ende stede ghedaen eñ ghedaen doen dē ghewillege landen eñ ondersaten ons gheduchts heeren eñ neue voorß/diueersche affeeren vā oorloghen/daer duere eñ ōme dese sakē te remedierene/eñ den voorß heere vā Rauesteyn die stede ende beede dye Casteelen vander Slups te bringene ter ghehoorsaemheyt ons inden handen als stedehouder voorß Eñ bi expressen beuele vander Conincliicker maiesteyt vā nooden es gheweest die voorß stede eñ slotē in heyrcracht te beleghene eñ naer dat wy die voorß here van Rauesteyn dye stede eñ beede die casteelen sekeren tijt beleyt hebbē ghehadt/so heeft die voorß here vā Rauesteyn aen ons ghedaen versoucken/ ōme met ons te moghē cōmunikierene/ōme te paeyserene ende te wederlegghene alle die defencien eñ gheschillen wesende tusschē den coninc Maximiliaen eñ onsen voorß neue dē Eertshertoghe aen deen sijde/ eñ hem eñ sijne adherenten aen dander sijde. In welcke cōmunicatie so vele ghedaen es bi tusschen sprekene vanden wel gheboren/ende bysondere onsen lieuen neue mijn heere Inghelbeert vā Nassauwen / heere van Breeda/ Stedehouder van Vlaendren/Kaerle die prinche vā Spmay/ Phelips van Bourgoengien heere van Beuere / dat sulc een tractiet ghemaect es tusschē ons indē name als Stedehouder voorß ter eender sijde/ eñ den voorß here van Rauesteyn aen dander sijde. Eerst dat die voorß here eedt doen sal inden handen vā onsen ghenadeghen heere als stedehouder generael/den coninck Maximiliaen eñ mijn heere den Eertshertoge/ goet eñ ghetrouwe te sijne eñ te blijuene/ eñ al te doene dat een goet eñ ghetrauwe Vassael eñ ondersate schuldich es ende behoort te doene. Voort aengaende den ban ghedaen Tantwerpē by den roomschen coninc/ dat soude staen in discretie vanden heerē vander oordene eñ den hertoghe vā Sassen/ eñ den erfachteghē heere den hertoghe Phelips/die daer of tlast ende kennesse hebben sullen Voort waert bi also dat die hertoge Phelips niet en quame tot sijnē.xviij.iaren so soude die voorß here van Rauesteyn naer die voorß tijt ghehoudē sijn tslot ouer te gheuene eñ te beuelene inden handē vanden erfachteghē heere. Eñ tallen tijden als den coninc Maximiliaen eñ den Eertshertoghe sijnē sone/ in persoone bi rechte ghelieuen te cōmē in twoorß slot met alsulcker macht alst hē ghelieuen sal sonder eeneghe condicie/ eñ sal terstont eedt doen vp dye verbuerenesse vā sijnen lijue eñ vā alle sijne goedinghē. Eñ voort belettende binnē desen middelen tijdē datmen gheene schade doen en sal hupter stede noch vandē voorß casteelē yeghē den coninc Maximiliaen/ te water noch te lande/noch oot yeghē den Coninc vā Inghelant/ofte sijnē ondersatē. Voort sal dye voorß heere vā Rauesteyn terstont tcleen casteel eñ die stede vāder Slups stellen in onsen handen/als indē handen van den Roomschen coninc Maximiliaen en de sijnen sone/ende leueren inden handen vanden hertoghe van Sassen als Stedehoudere generael / sonder eenich middele of delap daer inne te souckene. Voort dat die voorß heere vā Rauesteyn hebben sal alsulc pensioen als hi gheploghē heeft/ te wetene.vi.duysent gulden tsiaers/ eñ terstont.vi.m gouldē ghereet. Eñ voort also langhe alst dē coninc ghelieuē sal. Voort sullē hē volghē die rentē eñ goedinghē vander hertoghinne vā rechts weghe/ eñ oot slotē eñ stedē hē toebehoorende in allen landen/so waer dat die ghelegen sijn.

Item den. xiiij. sten dach in Octobre. Anno. xcij. so ontfinc die hertoghe van Zassen tcleen Casteel in sijnen handen/ huyter name vanden coninc Maximiliaen by mijn heere Phelips vã Rauesteyn/ twelcke hi terstont dede mannen met sijnen volcke/ eñ stelder inne eenẽ nyeuwen capiteyn. Ende mijn here Phelips dede tzwijn opene doen/ ende si warẽ ter Sluys te samẽ met groter vrientschepe eñ met minsaemheyt.

Itẽ vp sinte Lucas dach den. xvi. sten in Octobre/ so vertrack die hertoghe van Zassen vander Sluys duer toude zwijn te scepe tot voor die poorte van Brugghe. Ende ter speypoorte sijnde so quam hi te peerde met schoonen state/ ende met sijnen sone neffens hem/ ende alle sijne heren ghinghen neffens hem te voete met eenẽ herault voor hem/ verwapent met een tornikeel/ met sijnder wapene. Ende die Baliu/ Schouteeten ende die wet/ reden yeghens hem/ ende hi reedt also tot int hof vã Chaerlops/ daer mijn here van Nassauwen ende meer ander herẽ blijdelicke hẽ ontfinghen/ danckende god vander gracie die hi verleent had te dat hi eñ mijn heere Phelips van Rauesteyn so vriendelic veraccoordeirt waren.

Item terstont daer naer so dede mijn here van Rauesteyn ruymen al sijn garnysoen huyter stede vander Sluys/ ende elc track daert hem gheliefde/ ende doe was tghelt binnen der stede vãder Sluys oec ghestelt alsoot in alle ander steden ghinck Ende corts daer naer was dye Wet vermaect/ ende daer was Baliu vander stede ghemaect met Joris vã haelwijn.

Item vp den. xx. stẽ in Octobre so quam mijn heere vã Rauesteyn binnen der stede vã Brugghe/ daer hi seer minlick ende blijdelijck ontfanghẽ was/ ende ghinck logieren int hof vã Rauesteyn/ eñ die Capiteyn Tienteuple dye moeste gaen logieren int huys van Willem Moreel. Eñ tsanderdaechs daer nae was eene groote maeltijt van triumphe ghehouden vp Tschepen huys/ daer dye Hertoghe van Zassen/ ende mijn here vã Rauesteyn beede waren ter maeltijt/ ende veel meer groote heeren. Ende daer was hem lieden seer blijde chiere ghedaen van der wet vã Brugghe/ die hẽ lieden seer bedanctẽ vander grooter gratie die sider ste de ghedaen hadden eñ den gheheelen lande van Vlaendren/ ende daer was hẽ liedẽ ghebeden dat si tlant voort in paeyse ende in iusticien wilden houden.

Item vp den derdẽ dach van Nouembre so was tgaernisoen vertrocken huyten Damme/ dye welcke seer qualicken huyt wilden/ maer si moesten ten laetsten vanden slotelen scheeden/ eñ si warẽ betaelt vã alle achterstellen/ eñ die stede vandẽ Dãme quam weder naer huer oude costume.

Item vp den seluen dach soe ghinghen alle die poorten van Brugghe opene/ dye welcke binnen twee Jaren nyet alle te samen opene gheweist en hadden. Ende alle dye Saudeniers vanden poorten waren ghestaect/ ende tlandtsvolc dat in die stede al duere ghelegẽ hadde trac thuyswaert elck in tsijne.

Itẽ. xiiij. in Nouẽbre so quã mijn heere vandẽ Gruythuyse al sieck binnen der stede van Brugghe/ eñ wiert soe lancx so sieckere/ soe dat hy corts daer naer starf. Ende vp den. xxvij. sten vã Nouembre. Anno. xcij. soe was hy begrauen tsauents ontrent den neghen hueren in onser vrauwẽ kercke/ in sijn tombe seer simpelicken/ vier Canonicken droughen hem/ ende daer en waren maer. xij. personen verslooft/ elck met een barnende toortse in dye hant/ sonder wapenen aen tlijck/ ende daer ghinghen seer lettel personen inden Rauwe. Ende twas vp dye huere als hi begrauen was seer horribel weder van grooten winde/ datter vp onser vrauwen kerchof boomẽ huyter eerde woeyẽ/ god ghedincke sijn siele eñ alle sielẽ Amẽ.

Item den.xxix.sten

in Decembre. Anno.xcij.so was den groten Raet van Brugghe vergadert ter cause vāder kalioote/die welcke ghegaē hadde.ij.iaer/ eñ daer was begheert vā die vāder wet datmen dye kalioote noch soude laten gaen/midts dat die stede in grooten laste was. Op twelcke verant woort was eñ ghesloté datmē die voorseyde kalioote soude latē gaē tot Lichtmesse naestcōmende/ ende datmē den twintichsten penninc die ter Sluys ghestelt was op alle maniere van coopmanschepe/of doen soude/mē soude dā doē al dat goede ondersatē schuldich sijn van doene.

Item vp den.ij.sten

dach van Lauwe/ soe ghebuerdet snachts ontrent den.xij.hueren/datter quamen.ij. mannē persoonen beselscheipt met vrauwen/ tot eens priesters huys in dye oude burch in een cleen straetken/ende gherochten in sijn huys/ende quamen tot aen sijn bedde/ nemende den priestere byder kele. Die priestere ontwaken wordende besief dat dye voorseyde ghesellē een mes in sijn hant hadde om hem die kele of te stekene/ dye voorß priestere ontwranck hem tmes ende stack den seluen ghesellē doot. Ende dit ghedaen sijnde dāder vlodē/ maer eyndelick dye ghebuers wierdens ghewaer so varre dat sijn medeghesellē gheuangē wordt/ ende des daechs daer naer was hi onthooft inden Burch op een schauot/eñ vp dē seluē dach wasser noch een persoon onthooft/ dye der lieden goten van loode ghestolen hadde in diueersche plaetsen/eñ noch meer quade feyten dye hy ghedaen hadde.

Item in desen seluē

tijt so ghebuerdet datmē ghemiste diueersche cooplieden te Antwerpen/ diemē niet en wiste waer si beuaren waren/ so varre datmē quade suspicie hadde op eenē man een herberghier voor Antwerpē wonende vp tweer/ daer diueersche cooplieden logier dē/ so dat dese man gheuanghē wort/ dye welcke verkende dat hy wel thien oft twelf cooplieden vermoort hadde selue bi nachte binnen synen huyse/ metsgaders eeneghen van sijnen dienstboden/ eñ hebbense ghewōrpē int water ende verdroncken/ vanden welcken hi groten schat ghecreghen hadde/ende hy was Tantwerpē onthooft vp den.xi.sten dach van Lauwe. Anno.M.CCCC.ende.xcij.

Item vp dē.xxv.stē

dach in Lauwe vp Sinte Pauwels dach/ ende was vp eenen vrydach/ soe wast een seer onghetijdich wedere van winde/van sneeu/van dondere ende van blixeme/ soe dat ontrent den een huerē naer die noene ontstack den torre vander ouder halle/ te wetene theelfroot/ int alder opperste van den torre recht onder Sinte Michiel/dier doe bouen vp stont/ so varre dat den torre al verbarnde dye gheheele cappe ende al thout werck tot vp die vaulte daermē clof tsauents speilt/ ende die clockē eñ schellen smolten duer den grooten brant/ eñ men mochte gheen weere ghedoen/ ende daer bleef een oudt schoelapper doot inden torre/midts dat hy hem te varre auanchierde/eñ sinte Michiel dier vp stont viel metter spille vpt dack/daer tgrote schade dede Ende van dien viere ontstack eenen loodē appele bouē vpt dack vāder vangheneße dye welcke men terstont of saechde/ ende wiert alsoo ghebluscht. Ende vanden seluen ongheweirte so verbarnde vp den seluen voorseyden dach den torre van onser vrauwen kercke ter Sluys/ int Jaer ons heeren duysent vier hondert ende twee en neghentich.

Michiel dē enghele men.vij.iaer sach
Chierlic vp die halle bi wijsen bestiere
Compasselick te Brugghe neder lach
Claghelic laten vp sinte Pauwels dach
Clockē thor v̄brande bydē helschē viere.
Xpistꝰ weet cause deser wreed maniere
Claer warachtich dit viandelick abuys
Iuuste gheuiel ooc also putertiere
In onser vrauwen thor ter Sluys

¶ Bi ongewedere mē deerlic ṽbarnē sach
Tbeelfroot te brugge vp.s.pauwels dach

Item in dye maent

vā Maerte so quamē diueersche gedeputeirde van sommeghe natien. Te wetene Oosterlinghē ende andere/ ōme te cōmunikierene met dye van Brugghe / om dat elc soude moghen blijuen in syn recht vā ouden tijden.

¶ Item.xi.in Maerte Anno.xxij.so bieckē die backers van Brugghe weder taerwē broot van.iiij.mijten/ ende corts daer nae oock regiert ende wit van.iiij.mijtē/ twelc binnen.v.iaren nyet ghebuert en hadde. Lof si god.

¶ Item den.xx.sten dach in Meye. Anno xxiij.so was die hertoghe van Zassen binnen der stede vāder Sluys/ ende visenteirde beede die casteelen/ ende eeneghe vandē poorters vander Sluys die maeckten hē huyten weghe.

¶ Item in dye selue maent soe waren ter sluys vele persoonē gheuanghē/ bydē beuele vanden hertoghe van Zassen/ eñ vā dien wasser drie onthooft/ eñ dat ter cause dat si riepen als die hertoghe van Zassen binnē der sluys quā/ eenighe Kauesteyn/ ende dandere Oostenrijcke. Eñ.xviij.persoonen warender ghebannen/ eñ een priestere vander Sluys moeste oock die stede ruymen.

Item.xxij.in Meye

so was den paeys ghesloten tusschen den coninck van Vranckerijcke eñ den Roomschen coninc/ ende den hertoghe Phelips ons erfachtich here/ eñ Graue vā Vlaendren te Chenlijs present dē ambassaduers vanden coninck van Vranckerijcke ende sijne edele/ dat alle cooplieden souden moghen vry varen ende keeren.

Item bp dē.xxx.stē

dach in Meye was te Brugghe dē paeys ter hallen huytgheroupen/ present den capiteyn/ dē heer eñ der wet. Ende was ghelesen in vorme van eenē plackate / present eenen herau vanden hertoghe Phelips/ betoghende dat hy den paeys ghebrocht hadde/ eñ daer warē twee barnende toortsen ter veynstere huytghesteken ter wijle datmen den paeys huyt riep/ eñ huyt ghe roupen sijnde/ men saeyde ghelt ter veynsteren huyte vā blijschepen/ ende die toortsen waren neder ghewozpē te rapene diet gheliefde/ ende men beyaerde in alle kercken vander stede van blijschapen. Eñ vp den.ij.sten dach van Wedemaent/ soe waren te Brugghe in diueersche straten schone vierē ghemaect/ daer wijn mede te winne was/ ende esbatementen speeldemē in den burch/ daer ooc prijsen van wijne mede te winnen waren.

¶ Item in die selue

maent soe quam Margriete/ sustere vanden hertoghe Phelips van Vranckerijcke / daer sy wel thien iaer gheweest hadde als Coninghinne van Vranckerijcke/ die welcke arriueerde met schoonen state vā Fransoysen binnen der stede van Valenchijne in Henegauwe/ daer haer dye Duwagiereghe ende me vrauwe van Rauesteyn seer minlick ontfinghen vandē voorseyden heeren. Ende daer was ghemaect een schoone poorte daer si duer leedt al vā broode/ ende twoorē broot was al ghedeelt den aermen/ ende daer was grote triumphe ghedaen / ende si bleef daer.iij.oft.iiij. daghen. Ende corts daer naer namen die frāsoysen orlof die de voorseyde Joncfrau Margriete ghebrocht hadden/ ende trocken weder ōme naer Vranckerijcke.

Hoe ioncfrau Mar

griete ghebrocht wart van die Duwagiereghe/ met schoonē state in Brabant/ binnen der stede van Mechelen by harē broedere den edelen Hertoghe Phelips / dye haer seer vriendelic ontfinck / met alle die heeren vander oordene eñ metten heeren vander wet/ ende wart vāder gheheelder ghemeynte triumphelijc ontfanghē met grooter blijschap.

Als dan die Fransoysen oorlof ghenomē haddē aē die voorē Jonckfrouwe Margriete, so brochse dye Duwagiereghe met haren state van daer in Brabant, eñ sonderlinghe te Mechelen, daer haer broeder den Hertoghe Phelips teghen haer track buytē der poortē, daer si beede beete den vā hueren peerdē, eñ willecomdē mal canderen seer vriendelijcken, ende ghinghē een langhe poose wandelende tsamē Eñ corts daer naer was haer ghebrocht eene schone witte tellenaer, om dat si daer vp sitten soude, ende cōmen alsoo in dye stede, maer si begeerde achter huerē broeder dē hertoghe Phelips te rijdene, twelcke alsoo ghescthiede, ende reden alsoo tsamen binnen der stede vā Mechelen, daer groote triumphe om huer ghedaen was ende was vanden heren vander ordene ende vander wet vander stede seer eerlijck ontfanghē.xxij. in Wedemaēt Anno.xciij Ende corts daer naer trocken si Tantwerpen daer si oocc eerlick onfanghen waren, ende was in die maent van Ougst Anno xciij.

¶Item den.ij.sten dach van Septembre was te Brugghe die wet vermaect, ende warē doe Burchmeesters Jā vā Nyeuwēhoue.f.Claeys, eñ Michiel vā Themseke

¶Op den.xij.sten dach van Septembre, so was te Brugghe ghebodē dat alle mannen eñ vrauwē wel mochten reysen Tantwerpen in die marct, twelck men in dype iaren niet ghedaen en hadde.

¶Item dē.xxix.stē in Maerte Anno.xciij. so ouerleedt meester Gillis die baerdemakere Suffragaen van Doornicke, binnen

der stede van Rijssele/daer hy ghetrocken was om oordene te gheuene/eñ was ghe brocht up den paesschē dach doot ligghen de in eenen waghene met sijn wapene bo uen vp tlijck ten Cellebroerkens/eñ tsan derdaechs van daer ghedreghen met pro cessien/ daer vele prelaten mede ghinghē/ ende alle die doctueren vanden vier oorde nen/ ende voor tlijc drouchmē sijn crootse/ ende achtere sijnē mijtre/eñ met.xij.toort sen ende vier stallichten met datter toebe hoort. Ende lach mettē blooten aensichte/ eñ achter tlijck ghinghen die vrienden eñ maghē/ ende daer naer dye wet ende vele andere notabele/ eñ Dekēs ende vinders vanden ambochtē. Ende men luyde in al len kercken daer tlijc leedt / ende was also ghedregē vā vier broeders al ghegheerut ten Freren/ende daer begrauen / daermē tsanderdaechs sijn huytuaert seer solemp nelick dede.

Item den.viij.sten

dach in April naer paesschen Anno.xciiij. so was te Brugghe een ghebodt ghedaen bi Ottrop vanden prinche ende bydē ghe meenen volcke vander stede/datmē vp dē seluen dach verhooghē soude die kelioote vanden coorene / gheordonneert byden.xl. mannen dye daer toe ghenomen waren/ te wetene.iij.iaer lanc gheduerende. Ende daer waren toe gheordōneert viere perso nen die daer die handelinghe of hebbē sou dē/ ōme daer mede te betalene dachterstel len ende schult vander stede van Brugge/ eñ om dat elck poortere soude moghē vry gaen ende keeren in allen stedē sonder ghe molesteirt te sijne ter cause vā eenege ren ten oft schulden vander voor stede. Ende dit waren die vier personen/ Jan de boot/ Anthuenis voet Jacob die donckere/Frā sops parmentier.

Item dye kelioote was ghestelt vp elck hoet tarwe. xxx.gr.
Een hoet mestelijum xxiiij.gr.
Een hoet rugghe. xx.gr.
Ende al het andere graen in aduenante. eñ die brussche kepte galt eenē gr de stoop Ende doude kelioote van alle maniere vā victaelgie die soude blijuen gaende totten laesten dach van Ougst.

Item vp den Meydach Anno.xciiij. soe was te Brugghe een steicspel ghehouden vp doosterlinghē plaetse/ in platten sade len vā oorloghen / waer of dat beroupers waren/mijn heere vander Mote ende die bastaert metten eye. Eñ yeghens hem lie den quam een edel man wter name van dē Hertoghe Phelips/eñ noch eenē man vander Sluys dit steicspel gheduerde.v. daghē lanc met/eñ grooter triumphe.

In dye maent van

hoymaent quam die Coninghinne van den Coninck Maximiliaen te Mechelen/ daer sy vanden Hertoghe Phelips ende Margriete sijn sustere/ ende die heren vā den Rade ende vander Wet vander stede seer eerlick ontfanghen was/ende men be dreeffer seer grote ghenouchte al dye stede duere.

Item den.ij.sten dach van Septembre Anno.xciiij.was die wet van Brugge ver maect / ende waren Burchmeesters/Jan die deckere/mer Jan van Praet.

Op den.viij.sten dach van Nouembre was te Brugge of gheroupē die kelioote/ die een seker tijt ghegaen hadde vp thoet tarwe.xxx.gr/ ende was ghestelt vp.xx.eñ die rugghe.x.gr / ende ander graen in ad uenante.

Den.x.stē in Nouembre vp sinte Maer tens auent so wast een groot tempeest vā winde ende watere/ende tsauents tusschē viij.eñ.ix.hueren wast groot tempeest vā donder ende vā blixeme te lande ende ter zee/ende daer verdronckē vele visschers.

Hoe die Roomsche

Coninck eñ sijne Coninghinne/ ende dye Hertoghe Phelips / ende Margriete sijn sustere / hieldē haerlieder Natael vā mid wintere/binnē der stede vā Mechelē/daer si grote triumphe eñ ghenouchte bedreuē met grooter costelichept.

Item vp dien tijt so hieldē dye Roomsche coninc eñ sijne Coninghinne/ende die hertoghe Phelips/ eñ Margriete sijne sustere haerlieder Natael vā midwintere te Mechelen/eñ si bleuē daer met harē sta te langhē tijt/ ōme dat die landen niet wel en constē accoorderē vp tstic vā tlandt van Vlaendren te besweerene vp dien tijt.

¶ Item vp dē.xxvij.stē in decembre Anno xciiij.vp sinte Steuens dach doe beswoeren tlant van Vlaendren dese naervolgen de persoonen/te wetene te Ghendt.

Die Marcgraue van Baden
Mijn heere van Nassauwe
Meester Jan Saluaedge
Die Graue van Sooren
Boudewijn de Lille
Meester Pauwels de Baenst.

Eñ trockē buytē Ghendt te Zwijnhaerde/ eñ beswoerē daer tlant vā Vlaendrē te houdene in rechten/eñ in iusticien eñ te be schermene voor die vianden/ eñ alle preuileigien eñ oude costumē te onderhoudene vā sijne voorsatē.Eñ vā daer trockē si tsint Peeters te Ghendt eñ besworen daer die helege kercke vā ghelijckē/ eñ vā daer trocken si int Schepē huys/ eñ beswoerē daer dye stede van Ghendt te houdene in rechten eñ in iusticien/ huyter name vanden hertoghe Phelips onsen natuerlickē heere eñ Princhे/eñ warē daer eerlic ontfanghē. Eñ dit ghedaen sijnde dese voorś herē trockē weder bydē prinche te Mechelen/eñ droughen hem den eedt ouere dye sy huyt sijnder name ghedaen hadden.

¶ Hier eyndt ghenouch dese Coronijcke/want den hertoghe Phelips corts hier naer volghē sal/in sijne possessie eñ eerlichedē als sijne voorders eñ ouders ghecostumeert sijn van doene.

Hier begint die Coronijcke vandē edelen Prinche Hertoghe Phelips/sone vanden Roomschen coninc Maximiliaen/eñ die.xxxiij.ste Erfachtich Graue vā Vlaendrē/geborē te Brugghe.

Dat.lxix.Capittel.

Item op den vierden dach vā Lauwe Anno.xciiij.soe was te Brugge een ghebodt ghedaē hupter name vandē Hertoge Phelips/out sijnde ontrent.xvij.iaer/ grave vā Vlaendzen/ wantmē in sulcker manieren noch noept gheen ghebot ghedaē en hadde sichtent sijnder gheboorte.

Item den.xxviij.sten in Maerte so was te Brugghe een ghebodt ghedaen in vorme van mandemente/hoe dat die rijnsche wijnen souden gheuen van nu voort aen vā assijse vā elcken stoop.ij.gr. Eñ vā alle corte wijnen eenē gr.meer dan si plochten te gheuene. Eñ dat ghebodt ghedaen sijnde/so trocken alle die taueernē vandē hansen haerlieder bannierē inne/ eñ en wildē niet meer gheenē wijn vercoopē/ aenghesien dat haerlieder preuileigien daer mede ghecorrumpeert soudē sijn/ eñ sonden terstont die tijdinghe aen dye stedē vāder duytscher hansen/ eñ also bleeft een wijle tijts staende.

Item.xxix.in meye Anno.xcv.so was ghehoudē tgroote Capittel generael vandē Fremenuerē/ twelc binnen.xl.Jaren daer te voren te Brugge niet gheweist en hadde. Ende die processie ghinghē hupten cloostere vanden Fremenuerē gaende tot den Jacoppijnen/ daer si eerlicken ontfanghen waren/want daer inden reistere die tafelen ghedect waren eñ ghestoffeirt met spijse/daer si mochtē inbijten die dat gheliefde. Eñ vā daer ghinghen si ten Carmers/daer si oot eerlic ontfanghē waren/ eñ vā daer ten Augustijnē vā ghelijcken. Eñ vā daer ghinghē si te sinte Claren/daermen een solempnele hoochmesse dede/ eñ daer was hē lieden een eerlick inbijt gheschoncken/naer betaemte. Eñ vā daer quamen si ouer die Vlaminck brugghe duer dye Vlaminck strate/ daer voor den soppere van die ghesellen vanden.iij. Sanctinnen ghetoocht was een schoone figure van sinte Fransoys in stōme personagiē/eñ ghingē also rontōme die marct voor by Cranenburch/ende also duer dye breydel strate rontōme die burch duer sinte Donaes kercke/ eñ quamē weder duer dye breydel strate/ duer dye wulle strate/ ouer die groote eechout brugghe/ eñ van daer weder binnē den cloostere vandē Fremenueren. Eñ warē tsamen met dye van binnen eñ mettē kinderen wel.iiij.c personen oft meer/ welcke processie was eerlijc gheordōneirt eñ schoone om sien/waer of tvoorē cloostere groten cost hadde/ wāt sy mostense alle den cost gheuen ten minsten vijf maeltijden. Ende noch warē tot sommeghē plaetsen daer si leden seer schoone personagien ghetoocht ende ander behanghinghe/ter verchieringhe vander voornoemder processye. Ende alle dye ghene die haer aelmoessen deden den voorē cloostere verdienden groote gracien ende pardoenen/ ghegheuen vandē paeus hupter name vanden capittele voorē.

¶ Itē vp dē.xxiiij.stē dach vā Wedemaent eñ was den sondach vā Triniteyt. Anno xcv. so maectet groot ongeweirt vā dōder eñ blixē ontrēt dē.v. huerē smorgēs/ so dat dē torre vā thuys vā mij heere vā.s.Joris in die oude burch wiert door dongeweirte alle die scaelgiē of ghetrockē/ die ghespannen ghebrokē binnē/ eñ oock.ij. trappen ontween ghetrockē/ eñ.ij. steenē pylarē van dē seluē torre ghesthet/ maer het reynde so seere mettē seluē onghewedér datter twier qualic yewers aē geuestē mochte/ gode lof

¶ Itē in dien tijt so was een mā vā Poperinghe een Drapier sittende vp sint Jans brugge/ te Brugghe vp ghenomē eñ ghevoert tot in Zeelant/ niet wetende hoe hi daer gherochte. Eñ tot hē seluē cōmende quā weder te Brugge eñ trac naer huys/ maer hi bleef daer naer altijt licht vā sinnē

¶ Itē dē.xxvij.stē dach vā Wedemaēt/ soe was te brugghe in.s.Donaes kerc een ghebot gedaē/ dat alle officiers soudē ūlatē sijn binnē.xiiij. dagē eerstcōmēdeē dat mē alle dofficiē ūpachtē soude tē profijt vā dē hertoghe Phs. Eñ vp dē.x.stē vā hoymaēt waren verpacht diueersche officien / by dye ghecōmitterde vandē prinche/ bydē welkē worde doe Schouteetē vā Brugghe in dye stede vā meer Cornelis mettē eye eenē Phelips Pinnoc. Eñ Ghelein vā Banck wiert Baliu vā Male/ eñ Jan baue Baliu vandē Zietseelschē/ eñ meer ander officiē wierdē verpacht in diueerschē plaetsen.

¶ Itē.xiij. in Hoymaēt. Anno.xcv. waren dye laetste.iij. beilden voor Tschepē huys staende al vulmaect. Eñ vp sint Jacob eñ s.Christoffels auēt was teerste gebot ghedaē bydē nyeuwē Scouteetē phs pinnoc.

¶ Den.ij.stē vā Septēbre was die Wet te Brugge vermaect. Eñ waren doe Burchmeesters/ Jan die hont grossier/ ende Jan vā Claerhout heere vā Piettem.

¶ Op dē.xi.stē vā septembre. Anno.xcv. so ūcochtē die tappers die vander duytscher hanse warē weder haer lieden rijnsche wijnē nae doude costume/ te wetē Ypre dē goudē leeu/ lonnē/ eñ meer andere eñ stakē weder haer bāniere huyt/ te.vi.gr. den stoop.

Hoe een Ambassaet

quā wt Spaengiē/ aē dē hertoge phs/ om te hebbē teenē wijue Margriete sijn suster voor des coninex sone van Spaengien.

Item in die selue maēt so quā hupt Spaengien een groote personagie in Ambassade aen dē hertoge Phelips/eñ aē sinē Raet/ōme te cōmunikierene met hē liedē ōme te hebbene teenē wettelicken wijue/ Margriete die sustere vādē hertoge phš voor dē sone vandē coninc vā Spaengiē. Op twelcke tsamē ghesprokē was met al dē landē/also dat si alle daer inne cōsenteir den eñ wel vandē aduijse waren. Eñ was gheslotē dat voorē huwelic nae edeler wijse bydē heerē vandē prinche/eñ bydē Ambassade voorš/die welcke ambassade daer te Bruessele eerlickē ontfanghen was/ eñ hē was grote triūphe eñ chiere ghedaen/ eñ daer was een steicspel ghehouden dye wijle dat den ambassaduer daer was. Eñ dat ghedaē sijnde namē orlof aē die hupt eñ ūtrockē met blijscap weder naer hups.

¶ Itē int selue iaer.xv. so ūtrac hertoghe Phš vā Bruessele naer Henegauwe/daer vele herē bi hē ūgaterdē/eñ corts daer nae volchde hē sijn sustere met schonē state tot der stede vā Namē. Eñ men maecte daer grote ghereeschepe ōme te treckene tot sijnen vader/eñ sijn sustere bleef daer.

¶ In desen seluē tijt so haeldē die tappers vāder duytscher hanse weder hare bānierē inne/midts dat si weder ghemolesteirt warē/aēgaende vāder assyse/ eñ en wildē haer lieder preuileigien niet latē in brekē.

¶ Item.xv. in April Anno.xcvi. soe was te Brugghe hupt gheroupē/den paeys tusschē dē coninc vā Inghelāt eñ dē Hertoge phelips vā Bourgoengiē/ter presencie vā drie Herauldē/ te wetene eene vanden Coninc vā Inghelant / een vandē Hertoghe Phš/eñ een vā Artops/ elc met haerlieder torrnijckeel aen/so dat alle coopliedē mochten varē eñ keerē vip eñ sonder eenege molestacie/eñ die vepnstere daermē dē paeps hupt riep ter ouder halle/ die was behanghen met schoonder tapijtserie/ende daer stondē barnende toortsen. Eñ dit ghedaen sijnde/so speildē die stadt speilliedē vā blijschepen/eñ hupt triumphen.

Hoe hertoghe Phelips ūtrac hupt Henegauwe/nae duytschlant/tot sinē vader dē Roomschē coninck.

I Tem.xxv.in April.Anno.xxvi. so vertrac Hertoghe Phelips hupt Henegauwe met sijnen state vā veel diueersche heren ēn edele mannen/seer rijckelick verchiert/ naer dye duytsche landē tot sijnen vadere den Roomschen coninc/dye welcke varre vā hem was/maer sijn meeninghe was altijt om hem te volghene.

¶ Item corts daer naer trocken ghedeputeirde van Brugghe/te wetene eenē meester Gouaert doctuer in Theologie/Anthuenis voet/eñ een Pensionaris vander stede van Brugge in Oostlant/ōme met hē liedē te cōmunikierene/aengaende ter questie vandē coopliedē vander duytscher hanse/eñ aengaende dē rijnschen wijnen/ metsgaders dat si van haerlieder preuileigie niet scheeden en wilden.

Itē vp den.xxx.sten dach van April. Anno.xxvi. was ten Carmers ghehoudē tgrote capittel generael/ daer vele schone disputacien ghehouden warē binnē den voorß conuente onder hē liedē/twelc elckerlic hooren mochte. Eñ si droughē seer schone processien/te wetene/ sinte Donaes/tonser vrauwē/tsinte Saluators/eñ alsoo voort/eñ ghinghē vp den helegē bloetdach alle mede in die processie vandē heleghē bloede/eñ warē tsamē met die vā binnē ontrent.ij.c eñ.lxxx.broeders. Eñ hē lieden waren ghetoocht diueersche schoone figurē in haerlieder processie/dienende ter materie vā haerlieder oordene/ eñ dat ghedaē sijnde trac elc wed in tsijne.

¶ Item vp den.xxv.sten dach van Meye quamē die voorß ghedeputeirde vā Brugghe/wed hupt Oostlāt/maer si en brochtē niet sulcke antwoorde/dat die voornoemde Tauerniers haerlieder wijnen wilden vercoopen anders dan vp haerlieder oude costumen eñ preuileigien.

Itē vp desen seluen tijt so warer vele liedē vā wapenen/te wetene fransoysen/eñ ooc Bortoenē ontrent der stede vā sint Omaers/eñ hadden wel meeninghe die voorß stede in te nemene/ maer God versacht want si quamen wel twee hueren spadere dan si ghecōmē souden hebben/ende quamen alsoo te spade. Eñ dye vander stadt wierdens ghewaere/ waer of eeneghe vandē vpsetters vā dien gheuanghē waren/ende corts daer naer gheiustitiert.

¶ In dye selue maent vā Meye wast seer ongheteijdich weder vā groten watere eñ winde/van dondere ende van blixeme/so dat also groot water was/alst in twintich iaer int lant gheweest hadde.

¶ Hoe den Lantprijs Tantwerpen ghehoudē was/vā Rethorijcken.

I Tem vp desen seluen tijt was ghehouden Tantwerpen dye grote ende schoone triumphe eñ den Lantprijs vā Rethorijcke/daer of den vpper prijs vandē spele vā sinne/waren.iij.sieluren cannen/welcke vpper prijs wonnen die ongheleerde van Liere. Eñ die Materie diere hupt gheghe uē was/was dese metsgaders ander voorredenen daer si toe seyden.

Deducerende daer mede dalder oorboorlickste/ende meest misterye ofte gracie dye god tot des menschens oorboor ende salicheyt gheordōneirt eñ verleent heeft.

¶ In welcke triūphe van Rethorijcke versaemt waren.xxviij.cameren ofte tijtelen vā Rethorijckē/te wetene hupt Brabant/ hupt Vlaendren/ende hupt Hollant/ende Zeelant. Te wetene van Ghendt drie cameren/eerst die fonteyne vander stede vā Ghendt/die Barbaristen/ende dye vander boomloose mande. Voort die van Oudenaerde/dye van Aelst/dye van Denremonde/die van Hulst/die vander Sluys die van Oostende/die van Ypre/eñ dye vā Seuēcote bi Ghistele/maer die vā brugge en quamer nyet. Sōme vandē ghenen die hupt Vlaendrē quamē waren.xi.camerē.

¶ Eñ vandē.xxviij.camerē so quamē dye xxij in/eñ dedē huere intreye te lande al vp eenē dach/eñ dandere.vi.quamen inne te watere vp dē.ij.stē dach daer naer. Te wetene die fonteyne vā Ghendt/die vā Berghen vp dē Zoom/dye vā Amsterdam in Hollant/die vā Remerswale hupt Zeelāt die vander Sluys/eñ die vā Oostende.

¶ Itē in welcke intrepen beede te watere eñ te lande grote eñ onbegripelicken cost eñ triūphe ghedaen was/so dattet met let tel redenen niet scrijuelick en ware / want ick Andries die smet die dit screef/als ghenouchte hebbende in die Retorijcke/track van Brugghe daer ōme Tantwerpen/eñ sacht al dieser of gheburerde.

¶ Item int selue Jaer starf mer Cornelis mettē epe/die welcke daer te vorē Schoutheeten gheweist hadde/ ende was begrauen ten Augustijnen.

¶ Item vp den.vi.sten van Wedemaent drouchmē te Brugge een deuote processie generael/in die welcke men drouch tweer dich helich Sacrament / eñ men drouchse hupter Burch den grooten ōmeganc / eñ also weder tsinte Donaes/ ōme den almoghenden God te biddene om ghetijdich wedere.

Item vp Sinte Baselis dach quamē die scotters vandē oudē boghe van eenen schietspele dat gheweest hadde te Denremonde/ daer sp beschoten hadden eñ met hē lieden brochtē dē tweesten prijs te wetene.vij.siluerē schalen/eñ waren triumphelicken in ghehaelt vanden capiteyn/Baliu eñ Shouteeten/ende vele andere notabele.Eñ triumpheerden tsauents vp die poorters loodgie/daer vele ghenouchtē was van esbatementen eñ anders/eñ der stede spellieden warē daer oot spelende diueersche montetten/ eñ vp Sint Jans brugghe was een schoon vier ghemaect.

¶ In die selue maent vā Wedemaēt maec tet sulck een ongheweerte vā dondere eñ vā blixeme/ so dat een Jan van houte wesende vp sijn goet te Ronche in sijn eetcamere/ daer den dondere eñ blixeme quam door tcafcoen / waer of dat dye voorē Jan daer doot ghesleghē was/ende corts daer naer ghebrocht ghekist vp eenen waghene in sint Jans hups/ daer vriendē eñ maghē tlijck verbepden/ eñ was tsauents ontrent den.x.hueren begrauē in onser vrauwē kercke/in die capelle vā Jan vā Nyeuwenhoue doude.

¶ Int eerste vā Septembre was dye wet vā Brugge vermaect / als costume es/ eñ was doe Burchmeester vā Scepenē mer Jan vā Claerhout heere vā Pitthem/ die int iaer te voren Burchmeestere vanden Courpse gheweest hadde/eñ met hē bleuē aen.v.schepenē vander ouder wet/welcke ordōnancie daer te voren noeyt gesien en was. Eñ doe was ghemaect Burchmeester vandē courpse Jacob despaers Tresoriers/Adriaen van drabbe/ende Jacob die Donckere.

¶ Item vp den derdē dach vā Septembre was of gheroupē die kelioote vāder poellage/eñ vā hope eñ vā stroo/maer alle dander keliooten bleuen noch gaende.

¶ Op dē.vij.stē dach vā Septembre was te Brugghe of ghestelt dye assyse vanden corte wijnē nae doude costume/sonder die heete wijnē / eñ dat elckerlijc vp varen eñ keerē mochte / eñ coopmanschap doen in allen landē vā onsen prinche dē hertoghe Phelips.vi.maenden lanc gheduerende.

¶ Op onser vrauwen dach in Septembre was te Brugghe een deuote processye generael ghedreghē tonser vrauwē / ōme te biddene dat vrau Jehanne Sconincx van Spaengien dochtere/brupt vandē hertoghe Phelips / die welcke met vele schone schepē lach voor Calis/ter slups int zwijn met blijschepen soude moghē arriueren maer het gheuiel dat si arriueerde in Zeelant wel met.C.eñ.lxxx.schepen / dē.ix.sten dach in Septembre/eñ bleef daer een sticke tijts gheduerende.

¶ In desen seluen tijt soe bedarf hier voor tlandt een crake ghelade al meest met aluune / dye welcke bleef sittende vp tsant maer tvolck was al ghesalueirt eñ tgoet al meest behouden.

Item corts daer na so vertrack die voorē brupt hupt Zeelant te Antwerpen/ daer si seer eerlickē ontfanghen was/maer dye wulle eñ tysere/ende meest al die coopmanschepe quā te Brugghe te stapele naer costume/ maer alle die schepen eñ maroniers bleuen al meest in Zeelant.

Jtem up dien seluen tijt warē ghecontt queert byder wet vā Brugghe/ te wetene dat vandē eeden van beede die ramen/ die breede eñ smalle ramē/ aen bliuen souden een vandē poorters die in die voorß eeden waren / te wetene vāder breede rame.iiij. eñ vander smalle rame. iij. twelc een nyeu we ordōnantie was/ maer alle ander De-kens/ ende Eeden waren vermaeckt naer doude costumen.

Jtem me Joncfrau

Margriete hertoge Phelips sustere/ trac bruyt Henegauwe naer die stede van Ant werpen/ ōme die bruyt van hueren broere daer te ontfanghene/ ende sadt in eenen osbare/ ende quam daer met schoonē state seer rijckelic/ al ghecleet seer costelic in witten gulden lakene. Ende achter haer quā me vrauwe vān Rauesteyn te peerde/ al wit ghecleet in schoonen costelicken sijdē lakene/ met vele Joncfrauwē achter haer te peerde/ die oock seer rijckelijc verchiert waren. Eñ daer quamen. viij. vergulden waghenen rijckelick verchiert met vrauwen ende Joncfrauwen. Ende so hupten Osbare ghebeet sijnde met al haren gheselschape/ ende oot met eeneghe heren vā der oordene/ ghinc ende ontfinck eñ willecoemde die bruyt vanden edelen hertoghe Phelips met seer groter vrienscap/ twelc schoone om sien was.

Hoe die edele Prin

che Hertoghe Phelips trauwede binnen der stede van Liere in Brabant/ sijne weerdeghe bruyt Johanna/ des Coninck dochtere van Spaengien.

Item corts daer naer quã hertoge Phelips te Mechlen/ die welcke bi sijnẽ vader gheweest hadde den coninc vanden Romeynen in Almaengien met seer schoonẽ state ende trac vãdaer te Liere in Brabãt/ ende daer trauwede hy sijne weerdeghe bruyt Johanna des coninck dochtere van Spaengien/ ende was daer beslapẽ/ maer men hielt daer noch gheene openbare feeste vander bruloht/ ende dat õme dat hy corts moeste beweghen sijn sustere Margriete naer Spaengiẽ. Eñ die voornoemde Hertoghe Phelips met sijne gheselnede trocken nae Berghen met sijnder sustere Margriete/ om huer van daer te beweghene naer Zeelant/ om vã daer te treckene naer Spaengien.

Item die Hertoge

Phelips een lettel tijts in Zeelandt gheweest hebbende/ eñ sijn suster Margriete den Amyrael van Spaengien ouergheleuert hebbende met schoonẽ state als princersse van Spaengien ende bruyt vã des coninck sone voorš/ met vele vrauwen eñ ioncfrauwen/ so nam hy oorlof aen sijn sustere eñ aen al haer gheselschap/ daer was groot mesbaer vã weenẽ ende vã screyen als si van malcander schieden. Eñ midts dat den wint langhe tijt cõtrarie bleef liet hi sijn suster daer met haren gheselschape ende hi vertrack naer Berghen tot sijnder princhersse/ ende track met haer van daer naer Bruessele. Eñ daer waren baelgien ghemaect om te stekene ende te triũpherene ter eeren vander nyeuwer Princhersse ende van harer blijder incomste/ eñ si waren daer seer eerlic ontfanghen. xc.

Item. xxvi. in Nouembre was te Brugghe verbodẽ metter clocke/ dat gheene aerme persoon van nv voort aen en gheorloue te gane in gheene kercken noch ooc in eeneghe Cloosters om aelmoessene lancx der kercke/ maer souden moeten sittẽ buyten der kerck duerẽ in ordonnancien/ õme aldaer daelmoessen van eenen peghelijcken te ontfanghene/ diemen hẽ lieden souden gheuen.

Item in desen seluẽ

tijt waren gheordonneert vãder stede we
ghe dye welcke in alle sermoenẽ õme ga
souden voor die aerme huysweeken/ end
voor sommeghe verweeckte poorters/ eñ
dat souden si distribuerẽ alle die stede due
re daert hẽ lieden nootsakelijc dochte. Eñ
dese voorš persoonen souden sijn ghecleed
root ende swart/ eñ ontrent den hals eenẽ
silueren rinck metten heleghen gheest.

Item den. xxvij. in Nouembre starf dye
Saliu vã Brugghe mer Kaerle vã Huy
kercke/ ende was begrauen ten Augusti
nen/ daermen drouch met den lijcke. xxiiij.
toortsen/ alle dye lieden ghesloost gaend
int swarte/ elck metter wapene voor sijne
borst/ eñ aen die toortsen/ ende met. iiij. sta
lichten. Eñ op tlijc lach sijne wapene met
ten tymmere van schilderyen seer chierlic
ende was begrauen in die cappelle bij den
hooghen outaer bi sijnẽ voorders.

Item op den seluen tijt was te Brugg
gheordõneert datmen elc sestendeel maer
eens tsiaers panden en soude/ ende datm
niet meer dan. viij. poorter sche dingheda
ghen houden en soude/ eñ datmẽ alle que
stien huyten soude.

Item. xv. in Decembre doe swoer mijn
heere Adriaen vã claerhout here van Pi
them/ Saliu vã Brugghe/ dye welcke al
doe was Burchmeester vã schepenen/ eñ
was ghestaeckt van sijnen eede/ ende me
Jan van Nyeuwenhoue/ worde als doen
Burchmeester in sijn stede/ te wetene me
Jan vã Nyeuwenhoue. F. claeys.

Item in dit selue iaer wast eenen coudẽ
wintere/ van reyn ende van grooten stor
me vã winden ende van watere/ so datte
op die zee vele schepen verdorwen/ eñ dae
gheschiete seer grote schade in Vlaendren
in diueersche plaetsen.

Item op dẽ Nyeu

auent. Anno. xxvi. so was te Brugge eer
begonnẽ te doene tsauents een schoon lo
van Maria/ met orghelen eñ met sanghe
in Sinte Saluators kercke/ eñ met schoo
nen lichte/ beghinnende inden winter

rlauents te.v.hueren/ ende inden somere tusschen vijf ende sessen. Ende es ghefondeirt eewelick ende erffelick gheduerende bi heer Michiel vā Hille/ ghesept vā Male poortere eñ lakensnijdere binnē Brugghe/ ende te sijnen ouerlijdene een vandē kercmeesters vāder voorsepder kercke vā sint Saluators. Requiescant in pace.

¶ Item vp den.viij.sten dach van Sporcle Anno.M.CCCC.ende.xcvi.doe sepldeme ioncfrauwe Margrite/ als brupt van den Coninck van Spaengien hupt Zeelant met eender schoonder vlote van schepen/ dpe welcke vier maenden lanck hadden ghereet gheleghen beydende naer dē wint/ ende arriueerdē met groter blijschepen sonder eeneghen wederstoot ontrent Paesschen.

Hoe dye edele Hertoghe Phelips/ met sijnder coninghinne quam binnen der stede van Ghendt/ seer rijckelijc verchiert/ metten Toysoene aen sijnen hals/ daer hi seer eerlicken ontfanghē wert vander wet/ met der gheheelder ghemepnte vander stede.

Item den.x.stē dach in Maerte/ so quam die edele hertoghe Phelips/ met sijnder coniginne binnen der stede vā Ghent/ dpe welcke binnen.xi.of.xij.iaren binnen Vlaendren nyet gheweist en hadde/ maer hadde hem altijt ghehouden in Brabant/ ende hy quam seer rijckelick iane metten Topsoene aen sijnen hals. Ende me vrauwe die Princherse was ghecleet met gulden lakene/ ende sadt in eenen osbare seer rijckelic verchiert/ ende al hare ioncfrauwen quamen achter al vp muplen met costelijcke sadelen ende ghetupghe/ ende alle groote breede hoeden vp thooft/ eñ waren alle seer rijckelic ende wtnemende costelick ghecleet nae die Spaensche maniere. Ende voor hem lieden reden soe mijn

heere van Genere/ mijn heere van Raueſteyn/ ende meer ander heerē vander ordene. Eñ voor die voorſeyde heeren reden xij. paeygiē/ al gheheelijc gecleet met root lakene met goudē ſtringhē gheborduert eñ met gheſchakierde hoeden/ eñ quāmer inne tſauents ontrent den. ix. hueren. Eñ die vander wet met notabele vander ſtede reden yeghens den prinche/ ende daer waren ghetoocht vele ſchoone ſpelen vander poorte totten houe toe/ ende vele notabele vanden ſchutteryen reden oock yeghens hem/ ende die hupſen waren al chierlic behanghen / ende met menichte van ſchonē lichte vā toortſen was hi beweicht tot binnen ſijnē houe toe. Eñ aldus was hi daer ſeer eerlicken ontfanghē/ maer die ballinghen van Ghendt en quamen nyet inne voor tſanderdaechs. Eñ die voorſeyde hertoghe Phelips cōfirmeirde die vā Ghent den eedt die hupt ſijnder name te voorē ghedaen was. Ende dye voorſeyde ſtede verghifte hem ſeer eerlicke/ ende dit ſtaet dus int corte ꝛc.

Item vp den. xviij.

ſten dach in Maerte. Anno. xcvi. ſo quam Hertoghe Phelips te Brugghe/ met ſijnder coninghinne inder manieren alſoo hi te Ghendt in quam/ ende dye poorte daer hy in quā was ſeere verchiert. Ende hem waren ghetoocht vele ſchoone ſpelen van ſtommen perſonagien vander poorte tot ten houe/ byden neghen leden vāder ſtede vā Brugghe vp diueerſche manierē ghemaeckt / waer of tverſtant van alle voorſ. ſpelen te lanc ware om ſcriuen. Eñ die natien vanden cooplieden haddē diueerſche hupſen tuſſchē der muelenbrugghe eñ dē houe/ die ſeer ryckelic verchiert warē met behanghe eñ met lichte vā toortſen/ ende ſonderlinge die Venechianē al behanghē met gulden lakenē/ ende die Spaengiaerden met lakene root eñ blaeu/ eñ alle danderer rijckelijckē verchiert met diueerſchē wapenen vā ſchilderyen. Eñ dye Spaengiaerden lieten hupt loopen twee pijpen wijns/ die elc drincken mochte diet ghelief de/ eñ meer ander natien deden vā ghelijc ken/ ende eeneghe warender die ſtropden crupt ende tregye.

Item die poorterye eñ alle dye amboch ten ſtonden lancx der ſtraten alle in ordon nancien lancx den baelgien diere toeghemaeckt waren alle met toortſen/ ende elck ambacht ende neeringhe met hueren wapenen aen die voorſeyde toortſen/ ende alle die hupſen vāder poorte tottē houe waren chierlick behanghen met lakene ende met diueerſche tapijtſerye ende met lichte Ende die Baliu/ die Schout/ die wet/ ende alle die notabele vāder ſtede reden yegens den prinche/ ende preſenteerden hem bup ten der poorten dye ſlotelen vander ſtede/ eñ ſommeghe vanden die boghen reden oock yeghens hem met ſeer ſchoonē ſtate Ende vp dye marckt was een groot vier ghemaect dat barnde tot bydē daghe. Eñ beede dye hallen waren behanghen met lakene/ root/ wit ende blaeu / ende met diueerſchen lichte van toortſen vp die voorſ. hallen. Eñ tbeelfroot was verchiert met rooden lakene bouen ende oock met toortſen/ ende alle die clocken vander ſtede van Brugghe beyaerden van dat die Prinche Hertoghe Phelips ter poorten quam tot dat hi was binnē ſijnē houe. In deſer manieren waren die Prinche ende dye Princerſſe ſeer minlic ontfanghen in huere ſtede van Brugghe. Ende hem lieden warē ſeer ſchoone ghiften gheſchoncken vā die vā Brugghe tot haerder blijder incomſte.

Ende die ballinghen quamen met hem inne / maer ſy quamen wat voren metter roode Roede diese beweichde. Eñ die prinche hertoghe Phelips hielt ſijn natael vā paeſſchen te Brugghe. Anno domini. M. CCCC. ende. xcvij.

Hoe die edele Prin

che Hertoghe Phelips / erfachtich Graue van Vlaendren/ beſwoer dye ſtede van Brugghe.

Item den.xxviij.ſten dach van Maerte naer paeſſchẽ. Anno xxvij. doe beſwoer Hertoghe Phs̄/graue vã Vlaendren die ſtede vã Brugge/eerſt hoorẽde meſſe tſinte Donaes/ daer beſwoer hy dye heleghe kercke naer coſtume. Ende naer die meſſe quã hi bouẽ vp tſchepen huys/ daer hi bouẽ in die veynſter ghinc ligghen/daer een ſchoon goudẽ lakẽ gheſpannẽ was/ ende beſwoer al daer die ſtede vã Brugghe vp theleghe cruyce huer lieđ rechtẽ eñ preuileigien eñ goede coſtumen te houdene eñ te onderhoudene gelijc als die ſijne voorders ghegeuẽ eñ onderhoudẽ haddẽ/dẽ welckẽ eedt hẽ ſtaefde meeſter Jan rogiers Penſionaris vãder ſtede vã Brugge. Eñ benedẽ indẽ burch ſtōt een parc ghemaect daer hooftmannẽ eñ Dekenẽ in warẽ/ huyter name vandẽ ghemeenẽ volcke vander ſtede/ eñ meeſter Jan Rogiers die ſtaefde dẽ volcke dat benedẽ was dẽ eedt / eñ ſwoerẽ hẽ ghetrauwe eñ onderdanege ſubdijtẽ te ſijne/eñ ſijn palẽ vandẽ landẽ te helpen beſchermene naer haerlieđ macht. Eñ vp dẽ ſeluẽ dach ſo beſwoer hi voor tlant vanden Vrijẽ. Eñ corts daer naer vertrac hy naer Ipre/eñ die Princeſſe bleef te Brugge/eñ mẽ maecte grote ghereeſchepe te Brugge ōme een ſteicſpel te houden. Eñ corts daer naer ſo quã die princhе te Brugge/eñ had de beſworẽ Ipre/Rijſſele eñ Oudenaerde/ daer hi al ōme blijdelic ontfanghen was.

¶ Itẽ voort es te weten / vrau Margriete in Spaengiẽ ſijnde/eñ ghetraut hebbẽde dẽ. Cō. vã Spaengiẽ ſo wiert ſi beurucht/ eñ hadde eenẽ iongẽ ſone bi harẽ mã/ dye welcke ionc ſtarf. Ende corts daer naer ſo ouerleet die voorſ princhе vã Spaengiẽ/ des coninc ſone/eñ vrau Margrite wedewe weſende/corts daer naer ſoe keerde ſy weder huyt Spaengien herwaerts ouer naer haers broeders landẽ/eñ arriueerde in Zeelant / eñ vã daer trac ſi te Brueſſele in Brabant/bi haren broedere dẽ hertoge Phelips graue van Vlaendren.

Hoe die Hertoghe vã Sauoyen / een Ambaſſade ſeynde aen dẽ hertoge Phs̄/ om te hebbene die voorſ weduwe vrau Margriete te huwelicke.

Item corts naer desen tijt soe quāmer een eerlick ambassade bydē hertoghe Phelips/ huyter name vandē seer edelen eñ machteghen hertoghe van Sauoyen/ die welcke begeerde dye voorś weduwe vrau Margriete te huwelijcke/ welcke huwelic gheconsenteirt was ende ghesloté bydē Princhen ende edelen vanden lande/ ende was dye voorś Margriete bi rade eñ aduijse vā vele groote heren ende princhen/ die ten sluytene vanden seluen huwelicke warē/ corts daer naer met schoonen state ende costelicheyt ghesondē naer dat Hertoochdom vā Sauoyen/ eñ was gheconuoyeert vandē Hertoghe Phelips haren lieuen broedere/ ende met meneghen seer edelen man.

¶ Item int iaer ons heerē duyst vier hondert eñ .xcviij. so ghebuerde te Ghendt vp den Paesschen dach ter vesper tijt/ datmē den Fierter vanden heleghen vrient gods sinte Anthonis vā Belle/ ghedreghen had de Tsinte Baefs in shelichs Kerst kercke. Ende daer sijnde so ghinck twolc met grooter druyst ouer die brugghe/ soe men gaet naer Sinte Baefs ende die brugghe was versuymt te sluytene/ midts dat een brugghe es diemen vp ende neder laet/ om die schepen met seylen duer te lijtene/ ende die voorseyde brugghe dye ghinc deen eynde vp ende tander eynde nedere/ mesgaders tghewichte vanden seer groten volcke/ so datter bi dien ghewichte ende swaerhey[t] viel in die schelde vele volcx ende oock ver[...]dranck. Ende onder al so wasser een vrauwe die welcke swaer ghinc met kinde/ die welcke gheuischt wort/ ende ghelach daer naer/ corts sonder mesquame oft dangie[r] dwelck een seer schoon ende groot mirakel was/ Gode hebbe lof ꝛc̄.

Dit es dat grote eñ

seer wtnemende costelicke Schietspel vāden edelen Cruysboghe der ouder guldē/ vanden heleghē martelare sint Joris/ ghehouden binnen der stede vā Ghendt/ daer vele schoone eñ rijckelijcke prijsen te winnene waren. Waer af die quarte ende kennesse van desen voorś schietspele/ te kennē ghegheuen was elcke plaetse bysondere byder stadt bode ꝛc̄.

¶ Dat .lxx. Capittel.

DIt es dye Quarte vanden Schietspele / dat was binnen Ghendt in Vlaendren vandẽ Cruysboghe / vandẽ ouden guldẽ vā mijn heer sint Joris / die welcke quarte huyt ghesonden ende te kennene ghegheuẽ was elcke stede eñ plaetse besondere / dẽ.xvi.stẽ dach van Lauwe.xcvij. het welcke seer costelick eñ rijckelick eñ schoon was / also ghi hier naer wel hooren eñ verstaen sult.

¶ Allen den ghenẽ die dese presente letterẽ sullẽ sien oft hoorẽ lesen / oft kennesse daer of hebben / sonderlinghe alle Keyserẽ / Coninghen / heeren / coninckstauel / Prouoosten / Dekenẽ / gheswoorene / prouisuers / eñ ander eerbaer mannẽ eñ ghesellen vāder groter eñ ouder gulde vandẽ edelẽ constẽ ghẽ eñ eerbarẽ spele vādẽ voetboghe / wesende binnẽ alle vrijẽ ghepreuilegierde stedẽ daermẽ vseert eñ gheplogẽ heeft / te hātierẽ vādẽ seluẽ voetboge / Baliu / scepenẽ /

eñ Raet/Coninck/Deken/eñ prouisuers/ ende die ghemeene guldebroeders vandẽ grooten gulden vanden edelen gloriosen Ruddere ende heleghen sandt mijn heere sint Joris binnen der stede van Ghendt/ Saluyt met alder ionsten/vrientschape eñ minne.

¶ Hoe die edele eñ eerbare lieue heerẽ me debroeders eñ weerde vriendẽ/ wt diẽ dat die menschelijcke natuere bewijst dat alle goede creatueren ghehoudẽ eñ schuldich sijn in allen reynen/eerbaren/ duechdelijc ke/solacelijcke spele/ twerblijdẽ sonderlinghe daer ghenouchte/ eendrachticheyt eñ broederlijcke cõmunicatie huyt spruyten mach/ eñ onderhoudẽ ghebroederen moghen werden/eñ ooc dat onder alle heren eñ goede mãnẽ hoghe/middele/ eñ neder/ vã wat state oft condicien dat si sijn/ bouẽ allẽ anderẽ spelen/tspel vandẽ edelen voet boghe midts der reynicheyt eñ consteghe aert daer toe dienende/ vã ouden tijden in eeren meest eñ consolatie oft weerdichedẽ ghehantiert eñ verheuen heeft gheweest eñ noch es/ ende dat byder seluer eerbare hantieringe alle vruecht ende ghenouchte inden mensche vermeerst ende verweckt werdẽ/ende alle onghenouchten verstekẽ eñ verdreuen.

¶ So eest dat wy aẽ sien tghene dat voorñ es/eñ midts dien ghenegheẽ sijnde blijscap eñ alle reyn ghenouchte met v liedẽ naer onsen vermoghẽ te hebbene eñ ghebruycken/daer conste eere ende vrientschap wt spruyten moghẽ/ v eñ elck Saluyt besondere betondeghẽ/ eñ doẽ te wetene dat wi byder gracien eñ weerdichede van Gode vã hemelrijcke/sijnder ghebenedider moedere/ende den voorñ edelen gloriosen Ruddere eñ heleghen sant sint Joris/ ende alle gods heleghẽ. Eñ bi consente orloue ende Ottroye van onsen edelen gheduchtighẽ heere eñ ersachteghẽ prinche/ dẽ Eertsher toghe Phelips vã Oostenrijcke/ hertoge vã Bourgoengien/vã Lotrijck/van Brabant/vã Stier/vã Camele/ vã Carinten/ van Lymborch/vã Luccenborch/ende van Gheldre. Graue vã Hasborch/vã Vlaendren/vã Tyrol/vã Artoys/vã Borgoẽ/vã Italien/vã Henegauwe/ Lantgraue van Elzaten/Marcgraue van Borgauwe/eñ vã sgheliijcx rijcke van Hollant/ van Zeelant/van Ferretten/vã Kyburch/van Namen/eñ van Zuytphen graue/ here van Vrieslant/vp dye marcht van Slauonie/ van Poortenaus/van Salinis/ende van Mechelen. Hebben eendrachtelick gheordõneert een ghenouchlicke feeste eñ schietspel te houdẽ binnẽ deser voorñ stede van Ghent/ter matẽ eñ lengtẽn/te wetene vã xliij. roedẽ lanck/lettel min oft meer/sulck als hi die brengher van desen onsen medebroedere v lieden tooghen sal/daer vã wy ghelijcke lengde ende exempel onder ons houden.

¶ Eñ om dat elc ter voorñ feesten vrelijck ende versekerlick sal moghen cõmen/ soe heeft onse voorseyde gheduchteghe heere ende prinche verleent ende ghegheuen bi sijnen openẽ letteren/goet sekere ende vry gheleede allen persoñẽ die ten seluẽ schietspele sal ghelieuẽ te cõmen/midts gaders huerlieder familie ende goedinghen/õme daer te wesene ende te blijuene den tijt van dien gheduerende/ eñ weder thuys te keerene sonder datmen dien sal moghẽ vanghen ofte arresteren om eenegherhande schulden/ het sy Renten oft ander saecken in eenegher manierẽ. Wel verstaende dat hier niet in begrepen en sijn dye schulden vã onsen gheduchten heere eñ prinche/ eñ ooc die persoonen ghebannẽ rebelle ende fugitiue vã sijnen voorñ lande/alsoo v lieden dat claerlic blijcken mach bi eenẽ Vidimus onder deser stede seghele/ die v dese onse bode eñ guldebroedere brengt.

¶ Welcke feeste vanden voorñ ghenouchlicke schietspele/ sal beghinnen eñ ingaen tsondaechs den.xx. stẽ dach vã Meye.iiij.c xcviij. eerst cõmende/ daer elc gheselschap cõmende vã buyten lande vã Vlaendren/ ghehoudẽ werden te sijne ten daghe voornoemt binnẽ sonnen schijne/eñ hẽ liedẽ te vertooghene eñ te presenterene voor den coninck ende sijn gheselschap/ter plaetsen daer si haerlieder Tafel ende staet houden sullen.

¶ Eñ die ghene van schutters die schieten sullen/ eñ elc sonderlinghe al daer te seluẽ daghe te doen teekenen ende in scriuen bi

namen ende toenamen vanden ghenē die last hebben sullen ōme te loten/ alsoo hier naer verclaerst sal staen. Ende het tsander daechs daer naer werden ghehouden alle dye gheselschapen van buyten den lande vā Vlaendren/te cōmen oock binnē sonne schijne hē lieden te vertooghen eñ te doen scriuen als voren.

¶ Int sghelijcx die te watere sullen cōmen tsy vā binnen den lande vā Vlaendren oft daer buyten / werden ghehouden sdijsendaechs daer nae binnē sonne schijne te cōmene binnen der seluer stede met huerlieder schepē eñ gheselschapen in die roowileye/ tusschē sinte Michiels brugge eñ die vee brugghe / lijende voor dye taneelhauders al daer. Eñ dat ghedaen/ vtgaende ten lande eñ hē lieden vertooghē voor het principael taneel/ eñ dan hem liedē te doē teekenen eñ scrijuen/als voren.

¶ Wel verstaende dat gheen geselscap int incōmen te lande eñ te watere/ ander gulden vā boghen onderstant doen en sullen in persoone noch in habijte/ vp versteken tsijne van prijse.

¶ Eñ tsondaechs daer naer/den.xxiij.sten dach vander seluer maent ten seuē huerē voor noene / weder te commene ter seluer plaetsen/ ōme alle voorgaende gheschillē gheschiet sichtent den lesten ghehouden schietspelen onghedissideert te dissiderene ter minnē eñ berechtē voor tlot/ende naer tlot en salmē gheen voorledē gheschillen moghen in bringhē noch berecht daer of doen. Maer ghemeenlic eenege gheschillen naer tlot binnē onsen voorß schietspele oft feeste/die sullen werdē ghedissideert/ ghetermineert eñ berecht bi ōs eñ bi sulcken anderē coninghē eñ notabele mannē als ons ghelieuen sal daer toe te nemen/ sonder dat te betrecken in eeneghe ander plaetsen bi eeneghē iugen. Ende naer die desysie vandē seluē gheschillen salmē vergaderen ōme te lotene eñ te doene alsomē ouer een draghen sal/ ten dien eynde daer men tsanderdaechs naer dat gheloot sal sijn / salmē moghē beghinnē te schietene/ ter sulcker hueren alsmen stellen sal.

¶ Te wetene ouer elck stede oft plaetse.xij. schutters/ eñ nyet meer.x.schutters ende nyet min/ elc.xij.schueten schietende/ daer af huyt elcken loten ghehouden werdē te blijuene tot dat si gheschotē sullen hebbē/ vier personen oft meer vandē voornoemde schutters eñ niet min.

¶ Eñ int sghelijcx ander gheselschapē die vp eeneghe prijsen vā schietene in cōmen oft andersins staen/ sullen werdē ghehouden met.iiij.persoonē oft meer / te blijuen ligghende tschietspel gheduerende/ eñ dat vp dye verbuerte dat si winnē mochtē oft ghewonnē hadden. Maer gheuielt so dat God verhoede dat in eenich gheselschap eenich vādē schutters storue oft siec worde dat hi niet en mochte schietē/ so sullen dan der moghē schietē/ eñ sullen telckē loot also vele persoonē vā binnē schieten om den wijn. Eñ so wie eerst ghecrijghen sal dye schueten/ eest vā binnē oft van buyten/ vp elc eynde winnende met eender vijle/ sullē winnē den wijn / te wetene vp elckē man twee gr. Vlaemscher munte. Eñ dye van buytē sullen nemē also vele maten als hē lieden ghelieuē sal / binnē harē voorß.xij. schueten / eñ ten eynde elc hem houdende aē sijn corste mate/ behoudē dien dat onse meeninghe eñ ordōnantie es waer/ alsoo onse gheduchte heere eñ prinche bi sijn ter gracie gheliefde te schieten / dat sy onghehouden sullen werdē vā incōmen eñ van lotene / maer sullen moghē schietē te wat tijde eñ daghe alst hē lieden ghelieuen sal binnen der feesten gheduerende.

¶ Eñ waert oot so dat ons bode versuymde eñ achterliet bi nootsake oft andersins/ eeneghe goede ghevryde ende ghepreuilegierde steden oft plaetsen met desen onsen letterē te cōmen / eñ eenich gheswoorē gheselschap vāden ouden gulden vander seluer verghetē stede oft plaetse tonser feestē quamen binnen den tijde ende condicien voren verclaerst/ dat die sullē moghē inne cōmen/loten/schieten naer iuweelen/ ghelijc oft ons bode daer gheweest hadde sonder fraude.

¶ Eñ om dat wi begeerē dese dinghē voornoemt/ende om met den condicien in dese letteren begrepē wel ghehouden eñ ghehantiert te sijne sonder eeneghe ghebrekē bi eeneghen engiene/niet peghenstaende

eeneghe ordōnancie ter contrarien in ander plaetsen gheordōneert alle die iuweelen eñ prijsen hier naer bescreuen.

¶ Eerst te wetene / so waer schutters van eender stede / vā eenē eede eñ cleede schoonst ende eerlicxt incōmen sal binnen den voornoemde lande vā Vlaendren te lande / dye salmē gheuē twee rijckelicke silueren cannen / weghende vijf marck.

¶ Eñ so wie daer naer schoonst eñ eerlicxt in cōmen sullen van buyten den lande vā Vlaendren te lande / die salmen gheuen in sghelijcx twee silueren cannen weghende vijf marck.

¶ So wie daer naer schoonst ende eerlicxt in cōmen sal vā buyten dē voorš lande vā Vlaendren / als bouen die salmen gheuen twee rijckelicke cannē vā siluere / weghende drie marck.

¶ Item so wie schoonst eñ eerlicxt incōmē sal vā binnen den lande van Vlaendren te watere / die salmen gheuē twee rijckelicke siluerencannen / weghende drie marck.

¶ Eñ soe wie dat daer naer schoonst ende eerlicxt incōmen sullen van binnē den lande vā Vlaendren te watere / die salmē gheuen twee rijckelicke siluerencannen / weghende twee marck.

¶ Item so wie schoonst eñ eerlicxt in cōmē sullen te watere / vā buytē lande vā Vlaendren voornoemt / die salmen gheuen twee rijckelicke siluerē cannen / weghende drye marck.

¶ Ende so wie schoonst ende eerlicxt in cōmen sullen te watere van buyten dē voornoemden lande vā Vlaendren / die salmen gheuen twee rijckelicke siluerencannen / weghende twee marck.

¶ Item so wat gheselschap vanden schutters / die cōmen sullen ōme schietē vanden verrensten lande / die salmen gheuen twee rijckelicke siluerē cannen / weghende drye marck.

¶ Itē soe wat schutters cōmen eñ schieten vā verrensten watere / die salmen gheuen twee rijckelicke siluerencannen / weghende twee marck. Dese voornoemde iuweelen vā schoonste eñ verrenste incōmen sal men presenteren naer tlot eñ eermē schieten sal.

¶ Item voort es te wetene dat tonser voornoemder feestē sullen sijn te winnene acht iuweelen met schietene / in manierē ende in die condicie hier naer verclaerst.

¶ Item indē eerstē so wie vā buytē / binnē sinē.xij.schuetē viere die cortste matē schieten sal naest den stake in een vergaderinghe / dyen salmen gheuen sesse rijckelijcke siluerencannen / weghende.xxxij.marck. als voor thoochste iuweel.

¶ Item den ghenen dye hebbē sal binnen sijnē.xij.schuetē als voren ghesept es / vier die cortste matē daer naer / dien salmē gheuen vijf rijckelicke siluerē cannē / weghende.xxiiij.marck / als voor tander iuweel.

¶ Item die ghene die hebbē sal binnen sijnen.xij.schuetē als voren ghesept es / vier die cortste maten daer naer / die salmē gheuē vier rijckelicke siluerē cannē / weghende.xvi.marck / als voor terde iuweel.

¶ Item so wie vā buyten die voorš eerste cortste vier matē in persone / inder manieren bouē verclaerst / gheschotē sal hebbē / daer mede dat hy tvoorš hoochste iuweel winnen sal / dye salmen gheuen voor sijnē persoon te hebbene eñ te behouwene eenē rijckelicken siluerē verdecten croes / weghende een marck siluers / als voor twierde iuweel.

¶ Item die ghene die hebben sal binnē sijnen.xij.schuetē als vooren ghesept es / drie die cortste maten / dien salmen gheuē drye rijckelicke siluerencannen / weghende.x. marck voor tvijfste iuweel.

¶ Item die ghene die hebben sal binnē sijnen.xij.schueten als voorš es / drie die cortste maten daer naer / die salmē gheuē twee rijckelicke siluerencannen / weghende ses marck / als voor tseste iuweel.

¶ Item die ghene die hebben sal binnē sijnen.xij.schuetē als voren ghesept es / twee die cortste maten daer naer / dyen salmen gheuē twee rijckelijcke cannen / weghende.iiij.marck / voor tseuenste iuweel.

¶ Item so wie van buyten die meest schieten sal vyp binnen den witte eñ naest den staecke / ne gheen vandē voorš.vij.iuweelen winnende / dyen salmē gheuen een rijckelicke siluerē canne / wegende vier marck voor tachste iuweel.

¶ Eñ es ons meeninghe eñ ordonnancie dat buyt elcken stedē plaetsen/ oft gulden maer een gheselschap tonser voorß feestē cōmen sal/ ōme naer dye voornoemde iuweelen te schietene. Eñ ooc dat elck gheselschap met schietene niet meer dan een iuweel oft prijs vanden voornoemden seuene iuweelen die met cortste mate vā schietene te winnen sijn en sal moghē winnen/ eñ dat bi een man/ hebbende also vele maten als voren verclaerst staet eñ hē houdē aen sijn cortste mate/ eñ dandere latē varē sonder arghelist.

¶ Eñ so wie vandē schutters die ōme dye voornoemde iuweelen schieten sullen tsy vā buytē oft vā binnē also menichweruē als si verschieten sullen binnē den ringhe dye int witte vandē doele ghestelt sal sijn/ dien salmen gheuē een gulden rinck.

¶ Itē so wat schutters vā binnē die meest ringhen winnen sal/ dien salmen gheuen een siluerē roosen hoet/ wegende.ij.onsen

¶ Item so waer gheselschap ontfanghen wert om schieten dē schoonstē heerlicsten ende rijckelicsten staet houden sal met vierene/ eñ andersins daer toe dienende/ dye selue onse feeste gheduerende/ dye salmen gheuen twee rijckelicke siluerē cannē/ weghende.vi.marck. Die daer nae schoonst staet houdē sal so voorß es/ dien salmē gheuen twee silueren cannen/ weghende vier marck.

¶ Item soe wie het achterste lot ghebuert vā schietene/ die sal hebbē twee rijckelicke staken/ weghende ses onsen/ eñ het laken daer die doelen mede vercleet sijn.

¶ Item so wat gheselschap van Rethorijcken cōmen met dē seluē schutters vā buyten ter seluer onser feestē/ die schoonst ende ghenouchlicxt es batementede/ spelen sullen in duytschen talen ronden ryme/ sonder eeneghe vylonie oft dorperheyt tselue batement inhebbende/ dwelcke sy spelen sullē voor onsen coninc oft sijn gheselscap daer sy tsauents haerlieder staet houden sullen die voorß feeste gheduerende/ dyen salmen gheuē twee rijckelicke cannē/ weghende ses marck.

¶ Item so wat gheselscap ter seluer onser feesten cōmen vā Rethorijcken/ daer naer oock in duytscher talen spelen sullen dye schoonste ende ghenouchlijcste batterm enten als voren/ dye voornoemde feeste gheduerende/ dien salmen gheuē een rijckelicke silueren canne weghende.vi.marck.

¶ Item so wat gheselschap van Rethorijcke als voorß es/ tonser feesten cōmende es daer naer sghelijcx in walscher talen spelē sullen/ die schoonst ende ghenouchlicxt es batementēde als binnē die voorseyde onse feeste gheduerende/ dye salmen gheuē een rijckelijcke silueren canne weghende drye marck.

Eñ es onse meyninghe ende oock ons lieder ordonnancie dat

elck gheselschap maer een Battement en sal ghehouden sijn van spelene daermen dē prijs mede winnē mach vp elckē auōt/ ons ooc dan ouergheuende eer mē spelen sal die copie/ om daer vp terminacie te maken alsoot behoeuen ende noot wesen sal/ ende oock dat elc gheselschap metten voorseyde es battamentende/ maer een vandē voorseyden prijsen winnen en sal moghē/ ende als vander ordonnancie hoe dese batementers van elcker stede gheordōneert sullen werden van spelene/ het sy drye oft viere spelen/ elcx auont oft anders/ dat resigneren wy lieden tonswaert/ omme dat te ordonneren ter minster questien vandē Esbattemēters die tonser voorseyder ghenouchlijcker feesten vandē edelen cruysboghe cōmen sullen.

¶ Wel verstaende datmen loten sal ende dye lotinghe ordonneren sal vp dye voornoene vanden eersten daghe datmen sal beghinnen te schietene om tsauonts te beghinnene te spelene/ ende also te continuerene elck sijnen tour tot den eynde van onser voorseyder feeste/ vp die verbuerte vā haerlieder prijs/ in sulcker ordonnantien als si dan ghestelt ende gheordonneert sullen werden.

¶ Welcke voorseyde prijsen bi ons eñ andere wijse eerbare mannen dye daer aen gheuroeden moghen/ van hē lieden ghejugeert ende ghewijst sullen moghē werden vp elcke stede naer haerder verdiente/

so wi alder naest sullen connẽ eñ moghen
dat bi ons daer vã ghetermineert sal mo-
ghẽ werdẽ sal moetẽ hebbẽ sijn vol affect/
sonder daer vp te nemene eeneghe contra
dictie van appeele oft reformacie in eene-
gher manieren.

¶ Itẽ voort so wat ghesels cap dye eerlicste
eñ chierlicste sijnẽ prijs halẽ sal die hy met
schieten ghewonnen hebben sal/ende tsa-
uonts voor haer vertrec eerbaerlijcxt sijn
taneel houden sal/ die salmen gheuen een
rijckelicke siluerẽ canne/ weghende twee
marck.

¶ Item die daer naer int sghelijcx den sel
uen sijn prijs die hi met schieten ghewon
nen sal hebbẽ so voorš staet/ eñ ooc het sa-
uonts voor haer vertrec eerbaerlicxt sijn
Taneel houden sal / dyen salmen gheuen
eenẽ rijckelijckẽ croes /wegende een marc
siluers.

¶ Item so wie best dẽ sot maken sal/cõmẽ
de met eeneghen gheselschapen vã schut-
ters/van ghenouchten sonder schimp oft
vplonie/ dyen salmẽ gheuẽ een iuweel vã
vier onsen siluers.

¶ Die daer naer den sot best makẽ als bo
uen/sal hebben een iuweel weghende drie
onsen siluers.

¶ Item dye daer naer best den sot maken
sal als bouen/ dye sal hebben een silueren
iuweel weghende twee onsen.

¶ Wel verstaende in diẽ so ghebuerde dat
twee gheselschapen oft meer / stonden vp
een prijs in sulcker wijs datmen niet iuge
rẽ en conste/ soe taduijs tontstane met een
prijs sonder meer. Ende alle die voorš iu-
weelen sijn in vlaemscher marcken.vi.on
sen voor elck marck oft beter/eñ sullen sijn
verwapent met sint Joris eñ der stede wa
pene vã Ghent/ eñ in gheen vanden voor
noemden iuweelen en sijn gout noch faut
soen gherekent.

¶ Eñ es te wetene datmẽ die voornoemde
iuweelen die te winnen sijn met schietene
met tschoonst staet te houdene/schoõst vie
rene eñ met esbatementene/gheuen sal bi
aduijse ende rade vanden seuen steden oft
den meesten deel vã dien die alle dye feeste
ghesien sullen hebben elcke diese ghewon
nen sullen hebbẽ naer tinhouden deser on
sen brieuen.

¶ Item so es meeninge ende wille dat nye
mant en sal schieten met eeneghen boghe
daer dẽ loop vãder tallure achter oft voorẽ
ghesplet sal wesen / oft met eenegher sub-
tijlheyt besteken oft ghemaect sal sijn. Eñ
met sulckẽ boghe eñ vijlen als elc begin
te schietene om prijs/so sal hy vol schieten
of hi en worde vp die stede ontreect vã bo-
ghe oft vã vijle/maer vp dat sijn stoot liete
ende die vijle verloren eñ ghebroken wor
de/so soude hi moetẽ doen sijnẽ eedt vp dat
mens begheerde/ dat sijns ondancx ware
eñ gheẽ arghelist daer inne en sochte. Eñ
dan sal hi hẽ moghẽ gaen stellen in proef-
staecken eñ nemẽ een ander vijle / eñ proe-
uens in voornoẽde proefstaken een schoot
sonder meer/ eñ dan cõmen sijn schotẽ vol
schieten.

¶ Eñ in dien eenich schutter ontreect wor
de vã boghe/doende als voren/sal moghẽ
stellen.ij.staecken eñ schieten ouer eñ we-
der / dats te verstane twee schoten sonder
meer/eñ dan cõmẽ sijn schuete vol schietẽ.

¶ Behouden dat elck schutter ghehouden
wert te stane met beede den voetẽ vp bin-
nen den latten die voor elcken doel gheste-
ghen sal sijn.

¶ Item dat elc sijnen boghe doen spannẽ
sal moghen diet belieuen sal.

¶ Eñ gheuielt so dat eeneghe vijle binnẽ
den doele gheschoten ware/ weder mense
saghe oft niet/ die mate salmen nemẽ aen
den naesten cant daer dye vijle inghinc/ te
wetene vanden gate sonder eenich wit af
te schindene.

¶ Item gheuielt so dat daer yemãt schote
yeghẽ dye meet stakẽ/ in sulcker manierẽ
dat die vijle weder hupt viele eñ spronghe
hupt den doele/ dye schuere sal gherekent
sijn mate sonder mate. Ende es ons ordon
nancie datmen in dit voornoemde Schiet
spel niet schieten en sal met eeneghen sta-
len boghen õme die voorš prijsen.

¶ Item so salmen byder gracien gods een
gulde sdaechs schieten/ wtghedaen Ascen
cioens dach/ Sinscendach/des sacramẽts
dach/sinte Jan baptisten dach/ ende onser
vrauwen dach den.ij.sten in Julio/ eñ alle
andere daghẽ salmẽ schietẽ/tsulcker huerẽ

als bi ons gheordõneert sal werden.

¶ Item waer dat yemãt donckerheyt ofte tweeuoudich verstant maecte in eeneghe pointen oft articulen vanden voorß schiet spele/alsoo wel dies in die principale lette ren mencie ghemaeckt ware oft niet ghe maect en ware/ eñ by dien gheschil oft de bat reste/ dat al datte eñ tghene datter wt spruytẽ mochte resigneren wi tonswaert õme daer af tordõneren eñ tappointieren met den ghenẽ diet ons ghelieuẽ sal daer toe te nemene eñ te roupene/ vp dat ons noot ware sonder eeneghe conditie.

¶ Eñ om dat wy gheneghen sijn alle eer bare vruecht/solaes/eñ broederlicke min ne te maken die meest spruyt huyt cõuer satien van goeden edelen ende notabelen persoonen. Bidden wy v lieden vriende lick met minnelijcker herten/eñ elckẽ son derlinghe/ dat v lieden ghelieuen wille te cõmene ten voorseyden tijde/ daghe/ende feeste/õme te verdienene byder conste van den edelẽ voetboghe ende Rethorijcke/die iuweelen ende prijsen hier voren verhaelt winnẽ in dãcke/ alsulcke gracie als v god verleenen sal/ende ouerpeynsen in v herte eenpaerlicke die grote minnelike vruecht blijschap/solaes/ende ghenouchte dye ter gheliefsten vã god te deser onser feeste ghe daen ende ghehantiert sal werden.

¶ Ter welcker feeste onse lieue heere God ende ghebenedijde moeder v allen verlee ne te cõmene tuwer vromẽ eere ende liefte ende ons met v in sghelijcx te wesene/bid dende oock vriendelijcke/ dat v ghelieuen wille desen onsen bode eñ medebroeder ex peditie te doene als hi bi v comt ten houe/ dat hi cortelick mach voldoen sijn sake al so wi hem ghelast hebben. Ende in teeke ne dat hi by v gheweest heeft uwẽ seghele hier aen te hanghene aen een vandẽ steer ten daer vp te scrijuene den name vã huer lieder eñ plaetse. Ende willen ende sullen onderhouden ende volcõmen alle die pun cten ende articulen byder gracien Gods hier voren verclaert in oirconschepen ende versekertheden/so hebben wi Baliu/sche penen ende raet vandẽ voorseyden steden Coninck/Deken ende prouisuers bouen ghenoemt/ dese presente letteren metten walsschen hier onder ghestreuen/ dwelc ke wi hebben doen translateren vã woor de te woorde wt den Vlaemsche/õme dye diueersche marssen/ eñ elc te bet te ghelie uene/ ghedaen seghelen met onsen seghe le huythanghende dẽ.xvi. stẽ dach in Lau we. Anno.M.CCCC.eñ.xcvij.

Die schoone incom-

ste der Schutterijen te Ghendt gheschiet Int iaer duysent vier hondert eñ.xcvij.dẽ twintichsten ende eenen twintichsten vã Meye/ by diueersche stedẽ/so ghi hier nae hoorẽ sult/gestelt in properder rethorijcke

¶ Dits Prohemium vander voorß intreye.

O moghende god lof uwe gracien
Dat wi nu hebben ghesien den dach
Der eerlicker incomste eñ visitacien
Daermen wel langhe of spreken mach
Die vruecht die blijscap hadde ouerslach
Die broederlicke minne bi gode geseyne
Diemen.xx.ende.xxi.in Meye sach
Van Brabant/vã Vlaendrẽ binnẽ ghent

Ick meene dat sint gods ghebaren
Van gheenen schietspele also rijckelick
Men sach sulc broederlic vergaren
Vã brabãt vlaẽdrẽ/als daer was blijckelic
Van Artoys eñ Henegauwe/ghelijckelic
Van doornicke/die so chierlic quamen
Te lande te watere elc/onbeswijckelic
Twas om sien een paradijs vol vramen

Vander stadthuys/tot aen theelstroot
Sachmen verdect/een schoone alleye
Met twee welcẽ.ij.schutters huysen bloot
Bedect met schaelgien/binnẽ der Ghent scher contreye
Twaelf siluerẽ stoopẽ/tot elckens greye
Eñ.xiiij.cannen al silueren fijn
Onder.xxi.vierendeelẽ/eñ vry vã gescreye
Een croes/ twee maetstaken/eenẽ roosen hoet alst sou sijn

Voor die rethorisijnẽ twee potten eñ een
Eenen sot een sottine/ een simme daer by
Noch twee vierendeel sijnder onuerscheen

Een pinte eñ een croes/dit tocht hē vrij

¶ Eerst die van Ipre.

Ipre in vlaendre sach mē eerst in comen
.xx. in Neye tsondaechs voor noene
Daer hertoghe Phs̄ lach conser vromen
Eñ ons princersse bi haren baroene
Passerende tanneel in reynen doene
Eerst eenē waghene wit bouē ghecleet
Met harē wapenē vol schutters coene
Dander waghē met bagaedgiē root verdect ghereet
.xij. peerdē een tamboerijn sot int beleet
Eē mā vā wapenē die dē stādaert drouch
Twee heraudē.iiij.trōpettē naer tbeleet
Doe dē.Cō.daer menich int herte ō louch
Eē paedgie met eē boge wel int geuouch
Vergult/daer naer.lij.peerden.
Root en wit ghecleet chierlic ghenouch
Sonnettē tānept met wrongē vā weerdē

¶ Rijssele.

Rijssele quā daer na met.ij.wagenē vorē
Verdect met peersch lakē / vol lelyē reyne
eñ met hertoge phs̄ wapene hoge geborē
Daer na.xij.peerdē eñ.ij.sottē niet cleyne
Op een peerts rugghe/ghemeyne
Hē volchde eē root verckē daer vp so sadt
Een sot ghemaect/eñ tverckē indē pleyne
Metten sot melc hyptē pollepel adt
Noch.xij.peerdē volchdē vp tstadt
Doe den standaert eñ dē coninc verheuen
Daer naer.xv peerdē vā moede niet mat
In peersce abijtē swarte hoē net bescreuē

¶ Damme.

Damme met.v.waghenen in quam
Eenē stādaert blaeu sijdē metter parruere
Den coninc met.viij.peerden mē vernam
In abijtē swart en peersch te dier huere

¶ Aelst.

Met.xij.waghenen quam aelst in eerlick
Op elcx peert stont een bannierken claer
Op den lesten waghen dies was vruecht vermeerlick
Saten der stadt pijpers/so elc sach daer
Een sot met een rinc indē nuese quā naer
Den standaert eñ.vi.peerdē daer mede
Twee sottē voor dē coninc was openbaer
Doe.xxiij.peerden volchden ter stede
Haer abyt al root metter parruerē snede
Ende swarte hoeden dit es waerhede

¶ Brugghe.

Brugghe naer haer rijckelicke maniere
Brachtē.v.waghens met haer rethorijke
Eñ ooc vol schutters met blijder chiere
.xij.peerden / daer naer den standaert der ghelijcke
Eñ vier stadtpijpers twas baerblijcke
Doen hondert peerden eñ noch meer
Twee hondē trockē eenē wagē te prijcke
Daer eenen sot in sadt niet alte teer
.xv.peerden volchdē hem int ghekeer
Ses trompetten eñ claroenen schone
Doē.xxiiij.paer peerdē/elc scheen eē heer
Vā lōbaerdyē eñ hupter spaēscher wone
Eñ ooc duytschē hupter keyserlicke crone
Daer naer quā eerlic vā brugghe die wet
Met.xxvi.peerden in reynen persoone
Noch.iiij.trompettē met sint Joris wapenen net
Doen hertoghe phelips eerlick vpgheset
Als.Cō.te brugghe van sint Joris ghilde
Want hi met sijn edele handē onuerlet
dē papegaey of scoot/dies elc dragē wilde
Blaeu en tānept/ghelu hoen duerulochtē milde
Met witte eñ roode bandekēs fijn sijden
Som capproenkēs twaer weert datmē onthielde
Ghehackelt na tduytsche/ twas ō vblijdē

Denremonde.

Denremonde quam properlic in tānept
swarte hoeden eenen pijl in die hant
Acht waghens haddense chierlic berept
Eenē standaert diemē daer naer ontwant
Den coninck sachmē daer rijdē playsant
Met.xiiij.peerden onder al
Naer haerlieder doen seer triumphant
Al waren si cleen menichte int ghetal

Cortrijcke.

Cortrijcke quā inne naer dees manierē
Een man te peerde.ij.wagens gheladen
Met schutters naer der boghē anthieren
Doe eenen standaert om drucx tontladen
Daer naer dē coninc om drucx versmadē
Tusschē twee peerdē eñ noch.iiij.daer by
Doe noch twee waghens dus mochtmē volraden
Dabijt root met swarte hoeden vrij

¶ Oostende.

Een waghen met.vi.trompettē dye van Oostende

Quamē in/eenē sot/eñ dē standaert doen
Des peerdē mē voor dē coninck bekende
Tanneyt habÿt haddē si na ons beuroen

¶ Ryeupoort.

Nyeupoort quā in eerst eenen standaert
Eenen tamboerÿn/daer naer een sot
Die coninc met.viij.peerdē scone gheaert
In peersch abÿt ende noch twee wagens
dits tslot.

¶ Hulst.

Hulst quā inne met eenē standaert goet
Met claroenen eñ ooc trompetten
Xij.paer mānē/dye.vi.met boghē te voet
Eenē sot/doe dē coninc/nyet om vernettē
Elc aenhebbende een tanneyt abÿt
Dus dadē dye vā hulst wilt hier op letten
Properlic voor tanneel huerē duerlÿdt

¶ Oudenaerde.

Oudenaerde quā inne met ūuolge groot
Eerst twee wagens/daer inne drie lieden
Een trompet/tabÿt wit/die hoeden root
Doen.C.eñ.xxx.wagens reyn ō bedieden
Ouerdect met wit lakē dus was tgesciedē
In elc.iij.schutters/daer naer eē tāboerÿn
Doen.ij. mannen wilt vruecht bespieden
Vier trompetten ende een trommelÿn
Doe die stadt bode volchde hem sÿn
Doen quamer te peerde.lviij.paer
Den stādaert/eñ doē.viij.peerdē twou sÿn
Doen vier schalmeyen volchden daer
Eñ veel scutters voor dē coninc tes claer
Met pÿlē in die hāt daer na noch gheredē
Den coninc volchdē.xxiij.peerden naer
Eñ eenen waghen met baegaedgien met
zolicheden.

¶ Wÿnnocxberghe.

Tweetāboerÿs brochtē vā winocxberge
Die schutters eñ eenen standaert bloot
Die pÿlen inden hals beurÿt vā erghe
Eñ.xij.peerden metten coninck minioot
Haer abÿt tanneyt swarte hoen daer in
conroot.

¶ Veurne.

Aenē wagē hebbē de vā veurne gebrocht
Eenen sot trompetten eñ claroenen met
Dabÿten peersch eñ swart ghewrocht
Swarte hoeden haddē si/dits mÿ vermet
Eij.peerden doen metten coninc drye
Elc hadde een ooreussen hier wel op let
len thooft als slapers twas een melodye

¶ Waestene.

Waestene quam ooc ten laetsten in
Eenē standaert eñ den coninc daer nae
Viij.oft.x.peerden lettel meer oft min
Dus was haer incōēste dattet elc verstae

¶ Hier mede so schiet dincōste vā vlaēdere
Als een versaminghe hupt liefde ient
Doe quā Brabant ic bens vermaendere
Metten buytē landen ooc binnen ghent

¶ Eerst Maestricht.

Maestricht quā voren hupt Brabant
Smaendaechs in Meye ten.xxi.stē dage
Met trompetten claroenen so hefde haer
hupt sant
Groen abÿten roode hoen/hoort wat ick
ghewaghe
Daer ō witte wronghē reyn vā behaghe
Viij.peerdē/daer naer den coninck quam
Vol silueren paelgen/hoort dye toelaghe
Was sÿn abÿt/eñ.ij.lackaeyen lofsam
Aen elcke sÿde/vol paelgien mē vernam
Drie paedgien vā siluere bouē en benedē
Deē voerde dē stādaert/daer vruecht in clā
Eñ syn geruge met siluerē doppē ter stedē
Ons prinche deidse tweewarf int reden
Met.lxxxij.peerden si het tanneel leden

¶ Doornicke.

Doornicke brochte eenē waghē ghelaten
Eenen standaert/ende trompetten doen
Haer abÿt was swart/eñ redē met staden
Witte hoen op thooft wilt dit beuroen
Daer naer den standaert reyn int fatsoen
Voort tsestich peerdē scho on int besorch
eñ voor haer wagē de wapē metter borch

¶ Mechelen.

Mechelen quam in als een lant alleene
Eenē wagē brochtēse met haer scalmeyen
Eñ noch.ix.waghens verdect al reene
Met peersch lakē dat elckē mocht greyen
Xxij.peerden volchden sonder beyden
Eē trōpet eñ noch.vij.peerdē doe quamē
Dē.cō.met.iiij.paedgiē int lustich ūmeyē
Noch.vi.peerdē sachmē achter hē ūsamē
Veghen persoonē/sachmē vol vramen
Op elcke waghē/dāder.vi.met herte blye
Haer abÿtē peersch roode hoē na tbetamē
Huerer was als hondert personē en drye

¶ Halle.

Halle hadde eenē waghene daer in sat

Een sot met een muelenken en speelde
Tabijt root eñ vijf waghens bouen dat
In elc vier schutters/eñ een maria beelde
Stont inden standaert/rijdende den pat
Daer naer so quã die coninc vã weerden
Verselscheipt noch met.iiij. schone peerdē

Berghen in Henegauwe.

Berghē i henegauwe wter wallscer tale
Hadden eenē waghē/ al root int abijt
vi.paer peerdē daer nae in reynē verhale
Den standaert/elc was int sien verblijt
Eñ die coninck met.iiij.peerden passeerde
op die tijt.

Lueuene.

Lueuene sachmē passeren het tanneel
Een sot vp tpeert sadt vandē waghen
Drie waghens in al was tghedeel
vij.schutters sachmē elckē waghē draghē
Den stãdaert voor dē.cõ.om elcx behaghē
Xx.peerden sachmen daer in thetart
Haerlieder abijten die waren alle swart

Aet in Henegauwe.

Aet ooc schutters hupt Henegauwe
Brochten een karre haer abijten tanneyt
Viij.peerdē/een standaert vã beschauwe
Daer nae dē coninc en heeft niet ghebeyt
Drie peerdē volchdē hē/dus eest vollept

Nyuel.

Nyuel in Brabant quam ooc ter feeste
Met drie waghens in elck ses persoonen
Eñ een sot auerecht boerdelick vã gheeste
Die coninc dye volchde als doe die meeste
Achter hē drye peerdē sonder yegē croonē
Hare abijtē tanneyt niet om verschoonē

Antwerpen.

Antwerpen treyn Julius ghestichte
Quã in/vp elcx mauwe den roosen hoet
Al root abijt/tanneyt int ghesichte
Was elcx hoet/ende ooc tgheulichte
Was een witte vaessche die edelick stoet
Twee trõpettē/eñ twee half sot half vroet
Daer na quamē hõdert wagens en vijue
In elc vier mannen/doe quãmer te voet
twee hõdert paer en half al rustich vã lijue
Met dan.ix.c wasser in vraeyen motijue
Daer nae vier siluerē trompettē ic scrijue
Daer dye burch in sijdē ghemaect aē hinc
Daer scheen eē olifant sijnde indē bedrijue
Acht peerdē vermeerderdē der feestē rinc
Daer naer dē stãdaert noept schoonrē dinc

Doen sachmer.xij.peerden cõmen
So schutterlick als oeyt herte beuinch
Noch vijftich peerdē groot tharer vromē
Die mauwen vol peerlen eñ ghesteenten
hupt ghenomen
Daer naer een musele soot was aē schijn
Doe quãmer noch.ij.c en dertich ghereden
Noch moestender.vi.siluerē trõpettē sijn
Daer noch menichte vã peerdē tusstē ledē
die statpijpers quamē ooc met vrolichedē
Daer naer die wet eñ dē rudderlickē staē
Mijn iõcker vã Colēburch vol edelrē sedē
Eñ dye.cõ.mettē halsbande naer den rae
Den sceptre vã goude/ hadde dedel gelae
Met dē papegaey in die hãt seer schoone
Hē en gebrac niet dã eē coninclike croon
Meer dan.vi.c peerden twelck ick belye
Hadden si in haerlieder compaengye
Itē des ander daechs sijn die vã Antwer
pen seer statelijc met groter triumphe te
kerckē ghegaē/eñ dedē daer een messe sin
ghē seer solēpenelic/met.xij.sangers al in
roode ghecleet. Daer sachmē seer rijckeli
ke ornamentē õme dē dienst gods mede t
doene/ampullē vã siluere/eñ silueren wij
water vat/siluerē quispele/een goudē kel
eñ eenē Enghele rijckelic vgult eñ groot
dabijtē/die casufele / eñ dyakē rocx ware
vã goudē lakene Daer offerdē die herē e
rudders seer eerlickē / daer naer hielden
open hof/die spijse/schotelen/pottē gaue
si alle õ gode dē aermē. Eñ alle die roode l
kens vã.C.eñ.v.wagens die deeldē si all
dē aermē om gods wille/ eñ ontrent elck
waghene warē ontrent.viij.ellē lakens.

Atrecht.

Atrecht quam inne met eenen waghe
Vier trompetten/eenē standaert mede
Dabyten tanneyt eñ om claer te vraghe
Witte hoen eñ swarte vaesschē ter stede
Elck hadde een bannierkē dats waerhe
Op den hoet.xxij.peerdē men sach
Den coninck volghen in reynder sede
Eñ twee wagēs vdect/waer of ouerslac
Was blaeu vol lelyen claer als den dach

Bruessele.

Bruessele quam seer lustich inne
Deerste wagē vol sottē gheē ouerdecken
In elc ses mannen betooghende minne
Root abijt swarte hoen eest vertrecken

Vijftich waghens reyn sonder vlecken
Eñ noch ander vol fleuten eñ ruyspijpen
Doen.xxxvi.waghens sonder ghecken
Eñ twee root verdect niet onbegrijpen
Eñ noch wagẽs verdect hier willet nijpen
Met foelgien vergult/abelic ghebeelt
In elckẽ waghen een toortse / om vruecht doen rijpen
Dier wasser.xxiij.twaer schade gheheelt
Met sint Joris wapene/ dies therte speelt
Een waghen noch vol volcx/al met seluer mauwen
Noch eenẽ waghene/viercãt wien vueelt
Waermẽ die rethorisijnẽ up mochte scauwẽ
S.michiel/eẽ maecht.s.Joris/vol trauwẽ
Sach mẽ elckẽ met toortsen daer lichten
Noch.C.eñ.xv.peerden sonder flauwen
Eñ elc mã hadde een toortse sonđ swichtẽ
Noch.xij.peerdẽ/daer op die schutterlicke ghestichten
vol siluers/haer mauwẽ/ vã bouẽ tot õdre
Doe.xij.verdeckẽ/niet vanden slichten
met ghebeelt ỽfoelget lakẽ/ twas wondre
In elc sadt een man te peerde/besondre
die peerdẽ haddẽ oock gebeelde couertuerẽ
Doe quamen die schalmeyen/dye dreuen druck tondere.
Eñ eẽ trõpet / noch.v.peerdẽ te dier huerẽ
Men sach daer den cancelier/int labueren
In een root pauwelioen/eñ bescreuen.
Met goudẽ letterẽ/wat reynder kueren
Daer achter volchde/hertoge Phs̃ ỽheuẽ
Als coninc vandẽ scutters / al vast beneuẽ

¶ Thertoghen Bossche.

Bossche met vier waghens/vol kisten
In quam die.ij.ouerdect int sien
Met peersch lakẽ/die nae prijs/oock ghistẽ
Daer.vij.wagens/na volchdẽ bouẽ dien
Eñ in elckẽ waghẽ/satẽ drye dicke die lien
Die waghens rontõme met peersch lakẽ behanghen
Sy saten op banckens/so men in Hollãt siet gheschien
haer wapẽ hinc/rõtõme/na rechte gangẽ
Een wagẽ quãmer noch/õ prijs tõtsangẽ
Daer vier leeuwẽ/ op elckẽ houc/ een satẽ
Eñ eẽ maecht/elc mochte naetsien ỽlangẽ
In wittẽ damaste schoone bouen maten
Een wilt mã met eender cudse willet vatẽ
Vandẽ Bossche die wapene voor hẽ hielt
eñ de maecht sat/tmocht elcker hertẽ batẽ
In een purperẽ pauwelioẽ weselic gestilt
Rõt bescreuẽ met guldẽ letterẽ wiet schilt
Die.ij.leeuwen saten elc ter sijden vã haer
Sint Joris stãdaert houdẽde/niet te wilt
In eẽ siluerẽ bosch scheẽt sijnde dats claer
Daer warẽ twee ceptren/ deen hadde een croone eerbaer
Dander sceptre een papegaey so ick lye
Die drougẽ.ij.herautẽ mettẽ stãdaert daer
Voor dẽ coninc wat lieuelicker raminge
Met dã.lij.peerdẽ warẽ in haer ỽsaminge

¶ Bijns in Henegauwe.

Bijns quã in met een waghẽ vol meyen
Daer naer een karre vol meyẽ ghesteken
Vol schutters naer schutterlic bereyen
Een standaert/noch.ij.peerdẽ daer bleken
Eñ den coninc met.iiij.peerdẽ onbesweкẽ

¶ Diest quam te watere.

Die vã diest quamẽ te watere met haren standaert/met.ix.siluerẽ wijnpottẽ/ eñ.ix. rijckelicke schalẽ met.ij.barnende toortsen haer schip behanghẽ met moreytẽ laken/ daer vp dye wapene vander stadt/ende.x. toortsen eñ.xviij.schutters als int noemẽ. Eñ int schip stont eenẽ boom ende.ij.vier pannẽ/eñ si schotẽ colueuerẽ als si in quamen/eñ huerlieder cleederẽ warẽ moreyt/ eñ si waren in ghehaelt metter baerge vã Ghendt.

¶ Meenen huyt Vlaendren.

Meenen quã oock te watere lancx der leye/ eñ warẽ oock in ghehaelt vã die vã Ghent harẽ standaert stont voorẽ int schip/haerlieder schip was belooueert gelijc eenẽ busch haer abijten warẽ swart/eñ witte hoeden si hadden.xviij. mannẽ/eenen doel stont in haerlieder scip/eñ vp tschips boort stondẽ huerlieder boghẽ cruyswijs neder waert/ eñ elc hadde een pijl in sijnen hals.

¶ Berghen vp den Zoom.

Berghẽ quã chierlic in te watere met.ij. schepẽ als creueelen/met roodẽ lakene becleet / met sint Joris wapene behanghen. vij.standaerden vã sint Joris/roode toortsen haddense barnende .Eñ der stadt wapene hielt een wilt man.vi.siluerẽ stoopẽ stonden in deen schip vp eenẽ berch vol coniinẽ/eñ daer bi eene schoone maecht. Int tweede schip warẽ.vi.standaerdẽ ontwon

den drie stoopen/elleuē barnende toortsen haer coninc sadt in eenē throon bouē met guldē lakene/elc hadde een pijl in dye hāt.

¶ Liere in Brabant.

Liere was ooc rustich in ghehaelt/groene was haerlieder schip ghelijc haer abijten met trompettē eñ claroenē/elck hadde een toortse in die hant.ij.stoopen eñ.ij.flasschē vā siluere/eñ noch andere pottē/haer cō.sadt in een tente vā goudē laken eñ warē in ghetale.xxvi.persoonē/eñ niet meer.

Item tes te wetene

dat in dit voorß schietspel haddē den vpper prijs vā schoonts incōmen/als hupte lande vā Vlaendrē die vā Brugghe/te weten te lande. Ende die vā Meenē haddene vā incōmene te watere/wātter nyemēt hupt Vlaendren en quāmer te water inne dā si.

¶ Eñ die vā Bruessele hadden dē prijs vā schoonst incōmē ouer tlāt vā Brabāt. Eñ es te wetē dat die.iij. principale prijsen die te winnē warē met schietē warē gewōnē vā.iij.stedē/alle ghenoēt Berghē/te wetē den hoghē prijs Berghē in Henegauwe. Den.ij.ste dye vā sinte Winnocxberghen. Den derden die vā Berghē vp dē Zoom in Brabant.

¶ Item dye vā Brugghe wonnē dē wijn met schietene/maer anders niet. Maer sy haddē dē prijs vā costelicxste te teerene/eñ dat was een schoon siluerē canne. Eñ dye vā Nyeupoort voerdē met hē liedē die siluerē stakē wt dē doelē eñ clakē/metsgads dat si claetste lot haddē Eñ dus was tschiet spel vulepnt met blijscap. Anno.xiiij.c xcix.

¶ Itē dient voort ghenoteert hoe dye van Maestricht wesende int voorß schietspel/veel eerbaerhedē toghende eñ oock vele genouchtē. Eñ sondlinge so rechtē si eenē mast in een schip liggende in dye schelde/eñ vp diē mast was ghetēmert een casteel eñ si dadē een gebot doē/ so wie dat casteel beclemmē eñ ghewinnen conste hy soude daer mede winnē.C.goudē guldenē/hupten welckē datter vele fraeye ghesellen vā schippers eñ andere naer clommen/maer also saen als si die hant vast haddē aen tcasteel ō dat te bedēmene/so wort dat casteel so seere draeyende/dat si mits diē gheworpen wordē in die schelde/eñ swōmē hupte ten bestē dat si constē/so dat tvoorß casteel vā nyemāt ghewonnē en was/meer dan vā haerlieder sot die si mede brochten om haerlieder ghenouchte.

Item int iaer.xv.c eñ

een so begonste die prinche hertoghe Phs eñ dye Princersse/ontrent der maent van Ougst grote ghereescepe te makene ōme te reysene nae Spaengiē/eñ warē vergadert in die maent vā Octobre in Henegauwe met vele edele mannē/eñ alle seer rijckelic ghemōteert om die reyse vā Spaengien aē te nemene metten prinche eñ princhersse voorß. Eñes te wetene dat die.Cō. vā Vranckerijcke hadde ghesondē Ostaegiers/te wetene.v.edele heerē onder al dē Dolphijn vā Vranckerijcke verbeydende vander croone binnē der stede vā Valenchijne/eñ daer te blijuene tot dat die voorß hertoge Phs sijn reyse ghedaē soude hebben/metsgaders dat hi begeerde te reysene ouer landt duer Vranckerijcke/eñ ōme sijn reyse te vorderene/eñ te tooghene dat hi sijn vrient was/so heeft die Coninc van Vranckerijcke ghedaē ghebiedē al Vranckerijcke duere/datmē den voorß hertoghe tracterē soude eñ eere eñ weerdichept bieden alleens oft hi daer selue in properē persoone ware. Eñ was die voorß hertoge alsoe reysende naer sinte Quintens in Vermandoys. Eñ al daer cōmēde so hadde die coninc vā Vrāckerijcke yegens hē ghesōdē sijn grote gaerde/eñ warē meer dā.xij.c peerdē alle meest ghebardeert/twelc seer rijckelic was om sien Dese haddy ghesōden ōme dē hertoghe eñ die hertoghinne te cōuoyerene eñ te ghelepdene duer Vrāckerijcke eñ te bewarene vā schade oft hindere. Eñ al daer so quā om dē voorß hertoghe Phelips te willecōmene die edele princersse ma Dāme de Beeuiu/eñ ma Dāme de Vendōme/met.xij.vgguldē wagēs seer rijckelic verchiert. Eñ met desen edelē ghe selschape was reysende vā sinte Quintēs nae die stede vā Hens eñ naer Cōpiengnē naer Senlijs/eñ also cōmēde tot sinte De

nijs vp twee mijlkens naer Parijs. Ende al daer eenẽ dach ṽtoeuende ter bede van die van Parijs õme die triũphe eñ chiere te ṽmeersene/ diemẽ ẽ sijnder blijder incomste tooghẽ wilde. Eñ die eere die hẽ des anderdaechs ghedaẽ was binnẽ Parijs ne ware niet wel om scrijuen/ wantter so menich lantshere eñ edel man peghẽ hẽ quã/ eñ ooc vele grote gheleerde mannẽ eñ doctuerẽ. Eñ dus cõmende met al desen edelen state binnẽ/ so warẽ die straten behanghẽ eñ met schoonẽ lichte ṽchiert / eñ reet also duer die stede tot int hof vandẽ graue vã Vlaendren/ eñ was rustende binnẽ der seluer stede. v. oft. vi. dagẽ/ eñ es te wetene dat die voorß prinche dagelijcx ghinc sittẽ ten parlemente eñ streec sententie eñ vonnesse vã questien die lange int parlement ghehangẽ haddẽ/ eñ dede ooc iustitie ouer sommege mesdadeghe persoonen/ als oft hi selue coninc geweest hadde/ twelc noept daer te voren ghesien en was.

¶ Ende aldus daer een wijle tijts gherust hebbende/ so ṽtrac die hertoghe Phs met so grotẽ edelẽ gheselschape naer dẽ coninc vã Vranckerijcke voorß/ eñ was daer ooc eerlic ontfanghẽ. Eñ die coninc vã Vranckerijcke selue in persoone/ met al die edele vandẽ lande quamẽ peghẽ dẽ voorß prinche/ ende was al daer een wijle met groter ghenouchte/ eñ vã daer scheedende/ reysde naer tconincrijcke vã Spaengiẽ. Eñ ghenakende het conincrijcke vã Spaengien so esser menich edel mã eñ grote personagie/ eñ ooc vã edelen vrauwẽ eñ ioncfrauwen/ daer dẽ voorß prinche Hertoge Phs eñ die Princherse sulcke chiere eñ blijden ontfanc ghedaen/ dat dat niet wel om scrijuẽ en ware/ al int lange. Eñ also daer binnen dẽ lande sijnde reysende vã der eender stede ter ander/ daer hẽ grote eere eñ weerdichept ghedaen was. Eñ also daer sijnde een iaer oft meer / soe es te wetene dat dye princherse daer ghelach vã eenẽ knapelickẽ kinde/ daer of dat al dat lãt seer verblijt was. Eñ daer gheweest hebbende een termijn als voorß es/ so es die voorß hertoge Phs ṽtrockẽ hupt Spaengiẽ naer Bourgoengien sond in Vrãckerijcke te cõmene eñ die hertoginne bleef noch in Spaengiẽ Eñ hi cõmẽde in Bourgoengiẽ was daer blijdelic alõme ontfaẽ/ eñ reysde also duer Bourgoengiẽ na die duytsche landẽ bi sijnẽ vader dẽ Roomschẽ. cõ. daer hi een wijl tijts bi was. Eñ vã sinẽ vadẽ scheedende/ so es ghecõmẽ in sijne landẽ vã herwaerts ouer / int iaer. xv.^c eñ. ij ontrẽt midwinter Eñ cõmẽde in Vlaendrẽ was met bliscap ontfangẽ. Eñ wesende te Brugge int iaer xv.^c eñ. iiij. so es hi indẽ Nepe getrockẽ na Blãckeberge/ wãt die vlote hier voor tlãt was/ daer mede dat me vrauwe die hertoghinne mede quã hupt spaengiẽ/ eñ was daer met huerẽ state aẽ lãt ghepaelt/ cõmẽde also te Brugghe/ eñ daer een wijle tijts gheweest hebbende/ trac hi nae Ghent.

¶ Itẽ es te wetene/ als õs voorß princerse Johãna wt Spaengiẽ quã/ soe liet si daer huer ioncxstẽ sone Fernãde/ om een ṽsterkinge vandẽ lande vã Spaengien ꝛc.

¶ Maer es te wetene dat hier te vorẽ int iaer. xiiij.^c eñ. xcix. so gelach die voorß vrau Johãna vã huerẽ eerstẽ sone/ binnẽ der stede vã ghendt/ eñ was vp. s. Mathijs dach twelc was dẽ. xxv. stẽ vã Sporcle/ metsgaders dattet als doe scrickel iaer was/ ende was ghenaẽt Kaerle/ vandẽ welckẽ grote blijscap bedreuẽ was binnẽ ghent/ eñ ooc al Vlaendrẽ duere/ alst wel blijckelijc was eñ ooc in alle die landẽ vã herwaerts ouer

Hoe die alder doorluchtichste Prinche eñ Vorst Phelippus/ die Eertshertoge vã Oostenrijc/ indẽ iare xv.^c eñ een / een accoort eñ paeys gemaect heeft met Lodewijck Coninc vã Vranckerijcke/ eñ die selue Eertshertoge met vrau Johãne die Eertshertoghinne/ midts der doot van dom Jehan/ duer Vranckerijcke triumphãtelijc ghereyst es na Spaengiẽ Ende hoe blijdelic die selue te Parijs ontfaen sijn / ende wat magnificentie dat hẽ ghetoocht es al daer/ ende voorts tot Orleans/ eñ te Blops daer hi vandẽ. Cõ. van Vrãckerijcke Lodewijc onfaen es. Eñ ooc daer na te Toletẽ vandẽ. Cõ eñ coninginne vã Spaengiẽ/ eñ vã ander vreemde dinghẽ ontrent dien tijde gheschiet.

¶ Dat. lxxi. Capittel.

Also Marcus Tullius Cicero/ prince vandē Roomschē Oratuerē/ louēde die bescriuenesse vandē voorgaēde gestē/scrijft dat die hystorie es een ghetuyghe des tijts een licht der waerheyt / een leuen vander ghedenckenessen/een meester sse des leuēs eñ een voorbode vandē voorledenē iaren. So eest dat ic hier in ghedenckenisse ende ghetuygheniſſe/ōme te doen vol schijnen eñ ter memorien te reducerene saken dye ouerstreken sijn/nae mijnder cleender begrijpenissen hebbe by ghescrifte ghestelt int corte tghene dat my condich ende kenlic es ghebuert te sijne/beginnende vandē iare.xv^c. eñ een/ totten ouerlijdene vanden alder duerluchtichstē eñ alder moghenstē Philippus/Coninc van Castilien/ Leons eñ Granatē ꝛc. Eertshertoghe vā Oostenrycke/hertoge vā Bourgoengien ꝛc. Graue vā Vlaendren ꝛc.

¶ Int iaer.xv^c. ende een/naer tgulden iaer dwelck men heet van Jubileen / heeft dye Eertshertoge Phelips met Lodewijc/dye xij.ste vā dien name Coninck van Vranckerijcke een generael accoort ghemaeckt/ eñ hebbē met malcander gheloeft vrientscap eñ eendrachtichheyt te onderhoudene Eñ int selue iaer na dien die eerwerdeghe vader in gode heer Fransoys vā Busleid Eertsbisschop van Bysanson/ die in Ambassadē ghesondē es gheweest in Spaengien/sijn rappoort ghedaen heeft gehadt/ aengaende der doot van dom Jehan van Castilien/eñ des dien aensleefde/ ende me vrauwe Johanne die naeste oor was van den landen van Spaengien. So eest ghebuert dat die voorś Eertshertoghe eñ sijn ghesellinne/nae rijpen Rade/bij edelen eñ staten vandē lande daer op ghehadt/ouerdraghen hebben/ dat sy omme haer recht van succeſſien te bewarene groote gheree schape ghemaect hebben/ ōme te reysene na tconincrijcke vā Castilien/eñ heeft ghesondē sijn Ambassaden aen den coninc Lodewijck van Vranckerijcke voorś/ ōme te passerene met sijnē volcke duer tselue Conincrijck/die welcke coninc die altijt fauorabel gheweest hadde ten tijde vā coninck dachste vā dyen name/ doen hi noch was

hertoghe vā Orleans ten huyse vā Bourgoengien) gheerne consenteerde met blijder herten / ende heeft den voorß Eertsher toge ghethoont alle eere diemēdoē mochte / ghelijc hier naer breeder bescreuen sal worden. Ende alsoo die voorß Eertshertoghe met vrauwe Johāne sijnder princerssen/hē princhelijcken ende chierlicken toe ghemaect hebben ghehadt/ ende meesten deel die edele heeren vanden lande hē rijckelic vp gherust hebbē/om te reysene met een voorß Eertshertoghe/so dat sijn gheselschap wel ghedraghē heeft twee duysent peerden sonder die muylen/waghenē/rosbarē/bagagien/dienaers/is hi triūphantelic gherepst duer Piccaerdien/daer hi in allen steden heerlicken ontfanghē is gheweest/als sinte Quintens eñ elders. Ende ghecōmē tot Parijs/ eñ heeft sijn incomst ghedaen vp sinte Katherinē dach/ende es al daer met grooter solempniteyt ontfanghen/eñ sijn sijnder maiesteyt te ghemoete ghereden. Die graue vā Niuers eñ die graue vā Lingui/ met grooten ghetale vā schiltbuerteghe mannen eñ notabele personagien/ so clerckē eñ so leeke/hebbē sijnder maiesteyt ghemoet tusschē Parijs eñ sinte Denijs bi een cappelleken/ende daer met blijschapen ghegruet ende willecome gheheeten/ bloots hoofts eñ met een schone arenghe ghesaluteert/eñ daer na heeft die voorß Eertshertoghe gheredē tusschē beyden naer der stadt van Parijs. Eñ cōmende inder stadt/reedt die Preuoost van parijs mettē graue vā Lingui vp die rechte sijde/eñ dye graue van Niueers metten grooten meester vā Vranckerijcke vp die slincke sijde / eñ daer naer volchden grote Vorsten/Baroenen/Grauen/rudders eñ andere ghebuerteghe persoonē met grooten gheschalle van trompetten eñ claroenen. Terstont daer naer es gheuolcht dye Eertshertoghinne vrou Johāne/ghecleet wesende met een seer costelic gouden abijt vol ghesteentē eñ peerlen/ sittende vp een witte hackeneye / ghecōpaingneert met xxv. ioncfrauwē rijckelicke verchiert met goudē eñ sijdē lakene / sittende elck vp een witte hackeneye/seer costelic toegemaect/ sonder dandere edele ioncfrauwen eñ camerieren die rijckelic toeghemaect sijnde/ saten vp vergulde waghens eñ rosbarē/ dier vele waren.

¶ Item die voorß Eertshertoghe eñ Eertshertoghinne quamen inne duer sinte Denijs poorte/ ende stont voor die poorte een stellinghe ofte personagie al becleet met sijden lakene. Daer bouē int opperste stont den schilt vā Vranckerijcke/ ende int midden stont een vlieghende peert constelijck ghemaect/eñ daer sadt vp een man diens name was Paris / ende twee goddinnen hieldē tpeert/deen aen die rechte hāt staende was ghenaemt Justicia/ ende dandere aē die slincke hāt Minerua goddinne der wijsheyt/ eñ ontrent tselue peert stont een Riuiere/ in die welcke tvoorß peert treede met sijnen eenē voete/welcke riuiere was spruytende wt een fonteyne/eñ daer stont bouē in een rolle ghescreuen in latine)

Fluminis impetus letificat ciuitatē dei.

Eñ tvoorß peert was ghenaēt Pegasus/ ende beteekēde/dat ghelijckerwijs Pegasus es vlieghende/so vliecht die iusticie eñ wijsheyt(daer bi die stadt van Parijs ghe regeert wort ouer alle die weerelt.

Naer dien die voorseyde Eertshertoghe ende sijn edele Princersse voorß/ghecōmen sijn totter fonteynen vander coninghinnen/ soe es hē daer ghegheuen een gulden lelye met vijf gulden tacxkens/springhende huyt elck tacxken een fonteynkē. Eñ voor dye schilders poorte stont een ander tabernacle vo musiciens eñ speellieden/onder die welcke indē middele sadt een personagie representerē de Dauid dē herpslagere/ eñ onder tvoorß tabernacule stont ghescreuen aldus.

Dauid cū cantoribus cytharā tangebat
Nunc venit carminis etas
Redemit saturnia regna.

¶ Naer desen cōmende voorts duer sinte Dionijs strate/dye al behanghē was met tapijtcerie voor het Chatelet / es daer weder ghethoont een stellagie/ rijckelick verchiert met tapijtcerie/eñ indē middele der seluer stont een fonteyne/ eñ was ghenaēt Fons scientie/ eñ stont int opperste vāder

fonteynen eene schone goddinne/gheabij-
tueert met witte sijde/ ende met hanghen
den hare / hebbende beyde haer handē in
een boec/ eñ was dese goddinne genaemt
Sciencie. Voor aen die stellagie stont een
personagie ghenaemt Paris met eenen
gheschakierdē sijden rocke/ maer was on
der gheharnascht/ende hadde in sijn hant
eenen witten stock/ende neffens desen Pa
ris stōt een personagie ghenaemt Pastor
pacificus/ chierlic toeghemaect/ hebbēde
in sijn hant een croocse/ ende noch drie her
deren stonden noch vp dye selue taberna-
kele/ghecleet met roode sijde/ eñ noch een
schaepherderse met blaeu sijde ghecleet
ende die voorseyde drie herderē warē ghe
naemt/deen Cor fidū/ghetrouwich herte/
dander Via recta/rechten wech/ die derde
Bona voluntas/goeden wille/eñ die her-
derse was ghenaemt Pax peys/ende die
voorseyde drye herderen metten vrouken
songhē sulcken liekens in walsche Ouer
dander syde vander stellagien stonden se-
uen persoonen / te wetene dye seuen vrye
consten/Grammatica/Physica/ Geome
tria/ouer de rechte sijde Rethorica/Astrolo
gia/ende Musica ouer dander sijde/eñ int
middele vā dien Theologia. Ende dit ghe
sien hebbende/ sijn die voorseyde Prinche
ende princesse met hueren gheselschape
ghereden ouer die wisselbrugghe/ ende so
voorby onser lieuer vrouwen kercke/ende
sijn hem daer te ghemoete ghecōmen/ die
principale vander vniuersiteyte van Pa-
rijs/ende es vā weghen der seluer bi eenē
meester inder godheyt ghegruet eñ wille
come gheheeten. Ende es dye voorseyde
Eertshertoghe van sijnen peerde ghetre-
den ende ghegaen tot in die kercke vā on-
ser lieuer vrauwen/ende al daer vandē bis
schop ende vanden canonickē mettē clerc-
ken/met grooter eeren ontfanghen/ ende
daer naer ghegaen voor den outaer van
onser lieuer vrauwen / ende heeft al daer
bloots hoofts vp sijn knyē sijn gebet ghe-
daen. Ende van daer voorts gheredē ach-
ter den Augustijnē cloostere/ten huyse vā
dē Gouuernuere vā Parijs/daer hi heer-
licken ghetracteert es gheweest. Des an-
deren daechs naer dien dye Eertshertoge
misse ghehoort hadde/ es hi ghegaen nae
tpaleys/ ende sijn hem die heeren vanden
parlemente te ghemoete ghecōmen/ende
hebben hem blijdelick als een coninc ont-
fanghen in tselue parlement/ende es van
daer ghereden tot sijnē logijse/ende sijn in
teekene van blijschapen die mesdadeghe
ende gheuanghene ghelost huyt der van
ghenesse ghelijc oft die coninc selue te Pa-
rijs sijn blijde incomste hadde gedaen. Na
dien die Eertshertoge die voorš stadt met
sijn gheselschap ouersien heeft / es hy des
sondaechs daer naer gherepst naer Or-
leans/ende heeft al daer sijn incomste ghe
daen vp sinte Barbaren dach ontrent den
twee hueren naer noene/ ende es oock in-
der voorseyder stadt seer blijdelick ontfan-
ghen/ ende sijn hem die heeren ende doffi-
cieren vander stadt heerlick yeghens ghe
reden/alle ghecleet met roodē schaerlakē.
Ende waren die straten daer hy duer reet
behanghen/ende bouen waren dye stratē
al ghedect ghelijcmen daer ghemeenlijck
doet alsmen thelich Sacrament ōme dra-
ghet. Eñ was gelogeert by sint Amaens
kercke int huys vanden coninc. Ooc was
die voorseyde Eertshertoge ghegruet vā-
der vniuersiteyt vā Orleans/ mett en Pro
cureuren vanden nacien/ vā eenē doctuere
inden rechten/ met een schoone latijnsche
Oracie/die welcke hem ghenaeme es ghe
weest/ende sijn daer ooc ghelijc in alle dan
dere stedē die gheuanghene huyter hach-
ten ghelost.

Reysende van Or=
leans/so sijn die Eertshertoge eñ Eertsher
toghinne ghecōmen te Bloys/ daer die co
ninck hē met huerē state was verbeyden
de/ eñ sijn al daer byden coninck ende Co-
ninghinne met alsulcker magnificencien
ontfanghen dat onsprekelic es / want dye
coninc eñ coninghinne anders hē niet ont
fanghē en hebben dan oft hē eyghenen so
ne eñ dochtere gheweest hadden. Het wa
re langhe te verhalen die grote chiere/die
bancquetten eñ spelen dye daer ghebuer-
den tot der voorš princhen eeren/die thien
daghē dat si daer stille laghē. Sinnē welc-

[th]en tijde si tsamē ghesloten hadden eenen [ni]euweghē paeps. Eñ naer der voorš thien daghen es die coninck mede ghereyst tot Tours/eñ heeft betaelt al tghene des dye voorš prinche eñ princesse met huerē ede len eñ gheselschape vertheert hebbē ghe hadt/so te Bloys eñ ooc te Tours/eñ hem gheheelic ghedefroyeert/ eñ alsoo voorts ghereyst door trijck vā Nauarre/daer hy ooc triumphelic ontfaen es/na dat coninc rijcke vā Spaengien/daer si in alle steden met grooter blijschap ontfanghen es ghe weest. Cōmende daer na ontrēt der stadt vā Toleten/ so hebbē hē met viereghter be gheertē ontfaen die coninc Ferdinandus eñ Elyzabeth sijn alder edelste coninghin ne/seer verblijt wesende vāder blijder com ste vā harē sone eñ dochtere/hē vertooghē de alle blijscap die hē mogelic was te doen

¶Item daer naer es met groten solemp nitepte eñ ceremoniē/die voorš Eertsher toghe in onser lieuer vrauwē kercke van Toleten/ten by sijne vanden princhen ede len/eñ den staten vandē lande/eñ oock by eendrachteghē consente vandē lande/ghe houden warachtich successuer vandē Co ninc rijcke vā Castilien/ ende daer naer int eynde vā October in dye stadt van Cesar augusta/diemē heet Saragossa inden co ninc rijck van Arragon ghecroont.

Item in desen tijdē

so es die Eertshertoghinne ghelegħē van eenen ionghen sone/eñ es ghenaemt ghe weest Ferdinandus naer den groot vader Ende heeftmen grote triumphe bedreuē/ midts der ghebuerten des selfs.

¶Itē indē voorš iare.xv.ᶜ eñ een heeftmen [s]iē vallē ontrēt duytsch lāt/bloedege cruy [c]en vptē cleederē vādē mēschē/dwelc gru [w]elic was ōme te aenschouwene/hoe wel [d]at tanderen tijden noch ghebuert es dat [b]loet ghereghent heeft/te wetene indē ia [r]e seuē hondert eñ.lxxxvij.eñ int iaer.M. C.eñ.xiij.ontrent Rauennen eñ Parmen. Eñ oock bi keysers Ottho tijde vielender bloedege cruycē. Es te weetē datter so vele [v]reemde dinghē nyet en ghelchieden/ten [v]oort bi ghescrifte gheuondē by dē ghenē die autentijcke hystoriē lesen/tanderē tijdē noch ghebuert te sijne. Eñ indē seluē tijte heeftmē ghehoort vā Sophis.cō.vā Persen/die hē vpāt heeft ghehoudē vādē Turc.

Ontrent desen tijde

heeft Philibeert hertoghe van Sauoyen getrout vrauwe Margriete des Eertsher toochs suster/eñ dede haer incomste te Se ueuren in die maent vā Decēber/ eñ es al daer bedreuē grote triūphe/ welcke vrau we Margriete te byden Abt vā sint Bertijn in Sauoyen ghebracht was met schoone compaingnie van volcke.

¶Item ten tijde vāder absencien vanden voorš Eertshertoge eñ eertshertoghinne es Brabant/Vlaendren/Henegauwe/Ar toys/Hollāt eñ Zeelant/ in grotē paeyse minne eñ accoorde gheregeert bydē Gra ue vā Nassouwe/wesende generael vā alle den lande/ter groter weluaert vanden lande/eñ sonder twijfel tes schade datmē sulcke heerlicke eñ duechdelicke persona gien verliest/wāt hy corts daer naer sterf/ hoe wel sijn leuē den lande noch wel ghe dient soude hebben.

¶Itē ontrent desen tijde sterue͂ twee ghee stelijcke persoonē/die principaelste die by dē Eertshertoge warē in groter reueren cien ghehoudē/ te weten die eerweerdege vadere Fransoys vā Busleid bisscop van Bisanson/die welcke doē begift was met eenen cardinaels hoet/eñ starf in Spaen gien. Ten seluē tijde ooc sterf dye eerweer deghe vader Henrick vā Berghē bisscop vā Camerijc/die welcke een goet duechde lic eñ rechtueerdich bisscop was te Came rijcke/ wāt hy orlof hadde ghehadt vandē Eertshertoghe om thuys te reysene.

Hoe dye Eertsher

toghe Phelips vā Oostenrijck orlof ghe nomē heeft aen dē coninc vā Spaengien/ eñ waer ōme eñ hupt wat saken hi weder duer Vranckerijck ghetogē es/ eñ vā vele diueersche vreemde sakē na dien ghesciet/ so in duytsche lant/ eñ vander orloghe vā Ghelre/eñ andere incidenten.

¶Dat.lxxij.Capittel.

OVermidts dat die Eertshertoghinne gheleghen was vā haren tweestē sone/ eñ noch debile was ō te reysen/ so es si ghebleuē in Spaengien/ eñ heeft die Eertshertoghe hē met sijnē edelē toeghemaect/ om weder ōme te reysene naer Vlaendren eñ sijnen nederlandē/ eñ es met reuerencien gheschepdē vandē coninck eñ coninghinne/ eñ alle den lande vā Spaengien/ ende voorts ghereyst naer Vranckerijcke/ om mettē coninck vā Vranckerijcke te cōmunicerene/ aengaende der questien eñ different datter was tusschen den coninck Fernant vā Spaengien eñ Arragon/ eñ den coninc van Vranckerijcke/ hoe wel nochtans dat duerende desen tijt/ die Fransoysen byden Spaengiaerden groote schade hadden/ eñ werden te Napels verslegen vele edele mannē/ te wetene die hertoghe vā Nemours/ eñ andere/ eñ was capiteyn vandē Spaengiaerdē Consalue Fernant die de voorß frāsoysen niet alleene wt Napels/ maer ooc huyt tconincrijcke van Sicilien verdreuē heeft/ ghelijck hier af naer blijcken sal.

Item int voorß iaer heeft heer Phelips heere vā Rauesteyn beleeget dye stadt vā Mithelenē/ gheleghen in Grieck lant/ eñ haddē die Venecianē gheloeft hē met sinē volcke assistencie te doene/ dwelck hē ghefaelgiert es/ so dat hi met synē volcke van wapenē eñ midts onweder eñ tempeeste vāder zee/ es te rugghe ghetoghen eñ ghecōmē te Roomē/ daer hē die Paeus tbeste ghedaē heeft/ wāt sijn volc al varmt was/ eñ storuē vā nootdorfte.

Item indē seluē tijde die wijle die coninc van Vranckerijcke es gheweest te Lyons/ sijn daer bi hē ghecōmen die voorß Philibeert hertoghe van Sauoyen eñ vrauwe Margriete sijn hertoghinne.

Item cōmende we-

der tottē Eertshertoghe es te wetene/ dat al eñ eer dye Eertshertoghe naer Vranckerijcke ghereyst es/ heeft die Coninc van Vranckerijcke hē versekert eñ ghestelt die principale edele vandē lande in ostagien/ die de naeste vā sijnē bloede warē/ te wete ne die heere vā Alenchon/ die here vā Ven dosme/ eñ die heere vā Foues/ eñ laghē al le drie te Valenchine/ in assuerancien va der voorß Eertshertoghinne.

Dwelck aldus ghebuert sijnde/ es dye Eertshertoghe ghecōmen wt Spaengie naer Vranckerijcke/ ende heeft sijn intreye ghedaen seer triumphelic te Lyons/ daer hi vanden ghemeyne volcke seer blijdeli ontfanghē es gheweest/ wāt si hoeptē da men eenē generalen paeys maken soude vāder orloghē die si haddē yegens den co ninc vā Spaengien/ ghelijc tselue ooc ghe schiede/ wā tter eenen paeys ghemaect eñ ghesloté wert/ eñ inder stadt vā Lyons w gheroupen eñ ghepubliceert tusschē dē co ninc vā Vranckerijcke eñ dē Coninck van Spaengien/ eñ warē daer mede inne ghe cōprehendeert/ die keyser Maximilianus eñ die Eertshertoghe met sijnē ghealieer den. Maer Consalue Fernande Capitey vandē Spaengiaerden/ als niet wetend vandē paeyse heeft gheslaghē op die fra soysen/ eñ Napels inne ghenomen/ so da die heere vā Daubigny naer der doot vā den hertoghe vā Nemours eñ den edele die te Napels verslegē warē gheulode es met sijnen cleynē ghetale vā volcke na Calabren.

Item daer naer es

die voorß Eertshertoghe van Lyons ghe reyst naer Sauoyen/ ōme Philibeert sin swaghere eñ vrauwe Margrieten sijn su stere te visiteren. Die welcke hē seer pom pueselick ghetracteert hebben/ hoe wel h noch seer cranc was vander cortsen/ die h noch in vrāckerijck wesende gehadt had

Item naer sekeren

tijt dat dye Eertshoghe in Sauoye ghele ghen hadde/ es hy voort ghereyst met sij nen state naer den duytschen lande bi sin vadere den Roomschē Keysere/ ende es a daer vādē Keuruoorstē eñ edelē vādē lan de met groter eeren ontfangē/ eñ heeft m daer ghetracteert vā grotē afferrē/ so va Spaengien/ so oock den rechte vandē la

de van Ghelre aengaende.

Item indẽ iare.xv.c en.iij.so es die Eertshertoghe wten duytschen lande ghecõmen nae sijnen landen/ ende triumphantelijc inne ghehaelt ende willecome gheheeten. Eñ inden eerstẽ cõmende in die princelijcke stadt vã Bruessele/ es daer seer blijdelick ontfangen/ ende voorts te Mechelen/eñ in ander steden. ¶ Item int iaer.xv.c eñ.iiij.so es dye voorß Eertshertoghe met sijnen state/ õme hẽ te vermakene ghecõmen in sijne stadt van Ghendt daer hy gheboren es/ eñ es daer grootelick ghefeesteert ende rijckelic ghetracteert. Ende int selue iaer in die maent van Meye/es vrou Johanne ouer zee met schoonen state gheseylt na desen lande/eñ es gherepst naer der stadt van Brugghe/ daer die Eertshertoghe doen was/ende al daer met groter triumphẽ inne ghehaelt ¶ Item int iaer.xv.c eñ viere/ vp sinte Bartholomeus auõt waest een generael eertbeuinghe in desen landen.

Hoe die Eertshertoghe vã Oostenrijcke Phelips/ Hertoghe vã Bourgoengien/vã Brabãt ɀc. ontseyt heeft Kaerle van Egmont den Hertoghe van Ghelre/eñ hoe hy met groter macht vã volcke gherepst es nae dlant vã Ghelre/om die steden in te nemene.

Item int selue Jaer es Kaerle vã Egmont ontsept gheweest vandẽ Eertshertoge Phelips vã Oostenrijck / eñ men heeft grote preparementen ghemaeckt õme te cõquesteren dlant vã Ghelre / dwelck den Eertshertoghe toebehoorde / eñ heeftmen ooc grote ghereetschape ghemaect vã artelrien / engienẽ eñ wapenẽ / dienende totter oorloghẽ / eñ es te dienste vandẽ Eertshertoghe ghecõmen die here vã Bergier Maerschalc vã Bourgoengien / met veel mannẽ vã wapenẽ te peerde / eñ dye edele vã Vlaendren hebbẽ hẽ heerlic vpghesel / mettẽ edelen vã Brabandt / Henegouwe / eñ Arthoys / eñ es met vele volcx te voete eñ te peerde gherepst na dẽ lande vã Ghelre. Maer en heeft die hertoghe van Ghelre te velde niet derren cõmẽ / eñ sijn in handen vandẽ Eertshertoghe ghecõmẽ seker stedẽ eñ slotẽ vandẽ lande vã Ghelre / dye hẽ vp ghegheuẽ hebbẽ / als Arnhẽ / Thiele Bõmele &c. ghelijc hier breeder nauolcht. ¶ Item gheduerende dese oorloghẽ / wert afliuich Philibeert Hertoghe van Sauoyen / ende es vrau Margriete naer dye doot van hueren manne gherepst int lant van Ghelre / ende van daer gherepst nae Tshertoghen Bossche / verbeydende den Eertshertoghe haren broeder / eñ vã daer weder wech gherepst.

Hoe die Eertshertoghe Phelips warachteghe tijdinghe ontfinc / hoe dat die alder doorluchtichste vrauwe die Coninghinne van Spaengien &c. afliuich ghewordẽ was. Eñ hoe hi corts daer nae / te Bruessele / Coninck vã Spaengien ghecroont werdt &c.

Item inden iare vijfthien hondert eñ sesse / quam warachteghe tijdinghe wt Spaengien hoe dat dye alder vroomste eñ duerluchtichste vrauwe die coninghinne van Spaengien &c. afliuich ghewordẽ was / welcke vrauwe ende Coninghinne seer grootelijck ghepresen behoort te worden ende gheuoecht byden vernaemsten ende vermaertsten vrauwen / daermen in

ouden hystorien afscrijft/als Camilla/Zenobita/Pentasilea eñ Thomiris sijn ghe weest/want sy seer vele schoone faepten van wapenen voor Granaten bedreuen heeft/eñ sijn mits der aflijuicheyt vã haer bi rechter orien eñ successien dẽ coninckrijcke van Castilien eñ Granaten/ghedeuol ueert op vrau Johanne haer dochtere die Eertshertoghinne/midts dat Fernande haer broeder eñ haer oudtste suster coninghinne vã Poortegale waren ghestoruen sonder gheboerte achter te latene/soe dat die Eertshertoge Phelips vã sijnder ghesellinnen weghen es ghesuccedeert in die voorß Coninckrijckẽ/eñ ghecroont coninc vã Castilien/Leons eñ Granaten/ende es tselue met solemniteytẽ ende ceremonien daer toe dienende naer behoorlicker ghewoonten te Bruessele in Brabãt ghedaẽ.

Corts na desen Coronemente/ende dat die voorß Eertshertoghe voortane dẽ tijtel ghedraghẽ heeft vã conincschape. Eñ na die doot vãter voorß vrauwe Ysebeau coninghinne van Castilien ꝛc. so heeft die voorß Phelips coninck vã Castilien een eynde willen makẽ/õme te conquesterene dlant vã Ghelre al ende eer hi nae sijn coninckrijcken vã Spaengiẽ heeft willen reysen/eñ ontrent der maent vã Aprille es hi ghetoghẽ met grote heyrtrachte eñ instrumentẽ van artelrye voor dye stadt vã Boemel/ende heeft daer voie doen slaen twee blochuysen/so datter nye mant wt noch inne en mochte/eñ vã daer ghetoghen nae die stadt van Arnhem/die welcke haer op ghegheuẽ heeft in handẽ vanden voorß coninck. Eñ corts daer nae gauen hem ouere als voie Harderwijck/Hattẽ/Elburch/Doesburg/Grol/Thielt Bõmel/Lochem/met vele ander plaetsen Ende quamen ooc onder den coninc sommeghe vanden principaelsten edelen van den lande van Ghelre/so dat die voorß coninck lichtelick alle tgheheel lant vã Ghelre ghecreghen soude hebbẽ ghehadt. Ooc werdt als doen op tslot van Hattem ghevanghen Jan die bastaert vã Ghelre met des grauen sone van Suffock diemẽ hiet die witte roose/die bi Kaerle vã Egmont daer in vanghenisse wert ghehouden. Eñ es die voorsepde bastaert van Ghelre ghestelt in bewaernissen int slot van Rijssele.

Item als dye voorsepde steden van Ghelrelandt ghecõmen waren in handẽ vãder Coninclijcker maiesteyt van Castilien ꝛc. So eest ghebuert datmen seere ghelaboreert heeft/so byden Bisschop vã Wtrecht so ander Vorstẽ/dat men eenen paeys ende tractaet makẽ sou de tusschen der voorß Coninclijcker maiesteyt ende den Hertoghe van Ghelre/soe dat hy goeden onderwijse die voorsepde coninck gheinduceert es gheweest õme te verstane tot eenen accoorde/dwelck dye Ghelderschen seere versochten/ende sochten alle manieren dat dye voorß Coninck Phelips hẽ soude willen nemen in ghenade/eñ es so verre daer inne gheprocedeert dat die voorsepde Karel van Egmont es ghecompareert in presencie vãder coninclijcker maiesteyt/ende heeft hem die selue Kaerle groote reuerencie ghedaen/ende op sijn knyen gheuallẽ. Maer die coninclijcke maiesteyt heeft hem weder op gheheuen/ende heeft hem ghelijc hy was een minlijck prinche ende paeyselick Prinche in ghenaden ghenomen/ende hebben tsamen langhe ende breet ghesproken/ende gheloofde dye voorß Kaerle te cõmene by den Coninck te Bruessele/dwelck hy dede. Ende was gheslotẽ dat hi op des coninck coste mede reysen soude nae Spaengien/ende hadde selue ghelooft/midts den appointemente met hem ghemaeckt/maer en heuet tselue nyet ghehouden noch volbracht/ghelijck tselue openbaer es. Want hoe wel hi tselue op grote penninghẽ ghe loeft hadde en heues niet ghehoudẽ/maer weder reysende naer Ghelderlandt õme hem reeden te makene es hy al daer ghebleuen.

Item ontrent desen tijden ghelach dye Coninghinne in Brabant van haer vijfste kint/eñ es ghenaẽt gheweest Maria.

Item in desen seluẽ

tyde/dede die Coninck vergaderen die staten van Vlaendren/omme te verstane tot ter consenteringhen van te vercoopene seker demeynen eñ heerlijcke goedẽ vandẽ graefschepe vã Vlaendrẽ/maer si en wouden daer toe niet verstaen/midts goede redenẽ die si wijselic wistẽ te alligerẽ. Eñ es die coninc õme voorts sijn affairren te doene/ eñ sijn sakẽ vã sijnder reyse die hi naer Spaengien doen woude te volbrenghene/ ghereyst naer Atrecht/eñ van Atrecht te Hesdijn/eñ van Hesdijn te Betunen/eñ soe voorts te Rijssele/ ende van Rijssele tot Ghent/daer hy grote cõmunicatie hadde vã sijn aenstaende reyse na tconincrijc vã Spaengien/ vã Castilien rc. ende heeft al daer met sinen edelen state grote ghereetschape ghemaeckt/õme te doene ouer die zee sijn nauigacie naer Spaengien.

¶Item alle ghereetscap ghemaect sijnde õme anderwerf te reysen na Spaengien/ so heeft hi gheordõneert/vp dat dese landẽ wel gheregeert soudẽ werdẽ heer Willem vã Croy/ here vã Chieures eñ vã Arschot als Stadthoudere generael ouer alle dese landẽ/die de selue in peyse eñ vrede gehouden heeft/ wãt het was een seer wijs ende voorsienich here / weert wesende menegẽ tijde te leuene/ hoe wel sijnẽ goeden name eñ renommee nẽmermeer steruen en sal.

Hoe eñ in wat manieren

die Coninc vã Castilien rc. eñ vrauwe Johanne Coninghinne / met grooter triumphe ghereyst sijn naer Spaengien ouer zee/ eñ hoe dat si bi groten tempeeste eñ onweder gheabbordeert sijn int coninc rijcke vã Inghelãt/daermẽ hẽ grote triũphe dede/ eñ vã ander incidencien daer na gheuolcht. Ende hoe die voorß coninck te Bourges in Spaengien afliuich ghewor den es.

¶Dat.lxxiij.Capittel.

Naer dat die coninck ende coninghinne/met hueren edelen state hadden in Zeelant verwacht bequaem weder eñ wint/ōme hē reyse te volbrenghene. So eest dat Eurus huyten Oosten waeyende/ die seylen vanden schepen heeft opgheloken/ eñ die voorseyde coninc ende coninghinne met hueren vorsten/edelen/ende alle harē volcke/met vele ruyters/ die al ghecleet warē met roode/gheel/ende witte leuereye/tsceye ghegaen/ende heeftmen die claroenen ende trompetten gheslaghen/ende die bussen gheschoten met groote ghetiere in teekene van blijschapen/maer werde achter na die wellusticheyt verkeert in veruaertheyde ende droefheyde. Want naer dien dye voorseyde Princhen gheseylt sijn ontrent Inghelant/ esser vpt zee alsulcken tempeeste ende torment op gheslaen/dat sy alle meenden te verdrincken/soe dat si alle gader in grooten noot sijn gheweest/eñ hebben moeten kiesen Inghelant/ dwelc hoe wel sy niet gheerne en deden met rade vā hueren piloten ende patroonen/ nochtās ōme voorder perijckel te schouwene moesten si daer vlien ende hē salueren. Eñ nae dien si ghearriueert waren in Inghelant so sijn die officiers dye tlant ende hauenen verwaerden seer verbaest gheweest vā alle den volcke ende mannen van wapenen inden schepen wesende/ want er wel twee duysent duytsche knechten waren/eñ dye sommeghe waren ghearriueert in die hauene vā Cornuwalie. Ende hebben dofficiers terstont posten ende boden ghesonden aen den coninc van Inghelant Heynrick die seuenste/die seer verblijt was dat die voorseyde princhen ghearriueert waren ende ghesalueert/ende heefter aē ghesonden heerlijcke Ambassaden/ ōme hem willecome te heetene/eñ heeftse alder eerste te Windsoire/eñ daer naer binnē Lonnen seer feestelicke ghetracteert/ ende alle vrientschap ghetoont die hem moghelijc was van doene/ ende in sghelijcx dye Coninck van Castilien oock/ want wes dye coninck van Inghelandt begheert heeft/dat es hem oock ghegunt gheweest vanden voorseyden coninck van Castilien ꝛc.

Ende naer dat die selue coninck van Castilien met sijn Coninghinne in Inghelant ghetracteert ende onthaelt sijn gheweest/ soe hebben si verwacht weder ende wint/ ende sijn met allen huerē state weder ghegaen tschepe met seer grooter triumphe ende ghenoechte/ want Dinghelsche heeren die hem gheleyden seer heerlicken op ghereten waren / ende oock Dinghelsche bedreuen seer groote feeste vp die zee/ende heeftmen daer gheschoten ende ghetamboert ende dye trompetten ende claroenē gheslegheṅ / dwelc een melodye was om hooren. Ende naer dien datse malcanderē adieu ghesept hadde eñ oorlof ghenomē hadden deen aen den anderē/ sijn met goeden weder ende saechten winde ghearriueert in Spaengien.

Item dē tijt dat die voorseyde coninck Phelips in Inghelant was / soe heeft Heynrick die sone vanden voorseyden Coninck van Inghelandt in teekene van een eewich accoort/ontfaen doordene vanden gulden Vliese/eñ heeft den voorseyden coninck van Inghelandt ghetoont alle minne ende vrientschap dē voorseyden coninck Phelipse. Maer eer hi huyten lande reysde soe begheerde dye Coninck van Inghelandt den Hertoghe van Suffock/ daer ic voren mencie af ghemaeckt hebbe/op sekere condicien / maer oft die veruult sijn gheweest laet ick anderen scriuen.

Nae dat die coninc Phelips ende die coninghinne Johanna/ sijn ghearriueert in Spaengien/so es die Hertoghe van Neyges ende die Coninck van Arragon / met schonen state vā edele mannen hē yeghens ghereden/ eñ hebbē hem met grooter eerweerdicheyt eñ blijschappen ontfanghen/ ende sijn met grooter triumphen ghereyst nae Castilien / eñ daer naer sijn blijde incompste ghedaen te Bourges in Spaengien ꝛc.

Tem na der arriuēte in spaen-
gien vanden voorś coninck eñ
coninghinne/heeft indē eerstē
die hertoghe van Neiges als
een vroom prinche/ met grooten state vā
edelen Princhen / wesende vanden bloede
der voorseyder coninghinnē/hē yeghens
ghereden/ ende heeft alle dye ghemeynte
gheroupen Castilie Castilie/ Spaengie/
Spaengie.
¶ Item es ooc die Coninck van Arragon
hem gherecōtreert / ende heeft hem bewe
sen dat hi grootelic verblijt was/ende heb
ben die voorseyde schoon soon ende schoō
dochtere groot hōneur ende eere ghedaē/
ende sijn so voorts met groter triumphen
ghereyst naer Castilien/daer si seer feeste-
licke ontfanghen sijn gheweest / ende dye
Coninck vā Arragon van hem ghescheyp
den ende ghereyst nae Arragon. Eñ heeft
daer naer die voorseyde Coninc Phelips
met sijn coninghinne sijn blijde incomste
ghedaen te Bourges in Spaengien/daer
dedele mannen eñ die staten vandē lande
alle vergadert warē/daermen grote dach
vaerden hielt/aengaende den Coninccrijc-
ke voorseyt/ ende oock den huwelijcke tu
schen Karolus des voorseyden coninc so
ne ende ma Dame Glaude dye dochtere
van Vranckerijcke / dye welcke ōme dier
saken wille hadde ghesondē Ambassadē
in Spaengien.

Item ontrent desen

tijde heeft Karel van Egmont hem rebe
ghemaect in absencie vanden voorseyden
princhen yeghens die Brabanders/ ende
dat by heymelicken sercourse ende behu
pe vanden fransoysen/ ende sijn die Ghe
dersche metten Fransoysen ghecōmen in
Brabant/ ende hebbē Turnhout ghespo
lieert/ende rijcke vrouwē mede ghevoer
ende gheransoeneert.

Hoe die edel coninc

Phelips/afliuich gewordē es in Spaen
gien/in die stadt vā Bourges/van eender
heeter cortsen / den.xxv.sten dach vā Sep
tember.xv^{c}.vi. god hebbe die siele Amen.

Item ten seluen tijde sachmen een Comete / eñ sijn corts daer naer seer drouue nyeu maren ghecõmen huyt Spaengien/ in Vlaendren/ eñ in allen dese nederlandẽ midts der doot vanden voorß coninc Phelips/ die vptẽ.xxv.stẽ dach vã September xv^c. iaer eñ.vi. in die stadt vã Bourges vã eender heeter cortse (somen seyde) ghestoruen es/ daermẽ grote droefheyt õme hadde/ eñ sijn nyet alleene dye edele van desen lande/ maer ooc vã Spaengiẽ eñ alle kerstenheyt grotelic bedroeft gheweest/ ende mestroostich ghewordẽ. Eñ corts daer na midts ghebreke sijn dye edele huyt desen lande / eñ die duytsche knechtẽ weder ghecõmẽ nae Vlaendren/ die sommege tscepe maer ten meestendeel vandẽ knechtẽ quamen te voete duer Vrãckerijcke. Mijn here vã Nassauwẽ/ eñ mijn here vã Beuerẽ eñ mijn here vã Ysselsteyn quamẽ tscepe/ eñ warender ooc sommeghe die quamen duer Inghelãt/ eñ andere duer Sauoyen

¶ Item die coninghinne bedreef grooten rauwe eñ mesbaer / eñ hadde onsprelijcke droefheyt / wãt si ooc begort was met een vruchte/ die welcke na dat si daer af verlost was gheheeten was Katherina.

¶ Itẽ corts daer naer vergaderdẽ die statẽ vandẽ lande te Louen/ eñ na vele cõmunicatien die de statẽ haddẽ/ so haddẽ si in Ambassadẽ ghesondẽ aẽ den keyser Maximilianus/ die welcke heeft gesondẽ me vrauwe Margriete/ Duwagiereghe van Sauoyen/ õme Regente te wesen van Vlaendren eñ dese nederlanden.

Hoe die fransoysen

mettẽ Ghelderschẽ weder na Brabãt ghecõmẽ sijn/ eñ vãder orloghe vã Ghelre/ vã den paeyse vã Cameryc/ vãder comste vã Maximilianus die keyser vã Ghendt/ eñ voorts vandẽ orloghẽ vãdẽ.Cõ.vã Inghelant yegens die fransoysen. Eñ dẽ paeys midts thuwelic tusschẽ dẽ coninc vã Vrãckerijcke eñ des conincx vã Inghelãts sustere/ eñ die doot des conincx vã Vranckerijcke/ eñ ander saken weerdich om lesen.

¶ Dat.lxxiiij. Capittel.

Nt iaer.xv^c. eñ.vij.sijn die fran
soysen metten Ghelderschen
weder met crachte ghecõmen
in Brabant/ende hebben gro-
te schade ghedaẽ voor dicst/maer si werdẽ
wederstaen/ so dat si van daer ghetoghen
sijn naer Thienen / ende hebben dye stadt
midts datse gheen volck vã wapenẽ inne
en haddẽ/ foortselic ghenomẽ ende ghepil
ieert. Maer corts daer naer werdẽ die frã
soysen gheslegen bi nachte int dorp van
Sinte Hubrecht bi sekere Namuroysen/
daer capiteyn of was mijn here dispontijn
¶ Item daer naer so hebben vergadert in
Vlaendren mijn heere vã Berghen/ mijn
heere van Fiennes/ metten Gouuernue-
re van Bresse / ende heere Jan Sauuaige
President van Vlaendren/ende sijn in am
bassaden ghetoghẽ naer Inghelant/õme
thuwelic tusschen den ionghen Eertsher-
toghe/ende dochtere van Inghelant/ende
es tselue ghescyiet met grote ceremonien
ende grote triumphe/hoe wel dat niet vol
comen en es.

Item int Jaer.xv^c

ende achte heeftmen strenghelic gheuoch
ten int lant van Ghelre/ende die Prinche
van Anholt die van Maximilianus ghe-
sonden was / õme generael capiteyn te sij
ne/heeft tslot van Pourroyen afghewor-
pen ende te niete ghedaen.

¶ Item ouermits dat grote orloghe was
in Kerstenrijcke / want dye Venechianen
orloghe hadden yeghens den Paeus / eñ
die Keyser ende die coninck van Vrancke
rijcke tsamen gheaccoordeert waren met
ten Paeuse yeghens die voorseyde Vene
cianen/ ende andere princhen/ midts desen
grooten twiste in liden warẽ. So es eenẽ
generalen paeys ghemaect te Camerijck/
daer af dincarnacion begrepen es in tnae
volghende versikele.

Pacis perpetue cōceptio stat Cameraci Maer was tselue eenē gheuoetrdē peys want hi niet langhe en duerde.

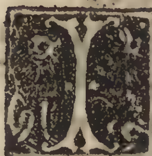
Item naer tslot vanden voorgaenden paepse/ es die keyser Maximilianus hupt duytsch lant herwaert ghecōmen sijnde/ gherepst naer die stadt vā Ghendt/ eñ heeft al daer ghepresenteert den Eertsher toghe. Eñ was daer gheconcludeert dat die Keyser ende die coninck van Vrancke rijcke die doen ghealieert waren tsamen/ oorloghen soudē vp dye Venecianen. Eñ heeft die Keyser achteruolgende dien ghe sonden ouer tgheberchte als vpper Capiteyn mijn heere de Reulx/ eñ dē bastaert vā Bourbon dye des selfs lieutenāt was/ eñ hebben hē vromelic gehadt/ wāt Padoua in handen vanden Keyser ghecōmen es/ met anderen steden als Veroenen &c.

¶ Item int iaer.xv.c eñ.xij. es vp ghestaen een oorloghe tusschen den coninck vā Inghelant eñ van Vranckerijcke/ ende was groot ghereetschape ghemaect in Vlaendren ten bystande vandē Inghelschē/ wāt si al tharnasch vp cochtē hoe out dat was ōme te besighen/ so wel tschepe als te lande/ooc creghen si veel volcx vā desen lande midts der.influencien vanden angelotten met hem/ Eñ werden als doen ghemaect te Mechelen groote artellerien/ eñ onder dander.xij.schone metalen bussen/ diemē baptiseerde mettē.xij.apostelē namen/ eñ die voorē coninc vā Inghelāt hadde doen maken bi meester Hans poppen ruptere/ dye een constenaer es vā Vulcanus werc ken/ eñ hoe wel si den tijtel droughē vandē xij.apostelen/ gauē nochtās ander ghelupt dan dye deden/ si soudē beter ghedraghen hebbē ander.xij.namē/ als den naem van Nero/ Phalaris/ Diomedes/ Mezencius Dionysius/ Busiris/ Cōmodus/ ende dier ghelijc tyrannē namē/ eñ en behoordemē die heleghe namē met alsulcken tormenten eñ duuelschē werckē niet te benamen.

Hoe dye Coninc vā

Inghelant met alle sijn edelē eñ vrome capiteynē/ eñ met veel schepen vol volcx eñ artellerien ouer zee ghecōmē es na Vlaendren/ verbeydende seker capiteynē vandē nederlandē/ die hē te dienste quamē/ eñ es na Teruwane getrockē/ eñ heeft die stede swaerlick beleghē/ eñ dye victaelliers ter neder gheworpē/ eñ die stadt ghewonnē.

Tem int iaer.xv.c en derthiene es die coninck vā Inghelandt Henricus/ met sijnē edelen ē ander vrome capiteynen ende groote menichte vā schutters/ en anderē volcke wt Yrlandt/al ghecleet groen ende wit/met vele schone schepē vol volcx/ vol artelleryen/bussen en wapenen/ ouer dye zee ghecōmen na Calys/ en so voorts nae Vranckerijcke/en heeft sijnē wech ghenomen na den palen vā Vlaendren/ verbeydende sekere capiteynen vanden nederlandē die hem te dienste quamen/seer wel toe gherust en opghesetē. En es die coninck gherepst met sijnder heyrcrachte naer die stadt vā Teruwane/die bi Talboten ende den Inghelschen metten Vlaminghē/ en anderen ruyterē/als Henegouwiers/Namuroysen/ Brabanders/ hoochduytschē swaerlic beleghen was. En gheduerende desen belegghe/ heeft die heere van Piennes als capiteyn vanden fransoysen/ dye stadt vā Teruwane willen spijsen/wāt die heere vā Pont darremy en die heere van Canaple/beyde capiteynē vā binnē Teruwane/ghescreuē hadden dat si in grooten noode waren van victaellien. Maer dye Henegouwiers wesende in ghetale van twee duysent peerden/en Maximilianus die keyser metten Coninck vā Inghelant sijn ghestaghen vp die fransoysen die dye voorš stadt vā Teruwane hebben willen sercoursen/ende hebbense daer neder ghe worpen/maer die sommeghe sijn gheuloden in bosschen en velden/ onder dander edelen warender gheuanghen die Hertoghe vā Longeville en die heere vā Bussy. En corts nae desen swaren recontre/ heeft die heere vā Pont darremy/wt beuele vā den coninc van Vranckerijcke/vpgheghe uen in handē vandē Keyser en den coninc van Inghelant die voorš stede van Teruwane. Ende na dien die voorš fransoysen daer wt ghescheyden sijn/ so es die coninc vā Inghelāt victorieuselic daer inne ghecōmen/ en werdt die voorš stadt eensdeels daer na af ghebrant/en tvolc al veriaecht.

Item inden seluen

tijde es die coninck van Schotlant in subsidie vanden Fransoysen/ met sijnē edelen ende volcke van wapenen/ghesleghen in Inghelant. Maer dinghelsche hebben hē stoutelic gheresisteert/ en hebbē dē coninc metten meestendeel van sijnen edelen verslaghen.

Item corts daer na

so es tgheheel heyr vanden Keyser en den coninc vā Inghelant ghetrockē voor dye stadt vā Doornicke/en hebben die belept/ maer die Doornickers gauen hē vppe byminlijcken accoorde sonder groote weere te bieden/ want si vreesden seer in dien dat mense met stormender handt ghewonnē hadde/dat si lijf en goet verlorē soudē hebben ghehadt/ midts dat die duytschē ende die Inghelschē grootelick vp hē verstoort waren/ ōme die faertsen en schimpen dye si vpten Keyser en coninc vā Inghelandt ghemaect haddē/en oot anderē redenen.

¶ Een incident aengaende dye detractien vanden Princhen ende Vorsten.

Lso in Exodo in.xxij.ste capittele ghescreuē staet. Dijs non detrahes & principi populi tui nō maledices Dats te segghē ghi en sult die goden niet lasteren/noch dē prinche van uwen volcke niet vermaledijden. So heeftmen dicmale beuonden ende ghesien/en oot wort in diueerschen hystorien bescreuen/dat die ghene die yeghens hē ouerste en Vorstē vpgheblasen hebbē met woorden/met wercken/ met verachtenisse en versmadenisse/ iniurierende en beclappende die selue/ dat si tot grooter verderffenisse en perdicien ghecōmē sijn. Wāt die Princhen en Vorsten huer dominacie en heerschapie vā god almachtich dragē. En daer ōme seyt Paulus scrijuende totten Romeynen. Alle sielen sullen onderdanich wesen hueren opperstē. Want also int boec der wijsheyt staet ghescreuen int seste capittele tottē princhen aldus. Data est a dn̄o potestas vobis/ et virtus ab altissimo qui interrogabit opera vestra: et

cogitationes scrutabitur &c. Die macht es v ghegheuen vanden here/ eñ v cracht vã den oppersten/ die vraghen sal v wercken eñ v ghepeynsen ondersuecken. Et potentes potenter tormẽta patientur. Dats te segghen dat die machteghe sullen machtelijcke pijne lijden/ euen verre si die rechtueerdichept nyet voor ooghen en legghẽ. Ghy hebt ghesien hoe vele steden totten gront toe verdoruen sijn binnẽ cortẽ iarẽ herwaerts/ midts dien sommeghe onberaden lieden beschimt hebben grote herẽ ende Vorsten/ eñ ooc midts der versmadenissen van sommeghen princhen die hueren viant versmaet hebben. Hoe deerlick werdt die stadt van Dynant inden Lande van Luycke ghedestrueert/ midts die saersen dye si ghemaect hadden yeghens hertoghe Phelips van Bourgoengien ende Kaerle sijnen sone. Ick laet staen tghene des onlancx gheschiet sijn mach/ het en es van gheenen noode vele exempelen by te brinnghene/ want dese aengaende alle Cronijcken vol sijn. Laet ons daer õme sonder blamatie die princhen inder rechtueerdichept hen landen laten guberneren/ want si inden handen gods staen/ eñ nyet inder ghemeyntẽ bedwanghe. Maer wi behoren so te leuẽ ende gode almachtich te bidden/ dat hi ons princhen ende vorsten verleenen wille/ dat dye verchiert moghẽ sijn metten chieracie/ daer mede dat dye wijse coninc Dauid aẽ god almachtich begeerde Salomon sijnen sone eñ die sone ooc selue vũchiert eñ gheexorneert te sijne/ te wetẽ met godlijcke wijshept. Dwelck ons god almachtich verleenen wille/ soe dat wy al hier in dese bedructe wanckelbare weerelt in paeyse/ eñ hier namaels in paeyse ende vrede leuen moghen.

Item inden seluen

tijden soe sijn dye Zwitsen ghetoghen in Bourgoengien voor Dyion/ maer en vol quamẽ huer voortstel niet/ midts appointemente dat vã des machteghen Conincx vã Vranckerijcke weghẽ ghemaect was byden heren van Bourbon ende van Trimoulien.

Naer dat die voor

seyde stadt van Doornicke haer ouer ghegheuen hadde in handen des Keysers/ eñ dien coninck van Inghelandt/ so heeft dye Keyser al daer ghedaen sijn intreye/ eñ insghelijcx ooc die Coninck van Inghelant seer rijckelic gheabitueert. Daer na es die Eertshertoghe Karolus ende vrau Margriete sijn goede moeye met hueren vrauwen ende ionckfrauwen inder seluer stadt statelic inghecomen/ ende heeftmẽ al daer heerlick ghetriumpheert/ ghetornoyt/ eñ allderhande Princhelijcke ghenoechte bedreuen.

¶ Item van daer sijn die voorś Princhen ende Vorsten met schonen state ghereyst nae die stadt van Rijssele/ daer die coninck van Inghelant int incõmen sijn magnificentie ende rijckdom ghethoont heeft/ eñ heeftmen vpgheslaghen die trõmelen eñ tambouren/ claroenen ende trompetten/ dwelck den menschen ooren dede verwecken. Ende es al daer byden voorś Eertshertoghe den Coninck gheschoncken een seer costelick bancket.

Item corts naer de

sen midts dat dẽ winter aenquã/ sijn dye voorś vorsten gheschepden/ want Maximilianus es weder ghereyst nae dẽ duytschen lande. Eñ heeft dye coninck van Inghelant ghereetschap ghemaect/ õme weder nae Inghelant te reysene/ eñ heeft die selue Coninck in sijn oordene eñ rolle ghehouden ende ghegageert/ die Graue van Nassauwen/ die heere van Ysselsteyn/ dye heere van Lingny/ die heere van Walain ende dye Bastaert Dapmeries met hueren volcke van wapenen/ hoe wel dat niet langhe en duerde. Dat ghedaen sijnde/ es die coninck ghereyst na Inghelant/ houdẽde altijt in sijn behout die stadt vã Doornicke ende des dien aencleefde/ ende heeft die coninck die stadt doen bewarẽ met Inghelsche knechten/ ende daer nae een seer schoone ende sterck slot ghemaeckt/ meynende altijt dye voorś stadt te houdene tot hemwaerts.

¶ Item ontrent desen seluen tijde vpten tweesten dach van Januario/ es vā leuen den lijue ter doot ghecōmen te Bloys vpt slot/ Anna die coninghinne van Vranckerijcke Hertoghinne van Bretaengien/ ende es begrauen gheweest tsinte Denijs in Vranckerijcke.

Item inden seluen iare es thuwelick ghemaect tusschen Lodewijck Coninck vā Hongarien/ eñ vrauwe Marie van Oostenrijcke/ ende oock tusschen Christierne Coninck vā Denemarcken ꝛc. ende vrauwe Ysabeau vā Oostenrijcke.

¶ Item indē iare .xv.c eñ veerthiene es tusschen den Ambassaden vanden coninc vā Inghelant ende den coninck van Vranckerijc ghemaect een accoort van paeyse/ ende dat bi tractate vā huwelijcke tusschē den voorseyden coninck Loys eñ vrauwe Marie/ dye sustere vanden voorꝰ coninck van Inghelandt. Ende werdt den seluen paeys ghesloten byden machteghen Coninc Loys/ eñ den Ambassaden vā Vranckerijcke/ vptē .xvi. sten dach van Oogste/ int voorseyde Jaer.

Corts nae desen es die voorseyde vrauwe Marie van Inghe lant/ met grootē personagien ende edelen wt Inghelant ghebracht in Vranckerijcke/ ende es die coninck Loys met vele gro te baroenen eñ heeren haer yeghens ghe reyst nae Abbeuille/ ōme dye voorꝰ bruyt tontfanghene/ daer si bydē heren/ die her toghe van Valoys/ ende anderen groten meesteren oock ontfaen es gheweest/ ende syn byden eerweerdighen heere van sinte Denijs beyde ghetrout/ ende vā daer ghe reyst na sinte Denijs/ daer die coninghin ne ghecroont es gheweest.

Itē niet seer langhe daer nae es die voorꝰ coninc Loys cranck ghewordē/ oudt wesende ontrent vier eñ vijftich iaren/ ende es ghestoruē vpten eer sten dach van Januario inden voorꝰ iare eñ daer nae begrauen te sinte Denijs/ by vrauwe Anna van Bretaengien syn ghe sellinne/ eñ es hem ghesuccedeert coninck Fransoys deerste vā dien name.

¶ Hier eyndet die Edele Coronijcke van Vlaendren/ beghinnende vanden eersten Forestier tot den laetsten/ die door haer vrome feyten/ Grauen van Vlaendren ghemaect worden/ achteruolghende dye rechte afcomste der voorꝰ Grauen/ tot den ouerlijdene vanden Edelen hoochgheboren Phelips/ Coninck vā Spaengien/ van Castilien ꝛc. Eerdtshertoghe van Oostenrijcke/ Hertoghe van Brabandt ꝛc. (wiens siele god wille ontfarmen) Succederende voort vp onsen doorluchtichsten hoochgheboren Keyser Karolo/ eñ es den .xxxiiij. sten Graue vā Vlaendren/ wiens Coronijcke hier naer volcht/ waer inne syne onsprekelijcke victorien/ eñ faeyten van wapenen/ int corte verclaert sullen worden ꝛc.

¶ Vanden alder victorieusten/ eñ onuerwinlijcksten Prinche Karolus/ Keyser vã Roomen/ Coninck vã Spaengien/ ende van beyde die Cecilien/ van Aragon/ van Nauarre/ vã Napels. Hertoghe vã Brabant/ gheboren Graue van Vlaendren/ Eñ vã sommeghe gesten/ by sijnẽ tyden gheschiet/ die seer wonderlijc sijn om hooren/ eñ oock ghenoechlijck om lesen.

IMP. CÆSAR CAROLVS .V.
HISPANIARVM REX.

Vandē alder victorieuste Keyser Karolus vā Roomē/coninc van Spaengien.&c. Erfachtighe Graue vā Vlaendren/binnē der stadt vā Ghendt gheborē/hoe hy in allen dē hooftsteden vā Vlaendrē/ seer triūphelijc ghehult wordt. Eñ in allē sinē landē/als Brabant/Hollāt Zeelant.&c.eerlijcken ontfanghē was.

Dat eerste Capittel.

Karolus is dye.xxxiiij. Graue van Vlaendren/ende Coninckx Philips vā Castilien eñ vrou Jannē vā Spaengien oudtste sone. Eñ was gheboren in die machtighe stadt van Ghendt / opten.xxiiij.dach van Februarius/int Jaer van.xv.c welck iaer was een scrickel iaer. Op welckē dach nae die rekeninghe der tijdē/hadde die onuerwinlijcke prince Kaerle/die groote eñ gloriose victorie voor dye stadt van Pauien/ daer die Coninc vā Vranckrijck gheuangē wert met veel eedelen/ eñ veel eedelen ooc doen verslaghē worden met menich.M. mānen. Op desen seluen dach vā.xxiiij.in Februario/werdt dye moghende Prince Kaerle glorioselic met groter triumphen ooc Keyser ghecroont. Wten welckē me wel mach merckē/dat god door sijn graci wonderlijcke dinghē laet eñ wil latē ghe schien door desen onuerwinlijcken princ Karolo/dye welcke int iaer. M.CCCC eñ.xv. ghehult wert voor een erf heere/ e eerlijck ontfanghē in alle die hooftstedē v Vlaendren/met seer schoonder triūphe e eere. eñ oock in Brabant/eñ in allen sijne landē/eñ in die hooftsteden der landen/di hē eerlijckē besconckē voor sinē willecom Wesende Prince vā Castilien/vā Leon/vā Granade/vā Arragon/vā Nauarre/van beyde dē Cecilien/vā Jherusalem/vā Valence/vā Maiorcke/vā Sardinien/vā Corsice.&c. Eertshertoghe vā Oostenrijc/Hertoghe vā Bourgondien/ vā Lothrijc/ van Brabant/vā Stiere/vā Crayn/vā Carnie le/vā Lymborch/van Lutzenborch/eñ van Ghelder. Graue vā Vlaendren/vā Habsburch/vā Tyrol/vā Artoys/vā Bourgondien/Palsgraue vā Henegouwē/eñ Lantgraue vā Elsaten/ Prince van Zwauen/ Marcgraue vā Bourgau/eñ des heylichs rijcx/vā Hollant/vā Zeelant/van Phiret/ vā Kiburch/van Namē/ eñ vā Zutphen/ Heere vā Vrieslāt/vā die Windesmarc/vā Portenaw/vā Salines/vā Mechelen.

In diē tijdē als dese prince Karel in Brabant eñ in Vlaendrē ghehult was/so was hi vtrockē in Hollant/eñ so quamē in Brabant grote Ambassadē/ als die Graue vā Vendōne/eñ die Bisscop vā Parijs met vele eedele mānen om dē Prince te sprekene/ dien si volchdē in Hollant daer si dē prince ter sprakē quamen/daer een huwelijc ghesloten wert tusschē dē Prince vā Castilien eñ des coninckx Lodewijckx ionghe dochter/ welc huwelijc seer grotelic verpeynt was.

Jtē bi rade vandē Keyser Maximiliaē was gemaect eē huwelijc tusschē dē conic vā Dēnemarcke eñ ōs princē suster Johāne. So was ooc op die selue tijt in Hollant comē met grotē machtigē schepē die Bisscop vā Dronten met veel eedel mānen eñ met grotē state/ vā weghē des coninckx vā Dēnemercke/vā Noorweghē/vā Zweedē/ vā Wēnē/eñ vā Godtlāt/ō des princē suster ouer te halē met eerē/ō te sijn die coninginne vā Dēnemerckē/also dat ghesloten was.

Anno.xv^c. eñ.xv. des Saterdaechs naer lichtmisse doen quam die hertoghe Karel Tantwerpen in/ eñ wert daer seer costelic ontfanghẽ bouẽ alle ander steden vã Brabãt. Des anderdaechs des sondaechs doẽ quã hi ter kerckẽ met schoonen state/ ende hy wert ghehult/ eñ ontfinc voort alle het landt.

Op sinte Marien magdalenẽ dach doẽ trocken die drie cameren van Antwerpen te Mechelen/ eñ die vpolier was seer properlic toe ghemaect/ eñ haddẽ.vi^c. mannẽ onder te peerde/ te waghene/ eñ te voet/ al vã eenderhande cleedinghe eñ hoepen/ eñ si hadden dat schoonste incomen.

Vã wonder dat in

die lucht ghesien wert/ eñ van eenen groten slach bi Mylanen/ tusschẽ dẽ Coninck vã Vranckerijck eñ die Zwitsers.

In Septẽbre op heylich cruys dach doẽ wert gesien des avẽts eenẽ clomp viers vlieghẽ recht bouẽ die huysen/ alsogroot als een biertonne/ eñ achter haddet stralen/ eñ lichte seere/ eñ tot sommege plaetsen viel vã desen viere. Dit ghebuerde alle dese landen duere opten seluen tijt. Eñ sommege die op die heyen warẽ die hoorden een bijster ghetier in die lucht/ eñ saghen in dye lucht mannen van wapenen dye duer die lucht reden. In desen seluen tijt so gheuiel eenen groten vreeselicken slach bi Mylanen/ tusschen den Coninck vã Vrancrijck/ dye dat iaer eerst coninck ghewordẽ was/ dye selue daer in persoone was indẽ strijt teghen die Zwitsers/ die welcke warẽ eñ vienden den hertoghe van Mylanen. Desen slach duerde bi de.xxiiij. hueren sonder cesseren/ so datter menich duysent mannẽ verslegħẽ wordẽ. Eñ die coninc vã Vranckerijc behielt dat velt/ eñ creech corts daer naer die stadt van Mylanen.

Item in desen tijt so wert het huwelijck ghetracteirt tusschen hertoghe Karel/ eñ des coninex sustere vã Vranckerijck.

Itẽ op desen tijt so was die borsse Tantwerpen ghemeerdert.

Anno.xv^c. eñ.xvi. op sinte Steuẽs nacht doen blixem det eñ donderdet seere/ eñ doẽ stonter eenen grooten storm op/ so datter so groten vloet op ghinc alst ghedaẽ hadde sint den iare.xiiij^c.lxxij. soe dattet in vele plaetsen grote schade dede/ sõmeghe torrẽ vielen vanden winde/ ende den blixem deder ooc groote schade.

Inden Mey wert gheordõneirt datmẽ tgulden vlies Tantwerpen houdẽ soude/ eñ die schilden waren ghehanghen/ maer ter causen dattet den prinche ouerdraghẽ was hoe dattet daer seer starf vãder peste/ so waren die schilden vã daer ghedaen eñ te Bruessel gheuoert/ eñ men hilt daer die schone feeste vanden guldẽ vliese als hier naer volcht.

Van die triumphe

lijcke feeste vanden guldẽ Vliese oft Toyson dor/ hoe dat dat ghehouden werdt te Bruessel/ met grotẽ state eñ waerdichept/ na die oude ghewoonten.

Int iaer ons heren.M.v^c. ende xvi. so heeft die muegende prinche Karel willen achteruolghẽ die manieren eñ feeste vanden weerden gulden Vliese/ daer die meeste heren der kerstenheyt mede verchiert sijn. So heift dye Prinche die ordõnancie daer af ghehoudẽ ghelijc hertoghe Phelips vã Bourgoengien dede/ die dat eerst insettede eñ ordonneirde/ ende als Hertoghe Karel sijn sone saligher memorien heift ghecontinueert/ eñ alsoo Maximiliaen namaels keyser dat achteruolcht heift/ eñ die Prinche Phelips coninck van Castilien byder gratien Gods/ eñ Leon eñ Granaden dat ooc heift onderhouden. Laet ons nv voor hẽ biddẽ/ wãt men noept minlijcker prinche en vant/ makende alõme paeys ende vrede tusschẽ den heeren. Aldus hadde ooc dese moghende prinche Karel voorscreuẽ dese feeste vã dat gulden Vlies begonst eñ op ghestelt te houden.den.xxvi. stẽ dach in Octobre/ int Jaer voorś/ in dye stadt van Bruessel/ ende heift die oude ghewoonten gheuolcht vandẽ guldẽ Vliese drie daghẽ lanc inder kercken/ rijdende met grotẽ state/ elcken dach met verschepden cleederen

Ten eersten dach ter vespertijt reet coninck Karel met groten state vã gheestelicke personẽ/als abtẽ prelatẽ eñ anderen. Eñ daer nae quamẽ die heerẽ vãder oordẽ elc naer sijn outheyt/als die graue vã Nassouwẽ/ die graue vã Huerne/dye heere vã Reux/ heer Jã vã Emanuel/die here vã Lalayn/ heer Hughe van Meluyn/ heer Phelips dãmprael/die heere vã Chieure/die Prinche vã Symay/die here vã Berghẽ/ ende naer dyen quã coninc Karel/die al redẽ in roodẽ mãtels ghecleet vãroot fluweel cramosijn/eñ rontõme gheboort met costelijckẽ boordẽ ghemaect met peerlen eñ costelijcke ghesteentẽ met roodẽ rolcapruynen opt hooft/ende die dat Toyson door drouch was oock so ghecleet. Eñ achter dẽ coninck quamen dye Palsgraue/ die Marcgraue vã Brandenborch/die Marcgraue vã Baden/die graue vã Mansuelt vã Montreuel/die graue vã Hoorne/eñ noch ambassaten huyt vreemdẽ landẽ/ eñ si sijn also te samẽ in die kercke ghecomen/ eñ die prinche sadt in sijn stedge/eñ dye heerẽ vander oordẽ elc onder sijn wapẽ. Eñ die heerẽ vãder oordẽ te dier tijt leuende eñ dodẽ warẽ dese. Die coninc vã Arragon/ dye coninck vã Inghelãt/heer Peeter vã Lãnon/ Christoffel Marcgraue vã Baden/heer Wolfgant vã Poleyn/heer Cornelis van Berghen/die here vã Santpy/heer Pauwels vã Lichtersteyn/ heer Wolfganck vã Furstenberghe/heer Floris vã Yselsteyn graue vã Buerẽ/ heer Philibeert vã Beuerẽ. Eñ daer wordẽ nyeuwe herẽ vãder oordẽ ghemaect in die stede vandẽ doodẽ/ eñ dat warẽ dese. Fernande des coninckx broeder/ coninc vã Vrancrijck/die coninc vã Vngarien/die coninc vã Denmercke. Item. iiij. grauen huytẽ duytschẽ lande/die palsgraue/ die Marckgraue van Brandenborch/ die Marcgraue vã Badẽ/graue Felix/die graue vã Porcien/ die graue vã Montreuel/die Gouernuer van Bresse/Beure die Baelyu van Henegouwe/ dye heere van Montigni/die here vã Santpy/dye here vã Bouzelles. Dit sijn die nyeuwe heren/ God wilse in eendrachticheyt bewaren. Amen.

¶Int eerste vã desen iare doen starf Ferdinandus coninc vã Spaengien/ eñ die uitvaert werdt te Bruessele seer solemnelick ghedaẽ. In desen rouwe warẽ alle prelatẽ eñ statẽ vãdẽ lande/eñ veel triumphẽ ghebuerdẽ daer. Doen dẽ dienst ghedaẽ was doen wert dẽ grotẽ stãdaert ter neder ghelept. Doen quã hertoghe Karel eñ rechte den standaert weder op. Doen werter een roep ghegheuen/die coninck leeft.

¶In dit iaer so wart orloghe in Vrieslant eñ si namẽ den hertoge vã Gheldre voor haren heere.

Hoe dye gheestelijcheyt gheschat wert.

Eerst begost in Vlaendren / alle fondaciẽ vã huysaermẽ/aelmoesen huysen of cloosters vã al dat vercreghẽ was binnẽ. xl. iaren/moestẽ gheuẽ daer of drie iaer renten. Den sommeghẽ ghebuerde wat gracien ouermits het groot gheroup/so datse ghauen twee iaer renten / eñ daer mede warẽ alle die goeden gheamortiseert.

¶Op sinte Marcus dach soe reysde Dierick paesschẽ na Iherusalẽ vã Antwerpẽ/ eñ doẽ hi quã v. ofte. vi. mijlen in die zee/ so quã hi vp eene plate/eñ daer berstet schip/ ouermidts quade bewaringhe/ eñ die pelgrims ontquamẽ al inden boot/eñ onder int schip warẽ ooc twee grote hootstuckẽ die die stadt vã Antwerpẽ schanc der stadt vã Rodes/die werdẽ met vele ander goets met groter subtijlheyt gheuischt.

¶Opten. xx. dach vã Iunius bestont des auents seer te donderen eñ te blixemen so lancx so meer/dat nyemẽt hoe out hi was niet diesghelijc ghesien of gehoort en hadde. Doen wertet brant Tantwerpen bydẽ Faken ten tween steden/eñ bydẽ Augustijnen/alle die lucht en scheen anders nyet te sijne dan een vier. Die donderslaghẽ warẽ also groot dattet scheen dat alle die huysen ende torren gheuallen souden hebben. Daer waren oock veel menschen vanden donder eñ blixem verslaghen.

Van coninc karels eerste reyse ouer Zee in Spaengien.

Naer dat Coninck Phelips in Spaengien ghestoruen was/ so liet hi achter veel kinder/onder welcke Karel dye outste sone was/ die welcke dye naeste oor was vā desen landen ende vandē Conincrijcke vā Castilien/Lyon ꝛc. Ende om dat hy noch nyet en was cōmen tot sijn mondeghe iaren/so ordōneerdemen sommeghe heeren die hem regeren souden/ ende koren Keyser Maximiliaen voor eenen momboor. Eñ ō dat die Keyser meest tijt absent was/ so maecte hi regēt sijn dochter vrou Margriete weduwe van Sauoyen/ende mijn heere van Chieure bewaerder vandē princhе/ tot dat hy in sijn landen hier ghehult was ende die besworen hadde. Doen quā hem menighe tijdinge huyt Spaengien/ hoe dat grooten twist was tusschē dye heren/eñ dat die een bouen dander wilde domineren. Waer door hi ontboden eñ ghebeden wer. dat hi ouer cōmen wilde/ende ontfanghen sijn erflanden ende rijcken/eñ neder legghen die tweedracht dye int lant was vp gheresen. Des die regeerders vā desen landen ghinghen te rade/eñ accoordeerden dat die prinche soude ouer treckē ende ontfanghē die croone der conincrijcken. Ende hier nae hebben si haer dinghē beschict/als aengaende van desen landen/ eñ die ghedeputeirde heeren vander ordenen ende knechten trocken metten Prinche naer Walcheren. Eñ ontrent het eynde van Junius int iaer van.xvij.es coninc Karel te Middelburch in Walcheren ghecōmen/ om met den eerstē wint in Spaengien te seylen / eñ es daer bluuen ligghen bi ghebreck van winde totten.xij.stē dach Augusti/soe creghen si goeden wint/ende quamen so cortelinck in Spaengien son-

der eeneghe auontuere weerdich om scrij uen. Ende als si in Spaengien warẽ ghe arriueert / so trocken si voort te lande van deen stadt tot die ander / daer die edele prin che tot allen steden ende pleckẽ seer eerlijc ken ontfanghen werdt / ende met grooter vruechdẽ ende triumphen wert hi alõme willecome gheheeten. Ende die heeren vã den steden ende landen dye tusschẽ weghẽ laghen verselschapten sijn edelheyt alle te samen / tot dat si mettẽ edelen prinche qua men tot in die stadt van Valedolp / daer hi doen binnen quam met groten state / daer hi seer eerlickẽ in ghehaelt wert met gro ter triumphen vanden heeren vandẽ lan den eñ rijcken die hem daer verbeydẽ / die hier na in sijn croonemente eens deels be screuen sijn. Ende binnen deser stadt van Valedolp is ghecõmẽ don Fernande / heb bende dat guldẽ vlies oft Toyson door om sijnen hals. Die Coninck hadde seer scho nen staet bi hem in die incomste van deser stadt. Daer was die Conestable vã Casti lien / die Hertoge Dalbe / die Marcgraue van Villane / die Graue van Soneuente / die hertoghe Darques / die hertoghe van Surquorbe / ende een groote menichte vã bisschoppen ende ander prelaten ende hee ren. Eñ daer waren wel. vi. duysent peer den / so peerden so muylen / ende een groot ghetal van gouden tabbaerden / want die gouden stucken sijn daer seer ghemeyne. Kaerle die coninck was seer ghenoechlijc om sien / die seer costelic ghecleet was met eenen guldẽ stuck verchiert met veel coste lijcke ghesteenten / ende hy hadde om sijn bonette een costelijcke boghe een iuweel bouen maten costelijck. Ende alsoo rijcke lijc verchiert sadt hi op een Spaens peert hem seer lustich verthoonende / so dat alle dye groote Princhen ende heeren met dat ghemeyn volck van hem seer verblijt wa ren. Ende in dye incomste vanden edelen Karel den Coninck reden voor hem veel edele mannen eñ heeren / als hondert edel mans vandẽ huyse der kersten. Ende dye edel mannen vanden huyse des Coninck / ende doe dye heeren vander oordenen / eñ doe die groote heeren ende meesteren vã den Conincrijcken. Ende doe quam die co ninck gheredẽ onder een tabernakele. Eñ die graue van Pese droech dat sweert. Eñ recht voor den coninck reden die ambassa den van onsen heylighẽ vader den paeus / vanden Keyser / vanden Coninck van In ghelant. Ende recht achter die tabernake le so quam mijñ vrouwe Leonora ende des coninck broeder Fernande ende dye aerts bisschop van Saragossen / na die vrouwẽ quam die Cancellier ende al die heeren vã den rade van Castilien / eñ noch veel meer andere.

¶Int iaer van vijfthien hondert eñ seuen thiene so wast eenen groten winter / men ghinc Tãtwerpẽ ter borcht ouer die schel de / ende in Zeelant reetmen met waghe nen ende peerden / ende quamen ouere in Brabant.

¶Indie maent vã Februarius / so fondeer den die predikaers Tantwerpen het poor tael van haerder nyeuwer kercke.

¶Item ontrent onser lieuer vrouwẽ dach Augusti / so quamẽ die Gheldersche eñ die Vriesen in Hollant / eñ wonnẽ Alckemaer met cracht eñ Asperen / eñ stakent al die ke le af ionck eñ out / ende si verbarnden vele dorpen.

¶In dit selue iaer so regneerde dye siekte van pleuresis seere / so datter menich men sche af starf / eñ ooc die siecte vã quenancie.

¶Int laetste vã desen iare wast dickwil on ghetempert weder / so dat groote stormen dickwijls onuersiens op stonden / soe datter drie oft vier vanden meesten schepen van Antwerpen verdroncken.

¶Itẽ dye broeder vã onsen conînc Kaerle quam wt Spaengien met veel schepẽ / eñ arriueerde in Walcherẽ / eñ track doe eerst nae tlandt van Vlaendren in die stadt van Ghent / daer hi eerlijckẽ ontfanghẽ wert / als vanden ghenen die den here beminnẽ. Dit ghesciede ontrent sint Jans misse / int iaer. M. CCCCC. xviij.

Hoe die edel prince

Karel ghecroont wert / in die stadt vã Valedolp / met grooter triumphen.

Naer dat die edel Karel/ die derde Graue van Vlaendren van dyen name/ een tijt in Spaengien hadde gheweest/ ontrent wat meer dan.vi.maenden/ soe is hi gheweest te Valedolp inder stadt op dat slot. So gheuielt in Februario/ int iaer ons heren. M.CCCCC.xviij. datmen grote gheteetschap maectke al inder stadt voorß in sinte Pauwels kercke/ om datmen Karel den prinche Coninck croonen soude. Tot welcker crooninghen quamẽ veel machtighe heerẽ in silueren eñ in gulden stuckẽ/ verchiert met costelijcke ghesteenten/ als vã peerlen/ dyamantẽ/ saphyren/ robijnẽ/ toitosen eñ dier ghelijckẽ/ eñ haer muylen ende peerden waren al bedect met gulden laken/ so dat dier ghelijcken van habyten niet veel meer gesien en warẽ. Daer quamen ter feesten die Conestable/ die hertoghe Dalbe/ hertoghe van Beges/ Dammirael van Castilien/ Hertoghe van Nageres/ Hertoghe Diacos/ die Conestable van Nauarre/ die Hertoghe van Biocarque/ dye Marckgraue van Villame/ dye Marcgraue van Strague/ die Marcgraue Dpanen/ die Marcgraue vã Guillad/ die Marcgraue vã Ville Frãca/ die Marcgraue vã Taliphes/ die graue van Boneuente/ Dammirael van Jndes/ die graue van Cabres/ die graue Dapmont/ die grote Prioꝛ van sint Jans/ don Petro vã Pertecurreto/ dye Graue Damisedo/ die grote Commanduer/ die Graue van Lemos ende noch wel thien Grauen ꝛc. Ende ter tijt als ons Coninck wt sijn palleys schiet ende te peerde ghesetẽ was om ter vooꝛsepder croninghẽ te rijden inder kercken

van sinte Pauwels/ so waren alle die voorseyde groote heeren ende princhen van haren peerden ghestaen ende muylen/ ende stelden hem te voete ommegaens den coninck. Die Conestable van Castilien houdende metter hant den steghelreye van des Coninckx peert aen die rechter sijde/ en aen dander sijde dye Hertoghe Dalbe/ ende al die ander heren tot in die kercke. Hoe wel dat den wech vuyl van slijcke was en van den moddere/ nochtans wanttet dye ghewoonte was van oudts tot sulcker solemniteyt/ so deden si dat alle goetwillichlijck. Aldus werdt die Coninck ghecroont met grooter eeren ende weerdicheyt. En hielt sijn hof ende staet van sijn conincrijck van Castilien in die collegie van sinte Pauwels te Valedoy. Ende daer waren veelderhande prelaten ende groote heeren sijnder rijcken van Castilien Leon etc. ende oock van Arragon/ van Napels/ van Nauarre/ en van anderen landen etc. Ende daer in sinte Pauwels kercke werden ghedaen die ghewoonlijcke ceremonien ende solemnalen/ eedt van Prelaten/ princhen ende heeren/ en regenten der stede.

¶ Opten sondach den .vij. ste dach Februarij heift die Coninck ghesworen Coninck gheweest/ en heift die croone ontfanghen met die coninghinne sijn moeder van Castilien/ van Granaten/ van Lyon/ ende ander. Ende daer nae es die Coninck weder naer sijn hof ghereden/ ende die voorseyde heeren hebben hem weder verselschapt te voete tot in sijn hof. En met den Coninck en was nyemant ghereden dan sijn broeder Fernando ende dambassaden vanden Paeus/ vanden Keyser/ vanden Coninck van Vranckerijcke/ vanden Coninck van Jnghelant/ vanden coninck van Poortingale/ ende Dambassaden van Venegien. Als dye misse ghedaen was in sinte Pauwels kercke vanden Cardinael van Tourtouse/ so wert van don Gratien ghelesen den eedt die seer groot was/ die de prelaten Princhen en die regeerders der steden ghewoonlijck waren te doen den voorgaenden coninghen/ soe quamen si alle dye den eedt schuldich waren van doene. Ende elc quam bysonder den eedt doen opt missael ende opt cruys/ ende naer den eedt so custen si elc des coninckx hant. Ende ten eersten quam sijnen eedt doen sijn broedere Fernandus/ daer naer sijn suster Helenora. Daer naer quamen die gheestelijcke Prelaten/ als dye Aertsbisschoppen/ bisschoppen/ ende ander prelaten/ daer naer quamen die groote heren ende die princhen/ ende die regeerders der steden. Den voorseyden eedt ghedaen sijnde/ soe las dye voorseyde don Gratien die homagien ende manschappen die die prinche ende heren den coninck schuldich waren te doen. Ende alder eerst heift den conint homage ende manschap ghedaen Fernando des coninckx broeder. Welcke homage ontfanghen heift heer Willem van Croy/ hertoghe van Sorren/ here van Chieures/ die selue Fernando beyde sijn handen gheuouden legghende in die handen van den seluen here van Chieures/ ghelijc daer die ghewoonte es. Ende als Fernando sijn homagie hadde ghedaen so heift hem die coninc neffens sijnen stoel recht vp gheordonneirt te stane/ bloots hoofts/ daer hi ontfanghen heift inden name des coninckx alle dye homagen van alle den princhen en grooten heeren ende regeerders der steden van sijnen Conincrijcken/ ende si custen al des coninckx hant naer die homage. Dit al ghedaen sijnde so es daer vanden sangers ghesonghen Te deum laudamus/ en dye trompetten ende claretten maeckten doe groot gheluyt. Naer dien reedt die coninc weder naer thof met grooten state seer lustelijck/ so dat hem elck lof eere ende weerdichept toeseyde. Dit voorseyde is al ghedaen in dye teghenwoordichept vanden voorghenoemden Ambassaduers en ander vreemde luyden/ ende ter weerdicheit vanden Coninck.

Vanden rijckelicken

steecspele/ ghesciet naer dat croonemente van Coninck Karel/ daer die voorseyde Coninck Karel den oppersten prijs ghewan/ nae inhout der chaerten vanden steecspele.

Als Coninck Karel aldus open hof hielt/ so warẽ daer sommeghe heerẽ die ter eeren eñ weerdicheyt vandẽ coninck wilden helpẽ vermeerẽ die feeste. So waren daer twee heerẽ die een steecspel beroepen hadden/ so quā optẽ.xi.dach Februarij die Coninc met sijnen broeder Fernande/ eñ met Leonora haerder beyder sustere te Valedoly op die marct met grooten state vā veel grote heerẽ seer costelickẽ ghecleet/ ende si ghinghẽ op dat schauot. So quamẽ daer in die bane die here vā Beaurains eñ dye here vā Souzelles (dye beroepers vanden steecspele warẽ) verselschapt sijnde metten Conestable vā Castilien/ den graue Daymont/ den Graue van Hano/ dye Graue van Daguillaert/ ende don Petro Giron die alte seer rijckelijck ghecleet was. Ende die cleedinghe vanden voorghenoemden beroepers waren cramosijn satijn al gheladen ende besaeyt met silueren draken. Sy haddẽ acht dienende edele mans met rocken/ wel dicke besaeyt met bloemẽ vā silueren ende guldẽ laken/ ende noch vele andere dienaers met die selue deuijse ghecleet/ die hem seer neerstelijck dienden telcken als si staken.

¶ Teghẽ dese voorghenoemde beroepers quamẽ ten eerstẽ ter banen die prioer van sinte Jans/ don Anthoni sijn broeder/ ende don Anthoni vā Sugenna/ die ionge hertoghe van Cleue/ die graue vā Honnem/ don Wanri ende Monfalonnet/ don Jan Mendose/ don Francisco van Beaumont Ende dit was des donderdaghes voor vasten auent. Des dysendaechs daer naer so quamen daer andere stekers ter banen

teghen den beroepers oock in presentie vā
den coninck eñ sijnen heeren. Als die Her-
toge vā Vepar/die Conestable/ die Marc
graue Deltoges/ dye graue van Hanon/
Dammprael/die prioer vā sint Jans sher
toghē Dalbe soon/noch oock dye prioer vā
sint Jans shertoghē van Vepaerts broe-
der/die graue Daguillaert/don Gonselle
Ten derden quamē teghē dese beroepers
die graue vā Porcan/die here vā Fiennes
die prinche vā Besignen/die groote Com
manduer shertoghē Dalben soon/die con
ghe Gerre mslant/die graue van Sufrin
tes/ Lops van Cadona / Gonçian loupes
vā Padille/don Franscisco vā Beaumon
te/don Lops vā Kas/die heere van Mont
morency/die heere van Biedenroede/ dye
here vā Montferant/die Troelliere/ Heze
de Seneschal ꝛc.

¶ Dese voorseyde heerē warē also costelijc
toe ghemaeckt dat dat gulden laken voor
cleyn gherekent wert/wāt die cleedinghē
waren al meest ghemaect vā ghetrocken
gout ende ghetrockē siluer/ eñ met ghesla
ghen sijnen goude vā veel diueersche ma-
nieren ouerdect/eñ met peerlen eñ met co
stelijcken ghesteenten ghewracht. Eñ als
dese heeren nv ter banen ghecōmē waren
seer costelijcken ghemonteirt/ ende als die
vier eerste ghelopen hadden/so is die Co
ninc ghegaen eñ heift orlof ghenomē aen
die vrouwen eñ ioncfrouwen/ eñ hi is vā
den schauotte ghegaen om hem te wape-
nen. Eñ int wedercōmen is hi in die bane
ghereden met so grooten ghelupt/als vijf
tich claroenen eñ tsestich trompetten ma-
ken mochten. Ende alder eerste quamen
nae die trompetten die herauten eñ roys
darmes/daer naer die hertoghe vā Cleue
eñ die here vā Beures/dye twee banieren
droughē verwapent met dye wapene des
coninx. Int middē vā dien reet die Marc
graue vā Brādenborch die dē schilt drouch
met die selue wapenē gheblasoneirt/daer
naer quā die heere vā Reulx opper Hoef-
meester vā onsen coninck/ eñ die Gouuer
nuer vā Bresse. Daer naer die Conestable
Ladmirante die hertoghe Dalbe/die her-
toghe vā Vepar/die hertoghe vā Nagere
die Hertoghe Dargnes/ die Marcgraue
vā Villamē/die graue vā Sōneuente/ die
Margraue Destolges/die graue Daroin
ne/die here van Chieures/ die welcke al te
peerde waren/ elck een lance in die handt/
bereet sijnde ten dienste des Coninx / alle
ghecleet in satijn carmosijn rocken. Daer
warē.xxiiij.edel mans te voet met schaer-
laken coussen/ōdect met ghetrocken gout
eñ siluerē webbe doorsneden. Die wābey-
sen satyn carmosijn ōdect met ghetrocken
gout eñ siluerē webbe al doorsnedē/ eñ die
bonettē warē auōtuerlic. Die coninc was
in carmosijn satijn ouerdeckt met ghetroc
kē goude siluerē webbe doorsnedē/eñ ouer
al besaept met goudē schelpē/ veel quispe-
len vā fijn gout eñ siluer/eñ tusschē die wa
ren schildekēs al ront vā gout/ daer warē
sekere woorden in ghescreuē/die housue-
re vā sijn peert was vanden seluen. Ende
als hi sijnē keer dede vp die bane/so ghinc
hi die vrouwen grueten/ sijn peert die spo
ren lustelijc gheuende. Eñ daer warē Her
toghen/grauen/ Marcgrauen/eñ andere
groote heeren/ in ghetale.xxx.den coninck
dienende/die alsoo rijckelick toeghemaect
waren/dat niet wel moghelijc en was om
te verbeteren/eñ in sulcker manieren dede
hi sijnen tour ōmegaens der banen. Ende
als hy dat ghedaen hadde/ so quā hy hem
voor dye Jugen presenteren / daer sijn de-
uoir doende naer inhoudt eñ costume des
steecspeels. Eñ dat ghedaen sijnde stelde hi
hē vp deynde vāder lijstē/ eñ liep teghē den
heere vā Souzelles sijnen groten escuier/
den welckē hy een deel vā sijn pluymagie
stack/sijn lance draghende so recht als een
draet. Eñ siende dat hy sijn lance niet ghe-
broken en hadde stelde hy dye weder recht
vp/weder om keerende vp deynde van die
lijste om te loopen die ander reyse. Eñ by-
den ghenen cōmende dye teghens hē quā
gheloopen/ gaf hy sijn peert die sporen eñ
raecte den seluen Souzelles vp die garde-
bras/maer ten vatte niet/ eñ die lance brac
in cruysinghe dat si in dye luchtvloghen.
Ten derdē stac hi den beroupere vp tfaux
amet dat sijn lance brack / maer ten was
gheen prijs/want dye Capittelen hielden
eenen voet vry. So stelde hi hem ten vier-
den mael om stekē/ eñ hi stac den berouper

opt hoochste vãder targhẽ/dat hi sijn lance in veel stucken brack. Eñ daer was doe een groot gheroep der blijdtschapẽ vandẽ volcke/wãt daer warẽ wel.x.M.menschẽ present. Eñ aldus voldaen hebbende dat recht vandẽ capittelen vã dat selue steeckspel/verselscapt sijnde mettẽ seluẽ herẽ die met hẽ comẽ warẽ/reedt hi wech om hem te ontwapenẽ.Eñ als die conic wech was soo volliepen dye ghene dye noch te lopen haddẽ. Eñ dat ghedaen sijnde begostmen die foulle eñ ouer hoop te steken/daer menighe lance ghebrokẽ wert.Eñ die Foulle ghedaen sijnde/ so reedt ons coninc eñ dye vrouwẽ nae thof vandẽ coninc/daer was doẽ die maeltijt berept/eñ die conincginne vã Aragoen was tot der maeltijt met veel Hertoghinnẽ/Grauinnẽ/mercgrauinnẽ eñ met vele ander grote vrouwen/die also costelijckẽ ghecleedt warẽ dattet wondere waer om te verseggẽ/eñ dat was een ghenuechte eñ een triumphe om te sien.

¶ Nae der maeltijt so dede die coninc eenẽ dans maken/ ter eeren vandẽ vrouwẽ eñ ionckfrouwen. Daer quamẽ seer lustelijck inden dans/die here vã Beuurains/ ende die heere van Souzelles/eñ ooc dye ander heerẽ die ghesteken haddẽ/eñ elck bewaerde daer seer rustelijc sijn eere/so dattet was een melodye om te aẽsien. Eñ die vrouwẽ warẽ seer rijckelijc ghecleedt/ wãt alle dye vrouwen eñ ionckfrouwen vã des coninc susster Leonora hadden wit satijn aen met goudẽ laken gheuoedert.Eñ dye vrouwẽ eñ ionckfrouwen vã dye coninghinne van Aragon warẽ al ghecleedt met swart fluweel.Eñ die mouwen vandẽ tabbaerden warẽ seer ghieladen met goudẽ platen vã menigerhande diuisen/eñ met ontallijcke veel costelijcke ghesteenten.Eñ die coninc was doe ghecleedt met een wambays eñ rocke vã satijn cramozijn/verdect met ghetrocken goudẽ eñ siluerẽ webbe/ ende een Spaensche cappe vandẽ seluẽ gheuoetert met fijnen Sabelen.

¶ Eñ daer was ghesloten bi den vrouwẽ eñ iugen/dat ons coninck den prijs hadde van dloopen eñ steecken. Eñ Leonora sijn suster presenteerde hẽ dẽ prijs.Eñ die here vã Souzelles hadde dẽ prijs vãder foullẽ/ alsmen ouer hoop stack.Eñ alst nae middernacht was/so leyde ons coninc die coninghinne tot in haer hof/eñ doe keerde die coninc weder in sijn hof/eñ elc int tsijne Eñ so verghinck dye feeste met blijscapen eñ vrientschapẽ.Dye dinghẽ vãdẽ coninc prospereerdẽ/eñ haddẽ eenẽ gheluckighẽ voortganck alle daghe meer eñ meer/eñ al dat volck vandẽ conincrijcken bewesen hem alle dienst eñ onderdanicheyt.

¶ Anno xv.^c. xviij.in die Maerte/ doẽ wert Tantwerpen eenẽ schipper verwesen/ eñ doen hi gherecht soude worden soo sloech die hanckman indẽ knoop vandẽ doecke/ soo dat den doeck af viel/doen meende dye hanckman noch weder om te slaen/maer als die schepper den slach sach comẽ/doen schoot hi met den handen daer teghen/eñ doen sloech hi die coorde ontwee.Eñ doen schoot dye mesdadighe op/ eñ liep te Berchem int capelleken.Eñ daer naer so quã heer Claeys heere vã Berchem int capelleken/eñ leyden op.sijn hof daer hi die daghen lach.Eñ daer naer so starf hi vander quetsueren/ ende werdt begrauen te Berchem opt kerckhof.

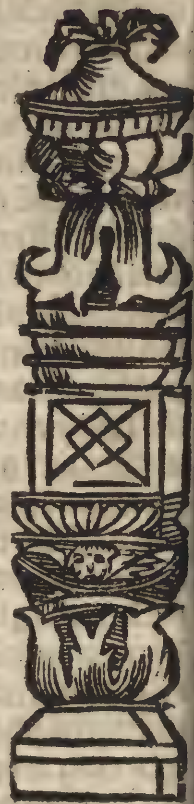
¶ Item inden April daer naer/ doen voer Dierick paesschen met een nyeuwe schiptmeeste dat oeyt Tantwerpen gheweest hadde (eñ was daer ghemaect) naer Jherusalem.Eñ doen si op theylich landt quamen werdẽ si alle gheuanghen/ want die Turcken wouden segghen dat sy alle bespieders waren/maer si raeckten daer ten laetsten wte met grooten coste/ende deden volcomelic huere pelgrimagie/eñ quamẽ van daer te Roomen.Eñ van daer so quamen dye pelgrems ouer landt naer Antwerpen/ eñ tschip metten capiteyn quam Tantwerpen int naeruolghende iaer met behoudender reysen.

Hoe dye knechten

ghieheeten den swarten hoop/ gheslaghẽ eñ van een verstropt warẽ/ om dat sy den huysluyden ouerlastich waren/int sticht van Vtrecht bi Deuenter.

NV ſal ic weder keerē tot der ma
terie vā onſen landē/eñ ſwijgē
eē wijl tijts vā die voorſ landē.
Int Iaer ons heeren. M.v.ᶜ
eñ.xviij. in April/ ſo waſſer een groote me
nichte eñ vgaderinghe vā knechtē dye dē
ſwartē hoop hiet/ dye hupt Vrieſlāt cōmē
warē/die nyet veel duechdē en dedē/maer
waer ſi quamē dedē ſi grotē laſt den landt
volc eñ ouerdaet/ eñ teyrden die boeren al
hupt eñ meer dā ſi ghecryghē condē. So
en haddē ſi gheenen dienſt ende ſi laghen
langhe int opperſticht ontrent Deuenter
Daer nae quamen ſi int lant vā Ghelder
op auōtuere of ſi te wercke haddē ghecre-
ghē/maer neen ſi. Maer die here vā Ghel
der dedeſe vertreckē hupt ſijnē lande/ende
hi dedeſe gheleyden voorby der ſtadt van
Nyeumeghen/ eñ quamē ſo int lant eñ in
die Camere vā Cleue/daer ſi wel.x.oft.xij.
daghē bleuē ligghē/doende dē armē lant-
liedē grote ſchade/eñ aten al vp dat die lāt
liedē haddē eñ ghecrijghē conden. Dit ver
nemende die hertoge vā Cleue/ ſcreef brie
uen aen dē hertoghe vā Ghelder/ eñ dede
hē vraghen oft hi die knechten in ſijn lant
gheſondē hadde oft dat hijſe in ſijnē name
onderhielt. Daer vp die hertoge vā Ghel
der weder om ſcreef hē excuſerende/dat hi
hē der knechtē niet aē en track/ eñ dat dye
hertoge vā Cleue mettē knechtē dade dat
hi wilde eñ conde. Ende die knechtē bleuē
daer vaſt liggende/nyemāt ontſiende/ hē
verlatende vp haer eyghē cracht ſcreuen
ſchimpelijckē aen dē hertoge vā Cleue/ aē
dē hertoge vā Gulijck/aen dē biſſchop vā
Colen dat ſi wel ſoudē koken/ſi ſoudē met
hē liedē cōmē eten. Maer die hertoghe vā
Gulick was ooc in die weere ende hi ghe
boot ſijn volc eñ ſijn leenliedē eñ ſijn ander
onderſatē/dat ſi alle ghereet ſoudē ſijn om
hē te volghen/alſt van noode waer vp ſijn
viandē. Eñ die hertoghe vergaderde eenē
grotē hoop volcx te peerde eñ te voete / eñ
die biſſchop vā Colen quā hē te hulpe ooc
met.viij.ᶜ peerdē. Ende die ſelue hertoghe
ſcreef ooc aen dē graue vā Naſſouwē/dye
hē ooc te hulpe quā met.viij.ᶜ peerdē alſoo
men ſeyde / ſo datter wel vergadert warē
ontrent.iij. M.peerdē/eñ veel duyſenden
te voete. Dit vernemende die knechtē dat
ter ſo grootē hoop volcx vp die beenē was
om mechē liedē te ſlane/ ſo en warē die ca-
piteynē mettē knechtē niet wel te vreden/
ſorgēde voor al dat roſvolc/ wāt die knech
ten en hadden gheen volck te peerde/ſo en

wiſten ſi ghenē beterē raet dan ſy ſochten ootmoet aē dē Graue vā Naſſou/eñ ſpraken met hē biddēde om gratie / dat ſi door ’landt mochtē paſſeren/ſy ſouden alhuer were buſſen eñ boghē eñ ander ſtocken af legghē/eñ gaen bloot wtē lande. Dit wert vandē h erē dē knechtē gheconſenteert vp die voorſprokē voorwaerdē/maer god die here v̓ſach dat anders/wāt ſi en warē niet v̓gadert om eenich goet oft duecht te doen wāt daer warē vergadert meer dan.xviij.ᶜ knechtē/dye wtghelesen bloeme vā al den knechtē/eñ ſy meendē ſo mettē hoop door te comē/eñ vorē wt warē.iiij.knechtē ghegaen/die hē ſloeghē met.v.oft.vi.boeren/ om dat die boerē wildē hebbē der knechtē ſtockē. Dit ſiende die reyſigerē vandē graue vā Naſſou/eñ die Henewierē eñ walen ſtaken haer peerdē met ſporen/eñ ſloeghē indē hoop die nae quā. Dit ſiende dat ghemeen volc/eñ die boerē die ſeer begheerlijc warē om die knechtē te ſlane/eñ die boerē hadden ooc veel half ſlanghen eñ veltghe ſchuts/ daer ſi vreeſſelijck mede onder dye knechtē ſchotē/eñ ſloeghē ſo totten in/eñ ſi ſchoffierdē harē hoop/ſo dat ſi verſloeghē vandē knechtē omtrent.xij.ᶜ Eñ als dit dē hoop vernam die noch inden legher was wert ſeer veruaert/eñ ſi namē die vluchte/ eñ elck ſach om een goet wech comen. Eñ alſomē ſeyde/ſo hadden dit die walen ghedaen/eer datter dat ander roſvolc af wiſte Eñ aldus wert deſen ſwartē hoop vandē knechtē v̓ſcheydē eñ v̓ſtroyt vā malcāderē daer wi allē god wel afdanckē mogē/wāt ſi en deden duecht noch profijt tot ghenen pleckē daer ſi quamē. Ende corts daer nae werdē der knechtē veel gheiuſticieert ende ghehanghē/biſonder diemē conde ghecrijghē vandē ghenē die tot Alſperē haddē helpen volbrenghē die grote moort/wāt ſonder twijfel dat onnoſel bloet roept wraeck vāder aerdē tot indē hemel/ouer die moordenaers ende dootſlaghers.

¶ Jtē wāt heer Frederijc vā Badē biſſcop vā Vtrecht ſieck eñ cranck was eñ ſijnder leden onmachtich/ſo dat hy ſijn landt niet en conde regieren/noch ſijn onderſatē van den viandē beſchermē/ſo wert hi beraden ſijn biſdom te reſignieren. So wert inden raet vā onſen prince gheſloten/ eñ ooc int hof vā Roomē om peys eñ vrede te onderhoudē/dat heer Philips baſtaert vā bourgoengien/eñ āmyrael vander zee Biſſcop ſoude ſijn alſo dat gheſchiede/ wāt int iaer ōs herē.M.CCCCC.xvi.ſo quā hi binnē Vtrecht met grotē ſtate/daer hi eerlijcken ontfanghē wert vādē gheeſtelikē eñ weerlijcken ſtate/ ende wert daer biſſchop ghemaect/eñ hi wert ſeer lieftallich onder ſijn volc/wāt hi dat landt in goedē vrede hielt.

¶ Jtem in dit ſelue Jaer ons heeren.M.CCCCC.eñ xviij. ſo wert ghemaeckt een concordie peys eñ eendrachtich goet vaſt verbont/tuſſchē deſen landē vā Brabant/ Vlaendrē.etc.eñ tuſſchē den biſſchop vā Ludick / eñ heer Robrecht ſinē broeder/waer af dat volc aen beyde ſydē ſeer v̓blijt was.

¶ Jtem int ſelue iaer voorſ/ſo warē Tantwerpen gecomē/twee Galeyen met haer comanſcappen. dē.xxiij.dach in Junio/eñ noch wel met.xxx.meerſchepen/ die welck grote coopmanſchap brochten.

¶ Jtē in dit ſelue iaer in die maent vā September/ſo ſtarf die capiteyn vandē galeyē eñ wert begrauen Tantwerpen ten predicaren/met groter ſolempniteyt.

¶ Jn die maent van October daer nae/ ſo ghebuerdet datter buytē Antwerpē in een dorp ghenaemt Duerē/ ſaten drie gebroeders en dronckē/ eñ creghē tē laetſtē grote woordē/ſo dat ſi den weert ouer doot ſloeghē/eñ die prochiaen comende/ om dē ghequetſten weert te biechtene/dreychden den prochiaen ſeggēde/comdy hier binnē wy legghē v daer by. Jnt eynde deſe drie ghebroeders wierdē geuanghē/eñ Tantwerpen gebracht/eñ daer verweſen. Die oudtſte broeder wiert gherecht/eñ dander daer naer. Doen die derde quam/ſo waſſer een bruyt dye hē begheerde te trauwen/waer duer dat ſulc een gheruchte onder tvolc quā ſo dat ſi riepē tottē buele/eeſt dat ghy hem recht/wi ſlaē v doot. Daer warē ſchutters int harnaſch vā elcker guldē/wāt die ſcoutheeten vreeſde voor eenen vploop/ dit die ſchouteetē ſiende/ ſeyde tottē voorſ ſchutters. Jc beuele v dat ghi deſen man wel bewaert. Eñ alſo brochtē hē die ſchutters vā dē oudē boghe vp haer nyeu huys vp die

mertt/eñ wildẽ hẽ quijt laten/eñ die heren wildẽ hẽ weder nemẽ/ doẽ antwoordẽ die schutters/wi en zijn gheẽ vleesch vcoopers so datter eẽ remoer ond tgemeynte quã/tẽ laetsten werter ghesloten dat hẽ beyde die burchmeesters halẽ soude eñ niemãtands si en wildẽ hẽ niet leuerẽ/ eñ dit ghebuerde iiij. oft. v. daghẽ. mer daer na so wart hi bi nachte ghelept indẽ eyckhof eñ daer ghe-recht/eñ bi nachte wter stadt gheuoert/eñ vp een radt bi sijn broeders gheset.

Hoe dat dye Edele Keyser Maximiliaen/afliuich werdt.

¶ Dat. ij. Capittel.

Als die Edele Prince Kaerle nv al sijn landẽ besworẽ hadde/eñ sijn grootvadere die duechdeli ke Keyser Maximiliaen van tmomboorschap ontslaghẽ was / so nam hi oorlof aen sinẽ sone Karolo/den ionghẽ Prince/eñ aen alle die Heerẽ. eñ hi is wech ghereyst nae duytsch landt/eñ hi heeft alle sijn dinghẽ met vredẽ gheordineert/ eñ na sijn beste wel doẽ bestellen. Eñ quam daer nae in dye stadt vã Velsz/ daer hi siec wert eñ die sieckte beswaerde hẽ tẽ lesten so seer dat hi te bedde bleef legghẽ. Eñ sijn mede-cijn meester/eñ noch ander meesters qua-men hẽ besoeckẽ/ besiende sijn vrijne spra-ken van crancken troost om te ghenesen. Dus maecte die duechdelijcke Prince sijn Testament in die stadt vã Velsz/in welcke testamẽt hi beual datmẽ sijn lichaem niet exemtererẽ noch balsamẽ en soude/ maer men soude vindẽ een eyckẽ kiste daermen sijn dode lichaẽ in soude leggẽ. In welcker kistẽ mẽ ooc alle dinc vindẽ sal/dat tottẽ do-dẽ lichaẽ sal behoren/te wetẽ/eenẽ grouen swellich daerment tlichaẽ in nayen soude voort soudemẽ sijn oghẽ/oorẽ/ eñ sijn mõ

vullē met ongheblustē calc/ eñ so sijnē lich aem legghē in dye eyckē kiste eñ ter eerdē doē/welcke eyckē kiste hy wel.iij.iarē met hē vuerde waer dat hy reysde/ wāt si was gheslotē in een yserē kiste/ daer Maximiliaen alleen die sluetel af behielt. Eñ waer hi quā terstont moestē sijn aertchiers dye kiste op sijn camer brengē daer hy sliep/ so dat elc meende dat daer in costelijc dinghē eñ iuweelen gheweest warē. Eñ als hy so sieck wert dat hē dochte die doot te ghenakē/ so ontfinc hi dat heylighe sacramēt/ eñ hi stelde sijn herte onder dē sterckē stādaert des gheloofs met betrouwē der heyliger eñ voldoender passien/ eñ der alder bitterster doot christi Jhū/ beuelende sijn siele in die handē des hemelschen vaders/ eñ gaf sijnē gheest. Eñ sijn lichaē wert ghelept in die eyckē kiste/ die wert gheslotē in die ysEren kiste/ eñ werdt so ghebracht ter Nyeuwer stadt/ daer hi wert so begrauen bi sijn der moeder Leonora. Hy sterf int iaer ons herē. M.CCCCC.xix. dē.xij. dach Januarij in sijn.lix.iaer/ als hi drieendertich iaer Roomsch Coninck gheweest was.

¶ In die maent van Februarius/ int Jaer xv^c. xix. doe cochte die Coninck van Vranckerijcke/ die stadt vā Doornicke teghē den coninck vā Jnghelandt/ eñ die fransoysen quamē met garnisoene in die stadt.

¶ In dese selue maent doen traude Hertoghe Karel van Ghelder dye dochtere van Lunenburch.

¶ Item in desen tijt so was het cooren seer goet coop/ wāt men cochte dē rogghe om ix. st/ eñ die terwe om. xiij. st.

Hoe coninck kaerle

Keyser ghecoren werdt/ ende hoe hi huyt Spaengien ouer quam/ eñ van sijn Cronement tot Aken.

N desen tijde was Kaerle ons prince in Spaengien daer hi ghecroont was. Eñ om dat Maximiliaen nv ghestoruen was / eñ dat Roomsche rijck was nv sonder Coninc / so vgaderden die .vij. kueruorsten in die stadt van Francfoort / daer si onderlinghe raet hielden om eenen conic te kiesen / tot profijt eñ orboor voor dat rijcke. Dus int sluyten so gauen si ghemeenlic haren voys eñ electie conic Kaerle / dwelc nochtans die coninc van Vrancrijc geerne belet hadde / want hi daer seer om arbeyde / belouede grote giften eñ gauen. Eñ om dese electie ouer te brengene so wert daer toe ghecoren Hertoch Lodewijc van Beyeren Paelsgraue een wijs welsprekende man / die welc ouer trac in Spaengien daer hi eerliken ontfanghen was van Kaerle den conic dien hi sijn bootscap dede. Waer om die conic vblijt sijnde / bescanck den Hertoghe seer rijckelijc / int selue iaer van .xix.

¶ Hier nae heeft conic Kaerle sijn dinghen bescickt / eñ heeft doen vgaderen veel schepen om hem te geleyen / eñ heeft so oorlof genomen aen sijn heren eñ steden / eñ is te schepe gegaen eñ quam ghearriueert aen Enghelant / daer hi seer eerlijcken eñ met groter triumphen ontfangen wert vanden conic van Engelant / eñ vander coninginne sijn moeye / eñ vander hertoghinne van suffock des coninex suster die hem eens vsekert was / die hem seer minlijc ontfinc / daer die prince sommeghe daghen met sijn heren eerlijcken ghetracteert worde Eñ is daer nae weder tschepe ghegaen / eñ is met goeden voorspoedighen winde corts ouer gecomen in Zeelant / daer hi blijdelijc ontfangen was van sijn volc / eñ van daer quam hi in Brabant / daer hi met groter blijtscapen eñ eeren ontfanghen wert. Dit vhorende die kueruorsten / dat die prince comen was wt Spaengien / eñ dat hi was in Brabant so sonden si Ambassaten aen hem dat sijn coniclike maiesteyt hem daer toe schicken wilde / om de crone te ontfangen vanden Roomschen rijcke Aldus is hi op ghheseten eñ is met grooter eeren eñ state ghecomen te Cuelen in Octobri int selue iaer van .xx. daer hem die kueruorsters vbeyden / eñ van daer vtrac hi weder na Aken daer hi gecroont wert / so hier na verclaert wert die maniere eñ ordinancie van sinen heeren / state / incomste / eñ croninge. Inden eersten so quamen gheredē in die stadt die heren vander oordenen / hier nae ghenoemt.

¶ Die graue van Nassau / graue Derry /
Die heere van Cherue
Die heere van Yselsteyn Joncheer Floris.
Die heere van Wassenaer.
Graue Felix een duytsch heer
Die graue Portien
Die graue van Hoochstraten heer van Montigni. Die graue van Espinoy
Heer Symon vander Vorst almaen
Die heere van Fienes
Die here van Reux hoofmeester vanden keyser
Die prince van Araengien
Die prince van Symay
Die heere van Liekercke
Die here van Salecque. die he. van Simpy
Die here van Egmont
Joncheer Eueraert van Arenborch
Joncheer Robrecht van Arenborch broeders
Die heere van Seuenberghe
Die graue van Huerne
Die heere van Berghen alias Walepn
Die hertoghe Dalbe met sijn sone

¶ Hier nae volghen die .vij. kueruorsten.
Dambassaten vanden coninc van Behem
Die bisschop van Mens met .vij.c peerden
Die bisschop van Triere .vi.c peerden
Die bisschop van Cuelen .vi.c peerden
Die hertoghe van Sassen .vi.c peerden
Die marcgraue van brandenborch .vi.c peer.
Die Palsgraue hadde .vi.c peerden

¶ Hier na volghen ander eedele heren die den gecoren Keyser bistant eñ eer bewijsen / eñ haer luyder leenen daer ontfangen hebben / comende den Keyser te ghemoete met vele peerden.
Die Hertoghe van Guylick
Dambassaten vanden rijcken hertoge van Sassen
Die marcgraue van Baden
Hertoge henrijc van Bruynswijc. hertoge Erijc sijn broeder / beyde .vi.c peerden.
Die Bisscop van Ludick. Die hertoghe van Luneborch vader van mijn vrou van Gelre.
Die graue van Eemden / eñ sijn ionge sone here van Vrieslant. Die ionghe Hertoghe van Cleue / hi is altoos bi den keyser int hof.
Die Graue van Sympol.

¶ Ambassaten aenden Keyser ghecomen om haerlieder leenen te ontfanghene. Dam-

bassaten vandē Coninc vā Bemē. Vandē
coninc vā Polen met veel goudē ketenen
aen sijnen hals / eñ sijn peert seer costelijck
met goude behanghē. Vā die herē vā Ro-
des. Van Hongherpen. Van Denemerc-
ken. Van Sauopen. Van Jnghelant.

¶ Die voornoēde keyser comēde voor Akē
quamē hē teghē die voornoemde kueruor
stē wel met.iij.ᶜ peerdē/ gebardeert int vol
le harnasch/ met goudē eñ siluerē lakē be-
cleet/ die daer warē vp tvelt wel.vij.huerē
lanc eer si quamē in die stadt in ordōnācie
ghestelt/ ghetrinckelt eñ ghescict nae ordō
nancie der orloghē seer costelijck verchiert
Daer sloeghē trōpettē bommē eñ andˀ in-
strumentē/ so groot ghelupt eñ ghenoech
te bedrijuēde dattet onscrijuelic ware. Die
kueruorstē taeldē vā haerliedˀ peerdē voor
dē keyser knielende ter aerdē. Dye keyser
gaf hē liedē sijn hāt/ die si elc custē/ si stondē
lange te rade tot dat si met hē wech reden
Ende vrou Margriet was indē hoop seer
wel ghehabitueert.

¶ Vā ter sijdē quamē hē te ghemoete.iij.ᵐ
voetknechtē wel ghewapēt dē bergenedˀ/
al in ordōnanciē eñ bataelgie wijs.xli.dic
ke lossende haer coluuerē tsamē/ hē schickē
de subijt.C.i.dicke/ eñ comende in die stadt
ghingē si voor dē keyser/ eñ peerdē.vij.dic
ke/ treckende also door die stadt vpt landt.

¶ Jtē daer warē ghebardeerde peerdē/ so
Spaengiaerts/ duytschē/ artchiers/ mets
gaders tes keysers volck/ wel.xv.duysent
Jtem die keyser cōmende bi die poorte vā
der stadt quamē hē te ghemoete die heren
vā onser vrouwē kercke/ canoniken eñ ca-
pellanē/ eñ die vier ordenē/ die hē leydē tot
in die kercke. Als hi in die kerck was heift
hi geuallen vp sijn knien voor onser vrou
wē ondˀ een grote ysere crone/ vˀchiert met
vele siluerē ymagiē eñ heift daer ghelegē
crupswijs plat ter aerdē/ tot Te deū lauda
mus ghesongē was. Eñ daer na is hi ghe
gaen mettē kueruorstē sonder meer tot in
die sanctuarie/ al daer hi dede dē behoorli-
ken eedt volghende der electie. Als hi daer
een huere gheweist hadde mettē kueruor
stē hebbē si hē weder ōme gelept vpt stadt
huys/ hi hadde eenē guldē lakē paltroc aē
verchiert met costelijc ghesteente/ een wit
te siluerē bonette/ met een witte plumage
int witte harnasch. Dit gebuerde int iaer
xx. in Octobre smaendaechs.

¶ Saterdaechs daer na vp sinte Seuerijs
dach is die keyser ter voorē kerckē gegaē/
al daer hi ghecust heift tcrups ōs herē. Eñ
die bisschop vā Colen eñ ander kueruorstē
hebben hē ghelept in die santuarie/ daer si
hē af ghedaē hebbē sijn habijtē eñ ghegh e
uen der kerckē / eñ hebbē ghecleet als een
dyakē eñ es so wt ghecōmē mettē dyaken
eñ subdiakē/ so ghecleet tot voor ons vrou
we/ eñ hebbē hē gheset in een keyserlicke
stoel crupswijs. Eñ dye bisschop vā Colen
heift terstōt die misse begonnē/ die dyakēs
warē die bisscop vā Mens eñ die bisschop
vā Triere/ eñ si satē vp een banc/ te weten/
die bisschop vā Mens aē die rechter sijde/
die bisscop vā Triere aē die luchter sijde vā
dē keyser/ daer na tandˀ kueruorstē/ die her
toghe vā Zassen hielt tguldē sweert voor
dē keyser. Nae die epistole hebbē si dē key
ser ghecroont met eenˀ croonē vp thooft/
met een scepter in die slincke hant / eñ dye
werelt in dandˀ hāt als een here vā alˀ we
relt. Daer na heift die keyser mettē keyser
lickē sweerde ghestagē.M.riddˀs Terstōt
was daer tgebot ghegaē dat elc nyeu rid
der toogē soude vā wat afcomste oft schilde
hi ghebórē ware/ vp die vˀbuerte elc vā sij-
nen riddˀscape. Nae deuāgelie hebbē si dē
keyser ghelept vp den doxael/ daer hi ghe
daē heift sinē eedt die keyserlike rechtē ton
derhoudē/ eñ daer na hē wedˀ ghelept in sij
nē keyserlickē stoel/ eñ hebbē hē daer ghe
heplicht eñ ghesalft voorē in sijn borst. Dat
ghedaē sijnde es hi ghelept voor dē outaer
daer hi viel vp sijn knien/ eñ heuet vanden
bisscop die de messe dede ontfaen thelich sa
cramēt. Eñ nae dat hi sijn deuotie ghedaē
hadde/ es hy wedˀ ghelept in sijnē stoel/ tot
die messe ghedaē was Die huyt sijnde heb
bē si hē mettē dyakē eñ subdyakē ghelept
ter santuarie/ die welcke dyakēs hildē vp
sijn slippē/ eñ vā daer met grootē state tot
vpter stadthuys ter maeltijt daer die spij-
se voor den keyser ghediēt sijnde/ ter ven-
ster huytghevvorpē was met veel ghelts
voor dē armē. Die maeltijt ghedaē sijnde/
die herē hebbē hem ghelept in sijn logijs/

daer hi bleef met die kueruorstē eñ andr he
rē.v.daghē met ghenoechtē eñ triumphē.
Daer nae heist hi veel heren vā herwaert
ouer wed om thuys ghesonden ō syn fron
tierē te bewarē. Eñ die Keyser es vtrockē
vā Akē na Colen/ daer hi inghehaelt was
met.v.m voetknechtē al int harnasch/ ende
veel ander peerde volcx mettē kueruorstē
Ter intreyē vā Akē werdē ghetoocht veel
schone reliquiē/ te wetē/ themde vā Marie
Josephs cousen/ dē doeck daer sint Jan vp
onthooft was/ tcleet dat Christus voor hē
hadde aen den cruyce.
¶ Itē dē.xiiij. in Octobre was syn intreye
te Maestricht/ daer hē teghē quamē.iiij.m
voetknechtē int harnasch seer wel gheac-
coutreert al vā eender leuereye. Die heerē
vāder stadt warē gelijcker leuereye eñ co-
luerē vandē keyser/ hē leydēde in die stadt
met groter eerē eñ triumphe/ presenteren
de hē een loop ende fonteyne met wijne.
¶ Itē te Ludick was hē ooc grote eere ghe
daen/ processye ghedraghē generael/ daer
die keyser selue mede ghinc te voete/ men
maecter groote vieren vā sinecolen vp die
marct. Eñ die herē vāder stadt leyden den
Keyser te Hoey vpt slot/ twelc si hē presen
teerden ende gauē. Dits warachtich dus
gheschiet/ int corte ghescreuen diligentelic
bi heeren die daer present waren.
¶ Ontrēt Nouēber int iaer.xv.c xix. so ver-
creghē die vā Vlaendren dat die cooplie dē
nergens en soudē haer marct houdē noch
haer goet vercoopē/ dā ter naester marct.
Dwelck niet ghehouden en wort/ wāt die
cooplie dē die wildē met harē goedē huerē
wille doen/ eñ huer meeste profijt.
¶ Int iaer.xv.c eñ.xx. in die maent van Ju-
nius/ doē verbarndē te Rommerswale in
Zeelant meer dan drie hondert huysen.
¶ In dese selue maent quā die Keyser ghe
coren/ in Brabant/ eñ hadde onder weghē
vp ghegaen in Inghelant als gheseyt es/
eñ was daer byden Coninc drie daghē/ eñ
tracteerdē daer vā sommeghe saken.
¶ In die maent vā Julius des selfs iaers/
doē dede die coninc vā Inghelāt Henricus
een seer costelic huys makē te Swysen bi
Calis wonderlicke groot/ eñ daer waren
veel schilders/ abel meesters sijnde/ beelde
snijders/ eñ glaesmakers ontboden huyt
desen landē. Eñ die coninc vā Vranckerijc
dede daer bi een seer costelijcke tente makē
eñ sprakē daer tsamē vā menighē dinghē
eñ sakē. Eñ als die coninc vā Vranckerijc
weder om thuys ghekeert was/ so quā die
ghecorē Keyser onsen natuerlicken heere/
byden Coninck van Inghelant/ daer si on
derlinghe veel raets hadden.
¶ Opten.xxiij. stē dach vā Septembre int
selue iaer/ soe quā onsen ghecoren Keyser
met schoonē state binnē der stadt van Ant
werpen/ waer vele schoone triumphen be
dreuē was. Eñ men toochde die personae-
gien drie daghē lanck duerende/ soe datter
menich man vā buytē quā om die te siene
Doen wert in die selue stadt vā Antwerpē
eenē raet ghehoudē vā alle dē landē. End
daer was gheslotē datmē den keyser ghe
uen soude twee hōdert duysent tot sijnder
crooninghe/ ende voer daer naer te Aken/
daer hi ghecroont was als gheseyt es.
¶ Int iaer vā.xv.c xix. ghe ledē/ so ghebuer
tet dat int clooster vā sinte Michiels Tant
werpen dē Abdt seer cranck was/ so dat hi
maecte eenen Coiutor/ eñ creghē consent
vandē houe. Eñ doe die Abt ouerledē was
so sondē si na Roomē om hare cōfirmacie
vandē paeus. Hier en tusschen hadde dye
bisschop vā Luycke dye Abdye ghecreghē
vandē prinche Coninck Karel/ eñ sant ooc
te Romen/ oock om die confirmacie. Hier
te vorē was die abdt ghecōfirmeert/ maer
die brieuen en warē noch niet ghesegheld.
Doen wilde die bisschop van Luycke daer
Abt wesen/ maer die monicken en wilden
hē niet ontfanghē/ eñ hier ōme so quamen
sergantē huyt den houe/ eñ bewaerdē dye
poorte vanden cloostere/ eñ alle haer goet
wart gheleyt sheeren tafele. Doen die ser-
ganten vertrocken/ doen quamender des
heren knapē in/ door beuele vanden houe
Daer naer quamen die aertchiers weder
eñ bewaerden die poorten/ ende deden den
monickē moeyenisse aen vā vastē/ gheenē
wijn/ ende soberlic teten/ meynende hem
also te bedwinghene ter onderdanicheyt/
eñ ontfanghē dē bisscop. So ghebuerdet
dat binnen desen middelen tijden die Key-
ser Tantwerpen quā/ so datter seer grote

heeren mede ghemoept waren. Dye monicken aldus verlast sijnde/namē alle dye vitaelgie die sy ghecrijghen consten/ ende vloden daer mede op hueren torre/ eñ bolleweercten seer wel dye dueren/ eñ hieldent daer een wijle. Daer en tusschen wierter een apointement ghemaect tusschen dye Abten van dier oordene eñ den Keyser/ eñ was ghesloten dat die monicken den Bisschop voor eenen Abt ontfanghen souden voor drie ofte vier daghē/ eñ dat dā die abt weder cōmen soude in sijn abdye/ dwelck also ghebuerde. maer hy moeste den Bisschop een grote somme van penninghen gheuē/ te wetē.xxxij.m guldens eens/ ende iaerlicx noch pensioen also langhe als dye Bisschop leuen soude/ eñ een huyskē gheslaē buytē Antwerpē/ gheheetē Gerschot

¶ Int iaer.xv.c.xxi. so dede Coninck Karel nyeu ghelt slaē/ te wetē pēninghē vā drie guldēs/ vā.xxx.st/ eñ vā.xx.st/ gout ghelt. Eñ siluerē penninghen vā.iij.stupuers/ van twee blancken/ eñ stupuers. Waer af groot remoer onder tghemeyn volc quā/ ouermits die valuacie vandē ghelde. Wāt het ghemeynte en wilde die valuacie vanden ghelde so leeghe niet houden.

¶ In dit selue Iaer in die maēt vā Iunius op den vierdē dach/ so begonstemē te grauen op onser lieuer vrouwen kerchof een nyeu kercke/ ende begonsten eerst aen den choor. Eñ die keyser leyde selue den eerstē steen/ ende breedde selue dye moortele met eenen truweele in die presencie vandē Coninc vā Dēnemarckē/ eñ desen steen was ghewijt vanden abt van sinte Bernaerts onder die hoochmisse/ eñ inden steen was bescreuen ende in ghehouwen een schoon Epitaphiū/ eñ wart met grooter solempniteyt inter kercken ghebrocht.

¶ In die maent van Iulius daer naer/ soe was Tantwerpē seer groot remoer/ wāt daer quamen twee cōmissaresen vten houe/ die de poorters ten heylighen wouden doen sweeren die valuacie tonderhouden Maer den breeden Raet vergaderde daer op/ ende elck ambacht in sijn cappelle ofte camere. Ende antwoorden dat si in gheen der manieren dye valuacie onderhouden en wilden/ wāt die landē soudē daer duers bystier werdē. Doē wert die Marcgraue ende die Schouteeten gheabsolueert met alle des heeren knapen/ ende doen so trocken die heeren metten raetsmannen vander stadt totten Keysere/ eñ gauen hē dese saken te kennē/ van twelcke hē die keyser verwonderde/ wāt hi hier niet af en wiste Doen wast gheconsenteert dat het ghelt gaen soude naer sijn weerde/ ofte so datter in anderen landen ghinc.

¶ In dit Iaer soe en schootmen den papegaey Tantwerpen niet/ ouermits grote beroerte die daer was/ vander accijse ende vander waghe/ eñ die de waghe ghehuert hadde die woude dye poorters verbieden dat si in huer huysen bouē die vijftich ponden niet en souden moghē weghen/ maer ten quam so niet.

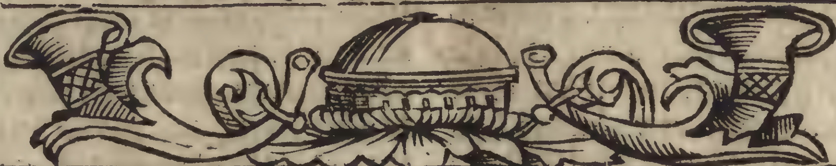
¶ In dit selue iaer in die maent vā Decembe/ so quamen sommeghe Cōmissaresen vanden houe aen den Prioor vanden Augustijnen vā Antwerpen/ ghenoemt broeder Iacob seggende/ dat hi te Bruessel sou de cōmen disputeren/ eñ reedt ghewillichlijck derwaerts. Maer doen hi te Bruessel quam/ doen wart hi als ghevanghē ghesedt te Fratres/ ende daghelicx gheexamineert/ eñ moeste daer alleen responderen/ so dat hi daer sadt tot in die vastē naestvolghende. Ende doen wert hi tsinte Goelen op ten docsael gheset/ eñ moeste daer.xxxi. artikelen wederroepen die hi ghepreeckt hadde/ eñ wart vā daer Typeren ghesonden in sijn conuent.

¶ Int iaer daer naer in die maent van Iunius/ wert broeder Iacob weder gheuanghē ter causen dat hem leedt was dat hijt wederroepē hadde/ eñ was te Bruessel in eenē karcker ghesét/ daer hi corteling wt quā met properhedē eñ reysde bi Luther.

Van dat beleggue

van Rodes/ ende hoe dye Turcsche Keyser raet hielt met sijnen herē om dye stadt te betrachtighen. Ende screef eerst brieuē totten grootmeester vā Rodes/ inhouden de dit naeruolgende/ ende dit was int iaer M.CCCCC.eñ.xxij.

¶ Dat.iij.capittel.

Olymannus Starcus byder gracien gods een coninc der coninghē/een heere der herē/die meeste keysere vā Byzancien/die alder machtichste coninck vā Persen/Arabien/Syrien/eñ Egypten. Heere van Asien eñ Europen. Prinche van Mecha/vā Alexen/vā Jherusalem/een domineerder eñ besitter des gheheelen meyrs ende zeen ꝛc. dē grootmeester vā Rodes saluyt.

Ick verblijde mi in die comste van uwen nyeuwen dominie eñ heerschappe/dwelc ic begheere dat ghi langhē tijt met gheluc ke moet besittē. Jc hope oock seer dat ghi te bouē sult gaen in duechden eñ ghetrouwighen gheloove al die naer v sullen cōmen regeren eñ ghebieden in dat Eylant van Rodes/ vanden welckē mijn voorvaders haer macht te thoonē hebbē hem onthouden/door welcker exempel ick oock met v houde vrientschap ende gracie. Daer om mijn vrient verblijt met mi vā der triumphen eñ victorien doē ic trac ouer die Danubie/daer stoutelic verbeydende den Coninck vā Vngarien indē strijt daer ic vele stedē wan/eñ quelde dat volc mettē sweerde eñ barnē/ende bracht veel volcx onder mijn subiectie eñ dienst/ende liet daer mijn heyr/ende keerde weder als victorieus in mijn stadt van Constantinopel. Vale.

¶ Die antwoorde des grootmeesters vā Rodes totten Turck.

Mijnen brief die mi v Oratuer ouer ghebracht heift heb ic wel verstaen. Eñ vā der vrientschap daer ghi mi af scrijft es my so lief als leedt/so danckbaer als ondanckbaer. Wāt Cortilogus hadde my ghedreyghet als ic hier quā huyt Galileen/dat hi mi so onuersienlic soude verdrucken eñ ouervallen/dwelc so niet ghevallen en es. Metter doncker nacht quā hi in die zee vā Rodes/ eñ die gheladē schepē comende vā Jherusalem varende nae Venegien/wilde hi nemē. Maer sijn macht heb ic ghekeert met

schepen dye ic terstont dede comē wt mijn hauē eñ dede dē zeerouer vlyen/eñ hi most vlatē dē roof dyen hi ghenomē hadde den coopliedē vā Creten. Vale wt Rodes.

¶ Dit verstaēde Cortilogus die capiteyn dat die grootmeester vā Rodes vā hē ghescreuē hadde totte Turck/ so quā hi bi den Turck sprekende met hē nae dē mont/als een flatteerder eñ pluymstrijker. O alder beste mogenste keyser/ic hore dagelicx dye sāmerlijcke clachtē der armer mēschē wtē eylandē vā Mithylenē/Euboia/Peleponneso/Achaya/Caria/Licia/eñ vā allen dye daer legghē aen die cantē der zee vā Syriē eñ Egipten/eñ beclaghē hoemē haer lant bederft/ haer stedē berooft werdē/eñ haer lieden gheuanghē/haer beesten ghenomē werdē/eñ ontallijcke veel ander ongelooflijcke persecutien moeten lijden(daer nyemant teghē is) vandē cruysdragers eñ zeerouers vā Rodes. Die arme menschē begherē vā mi/dat ic hē hulpe soude vercrijghē vā uwer keyserlijcker maiesteyt/ dat si mochtē beurijt werdē vā dat veruolghē eñ roouen vā desen cruysdraghers. Daer om bidde ic v door dē grotē name vā Machumet/door v keyserlijcke gracie/dat ghi dese arme menschē vandē alder wreetsten viandē wilt vlossen/eñ vā die grote iniurie hem liedē ghedaen/dwelc is een grote oneere tot uwen name. Si quellen den coopman seer/wāt reysden die schepē eñ coopvaerders nae Damasco/nae Alexandrien/nae Memphim/Chaciden/Lestium/Chium/eñ na v keyserlijcke stadt vā Constantinopolen/si sijn altijt in sorghē vā berooft eñ ghenomē te werdē. Eñ corthelinghe hebben die van Rodes gheweest in een vā die Turcsche hauenē/ende hebben dat lant berooft/eñ die lieden gheuanghē/ eñ hebben dat so te Rodes ghebracht met al den roof Met dyē woordē wert die turcsche keyser Solymānus seer vgramt/eñ dede zijn herē bi een comē/eñ hi heeftse so vmaent dat si allētē vredē warē ō voor Rodes met macht te treckē/om dat te vcrachtē. Eñ doe screef die turck eenē brief tot die vā Rodes/ hē lieden auiserende inhoudende aldus.

¶ Solymannus Staccus bijder gracien gods/een coninck der coninghen. &c.

My hebben beweghē die deerlijcke clachten mijns volcx/door dat groote onghelijc eñ iniurie hem lieden ghedaen/ eñ daghelijcx noch gedaen sijnde/wt dat bose eylant eñ stadt van Rodes. Hier om ghebiede ic v door die gracie/die ic v goedertierlijc gonne v wech te reysen/wten lande met alle v goeden ende substancien/oft e belieuet v te blijuen onder mijn ghebodt in v secte ende gheloove/bi mi beurijt op uwen tribuyt/ dat mueghdy kiesen. Sijt ghy lieden van wijsheyt/ghy sult kiesen vrientschap ende vrede/voor oorloghe eñ doodtlijcke strijden/ want wordy met machte verwonnē/ alle dinck sal v seer bitterlijc op comen/eñ v sal gheschien/ ghelijc die verwinner den verwonnen doet/daer af v niet en sal moghē noch connen beschermen/noch v wapenē noch v engienen/noch v hooghe mueren/ die ickte gronde toe af werpen sal/ noch al v hulpe die ghy binnen hebt/oft vā buytē crijghē mucht. Ende dat sweere ic bi den god des hemels / vermeerder der aerden/ eñ bi die vier Euangelie scriuers/eñ bi onsen propheet Machumet/die groot onder duysent propheten is. &c.

¶ Op dye.vi.calende van Julius int iaer xxij.quam hi met veel hondert schepen arriuieren aen dat eylandt van Rodes/met hem brengende menich hondert duysent mānen/waer af hi die een helft bi hē hielt legghē int eylant vā Rodes omtrent.iiij. mijlen vander stadt/eñ dander helft sende hi voor dye stadt omtrent.iiij.c duysent/om daer harē legher te maken. Mer int eerste aencomē nae der stadt/dodē die vā Rodes so veel turcken dat si nauwelijc plaets hadden om die dodē te begrauen/so dat si half desperaet werdē/eñ dachtē vā daer te vliene/so dattet die oude wijse capiteyn dē turcschen prince heeft ontboden/die doe seluen quam met sijn ander volc. Eñ op die.v.calende vā September/nam hi die casteelen daer omtrent/som met fortse/eñ som gauē si hē op. Hy hadde daer ghebracht so veel meels/dattet scheen te sijn eenen grooten berch/ eñ dat was in sackē bedeckt dattet die reghen niet letten en mochte. Ende hy stelde sijn armeye met bussen/ende begroeuen hen/ende bestormden doe dye stadt. &c.

daghen lanc/maer dye vã binnen dooden so veel Turcken dattet wonder was. Dyt siende die Turck/is daer nae met meerder subtijlheyt voort gegaen/eñ heeft tot veel plaetsen ghestelt om stormen.xij. coperen bussen in dat belegghe vandẽ volcke van Ambusonien/ eñ hebben veel mortierẽ in die stadt gheworpen/eñ hebbẽ so die stadt weder vreeselijck bestormt dach eñ nacht/ ende veel stercker dan si oeyt te voren ghe daen hadden/ nacht eñ dach schietende eñ werpende grote steenẽ door die daken der huysen/der kerckẽ/der tooren/dat die kerstenẽ nauwelijc en wistẽ waer hẽ te wachten/maer die kersten keerdense vromelijc. Si schoten dicwijl grote barnende clootẽ met groote scharpen yseren pinnen/ dye vol waren van termentijn / sulphur/ghesmolten pecke / ende met ander barnende dinghen/ eñ als die vielen oft metten yseren pinnen inhechten dan borstẽ die clooten/ende wat si dan raetten dat dooden si. Daer waren noch wel.xl. bombaerdẽ die schoten steenẽ clootẽ.x.eñ.xi.palmẽ groot. Eñ die vã Rodes schotẽ weder seer vreeslijc in die turcken/ eñ braken dicwils haer bolwerckẽ/die si al terstont des nachts weder ghemaect hadden. Eñ daer nae onder groeuẽ die Turcken rasschelijc die stadt bi na te half weghẽ/ eñ si meendẽ so die stadt te winnen. Dit vernemende die vã binnẽ maecten een groot gat daer teghen in die straten/eñ lietense dan vã onder in comen eñ v̄smoordense eñ doodẽ dat meesten deel daer inne met grootensteenẽ/ met grootẽ vierẽ die si tot hẽ in worpen. Die Turcken bestormdẽ die stadt in so menigherleye manieren/dat si ten laetstẽ eenen hoec vander stadt in ghecreghẽ/so dat si met die vã Rodes woondẽ in haer stadt eñ huysen ouer iij.[c] voetẽ verre inder stadt/dien si.vi.maenden daer buyten ghehouden haddẽ / daer hy wel in was.xlv.daghen eer si dye stadt noch op gauen. Daer wert op een tijt sprake ghehoudẽ/eñ die turck seynde dẽ groot meestere eenen brief luydende aldus.

En dade dat ick ontfermen hebbe op dye menschelijcke cranckeyt/ ic en hadde v desen brief niet ghesonden / maer soude v allen doen steruen met eenẽ stranghen deerliken doot/so ghi wel verdient hebt/dwelc mi lichtelic es ō doẽ/so ghi seluẽ wel weet ghi hebt mijn macht ghenoech besocht sijn op anders wijs/ghi hebt lange ghenoech gheweest in v onghetemde rasernye ende grote sotheyt. Daer om soect gracie ende comt tot v verstãt/ doet dit gheringhe eer ic weder mijn ghebodt gheue. Ick gheue daer v leuen/lijf/eñ goet. Eñ daer en bouẽ so gheue ick v den kuer oft ghi blijuen oft wech gaen wilt. Dus en laet v dit niet verdrieten aen te nemen / want daer ghy om bidden soudt / werdt v met goeden wille gheyresenteert Desen brief wert ghelesen voor den grootmeester eñ ouerstẽ eñ princi paelsten vãder stadt. Waer op die groot meester antwoorde eñ seyde. O ghi edel heren mijn mederudders/ hier hebdi gehoort den druckelijcken brief/wat sullen wi antwoordẽ/oft wi sullen onderdanich sijn oft steruen/daer op si alle langhẽ tijt stille swe ghẽ/eñ deen sach op dẽ anderẽ. Doẽ stont daer op een griecx priester / beweecht met groot medelijden / sprac met tranẽ alle die heerẽ informerende om haer leuen / haer der kinder/haer huysvrouwen/eñ der ver moeyder ghemeenten leuen te behouwẽ/ want hẽ gheen hulpe vã buyten en quã/ so souden si eewelijc daer af prijs ende eere houden. Doen sprac daer een ander raden de datmẽ den Turck noch wederstaen sou de eñ niet obedieren/daer veel redẽ toe applicerende/die te lanck waren om scriuen. Waer teghẽ een ander wijs man op stõt/ eñ seyde met heeten tranen/reproberende dẽ voors raet des anderẽ met schonẽ redẽ die oec te lanc warẽ om scrijuẽ/maer badt dẽ grootmeester eñ seide. Ic bidde v groot meester door v inghebore edelheit/en wilt dese allendighe stadt nyet latẽ winnẽ met gewelt / eñ laet die oudẽ noch middelbaer oudẽ nyet mettẽ sweerde v̄gaen/ōs huysvrouwẽ eñ dochteren en wilt niet latẽ vercrachten/ noch ons ionghe kinderẽ wech vueren om te leeren die vermaledide wet vã Machumet/maer wilt der armer ghe meynte sparen vander doot. Als dese sijn redẽ gheeynt hadde/so wast doncker auõt Doen seyde dye Grootmeester / gaet tot huys/ic sal ouerdenckẽ voor dat ghemeyn

profijt. Des anderē daghes smorgens liet die grootmeester bi een roepē alle die herē vander orden / eñ opperstē vāder stadt / eñ dede hē neerstelijc vraghē na dat profijt vā der stadt/ die alle seydē dattet niet mogelijc en was die stadt te houdē met gheenē ma nieren. Eñ daer en binnē dat die kerstē vā den paeyse tracteerdē/ so wast.iiij.daghen bestandt/ eñ daer quā een schip binnē dien daghe bi auontuere/ dye nachte wijnē vā Venegiē/ eñ.C.Italiaensche ridders/ mer dit was al een cleyn sake. So wordē twee herē ghesondē tottē Turck/ die hē ouergauen dat inhoudt vandē paeys. Doe stont hi op eñ nam met hē eē grote schare volcx eñ ander die totter eeren eñ pompe toe behorē/ eñ ghinc blinckende in sijn harnasch verchiert met goude peerlē eñ ghesteentē tot vp sijn coninckstoel/ wtseggende die inghesettē des paeys/ daer hi god eñ machumet in te ghetuyghē nam eñ seyde.

¶Het sal sijn dat dye templen gods sullen ongheuioleert blijuē/ die kinderē en salmē niet nemē wt dat gheselschap vanden ouders/ eñ nyemāt en salmē dwinghē totten wet van Machumet/ eñ al dye inder stadt blijuē willen/ sullen.v.iare vry sittē sonder tribuyt/ eñ die wech willen salmē schepen doē eñ gheselscap om te brengē in Creten/ eñ so veel bussen als si begherē/ sullē si met hē nemē vry sonder wedersegghē. Maer luttel vā desen wert hē liedē gehoudē/ wāt si namē die stadt in/ eñ onteerdē die tempelen/ eñ worpen al die beeldē der santen wtē tēpelen/ eñ brakē al de grauē der meesters eñ sloeghē die sarckē in stuckē. Eñ hi dede Machumet eeren in die groote kercke/ eñ daer nae in alle die ander tempelē/ eñ wat goet dat si sien mochtē dat namē si den armen kersten/ eñ sloeghense daer toe iāmerlijc met grotē stockē. Eñ Solymānus ontboot den grootmeester bi hē te comē/ daer hi mede sprac/ eñ hy boodt hē grote eere eñ groot bi hē te makē eñ rijckelijc te begauē wilde die grootmeester bi hē blijuē/ dwelc die grootmeester refuseerde eñ wilde dat niet doē. Eñ nae veel sprakē die si te samen haddē/ dede hy hē weder geleydē tot in die stadt in sijn plaetse/ eñ gaf alle den kerstenē dye mettē grootmeester quamē ghereden elck een sijden cleet. Eñ Solymānus hiet den grootmeester Babba/ dat is/ mijn alder weerdichste liefste vadere/ eñ gaf hem veel schoone woordē met een lueghenachtich herte/ want terstont hadde hi ghebo den een deel vā sinen Hertoghē/ dat si den grootmeester met die ridders vander oorden soude brenghen in sijn grootste schip/ ende brenghense al tot Constantinopolen. Dit quam int openbaer/ eñ die grootmeester vernam dit/ ende bestelde secretelijcke alle sijn dinghen/ also hy beste conde/ ende ghinck te schepe vpten Jaersnachte/ ende ontquam also/ ende liet dye stadt in handē des Turcschen Keyser.

¶Int eerste vandē somer doe quā mijn here vā Emmery/ eñ nam een Casteel in dat heer Robrecht vā Arenborch onrechtelijc besadt. Eñ heer Robrecht die was eerst vā die Fransche syde ghecomē/ eñ hi begeerde bistandt bidē Key ser/ die hē in sijn onrecht niet helpen en wilde / eñ hier ōme so track hi aen die Fransche syde/ eñ hi droech den coninc sijn landt vp. Mijn heer vā ēmery/ eñ mijn here vā Nassouwe vā des keysers weghē trockē in Arēborchs landt/ eñ werpen daer vier ofte vijf stercke Casteelen af/ die altijt quade roofnestē gheweest warē. Hier en tusschē hadde Arenborch vele verraders binnē Luycke ghesondē/ ō die stadt by nachte te oueruallene/ eñ so dē fransoysen te leuerē. Maer tverraetschap quā wt so datter vele van dien gherecht waren eñ verdroncken in die Mase.

¶Doen so screef dye Coninc vā Vrancrijc eenen brief inhoudende/ waer ōme dat die Keyser sijn landt dede bederuen/ waer vp die keyser antwoorde met eenē brieue/ dat hi aē vrancrijcke niet gheporret noch ghecomen en hadde/ maer wi willen heer Robrecht also cleyne makē alsmē mach. Eñ wi wetē wel dat hi die macht niet en heeft te doene dat hi doet/ ten ware duer v hulpe eñ dicwijls hebby mijn vyandē onderstāt gedaen met volcke eñ oot met ghelde/ om mijn landē te cranckē/ eñ menighē paeys ghemaect wel tot.xxx.toe/ met mijn voorvaders diemē niet gehoudē en heeft/ waer duere ick groote oorsake hebbe om vp v te verhalen.

¶ Doen die Conincdesen brief las was hi seer ghestoort/ eñ sandt vele volcx naer Nauaren/ eñ namē dat Conincrijck in. Maer niet seer langhe daer naer/ so quamen die Spaengiaerts met grooter macht eñ verdreuen die Fransoysen wt Nauarrē/ daer der menich verslegen bleef.

¶ In die maent vā Julius/ so wierp Heer Heyndrick vā Nassouwen/ een machtich Casteel ter neder/ daer Robrecht vā Arenborch up was/ eñ namen hē gheuanghen Eñ doen sondē die Fransoysen haer commissaresen aen dē keyser om paeys te maken/ maer si en consten gheenē paeys ghecrijghē/ eñ tlandt was haer verboden.

¶ In dese voorś maēt/ track die Keyser vā Antwerpen nae Brugghe/ daer die Cardinael vā Enghelant bi hē quā/ vp onser lieuer vrauwē Assumptiōis/ met seer schonē state/ wel met. v.c peerden/ waer af hy wel vijftich edel mans bi hē hadde in swarten fluweele/ eñ met groote goudē ketenen comende onder eenē arme vā aen dē hals/ eñ daer sprackmē vā thuwelijc vā des conincx vā Engelants dochtere/ eñ onsen Keyser alsomen seyde.

¶ Tsanderdaechs daer naer vp onser lieuer vrauwē dach/ so reedt de keyser in eenē siluerē lakē tabbaert/ met dē cardinael vā sinē houe naer onś vrauwē kerck/ eñ hoorden daer die hoochmisse eñ dē dienst gods die welcke seer wtnemēde schoon gedaen was/ eñ met schoōder musijckē gesonghē.

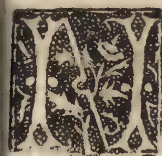
¶ In dese maēt vā Augustus/ doē maecte men grote ghereetschap Tantwerpē om te oorloghē/ eñ daer warē wel vijftich pleyten ghemaect onder al plat/ om brugghē af te makene.

¶ In die maent vā Septēber/ doē wonnē ōs volc. iij. oft. iiij. cleyn stedē in Vrācrijcke.

Van des Conincx van Vrancrijcke oorloghē op dese landen/ Eñ vandē belegghe voor Masieris.

¶ Dat. iiij. Capittel.

AEer dat die Prinche Kaerle die Croone ontfanghen hadde/ so track hy weder nae Cuelen/ eñ hy bescreef eenen rijcxdach tot Norenborch/ maer wāttet daer so seer sterf so wert den rijcxdach ghelept tot worms/ daer vele herē bescreuē warē/ eñ doctor Luther was daer ooc bescreuē/ om dat hi vphieft die leeringhe vā Johannes hus/ dat verbodē was in eenē consiliū/ waer bi een groote beruerte comen is ondere gheestelijcke eñ weerlijcke personē. Niet teghenstaende vā dien/ hi cōpareerde vpten rijcxdach voor dē Kepser/ die hem vrp ghelepe ghegheuē hadde sonder sorghe te comē eñ te gaen. Eñ want die Prince die tijdinghe hadde/ dattet in Spaengiē seer qualijc stōt ende datter grotē twiste vp ghereſen was tusschen die landē/ heerē/ eñ dat ghemepn volc/ so stelde hi daer tot wille vandē kuervorsten Fernandū stadthouder voor hem wāt hi stelde vp weder in Spaengiē te repsen/ om den twist eñ tweedracht der heerē eñ landen neder te legghen.

¶ Binnē desen middelen tijden/ so taste coninc Franciscus vā Vrancrijc vp des Kepsers landē/ rouēde eñ bernende/ dwelc dpe Kepserlijcke maiestept geſept was. Waer om hi gram wert eñ sepde. Naer dat ic in gheenē vrede sijn en mach in gheenderlep manierē/ hoe wel dat ickt altijt beghere/ so gheloue ic/ dat ic hē so langhe tot houden eñ teghē hē eñ sinē adherentē oorloghē sal tot dat een vā ons bepdē vā anderē gracie sal begherē/ ghelijc dat daer nae geschiede int iaer vā xxv. vp sinte Mathijs dach. Eñ ons volc wonnē sommighe castelē vp die frontierē vā Vrancrijcke/ eñ maectē een belegghe voor Masieris/ mer die capitepnē werdē tweedrachtich indē legere/ eñ Franciscus vā Sichenē dede so veel dat dē leger vp brack/ eñ elck track weder nae tsine.

¶ Op die selue tijt quamē die Fransopsen ouer dpe Zomme in Henegouwe ōtrent Valencijne/ daer die kepser doē binnē was des die stadt seer vuaert was/ eñ die Fransopsen namē daer een stedekē in/ dat si spolieerdē eñ destrueerdē/ Eñ die heerē vandē Kepser/ als mijn here vā Nassou/ die graue vā Buerē/ here vā Ysselsteyn/ mijn here vā Emmerp hooch baeliu van Henegouwe met meer ander/ trockē met haer rupters int ghemoete/ eñ meendense aē die riuiere te vlaghē/ eñ het was seer doncker ghenevelt/ dat ons volc niet verre vā hē ghesien en conde/ so dat si aen malcanderē quamē eer sijt wel wistē/ daer si eē schermutsinge haddē mettē frāsopsen. Maer dē hoop der fransopsen was so groot/ dat ons volc weder weeck in dpe stadt vā Valencijn. so dat die Fransopsen daer omtrent roofden/ eñ hebbē die arme landtliedē gheuanghē/ eñ so trocken si weder ouer die Sōme in haer landt sonder grooten wederstoot.

¶ In die maent vā Nouēber int selue iaer vā.xv.^{c} xxi. so belepden die Bourgoensche omtrēt.xiiij. daghē die stadt vā Doornicke eñ si en schotē mer eenē dach/ eñ gauē huer vp/ vp sinte Andries dach/ onder die handē vandē Graue vā Vlaendren.

¶ In dese selue maēt / so was Tantwerpē onse vrauwē kercke int ces/ ter causen dat ter.ij. bouwē daer inne gheuochtē hadden.

¶ Omtrent deser tijt/ so wast coorē seer diere/ wāt die tarwee galt.ij. croonen/ eñ den rogghe.xxxvi.st.

¶ Itē omtrent desen tijt/ so wonnē ooc die Spaengiaerts met des Paeus volck/ die stadt van Meplanen/ eñ daer naer wierter dickwils gheuochtē/ maer die fransopsen hadden die nederlaghe.

¶ Itē int iaer ons heerē.xv.^{c} xxij. int eerste vandē iaer/ so quā die tijdinghe dat Leo de Paeus doot was / eñ dat meester Adriaen vā Vtrecht Paeus ghecorē was.

¶ Item inden April daer naer/ doē wert bi Egmont eenē visch gheuanghē die groot was in sijn lengde.lxx. voetē/ eñ sijn grootte daer naer volgende. Daer werdē af ghehauwē meer dan.C.lx. tonnē visch/ sonder het inghewant.

¶ Itē in die maēt vā Mepe/ so repsde meester Adriaen vā Vtrecht ghecorē paeus vā den Kepser naer Roomen/ daer hi seer eerlijcken ontfanghen was.

¶ In dit selue iaer.xv.^{c} xxij. vptē Palmsondach/ doē warē te Cuelen.ij. kinderē aē een gheborē hebbende.ij. hoofden.ij. armē/ eñ maecsel vā een mepsken/ eñ.iiij. beenen/ eñ waren ghedoopt.

¶Anno.xv^c. xxij.indẽ Meye quã die Keyser Tantwerpen/eñ dede daer verbarnen alle Luthers boeckẽ diemẽ crijghẽ conste.
¶Item vp sinte Michiels dach/ doẽ was Tantwerpen een remoer ter causen van eenẽ predicant vandẽ Augustijnẽ clooster aldaer/om dat hi sommeghe dinghẽ ghepreeckt hadde/eñ wart ontbodẽ te comẽ bi eenẽ siecken in die munte/eñ doen hy daer quã/die Marcgraue vã Antwerpen leydẽ gheuanghẽ in sinte Michiels clooster/ in een camere. Hier duere rees het rumoere voort/so datter sõmighe vãdẽ ghemeentẽ quamẽ geassisteert wel met.iij^c. vrauwen, eñ deden vp die camere sulck een ghewelt/ so dat syen daer wt creghẽ/ eñ leyden hem weder in syn cloostere. Des anderdaechs ghinc hi ooc naer Luther. Eñ doẽ wert me vrauwe Margriete seere v̈stoort/eñ wilde hier ouer iusticie ghedaen hebbẽ/so dat die sommeghe die stadt rumen moesten/ ende daer wierdẽ.iij.oft.iiij.vrauwẽ gheuangẽ die corts daer naer los eñ vry wt quamen.
¶Op sinte fräciscus dach daer nae/so wast v̈bodẽ Tantwerpẽ/ datmẽ in gheen cloosters pickẽ en soude dã in die prochie kercken welc gheringhe weder anders was.
¶Itẽ in dit iaer vã.xv^c. xxij.so wonnen die Spaengiaerts met den hertoghe vã Mylanen/die stadt vã Florentẽ/eñ die fransoysen wonnẽ Pontarabi/ daer in dit selue iare veel scharmutsinghe ghebuerdẽ. Eñ sp victaylgierdẽ ooc alsoẽ die stadt vã Terowanẽ eñ maectẽ die sterc/ eñ beroofden die arme boerẽ der frontierẽ aen beyde siden.

Van des Keysers

tweeste reyse in Spaengien/ Ende hoe die Boeren in duytschlandt verslaghẽ eñ verstropt werden.

¶Dat.v.Capittel.

Als die Keyserlijcke Maiesteyt dese quade tijdinghe ghehoort hadde/vandē tweedracht ende discordie der landē vā Spaengien/eñ der herē eñ regeerders der coninc rijckē/so nam hi raet eñ oorlof vandē landen eñ vandē kueruorsten/eñ bestelde alle sijn dinghē eñ landē in dye beste ordinācie eñ policie die hi conde/eñ heeft hem bereet met sijn heerē vander oorden/met menich Edel man/eñ is ghereyst na Zeelant den wint verwachtēde. Als dan die wint goet was/ so ghinc hi te schepe met al sijn volc/ eñ met veel schepen die hē gheleydē. Ende quā so in die landē vā Spaengien/sonder eenighe auontuere weerdich om scriuen/ sonder dat daer een schip verbrāde met al dē liedē die daer in warē/eñ met vele schoone peerdē die in dat schip waren.

¶ Corts hier naer als die keyser wt desen landē ghesceydē was/eñ weder na Spaēgien ghetrockē/ om sijn landē eñ heerē in paeyse eñ vrede te stellen/ghelijck hi dede/ daer hi wel.viij.iaren lanc bleef tot dat hy den landē een oore eñ erfghenaem ghelatē heeft/eer hi weder quā wtē rijckē vā Spaēgien. Int selue iaer als dye Keyser vā hier ghescheydē was/rees een groote cōmotie in duytschlandt eñ partie deen teghē dander/die Edelen teghen den boeren eñ ghemeenten/eñ daer was grote erroer onder dat volc/eñ daer vergaderdē menich duysent boeren/die veel goodshuysen eñ cloosterē beroofden/ nemēde die ghewijde vaten eñ ander goet wat sy crijghē condē/eñ violeerdē eñ iaechden wt harē cloosteren/ nonnē eñ ander gheestelijcke persoonē/eñ bedreuē int landt grotē wille/fortse/cracht eñ ghewelt sonder redē oft ordinantie der rechtē/so dattet god niet langer gedoeghē en wilde. So versaemde dye Palsgraue/ dye Bisschop vā Mens/ende meer ander Bisscopen eñ Heerē een grote macht van ruyteren te peerde/ eñ wat voetknechten daer by/eñ quamē teghē die boerē te velde die sy mettē peerden tonder brachten/versloeghē/vinghē/eñ heel verstroydē/so dat nae gheen vgaderinge weder op en stont noch niemant en dorste nae dat yet weder bedrijuē noch aē vanghē sulck partijschap/ wāt si warē al gheheel tonderbracht. Dit verhoorende die Coninc vā Vrancrijc/datter so veel volcx verslaghē was/maecte hi weder een grote armeye/die hi voorsende nae Ytalien menende dat hē nv nyemant wederstaen en soude. Mer int iaer vā.xxij. maecte die Keyser een verbont met paeus Leo/ eñ daer nae met Paeus Adrianus/so dat si alle die Frāsoysen verdreuē wt Lombardyen/als wt Mylanē eñ gheheel Italien/eñ die Hertoghe vā Mylanen werdt weder van die Keyserlijcke maiesteyt ghestelt in sijn Heertoochdom eñ possessie.

¶ Item in dye maent vā Julius anno.xv^c.xxij. daer te vorē/ so was Tantwerpen een groot remoer onder die ghemeynte/ende seydē dat die backers die merct vandē corē vp stakē/eñ dat si die oorsake warē dat het cooren so diere was. Ooc des ghelijcx haddē die vrauwē te Mechelen eñ te Loeuene grootē uploop ghedaen tseghē dē cooren coopers. Int leste vā Julius vpeenē saterdach/ so quamē sommighe schippers met dicke coorden wel gheperckt/met sōmighe quade wiuē/vp dye coorē merct/eñ settent coorē vp eenē prijs/ eñ alsmē daer teghen segghē wilde/so ghebuerde daer groot remoer eñ ghetier. Eñ die backers warē ghewaerschout niet te copē om quaet te schouwen. Doē werter een mandemēt gedaen/ dat gheen backers coorē coopē en souden vp twee mijlen naer der stadt/ eñ dat elck man backē mocht na insettinghe der tuermeesters/ofte ghewichtē der stadt.

¶ Itē sommighe vandē broeders vander Augustijnē oordene vā Antwerpen warē vp waghens ghesét/ eñ so te Vyluoorden vp tslot gedaen/mer quamē wte midtsgaders dat si sommighe articulen vā Luther Tantwerpen in onser vrauwē kercke weder riepen vpt docsael/ wtgenomē drie vā dē voors. broeders/ die te Bruessel gheuoert waren/ om datse die articulen niet afgaen en woudē/eñ twee vā dyen warē naer der hant ontwijt/ eñ te Bruessele verbarnt vp onē vrauwē visitatie auont tsachternoēs

¶ Item in dit selue iaer vā.xv^c. xxij. so ghebuerdet datter twist eñ oorloge rees tussē den Hertoghe vā gheldre/eñ die stadt van Zwolle/eñ die stadt vā Campen/eñ dat ter

deser causen. Die stadt van Zwolle hadde eenen Tol ligghende op Tswarte water/ daer die vā Campen/ eñ Deuēter ůtollen moesten. Dwelc si niet meer doē en wildē/ Eñ die vā zwolle aēueerdedē dē Hertoghe vā Gheldre voor eenē capiteyn/ eñ oorloch den teghē dese .ij. stedē/ so dat daer vele ghe scharmust was/ eñ tē laetstē vant bisscops volc/ eñ deser .ij. steden volc vele verslaghē was/ so dat dese .ij. stedē seere benautwarē vandē voorš Hertoghe van Gheldre.

¶ Itē in dit selue iaer/ so waster een schattinghe van des Keysers weghen/ vā alle gheamortiseerde goeden/ eñ vā alle goedē dye gheen schot ofte lot en gheuē/ eñ warē gheschat op eenē redelijcken penninck.

¶ Itē in dit selue iaer op sint Andries dach so gheuerdet/ datter een schippers wijf te Moerbeke by Bouweloo/ broot bieck vā schoon terwen bloemē/ eñ doen het broot wt den ouen quā/ wast also swart als peck eñ als gheschelserde ketels.

¶ Item in dit iaer liep den Rijn ouer/ daer vele beesten eñ menschē af verdronckē om trent Cuelen/ Utrecht/ Yselsteyn/ in Hollandt eñ in ander plecken.

¶ Veel tijts hier nae oorloochde dye Keyser met behulp vandē Spaengiaerdē op ten conic vā Vranckerijc/ op die frontierē vā Vranckerijt eñ Spaengien. Eñ die coninc vā Vranckerijt sandt syn volc weder in Italien/ op die stedē eñ landē die dē Keyser toebehoordē. So trac des Keysers volc mettē Spaengiaerdē/ eñ beleydē die starcke stadt vā Marsiliē/ int iaer vā .xv.c xxiiij. in Septēbri. waer af Capiteynē warē die Hertoghe vā Bourbon/ die Marquis vā Piscaren/ Fernandus archonus/ ende dye Abdt vā Nazarien/ dye seer expert was in die oorloghe. Dit wetende die coninc van Vranckerijcke/ om sijn stadt te ontsettē/ so vergaderde hi een groote heyrcracht van volcke/ te weten .ij. duysent ghebaerdeer te peerdē. eñ .iij. duysent lichte peerden/ ende voetvolc wt Dolphinoys .x. duysent. zwitsen .x. duysent Lantsknechten. vi. duysent Italianen .v. duysent. Eñ oock hadt hi me nich legioenē te peerde eñ te voet te voren wech gesondē. Dit ůnemēde des Keysers volc/ ůtrack vāder stadt vā Marsilien up .xxv. dach deser seluer maēt vā Septēber.

Van den Coninck

Dēnemercke/ eñ vā sijnder Coninghinne Ysabele/ hoe si tsamē tschepe ghinghen.

¶ Dat .vi. Capittel.

Nt iaer vā.xv.c xxij.quam Coninc Christiernus gereyst wt sijn rijck vā Dennemercke eñ Zweden/ met drie oft vier mānen onbegrepē door sijnder viandē landē onbekent/ende quam int ouersstichte van Wtrecht in dye stadt van Campen. Eñ hy ghinck van daer te schepe/ eñ arriueerde ouer dye zuyder Zee tot Amsterdamme/ daer hi sijn coninclijcke maiesteyt/eñ hem persoonlijck eerst mael liet kennē/ daer hi doen vā die heerē vander Stadt eerlijckē ontfanghē was/ eñ quā daer nae so voort door Hollant ende ander plaetsen tot Antwerpē/daer hi ooc seer weerdichlijc vā die Heerē vander Stadt ontfanghē was/ eñ reysde so voort tot Mechelen/ daer hē dye heerē vander Stadt ooc weerdichlijc ontfinghen. Ende als die Coninc hier een tijt lanck gheweest hadde/ so track hy weder nae Cuelen/daer hē dye Bisschop ooc seer weerdichlijck ontfinck/ eñ nae sommighe daghen dede hem die Bisschop gheleyden tot int landt vā Hessen/Eñ die Lantgraue ghelepde hem tot int landt van Bremen/ Eñ die Bisschop ghelepde hē tot int landt vanden Marckgraue vā Brandenborch/ die sijn suster hadde getraut.eñ die Marcgraue brachte hem so bedectelijc wten lande/dat hi quā in Dēnemarcke tot Coppēhaue. Eñ die Coninc beschicte doe sommighe dinghē eñ goedē/ eñ sommige bussen eñ engienē in sijn groote schepen/sterc sijnde als een casteel vpt water. Eñ die coninc Christiernus is doe te schepe gegaen met sijn Coninghinne Ysabele/eñ met sijn kinderen/eñ hi passeerde so die Zee met goeden winde/sonder eenich auontuere weerdich om scriuen/arriuerende met sijn Crakoen/eñ met twee schoon creueel schepen/ eñ met twee iaech schepē in Walcheren in Zeelant in die stadt vander Vere/ eñ is so voort ghecomē wt Zeelandt met sijn Coninghinne tot Mechelen/daer si met harē kinderen eerlijcken ontfanghen wert. Eñ so bleefse hier in haer broeders landt/ daer si nae luttel iaren sieck wert eñ starf/ ende wert begrauē in die stadt/ daer die Keyserlijcke maiesteyt ghehorē was tot Ghendt Eñ haer kinder als die Prince vā Dennemercke/ eñ haer dochterē werden met eerlijcken state onderhoudē/int hof vā Bourgoengien tot Mechelen.

¶ Item int iaer.xv.c eñ.xxiiij.so wast coorē eñ alle nootlijcke dinghē/ redelijcken coop maer dit iaer hadde eenen quadē oegst/eñ veel coorens verslaghē vandē haghel.

¶ Item int eerste van desen Jare/ eñ noch dickwijlen int iaer warē vele consilia ghehouden in sonderlinghe steden/ om ghelt te hebben.om daer mede te oorloghē/ alte met op die acsise vā die gheestelijcheyt/ altemet met acsise vp tlant/op schapē/coeyē peerden.xc. maer niet wel en costen die heren al naer harē wille ghecrijghē/ mer die landē presenteerdē selue volc wt te makē/ ende die selue te betalen/ so datter niet vele dit iaer en ghebuerde vander oorloghe.

Maer die Paeus Adrianus die seste/ screef vriendelijcke brieuē om paeys te maken/ dwelc niet wel voortgaen en wilde/ want die coninc van Vranckrijck wilde Mylanē weder hebben/eñ dye Keyser en wilde dat niet ouer gheuen.

¶ Item in dit selue iaer gaf hē dat Casteel van Mylanen op/ in des Keysers handē in die Paesch heylich daghen/waer duere dat die oorloghe stercker wert/dā si te vorē oeyt gheweest hadde.

¶ Item in dit selue iaer van die maent vā Julius/ doen wast te Roomen so grooten tempeeste van winde/ van dondere/ van blixem/ so datter grote huysen ōme waeyden/eñ houen/ eñ casteelen verbernden/ eñ seer grooten tempeeste waster oock inden Tyber te Roomen.

¶ Item in die maent vā Augusto dē.xxiiij. dach/ doe vierdemē al ōme/ ouermits het beueel vanden heylighē vader dē Paeus Adrianus/eñ dat ter causen dat paeys ghemaect was tusschē allen kerstē coninghē/ wtghesteckē Vranckerijcke eñ Schotlant.

Van dye oorloghe

tusschē den Keyser/ eñ Coninc vā Enghelandt/eñ den Coninc vā Vranckerijcke.

¶ Dat.vij.Capittel.

DOen den Oegst ghedaen was vergaderde die Graue Floris van Bueren diemen heet van Ysselsteyn/ vele volcx te peerde eñ te voet/ eñ daer quamē oock ouer die zee wt Enghelandt/ meer dan .x. duysent Enghelschen/ Dese trocken te samē met ganser macht vā armeye ouer die Somme in Vranckerijcke/ in dye maent van Octobri bi Corbye/ eñ dedē daer grote schade/ winnende veel cleyne stedekēs/ als Roey/ Ancker/ Brey/ Mondidier/ ende trocken voort tot up een dachreyse naer Parijs/ ende int weder keeren so beroofden si alle dese stedekens/ eñ quamē weder in Nouēber/ want tet seer begonste te vriesen. Corts daer nae quamē die Fransoysen/ eñ namē Auēnes in/ eñ beroofden alle dat daer was/ eñ trocken daer mede in haer landt.

¶ In deser tijt waren die Fransoysen omtrent Mylanen seer sterck/ eñ deden daer grootē cost/ maer profiteerden seer luttel

¶ Item tusschē Schotlandt eñ Engelant/ en ghebuerde nyet merckelijcx/ dan daer was eenē dach beteekent up sinte Crispijn eñ Crispiniaens dach om te stane. mer die Schotten en quamen niet te velde.

¶ Item in dit iaer ghebuerdē seer vele roouerien/ te water eñ oock te lande/ makende den armē landtman eñ Zeeman eñ coopman arme eñ beroyt.

¶ Itē in dit selue iaer so was dye gheestelijckheyt gheschat/ duer cōsent vandē Abtē/ vā die raeye te gheuē dē .xx. sten pēninc vā een iaer rentē/ ofte daer omtrent/ naer dat si aen ander renten belast waren.

¶ In dit selue iaer up dē Bruesselschē ōmeganck so vielē te Bruessel/ eñ daer omtrent tseghē den auont haghelsteenē also groot als hinnen eyeren/ duyuen eyeren/ eñ oock in veel meer ander plaetsen/ die grote schade int cooren dede.

¶ In Septembre up heylich cruysdach/ so starf paeus Adrianꝰ/ die .vi. vā dyer namē te Roomē/ die vergeuē was so men seyde.

¶ Des nachts voor sinte Andries auōt/ so

sonter sulck een gheweerte op/als datter huysen ōme waeydē/eñ muelens/eñ dede groote schade daert ghebuerde.

¶ Itē int beghinsel vā December/so quā hier warachtighe tijdinghe/dat een Florētijn Paeus ghecoren was/eñ daer ōme bedreuē die nacie vā dē Florentijnē te Brugghe eñ Tantwerpen groote ghenouchte/met vyeren eñ ander ghenouchten.

¶ Op sinte Nycasius dach/so ghinckmen Tantwerpen processie mettē heyligē sacramente/eñ des auonts vierdemē eerlijc op die merct/ om dat ons Keyser ende die Paeus Lombardyen/Italien.&c. te samen gheaccordeert warē/ eñ dat die Frāsoysen die bi Mylanē laghē/ weder ō thuys vertrocken waren.

Van dye oorloghe

tusschen Ghelderlandt/Vrieslandt/ende Hollandt. ¶ Dat.viij.Capittel.

Mijn heere vā Wassenare als ru waert vā Hollant/duer theuel vandē Keyser/eñ bede vanden Hollanders/trac met machte in Vrieslant/eñ nā in die stercte/ die de hertoghe vā Geldre in hadde. Omtrēt October beleyde hi die stadt vā Sloten/daer hi vele scharmutsinghe tseghē hadde/eñ wart duer sinē aerm gheschorē/maer int eynde so gaf haer die voorß stadt op/ende brochte Vrieslant onder des Keysers subiectie. Eñ met Groeninghe maecte hi een compact maer na sijn doot keerdē si aē Geldrelant.

¶ Tusschen desen wart hy sieck/eñ starf te Leeuwaerden/eñ wart in Hollandt inden Haghe begrauen.

¶ Itē doen hi voor Sloten lach/ so quamē ōtrent.viij.ͨ ghelдersche knechtē in Hollāt eñ brantschattē eñ roofdē tot Leyden voor die poorte/maer die dat deden wierden beclipt op eenen dijck/ eñ meestendeel verslaghen van mijn heere vā Wassenare.

¶ Also gheringhe als die Gheldersche vernamen dat Wassenare doot was / quamē die Ghelדersche in die Dortsche weert/ eñ verberndē daer vele schoone houuē eñ dorpen/ eñ bleuē daer wel acht daghē lanck/ so dat si des anderē daechs naer sinte Lucien dach die huysen af bernden/ tot Gorkom voor die poorte.

¶ Item indē somer vā desen iare / so warē tusschen Antwerpen eñ ghele up een heye vijf vleeshauwers gheuanghē vādē snaphanen wt Ghelderlant/ ende voerdense in Ghelderlant up haer roofhuysen/ eñ waren ten grootē rantsoene gheset.

¶ Doen die Ghelדersche niet up en hieldē vā roouē noch vā barnene up Hollandt/ doen wert openbaerlick oorloghe/ eñ dye Hollanders trocken in Ghelderlant/ ende berndē daer vele Dorpen af.

¶ Item in die maent vā Februarius. ãno. xv.ᶜ eñ. xxiiij. doen warender een deel Mechelaers ende Hollanders knechtē onder een/ omtrent vier of vijf hōdert die sonder capiteyn liepen up die Veluwe/ ōme daer eenen roof te halene/ maer daer teghē quā die Graue van Muers met. iij.ᶜ peerden/ eñ vele lantsvolc/ eñ v̄sloeghē daer meeste alle die knechtē/ so datter luttel ontquam.

¶ Itē in die Maerte daer naer so quamen die van Tyel eñ Bōmel/ eñ berndē Os eñ Tielborch bydē Bossche af eñ doē quamē daer vele Bosschenaers wte met hondert peerdē eñ vele poorters/ eñ hebbē een deel Ghelדersche v̄slaghē/ eñ vele ten Bossche ghebracht. Doen hebbē die vādē bossche eñ die Hollanders vele knechtē ghenomē eñ hebbē Bōmele werde/ eñ voort alle die Dorpen van Tyel eñ Nymmeghē tot aen die poorten toe af ghebernt/ ende bleuē in Ghelderlandt/ eñ wierpen sloeten eñ huysen ter neder.

Hoe vrou Margareta Raedt hielt Tantwerpen met haren ghemeynen Landē/ als Hollant/ Zeelant Brabant. ⁊c. Eñ hoe si. iij.ᶜ duysent gulden begheerde/ om daer met den Hertoghe vā Gheldre te wederstane.

¶ Dat. xij. Capittel.

IN desen seluẽ tijt wert den raet Tantwerpen ghehouden van den ghemeynen landẽ. te wetẽ Hollandt/Zeelant/Brabant/ Eñ mijn vrauwe Margarete begheerde CCC. duysent gulden/ om dẽ Hertoge vã Gheldre met alle sijnder macht te wederstane/ dwelck die voorß landen niet doẽ en wilden/maer si wouden die ruyters selue houdẽ eñ betalen/eñ wart int eynde ouerdraghẽ ende ghesloten/ dat wt elcke stadt eenen ghedeputeerden soude sijn/ die dese penninghẽ bestellen soude tot den ruters betalinghe/ in dwelcke dye van Bruessele niet consenterẽ en wildẽ/maer wildẽ selue volck wt seynden.

¶ Item in deser tijt trockẽ die Gheldersche int landt vã Valckenborch/daer si sommighe Dorpen af bernden.

¶ Item int laetste vanden Meye des selfs iaers/doen wasser een iaer lanck bestandt ghemaeckt/tusschen dese landen ende den Hertoghe van Gheldre.

¶ Item in die maent Junius/doe trac me vrauwe Margriete van Antwerpen naer Bruessele/eñ mijn heere van Crueninghe was doẽ rewaert ghemaeckt vã Vrieslant eñ track derwaerts met schoonẽ state/ eñ hulde die stedẽ indẽ name vandẽ Keyser.

¶ Item Omtrent een maent/naer dat die Bosschenaers ende Hollanders wt beuele vanden houe thuys ghetrocken warẽ/ so verbernde die stadt van Bõmele in Gheldeerlant al of/ wtgestekẽ die prochiekercke.

Vandẽ Hertoghe van Gheldre/ende van die stadt van Zwolle.

DOen den nyeuwen ghecorene Bysschop van Utrecht in sijn landt ghecomen was/nam hy oorloghe aen vp den Hertoge vã Gheldre/die grote schade dede int ouer sticht/maer daer wiert eenen paeys ghemaeckt/op cõditie dat die vã Zwolle die dẽ Hertoge vã Gheldre voor huerẽ here ghenomen haddẽ/ eñ daer naer tusschẽ huere poorten ghesloten haddẽ/om vanden eedt ontsleghẽ te sijn/gheuẽ soudẽ vijf duysent guldens/eñ tgeheel lant soude hẽ gheuẽ vijftich duysent gulden. Eñ soude besitten sijn leuen lanck tslot vã Couwoorden met noch een ander heerlicheyt/eñ soude schepden vã die plecken die hi in hadde/te wetẽ Zwolle/Diepen/Thuys te laghe/Gheelmuden/Altena/Gochter/Couwordem.

¶ Item int eerste vandẽ iare van. xv.^c^ ende xxiiij. so wasser in Vranckerijcke grooten twist onder die herẽ/ eñ tusschẽ dẽ Coninc so dat die Coninc twee ofte drie vã sinẽ heren dede dooden/eñ mijn heere van Bourbon vloot wt Vranckerijcke eñ quam aen des Keysers syde/eñ wart vpper capiteyn ghemaeckt van des Keysers Armeye.

¶ Item ouer dese syde en gheburde dit iare niet sonderlincx/dan grote rouerye/vp die zee/tusschen dye Schottẽ/Enghelschẽ/ Fransoysen/eñ Spaengiaerden.

¶ Item in dit selue iaer warẽ twee schepẽ van Antwerpen vp die zee ghenomen/die vp Enghelandt voeren.

¶ Item int eerste vã desen iare/ so trocken die Fransoysen metter macht nae Mylanen/daer dat die Hertoghe van Mylanen die viceroy vã Napels/met die Lombaerden eñ Italianen/teghen den Fransoysen menighe scharmutsinghe deden/so datter aen beyden syden menich Edel eñ vroome mannen van wapenen bleuen/ maer den Fransoysen quam altoos versch volc van wapenen aen.

¶ Item indẽ Meye ãno voorß/so gheuielder eenen grooten slach bi Mylanen/daer die Hertoghe vã Bourbon/metten anderen Capiteynẽ seer subtijl/wijs/eñ vroom waren/by die ghehengheniße gods/daer menich Frãsoys eñ zwitsaert vͤslagẽ bleef Eñ Capiteyn beyaert/die vpperste Capiteyn vanden Fransoysen/wart seere ghewont/ doorhouwen/ eñ gheuanghen/ eñ hi starf tortelinghe vander quetsueren/eñ noch vele Edelen storuender met hẽ/so dat haer heyr heel verstropt was.

¶ Item inden somer anno voorß/trac dye Keyser voor pont arabi/met grotermachte van Armeyen/ ende schoot dye stadt by nae totten gronde af/ so dat si tot ghenadẽ moesten comen.

¶ Item omtrent deser seluer tijt/soo track
die Edel Hertoghe vã Bourbon/als ouer
Capiteyn vã ons Keyserlijcker maiesteyt
eñ van sijnder moghender vroome heerẽ
eñ Capiteynen vercoreñ/int landt vã Mar-
silien/eñ nam al dat landt met gheualt in/
ende beleyde die stadt van Marsilien/met
grooter heyr tracht/in die maent Julius.
Dit die Coninck van Vranckerijcke merc
kende/so track hy selue in persoone met al
sijnder macht van edelen naer Mylanen/
eñ nam die stadt in/want si was al wt ghe
storuen van die peste.

¶ Item int eerste van desen iare/anno.xv.c
xxiiij.so warent in dese landẽ/vele duyster
wolcken eñ neuelinghẽ. Oock so quãmer
veel waters wt die gheberchtẽ/daer af die
Rijn ende die Mase so groot wiessen/datse
seere vele grotẽ schade dedẽ. Oock wast in
sõmighe plaetsen seer groot ongheweer-
te/van winde/van haghel/so dat daer due
re veel coorens eñ ander vruchtẽ bedoruẽ
waren.

¶ Item in dit selue iaer in dye maent van
Maerte/ doe starf die bastaert van Bour-
goengien/die Bisschop van Vtrecht was
Eñ daer naer wart ghecoren den ionghẽ
Palsgraue/Bisschop van Vtrecht.

¶ Item vpten.xi.dach van Maerte/was
Tantwerpen eenẽ snaphane gherecht vp
die merckt/dwelc een man was vã edelen
gheslachte/om dat hi met den snaphanen
verkeert hadde/eñ luyden of ghestelt had-
de vp sheeren strate.

¶ Item in dye maent van Junius/ so ver-
bernde in tlandt van Gheldre/die stadt vã
Bommele van haer selfs viere/ouermits
een backere.

¶ Itẽ omtrent desen seluen tijt/so verbern
de oock in champaengien in die stadt van
Troyen/meer dan vijf duysent huysen.

¶ Item in die selue tijt/des vrydaechs qua
tertempre nae crucis/doe verbernde te Tur-
nout in die Kempene/bi hondert heertste-
den/vã hẽ selfs vier.

¶ Itẽ vp sheylichs cruys dach van Meye
doen verbernde in Zeelandt/een schoon
groot dorp/gheheeten Irsick/eñ Irsick dã
me verbernde tsondaechs voor Assũptio-
nis Marie.

¶ Item in dit selue iaer voorẽ/was eenen
grooten aflaet ghesonden van onsen hey-
lighen vader den Paeus vã Roomen/om
te bidden voor paeys eñ vrede. Eñ men en
gaf voor den aflaet niet een mijte/dan elck
gaf om gods wille dat hẽ beliefde/hy quã
van bisschop tot bisschop/eñ elck bisschop
moeste desen aflaet doẽ publiceren in alle
prochien/dat elck mensche moeste vasten/
des woensdaechs/vrydaechs/ eñ des sater
daechs/ende eens in die weke metter pro-
cessien gaen. Desen aflaet en duerde maer
acht daghen/ den eenẽ sondach/eñ den an-
deren sondach daer naer/moesten duer be-
uele vanden Paeus ten heylighen sacra-
mente gaen.

¶ Item in dit selue iaer so ghebuerder ooc
vele wonderlijcke dinghen vã Monicken
eñ Nonnen/wãtter vele warẽ die wt huer
cloosters liepen/eñ traudẽ wijfs/Nonnen
des ghelijcx traudẽ mans/eñ dit ghebuer
de in Hollant in twee ofte drie cloosters.
Oock in Vlaendrẽ in een clooster / liep die
Abdisse wte met harẽ backere eñ waghen
knecht/ ende droech met haer alle die beste
iuweelen vanden cloostere.&c. so dat in dit
iaer veel vreemde stucken ghebuerden/ eñ
seer groot grief eñ schade in menige plaet
se vanden viere. dwelc god betert menich
aerm mẽsche maecte/eñ daer duere bijster
eñ beroyt bliuen moesten.

Den seere wonder=

lijcken Strijt ghebuert/ voor die Edele eñ
schoone Stede van Pauyen/Int iaer ons
heerẽ.xv.c eñ.xxiiij.in de maẽt vã Septem
bre/Daer die groote eñ mogende Coninc
van Vranckerijcke Fransoys de eerste co-
ninck van dien name/metten Edelen Co-
ninck van Nauarre/ende met vele anderẽ
Edelen eñ moghende Princen/ Hertoghẽ
Grauen/eñ moghende heerẽ/ naer dat sy
die selue Stede van Pauyen vier maendẽ
lanck aen allen syden seer strangheliic be-
leyt hadden/gheuanghen waren van des
Keysers Capiteynen.

¶ Dat.ix.Capittel.

Nt iaer ons heerē.M.CCCCC.eñ xxiiij.in septēbꝛe/was die vmaerde stadt vā Marseylgen (die welcke seer wel vooꝛsien was vā goedē mānen vā wapenē/vā ghescutte eñ vā alderhāde vittaylge sulc als ter ooꝛloghē dient) vāder armeye vādē Keysere/ waer af die opperste leytsmānen warē die Edele ende vrome Prinsen dye Hertoghe van Bourbon/dye marquys vā Piscaire diemen niet ghenouch gheprijsen en can/ twee Ferdinandus/Arthonus eñ die Abt vā Nazarie in die ooꝛloghe seer expert. Te desen tijde hadde die moghende coninc vā Vranckerijcke Frāsoys/vgadert een grote heyrcracht vā volcke wt vele landen in Europen/daer in dat hy hadde.ij.duysent ghebardeerde peerdē/eñ.iij.duysent lichte peerden/voetuolcx wt Dolphineen.Aquiteynen ōtrent.x.duysent. Zwitsen.x.duysent. Landtsknechtē.vi.duysent. Italianē v.duysent.segghende dat hy der stede van Marseilgen ontsedt doen soude.eñ hi had de sōmeghe legioenen te peerde eñ te voet daerwaert ghesonden. Den.xxv.dach in Septēbꝛe als skeysers volc verhoort hadde/by huerlieder bespieders dat sconinc vā vrāckerijcke volc so sterc eñ so machtich aen quā/sy vertrockē vā vooꝛ die stede vā Marseilgen. Eñ als die coninc vā Vranckerijcke vernam dat al dlandt daer ōtrent seer ghequelt was vander pestilencie/ dat niet alleene oude eñ seer gedaechde mans eñ vrauwē/ maer oot vele ionghe stercke eñ cloucke mānen warer ghestoꝛuē/so dat die stedē niet alleē vā huerlieder poorters maer ooc vā ruters eñ volcke vā ooꝛlogē ōme die stedē te bewarene seer onghestoffeert warē. Hi hadde vooꝛ hem ghenomē met sulckē groten heyrcrachte in Italien te cōmene Meenende met sinen grooten

volcke niet alleene Italien / eñ dye landen
omtrent Mylanẽ / maer ooc alle die landẽ
daer omtrent Italien tondere ende in sijn
subiectie te bringhene / in dyen dat hẽ ghe-
liefde al eer Skeysers volc voor Marseil-
gen tot Mylanẽ soude moghẽ cõmen. Eñ
in deser manierẽ also ter menschelijcke en
gienen altijts gheneghẽ sijn / hoe sy meer
hebbẽ / so sy meer hebben willen met seere
grooter begheertẽ õme hooghere te domi
neren / quam den .xij. dach vã Octobre met
grootẽ heyrcracht ouer tgheberthte / ende
nam sinen wech recht naer Mylanen / eñ
mits datter gheen volc teghen en was / so
gheraecktẏ in dlant sonder eeneghe bloet
stortinghe. Bynnẽ desen tijden Skeysers
volc met wonderlijckẽ liste lancx dẽ zeecan
ten duer stranghe dunẽ / lasteghe weghen
eñ die niet wel moghelijc en sijn om passe-
ren by daghe eñ by nachte also seere als si
gaen mochtẽ quamẽ in Italiẽ / eñ quamẽ
dẽ .xxi. vã Octobre binnẽ Pauien / sdaechs
te voren warẽ sommeghe fransoysen met
lichte peerdẽ binnẽ Mylanẽ cõmen die lo-
gysten nemẽde om hem liedẽ / eñ om huer
lieder conic. Eñ men seyde dat die vã My-
lanen huer lieder Ambassaden ghesonden
haddẽ tot den conînc vã Vranckerijc õme
met sijnder maiesteyt te tracterene dat hy
met so vele eñ so groote volcke in die stede
niet cõmen en soude. Omtrent vijf daghẽ
daer te vorẽ warẽ sommeghe fransoysen
in dlant vã Noare / die vinghẽ dẽ trezorier
vandẽ Hertoghe met vele ghelts / dien ley
dẽ si geuanghẽ binnẽ Vercellis. Als skey-
sers capiteynẽ die te Pauiẽ warẽ dit te ver
hoordẽ sy sondẽ al voren eenẽ vã skeysers
capiteynẽ Ferdinãdus Anconus ghenaẽt
met sommeghe Spaengiaerdẽ / eñ trockẽ
den .xxij. dach in Octobre met groter hae-
sten naer Mylanẽ / eñ die frãsoysen vloon
terstont vã daer. Daer naer die edele Vice-
roy vã Napels / quã ooc met groter macht
naer Mylanẽ. Doe begonstẽ hẽ lieden die
vã mylanẽ te verblijdene / eñ men hoorde
al die stede duere dẽ Keysere / eñ de Spaen
sche herẽ prijsen. Doe begonsten skeysers
capiteynẽ die stede vã Mylanẽ / eñ de voor
boughẽ te bemerckene eñ te visiterene / eñ
als si saghen dat si onghestoffeert was vã
bussen / engienen / eñ anderẽ gheweere / eñ
dat die vesten te vele plaetsen qualic lagẽ /
eñ dat dye stede seere ghefaelgiert eñ ghe-
ruymt was vã poorters eñ vã victailgen /
si sloten onder hẽ lieden / dat si die stede latẽ
soudẽ / eñ trockẽ tsanderdaechs wech met
huer lieder volcke dat si daer brocht haddẽ
naer die stadt vã Laudẽ / wãt die conînc vã
Vranckerijc naecte seer met sijnder macht
Doe quã Frãciscus Sorcia die edel eñ on-
uerwinnelijcke hertoghe vã Mylanẽ wt
den casteele Pizeleon te Pauiẽ eñ meende
naer Mylanẽ te treckene / õme sijn bemin
de ondersaten te vertroostene / eñ õme dat
hi hẽ liedẽ met sijnder yeghenwordicheyt
cloucken moet gheuẽ soude / õme die fran-
soysen te wederstane / als hi ghehoort had
de hoe dat te Mylanẽ stont / hi dede met si-
nen edelen een ymbijt / eñ quã dẽ .xxv. dach
in Nouembre te Cremonẽ. Sdaechs te vo-
ren meende die Graue hieronimus moro
nus dye upperste Cancelier vã Mylanen
met eenẽ grootẽ heyrcrachte te mylanẽ te
cõmene / õme dat hi den edelen eñ die ghe-
meenẽ lieden vã mylanẽ goedẽ moet ghe
uen soude / dat si hẽ liedẽ clouckelijc yeghẽ
huere viandẽ die fransoysen weerẽ soudẽ /
maer als hy te midde weghe was so ver-
hoordij dat die beminde stede vã skeysers
volc ghelatẽ was / eñ dat si den cõninc van
Vrãckerijcke gheleuert was / eñ dat die vã
mylanẽ den conînc ontfanghẽ hadden als
huer lieder hertoghe. Hy trac weder õme
naer Pauiẽ / eñ vã daer trac hi mettẽ Her-
toghe vã mylanẽ naer Cremonẽ. Die ede-
le eñ cloucke capiteyn vã skeysers volcke
Anthonius de Lieua beloofde den Edelen
eñ moghende viceroy van Napels / dẽ ex-
cellenten Hertoghe vã Mylanẽ dat hi die
stede vã Pauien yeghẽ die fransoysen be-
scudden eñ bewarẽ soude / niet yegenstaen
de dat die stede so seere gheydelt was van
poorters / vã ambachslieden eñ vã anderẽ
volcke / mits der groter sterfte diere te vo-
ren gheweest hadde / eñ hy sach ooc dat die
ghene die vander sterfte ontcõmen waren
edele poorters / ambachs lieden / eñ andere
ghemeen volc wter stede trockẽ vãvreesen
hy bleef nochtans met cloucken eñ onuer
uaerdẽ moede in die stede met .CC. gheba

deer de peerdē/ eñ met.CC.lichte peerden/
met.v.^{m} clouche duytsche voetknechten/
waer af die upperste leytsmā was die gra
ue vā Altozolern/ die welcke naer vele wa-
kens eñ grote moeyte binnē den belegge
vā daer schiet vāder heeter cortsen/ dē.xxvij
in Lauwe/ in sijn plaetse quam die clouche
graue Baptista Lodron?/ eñ maette Gas-
part Frintsperg capiteyn vā sijnē volcke.
Michael Aggk was huerlieder Secreta-
ris/ dye Cōmissaris vandē duytschē was
een spaensch rudder Thomas sancen/ dye
last hadde hē liedē te fourierene eñ te be-
talene. Dye prouoost vādē heyre was een
edel ruddere Martin Phaff. Daer waren
oock ō Pauien te bewarene vier hondert
voetknechtē spaengiaerdē die altijt s keys-
sers dienste bereet waren.

¶ Den.xiiij. dach in Octobre quamen dye
voorloopers vandē fransoysen alōme on-
trent Pauien/ eñ die coninck vā Vrancke-
rijck was twee daghē met sijnē volcke in
die stede vā Landiragi. Doen reet die wijse
capiteyn Anthonius de lieua metten Pro
uoost vā s keysers volcke Vrias/ eñ mettē
voorsieneghen gouuernuer vander stede
Melchior marsio eenē edelen burgher vā
Bononien in sijn gheselschap tot allen dē
vestē vāder stede/ eñ daer si hē cranct doch
ten ofte by outhedē veruallē/ daer dede hy
vatē met eerdē gheuult inne stellē/ houten
balckē eñ andere weeren maken/ ōme dat
die frāsoysen die stede niet lichtelijc winnē
en soudē/ eñ daer die vestē ten stercsten wa
ren/ daer torrē oft waechuysen stondē daer
dede hy die engienē eñ bussen brenghen ōme
alst noot ware die viandē met yseren cloo
ten te groeten/ tsanderdaechs beschicte die
prouoost vandē heyre Vrias dye logijsten
vandē peerdevolcke eñ vandē voetvolcke
ōme twist te schouwene tusschē den insete
nen eñ den volcke vā wapenē. Daer was
noch een edel eñ vroom capiteyn eñ rudde
re Mattheus de Becharia/ die ōme sijn lāt
te helpē beschuddene also vele ionge man
nen eñ ghesellen vergadert hadde dye ter
wapenen bequaem warē als hi te pauien
vindē conste/ eñ hi steldese som onder eenē
anderen vromen vaendraghere Bartho-
lomeo eustacio/ eñ si bewaerdē bi gebuer-
ten huerlieder quartier vanden vestē also
langhe alsser obeleech voren was. Si laghē
bi daghe eñ bi nachte in een cleen huyskē
dat eenē landtsman toebehoorde/ in huer-
lieder daghelicsche cleeder/ ōme dat sy ter
stont bereet sijn souden alst noot ware ter
weere eñ ten vesten te loopene/ eñ hy dede
den duytschen/ Spaengiaerts eñ sijne ru-
ters/ die hē lieden clouckelic haddē ter wa-
pene/ dicwijle grote costelijcke maeltijden
bereeden/ eñ gaf hē lieden mildelic dē wijn
die hi hadde binnen sijnen huyse.

¶ Den.xxvi.stē in Octobre quā die coninc
vā Vranckerijcke met sijnē edelen int cloo
stere vandē Chartruesen/ eñ sijn volc lach
rontsomme Pauien/ eñ haddē die stede so
belegt datter niet eē kint in cōmē en moch
te ten was vanden fransoysen gheuangē
Int Oost laghē die Zwitsen met huerlie-
der capiteyn die heere vā Florenges/ ende
huerlieder hooftmannē laghē in die cloo-
sters vā sinte Spiritus ende van sinte Ja-
cops eñ vandē Fremineuren/ int cloostere
vā sinte pauwels/ vā sinte Augustijns oot
den. Daer laghen die moghende herē/ die
hertoghe vā Albanien/ die Marscalc van
Vranckerijc/ die Prinche van Palisse met
veel hooftmannē vandē Zwitsen. In dye
kercke vā sinte Apollinaris warē die Dol
phinoysen mettē hertoghe van Monfort
In die noort sijde in die stede vā Mirabel-
lis/ eñ int ander dorp daer ontrēt vijf hon-
dert passen vander stede vā Pauien/ warē
ghelogiert die Fransche voetknechten/ eñ
die vā Aquitanien eñ die rudders metten
ghebardeerde peerdē vandē vermaerden
here Galeace Sanseuerini. Int weste had
de die coninc vā Vranckerijc sijnen legher
metten hooghē coninck vā Nauarren in
dye Abdye van sinte Lanfrancus/ dye seer
costelic eñ rijckelic verchiert was vā gro-
ten salē/ kelders/ schilderien/ eñ anderssins
eñ daer rontsōme dedē die grote herē huer
lieder tentē slaē/ eñ dit part was aē deen sij
de beurijt metter riuiere ghenoēt dē tesijn
eñ ouer dander sijde vloeydē sōmeghe die
pe bekē. Die prince vā Lorreynē die dē Sue
uen onder hē hadde was ghelogiert in een
schoon cloostere vā sinte Saluator/ eñ dye
Sueuen eñ Italianen dye logierden daer

rontsōme in die lanthuysen. In die Suyt syde warē die Italianē voetknechtē mettē fransoysen ghemingheelt onder den Marquis vā Salucen/ eñ dē vromē rudder Fredricus de Bosula/ die tiaer te vorē int fransche heyr schoone kaeptē vā wapenen ghedaen hadde. Op dē seluē dach ontrent den auonde die cloucke prinche vā Memorency marschalck vā Vranckerÿc met eenen hoop voetknechtē cōmēde met grotē ghedruyssche eñ met groter ouerhoetheydē aē een steenē brugghe die vp dē Tesÿn staet/ pÿnde die bewaerders veriaghende eñ quetsende met al synd macht dye stede vā Pauien in te nemene. Maer die duytschē terstont naer dat si huerlied battaelge ghemaeckt haddē met twee vaenkēs vandē graue Lodronus eñ dē edelē Coenraet. Noch mettē spaēschē rudders met lancē eñ met bussen so wederstondē si dē vploop vandē frāsoysen/ si quetstē der vele/ eñ dāder die veriaechden si/ eñ si volchdense met lancē eñ sweer dē duerquetsende tot duer die voorbourgē vā Pauien/ eñ en rusten nyet voor dat si in huerlieder stercte warē. In dit ghevechte was die vaendragher vādē ghebardeerdē peerdē Albericus die ond Anthonis de lieua was totter doot toe ghequetst. Tsanderdaechs die cloucke rudd Memorency met ten vromē rudd Fredric de Bozula met .ij. legioenen voetknechtē die namen tvoorbourch eñ deerste deel vāder brugghe met ghewelde/ sy dedē veel engienē brengē eñ met grote yserē clootē schietē ouer dander syde vāder brugghe naer dye duytsche eñ spaensche rudds/ die daer in goeder ordōnanciē ghestelt stondē/ eñ dye yserē clootē vloghē aen allen sÿdē ontrent huerlieder oorē. Doe nam die wÿse capiteyn Anthonius raet met sommeghē edelen duytschē dye die conste wistē vā ysere eñ siluer wtē mÿnē te mineren/ sonderlinge mettē stouten Coradinus Glurnus / eñ hy gheboot datmē die steenē brugghe met instrumenten met wōderlikere const duersnÿdē soude indē middewaert/ eñ hi dede al syn volc in dye stede trecken/ ōme dat si vandē bussen eñ boghen vanden viandē niet en souden ghequetst werden.

Den .xxviij. sten in Octobre schoten dye fransoysen met yserē eñ steenē clootē alle die watermuelenē die vp den Tesÿn stonden dat si in stickē in dye riuiere vielen/ eñ die sommege verbrandē si mettē griecxschē viere. Dit dedē dye walen ōme die stede te verhongherene/ eñ dat si aldus belept eñ benaut synde die stede vā Pauien ouergheuen soudē dē coninc vā Vrāckerÿc. Maer die voorsieneghe capiteyn Anthonius dede vele houtene muelenē makē / ōme met peerdē eñ mettē handen te malene in vele scholen daermen wÿlent diueersche lessen ghelesen hadde/ in die scholen vandē gheesteliken rechtē/ in die schole vandē weerlike oft Keyserlÿckē rechtē/ eñ in and plaetsen/ so datter in die cloosters/ godshuysen/ eñ in die capellen eñ anderē poorters huysen eñ ābachtshuysen muelenē ghenouch warē ōme die gheheele stede mede tonderhouden. Daer was gheordōneert vā eenē raetsheere Franciscus Perona huyter name vanden capiteyn Anthonius/ hoe dat men dē duytschē eñ spaenschē rudders victaelge distribuerē soude sonder twist ende gheschil/ die de vestē bi daghe eñ bi nachte bewaerdē/ eñ hē was ghelast dat hi hē lieden huerlieder ghelt eñ dat hē lieden van noode was besorghen soude.

Daer nae hebbē die frāsoysen ghepÿnt met bussen eenē torre af te schieten dye vp den cant vandē Tesÿn stont/ twee daghen lanc daer vp schietende/ sommege Spaengiaerdē die vp den torre laghē die schoten vp die viandē so dat sÿse dedē vlien vā dye vesten vāder stede/ eñ als den torre so duerschoten was dat hi byna ghebroken was doē begonstē die spaengiaerdē te coutene ōme hē lieden vp te gheuene metten here van Memorency/ maer daer waren twee spaengiaerden vp dupperste vanden torre dye spronghen vā bouen inden Tesyn/ eñ swommen inder stede eer den torre vp ghegheuen was/ dandere gauen hem lieden vp in die handen vanden here vā Memorency/ eñ hi deedse alle metten stroppe hanghē/ twelcke die capiteyn Anthonius seer qualic nam. Ende swoer bi eenen groten eede dat hi alle die Fransoysen die onder den heere van Memorency warē dye hy ghevanghen conste binnen dyer oor-

loghe ghelijcke doot soude doen steruen.
Den laetstē dach vā Octobre ghingē som
meghe Fransche voetknechtē vp dē torre
voorsz/ eñ schotē so seere met pserē eñ loon
slooten vp die duytschen die daer ghestelt
warē om die vesten te bewarene/ so dat si
moesten vā daer vlien. Doe gheboot dye
capiteyn Anthonius den engienmeestere
vā Ikeysers volcke ghenaēt Amicus can-
zella/die seer abel was in die conste/eñ dede
daer brengē een wonderlic groot engien/
so dat hi met pseren clootē dē torre bouen
eñ die gaelderien afschoot/ten grotē verlie-
se vandē Fransoysen/eñ si moestē dē torre
eenen tijt laten tot dat si ander stercte daer
vp ghemaect haddē. Daer naer brochten
die fransoysen die rontsomme in die voor
boughē voor Pauien belegt haddē den.ij.
sten dach in Nouēbre schepē naerder den
legere vandē coninc/ eñ maectē een houte
ne brugghe ouer dē Tesijn dat si malcan-
der te bet soudē te hulpen cōmen/ eñ dat si
met alle huere dinghen bydē moghenden
coninc soudē moghē cōmen. Den derden
dach in Nouēbre bereeddē die fransoysen
alle doorloochsche engienen/ die hē lieden
ōme eene stede te bestormene noortsakelijc
warē/eñ brochtense by die muerē eñ vestē
vāder stede vā Pauien. Dē.iiij.dach broch
ten die sōmeghe wonderlijcke grote engie
nen aen die Ooststijde tot by die vesten/eñ
sdaechs daer naer brochtē si die meeste en
gienen die si haddē ouer dander sijde in die
westsijde. Den.vi.sten in Nouēbre begon
sten dye Fransoysen aen beede sijden met
groten pserē clootē dye stercke vesten met
grootē mesbare te beschietene/ eñ tsander
daechs continueerdē si huerlieder werck.
Binnen dien tijde dye duytsche Rudders/
die Spaensche/eñ dye vā Pauien edele eñ
onedele droughē tafelē/houtē vatē/ eerde
eñ slijck vp die vesten/ eñ stoptender mede
snachts daert meest van noode was/ dye
duytsche vrauwē eñ die vā Pauien holpē
hem liedē seer werckē/ eñ ooc eene Marc-
graefnedinne vā Scaldasolis/Hippolita
ghenaēt/drouch selue met harē wittē han
den in een houtē kistkē deerde ōme die ve-
sten te ōmakene/eñ si gaf dē rupters eñ dē
poorters goedē moet met harē schoonen

woordē. Den.viij.stē in Nouēbre voor die
dageraert die frāsoysen cōtinueerdē huer
lieđ begonnē werc vele strāgelijckē eñ die-
wilder schietēde mettē grotē pserē clootē/
dedē die muerē aē beedē sijdē aent ooste eñ
aē dweste so beuē/ dat si met afgrijselijckē
grotē ghelupde ter eerdē vielen/so dat die
torrē/kerckē/hallē/eñ grote poorters hup
sen al die stede duere beefdē/ si warē alle be
druct vā desen vreeselikē assaute/die vā pa
uien dochte dat si in vreesen vā huerlieder
lijue warē/eñ mē hoorde daer die maechdē
eñ die vrouwē groot mesbaer maken. In
deser manierē schotē si.v.huerē lāc/so dat si
ten drie plaetsen die muerē slichtē also neđ
als die stratē warē/terstōt maectē die fran
soysen huerlieđ battaelge eñ ordōneerden
huerlieđ legioenē aē die ooststijde/eñ deden
al die neerstichedē die si mochtē om die ste-
de vechtēderhāt te winnē. Maer die duyt
sche eñ spaensche ruiders naer dat si huer
lieder teekē ghegeuē haddē ō vechtē/ met
lancē met sweerdē eñ met ghescutte/weer
den si hē liedē seer clouckelic. Eñ daer wa-
rē.ij.stoute Frāsche vaendragers die huer
lieđ vanē vp die vestē vāder stede ghesteckē
haddē/hē liedē volchdē die walē/eñ die vā
Aquiteynē hopēde die stede met crachte te
winnene/maer si warē vandē rupters vā
binnē vsleghē met grooter menichte van
huerlieđ legioenē/ eñ huerlieder bānieren
warē in die vestē gheworpē eñ met steenē
ghedect. Terstont quā daer een anđ schare
vā frāsoysen eñ Italianē/die ouer die dode
lichamē tordē/eñ vsaechdē Ikeysers volck
met bussen eñ met pijcken/so dat sijer vele
versloughē/die hē liedē nochtā clouckelijc
weerdē Doe quā daer die vrome capiteyn
dye graue vā Altozolern mettē duytschen
die ghenesen was vā sijnđ sierte/vselscapt
mettē duytschen capiteynē. Jan van Au/
Michiel vā Altrinc/Joris van ostā/ Eitili
chius vā rilach/ hy riep dat si niet vsaecht
sijn en soudē/maer dat si vechtē soudē so si
ghewoone warē/ende dat si dinckende vp
huerlieder voorledene vromicheyt hē lie-
den clouckelic weerē soudē. Daer was ooc
een seer edel ende clouc Capiteyn vanden
Spaenschē ghebardeerde peerdē dye met
woordē eñ met ghewercken sijne rupters

goedē moet gaf/ heer Fransoys sermien-
tus die met sijnē peerdevolcke verknaept
dē vermoeydē te hulpē quā/ eñ die cloucke
rudder Frāciscus de malaspina Marcgra
ue vā Scaldasolis/ die v̄maēde ooc die vā
Pauien eñ sijn volc dat si clouckelic vech-
ten soudē. Met desen capiteynē wederstō-
den die duytsche eñ spaensche rupters seer
clouckelic/ daer was seer gheuochten/ veel
frāsoysen v̄sleghē eñ andere in dye vesten
gheworpen/ men hoorde daer groot ghe-
roup eñ ghecrijsch/ eñ dit gheruchte duer-
de.ij. huerē lanc/ vā skepsers volcke warē
daer.xij.rudders v̄sleghē eñ.xij.ghequetst
eer dit assaut gheeynt was/ dye frāsoysen
dye ouer dander sijde vāder stede laghē in
die westsijde/ daer dye vestē ten.ij.plaetsen
neffens der eerdē gheslicht warē in die pre
sentie vā huerlieder coninc met alsoo gro
ter felhede eñ vploope/ sondē eerst huerlie
der busschieters/ dander volckdē met pijc
kē eñ met sweerdē/ eñ pijndē in alrā manie
ren die stede met foortsen te winnē eñ te be
uechtene/ eñ v̄slougheē deerste die si vondē
Daer was eenē grotē root ost smoot van
den bussen/ vandē yseren eñ steenē clootē/
eñ vandē ghescutte/ eñ die fransoysen ga-
uen eenē afgrijselijcken crijsch. Maer dye
duytschen maectē huerlieder ordōnancie
mettē spaengiaerdē eñ mettē rupters vā
Pauien/ so dat si dē grotē vploop vanden
frāsoysen wederstondē met cleenen vliese
vā huerlieder volcke/ daer warē.vij.duyt-
schē eñ.iij.spaengiaerdē v̄slegē. Daer stōt
die edele Graue Baptista Lodronus met
woordē eñ met ghewerckē skepsers volc
clouckelic v̄manende/ so dedē ooc die stou-
te duytsche herē Henrick van Castelalto/
Burgart vā Beransen/ Michael mertel/
Caspar suegler/ Wolfganck houel/ eñ die
cloucke ruddere Mattheus van Becaria
wel ghewapēt int middē vā sijnen volcke
besorchde datmē dē vploop vandē viandē
clouckelic wederstōt. Ontrēt hē was Bar
tholomeus eustacius die sijnen standaert
drouch/ eñ stont tusschē die duytsche vaen
linghē onuerwinlic. Daer quamē ooc die
cloucke spaensche capiteynē Rodericus de
Varga eñ Frāciscus de ponte te voete wel
ghewapent int middē vā sijnē volcke/ dye
den ghenē die vooren warē goet ontsedt de
den/ eñ steldē versche mannē in die plaet-
se vanden ghequetsten/ so deden oock Tho
mas Santen eñ die Marscalck Urias/ eñ
dye vrome man Nycolaus de Clandestin
marscalc vandē duytschē/ maer die stoute
ende cloucke ruddere Anthonius de Lieua
wilde ooc in dien bloedeghē strijt sijn/ ōme
dat hi die rudders met sijne tegenwoordic
heyt te clouckerē moet gheuē soude. Ende
en heeft hē lieden niet langer toe ghespro-
kē dan dat hi hē liedē v̄maende dat si denc
ken soudē vp huerlieder voorleden clouc-
heyt eñ vroomheyt/ hoe menege reyse dat
si die felle vploopē vandē walē wederstaē
haddē eñ verwonnē. Met sulckē woordē
warē skepsers rudders so ontstekē dat sy
der walen vploop wederstondē/ eñ v̄slou-
ghense met huerlieder bloedeghē handē/
eñ vele warender bedect mettē steenen/ eñ
vāder begonstē te vliene/ eñ die walē wor-
den so veruaert dat si niet eer en rustē voor
dat si binnē huerlieder tentē warē. In dyt
assaut alsoot vandē ouerloopers ghesept
was/ was v̄sleghē die vaendraghere van
den lichtē peerdevolcke dat dē coninck be-
waerde. Die prinche vā longeuile/ die Ca-
piteyn vandē peerdevolcke/ Marcus An
thonius cusanus een poortere vā Milanē
capiteyn vandē voetvolcke/ eñ daer bleuē
ontrent.CCC.mannen vā wapenē fran-
soysen in dat assaut.

¶Binnē desen dye cloucke duytsche capi-
teynē/ Graue Christophorus de luph/ Co
radinus glurnus/ Hieronimus nies/ Frā
ciscus henstain/ die capiteyn hertoghe Jo
ris bois/ Martinus phaff/ met huerlieder
volcke bewaerdē eñ bescuddē dye torrē eñ
casteelē vāder stede alsoot hē liedē ghelast
was vādē vploope vādē viandē. Daer na
die ruters die binnē der stede beleyt warē/
die warē seer v̄blijt vā sulckē victorie/ ende
maectē goede chiere/ maer die voorsienege
eñ sorchuuldige prince Anthonius alst be
gōst auōt te werdē/ hi trac int casteel vā pa
uien/ eñ screef eenē brief aē dē edelē viceroy
eñ aē dē vromē eñ edelē Marquis vā Pis
caire/ vanō victorie die hi vp dyē dach ghe
hadt had/ eñ hy ordōneerde binnē ō seluer
nacht datmē die vestē v̄makē soude daer si

totter aerdẽ ghebrokẽ waren/ eñ alſo Homerus ſeyt. Het is een hooftman oneere/ dat hi al ten nacht ouere ſlaept. Sy wrochten.iij.daghẽ ſeere binnẽ pauiẽ/ niet alleen die ghemeen liedẽ/ maer oock die edele/ ende die rudders die droughẽ bi daghe ende by nachte/ aerde/ ſlijc/ eñ houtẽ õme dye veſtẽ eñ torren te õmakene/ eñ die boomẽ die ſy vondẽ binnẽ die poorters lochtinghen eñ prieelen die velden ſi/ eñ brochtenſe ter veſten õme dye veſten mede te vermakene. Binnẽ deſen tijdẽ drouchmẽ proceſſien eñ men dancte gode al die ſtede duere naer coſtume vãder victorie die hi hẽliedẽ vleent hadde. Den.x. dach in Nouembre/ was biden capiteyn Antonius vã Sõmeghẽ wet weerdighen lieden een Spaengiaert ghewroucht/ dat hi dẽ conic vã Vranckerijcke te kennẽ ghegheuẽ hadde van datmer int ſtede dede/ eñ dat in dye ſtede ghebrec was buſpoere/ die capiteyn dede den Spaengiaert ſijn inghewanden wt doen/ eñ byden duytſchẽ ſcerprechtere vierendeelen/ õme datmẽ met ſulckẽ exempele tuerractſchip vanden anderen weeren ſoude.

¶ Den.xij. in Noucbre ghinghẽ die duytſche heeren te rade/ eñ claechtẽ dat ſi ghebreck haddẽ vã poere/ eñ vã vele anderẽ ſaken ter oorloghẽ dienẽde. Die welſpreken de Graue baptiſta Lodronus / die weerde al huerlieder twijfelachtichede met eenen ſchoonẽ relaſe. Te dien tijde brachtmẽ quade vreeſlijcke nyemarẽ inde ſtede/ daer grote menichte vã gewapendẽ volcke õtrent was groot gheruchte makende/ ende ſom tijts beclaghende/ ſo datmẽ daer menighẽ voys hoorde vã oude mãnen/ vã vrauwen eñ vã ionghe lieden/ die hẽliedẽ ſeluẽ ſeere miſtrooſtẽ eñ beclaechdẽ deerlic huerlieder fortuyne. Doẽ vertrooſtẽ ſkeyſers capiteynen met blijdẽ aenſichte die meſtrooſtege ſeggende/ dat die viandẽ al ſijn ſi ſeer clouc niet meer ſo ſtoutelic vp cõmẽ en ſullen/ eñ als die franſoyſen quamẽ õme die ſtede te beſtormen die wtgheſochte ruters liepen met ſweerdẽ eñ met ſtocken eñ verbeyden ſe daer ſtoutelijcke. Int franſche heyr was ghebrec vã yſeren clooten õme dye ſtede te beſtormene/ men ſcreef eenẽ brief den.xvi. in Nouembre/ aendẽ edelen prince de la trimoille/ die te Mylanẽ die ſtede bewaerde dat hi daer inne behoorlic ſoude voorſien/ eñ naer datmẽ binnẽ mylanẽ gheẽ conſte naers noch ſtoffe en vant õme die te ſmedenẽ/ doẽ deder mijn heere de la trimoille ghebiedẽ datmẽ alle dijſerẽ clootẽ nemẽ ſoude die in alle die kerckẽ ende godſhuyſen der maghet mariẽ eñ anderẽ heyleghẽ in dye voorledene oorloghẽ gheoffert waren/ eñ datmẽ in diueerſche plaetſen te Mylanen buſpoeder makẽ ſoude/ eñ ander oorloochſche engienẽ/ õme pauiẽ mede te beſtormene/ hy deder oock nemẽ alderhãde manierẽ vã wapenẽ/ de hi vant inder poorters huyſen vã mylanẽ/ eñ deet al voerẽ in sconincx parc voor Pauien/ men deder oock sõmegẽ poorters eñ ander ghelt geuẽ yeghẽ huer lieder danc/ eñ mẽ deder vele wter ſtede vertrecken. Tcaſteel vã mylanẽ dat ſterckſte caſteel van alder werelt/ was ſeere wel voorſien eñ gheſtoffiert vã alderhãde victailge vã engienẽ eñ gheſchutte/ eñ is onwinlijc ſo ſijt wel weteẽ diet gheſien hebbẽ/ dat dede mijn here la trimoille rontſõme bedeluen eene grote gracht eñ eene veſte makẽ. ende deet met vele volcx belegghẽ. Die beleyde rudders die int caſteel laghẽ quamẽ ſomtijts die frãſoyſen viandelic beuechtẽ. Int caſteel vã Mylanẽ ghenaemt Arx Jouis Juppiters caſteel was eẽ vroom capiteyn Joãnes Jacobus Galeace een ſeer gheheel eñ ghetrauwe man/ daer hẽ die hertoghe vã mylanẽ Frãciſcus ſecũdus Sfortia ſeer toe betraude/ wãt onder alle die edelẽ hadde hy hẽ wtuercorẽ õme ſijn caſteel te bewarẽ twelc is dbeſchut eñ tbehoet vã aldẽ landẽ daer omtrent. Maer tes betere vã ſijnder ſtercte te ſwijghene dã daer af letter te ſeghene/ Alſo Saluſtius ſeyde vander ſtede vã Cartago. Dat dit aldus te mylanẽ gheſchiet is / dat heeft ons vtrockẽ glaude vã lyons/ die buſpoermaker was vandẽ frãſoyſen/ eñ hi hadde te mylanẽ vele daghen gheleghẽ/ hi was voor Pauiẽ gheuanghẽ vã eenẽ ſpaenſchẽ rudder ghenaẽt Alonſe. Daer naer die frãſoyſen ſiende dat die veſten vã Pauiẽ ouer die ſyde daer dẽ Teſyn loopt alder cranckſt warẽ/ ende datter noch grachtẽ/ noch veſtẽ en warẽ meendẽ de riuiere huerẽ loop vã daer te ontdeluene/ eñ

eenē anderē loop doen maken/ ōme aldaer als die vesten ontsticken warē dye stede in te nemene. Den.xx.stē in Nouembre slougheē si grote pijlen/balckē/eñ boomen met vele tacken in die riuiere/eñ spienē lijnē la kenen ghewast/ ōme dat die Riuiere duer haren anderē ganck niet loopen en soude/ maer huerlieder arbeyt was langhe verloren eñ onprofitelic/ wāt wi hebbē altijts den Tesyn sien loopē duer sijnē oudē ganc Ten dien tijdē maecten skeysers rudders met groter neerstichept een veste ofte bust weere lancx der riuiere/ aldaer si saghē dat die viandē stormē souden/ eñ die hertoghē selue en veronweerdichden hē lieden nyet selue met huerlieder hant by daghe eñ by nachte dandere te helpene. Ludouicus pelizonus referendaris vandē hertoge gheboot alderhande yseren instrumentē te bereedene/ tēmerlieden eñ wercklieden te doē cōmē ter plaetsen daert noot was. Binnē desen die voorsieneghe mannē vā Pauien warē oock/ Bartholomeus eustacius/ Sabrinus vitulanus die vermaecten die vesten daer si ghebroken waren. Dye eerweerdeghe Michael angelus petra was seer neerstich om sijnen dienst te doene/ eñ hi bedwanc tghemeen volc eñ die ionghe ghesellen met dreeghende ooghē die vestē te vermakene/ maer die Keyserlike Capiteyn Anthonius was seer neerstich ende sorchuuldich/ eñ was in veel sakē ghetur beert/ eñ bouē allen anderē lasten so begon sten die duytschen.xxij.sten in Nouembre huerlieder sout ofte gagien te heesschene/ ōme huerlieder nootdurft mede te coopene eñ cleederē/ wāt het begonst cout te sijne Anthonius en wist nyet waer hy soe vele ghelts soude moghē ghecrijghen/ hi nam raet met dye vāder stede vā Pauien/ ende daer was ghesloten inden raet mettē President Franciscus perona/ dat dye lakensnijders oft drapiers den duytschen laken leueren soudē ōme nootsakelijcke cleederē af te makene/ eñ dat si vā huerlieder Capiteynē cedullen nemē souden/ ōme datmen hē liedē huerlieder ghelt weder gheuē soude bydē Tresorier vanden Keysere als die stede vādē belegge verlost sijn soude. Den poorters eñ den coopliedē was beuolē dat si al tghelt dat si dernē mochtē den ontfanghere vandē hertoghe leenen soudē/ ende midts datter in die stede lettel burgers eñ cooplieden warē/ so was daer lettel ghelts vergaert. Die regierders vāder stede hadden in huerlieder tresoor groote menichte vā soute/ dat vercochtē si dē coopliedē van Alexandriē/ eñ mangheldēt oock som ouer coren/ dat si te Pauien te coope brochtē/ eñ alssere nyet ghelts ghenouch en was/ dye milde Capiteyn Anthonius dede alle sijn siluerē vaten smelten/ eñ deder pēninghē af slaē daer sijnē naē vp stont. Eñ also met sulcken pēninghē steldy die duytschē som meghen tijt te vredē/ eñ also lange als dye stedge daer voren lach so onderhielt hi die duytsche Capiteynē eñ vaendragers met schone ghiftē eñ met costelijcke maeltyen

¶ Den.xxv.stē in Nouēbre quā dye tijdinghe bydē bespieders dat skeysers volc binnen cortē taghē hē liedē te hulpē cōmē soude/ waer ōme die vā Pauien grote bliscap bedreuē met trompettē eñ met clockē. Die edel graue vā Altozolende schanc skeysers capiteynē tsanderdaechs eene seer costelijcke maeltijt/ so dede oock dedel graue Baptista Lodronus eñ Gracimandricus/ ende dye marscalc Vrias gauē dē duytschen eñ Spaensche capiteynē seer costelijcke ende rijckelijcke maeltyen/ eñ verchierdē huerlieder ghesellschap met diueerschen spelen vā musiken.

¶ Den.xxviij.stē in Nouēbre begonstmen ghebrec te hebbene vā copen vleessche/ caluerē eñ ossen vleessche in die vleeschuysen eñ mē begonste te vercoopene peerden eñ ezels vleesch. Te dien tijde wardt dye stede midts dē belegghe so benaut dat die beleyde rupters als hē liedē hout ghebrack om huerlieder spijse te cokē eñ om hē lieden te waermē/ wāt seer cout was/ schoone poorters huysen eñ ambachtshuysen af brakē Binnē desen en hieldē die fransoysen niet vā schietene met bussen eñ met clooten vp die torrē vāder stede bi daghe eñ bi nachte eñ si bespottē die duytschē die de vesten bewaerdē/ eñ ūwetē hē liedē dat si peerdē eñ ezels vleesch atē. Daer naer worden skeysers rudders met grāschapē ontsteken eñ trockē huyter stede duer een casteelken dat

bi sinte Steuens kercke staet/ eñ quamen met clouckẽ moede in een heyr fransoysen die onuersien warẽ/ so dat sijer vele v̄slou ghẽ/eñ namẽ hẽ lieder pansierẽ bussen eñ ander wapenẽ/eñ brochtense binnẽ der ste de/het was doe so ghetẽperde couwe son der rijm oft snee dat dẽ fransoysen seer pro fijtelic was/so datmẽ huyt spele seyde on der tuolc vã wapenẽ dat dẽ hemele mettẽ fransoysen was.

¶Den eerstẽ dach in Decẽbre sant die Co ninc vã Vranckerijc eenẽ notabelẽ prieste re vanden minrebroeders ordene/dye alle iaer plach die biechte te horene vãdẽ prin che Anthonius aen den seluẽ hertoge An thonius/dat hi hẽ soude radẽ dat hi die ste de vã Pauien vp gheuẽ soude indẽ handẽ vandẽ coninc vã Vranckerijc/ ofte anders soudemẽ sijn rudders eñ poorters wreeder doot doẽ steruẽ eñ die stede gheheel te nieu ten doen eñ destruerẽ/eñ mẽ soudere ghee ne maniere vã wreethept achterlaten. Eñ in dien hijt doen wilde die coninc soude hẽ vele gouts eñ siluers gheuẽ/ eñ vele rentẽ eñ grotẽ staet int lãt vã Milanẽ. Die min rebroeder dede sijne bootschap seer proper lic. Eñ als hẽ die capiteyn Anthonius ghe hoort hadde/ hy wart met groter grãscap ontstekẽ eñ seyde hẽ aldus. Ten ware dat ghi sconincx bode waert/ eñ sulc als ic v al toos voortijts vã heleghen leuene eñ met goede manierẽ v̄chiert ghekẽt hebbe/ghi soudt hedẽ mettẽ stroppen leuẽ eyndẽ. En aẽueert nẽmermeer sulcke bootscap/ gaet vp desen tijt ongequetst/eñ segt der coninc liker maiestept dat ic mi seer v̄wonder dat hi mi sulcke sakẽ ontbiet/wãt ick hebbe al tijts mijn trouwe lieuer ghehadt dã gro te ghiftẽ/grotẽ staet eñ veel gouts. Verre moet vã mi sijn dẽ naem vã verraetschap eñ vã ontrouwichedẽ/ick soude lieuer alle manieren vã doodẽ aenueerden / Pauien behoort den Keysere eñ es gheleuert Fran cisco secundo sfortie den wijsen Hertoghe vã Mylanen/ic salse hẽ lieden met almijn der cracht eñ macht/ midts der hulpen vã den almoghenden god pijnẽ te bewarene eñ hem liedẽ weder te gheuene met alder neerstichept sorchuuldicheit eñ naer mijn uterste cracht. Als vã daghe te daghe dye toespijse seer faelgierde eñ groot ghebrec was/die rudders eñ die insetene vã Pauiẽ begonstẽ seer huerlieder ghebrec vandẽ be legghe te beclaghene/maer die wijse capi teyn die vertroostese alle openbaerlic/ seg ghende dat s keysers volc daer binnẽ cortẽ daghẽ cõmẽ soude om hẽ lieden huyt dier benauthede te verlossene / ic en wille oock niet verswijghẽ vã die wõderlike eñ bijna ongheloue like maeltijt in sulckẽ tijdẽ als men nauwelick peerde vleesch noch ezels vleesch binnẽ der stede en vãt/ eñ mẽ coch te een henne eenen Phelippus of.vij. stoo ters/die de milde rudder Mattheus beca ria den.viij.stẽ dach in Decẽbre s keysers capiteynẽ gaf in sijn rijckelick huys/ naer dat si alle ter tafelen ghesetẽ warẽ ende te vorẽ huerlieder handẽ ghewasschẽ in wel rieckende water/eerst steldemen ghesupe kerde vlaepkens met blomme eñ rooswa ter ghetẽpert/ eñ maerts brootsoppẽ met costelike specerien eñ met boterẽ ghecoect eñ broot biscuyt vp die scippers maniere/ daer naer brochtẽ die Hoefmeesters tghe roost vã hoender/cappoenẽ eñ andere ghe roost met veriuse besprapt / partrijsen eñ vette turtelduuẽ gebradẽ. Ten derdẽ pau wẽ conijnẽ/eñ diueersche pasteyẽ vã calue ren vleessche met gynebeere eñ gariofels naghelen bereet. Daer naer weder cappoe nẽ eñ ghebradẽ calfvleesch met weren oft gheetẽ vleessche met wijndruuẽ indẽ asijn daer nae bursschotelẽ vã caluerẽ vleessche ghesodẽ cappoenẽ met tartẽ eñ case/met cã neele ghecõffytte amãdelen/terstont daer naer een calfshooft met druuen eñ pynen ouergotẽ/grote stickẽ calfoleesch met sauf sen eñ olyuẽ/daer naer duuẽ/eynden/haes kẽs met peerẽ/ lymoenẽ met asijne bereet daer naer braetvigghene aent spit gebra den met veriuse / daer warẽ oot vette gan sen met cniune eñ peper. Daer naer dede die Dispensier brenghẽ diueersche manie rẽ vã melcke/ sane eñ caeskẽs vp die duyt sche maniere van diueersche soorten. Ten laetsten warer brocht mirabolanen / con commers/pompomers/ende cauwoerdẽ met suycker bereet/schoone witte couckẽ. witte ende roode wijnen die van seer goe den roecke ende oock van sonderlinghen

smake warē waer af die duytschē seer ver
blijdē/ eñ warē seer verwondert vā so gro
ter eñ costelijcker maeltijt. Daer warē ooc
vele diuersche speelliedē/harpē/scalmeyē/
trompettē/eñ tāboerē/ die met groter me-
lodien die maeltijt verchierdē/eñ daer wa
ren omtrent.ccc.mannē die met allē coste-
lick ghetē eñ gedronckē haddē in die mael
tijt. Alsmē dese costelike maeltijt daer hielt
ōme die rudders mede te ōmakene die seer
vermoyt warē vā vechtene/vā waken eñ
vā werckene/wāt mits dē maeltijen wer-
den die leeden seere gheuoet/den gheest eñ
dbloet werter mede ghesterct/eñ die sinnē
verblijt Die fransoysen en rustē dach noch
nacht die rudders vander vestē te beuech-
tene met ghescutte/ghedeluē diemē mijnē
heet te makene onder der stede mueren eñ
torrē/ eñ meendense daer mede te nieten te
doene. Als skeysers volc dat vernam bidē
bespieders dē.x.dach in decēbre/sy ghinghē
vā binnē teghēdeluē/so dat der fransoyser
ghedelf te vergeefs was eñ vā onweer dē
Ic en wille niet loochenē die fransoysen en
haddē een deel vā eenē torre aent oosthen-
der ghemineert/ eñ daer quamē sōmeghe
Italianē eñ Zwitsen die onder die frāsoy-
sen warē die bespronghē met fellen vploo
pe die duytschē/die daer die wake hielden/
daer was een huere lanc seere gheuochtē/
eñ aen beyde sydē vele verslleghē. Die Ita
lianē eñ die zwitsen siende die grote weere
die de duytschē dedē/si keerdē den rugghe
eñ daer wasser vele ghequetst dye vander
vesten niet gherakē en constē. Daer naer
die alder machtichste conic vā vrancrijcke
dede rontsōme die stede vā Pauien eē gro
te gracht eñ een bolwerck makē/ōme dat
die belept waren vpt sconincx volc niet en
souden cōmē ōuersienlijc/eñ ōme dat skey
sers volc niet lichtelijc binnē Pauiē ghera
ken en soudē/noch die bespieders vā skey
sers volcke sonder seer te vechtē. Die conic
van vranckerijcke hadde ghehoort datter
vij.duysent cloucke ende wel ghewapende
duytschē warē comē in die stede vā Laude
ne/om skeysers stede vā Pauiē onderstāt
eñ hulpe te doene/waer ōme dat die vā pa
uien grote ghenouchte bedreuē/ singende
trompettene/eñ clocken ludende. Te dyen
tijde hadde die coninc vā vrāckerijcke eenē
vermaerde capiteyn vā vele voetknechtē
ontboden bi hē te cōmen/niet yegenstaen-
de dat die conic wonderlijcke veel volcx by
hē hadde Ioānes de medicis / eñ beloofde
hē grote ghiftē eñ gaigen te gheuene. De
se Ioānes de medicis hadde int iaer voor-
leden als nv den keyser/als nv den coninc
vā vranckerijck ghedient/ eñ also dicwijle
vertumelende onder elc vā hē liedē soudie
ghewonnē/ hi quā den.iiij.dach in decēbre
met vele voetknechten in sconincx legher
eñ quā terstont met.xv.vaenlinghen met
witte crucen tot byder vestē eñ muerē aen
die westsyde/eñ meende dye vā Pauien te
veruarene met sulcker menichte vā vanē
Daer nae den.xvij.in Decembre/die mane
scheen snachts/ sijn voetknechten pijnden
met leeren eñ met coorden vp die vesten te
clēmene. Mer die duytschē slougense met
steenen eñ met stockē/ dat si in die vestē vie
len/daer naer vertrocken si seere verstoort
nae huerlieder logyst/eñ schotē noch som
tijts met bussen/ende seydē den duytschen
schimpende woorden. Te dyen tijdē warē
skeysers capiteynē vp een hooghe schoon
gheschildert torreken ghegaen/dat die eer
weerdighe prelaet Iorijs de becaria in si-
nen lochtijnc hadde doē makē/ ten groten
coste/dat tot veel saken orboorlic was/om
dat si vā daer sien souden indē fransoysen
legher/eñ wat dat si deden.

¶ Den.xxiij. in Decembre/ begonsten dye
duytschē vā huerlieder capiteyn noch eēs
ghelt te heesschene. Doe ontleende die wij
se capiteyn Anthonius teghē die herē vā
der meester Canesien/eē groot deel siluers
eñ ooc sommighe verguldē siluerē stockē
diemē voor die rectuers vander schole vā
Pauiē plach te draghē/daer af dedy mūte
slaen daer skeysers/eñ der stede vā pauien
namē in stondē ghesleghen. Eñ daer was
beuolen vandē regierders vā pauiē met
ter trompette vā straten te straten dat elck
poortre/coopman/ eñ ghemeen man/sine
portie ghelts gheuē soude also dat dat in
der stede boucken stont vander subuencie
int voorgaende iaer dē hertoghe vā My-
lanen betaelt/indē handē vandē ontfange
re. Daer wassere vele bedwonghē te beta

seine voor die poorters die inder stede niet en warē/ eñ in sulcker noot deden die wet houders vāder stede / sōmeghe poorters/ coopliedē eñ ambachtsliedē in die vangenesse steken/ōme tghelt vā hē liedē te ghe crijghen/eñ beloefdē hē liedē nochtans so vele ghelts weder te gheuen/alsō saen als die stede bydēr hulpē gods vandē belegge verlost sijn soude / eñ gauē hē liedē daer af wettelike brieuē/ eñ in deser manierē pijn de die wijse capitepn Anthonius dē duyt schē huerlieder portie te betalene / eñ alsō huerlieder haestichept te blusschene / vol ghende den raet vanden wijsen Thomas Danten.

¶Daer naer waren dye duytschen vele te ghewillegher/eñ alst begonste seer cout te werdene / si braken vele poorters huysen/ godshuysen/eñ capellen af/ dat si so qualic hout vondē. Eñ ter marct in die stede van partricen/ sneppē/eñ ander gheuoghelte/ vercochtmē daer/looc/ajuyn/waermoes eñ cruyt/ byden vleesschauwers sachmen peerde vleesch eñ ezels vleesch te coope/ die eyerē waren met allen diere/ botere/ visch spec/appelen eñ notē begonstē hē lieden te faelgieren midts der langer siedge/ maer daer was al ōme oudē eñ nyeuwen caes ghenouch/witten eñ rooden wijn/ wit eñ bruyn broot dat vercochtmē tallen stratē vander stede. Op den heleghen kerstdach bracht Alphonsus die hertoghe vā Ferra ren in sconincx parc groote menichte van buspoere. Jan de medicis trac hem te ghe moete met volcke ontrēt.vij.duysent pas sen verre/als si in sconincx parck quamen die fransoysen maectē groot ghelupt met trompetten/ eñ seydē dat si met dyen poe re eñ met huerlieder engienē die vesten so souden doen beuē dat niet alleene die mue ren ōme vallen en soudē/maer ooc dye vā Pauien soudender met allē seer af vsaecht sijn/eñ soudē alsō lichtelic Pauiē beuechtē eñ met crachte innemē. Te dien tijdē seyde mē ghemeenlic binnē der stede dat die frā soysen al huerlied vterste macht doen sou den ōme op dē heleghē drie coninghē dach die wijlen quamē huyt Orientē ōme Jhe sum dat soete kindekē taēbedene eñ broch ten myrre/wierooc eñ gout/ binnē Pauiē groote chiere te makene. Waer af die van Pauien seer veruaert warē/ eñ daer was een onuerdrachelic rumoer. Te dyen tijde warē die priesters eñ die maechdē in con tinuele bedinghē/ ter begheertē vandē ca pitepn Anthonius/eñ men deder ghewo ne bedingē naer costume al die stede duere Eñ die capitepn vertrooste twolck vā Pa uien eñ die poorters/eñ vermaende hē lie den dat si peynsen soudē vp dye cloucheде eñ vromicheде vā sijnen rudders/ dye si in die voorledene assauten eñ gheuechtē wel betoocht haddē. Eñ hi toochde dē wethou ders die brieuen die hy den laetstē dach vā Decembre ontfanghen hadde / daer inne dat die Vicerop van Napels ende des Mar quis van Piscaire hem ontboden/ dat die Hertoghe van Borbon met.viij.duysent duytschen/eñ met.vi.hondert Bourgoen sche peerdevolcx cōmen was ontrent Ve ronen/eñ alsō saen als hi by skeysers volc sijn soude dat si dā alle tsamē cōmen soudē met huerlieder bussen/ engienen eñ ande ren saken ter orloghen dienende/ōme Pa uien vanden stranghen ende benaudē be legghe te verlossene ende te hulpen te cō mene.

¶Ende den.iij.den dach van Lauwe ont fine hi noch brieuen ghelijck den anderen bi eenen Spaenschen voetloopere die drie daghen int Fransche parck gheweest had de bi eenen sijnen vrient/dye den capitepn te kennē gaf al dat hi in die siedge ghesien hadde.

¶Den.v.sten in Lauwe begonstē die fran soysen seer te schietene vp eenen schoonen grooten torre/ dye vpt eynde vander stede stont int suytweste / daer gheene grachte ontrent en was/si schoten van snuchtens tijlick tot sauonts/ende tsanderdaech con tinueerden si huerlieder werck / soo dat sy drie hondert ende twintich groote yseren clooten daer vp schoten / elcken cloot van hondert ponden swaer/si meenden dat dē torre huytwaert vallen soude/ende dat sy alsō te ghemackelijckere in die stede cōmē souden/maer hy viel naer den wille gods ter stede waert/ ende alsoo bleef tstick van dē torre/ dattet bleef staende vele sterckere ende ooc onwinnelijckere dan te vorē. Het

was een sonderlinghe wonderlic stick/ eñ bi gods voorsienicheyt bouẽ menschelijcken verstande ghedisponeert/ die coninck vã Vranckerijcke mocht midts dien teekene merckelic beseffen dat god almachtich gheordonneert hadde dat hi Pauyen met crachte niet winnẽ en soude noch gebruycken/ nochtãs en hielden deugienmeesters niet vppe den.vij.sten dach vã Lauwe aen beede sijden oost eñ west die vesten metten yseren clootẽ te duerschietene/ eñ tsnachts daer naer Jan de Medicis met sijnẽ voetknechten pijndẽ hẽ lieden met groter menichte vp dye mueren te clemmene/ maer si waren met bussen eñ met slingheren vã den mueren eñ vesten veriaecht.

¶ Den.ix.sten dach in Lauwe ontrent der tweester wake begonsten die Fransoysen aen die Oost sijde vp een nieuwe maniere vã vechtene een Casteelken te bespringhene. Wãt eerstwaerf quamender letter tsamen/ ende langhe daer naer noch andere/ ende doen begonsten si van verren te vechtene met steenẽ met bussen eñ met boghẽ/ eñ quetsten die duytschen/ daer naer vochten si langhe met pijcken eñ met sweerdẽ/ eñ elck koos daer sijnen man/ die nyeuwe aenquamẽ die holpẽ die vermoeyde. Dye duytschẽ eñ die spaengiaerts vochten oft Hectors gheweest haddẽ/ also vochtẽ si.iij hueren lanc/ eñ die rudders vã binnẽ hadden die victorie/ maer niet sonder vele bloet sturtinghe/ want daer bleuen.ix.duytschẽ versleghẽ/ ende daer wasser vele seere ghequetst/ eñ daer keerdẽ.vi.spaẽgiaerts seer ghewont/ maer daer bleuẽ seer vele fransoysen versleghen/ diens lichamen men tsanderdaechs vp die vestẽ eñ in die grachten sach ligghen. Tsanderdaechs trocken die duytschẽ eñ die Spaengiaerdẽ heymelic huyter stede/ eñ vochten mettẽ engien bewaerders/ si veriaechdender vele/ eñ die sommeghe brochtẽ si ghevaert binnẽ der stede gheuanghẽ. Dye seydẽ hẽ lieden dat die fransoysen eñ Ytalianen ghesworen haddẽ dat si Pauien niet meer met machte beuechten en souden/ maer si souden die siedge daer voren wel nauwe blijuen houdende. Eñ den Coninck vã Vranckerijcke was te kennẽ ghegeuẽ vandẽ bespieders dat in die stede seer groot ghebrec was/ eñ dat byna onuertallijcke peerdẽ in alle straten vãder stede vã hongher e bedoruẽ/ wãt si en hadden in drie maenden te vorẽ noch hoy noch caf ghetẽ/ maer seer lettel corẽs/ tselue coorne eñ gherste datter binnen der stede was/ dat deden dye rudders houden voor die beste peerdẽ die nutst ter orloghẽ warẽ/ eñ huerlieder palserniers dedẽ si daghelicx soucken diueersche wortelen wijnrancken eñ taxkens vanden boomen om huerlieder peerdẽ snachts teten te gheuene/ dye vã Pauien gauẽ huerlieder beestẽ grups/ boonstroo eñ schorssen vã boomen/ eñ dat deden si al den tijt datter dye siedge daer voren lach. Ende dat en es niet te verswijghene dat in sommeghe peertstallen dye peerden huyter maten groot ghebrec leden.

¶ Den.xiij.sten in Lauwe doe hiesschẽ dye duytschẽ weder saudye/ doen was ghebođen byden regierders vãder stede datmẽ vandẽ Apotecarissen/ smeden/ tẽmerliedẽ vleeschauwers/ tauerniers/ eñ ander ambachtslieden die spijse oft dranc vercochtẽ/ eene porcie ghelts soude doen leenen/ dye poorters eñ ambachtslieden die muelenẽ haddẽ binnẽ huerlieder huysen die brochten alder meest ghelts ten ghemeenen bevele. Die goede capiteyn Anthonius dye dede sijne goudẽ ketene die hi plach te draghene eñ sijn ringhen/ daer dedy ghelt af slaẽ/ daer skeysers eñ der stede vã Pauien name vp stont/ eñ hi ontleende eenen deel gouts vãden Spaenschen capiteynen/ eñ met sulckẽ middelẽ pijnde hy die ruyters te vreden te stellene eñ te paeyene. Eñ als men dit dede/ quamen twee edel Spaengiaerdẽ/ daer af deen een vaendrager was vã eenen legioene duer die leghers vandẽ Fransoysen/ eñ als si den tijt bequaẽ vonden quamen si binnẽ Pauien/ eñ brochten met wonderlijcken liste drie duysent gouden pẽninghẽ/ die de Viceroy vã Napels eñ de Marquis vã Piscaire ouergheſonden hadde/ õme die duytschẽ eñ den anderen die binnen Pauien warẽ te bedeelene Dit al wel ghedaen sijnde/ die duytschẽ beloefden alle vp huerlieder eedt dat si al die armoede eñ ghebrec lijden soudẽ/ al soudẽ

si ooc een maent lanck water drincken/ eñ soudẽ lieuere alle manierẽ vã pijnen lijdẽ eñ ooc steruẽ al eer si die stede van Pauien leuerẽ soudẽ inden handẽ vandẽ Coninck vã Vranckerijc. Het es ooc voorwaer een vroom stic eñ eeweghere memorien weer. dich dat dye edele spaengiaerdẽ sõmeghe daghẽ bleuẽ indẽ leghere vandẽ fransoy. sen met so veel goudẽ penninghẽ ouer hẽ liedẽ. Sy sprakẽ dẽ coninc vã Vranckerijc eñ seyden hẽ dat si vã s keysers volcke ghe uloden warẽ/ õme dat si eenẽ vandẽ Mar. quis vã Piscaire liedẽ ghedoot haddẽ/ eñ presenteerdẽ hẽ lieden sconincx dienste/ in dien dat sijnder maiestept gheliefde. Ende naer dat die coninc vã Vranckerijc by sij. nen bespieders vernomẽ hadde/ dat was also si hẽ ghesept haddẽ/ hi gaf hem lieden sommege ghiftẽ eñ beloefde hẽ liedẽ gro. te gaigien/ eñ die.ij.rudders quamẽ dage licx mettẽ fransoysen voor die stede schar. mutsen tot dat si tijt eñ stont vondẽ bequa me õme in die stede vã Pauien te cõmene.

¶ Den.xxiiij. stẽ in Lauwe trac eenen hoop duytschẽ ter Oost sijdẽ hupter stede/ eñ be. uochtẽ die fransoysen seer strangheli c/ eñ die sõmeghe vã hẽ lieden warẽ ghequetst si brochtẽ ontrent.ix. Zwitsen gheuangẽ met huerlieder wapenen aen dẽ capitepn anthonius/ eñ si haddẽ vreese ghehanghẽ tsijne/ si gauẽ al te kennene watmẽ inden Franschen leghere dede/ eñ daer warẽ on trent.lx. Zwitsen versleghen.

¶ Den.xxv. stẽ in Lauwe trockẽ sõmeghe vã Pauien met.xx. spaengiaerdẽ ter west sijde hupt/ si stormden vp den franschen le ghere/ si sloughenter vele doot/ si namẽ hẽ lieden huerlieder wapenẽ/ eñ.iiij. stickẽ en giens die brochtẽ si binnẽ der stede.

¶ Den.xxvij. stẽ in Lauwe quã die hertoge vã Bourbon met s keysers volcke om die stede vã Pauiẽ ontset te doen/ bij dẽ stede vã Laudene/ maer tsanderdaechs tẽlick ghe. boot die coninc vã Vrãckerijc datmen alle die engienẽ vã voor die vestẽ vander stede brengẽ soude naer een ghedelf datter lach tusschẽ den wech vã Laudene/ õme al daer s keysers volcke dẽ wechte belettene/ eñ hi dede alle die ghebardeerde peerdẽ eñ dan. dere die daer rontsõme lagẽ in diueersche legers eñ logijsẽ tsijnen legherwaert ont bieden.

¶ Den.xxix. stẽ in Lauwe/ quã die saleghe armeye vandẽ Keysere hupter stede van Laudene naer Mylanẽ/ alst die coninc ver nam hi gheboot dẽ here de la Palisse/ eenẽ grotẽ prince dat hi mettẽ Zwitsen eñ met ten Dolphinoysen naer Mylanẽ trecken soude. Maer tsanderdaechs die vermaerde Keyserlike capitepn de Marquis vã Pis caire/ mettẽ spaenschẽ legioenẽ quã voor die vermaerde stede vã sint Angeli/ die seer wel bedoluẽ eñ beuest was eñ by naer on. winlic/ hi bestormdese met groter haesten eñ deder terstõt eẽ groot stic muers mettẽ grotẽ engienẽ ter neẽ vellẽ eñ hi clãvp die vestẽ met eenẽ spaenschen legioene/ waer af een clouc rudder Casata capitepn was/ eñ met groter bloetstortinghe aẽ beede sij den wan hi die stede/ daer die vermaerde ca pitepn vãdẽ frãschẽ peerdevolcke in was Pyrus de Gonzaga met twee heerẽ voet volcx.L. ghebardeerde peerdẽ/ met hẽ wa. ren vele herẽ vandẽ edelẽ ghestachte Gon zaga/ die met Pyrus huerlieder capitepn als dye stede ghewonnen was vp tcasteel trockẽ/ die welcke naer dat si huerlieẽ osta giers/ wapenẽ/ eñ ouerloopers vpghege. uen eñ gheleuert haddẽ/ dye goedertieren Marquis vã Piscaire namse in ghenadẽ/ het was bi mijnẽ trauwẽ grote sichtiche. de eñ stoutheide vãdẽ Marquis dat hi sulc een stede innam/ wãt naer dat die mueren af gheschotẽ warẽ/ noch waest seer lastich met leerẽ vp te cõmene/ maer die stoute eñ onueruaerde rudder Casata bemercte een crãcker plaetse/ eñ met groter bloetstortin ghe vele vslaende quã eerst binnen der ste de. Terstont daer naer quã die alder clouc. ste Marquis vã Piscaire (wiens cleederẽ tot twee reysen met haechbussen geraect warẽ/ ende hi en wasser niet af ghequetst) met vele Spaengiaerden seer clouckelick vechtende peghen die vianden ghecreech dye stede met crachte/ ende nae datter vele versleghen waren/ dandere peerdevolck ende voetvolck gauen hem liedẽ gheuan. ghen. Also waren die spaengiaerden ghe. rijct vã wapenẽ/ vã siluere/ vã snelle peer. den/ sy vonden oock binnen der stede vele

goets dat si tsanderdaechs onder hē liedē deelden.

¶ Den laetsten dach van Lauwe brochten die hertoghe vā Bourbon eñ die Viceroy vā Napels skeysers armeye ontrent vier duysent passen naerdere/eñ den eersten in Sporcle quā geheel skeysers armeye tot up thien duysent passen naer Pauiē. Doe stonden die Fransoysen tpeerdevolc ende tvoetvolck bi daghe eñ bi nachte met ghe rechten banieren al bereet om te vechten eñ men hoorde al ōme groot ghelupt van trompetten. Binnē desen quamē die rudders die beleyt warē alle daghe buytē der stede scarmutsen/eñ betraepten somtijts huerlieder viandē die te verde buytē huer lieder parc ghegaen waren die verslougē si. Somtijts maecten die fransoysen eenē hoop eñ iaechten die spaengiaerden dat si vlien moesten tot binnen vesten. Tsander daechs quamen skeysers capiteynē met huerlieđ armeye tot up vier duysent passen naer die stede/daer sloughē si neder/eñ sonden binnen den seluen daghe.ij. bespie ders met brieuen aen den vromē capiteyn Anthonius/eñ gauen hē te kennene wat si doen souden/eñ peghen auont schoten si xiij. groote sticken/om daer mede huerlie der comste der stede te kennen te gheuene/ waer ōme die rudders binnē Pauien seer verblijt waren/eñ songhen eñ speeldē vā blijschapen. Binnen desen hieldē die fran soysen alle scherpe wake/eñ verbarnden sommeghe lanthuysen/binnē dier nacht en mochten die Fransoysen noch huerlie der peerden gheen moette hebben om sla pen/maer die sommeghe sliepen up huer lieder peerden sittende/eñ daer sachmē vā up die torren eñ den casteele vā Pauiē dye fransoysen grote vieren maken/eñ seer co ken in huerlieder wel ghestoffeerde kueke nen. Maer nae dat skeysers volc met gro ten arbeyde seer vechtēde duer sommege marasschē eñ natte poelen/cōmē was ter plaetsen daer drie daghē te vorē vele fran soysen gheleghē haddē up.ij. duysent pas sen naer der stede met grooten ghewelde sloughē daer huerlieder tenten/eñ maectē huerlieder legher seer sterc. Als die coninc dat verhoorde/hi ontboot alle die ghebar deerde peerden eñ sijn edele heeren dat sy tsauonts alle binnē huerlieder logijst sijn souden/eñ datmē daer versche voetknech ten soude doen waken/eñ hi ordonneerde datmen dye leghers noch hoogher bedel uen soude/ men wracht daer al den nacht/ eñ mē en liet die ghequetste niet rustē dye wat vermochten te doene/sy verwachten tsanderdaechs vā huerlieder viandē eenē groten strijt/eñ daer ōme bereeden sy alle saken dye hē lieden ter weere profijtelijck dochten/wi saghen huyten casteele vā Pa uien dat si groote houten eñ balcken met groten engienen daerwaert voerden.

¶ Den.v.sten in Sporcle quamē die duyt schen met sommeghen ruyters ter west poorten buyten Pauien/si beclommē den leghere vanden vianden/eñ midts datten nyemant en bewaerde/so verbranden sijt voorbouch eñ dye kuekenen die voor sco ninex leghere stonden/al met hē liedē dra ghende dat si vonden/maer die fransoysen dit siende si maeckten huerlieder ordōnan cie/ende quamen ten voorbourghe waert/ maer die engien meesters die binnen Pa uyen laghen schoten inden hoop vanden fransoysen/so dat sijer breede weghē thuer lieder verliese in maectē/dander sochtē elc een gat om hē lieden te salueren. Dye Co ninck vā Vranckerijck was vier daghen daer te voren vertrocken/eñ hadde sijn lo gijst verandert/in die lusteghe plaetse van Mirabelle naerder dē legher vā skeysers volcke.

¶ Den.vi.sten in Sporcle quam skeysers armeye naerder sconinex leghere/die met groten bollewercken/diepe vestē/eñ won derlike veel gheschuts vā orlogē seer wel ghesterct was/si sonden vijf hondert lich te peerden eñ vijf hondert voetganghers met bussen voren. Alse die Fransoysen sa ghen cōmen schoten si.vi. grote sticken en giens/maer die spaengiaerden vielen ter stont neder om tgheschut te ontuliene/ter stont vergaerdemen die Zwitsen metten trommelijns/die in huerlieder parc saten en droncken. Die fransoysen maecten een groot heyr/ ende daer waren terstont ouer eenen hoop.xx. vaenlinghē Zwitsen ver gadert/also ic van up tcasteel van Pauien

ghesien conste. Daer nae quamē die Dolphinoysen eñ die Italianē die dē fransoysen volchdē/ aē allen sijdē sach ic grote menichte vā lichten peerde volcke/ daer naer volchde een seer grote menichte van ghebarderde peerdē/ eñ die wapenē blincken met allen claer. In sulcker ordōnancie bleuen si alle binnē huerlieder ghedelue eñ dē engienē staende. Binnē desen sochtē skeysers voorloopers ōme eenē ghemackelijcken toeganc te vindene ō huerlieder vianden te beuechten/ eñ die lichte Spaensche voorloopers en hieldē niet af die fransoysen altijts in roere houdende eñ beuechtende/ ōme dat die frāsoysen niet lichtelic ghewaer werdē en souden waer dat skeysers armeye treckē wilde. Ten eynde bleuen si snachts op.iij.ᶜ passen naer bydē franschē parcke. Op den seluē dach quamē huyter stede vā Pauien die vermaerde rudder Frāciscus de ponte met.C. lichte peerdē/ ende die cloucke spaensche capiteyn Beregan? eñ Grachamons met sijnē rudders mettē duytschē eñ huerlieder vaenlinghē/ si trocken ter westpoort huyte/ diemen heet dye nieu poort/ eñ vā die sijdē beuochtē si vier Zwitsche scharē diemē heet grisaerts/ eñ die vaendraghers vanden grisaerts naer dat si hē liedē een lettel tijts gheweert had ten keerdē si dē rugghe/ eñ velc vā huerlieder rudders sprongē in eenē gracht eñ lieten hē liedē daer in iaghē. Die spaengiaerden die te peerde waren die veruolchdense eñ iaechdense indē Tesijn/ altijts verslaende eñ sōmege vanghende/ si vinghē ooc sommeghe muylē die vele bagaegen gheladē haddē/ eñ brochtēse binnē Pauien. Maer die duytschē en wildē gheene Zwitsen te rantsoene vphoudē/ maer versloughēse alle die si ghecrijghē constē/ daer naer beroofdē si der Zwitsen leghere/ eñ namen al dat si daer vondē vā victaellie eñ huysraet ende brochtēt in die stede. Ic sach veel duytschē die brochtē hasen/ partrisen/ costelicke ghevoerder cleederē vā seer costelike eñ mene gher pelterye/ eñ dat noch meer te verwonderē es/ twee groote stickē engiens met.x. tonnē buspoers brochtē si met groter blijschap triumpherende vp huerlieder waghens. Die capiteyn vādē grisaerts was Paulus de Selua/ hi was bydē Coninck vā Vrāckerijc ghetrockē ōme finācie/ ōme sijn volc mede te betalene. Als hi die tijdinghe hadde dat sijn volc som verleghē was eñ som veriaecht/ hi versochte hulpe aē den Coninc vā Vrāckerijc/ eñ terstōt gheboot hē die coninc dat hi met.iiij.ᶜ peerdevolck sinē volcke te hulpē rijdē soude/ ende met.ij. legioenē voetknechtē. Eñ als hi in sijnen leghere quā/ hy sach dat alle sijn bagaegen huysraet eñ sijn peerdē met alderhāde goede gheladē warē vandē viandē ghenomē eñ met sijnē dienaers binnē Pauien ghevoert met crachte/ hi en vant nyemāde vā sijnē rudders ongequetst. Die spaengiaerden eñ dye duytschē warē doe met groter blijschap eñ met goeden butinck in die stede vertrocken.

¶ Tsanderdaechs trockē die duytschen eñ die vā Pauien ter westpoortē huyt/ eñ verdoruen dat voorbourch/ eñ beroofden dye waermoes lochtingē. Op dien dach wast so seere ghesmuyct datmē vā vp die vestē noch vā vp tcasteel vā Pauien niet gesien en conste/ watmē in skeysers eñ indē franschē legher dede/ maer men hoorde vreeselic schietē eñ die fransoysen seer luyde crijsschen. Dye mare was dat skeysers volck wat voort ghecōmē was/ yegens der frāsoysen danc. Ontrent dē.ix. huerē trac die cloucke capiteyn Franciscus de ponte ter westpoortē huyt/ eñ reet nae tclooster daer die coninck ghelogiert was/ daer vant hy sōmeghe ghequetste/ hi reet terstont naer die houtē brugghe die de fransoysen ouer dē Tesijn ghemaect haddē/ met sijnē peerdevolcke/ eñ si versloughē die frāsoysen/ diese bewaerdē eñ wierpen die brugghe af/ die lach ontrēt.iij.ᵐ passen vāder stede. Binnē desen versloech hi met sijnē blootē sweerde sōmeghe fransoysen/ sijn peerdevolck die leeddē veel peerdē eñ muylen met victaelgen gheladē/ eñ ooc veel gheuanghē binnen Pauien.

¶ Den.viij. sten dach in Sporcle was in die lucht so dicke een mist/ dat mē indē frāschē legher/ noch ooc in skeysers van vpt casteel van Pauien niet ghesien en conste/ maer daer was ghesept vandē accouters dat beede die armeyē naer dat peerdevolc

een lettel gheschermuest hadde beede we-
der in huerlieder legher trockē/eñ ontrēt
diē tijde viel een cleen mistkē hupter lucht
Ontrent dē thien huerē trockē sōmeghe
spaengiaerdē hupt met eenē schare dupt
schē huptē casteele vā Pauien/eñ vochten
pheghē dpe viandē met bussen eñ met ghe-
schutte ontrēt een huere/eñ naer dat shere
veel ghewōt haddē/eñ daer en was maer
een vā hē lieden ghequetst/si brochten een
peert met hē liedē gheladē met huerlieder
viandē wapenē/eñ hē liedē quā eenē hoop
frāsopsen gheuolcht seer haestelick/maer
die spaengiaerdē eñ die duptschen waren
binnē der stede gheulodē/ ic sach vā vp een
vope vā tcasteel eenē frāsops die seer in sij
nen bupck ghequetst was/als hi sach dat
hi steruē moeste hi nam al sijn ghelt hupt
een burse dpe hp in sijn mauwe hadde eñ
wierpt naer sijn ghesellen/als hp sach dat
die duptschē te hēwaert quamē ō hē te pil
gierene/ eñ die duptschē dit siende nae dat
hi half doot was so gauen si hē noch meer
wonden eñ duerstakene.

Tsnachts daer naer quamē hupt skep-
sers armepe.xl.spaengiaerden met lichte
peerdē duer veel busschē/ veel hepmelicke
weghē/duer die fransche scharē/eñ broch
ten met hē liedē.xl.sackens met buspoere
voor trijsen vandē daghe binnen Pauien
Eñ als dpe cloucke Capitepn Anthonius
hē liedē sach metten poere was hi seer ver
blijt/wāt daer waest seer groot ghebreck/
eñ men en vant daer gheen stoffe om poer
te maken. Naer der noenen dede die capi-
tepn sōmeghe engienē voerē vp dē torre
vā tcasteel/ terstont dedp schieten naer die
Zwitsen/ eñ dpe engien meesters vstoor-
den seer die fransopsche tenten eñ huerlie-
der armepe/ eñ si schotē die sōmege in clee
nen sticken so dat die stickē deerlick in dpe
lucht vloghē. Naer dat skepsers volc dat
buptē lach/die vā Pauien so seer hoorden
schietē met bussen si beriepē die vpandē te
vechtene/met huerlieder ghelupde vandē
trompetten/daer waren sommege spaen
giaerden te peerde die de fransopsen ghin
ghen verwecken om peghen hem lieden
te vechtene/ eñ die frāsopsen maectē huer-
lieder ordōnancie eñ quamen met groten
ghedrupssche vp die spaengiaerdē ghere-
den veel quetsende/ so dat sp in huerlieder
legher vlien moestē. Maer daer warē ter
stōt vgaert.iij.ᶜ bourgoengioenē te peerde
ost daer ontrent/ die vosse steertē aen huer
lieder lancien voerdē bp costume/die redē
inden hoop vandē fransopsen/ die frāsop-
sen maectken daer ōme groot ghecrijsch/
eñ begheerdē bpstant/ doe schotē die fran-
sche engien meesters thien groote engie-
nen naer dpe duptschen ende Bourgoen-
gioenen/eñ daer na trockē die fransopsen
eñ skepsers rudders in huerlieder legers
Eñ dit gheuecht was seer wel ghesien vā
vp den torre vā tcasteel van Pauien/ daer
veel poorters vp ghecōmen waren.

Tsanderdaechs warē veel zwitsen ghe-
uanghen listelic vanden spaengiaerdē/eñ
warē met huerlieder victaelgie die si meen
den in huerlieder legher te draghen/ voor
den capitepn Anthonius brocht/si sepden
hem warachtelick tghetal vanden Zwit
sen eñ huerlieder dispositie van vechtene/
eñ men sach van vp tcasteel beede die scha
ren peghens malcander vechtē/ somtijts
dpe Fransopsen vlien / somtijts skepsers
volck den rugghe keeren/ende als die son
ne ende den dach onder ghinc epnde huer
lieder battaelgie.

Den.xi.sten dach in Sporcle ghebuer-
der groote moort inder Zwitsen leghere
vanden pseren clooten diemē schoot hup-
ten casteele van Paupen/ ende huerlieder
victaelgiers moesten dpe marct rupmen/
binnen dien schotē die fransopsen in skep-
sers volck/ ende die lucht was vol vanden
roocke ende vanden buspoere. Op den sel-
uen dach ontrent den neghen hueren troc
ken hupter stede hondert Spaengiaerts
met lichte peerden met den capitepn Frā
ciscus de Ponte met eender scharē spaen-
sche voetknechten met eenen vromen Ca
pitepn Bereganus met veel duptschen/
quamen duer een poortken naer den Te-
sijn / ende beuochten den leghere vanden
Zwitsen. Maer daer quamē twee legioe
nen met ghebardeerden peerden vp den
Spaengiaerts met soe grooten ghedro-
me dat si vlien moesten. Die duptschē vin
ghen den Capitepn vandē Zwitsen ende

ſommeghe peerden/daer bleuen eeneghe
edele duytſchē doot gheſchoten/ ende daer
keerden vele ghequetſte ter ſtede waert.
Sdaechs daer nae en hieldē dengien mee
ſters vandē caſteele vā Pauien eñ vanden
hooghē veſtē niet af vā ſchietene met yſe-
ren clootē/eñ verſtoordē ſo der Zwitſen le
ghere dat ſi bi malcanderē niet blijuen en
mochten/maer moeſten huerlieder plaet-
ſe laten eñ vlien.

¶ Den.xvi.ſtē in Spoercle die cloucke capi
teyn Anthonius mettē Marſchalc vandē
here Orias/eñ mettē clouckē rudder Mat
theus de Gecharia / verknaept met twee
ſcharē ſpaengiaerts met huerlieder capi-
teyn Gereganus eñ Grachamon/ eñ met
drie legioenē duytſchē met huerlieder Ca
piteyns Citelechius de Riſach / ſy ſonden
vorē in hondert lichte peerden met Garci
mandricus eñ met Franciſcus de Ponte
cloucke capiteynen/deſe trocken ter Weſt
poorten huyt eñ voerdē met hē liedē twee
ſte engien naer dē franſchē leghere/ eñ ter
ſtont beſtormdē ſi een ſeer groot huys dat
Cāpeſia heet op een berchelkē ſtaēde/daer
eene groote gracht eñ eene goede hooghe
veſte rontſōme lach ontrent vier hondert
paſſen vāder ſtede/daer in dat.iiij.ſcharen
volcx laghē vandē clouckē capiteyn Joan
nes de medicis. Die duytſchē eñ die ſpaen
giaerts beuochtēſe met groter cracht / eñ
die viandē weerden hē lieden clouckelick.
Daer was aen beede ſijden ſeer gheuoch-
ten/ende daer bleeffer aen beede ſijden/ ten
eynde die duytſchen eñ ſpaenſche ſomme
ghe wonden ontfaen hebbende quamen
met groter foortſe tē.iij.plaetſen int huys
eñ verwonnē hebbēde die ruyters die bin
nen warē ſi namen.iiij.ſtandaerden/eñ in
teekene vāder victorie brochtē ſi die eñ der
viandē wapenē ter ſtede waert met blijſca
pen/ die ſpaengiaerdē met huerlieder lich
te peerdē redē naer die franſoyſen/ die vlo
den eñ duerſtakenſe met huerlieder lancē
Twee vā huerlieder Capiteynē vielen op
huerlieder knien/ eñ biddende gauē hē lie
den vppe dē ſpaengiaerdē. Die ſommege
die in dien ſlach gheweeſt hebbē ſeydē mi
datter wel vijf hōdert doot bleuē/ die duyt
ſchē brochtē veel ezels gheladen met rent-
vleeſch eñ ander beeſtē ter ſtedewaert/ eñ
huerlieđ peerdevolc brochtē menich paer
oſſen dye alderhāde victaelge meenden te
voerene na sconincx legher op waghens/
met blijſchapē ter ſtede waert/naer hē lie-
den quā die cloucke rudder Anthoni9 met
ſchoonē ſtate wel ghemoet/ eñ groette mi
met eenē blijdē aenſichte/ eñ vraechde my
oft mi datte wel ghedaen ſijn dochte ende
weerdich langhe te ghedenckene/ hi track
vpt caſteel eñ ontwapende hem. Tſander
daechs waeydet ſo ſeere dat ſ keyſers volc
eñ die franſoyſen in huerlieder leghers eñ
tentē bleuē. Daer quamen ſommeghe be
ſpieders ſeggēde dat die cloucke capiteyn
vandē voetknechtē Gaſpar Maynus de
blōme vāder Italiaenſcher cracht/eñ Ber
nardinus de Zereto een vermaert Capi-
teyn vandē lichtē peerdē met ſommeghē
legioenē vādē Sforcianē die binnē alexan
drien ghelegh ē haddē vandē frāſchē voet-
knechtē.xviij.vaenlinghē beuochtē haddē
vp dē cāt vāder riuiere Bormide ghenaēt
Der frāſoyſen capiteyn was Arenti9 Or-
ſinus een clouck man ter orloghē/dye ſijn
ſchepen eñ doorloghe ter zee ghelatē had-
de/ eñ ſandt ſijn volc ō dē coninc vā Vranc-
kerijcke te hulpē te cōmene. Sulcke bānie
ren namē dye Sforciaenſche ruters huer-
lieder viandē dē frāſoyſen/ eñ liepen wech
met ſo groter vreeſen dat deſe ruyters vā
Arentius ſom in dye riuiere ſpronghē/eñ
en peynſdē anders niet dan om vlien.

¶ Den.xx.ſten in Spoercle warē met allen
vele vrouwē/kinderē/ eñ ſommeghe liedē
vā Pauien buyten der ſtede ghegaen om
waermoes cruyt/eñ hout eñ die ſōmeghe
om hē liedē te ōwandelene eñ een nieuwe
lucht te ſcheppene in die bogaerden eñ ac-
kers ter weſtſijdē ōgewapēt. Doe quamē
vp hē liedē vā drie ſijdē drie frāſche ſcharē/
ſi ōiaechdē die vrouwē eñ queſtēder vele
vrouwē die beurucht warē/ eñ cleene kin-
derkens die niet gheulien en conſtē/maer
daer warē twee duytſchē met groten ſtoc
ken die aē deen eynde wel gheyſert warē/
eñ ōſloughē twee ruddōs met ghebardeer
de peerdē/ eñ ſmetē die peerden in vele ſtic
ken/eñ dander duytſchē quamē hē liedē te
hulpē/eñ deden die franſoyſen vlien/ daer

laghē vele ſpaengiaerdē by ſinte Steuēs
capelle met buſſen/die quamē yeghen die
frāſoyſen/eñ belettē huerlied fellē vploop
men ſach daer dat die cloucke rudd Joan-
nes de medicis die met eender buſſe in ſijn
ſijde ſeer gequetſt was / eñ tſanderdaechs
wiſtmēt vā ſconincx trōpettē/dat dye and
capiteyn Anthonius cōmē was ō ſomme
ghe gheuanghene te vermanghelene.

¶Den.xiij.ſten in Sporcle waren die van
Pauien in die laetſte benautheyt vā ghe-
breke/want die duytſchen claechden dat ſi
gheenē wijn en haddē/eñ dat ſy gheenē te
coope en vondē/eñ alle dye poorters huy-
ſen warē ydel vā wijne. Doe ſant die clouc
ke capiteyn Anthonius eenē clouckē rud-
der dē capiteyn vandē ghebardeerdē peer
devolcke / Sancilopē tot ſkeyſers opper-
ſte capiteynē/ die inden tweeſte nacht wa-
ke duer diueerſche nauwe eñ ongherake-
like weghē duer ſōmeghe frāſche waken
eyndelinghe gheraecte in ſkeyſers leghe
re/ eñ hy nam raet mettē capiteynē wat ſi
doen ſoudē om Pauyen vandē belegge te
verloſſene. Tſnachts daer naer ontrēt den
twee huerē die alder clouckſte Marquis vā
Piſcaire naer dat hi tghedelf vandē vian-
den wel ouerſien hadde/hy quam aen dye
ſijde daer huerlieder buſſen eñ engienē la-
ghen met twee Spaenſche legioenen ſeer
clouckelic in gheſmeten/ hi ſlouch die wa-
kers eñ bewaerders doot/eñ dede alle dye
engienen loſſen ende in die gracht werpē
Terſtōt quamē die franſoyſen daerwaert
om huerlieder volc te helpene/die Spaen
giaerdē ſchotē ſeer met huerlieder buſſen
eñ met haechbuſſen/ſo dat ſi onder frāſoy
ſen eñ Zwitſen wel vijf hondert doot ſcho
ten/eñ daer warē lettel ſpaengiaerdē ghe-
quetſt. Sconincx vā Vranckerijck engien
meeſter gaf hē gheuanghē indē handē vā
den clouckē Marquis/eñ daer warē noch
veel edele franſoyſen gheuanghē/dit was
den Prinche Anthonio vertrocken byden
beſpieders.

¶Den.xxiiij.ſtē in Sporcle ōtrack mi die
vermaerde rudder Sancilopes/die ſnachts
daer naer duer diueerſche heymelike we-
ghē huyt ſkeyſers leghere fraey eñ onge-
quetſt met eenē anderē capiteyn Mirāda
ghenaēt binnē Pauien quā/die wijſe gra
ue Hieronimus moronus niet yegēſtaen
de dat hi ſeer ghequelt was vandē artykē
nochtā wilde hy altijt in ſkeyſers leghere
bi dage eñ bi nachte ſijn/om dē anderē goe
den raet eñ onderwijs vander orloghe te
gheuene/ſomtijts ſlapēde onder die voet-
knechten/ghelogiert ſijn.

¶Te diē tijde quā Joānes baptiſta Croſſ⁹
als die der keyſerlike maieſteyt weluaert
eñ hoocheit beminde/om dat hi dbeuel vā
ſkeyſers volcke volbrengē ſoude/ met let-
tel voetvolcx int caſteel vā Montagu/om
dat hi die victaelge weerē ſoude diemē na
die frāſche leghers voerde vā ontrēt Pla-
cenſen / eñ ontrent dē weghe vā Emilien.
Als die walen dat verhoordē ſi ſondē.ij.le-
gioenen voetvolcx daerwaert/ eñ dedenſe
binnē dē caſteele vlien/ eñ beleydē tcaſteel/
maer hi hadde hē ſo ghetrauwelic ende ſo
vromelick dat hijer vele doot ſlouch eñ be
dwancſe van voor tcaſteel te treckene ende
die ſiedge te latene.

¶Den.xxv.ſtē in Sporcle gauē ſkeyſers
Capiteynē vā vp thoochſte vā huerlieder
leghere teeken van vechtene. Als die capi
teyn Anthonius dat ſach vā vp tcaſteel vā
Pauien/hi was ſeer verblijt als oft hy vā
te voren die victorie ghewetē hadde/hi ſtel
de die duytſchē eñ die ſpaengiaerdē in goe
der ordōnancie / eñ dede alle manierē van
engienē eñ vā orloochſchen gheſchutte be
reet maken/eñ hi gaf den vromē capiteyn
Mattheo de Becaria eñ ſommeghe poor
ters vāder ſtede dlaſt dat ſi die veſten ende
die ſtede wel bewaren ſouden. Bartholo-
meus Euſtaci⁹ hadde lieuere mettē ſpaen
giaerden yeghen dye vianden te treckene
ende daer prijs te behalene dan binnē der
ſtede te blijuene. In die derde wake vāder
ſeluer nacht/begonſte ſkeyſers ghelucke-
ghe armeye / huerlieder leghere latende
aen deen ſijde naer Pauyen te commene/
maer maecte eerſtwerf met wonderlicker
conſten/met huerlieder buſſen ende engie
nen/ met grooter haeſten drye groote ga-
ten inden muer van ſconincx percke / dye
den Franſchen legher ſeer verſterrte ende
beſchudde. Als dye coninck van Vrancke-
rijck dat verhoorde hy dede terſtont grote

engienen brenghen ter plaetsen daer dye schone playsante stede vã Mirabelle was daerwaert dat hẽ dochte dat skeysers armeye quã / eñ inder Zwitsen legher dede die coninc tsnuchtens veel engienẽ voerẽ/ eñ sandt daerwaert dẽ prinche vã Obengni/daer naer Hãnibal dẽ Gascoen/poortere vã Alexandrien/ten laetstẽ sandt hi daerwaert dẽ cloucken Prinche vã Saintpol/ doen dede hi daer verbeydẽ die armeye vã den ghebardeerdẽ eñ lichtẽ peerdẽ volcke in goeder ordõnantie/daer onder dat waren die Zwitsen/ dye Daulphinoysen/eñ sommeghe Italianẽ vp eenẽ hoop.Eñ also warẽ die frãsoysen bedeelt in vier houcken/naer dat die fransoysen skeysers volc saghẽ cõmẽ met clouckẽ eñ onueruaerdẽ moede om die Fransoysen te beuechtene/ die Italianẽ quamẽ met eender schoonder bataelgen vorẽ met huerlieder ghescutte. Ditte siende vã verre die frãsoysen/si schoten met grotẽ engienen vp skeysers volc/ si quetsten der vele/eñ dedense scheeden/ so datter vele bedwonghẽ waren te vliene. Die grootmoedeghe rudder Anthonius de lieua/ also saen als hy vã vp casteel vã Pauien al dat gheschut hoorde/ al en conste hi skeysers volck noch die Fransoysen niet ghesien om dẽ groten mist/ die in dye lucht was/ hi trac blijdelic met sijnẽ beleyden rudders eñ met sijnẽ engienẽ huyter stede/eñ ten eerstẽ naer dat hy veel peerdevolcx eñ voetvolcx veriaecht hadde/slouch met sijnen volcke int heyr vã sijnen vianden. Maer die frãsoysen eñ skeysers volc hadden seer begonst te vechten/ eñ deerste bataelge vanden Fransoysen daer in dat waren die Capiteynen/die prinche Lescu/ die heere vã Brion/Fredericus de Bozula dye versloughẽ sommeghe van skeysers volcke/eñ dander begonstẽ te vliene/ende namẽ die meeste engienen vã skeysers lieden/eñ die Zwitsen eñ dye Italianen dye mettẽ fransoysen warẽ die aenueerdense/ so dat skeysers volc wat achterwaert deynsen moeste/ wãt die yseren clooten vloghẽ ontrent haerlieder ooren/ eñ verlorẽ sommeghe vã huerlieder volcke. Doe scheen die fortune(die veel vermach in saken van orloghen)mettẽ fransoysen te sijne.Maer die cloucke here de Marquis vã Piscaire dye sandt eenen bode aen den Viceroy eñ aen den hertoge vã Bourbon/ dat doe tijt was te vechtene/eñ dat datte dẽ dach was die god ghemaect hadde/dat si vp die fransoysen victorie hebbẽ souden/hi gaf skeysers volc goeden moet om vechten/eñ als een briesschende leeu roupende eñ slaende vp die fransoysen/eñ veel schoone faeyten vã wapenẽ bedrijuende ontstac huerlieder couraige/ ende als ofter eenich helichdom gheweest hadde wordẽ skeysers liedẽ ghemoet ende ontsteken.Die spaensche voetknechtẽ die duerschoten terstont met wonderlike gherasschicheyt die bataelge van den Zwitsen eñ vandẽ landtsknechtẽ / so dat die Zwitsen dye hem vã te voren seer clouckelijc gheweert hadden/wonderlick veruaert warẽ eñ keerdẽ den rugghe / eñ lieten daer die Italianẽ eñ die lantsknechten die mettẽ fransoysen warẽ/ in die bloedeghe bataelge.Dye cloucke capiteyn vã skeysers voetvolcke Alphonsus de Marquis vã wasti die seer vroom eñ sterc was eñ seer wel wiste die maniere vã vechtene hi brac met vele vechtene tot in die middewaert van sijnen vianden/ vele dootslaende/eñ stelde dye armeye vanden Zwitsen in grooten dangiere/ eñ sijn edelen dye hẽ volchden dye sloughen so groten slaghen vp die Zwitsen dat si hẽ liedẽ thooft clooften totten schouderen/so dat beede die deelen hinghẽ tot vp die schouderen aẽ beede sijden.Die Fransche heerẽ eñ die rudders metten ghebardeerden peerden vochten seer clouckelic/maer skeysers gebardeerde peerdevolc wederstondẽ eñ bedwongẽ den eersten fellen veloop vanden fransoysen/eñ sloughẽ met huerlieder onueruaerden handẽ vp hẽ lieden/eñ dat seere te verwonderene es / daer waren vijf hondert Spaengiaerden ghestroyt met haechbussen te voete/ die dicwijle die ghebardeerde rudders schoten datmense verre vã huerlieder peerdẽ sach vlieghẽ.Die alder stoutste capiteyn die Viceroy van Napels ende die hertoge vã Bourbõ die vochtẽ macht clouckeliken yeghen die Fransche Hertoghen eñ capiteynen . Eñ ooc ouer dander sijde die alder meeste coninc van Vrancke

rijcke met sijnē edelen ontrēt hē dye vacht seer strangheliic/ eñ hi duerstack dē vromē vaendragher die ghesondē was vādē mo ghendē princhе Ferdinandus Eertsherto ghe vā Oostenrijcke/met eender armeye skeysers volcke te hulpē/ die voor dander die battaelge begonst hadde met huerlieđ capiteyn die graue Salmo seer clouckelic vechtende. Die alō stercste rudder de Mar quis vā Piscaire naer dat hi drie wonden ontfaen hadde/int aēsichte/ indē huyt/ eñ in sijn been/hi quā dē cranckstē te hulpē/hy bracht nyeu volck voor die ghequetste/hy vacht seer clouckelick ende dede al dat een goet capiteyn doē mach. Dye seer vrome Hertoge vā Bourbon sprac dē duytschen toe/daer af die cloucke keyserlike Conseil lier eñ vrome rudder Jorijs Frintsperg ca piteyn was/eñ ōmaende dye Bourgoen sche knechtē dat si clouckelijc vechtē soudē yeghē huer viandē/seggende. Goede vro me mānē/ ten es bi mijnder ōwaenthede niet/ dat ic so lastich een stic aēghenomen hebbe/ne maer huerlieder vromicheyt eñ clouchеyt die heester mi toe bedwonghen die meestē deel vā onsen viandē sijn huer linghē/ sy vechten meer huyt vreesen dan huyt liefdē/ si ōlatē hē liedē vp huer grote menichte/eñ wi ōblijdē in onse vromiche de/wi en sullē hedē sonder eere eñ prijs vā hier niet scheedē/ eñ terstōt als hi dat ghe seyt hadde reet mettē blooten sweerde vp sijn viandē/eñ die battaelge gheduerde on trent eene huere tijts. Doē sachmē alōme vp die veldē die frāsoysen ghestropt/ doot slaen/vanghen / eñ vele warender so ghe quetst dat si niet gheulien en consten/si en haddē gheene ruste/si pijnden somtijts vp te stane/eñ men sachse terstont weder neer vallen. Eñ die fransoysen waren doe van skeysers volcke verwonnē / nochtans en ghecreghē si die victorie niet sonder bloet stortinghe / want daer bleuen versleghen vā skeysers volcke/twee edele capiteynen vanden ghebardeerde peerdevolcke. Die Marquis van sint Angeli / eñ Don Ugo de Cardona/eñ ontrent vier hondert peer de volcx/eñ so vele voetvolcx/maer vā sco ninex van Vranckerijcke volcke bleuē by nae alle die lantsknechtē eñ die Italianen die hem lieden seer clouckelic weerdē/ vā den duytschen versleghen/ vanden Zwit sen bleuen daer deerlic verslеghē ontrent vijfthien hōdert/eñ vijf hōdert diere vloon die liepen in die riuiere den Tesijn eñ ver droncken daer/dandere die gauen hem lie den gheuanghē in die handē vandē duyt schen ende vanden Spaengiaerdē. Men seyt dat in dese bloedeghe battaelge seuen duysent volcx versleghē was/ wiens lich amen vp twee duysent passen bi malcan deren laghen vp twelt daer den slach ghe uiel. Daer bleuen oot groote heeren van sconincx van Vranckerijcke edelen. Inden eersten die groote Amprael van Vrancke rijcke met sijnen sone/in wiens Raet ende wijsheде die Coninck van Vranckerijcke hem seere betroude. Daer naer dye grote Marschalc van Vranckerijc/mijn here de la Palice/die moghende hertoge vā Mon fort / die edel princhе de la Trimoelle ende van Buycy/van Chiamon/ende van Bu bancy/ dye waren versleghen clouckelick vechtende/huerlieder lichamen warē ghe dreghen in sinte Pauwels kercke/eñ huer lieder ingheewanden warē huyt ghedaen ende waren met costelijcken olyen eñ cru dē ghebalsemt/ ōme naermaels nae Vrāc kerijck te voerene. In desen slach bleef ooc Galeā Sanseuerinus een vermaert rud dere/ende was van sijnen volcke met veel tranē ghedreghē inder Chartruesen cloo ster. Maer die alder moghenste coninc vā Vranckerijcke seer strangheliic vechtende was van drie edele mannen die den Vice roy van Napels dienden gheuanghen/si quamen tot hem/ daer sijn peert onder hē ghequetst lach/ eñ naer dat hi hem niet en wilde gheuanghen gheuē/die cloucke Vi ceroy reet daerwaert met sijnen blooten sweerde/ende nam den coninc die seer ver moeyt was gheuanghen. Terstont daer naer was die excellente coninc vā Nauar ren gheuanghē vā skeysers volcke. Daer naer die grootmeestere van Vranckerijck diemen die groten bastaert vā Sauoyen hiet/die Legaet vandē paeus/die Princhе van Memorency/die heere vā Florenges die edele Marschalc van Vranckerijc/dye princhе de Lescu/eñ die heere van Bonne

uallis totter doot toe ghequetst sijnde gauen hem liedn gheuanghen in die handē vanden spaengiaerden/so dede ooc die here van Mentegani./ die heere vā Durannes. Die Hertoghe van Alenchon als hy sach dat die fransoysen verwonnen warē eñ dat die Zwitsen vloon/hi reet met vier hondert peerdē wech naer Vranckerijcke Die edele fransoys van Saintpol als hy sach dē conīc sijnē here die hi seer beminde gheuanghē/hi was lieuere met veel won dē duerquetst dan dat hi met schandē ghe uloden hadde/ hē volchdē dye vermaerde rudders Galeam burcgraue/Fredrick de Gozula/die prinche van Lorreynen/die here van Grion/ die hertoghe vā Valmont/ die prinche van Obengy cloeckelick vech tende gauen hē lieden gheuanghen in die handen vanden spaengiaerts. Daer naer warē ooc gheuanghen die edele heerē vā Sātememe/ die heere van Camesyn/dye broeder vanden Marquis van Salucen/ die prinche van Lorges/ die heere vā Guiche/van Naures / van Riaus/ende ander machteghe eñ edele heeren / wiens namē te lanc warē te verhalene. Die edele ende cloucke capiteyn Anthonius de Lieua/ eñ die graue Lodronus met huerlieder volcke volchden die fransoysen die vlodē/si versloughender vele/eñ sommeghe edel rudders namen si gheuanghē. Doe skeysers rudders naer dat si byder gracien Gods die victorie ghecreghē hadden trockē met groter blijschapen met veel edele gheuanghenen met groten ouerdraghenden buitinc die si vp huerlieder vianden ghewonnen hadden triumphantelijck binnen der stede van Pauien. Die coninc van Vranckerijc was tsijnder begheerten / eñ midts dat hi daer omme badt/ met grooten state gheleet int cloostere van sinte Pauwels/ daer hi ghelogieert was eer die battaelge begonste. Dese victorie was om skeysers capiteynen seer heerlijc/ende bouen menschelijcken verstande / ende allen anderen voorledenen victorien te bouen gaende/ ghemerct die grote vromichede/ende tingien vanden capiteyn ofte die saken bi hē lieden ghedaen. Want dat si den Coninck van Vranckerijcke beuochten eñ verwonnen die daer te voren te water ende te lande die alder machtichste was/ ende hadde daer met hem so onuertallijcke groot een armeye/so wonderlijcken wel vā allē wapenen/gheschutte/ende anderen sakē ghestoffeert. Het es hem liedē te meerder eere dat die vyanden selue kennen ende lijden/ want huerlieder hertoghen / capiteynen/ ende grootste heeren/die kenden ende seyden openbaerlijc/dat die coninc vā Vranckerijcke van allen den strijden die hi voortijts te watere ende te lande gheuochten hadde/noeyt vp een reyse so groot verlies van volcke ghehadt en hadde.

¶ Op dien seluen dach was dye stede van Pauien van die keijueghe aermoede eñ vanden langhen belegghe/byder gracien Gods/dye teeweghen daghen ghedanct ende gheloeft sijn moet / verlost ende ontsleghen. A M E N

¶ Int iaer vā.xv.^c xxv. doe hieltmē tguldē iaer te Roomen onder paeus Clemens.

¶ Ock int eerste vā desen iare so quam die Spaensche vlote Tantwerpen wel van vijftich meerschepen. Ende doen wertter een poortegaloyser gherecht/om dat hi bi auende eenen Poortegaloyser vp die Fakens brugghe met een scheers sijn kele af sneet/eñ meynde sijn ghelt te nemē / maer dye ghebueren hoorden tgheruchte/ende die misdadeghe wiert gheuanghen.

¶ In dye Maerte doe hieltmen grote feeste al ōme/triumpherende / ende vierende seer costelijck/draghende processie metten helighē Sacramente/met allē ambachten ende schutteren / men barnde toortsen voor elcke gulde ende ambachten met des keysers wapenen ende huere wapenē/eñ onder weghe waren seer schoone personagien ghemaect ende outaren daermē dat helich Sacrament vp settede / eñ schonen sanc daer vorē dede. Eñ dese triumphe bedreefmē ter causen dat die coninc vā Vrāckerijcke gheuanghē was/alsoot voorš es.

¶ Op tē.xix.sten vā Maerte so verbarndē te Ziericxzee veel ketelaers cramen af.

¶ Op tē.xviij.sten dach vā Meye doe verbarndē bi Antwerpen in een dorp ghehee ten Hoboken.xij.woonstedē af/ ende was vp eenen sondach.

¶ Vander valuacie vanden ghelde.

Die valuacie was af ghelesen opten.xiiij stē dach vā Decembre/ veel vreemde munten warē verboden/ dwelc qualic ghehouden was. Dye dobbel st; waren gheset vp twee st; eñ eenen Jnghelschē / maer warē wtghegheuē voor eenen braspennint/ eñ also voort vā allen anderen ghelde.

Jnt iaer.xv^{c}.xxvi.

int beghinsel vandē iare/ so starf Ysabeele des keysers sustere/ des coninck van Denemarcken wijf/ die langhe sieck ghelegē hadde/ ende starf te Eertvelt ende wart te Ghendt begrauen/ eñ liet achtere eenē sone eñ twee dochteren.

¶ Jn dese selue maent quā die tijdinge dat het tractaet ghemaeckt was tusschen den keyser eñ den coninc vā Vranckerijc/ ende dat den coninck vā Vranckerijcke verlost soude wordē vp condicie dat hi soude ouer gheuen eñ versaken trecht dat hi hadde aē Mylanen / aen Napels / aen Bourgoengien eñ Doornicke/ eñ noch ander heerlicheden/ eñ dat hi soude reysen in sijn landt/ eñ seynden sijn kinderen in ostaedgie/ totter tijt toe/ dat dese beloften volbracht waren. Eñ die Keyser soude hem te huwelijc gheuen Helenorā sijn sustere/ die doen wedewe was vanden coninc vā Poortegale Dwelc qualic ghehouden wart/ want die Paeus metten Venetianen eñ Lombaerden metten Geneuoysers meyndē wel in die maent vā Junius die stadt van Mylanen in ghenomen te hebbene/ maer Borbon eñ die Spaengiaerdē wierdens ghewaere eñ sloughender vele doot/ eñ die hertoghe vā Mylanen wiert gheuanghē/ so dat die orloghe in Jtalien vā daghe te daghe wies / wantter met alle veel Spaengiaerden ouer quamen. Eñ wt duytslant quā hertoghe Jorijs met vele duytschē ter hulpē vā Borbon/ so dat daer dicwils ghe schalmust wiert/ maer des Keysers volck behielt altoos die ouerhant/ eñ wonnē steden eñ sloten.

¶ Opten.xi.sten dach Februarij doen wesende papē vastenauont/ doen wast paeys wtghelesen vp condicien voorß.

Hoe Ferdinādus

Eertshertoghe vā Oostenrijck tot coninc vā Bemē ghecorē wart. Ende waer vrou Marie Coninghinne van Vngaren voor den Vngaren eñ Turcken tot dier tijt ont houden wart / met warachteghen gront. Hoe die Turck dat voorledē.xxvi.iaer int lant vā Vngaren gheleeft heeft. Ooc hoe die coninck vā Vngaren doot gheuonden wart. Jtem hoe die Turck die stadt Ofen/ ooc veel ander steden eñ landen in Vngaren ghewonnē/ nae sijnē wille ghebruyct. Ooc hoe graef Christoffel griecx Weesenburch wederōme inghenomen heeft.

¶ Dat.x. Capittel.

Ae dat die gruwelicke/ eñ tyrānissche Turck / sijne woedende tyrannye so gheheel barnende eñ dorstich vp die christenē ghekeert / eñ sijnen aenslach tot dier meeninghen ghemaect heeft die christenē tot niet te doene/ oock onder sijn regement eñ ghewalt te brenghen; hoe wel dat dit selue by ons christen seer cleene ende voor spot ghe acht wort/ so ist nochtās kenlic eñ warachtich / hoe dat vā dier tijt af als des coninck Godefroed van Billion. die voorß Turck der Christenheyt af heeft ghedrongē vele lants betuecht ons die grote menichte der landen eñ steden vā Orientē/ hoe wel buyten der christenheyt/ nochtās dē scriftgheleerden wel kenlic es/ dye om der corthept wil hier gheswegē wordē. Ooc dye voorß Turck der Christenheyt onlanck swaerlic ouerleghē es gheweest/ niet alleen om der groter schaden die die ghemeene Christen heyt door sijn rasende tyrānye ontfanghē int Coninckrijck vā Vngaren/ Bemen/ int coninckrijk vā Polē/ inder Mulda Littaw/ Crabatē/ Rodis/ welc die alder vaste poorten der zee / slotel Europe eñ der Christenheit sijn geweest. Maer noch toecomstich te besorghen es die machtichste landen eñ steden/ welc nv aen die Turcsche frontierē ghelegē sijn/ als Apulia/ Sicilia/ Neapels Jtalia/ Romē/ Lombardien ꝛc. Oostenrijc Steur/ Kerutē/ Merhem/ Schlesi/ Meyssen ꝛc. ooc die tans onuersiens vſien moch

ten daer om als sware treffelicke sakē der Christenheyt niet cleyne es te achtē. Wāt die voorseyde tyrannye die die Turck ghe daen heeft ende noch doet/laten aen velen houcken ende claghelic bevonden wordt/ welck groot iammer by allen christenen staten hertelic te aenmercken eñ te bedenc kene noot es.

Hoe die tyrānissche

raserye der Turcken int Coninckrijck van Ungaren / int voorleden ses en twintichste Jaer ghehandelt/ eñ veel onschuldichs christelicx bloets ghestort heeft. Oock hoe die Christelicke coninck vā Ungaren met veel Christelicke rudders Vorsten eñ heeren / gheestelick ende waerlick haer leven gheeynt hebben.

Ae dat die voorghenoēde turck cortelinghe Rodis/Griecx wit senburch met anderen vastic heden der Christenheyt af ghe dronghen/eñ in heeft oock naer sijnen lust ghesterct ende beset rc. is hy weder om in sijne oude voetstappen ghetredē/ eñ heeft hem naer den heleghen Sinxdach inden somere des ses en twintichsten Jaers by Griecxwitsenburch over die water vloet die Saw/heymelijck ende onversiens vp ghemaect met eenen seer machteghē gro tē toech te peerde ende te voet bi twee hon dert duysent sterck/oock met een groot on tallick gheschut. Eñ als dye voorš Turck alsoo in stiller haestichept onbehindert/ met goeder tijt dat gheschutte met alle ru stinghe over dat water vp der Christenen sijde / in dat Ungherische lant bracht/welc wel te doen was/aenghesien dat si den slo tel van Griecxwitsenburch haddē. Daer hebben si al haer volck te peerde ende ooc te voet ghemonstert/oock haer bussen ende waghenborch ernstelijck ghestelt/ ende een ordonnantie ghemaeckt vp seven mij len breet / alsoo in dat landt herwaerts eñ ghinswaerts ghevallen / ende dagheliicx voorder ghetoghen/ende dat alsoo inghe nomen ende al gheheel verbarnt ende ver worcht daer sy aen quamē. Sonderlinge waermen teghen hē ter weere stelde/hebben si noch vrouwē noch maechden ionck noch oudt / noch nyemanden ghespaert/ maer al ghedoot / ende hebben alsoo vier weken int landt gheleghē/ eer dat die Co ninc vā Ungarē ghewareghe kentschap mochte hebben. Ende als si nerghens hē lange en versuymdē/maer met haer grote macht van volcke dye si hadden altoos voort aen toghen tot dat si quamen in dat Sinicher landt/ daer den besten Ungherschen wijn plach te wassen / ende daer dat landt met provanden alder beste versien was daer schicten si hē eerst recht ter weere ende lagherden hem lieden / ende slou ghē haer Cameelen(dier si een grote somme hadden)in die wijn berghen datse dye wijnstocken met den wijndruven tot aen die eerde af aten/ ende indē gront verdor ven/wāt si dye verraderye ende kenschap wel haddē dat gheē wederstoot voor handen en was/so mochten si haren moet ende wille wel ghebruycken nae huerlieder begheerte. Ende doen si dat vaste slot Peeter wardijn wonnen/sloughē dye valsche rasende tyrannen vijf hondert Christenē den hals af / ende een yeghelijck stack een hooft vp sijne spies/ende ghinghen alsoo met grooter triumphen. Eñ als si vp die plaetse quamen voor den Tyrannisschen Keysere / dede eender een oratie ende sprake voor den voorseyden tyrannisschē Keysere/ ende naer der selver sprake hebben si die hoofden die vp huerliedrr spiecen ston den al laten vallen rc.

Als dan dye alder

christelijcste coninck van Ungaren die saken verstōt/ welcke bootschap hem te horen vreemt was/so schicte sijne Coninclicke maiesteyt Boden eñ Ambassatē huyt/ die saken te vercondighen/dye den coninc ware kenschap brochten / hoe dat dye tyrannissche Turck met groter macht van volcke int landt was/ende alles verderste dat daer was / waer af dye Coninck seer leede te moede was/want hi ter orloghen seer qualicghestelt was eñ met allen qualic daer vp versien/wāt daer en was ghelt noch volc te peerde noch te voet. Alsoo dede

hi cortelinghe hupt scriuen in allẽ sijn lantschappen/Bemen/Polen/Merhern/ende Vngarẽ/om volc eñ hulpe/ooc vp dẽ keyserlijcken rijck sdach die ionst te Spier verclarẽ/hoe wel hem so corts eñ gheringhe gheen hulp gelijc die noot eyssichet mocht ghescien/eñ nochtan dye tyrannissche hõt nacht noch dach en rustede ꝛc. Nochtans dede die vrome coninc(ghelijc eenẽ christelijcken coninc behoorde)sijn landt ende lieden toemakende/eñ versuymde hem niet langhe/tooch hupt met ynneghen viericheyt eñ grooter haestichept met weenich volcx in een vlec gheheetẽ Dulua.xvi.mijlen nae Offen aen die riuier Donaw gheheeten gheleghen/al daer slouch hi synen eersten legher yeghen den Turck/ende en hadde bouen vier duysent mannẽ niet by hem te peerde eñ te voete/eñ moeste hẽ lieden eeuen also wel besorghen in dat dorp voor die Vngaren als voor den Turc.Eñ terstont begonst een allaerm onder hẽ lieden vã twee forieren/des coninctx forier eñ des bisschops van Saus Forier/die quamen tsamẽ voor een herberge.Doẽ woude des coninctx Forier sijnen heere den Coninck daer in logieren.Eñ des Bisschops Forier den bisschop vã Saus daer in forieren/eñ sprac/sijn heer waer coninc in Vngaren.Daer om gafmẽ des bisschops Forier sijn recht/eñ lieten met clippelẽ slaen dat hi starf.Ende als die coninck om hulp hupt screef maecte hẽ dat volck ouer al vp om hẽ toe te treckẽ/eñ dẽ hoop begonst te meerderen.Doen dedemen dẽ legher weder trecken tot Batha/drie mijlen vã Dulua. Als si noch gheen hooftlieden en hadden/eñ haer regemẽt niet besedt/noch gheẽ ordõnancie/oock die Vngaren malcanderen versloughen ende verworchden/naer weynich tijts maeckten si hooftlieden/eñ wart vanden Vngarẽ vpperste hoofman ghemaect Thamere Paul/die welcke een minderbroeder gheweest hadde/eñ corts te voren tot eenẽ bisschop tot Salischan ghemaect was. Dye andere graef Jorye van Treut des vã Weyda broedere/beede ghe boren Vngaren.Daer naer toghen si weder naer Mahaitsch aen der Danen/eñ al daer was eenen machteghen hoop vergadert by.xxx.duysent sterc te peerde ende te voet/die bi hẽ hadden.v.ͨ goeder waghen eñ hebben een stercke waghenburch ghesloten/eñ haren legher gheslaghen in dye waghenburch/hoe wel si noch gheẽ goede ordõnancie noch regement en hadden/oock tot die slach oorden noch nyet ghestelt en warẽ.So en was dat Turcsche legher niet meer dan een halue mijle vã daer gheleghẽ/eñ haddent al rontsõme verbarnt Doen had die coninc tot hẽ latẽ cõmẽ sijn lantsheeren/sommeghe bisschoppen ende Prelaten/eñ met hẽ lieden daer Raet ghehouden/ende sijn met haren raet ouer een ghecõmen/eñ hebben ghesloten/als dat si yeghen den Turck slaen wouden ghelijc hier naer volcht.

Hoe dat indẽ slach

toeghegaen es/daer die Christelijcke Coninck van Vngaren voor allen Christelijcken natien/sijn ontschuldich ionghe bloet so sudderlick ghestort/ende sijn leuẽ gheeynt heeft ꝛc.

Het es vp der Christenen sijden wel also dye faem gheweest eñ ghemeyn segghen/hoe dat die Turck sommege Vngherschẽ heeren soude gheuẽ eñ toe gheseyt hebbẽ een merckelicke grote somme ghelts/dat si hem in dat lant souden helpen. Hier om soude die voorẽ Turck den coninc ghescreuen hebben/als dat hi hẽ wilde laten trecken sijn volc in orloghe te leyden/hi hadde een lant ghecocht dat soude hi besien ende innemen. Daer vp aen den coninc begeerde hi sprac met hẽ te houden des donderdaechs dẽ naestẽ dach nae dat dẽ slach ghe schiede/met eñ in gheleytsche wijse. Als die Vngaren dat merčten hebben si tot dẽ coninc gheseyt. Willen si dẽ slach niet doẽ ghelijc si besloten hebben/so wouden si hẽ met allen sijnen volck slaen. Daer om soude die coninc met huerlieden te vreden wesen/so moest hy den slach doen nae haren wille.

¶ Op den woensdach den neghenentwintichsten dach Augusti/vp sinte Jans onthoofdinghen dach ten.vi.huerẽ es coninc

Lodewijck van Vngaren met alle sijnen volcke vp ghebroken eñ hupt der wagenburch ghetoghẽ/ende als voorseyt es Damere Paul dye monick ꝛc. haer opperste hooftman hebben hare slach oorden ghemaect vp twee hoopen/ende dye voorseyde monick had dat beste gheschut tot hem waerts inden Vngherschen leghere ghenomen ende niet tot des conincx hoep. Also en heeft die coninc niet langhe ghetoeft ende es den Turck onder ooghen ghetoghen. Doen heeft hem die Turck latẽ sien met eenen verlorenen hoop/ende te beydẽ sijden met crachten vp malcanderen ghetoghen/ende hebben begonst te schermutsen/eñ schotẽ dat ghescut af vp die Turckẽ al waer sijt meenden te ghelucken / maer die Turcken en deten noch gheenẽ schuet. Dat hadde gheduert van smorghens ten viij. huerẽ af tot vier huerẽ snamiddaechs Doen hebbẽ dye Turckẽ begonst te vlien maer dat dedẽ si vp huerlieder vordeel om naerder te locken tot den gheschut/ eñ sijn so met listen achter hẽ gheuloden neffens hare waghenburch / welc ghesloten was met enckel Cameelen. Doen heeft dye coninck met sijnẽ hoope tot hem in gheschoten also crachtich dat si die waghenburch met den Cameelen verlaten hebben. En de haer opperste Capiteyn Damiri Paul met sijnen Vngherschẽ hoop had dat sterc ste eñ beste ghescut al te vergheefs afgheschoten al eer dat gheschut vianden reycken mocht/eñ oock veel te hooch gheschoten. Doen sijn die Turcken voor gheco̅mẽ eñ hẽ met haren gheweldeghen hoop latẽ sien. Hoe wel si haer lossinghe goet haddẽ so en hebbẽ si nochtan haerlieder vordeel nyet ouer ghegheuẽ/ eñ haddẽ hare scans gheweer eñ gheschut tusschen twee diepe grauen vp der Mahischen heydẽ verborghen toe ghestelt/eñ haer gheschut begrauen een ontallike grote menichte/daer bi sy Rodissche lieden hadden. Doen nv dye coninck sijnen rechtẽ aengreep doen woude / hart eñ vast vp hen haestede tot dat sy hẽ selfs int gheschut liepen/ hebbẽ sy eerst haer gheschut af gheschoten eñ altemael wel ghetreffen/ dat duerde ontrẽt een huere lanc. Eñ dat gheschut ghinck crachtich vp des conincx hoop af/eñ niet vp der Vngaren hoop. Doen es dye Damiri Paul als opperste / met sijnẽ Vngherschẽ hoop gheulodẽ/eñ also eene vlucht sonder noot ghemaect/ want die Turck met sijnẽ gheschut den Vngherschẽ hoop nerghent na en hadde moghen reycken. Maer die vrome coninck met sijnen ridderlicken volcke duytsche eñ Bemẽ/bleef staende tot dat die Turck driemael gheladẽ eñ af gheschoten hadde. Maer doen daer gheen hulpe oft verlossinghe en was/eñ si met den gheschut ende volc vanden Turck so te peerde ende te voet ouervallen worden/ vloden si achterwaerts nae dẽ waghenburch/welc die Vngaren in haerder vlucht oock ghebroken hadden/eñ met den waghen wech gheuloden waren/ den coninck met eenen cleenen hoop alsoo verlatende. Also volchden hem die vianden vã achter vp die hielen tottẽ wagenburch / daer en halp gheẽ weere meer / eñ quã menich vroom man schandelic om sijn leuen. Also quã coninck Lodewijck met sommeghen heeren ende edelen ooc vp die vlucht. Eñ als si die peerden met vollen toom lieten loopen/so quamen sy aen eenẽ mosachteghẽ dootlegge daer quamẽ si eensdeels door/een deel lieten die peerden steken eñ ontliepẽ te voet van daer. Eñ als die coninck met eenẽ swaren peerde ende harnasch ooc nae reet / es dat peert met hẽ inghesoncken/ so dat hi hem verhaelde eñ weder om wilde treckẽ/heeft dat peert hẽ hooch vp gheworpen eñ met den Coninck achter rugghe gheuallẽ/dat hẽ dat kurisch heeft dẽ hals af ghestooten eñ also in die dootlegge of somph indẽ kurisch met dorstigher begeertẽ der Turckẽ moetẽ versticke̅ eñ ṽderuẽ/eñ sijn leuẽ(als een wreker der ṽloren der kerckẽ sinte Sophyen tot Co̅stantinopelẽ) gelijc een christelicke ridd'/salichlic gheeynt/die almachtege god sy hẽ ghenadich/eñ loons hẽ inð eewicheyt. Eñ es also doot met peerde eñ harnasch niet verde vã eenẽ vlietendẽ water(dye Trab gheheeten)gheuonden van eenẽ Vngherschẽ here ghenoẽt Ceterus/ eñ die heuet onsen ghenadichstẽ here Ferdinando coninc vã Bemẽ Eertshertogh vã Oostenrijck ꝛc. also verclaert. Ende

hadden die Ongaren niet so seere schande lick gheuloden/maer by haren coninc eñ sijnen volc/ die hem so langhen tijt rudder lic weerden/blijuē staen/ eñ dat costelijcke gheschut/welc vā veel coninghen eñ Key seren langhē tijt/ tot wederstant der Turc ken gheordonneert was tsamen met den waghenburch totten voordeel recht ghe brupct haddē/ so warē si wel vp dien dach onghesaghen ghebleuen/eñ hadden den Turck grote schade ghedaen/ hem eñ alle sijn heyr te rugghe ghedreuen ꝛc.

¶ Daer naer swoensdaechs nae sinte Sy mon eñ Judas dach had onse ghenadich ste heer coninck vā Bemē/Eertshertoghe vā Oostenrijck ꝛc.den voorß coninck van Ongaren ꝛc.seer heerlic eñ costelic latē be gaen tot Ween in Oostenrijc in sinte Ste uens kercke / welcke heerlicke begancke nisse nyet wel te bescrijuen en waer ꝛc.Eñ als met dier tijt grootelick ghesolliciteert wart om dat Coninckrijcke ten Praga in Bemen vā sommeghen Coninclicken eñ Vorstelickē grote Ambassatē / welcke om die Coninclike croon te ontfanghē groot ghelt hupt boden/sonderlinc coninc Fran ciscus van Vranckerijck ꝛc.Eñ Ferdinan dus als Eertshertoghe vā Oostenrijck ꝛc sijne treffelike Ambassatē ooc daer schicte/ die welcke vp die selue tijt Ferdinando die bootschap brochten/hoe dat hi Coninc vā Bemen ghecoren was ꝛc. Also hadde dye voorß Ferdinādus dat coninclicke sweert hupt Bemen ontfanghen ende aenghenо men vp sinte Symon ende Judas auont/ welc mē hem als sijnder Coninclijker ma iesteyt tot Coninck vā Bemen ghecorē vp die begāckenisse hadt voor ghedraghē ꝛc.

¶ Item daer nae also gheringhe die Turc den slach ghewonnen hadde/ heeft hy vp Offen eñ Pescht toe ghehaest. Pescht in eender hueren ghewonnen eñ verbarnt/ eñ alle tvolc dat hi daer in vant verworcht eñ duerstekē. So es hi daer naer voor Of fen ghetoghen/ eñ dat beleghen eñ bescho ten. Maer om dattet niet beset en was/eñ dat meeste deel daer hupt ghewekē. Ooc die weere dye si ontrent drie hueren lanck ...en teghē die vianden/ voor niet te ach ...as / hebben sijt ouermits sommege hupsen die aen der stadt mueren laghē be clommen eñ in ghedronghē. Eñ alsoo vp onser lieuer vrouwen gheboerts dach in ghenomē/wat duytsch volc si daer in von den trichs volc oft wat duytsch conde spre ken hebben si te lijue ghelaten. Ende wat Onghers volc was/ man / wijf/eñ kinder hebbē si al verworcht eñ duerstekē. Voort dat slot terstont aengheloopen ende twee stormen daer aen verloren. Ten derdē ma le heeft hy begheert men soude hē dat slot vp gheuen eñ souden haer leuē behoudē/ want ten holp gheen ghewalt. Doen heb ben si begheert die daer in waren/ mē sou de hē lieden versekeringhe vā lijf eñ leuen doen. Dat wardt hē toe ghesept/eñ hebbē dat slot vpghegheuen. Als dye Turck dat slot in nam/hadde hi den ioden eenen wil le vp ghegheuen / oft si wouden met hem trecken oft te Offen blijuē. Doen es haer der alder meeninghe gheweest tot Offen te blijuen. Op dat selue hadde hi hē beraet ghegheuen drie daghē/ eñ als dese drie da ghen om waren/so es noch haerder alder meeninghe gheweest tot Offen te blijuen Doen heeft dye Turck drye hoopen ghe maect hupt den Joden/ te weten/die Jodē vā.xxx.eñ.xl.iaren vp eenen hoop/die ion ghen onder.xx.iaren vp den anderē / ende die wijuen eñ kinder vp den derden hoop/ eñ een yeghelicke partye soude kiesen vp wat plaetsen si wouden blijuen . Alsoo es haerder alder meeninghe gheweest te Of fen. Doen dat die Turc vernam/liet hy die oude Joden nemen eñ al verworghen/die ionghen onder.xx.iaren des ghelijcx/ wij uen eñ die kinderen heeft hy allen met hē wech ghelept/eñ ontrent vier dupsent Jo den doot ghesaghen. Also heeft hy Offen hupt ghebarnt behaluen dat slot ende den Marstal. Ende heeft daer brocht.xiiij.c Ca meelē/al dat yser eñ goet dat hi vant/welc ghelt weert was heeft hy vp die Cameelē gheladen. Oock niet alleen die cameelen/ maer ooc vele te schepe/latēde alle die fon teynen eñ hoecken vaghen die inder stadt waren.

¶ Also heeft die Turck af ghetoghen ende die cameelen voor hem gheschict/die welc ke hebben ghegaen eenen dach ende ghe-

heelen nacht sonder eynde. Daer na heeft die Turck nae ghetoghē/eñ doen hy ouer die Brugghe es gheweest/ liet hi die brug ghe af werpen. Nochtās en wistmē doen gheenē anderē Turck int lant dan Graef Hans weyda huyt Seuen borghen/welc ker dien vā Pescht eñ Offen toe screef/ hy woude hē met.xl.duysent mans te hulpē cōmen/hē te verlossene eñ tontsettē/dwelc si wachtende hoeptē/ maer en was niet te voorschijn cōmen. Dye selue Weyda had die Vnghersche croon eñ seyde/ so wie die hebben soude die soudese metten sweerde winnē. Desghelijckē so begheerde hi ooc/ datmē soude hē die coninginne vā Vnga ren gheuē/oft neen/hy woudese met ghe walt halen. Alſo had dye Coninck vā Be men Eertshertooch van Oostenrijcke ꝛc. Vrou Marie coninghinne vā Vngaren/ gheboren vā Castilien/hertoghinne van Oostenrije/ sijner.Cō.M.suster/ dē voorſ Weyda vernomen te ouercōmen/eñ es te Ween huyt ghetogē des dinxdaechs voor sinte Marten/om dies wille eñ meeninge sijn suster te halē eñ te brenghē tot Ween. Doen hi vp dē wech quā met eenē mach teghē toech te peerde eñ te voet nae Pres burch te treckē/ dier tijt heeft een Vngher sche hooftman te Presburch int slot ghele ghē die goede kenscap daer vp hadde. Eñ als hi dat merkte/heeft hi bi nacht vp ghe brokē/eñ heuet al vp of gheplondert ende gherupmt dat int slot was / dat met hē in een schip nemende/eñ es also bi nacht met dat goetwech ghetoghē. Des morghens Ferdinandꝰ met sijnē volck voor die stadt cōmende/terstont lietmē hē in sonder eene ghe weere. Doen es hi totter voorſ conin ghinnen sijnder suster vpt slot ghecōmen. Alst gheplondert eñ nyet meer daer in en was/heeft hi dat slot weder om ghespijst/ eñ also met duytschē volcke besedt / dattet met gods hulpe/voor dē Weyda eñ turck wel beuesticht eñ bewaert es. Alsoo es die voorſ Coninghinne te Presburch int slot bi harē erfgoedē eñ rentē bleuen ꝛc.

¶ Item Marcgraue Jorye eñ dye Beem sche Cancellier met veel Beemschē heren sijn in haerder rustinghē gheweest vp den wech totten slach te trecken. Doen had hē dye bisschop vā Grahij/als Cancellier/in den naem des Coninex ghescreuen / si en dorsten niet cōmen/wāt daer en was voor gheenē Turck meer anxt te hebben / men hadde hē lieden niet vā doene / si mochten wel weder om keerē eñ thuys blijuē. Also es door des bisschops schalcheyt ende des coninex onwetenheyt dat beste volck ach ter bleuen.

¶ Itē het es een capiteyn Woscha / in dye stadt vijfkerckē met sijn volc gheweest/ eñ hebben hem dye vā Vijfkercken der stadt slotel twee mijlē weechs teghē gebracht/ met begheerte eñ ghebuechde knien ghe beden/ dat si die stadt vp nemen souden in ghenaden. Hoe wel hi hē liedē dat toe sey de/also in dye stadt cōmēde eñ twee daghē met vreden daer in ghebleuen es/so hadde hi nochtās des derdendaechs latē vp bla sen/dat alle man/out ende ionck ꝛc. vp dye marct soude cōmen/ al daer soude men hē lieden wat voorhouden. Als si nv/ ghelijc die ghehoorsaem / eñ als die gheerne met vreden eñ rusten ghebleuen hadden/ daer cōmen warē/hadse die voorſ Woscha dat christelicke volc/al by malcanderen laten doot slaen eñ doorsteken. Oock wat si der iongher vrouwē ofte ionghen meyskens verworchdē/bedreuen si haren wille daer mede/eñ schencktense die een den anderen voort / als sijse dan ghenoech hadden/soe sloughen sijse den hals af. Ten can so iam merlic niet bescreuē wordē/ of ten es noch veel tyrannischer ghesciet.

¶ Die voorſ Woscha hadde den Coninck eñ sijn heerschappen laten soucken onder doode eñ leuende eer hi vonden wart/van hertooch Nycolaus Matheaschko/maer nyet vindende soe vonden si alleender den Eertsbisschop vā Gelitscan eñ heerē fari/ amisch. Doen hadde hy den Eertsbisscop vanden dooden lichaē thooft latē af slaen eñ den Keyser voor ghebracht. Ende als si onder die ghevanghen ende doode sochtē gheen heer schap vindende/behaluē som meghe edelinghen / so hebbē si sommege gheuanghen Vngaren / ouermidts hare bequaemheyt los ghemaeckt/ dye in dye vlucht oock sommeghe Turcken verslou ghen/des liet dye Keysere huyt toornich.

schap haerder duysent/den hals af slaen/
ende gaf den voorseyden die daer soecken
moesten/ het tuych/ fluweelen eñ teeringe eñ
lietse met .iiij. hondert peerden van Offen
hen op brenghen.

Item desghelijcken salmen oock weten/
dat Graue Christoffel van Crabaten dye
Griecx wittēburch in nam in deser manie
ren ende volbracht. Als hi te velde es ghe
leghen/heeft die ouerste vā Griecx witten
burch met sijnen dienarē/ op den roef ghe
redē/dat hadde graef Christoffel vernomē
eñ hē niet langhe versuymt/maer op hen
ghereden eñ hē gheuanghen. Doen seyde
die ouerste huyt Griecx wittenburch/ dat
hi hem sijn leuen liet/hi wilde hem aē dye
stadt helpen/ alsoo es hē dat leuen toe ghe
seyt. Doen nam die ouerste aē .iiij. hondert
duytsche knechten ende leyde hē hare han
den op haren rugghe/of si ghebondē wa
ren gheweest/nochtās hadden si hare bus
sen ende dengiens bi hē liedē ende verbor
ghen ghedraghen. Also hadde graue chri
stoffel der gheuanghenē Turcken cleeder
aen ghedaē eñ ghelept voor die stadt. Doē
was nyemant ghebondē/maer alleen die
helft hebben Turcken cleeder aē ghehadt/
eñ die ander helft ghinghē als arme ghe
uanghen lieden eñ also gheuanghen ghe
bracht voor die stadt. Een Turc hadde be
gheert men soude die poorte op doen/wāt
daer quamē gheuanghē lieden. Also heb
ben si haest elc die poorte op ghedaē. Doē
hebbē graue Christoffels knechtē een los
singhe ghegeuē als die stadt op was/met
dien nam hi Griecx wittenburch in/ende
doorstack wat Turcken daer in waren.

Maer naer dyen Ferdinandus als Co
ninck vā Bemen/ghelijc voorē es vā Pres
burch/vā vrou Marie Coninghinne van
Vngaren ꝛc. sijnder suster ghescheydē es
gheweest/eñ weder op na Ween tooch/so
heeft hi hem met eender groter macht toe
ghemaect/ende es van Ween huyt gheto
ghen naer Praga in dat Beemsche landt.
Die Coninclijcke croon vā Bemen op dat
nyeuwe iaer des teghenwoordighē iaers
van .xxvij. te ontfanghen/eñ hadde voorē
Ferdinandus bi hem/ende in die besettin
ghe tegen den Turck wel tsestich duysent
mans/ te peerde ende te voet/ ende wardē
alle wel betaelt/dat gheē clacht noch ghe
brec aen dye betalinge en was. Men was
oock des sins/ terstont naer der crooninghe
teghen den somer/in Vngaren te trecken
die Vngher sche croon oock te halen/ ende
dye Vngaren tsamen met den Turc huyt
den lande te slaen/oock den Turck met ghe
walt thuys te versoucken/ hoe wel dat sel
ue met Raet der Keyserlijcker maiesteyt
ende andere christelijcke Coninghen/Vor
sten ende heeren ghescheiden moeste/ dye
almachtighe God wil sijne ghenade daer
toe verleenē/ende die ghemeene Christen
heyt voor alsulcken vreeselicken tyrannie
behoeden ende beschermen.

Item die Coninck vā Poortegael heeft
ghestreuen aen dat Keyserlick regement
ende ander duytsche Vorsten/hem ghebo
den ende ghewilleget/ waert sake dat een
opgherechten toech vander ghemeender
Christenheyt teghen den Tyrannisschen
Turck ghescheide/so woude sijne Coninc
lijcke maiesteyt daer toe gheuen hondert
werf duysent angelotten / alle maent/een
gheheel iaer lanc te betalen/ eñ oft vā noo
de waer twee iaer lanck.

Item desghelijcken oock die Coninck vā
Inghelandt/als hy merckte des wreeden
Turcx rasende tyrannie/ heeft hi oock sijn
treffelijcke Ambassaten met eender mach
tigher sommen ghelts ouer dye zee naer
dye stadt van Antwerpen gheschickt/met
scherpen beueel alsulcken somme den nae
sten ende profytelicsten hoeck ende eynde
te beschicken/ om den Turck weder stant
te doen. Noch es gheswegen vā veel an
dere christelijcke coninghen/ vorsten eñ he
ren/ die oock wāneer een opgherechte chri
stelicke toech teghen den Turck gheschie
de/haer lijf ende goet daer by te setten pre
senteerden.

Item die Turck laet sijnen krijsch volck
al wat si ghewinnē/gout/siluer / ghelt/eñ
andere haue/behaluen steden sloten/ ende
landt behielt hi voor hem seluen. Ende die
lieden die hem aen den Turck gheuen/die
moeten hem huldē ende sweeren / eñ nye
mant van hem lieden mach wat eyghens
hebben.

Die coninclike door

luchtichept van Bemen / Eertshertoghe Ferdinandus rc. ende sijnder Coninghinnen crooninghe / ghelijck gheschiet es tot Praga. Anno.xxvij.

Vp den sondach den.xxiiij.sten dach der maent Februarij. Anno.xxvij.so es Coninck Ferdinandus als Eertshertoghe vā Oostenrijck / in root karmesijn fluweelen choor mātel / ende met een Eertshertoghē hoet met een gulden cruys / eñ beyde mātel ende hoet warē gheuoepert met ermijnen / des morghens te seuen hueren / met drie gheestelicke Vorsten / te weten dē Bisschoppē vā Olmunts / Preslau eñ Trent / ende met twee weerlicke Vorsten / Casimirus ende Jorien broeders / Marcgraue vā Brandenburch / oock noch.vi.ander Prelaten / veel Grauen / heeren ende edele met trōpet stekers seer costelick in sinte Wentzels kercke te Praga vpt slot inghegaen in eender schoonder processien / als hier na volcht.

¶ Inden eersten allen die Canoniken van Praga / daer na allen Abten ende Proostē ende daer nae die Bisschop. Veruolghende sijn ghedraghen gheweest die cleynodē ende offer van drien vander rudderschap. Die een was een vgult vaetkē met wijn / ende die ander twee / twee verguldē brooden / ten offer / nae die ordōnancie Melchisedech. Op dyen seluen offere hadde heer Apel ghenaemt vander ghemeender ruddderschap weghen het sweert ghedraghē. Eñ heer Dillawff ghenaemt vāder Lepp upperste lātrechter dē scepter / heer Adam van Nyeuwen huys Cancellier den maiestept appel. Dye croone es van heer Leben vpperste Burcgraue ghedraghē ghe weest / ende twee heeren van Rosenberch hebben van beyden sijden neffens hē ghegaen / ende hebben die croone aenghegrepen eñ helpen draghen.

¶ Op dese clenoden die alsoo nae malcander ghedraghen sijn / heeft dye Coninclijcke maiestept ghegaen / daer nae des paus ende des coninck van Jnghelants ambassaten / des Paus ter rechter sijden / eñ des Coninck van Jnghelant ter slincker sijdē. Op dese twee hebben ghegaen dye twee Marcgrauen ende die Ambassatē vā Ongaren / op die seluē een seer lange processie van Grauen / heeren ende Rudderschap / welcke veel guldenen stuckē ende sabulen voeder nae ten besten droeghen / oock met grooten ketenen ende clenoden costelijck ghechiert.

¶ Als nu die Coninclijcke maiestept inder kercken voor den outaer quam / die tsamē mettē gheheelen choor es behanghē gheweest met guldenen stucken ende met seer costelijcker tapitserien / heeft die coninclijcke maiestept neder ghekniellt / soe hebben die heeren welcke die clenoden droughen oock die gheestelijcke ende gheheele heerscapie om die Coninclijcke maiestept ghestaen. Ende dye Bisschop van Olmunts die benedictie ghegheuen / die Coninclijcke maiestept es weder vp ghestaen / ende in eenen stoel dye ontrent vijf schreden vā den outaer midden indē choor stont / ende met gulden stucken seer costelic ghechiert / ghelept. Dye vier voorseyde heren hebbē met den clenoden voor den stoel ghestaen ende hebben die seer heerlick voor die Coninclicke maiestept eenen langhē tijt ghe houden. Ende heer Lebe heeft in Beemscher spraecken drye werf naer malcanderen luyde gheroepen voor allen statē / met desen woorden. Wildy desen Fernandū rc. tot eenen Coninck. Daer vp hebben allen menschen gheroepen. Jae wi willen hem hebben. Op sulcx hebben alle trompette blasers gheblasen met grooter vruechdē. Doctor Ritius domproost vā Trent / heeft vp eenen preecstoel die met gulden stuckē omtoghen was ghestaen / in eenen swerten fluweelen rock / ende heeft een schoon latijns sermoon ghedaen / vp den theem / Waer die sonne niet en schijnt daer es dat Eertrijck onvruchtbaer. Alsoo oot / welck volck van God nyet voorsien en es met eenē coninc daer en wordt ter eeren gods / noch ter sielen salicheit niet gheregiert rc. ende heeft desen Coninck seer hooch ghepresen / wel een gheheele huere lanck ghe duerende.

Naer dat sermoon es dat officie der missen begonst vanden Bisschop vā Olmunts met Cantorie/Orghelen/Susamien/sincken ende trompetten vpt costelicste. Nae dat Gloria in excelsis/ heeft dye Coninclijcke maiesteyt voor den outaer ghetreden/neyghende hē met den aensicht ter aerden een goede wijle also blijuende ligghen. Doen hebben Bisschoppē/abten/Proosten die Letanie ouer dye Coninclijcke maiesteyt ghesonghen/ eñ alsoo veruolghende weder vp ghestaen Ende dye bisschop vā Olmunts heeft der Maiesteyts hooft/handen/ende tusschen die schouderen ghelijck eenen Coninc toebehoort/ghesalft.

❡Nae der saluinghe es dye Coninclijcke maiesteyt in eenen anderē tabernakel/die ooc nae byden outaer vp die slincker hant met costelijcken guldenen chieragien toeghemaeckt inghegaen/ende inden seluen tot het eynde vander Epistelen ghebleuē. Dat Eertshertoochs habijt af ghedaē/eñ in die stede aenghedaen/ten eerstē een witte albe met guldenē stucken ghebordueert/ manipel/stool/ende een gheheel guldenē choor mantel naer den alder schoonsten. Ende in sulcken habijt es dye coninclijcke maiesteyt huyt den seluē tabernakel voor den altaer ghelept/hem neygende/sijnder sommeghe oratien ouer sijnder Coninclicker maiesteyt/dye wijle sijn Coninclijcke maiesteyt knielde ghelesen. Daer naer es sijn Coninclijcke maiesteyt op ghestaē/eñ heeft gheoffert twee verguldē broyen ende een cleene verguldē vaetkē met wijn/ ooc hondert ducaten. Ende die voorś Coninclijcke clenoden sijn der Coninclijcker maiesteyt vanden bisschop vā Olmunts ghegheuen aen den altaer.

❡Ten eersten dat sweert in die hant/ende des sweerts schee om tlijf ghegordet/also had die Coninclijcke maiesteyt dat sweert driewerf nae malcanderen met beedē handen gheswonghen ende weder om in ghesteken. Daer op heeft dye voorś Bisschop sijnder Cō. M. die Coninclijcke croon gheheel een schoon oudt werck van grooten edelen steenē op thooft gheset/daer nae den scepter in die rechter hant/eñ een appel in die slincker hant ghegheuen. Also gheringhe daer vp hebben dye trompetten blasers vp gheblasen/eñ dat Choor Te deum laudamus ghesonghē met grooter vruechden. Eñ die coninc es alsoo met die croon/ scepter ende appel weder om inden maiestaet stoel ghelept/ende sijnder maiesteyt dat sweert voor ghedraghē/ende voor sijnder maiesteyt ghehouden gheworden. Also hebben die bisschoppē sijnder maiesteyt een Euangeli boeck voor den coninclijckē stoel ghebracht/heeft sijn Coninclijcke maiesteyt die croon van thooft laten nemen/ ende dat Euangelium Johānis selfs ghelesen/ende daer nae door den bisschop van Olmunts ghesonghen. Ende alsmē met die misse totter cōmunicatien quā/es dye Coninclijcke maiesteyt weder om voor dē altaer ghegaen aendachtelick neder knielende/eñ heeft dat helich Sacrament ontfanghen/daer naer weder inden stoel ghegaen.

❡Nae het eynde der missen had heer Lebe openbaerlic int choor/dwelc met roodē lakenē ouerleyt was/eñ hooghē stockē den eenen ouer den anderen/daer vp dat theerschap ende die edele in groter chierlicheyt stonden/eñ met costelicken laken vā gout siluer/eñ meer anders behanghē/wtgheroepen. Allen die desen coninc ghetrouwe eñ ghehoorsaem sijn willē/die sullē totter croonē sweerē. Also es hi/eñ al dye andere herē eñ die vāder ridderscap des Coninc rijcx vā Behemen eñ der aenhanghende landē/die een nae den anderē toeghegaen eñ hebben yeghelijc met twee vingheren met behoorlicker reuerentiē aen die croone gheroert/ter wijlen datse die coninc vp sijn hooft hadde. Nv dit al volbracht was heeft heer Apel Vitstums sijnder coninclicker maiesteyt dat sweert inden stoel ghebrocht/daer met sijne Coninclijcke maiesteyt Vorsten/heeren/die vā edelheyt waren/eñ die vercoren warē heeft hi ridders gheslaghen. Die twee Mercgrauē hebbē hē ten eersten latē slaen. Die. Cō. M. heeft ooc die twaelf edel ionghers dye in swerte fluweelē rockē die toortsen onder dye ghe

heele misse int choor hielde/allen rudders gheslaghen.

¶ Daer nae es sijne Cō.M. vnd die croon scepter/eñ appel/oock in andere voorghenoemde coninclijcken habyte/effen in die ordōnancie als indē ingant/weder ō hupt der kerckē in dat slot/ouer dē grooten sael in die grote stoue/ daer in men die groote lantafel te settē plach/ghegaen/ende hem dat sweert voor ghedraghē met trompetten blasers eñ ander speellieden. Jnder seluer stoue es oock een seer chierlicke tantepye toe ghemaect/sijnder Cō.M. eñ coninghinnē tafel bereet wesende/ooc dē ambassaten gheestelijckē eñ weerlicken/ Vorstē/ eñ sonderlinghe den ghenē die de clenodē droeghē/ eenē yeghelickē bysonder vāder officie wegē es een besonder tafel ghedect Ende dye coninghinne(druck verlatende) is een gulden stuck/met edelen ghesteentē met peerlen gheuesticht / eñ met anderen clenodē verchiert / met harē eñ veel meer anderē Beemsche vrouwē te voren ooc in die selue stoue ghegaē/biedēde dē.Cō.ghe luc/ eñ onlācx daer na met sijnder Cō.M. ter tafelen gheseten/ende haer hebben die Beemsche herautē ter tafelē ghedient/die trompetters al vp blasende/eñ hebbē also een costelick bancket ghehouden/daer die Cō.M.croon / scepter eñ appel voor hem allen vp die tafel hadde.Eñ es die.Cō.M. voor eñ na met trompettē/ pausonnē/sinckē/ eñ and instrumentē ghediēt geweeest.

¶ Daer nae des maendaechs vp den.xxv. stē dach der voorß maent Februarij es het hupsghesin der Cō.M.tsamē met haren vrouwē verchiert in aschvarwe damastē rockē met siluerē stuckē/e ñ ten slinckeren mau vā ghewonden siluer eñ grauwe da mastē strickē ghedeelt/ eñ fluweelē bonettē met peerlē vpt chierlicste toe ghemaect Ooc met veel Beemschen eñ ander vrouchieragie een groot ghetal in guldē eñ silueren stuckē ten hoochstē verchiert.Ende dye Cō.M.ter rechterhant in een gulden stuc / met seer goedē zabulen gheuoepert/ eñ dye coninghinne in een siluerē stuc ooc met goedē zabulē gheuoepert/daer onder een root guldē stuc met costelickē peerlen. Margraue Casemirus heeft die Cō.M. ghelept/ eñ Margraue Joryen heeft den steert des roc x nae ghedraghen.

¶ Het hebben ooc dye ambassaten met dē bisschoppē/Prelatē/grauē/ herē/eñ edele/ eñ sonderlinge die herē met die drie clenodē/Croone scepter/eñ appel/wtghenomē des sweerts/dat voor die Cō.M.alleen eñ niet voor die coninghinne ghedraghen is in die processie ghegaen/ in alle manieren allst met der K.M.te vorē ghesciet es gheweest/wtgenomē dat die Keyserlicke Ambassaet die alō eerst na des coninc x croninghe cōmē es te vorstē/neffen den Pauselickē eñ Jnghelschē ambassatē bouē aē ginc

¶ Als nu die coninginnelike maiesteyt in die kercke quā/heeft si indē choor met den coninc voor dē altaer neō ghecknielt / daer nae die coninc in sijnē maiesteyt stoel ghetredē/eñ die coninghinne so lange tot datmen sōmeghe oratien ouer haer las knielende ghebleuē voor dē altaer/ veruolgēs ooc in eenē stoel dye middē indē choor vpt chierlicste met guldē stuckē behangē/ ghe lept ghewordē/daer in si een wijle knielde Corts daer nae es een Abdisse met eender croonē vp haer hooft tottē stoel cōmen/eñ die coninghinne weder om voor dē altaer ghelept ghewordē/ eñ haer vp die knien met den aensicht ter aerdē gheneycht ghe gheuē/daer by die voorß Abdisse ende der Cō.M.Hoefmeesterinne ghestaē hebbē. Als dā dat lesen in dye saluinghe dat haer die bisscop vā Olmunts aē haer handē eñ vp dē hals doende gheeynt heeft in gelijcker manierē als dē coninc/ wijn/broot/eñ gout gheoffert/es si daer nae in eenē chierlikē tabernakel ghelept/ al daer selfs door haer Hoefmeesterinne eñ die voorß Abdisse haer hooft eñ haer/welc si in een gulden eñ peerlē hupue gebondē/ eñ daer vp een root bonet met peerlē ghestict had / bloot makēde slechts in openē vliegendē haer/ es weder ō tot dē altaer ghelept/eñ na som mege woordē die de bisscop andwerf ouer haer ghelesen had/heeft Lebe in Beēscher sprakē een lange spraec gedaē/in dser manierē eñ meeninge Of die bemē die voorß Coninghinne tot eender Coninghinne hebben wildē.Daer vp si met luydē woorden antwoordn / iae wy willense hebben.

Op alsulcken maniere es die coninclijcke maiestept / die coninclijcke croone door dē voorsepden bisschop vā Olmunts op ghe set / oock een peer ende appel in haer handen ghegheuen / ende daer naer ghebasunet ende ghetrompettet. Te deum laudamus ghesonghen / ende dpe coninghinne onder die croone met eenen scepter eñ appel weder om in haren stoel ghelept ghe worden. Als dat al volbracht was es si in allen wesen soe si in die kercke quam met der processien onder dpe croone / met scepter ende appel weder omme hupt der kercken in dat voorſ. slot ouer dpe groote sale in die stoue daer in die Coninclijcke maiestept des daechs te voren ter tafelen hadde gheseten met allen voorsepden vrouwen / Ambassaten / Vorsten / heeren ende ridderschap ghinghen si al daer met haren heeren / eñ die andere alle in haer ordōnantie / als bi des coninck crooninghe gheschiede ter tafelen gheseten / dat bancket met groter triumphe eñ vruechden epndende.

¶ Des dincxdaechs daer naer es door dpe coninclike maiestept vp dpe grote sale int slot te Praga tsauonts bp lichten / een seer schoon ende chierlic steecspel ghehouden. Daer in Coninclijcke maiestept met sijn xiiij. in bruyn ende witte sattijn wapen rocken / ende dpe peerden met alsulcken decsels becleet sijn gheweest / ende heeft vp sijn der maiestept sijdē ghehadt / Marcgraue Casemirꝰ / Marcgraue Jorpe / graue Bartolt vā Heuuenberch / Graef Niclaes dpe ionghe vā Salm / heer Andries Vngnade heer Jorpe Ausburgher / eñ meer andere. Op die andere partpe / Coninclijcke maiestept vpperste stalmeester Thumpeeter de Corduba ooc.xiiij. in root eñ gheelē sattijn wapē rocken eñ decselen / al spaengiaerts ende nederlanders.

¶ Eñ midts dien dat die voorſ. sale aē som meghe hoeckē aē dē ingant een grote stoue heeft / so heeft die coninclicke maiestept in die eene sijde eñ Thumpeeter in die ander sijde peghelick met den sijnen ghehouden. Eñ in die sale waren langhe bancken die een ouer die ander wel ouer.xxx. Daer vp die Coninghinne met harē Beemschē eñ allen anderen vrouwen heeft ghestaen in so groter costelichept / dat dier ghelijckē niet ghesien en es gheweest. Dese voorsep de sale heeft oock scraghen ghehadt / waer achter die heerē eñ ander toesienders ston dē. Also sijn die coninclijcke maiestept trōpetters ten eersten hupt den stouen peghē malcanderen vp den sale ghetoghē / ende hebben een goet treffen ghedaen / eñ daer naer totten sweerde ghegrepen. Daer na twee en twee met malcanderē voor hooch eñ achter leeghe saepels hebbēde / malcanderē stoutelic af stekende / eñ weder om vp die peerden cōmende ende die bouen blijft slaende. Als dat volbracht was sijn.xiij. eñ xiij. te samen cōmen / eñ alle.xxvi. een sterc erstelic treffen ghedaen / daer onder veel af ghesteken worden / diemen weder vp settede. Daer naer hebben si al haer sweerdē ghegrepen eñ wel een halue huere onder malcanderen gheslaghen / also datter hier twee daer drie vp een waren / ooc dpe eene bedt dan die andere gheslaghē wardt. Eñ die Coninclijcke maiestept heeft hē in dat spel met den anderen ghelijc ghehouden. Daer aen dpe Bemen groot verwonderen ende behaghen hadden segghende. Al so lange als Praga ghestaen heeft en isser desghelijcken tornopspel niet ghesien ghe weest. Sp sijn met.xxxi. trompetters gheweest / al vp blasende een peghelicke partpe met openen visieren in haerder ordonnancie voor twrouwē volc / ende weder om in hare stouen treckende hē lieden af ghedaen hebbende sijn si weder ghecōmen eñ hebbē begōst te danssen. Den eerstē dans had die Coninclijcke maiestept met der coninghinnen / eñ den anderen met die Cancellarinne vā Npeuwenhups ghedaen.

¶ Eñ die coninghinne had.xxiij. ioncfrouwen / dpe al aen hadden swerte fluweelen rocken met wijden mouwen / dpe mouwē ende ooc tlijf met ghewonden strickē met guldenen stucken ghedeelt / eñ andersins ouer al met gulden stucken gheborduert.

Vā die crooninghe

vā Fernandus in Vngheren / eñ eerst sijn incomste in dpe stadt Stoelwittenburch. Int iaer.M.v.ᶜ den lestē dach Octobris.

Die edel Prinche Ferdinandus hadde te wijue des coninx dochter van Behem/eñ was die suster vandẽ coninc vã Ongarẽ. Waer om als dye coninc vã Behem doot was/so wert daer in sijn stede ghecorẽ eñ ghecroont die seer edele prinche Eertsher toghe vã Oostenrijcke Ferdinandus met groter eeren/solemniteyten ende ceremonien daer toe behorẽde/in die stadt vã Prage. Int iaer.xxvij.soot voorẽ es. Eñ dit es die derde reyse dattet Conincrijc vã Behẽ es verstoruẽ opt huys vã Oostenrijc. Eñ int selue iaer wert hy ooc ghecroõt.Cõ.vã Ongarẽ inder manierẽ hier na volgende

¶ Indẽ eerstẽ sijn inghecõmẽ Hongerẽ eñ Huserẽ wel toe gemaect tsamẽ.vi^c. elc een schoõ peert ter sijdẽ leydende/daer na quã graue Julius vã Hardec/eñ Dieric spaet met meer edel mannẽ/met.M.mannẽ te peerde int harnasch. Doẽ quã vã Kechenberch met.xx.peerden vp dye Tartarsche maniere/eñ.L.Huserẽ met haer targien lans kẽs eñ vaenkens. Daer nae Molzan die velt Maerscalc met.L.mãnẽ te peerde Daer naer heer Joris van Awrsperch/eñ ander edel mãnẽ huyter Stiermarck met hõdert eñ.xxx.peerde volcx wel gewapẽt. Die hooftmã vã tpeerde volc huyt Oostẽrijck vã Lichtensteyn met.C.eñ.L.peerdẽ ghewapent Des coninex hofmeester met sõmeghe vandẽ huysgesin met.C.peerdẽ Die graue vã Salm/eñ and edelẽ met.C. eñ.L.peerdẽ/eñ.L.ghebardeerde peerden int volle harnasch. Dye capiteyn vanden Artchiers met.L.peerdẽ. Doẽ quamẽ.xl. vã des Coninex pagien vpt Turcx eñ and schoon peerdẽ. Dye graue vã Mansuelt/die Lantgraue vã Lichtẽberch/eñ die graue vã Hennẽberch met sõmeghe Spaengiaerts vãdẽ huysgesin in sijdẽ eñ fluweel ghecleet/met and heren int harnasch met xx.ghebardeerde peerdẽ eñ den standaert Heer Andries ongenaed met.xx.peerden Doe des coninex trõpetters eñ ketel trom melers/doe der coninclijker maiesteyt raet eñ Cãcelliers/Rentmeesters/eñ sõmeghe ander herẽ int sijdẽ eñ fluweel/graue Ny-

claes vā Salm die ionge/die hofmeesters vādē.cō.eñ coninginne Doe volchdē die vn gersche bisscoppē met grotē staet/ doe een Vngers graue/daer na die grote.G.van Vngherē/eñ die Mercgraue vā Branden borch.Daer na quā die.cō.selue in een gul dē stuc ond eenē guldē hemele/eñ die wert ghedragē vādē vngerschē priesterē/eñ ter rechter sijdē vādē.cō.vrou Marie die oude coninginne sijn suster/ eñ ter slincker sijdē vrou Anna zijn huysvrou.Doe volchdē dye coninginnē/iōcfrouwē/doe doude iōcfrou wē vp hāgende wagēs/doe der oud conin ghinnē huysgesin al gecleet int swerte/doe een hōgers here met.ij^c. eñ.L.peerdē/ heer Jā vā Hilchen met.lxxx.peerdē.Ooc quā mē in stoelwittēberch optē eerstē dach vā Nouēbre veel Vngersche eñ huserē/eñ die bisscop vā Gran met.ij^c. eñ.L.peerdē. Eñ dē tweedē dach in Nouēbre quā in Peeter Weyda vā Seuēborghē/die eerlijc in ghe haelt was / noch ooc and peerde volc seer veel/eñ noch.vi^m voetknechtē vādē conic haddē die vaerden dē eerstē dach eñ nacht ¶ Optē derdē dach in Nouēbre/eñ was eē sondach/ es.Cō.Ferdinādus met zijn huys vrou eñ met zijn suster in onser vrouwē kerc te Stoelwittēburch bracht met bisscoppē vorstē/herē huyt duytschlāt eñ hongeryē/ met Italiaensche eñ Hongersche trōpettē eñ keteltrōmelen. Eñ die grote graue vā Vngarē heeft voor hē gedragē die croone vā Vngarē.Primi Petri weyda vā Seuē borch dē sceptre / heer Alexius dorsij dē ap pel/eñ graue Wolf posing dat sweert.Eñ so wert hi gebracht in onser vrouwē kerc ke indē choor/daer voor hē ghebracht wor dē.v.rijckelicke bānierē/die een was met ter.cō.M.wapenē eñ coluerē/die and.iiij. warē vandē conincrijckē vā Vngarē/Be mē/Dalmatiē/eñ Croatiē.Eñ die Cō.M. wert ghestelt in eenen costelicken stoel/eñ doe es hi vpghestaē eñ ghegaen voor den outaer/eñ daer knielde hi/eñ die bisscop vā Neytra las hē veel dinghē voor huyt een boec/daer dye coninc doe sijn vingherē vp dē boec leyde eñ beswoer dat.Dat ghedaē sijnde salfde die bisschop vā Neytra sijnen rechter arm metter heyliger olyē tusschē dē elleboge eñ die hāt eñ tusschē sijnē rug ghe. Eñ hi was wed in sijnē stoel ghelept/ eñ die misse wert doē ghedaen/ eñ als dye Epistele ghesongē was so wert hy weder gebracht voor den outaer/daer hi knielde. Doe vraechde die grote graue vā vngarē drie mael dē Vngerschē/oft si wildē Ferdi nandū hebbē tot eenē.cō.Doe riepen si al gemeenlic.Jae wi/Jae wi.Doe sloegē dye ketel trōmelijns/eñ die trōpetters bliesen die trōpettē eñ maectē vruecht. Eñ die bis schop vā Neytra nā die croone vandē ou tare/daer veel Vngersche herē dye hāt aē hieldē/eñ heeft dē.cō.daer mede ghecroōt Eñ doē gauē si dē.cō. dē appel eñ dat scep tre in sijn hāt/eñ gorden hē met dat sweert dat hi voor dē outaer huyt trac/eñ slac dat doe wed ō vp.Eñ na die misse eñ als die ce remoniē gedaē warē so es die.cō.M. huyt ter kerckē ghegaē/ eñ es vp een peert ghe setē/eñ es gheredē butē tot een cleen kerc ke/daer hi tusschē wegē veel ghelts/ hon ghers rijnsch gouts/eñ croonē dede huyt werpē eñ and siluer ghelt vā.xij. peningē vi.peningē eñ batsen.Aen welc kercxken was een stellagie seer costelijc bereyt/ daer vp die coninc der gemeentē wed eenē eedt moeste sweerē/vp dat ghene dat hē die bis schop vā Vesperijn als cancellier des rijcx voor ghelesen hadde/daer die gemeente dē cō.gewinst heeft door gods gratie victorie geluckich eñ goet regerē Eñ doe es die.cō. wed int stadt geredē/eñ sittēde vp zijn peert track hy huyt sijn sweert bloot/ende dede eenē streec tegē turckyē/eñ noch.iij.strekē tegē.iij.and deelē der werelt / eñ es doe in sijn hof gheredē/daer hi mettē herē grote chiere maecte.Eñ optē.iiij.dach nouēbris wert Anna sijn huysvrou ooc in dier gelijc ker manierē coninginne gecroōt / sond dat si met dat coninclijck habijt/ noch metten sweerde nyet te doen en hadde. Eñ nader missen es si weder te houe gecōmē/daer al die heren goet chiere maecten.

Van die stadt van

Roomen / hoe die ghewonnē was vā des Keysers volcke/ eñ hoe mijn here vā Bour bon int beloopē doot gheschotē was.

¶ Dat.xi.Capittel.

Mijn heer vã Borbon metter armeye vanden Keyser passeren de door Senes/ om dye meeste diligentie te doene om Roomẽ in te nemene/ hebbẽ ghelatẽ alle haer grote artellerye tot Sennes voorß. Ende om des wille dat die vianden haer hadden benomen alle die victaellie/ warẽ si thien oft twelf daghẽ sonder broot teten/ eñ en aten anders niet dan vleesch/ wãt si vondẽ grote menichte van beesten int plat landt.

¶ Die voorß mijn heere van Borbon met sijnder armeyen/ als sy Roomen naecten dede hy onsen heleghẽ vader dẽ Paeus bi een trompette waerschouwen/ hoe dat hi al daer ghecõmen was/ eñ dat sijn begeerte was dat goet paeys mocht wesen tusschen sijn heylichept eñ den Keyserlicken maiesteyt/ ende dat hy altijt was een goet kint vander heligher kercken/ ende soude seer droeue wesen waer dat haer eenich onghevual toequame. Ten dien dat hẽ ghelieuen wilde te bemerckene wat tractaet hy makẽ wilde met die voorß keyserlicke maiesteyt. Eñ bi alsoo dat ware eeneghe redelijcke aenghenamelijcke presentacie van tractate/ dat wilde hi aen nemen gheuende den Keyser dat hem vã rechts weghen toebehoort. Eñ aengaende dien dat hy hẽ beclaechde gheen ghelt te hebbẽ om te betalene dye hondert eñ vijftich duysent ducaten die hi hem gheeyscht hadde/ dat hy noch soude beyden acht daghẽ/ iae.xv.daghen/ eñ so vele doen soude dat hi die gendarmen betalen oft te vredẽ stellen soude. Eñ dat hi wel ouerdencken eñ ouerleggẽ soude wat perijckel daer af cõmen soude/ dat hi bi ghewelt eñ foortse te Romen binnen quame.

¶ Wat versoeck oft insinuatie datmen hẽ dede sijn helicheyt en woude hier toe nyet verstaen/ dwelc mijnẽ heere vã Bourbon seer mishaechde/ eñ allso moeste hy gheuẽ het beloop vp Roomẽ. Maer eer hi dat dede so biechte mijn heer vã Bourbon hem eñ hoorde met groter deuocien misse also hi ghewoone was/ eñ also naecten si Roomen eñ lagender wel vaste bi. Eñ mijn heere van Bourbon dede een huys af worpẽ/ eñ vanden houte vandẽ seluen dede hi hey

melijcken maken menichte van leederen eñ als die ghemaect waren/ dē.vi. stē dach vā Meye so beual mijn heere van Bourbon voorē datmē dassault doen soude. Eñ siende nae dat hem dochte datter eeneghe waren die bloodelijck hē daer toe stelden/ so es hi van sijnen peerde ghescredē te voete/ hē den wech wijsende eñ seggende/ ghesellen laet ons goeden moet hebbē/ want hedē sullen wy goede dachreyse doen. Eñ also ghinc die goede heere van Bourbon recht toe nae die muerē/ eñ als hy dē voet vp gheheuen hadde om vp die leere te treden so was hi ghescotē met een colouer in den buyc in die slincke sijde/ daer hi af starf dat hi noeyt anders en sprac dā. Och moeder gods ick ben doot/ eñ also vallende vp eenen vā sijnen edelen mannē/ ghenaemt Lorain/ gaf hi sijnen gheest.

¶ Mijn heere dye Prinche was vaste by mijn heere van Bourbon/ eñ als hy hem in dien staet sach dede hi hem een bonette vp sijn hooft settē seggende/ het en es nyet het en es niet/ hi en es maer een weynich ghequetst/ eñ deden draghen in een huys.

¶ Dit ghedaen sijnde seyde mijn here die Prinche vā Aranien totten ghesellen ende crijschlieden dat si hē moestē stoutelic hebben eñ clommen vp die leeren/ eñ die vander stede deden groote weere om hē te wederslaē/ maer alst god gaf so wast doncker weder vā Neuele/ waer by die van binnē ons lieden nyet en mochten sien/ want en hadde dat ghedaen dye vā binnē der stede souden ons volc groot hinder ghedaē hebben met schieten. Eñ ons lieden deden so vele dat si binnen quamen eñ wonnē dye borch vā sinte Peeter/ eñ als si binnen waren so ghinghen si recht toe nae tpalleys/ meynende daer den Paeus te vinden dye vertoghen was vp die selue huere vpt casteel vā Inghelenborch.

¶ Daer naer quamen ons lieden bespringhen die stadt ter sijden/ gheheetē du pont Sixte/ dwelc die heere Rauce capiteyn generael hadde doen doen/ maer sy vonden cleyne resistencie also dat si binnē der stadt quamen/ eñ daer starf een Cardinael om dat hi weere boot/ eñ was in die wapene/ maer sijnē naē en weet men niet. Eñ daer sijn doot bleuen int beloopē seuē duysent eñ drie hondert mannen.

¶ Des anderen daechs/ dwelck was den vij. sten dach van Meye/ soe beleyden ons volc tcasteel vā Inghelenborch/ also datter nyemant huyt cōmen en mochte vā eeneghen sijden. Des anderen daechs dē.viij. sten dach vā Meye so pilieerdē si die stadt eñ tpalleys vā sinte Peeter/ al daer die armeye groote winninghe hadde.

¶ Als ons volc te Roomē cōmen was die armeye vanden Fransoysen volchden hē/ eñ ons volc hadde ghemeent dat si hē hadden cōmen beuechten/ ende die fransoysen waren in ghetale vā tertich duysent mannen/ eñ vp seuen mijlen nae Roomen/ hadden si voort ghecōmen si hadden ons volc moghen doen deynsen. Die armeye vanden fransoysen die bleef daer seuē ofte acht daghen/ eñ daer na toghē si na Viterbe.

¶ Noch als ons volc was voor Inghelenborch maectē si haer schansen eñ en maecten gheen gheschal vā schieten/ om dat sy huer gheschut achter ghelaten haddē als voorē es.

¶ Mijn here die prinche ghinc in die schāsen om te weten wat tijdinghe dat hē met ten trompette ghesonden was/ mijn here dye Prinche was ghequetst met een colouere onder sijn ooghe dat den cloot achter sijn ooren huyt vlooch/ waer af hy ter aerden viel eñ lach.xxiiij.hueren sonder sprekē/ eñ men meende dat hy nēmermeer vp ghestaen en soude hebbē/ maer god si ghe loeft hy en hadde gheen noot/ maer bleef wat in huys ende ghinc lancx sijn camere hē verwandelende/ eñ die Cyrurginē hem verseekerden dat hi huytē perikel ware vā steruen.

¶ Den auent als mijn here vā Bourbon doot bleef/ so ghinghen alle die capiteynē wijwater gheuen vp tlichaem van Bourbon in die capelle vanden paus daermen tlichaem ghestelt hadde/ ende al daer ghinghen een groot hoop crijschlieden eñ volc vā wapenē/ eñ men soude niet connē ghedencken den groten druck die si bedreuen/ also wel groot als cleene/ segghende dat si ghescheent waren/ wāt si verloren hadden so groten duechdeliken personagie.

¶ Daer nae eest tlichaē vā Bourbon ghestelt gheweest in een loon tombe wel ghebalsemt/ende ghedraghen in sinte Jacobs kercke/eñ al daer eest bewaert vanden religieusen/ eñ daer doetmen schone eñ grote diensten van exequien.

¶ Als die armeye vādē Keyser was voor tcasteel van Enghelenborch so mineerdē sijt. Eñ die vā binnen makende hē contreminen hoorden si ons volc/ dwelck onsen helighen vader den Paeus ghesept was waer by hy in vreesen was. Eñ siende ooc dat al reede.xxvij. daghē ghelede was dat hi beleghen was eñ besloten/ eñ hē gheen behulp oft sercours ghecōmē en was binnen dyen tijde/began te sprekene/eñ metten cortsten so tracteerde hi den.v.ste dach van Junio bi cōpositie als hier na volcht.

¶ Inden eersten heeft hy hē gheuanghen ghegheuē eñ alle die Cardinalen met hē/ in handen vandē Keyser/stellende Jnghelenborch/Cundad/Vecha/Hostie/Ciuita/Chastellans/Modenne/Palma/Plaisance/ daer mede te doene des der Keyserlijcker maiestept belieuē soude. Eñ daer waren ghestelt personagien om die plaetsen te bewaren.

¶ Eñ dat meer es gheloefde sijn helichept vier hondert duysent croonē/ om te helpē betalen het wapen volc vander Keyserlicker maiestept. Ende ōme sijn helichept eñ sijn ghesellschap te houdē in meerder sekerhept so leydemen hē tot Sapete/eñ die here vā Alarcon hadde daer den last af hē te bewaren totter tijt toe dat dye Keyserlijcke maiestept daer vā beuolen soude hebbē sijnen goeden wille.

¶ Men seyde dat onse armeye soude vertrecken van Roomen/eñ dat si verwachtē die spaengiaerts eñ die duytschen die van Spaengien cōmen waren metten Vyceroy/die al reede waren vp thien mylen na der stadt van Roomen / ende als si by een ghecōmen waren souden sy den wech nemen nae Florencen/ die welcke si hoepten haer gheen rebellichept doen en soudē eñ haer te openen huere poorten/ ende te obedieren den Keyser/ ende van daer sullen si nemen harē wech recht toe nae thertoochdom van Mylanen.

¶ Mijn heere die Prinche heeft ghesondē drie edel mans aen dē Keyser om hem int langhe te aduerteren die affairen vā Italien. Deerste was Tintevi lle die gheuanghen es gheweest vandē fransoysen. Die tweede was mijn here van Vauldry. Die derde was mijn heere vā Salmi die Hoefmeester es van mijn heere die Prinche vā Araengien.

¶ Mijn heere dye prinche riep ten rade dē heere don Hupgo de moncada/ den heere Alarcon den capiteyn/ Jehan Gurbyn eñ mijn here de la mote/ die welc es capiteyn vander iusticien vā Romen ende van alle der armeyen / ende gaf paspoorte alle dye Roomsche houelinghen die in huer landt keeren wilden.

¶ Mijn heere Daigemont was te Ferrare sieck ghebleuē/als mijn heere vā Bourbon nam den wech naer Roomē/ooc bleef sieck al daer George vā Frongeuberq̄ capiteyn vanden lantsknechten.

Vanden Tractate

des Coninc van Vranckerijcke/ ende der Keyserlijcker maiestept.

Ae dat Franciscus den Coninc van Vranckerijcke derste van dien name/ in eenen openbarē strijt int velt gheuanghē wert van skeysers capiteynen met veel edelen des Landts van Vranckerijcke / daer van sijnen volcke wel acht duysent verslaghē waren/met sommeghe groote heeren ende Princhen / soe werdt hy ouerbracht in Spaengien met sommeghe herē als gheuanghen/ ende daer gheleuert der Keyserlijcker maiestept/ om met den Coninck sijnen wille te doene. Ende dit was int Jaer ons heren/alsmen screef duysent vijf hondert ende vijuentwintich vp Sinte Matthijs dach / ende int Jaer van sessentwintich wert vp condicien een tractaet tusschē den Coninck van Vranckerijcke ende dye Keyserlijcke maiestept ghemaect te Madril in die maent van Januario/so wel om paeys eewelijck gheduerende te hebbene als om verlost te werden. So gaf die voorseyde coninck van Vranckerijck ouer dat

Conincrijck vã Napels / Thertoochdom vã Mylanen eñ vã Jenuen/dye stadt van atrecht/Doornicke met haer toebehoorrẽ Schelt oock quijt alle die actien die hi ghe hadt heeft in Vlaendrẽ eñ Artoys/ende in alle landen den Keyser toebehoorende/eñ in allen den landẽ des Keysers in die contreyen van Vranckerijck / eñ gaf ouer dat Hertoochdom vã Bourgoengien met al/ so dat hertoghe Karel beseten hadde ende gaf ouer Hesdijn. Eñ hi soude restitueren den hertoghe vã Bourbon alle sijn goedẽ ruerende eñ onruerende/eñ alle die goedẽ hanghende den tijt so langhe als hy hupt Vranckerijc gheweest hadde. Eñ hi soude los laten den Prinche vã Aranien/ eñ alle ander gheuanghen ter eender sijden/ende ter ander sijden vry laten gaen. Eñ die coninck abandõneert den hertoge vã Wertenborch/ ende daer was ordõnancie ghemaect van heer Robrecht de la marche/eñ aengaende den Hertoghe vã Ghelre/dat hi dat lant besitten soude sijn leuẽ lanc/ eñ naer sijn doot der Keyserlijcker maiesteyt toe cõmen/ eñ ghecreech die hertoge eene ghe wetteghe kinderẽ/die sal die Keysere elders gratelic versien. Oot soude die Coninck vã Vranckerijcke den Keyser leenẽ om sijn reyse te doene in Italien waer dat hi wilde alle sijn armeye ter zee/ eñ.vi.[c] lancien / eñ.vi.duysent voetknechtẽ voor een halfiaer te betalen. Eñ daer was gheslotẽ thuwelijc tusschen den coninc eñ Leonora die wedewe vã Portegael/die hebben soude twee hondert duysent croonẽ/ende dye Graesschapen van Malcouuez cesserois/ eñ Bar vp die Seine naer die versakinge van allen succesien. Eñ om dese tractaten te volbrenghẽ moeste hi selue in Vranckerijc sijn in sijnẽ persone/soe moeste hi voor eñ eer seynden in ostagie in die handẽ vãden Keyser/den Dolphijn vã Vranckerijc eñ sijnen tweesten sone. Eñ als dye coninc voldaen heeft salmen hem duechdelijc sijn kinder weder om seynden ꝛc.

¶ Opten eersten dach. Anno.xxvij.wardt die valuacie hupt ghelesen/dye duerẽ soude tot inden Maerte/om daeren binnẽ alle schulden eñ wederschuldẽ betaelt te moghen worden.

¶ Opten eerstẽ dach vã Maerte wart die valuacie in allen landẽ eñ steden hupt ghelesen ghelijc si voortijden gheweest hadde/ eñ daer wart seer grote peyne vp ghesede Ende alle rechters eñ dienaers onder den Keyser moesten ten heleghẽ sweeren dat te onderhouden eñ te doen onderhouden.

¶ In die maent vã Junius den.x.stẽ dach doen vierdemẽ eñ ghinc processie eñ danc te god vander victorie die de. Ke. Ma. ghe hadt hadde. Oot om dat hẽ God verleent hadde eenẽ sone/ die gheboren was inden Meye des anderen daechs naer Sinxen/ ende was ghenaemt Maximiliaen na sijnen grootvader.

¶ Verraderye van Doornicke.

Inden somer dees selfs iaers so ghebuerdet datter.xv.oft.xvi.al meest poorters vã der stadt vã Doornicke/ een verraetschap toe ghemaect haddẽ om te leuerẽ die stadt voort/inden handen vanden Coninck vã Vranckerijcke. Dit verraetscap quã hupte/eñ die principale wierden gheuanghẽ/ eñ die melden die ander/ eñ wierdẽ al ghe recht/ maer die principale waren tot achter nae ghehouden eñ gheuierendeelt vp alder sielen dach. Daer na om dit verraetschap wille so wasser gheordõneert dat in alle vergaderinghe/als bruloftẽ/wtuaerden/eñ ander der ghelijcke dinghen soudẽ altoos daer present sijn eeneghe vanden Saudeniers om te hooren watmen daer seyde ende dede.

¶ Opten.viij.sten dach vã Nouẽbre ghinc men processie/ louende eñ danckende dẽ almoghendẽ god/om dat den Hertoghe vã Septẽ castrum die des Turcx vrient was/ wert veruolcht int lant vã Septẽ castrũ/ dat hi wilde behoudẽ voor dẽ Turc/ maer sijn eyghen volc beleyden hem/eñ wilden hem den coninck leueren/eñ gauẽ haer selue onder die ghehoorsaemheyt vandẽ coninck. Doen was Ferdinandus Coninck vã Hongherien/vã Bemen/van Dalmatien / van Croacien / Eertshertoghe van Oostenrijcke ꝛc.

¶ Pestilencie eñ orloghe in Italien.

Int laetste deel van desen iare doen wast seer groote Pestilencie meest alle Italien duere / so dat sommeghe stedẽ ydel wordẽ

vã volcke eñ vloden nae Mylanen / daert doen niet en starf/ ende des Keysers garnisoen hadde daer huer sercours / so dat dye fransoysen in namen die stadt vã Pauien met sommeghe andere stedẽ die si niet langhe en hielden/ ende wierdẽ weder vã des keysers volck in ghenomen/ so datter menighe scharmutsinghe onderlinghe ghevielen/ eñ menich man verslaghen wardt maer die victorie was altoos meest aẽ des keysers syde.

¶ Hier beghint dye gheschiedenisse vanden iare.xv^{c} eñ.xxvij.

Op Sinte Anthonis auent doen wardt Paeys eñ tractaet huytghelesen/ dat ghemaect was tusschẽ den paeus eñ den Keysere/ so dat dẽ paeus sommeghe stedẽ ende landẽ ouer gaf/ die hi den Keysere onthouden hadde. Eñ die Keysere stelde dẽ paeus weder te Roomen in synen staet/ alsoo hy van te voren gheweest hadde.

Vanden huwelick

der Keyserlijcker maiesteyt int corte / hoe hy troude vp half vasten dach/ dwelc was den.xi.sten dach van April des coninc vã Poortegaels dochtere in Spaengien / in die schoone stadt gheheeten Sibilien/ des morghens vroech inden dagheraert/ met seer grooter triumphen ende chierlicheyt eñ met alderhande costelicheyt.

Int iaer alsmen screef duysent vijfhondert ende vijuentwintich wert ghemaect eñ gheconfirmeert dat huwelijc tusschen des Coninccx suster van Poortegale / ende Kaerlen den edelen ende hooch gheboren Keyser / welcke Coninck van Poortegale was des ouden coninccx sone van Poortegale / dye daer ghetrout hadde die oudtste suster vā onsen Keyser Leonora ghenaēt. Ende als die oude Coninck doot was / soe wert die sone Coninck in sijns vaders stede / die daer ooc had ghetrout des keysers ioncste suster Katherina. Ende als dit huwelijck dus vanden Keyserlijcken maiesteyt ende vā des coninccx suster ghemaect was / so wert daer ghereetschap ghemaect van allen staten van heeren / ende hebben die edele coninghinne ouergebracht verchiert met huytnemende costelijcheyt eñ seer groot gheselschap / eñ si quamē in Sibilien / daer si seer hoochlick met seer groter triumphen ontfanghen was. Eñ alle die heeren quamen ende custen elc van hē lieden bysundere haer hant / ghelijc daer in die landē dye castuyme es. Ende so quā die edel wel gheborē princersse vptē.xiiij. sten dach vā Meerte int iaer voorß / in die stadt van Macharien in dat coninccrijc vā Sibilien dye seer rijckelijck ghecleet was met witten atlas / verchiert met peerlen / eñ costelike ghesteenten / so dat niet te werderen noch te schatten en was die costelicheyt ende wtnementheyt der cleederē / eñ si wert seer eerlijcken eñ triumphelijcken ontfanghen vanden bisschop vā Toleten ende vanden anderen heeren ende grote meesters des rijccx / ende van al den edelen van Castilien / die alle quamē ende custen haer hant ende hietēse seer feestelijc willecome. Doen wert der Keyserlijcker maiesteyt die tijdinghe ghedaen dat sijn bruyt die edel princersse vā Poortegale / die bloeme der vrouliker figueren ouer ghecōmē was in Sibilien / so dat hi hem bereyde eñ quam met grooten state in Sybilien den xi.sten dach van April / int Jaer voorß van xxv. daer hijse seer minlijc ontfangē heeft met seer groten state ende costelicheyt En de naedat hijse dus ontfanghen hadde soe es daer ghecōmen die eerweerdighe Cardinael eñ Eertsbisschop van Toleten met veel ander bisschoppen / Abten eñ gheestelijcke Prelaten met groten state totter feesten. Ende dye Cardinael gaffse te samē in die coninclike sale / ende die Eertsbisschop dede die misse nae middernacht / ende daer ontfinghen si dat heleghe Sacrament / eñ doen worden sy ghetrout eñ dē bant wert daer ghebonden / daer seer groote blijscap bedreuen wert ende triumphe / ende open hof veel daghen lanck.xc. Ende daer was gheordōneert een seer costelijc bancket na der trouwinghe smorghens inden daghe raert / waer in warē banckenterende seer vele edele ende moghende Princhen ende heeren / ende daer naer so ordōneerdemen een seer schoone steecspel / waer in schoone sticken van wapenen eñ vromicheden bedreuen waren / welc hier te lanc ware hier int langhe te verclarene.

¶ Des sondaechs nae Sacraments dach soe dede die Factuer van Poortegale processye draghen / misse singhen / dye groote clocke luyden / om dat hueren Coninc den Turck afghenomen hadde meer dā hondert schepen / die sijn Eylant nemen wouden dat hi gheuonden hadde. Sy vierden ende bedreuen seer groote ghenouchte / eñ huere schepen oock van dier ghelijcke ligghende int watere voor der stadt van Antwerpen schoten met allen seere door dese blijde tijdinghe.

¶ In Julio doen werdt die valuacie gheleesen / ende vele vreemde munten verboden dwelck niet ghehouden en wart.

Hoe eñ in wat manieren die Keyserlijcke maiesteyt ontseyt was van twee Coninghen / te weten vanden Coninck van Vranckerijcke / ende vāden Coninck van Inghelant / ende hoe eñ in wat manierē die keyserlicke maiesteyt daer vp antwoorde mettē monde ende in scriptis.

¶ Dat.xij.Capittel.

INt iaer ons heerẽ duysent vijf hondert ende achtentwintich/ die Keyserlicke maiestept sijnde te Bourges in Spaengien/ quam dye Heraut vanden Coninck van Vranckerijcke / ende dye Heraut vanden Coninck van Jnghelant / ende seyde indẽ name van hem beyden. Heere confirmerende alle rechten inuiolentelick ghehouden byden Keyserlijcken statupten uwer voorsaten ꝛc. Wy begheren datmen ons lieden wil hooren dye beuelen van onsen heeren ende Coninghen/ uwer maiestept te declarerẽ ende daer antwoort vp te gheuen / ende noch voort dat uwer maiestept belieuen wil ons te gheuene vry ghelepe door v landen te passerenc weder int onse Ende die heraut van Vranckerijcke seyde dat sijn meester die Coninck hem beuolen hadde te segghen/ dat hy droeue was dat die grote onvrientscap soude weder cõmẽ in sijnẽ alder eerstẽ ganc/ niet alleẽ tusschẽ v en die uwẽ/ ende tusschen hem ende den sijnẽ/ maer alle Kerstenrijc duere met groten bloetstortinghe. Ende aenghesien dat mijn meester die coninck van Vranckerijcke hem seer gheern voeghẽ wil tot alle redelijcke ende rechtelijcke saken / maer my dunct dat nochtans die orloghe niet cesseren en wilt/ want v volck heeft dye helege stadt van Roomen ouervallen ẽ berooft ende den Vicarium Gods gheuanghen ende gheprivueert van sijnder vryhept. Ende ghy houdt oock sijn kinderen gheuanghen in sijn ostagie/ende hi heeft nochtãs dicke ghepresenteert costumelic rantsoen te betalen. Ende oock en behoort v nyet te houden aen die ghelosten die hi v bi foortsen gheloeft heeft/ want dat ware hem onmoghelick om doen/ende ghi sijt die cause,

van dye groote orloghe tusschen v beydē ende dye al Christenrijck door es. Die Coninck van Jnghelant heeft goeden paeys met hem ghesloтē/ ende die Venechianen Florentinen/ die hertoghe van Gerri ende meer ander sijn verbonden met mijnē heere den coninck. Aldus ontbieden si v ghelijc v viant te sijn nv voort aen/ ende reuoceren alle aliancien hier voortijts met v ghemaect/ ende sullen v ende uwen landē beschadighen totter tijt toe dat ghi weder om leueren sult sijn kinderē om eenē redelijcken rantsoen/ ende den paeus weder in sijnen auctoriteyt/ ende den coninck vā Jnghelant betaelt hebt sijn ghelt/ so es te vreden mijn heere die coninck van Vranckerijcke ende dye coninck vā Jnghelant/ dat die cooplieden van beyde sijden sullē moghen haer goeden elc dat sijne saluerē binnen veertich daghē nae den date. Ghesloten eñ ghemaect dē.xi.sten dach Nouembris. Jnt iaer ons heeren duysent vijf honderd ende.xxviij.

Die keyserlicke maiesteyt antwoorde den voorscreuē Guienna/ Heraut vanden Coninck vā Vranckerijcke/ die woorden hier nae volghende.

Jc heb verstaen tgeen dat ghy vā v smeesters weghen den Coninc/ hier hebt ghelesen. Ende het verwondert mi/ dat hy my ontseyt/ sijnde mijn gheuanghē van rechtueerdich orloech/ eñ houdende ben dat ick hem gheloeft hebbe/ van rechts weghen en mach hijs niet doē. Dat dunct mi nyeu sijn/ van hē ontseyt te sijn/ want het es.vi. oft.vij.iaer/ dat hy altijt met my orloecht/ sonder oeyt ontseyt te hebben/ ende noch met die gracie gods/ so heb ic my vā hem gheweert/ als yeghelic ghesien heeft/ sonder dat hi mi onseyde oft waerschoude/ eñ ouerdacht die rechtueerdicheyt/ in welcke ick mi heb ghestelt/ daer en meyne ic God nyet mede hebben mesdaen. Jck hope nu ghi mi waerschout/ nu wil ic mi noch veel beter ter weere stellen/ bi alsoo/ dat mi die coninck v heere gheen schade doen en sal/ want nv hy my ontseyt/ nv houde ick my half voor versekert.

Aengaende vandē

Paeus/ so en heeft noeyt met mijnen wille gheweest/ ende dat es sonder mijn wetē ende consente ghedaen. Ende oock es dye Paeus lange daghē in sijnen staet weder ghestelt. Ende uwes meesters kinderē die ick in ostagie hebbe/ es aē mi niet ghehouden dat sy nyet verlost en sijn/ soe sijn Ambassaduers wel weten. Die coninc vā Jnghelandt mijn goede oom en es nyet wel gheinformeert van allen voorledenē dinghen dat hy my dese dinghen scrijft/ wist hy van alle dinghen wel die rechte waerheyt/ hi en soude tot mi niet anders sijn/ dā hy tot my hier voortijts heeft gheweest. Oock en heb ic noeyt die schult gheloochent/ ick ben bereet hem te betalene. Ende wilt hy oock ymmers teghen my oorloghen/ so moet ick mi teghen hem defenderen. Die woorden van uwen brief luyden seer groot ende suet/ maer elck can scrijuē dat hi wilt.

Die Heraut vandē Coninck van Jnghelant.

Mijn souuerayn here die Coninck belast mi te segghē/ aenghemerct dat groot ghebrec vā paeyse in Christenrijck/ waer ōme dat die tyrannissche Turck/ viant vā dat gheloove der heleghen kercken/ nv daghelijcx seer groot ghewelt doet eñ foortse in Christenrijck/ raserende steden ende slotē ende dye goeden der Christenen ende der gheloouegher nemende met haer leuen/ deerlicken vermoordende. Ende dat v ondersaten hebben oock vercracht dye heleghe stadt van Roomen ende die ghedispoliert ende berooft/ ende die persoon vā onsen heleghen vader den Paeus inder stadt Gods Vicarius gheuanghen ghenomē/ ende hebt oock grooten twist mettē Christelijcken Coninck van Vranckerijc/ die v groote ghiften ende Rantsoenen ghepresenteert heeft/ hem submitterende al wat redelijck es te doene om paeys eñ accoort te hebben. Oock sijdy hem schuldich een groote somme van penninghen die hy v

gheleent heeft in uwer noot / begherende hem die te betalē. Voort mijn Souuerayn heere ende Coninck om dat hi groote presentacie eñ rantsoen v ghepresenteert niet en wilt accepteren/doet v weten met sijnē perpetuael vrient den coninck van Vranckerijcke/die tsamen ghesloten hebbē v by foortse van wapenen doen leueren vry eñ quijt den Paeus ende oock die kinder van Vranckerijck/v te betalē dat rantsoen dat behoorlijck es. Hier ōme begheert van v mijn souuerayn heere ende Coninck / dat ghi den paus terstont vry eñ vranck wilt laten gaen/ ende die kinderen van Vranckerijcke los laten by een redelic rentsoen/ ende dat ghy hem terstont betaelt sonder eenich delay om eenē goedē paeys te hebben. Ende eest dat ghi so niet en doet/so defieren v voort aen mijn Souuerayn heere metten Christelijcken conint vā Vranckerijcke / ende declareren v haer vyant te wesen.

Die antwoorde der Keyserijcker maiesteyt.

Ick en ghelooue niet wiste dye Coninck van Inghelandt die rechte waerheyt/ hoe dat ick my ghesubmittert hebbe om eenē paeys te hebbene/hi en soude dit niet scriuen. Ende van die gheuanckenisse vandē paus/dat en es noyt met mijn cōsent ghe weest / ende oot es hi weder ghestelt in sijnen state.

¶ Aengaende vanden kinderen vā Vranckerijcke. Als hi mi doet dat hi mi sculdich es sal icse hem leuerē / ten heeft noeyt aen mi ghebroken dat si nyet vry en sijn/ ende dat wi paeys soudē hebbē gehadt. Maer dat v meester mi ontbiet dat hijse my met foortsen sal doen leueren. Ick hope byder graciē gods ende met behulp mijnder ondersaten dat ickse so bewaren sal datse my met gheender foortsen ghenomen sullen worden/ want ick en ben nyet ghewoone in mijnen dinghen ghefoortseert te sijne. Ende die schult en heb ick hem noeyt ghe loochent/ende ic ben bereet om hem te betalen so ick schuldich ben / ende ick heb sijnen Ambassaden daer af brieuen ghegheuen ende doen gheuen. Daer ōme en can ick niet gheloouen dat hi daer om vp myn orloghe aennemē wil/maer wilt hi vp mi orloghē/dat sal mi leedt sijn eñ sal mi daer teghen moeten verweerē. Eñ noch meer ander dinghen beual die Keyserlijcke maiesteyt den Herault sijnē meester te seggē dat die Herault beloefde te doen. Ende hy dede dye antwoorden makē in scriptis tot beyde den coninghē/dat hier te lanc waer te verhalen.

¶ Van die orloghe vp Vranckerijck ende Inghelant.

Nae dyt voorlē ontsegghe vā desen twee coninghen/ so werden die palen van Zeelant eñ Hollant wel bewaert/ ende die Coninck van Inghelant sandt eenen herault int hof van Mechelen. Ende weder ōme sandt me vrouwe Margriete brieuen aen den coninck vā Inghelant/ende men seyde dat den Abt van sinte Bernaerts twee mylen buytē Antwerpen/ daer ghesondē was als Ambassaet/die welcke accoordteerden ende wiert paeys. Eñ dye schepen die in Inghelant ende hier ghehouden warē die waren ontslaghē/ eñ des ghelycke die gheuanghenen.

Vpten.ix.sten dach

vā Maerte/ int iaer ōs herē.xv.c eñ.xxviij. dwelc was vp eenē maendach/so gebuerdet datter een tenghieter Tantwerpē aen die kercke vā sinte Michiels clooster wat souderen soude aen een clocxken dat indē cleynē torre eerst ghehanghē was Eñ ter wylen dat den meester benedē ghelooppen was yet halen/was dē wint int vier gheslaghē eñ gheiaecht in dat dack/ midts dē seer grotē wint diet waeyde/so dat die kercke begonste te bernē naer noene tē.iij.huerē. Eñ eer die clocke vā.vij.huerē tsauōts/ was alle tat dack metter capellen eñ pant af/maer het vier en cōste in die kercke niet ghecōmē noch schade doen midts dat het ghewelfsel vander kercken ende pande so sterck eñ so dicke was. Eñ ontrent den.vij huerē begonste dē grootē torre vādē seluē cloosterte bernē eñ die clockē vielē eñ bernde vā binnē tot aen dat huerewerc/eñ daer

en conste dat vier niet gheuestẽ om datter soe hooghe was / ende om dat den wint so sterck was. Dit bernde tot snachts na ten xij. hueren / soe dat alle die huysen daer ontrent staende / daer dẽ wint waeyde / in groter vreesen waren. Ende dese schade was weder op ghemaect al voor kersmisse daer naer / dwelc groot goet coste.

¶ In Junio wast bestandt huyt ghelesen / tusschen den Coninck van Vranckerijcke ende onse landen aen dese sijde vander zee / maer het en duerde nyet lange. Doẽ wert corts daer nae weder een ghebot ghedaen nyemant te moghen roouene op die galghe / ende dit bestãt gheduerde. viij. maenden lanck.

Hoe dye Hertoghe

van Gheldre quam binnen der stede van Wtrecht / ende hoe hi oorloochde teghẽ den Bisschop vã Wtrecht / ende hoe die Bourgoenschen den bisschop te hulpen quamẽ / ende hoe dat sticht vã Wtrecht cõmen es onder dye protectie der Keyserlicker maiestept. Dat. xiij. capittel.

In tiaer ons heerẽ. M. v^c. xxvi. was een grote cõmotie binnẽ der stadt van Wtrecht ontrent Ascencioens auont / so dat dye ghemeente ende ambachtẽ warẽ int harnas / eñ quamẽ so ter stratẽ met haren wapenẽ / als bussen / stocken eñ stauẽ / eñ si willen rekeninghe hebbẽ / waer õme dat som meghe huyter stadt warẽ ghedaẽ / eñ dye burgherẽ verboden indẽ cloosterẽ gheen ambachtẽ te doen vãder stadt / waer bi dat der burgherẽ neeringe mochte vm̃ indert eñ vcort wordẽ / wãt dye stadt vã Wtrecht hadde beloeft te betalen een grote somme vã pẽninghẽ ten twee termijnẽ / dwelc der ghemeentẽ te swaer viel / eñ begeerdẽ dat si malcanderen souden helpen betalen die binnẽ Wtrecht waren / so wel dye rudder,

schap eñ gheestelichept als die ghemeynte/elck naer dat syne. Ende sy wilden dat dye gheestelycke oock souden ghehouden syn te gheuen acchÿsen ende schattinghē/ elck naer goeder ordonnancie/dat stont so in twist ontrent een iaer tot int Jaer van xxvij. Maer die bisschop naemt in handē/ om desen twist te middelen/ eñ hi verleende der ghemeentē grote preuilegien met brieuen ende seghelen/ meest deel al dat sy begeerdē/ maer die gheestelichept en wilde (om dit te middelen ende te ouercōmen) niet gheuen/ soe dat die ghemeente weder vergaderden ende maecten eenen oploop inder stadt op die gheestelicheit/door sommeghe quaetwilleghe dye daer Raet toe gauen. So dat die bisscop weder dede cassseren alle die brieuen van preuilegien dye hi hē verleent hadde/ ende hi vertrac huyter stadt tot Wÿck daer hi meestēdeel lach Ende als hi weder tot Wtrecht quam wilden sommeghe quaetwilleghen hem niet in laten cōmen/ ende daer waser veel dye den Hertoghe van Ghelre ontboden dat hi soude cōmen beschermen ende bewarē haer stadt van Wtrecht/ si souden hem die poorten openen eñ ontfanghen hem voor een beschermer. Ende terstont es die Hertoghe binnen Wtrecht ghecōmē met syn ruyters ende knechtē/ende hi liet daer den Graue van Meurs voor sÿnen stadthouder met veel hōdert knechtē/ so dat al wat metten Bisschop hielt ende van des Bisschops partie was wert huyter stadt verdreuen/eñ veel van haren goeden berooft ende die neuter saten ende hē met gheenē dinghen en moeyden bleuen in haer huysen sitten/ so wel vander eender sÿden als vāder ander. Dit siende die bisschop sloech een sterck blochuys op die vaert eñ maecte daer een belegge met veel knechten/ eñ hi leyde oock knechten opt swarte water/ ende opt huys van Abcouwe/ende benaude dye stadt van Wtrecht seer deerlÿck/eñ hi benam alle die weghen/ende besloot so alle die passagien daer hem lieden victaellie mochte cōmen/ soe dat dye ghemeente was in seer grooten drucke eñ lÿden. Van binnen waren si verdruckt ende verheert vanden Ghelderschen/ van buyten was hē benomen die victaellie/ so datter groot ghebreck was van spÿse ende dranck/ dat si den hertoghe te kennen gauen/so dat hi inden Meye quam met veel ruyters ende knechten ende spÿsde dye een luttel/ maer het quam der ghemeenten luttel te baten Als die Gheldersche dus binnen der stede van Wtrecht laghen/ so en begheerden sy niet stil te wesen/ ende die Hertoghe nam in met subtÿlhept dye stadt van Harderwÿck/die hy sterckelijc besette met knechten/ die dye Hertoghe meende te houdene voor sÿn eyghen. Ende dye knechten van Wtrecht deden den Hollanders grote molestacie eñ ghewelt.

So vergaderdē op een tÿt die knechten bi een met sommeghe burgherē/ ende namen met hē veel schuyten/ ende quamen so in Hollandt ontrent den Haghe/eñ die een helft vanden knechten bewaerden die schuytē/ende die ander helft track inden Haghe/cōmende daer in met Bourgoensche cruycen/ so dat die vā den Haghe gheen quaet en dachten/maer meenden dat si quamen om dye plaetse te bewaren ende te besettē. Maer als si quamen int middel vanden Haghe/ doe sloughen si die trōmelen ende riepen Ghelre Ghelre. Dit hoorende die van binnen waren seere veruaert/ ende elck sach om een goet wech cōmen/ want sy en wisten van gheenen vianden. Die knechten ghinghē doe spolieren eñ roouen/ ende ghecreghē daer groot goet/ dat sy al in dye schuyten brachten/ende si vinghen alle die si vondē Daer naer rantsoenden si die plaetse met brandtschat voor veel duysent guldenen/ ende keerden doe metten roof weder binnen Wtrecht. Oock hadde dye Hertoghe van Ghelre in ghenomen dye stadt van Renen daer hy een stercte in dede maken/ dat oock des Bisschops was/ ende een slot daer bi gheheeten ter Horst/ende hy besette al dese plaetsen met sÿnen knechtē meenende die te houden voor sÿn eyghen. Eñ die selue hertoghe van Ghelre dede groote schade den steden vā ouer den Ysele met sÿn sterchedē eñ blochuysen/die hi slouch

int ouersticht ontrent dye steden van Deuenter/ Zwol ende Campen / die hy seere molesteerde met schieten/ met roouē ende branden / so dat die stedē voorseyt met des Bisschops wille hebbē hulpe ghesocht aē die Keyserlicke maiesteyt/ vp condiciē dat die Bisscop heeft ouer ghegheuē dat ghe heel sticht der Keyserlijcker maiesteyt. Eñ die. Key. M. heeft dē Bisschop daer hupt ghegheuen een pensioen sijn leuen lanck. So es int sticht ghecōmē die stadthouder van Vrieslant Jorijs schenck van Kouten borch met ruyters ende knechten/ eñ heeft beleghert die stadt vā Hasselt/ ende daer es ooc ghecōmē die graue vā Emdē/ eñ hebben die stadt so benaut met schietene ende stormen datter nauwelijck een heel huys binnen der stadt was. Als die van binnen eenen tijt wederstaen hadden ende groote weere ghedaen/ siende dat hem lieden vā den hertoghe gheen hulp noch ontsedt en quam/ so gauen sijt vp/ behouden lijf ende goet. Ende die hertoghe had hē ontset ghe loeft / des quā hy voor Hasselt ende liet hē sien/ maer als hi hoorde dat die stadt vp ghegheuen was/ so track hi weder nae huys. Ende hier nae sijn die graue van Bueren ende heer Jorijs schinck als vp perste velt heeren voor hattem ghevallen / eñ hebbē nae veel schieten ende stormen die stadt eñ dat stercke slot in ghenomen / dat hem vp ghegheuen wert behouden lijf ende goet/ ende dye Bourgoenschen manden al dye plaetsen die si in namen. Als dit die knechten van Altenae hoorden dattet stercke slot van Hattem in ghenomen was/ so vlodē die knechten daer hupt eñ verbrandē dat huys/ eñ dye vā Deuenter hebbent voort gheheel af ghebroken. Als die vā Harderwijck dit hoorden quamen si int heyr van onsen volck ende gauen hē in handen / vp datmen die stadt niet beschieten en soude. Binnen desen middele heeft die hertoghe van Ghelre knechten daer binnē gheson den. Dit horende die vpper capiteynē dat daer knechten in die stadt vā Harderwijc waren ende dat si haer tractaet af gegaen warē/ sijn si terstont voor die stadt gheuallen/ ende die van binnen dit siende dat si be leghet waren ende beschoten/ so gauen sy dye stadt vp behouden lijfende goet/ ende die ruyters moestē daer latē al haer peerden. Oock wert in ghenomen die stadt vā Kenen daer die Gheldersche waren hupt gheuloden/ ende der stadt en es nyet mesdaen/ ende so wonnen si veel plecken/ sterc heden/ sloten/ ende stedē tot. xxi. toe/ als dat stercke slot Coeborch/ die knechtē daer vp sijnde eñ waren al verslaghen bleuen/ dat huys te Hulckensteyn/ dat blochuys vpt swarte water bi Hasselt/ dat slot van Ameronghen tusschen der stede van Wtrecht ende dē Rijn/ dat slot ten Ham bi Wtrecht dat slot te Doerem/ toebehorende dē dom proost / dat slot te Bethuwe/ dat slodt van Welpe toebehorende Jan vā Renesse.

¶ Dye steden vā Hasselt/ van Keenen/ vā Hattem / der Elborch/ Harderwijck/ dat lach huys mijns heeren van Ghelre/ dye moghensterre oft kijck inden pot voor die stede van Deuenter/ Leuendael dat huys ghewonnen ende verbrant/ dat huys ter Eem bi Amersfoort.

¶ Pyronen was oock ghewonnen / ghebrant/ ende gheheel af ghebroken/ waer af Marten van Rossem here was. Daer na lach onse armeye in die Veluwe sommeghe daghen/ eñ vielen daer na voor Tielt/ daer die hertoge sandt. vij. hondert knechten/ welcke stadt seere bestormt wert ende oock beloopen/ maer die van binnē weerden hem vromelijck/ so dat ons volck daer gheen profijt en dede/ ende si trocken ten leste af door den grooten reghen eñ onweder/ want die groote engienen soncken al in die eerde.

¶ Inden seluen tijden waren twee vaenkens knechten van des Bisschoppen volc huyt ghetrocken int lant vā Ghelre in die Bethuwe om eenen roof te halen/ eñ daer quamen hē lieden die Ghelder sche knechten onuersiens ouervallen/ daer si teghen malcanderen schermutsten/ ende die ghelderschen vloden te rugghe/ ende die ander veruolchdense tot dat si aen dē grotē hoop quamen dye daer verborghē lach/ ende so worden si verwonnen/ ende gauen hē ghevanghen ende leyden af alle haer ghewee re. Doen seyde haer hoofmā/ lieue knechten ghedenct van Coeborghe/ daer haddē

sy alle die knechten der Ghelderschen die daer vp waren verworcht ende doorste-kẽ. Doe dit haer hooftman vernaẽt had-de doe vielen die Ghelderschen mettẽ ghe heelen hoop vp die gheuanghen knechtẽ eñ sloughen die al doot.

¶ Int iaer ons heeren. M.CCCCC. ende xxviij. quamen huyt Spaengien somme-ghe hooftlieden in Septembri eñ brachtẽ met hẽ twee duysent Spaengiaerts / dye langhẽ tijt vp die zee versteken haddẽ ghe weest ontrent. vi. maenden lanc door con-trarie wint ende groten storm / ende si wa-ren ghesondẽ om hulp eñ bystant te doen den ghenẽn die daer orloochden vp tlandt van Ghelre.

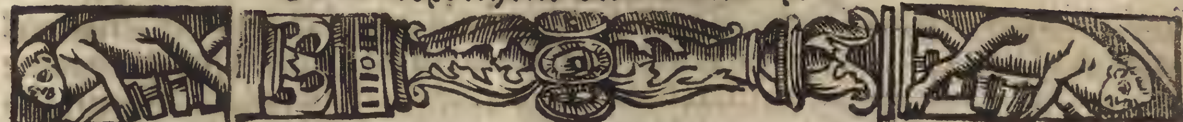
Int iaer van xv^c eñ

xxviij. maeckten die Gheldersche een ver-gaderinghe tot Romunde so vã knechtẽ / burgheren huyt Remunde eñ Venloe / eñ oock met een deel huyslieden van somme ghen dorpẽ daer bi gheleghẽ / tot vijf vaen kens toe soe men seyde / daer hooftman af was ioncker Henrick van Wissche. Ende sijn so ghetoghẽ vpten Sinxen dach in die Meyerie vanden Bossche om dat landt te verheeren eñ te brantschatten / Hese / Leen ende die dorpen daer ontrent / ende so te cõ men tot Ghele vp dẽ ömeganckx dach / om so te ghecrijghene die casse vã sint Digne / maer faelden heel vã huerder meyninghe ende voornemen.. In desen middelen tijdẽ was ioncker Dieric vã Batenborch stadt houdere vanden Graue van Bueren ten Bossche die dit int heymelijck vernomen heeft / ende es met ruyters ende knechten daerwaerts ghetoghen / ende heeft alle die huyslieden vp dye beenen ghehadt / eñ es so inden Ghelderschen hoop ghestaghen die meest doot bleuen ende gheuanghen / so datter niet veel weder thuys en quam / dat iammer was / want dye daer ontliepẽ waren veruolcht tot aen der masen / daer van hẽ lieden veel verdroncken. Ende dye onse namen al dat dye Ghelderschen met hẽ hadden ghebracht / te wetene veertich haechbussen / veel leeren / veel houten hor-den om ouer die grachten te loopene / veel menckysers / veel duymysers / ende veel coorden om die schamele huyslieden daer mede te bindene ende gheuanghen te ley-den / maer waren selue daer mede met dye ghereetschappe die si mede gebrocht had-den ghebonden / ende so in vanghenissen ghesloten ende ten rentsoene ghestelt. Op welcken dach sy wel dencken mueghen. Oock hadden si met hem liedẽ ghebracht veel victaelien / meenende daer wat te ver toeuene / maer dye fortune sloech anders. Als dese tijdinghe binnen Remunde quã was daer seer groten druck bedreuẽ van-den vrouwen die haer mans verlorẽ had-den / eñ vanden kinderen die haer vaders verloren hadden seer deerlijck / dat iãmer was om sien eñ om horen / maer si ontfin-ghen loon naer huer wercken die si voren hadden.

¶ Inden seluen tijt dat ons volc van voor Thiel vp ghebroken was / soe quam heer Joris Schinck int Graefschap van Zut-phen in die Oostmaent / daer hi eenẽ gro-ten roof haelde / daer sommege Ghelder-sche doot bleuen die dat wilden keeren en de beletten. Ende die knechten die binnen Thiel waren hadden tot Hattem beleydt ghewee st die gheloeft haddẽ bi eede / dat si binnen een maent teghen die Keyserlicke maiesteyt niet doen en soudẽ. Ende die sel ue knechten quamẽ doen bi Megen / daer si een blochuys eñ dye stadt van Megen in namen die wijle dat dye knechten van Megen huyt waren ende ghe leyden som meghe wijn waghens / ende die Ghelder schen maeckten haren aenslach te cõmen tot Os ende Ryeulant / maer die vã sher-toghen Bossche sonden daerwaerts ter-stont hondert peerden / ende dye Ruyters vanden Graue quamen oock bi. Dit ver nemende die Ghelderschen verlietẽ Me-gen / ende trocken metten gheuanghenen eñ roof nae huys.

Hoe des Bisschops

van Wtrecht volck die stadt van Wtrecht in nam / met consente van sommeghe bur ghers binnen der stede.

BInnen desen tijdē als ons volc dus onledich was metter oorloghen int landt vā Ghelre/so warē sommege burgherē vergadert by een in die stadt vā Wtrecht/om dat dye ghemeente so seer verdruckt was vandē Ghelderschen eñ vā harē capiteyn dē graue vā Meurs/ die al hupt was om tghelt bi een te vergaderen/eñ die burgheren maecten daer eenē aenslach/hoe si best die stadt souden leueren inden handen vā den bisschop. Eñ som vā dyen burgheren quamen tot Amersfoort eñ gauen den Bisschop te kennen harē aenslach/des hi verwondert was/eñ hi gaf hē mede te reysen joncker Willem Turck met sijnen knechten/eñ die hooftlieden vāder vaert tot.iiij. vaenkens toe/eñ si bleuē ligghē vpt swarte water om tijdinge te hebbē. Als dit dye van die Weert vernomē hadden maecten hē sommege oot ghereet daer toe. Op dye selue tijt warē dye Ghelderschē om eenen bupt hupt ghetrocken van Wtrecht naer Goylant/eñ haelden eenē groten roof/eñ int wedercōmen naer Wtrecht sijn sy des bisschops volc int ghemoete ghecōmen/ die die knechtē namē gheuangē eñ namē hē den roof. Aldus bleef des bisscops volc al stille tot des anderen morghens. Doen ghinc wter poortē een vrouwe met eenen corf aen harē arm bi des bisschops volck/ eñ seyde. Die knechten sijn nv vander wake ghegaen eñ sijn meest al slapen/ als die clock sint Jacobs slaet/comt dan stoutelijc in/men sal vp v wachtē/ want daer goede reetschap ghemaect es om v in te helpen. So ghebuerdet vp onser vrouwen visitacien auent. Anno.xxviij. dat des Bisscops volc aen dye poorte quā/daer die poortier dye poorte wijde open ghedaen hadde/ so

dat sommeghe vā des Bisschops volck in die stadt warē. Dit worde die wachter ghe ware die vpter poortē lach/ eñ liet die schof-poorte vallen / daer warē terstont vier oft vijf mannen huyten Weert met grotē bijlen daer toe te voren gheordōneert/ende si hebbē som balcken van die schofpoorte in stucken ghehouwen/ daer des bisschoppē volc terstont door quā eñ sommeghe ruyters te peerde ooc. Eñ so quamē si binnen der stadt sonder wederstoot al dye straten lancx tot byden minrebroederen / daer hē sommeghe knechtē vergaderdē eñ meendense te rugge te drijuē/ maer twas al om niet / wāt des bisschoppen volc viel hē lieden te machtich/eñ si sloeghē vandē Ghelderschē doot ontrēt. xlij. eñ ontrēt. iij.c eñ. l. gheuanghē. Ooc warē daer gheuanghē die Graue vā Meurs/eñ sommeghe van shertoghē raet / als doctor Wynant/ende sommeghe andere/die al indē tractate vāden paeps quijt ghelaten warē. Ende die vp die poorten laghē vandē knechtē liepē wech/eñ sommeghe burgherē liepen mede huyter stadt dye metten Ghelderschen ghehoudē haddē. Die ballinghē dye van des bisschops weghen huyter stadt warē die quamē weder metten bisschop binnē. Eñ eer den tractaet vandē paepse ghetracteert was/ so worden daer. xij. deghelijcke mannē gheiusticiert / eñ twee goede herē Canoniken int water gheworpē/ ende die bisschop cōmende daer na binnē der stadt souder bi auontuer noch meer ter iusticiē ghebracht hebbē / maer dye discrete wijse graue vā Hoochstraten dye vpten seluen auont met groter haest binnē quam van Vianen door groten storm eñ reghen/dye belette dat quaet. Eñ die knechten vanden bisscop spolieerdē alle die huysen der burgheren die metten Ghelderschē ghehouden hadden eñ sloughē dye veynsteren eñ glasen ontwee/eñ groeuen die vloeren eñ delen om/om dat ghegrauen ghelt te soucken/dat si veel vonden. Eñ die knechtē namen der partyen goet so gheheel/dat wijf eñ kinder niet en behielden/eñ si dedē grote foortse eñ ouerdaet in dye huysen. Nyet teghenstaende vā dyen wert die stadt van Wtrecht ende die schamel ghemeente properlic verlost vandē grotē last eñ benauthede/ wāt haddē dye Gheldersche daer in ghebleuē/het hadde te besorghē gheweest voor een belegghe/ dat der stadt tot meerder schade soude hebbē gheweest ende tot destructie vā haren schoonē huysen ende meerder verlies vā goedē. Dies danct nu altsamen god den heere vā sijnder graciē/ eñ dat hijt den ontschuldighen weder wil vsettē aen lijf eñ goet tot salicheyt der sielē

¶ Als die stadt vā Wtrecht cōmen was in handen vāder. K. M. so was daer vanden houe ghestelt een oudt here/ om iusticie te doene ouer die quaetwilleghe eñ dye partyscap eñ muterye verdrijuē huyter stadt vā Wtrecht. Eñ om dit badt te volbrengē so wert daer ghemaect aen sinte Kathelijnen poorte een seer sterc blochuys door ordōnancie vandē houe vā Bourgoengien/ om die burghers te badt te onderhouden in goeder pollicien eñ eendrachticheit. Eñ als die armeye van onsen volcke vp ghetrocken was van Tielt/so werdt tot Gorichom een dachuaert gheordonneert van weghē den hertoghe vā Ghelre eñ dē bisschop vā Wtrecht. Daer oock waren van weghē der. K. M. graue Florijs van Bueren/graue Anthonis vā Hoochstratē/ d[illegible] bisschop vā Palermo eñ die Audiencier. Eñ vā weghē des Hertoghen vā Ghelre warē meester Henric kiespenninck/Roelant kerckelant ende Verelssen/eñ sijn daer gheaccoordeert in manierē vā goedē paepse/waer in veel puntē beslotē zijn/die hier te lanc warē te bescriuē. Tē behoort ooc niet der heeren secreet te openbaren. Ende die graue vā Meurs eñ doctor Wijnant dye gheuāghē warē/wordē quijt ghelatē eñ die ballinghē vā Wtrecht eñ Swol wordē elc haren tijt ghestelt dat si weder in haer steden souden moghē cōmen/ elck int sijne so hijt soude vindē. Om desen paeps te vestighen warē daer vandē rade des hertoghē vā Ghelre Jan vā Rossem/heer vā Broechuysen/meester Henric kiespēninc/doctor Erkelens/Verelssen/Scholaster van Zutphen/eñ si sijn metten graue van Bueren graue vā Hoochstraten/heer Joris schinc ghetoghen te Mechelen/ daer den raet vā vrou Margriete eñ vanden hertoghe vā

Ghelre vergadert waren in sinte Peters kercke/ eñ hebbẽ daer ghetrouwelijc harẽ eedt ghedaen van haers heeren weghen/ eñ hebbẽ daer vp ontfanghẽ dat heleghe Sacrament/ eñ sijn doe huyter kerckẽ ghegaen tot in haer herberghe/ daer sommeghe heeren vanden houe bi hẽ lieden quamen goet chier makẽ. Eñ vrou Margriete heeft die Commissarisen seer eerlick beschoncken/ elc met eenen silueren cop met groot ghetal van Karolus guldens daer in/ eñ si sijn ooc vip huyter herberghẽ ghelost/ eñ sijn doe vriendelijc vã malcanderẽ ghescheyden. Daer naer quamen si Tantwerpen/ daer hẽ die stadt ooc vip hielt van allen harẽ costẽ al daer ghedaen/ eñ sijn so bi harẽ heere ghecõmẽ met goeden tijdinghẽ. Doe sandt die hertoghe van Ghelre Marten vã Rossem here vã Pyronẽ tottẽ coninc vã Vranckerijc/ eñ gaf hem te kennen dat tractaet dat hi mettẽ Keyser ghemaect hadde/ daer dye coninc wel mede te vreden was. Nu bidt god dat wi paeys eñ vrede moghen houden hier vpter aerden/ eñ hier nae bi hẽ in sijn rijcke Amen.

Int iaer van. xxviij.

was een cort bestant ghemaect tusschẽ dẽ Fransoysen/ eñ dese nederlandẽ/ aengaende den Keyser/ ende dat bestant duerde tot lichtmisse Anno. xxviij. Als lichtmis dach huyt was/ so waren die fransoysen in dye voorbate/ eñ roofden eñ brandẽ sommege dorpen ligghende vp die frontierẽ vã Henegouwe eñ Artoys/ eñ hebben veel schamele dorpliedẽ gheuanghẽ/ eñ schepẽ ghenomẽ vandẽ Hollanders eñ Zeelanders eñ dedẽ grote schade te water/ eñ ons volc en wist vã gheender orloghẽ/ eñ mẽ en deder niet teghẽ/ daer ons volc grote schade bi hadde.

Als die coninck vã Vranckerijc nu los was vã sijn gheuangenisse so had hy gheloeft paeys te houden. Niet teghenstaende vã dien/ so stelde hi huyt den coninck van Nauarre met grooten heyre/ eñ sandt hẽ weder in Italien eñ deden weder om veel quaets/ eñ hadden aliancie ghemaect met den Venechianẽ om malcanderẽ te helpẽ teghen des Keysers capiteynen. Hier om int iaer vã. xxviij. ghinghen die Venechianen te rade om die fransoysen te helpẽ/ eñ den Keyser eñ sijn volc te beschadighẽ/ die daer in Italien warẽ vã skeysers weghẽ/ als Don Fernãdus/ die prinche vã Araengien/ Graue Joris vã Zassen. So stelden die Venechianen te gherrijghẽ eñ te winnen met foortse dat Coninc rijck vã Sicilien/ so schictẽ si huyt. xl. schepen vã oorloghẽ wel voorsien vã als/ eñ si sloughẽ doe ghelijcker hãt ter zee waert inne. Als si nu een wijle tijts in dye zee gheuarẽ haddẽ/ so quam daer sulcken onwedere van donre/ blixem/ ende van storm van winde/ datter wel. xl. schepen soncken ende verdroncken Als die ander schepen dit saghẽ so keerden si terstont ende liepen in die naeste hauene die si vonden om haer lijf te salueren. Dit horende die Venechianen warẽ seere ghe turbeert vã dit groot verlies. Maer nyet teghenstaende vã dien/ vergaderdẽ si weder een groote heyrcracht van. xl. duysent mannẽ eñ sonden die naer Roomẽ/ die die Bourgoenschen vp den wech vernamen Doe sloughen die Venechianen hẽ neder eñ maectẽ harẽ leghere/ om die Frãsoysen te verbeyden. Als nu die fransoysen wistẽ dat die Venechianẽ int velt warẽ/ so quamen si ooc metten Zwitseren te velde om die Venechianen te helpẽ/ so dat die Bourgoenschẽ waren beleghẽ vã achter eñ vã voren teghen den auont/ dat sijs selue niet en wisten. Des morghens vroech als den dach vp ghinck/ soe was die Prinche van Araengien in die weere ende sach dattet al õme vol viandẽ lach/ eñ dat si aen allẽ kanten vanden vianden beleghẽ waren. Doe ghinc hy met sijnen capiteynen te rade eñ met graue Joris van Zassen eñ seyde/ wi sullen ons hier vp moeten gheuen. Doen seyden die knechten. Neen so niet/ ter eerẽ vã onsen edelen keyser so willen wi ons lieuer doot vechten dan so vp te gheuen. Als dit die prinche hoorde stelde hi sijn peerdevolck eñ dat voetvolc elck in ordonnancie. Doe seyde die prinche/ laet ons nv vallen vp onse knien eñ spreken eenen Pater nr. eñ bidden god om gracie eñ victorie/ wãt

wil god met ons vechtē/ wi hebbent goet genoech. Als dye Bourgoensche vp haer knien gheuallē warē/ so quamē die Fransoysen eñ ooc die Venechianē stoutelijc aē meynēde dat die Bourgoenschē ootmoet haddē ghesocht/ maer dat Bourgoensche heyr hadde hē so sterckelic bi een ghestelt/ datmēse niet en cōde gheschepdē/ nochtās warē daer wel.vi.mānē teghē eenē Bourgoenschē. Daer wert seer vreeslic ghestreden/ so datter vandē Venechianen (somen seyde) bleuē verslagē.xx.m mannē. Eñ van den frāsoysen bleuē verslagē die Coninck vā Nauarre/ die sone vā heer Robrecht de la Martche/ eñ die Hertoghe vā Orliens met seer veel fransoysen/ twee Capiteynē vanden Venechianē/ eñ veel frāsche capiteynē. Dit siende dat ghemeyn volc eñ die knechtē dattet al verloren ghinc gauen sy die vlucht/ eñ die Bourgoenschē behieldē dat velt met victoriē/ daer si god af dancte/ maer ten was niet sonder grote schade.

¶ Item in Meerte Anno.xxix. als die Venechianē den grotē schade haddē ghehadt eñ dat hē af ghedronckē warē.xl.schepen vā orloghē met groot volck door storm eñ onweder vp die zee/ so dat nyemāt daer af ghesalueert en wert/ wel siende dattet dye plaghe gods was/ wildē nochtans niet af latē des Keysers volc te veruolgē/ so ontbodē si die Fransoysen dat si cōmē souden vp eenē sekerē dach/ si wildē ooc cōmē des Keysers volc besoecken/ eñ si vgaderdē.L. duysent mannē eñ trockē so nae Napels. Eñ als die frāsoysen vernamē dat die Venechianē int velt warē/ so quamē si ooc bi hē/ eñ si sloughē haer tenten niet verre vā des keysers heyr. Eñ als des keysers volc haer viandē vnamē cōmen met so groter macht/ so quamē die prinche vā Araengiē Graue Joris van Zassen/ eñ gauen haer volc goeden moet/ eñ steldē haer ordēn te voet eñ te peerde inder nacht/ eñ si quamē so bedectelijc als si mochtē eñ sloughen die wakers doot/ eñ si ouervielen den leghere verslaende daer menich frāsoys eer si ter weere condē cōmē Daer wert seer vreeslic gheuochtē/ eñ den strijt duerde tot des anderen daghes. Don Ferdinandus hadde dese tydinghe die terstont met sijnē volcke aen quā eñ slouch met cloucken assaute in die vianden/ eñ hi dede des Keysers volck groot ontset/ dat si den meestē hoop haerder viandē versloughē/ eñ hebbē daer veel gheuanghē/ eñ dye ontcōmē condē namē die vlucht/ so dat tmeestē deel der frāscher macht daer bleef. Dit horende die herē vā den parlemente des coninx vā Vrancke rijcke warē seer verstoort/ eñ si dedē huyt makē eñ gherepdē.L.schepē vā orloghen met een grote armeye vā volcke wel voorsien met bussen eñ artelrye/ meynēde met machte die kinderen te halen/ eñ quamen daer met in die zee eñ arriueerdē in Spaegien sonder eenich wederstāt/ eñ dedē daer veel quaets rouende eñ brandende/ ende hebbē ooc veel volcx ghedoot eñ gheuanghē. Dye spaengiaerts dit horēde maectē hē ghereet eñ si lietē die fransoysen dieper int lant cōmē sonder eenich wederstāt/ eñ si warē seer wel ghemoet segghende/ ons macht es so groot/ wi sullen al Spaengiē wel verwinnē eñ ons coninx kinderē met ons voerē in spyte van hē allen. Maer die Spaengiaerts hieldē hē verborghē eñ lieten die frāsoysen al passerē/ eñ quamē doe met groter cracht vā achter in slaē eñ sloughense al doot die si condē becomē/ soe dat die fransoysen niet en wistē waer loopen/ so datter menich fransoys verslagē bleef/ eñ voort die ander gheuanghē. Dus worden dye fransoysen daghelicx tonderghebrocht wor haer houaerdie/ maer si en willen haer prueschept eñ hooch herte niet bedwinghen/

Int iaer v an.xxix.

in Junio/ so was Mylanen eñ dat stercke slot ghenoēt Arx Jouis beset vā des Keysers volc/ eñ die armeye vandē keyser lach te Jenuen. Aldus ghinghē die fransoysen te rade eñ steldē haer ordōnancie om Mylanē in te nemē met subtijlheyt/ eñ ordonneerdē wel.L.vaenkēs inder manierē vā des keysers volc/ eñ quamē so voor Milanen. Eñ die vā Mylanē siende die bannieren/ niet anders wetende dan dattet was des keysers volc en schotē niet eenē schoot maer lietense in commen sonder slach oft

stoot. Als die fransoysen binnē warē riepē si al. Viue le roy de franche/ ende met dien vielē si vp die spaengiaerden dye die stadt bewaerdē eñ sloeghē die al doot/ eñ hebbē so met subtijlheyt die stadt in ghenomen/ doende grote foortse eñ moort. Eñ als die fransoysen aldus binnē Mylanē waren/ so meendē si dat slot Arx Jouis oock te crijghē sonď wederstoot. So ghinc die graue vā saintpol eñ dye graue vā Vendome eñ hieldē sprake mettē casteleyn/ eñ si eyschtē dat slot vp te gheuē indē handē vandē coninc vā Vranckerijc. Neen seyde die Castelyn ic en sal gheen vrader sijn om den coninc vā Vranckerijc/ noch om uwer liedē wille/ noch om v ghiftē oft gauē. Jc sal dē Keyser ghetrou blijuē tot in mijn doot/ ghi en sult hier niet halē dā slaghē. Dit horende die fransoysen warē seer ghestoort eñ seyden/ dat sal noch ghewrokē werdē. Doen seyde die Casteleyn comt als ghi wilt/ ick noode v te gaste/ ic sal vp v kokē. Eñ die castelyn heeft terstont brieuē ghescicit aen dē Princhē vā Araengien eñ aen Andries dorp sijnē broder/ eñ aē graue Joris van Zassen/ hē liedē te kennen gheuende dese grote subtijlheyt der fransoysen. Waer vp des Keysers capiteynē niet en hebbē ghe slapē/ maer brochtē terstōt al haer macht voor Mylanen. Dye capiteyn vā Jenuen eñ graue Joris vā Zassen met harē volcke sijn stoutelic aē die muerē gheuallē. Eñ die Capiteyn vandē slote dit siende dat hē ontset cōmē was/ liet dye brugghe vandē casteele neder/ eñ quā soe mettē knechtē in die fransoysen slaen/ so dat die fransoysen niet en wistē waer bliuē/ eñ die vandē slote vochtē so seere vp die fransoysen/ dat des keysers volc oock binnē quā hē te hulpē/ so dat dye meesten deel der fransoysen bleuē daer doot metten graue vā simpol eñ den graue vā Vendōme met veel edelē. Eñ dit es al ghedaē vandē coninc vā Vrāckerijc/ als hi noch al was gheuanghen man.

Copye van meester

Jan baptista Gruenwaelt/ van dye ouercomste des Keyserlijcke maiesteyts huyt Spaengien in Italien. Jnt iaer. xv^c. xxix.

Ae dat dye Keyserlijcke maie/stept ghehijlic was metter Coninghinne Ysabeele vā Lusitanien/dwelck es Poortegale/so heeft god die gracie ghegheuē dat si hem baerde eenē ionghē sone recht erfghenaē der landen eñ Rijcken. So hebbē die herē eñ princhen der landen eñ Conincrijcken een dachuaert ghehoudē eñ gheordōneert Anno.xxix.den.vi.stē dach Februarij/ hoe dat die edel coninc eñ keyser Karel eerlicxt sijn reyse in Italien soude moghē volbrenghen. So hebbē si ghesloтē eenpaerlijc eñ daer in gheaccoordeert dyt nauolghende.

¶ Jnden eerstē hebbē si gheordōneert.xv.c mannē die die.K.M.administreerdē elck duysent goudē ducatē/dat warē te samen xv.c M.ducatē. Eñ tot bescherminghe der landen vā Spaengien so es gheordōneert opperste capiteyn die hertoghe van Alba met.xv.duysent voetknechtē/eñ.iij.m peerden om die frontieren te bewaren teghen die fransoysen.

¶ Dese nauolghende dienē den keyser vp haers selfs costen een iaer lanck.

Des hertoghen sone vā Limphanten met L.edel mannen eñ.C.peerden.

Dye Hertoghe van Nagera selfs in persone met.L.edel mannē eñ.C.peerden.

Des grauen sone van Soneuente met.L.edelen eñ.C.peerden.

Des Marcgrauen sone vā Vilepna met L.edelen eñ.iij.hondert peerden.

Die hertoghe vā Medina celi met.xl.edelen eñ.L.peerden.

Die Hertoghe vā Siuilia met.L.edelē eñ C.peerdē Noch sijnd veel andē herē/grauē Marcgrauen dye den Keyser oocdienē te peerde eñ te voet elc nae sijn macht/dat te samen maect.iiij.duysent knechtē eñ.iij.c peerden / dye al der.K.M.dienen een iaer lanck vp haren cost eñ al versolt.

¶ Noch hebben ghewillich te dienste ghecomen der.K.M.oock een iaer vp haren cost die landen eñ Conincrijcken met veel knechten om sijnē wille daer mede te doene/oft hijse met hem wil nemen in Jtalien oft int lant al daer te latē/so hem dat belieuen soude.

¶ Jnden eersten dat conincrijck van Castilien.iij.duysent knechten.

Dat oudt conincrijck vā Castilien eñ van Salissien twee duysent knechten.

Dat conincrijc vā Toleten twee duysent.

Dat conincrijck van Granaten eñ Anthelosien.iij.duysent knechten.

Die conincrijcken vā Aragon/van Valentia ende Cathelonia.iiij.duysent knechtē.

Die coninck vā Poortegale sandt der keyserlijcker maiestept.xxx.groote schepen al wel besorcht vā alles dat hem van noode was/om dye keyserlijcke maiestept mede ouer te brenghē.Eñ oot hadde dye keyser so veel scepē bi een/dat hi mocht ouerbrenghē.iij.duysent peerdē eñ.xx.duysent voetknechten/eñ hondert sacken met coren.xc.

¶ Oot quamē den eersten dach Februarij Int iaer.xxix.twee schepē wt die nyeuwe Jnsulen waert sijnde hōdert duysent ende L.duysent goudē ducatē aē gout/ghesteenten/peerlen/eñ ander goet/tot profijt van den keysere / eñ hondert duysent voor dye cooplupdē/ welcke somme voorē die cooplupdē leendē der.K.M.een iaer lanc / om sijn knechten daer mede te betalene.

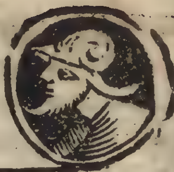
¶ Als dan alle dinck ghereet was / dat sijnen staet toebehoorde/ so nam hi oorlof aē sijn landen ende heren/ende hy ghinc met sijn volc te schepe ende sloeghen in die zee/ ende quamen met goeden winde arriueren in die hauene van Jenuen.Eñ die Capiteyn van Jenuen quā hem teghen met veel Galeyen/ eñ bracht so den keyser eerlijcken in/ daer hi met blijschappē ontfanghē was/vā daer track hi tot Placencien. Oock quamen met hem groote heren eñ Hertoghē/die door liefde om sijn hof ende staet te vermeeren/ quamē hem te dienste vp haer eyghen cost.

Vandē paeyse ghe=

tracteert te Camerijck / tusschē dē Keyser eñ den coninc vā Vranckerijck/ ghemaect byden Princerssen eñ vrouwen/ te weten bi mijn vrouwe Margriete/eñ mijn vrouwe die regente/Lowise van Valoys hertoghinne van Engolemme.xc.

¶ Dat.xiiij.Capittel.

Int iaer.xv^c.eñ.xxix.vptẽ twee-
den dach in Julio quam in Ca
merijc/ om dẽ paeys te helpen
makẽ die eerweerdige legaet
vandẽ paus die Cardinael vã Saluia/ eñ
wert eerlickẽ inghehaelt bydẽ bisscop vã
der stadt metter gheestelicheyt. Eñ vpten
vijfstẽ dach vã Julio quã in Camerijc met
grotẽ state me vrouwe Margriete regen
te deser landẽ/ mijn here die Cardinael vã
Luydic/ mijn here vã Yselsteyn/ met meer
ander grote meesters van onser sijden die
haer teghẽ redẽ cõmende huyter stadt/ eñ
quamẽ ooc inne met haer cõmende in oor
denẽ. Eerst die artchiers eñ dienaers van
den herẽ/ daer nae een grote menichte vã
edel mannẽ: daer nae die bisschop vã Pa-
lerme mettẽ bisschop vã Camerijc/ eñ mijn
here van Pottelles sijnẽ broeder. Doe die
graue vã Buerẽ/ die cardinael vã Luydic/
die graue vã Hoochstraten. Daer nae me
vrouwe alleen sittende in eenẽ rijckelijckẽ
osbaer/ eñ om haer commende.xxiiij. Art-
chiers met swartẽ paltrockẽ met fluweel
gheboort/ eñ so wel die edel mãnẽ als dye
Artchiers satẽ vp dye schoonste peerdẽ eñ
courcierẽ diemẽ vindẽ mochte. Eñ na me
vrouwe quamẽ haer camerierẽ ghesetten
vp schone hackeneyen eñ ander courtau-
wẽ. Eñ me vrou Margriete es ter herber
ghẽ gheredẽ in die Abdye vã sinte Aubert
eñ een yegelic vertrack na sijn herberghe
¶ Opten seluẽ dach quã in dye regent e Lo
wise vã Valoys &c. Eñ die bisscop met veel
edelen der stadt vã Camerijc quamẽ haer
teghẽ buyten der stadt/ eñ eer si binnẽ quã
quamen voor haer wel twee hueren lan
duerende muylen gheladen met bagagie
eñ waghenen/ ende karren gheladen me
coffers ende bedden/ eñ der muylen warẽ
ontrent acht hondert/ eñ soe muylen ende
peerden vã harnasch waren ontrent dry
duysent oft meer/ dye welcke als si ontla
den warẽ ghinghẽ si buytẽ haer logijster
makẽ. Daer na quamẽ die paeygiẽ in or
dõnancie wel geaccoutreert/ elc eẽ plum

op haer bonettē/ ende dier waser wel.iiij.ᶜ Daer nae quamē die edelen vā Vrāckerijc meestdeel met fluweelē paltrockē eñ met hoepkēs vpt hooft met plumagien/ daer ond warē veel grote herē eñ Princhen eñ grote meesters vā Vrāckerijc/ als die her toghe vā Valgouuerneur vā Britanien/ mijn heere de la Tour gouuerneur vā Ipmogien/ mij here vā Humieres/ mij here vā Canapels/ graue vā Nantes/ eñ meer and dye wel ondhalf huer warē eer si passeerdē. Daer nae quā die Cācellier eñ Cardinael vā Vranckerijc v̄selschapt met veel Eertsbisschoppē/ bisscoppē/ prelatē eñ ander edel mannē. Daer naer quā me vrouwe die regente in eenē osbaer/ eñ by haer sadt haer dochter die coninghinne vā Nauarre. Eñ ō dē osbaer ghingē.xxiiij.hellebardiers zwitsers. Daer na quā noch een osbaer vā die.ij.vrouwē vā Vendōme/ die oude eñ die iōge/ mij vrouwe de Latrimoille/ daer na een groot ghetal vā vrouwē eñ camerierē sittēde al vp schone hackeneyē Eñ als dese twee vrouwē malcanderē wilecome haddē gheheetē/ so v̄trac een pegelick na sijn logijs. Eñ daer na was gheordōneert in dye stadt vā beyde sijden/ noch paeygien noch der herē knechtē noch nyemāt en mochte geen messen draghē/ noch oot gheenderley ysterē stocken/ dat gheen edel mānē en warē/ eñ die knechtē/ dienarē eñ and leechganghers moestē die stadt ruymē. Den.viij.stē dach in Julio begonsten dye vrouwē tsamē te spreken/ eñ daer wordē sōmege postē ghesondē nae die.K. M. eñ daer wert veel ghesprokē/ dan aen deen sijde eñ dā aē dander sijde ō paeys te makene/ dwelc duerde tottē.xxiiij.stē dach Julij/ vp welckē dach tsauōts tusschē.x.eñ xi.huerē dē paeys ghesloten was. Eñ.iij. oft.iiij.dagē daer na wert dē paeys weder heel ghebrokē door een tweedracht eñ discoort dat daer vp stōt/ so dat me vrouwe die regente eñ al haer edelē warē bereet eñ beradē wech te treckē des morgēs vptē.xxix stē dach der seluer maēt. Maer god seyn de sijn gracie vptē seluē nacht/ dat die vrouwen weder v̄gaderdē eñ dedē so veel dat dē voorß paeys weder vā nyeus gheapprobeert eñ gheratificeert wert vpten lesten dach der voorß maent. Daer na so wert dē Inghelschē harē paeys mede ghestotē dē iiij.dach Augusti tsauōts te.viij.hueren.

¶ Itē den.v.stē dach Augusti maechtemen grote reetscap in ōser vrouwē kerck voor die vrouwē eñ heerē/ daer dye bisschop vā Camerijc die misse sanc/ eñ na dat Euāgelie dede die bisscop een sermoen vādē paeys ontrēt een half huere lanc duerende. Eñ naer der missen was daer voor dē outaer een bācke ghestelt/ bedect met goudē lakē eñ met cussens vā goudē lakē/ daer die.ij. vrouwē vp quamē knielē/ eñ die Ambassadeur vā Inghelāt/ daer si ghelijcker hāt dē paeys beswoeren vp dat cruys eñ vp dat helege Euāgelie. Als dē eedt ghedaē was so luydē alle dye trōpettē eñ schalmeyē eñ alle dye instrumentē vā musijckē/ eñ men sanc Te deū laudamꝰ. Eñ daer nae wert dē paeys wtgeroupē eñ ghelesen indē choor vandē Dekē vāder kerckē int bi wesen vā den herautē Roydarmes/ Toyson/ Granatē eñ noch een vā des coninc vā Vranckerijc sijde/ eñ een vandē coninc vā Inghelant hebbende in haer handē burssen vol gouts eñ siluers. Eñ als dē paeys wtghelesen was worpē si ghelt aen allē sijdē roupende Largesse largesse.

Die Copye vanden

paeys/ ghepubliceert byden voorß Dekē.

MEn condicht v eñ laet wetē/ dat eenē goedē sekerē eñ eewelickē paeys ende vrientschap es ghetracteert gestotē eñ gheaccoordeert tusschē onsen helegē vader dē paus Clemēt die.vij.ste vā dyē name/ eñ dē helegē stoel vā Roomē/ alder hoochstē doorluchtichstē eñ machtichstē prinche Kaerle byder gracien gods/ ghecoꝛē Roōsch Keyser/ coninc vā Germanie eñ vā Castilie ꝛc. Franchoys byder seluer graciē coninc vā Vrāckerijcke dalō kerstelijcste/ Ferdinandus byō ghelijcker graciē. Cō. vā Hongerien/ vā Bemē/ Eertshertoghe. ꝛc. Henric byō seluer graciē. cō. vā Inghelāt/ here vā Yrlāt eñ beschudder vādē helegē gheloue. Om eñ tot bescherminge vā huerē personē/ hē goet/ staet/ lādē/ heerlichedē/ ondersa

ten/eñ wassalē/eñ dat bi middel eñ toe doē vāder alō hoochste eñ excellenste vrouwe mijn vrouwe Margriete Eertshertoghinne vā Oostenrijc/hertoginne eñ douarelse vā Sauoyen/moeye vāder. K. M. eñ vā Louise vā Sauoyē/hertoginne vā Angolême ꝛc. Moeder vādē voorš alō christelijc stē coninc. In sulcker vueghē eñ manierē dat nv voort aē alle wapenē/viantscap beroerte/tweedracht eñ hatenijt sullē onō hē vp houdē eñ cesserē/eñ ooc onō eñ tusschē harē ondersatē eñ wassalē. Eñ sullē mogē v̄keerē/frequēterē/comēscappē met malcanderē eñ met alle comenschape niet verbodē sijnde/gaē/cōmē/stille ligghē/weder keerē respectiue ouer beyde sijden in haer landē/so wel ter zee/te lande/als ander sue te waterē eñ riuierē vry eñ vranck sonder enich hinō oft letsel/midts betalē die ghewoonlike rechtē eñ pēningē vā tollen. Eñ een yegelic sal weō keerē in sijn goet/ghelijc hi gheweest heeft voor doorloge. Ende wert eñ es midts desen dē wassalen v̄bodē niet te segghen teghē tghene dat voorš es maer dat sijt na al haer v̄mogē sullē onderhoudē eñ doen onōhoudē/vp die peyne vā ghecorrigeert te sijne als ouertreders vādē paeyse. Eñ es gheboden eñ belast allen gouuernuerē vā Prinschē/Admiralē/vice admiralē/vā dien harē Prouinciē/baeliuwē/Seneschalē/Preuoostē eñ casteleynē/eñ allē harē anderē officieren te doē onuerbrekelic onōhoudē dē voorš paeys/eñ corrigerē douertreders na dinhout vandē seluen paeyse. Eñ ō dat nyemāt en soude moghē alligerē oft pretēderē cause vā ignorācie/hebbē die voorš princhē eñ herē gheordōneert dat dē voorš paeys wtgheroupē sal wordē ter ghewoonliker plaetsen/daer mē proclamaciē mātementē es ghewone te publicerē. Aldus ghedaē te Camerijc dē vijfstē dach vā Augusto. Anno. M. iiij.c xxix

¶ Daer na sijn die vrouwē ghelept elck in haer hof vandē drye Cardinalen eñ ander edelen/eñ mē riep dē paeys achter stratē/ende men wierp hantuollen gouts eñ siluers/roupēde weder largesse. Daer wert grote blijscap ghemaect aen allē cantē/eñ daer was ghemaect een neerhof mettwee dueren/eñ daer stont een tresoor vā fijnen siluere voor me vrouwe die regente / eñ dat siluer was meest al vergult/eñ mē g fer te drinckē al die daer ghingē eñ quan groot eñ cleyn/arm eñ rijck. Daer na tr die regente bi harē sone dē coninc vā Vr kerijc vp dē. vi. stē dach Augusti bi. s. Qu tens in eē Abdye/daer si des nachts blee

¶ Op dē. ix. stē dach Augusti quā de. cō. v Vranckerijc binnē Camerijc/daer hi vā den herē eñ groot meesters vā beydē sijd seer feestelic in gehaelt eñ willecome gh heetē wert/daer hi met groter trūphē vr lichept hanterende met me vrouwe Ma griete eñ met sijn moeder/gheuende gr te banckettē met groter costelichept / da hi thoonde sijn coninclike maiestept/dae hi sulckē feestelichept bedreef dattet wo der waer om scriuen. Eñ oock so was sij Cō. M. te vredē eñ approbeerde dē paey die daer ghesłotē was/eñ al dat die regen te sijn moedere ghedaē eñ gheconsentee hadde. Eñ dē. xij. stē dach der seluer maen so vertrac dye. Cō. M. met sijn moeder e met al sijn volck eñ waren tsauonts tsint Quintens. Eñ des anderē daghes na da die coninc vā Vranckerijc vertrockē wa vertrac ooc me vrouwe vā Sauoyen me harē volcke eñ comitijs. Eñ so es die dach uaert eerlic/duechdelick ende met groote vrientschap eendrachtelijc vergaen.

¶ Int eerste Julij quā die tijdinge dat dy frāsoysen dē slach v̄lorē haddē voor M. pla nen/daer veel volcx verslegē was/eñ dae bleef dē nieuwē hertoghe vā Borbon/mi here vā saint pol/eñ noch vele edelen ghe uanghen eñ doot.

¶ Optē. xiij. stē dach Julij quā Tantwerpē in. iij. oft. iiij.c ghemōsterde peerdē/die de anderē dach trockē nae Mechelē eñ vuyl voordē/die daer bleuē liggē tot dat dē rae te Camerijc ghescepdē was/eñ trockē we der nae Ghelderlant. Eñ dit was die ben de vā mijn here vā Rauesteyn/wāt hi doo was/eñ doet paeys gemaect was so wer dē hertoghe vā Ghelre dese bende ghegeuen om ten dienste te houdē vandē keyser

¶ Op sinte Berthelmeus dach quā mijn vrouwe Margriete vander dachuaert te Bruessel/daer mē eerlijc vierde vā blijscap dat den paeys ghemaect was.

Van dat swaer belegghe der stadt van Weenen in Oostenrijcke/ eñ

van die deerlijcke destructie des Landts daer ontrent ghelegen/ dat hi spolieerde beroofde/ verbrande/ ende dat volck sámerlijck vermoorde/ ende vuerde veel ionghe lieden ende kinderen ghevanghen in sijn Landt/ om dat ghelooue van Machumet te vermeerderen. Ende die Turcken beroofdent al daer si quamen/ ende en lieten nerghens niet/ want die heere gheeft hẽ al dat si roouen/ ende die Turcsche heere en begheert anders niet dan steden ende sloten/ om daer ouer te domineren.

Back of
Foldout
Not Imaged

Nt Jaer.xv^c.xxix. als coninck
Ferdinandus weder veel plaet
sen in Ongherien inghenomẽ
hadde lancx der Tonauwe tot
Offen toe/eñ ooc dye stadt vã Offen daer
graue Hans Weyda huytgheuoldẽ was
ouer dat water/dat hẽ seer spijtede/so dede
hy so veel dat dye Turcsche Keyser weder
om quã/eñ nam alle die stedẽ/casteelen eñ
plaetsen weder om in vã coninc Ferdinã
dus/daer nv (god betert) Hãs Weyda wel
versien vã volcke dat meeste regement af
heeft. Binnẽ desen tijden quã die palsgra
ue binnẽ Ween met veel duysent mannẽ/
om dẽ coninck bystãt te doene. Aldus quã
dye Turck in Oostenrijc met groter heyr
trachte te peerde eñ te voete eñ beleyde die
stadt vã Ween met.v.groote heyrẽ opten
xxvi.dẽ dach vã Septẽbre/ daer die Turc
sche keyser selue in persone by was eñ be
legerde die stadt seer sterckelic dat hẽ liedẽ
geen victaelie cõmẽ en mocht/ wãt hi had
twee hõdert duysentende vijftich duysent
mannẽ/eñ had.xl^m tentẽ op ghestagẽ. Eñ
eer die turc daer voor quã hadden die van
binnẽ alle dye sterchedẽ eñ tymmeringhẽ
die voor die stadt stonden af ghewoorpẽ eñ
õbrãt/õ dat die turckẽ geen plaetse en sou
dẽ hebbẽ om neder te slaẽ. Aldus die turck
cõmende int lant/es die Satturã dẽ Turc
ke al õme voor ghegaen eñ heeft al dat hi
vant vernielt eñ verbrãt/eñ heeft seer veel
volcx vã mannẽ/vrouwẽ/eñ ooc kinderen
gheuangẽ eñ heeftse deerlic in stuckẽ ghe
houwẽ/so dye gheuangẽ turckẽ dat seydẽ
waer te sijn ontrent oft meer dã.xxx^m per
sonẽ alõme wech gheuoert/ende wat niet
gaẽ en conde slougẽ si doot. Eñ hebbẽ dus
al dat lant vã Oostenrijck onder den Ens
vast heel aẽ dat watere tonder ghebracht/
verwoest/verbrant eñ beroost/ ende al dat
aen deen sijde vander Thonauwe ghele
ghen was so datter nyet veel plaetsen on
gheschadicht en bleuen. Eñ die ander ste
den daer om gheleghẽ sijn ooc bedwongẽ
eñ benaut geweest / huytgenomẽ Prugk
aender Leyta/eñ Sep creghen si in eñ ver
brandẽ dat. Eñ die turcken hebbẽ alle dye
plaetsen bewaert dat dye vã binnẽ gheen
victaelie cõmẽ mochte. Maer die hondert
duysent dede sijn beste om dye stadt te vic
taellieren/ maer dat was bi lange toeuen
versuymt. Nochtãs quamen die van bin
nen veel troostelike brieuen eñ hẽ wert dic
wijl beloeft hulpe/ bystãt eñ ontset / maer
hadden si hẽ daer op verlaten so hadden si
qualic ghestaen. Dye burgers vã Prugk
aender Leyta hebbẽ hẽ ouergheghеuẽ dẽ
Turcschen keyser/des hi haer Ambassatẽ
cleede met fluweel/eñ heeftse vã al sijn volc
onbelastich ghelaten. Maer naer dat dye
Turck met cleender eeren van Ween ver
trocken was oft si doen dat fluweel betael
dẽ dat wetẽ si wel. Als die Turck na Ween
track soe sloech hi eerste neder voor Alten
borch/daer.iij^c Behemer op warẽ/ dye hẽ
op gauẽ met cleender eeren sonder foortse
oft bespringhẽ behoudelic haer leuẽ/ ende
dye Turck namse met hẽ voor Ween om
hẽ voort te gheleydẽ. Doen sandt hy eenẽ
Behemers die wel duytsch conde spreken
eñ dede hẽ segghẽ/ wilden si dye knechten
van Altenburch binnen hebben (dye hem
goetwillich op ghegheuen hebben) hi sou
dese hem lieden binnen seynden. Die van
Ween sondẽ dẽ Behemer weder om met
twee gheuanghẽ turcken dien si elckẽ ga
uen twee ducaten/eñ deden hẽ segghẽ/dat
si die Bemen niet en behoefden/ maer dat
si te veel volcx hadden in die stadt/ende dat
hy die Bemen wel soude tracteren na sijn
ghelosten. Als hẽ dye Turcken eerst voor
Ween verthoondẽ reden huyter stadt veel
peerdevolcx teghen die Turcken te slaen/
maer si worden so verstrict dat si hẽ gheen
hinder en daden / maer die vaendraghere
was daer verslaghen/ ende dye Turcken
hebben veel van dat peerdevolc gheuan
ghen/die si elcken twee turcsche ducatẽ ga
uen eñ sonden die so weder binnen Ween
om dat die vã Ween weten soudẽ die gro
te macht der turcken/ ende in wat vreesen
dat dye ruyters gheweest waren. Maer
die Turck dede die van binnen met hẽ lie
den segghẽ/ wilden si die stadt ouergheuẽ/
hi noch sijn volck en wilden daer niet bin
nen cõmen maer hy wilde voort treckẽ dẽ
coninc soecken waer hy waer. Eñ wilden
si dat niet doen/ hy soude sijnen noenmael
houden des anderen daghes in dye stadt/

en dat was des daechs na sinte Michiels dach/ eñ die kinder soudē vermoort werdē in haer moeders buyc/ ende al die in stadt warē soude hy met een wreede doot doen steruen. Dye vā Ween en sonden daer vp gheen antwoort/ maer hebbē hē seer neer stelijc toe ghemaect ō hē te vweerē. Aldus es hi nae Ween gherepst/ eñ al dat ontrēt der stadt lach heeft hi vdorwē eñ verbrant/ eñ hi heeft terstont die voorstadt inghenomē/ dat warē sōmege huysen die voor die stadt stondē/ eñ es met sijnē Jauitē eñ hātbusse schutters neō ghessaghē onō die verbrande muerē vāder stadt. Doen heeft hy seer sterckelick die stadt beschoten/ dat dye knechtē vā binnē hē nyet en mochtē laten sien vp die muerē. Eñ in dien rooc eñ damp ende in dat groot ghelupt der bussen/ so sijn die Turckē aē dye muerē ghelooopē eñ hebbē eenē torre eñ een groot deel vander muerē vā een doē springhē/ dat die vā binnen seer versaeft warē/ maer die vā Ween hebbē den torre eñ dat casteel ghehouden met teghē te grauē/ eñ hebbē dat bolwerc in dat teghē cōmen af ghebroken.

Optē.ix. sten dach vā Octobre dede dye turck twee gatē berstē ontrēt.xi. vapemē lanck/ neffens eenen torre/ dē heelen muer wech nemende/ eñ bestormdē die stadt seer vreeslijc/ maer die knechtē vā binnē weerden hē so sterckelijck/ dat si harē propheet Machumet danctē dat si vā daer quamē/ so seer veel bleuē daer der Turckē doot int afscheydē. Daer nae namē si wech vpten xi. stē dach Octobris een groot deel vāder muerē vp die ander sijde vandē torrē/ daer die turckē doe weder die stadt seer vreeslijc bestormdē/ maer dye knechten vā binnen slougense so cloeckelic af/ dat si daer meer volcx vlorē dā si opt te vorē ghelatē haddē. Eñ die turck sandt altijt nieu volc aē deen vp dander/ maer die vā binnen worpen so groot vier vp die turckē dat si gheen stadt houden en mochtē. Eñ die turckē hebben weder vp dye plaetsen voorē dye stadt bestormt/ maer si werden cloeckelick weder om af ghesmeten.

Op den.xiij. stē dach Octobris namen si weder een groot deel vāder mueren bi die ander gaten/ so dat die halue muere wech was vāder Karnnerpoorte. Eñ doē quamen si weder die stadt bestormē seer fellicken/ maer si werdē weder so af ghesaghē dat si weder wijckē moestē/ eñ daer bleuen weder seer veel turcken.

Optē.xvi. stē dach vā Octobre soe heeft die Turck bemerct/ dat aen beyde sijdē vā der stadt die muere al neō was/ so heeft hy die stadt met breeder ordōnancie/ met al zijn macht diemē niet tellen en mochte tot allē plaetsen doē bestormē. Maer die knechtē binnē Ween int aencōmē vandē Turcken hebbense so met harē ghescutte ghegroet dat hē liedē nyet seer stormens en luste/ eñ si haddē gheerne af ghetrockē maer sy en condē/ wāt die Turc hadde achter die stormers groote macht vā peerde volcke ghestelt met bloote sabelen eñ met grotē cluppelen/ om dat si dye stormers soe met ghewelt voort soudē stouwē eñ ter stadtwaert drijuē/ maer si en condē nyet bedrijuē eñ al harē arbeyt was verlorē/ eñ dye stormers schuwedē die stadt ghelijck die doot. Daer nae die turcsche Keyser siende die bloodicheyt vā sinen lieden eñ dat sijn beste crijchknechtē onpacientich worden eñ gheheel onwillich/ eñ datse nyet langer blijuen en wildē/ eñ dat den winter aen quā/ so es die Turck vpten.xv. stē dach Octobris met sijnen legher des nachts te.ix. huerē vp ghebroken/ eñ daer nae die tweede leghere/ eñ so voort al dye ander leghers/ sonder eenē leghere vā Ymbri wasscha met sijnē volcke/ dye sant eenē Ambassade binnē Ween sprekende Italiaens eñ seyde/ dat die turcsche Keyser anders niet ghemeent en hadde dan die. Cō. M. selue daer binnē hadde gheweest/ wāt also gheringe als hi vernā dat die coninc daer niet en was so vertrac hi/ wāt des Turcx meeninghe was niet te ghē die knechten vā Ween te slaen in des conincx absentie. Oot was hy ghetrockē huyt Turckyen meenende dat v Coninck hē eenē slach soude gheleuert hebbē/ ende heeft daer vp tot noch toe ghewacht. Eñ binnē Ween werdē ghesonden.iiij. paeygien seer rijckelic ghecleet/ eñ Ymbri wasscha screef die van Ween dat hi niet meer gheuanghen en hadde/ eñ dat si hē weder seyndē soudē die gheuangē vandē turckē

nde dat si dan vry sonder achterdencken
in haren leghere mochten commen ende
gaen. Maer die van Ween verwonderdē
seere dat hi die slechte personen so rijckelic
begaeft hadde/ hebben vermoet quaet eñ
bedroch/ so namē si dese Pagyen gheuan-
ghen ende hebbense ghepijnicht/ so dat sy
bekenden dat si souden die stadt vā Ween
in brande hebben ghestelt/ ende si werden
op iusticien gheuierendeelt den.xxiiij.sten
dach Octobris. Ende die gheuanghē aen
beyde sijden seyden dat die Turcx Keyser
sijnen volcke gaf te verstane/ dat hi af ghe
broken was vander stadt van Ween/ om
dat coninc Ferdinandus selue in persone
bi hē gheweest was ende met hē ghecom
batseert hadde/ ende dat dye stadt hem tri-
buyt hadde gheloeft te gheuē. Dus wart
die stadt van Ween verlost byder gratien
gods ende niet by crachte van volcke/ wāt
alle dye binnē Ween int belegge warē en
waren niet meer dan.xvij.duysent sterck.
Maer het was groot iāmer dat die wree-
de Turck soe veel willen bedreef/ ende hy
verderf alle die wijngaerdeñ ende trocken
alle die rancken metten wortelen wt/ ende
verdorwen dat gheheele landt. Ende oock
dat hi noch menich Christen met hē heeft
gheuoert/ sommeghe oock deerlijck ver-
moort/ ende heeft meer dan vijftich duy-
sent tot Nemst toe laten treck en sonder we
derstoot. Eñ so sommeghe seyden die bin
nen der stadt van Ween hadden gheweest
int belegghe/ soe had dye stadt van Ween
in seer grooten last gheweest/ ende dat die
Turck had vp dye stadt ghedaen wel.xx.
assauten/ ende die leste duerde twee daghē
ende eenen nacht/ ende dat daer bleuē vā-
den Turcken veertich duysent mannē/ eñ
veel Turcsche heeren/ capiteynen ende an
der edelen.

¶ O kerstē menschē laet ons malcanderē
broederlike liefde bewijsen/ ende laet ons
malcanderē helpē beschermē van die gro
te tyrannye des Turcx/ ist ons salich.

Van een seer vreem

de siecte die noeyt ghesien en was/ ghehee
ten die sweetende sieckte.

Op dese selue tijt quā bouē indē
landē een vreemde sieckte dye
noeyt gesien noch gehoort en
was/ gheheetē die sweetēde ofte
die Enghelsche siecte/ eñ daer storuen veel
liedē vā deser siectē/ wāt binnē.xxiiij.hue-
rē warē si doot/ die dye.xxiiij.hueren ouer
ghinc die bleef leuēde. Dese siecte quā den
Rijnstroom af int lāt vā Cleuē/ int lant vā
Ghelre/ in westfalē/ int sticht vā Wtrecht
in Hollant/ in Brabāt/ eñ principalijc tot
Antwerpē/ so dat die coopliedē veel vlodē
wt Antwerpē in ander plaetsen/ so datter
veel ond wegē vp die wagēs eñ in die her
berghē doot bleuē. Daer sterf menich tref
felijc rijc coopman. Het sterf Tantwerpē
vp sinte Michiels auōt eñ dach eñ dē dach
daer na so seer datmē niet ghenouch kistē
noch grauē maken en conde/ so datter wel
storuē binnē.iij.oft.iiij.daghē.v.c.personen
Vā daer quaemt te Ghent eñ so te Brug-
ghe/ eñ vele vādē coopliedē die vā Antwer
pen gheulodē warē nae Brugghe/ storuē
daer/ met menich and mēsche/ eñ die ghe-
meyn man was so verbaest dat si nyet en
wrochtē eñ sloten haer winckels toe/ ende
ghinghē hē biechtē eñ ten helighē Sacra
mente/ eñ ghinghē hē bereydē so sy leuen
eñ steruen wilden.

¶ Op sinte Nycasius auent tseghē auent
rees eenē grotē storm/ so dat voor Antwer
pen bleuē.iij.huen met goede gheladē/ eñ
eenē Borroen in stuckē vptē werf/ eñ sanc

datmen maer het vpperste vandẽ mast en sach/eñ by Vlissinghe eñ Ermuyen/eñ in meer ander plaetsen bleuen.v.oft.vi.hulc ken/eñ vp sommeghe plaetsen deet grote schade eñ verdroncken veel menschen.

Dit iaer wast eenẽ slappẽ somer / so dat den wijngaert niet vrouch en rijpte/so dat den eerstẽ Rijnschẽ most hier quã in Nouẽ bre den.viij.stẽ dach/ eñ ten was oot gheenen winter voor Kersmisse.

Int laetste vã desen iare nã dye Factuer vã Poortegale vele busschieters aen/ omtrent twee oft drie hondert/die met groten gheschutte schieten costen / om met dye te treckene vp die swarte mooren.

In die maẽt vã Decẽbre was een cruysvaert ghepreect/ eñ daer was een beelt by ghehanghẽ daer in ghefigureert stõt/hoe dat dye turckẽ dẽ kerstenẽ martelizeerden die niet cõmen en wildenter sũbiectien vã den Turck.

Op alõ sielẽ dach int iaer voorẽ/so was geborẽ in spaengiẽ keysers tweeste sone.

Van die ghescheidenisse vandẽ Jare van.xvᶜ.eñ.xxx.

Dit Jaer beghinnende te kersmisse wa[s] eenẽ slappen winter/anders dant recht t[...] Kersmisse vroos.x.oft.xij.dagẽ / so datm[...] ij.oft.iij.dagẽ vp die vestẽ vãder stedẽ gin[...] voort soe en vroost noch en sneeudet noc[h] haghelde niet meer/so dat int eerste van[...] dẽ Meerte alle pruymboomẽ eñ kriecbo[...] men wit stondẽ ghebloesemt/eñ den bre[...] hadde bloemẽ indẽ Maerte/eñ voort all[e] bomẽ na aduenãt/eñ tlãt was al vol mu[...] sien / maer den April eñ tbeghinsel vand[...] Meye was seer hart eñ cout/so dat vele l[...] te vruchten verdorue / ne maer was noch eenẽ redelicken somer van allen grane.

Ontrent Lichtmis soe bernde een dor[p] afghehee[..] Jeteghem/ vã eenẽ bouue di[...] twist hadde teghẽ dye Schouteeten/end[e] stack des Schouteetens huys aen/ eñ ve[r] bernde so voort alle het dorp.

Hoe triũphelijck eñ[...]

met hoe groten staet/die Keyser Karolu[s] te Boulongien binnen quam.

Dat.xv.Capittel.

Int Jaer.M.CCCCC.xxix.in Nouēbre/es die keyserlike maiesteyt voort ghereyst met groten state nae die stadt vā Boulongiē/daer doen ter tijt die Paeus vā Romen Clemēs dye.vij.ste vā dien name sijnē Paeuselijckē stoel hadde. Eñ als hi der stadt ghenaecte/so quamē.xxv.cardinalē die vā harē muylen af satē eñ ghinghē hē teghē eñ hebbē hem eñ alle sijn maiesteyt ontfanghē met groter reuerenciē/eñ sijn doe weder vp haer muylen ghesetē/eñ ter sijdē vanden Keyser ghinc dye Cardinael Danconne eñ die cardinael Vernese. Doe sijn der.Ke.M. teghē ghecōmē.iiij.ᶜ mannen vā wapenē. Eñ vp dē vierdē dach Nouembris quā hi doē in die stadt voorē. Eñ ten eerstē quamē in.iij.ᶜ lichte peerde volcx wel ghewapent al vā eender leuereyē vā lakē. Daer nae.x.grote stuckē gheschuts oft artelryen. Daer nae.C.voetknechten Pioniers/eñ elc hadde in sijn hāt een tacxkē vā een laurenboom. Doe dye capiteyn vā orloghē wel vp ghesetē/daer naer quā dat middelbaer gheschut eñ artelrye. Doe quā Anthonis de Lyeua dye ghedraghen wert vp een stagie gemaect vā taneyt fluweel. Doe quamē.xiiij.vaenkēs duytsche knechtē wel toe ghemaect. Doē twee grote heerē vp ghebaerdeerde peerdē in haer vol harnasch vandē hoofdē tottē voetē/eñ voor elckē werdē ghedraghē bānierē van goudē laken met eenē swartē Arent/ende noch een bāniere vā wit damast met een root cruys daer in/welc die paeus dē Keyser hadde ghegeuē. Daer naer mijn heere vā Keulx met.iij.ᶜ mannē vā wapenē wel toe ghemaect/met rocken vā sijden eñ fluweele/blaeu/gheel eñ root. Daer naer die grote heeren eñ meesters wt Spaengien met ghebaerdeerde peerdē wel vp ghesetē eñ gheaccoustreert met guldē lakē/met iiij.ᶜ mannē vā wapenē. Doe quamen vā skeysers paeygien.xxv.ghecleet in gheel fluweel/sittende vp genettē ghebaerdeert met gouden laken eñ ander triumphelicheyt. Daer naer ander groote heeren wt Spaengien wel ghewapēt/ghecleet met gouden laken met ghebardeerde peerdē. Daer nae.vi.hondert hallebaerdiers ghecleet int gheele. Daer nae die Keyserlijcke maiesteyt sittende vp een honghers peert seer costelic ghebaerdeert/die steghelreepē eñ dat ghebeet was vā sijnen goude/sittende onder eenen hemel vā gouden lakē/eñ hy was seer edelijck ghewapent int harnasch/daer bouen eenen costelijcken rock van gouden lakene/eñ voor hē sijn Maerschalck draghende een bloot sweert. Ende aen die sijden ghinghen te voete.xxv.edel mannen vā Bononien/ghecleet met wit satijn doorsneden/gheuoepert met guldē laken/met coussen van root fluweel/ende wambeysen vā root carme sijn. Doē quā mijn heere van Nassauwen int volle harnasch/met eenen rock daer ouer van gouden lakene/ende sijn peert ghebaerdeert met gouden laken/ende met hem veel ander edele mannen eñ grote heren wel ghewapent/ende noch.lxxx.mannen van wapenen ghecleet daer ouer met swarte fluweelen rockē. Daer naer noch vele ander met diueersche leuereyen tot wel int ghetale van twee duysent. Daer na quamen noch.vi.vaenkens Spaengiaerdē te voete/meest deel al busseschieters ghecleet int gheele.

¶Als die Keyserlicke maiesteyt binnē der stadt was so brachtmē voor hē dat cruyce/dwelc hi custe/eñ terstont daer naer wert daer ghelt ghewoorpen/so in gout eñ so in siluere ontrēt.iij.duysent ducatē. Doe liet hē die Paeus draghē buyten den pallaey se tot vp die trappen vander kercke vā sinte Petronius/daer hi sadt in sijnē stoel/eñ bi hē sijn Cardinalen. Als die.Ke.M.quā aen die voorē trappē/so es hy af ghestaen vandē peerde met mijn here van Nassouwe eñ sijn ander heren/eñ es so met sijnen gouden hemel oft ouerdecsele bouen ghebracht daer die Paeus sadt/die sijnder keyserlicker maiesteyt tot drie reysen reuerencie dede. Doe quā die Keyser by dē Paeus ende viel vp sijn knien eñ custe sijn voeten/daer naer vpstaende custe hy sijn handen eñ aensicht/daer nae quamē alle die heerē ende custen des Paeus voeten. Doe stont die paeus vp eñ custe die Keyserlike maiesteyt aen sijn wanghe tot drye reysen toe/segghende. Ick bidde v om ghenade ende

sette mi in v/eñ dat ghi mijn voetē ghecust hebt en es mijnē wille niet / maer om der cerimonien wille/ diemē ghewoonlick es te onderhoudē/ als een Keyser sijn croone ontfanct. Daer nae hebbē si malcanderē indē arm ghenomē malcanderē minlijc groetende/ eñ die paeus nā dē Keyser by der hant eñ leyde hē tot vp dye trappē/ eñ doe liet hē die Paeus weder draghē in sijn pallaeys. Daer nae wert die. Ke. M. oock ghelept ten pallaeyse met groter triūphē met grote menichte vā claroenē eñ trompettē. Eñ al dat volc volchde al na rijck eñ arm roepende Viue lempereur te water eñ te lande/ eñ al dat volc weendē meest al vā vruechdē. Eñ cōmende voor dē Paeus presenteerde hi hē een bursse vā goudē lakē daer goudē pēningē in warē met ghe-conterfeyte aēsichtē na dat levē vādē voorledē keyserē eñ Coninghē/ eñ vā sijn eygē aēsicht eñ vā sijns broeders aēsicht die. cō. vā Vngeryen/ eñ veel andere/ welcke penninghē weert warē in goude. v^{m} ducaten Eñ als die. K. M. ghecōmē was so schoot men los alle die grote bussen eñ mortierē/ eñ. ij^{m} haechbussen. Eñ dye. Ke. M. was int pallaeys ghelogeert. Des anderē daghes spraken die keyser eñ die paeus langhen tijt te samē alleen/ daer nyemāt afen weet wat die materie was.

Hoe de alder machtichste ghecoren Keyser Kaerle / Coninck van Lombaerdyen ghecroont was.

Nt iaer ons heeren Jhesu chri
sti duysent vijfhondert eñ der-
tich/dẽ.xxij.stẽ dach vã Februa
rius/onsen alder helichstẽ va-
der den paeus Clemens/dẽ.vij.stẽ vã dier
namen/opperste Prelaet vãder kerstelijc-
ker religie. Eñ die alder machtichste ghe-
coren keyser Kaerle/den vijfstẽ vã dier na-
men/eerst coninc vandẽ Romeynẽ/coninc
vã beyde dẽ Germanien/vã Spaengien
mettẽ welckẽ/eñ oot om hẽ te eerene/daer
ghecõmẽ warẽ vele princhen eñ ambassa
duers/eñ ander grote meesters vã diueer
sche natien/met oock alle die edelheyt van
Italien/in groote eñ seer excellente ghesel
schape vã volcke. Dese aldus tsamen ver
gadert eñ ghecõmẽ sijnde in die seer edele
stadt vã Bouloingiẽ la grasse/die croonin
ghe vandẽ coninc vã Lombaerdyen wart
beghonnẽ in seer grooter excellenter ghe
noechte/vã hẽ allẽ. Eñ desen dach vander
crooninghe was ouer al gheuiert/eñ ghe
solemnizeert. Alle die stadt met alle die in-
woonders vã diere/ was gheneghen om
ter keyserlicker maiesteyt eere aẽ te doene
eñ te bewijsene. Dye gheuanghenẽ warẽ
verlost/alle processen/dinghinghẽ waren
up ghehoudẽ/alle die winckels warẽ ghe
slotẽ/die stratẽ warẽ alle schone gemaect/
eñ met groene bestroyt/alle dye wanden
vandẽ huysen warẽ behanghẽ met tapijt
serye/die clocken die beyaerden eñ luyden
seer schone/ die tamboerẽ warẽ daer ghe-
slegẽ met grotẽ hoopẽ/die trompettẽ ghe
blasen/alõme so warender ghehoort voy
sen eñ resonnãcien der ghenoechten/eñ in
alle hoeckẽ vãder stadt bedreefmẽ groote
melodye. Eñ als den tijt ghenaecte/eñ dat
alle dinghẽ/die welcke behoordẽ tot deser
hooger eñ excellenter crooninghe ghedis
poseert waren/ met seer rijcker verchiert-
heyt/ twee Cardinalen in huerẽ abijte vã
schaerlakẽ warẽ ghesondẽ vandẽ helegẽ
vader den paeus int pallaeys daer die on
uerwinlijcste eñ alder machtichste keyser
Karolus was ghecleet met eenen langhẽ
tabbaert hanghende tot up die hielen/die
welcke was vã vyoletten fluweele/ghefi-
gureert/ vchiert met diueersche werckin-
ghe vã silueren bloemẽ/verselschapt van
sommeghe princhen/eñ ontallijcke edelẽ/
wt Italien/Spaengien/Bourgoengien/
duytsche landẽ/vã beyde dẽ Germanien/
eñ met noch veel andere natien. Die wel
ke vã desen twee voorẽ cardinalen nae dat
si die keyserlijcke maiesteyt seere eerweer
dighe eñ ootmoedighe salutatie ghedaen
haddẽ/ghelijc als dat behoorde/was ghe-
leyt met groter solempniteyt eñ genoech-
te totter missen eñ heleghẽ dienst der coro-
natie van Lombaerdien/ het welcke was
gheordõneert eñ toegemaect in die capel-
le vanden seluẽ pallaeyse/eñ was gheleyt
in deser manieren alsoo hier naer volcht.

¶ Eerst so ghinghender in seer schoonder
ordõnancie veel frissche eñ edele mannen
in gulden lakene eñ sijdẽ lakene ghecleet/
seer schoon om sien/nae den welckẽ volch
dẽ seer vele baroenẽ/grauẽ/Marcgrauẽ/
eñ princhen ende ander Hertoghen ende
edelen. Onder dẽ welcken alder naest der
keyserlijcker maiesteyt ghinc die seer hoo
ghe hertoghe vã Ascalonie eñ Marcgra-
ue van Moia/ draghende het coninclijcke
sweert in die scheyde. Daer naer so quam
dye seer edele Marcgraue van Astorgue/
draghende den coninclijcken sceptre/ ende
hẽ volchde die seer hooge gheborẽ Alexan
der de medicis/neue vanden heleghen va
der den Paeus/ende hertoghe vã Penne/
houdende in sijn handen den goudẽ appe
le/in figure ende beteykenisse der weerelt.
Ende ten laetsten so volchde die doorluch-
tighe Prinche ende Vicaris vanden hele-
ghen Roomschen rijcke Bonifacius Pa-
leologus/ Marcgraue van Montferrat/
dye welcke droech in sijne handen die Co-
ninclijcke croone. Ende terstont hier naer
volchde die Keyserlijcke maiesteyt/ inden
middele vã twee eerweerdighe Cardina-
len. Ende alder naest der keyserlijcker ma
iesteyt volchde die seer edele ende doorluch
tighe prinche Heyndrick/ Graue van As-
sauwe/Marcgraue van Zenette/ Rudde-
re vander oordene vanden gulden Vliese/
ende opperste Camerlinck der Keyserlijc
ker maiesteyt. Hier naer soe volchden in
schoonder ordõnancien ende met seer gro
ter verchiertheyt die Oratuers ende Am-
bassaduers van diueerschen Coninghen

eñ princhē/ met noch veel edele nacien vā
volcke/in guldē abÿten / seer rÿckelÿcken
verchiert/eñ hē so volchdē die Senatuers
seer costelickē gecleet/eñ die Secretarissen
Financiers/Tresoriers/Raetsluydē eñ an
dere officiers/ eñ luyden van des keysers
huysgesin/in schoonder ordōnantie elc na
sÿn qualiteyt eñ edelheit/eñ hoocheit sÿnd'
officie. Eñ in deser schoond' ordōnantie eñ
pōpuesteyt/quamē sy totter voorē capel-
len/in die welcke capelle/die seer eerweer-
dighe vader in gode mÿn here den Cardi
nael vā Ortose verbeydende was die key
serlÿcke maiesteyt/ die welcke Cardinael/
ghecleet was metten seer edelen Pontifi-
caelschen abÿte / eñ sadt voor dē outaer in
den stoel pōtificael/eñ bi hē satē een groot
deel bisscoppē eñ andere Prelatē vā der he
legher kerckē/den welcken Cardinael die
Keyserlÿcke maiesteyt behoorlÿcke reue-
rentie doende/was van hem ontfanghen
met sulcker officiē eñ eerē als dat betame
lic was. Daer nae so keerde hē die keyser-
licke maiesteyt nae den outaer/ daer doen
de op sÿne knyen sÿn ghebet/ende sÿn ghe
bet ghedaen hebbende / wart vādē voorē
twee cardinalen op gheheuē/ eñ deden hē
sittē indē middel vā hē beydē. Eñ die prin-
chē die die teykenē eñ preparementē ghe-
brocht haddē saten elck in huer stede/ voor
huer ghepprepareert elc naer sÿnē staet eñ
officie. Daer naer dye Cardinael ghecleet
mettē pontificaelschē abÿte/gheuende die
benedictie met sommeghe oracien eñ suf-
fragien daer toe dienende/begonste het of
ficie vander helegher crooninghe. Eñ die
Keyserlÿcke maiesteyt was gheleyt tot
voor den outaer/voor den welckē hi neder
knielde op een sittē daer toe verchiert ende
gheordōneert. Ende die keyserlicke maie-
steyt aldus op beyde sÿne knyen voor den
outaer sÿnde/so worden daer seer solemp-
nelic ghesonghē die Letanien. Eñ die ghe
songhē sÿnde, doen so quamen totter key-
serlÿcker maiesteyt/die doorluchtige gra-
ue vā Assauwe opper Camerlinck/ eñ die
seer edele here vā Roicarmes/dye welcke
die keyserlicke maiesteyt op hieuen/ hem
doende sÿnē tabbaert wte/eñ sÿnē rock/eñ
dedē sÿn wābeys vorē open eñ het hemde
eñ maectē bloot sÿne schouderē mettē ghe
heelen rechterē aerme. Dit ghedaē sÿnde
die cardinael vā Ortose gheordōneert om
die helege misterien te doene/met schoone
oracien eñ ceremoniē salfde die keyserlÿc-
ke maiesteyt/metter heleger ghecōsacreer
der olye/tusschē die schouderen/eñ dē rech
terē aerme. Eñ die eerweerdighe vader in
gode Willem Vandanesse bisscop vā Cau
rie/ aelmoessenier der keyserlÿcker maie-
steyt/houdende eñ draghende het cottoen
in sÿn hāt/ droochde eñ vaechde dye plaet-
sen die ghesalft warē. Eñ als dit mysterie
voldaen was / eñ dat die keyserlicke maie
steyt wederō ghecleet was / met sÿne clee-
derē/so was hy gheleyt in die sacristie / eñ
wart daer ghecleet metter conincklicker Al
be/ te wetene met eenē langē tabbaert vā
siluerē lakene/eñ daer bouē ghegort/ende
daer bouē so dedemē hē aen dē conincklickē
mantel vā Cramosÿnen fluweele/ ghefri
seert van goude/ gheuoedert met seer wit
ter schoonder ermÿnen/ die welcke hadde
eenē rondē ōmeslach/hangende tot op die
schouderē/eñ hadde op sÿn hooft sÿne ghe
woonlike bonette / eñ in deser manierē so
quā hi wte tusschē beyde die voorē Cardi-
nalen/eñ mettē Princhē die de teykenē eñ
preparementē droughē. Eñ die seer edele
here/heer Adriaen vā Croy/ here vā reulx
opper Hofmeester der keyserlÿcker maie
steyt/met sÿnē stocke in sÿn hāt/ ginc voor
die keyserlicke maiesteyt. En die doorluch
tighe graue van Assauwe quā achter hou
dende dē steert vāder langer Albe eñ man
tele. Eñ die. Ke. M. wart gheleyt in eenen
Coninclÿckē stoel/die verchiert was voor
hē/bydē stoel vandē paeus. Eñ bi hē liedē
so satē alle die ander Princhē/eñ rontōme
so stondē alle die ander grote meesters eñ
officiers. Dit ghedaen sÿnde/terstont soe
quā onse heleghe vader die paeus/ met sÿ
ne Cardinalen/ eñ met seer veel bisscoppē
ende ander Prelaten vāder helegher kerc
ken. Ende als hy die duere vander capel-
len ghenaeckte/ die keyserlicke maiesteyt
stont op vā sÿnen stoele / ende quam hem
teghē/ ende ontfinck hem met also groter
eeren/reuerencien/ ende met also grooter
weerdicheit/alst mogelic was om doene/

vanden welcken die keyserlicke maiesteyt weder ōme seer goedertierlic eñ gracelick ghegroet was/eñ ghinghē tsamen tot by den outaer/daer/voor elck vā hē lieden toe ghemaeckt eñ verchiert was een seer rijckelijc sitten/ verdect vā gulden laken ende cussens vandē seluē. Eñ als die keyserlike maiesteyt gheknielt was voor sijnen stoel onsen heleghē vader die Paeus begonste het officie vander missen/eñ nae dat hi het Confiteor volepnt hadde eñ ghegeuē hadde die absolucie/ so sadt die paeus neder in sijnē stoel/ eñ vander ghelijcke so dede oock die keyserlicke maiesteyt/ eñ alle die ander Cardinalen eñ grote heeren eñ meesters/ elc in sijn stede / eñ die teykenē eñ preparamenten der crooninghe warē vp den outaer ghelept. Eñ binnē desen tijt procedeerde die eerweerdighe Cardinael vā Oortose met groter solempniteyt eñ ceremoniē in die messe. Eñ alsmen ghecōmē was/tot ten Gradale/om dat dat ghesonghē wort byden trappen vandē pulpijte/die keyserlijcke maiesteyt wart ghelept byden twee Cardinalen die hē assisteerdē/tot voor den paeus/ voor den welckē hi knielde bloots hoofts/ eñ wart daer vandē helegē vader den Paeus ghebenedijt/met schoone ghebeden eñ ceremonien. Eñ die heleghe vader die Paeus stack aen den gout vinger vāder keyserlicker maiesteyt/ van sijnder rechter hant eenē rinck/ indē welckē was eenē seer rijckelijckē dyamant/eñ daer na so gorde hi hē aen dat sweert. Eñ die Keyserlijcke maiesteyt vp staende recht vp sijn beenē/ trac dat voorß sweert wt der scheyde/ eñ schuddet tot drie reysen in die lucht/ eñ vā elcken reysen vandē drien so stac hy dē punt in deerde. Dit ghedaē sijnde hielt vp sijnen slinckeren arme eñ stact so in die scheyde/ende knielde wederōme voor den paeus/ eñ die helege vader die paeus sette doe vp thooft der Keyserlicker maiesteyt die croone vā Lombaerdyē/diemē noemt dye stalen croone/met groter solempnele ceremonien/ hem declarerende ende noemende coninc vā Lombaerdien/eñ gaf hē den sceptre in sijn hant eñ die werelt/ ende ghebenedyde alle sijne teykenen eñ preparamentē der crooninghe met veel schone solempnele ghebedē/hem gheuende gheheele administracie vandē voorß Conincrijcke vā Lombaerdien. Ende dit ghedaē sijnde/dye Keyserlijcke maiesteyt knielde neder vp sijn knyen/cussende die voetē vā den Paeuse/eñ hem seer bedanckende. Die welcke keyserlicke maiesteyt/was terstōt daer naer weder vp gheheuē byten twee eerweerdighe Cardinalen/eñ in sijnē Coninclijcken stoel ghesedt/hem met luyder stemmē noemende Coninck vā Lombaerdyen. Daer naer onse heylighe vader die Paeus begonste met luyder stemmē. Te deum laudamus/het welcke met schoonder melodieuser musijcken volepnt wart vanden sanghers vā des Paeus capellen dye misse was voort ghecontinueert met wtnemende schoone ceremonien. Eñ dye keyserlicke maiesteyt bleef in sijnē coninclijcken stoel sittende ende houdende in sijn handen den sceptre eñ dye werelt / metter croonen vp thooft/tot datmē dat Euangelium begonste. Eñ alsmen dat Euāgeliū begonste die paeus eñ die keyserlijcke maiesteyt/stondē recht vp/ eñ bleuē so bloots hooft staende tot dat het Euangelium eñ dat Credo ghesonghē waren/ dat ghesonghen sijnde saten weder om nedere/ eñ mē settede vp thooft der Keyserlijcker maiesteyt wederōme die croone. Eñ ter wijlen datmē sanck die Antiffene/dye welcke mē noemt het Offertoriū/die keyserlijcke maiesteyt offerende sijne oblatie eñ offerhande custe die heleghe platine vanden kelcke Eñ alst quā ten Agnus dei/die voorß keyserlijcke maiesteyt/ in seer groter reuerencie custe den heleghē vader den paeus aen sijne rechter wanghe eñ cake. Eñ ter wijlen datmē sanck die laetste Antiphone vā der missen / diemen noemt het Cōmunio/ die keyserlicke maiesteyt was ghelept tot voor den outaer/daer hi neder knielde vp sijn knyen/ontfanghende dat weerdich sacrament eñ lichaem Christi Jesu vanden voorß eerweerdighen Cardinael vā Ortose die die misse ghecelebreert hadde. Eñ als den dienst gods met alle den Ceremonien daer toe dienende volepnt ende ghedaen was/ die helege vader die paeus gaf den volcke die benedictie eñ hondert Jaer

aflaets. Eñ daer nae/nemende die keyser
lijcke maiesteyt byder hant keerdē weder
ō int pallays inder seluer pōpe/hoocheyt
eñ ghenoechte/als si ghecommen waren
Ende daer ghecōmen sijnde bewesen ende
thoonden malcanderen groote eere ende
reuerencie/ende elc keerde in sijn pallays.
Eñ dye reste van desen daghe was voort
volbracht in groter eñ seer costelicker ghe
noechte/want elck dede sijne dinghen om
schoonste. Daer warē boghen seer trium
phelic toeghemaect/batementē ghespeelt
met menich ander costelic spectacle/dwelc
ke niet alleene en was ten coste vandē bor
ghers/maer ooc mede ten coste vā anderē
steden daer ontrent ligghende/die welcke
dat wt hueren eyghen wille begheerden.
Alle die stede duere/alle hoeckē vāder stra
ten/eñ oock in dat voorgheburcht vander
voorß stadt sloechmē tamboeren eñ trom
petten/met grooter ghenoechten/met di
ueersche manierē vā instrumenten/waer
af dye ghenoechte groot was/soe dat den
dach ouerghebracht was in groter trium
phē eñ ghenoechtē/louēde eñ prijsende der
keyserlijcker maiesteyt seer hoochlijc. Eñ
maectē so hooghe ende so grote vieren/so
dat diē licht vandē viere verdreef die donc
kerheyt vander nacht/soe dattet heel licht
al ōme der stratē was/eñ ouerbrochtē den
gheheelen dach metter nacht in grooter
triumphen eñ ghenoechten.

Hier nae volcht dat

ter ghedaē was sdaechs naer der crooninghe/vander croonen van Lombaerdien.

Et sdaechs daer nae ter wijlen
dat die ghenoechte vā sdaechs
daer te voren noch duerde/ eñ
dat die vander stede vā Bolon
gien voorß ghereetscap maectē om noch
meerder triumphen te bedrijuene/ so quā
daer die tijdinghe dat den seer machtighē
princhе vā Allobroghes/diemen heet/den
Hertoghe vā Sauoyen quam/met noch
sommege andere edele Princhē vā opper
Germanyen/voor dye welcke sonder yet
te verbeydene ghinghē groot ghetal van
volcke vā diueersche sexen/ wt der steden/
eñ ghelijc tsant der zee/so verdectet alle die
velden eñ weghē/ eñ bi troppen tsamē al
dus sijnde/verblijdē hē onderlinghe/ende
ghinghen teghen dese voorß princhen eñ
heeren. Ende inden eerstē so quām er dye
edel hertoghe van Sauoyen Kaerle/met
eenen schoonen gheselschape vā bisschop
pen/eñ abten/grauen ende baroenen/met
noch seer veel edele mannē/seer wel in oor
dene/eñ verchiert met gulden lakene/flu
weele eñ ander costelicheyt/ende ooc met
een groot ghetal vā peerde volcke/eñ ruy
ters te peerde ghewapent. Eñ als dye tij
dinghe vā desen quā int hof der keyserlijc
ker maiesteyt/die doorluchtighe ende seer
edele Graue van Assouwe/met noch een
groot deel vandē edelen des hoofs der. K.
M. ghinghen teghen den voorß Princhе
eñ heere vā Sauoyen/die welcke seer nae
der stadt als doen was. Eñ hē aldus tegē
cōmende so groetten si hem seer gracelijc
ken/wt der namen vandē keysere/hē ver
blijdende vā sijnder comste/ eñ leydē hem
in die stadt voorß int pallaeys/dwelc voor
hem seer hoochlijc eñ costelijc toegemaect
was/voor sijn logijst. Eñ als si daer af ghe
seten warē eñ daer een luttel gherust had
den/den voorß edelen hertoghe wart ghe
leyt eñ gheconuoyeert totter. Ke. M. van
den welcken hi seer gracelijken eñ minne
lijcken ontfanghen was/ende na somme
ghe secrete sprakē die si onderlinge haddē
die voorß Hertoghe nam eerlick eñ grace
lick oorlof/keerende weder om in sijn pal
laeys. Eñ binnen desen tijden soe bereyde
hi hem ende verchierde hē met sijnē coste
lijcken habijtē/om die eerlicke pompe der
keyserlijcker crooninghe/die welcke men
tsanderdaechs doē soude. Eñ terstōt naer
dat die edel hertoghe vā Sauoyen aldus
in ghecōmen was/so quā daer ooc in dye
eerweerdighe here eñ vader in gode/here
Bernaert bisschop van Trente Ambassa
duer eñ oratuer vanden seer edelen Prin
che Ferdinandus/coninc vā Hongherien
eñ vā Bemen/Eertshertoghe vā Oosten
rijck/broeder der keyserlijcker maiesteyt/
eñ met hē quā ooc dye seer doorluchtighe
princhе Philips/een vanden princhen eñ
Grauen palatijn vanden Rijne/eñ herto

ghe vã Seperen/neue vanden kepsere/eñ dese voorẽ princhen waren seer costelijckẽ vchiert naer huerlieder maniere/met een schoõ ghetal vã volcke te peerde/daer warẽ ooc in huerlieder gheselscap een groot deel frissche ionghe edelinghẽ seer costelic toeghemaect/die welcke deen nae den anderen elc naer sijnẽ staet eñ edelhept oock eerlick ontfanghen warẽ/ eñ ghelept met groter eeren tot in huerlieder logijst. Het soude veel te lanc vallen te scriuene int langhe hoe eñ in wat manieren dat dese princhen eñ edelen ontfanghẽ warẽ/ende wat eeren eñ triumphen hẽ ghedaen warẽ vã den Paeus/ vander.Ke.M.vandẽ Cardinalen/ eñ vanden heeren eñ borghers der stadt vã Boulongien/ ende met wat ghenoechten ende triumphen dat desen dach passeerde eñ ouergbebracht was met der incomsten vã desen edelen Princhen ende huer schoon gheselschap. Alle die hupsen/ alle die straten/alle die vepnsterẽ/ alle dpe hoecken warẽ veruult van volcke om die te siene/ eñ van allen sijden quãmer volck die hẽ hicten willecome. Vander eender sijden so quam hẽ te ghemoete die Prelaten vander heleghen kercken/ als cardinalen bisschoppen in huerlieder pontificaelsche habijten/vander ander sijdẽ/die seer excellente in alle sciencien eñ doctorẽ/ meesters eñ studenten/eñ ander gheleerde mannen vander ouder eñ eerster Vniuersitept der stadt vã Boulongien/ ooc die Senatuers ende Raetslieden met huerlieder eerlijcke grauitept. Ende oock dpe seer verchierde gheselschapen vanden edelen iongbelinghen/dpe welcke seer groote ghenouchtẽ bedreuen/om dat si sulceenen seer hooghẽ ende edelen Kepser hadden/ alle plaetsen waren veruult van ghenouchtẽ/ het ghemepn volc aen deen sijde eñ aen dander sijde verchierden huerlieder duerẽ eñ vepnsteren vandẽ hupsen met hoepen eñ ander groenheden/ die ander verchierdense met toortsen ende vierpannen/ om snachts te lichtene/ die andere vergaderden eñ maecten groote hoopen van houte/ om vieren te makene/ dandere staken altoos turckẽ ghemaect van peck ende terre in die vierpannen om datse altoos bernen souden/ ende te lichtene. Dander die maecten grote stellagien in diueerscher manieren ende met wonderlijcke consten/om die personagien ende spectaculen van groter costelijchept te tooghene/ des anderẽ daechs/ dandere behinghen die stratẽ/dandere ordonneerden die hoochept vanden spelen/dandere maeckten met stomme personagien die onuertellijcke victorien die die Kepserlijcke maiestept ghehadt hadde teghẽ sijn vianden/ dander betoochden eñ declareerden die npeuwe landen die gheuondẽ sijn ende die Eplanden/dpe ghewonnẽ sijn in zee totten Antipoden. Daer en was npemãt noch ionc noch out/clepn noch groot hp en fantaseerde om pet npeus te vindene/ende eenege chieragie te doene/ ter blijschappen ende eeren vã deser seer edelder Crooninghe der Kepserlijcker maiestept in eenen kepsere van Roomẽ/ in eewiger ende saligher memorie van hẽ lieden. Eñ also desen dach passeerde met deser incomste van desen edelen Princhen ende heren ende die groetinghe eñ ontfanginghe die onderlinghe ghescbiedẽ/ ende metter groter ghereetschap diemen maeckte om die trooninighe die des anderen daechs ghescbien soude.

In wat costelicheit ende hoochept die Kepserlijcke Crooninghe begost was / ende met wat chieragie dat dpe Paeus voren in die kercke ghinc.

NV behouuen wi te scriuene vã die solemnitept eñ hooge triũphen der kepserlicker croonin ghe/die welcke resteerde te doene des derdẽ daechs naer der crooninghe van Lombaerdien / dwelc was den.xxiiij. sten dach van Februarius/eenen dach vol van alder salichept eñ weerdich der benedictien der goeder fortunẽ. In welckẽ dach dpe.K.M.gheboren was/ in seer grooter voorspoede vã ons allen/ wãt hi here soude sijn van vele landen/inden welcken daghe naer vele victorien vp der fransopsen sijn oude viandẽ ten diueerschen tijdẽ ghehadt/ nv triumphatuer heeft gheweest bp der vanghinghe van huerlieder coninck/

ende behaelde daer eene seer hooghe glorieuse victorie daer te voren niet ghehoort wesende / ende weerdich in eeweghe memorien te houdene / byder welcker daer nae groote vrienschap ende alianchie seer salighe ons ghecõmen es met desen fransoysen. In desen seluen daghe heeft oock die Keyserlijcke maiesteyt ontfanghẽ dat Dyadema ende croone des rijcx vã Roomen / byden handen vanden Paeus / vpperste Prelaet vandẽ Religioene der Kerstenheyt / Clement den.vij.sten van dyer namen. Nv also gheringhe als desen ghe luckighen dach aen ghecõmen was / ende dat die dõckerheyt des nachts ouer was / eñ dat den hemel sijn morghenstont lucht begonste te gheuen / eer dat die sonne haer radyen begoste te openbaren / soe heeft hy in hem seluen gheschenen van sijn eyghẽ licht. Ende doen soe quammer een groot ghetal van edele mannen die welcke quamen wt diueersche logijsten / ende triumphelick veruulden dye straten. Ende alle dinghen waren met so grooter ghenoechten toeghemaect / ende soe triumphelic be gost / dattet nyet om segghen en ware / iae dat meer es / die peerden bouen huere ghe woonten / ende die honden ende alle beestẽ den menschen dienende / schenen bi huere gesten ende manieren ghenoechlijcken te syne. Dye cleyne voghelkens singhende / resonneerden meer ende bedreuen meerder vruecht van singhene dan si ghewone waren / den hemel die resonneerde die ghe nouchelijcke voysen. Dye boomen ghe roert vanden soeten winden van Zephirus / gauen soete winden dye boomgaerden ende pryeelen verchiert met alder ghe nouchlicheyt / waren duer den ruecke van hueren schoonen bloemen ende knoppen dye wt spruyteden groote vruecht eñ ghenouchte tooghende / die welrieckende velden ende schoone beemden ende bosschen dye als doe begonsten te bloeyene ende te vergroenene schenẽ vruecht te betooghene / so dat si niet en betoochden inden winter te sijne / maer indẽ Linten. Alle creaturen schenen eere der Keyserlijcker maiesteyt te doene / als Souuerneerder der weerelt / ende Prinche van bouen ghesonden / Het soude hier te lanck vallen te vertellene / dye ontallijcke ende onsprekelijcke costelijcheyt der abijten ende cleederen / ende groote pompueheyt der Spaengiaerdẽ Italianen ende Bourgoengioenen. Ende dye duytschen dye pretendeerden om den anderen te bouen te gane in costelijcheyt ende groote triumphen te bedrijuene. Ende een yeghelijck naer sijnder macht ende rijckdom pretendeerde eenen anderen in cleederen ende pompueheyt ende costelicheyt te bouen te gane / duer die groote affectie dye sy hadden om der Keyserlijcker maiesteyt eere ende reuerencie aen te doene ende oock te bewijsene. Dye sommege waren ghecleet al in fijnen lakene / dander in silueren lakene / dandere in seer costelijcke sijde / dandere in borduerwercken ende orpheueryen / dandere in Italiaenscher costelijcke weuinghe verchiert met costelijcke steenen ende peerlen. Ende hadden alle sulcke peerden als Virgilius bescrijft Turnus gehadt te hebbene / eñ sulcke als Homerus declareert gheleyt te wesen tot Menon te Troyẽ. Ende die solempniteyt was soe costelijck datter nyet aen en ghebrack / noch ten ware niet wel moghelijck die costelicker noch met meerdere triumphen te doene dan si en was. Ende als nv die sonne begonste vp te gane ende dat dẽ schoonen dach aenghecommen was / soe ghinghen alle dye groote Princhen ende grote heeren met noch veel andere edelinghen inden pallaeyse / in eene groote wijde sale / die welcke was in dye derde stagie vandẽ pallaeyse / om der keyserlicker maiesteyt te ghelepdene. Ende als die helege vader die paeus verstont dat alle dinck bereet was / so ghinc hi verselscapt met veel Cardinalen ende Bisschoppen eerst inder kercken van sinte Petronye inder manieren ende ordõnantie als hier naer volcht.

¶ Inden eersten ghinghen twee en twee die Camerlinghen / die Huchiers / die Notarissen / daer nae twaelf oude doctuers in die rechten der vniuersiteyt van Boulongien / alle die welcke die Keyserlijcke maiesteyt nv nyewelincx ridders ghemaeckt heeft ende Grauen Palatijns. Ende naer hẽ soe volchden noch in schoonder ordon-

nancie achte vanden princepaelsten poorters ende heeren vander voorseyder stadt van Boulongien / daer naer volchde dye Rectuer vander voorseyder vniuersiteyt/ daer naer den Rechter vander stadt / dye men heet den Potestaet/ ghecleet in fijnen gouden lakene/ eñ hem so volchdē die seer eerweerdige Audituers vander Roe/ met noch andere Jugen ende Officialen seere costelijckē ende rijckelijcken ghecleet. Hier naer soe quamender wel drye en vijftich Eertsbisschoppen ende Bisschoppen/ alle met huere mijters vp het hooft/ ende met huere Pontificaelsche habijten. Ende desen soe volchden dye seere eerweerdighe Cardinalen in oordene ghenaēt / als hier naer volcht. Te wetene.

¶ Den Cardinael de Medicis
Die Cardinael Doritis
Die Cardinael Grimaldus ✠
Die Cardinael Gaddi
Die Cardinael Mantua
Die Cardinael de Pisa
Die Cardinael vandē heleghen crupce
Die Cardinael Cornarez
Die Cardinael Grimannus
Die Cardinael van Peruse
Die Cardinael van Rauenne
Die Cardinael Jnchefoid ✠
Die Cardinael Campegius
Die Cardinael Dauconne
Die Cardinael vanden vier heleghen
Die Cardinael van Sene
Die Cardinael van Farnese.

Elck met sijnder cappe ende Pontificaelsche mijtre/ ende naer hem lieden so volchden die twee Capiteynen vander heleger kerckē/ ghenaemt Confalomniers/ te wetene die Graue Lodowijck Rangon/ ende mijn heere Laureys Cibo/ alle beyde ghewapent met allen sticken. Ende daer naer so volchden noch drye eerweerdighe Cardinalen. Te wetene.

Die Cardinael Ceserinus
Die Cardinael Cesis
Die Cardinael cibo/ die welcke behulpich waren ende deden assistentie den heleghē vadere den Paeus / dye welcke sijnde int midden van hem lieden/ eñ verchiert met sijne Paeusche ornamenten eñ den mijtre metten drie croonen vp sijn hooft/ sittende in eenen seer costelijcken stoel van goude onder eenen hemel van fijnē goude/ was ghedraghen van acht Schiltknechtē seer chierlijc ghecleet in fijnē sijdē laken. Den welckē volchdē ontallike vele Abten/ Prothonotarisen / eñ meer andere grote Prelaten der helegher kercken / ende andere weerlijcke heeren ende groote meesters. Ende als onse heleghe vader dye Paeus ghecommen was inder voorseyder kercken voor den groten outaer/ ende alle dye Cardinalen ende Bisschoppen sittende elc in huere stoelen / begonsten elck te doene die ghewoone reuerencie den heleghē vader den Paeus/ ende elck by ordonnancie deen nae den anderen/ altoos den outsten vorē cussende die hant vandē heleghē vader den Paeus. Daer naer alle dye Eertsbisschoppen ende Bisschoppen ghinghē oock by ordonnantie cussen deen nae den anderen des paeus voeten. Dit duerende so warender ghesondē twee vandē gheselschape der eerweerdiger Cardinalē Dyakenen/ te wetene/ dye Cardinael Saluiati/ ende Cardinael Rudolfi/ om die Keyserlijcke maiesteyt ter voorseyder kercken te brenghene/ die welcke Keyserlijcke maiesteyt quam wt den pallaeyse verselschapt met ontallijcke veel princhen ende grote heeren/ inder hoocheyt/ chierlicheyt/ ende inder seer groter triumphē als hier naer volcht.

In wat ordonnancie men ghinck vanden Pallaeyse totter kercken van Sinte Peeternelle / daer dye Keyserlijcke maiesteyt/ met seer groter solempniteyt eñ eerweerdicheyt ghecroont was/ vanden heleghen vader den Paeus metter Keyserlijcker croonen.

IN den eersten so ghinghender in schoonder ordonnantie een groot gheselschap van edelen Paedgien/ betooghende in hẽ grote schoonheyt. Daer naer volchdẽ een groot ghetal vã edelen lieden / grote herẽ eñ rudders / seer rijckelic verchiert eñ ghe cleet. Daer naer quamender sommeghe heeren/ Baenderheeren/ Grauen/ Marc, grauen/ met een groot ghetal van Herto ghen eñ Princhen/ den welcken volchden sommeghe groote meesters eñ Vassalen vã des Keysers hone. Eñ hẽ volchde veel massedraghers/ Heraultẽ/ Rois darmes/ vã diueerschen Coninghẽ eñ princhen. Te wetẽ vã Vranckerijcke/ Inghelãt/ Schot lant/ vã Lusitanie/ ofte vã Poortegale/ vã Hongherien/ vã Polen/ van Bemen/ van Oostenrijck/ vã Sauoyen/ oock die Herau ten eñ coninghẽ vã wapenen der Keyser, lijcker maiesteyt van diueersche Coninc, rijcken eñ landen sijnder keyserlijcker ma iesteyt toebehoorende/ als Castilien/ Arra gon Nauarre/ Napels/ Sicilien / Grena, ten/ Bourgoengien/ ende vã Oosten/ alle ghecleet met huer wapenrocx/ met noch andere posten eñ herauten / weerdich om siene. Eñ desen so volchdẽ die hofmeesters der keyserlicker maiesteyt/ met huere stoc ken twee eñ twee te gadere. Die seer edele

heere/mijn heere vā Roeulx/ eerste Hoofmeestere quam alleene nae den anderen/ seer rijckelijck ende costelijcken verchiert. met sijnen stocke houdende dien recht vp. Hier naer so volchde die keyserlicke maiesteyt ende die princhen die dic ornamenten/ groote verchiertheyt/ ende teykenen droughē vander crooninghe/in deser oordonnanncien hier naer volghende. Ende eerst den doorluchtichsten prinche Bonifacius paleologus/Marcgraue vā mont ferrat/aen hebbende eenen tabbaert van sijden cramosijne/ende daer bouen eenen mantele van cramosijnen fluweele/ ghevoert met seer schoonen witten ermijnen ende het bōnet des Marcgraefschap ghe boort ende verchiert met costelijcke ghesteenten /dwelck groot goet weert was/ die welcke drouch in sijn rechter hant den keyserlicken sceptre / ghemaeckt vā goude seer rijckelic ende wtnemende costelick Ende hem so volchde den seer edelen ende machteghen Prinche Fransoys Maria de Roitera/ Hertoghe van Durbin/ oock verchiert in sijne seer rijckelijcke eñ chierlijcke Hertoochsche cleedinghe/die welcke drouch in sijn rechter hant het Keyserlick sweert recht vp houdende / vanden welcken sweerde het cruys eñ den appele met ter scheyde waren ghewrocht bi wonderderlijcke subtijle consten vā ghesteentē/ so tattet int ghesichte seer vreemt ende won derlijck om sien was/ om der costelicheyt wille / den welcken volchde in ordonnancie den doorluchtighen Prinche Philips conte palatin vanden rijne/ende Hertoge van Beyeren/ oock verchiert seer costelijc metter cleedinghe ende hoede des Hertoochscaps/die welcke drouch in sijn handen die weerelt van fijnen goude. Hier na so volchde dye seer machtighe Hertoghe van Sauoyen Kaerle in sijne Hertoochsche cleederen/ghewrocht van sulcke costelijcken wercke/ soe dat sijnen hoet gheestimeert was alleene weert te sijne hondert duysent ducatē / ende drouch in beyde sijn handen die keyserlijcke croone van fijnen goude/die welcke was seer rijckelick verchiert met soe meneghe costelijcheyt van ghesteenten ende peerlen/so datmē goeylicx die weerde niet gheextimeren en soude connen. Hier naer so volchde dye edele keyserlicke maiesteyt ghecleet metter coninclijcker albe/ende daer bouen eenē langhen seer costelijcken mantel van ghefriseerden goude vander weuinghe vā Boulongien / hebbende vp sijn hooft die croone van Lombaerdyen/tusschen beyde die voorseyde eerweerdighe Cardinalen ghecleet met huere pontificaelsche cleederen. Ende die doorluchtighe eñ seer edele graue van Nassauwe/vpper Camerlinc van der keyserlicker maiesteyt hielt den steert vanden voorseyden mantele. Ende alder naest hem so volchdender vier eerweerdighe Bisschoppen/ende die Oratuers ende Ambassaden vanden coninck van Vranckerijcke/van Inghelant/Schotlant/ van Poortegale/van Hongherien/vā Bemē van Polen/ vanden edelen hertoghe van Ferrare/ ende van andere grote princhen eñ ghemeynte/vāder seer machteger heerlicheyt van Venegien / van Sennes/van Lucke/van Florencen/ende andere heerlicheden / dye welcke alle mannen waren van seer grooter weerdicheyt ende grauiteyt. Hier naer volchdē die Senatuers vanden rade der keyserlijcker maiesteyt/ dye Secretarissen / ende financiers/ ende sulcke personagien seer costelickē ghecleet met langhe cleederen elck naer sijnen state ende qualiteyte. Eñ om die laetste naer dese langhe ende groote ordonnantie soe volchdender noch sommeghe Artchiers seer chierlijck ende rijckelick ghecleet met rocx ghemaect vā orpheuerie/ dye welcke besloten die pompuesheyt ende hoocheyt vāder voorseyder costelijcker ende triumphelijcker processie.

By welcke ceremonie die Keyserlijcke Crooninghe voleynt wart. Eñ hoe die seer edele heere Adriaen van Croy/ heere van Roeulx/ vpper Hof meestere vander Keyserlijcker maiesteyt was graue van Roeulx ghemaect.

lle dese groote menichte ende gheselschap was ghecōmē in dye opperste sale vanden pallaeyse ghelijck wi ghesept hebben/vander welcker nae der ordonnancie voren verhaelt/ men descendeerde in dye nederste sale/die welcke was in die tweede staedgie/ende daer was den muer op ghebroken ende een groote poorte ghemaect van die welcke poorte totter kercken van sinte Petronye ouer die plaetse/een luttel min dan twee hondert voetstappen/was ghemaeckt eene hooghe brugghe in manieren van eender galerye aen deen sijde ende aen dander sijde/al omme verchiert en̄ seer schoone behanghen met groene/als laurieren/geneuriers/ende dier ghelijcke costelijcke toeghemaect/ende was vāder selfder hoochde dat die staedgie vander salen was. Ende int eynde vander Brugge teghen die duere vander kercken was een capelle ghemaect/ representerende die capelle van onser vrouwen tusschen die torren van Roomen. Van daer so extendeerde noch dese brugghe duer dye kercke tot inden choor voor den hooghen outaer/so dat alle die pompueseyt ghinck vanden pallaeyse totter kerckē ouer dese voorseyde brugghe. Ende als die Keyserlijcke maiesteyt ghecōmen was totter capellen die wy ghesept hebben/dye ghemaeckt was int eynde vander brugghen/teghen dye poorte vander kercken/was hy daer ontfanghen vanden canonicken ende Dekene van Sinte Peeters van Roomen/dye welcke om deser saecken wille waren van Roome ghecōmen te Boulongien/ende wart ghelept in die cappelle bydē outare waer dat ghemaect was eenen schoonen tabernakel vercleet van dierbaren tapijtse ende goude cussenen/ op welcke cussenē dye Keyserlijcke maiesteyt knielde. Ende als hi sijne bedinghe ghesept hadde so dede hy den eedt tot sinte Peeter ende sijnen Vicaris den heleghen vader den Paeus van Roomen inden handen vanden Cardinael Saluiati/nae der formen ende manieren/als dat die rechten ghetuyghē den Keyser Lodewijck ghesworen te hebbene/sone ende successiuer vanden Keyser Kaerle. Daer nae so was die keyserlijcke maiesteyt byden eerweerdeghen bisschop van Citera/ghenaemt dom Ariosi van Ferrare Hofmeestere vanden Paeus/ghecleet met eenen choorcleede ende een mutse/en̄ was daer ghemaect/ghecreeert/ende ontfanghen als Canonick van sinte Peeters Ende die keyserlicke maiesteyt stōt in deser manierē voor den outaer/ende die Deken ende alle die canonicken deene na den anderen in behoorlicker ordōnanciē/ eere doende der keyserlicker maiesteyt/ cussen hem sijn handen. Ende nae dat die keyserlicke maiesteyt was wt deser capellen ghegaen tusschen beyde die voorseyde Cardinalen in die kercke/ daer twee ander Cardinalen die oudtste nae den eersten Cardinael/te wetene/ den cardinael van Anconne ende den cardinael Sanctorū quatuor quamē hē teghē aē dye duere vāder kercke/ende ontfinghē hem daer met seer groter eerweerdicheyt ende reuerencie/ bydē welcken tween eerweerdighē cardinalen naer datse sommeghe Oratien ende ghebeden ghesept hadden aen die duere vander kercken/wardt ghelept in die selue/en̄ terstont also die Keyserlijcke maiesteyt en̄ die eerweerdighe Cardinalen in die kercke ghecōmen waren met sijnder gaerde/ een deel vander brugghe vander langde van omtrent twintich voeten brack ende viel achter huer nedere/ende daer vielen ontallicke vele luyden/waer af maer een ofte twee en waren in dangiere van steruen/maer sommeghe ghequetst. Ende dese voorseyde auentuere was reputeert als voor een myrakele/ van datter nyet meer volcx ghequetst en was. Ende sommege nament voor ouerdadege beteekeninge/ segghende/ dat dyt beteykende als datter nae desen Keysere gheen ander cōmen en soude noch gheraken totter keyserlijcker crooninghe. Also dan die Keyserlijcke maiesteyt aldus in die voorseyde kercke ghecōmen sijnde was ghelept in eene schone capelle/die welcke men den name ghegheuen hadde sinte Gregoris/ende daer het choorcleet wt ghedaen hebbende ende die mutse/was byden eerweerdeghen Bisschop van Caurie weder om vercleet met

eender ampte eñ albe/mettē rocke/coussen ende metter keyserlijcker sandalen. Ende bouen alle dese abijten hadde daer bouen eene seer rijckelicke ende costelicke keyser licke cappe/ diemen heet het Pluuial/ dye welcke ghewrocht was byder conste van ghefriseerden Boulonischen friseringhe/ ende ghefigureert met diueersche costelic heyt van bloemen/ende verchiert met me nighen costelijckē steen ende peerlen/ als dyamanten/rubinen/esmerauden/ groote saphiren/groote ballaisen/ende andere soe dat difficijl ende swaer ware om die te extstimerene/ende waren weert bouen al le dinck/ oock sijne hoocheyt es ooc onprijselijc ende gaet te bouen alle prijsinghe eñ louinghe. Ende die keyserlicke maiesteyt aldus ghecleet ende verchiert sijnde met dese heleghe ende seer costelijcke abijten/ was ghelepdt tusschen beyde dye Cardinalen tot inden middele vander kercken/ die welcke plaetse ghenaemt was la roue porphiricque / ende aen elcke sijde van hē waren twee Bisschoppen/ te wetene/ dye Bisschoppen Barrensis/ Palatinensis/ Buriensis/ende Cauriensis/ ende achter hem die doorluchtighe Graue vā Nassauwe/ende alle vijue hielden die pandē ende steerte vander cappen/ so vol ghesteenten ende costelicheyt was si ende soe swaer/so datter gheen edel man en was so sterc/ die die swaerheyt vā diere soude hebben connen onderhoudē/ in die welcke plaetse die Keyserlicke maiesteyt die reysen ontfinc die benedictie/ende dit ghedaē sijnde was ghelept achter den hooghen outaer / dye welcke outaer representeerde den outaer van sinte Peeter te Roomē/ eñ daer knielde hy nedere op eenen trap verdeckt met gulden lakene ende cussens vanden seluē/ ende bleef daer tot dat die Letanien eñ ander suffragien ende oracien volepndt waren. Ende daer naer twee ander Cardinalen/ te wetene Campegius prioor vanden Cardinalen dye priesters sijn / ende Cibo prioor vanden Cardinalen dyakenen/hieuen die Keyserlijcke maiesteyt op / eñ leedēne in die capelle diemē heet sinte Mauricis ende daer was hy byden eerweerdighen vader in Gode ende Cardinael van Frenesis bisschop van Ostie ende Prioor vanden Cardinalen/ bisschoppen/ eñ Dekene / ende oudtste vander eerweerdeger collegie der Cardinalen / nae dat hem sijn cleederen wt ghedaen warē / ghesalft met dat heleghe Crisma/vanden lede van sijn der rechter hant/ totten elleboghe toe / eñ tusschen beyde sijne schouderen / ende op den rugghe/ende ditte met vele schoonder ende deuote benedictien ende ceremonien ende was gheuaecht vanden eerweerdighen bisschop van Caurie/ daer nae was hi weder ghecleet met dat helich eñ weerdich abijt dat hi daer voren aen hadde. Dit aldus ghedaen sijnde / dye voorseyde eerweerdighe cardinael Frenesis/ ende twee andere die hē assisteerden ende behulpich waren/ te wetene/ Saluiatus ende Rudolphus gheleeddē die keyserlicke maiesteyt voor den alder helichsten vader dē paeus/ die welcke verchiert sijnde metten helegē paeusschen abijten ende ornamentē/ was ghesetē als Vicaris ende Stedehoudere van gode almachtich/ inden heleghē stoel Apostolijck/ den welcken die Keyserlijcke maiesteyt dede eerlijcke reuerentie / knielende voor hem nedere op een sitten daer toe seer rijckelijck ende wtnemende costelick verchiert ende toeghemaect. Dit ghedaen sijnde die seer eerweerdighe ende heleghe vader die paeus ghinck aen den outaer in seer grooter solempniteyt ende begonste den dienst gods/ende het Confiteor ende die absolutie ghedaē sijnde/ ende dat die heleghe vader dye Paeus hooghe op gheheuen hadde ende gheintoneert hadde het introit vander missen/ende nae dat hi den outaer ghewierooct hadde/ die keyserlijcke maiesteyt hem voughende bydē heleghen vader den paeus/ custe hem aen sijn kake ende aen sijn borst/ daer nae met den Princhen die voor hem ghinghē draghende die preparementen der keyserlijcker Crooninghe/ dye Keyserlijcke Maiesteyt was ghecōuoyeert tot in eē rijckelijc sitten / dwelc voor hem verchiert was int eynde vanden choore/ in die welcke plaetse ooc gheconuoyeert was die helege vader die Paeus in eenen anderen stoel ooc seer chierlick ende rijckelic verchiert ende

toeghemaeckt. Ende die Princhen weder keerende totten outare gauẽ die preparatiuen ende teykenẽ der crooninghe ouere die welcke byden sacristeyn ende meester ende bewaerdere vander cerimonien/ waren vp den outaer gheset/ eñ die Princhen keerden weder õme totter Keyserlijcker maiesteyt elck in sijne stede. Dit duerende den heleghen dienst Gods ghinck vaste voort in groter solempniteyt eñ eerweerdicheyt totter epistele toe/ die welcke twee Subdyakenen songhẽ/ deene ghenaemt dom Jan Albericus Subdyaken Apostolijck/ diese sanck in latijne/ eñ dandere ghenaemt Stacius martellus camerline vã den Paeus/ diese sanck in griecx. Ende die Epistele aldus ghesonghẽ sijnde/ die voorseyde twee Cardinalen leyden die Keyserlijcke maiesteyt totten heleghen vader dẽ Paeus/ voor dẽ welcken hi knielde vp een tapijts ende cussen vã gulden lakene. Dit ghedaen sijnde so was daer ghebrocht vã den outare dat keyserlijcke sweert byden Bisschop van Pistoie/ eñ ghegheuen den Cardinael Dyakene/ die welcke gaft den Paeus/ ende die tract wter scheyde/ eñ dat ghebenedidende met vele schone cerimonien/ gaft der Keyserlijcker Maiesteyt in sijne rechter hant/ hem daer mede gheuende die rechten der orloghẽ seggende. Ontfanct dat helich sweert die heleghe ghifte gods/ metten welcken ghi ter neder werpen sult eñ destrueren den viandẽ Gods/ welc sweert daer nae ghenomen was wt den handẽ der Keyserlijcker maiesteyt vã eenẽ Cardinael die als Dyakene ter missen diende/ eñ die stact weder in die scheyde eñ gaft so den heleghen vader dẽ Paeus/ dye welcke byhulpe vanden Cardinalen gordet die Keyserlijcke maiesteyt vp sijne slincker sijde ende beene. Daer naer dye Keyserlijcke maiesteyt hem vprechtende vp sijne voetẽ track het voorseyde Keyserlijcke sweert wt der scheyde/ ende met sijnder rechter hãt schuddet drie reysen in dye lucht/ ende telcker reyse so stack hi dẽ punt in deerde. Dit ghedaen sijnde stact weder in die scheyde/ ende knielde wederomme voor den heleghen vader den Paeus/ dye welcke ghebenedydende met vele schone Cerimonien alle die Keyserlijcken Dyademen ende teykenen/ gaffe hem in sijne handen/ te wetene in sijne rechter hãt dẽ gouden appele/ beteykenende die werelt/ ende in die slincker hant dẽ sceptre/ dwelcke es het teyken der saechtmoedicheyt ende onsterflijcke ghelooue ende cracht/ ende gaf hem het gouuernement des Keyserdoms ende van alle die weerelt/ het welcke die keyserlijcke maiesteyt ontfinck met ynnigher ende seer grooter coragie. Eñ achteruolghende bi seer eerweerdighe eñ solempnele cerimonien/ ende helege ghebenedijnghe/ die heleghe vader die paeus settede hem vp sijn hooft dat helich Dyadema ende keyserlijcke croone/ hem gheuende den heleghen name ende tijtele van eenen keysere. Ende terstont daer nae een yeghelick groot ende cleyne/ edele ende onedele/ siende die keyserlijcke maiesteyt aldus metter keyserlijcker preparatiuẽ verchiert ende ghecroont sijnde/ warẽ so seer verblijt van binnen/ so datter oock menich mensche hem dye tranen wt den ooghen liepen van blijschappen. Dyt aldus ghedaen sijnde/ dye Keyserlijcke Maiesteyt prosterneerde hẽ eñ knielde ten voeten vã den paeuse/ die cussende/ ende die Souuerain Prelaet Clement na sommege woorden/ met hulpe vanden cardinalen hief hẽ vp. Daer naer was hem dat Keyserlicke sweert omghegort/ eñ wtghetrocken/ eñ also den seer edelen Hertoghe vã Durbin ghegheuẽ om te draghene voor hẽ. Daer naer dye twee eerweerdighe Cardinalen Saluiatus eñ Rudolphus ghelevden die Keyserlijcke maiesteyt ghecroont metter keyserlijcker croone in sijnen throon/ houdende in die slincker hant dẽ sceptre/ eñ in die rechtere die weerelt/ dẽ welckẽ throon was seer hoochlick verchiert ende toeghemaect byden stoel vanden heleghẽ vader den Paeus/ eñ also met weerdigher reuerencien die Keyserlijcke maiesteyt in sijnẽ throone gheleyt te hebbene/ denuncieerdẽ publieerdẽ/ eñ verkundichden Kaerle den vijfsten vã dier namen Keyser te sijne van Roomen/ eñ altijts vermeerdere des rijcx/ heere van alder weerelt/ ende weerdich bemint te sijne/ ontsien/ eñ gheeert van allen

Princhen/volcke eñ natien. Ende in deser manieren bleef die keyserlijcke maiesteyt ter slincker hant vanden paeus/bouē den eersten bisscop cardinael sittende / eñ daer warē in sijnder assistentie eñ behulpinge twee Cardinalen Dyakenen / ghelijc om den Paeus. Ende binnen desen tijdē waren daer seer eerweerdelijckē ghesonghē sommeghe suffragien voor die Keyserlijc ke maiesteyt/ die welcke men noemt Letanien / vā twee eerweerdighe Cardinalen Dyakens die die Sancten aenriepē/ende die sanghers antwoorden. Tu illū adiuua voor Ora pro nobis/ dwelc mē ghewoon lick es te antwoordene. Eñ als die supplicatien vāder Letanien aldus voleyndt waren/ soe was daer ghesonghen dat helich Euangelium in tweederley sprake. Eerst in latijne byden Cardinael Ceserium/ ten tweeden in grieck byden eertsbisschop vā Rodes. Daer naer so sangtmen met grooter melodien ende schoonder musijcke het Credo. Eñ alsmen quā ten offere/soe dede die keyserlicke maiesteyt vā sijnen hoofde die croone/eñ den sceptre eñ die werelt wt sijnen handē/eñ gaffe sijne princhen in die handen/ met oock sijne costelijcke cappe die hi aen hadde / ende quam so mettē blootē hoofde seer ootmoedelic in sijnen rock/ offerende ten voeten vanden Paeuse sijn offerhande/welcke ghifte eñ offerhāde was dertich stucken gouts / waer afelck stuck gouts weert wasthien ducatē. Daerōme dattet den dach was vā sijnder gheboortē ende dat hi vp dien dach dertich iaer oudt wiert/eñ oock so eest sijn ghewoonte alle iare vp den dach van sijnder gheboorten so veel stucken gouts te offeren als hy iaren heeft. Dese offertorie ghedaen sijnde/men brochte seer solempnelic ende met groter weerdicheyt water om des paeus handē te wasschene/ die welcke ghewasschē sijnde/ghinc aen den outaer/ eñ die Keyserlijc ke maiesteyt volchde hem/eñ diende hem seer deuotelic gheuende die hostie/dē wijn ende watere/om te consacrerene dat weerdighe helich lichaē christi Jesu. Daer naer so knielde die keyserlicke maiesteyt neder vp eenen stoel daer toe verchiert ende verdect met gulden lakene/ eñ cussens vandē seluen/ter sijden vanden outare/ende bleef so die gheheele cōsecratie duerende in sijn der deuocien/tot Agnus dei toe/wāt doen so stont die Keyserlike maiesteyt vp/ende ghinc den Paeus cussen aen sijne rechter wanghe/eñ aen sijnder borst. Dit ghedaē sijnde/volghende den heleghen vader den Paeus/ keerden alle beyde vandē outare in huere throonē/eñ daer so bleuē si in grooter deuocien/segghende huere ghebeden/ ende verbeydende met ynnigher deuotiē eñ grooter ootmoedicheyt dat helich Sacrament ende lichaē christi Jesu/ het welcke onse heleghe vader dye paeus/ghelatē hadde vp den outaer vp die platine. Ende dye Cardinael Cibo dye Dyaken was in die adminstratie vāder missen/hief die heleghe platine voor den outaer vp/ die toochende voor alle het volc / daer nae so gaf hijse den cardinael Cesis/die welcke bediēde het officie vanden subdyakenscap. Dese voorn eerweerdighe cardinael Cesis nemende dese platine met seer grooter deuocien ende reuerencien / brochtse tot den heleghen vader den Paeus/dye welcke met beyde sijnen handen nam dye hostie ende bracse in twee deelen / ende deene vā deser met deuoter oratien eñ contēplatien nutte eñ ontfinc selue dat weerdighe heleghe Sacrament ende lichaem Christi Jhesu. Ende nae datmen hem ghebrocht hadde den kelck / in ghelijcker deuocien dranc eñ ontfinck met eender plume vā goude dat helich bloet ons liefs heeren Jesu Christi/ ende hier naer so nam hi den wijn der preceptien wt eenen anderen kelckt. Dit ghedaen sijnde so nam hi dander helft vander hostie/dye brekende in tween/eñ administreerde dat helich Sacrament den tween Cardinalen dye hem assisteerden eñ dienden/te wetene dē cardinael Cesaryn Dyakene/ende dē cardinael Alberyn Subdiakene. Eñ als die heleghe vader die paeus ende die voorn cardinalen ghecommuniceert hadden / die Keyserlijcke maiesteyt prosterneerde eñ knielde voor hē nedere. Ende die doorluchtighe graue van Assauwe vpper Camerlinck/ende die seer edele heere/mijn heere vā Roeulx vpper Hoofmeestere/ hielden voor hē eene seer sump-

tueuse ende costelijcke dwale vā goude eñ
sijde ghewrocht/verchiert eñ gheaorneert
vā peerlen ende ander costelicke ghesteen
ten/seer rijckelic toeghemaect. Daer naer
onse heleghe vadere die paeus met sijnen
eyghen handen administreerde ende gaf
in eene andere cleyne hostie dat eerweer-
dich eñ helich sacrament/ eñ lichaem chri-
sti Jesu der keyserlicker maiesteyt. Eñ als
die keyserlijcke maiesteyt dat met groter
deuocien ontfanghē hadde/ so stont hi vp/
ende custe den heleghen vadere aen sijne
kake/ende daer nae weder knielende/ ont
finc den wijn/ die wy heeten die preceptie/
bijden handen vandē Cardinael Dyake-
ne/waer af eerst die eerweerdighe bisscop
van Caurie de credentie eñ gheloofsaem-
heyt dede/eñ daer naer werdt ghebenedijt
vanden heleghen vader den Paeus/door
veel oracien ende ceremoniē/ende vā daer
vp stacde/keerde weder ōme in sijnē throo
ne. Ende naer dat hy weder vercleet was
metter keyserlijcker cappen/nemende in
sijn handen den sceptre ende dye weerelt/
ende dat hem die croone vp thooft gheset
was/soe beual dye keyserlijcke maiesteyt
datmē tot hem soude doen cōmen/den ede
len heere/here Adriaen van Croy here vā
Roeulx/heere vanden gulden vliese/ende
nu ter tijt opper Hoofmeestere van des
Keysers huysghesin. Die welcke voor hē
cōmende/prosterneerde eñ viel der keyser
lijcker maiesteyt te voete. Eñ dye Keyser-
lijcke maiesteyt hem aldus siende voor sij-
ne voeten/seyde tot hem in deser manierē
Here Adriaen ick en hebbe nyet verghetē
die tijtelen vander ouder edelheyt van al-
len uwen predecesseurs ende voorvaders/
noch oock dye groote verdiensten van hē
liedē/verdient teghē mijne predecesseurs/
Ende oock en hebbe ick nyet vergheten/
maer bē ghedachtich uwer stātasticheyt/
die ghi behouden hebt ende vā rechter na
tueren hebt van uwen ouders/ghelijc ick
wel gheexperimenteert hebbe by uwen
kapten/stoutheyt eñ vaillanticheyt. Daer
ōme willende ende begheerende eenen ye
ghelijc van sijnen solaris ende verdienstē
te voldoene so heb ic v alleene gheroupē/
om v eerst ter eeren van mijnder croonin
ghe/ende uwe verdiensten te beghiftene/
ende te renuncerene/met mijnder eerster
beghiftinghe mijnder coronatiē/v promo
uerende/creerende/eñ verheffende in eenē
Graue des Keyserlijcken rijcx/dwelcke v
verdiensten eñ diensten te mywaerts wel
verdient hebben/welcke digniteyt ende
hoocheyt nu v gheschoncken ende ghege
uen wordt/ter eerweerdicheyt van onsen
keyserlicken rijcke/ende v ende allen uwē
naercōmers ter eeren. Ende willen ende
ordōneren dat nu voort aen ghi sijn ende
wesen sult ende gheheeten sult wordē/gra
ue vanden heleghē Roomschen rijcke/eñ
dat uwe heerlicheyt van Roeulx/met den
lande der heerlicheyt aencleuende/alsoo
wel voor v als voor uwe nacomelinghen
nu voort aen ende teeweghē daghe sal dra
ghen ende voeren dē tijtele vā een Graef-
scap/ende dat ghi ghelijcke digniteyt heb
ben sult als andere grauen des keyserlijc-
ken rijcx/ende dat ghi vseert eñ ghebruyct
vā ghelijcker eerē/priuilegie/preeminen-
cien ende vryheden sonder eenich teghen
segghen. Ende die ghene die die stoutheit
sal hebben hier teghen te segghene/ het si
bi obstinacie oft quaetwillicheyt eñ nyet
en wil obedierē ons mandement ende be-
uel/dat dese sal worden ghehouden als re
bel ende inobedient des keyserlijckē rijcx/
ende culpable eñ in amende onser keyser-
licker maiesteyt. Die Graue van Roeulx
seer verwondert sijnde vā groter blijscap
van sulcker digniteyt dye welcke hy nyet
en verwachtede noch en verbeyde/also hi
pretendeerde grootelic te bedanckene der
keyserlicker maiesteyt vā sulcker eeren in
hē bewesen/onse heleghe vader die paeus
vertrack hem tot aen dē outaer/ende vol-
eynde dye misse metter benedictien/ghe-
uende allen ende eenen yeghelijcken/also
wel den ghenen dye in dye kercke waren
als die daer buyten waren/met oot allen
den ghenē dye in die teghenwoordicheyt
waren vander keyserlijcker crooninghe/
volcomen remis ende aflaet vā allen hue
ren sonden ende misdaet/welcke was ver
condicht byden eerweerdighē Cardinael
Cibo/in dye voorseyde kercke van Sinte
Petronye.

Hier naer volghen

die dinghen ende triumphen die warē vp die marckt/gheduer ende vp dese heleghe Crooninghe/eñ met welcker ghereetscap het volck vā Boulongien ontfinc den ghecroonden keysere/ende met wat begheerten/ende ooc ghenouchten dye si bedreuē.

Ter wijlē dat dese mysteriē dye wi voren ghesept hebben/ghedaen warē in die kercke/twee calommen van marbere waren vp die marct vpgherecht/dwelc was voor die kercke/vp die welcke inden eerstē ghesedt waren eenen seer grooten Arent met twee hoofden/ende aen beyden sijden twee verguldē leeuwen/die welcke ghelijc twee fonteynen gauen ende wierpen wte ter wijlen datmen den dienst gods dede/ende alle den dach duere/eñ ooc meestē deel den gheheelen nacht/seere ende wtnemende goede wijnen/te wetene/dye leeuwen witten wijn/ende den Arent rooden wijn. Ende hier bi so waster eenē seer groten ende vetten osse ghebraden al gheheel den welckē osse was aen een seer groot eñ sterc spit ghedaen/ende was ghelardeert ende ghefarseert van diueerschen manieren van gheuoghelte ende ooc ghedierte/ende wiltbraet met vier voeten/ende dese voorsē osse hadde die hoornen vandē hoofde vergult van fijnen goude/ende ooc die hoornen van sijnen voeten. Ende wt der veynsteren vanden pallaeyse waren gheworpen/broot/couckens/roffelioenkēs/ende witte brooden met grooten hoopen Ooc so waster noch wt gheworpen wt dē voorseyde veynsterē diueersche manierē van fruyte/als appelen/peeren/castaniē/noten ende haesnoten/met confituerē vā amandelen/coriandren/eñ dier ghelijcke/die welcke dinghen vermaecte ende solazeerde het volc ende den ionghers/dye die keyserlicke comste daer verbeydende waren. Ten anderen so waren daer een grote armee van volcke van diueerschen natien alsowel te peerde als te voet/ghelijc duytschen/spaengiaerdē/eñ andere/seer costelijc toeghemaect ende verchiert/ende haddē bi hem een groot ghedeel velt gheschuts/eñ wel twintich groote stuckē dartillerie/waer mede si alle dye straten ende hoeckē bewaerden/om datter gheene cōmotie/beroerte oft tweedracht ondꝛ volc cōmen en soude. Ende die capiteyn generael van dese armee eñ ghesellschape was mijn heere Anthonis de Leue/ghewapēt van allen stucken/ende sadt so in eenen setele voor den pallaeyse vāder stadt vp die voorsē plaetse/ende alle die ander capiteynen alsowel spaengiaerden als duytschē saten rontsomme hem. Ende als nv den dienst gods voleyndt ende ghedaen was met alle dye ceremonien vander coronatien/so warē daer seer schone elegante eñ ornate exhortatien ghedaen bi sommege gheleerde eñ experte Oratuers/ter eerē/louinghe ende exaltatie der keyserlijcker maiesteyt. Ende binnē desen middele dat het volc wter kercken ghinc/eñ dat hem elc te peerde settede/om der pompueseheyt der processien/het ghemeyn volck vander eender sijdē eñ vā dandere/eñ vā allē sijdē gheextimeert wel hondert duysent ende meer/cōmende wt der kerckē met grootē ghedruysche/begheerende eñ grote affectie hebbende te siene hueren ghecroondē keysere/liepen in alle die stratē eñ hoeckē daer hi voorby cōmen soude/clymmende vp die veynsterē/bancken/bordetxen/iae dat meer es/die gotē ende die huysen waren al beseten ende ouerdect vanden volcke/ende alle die veynsteren ende gatē waren vol volcx/si braken gaten in dye mueren eñ weeghen vanden huysen so groot was huerlieder begheerte dye sy hadden ōme hueren ghecroonden Keysere daer te siene/daer en was gheen plaetse ledich/die huysen waren so verlast vandē volcke eñ ooc die bordetxen/so datter sōmege warendye in vielen eñ braken. Daer en was out ionc/groot noch cleyne/cruepel noch manc/man noch wijf/ten quāmer al gheloopen daer si costē eñ mochtē om die keyserlijcke maiesteyt te siene/als naer eenen prinche godlijc vā god vercoꝛē eñ ghesonden om der salicheyt eñ bescherminge der weerelt Amen.

¶ Wat sal ic segghē vandē ornamentē vā

ter stadt/ also wel die bedectelic ghedreghẽ warẽ als int openbaer/ wãt dat wter maten ghinc. In wat weghe die Keyserlijcke maiestept cõmen moeste/ dye stratẽ warẽ schoone ghemaect eñ verdect met groene ende bloemkens/ die welcke bi diueersche ruecken/ den menschen solazeerdẽ/ alle die weghen vandẽ hupsen warẽ behanghen met tapijtse ghefigureert vã goude eñ sijde/ aen den welcken tapijtsen ghehanghẽ warẽ meneghe costelichept vã Juweelen ende baghen van die rijckelicke vrouwen/ dwelc seer sumptueus was om sien/ wãt daer meneghe costelijcke rieme vã goude eñ siluere aen hinc/ ten anderẽ so sachmen in meneghe plaetse tresooren vã silueren staen voren aen die vepnsterẽ ghemaeckt eñ ghestelt trappewijs ghelijcmẽ dat ghe costumeert es te settene in dese heerẽ hupsen/ dwelc eenẽ schoonen lupster gaf/ ende verblijde therte der menschẽ. Oock die schone ioncfrouwen die al õme in die vepnsteren laghẽ seer costelic verchiert met costelicke abijten waren lustich om sien/ want daer menich schoon ende lustich vrauwen mensche in dye vepnsteren lach. Maer noch waren daer triumphen ghedaẽ dye dese voorẽ in costelichept ende triumphen verre te bouen ghinghẽ. Te wetene/ schone edificien op der straten boghe wijs ghe maect/ schoone stellagien op gherecht/ eñ die met seer costelicke tapijtsen behanghẽ op die welcke seer schone personagiẽ ghe tooght warẽ/ eñ wter matẽ schone triumphelicke spelen ghespeelt waren/ van dye victorien dye die. Ke. Ma. ten diueerschen tijdẽ gehadt hadde. Aen alle die hoecke vã der straten waren seer schoone latijnsche veersen ghemaect eñ dye warẽ ghestreuẽ in fijnen goude letteren/ declarerende dye louinge eñ precatien der keyserlijcker maiestept. Noeyt en wasser ghesien solempneerdere/ noch plaisantere/ eñ triumphelijcker/ noch oock hooghelijckere/ dan het spectacle van desen daghe.

¶ In wat maniere dat dye processye ghedaen was/ naer der crooninghe.

Nv dan so moeten wi vertellen die ordõnancie vãder processie die welcke ghedaen was naer der crooninghe. Als nv tvolc quã vander kercken/ eñ dat binnen desen tijden onse heleghe vader die Paeus ontcleet was vanden cerimoniaelschẽ abijtẽ/ settende op sijn hooft den mijtre met dye croonen/ eñ die keyserlicke maiestept ghe croont metter keyserlicker croonen/ quamen te samẽ wter kercken/ eñ aen die due re vander voorẽ kercke wardt ghebrocht eene seer schoone witte hacquenepe/ dye welcke hadde eenẽ fijnen gouden breydel/ eñ costelic ouerdect/ op die welcke als dye Paeus daer op wilde sittẽ/ so dede dye. K. M. die hant aen den stegelreep/ willende hem alsoo een luttel ghelepden/ maer dye Paeus en woude dat in gheender manieren ghedooghẽ/ eñ seyde tot die keyserlijcke maiestept/ en doet dit nyet mijne sone/ uwe seer goetwillichept vã uwẽ ootmoedighen dienst es mi ghenoech/ ende meer dan ghenouch/ eñ es mi seer aẽghenaem/ niet om mijnen persoon/ maer om dẽ ghenen vã wien ic die stede houde. Daer naer so was daer een seer schoon ende costelijck peert ghebrocht/ seer rijckelick verchiert/ blinckende vã fijnen goude/ eñ vã costelijcke ghesteenten/ op dwelc die keyserlijcke maiestept sadt/ eñ het voorẽ peert was so hooghe eñ so groot/ so datmẽ hem bouen alle dander sach. Hier naer so satẽ alle dye Princhen op huere peerdẽ/ ende reden so in schoonder ordonnancie/ twee van des Paeus volc aen dye rechter sijde/ eñ twee van des keysers volc aen die slincke sijde/ te samen. Eñ inden eersten so redender te peerde die dienaers vanden Cardinalen/ Bisschoppen/ eñ princhen seer eerlijc ghecleet. Daer naer volchden die capiteynen vander armeye vanden Paeuse eñ vãder Ke. M. blinckende vã fijnẽ goude eñ siluere/ eñ satẽ op ghebaerdeerde peerdẽ/ naer welc gheselschap volchden. xij. bannieren vandẽ volcke vã Boulongien/ die welcke waren wit met eenen rooden cruyce/ ghe dreghen bi. xij. vaendraghers te voete/ eñ dye Schepenen vander stadt volchdense. Daer naer. xvi. scholieren droughen. xvi.

roode bānierē vāder Vniuersiteyt / eñ hē
volchdē.xij.oude doctorē indē rechtē/al int
fluweel ghecleet/eñ haddē grote goudē ke
tenen aē huerē hals/eñ naer hē so volchde
die graue vā Gambare gouuernuer van
Boulongien / houdēde sinē stock recht vp
in sijn hant/eñ sijn gaerde ontrēt hē. Hier
naer mijn heer Angelus raynutius Capi
teyn vander iusticie vā Boulongien/ ghe
wapēt int volle harnasch/ sittende vp een
ghebaerdeerde peert/eñ bouē die wapenē
al int goude ghecleet/dragende die bānie-
re vāder stadt vā Boulongien. Hier naer
so volchden vier lackaepen vandē Paeus
dragende vier roode bānierē/ dē welcken
die Camerlinghē des paeus volchden/eñ
hēt gheselscap vā mijn here Alexander de
Medicis hertoge vā Penne/naer dē welc
kē volchde die oude banniere vanden Ro
meynē/ghedreghē bydē graue Julius ce-
sarin/ daer nae die bāniere vā sint Jorijs/
dye den ionghen Marcgraue Daquillar
drouch/daer naer dē Arent vandē Room
schen rijcke/ dye die edel baroen Dautren
vandē gheslachte vā Verger drouch hoo-
ghe verheuē in die lucht/naer dye welcke
volchde die bāniere vandē paeus/die ban
niere vāder kerckē/ die bāniere vandē he-
leghē cruyce/die welcke ghedreghē warē
bydē graue Rangon/die tweede/by mijn
here Gabriel/eñ die derde bi mijn here Lau
reys Cibo / bloots hoofts. Hier naer soe
volchdē.vi.witte peerdē/verdect met seer
rijckē verdecselē diemē metter hant leyde.
Daer nae vier tyarē diemē hoeyē noemt
vandē Paeus/die vier Camerlingē drou-
ghē / den welckē volchdē seer vele vanden
huysghesinne vandē Paeus/alle Aduoca
ten/Secretarissen/Acoliten/raetsliedē/ eñ
ander clerckē vā des paeus houe Eñ bouē
desen die Auditiers vāder Rote/die volch
den seer rijckelick ghecleet te peerde. Hier
naer so volchdē seer veel trompettē eñ cla
roenē/hoorens eñ bussinē/ elc spelende eñ
blasende / dwelck een melodie om hooren
was/eñ hē so volchdē dye massedraghers
eñ die husiers/eñ die herautē Roydarmes
vandē princhē eñ coninghē eñ vā die. Ke.
M. seer hoochlic verchiert met huerlieder
wapen rocks/eñ hē so volchden dye Ora-
tiers eñ ambassatē vā sōmege herē prin-
chē eñ coninghē. Hier naer eenē Subdya
ken die dē Pastoraelschē stock drouch van
den Paeus/ eñ hē so volchde noch een an-
der/die dē hoet drouch vādē paeus. Daer
naer so volchdē noch twee andere die elck
eenē candelaer drougē vā fijnē goude met
eender bernēder keersse. Daer nae vp een
seer schoon wit peert seer rijckelic vchiert
eñ verdect met goudē laken/ was ghedre
ghē dat weerde heleghe Sacramēt ende
lichaē ons liefs heerē Jesu Christi / in een
casse eñ onder eenē hemel vā fijnē sijde ghe
maect/dye welcke ghedreghē was vā.xij.
notabele eñ eerbare mānē/doctorē in me-
dicinen eñ andere rijcke poorters vander
stadt vā Boulongien/ eñ.xij. Camerlingē
vandē paeus droughē elc een toortse van
wittē wasse in huerlieder hāt rontōme dat
helich Sacrament/daer naer volchde die
Sacristeyn vanden Paeus te peerde met
eender langer witter roede in sijn hāt / eñ
hē so volchdē vele Princhē/grauē/Marc-
grauē/eñ andere elc naer sijne edelheyt eñ
hoocheyt in schoonder ordōnancie elc met
sijnen gheselschape. Daer naer die Hoof-
meesters vander. K. M. houdende huere
stockē in huere hāt/ eñ die opperste Hoof-
meester nv graue van Roeulx/die welcke
alleene volchde/eñ voor hē so ghinc die he
rault Roydarmes/ ghenaemt Bourgoē-
gie/ghecleet met sijnē rijckelijckē wapen-
rock / vp een seer schoon peert/eñ aen den
saedele vā sijnē peerde hinghē grote sackē
vol stickē vā goude eñ siluer nyeuwelincx
ghesorgeert / in dye welcke aen deen sijde
was die ghelijckenisse des hoofts der. K.
M. eñ rontōme ghescreuē. Carolus quin
tus imperator augustus/eñ aē dander sij-
de twee calompnē/eñ die date vandē Jare
ons herē Jesu christi ghescreuē bi cijffren
eñ rontōme ghescreuē plus oultre/eñ due
rende dese voorś processie/also wel int gaē
als int cōmē/wierp hi aē beydē sijdē vanđ
stratē alōme grote hāuollen gouts eñ sil
uers vā desen voorś pēninghē/ roupende
Largesse/largesse. Eñ het ghemeyn volck
riep met luyder stēmē Imperio/ imperio
imperio/viue lempereur Charles Catho
lique. Daer naer dye groote Hofmeester

volchde het gheselscap vandē eerweerdighē Cardinalē met huerē cardinaelschen abijtē verchiert/naer die welcke quamē dye voorš prinche drageňde die teykenē en pre paramentē/te wetene het sweert/ dē sceptre/die werelt/ eň die hertoge vā Sauoyē en drouch niet/ want die.K.M.hadde het dyadema dats die Keyserlicke croone vp sijn hooft/eň doē volchdē twee cardinalen waer afdeene was die cardinael Cesis/eň dandere die Cardinael Cibo/welcke twee volchdē dē helegē vader dē paeus / eň aen sijn slincker sijde die.K.M.alle beyde ondē eenē throone seer hoochlic verchiert/ dwelcke ghedragē was vā drie Ambassaduers vander heerschappie vā Venegien/eň die andere groote meesters eň edele mannen vā Boulongien/eň aen beyde dē sijden vā hem lieden waren dye lackaeyen vanden paeus/ eň vander.K.M.eň die hallebaerdiers/Spaengiaerts/Bourgoengioenē/ eň duytschē aē deen sijde/eň aen dander sijde bewaerdē hem lieden vandē presse van den volcke.Ende al dat volc oudt eň ionck groot eň cleyne/ rijcke eň aerme riepen al met luyder stēmen/viue lempereur/ ende verhieuē dē name der.K.M.tottē hemel toe so exalteerden si hē/in allen hoeckē vā der stratē so werpē si wt dē huysen welrieckende cruydē vp den lieden dye daer voor bi ghinghē.Eň naer onsen heleghē vader den paeus volchden twee cardinalē/ ende noch twee ander seer eerweerdighe herē/ te wetene sijnē principalē Medicijn/ eň sijnen vppersten Secretaris. Eň na die.K. Ma.so volchde dye doorluchtighe eň seer edele Graue vā Nassouwe alleene/ eň hē so volchde die Eertsbisschop vā Berry / den voorš bisscop vā Caurie sijnē grooten aelmoessenier/daer naer die edele eň eerbare dom Joris van Oostenrijck bisschop van Luyce/eň naer hē die edele heere vā Granduval/Niclaeus perriotus/ eň mijn heere Michiel May doctuer/eň nv ter tijt Ambassaduer residerende vāder.K.M.bydē heleghē vader den paeus. Daer naer een groot ghetal vā doctorē indē rechtē/ weerlic eň gheestelic. Item oot raetsliedē eň andere grote meesters eň prelatē vander heligher kercken/eň ander weerlicke herē eň princhen die ten paeus gheassisteert eň behulpich gheweest haddē eň der.Ke.M. Eň ten laetstē so volchdē in seer schoonder ordōnancie wel.ij.c. ghewapender mannē te peerde int volle harnasch/ende sittende vp ghebaerdeerde peerdē/ eň die lancie in die hant/eň waren bi huerder cleedinghe so onderschept so datmense lichtelijck kennen mochte wie si waren eň onder wat capiteyn si behoordē/ als die sommeghe die hoorden onder den Marcgraue van Arschot/dandere onder dē graue vā Roeulx/ dandere onder dē here vā Viennes/dandere onder den baroen vā sinte Hourlin/ eň so voort/naer die welcke volchden die archiers te peerde in huere rocx vā orpheuerie/die welcke hieldē het eynde vāder processie.In deser schoonder triumphen ende ordōnantie ghinghē onse heleghe vader die paeus eň die.K.M.nae dye kercke vā sinte Dominicus.Eň als si tsamen aldus ghecōmē warē tot inden middele vanden weghe / sijnde vāder kercken ontrent een vierendeel mijls/so namē si seer hoochlijc eň minnelijc orlof deen aē dandere/ dwelc seer schoō om sien was die eere die si malcanderen daer betoochdē/ende die Paeus gaf daer der.K.M die benedictie/eň keerde duer eenē anderē wech met den helegē sacramente tot sijnē pallaeyse waert/met sijnē gheselscape. Eň die.K.M.met sijnē gheselschape procedeerde totter voorseyder kercke vā sijnte Dominicus/ eň als hi quam aen die poorte der voorš kercke / so sadt hi vā sijnē peerde/eň daer warē tegen woordich dye Canonicken vā sint Jan vā latranē vā Roomen/ met huerē choorcleedrē eň mutsen/die welcke ontfinghē daer die.K.M.seer hoochlic so als dat betamelijc was / eň naer sommeghe ceremonien eň oratien soe ontfinghen si eň creeerden daer die keyserlijcke maiesteyt canoninck vā sinte Jan latranē.Daer naer so ghinc die.K.M.inder voorš kercke vā sinte Dominicus/eň danckende eň louende Gode almachtich dede daer sijne deuotie / voor den hooghē outaer/eň dit ghedaen sijnde/ eň sijn croone weder ōme ghestelt sijnde vp sijn hooft / so clam hi daer vp een rijckelijc sitten/dwelc voor sijnder.K.M.verchiert

was seer costelic/ nemende in sijn hant die werelt/ende het sweert wter scheede/ ende slouch daer veel edele eñ vaillante mannẽ Ridders. Eñ dit aldus ghedaen sijnde/ so es die. Ke. Ma. weder õme te peerde ghegaen met sijnẽ gheselschape/ eñ sijn so weder õmẽ gheredẽ naer het pallaeys inder seluer manierẽ eñ triumphen als si ghecõmen warẽ/ maer reden duer eenẽ anderen wech. Eñ also nae dat si alle die spectaculẽ eñ personagiẽ gheledẽ warẽ/ eñ dat si ghecõmen warẽ tot op die marct/ terstont alle die voetknechten die daer vã des keysers weghẽ ghestelt warẽ/ wel acht duysent eñ meer/ begonstẽ al huer bussen los te schietene/ eñ ooc inder ghelijcke so schotẽ si ooc los dat groot gheschut dat si daer bi hẽ liten haddẽ/ welc gheschut sulc een gheruchte maecte dattet scheen dat den afgod Jupiter hadde neder ghesonden alle sijn donderen eñ tempeesten dye hy in sijn tresoor heeft. Eñ bouen desen noch so luyden alle die clocken/ men slouch alle die tamboerẽ ende bussinẽ/ so datmen nauwe en hoorde noch en sach. Alle het ghemeyn volc riep met seer luyder stẽmen. Viue lempereur Charles/ viue lempereur Charles/ vertellende deen den anderen die victorien die hi ghehadt hadde/ eñ hẽ aldus seer exalterende/ eñ danckende den almoghendẽ god vã sijnder gracien/ dat hi hẽ lieden sulc eenen prinche verleent hadde/ eñ maectẽ alle die stadt duere grote vieren vã ghenouchten Alle die clocgaten vã allen torren eñ kerckẽ/ alle die veynsterẽ warẽ byna vol vierpannen ghestelt/ die welcke als si alle ontsteken waren ghinghen te bouen het licht der manen ende der sterrẽ/ ende het scheen dat die gheheele stede in eenen viere stont Ende bouen desen alle die dorpen daer ontrent gheleghen eñ die voorbou ghẽ maecten so groote vieren datse lichteden tot in dye stede toe. Noeyt en wasser schoonder triumphe ghesien/ noch oock so costelick/ men en heeft oock noeyt in eenighe Coronijcke ghelesen/ hoe oudt dye oock wesen mochte/ vã dat dese stadt vã Boulongien eerst ghesticht es geweest/ datter oeyt sulcke triumphe gheschiet es gheweest/ noch ooc sulck eene ghemeyne vrientschap onder malcãderẽ alsser nv daer ghesien was noch triumphen gheschiet alst nv es ghe weest ter Crooninghe vander Keyserlijcker maiesteyt voorẽ.

Van die wederkeeringe der Keyserlijcker maiesteyt ten pallaeyse/ ende van die grote costelicheyt dier gheschiede des auonts in die maeltijt.

In sulcker manieren ende groter triumphẽ als die keyserlicke maiesteyt wt sijnen pallaeyse ghereden es/ soe es hi weder met sulcker triumphen ende groten state weder om ghecõmen des auonts als dye sonne begonste onder te gane Ende aldus ghecõmen sijnde totten pallaeyse voorẽ/ soe es hi van sijnen peerde gheseten/ ende heeft alle die ghene die de insignen/ preparamenten/ bannieren/ ende den hemele ghedrleghen hadden/ met noch menich ander stout eñ frisch man/ Ridders ghestaghẽ. Dit ghedaen sijnde so es hi met sijnẽ Baroenẽ ende edelen Princhen int pallaeys ghegaen/ dat welcke was bouen ende beneden behanghen met rijckelicken tapijtsen vander werckinghe der voorẽ stadt vã Boulongien. Daer waren seer rijckelicke vergulde candelaers al õme ghehanghẽ/ in die welcke waren ghesedt wel schoone ende oock wel rieckende keerssen/ so dattet alswo licht was of het dach ghewееst hadde. In dese voorseyde sale was een seer rijckelijck tresoor ghestelt/ dwelck was verchiert met wtnemende schoone stickẽ vã inckelen fijnen goude ende seer costelijckẽ ghesteente van alle soorten/ als van grote beckenen/ platteelen/ flesschen/ pottẽ/ croesens/ schalen/ tregier layen/ waterpotten coppen/ ende dit was seer wtnemende costelick ghewrocht. Ende int hoochste eynde vander voorseyder sale daer was ghedect eene tafele voor dye Keyserlijcke maiesteyt/ ouer die welcke was eenen schonẽ hemel ghemaect van fijnen goude. Ende niet verre van daer soe wasser een andere ghedeckt voor den edelen Hertoghe van Sauoyen ende andere Princhẽ bouẽ ghenoẽt/ die die preparamentẽ der crooninge

ghedreghē hadden. Daer warē ooc andere salen behanghē eñ verchiert met costelicke tresooren/ voor die andere princhen/ prelaten eñ grote meesters. Eñ als dē tijt ghenaecte om te gaen eten/ eñ dat alle die tafelen seer costelic ghedect waren/ die. K. M. ghinc sittē allcene aen sÿne tafele in sÿnen keyserlicken stoel/ eñ achteruolgende dandere princhen elc naer sÿnder oordene eñ qualiteyt/ officie eñ edelheyt/ ghinghē sitten elc aen huere tafelen die voor huerlieden gheprepareert waren. Het watere wart deene vorē eñ dander nae ghebrocht om die handen te wasschene. Eñ na die solempnele oracie dier ghedaē was/ so was die benedictie vādr tafelen ghedaē. Daer naer die groote hoofmeesters eñ andere officiers daer toe gheordōneert houdende huere stockē in huere handē diendē ter tafelen/ eerst het broot wt siluerēn manden/ eñ in siluerē verguldē schotelen brochtē si diuersche cleyne gherechten/ dwelcke men noemt die eerste tafele/ ofte het eerste gherechte/ met sulcker excellencie alsomē wel bedencken mach ende dat toebehoort. Daer naer die tweede gherechten die waren ghebrocht in meerdere platteelen/ eñ waren vā die costelicste spÿse diemē dinckken soude moghen/ al in schoonder ordonnancie/ elck met sÿnder costelicker saussen eñ veel meer dander wel behoefde eñ van noode was. Daer nae voor het derde ghe rechte warē ghebrocht als voor het bancquet wter maten veel fantasien eñ vreemde dinghen ghemaect van figurē eñ personagien ghemaect vp gelleen/ confitē eñ dier gelÿcke als sulc eenē banckette toebehoort/ tē ware niet seer wel ō scrÿuē die costelicheyt dier ghedaen was. Eñ daer waren ooc die costelicste wÿnē vā alle soorten diemē soude moghē ouerdenckē/ eñ daer warē die hoofmeesters eñ schinckers dienende elc naer sÿnder goeder ghelieftē/ eñ vā hi liefst dranc. Daer warē ooc gheordōneerde prouuers aen alle tafelen/ die vā allen gherechtē prousdē eñ die credencie deden. Dit aldus ghedaen sÿnde soe wasser eenrdinc dat alle den luyden verwonderde dat was/ dat alle die gherechten dier ouer schotē tsamē mettē platteelen/ schotelē/ eñ schalen/ warē alle tsamē ter veynsterē wt gheworpē vp die marct/ eñ elc mochte die rapē dier aen gherakē coste/ eñ van eenen peghelÿckē anderē gerechte so warender ghedect nyeuwe schoolakenē eñ seruettē. Eñ naer dat dit bancquet aldus met deser groter wtnemēder costelicheyt aldus vol eynt was/ so brochtmen daer seer costelÿcke welrieckende wateren om dye handen te dwane/ naer der ghemeender costumē vā sulckē banckettē/ eñ nae dat dye tafelen vp ghedaen warē/ so seydemē solempnelic die gracie/ dāckende god almachtich vā sÿnder ghebenedyder gracie. Daer na die. K. M. nemende dat keyserlÿck sweert in sÿn hant/ slouch daer menich edel man ruddere. Eñ nae dat dē meestē deel vāder nacht ghelede was/ alle die princhen ende heerē quamē nemen orlof aen der. K. M. eñ ghinghē elc ter ruste waert/ elck in sÿn pallaeys eñ logÿst/ maer het volc vander voorś stadt vā Boulongien cōtinueerden huere triumphen met vierē eñ ander batementē ende ghenouchtē den gheheelen nacht duere/ ende sommege daghen daer naer ten grooten costen/ eñ al ter eeren der keyserlicher maiesteyt/ dat hē god gonne een lanck eñ salich leuen Amen.

¶ Item ouermidts dese blÿschap vander crooninge so ghincmē eerweerdelikē met ter processien eñ mettē heleghē sacramente in alle dese landē/ eñ mē vierde voor dē noene/ eñ tsauonts vierdemē seer schone.

¶ Het Parlement te Mechelen wert den eerstē steen ghelecyt vptē. xxiij. stē dach vā Maerte/ welc parlement plach te ligghē te Parÿs vandē lande van Vlaendren eñ Henegouwe/ wāt dese voorś landen niet meer te leen en dorstē ontfanghē worden vandē Coninc vā Vranckerÿck/ wāt also ghesloten was int rantsoen vander verlossinghe vandē coninc vā Vranckerÿck.

Ontrent augustus

traude Franciscus dye edel Coninck van Vranckerÿcke Helenorā des keysers sustere/ die gehadt hadde dē seer machteghē coninc vā Poortegale/ waer ōme mē grote triūphe eñ blÿscap in Vrāckerÿck bedreef

Vãder hoger vloet

Den vijfstẽ dach vã Nouẽbre. Anno.xv^c xxx. wast wter maten grotẽ storm vã win de/ eñ het was des donredaechs eenẽ sterc kẽ storm/ des vrydaechs oor/ eñ des saterdaechs wast metter vloet volle mane/ eñ doen was den storm veel meerder dan hi te voren gheweest hadde/ eñ keerde hẽ wtẽ westẽ int noorde / so dattet water wter zee hẽ op hief bouẽ alle dijckẽ vandẽ lande vã Vlaendren aen eenẽ cant/ oor vã Middelborch in Zeelandt/ vã Ziericzee/ vã Rommerswale tottẽ eynde vãder schelde/ so dat alle dijcken vander zee tot Antwerpẽ/ ende voordere ouerliepẽ/ eñ dẽ dijck vã Vlaendren bi Antwerpẽ brack ten drye plaetsen in/ so datter vele beesten verdroncken dye in die weyde waren. Dese vloet was aen den cant vander zee hooghe een Homborghen tonne bouen alle dijcken. Eñ desen vloet was eenen grooten voet hooghere dan men oeyt vã eeneger vloet ghehoort hadde/ welcken vloet veel schaden dede in Vlaendren/ Zeelant eñ Hollãt/ wãt daer vele schone dorpẽ verdronckẽ/ eñ menich mensche/ men sach die huysen/ menschen/ beesten drijuen lancx den watere/ welc seer deerlic om sien was. Jncarnacioen. Vijf Nouember noeyt dier ghelijcke ghinck dwater ouer alle dijcke.

Up sinte Andries

dach so starf vrau Margriete te Mechelẽ daer alle die landen drouuich om waren/ eñ principalic die van Mechelen/ want si vrauwe van Mechelen was/ eñ was ghe uoert up sinte Pauwels auont na Brugghe/ daer si begrauẽ was bi haer moeder/ ende in Januario so was hare wtuaert te Mechelen ghehouden.

Die croonínghe vã

Ferdinandus/ hoe hy Roomsch Coninck ghecroont was.

Ferdinandus wert ghecroont vp dẽ.xi. sten dach vã Januarius/ eñ was des ande ren daechs naer Sinte Willems dach/ in presencien vanden Keyser sijnen broeder/ ende veel andere heren. Ende terstont die croone ontfanghẽ hebbende/ track weder õme naer sijnen lande om die te bewaren teghen sijn vyanden. Ende die Keyserlijcke maiestept track van daer naer Luycke/ daer hi vanden Bisschop seer eerlickẽ ont fanghen was.

Van onsen door

luchteghen Keyser Karolo/ een corte recapitulacie.

Karolus die vijfste Keyser van dien name/ was die outste sone van coninck Phelips van Castilien/ gheborẽ tot Ghent in Vlaendren. Anno.xv^c dẽ.xxiiij.stẽ dach Februarij. Hi wert in sijn landen ghehult erfheere/ int iaer.xv^c eñ.xv. Eñ naer sijns vaders doot track hy in Spaengien ende ontfinck daer dye croone. Eñ int iaer van xv^c ende.xix. starf die duechdelicke Keyser Maximilianus/ den.xij.stẽ dach Januarij Doen werdt die Prinche Karolus voorẽ Keyser ghecoren vanden Kueruorsten/ eñ die Palsgraue heer Lodewijck Hertoghe

vā Seperen brachte hem dye tijdinghe in Spaengiē/eñ so trac hi weder wt Spaengien/eñ quā in Inghelandt/daer hi versekert was met coninx Henricx die .viij.ste dochtere/eñ dat wert ghecasseert/wāt die coninc meendese te gheuē den coninck vā Schotlant sijnen neue. Eñ corts daer nae wert hi Keyser ghecroont tot Aken/ende track doen nae Worms in duytschlandt/ende liet daer sijnē broeder Ferdinandus sijnen stadthouder/ende track weder nae Spaengien om dē twist te slissen die daer was. Hy was alder eerst versekert met vrau Glaude coninx Lodewijcx vā Vrāckerijck dochtere/die te manne creech den graue van Valoys die Dolphijn was ꝛc. Daer nae was hē versekert vrau Marie coninck Hendricx vā Inghelant die .viij.ste suster/die te manne creech coninck Lodewijc vā Vranckerijck die .xij.ste/eñ daer nae den hertoghe vā Suffock/eñ dese .iij. huweliken warē al ghecasseert. Ende die K. M. troude vrau Ysabeele des coninx suster van Poortegale/daer dye landē vā Spaengien cortelinge af ghecreghē eenē gherechten erfghename. Hy hadde altijt veel oorloghē teghē den coninc vā Vranckerijck in Italien eñ Lombaerdien/so dat die coninc vā Vranckerijck gheuanghen wert int iaer .xxv. dē .xxv.stē dach Februarij. Eñ int iaer daer naer wert die coninck vā Vranckerijck weder los ghelatē vp sekere conditiē/maer sijn twee kinderē bleuen voor hem te ghijsele. Daer na int iaer vā .xxviij. sonden die coninck vā Vranckerijck eñ dye coninck vā Inghelant der K. M. ontseg brieuen/hem scrijuende dat hy was die princepael sake vā alder orloghē in kerstenrijck/daer hi hē eerlickē vp verantwoorde. Daer naer int iaer van .xxix. quā die Ke. Ma. wt Spaengien met veel schepen eñ grotē state ouer in Italien tot Jenuen/eñ vā daer vertrack hi tot Bononien/daer hi vp den .xx.sten dach Februarij/vp sinte Mathijs dach vanden paeus Clemens dye .vij.ste/Keysere ghecroont was/eñ nae sommeghe daghē reysde hy tot Ysbroeck/daer seer grooten dieren tijt was/so dat een reysigher met sijnē peerde verteerde tusschen dach ende nacht/eenen gouden gulden.

¶ Hier eyndet die edele Coronijcke vā Vlaendren/dye seer ghenouchlijck es om lesen eñ om hooren/want daer in besloten sijn veel vromicheden eñ edelheden der wapenen aengaende ꝛc. Biddende daer om ootmoedelijc dye Collecteur dees boecx hem allen dier in lesen sullen/eest datse daer in wat vinden dat hem meshaghet/ofte daer in ghedoelt es/datse wt minnen dat willen corrigerē/tot weder printens toe. Eñ es gheprent Tantwerpen/by my Willem Vorsterman/buyten dye Camer poorte/inden gulden Eenhoren. Anno .M.CCCCC. ende .xxxi. Ende es voleyndt den .xi.sten dach der maent Julij.

✠

¶ Cum Gratia et Priuilegio.

Jer beghint

dye Tafele vander edelder Coronijcken vã Vlaendren. Eñ inden eersten een schoone Prologhe/ houdende twee Capittelen. Ende voorts achternolghende vanden eerstẽ Forestier eñ regierder des lants/ houdende. lxxiiij. Capittelẽ/ tottẽ beghinsele vãder Coronijcken vandẽ alder machtichsten Keyser Karolus/ die welcke oock houdt alleene. xv. Capittelen in huer seluen. In welcke Tafele ghi vinden sult int corte verhaelt/ gheteekent metten ghetale der bladerẽ/ alle dye vromichedẽ/ strijdẽ/ eñ triũphen/ dyer ghebuert sijn/ vandẽ eersten Forestier tottẽ daghe vã hedẽ/ vp datmẽ die lichtelic soude moghẽ vindẽ/ dye in dit boeck int lange verclaert sijn.

Dat eerste capittel.

¶Die Tafele.

Dyt es die Tafele

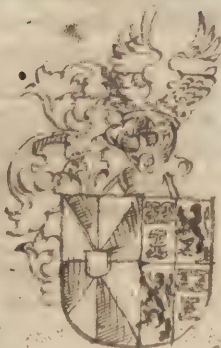
der edelder Coronijcken/ vandē alder machtichsten Keyser Karolus den.v.sten vā dier namen/ houdende.xv.Capittelen in huer seluen.

¶ Hier eyndet die Tafele.

om ypocras te maken

iij loot caneels ij vierendeel loots witte gijnvers ende een lemmelsche-
gistierten met een pijnt wijns ende te weyckt geset opten warm
heert 3 ofte 4 vren ende dan met die reste van den wijn met
een Rijnsch half pont suykers duer laten loopen ende soe dick
laeten duer loopen tot dat gij claer is

Wormpt schorneckel of appollinaria, wintergroen ofte pirola,
groen prijs ofte veronica, bos selff oft ~~ant~~ ambrosiana, vo[...]
bivadt santorie oft contaurea, betonie oft betonica, consolie de gro[...]
consolida maior die wortel daer af, bocks boom ofte penyblad
en die wortele permentil, en cleyn musoore, van die wortel
elcke in loot van elck cruyt een handt vol Goes ~~[illegible]~~
romeyn canne wyns toe ende laet die siede op die helft

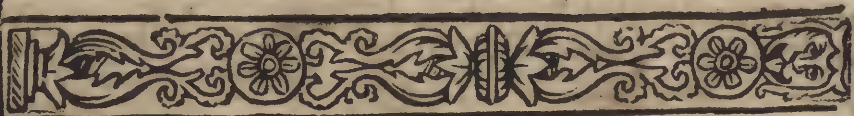
obyt ao 1580 den 4 april

*

Coll. compl. 192

2 parts in 1 vol.

With woodcut of entree of Karel V on title, title in red and black, full-page woodcut printer's device on verso last blank, full-page woodcut of another entree of Karel V on verso title, double-p. woodcut plate of the siege of Vienna by the Turcs, large woodcut portr. of Karel V on title to the second part, 53 one-column woodcuts, 138 2-column woodcuts within typogr. & ornamental borders, and 6 2-column text-pieces within woodcut borders.

(6), 300; 59, (5) lvs in 2 col.

Myl. Kr. 659
Bibl. Belg. C. 318
Machiels 301
Adams F 585
STC Dutch p. 76

